Nu o̲ jña mizhocjimi nu mama ja ga cja e

Jesucristo

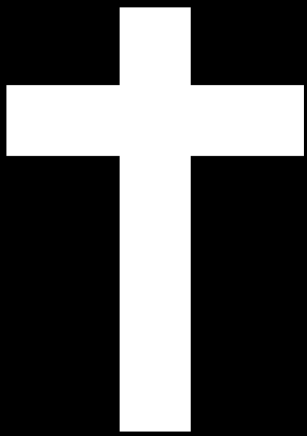

New Testament in Mazahua, Central (MX:maz:Mazahua, Central)

Nu o̱ jña mizhocjimi nu mama ja ga cja e Jesucristo

New Testament in Mazahua, Central (MX:maz:Mazahua, Central)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazahua, Central

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazahua [maz], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazahua, Central

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
2dd34152-63bb-5bf7-9ec4-df11c81ab2fc

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 69
SAN LUCAS 109
SAN JUAN 180
HECHOS 231
ROMANOS 298
1 CORINTIOS 325
2 CORINTIOS 354
GÁLATAS 372
EFESIOS 384
FILIPENSES 395
COLOSENES 402
1 TESALONICENSES 409
2 TESALONICENSES 415
1 TIMOTEO 419
2 TIMOTEO 427
TITO 433
FILEMÓN 437
HEBREOS 439
SANTIAGO 462
1 PEDRO 470
2 PEDRO 478
1 JUAN 483
2 JUAN 490
3 JUAN 491
JUDAS 492
APOCALIPSIS 495

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

1 E Jesucristo mi mboxbëche cja e Abraham, 'ñe cja e David. Juns'ü va o̱ tjũ'ũ c'o o̱ mboxpale e Jesús ndeze e Abraham.
2 E Abraham o jmusp'ü 'na t'i c'ü mi chjũ e Isaac. Nuc'ua e Isaac o jmusp'ü e Jacob. Nuc'ua e Jacob o jmusp'ü e Judá, 'ñe c'o nu cjuarma.
3 Nuc'ua e Judá o jmusp'ü e Fares 'ñe e Zara. C'ü nu nanavi mi chjũ e Tamar. Nuc'ua e Fares o jmusp'ü e Esrom. Nuc'ua e Esrom o jmusp'ü e Aram.
4 Nuc'ua e Aram o jmusp'ü e Aminadab. Nuc'ua e Aminadab o jmusp'ü e Naasón. Nuc'ua e Naasón o jmusp'ü e Salmón.
5 Nuc'ua e Salmón o jmusp'ü e Booz. C'ü nu nana e Booz mi chjũ e Rahab. Nuc'ua e Booz o jmusp'ü e Obed. C'ü nu nana e Obed mi chjũ e Rut. Nuc'ua e Obed o jmusp'ü e Isaí.
6 Nuc'ua e Isaí o jmusp'ü e David c'ü o nocü o mbëzhi jmu'u. E David o chjüntüvi c'e ndixũ c'ü mi ngue nu su e Urías c'ü vi bö't'ü. Nuc'ua c'e ndixũ o musp'ü 'na ts'it'i e David c'ü mi chjũ e Salomón.
7 Nuc'ua e Salomón o jmusp'ü e Roboam. Nuc'ua e Roboam o jmusp'ü e Abías. Nuc'ua e Abías o jmusp'ü e Asa.
8 Nuc'ua e Asa o jmusp'ü e Josafat. Nuc'ua e Josafat o jmusp'ü e Joram. Nuc'ua e Joram o jmusp'ü e Uzías.
9 Nuc'ua e Uzías o jmusp'ü e Jotam. Nuc'ua e Jotam o jmusp'ü e Acaz. Nuc'ua e Acaz o jmusp'ü e Ezequías.
10 Nuc'ua e Ezequías o jmusp'ü e Manasés. Nuc'ua e Manasés o jmusp'ü e Amón. Nuc'ua e Amón o jmusp'ü e Josías.
11 Nuc'ua e Josías o jmusp'ü e Jeconías 'ñe c'o o̱ cjuarma. Mi ngue c'o pa 'ma o ndõpüji c'o menzumü a Israel o dyëdyiji a ma a Babilonia c'o.
12 'Ma ya ma cãji a ma a Babilonia, nuc'ua e Jeconías o jmusp'ü e Salatiel. Nuc'ua e Salatiel o jmusp'ü e Zorobabel.
13 Nuc'ua e Zorobabel o jmusp'ü e Abiud. Nuc'ua e Abiud o jmusp'ü e Eliaquim. Nuc'ua e Eliaquim o jmusp'ü e Azor.
14 Nuc'ua e Azor o jmusp'ü e Sadoc. Nuc'ua e Sadoc o jmusp'ü e Aquim. Nuc'ua e Aquim o jmusp'ü e Eliud.
15 Nuc'ua e Eliud o jmusp'ü e Eleazar. Nuc'ua e Eleazar o jmusp'ü e Matán. Nuc'ua e Matán o jmusp'ü e Jacob.
16 Nuc'ua e Jacob o jmusp'ü e José, c'ü o chjüntüvi e María. E María ngue c'ü o mus'ü e Jesús. E Jesús ngue Cristo c'ü ne ra mama: Nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.
17 C'o nu mboxpale e Jesucristo ndeze e Abraham hasta e David, o zö'ö catorce c'o. Nuc'ua, ndeze e David hasta 'ma o dyëdyiji c'o menzumü a Israel a ma a Babilonia, o zö'ö ndo 'na catorce c'o nu mboxpale. Nuc'ua, ndeze 'ma o dyëdyiji a ma a Babilonia hasta 'ma o jmus'ü e Cristo, o zö'ö ndo catorce.

Nacimiento de Jesucristo

18 C'ü nu nana e Jesucristo mi ngue e María. 'Ma o jmus'ü e Jesucristo, je va cjava. E José ya vi ñavi e María c'ü ro chjüntüvi. 'Ma dya be mi chjüntüvi, e María ya mi tũ'ũ 'na ts'it'i. Pero dya cjó mi dyojui; mi ngue o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü vi tsjapü o ndunte.

19 E José mi cja c'o mi mama c'o ley. Nguec'ua 'ma o dyärä ya mi ndunte
e María, o nguijñi c'ü ro unü 'na xiscõmü e María c'ü dya ro chjüntui. Pero
dya ro ma ngös'ü c'o pje mi pjëzhi, na ngue dya mi ne e José ro bëzhi o̱ tseje e
María.
20 Nuc'ua 'ma mi cjijñi a cjanu e José, o nguinch'i 'na t'ĩjĩ o jñanda 'naja c'o o̱
anxe Mizhocjimi c'o ixi cãrã a jens'e. O ña c'ua c'e anxe o xipji e José:
—Nu'tsc'e José, o̱ mboxbëchets'ü e David, dya rí yembeñe. Ni jyodü rí tsjapü
nin su e María. Na ngueje c'ü ya tũ'ũ c'ü, ixi nguetsjë o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü
o tsjapü o nduns'ü.
21 Ra mus'ü 'na ts'it'i c'ü rí jñusp'ü o̱ tjũ e Jesús. Na ngueje angueze ra salva
c'o nte c'o ya juajnü, ra jopcüji o̱ mü'büji c'o o̱ nzhubüji, eñe c'e anxe va xipji
e José.
22-23 Mi jinguã Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü 'na profeta o xipji c'o nte:
Dyär'maji. Ra nduntetsjë 'na xunt'i c'ü dya dyojui 'na bëzo; ra mus'ü 'naja ts'it'i
c'ü rguí chjũ e Emanuel, eñe c'e profeta va pätpä Mizhocjimi.
E Emanuel ne ra mama: Bübü dya Mizhocjimi a ndezgöji. Nguec'ua 'ma o
ndunte e María o mus'ü e Jesús, o zädä o̱ jña Mizhocjimi c'ü vi mama c'e
profeta.
24 Nuc'ua 'ma o zö e José a t'ĩjĩ, o tsja c'ua ja nzi va xipji c'ü o̱ anxe
Mizhocjimi, o chjüntui e María.
25 Pero dya juntavi hasta 'ma o mus'ü c'e ts'it'i c'ü primero o̱ t'i e María.
Nuc'ua e José o jñusp'ü c'e ts'it'i e Jesús.

2

La visita de los magos

1 O jmus'ü e Jesús 'ma mi manda c'e rey Herodes a Judea. Je jmus'ü cja c'e
jñiñi a Belén c'ü tsja a Judea, cja c'e xoñijõmü a Israel. O mezhtjo c'ua o ẽjẽ ja
nzi nte c'o me mi pãrã, c'o mi xiji mago, vi 'ñeji nu ja ni mbes'e e jyarü. O säji
a Jerusalén.
2 Nuc'ua c'o mago o mbürü o zopjüji c'o mi cãrã a Jerusalén, o xipjiji:
—Ya jítsijme 'na señal; ró jandajme o mbes'e 'na seje. Ngue c'ü rvá pãrãgöjme
c'ü ya jmus'ü 'na ts'it'i c'ü ra manda cja yo menzumü a Israel. Nutscöjme rí
ne rí xitscöjme ja bübü c'e ts'it'i. Na ngue rvá ẽcjöjme rá ẽ ndüñijõmüjme a jmi
angueze, rá ma't'üjme, eñe c'o nte c'o mi xiji mago.
3 Nuc'ua c'e rey Herodes o mbãrã c'ü mi mama c'o mago c'ü ya vi jmus'ü 'na
ts'it'i c'ü ro manda. Nguec'ua va pizhi na puncjü angueze, dya mi pãrã pje ro
nguijñi. Me xo go pizhi c'ua texe c'o mi cãrã a Jerusalén.
4 Nuc'ua e Herodes o zojnü c'o ndamböcjimi cja c'o menzumü a Israel. Xo
zojnü c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi. Cjanu o dyönüji ja je ngue c'ua ro jmus'ü
e Cristo c'ü ro ẽ manda.
5 Cjanu o ndünrüji:
—Nuc'ü, je ra jmus'ü cja c'e jñiñi a Belén c'ü tsja a Judea. Na ngue je ga cjava
va dyopjü c'e profeta va pätpä Mizhocjimi:
6 Nu'tsc'eji i̱n menzumüji a Belén, ni muvi in jñiñigueji cja c'o 'ñaja jñiñi a Judá.
Na ngue ra tetsc'eji 'naja c'ü ra manda, 'ñe ra mbörü yo menzumü a Israel yo
ró juajnügö, eñe c'e profeta.
7 Nuc'ua e Herodes o zojnü c'o mago c'ü dya cjó ro mbãrã cjo mi ñaji c'o.
Cjanu o tsjapüji na jo t'önü jinguã vi mbes'e c'e seje. Cjanu o ndünrü c'ua c'o
mago o xiji jinguã vi mbes'e c'ü.

8 Cjanu o ndäji c'ua a ma a Belén o xipjiji:
—Möji, ma tsjaji na jo o t'önü rgui jyodüji c'e ts'it'i. Nuc'ua 'ma rí chöt'üji, rí nzhogüji rí 'ñe xitscöji. Nguec'ua xo rá magö, rá ma ndüñijõmü a jmi rá ma'tc'ö c'ü.
9-10 Nuc'ua 'ma ya vi nguarü vi ñaji c'e rey, cjanu o ma c'ua c'o mago. Nuc'ua c'e seje c'ü ya vi jñandaji ndeze 'ma o mbes'e, o 'ñetsetjo na yeje. Nu c'o mago 'ma o jñandaji c'e seje, go mäji na puncjü. Nuc'ua c'e seje mi ot'ü o̱ xo'ñiji c'ü, hasta 'ma cja zät'ä a xes'e nu cja c'e ngumü nu ja ma bübü c'e ts'it'i. Cja chi o böbütjo nu.
11 Cjanu o zät'äji c'ua cja c'e ngumü, cjanu o cjogüji a mbo. O jñandaji c'e ts'it'i ma bübü cja c'e ngumü co e María c'ü nu nana. Cjanu o ndüñijõmüji a jmi c'e ts'it'i, o ma't'üji. Cjanu o xo's'üji c'ua o̱ cajaji c'o mi quiji o oro, 'ñe o nguichjünü, 'ñe o mirra c'o ma jo ma jyärä y me mi muvi. Cjanu o nguibiji, cjanu o unüji c'e ts'it'i.
12 Nuc'ua Mizhocjimi o zopjü a t'ĩjĩ c'o mago, o xipjiji:
—Dya cja rí nzhogüji cja e Herodes, empji.
Nguec'ua 'ma mü o nzhogüji cja c'e país nu ja mi menzumüji, o möji c'ü 'na 'ñiji.

La huída a Egipto

13 Nuc'ua 'ma ya vi mbedye c'o mago, cjanu o nguinch'i c'ua 'na t'ĩjĩ e José o jñanda 'na c'o o̱ anxe Mizhocjimi. Cjanu o ña c'ua c'e anxe o zopjü e José, o xipji:
—Nu'tsc'e, ñanga rí sidyi ne ts'it'i 'ñejnu nu nana; rí c'ueñe rí möji a ma cja c'e xoñijõmü a Egipto. Na ngueje e Herodes ra jyodü ne ts'it'i ra mbö't'ü. Y rí mimitjoji nu hasta 'ma cja rá xi'ts'i, eñe c'e anxe.
14 Nuc'ua cjanu o zö c'ua a t'ĩjĩ e José. Go zidyi c'ua c'e ts'it'i 'ñe c'ü nu nana, go mbedyeji c'ua c'e xõmü, o möji a ma a Egipto.
15 Nuc'ua o mimiji nu hasta 'ma cja o ndũ e Herodes. Mi jinguã mi bübü 'na profeta c'ü mi pätpä Mizhocjimi. C'e profeta o mama: "Rá penpe 'na jña c'ín Ch'igö c'ü ra mbedye a Egipto", eñe Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma o ma ga ma a Egipto e José co e María 'ñe e Jesús, o zädä o̱ jña Mizhocjimi c'ü vi mama c'e profeta.

Herodes manda matar a los niños

16 'Ma o unü ngüenda e Herodes c'ü dya nzhogü c'o mago ro ẽ xipjiji ja mi bübü c'e ts'it'i, me co üdü c'ua na puncjü angueze. Cjanu o manda o mbö't'üji texe c'o ts'it'i c'o mi cãrã a Belén, y hasta ja c'o mi tjorü c'e jñiñi c'ü. O mbö't'üji c'o cja vi mus'üji, cja na 'ñe c'o ya mi ëdyi ye cjë. Na ngue e Herodes ya vi dyönü na jo c'o mago, nguec'ua va mbãrã ja ya nzi zana vi mezhe ndeze 'ma ya vi mbes'e c'e seje.
17-18 Mi jinguã vi dyopjü a cjava c'e profeta Jeremías:
Cja c'e jñiñi a Ramá mi t'ärä 'na c'ü me ma huë na jens'e.
Mi ngue c'e ndixũ c'ü mi chjũ e Raquel mi huëpi c'o o̱ mboxbëche.
Dya go ne cjó ro chëzhi o̱ jmi pa ro mäjä, na ngueje ya vi mbö'tp'üji c'o o̱ mboxbëche, eñe c'e profeta va pätpä Mizhocjimi.
Nguec'ua 'ma o manda e Herodes o mbö't'üji c'o ts'it'i, o zädä c'ü vi mama c'e profeta.
19 O ẽ c'ua 'na nu pa, o ndũ e Herodes. 'Ma xe ma bübütjo e José a Egipto, o nguinch'i 'na t'ĩjĩ o jñanda 'na c'o o̱ anxe Mizhocjimi. Nuc'ua c'e anxe o zopjü o xipji:

20 —Nu'tsc'e, ñanga rí sidyi ne ts'it'i 'ñejnu nu nana, rí möji a ma cja c'e
xoñijõmü a Israel nu ja vi 'ñecjeji. Na ngueje ya ndũ'ü c'o mi jodü ro mbö't'ü
ne ts'it'i.
21 O nanga c'ua e José. Cjanu o zidyi c'e ts'it'i 'ñe c'ü nu nana, o möji c'ua a
ma cja c'e xoñijõmü a Israel.
22 Nuc'ua cjanu o mbãrã e José c'ü ya mi manda e Arquelao a Judea c'ü
tsja a Israel, chjëntjui c'ü ri bübütjo e Herodes c'ü ndunu tata. Nguec'ua mi
sũ'ü e José xe ro ma ga manu. Nuc'ua Mizhocjimi o yepe o zopjü a t'ĩjĩ e José.
Nguec'ua va cjogütjoji a Judea o möji c'ua a ma cja c'e xoñijõmü a Galilea.
23 O zät'äji cja 'na jñiñi c'ü ni chjũ a Nazaret; o mimiji nu. Mi jinguã vi mama
a cjava c'o profeta: "Ra xiji menzumü a Nazaret nu c'ü ra ẽjẽ", eñe c'o profeta.
Nguec'ua 'ma o ma mimi a Nazaret e José 'ñe e María 'ñe c'e ts'it'i, o zädä c'e
jña c'ü ya vi mama c'o profeta.

3

Juan el Bautista predica en el desierto

1 O mezhe c'ua ja nzi cjë, o mbürü o pëpji cja Mizhocjimi 'na bëzo c'ü mi chjũ
e Juan. Mi bübü cja c'e majyadü a ma a Judea. Mi zopjü c'o nte y mi jichiji co
ndeje.
2 Mi xipjiji a cjava:
—Jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mün'c'eji cja Mizhocjimi. Na ngueje nu c'ü
o 'ñeme Mizhocjimi ra mandazüji, ya ngue ra manda, eñe e Juan.
3 Mi jinguã c'e profeta Isaías vi pätpä Mizhocjimi, vi mama ja rva cja e Juan.
O mama c'e profeta c'ü ro bübü 'na nte cja 'na majyadü c'ü ro mapjü, ro zopjü
c'o nte ro xipjiji:
"Rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü na s'o, rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü mogü.
Na ngue ya ngue ra ẽ c'ín Jmugöji c'ü bübü a jens'e", ro 'ñeñe c'e nte.
Je ga cjanu va mama c'e profeta c'ü ro mama c'e nte'e.
4 E Juan mi je'e 'na bitu c'ü vi t'ät'ä o̲ xi o camello, y mi nzünt'ü 'na xipjadü.
Mi sa c'o mi nza cja o t'ãxã, y xo mi si o̲ miel o ngüjnü.
5 Nuc'ua ma ẽ c'ua c'o menzumü a Jerusalén, 'ñe c'o menzumü cja c'o 'ñaja
jñiñi a Judea, cja na 'ñe c'o mi cãrã texe ja c'o cjogü c'e ndare a Jordán, ma
säjäji cja e Juan.
6 Mi xipjiji Mizhocjimi c'o ma s'o c'o mi cjaji, y mi jichi e Juan anguezeji cja
c'e ndare a Jordán.
7 Cja c'o menzumü a Israel mi cãrã c'o mi xiji fariseo, 'ñe c'o mi xiji saduceo.
E Juan o jñanda ma ẽjẽ na puncjü anguezeji ro 'ñe ji'iji. Nguec'ua va mama e
Juan va xipjiji:
—Nza cjatsc'eji o c'ijmi c'o sũ ga c'ueñe 'ma tjë o batjü. Na ngue i̲n sũji ra
jñün'c'eji ngüenda Mizhocjimi rí sufreji, nguec'ua va ẽgueji va 'ñe ji'iji.
8 Pero 'ma na cjuana nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi, rí tsjaji na jo, ngue
c'ua ra 'ñetse o nzhogü in mü'büji.
9 I̲n pëzhgueji ra recibidots'üji Mizhocjimi, na ngueje o̲ mboxbëchets'üji e
Abraham. Pero rí xi'tsc'öji, dya cja rí tsjijñiji c'ü ni jyodü ra recibidots'üji. Na
ngueje me na zëzhi Mizhocjimi, sö ra tsjapü yo ndojo ra mbëzhi nte c'o ra
jñu's'ü e Abraham, xo ra 'ñench'e o̲ mü'büji Mizhocjimi.
10 Xe sido o ña e Juan o zopjü c'o fariseo 'ñe c'o saduceo, o xipjiji:
—Nza cjatsc'eji za'a c'o dya jo c'o quis'i, c'o ya juns'ütjo jacha cja o̲ dyü'ü.
Texe za'a c'ü dya jo c'o quis'i, ya ngue ra dyëziji cja rrũ mboch'üji cja sivi. Je
xo rga cjanu rgá tsja'c'eji, nu 'ma dya ra nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi.

11 Bübü mbëpji c'o o̱ cjaja c'ü nu lamu, xäpcäji o̱ mbäcua c'ü nu lamu ga mbös'ü. Pero nutscö dya pje pjëtscö rá pjösc'ö a cjanu nu c'ü cja va ẽjẽ. Na ngueje me na nojo na puncjü angueze, nutscö rí menutjogö que na ngue 'na mbëpji. Nutscö rí jichi co ndeje c'o ra nzhogü o̱ mü'bü cja Mizhocjimi. Pero nu c'ü cja va ẽjẽ, 'ma rí 'ñench'e in mün'c'eji angueze, ra dya'c'eji o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü. 'Ma dya rí 'ñench'e in mü'büji, ra dya'c'eji rí ma sufreji cja sivi, eñe e Juan.

12 Xe sido o ña e Juan o xipjiji 'na ejemplo o mama:

—'Na campesino ra jñüs'ü o̱ yelgo, cja rrũ mbitsi na jo o̱ ndëxü. C'o ndëxü ra dyüt'ü cja c'ü o̱ t'ujmü c'o, pero c'o paxa ra ndüt'ü co sivi c'o. Je xo ga cjanu rgá tsja nu c'ü cja va ẽjẽ. Ya bübü angueze ra recibido c'o ra nzhogü o̱ mü'bü, pero c'o dya ra nzhogü o̱ mü'bü, ya bübü ra mboch'üji a sivi c'ü dya ra juench'e, eñe e Juan.

El bautismo de Jesús

13 E Jesús ma bübü a ma a Galilea. O ẽ 'na nu pa, o mbedye c'ua o ma a ma cja c'e ndare a Jordán nu ja ma bübü e Juan. Je o ma nu, ngue c'ua ro tsja e Juan ro jichi angueze.

14 Pero e Juan dya mi ne ro jichi, mi xipji:

—Nu'tsc'e va ẽcje i̱n negue rá ji'tsc'ö, maco nguetscö ni jyongö rí jitscö, eñe e Juan.

15 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Iyö, rí jitscö, na ngue ni jyodü rá cjaji texe c'ua ja ga manda Mizhocjimi.

Cjanu ne'e c'ua e Juan o jichi e Jesús.

16 Nuc'ua 'ma nzi va nguarü va ji'i e Jesús, cjanu o mbes'e cja c'e ndare. O xogü c'ua a jens'e, y o jñanda e Jesús ma sjöbü o̱ Espíritu Mizhocjimi nza cja 'na mbaro, ma ẽjẽ ro 'ne ndägä a xes'e angueze.

17 Cjanu o dyäräji c'ua 'naja c'ü mi ña a jens'e, o mama:

—Nujnu nguejnu ín Ch'igö nu rí s'iya, nguejnu rgá mäcjö nu, eñe.

4

Tentación de Jesús

1 Nuc'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü e Jesús. Nguec'ua va ma a ma cja majyadü ro ndörüji angueze, ro tsja e Satanás c'ü dya jo.

2 O mezhe cuarenta pa, xõmü ndempa c'ü dya pje zi'i e Jesús cja c'e majyadü. Nuc'ua cjanu o zant'a c'ü.

3 Cjanu o ẽ c'ua c'ü dya jo o 'ñe ndörü e Jesús, o xipji:

—Ngue'tsc'e o̱ T'itsc'e Mizhocjimi, nguec'ua rí xipjigue yo ndojo ra mbëzhi o xëdyi rí sigue, eñe c'ü dya jo.

4 Cjanu ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dya rá ä'tc'ägö c'ü i̱n xitsi, na ngue je t'opjü o̱ jña Mizhocjimi c'ü dya nguextjo xëdyi c'ü rga minc'öjme, sino que ngue texe o̱ jña angueze c'ü pedye o̱ ne'e c'ü, enzgöjme Mizhocjimi. Nguec'ua, dya rá cjapü yo ndojo ra mbëzhi o xëdyi rá sigö, eñe e Jesús.

5 Nuc'ua c'ü dya jo, o zidyi e Jesús a ma a Jerusalén c'ü ngue o̱ ndajñiñi Mizhocjimi. Cjanu o 'ñe's'e c'ua a xes'e cja 'naja c'o torre c'o mi bübü cja c'e templo.

6 Cjanu o xipji:

—Ngue'tsc'e o̱ T'itsc'e Mizhocjimi; nguec'ua rí dacü dya a ma a jõmü. Ni jyodü rí tsjague a cjanu, na ngueje ya xo t'opjü o̱ jña Mizhocjimi:

Mizhocjimi ra ndäjä c'o o̱ anxe rguí 'ñeji a jens'e ra 'ñe pënchc'iji, ngue c'ua
dya rí sos'ü cja ndojo ra s'onnc'ü in cua, ni pje rí tsja, eñe.
Nguec'ua rí dacü ndeze va hasta a jõmü, eñe e Satanás c'ü dya jo.
7 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Dya rá dacü c'ua ja gui xitscö. Na ngue ya xo t'opjü c'ü dya rá söjme o̱ jña
Mizhocjimi c'ín Jmugöji, enzgöjme. Nguec'ua dya rá dacü a ma a jõmü para rá
nugö cjo ra mböxcö Mizhocjimi, eñe e Jesús.
8 Nuc'ua c'ü dya jo, o zidyi na yeje e Jesús a ma cja 'na t'eje c'ü me na ndã'ã.
Cjanu o jíchi c'ua texe yo jñiñi cja ne xoñijõmü, cja na 'ñe texe c'o me na zö 'ñe
me na jo c'o mi pë's'i yo jñiñi.
9 Cjanu o xipji c'ua va ndörü e Jesús:
—Nu 'ma rí ndüñijõmügue cja ín jmigö rí matcügö, rá da'c'ügö c'ü rí
mandague texe cja yo jñiñi yo rrã jí'ts'igö dya, eñe c'ü dya jo.
10 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'ü dya jo:
—Nu'tsc'e Satanás, c'ueñe cja ín jmigö. Dya rá ma'tc'ö, na ngueje ya t'opjü
o̱ jña Mizhocjimi c'ü rá ndüñijõmüjme rá ma't'üjme Mizhocjimi c'ü ngue ín
Jmuji. Y nguextjo angueze rá pëpijme, enzgöjme c'ü. Nguec'ua, dya rá ma'tc'ö,
eñe e Jesús.
11 Nuc'ua c'ü dya jo o c'ueñe cja e Jesús. Cjanu o ẽ c'ua c'o anxe o 'ñe mbös'üji
e Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

12 E Herodes ya vi manda o ngot'üji a pjörü e Juan. Nuc'ua 'ma o mbãrã e
Jesús c'ü ya ma o'o a pjörü e Juan, cjanu o nzhogü o matjo c'ua a ma cja c'e
xoñijõmü a Galilea.
13 O zät'ä cja c'e jñiñi a Nazaret. Cjanu o mbedye c'ua nu, o ma a ma cja c'e
jñiñi a Capernaum, o ma mimi nu. Nu c'e jñiñi bëxtjo mi järä cja c'e zapjü nu
ja mi tjorü c'o xoñijõmü a Zabulón, 'ñe a Neftalí.
14 'Ma o ma mimi e Jesús a Capernaum, o zädä o̱ jña Mizhocjimi c'ü vi mama
c'e profeta Isaías:
15 Ra bübü jya's'ü cja c'o xoñijõmü a Zabulón 'ñe a Neftalí.
Xo ra bübü jya's'ü texe nu ja cjogü c'e 'ñiji c'ü ni ma cja c'e tazapjü, 'ñe texe cja
c'e xoñijõmü c'ü tizhi lado a manu cja c'e ndare a Jordán.
Texe a ma a Galilea nu ja dya pãrãji Mizhocjimi, ra bübü jya's'ü nu.
16 C'o nte c'o mi nzhodü cja bëxõmü, o jñandaji jya's'ü c'ü me na nojo.
Nu c'o mi cãrã c'ua ja na bëxõmü c'ua ja tũji, o zät'ä o jya's'ü o̱ jmiji, eñe c'e
profeta.
17 Nuc'ua ndeze 'ma o mbürü o mimi e Jesús a Capernaum, o mbürü o zopjü
c'o nte, o xipjiji:
—Jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mün'c'eji cja Mizhocjimi, na ngue ya ngue
ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi a jens'e.

Jesús llama a cuatro pescadores

18 'Na nu pa'a, mi nzhodü e Jesús a jmi c'e zapjü a Galilea. O jñanda c'ua yeje
bëzo c'o ma pät'ä o̱ rrevi cja c'e zapjü. C'o bëzo mi cjuarma c'o. C'ü 'naja mi
chjũ e Simón Pedro. C'ü nu cjuarma mi chjũ Andrés. Anguezevi mi mbëjmõvi.
19 Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjivi:
—Nu'tsc'evi i̱n mbëjmõguevi dya. Pero chjünt'üvi ín xütcjö rá mö dya, rá
jí'ts'ivi rí zopjüvi yo nte ngue c'ua anguezeji xo ra ndünt'üji ín xütjügö, embevi.
20 Jo ni zogüvi c'ua c'o o̱ rrevi, cjanu o ndünt'üvi c'ua o̱ xütjü e Jesús, o möji.

21 Xe go mötji mas a xo'ñi. E Jesus o jñanda c'ua xe ndo yeje bëzo c'o xo mi cjuarmavi. Mi chjũ Jacobo 'ñe e Juan, c'o mi ngue o̱ t'i e Zebedeo. Ma bübüvi cja 'na bü'ü co e Zebedeo c'ü nu tatavi, ma jocüji c'o o̱ rreji. Nuc'ua e Jesús o ma't'üvi.
22 Anguezevi ixco zogüvi c'ua c'e bü'ü 'ñe c'ü nu tatavi, ixco ndünt'üvi c'ua o̱ xütjü e Jesús o möji.

Jesús enseña a mucha gente

23 Mi nzhodü e Jesús texe a ma a Galilea, mi xöpü c'o nte cja c'o o̱ nintsjimi anguezeji. Y mi xipjiji o̱ jña Mizhocjimi; mi xipjiji ja rvá manda nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi a jens'e. Y mi jocü c'o pje nde ma ngueme c'o mi sufre c'o nte.
24 Me mi näntji e Jesús c'ü mi jocü c'o mi sö'dyë. Nguec'ua xo zät'ä c'e jña texe a ma cja c'e xoñijõmü a Siria, o dyäräji c'o mi cja e Jesús. Nguec'ua ma sinpiji texe c'o mi sö c'o pje nde ma ngueme. Xo ma sinpiji c'o me mi sufre; ngue c'o vi zürü o̱ s'ondajma c'ü dya jo, 'ñe c'o mi sürü o̱ taque, xo 'ñe c'o dya mi sö ro 'ñõmü. E Jesús mi jocü texe c'o.
25 O mbedye na puncjü nte a Galilea, 'ñe a Decápolis, 'ñe a Jerusalén, 'ñe cja c'o 'ñaja jñiñi c'o tsja a Judea, 'ñe texe a ma 'nanguarü cja c'e ndare a Jordán, mi pöji e Jesús.

5

El Sermón del monte

1 Nuc'ua 'ma o jñanda e Jesús c'o nte c'o ma puncjü, cjanu o ma c'ua cja 'na t'eje o mimi c'ua nu. Cjanu o ẽ c'ua c'o ya mi ätpä o̱ jña e Jesús c'o mi xiji discípulo, o säji cja jmi angueze.
2 Nuc'ua e Jesús o mbürü o xöpü c'o o̱ discípulo, o xipjiji:

Quiénes son los felices

3 —Cãrã o nte c'o pãrã c'ü dya ni muviji, y ni jyodüji Mizhocjimi c'ü ra mbös'üji. Zö a cjanu c'o, pero ngue nu rguí mäji na ngueje ya ngue o̱ Jmuji dya Mizhocjimi.
4 'Cãrã o nte c'o me ndumü. Pero zö ga cjanu ga sufreji, ngue nu rguí mäji nu, na ngueje ra unü Mizhocjimi c'ü rguí mäji.
5 'Cãrã o nte c'o dya cjapü na nojo, unü o̱ mü'büji ra dyätäji Mizhocjimi. 'Ma cjó c'o ra nguijñi a cjanu 'na pjeñe, ngue nu rguí mäjä, na ngueje Mizhocjimi ra unü ne xoñijõmü.
6 'Cãrã o nte c'o me ne o̱ mü'bü ra tsja c'o na jo. 'Ma ga cjanu, ngue nu rguí mäji nu, na ngueje ra unü Mizhocjimi c'ü rguí tsjaji c'o na jo.
7 'Cãrã o nte c'o juentse nu minteji ga mbös'üji. Nu c'o juentse a cjanu nu minteji, xo sö ra mäji na ngueje Mizhocjimi ra juentse anguezeji.
8 "Ma cjó c'o ra 'ñejme Mizhocjimi co texe o̱ mü'bü, ngue nu rguí mäjä c'o, na ngueje ra mbãrãji na jo ja ga cja Mizhocjimi.
9 "Ma cjó c'o ra zopjü na jo yo nu minteji ngue c'ua ra pötca nuji, ngue nu rguí mäjä c'o, na ngueje ra 'mãrãji ngue o̱ t'i Mizhocjimi.
10 "Ma cjó c'o ra tsja na jo, bübü c'o ra nu'u na ü, ra tsjapüji ra sufre. Pero ngue c'ü rguí mäjä c'ü, na ngueje Mizhocjimi ya ngue o̱ Jmu c'ü.
11 'Nu'tsc'eji in ejmezügöji dya. Nguec'ua bübü 'ma ra zanc'eji, ra ndäc'eji, ra xo'sc'eji o bëchjine rga zanc'eji texe c'o me rrã s'o. Pero rí xi'tsc'öji, zö ra tsja'c'eji a cjanu, nguejyo rgui mäcjeji yo.

12 Nguec'ua 'ma ra tsja'c'eji a cjanu, rí mäcjeji na puncjü. Na ngueje
Mizhocjimi ra dya'c'eji c'ü me na jo a jens'e. C'o profeta c'o mi cãrã mi jinguã
xo o tsjapüji o sufreji, pero ya ch'unüji dya c'o me na jo, eñe e Jesús.

Sal y luz para el mundo

13 O sido o ña e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:

—O õ'õ, üt'üji cja o jmõ, ngue c'ua dya ra s'odü. Je xo rga cjatsc'eji nu, rí
tsjaji na jo ngue c'ua dya nda rrã s'o cja ne xoñijõmü. Nu 'ma dya cja rga õxü
o õ'õ, ¿ja rgá sö xe ra õxcü 'ma? Dya cja rguí muvi 'ma c'o, ra mbozüji a tji, ra
yödü yo nte.

14 'Nu'tsc'eji nza cjatsc'eji o jya's'ü cja yo nte. 'Naja jñiñi c'ü je jäs'ä cja 'naja
t'eje, dya sö ja ra tsjõ c'ü.

15 Je xo ga cjatjonu, 'ma tjütüji 'naja sivi, dya co'büji cja 'naja caja. Je ẽ's'ẽji
nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra sö ra jñanda texe c'o ri cãrã cja c'e ngumü c'ü.

16 Je xo rga cjatsc'eji nu, rí tsjagueji na jo cja yo nte, ngue c'ua ra unüji
ngüenda c'ü na jo c'o i̲n̲ cjagueji. Nguec'ua xo ra mamaji c'ü me na jonte c'ü
nin Tatagueji c'ü bübü a jens'e.

Jesús enseña sobre la ley

17 O sido o ña e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:

—I̲n̲ pãrãgueji c'e ley c'ü o dyopjü e Moisés, 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta. Pe
i̲n̲ cjinncjeji c'ü rvá 'ñe xi'tsc'öji c'ü dya cja ni jyodü rí dyätäji c'o. Pero dya rí
tsjijñiji a cjanu. C'ü rvá ẽcjö, ngue c'ü rá cjagö texe c'ua ja nzi ga mama c'o.

18 Na cjuana rí xi'tsc'öji, ni muvi texe yo letra yo bübü cja o̲ ley Mizhocjimi,
'ñe texe yo jña. Zö ra nguins'i ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü, pero ot'ü ra zädä texe
c'ü mama cja o̲ ley Mizhocjimi.

19 Ni jyodü rí tsjapüji ngüenda rí tsjaji texe yo o̲ ley Mizhocjimi, zö ri ts'iquë
c'e jña. Xo ni jyodü rí xöpüji yo nte, rí xipjiji ra tsjaji texe o̲ jña Mizhocjimi.
'Ma jiyö, ra tsja'c'eji c'ü dya rguí muvitsc'eji 'ma ra manda nu c'ü o 'ñeme
Mizhocjimi a jens'e. Pero 'ma rí tsjagueji c'ü mama yo o̲ jña Mizhocjimi, 'ñe
'ma je rga cjanu rgui xöpüji yo nte, nu'ma, ra tsja'c'eji ra mbë'tsc'eji na nojo
'ma ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi.

20 I̲n̲ pãrãgueji ja ga cja yo fariseo 'ñe yo xöpü o̲ jña Mizhocjimi yo xiji xöpüte.
Rí xi'tsc'öji ni jyodü c'ü xenda rí tsjagueji na jo, que na ngue anguezeji. 'Ma
jiyö, dya ra tsja'c'eji Mizhocjimi a jens'e o̲ ntetsc'eji c'ü ra mandats'üji.

Jesús enseña sobre el enojo

21 'Ya i̲ dyäräji o xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ua ja va sjipji c'o mi cãrã mi jinguã. O
xipjiji a cjava: "Dya rí pö't'ünteji. Nu 'ma cjó c'o ra pö't'ünte, ra mbë's'itsjë o̲
s'ocü 'ma, c'ü rguí tjünpü ngüenda ra sufre."

22 Pero nutscö rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o ra ünbü nu minteji, zö dya ra mbö't'ü,
ra mbë's'itsjë o̲ s'ocü 'ma, c'ü rguí tjünpü ngüenda ra sufre. Xo rí xi'tsc'öji, nu
'ma cjó c'o ra zo'bü nu minteji ra xipji: "Dya i̲n̲ pãrã pje i̲n̲ cja'a", ra 'ñembe
c'ü, xo ra mbë's'itsjë o̲ s'ocü 'ma c'ü, c'ü rguí tjünpü ngüenda ra sufre. Y 'ma cjó
c'o xo ra xipji nu minteji: "Me na s'otsc'e", ra 'ñembe, ra mbë's'itsjë o̲ s'ocü 'ma
c'ü rguí ma sufre cja sivi a linfiernu.

23 'Bübü 'ma i̲n̲ pöji cja templo i̲n̲ sidyiji 'na animale ra mbö't'üji cja rrũ
ndü'tp'üji Mizhocjimi cja c'e arta. Pero 'ma i̲n̲ sätc'eji, nu 'ma i̲n̲ mbeñeji c'ü
pje vi tsjapqueji 'naja yo nin minteji, dya xtí unüji c'e animale ra mbö't'üji.

24 C'ü rí tsjagueji, rí sogueji nu c'ü ni mbeñc'eji Mizhocjimi. Ot'ü rí möji, rí
ma dyötqueji c'ü nin minteji ra perdonaotsc'eji. Nuc'ua cja rrĩ 'ñeji c'ua, rí 'ñe
unüji c'ü ni mbeñc'eji Mizhocjimi.
25 "Ma pje c'o rí tsjapüji na s'o 'naja yo nin minteji, 'ma ra zints'iji cja juesi,
rí jo'tp'üji 'ma cja ri pötcjeji cja 'ñiji. 'Ma jiyö ra ma nzhöc'eji nu cja c'e juesi.
Nuc'ua c'e juesi ra nzhöc'eji cja c'e mböpjörü. Nuc'ua ra ngo'c'ügueji a pjörü.
26 Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya ra sö rí pedyegueji nu, hasta 'ma cja rí tsjõt'üji
texe c'o ri tũgueji.

Jesús enseña sobre el adulterio

27 'Ya i dyäräji o xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ua ja va sjipji c'o mi cãrã mi jinguã:
"Dya rí tsãgueji o ndixũ."
28 Pero nutscö rí xi'tsc'öji dya, 'ma cjó c'o ra jñanda 'naja ndixũ y ra nguijñi
cja o mü'bü ra tsjavi c'ü na s'o, zö dya ra juntavi, chjëntcjui c'ü ya ri tsãjã o
ndixũ, ya tsja na s'o co angueze cja o mü'bü 'ma c'ü.
29 'Maco in mamaji ngue in chöji c'ü cja'c'üji rí tsjaji c'o na s'o, jñü'müji 'ma,
panaji. Xenda na jo rí sätc'eji cja jmi Mizhocjimi zö ri 'natjo in chöji, que na
ngue ra pantc'aji texe in cuerpoji a ma a linfiernu.
30 Maco in mamaji ngue in jodyëji c'ü cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma,
panaji. Xenda na jo rí sätc'eji cja Mizhocjimi zö ri 'natjo in dyëji, que na ngueje
ra pantc'aji texe in cuerpoji a ma a linfiernu.

Jesús enseña sobre el divorcio

31 O sido o ña e Jesús o xipji c'o o discípulo:
—In pãrãgueji c'ü xo mamaji mi jinguã: "'Ma cjó c'o ne ra mbëzi nu su, ra
unü o xiscõmü c'ü rguí jyanbüvi."
32 Pero nutscö rí xi'tsc'öji, dya cjó ra mbëzi nu su, nguextjo 'ma ri 'ñe 'naja
bëzo. Zö dya ri cja na s'o 'na ndixũ pero 'ma ra tsja nu xĩra ra mbëzi, pe ra
tsja c'e ndixũ ra chjüntui c'ü 'naja bëzo. Nguec'ua chjëntjui c'ü ri tsãjã bëzo
c'e ndixũ. Nguec'ua c'e bëzo c'ü o mbëzi c'ü nu su, ri pë's'i nu s'ocü 'ma c'ü,
chjëntjui c'ü ro tsjapü o su ro tsãjã bëzo. Y c'e bëzo c'ü na yeje o xĩra c'e ndixũ,
xo ri pë's'i nu s'ocü chjëntjui c'ü ro tsãjã ndixũ. Na ngueje ya rguí chjüntui c'e
ndixũ c'ü ya vi bëzi.

Jesús enseña sobre los juramentos

33 'Ya i dyäräji c'ü o xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ua ja va sjipji c'o mi cãrã mi jinguã:
"Dya rí ñädäji Mizhocjimi rí mamaji na cjuana, cja rrĩ mamaji o bëchjine. 'Ma
in nädäji Mizhocjimi c'ü rí tsjagueji, tsjagueji 'ma", eñe c'o xöpüte.
34 Pero nutscö rí xi'tsc'öji, dya pje rí ñädäji. Dya rí manji nza mbãrã a jens'e.
Na ngueje nguejnu manda Mizhocjimi.
35 Ni xo rí mamaji nza mbãrã ne xoñijõmü. Na ngueje ngue Mizhocjimi c'ü
manda yo cãrã va. Ni xo rí mamaji nza mbãrã a Jerusalén. Na ngueje ngue
c'ü o ndajñiñi c'ín Jmugöji c'ü pjëzhi me na nojo.
36 Ni xo rí mamaji nza mbãrã in ñigueji, na ngueje nu'tsc'eji, dya sö rí
tsjapqueji c'ü rrã t'öxü ne rí 'na in ñixtegueji, ni xo ri tsjapqueji c'ü rrã potjü.
37 C'ü rí tsjagueji, rí mantji "jã" o "jiyö." 'Ma xe rí mangueji cjó nza ärä,
nu'ma, ngueje c'ü dya jo c'ü 'ñünnc'ü in mün'c'eji 'ma.

Jesús enseña sobre la venganza

38 'Ya i̱ dyäräji c'ua ja va sjipji c'o mi cãrã mi jinguã: "Nu 'ma cjó c'o ra jñü'pc'üji in chöji, rí nzhopcüji rí jñü'pc'üji a nzhö 'ma c'ü. Y nu 'ma cjó c'o ra jñü'pc'üji in s'ibiji, xo rí jñü'p'üji o̱ s'ibi 'ma c'ü", mi eñeji.
39 Pero nutscö rí xi'tsc'öji, dya cjó rí nzhopcüji c'o ra tsja'c'üji c'o na s'o. Nu 'ma cjó c'o ra mbë'chc'iji in jojmiji, xo rí pjünbütjoji 'ma c'ü 'nanguarü ra mbë'chc'iji.
40 Nu 'ma cjó c'o ne ra jyonnc'eji o chũ, y ra zints'iji cja juesi ngue c'ua ra ngannc'aji c'o ri jegueji, xo rí jyëtspiji c'o ri tëgueji.
41 Nu 'ma cjó c'o ra xi'tsc'eji: "Chuns'ü yo rvá tuns'ügö, ma sogüzügö 'na kilometro nde", ra 'ñentsc'eji, nu'tsc'eji xe rí ma sogüji 'ma c'ü xe 'na kilometro nde.
42 Cjó c'o pje ra dyö'tc'ügueji, rí unüji. Y c'o pje c'o ra pe'sc'eji, dya xo rí tsänbäji c'o.

El amor para los enemigos

43 'Ya i̱ dyäräji c'ua ja va sjipji c'o mi cãrã mi jinguã: "Rí s'iyagueji yo in dyocjeji, pero c'o nuc'üji na ü, xo rí ñuji na ü", eñeji.
44 Pero nutscö rí xi'tsc'öji, rí s'iyagueji c'o ra nuc'üji na ü, rí ma'tp'üji Mizhocjimi c'o ra zanc'eji. Tsjapqueji na jo c'o ra nuc'üji na ü, dyötpüji Mizhocjimi c'o ra jyonnc'eji o chũ, 'ñe c'o ra jñü'c'ügueji na ü.
45 'Ma rí tsjapüji na jo a cjanu yo nin minteji, zö rrã s'oji, ra jñu'sc'eji 'ma c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e. Na ngueje angueze cjapü ra mbes'e e jyarü c'ü rguí jñanda texe yo nte, zö ri cja na jo, o zö ri cja na s'o. Xo va penpe o dyebe texe yo nte, zö ri cja na jo, o zö ri cja na s'o.
46 Nu 'ma nguextjo c'o s'iyats'ügueji c'o rí s'iyagueji, ¿cjo ra dya'c'eji Mizhocjimi c'o na jo 'ma? Iyö. ¿Cjo dya je xo ga cjanu ga tsja c'o publicano, s'iya o̱ dyoji c'o; maco i̱n mangueji me na s'o c'o? Jã, je ga cjanu ga tsjaji.
47 Nu 'ma nguextjo yo in dyocjeji yo i̱n ne rí zenguaji, ¿ja bübü c'ü na jo c'ü i̱n cjagueji 'ma? Maco yo dya pãrã Mizhocjimi, je xo ga cjatjonu, nguextjo c'o o̱ dyoji zenguaji.
48 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, rí s'iyagueji texe yo nte c'ua ja nzi ga tsja c'ü nin Tatagueji c'ü bübü a jens'e.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

1 'C'ü rgui tsjagueji c'o na jo, dya ngue c'ü ra jñantc'aji yo nte ra mamaji i̱n cjaji na jo; ngue c'ü ra jñantc'aji c'ü in Tatagueji c'ü bübü a jens'e. Na ngue 'ma rí tsjaji na jo nguextjo c'ü rguí jñantc'aji yo nte, nu'ma, dya ra mama c'ü in Tatagueji c'ü na jo vi tsjagueji.
2 Bübü nte c'o cjapü cja na jo; cjaji c'ü rguí mäpäji yo nte'e. Nguec'ua 'ma pöji nu ja cjogü na puncjü o nte, nza cja cja nintsjimi o cja 'ñiji, unüji o merio c'o dya pje pë's'i. Pero rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, zö ra mama yo nte na jonteji, pero Mizhocjimi dya ra mama na jonteji. Nu'tsc'eji, dya rí tsjaji nza cja anguezeji.
3 Pero 'ma rí unüji merio c'o dya pje pë's'i, rí unüji c'ü dya cjó ra mbãrã.
4 Nguec'ua dya cjó ra mbãrã c'ü i̱ unügueji. Pero Mizhocjimi ra dya'c'eji c'o na jo, na ngueje angueze pã'tc'ãji in mün'c'eji.

Jesús enseña cómo orar

5 'C'o cjapü cja na jo, me ne o̱ mü'büji c'ü ra jñanda yo nte. Nguec'ua pöji cja nintsjimi, 'ñe c'ua ja pomü o 'ñiji, ni ma dyötüji Mizhocjimi. Pero rí xi'tsc'öji

c'ü na cjuana, zö mama yo nte me na jonteji, Mizhocjimi dya ra mama na jonteji. Nu'tsc'eji, dya rí tsjaji nza cja anguezeji.

6 C'ü rí tsjaji, 'ma rí dyötqueji Mizhocjimi, rí tsjogüji a mbo cja in nzungueji, cja rrĩ tsotc'eji in nzoxtjiji. Cja rrĩ dyötqueji c'ua c'ü nin Tataji c'ü bübü nu ja dya cjó sö ra jñanda. Y angueze ra dya'c'eji c'o na jo'o, na ngueje pã'tc'ãji in mün'c'eji.

7 "Ma rí dyötqueji Mizhocjimi, dya rí tsjagueji c'ua ja nzi ga tsja yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi. Anguezeji me yepeji c'o jña c'o ni dyötüji Mizhocjimi, pëzhiji ra dyärä Mizhocjimi na ngueje c'ü me yepeji.

8 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya me rí yepegueji jña c'ua ja nzi ga tsja anguezeji. Na ngueje c'ü nin Tataji pãrã c'o ni jyonc'eji ante c'ü rí dyötqueji c'ü.

9 Nguec'ua nu'tsc'eji 'ma rí dyötqueji Mizhocjimi, rí xipjiji a cjava:

Mi Tatats'ügöjme, je in bübü a jens'e, rí pjöxcüjme nutscöjme rí cãrãjme cja ne xoñijõmü, ngue c'ua rá sũc'üjme ja c'o nzi ga zũc'ü c'o cãrã a jens'e.

10 Xo rí pjöxcüjme ngue c'ua dya ra mezhe ra zädä c'ü rá ä'tc'öjme ja c'o nzi ga dyä'tc'ä c'o cãrã a jens'e, na ngue ngue'tsc'e in mandague. Xo rí ö'tc'öjme rá cjajme c'ua ja nzi gui ñegue.

11 Dyacöjme dya o xëdyi c'o rá sigöjme ne pa dya.

12 Perdonaozügöjme ín nzhubüjme c'ua ja nzi rgá perdonaojme 'ma cjó c'o pje cjacüjme.

13 Dya rí jyëzgue ra ndöcöjme c'ü dya jo. Pjöxcüjme ngue c'ua dya rá cjajme c'o na s'o.

Na ngueje ngue'tsc'e in mandague, ngue'tsc'e me na zë'tsc'e, ngue'tsc'e me na notsc'e. Je ga cjatjotsc'e nu textjo c'o cjë c'o ra ẽjẽ. Amén.

14 'Nu 'ma rí perdonaogueji c'ü cjó pje ra tsja'c'eji, xo ra perdonaots'üji 'ma c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e.

15 Pero 'ma dya rí perdonaogueji c'ü cjó pje ra tsja'c'eji, dya xo ra perdonaots'üji 'ma c'ü nin Tatagueji, nu c'o pje nde in cjagueji.

Jesús enseña sobre el ayuno

16 'Bübü c'o cjapü cja me na jo. Nguec'ua 'ma go mbempjeji, cjapü ndumüji, dya xo dyebeji. Je ga tsjaji a cjanu, ngue c'ua ra mbãrã yo nte c'ü mbempjeji, ra mamaji na jo c'ü cjaji. Na cjuana rí xi'tsc'öji, zö ra mama yo nte c'ü na jo cjaji, pero Mizhocjimi dya je ra mama a cjanu. Nu'tsc'eji, dya rí tsjagueji ga cjanu.

17 Nu 'ma rí mbempjeji, rí xinzhöji c'ua ja nzi gui tsjaji texe yo pa. Xo rí tsã't'ãji o aceite in ñi'iji, y rí dyebeji.

18 Nguec'ua dya ra mbã'c'ãji yo nte cjo in mbempjeji. C'ü ra mbãrã c'ü in mbempjeji, nguextjo c'ü nin Tataji c'ü dya cjó sö cjó ra jñanda. Y angueze ra xi'tsc'eji c'ü na jo vi tsjagueji, na ngueje pã'tc'ãji in mün'c'eji.

Riquezas en el cielo

19 'Dya rí pë'sc'eji na puncjü c'o ni muvi cja ne xoñijõmü. Na ngueje ne xoñijõmü cãrã o dyoxü, ra dyo'tc'ügueji c'o in ch'opjüji 'ñe in bitugueji. Y xo ra zijõmü c'o in merioji de plata. Xo cãrã va o mbuẽ, ra xo'tc'ügueji in nzungueji, cja rrũ põnnc'üji c'o in pë's'iji.

20 Jyodügueji ja rgá mbë'sc'iji a jens'e c'o ya ri bübü 'ma rí sätc'eji nu. Na ngueje a jens'e, dya cãrã o dyoxü nu, nu c'ü ra dyo'tc'eji c'o ri pë's'iji, ni pje xo ra zijõmü nu. Dya xo cãrã o mbuẽ nu, c'ü ra põnnc'ügueji c'o ri pë's'igueji.

21 Nu 'ma rí pë's'igueji na puncjü cja ne xoñijõmü, je ri mäjä in mü'büji cja
ne xoñijõmü. Pero 'ma ra bë'sc'eji na puncjü a jens'e, je ngue a jens'e nda ra
mäjä in mü'büji.

La lámpara del cuerpo

22-23 'C'ü unü jya's'ü cja in cuerpogueji ngue in chöji. 'Ma janda na jo 'na
nte, bübü jya's'ü 'ma texe o̲ cuerpo. Pero 'ma dya sö ra jñanda, chjëntjui
c'ü ri bübü cja bëxõmü 'ma c'e nte. Je xo ga cjatsc'eji nu. Nu 'ma nguextjo
Mizhocjimi rí jyodüji, ra bübü 'ma jya's'ü texe cja in mü'bügueji. Pero 'ma rí
jyodüji Mizhocjimi, 'ñe rí jyodüji rí pë's'iji na puncjü cja ne xoñijõmü, 'ma rí
jyodüji nza yeje, nu'ma, dya nda ra bübü jya's'ü in mü'büji. Y 'ma i̲n̲ pëzhgueji
bübü jya's'ü in mün'c'eji, nu 'ma dya cjuana jya's'ü, nu'ma, ojtjo jya's'üts'üji
'ma.

Dios y el dinero

24 'Ma cjó c'o ra mbëpi yeje lamu, dya ra sö ra dyätävi nza yejui. Na ngueje
c'ü 'naja ri ünbüji, ra tsja c'e mbëpji; c'ü 'naja ri ne'e. O 'ma jiyö, 'naja c'ü ri
cjapü dya rguí muvi. Je xo ga cjatsc'eji nu, 'ma i̲n̲ jodüji ja rgui pë's'iji na
puncjü cja ne xoñijõmü, nu'ma, dya i̲n̲ pëpqueji 'ma Mizhocjimi c'ua ja nzi
ga ne angueze.

Dios cuida a sus hijos

25 'Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsjijñiji ja rgui chöt'üji c'ü rí siji. Dya xo rí
tsjijñiji c'ü pje rí jyeji. Mizhocjimi me na nojo, ya ngambgaji va. Nadya, ¿cjo
dya xo ra dya'c'eji c'ü rí siji, 'ñe c'ü rí jyegueji?

26 Jñant'maji yo s'ü. Dya podüji o ndëxü, dya xo tagüji, dya pje xo üt'üji cja
t'ujmü; maco c'ü nin Tatagueji c'ü bübü a jens'e nde 'huiñi yo. Nu'tsc'eji,
xenda ni muvits'ügueji na puncjü que na ngue yo s'ü. Nguec'ua, ¿cjo dya xo
ra 'huiñtsc'eji Mizhocjimi?

27 ¿Cjó bübütsc'eji c'ü sö ra chäcä nde metro c'ü xe rrã ndã'ã? Zö me ra
nguijñi, dya cjó ra sö.

28 'Nguec'ua, ¿jenga i̲n̲ cjinncjeji ja rí chöt'üji c'ü rí jye'eji? Unüji ngüenda yo
pje c'o ma ndäjnä yo cja'a cja juajma, ja ga te'eji. Dya pëpjiji, dya xo jench'eji
o tjüjmü pa ra dyät'äji o̲ bituji. Pero me na zö yo.

29 E Salomón mi pjëzhi na nojo, mi je o̲ bitu c'o me ma zö. Pero xenda na zö
yo ndäjnä.

30 Yo pjin'ño cja'a cja juajma dya, pero ra xõrü ra münü ra c'ant'a cja hornu
ra ndüt'üji yo; maco Mizhocjimi unü c'ü na zö o̲ ndäjnä yo. Natsc'eji, ¿cjo dya
xo ra dya'c'eji Mizhocjimi c'ü rí jyegueji? Nguec'ua, ¿jenga dya i̲n̲ ench'eji na
jo in mü'büji Mizhocjimi ra dya'c'eji c'o ni jyonc'eji?

31 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya me rí tsjijñiji rí mamaji: "Pãrã, ¿pje rá sigöji, o
pje xo rá jegöji?", rí 'ñeñeji.

32 Ngue yo dya pãrã Mizhocjimi yo me jodü ga cjanu. Pero nu'tsc'eji i̲n̲
'ñejeji c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e; angueze pãrã c'ü nde ni jyonc'eji texe
yo.

33 Nu'tsc'eji ot'ü rí jyodüji Mizhocjimi, ngue c'ua ra mandats'üji. Y rí jyodüji
rí tsjaji c'o na jo c'ua ja ga manda c'ü. Nuc'ua texe yo, nde ra dya'c'eji yo.

34 Nguec'ua, dya rí tsjinncjeji ja rgui chöt'üji c'ü rí siji 'ñe c'ü rí jyeji c'o pa
c'o va ẽjẽ. 'Ma ra zädä c'o pa'a, cja rí ñuji ja rgui tsjapqueji. Na ngueje pama
va ẽjẽ texe o ndumü c'ü ni jyodü rá sufregöji.

7

No juzguen a otros

1 'Dya cjó rí so'bügueji. 'Ma jiyö ra jñün'c'ügueji ngüenda Mizhocjimi.
2 C'ua ja nzi gui so'bütegueji, je xo rga cjanu rgá jñün'c'ügueji ngüenda
Mizhocjimi. Mizhocjimi ra nzhocüts'üji c'ua ja nzi gui tsjagueji.
3 O dyaxü, xenda na nojo que na ngue o ngümpaxa. Je xo ga cjatjonu in
nzhunc'eji. Pe na nojo in nzhunc'eji nza cja 'na dyaxü, y pe ts'iquë nza cja
'naja ngümpaxa c'o o nzhubü yo nin minteji. Nguec'ua, ¿jenga in so'büji c'e
ngümpaxa c'ü o'o a nzhö yo nin minteji? Maco dya in cö'tp'üji 'ñi c'e dyaxü c'ü
o'o in chöji.
4 ¿Ja rgá sö rí xiqueji yo nin minteji: "Jyëzguijme rá cjü'pc'öjme ne ngümpaxa
nu o'o nin chögue", rí 'ñembeji? Maco dya ixi cjübügueji c'e dyaxü c'ü o'o in
chögueji.
5 Nu'tsc'eji in cjapqueji c'ü na jotsc'eji, pero dya cjuana. C'ü rí tsjagueji,
ot'ü rí tsjünc'eji c'e dyaxü c'ü o'o in chögueji, ngue c'ua ra sö rí jñandaji na jo rí
tsjü'p'üji c'e ngümpaxa c'ü o'o a nzhö'ö c'ü nin minteji, eñe e Jesús.
6 'Bübü nte c'o chjëntji nza cja o cuchi c'o ra yödü c'o pje ri unügueji c'o
dya ri ne anguezeji. Xo chjëntji nza cja o dyo c'o ra ẽ ra 'ñe zac'eji 'ma pje
c'o ri unügueji c'o dya ri neji. C'o nte c'o ga cjanu, dya cja xe rí zopjüji o jña
Mizhocjimi nu me na sjũ.

Pedir, buscar y tocar la puerta

7 'Sido rí dyötqueji Mizhocjimi, ra dya'c'eji. Sido rí jyodüji Mizhocjimi, rí
chötc'eji c'ü ni jyonc'eji. Sido rí ma't'üji Mizhocjimi, ra dyä'tc'eji.
8 Na ngue texe c'o ra dyörü, ra ch'unü c'o. Y texe c'o ra jyodü, ra chöt'ü c'o.
Y texe c'o ra mapjü, ra dyätäji c'o.
9 'Nu'tsc'eji in 'ñecjeji in ch'igueji, 'ma ra chëzhi in jmiji in ch'igueji ra
dyö'tc'eji 'na tjõmëch'i, ¿cjo rí unügueji 'na ndojo? Iyö, dya sö.
10 Y 'ma ra dyö'tc'eji 'na jmõ'õ, ¿cjo rí unügueji 'na c'ijmi? Iyö, dya xo sö'ö.
11 Maco in nteji in cjaji c'o na s'o, pero in pjëchiji rí unüji c'o na jo yo in
ch'igueji. Na c'ü nin Tatagueji c'ü bübü a jens'e, ¿cjo dya xo ra dya'c'eji c'o
na jo c'o rí dyötüji angueze?
12 'C'ua ja nzi gui ñegueji c'ü ra s'iyats'üji yo nte, je xo ga cjanu rgui s'iyagueji
yo. Na ngueje je ga cjanu ga mama o jña Mizhocjimi c'ü xiji ley 'ñe profeta.

La puerta angosta

13 'Nu 'ma in ne rí nzhodüji cja o 'ñiji Mizhocjimi, tsjogüji cja c'e ts'ingoxtji.
Na ngueje bübü 'na ngoxtji, 'ñe 'na 'ñiji c'o me na mbät'ä, pero ni zidyji nu ja
ra sufreji cja sivi. Me na puncjü c'o cjogü cja c'e ngoxtji c'ü na mbät'ä.
14 Pero c'e 'ñiji c'ü ni zidyiji nu ja ra bübütjoji co Mizhocjimi, na s'ich'i c'ü.
Xo 'ñe c'e ngoxtji, xo s'ich'i c'ü. Y dya puncjü c'o töt'ü c'e ngoxtji c'ü rguí möji
c'e 'ñiji.

El árbol se conoce por su fruto

15 'Cãrã nte c'o ra ẽtsc'eji ra 'ñe tsjapü ri ñaji o jña Mizhocjimi. Cjapüji na
jo'oji nza cja ndënchjürü yo dya pje cja, pero a mbo o mü'büji me na s'oji nza
cja o min'ño yo me na sate. Nguec'ua rí pjötpüji ngüenda c'o.
16 C'ü rgui pãrãgueji c'o xöpüte, rí unnc'eji ngüenda ja ga mimi c'o. In
pãrãgueji o visachi, dya quitsiji o uva c'o. Ni xo ri quitsiji o higo cja o bimpëdyi.
Je xo ga cjatjonu c'o xöpüte c'o cjapü ri ña o jña Mizhocjimi, dya sö ra mimi
na jo c'o.

17 Je xo ga cjatjonu texe o za'a c'o na jo, quis'i c'o na jo c'o. Pero c'o dya ga
jo, quis'i c'o dya ga jo.
18 'Na za'a c'ü na jo, dya sö ra nguis'i c'o dya ga jo. Ni xo ri ngue 'na za'a c'ü
dya jo, dya sö ra nguis'i c'o na jo.
19 Texe za'a c'o dya quis'i c'o na jo, ra dyëziji cja rrũ pant'aji a sivi.
20 Nguec'ua c'ü rgui pãrãgueji c'o xöpüte, rí unnc'eji ngüenda ja ga mimi c'o.

No todos entrarán en el reino de los cielos

21 'Na puncjü c'o ra xitscö: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö", ra 'ñenzgöji. Pero dya
texeji ra cjogüji c'ua ja manda Mizhocjimi. C'o ra cjogü nu, nguextjo c'o ra
tsja c'ua ja nzi ga ne c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e.
22 'Ma ra zädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda, me na puncjü c'o ra xitscö:
"Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿cjo dya mi nännc'äjme in chjũgue, 'ma mi zopcjöjme
yo nte? ¿Cjo dya xo mi nännc'öjme in chjũgue 'ma mi pjongüjme o s'ondajma?
¿Cjo dya xo ngue co in chjũgue c'ü mi jocüjme c'o mi sö'dyë, 'ñe c'o na puncjü
c'o na nojo c'o mi cjajme?", ra 'ñenzgöji.
23 Nuc'ua rá tjüntcöji c'ua, rá xipjiji: "Dya ngue o̱ t'itsc'eji mi Tatagö. C'ueñeji
cja ín jmigö dya, nu'tsc'eji i̱ tsjagueji c'o na s'o", rá embeji.

Las dos bases

24 'Nguec'ua, nu c'ü ra dyärä yo jña yo ró xi'tsc'öji dya, y ra tsja'a yo, rá
jyëtspigö nza cja 'na bëzo c'ü na jo va mbeñe. O jyäbä 'naja ngumü a xes'e
cja 'na peña.
25 Go 'ñeje c'ua 'na tadyebe. Xo ẽjẽ 'na tareje c'ü je 'ne pjat'ü cja c'e ngumü.
Xo ẽ 'na tandajma c'ü me mi vü'ü cja c'e ngumü. Pero dya go tunü c'e ngumü,
na ngueje vi tjäbä a xes'e cja c'e peña.
26 'Ma cjó c'o ra dyärä yo jña yo ró xi'tsc'öji dya, 'ma dya ra tsja c'ua ja nzi
va dyärä, rá jyëtspigö nza cja 'na bëzo c'ü dya nguijñi na jo c'ua ja ro jyäbä o̱
ngumü, je go jyäntjo cja 'ñõxõmü.
27 Go 'ñeje c'ua 'na tadyebe. Xo ẽjẽ c'e ndare. Xo vü e ndajma c'ü o juant'a c'e
ngumü. Jo nu tunü c'ua o̱ ngumü c'e bëzo, ixco chjorü, eñe e Jesús va nguarü
va zopjüji.
28 'Ma o nguarü e Jesús o mama yo jña yo, me mi sũji, dya mi pãrã pje ro
nguijñiji.
29 Na ngueje o unüji ngüenda je vi 'ñe cja Mizhocjimi c'o vi mama e Jesús va
xöpü anguezeji. Y dya je ma cjanu c'o xöpüte.

8

Jesús sana a un leproso

1 Nuc'ua o zöbü e Jesús cja c'e t'eje. Xo zöbü na puncjü o nte, mi pöji angueze.
2 O ẽjẽ c'ua 'naja bëzo c'ü mi sö 'naja ngueme c'ü xiji lepra, o 'ñe chëzhi cja
e Jesús. Cjanu o ndüñijõmü c'ua a jmi, cjanu o xipji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, 'ma rí ñegue, ra sö rí jocüzü.
3 Cjanu o c'uana c'ua a dyë e Jesús o ndörü c'e nte, o xipji:
—Rí negö. Ra jots'ü.
Nzi va ndörü, nzi va ojtjo c'ua c'e ngueme.
4 Nuc'ua e Jesús o xipji:
—Pjöngüenda c'ü dya cjó rí ma xipjigue dya, nguextjo c'ü rí ma, rí ma
jíchitsjë c'e mböcjimi c'ü ya jogüts'ü. Xo rí jñünü c'o rí unü Mizhocjimi c'ua ja

nzi va mama e Moisés. Ixtí mague a cjanu ngue c'ua ra nu'tc'ügue c'e mböcjimi c'ü na cjuana ya jots'ü. Nguec'ua yo nte ra mbãrãji c'ü ya 'nin'tsc'i c'e ngueme.

Jesús sana al muchacho de un capitán romano

5 Nuc'ua o zät'ä e Jesús cja c'e jñiñi c'ü mi chjũ Capernaum. Cja c'e jñiñi mi bübü 'naja bëzo c'ü mi manda 'naja ciento o tropa. 'Ma cja ma sät'ä e Jesús, o ẽ c'ua c'e bëzo o 'ñe ndünrü e Jesús. Cjanu o dyötü 'na favor.

6 O xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dya cja sö ra 'ñõmü ín ch'i'i, ya zürü o ngueme. Ya dyobütjo ín nzungö, y me sufre na puncjü c'o na ü.

7 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Jo rá magö, rá ma jocü.

8 O ndünrü c'ua c'e bëzo o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dya ga jozgö c'ü rí tsjogue a mbo cja ín nzungö. Zö nguextjo 'na jña c'ü rí mangue, ra jogü c'ín ch'i'i.

9 Na ngue xo 'ñetscö xo ch'acö poder, ngue c'ua rí mandagö o tropa. 'Ma rí xipjigö c'ü 'naja: "Ma'a", rá embe, ra ma. 'Ma rí xipjigö c'ü 'naja: "Chjä'dä", rá embe, ra ẽjẽ. Xo 'ñe 'ma rí xipjigö c'ín mbëpji: "Tsja'a yo", rá embe, ra tsja'a.

10 Nuc'ua 'ma o dyärä e Jesús c'o vi mama c'e bëzo, me co nguentjo c'ua. Na ngue o unü ngüenda c'ü mi junt'ü o mü'bü c'e bëzo c'ü pje ro mama e Jesús, ro zädä. Nguec'ua va xipji c'ua c'o mi pöji:

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, ni ri 'na yo ín menzumüji a Israel ró tötc'ö c'ü ri ejme na jo nza cja ne bëzo nu.

11 Nutscö rí xi'tsc'öji, na puncjü o nte c'o rguí 'ñeje nu ja ni mbes'e e jyarü, 'ñe nu ja ni nguibi, xo 'ñe textjo cja ne xoñijõmü; ra 'ñe mimiji nu ja manda Mizhocjimi a jens'e, ra zi'iji o xëdyi co e Abraham, 'ñe e Isaac, 'ñe e Jacob.

12 Pero c'o ot'ü vi zojnüji ro cjogü nu ja manda Mizhocjimi, ts'ëtjo c'o go ne. Nguec'ua c'o dya go ne'e, ra mboch'üji nu ja na bëxõmü, nu ja me ra huëji, y me ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufreji na puncjü.

13 Nuc'ua e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü mi manda 'naja ciento tropa:

—Ma dya in nzungue. C'ua ja nzi vi 'ñejmegue, je rga cjanu rgá jogü c'in ch'i'i.

Ixco jogü c'ua c'e t'i c'e ndajme c'ü.

Jesús sana a la suegra de Pedro

14 O ma c'ua e Jesús cja o ngumü e Pedro. O chöt'ü c'ua c'ü mi sö'dyë c'ü nu to'o e Pedro, mi sö pa'a c'ü.

15 Nuc'ua e Jesús cjanu o ndötpü c'ua a dyë. Jo ni c'ueñe c'ua c'e pa'a. Cjanu o nanga c'ua c'e ndixũ o dyät'ä o jñõnü ro ziji.

Jesús sana a muchos enfermos

16 Nuc'ua 'ma ya vi nguibi e jyarü, o sinpiji e Jesús na puncjü nte c'o vi zürü o ndajma c'ü dya jo. E Jesús, nguextjo c'ü o mama ro mbedye c'o ndajma, y go mbedye c'ua c'o. Y texe c'o mi sö'dyë, o jocü c'o.

17 Nguec'ua ma zädä c'o vi mama c'e profeta Isaías: "Angueze me go juentsqueji o 'ñe jocüzüji c'o ngueme c'o mi sufregöji", eñe c'e profeta.

Los que querían seguir a Jesús

18 Ya vi mundo na puncjü nte cja e Jesús. Nguec'ua va ña e Jesús va xipji c'o o discípulo ro dat'üji cja 'na bü, ngue c'ua ro mbes'eji a 'nanguarü cja c'e trazapjü.

19 Cjanu o sä c'ua 'naja bëzo c'ü mi xöpü c'ü o̱ ley Mizhocjimi c'ü o ẽ xipji e Jesús:
—Xöpüte, rá tjünt'ü in xütcje rá më nu ja c'o rí sätc'e.
20 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Ante c'ü rá më, ixtí tsjijñi c'ü rá xi'tsc'ö. Yo min'ño bübü o̱ tjocüji, y yo s'ü pë's'i o̱ t'oxüji. Nutscö, zö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi pero dya rí pë'sc'ö ja rá oxü, eñe e Jesús.
21 Nuc'ua cjanu o mama c'ua 'naja c'ü mi tjünt'ü a xütjü e Jesús, o xipji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dyacö sjëtsi ot'ü rá ma'a, rá ma ögü mi tatagö, cja rrũ mëgövi.
22 O xipji c'ua e Jesús:
—Yo nte, chjëntjui c'ü ya ndũji na ngue dya creozüji. Jyëzgue anguezeji ra dyögüji c'o nín mi añimaji. Nu'tsc'e chjünt'ü ín xütcjö rá mëgövi.

Jesús calma el viento y las olas

23 Cjanu o dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü. Cjanu o möji c'ua c'o o̱ discípulo.
24 Jo ni vü'ü c'ua 'naja tandajma. Me mi pjö's'ü c'e ndeje ma mbo'o c'e bü'ü. Pero e Jesús ma ĩjĩtjo c'ü.
25 Nuc'ua c'o discípulo o chëzhiji a jmi e Jesús, o xipjiji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, pjöcöjme para dya rá quibigöjme.
26 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji, ¿jenga i̱n sũ'ũji? ¿Cjo dya i̱n ejmezügöji c'ü sö rá pjö'c'eji?
Cjanu o nanga c'ua e Jesús, cjanu o huënch'i c'e ndajma, 'ñe c'e ndeje. Ixco böbü c'ua c'e ndajma 'ñe c'e ndeje.
27 Me co nguijñi c'ua c'o discípulo, mi mamaji:
—¿Pje ma poder c'ü pë's'i ne bëzo nu, nguec'ua ätä e ndajma 'ñe ne ndeje?

Los hombres endemoniados de Gadara

28 Nuc'ua o zät'äji a 'nanguarü cja c'e trazapjü cja c'e lugar c'ü mi chjũ a Gadara. O ẽ c'ua yeje bëzo c'o mi o'o o̱ mü'bü o demonio c'o ngue o̱ dyoji e Satanás c'ü dya jo; o 'ñe chjëji e Jesús. Je vi 'ñejui a nde cja c'o panteón cja campo santo. Me ma s'ovi 'ñe me ma cüevi, nguec'ua dya cjó mi sö cjó xi ro cjogũ cja c'e 'ñiji c'ü.
29 Nuc'ua c'o demonio o tsjapüji o mapjü na jens'e c'o bëzo va xipjivi e Jesús:
—Jesús, o̱ T'itsc'e Mizhocjimi, ¿pje i̱n pë'sc'ü rí ñugöjme? ¿Cjo vi 'ñecje a 'ñecjua rí ẽ tsjacüjme rá sufrejme dya? Maco dya be sädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda, eñe c'o bëzo va 'ñõ'p'üji o̱ mü'bü c'ü dya jo ro ñavi.
30 Na jẽ nu ja ma ñõnü na puncjü o cuchi.
31 Nguec'ua va tsja c'o demonio o dyötüji e Jesús, o xipjiji:
—'Ma rí pjongüzüjme cja o̱ mü'bü yo bëzo, jyëzguijme rá ma quichc'öjme cja yo cuchi.
32 Cjanu o mama c'ua e Jesús:
—Pedyeji ma tsich'iji, embeji.
Nuc'ua c'o demonio go mbedyeji, go ma nguich'iji cja c'o cuchi. Nuc'ua texe c'o cuchi nde va dacütjoji va zöbüji cja c'e dyä'ä. Go ma jyäji c'ua cja c'e trazapjü. Nzhangua ndũji.
33 Nuc'ua c'o mi pjörü c'o cuchi go cjuan'diji c'ua, go möji na niji cja c'e jñiñi; o ma cösteji texe c'o vi jñandaji, o xipjiji ja va jogü c'o bëzo c'o vi dyo'o o̱ mü'bü c'o demonio.
34 Nuc'ua cjanu o mbedye texe c'o mi cãrã cja c'e jñiñi, o ma nuji e Jesús. 'Ma o zät'äji, o xipjiji c'ua e Jesús c'ü pje cjint'o tsja, ro mbedye cja c'ü o̱ jñiñiji.

9

Jesús sana a un paralítico

1 Nuc'ua cjanu o dat'ü e Jesús cja c'e bü, xo 'ñe c'o o̲ discípulo. Cjanu o
mbes'eji a 'nanguarü cja c'e trazapjü, o zät'äji nu cja c'e jñiñi nu ja mi oxü
e Jesús.
2 O ẽjẽ c'ua ja nzi nte ma siji 'na bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñõmü; ma tũji cja 'naja
pjinguã. Mi junt'ü o̲ mü'büji c'ü mi sö e Jesús ro jocü c'e bëzo. Nuc'ua 'ma o
mbãrã e Jesús c'ü mi ejmeji, o zopjü c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñõmü, o
xipji:
—Dya rí sũgue, sẽ'ẽ; ya ró perdonaots'ü dya in nzhunc'e, eñe e Jesús va xipji
c'e bëzo.
3 Xo mi cãrã nu, ja nzi xöpüte; o dyäräji e Jesús o perdonao c'e bëzo.
Nguec'ua ma nguijñiji o̲ mü'bütsjëji: "Nujne Jesús chjëntjui c'ü o zadü
Mizhocjimi nu", ma nguijñiji.
4 Ixmi pãrã e Jesús c'o mi cjijñi anguezeji, nguec'ua va xipjiji c'ua:
—¿Jenga i̲n cjijñiji c'o na s'o a mbo cja in mü'bügueji?
5 Ró xipji ne bëzo: "Rí perdonaots'ü in nzhunc'e", ró embe, pero dya cjó sö
ra mbãrã cjo ya ma o̲ nzhubü. Pero 'ma rá xipji ne bëzo: "Nu'tsc'e, ñanga rí
nzhodü", rá embe; 'ñe 'ma ra nanga c'ua ne bëzo ra nzhodü, ixtí pãrãgueji 'ma
c'ü dya rí xi'ts'iji o bëchjine.
6 Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ya ch'acö poder cja ne xoñijõmü rá
perdonaots'üji in nzhubüji. Unnc'eji dya ngüenda ngue c'ua rí pãrãji c'ü rí
pë'sc'ö c'e poder, embeji.
Cjanu o zopjü c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñõmü, o xipji:
—Nu'tsc'e, ñanga, chuns'ü nu i̲n os'ü, ma'a in nzumü, embeji c'e bëzo.
7 O nanga c'ua c'e bëzo, cjanu o ma c'ua o̲ ngumü.
8 Nuc'ua c'o nte 'ma mü o jñandaji ja va jogü c'e bëzo, me go nguijñiji c'ua,
na ngue nunca mi jandaji a cjanu. Me xo go mamaji me na jo Mizhocjimi, na
ngue vi tsja a cjanu vi unü poder cja yo nte.

Jesús llama a Mateo

9 Nuc'ua o mbedye nu e Jesús, o cjogü nu ja ma jũ'ũ 'naja bëzo c'ü mi chjũ'ũ
e Mateo, c'ü mi cobra o contribución. E Jesús o jñanda c'e bëzo, o xipji:
—Chjünt'ü ín xütcjö rá mëgövi, embe.
Ixco böbü c'ua e Mateo o mëvi e Jesús.
10 'Na nu pa, ya vi mimi e Jesús a mbo 'na ngumü, ma siji o xëdyi. Go ẽjẽ
c'ua na puncjü c'o mi cobra o contribución, c'o mi xiji ma s'onte, xo 'ñe c'o
dya mi sũpü o̲ ley c'o menzumü a Israel, nguec'ua xo ma sjiji ma s'oji. O 'ñe
ziji o xëdyi co e Jesús, 'ñe c'o o̲ discípulo.
11 C'o fariseo o jñandaji c'ü ma jũji e Jesús c'o bëzo, nguec'ua va xipjiji c'ua
c'o o̲ discípulo e Jesús:
—¿Jenga nin xöpütegueji nde si'iji o xëdyi co nujyo cobra o contribución
'ñejyo 'ñaja yo na s'o?, eñe c'o fariseo.
12 E Jesús o dyärä c'o vi mama c'o fariseo, cjanu o xipjiji c'ua 'na ejemplo:
—Nu c'o dya sö'dyë, dya ni jyodü cjó ra dyät'ä c'o; nguextjo c'o sö'dyë. Je xo
ga cjatjonu yo tũ o̲ nzhubü, ngue c'o ni jyodü ra jocüji yo.
13 I̲n pãrãji o̲ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: "C'ü ni pötcöji o animal, cja
rrĩ päscöji c'o, na jo c'ü. Pero c'ü xenda rí negö, ngue c'ü rí juentsqueji yo
nin minteji", eñe Mizhocjimi. Nujnu, ngue 'naja jña c'ü ni jyodü rí ma xörüji,
xa'ma ra zi'ch'i in mün'c'eji nu. C'ua ja nzi ga mama ne jña nu, rí juentsetegö.

Nguec'ua, dya ngue c'o cjapü cja na jo c'ü rvá 'ñe xipji ra nzhogü o̱ mü'büji cja Mizhocjimi. Ngue c'o pãrã tũ o̱ nzhubü.

Le preguntan a Jesús sobre el ayuno

14 Nuc'ua c'o o̱ discípulo e Juan o säji nu ja mi bübü e Jesús, o xipjiji:

—Nutscöjme rí mbempcjöjme na puncjü, xo 'ñe yo fariseo. ¿Jenga dya mbempje yo in discípulogue?

15 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji 'naja jña ngue c'ua ro mbãrãji jenga dya mi mbempje c'o o̱ discípulo. O xipjiji:

—'Ma ra chjüntü 'naja sẽ, 'ma dya be cjuarü c'e chjüntü, dya sö ra ndumü c'o o̱ dyoji, na ngueje xe bübütjo c'e sẽ a nde anguezeji. Pero ra zädä c'o pa 'ma ra s'inbiji c'e sẽ. Nuc'ua cja ra mbempjeji rgá ndumüji 'ma.

16 Sido o ña e Jesús o xipjiji 'na ejemplo, o mama a cjava:

—'Na zëbitu, dya cjó sö ra mbä't'ä 'na bitu c'ü nuevo. Na ngue ro ñungü c'e nuevo bitu. Nuc'ua nu ja ya mi xüt'ü, xenda ro xüt'ü.

17 Dya xich'iji o õt'apjü cja zëmbota, na ngueje ro xüt'ü c'e zëmbota, ro pjödü c'e t'apjü. Dya cja ro jogü c'ua c'e zëmbota. Je xich'iji o õt'apjü cja mbota c'o cja nuevo, ngue c'ua dya ra xüt'ü c'e mbota ra pjödü c'e t'apjü, eñe e Jesús va xipjiji 'na ejemplo.

La hija de Jairo, y la mujer que tocó la ropa de Jesús

18 'Ma ndänt'ä ma mama e Jesús c'o jña c'o, o ẽ c'ua 'naja bëzo c'ü pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a Israel; o 'ñe ndüñijõmü a jmi e Jesús, o xipji:

—C'ín xunt'igö cja ndũ mi ndajme. Pero rí ma'a, rí ma 'ñe's'e in dyëgue, ra tetjo.

19 Cjanu o böbü c'ua e Jesús o mëvi c'e bëzo, xo 'ñe c'o o̱ discípulo.

20 Nuc'ua cjanu o ẽjẽ c'ua 'naja ndixũ c'ü mi sö'dyë, c'ü ya mi pa 'na doce cjë c'ü mi dagü o̱ cji. O ẽ chëzhi a xütjü e Jesús, o 'ne ndötpü o̱ fleco c'ü o̱ bitu c'ü mi je'e e Jesús.

21 Na ngueje mi cjijñi c'e ndixũ: "Nguextjo c'ü rá tjötpü o̱ bitu nu, ixta ndixqui", eñe.

22 Nuc'ua e Jesús o jñanda c'e ndixũ, o xipji:

—Dya rí sũgue, süngü; ya jots'ügue dya, na ngueje i̱n ejmezügö c'ü sö rá jocüts'ü in nzeme.

Nuc'ua ndeze c'e ndajme c'ü, o jogü na jo c'e ndixũ.

23 Nuc'ua o zät'ä e Jesús cja o̱ ngumü c'e bëzo c'ü pje mi pjëzhi, cjanu o cjogü a mbo'o. O jñanda c'ua c'o mi jüxũ o pito, 'ñe c'o nte c'o me mi huëñi.

24 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—C'ueñeji va. Na ngueje ne xunt'i nu, dya tũ'ũ nu, ĩtjo nu.

Nuc'ua c'o nte me go tsjapütjoji burla e Jesús.

25 Nuc'ua e Jesús o pjongü a tji c'o nte, cjanu o cjogü a mbo nu ja ma o'o c'e añima, cjanu o pënchp'i a dyë. Jo ni nanga c'ua c'e xunt'i.

26 Nuc'ua texe cja c'e xoñijõmü, me mi nädätjoji c'ü vi tsja e Jesús vi tsjapü o te c'e xunt'i.

Jesús sana a dos ciegos

27 O mbedye c'ua e Jesús cja o̱ ngumü c'e bëzo. 'Ma ya mi ma'a, ma ẽ c'ua a xütjü yeje bëzo c'o mi ndëzhö, mi mapjüvi mi mamavi:

—Nu'tsc'e o̱ mboxbëchets'ü e David, juentscöbe.

28 Nuc'ua 'ma mü o zät'ä e Jesús nu cja c'e ngumü nu ja mi oxü, o ẽ c'ua c'o mi ndëzhö, o chëzhivi a jmi. Nuc'ua e Jesús o xipjivi:

—¿Cjo in ejmevi c'ü sö rá jocüts'üvi in chövi?
Cjanu o ndünrüvi c'ua:
—Jã, sö rí jocüzübe, ín Jmutsc'öbe, eñevi.
29 Nuc'ua e Jesús o ndötpü a nzhö'ö c'o mi ndëzhö, o xipjivi:
—Rá jocüts'üvi c'ua ja nzi gui 'ñejmevi, eñe e Jesús.
30 Jo ni jogü c'ua a nzhövi. Cjanu o xipjivi c'ua e Jesús c'ü dya cjó ro ma ngös'üvi.
31 Pero 'ma ya vi mbedyevi, mi mamavi texe cja c'e xoñijõmü, mi xipjiji c'o nte c'ü vi tsja e Jesús.

Jesús sana a un mudo

32 Nzi va mbedye c'o mi ndëzhö, o ẽ c'ua c'o ma siji 'naja bëzo c'ü mi ngone, ma sinpiji e Jesús. Nu c'e bëzo vi zürü 'naja ndajma c'ü dya jo.
33 Nuc'ua e Jesús o pjongü c'e ndajma. Cjanu o ña c'ua na jo c'ü mi ngone. C'o nte, me co nguijñiji c'ua cjanu o mamaji:
—Nunca rí jandagöji va a Israel c'ü ri jogü yo ngone.
34 Pero c'o fariseo mi mamaji:
—Ngue e Satanás c'ü dya jo c'ü unü poder ne bëzo nu, nguec'ua ga pjongü yo ndajma yo dya jo.

Jesús tiene compasión de la gente

35 Mi nzhodü e Jesús texe cja c'o jñiñi, 'ñe cja c'o ndajñiñi, mi xöpüji cja c'o o̲ nintsjimi anguezeji, y mi xipjiji o̲ jña Mizhocjimi. Mi xipjiji ja rvá manda nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi a jens'e. Mi jocü texe c'o mi sö o ngueme, 'ñe texe c'o mi sö'ö na ü.
36 E Jesús 'ma mü o jñanda c'o nte, me go juentseji c'ua anguezeji, na ngueje mi chjëntji nza cja ndënchjürü c'ü dya bübü o̲ mbörü, ya me ni pizhiji, ya me xo ni ponch'ü o̲ mü'büji.
37 E Jesús o xipji c'ua c'o o̲ discípulo va jyëtspiji ndëxü c'o nte'e:
—Na puncjü yo ndëxü yo ya jogü, pero ts'ëtjo yo ndagrëxü.
38 Mizhocjimi ngue o̲ cjaja yo ndëxü. Nguec'ua rí dyötqueji angueze ra ndäjä c'o xe 'ñaja mbëpji ra ẽji, ra 'ñe pëpjiji cja ne dagrëxü.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

1 Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'o doce o̲ discípulo ro chëzhiji a jmi. Cjanu o unüji poder ngue c'ua ro sö ro pjongüji o ndajma c'o dya jo, y ro jocüji texe c'o ndötc'ijeme, 'ñe texe c'o mi sö na ü.
2 Nujyo, ngue o̲ tjũ'ũ c'o doce discípulo c'o o xipjiji c'ua apóstole: E Simón c'ü xo mi xiji Pedro, 'ñeje e Andrés c'ü nu cjuarma, 'ñe e Jacobo c'ü nu t'i e Zebedeo, 'ñe e Juan c'ü nu cjuarma e Jacobo.
3 Xo 'ñe e Felipe, 'ñe e Bartolomé, 'ñe e Tomás. Xo 'ñe e Mateo c'ü mi cobra o contribución, 'ñe e Jacobo c'ü nu t'i e Alfeo, 'ñe e Lebeo c'ü xo mi xiji Tadeo.
4 Xo 'ñe e Simón c'ü mi revolucionario, 'ñe e Judas Iscariote c'ü ro dyëdyi c'o nte ro ma zürüji e Jesús.

Jesús manda a los discípulos a predicar

5 E Jesús ya mi ngue ro ndäjä c'o doce apóstole, nguec'ua va xipjiji c'ü ro tsjaji. O xipjiji a cjava:
—Dya rí möji cja o̲ 'ñiji yo dya menzumü a Israel, dya xo rí sät'äji cja o̲ jñiñi yo menzumü a Samaria.

6 C'ü rí tsjagueji, rí möji cja yo ín menzumüji a Israel, na ngue anguezeji
chjënji nza cja ndënchjürü c'o ya bëzhi.
7 'Ma rí möji, rí zopjüji c'o nte rí xiji c'ü ya ngue ra manda nu c'ü o 'ñeme
Mizhocjimi a jens'e.
8 Rí jocüji c'o ri sö'dyë. Y rí tsjapüji ra te'e c'o ya rguí ndũ'ũ. Y rí dyät'äji c'o ri
sö o lepra. Y rí pjongüji o ndajma c'o dya jo cja o mü'bü yo nte. 'Ma rí pjösc'eji
a cjanu yo nte, dya rí cobraji. Na ngueje o dya'c'ütjoji Mizhocjimi ne poder.
9 'Y 'ma rí möji, dya rí jñünnc'eji oro, ni plata, ni pje ma t'opjü.
10 Dya xo rí tsanaji mape c'ü pje rgui tsant'aji o pje rgui jñunt'üji para cja
'ñiji. Dya xo rí tsanaji o bitu, ni xo rí tsidyiji mbäcua c'ü rgui pötüji. Dya xo rí
jñünüji 'na chäjä rgui dänäji. Rí xi'tsc'öji a cjanu, na ngue 'na mbëpji ni jyodü
ra ch'unü c'ü ra zi'i c'ü, 'ñe c'ü ra jye'e.
11 'Nu 'ma ja c'o rí sätc'eji, zö pje nde ma jñiñi o ndajñiñi, rí tsjaji t'önü nu, cjó
ngue c'ü na jonte nu cja c'e jñiñi. Nguec'ua je rí oxüji cja o ngumü c'ü, hasta
'ma cja rí ñe rí pedyeji; dya rí pötqueji ngumü rgui oxqueji.
12 'Ma rí tsjogüji cja c'e ngumü, rí ma'tp'üji Cjimi c'o ri cãrã nu.
13 Nu 'ma ra dyä'tc'eji in jñagueji c'o ri cãrã nu, ix na cjuana ra mbös'ü
Mizhocjimi anguezeji c'ua ja nzi vi zenguaji. Pero 'ma dya ra dyä'tc'eji, iyö
'ma.
14 'Ma dya ra säc'eji, 'ma dya ra dyä'tc'äji c'o rí xipjiji, rí pedyeji 'ma cja c'e
ngumü, 'ñe cja c'e jñiñi; rí pjë'biji o jõmü c'o ya rguí jyäs'ä in mbäcuaji, ngue
c'ua ra unü ngüenda c'o menzumü nu, que vi tsjaji c'o na s'o, dya säc'eji.
15 Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu pa c'ü ra tjün ngüenda, xenda ra sufre c'o ri cãrã
c'e jñiñi, que na ngueje ra sufre c'o ma cã a Sodoma, 'ñe a Gomorra c'o o chjotü
Mizhocjimi mi jinguã na ngueje c'ü me ma s'oji.

Persecuciones

16 'Dyäräji c'ü rí xi'tsc'öji. Rí täc'öji nza cja o ndënchjürü a nde cja o min'ño.
Rí pjöngüendaji na jo cja yo nte, pero dya cjó pje rí tsjapüji. Rga cjatsc'eji o
mbaro yo dya pje cja c'o na s'o.
17 Rí pjötpüji ngüenda yo nte, na ngueje ra zints'iji nu ja ra jñün'c'üji ngüenda
c'o pje pjëzhi. Y ra ndaxc'üji cja c'o o nintsjimiji anguezeji.
18 Ra zints'iji cja c'o gobernador 'ñe cja c'o rey, na ngueje in ejmezgöji.
Nguec'ua rí xiqueji anguezeji 'ñe c'o 'ñaja nte, ja ga cjazgö.
19 'Ma ra zints'iji, dya rí tsjijñiji c'ü ja rgui chjünrüji, o c'ü pje rí manji. Na
ngueje c'e ndajme c'ü, ra ch'a'c'üji c'o rí mamaji.
20 Na ngue c'ü rí ñagueji, dya ngue c'ü rí tsjijñitsjëji; ngue o Espíritu
Mizhocjimi c'ü nin Tatagueji ra dya'c'eji c'e jña'a.
21 'Cãrã c'o ra nzhö'ö nu cjuarma ra mbö't'üji. Cãrã o tata c'o ra nzhö'ö nu
t'i. Cãrã t'i c'o ra chũtsjëji nu tataji 'ñe o nanaji, y ra mbö't'üji.
22 Ra nuc'üji na ü texe yo nte, na ngue c'ü ni 'ñejmezügöji. C'o ra sido ra
'ñejmezü, zö ra mbö't'üji, ra salva c'o.
23 'Ma ra ndäc'äji cja 'na jñiñi, rí c'ueñeji c'ua rí möji c'ü 'naja jñiñi. Na cjuana
rí xi'tsc'öji, dya be xi ri nzhonnc'eji texe cja yo jñiñi a Israel 'ma rá ẽgö na yeje
cja Mizhocjimi.
24 Xe sido o ña e Jesús o xipji 'na ejemplo c'o o apóstole, o mama:
—Xenda respetaoji 'na xöpüte que na ngue c'o o discípulo. Y xenda
respetaoji 'naja lamu que na ngue c'o o mbëpji.

25 Nguec'ua 'ma ra sufre 'na xöpüte, xo ni jyodü ra sufre c'o o̱ discípulo. Y 'ma ra sufre 'na lamu, xo ni jyodü ra sufre c'o o̱ mbëpji. Y 'ma ra mama yo nte ra xiji dya jo 'naja bëzo, xenda ra xiji dya jo c'o ri cãrã o̱ ngumü.

A quién se debe tener miedo

26 'Nguec'ua, dya rí sũgueji c'ü ra tsja'c'eji yo nte. Pero rí tsjacjuanaji rí zopjüji, na ngueje ni jyodü ra jñandaji c'ü dya be jandaji dya, y ni jyodü ra mbãrãji c'ü dya be pãrãji dya.

27 Na puncjü c'o ín jñagö, nguextjotsc'eji i̱ dyäräji 'ma mi cãrãtsjëgöji. Nguec'ua ni jyodü rí xipjiji yo nin minteji texe c'ua ja rí chjëji. C'o jña c'o rí xi'tsc'ötsjëji, rí xipjiji ngue c'ua ra dyäräji texeji.

28 Dya rí sũgueji c'o ra mbö'tc'üji in cuerpoji, pero in aljmaji, dya ra sö ra mbö'tc'üji c'o. Nu c'ü rí sũgueji ngue Mizhocjimi c'ü sö'ö ra mbochc'üji a ma a linfiernu, nu ja me ra sufre in cuerpoji, xo 'ñe in aljmaji.

29 'Mizhocjimi c'ín Tatagöji pjörü yo ts'ins'ü. Nguec'ua 'ma dya ra ne angueze, dya ra sö ra ndũ ne rí 'na ts'ins'ü; maco dya ni muvi yo, pöji yeje por 'na cinco.

30 Xo 'ñe in ñixtegueji, zö dya ni muvi yo, pero Mizhocjimi pãrã ja nzi sö'ö yo.

31 Nu'tsc'eji xenda ni muvits'ügueji que na ngueje na puncjü o ts'ins'ü. Nguec'ua dya rí sũgueji, xo ra mbö'c'eji Mizhocjimi.

Los que reconocen a Jesucristo delante de la gente

32 'Texe c'o ra xipji yo nte c'ü pãcöji, xo rá xipjigö c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e c'ü rí pãrãgö c'o.

33 Pero texe c'o ra xipji yo nte c'ü dya pãcöji, xo rá cänbägöji a jmi c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, rá xipji c'ü dya rí pãrgö c'o.

Jesús es causa de división

34 'I̱n pëzhgueji rvá ẽcjö cja ne xoñijõmü ngue c'ua dya cja ra chũ yo nte. Pero dya rí tsjijñiji a cjanu. Dya ngue c'ü rvá ẽcjö c'ü. Na ngueje c'ü rvá ẽcjö, ra bübü o chũ cja yo nte.

35 Na ngue c'ü rvá ẽcjö, cãrã bëzo c'o ra jyonbüji o chũ, ra tsja c'o o̱ t'iji. Cãrã ndixũ c'o ra jyonbüji o chũ, ra tsja c'o o̱ xunt'iji. Cãrã ndixũ c'o ra jyonbüji o chũ, ra tsja c'o o̱ cjöji.

36 C'o ra nu'u na ü c'o ri ejmezü, ngue c'o ri cãrã nu ngumütsjëji.

37 'Ma cjó c'o ne ra ndennguegö, ni jyodü xenda ra nezegö que na ngue c'ü nu tata 'ñe nu nana. Y ni jyodü xenda ra neze que na ngue c'ü nu t'i 'ñe nu xunt'i. 'Ma jiyö, dya ra sö rá cjapcö ín ntegö c'ü.

38 'Ma cjó c'o ne ra ndennguegö, ni jyodü ra bübü dispuesto ra sufreji o ra ndũji. 'Ma jiyö, dya ra sö rá cjapcö ín ntegö c'o.

39 C'o dya bübü dispuesto ra sufre na ngueje dya ne ra ndũji, dya ra chöt'üji c'ü rguí bübüji. Pero c'o bübü dispuesto ra bö't'ü na ngueje c'ü ni 'ñejmezügöji, ra chöt'üji c'ü rguí bünji.

Premios

40 'C'o ra recibidots'üji, chjëntjui c'ü ri nguetscö ra recibidozgö c'o. Y c'o ra recibidozügö, chjëntjui c'ü ri recibidoji c'ü o ndäcjägö.

41 C'o ra säjä 'naja profeta na ngue c'ü ni ña o̱ jña Mizhocjimi, Mizhocjimi ra unüji c'o na jo, c'ua ja nzi rgá unü c'o profeta. C'o ra säjä 'na nte c'ü cja na

jo na ngue c'ü ni tsja na jo, xo ra unüji c'o na jo c'ua ja nzi rgá unü c'o cja na jo.

42 Rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o ra unütjo 'naja ts'ixalo jörteje 'naja yo ín mbëpji yo dya nda pjëzhi, na ngue ín discípulogö, nuc'o, na cjuana ra unü Mizhocjimi c'o na jo c'o, eñe e Jesús.

11

Los enviados de Juan el Bautista

1 Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o xipji c'o doce o discípulo c'ü ro tsjaji, cjanu ndäji o möji. Cjanu o mbedye c'ua e Jesús, cjanu o ma cja c'o o jñiñi anguezeji, ngue c'ua ro xöpü c'o nte y ro zopjüji.

2 E Juan xe ma o'otjo a pjörü. Nuc'ua 'ma o mbãrã angueze c'o mi cja e Jesucristo, o ndäjä c'ua yeje c'o o discípulo o säjui cja e Jesús.

3 O xipjivi: —¿Cjo ngue'tsc'e Cristo c'ü ro ẽjẽ, o xe rá te'bejme c'ü xe 'naja?

4 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:

—Mëvi ma xipjivi e Juan yo in ärävi, 'ñejyo in jandavi.

5 Rí ma xipjivi e Juan c'ü ya janda yo mi ndëzhö; xipjivi c'ü ya nzhodü yo mi me'dye; xipjivi c'ü ya jogü yo mi sö'ö o lepra, 'ñe yo mi ngogõ, ya ärä yo. Xo rí xipjivi c'ü ya tetjo yo ya vi ndũ, 'ñe c'ü rí zopcjö yo dya pje pë's'i, rí xipjiji nu o jña Mizhocjimi nu me na jo.

6 Xo rí xipjivi, 'ma cjó c'o ra sido ra 'ñejmezü y dya ra yembeñe c'ü rguí xõgü co nutscö, ngue nu rguí mäjä 'ma c'ü, eñe e Jesús va xipji c'o o discípulo e Juan.

7 O ma c'ua c'o yeje o discípulo e Juan. Nuc'ua e Jesús o mbürü o xipji c'o nte c'ua ja ma cja e Juan, o mama:

—'Ma i ma ñuji e Juan cja c'e majyadü, ¿pje mi cjijñiji rvi ma chöt'üji? ¿Cjo mi cjijñiji c'ü rvi chöt'üji 'naja bëzo c'ü ri pötpü o jña, nza cja ga pötü o lugar 'naja xitji 'ma juant'a e ndajma?

8 ¿Pje mi cjinncjeji c'ü rvi ma chöt'üji? ¿Cjo mi cjinncjeji c'ü rvi chöt'üji 'naja bëzo c'ü ri je bitu c'o me ni muvi? Tsjijñiji. C'o je'e bitu c'o me ni muvi, ngue c'o rey 'ñe c'o cãrã cja o palacio.

9 Nama, ¿pje mi cjijñiji c'ü rvi ma chöt'üji 'ma? ¿Cjo mi cjijñiji c'ü rvi chöt'üji 'naja profeta? Jã, rí mangö ngue 'naja profeta. Pero xenda ni muvi o bëpji angueze que na ngueje c'o 'ñaja profeta.

10 Je t'opjü o jña Mizhocjimi c'ü mama ja ga cja e Juan:

Dyärä, ró juajnügö 'na bëzo ra zopjü yo nte ra xipjiji ín jñagö.
Ra ot'ü in xo'ñigue, ngue c'ua 'ma rí mague, ya rguí bübü dispuesto yo nte ra dyä'tc'äji, eñe.

11 Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya ch'unü 'naja bëpji yo nte c'ü ni muvi nza cja c'ü o unü Mizhocjimi e Juan. Zö me ma nojo c'e bëpji c'ü mi pë's'i e Juan, 'ñe me ma zö, pero xenda na zö 'ma cjó c'o ra tsjapü Mizhocjimi o nte, eñe e Jesús.

12 Xe sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Bübü c'o zopjü yo nu minteji, xipjiji c'ü ni jyodü ra unü o mü'büji Mizhocjimi ra tsjapüji o Jmuji. Pero ndeze c'o pa 'ma o mbürü e Juan Bautista o zopjü yo nte, hasta yo pa dya, nu c'o ga cjanu ga zopjü yo nu minteji, sufreji cja dyë yo nte. Y c'o nte c'o jodü Mizhocjimi co texe o mü'bü, ngue c'o cjapü Mizhocjimi o nte.

13 Texe c'o o jña Mizhocjimi c'o o dyopjü c'o profeta, 'ñe c'o xiji ley, mi mamaji c'ü ro ẽjẽ c'e pa 'ma ro manda Mizhocjimi. Pero 'ma o mbürü e Juan o zopjü yo nte, ya ma sädä c'e pa.

14 Nu 'ma in ne rí creoji c'ü rí xi'tsc'öji, rí xi'tsc'öji e Juan o pätpä e Elías c'ü
mi te'begueji ro ẽjẽ na yeje.
15 Nu'tsc'eji bübü in tsõji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.
16-17 'Rá xi'tsc'öji ja ga cja yo nte yo cjë yo rí cãrãji dya. Anguezeji chjëntjui
nza cja yo ts'it'i yo junrü cja chõjmü yo eñe cjaji o mbaxua, ma't'üji o dyoji
mamaji: "Ró pjë'pc'ijme o flauta, pero nu'tsc'eji dya i nemeji", embeji yo nu
dyoji. O 'ma jiyö, eñeji cjaji como que ya vi ndũ 'na nte, eñe pa ögüji c'e
añima, xipjiji nu mit'iji: "Me ró nzhumüjme rvá xörüjme, pero nu'tsc'eji dya
i huëgueji", eñeji.
18 Je xo ga cjatjonu yo nte yo cãrã yo cjë dya. 'Ma o mbürü e Juan o pëpji,
o xõgü, dya cjó go zivi o xëdyi c'ü rví mäjä. Nguec'ua yo nte mamaji: "E Juan
bübü o mü' bü c'ü dya jo", eñeji.
19 Nuc'ua nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rí mäjä rgá sigöji o xëdyi. Nguec'ua
ga mama yo nte: "Chjã, 'na bëzo nu me ñõnü, y me si o vinu. Me xo joji yo
cobra o contribución, 'ñe yo 'ñaja yo xiji na s'o", eñeji. Pero rí xi'tsc'öji, c'o ätä
Mizhocjimi unüji ngüenda Mizhocjimi me pãrã na jo c'ü cja'a; nguec'ua nde
nan'ño bëpji va dyacöbe e Juan.

Los pueblos desobedientes

20 Nuc'ua e Jesús o mbürü o huënch'i c'o mi menzumü cja ja nzi c'o ndajñiñi.
Na ngueje angueze vi jocü na puncjü c'o mi sö'dyë, 'ñe vi tsjapü o te ja nzi c'o
ya vi ndũ'ũ, y na puncjü c'o pje nde vi tsja'a. Pero dya go nzhogü o mü'büji
cja Mizhocjimi. O mama a cjava e Jesús va huënch'iji:
21 —Nu'tsc'eji in menzumüji a Corazín, 'ñetsc'eji in menzumüji a Betsaida,
juentsc'eji ra tsja'c'ü Mizhocjimi rí sufreji. Na ngueje cja in jñiñiji ró cjagö na
puncjü c'o na nojo c'o nunca mi jandagueji, pero dya go nzhogü in mü'büji cja
Mizhocjimi. Nu 'ma je ri ngueje a ma a Tiro 'ñeje a ma a Sidón c'ü ro jizhi a
cjanu, ya rví mezhe c'ü ro nzhogü o mü'büji cja Mizhocjimi c'o mi menzumü
nu, zö ma s'oji. Ya rví jye'eji c'o na ãrã, y ya rví minji cja bozivi c'ü ro jizhiji
c'ü ya vi nzhogü o mü'büji.
22 Nguec'ua rí xi'tsc'öji 'ma ra tjün ngüenda, xenda ra jñus'ü c'ü rgui
sufregueji que na ngue c'ü ra sufre c'o mi menzumü a Tiro, 'ñe c'o mi
menzumü a Sidón.
23 Nu'tsc'eji in menzumüji a Capernaum, in pëzhgueji c'ü me na jotsc'eji rí
sätc'eji a jens'e; pero rí xi'tsc'öji ra tsja'c'üji rí ma sufregueji a linfiernu. Na
ngueje cja in jñiñiji ró cjagö na puncjü c'o me na nojo, pero dya nzhogü in
mü'büji cja Mizhocjimi. Nu 'ma je ri ngueje a ma a Sodoma c'ü ro cjagö a
cjanu, xe ri büntjo dya c'e jñiñi.
24 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, nu pa c'ü ra tjün ngüenda, xenda ra jñus'ü c'ü rgui
sufregueji que na ngueje c'ü ra sufre c'o mi menzumü a Sodoma, embeji.

Vengan a mí y descansen

25 C'e ndajme, o dyötü Mizhocjimi e Jesús o mama:
—Mi Tatats'ügö, in mandague a jens'e 'ñe textjo cja ne xoñijõmü. Rí da'c'ü
'na pöjö na ngueje yo jña yo, dya i unügue c'ü rví mbãrã c'o cjapü me pãrã. C'ü
i tsjague, i unngue c'ü ro mbãrã c'o dya mi pãrã.
26 Jã, mi Tatats'ügö; je ga cjanu vi ñegue.
27 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:
—Texe o poder, ya nde dyacö mi Tatagö. Dya cjó pãcö c'ua ja ga cjazgö;
nguextjo mi Tatagö c'ü pãcö. Dya cjó xo pãrã mi Tatagö; nguextjozgö o T'izgö

rí pãrãgö. Y nutscö rí jíchi c'o rí ne rá jíchi c'ua ja ga cja c'ü mi Tatagö; ngue c'ua xo ra mbãrã c'o.
28 Cãrãtsc'eji in jonnc'eji rí tsjaji c'o ne Mizhocjimi, pero ya tõgü in mün'c'eji. Chjä'däji co nutscö, rá da'c'öji ra söya in mün'c'eji, dya cja pje rí mbeñeji.
29 O nzhünü äräji 'ma 'huëch'iji. Je xo rga cjatsc'eji nu, rí dyätcöji ín jñagö. Dya rá huënchc'eji rga jí'tsc'öji. Dya xo rí cjapütsjë na nozü c'ü rgui bëzhgueji in tseji. Nguec'ua ra söya in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji.
30 Na ngueje ín jñagö chjëntjui nza cja 'na yugo c'ü dya ga ü'ü nu; dya xo rí sögueji na jyü yo rí xi'ts'iji rí tsjagueji.

12

Los discípulos recogen trigo en el día de descanso

1 'Na nu pa, o cjogü e Jesús c'ua ja mi cja o ndëxü; mi ngue c'e pa 'ma mi söya c'o menzumü a Israel. Mi sant'a c'o o discípulo e Jesús, nguec'ua ma tücüji o ñirëxü c'o mi tjõ't'üji; cja rrũ zaji.
2 Nuc'ua 'ma mü o jñanda c'o fariseo c'o mi cja c'o discípulo, cjanu o xiji c'ua e Jesús:
—Jñant'ma yo in xöpque, na cjaji c'o mama o ley Mizhocjimi c'ü dya rá cjaji yo pa yo rí söyaji.
3 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji ya i xörügueji nu c'ü o tsja e David 'ñe c'o mi dyoji, 'ma ya mi sant'aji; maco dya in so'büji anguezeji.
4 O cjogü e David cja o ngumü Mizhocjimi nu ja ma sjũ. Cjanu o jñü c'ua c'o tjõmëch'i c'o mi jũsp'üji Mizhocjimi nu. Nuc'ua e David 'ñe c'o mi dyoji o ziji c'o tjõmëch'i. Maco mama c'o ley c'ü dya mi sö e David ro zi c'o, ni ri ngue c'o mi dyoji; mi nguextjo mböcjimi c'o mi sö'ö ro zi c'o.
5 Nu'tsc'eji ya xo i xörügueji c'ü mama c'e ley ja ga tsja o mböcjimi. Mama c'e ley c'ü pëpji yo mböcjimi a mbo cja c'e templo yo pa yo rí söyaji, pero dya pë's'iji nu s'ocüji; maco sjũpa yo.
6 Rí xi'tsc'öji zo'c'üji dya nu 'naja nu xenda na sjũ que na ngueje c'e templo.
7 Ya t'opjü a cjava: “C'ü ni pötcöji o animale cja rrĩ päscöji c'o, na jo c'ü. Pero c'ü xenda rí negö, ngue c'ü rí juentsqueji yo nin minteji”, eñe Mizhocjimi. Nu'tsc'eji in fariseoji, nu 'ma rvi unnc'eji ngüenda c'ü pje ne ra mama ne jña nu, dya rvi so'bügueji 'ma nujyo ín discípulogö yo dya pë's'i nu s'ocü ga ndücüji yo ñirëxü ra zaji ne sjũpa.
8 Nutscö rvá ëcjö cja Mizhocjimi, nguextjozgö sö rá mangö ja rgui sũpüji yo pa yo rí söyaji, embeji c'o fariseo.

El hombre de la mano seca

9 Cjanu o mbedye c'ua e Jesús nu, o ma cja c'ü o nintsjimi anguezeji.
10 Ma bübü nu 'naja bëzo c'ü mi dyot'ü 'naja o dyë. C'o fariseo c'o mi cãrã nu, mi jodü ja rvá ngöt'üji e Jesús cja c'o pje mi pjëzhi; nguec'ua va dyönüji e Jesús, o xiji:
—¿Cjo mama ne ley c'ü sö rá ät'äji yo sö'dyë ne pa nu rí söyaji?, eñeji.
11 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—'Ma ri 'ñegueji 'naja ndënchjürü, nu 'ma ra zo'o cja 'na pozo c'ü dya be cjuarü, ra zo'o nu pa c'ü rí söyaji, ¿cjo dya ri ma tsjünc'eji c'ü?
12 Rí xi'tsc'öji c'ü xenda ni muvi 'naja nte que na ngueje 'naja ndënchjürü. Nguec'ua na jo rá pjös'üji nu pa c'ü rí söyaji c'o pje ni jyodü yo nín minteji.
13 Nuc'ua e Jesús o zopjü c'e bëzo c'ü mi dyot'ü a dyë, o xipji:

—C'uana dya in dyë.
Cjanu o c'uana c'ua o̱ dyë. Ixco jogü c'ua, c'ua ja nzi ma cja c'ü 'naja o̱ dyë.
14 Cjanu o mbedye c'ua c'o fariseo. Mi pötma mamaji ja rvá mbö't'üji e Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

15 Ya xmi pãrã e Jesús c'o mi ne ro tsja c'o fariseo ro mbö't'üji angueze; nguec'ua va mbedye nu. Na puncjü o nte c'o o möji angueze. Y angueze o jocü c'ua texe c'o mi sö'dyë.
16 Pero o mama e Jesús o xipji c'o nte c'ü dya cjó ro ma ngös'üji c'ü pje mi pjëzhi angueze.
17 Nguec'ua ya ma sädä o̱ jña Mizhocjimi c'ü vi mama c'e profeta Isaías:
18 Bünc'ua nín mbëpcjö nu ró juajnügö, nu me rí s'iya, nu me rí mäpägö.
Angueze rá unngö ín Espíritu, ngue c'ua ra xipji yo dya menzumü a Israel ja
rgá jogüji a jmi Mizhocjimi.
19 Nujnu, dya cjó ra zövi o jña nu. Dya xo ra ña rrã jens'e nu, ni xo ra ña cja
nda'ñi c'ü rguí dyärä na puncjü o nte.
20 Cãrã nte c'o nza cja 'naja dye'e c'ü ya cho't'ü, na ngue dya ga zëzhi ga 'ñejmeji.
Xo cãrã c'o nza cja 'naja sivi c'ü me pjüt'ü, na ngue dya nda bübü jya 's'ü o̱
mü'büji.
Pero nín mbëpcjö, dya ra chjotü c'o; ra mbös'ü c'o. Nguec'ua ra zädä c'ü ra
tsjaji c'o na jo.
21 Yo dya menzumü a Israel nguejyo ra 'ñench'e o̱ mü'büji rgá nde'beji
angueze, eñe c'e profeta va pätpä Mizhocjimi.
Nguec'ua 'ma o ẽ e Jesús o 'ñe zopjü c'o nte, ma sädä c'ü vi mama c'e profeta.

Acusan a Jesús de tener el poder del demonio

22 C'ü 'na nu pa, o ẽ c'o ma siji 'naja bëzo c'ü vi zürü 'naja o̱ ndajma c'ü dya
jo; o sinpiji a jmi e Jesús. Nu c'e bëzo mi ndëzhö, y mi ngone. Nuc'ua e Jesús o
jocü c'ua c'e bëzo. Nuc'ua c'e bëzo, cjanu o ña c'ua y o jñanda c'ua.
23 Nguec'ua me mi cjijñi texe c'o nte mi mamaji:
—Pãrã, ¿cjo ri ngue o̱ mboxbëche e David nu rí te'beji ra manda?, mi eñeji.
24 Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'o fariseo c'o mi mama c'o nte, cjanu o manji
c'ua:
—Je ngue e Satanás c'ü dya jo c'ü manda cja yo demonio c'ü o unü ne poder
ne bëzo nu; nguec'ua ga pjongü yo demonio, eñeji.
25 Ixmi pãrã e Jesús c'o mi cjijñi c'o fariseo, nguec'ua va xipjiji:
—Cja 'na ndajñiñi c'ü ra chũtsjëji, ra chjorü 'ma c'o ri cãrã nu. Texe o
ndajñiñi 'ñeje texe o ngumü, 'ma ra pötca chũtsjë c'o ri cãrã nu, ra chjorüji
'ma.
26 Xo 'ñetjo e Satanás 'ma ro pjongü c'o demonio c'o ngue o̱ dyoji, ro chũtsjë
'ma c'o. Y 'ma rva cjanu, ¿ja rvá sö xe ro manda 'ma c'ü?
27 ¿Jenga i̱n xitscöji ngue e Satanás c'ü o dyacö ne poder nu rgá pjongü
yo demonio? Maco c'o in dyocjeji xo pjongüji yo. Ixi 'ñetsetjo c'ü na s'o gui
tsjijñiji.
28 Rí xi'tsc'öji ngueje o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü o dyacö ne poder nu rí pjongü
yo demonio. Nguec'ua rí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü na cjuana ya säjä a ndetsc'eji
nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.
29 'Rí önnc'üji, ¿ja rgá sö'ö cjó ra cjogü cja nu ngumü 'naja bëzo c'ü me na
zëzhi, cja rrũ jñünbü c'o ri pë's'i, 'ma dya ot'ü ra jyü'tp'ü a dyë c'ü na zëzhi?
Nuc'ua ya ra sö ra põnbü 'ma texe c'o ri pë's'i cja o̱ ngumü. Je xo ga cjazgö nu,
ya ró tõpü c'ü dya jo ngue c'ua sözgö rá pjongü dya yo demonio.

30 'C'o dya tenngue co nuzgö, chjëntjui c'ü ri nugü na ü c'o. C'o dya ra xipji yo nte ra creozüji, chjëntjui c'ü ri c'a's'üji yo nte ngue c'ua dya xo ra creozüji.
31 'Nguec'ua rí xi'tsc'öji, texe c'o o̲ nzhubüji ra sö ra perdonaoji yo nte. Xo 'ñe texe c'o s'o va jña c'o ra xiji Mizhocjimi. Pero c'o ra zadü o̲ Espíritu Mizhocjimi ra mamaji o̲ bëpji o̲ Espíritu ngueje o̲ bëpji c'ü dya jo, nuc'o, nunca ra perdonaoji c'o.
32 C'o pje nde ra xitscöji nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra sö ra perdonaoji c'o. Pero c'o ra zadü o̲ Espíritu Mizhocjimi, nunca ra perdonaoji c'o, ni ri ngue yo cjë dya, ni xo ri ngueje c'o cjë c'o va ẽjẽ 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.

El árbol se conoce por su fruto

33 "Na za'a c'ü na jo'o, quis'i c'o na jo. 'Na za'a c'ü dya ga jo'o, quis'i c'o dya ga jo. Je xo ga cjatjonu 'na nte. C'ü ni tsja 'na nte, je ngue c'ü ni 'mãtpãtjo c'e nte cjo na jo cjo jiyö. Nguec'ua 'ma na jo c'ü cja'a 'na nte, dya rí mangueji c'ü dya jo c'e nte.
34 Tsjijñiji o pozü, na s'oji na ngueje po'o o̲ posuña a ne. Je xo ga cjatsc'eji nu; na s'otsc'eji, nguec'ua ga mbedye in teji c'o na s'o. Na ngue c'o rí pë'sc'öji cja ín mü'büji, ngue c'o pedye cja ín tegöji.
35 C'o nte c'o cja na jo, mama c'ü na jo c'o, na ngueje pë's'iji na jo cja o̲ mü'büji. Pero c'o nte c'o cja na s'o, mama c'o na s'o jña c'o, na ngueje pë's'iji na s'o cja o̲ mü'büji.
36 Nutscö rí xi'tsc'öji, texe jña c'o ra mbedye o̲ ne yo nte, zö dya ra nguijñi o̲ ñi'iji, ra jñünpüji ngüenda c'o, nu pa c'ü ra tjün ngüenda.
37 C'o jña c'o na jo c'o i̲n̲ mangueji dya, ngue c'o rgui pedyeji na jo c'o. Pero c'o jña c'o na s'o c'o i̲n̲ mangueji dya, ngue c'o rguí tsja'c'üji rí sufregueji c'o, eñe e Jesús.

La gente mala pide una señal milagrosa

38 Cjanu o mama c'ua ja nzi c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo, o xiji e Jesús:
—Xöpüte, rí negöjme c'ü pje rí tsjague c'ü rá jandgöjme, ngue c'ua rá pã'c'öjme pje pjë'tsc'e.
39 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Me na s'o yo nte yo cãrã yo cjë dya, na ngueje ya jyëziji Mizhocjimi cja rrũ ndeñeji c'o dya cjuana. Nguec'ua ga dyörüji c'ü pje ra jñandaji, ngue c'ua ra mbãrãji pje pjëtscö. Pero dya ra ch'unüji c'ü ra jñandaji; nguextjo c'ua ja va tsja e Jonás c'ü mi profeta.
40 O mezhe jñipa cja 'na jñixõmü o dyo'o e Jonás a mbeme c'e trajmõ. Je xo rga cjazgö nu nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra mezhe jñipa cja 'na jñixõmü rá o'o a jõmü.
41 C'e pa 'ma ra tjün ngüenda, ra bübü nu c'o mi cãrã a Nínive, xo 'ñejyo nte yo cãrã yo cjë dya. E Jonás o ma zopjü c'o mi menzumü a Nínive; nguec'ua va nzhogü o̲ mü'büji cja Mizhocjimi. Pero nu'tsc'eji i̲n̲ cãrãji yo cjë dya, dya nzhogü in mü'büji, maco zo'c'eji dya nu pjëzhi xenda na nojo que na ngue e Jonás. Nguec'ua ra jñün'c'eji ngüenda rí sufregueji.
42 C'e pa 'ma ra tjün ngüenda, ra bübü nu c'e ndixũ c'ü mi manda a ma Sur, xo 'ñejyo nte yo cãrã yo cjë dya. Nu c'e ndixũ o ẽjẽ ndeze nu ja tjorü ne xoñijõmü, o ẽ dyärä c'o mi mama e Salomón c'ü mi pë's'i na puncjü o̲ pjeñe. Pero nu'tsc'eji i̲n̲ cãrãji yo cjë dya, dya i̲n̲ ne rí dyärãji; maco bünc'ua dya nu 'naja nu xenda pë's'i o̲ pjeñe que na ngueje e Salomón. Nguec'ua ra jñün'c'eji ngüenda rí sufregueji.

El espíritu malo que regresa

43 "Naja demonio c'ü dya jo 'ma ra mbedye cja o̱ mü'bü 'naja nte, ra nzhodü
c'ua ja na dyodü; jodü c'ua ja ra söya, pero dya ra chöt'ü.
44 Nguec'ua ra mama c'e demonio c'ü dya jo: "Rá nzhogü rá magö nu ja mi
bünc'ö, nu ja ró pedyegö", ra 'ñeñe. Nuc'ua 'ma ra zät'ä nu, ra chöt'ü c'ü ya
rguí baxü, y ya xo rguí jocüji na jo, pero dya cjó ri bübü.
45 Nuc'ua ra ma c'ua c'e demonio xe ra ma siji c'o xe siete c'o nu midemo-
nioji c'o xenda na s'o que na ngueje angueze; ra ẽ cjogüji cja o̱ mü'bü c'e bëzo,
ra mimiji nu. Nuc'ua xenda ra sufre c'e nte c'ü, que na ngueje 'ma ot'ü. Na
ngue xenda ra manda c'ü dya jo. Je xo rga cjanu rgá zädä yo nte yo cãrã yo
cjë dya yo me na s'o ga tsja, eñe e Jesús.

La madre y los hermanos de Jesús

46 'Ma ndänt'ä ma ña e Jesús ma zopjü c'o nte, ya mi böbü a tji c'ü nu nana,
'ñe c'o nu cjuarma e Jesús; na ngue mi ne ro ñaji.
47 O mama c'ua 'naja c'o nte o xipji e Jesús:
—Bübü a tji c'ü nin nana, 'ñe c'o nin cjuarma; ne rí ñagueji c'o.
48 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'e nte:
—Rá xi'tsc'öji cjó rí cjapcö mi nanagö 'ñe c'o mi cjuarmagö, embe c'e nte.
49 Nuc'ua e Jesús jo ni c'uana c'ua a dyë nu ja mi cãrã c'o o̱ discípulo, cjanu
o mama:
—Je bünc'ua yo rí cjapcö mi nanagö 'ñejyo rí cjapcö mi cjuarmagö.
50 Na ngueje texe c'o ra tsja c'ua ja ga ne'e c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e,
nuc'o, rí cjapcö mi cjuarmagö c'o, 'ñe mi cjũgö c'o, 'ñe mi nanagö c'o.

13

El ejemplo del sembrador

1 C'e pa c'ü, o mbedye e Jesús cja c'e ngumü nu ja mi oxü, o ma mimi c'ua a
ñünü cja c'e tazapjü.
2 Nuc'ua cjanu o jmurü na puncjü o nte nu ja mi bübü angueze. Nuc'ua e
Jesús o dat'ü cja 'naja bü'ü, cjanu o mimi. Texe c'o nte mi böbütjoji a ñünü cja
c'e ndeje.
3 Nuc'ua e Jesús o xipji na puncjü o ejemplo c'o nte, o mama:
—Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. 'Na mbondëxü o mbedye, o ma mbodü o ndëxü.
4 Nuc'ua 'ma ya ma podü, bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji. Cjanu o ẽ
c'ua o s'ü, o 'ñe mbëchiji c'o.
5 Bübü o ts'indëxü c'o je zobütjo cja o mbondojo nu ja dya ma pizhi o jõmü.
Dya mezhe o mbes'e, na ngueje dya ma pizhi o jõmü.
6 Nuc'ua 'ma o mbes'e e jyarü, o zant'a c'o ndëxü ixco dyot'üji, na ngueje
dya ma pizhi e jõmü c'ü rví tsizi o̱ dyü'ü.
7 Bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o̱ ndö o bidyi. 'Natjo c'ua va
mbes'eji. Ts'i vi nocü c'o bidyi, nguec'ua va mbö't'ütjo c'o ts'indëxü.
8 Bübü o ts'indëxü c'o je zobü c'ua ja ma jo jõmü. Nuc'o, o jogü na jo c'o.
Bübü c'o o unü 'na ciento ts'indëxü nzi 'na mata; 'ñaja c'o o unü sesenta; 'ñaja
c'o o unü treinta.
9 Nu'tsc'eji bübü in tsõgueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji, eñe e Jesús
va xipji ejemplo c'o nte.

El propósito de los ejemplos

10 Nuc'ua cjanu o chëzhi c'o o̱ discípulo a jmi, o xipjiji:

—¿Pje ni mangue yo ejemplo gui zopjü yo nte?

11 O ndünrü c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'eji ya ch'a'c'eji rí pãrãgueji c'ua ja ga manda Mizhocjimi a jens'e, c'ü dya mi 'mãrã 'ma ot'ü. Pero yo 'ñaja nte, dya ch'unü ra mbãrãji.

12 C'o pãrã ja ga manda Mizhocjimi, Mizhocjimi ra unü c'ü xenda ra mbãrã c'o. Pero c'o dya unü ngüenda, ra jñünbüji c'ü ts'iquë c'ü pãrãji.

13 Yo nte, ya jñandaji c'o na jo c'o rí cjagö pero dya mbãrãji. O dyäräji c'o rí xipjiji pero dya ngötcöji 'ñi. Dya xo zo'o o mü'büji c'o rí xipjiji. Nguec'ua rgá xicöji o ejemplo rgá zopjüji dya, nguec'ua dya unüji ngüenda.

14 Ya va sädä anguezeji c'ü o mama e Isaías. O mama a cjava:

Rí dyäräji pero dya ra zo in mü'büji.

Rí jñandaji pero dya rí pãrãji.

15 Yo nte, ya tsot'ü o mü'büji. 'Ma ro xogü o mü'büji, xa'ma ro zo ín jñagö.

Y 'ma cjó c'o zopjüji, dya cja cjapüji ngüenda. 'Ma ro tsjapüji ngüenda, xa'ma ro dyäräji, y ro mbãrãji pje ri pjëzhi.

Ya c'uinch'itjo a nzhöji. 'Ma ro jñandaji, xa'ma ro mbãrãji, ro nzhogü o mü'büji.

Nuc'ua ro salvagö yo, ro jopcüji o mü'büji c'o na s'o, eñe c'e profeta va pätpä Mizhocjimi.

16 Xe sido o ña e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Nu'tsc'eji 'ma in jandaji yo rí cjagö, in pãrãji. Y 'ma in äräji yo rí mangö, in pãrãji pje pjëzhi. Nuc'ü, ngue c'ü rgui mäcjeji c'ü.

17 Na cjuana rí xi'tsc'öji, na puncjü profeta c'o mi cãrã mi jinguã, 'ñe na puncjü nte c'o mi cja na jo, c'o me mi ne ro jñanda yo in jandgueji, pero dya go jñantji. Xo mi ne ro dyäräji yo in ärägueji, pero dya go dyäräji.

Jesús explica el ejemplo del sembrador

18 'Nu'tsc'eji rá xi'ts'iji pje ne ra mama c'e mbondëxü c'ü ró xi'ts'iji mi ndajme.

19 'Ma cjó c'o ra dyärä ja ga cja ga manda Mizhocjimi, nu 'ma dya ra zo'o na jo o mü'bü, ra ẽ c'ua c'ü dya jo, ra 'ñe jñünbü c'o jña. Nuc'o, ngue c'o ts'indëxü c'o o zontjo cja 'ñiji c'o.

20 Nu c'o o zontjo cja mbondojo, ngueje c'o ärä o jña Mizhocjimi c'o. Nuc'ua me mäjä ga 'ñejme c'o.

21 Pero dya xo so'o na jo o mü'bü c'o y dya sido ejmeji. Na ngue c'ü ni 'ñejmeji o jña Mizhocjimi, ra nu'uji na ü, ra tsja yo nte. O ra chötüji o ndumü. Nguec'ua ra nguijñiji: "¿Pje ra dyeje c'ü rá sidogö?", ra 'ñeñeji. Ixta jyëztjoji c'ua.

22 Nu c'o ts'indëxü c'o o zontjo cja bidyi, ngueje c'o ärä o jña Mizhocjimi. Nuc'ua me cjijñiji pje nde ra mbë's'iji cja ne xoñijömü; y nu c'o pë's'iji ngue c'o ni dyonpüji c'o. Nguec'ua ga jyombeñeji c'o jña c'o vi dyäräji, y dya cjaji c'ua ja va dyäräji.

23 Nu c'o ts'indëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo jömü, ngueje c'o so'o na jo o mü'büji 'ma äräji o jña Mizhocjimi. Nguec'ua ga tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. Nguec'ua chjëntcjui c'o ndëxü c'o o unü ciento nzi 'naja, o nza cja c'o o unü sesenta, o nza cja c'o o unü treinta.

El ejemplo de la mala hierba entre el trigo

24 Nuc'ua e Jesús o mama c'ü 'na ejemplo, o xipjiji:

—Mizhocjimi a jens'e o 'ñeme 'naja c'ü ra manda. Nuc'ü, chjëntjui nza cja 'naja bëzo c'ü o juajnü ndëxü c'o na jo, cjanu o mbodü cja o juajma.

25 Mi bübü 'na bëzo c'ü mi nu'u na ü c'ü vi mbodü o ndëxü. Nuc'ua 'ma ya
ma ĩjĩ c'o nte, cjanu o ma c'ua c'e bëzo c'ü xõmü, o ma mbonbü o ndömpjin'ño
nu ja ya vi mbodüji c'o ndëxü, cjanu o mbedye cja c'e juajma o ma c'ua.
26 Nuc'ua 'ma ya ma nguĩjĩ c'o ndëxü, ya xo nde ma nzhäjnä c'ua c'o pjin'ño.
Nguec'ua va 'ñetse c'ü dya nde mi ndëxü c'o.
27 Nuc'ua c'o mbëpji o ẽ o 'ñe xiji c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e ín lamutsc'öjme, ¿cjo
dya i̱ juajnü o ndëxü c'o na jo, i̱ podü cja in juancje? Maco nde cja'a o pjin'ño."
28 O ndünrü c'ua angueze o xipjiji: "Pe ngue 'naja c'ü nugü na ü c'ü o ma
mbodü c'o", embeji c'o mbëpji. O mama c'ua c'o mbëpji: "¿Cjo i̱n negue rá ma
ta't'üjme?"
29 O mama c'ua c'e lamu: "Iyö. Na ngueje 'ma rí cha't'üji c'o, 'na rí ts'ü's'ütjoji
'ma c'o ndëxü.
30 Jyëziji 'natjo c'ua ra nocüji hasta 'ma ra zädä dagrëxü. Nuc'ua rá zopjü c'o
ndagrëxü rá xipjiji c'ü ot'ü ra ngã'maji c'o pjin'ño ra ndũ't'üji o manaxo, cja
rrũ ndüt'üji cja sivi. Nuc'ua ra mbäräji c'o ndëxü, cja rrũ ndeñeji c'ua ra 'ñe
dyütcüji cja ín ch'ujmü, rá embeji c'o ndagrëxü."

El ejemplo de la semilla de mostaza

31 Xe go ña e Jesús, o xipji c'ü 'na ejemplo c'o o̱ discípulo, o mama:
—C'ü ni manda Mizhocjimi chjëntjui nza cja 'na ndömortasa c'ü o jñü 'naja
bëzo, cjanu o ma ndujmü cja o̱ juajma.
32 O ndömortasa xenda ts'iquë cja yo 'ña ndömpjin'ño, pero 'ma go nocü,
xenda na nojo yo que na ngueje yo pje nde ma c'ajna, na ndã'ã yo. Nguec'ua
va chëzhi yo s'ü va 'ñe jä's'äji o̱ t'oxüji nu.

El ejemplo de la levadura

33 O mama c'ua c'ü 'na ejemplo, o xipjiji:
—C'ü ni manda Mizhocjimi chjëntjui nza cja ixcjüjnü c'ü o jñü 'naja ndixũ
o huanba jñi vola o jocjüjnü, hasta 'ma o ixqui texe c'e cjüjnü, embeji.

El uso que Jesús hacía de los ejemplos

34 Texe c'o jña c'o o mama e Jesús va xipji c'o nte, nde go mama o ejemplo.
Dya zopjüji ne rí 'naja jña c'ü dya ro mama o ejemplo.
35 Nguec'ua ya ma sädä o̱ jña Mizhocjimi c'ü vi mama c'e profeta:
Texe c'o rá xipjiji, rá mama o ejemplo.
Rá mangö c'o dya 'mãrã ndeze 'ma o dyät'ä Mizhocjimi ne xoñijõmü.

Jesús explica el ejemplo de la mala hierba entre el trigo

36 Nuc'ua e Jesús o 'ñezhe c'o nte. Cjanu o cjogü c'ua a mbo cja c'e ngumü nu
ja mi oxü. Xo sä c'ua c'o o̱ discípulo o 'ñe xipjiji:
—Xitscöjme ja ga cja c'o ndömpjin'ño c'o o ma mbodüji cja juajma, c'ü i̱ xipji
c'o nte.
37 O ndünrü c'ua angueze:
—Nu c'ü o mbodü na jo ndëxü nguezgö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi.
38 C'e juajma, ngue ne xoñijõmü c'ü. C'o na jo ndëxü, ngue c'o o̱ t'i
Mizhocjimi c'ü manda. Nu c'o pjin'ño, ngue c'o nte c'o o̱ t'i c'ü dya jo.
39 Nu c'ü mi üvi c'e lamu, ngue c'ü dya jo c'ü. C'e dagrëxü, ngue 'ma ra
nguins'i nu xoñijõmü. Nu c'o ndagrëxü, ngue c'o o̱ anxe Mizhocjimi.
40 C'ua ja nzi va jmutüji c'o pjin'ño cjanu ndüt'üji cja trasivi, je xo rga cjanu
'ma ra nguins'i nu xoñijõmü.

41 C'o ra tsjapüji a cjanu ra sufre, ngue c'o cja na s'o, 'ñe cjapü nu minteji
xo ga tsjaji c'o na s'o. Na ngueje nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rá täcjö c'o ín
anxe ra ẽ ra 'ñe jmutüji anguezeji, cja rrũ pjongüji nu ja ri mandagö.
42 Cja rrũ mboch'üji a ma a linfiernu nu ja me rva yorü 'naja trasivi. Je ra
huëji nu, y me ra nguünxt'ü o̲ s'ibi rgá sufreji na puncjü.
43 Nuc'ua c'o vi tsja na jo ra bübüji nu ja ra manda c'ü nu Tataji c'ü bübü a
jens'e, me ri juës'i c'o nza cja e jyarü. Nu'tsc'eji bübü in tsõji, rí dyäräji na jo
yo jña yo rí xi'tsc'öji.

El ejemplo del tesoro escondido

44 'C'ü ni manda Mizhocjimi, xo chjëntjui nza cja 'naja caja c'ü mi quiji na
puncjü c'o me ni muvi, c'ü vi dyögüji cja 'naja juajma. O chöt'ü 'naja bëzo,
cjanu o dyögütjo na yeje. Me go mäjä c'e bëzo na ngue vi chöt'ü c'e caja,
nguec'ua va ma mbö'ö texe c'o mi pë's'i, cjanu o ma ndõmü c'e juajma ngue
c'ua ro tsjapü o̲ cjaja c'e caja.

El ejemplo de la perla de mucho valor

45 "Ma cjó c'o jodü ja rgá tsjapü o̲ t'i Mizhocjimi c'ü manda, nuc'ü, chjëntjui
nza cja 'na comerciante c'ü mi jodü perla c'o me ni muvi.
46 Nuc'ua o mbãrã c'e bëzo ja mi pë's'iji 'naja perla c'ü me mi muvi na
puncjü. Nguec'ua va ma mbö c'ua texe c'o mi pë's'i, cjanu o ndõmü c'ua c'e
perla.

El ejemplo de la red

47 'C'ü ni manda Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e, chjëntjui 'naja rre c'ü ra
mbät'äji cja tazapjü, ra zo'o texe c'o pje nde ma jmõ.
48 Nuc'ua 'ma ya ra nizhi c'e rre, c'o mbëjmõ ra pjons'üji a ma a ñünü. Cja
rrũ mimiji c'ua, ra juajnüji c'o na jo jmõ, ra dyüt'üji cja c'o o̲ bos'iji c'o. Pero
c'o jmõ c'o dya s'a'a, ra mboztjoji nu c'o.
49 Je xo rga cjatjonu, 'ma ra nguins'i nu xoñijõmü. Ra ẽ c'o o̲ anxe
Mizhocjimi ra 'ñe pjongüji c'o nte c'o na s'o a nde cja c'o na jo.
50 Nuc'ua ra mboch'üji c'ua ja rva yorü 'naja trasivi nu ja ra huëji, y me ra
nguünxt'ü o̲ s'ibi rgá sufreji na puncjü.

Tesoros nuevos y viejos

51 Xe go xipjiji c'ua:
—¿Cjo i̲ pãrãgueji dya texe yo ya ró xi'tsc'öji?
O ndünrü c'ua anguezeji:
—Jã, ín Jmuts'ügöjme, ya ró pãrãjme.
52 Nuc'ua angueze o xipjiji c'ua:
—I̲ pãrãji c'o ejemplo c'o ró xi'tsc'öji. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, texe c'o ya mbãrã
na jo ja ga manda Mizhocjimi a jens'e, chjëntjui 'naja bëzo c'ü ri pë's'i 'naja caja
c'ü ri quiji c'o cja nuevo, 'ñe c'o ya mezhe. 'Ma pje c'o rguí jyodü c'o ri cãrã o̲
ngumü c'e bëzo, ra ma c'e bëzo ra ma ngama, o ra ma jñümü nu ja ri pë's'i c'o.

Jesús en Nazaret

53 Nuc'ua 'ma mü o nguarü e Jesús o mama c'o ejemplo, cjanu o mbedye
c'ua nu.
54 Cjanu o ma nu ja mi menzumü. Cjanu o cjogü a mbo cja nintsjimi o xöpü
c'o nu menzumüji. Nguec'ua anguezeji me co nguijñiji, o mamaji:
—¿Ja va mbãrã nu, 'ñe ja ga tsja'a yo me na nojo yo nunca rí nugöji?

55 ¿Cjo dya nguejnu o̱ t'i c'ü mi yaxü nu? ¿Cjo dya ngue nu nana c'ü ni chjũ e
María? ¿Cjo dya ngue nu cjuarma e Jacobo, 'ñe e José, 'ñe e Simón, 'ñe e Judas?
56 ¿Cjo dya xo bübü c'o nu cjũ cja ne jñiñi va? Nama, ¿ja va mbãrã 'ma ne
bëzo c'ü ni tsja yo? Maco xo menzumü va nu, eñeji.
57 Nguec'ua ma ünbüji e Jesús. E Jesús o xipji c'ua anguezeji:
—'Na profeta nde respetaoji nu ja dya ri menzumü y ätäji. Pero nu ja ri
menzumü, dya respetaoji c'ü. Ni xo ri ngue c'o ri cãrã cja ngumü, dya xo
respetaoji c'ü.
58 Nuc'ua e Jesús dya jocü nu na puncjü c'o mi sö'dyë, ni pje xe ro tsja, na
ngueje dya mi ejmeji angueze.

14

La muerte de Juan el Bautista

1 E Herodes mi manda cja c'e xoñijõmü a Galilea. Nuc'ua c'o pa c'o, o dyärä
e Herodes me mi mama c'o nte c'o mi cja e Jesús.
2 O mama c'ua e Herodes o xipji c'o o̱ mbëpji:
—Nu c'ü me nädäji, ngue e Juan c'ü mi jichi yo nte. O ndũ, pero pe ya tetjo,
nguec'ua na zëzhi angueze ga jocü c'o sö'dyë. Y xo cja'a a cjanu na puncjü c'o
na nojo, embeji.
3-4 'Ma xe mi bübütjo e Juan, e Herodes mi bün'hui c'ü nu bëpe c'ü mi chjũ
Herodías. Nu c'e ndixũ mi ngue o̱ su e Felipe c'ü nu cjuarma e Herodes.
Nguec'ua ma mama e Juan ma xipji e Herodes:
—Dya pje ga jo rí 'ñenpe nu su nin cjuarma, embe.
O ẽ c'ua 'na nu pa, o manda e Herodes o zürüji e Juan, o jyüt'üji co cadena,
cjanu o ngot'üji a pjörü.
5 Y nuc'ua e Herodes mi ne ro mbö't'ü e Juan. Pero mi sũ'ũ 'na pje ro
tsjapü c'o nte, na ngueje mi junt'ü o̱ mü'büji c'ü mi profeta e Juan mi pätpä
Mizhocjimi ma zopjü c'o nte.
6 Nuc'ua 'ma o cumple o̱ cjë e Herodes, o mbita o tsjaji o mbaxua. Nuc'ua
c'ü o̱ xunt'i e Herodías o neme a jmi nu ja ma cãji. Me go mäjä c'ua e Herodes.
7 O xipji c'ua c'e xunt'i:
—C'ua ga mbãrã Cjimi 'ma pje rí dyötcü, nutscö rá da'c'ü, eñe e Herodes.
8 Nuc'ua c'ü nu nana c'e xunt'i o dyü't'ü o xipji c'ü pje ro dyötü e Herodes.
O ma c'ua c'e xunt'i o ma xipji:
—Ixtí dyacö dya a ñi e Juan c'ü jichi yo nte, dyacö co 'naja mblato, eñe c'e
xunt'i.
9 Me co ndumü c'ua c'e rey Herodes. Pero jo ni mbeñe c'ü vi nädä Cjimi, 'ñe
c'ü ya vi dyärä c'o nte c'o ma cã'ã nu. Nguec'ua va manda ro unüji c'e xunt'i
c'ü vi dyörü.
10 O manda ro ma jñüpcüji a ñi e Juan nu cja c'e pjörü.
11 Nuc'ua 'ma ya vi jñüpcüji o̱ ñi, cjanu o jünji c'ua cja 'naja mblato, cjanu o
unüji c'e xunt'i. Cjanu o ma c'ua c'e xunt'i o ma unü c'ü nu nana.
12 Jo ni säjä c'ua c'o o̱ discípulo e Juan, o 'ñe ndunüji c'ü o̱ cuerpo e Juan.
Cjanu o ma dyögüji c'ua c'ü. Cjanu o möji c'ua, o ma xiji e Jesús c'ü ya vi bö't'ü
e Juan.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

13 Nuc'ua 'ma o mbãrã e Jesús c'ü vi mbö't'üji e Juan, o mbedye c'ua ja
mi bübü. O ma c'ua cja 'naja bü'ü; je ro zät'ä nu ja dya cjó mi ndeñe, nu ja
ro büntsjë. O mbãrã c'ua c'o nte c'ü vi dat'ü e Jesús cja c'e bü, ro mbes'e a

'nanguarü cja c'e tazapjü. Nguec'ua va mbedyeji cja c'o o̱ jñiñiji, o ngös'üji a ñünü ngue c'ua ro zät'äji nu ja ro zät'ä e Jesús.

14 Nuc'ua 'ma mü o mbes'e cja c'e bü, e Jesús o jñanda c'ü ya ma cã'ã na puncjü o nte. Y e Jesús o juentseji anguezeji, o jocü c'o mi sö'dyë.

15 Nuc'ua 'ma ya vi nzhä, o chëzhi c'o o̱ discípulo a jmi, o xiji:

—Nu va ja rí cãrãji, majyadü va. Ya xo nzhä'ä. Nguec'ua rí xipji yo nte ra möji cja c'o jñiñi, ra ma ndõmüji c'ü ra ziji.

16 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o̱ discípulo:

—Dya ni jyodü ra ma yo. Nu'tsc'eji rí unngueji c'ü ra ziji.

17 O ndünrü c'ua c'o discípulo o mamaji:

—Tsi'ch'atjo tjõmëch'i c'o jünji a 'ñecjua, cja na yeje jmõ'õ. Nguec'ua, ¿ja rgá sö rá 'huiñigöjme yo nte yo me na puncjü?

18 O mama c'ua e Jesús:

—Ma tsincöji a 'ñecjua c'o tjõmëch'i 'ñe c'o jmõ.

19 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o nte ro mimiji cja t'ëbi. Cjanu o jñü c'ua c'o tsi'ch'a tjõmëch'i, 'ñe c'o yeje jmõ. Jo ni nä's'ä c'ua a jens'e va unü 'na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o xëdyi c'ua c'o tjõmëch'i, o unü c'o o̱ discípulo. Nuc'ua c'o discípulo o unüji c'o nte.

20 Go ñõnüji texeji go nijmiji na jo. Xe go nguistjoji c'ua c'o ya nde mi ts'ipëraso, xe go nizhtjo doce bos'i.

21 Tsi'ch'a mil c'o bëzo c'o vi ñõnü; dya bezhe c'o ndixũ, ni ri ngue c'o ts'it'i, ni xo ri ngue c'o ts'ixut'i.

Jesús camina sobre el agua

22 Nuc'ua e Jesús o xänbä c'o o̱ discípulo ro dat'üji cja c'e bü'ü, ro möji a 'nanguarü cja tazapjü. Nuc'ua 'ma ya mi ma c'o discípulo, e Jesús o xipji c'o nte ro möji o̱ ngumüji.

23 Nuc'ua 'ma ya vi ma c'o nte, o ma e Jesús cja 'naja t'eje, o ma dyötü Mizhocjimi. Nuc'ua 'ma ya vi xõmü, ya mi 'natsjë nu e Jesús.

24 Nu c'e bü'ü ya mi pa a nde cja c'e tazapjü. Pero me mi pjat'ü na zëzhi c'e ndeje cja c'e bü'ü, na ngueje c'e ndajma je mi 'ñeje nu ja mi ma c'e bü.

25 Nuc'ua 'ma ya ma 'ñetsajõmü, o ma e Jesús mi nzhodü a xes'e cja c'e ndeje; mi ma'a nu ja ma cã c'o o̱ discípulo cja c'e bü.

26 Nuc'ua c'o discípulo, 'ma mü o jñandaji ma nzhodü e Jesús a xes'e cja c'e ndeje, me co zũji c'ua go mapjüji na jens'e go manji:

—Chjã 'na piche nu va ẽ nu, eñeji va mapjüji.

27 Nuc'ua e Jesús o zopjüji o xipjiji:

—Nguezgö. Dya ra pi'tsc'eji, dya rí sũgueji.

28 Jo ni ndünrü c'ua e Pedro o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, nu 'ma ngue'tsc'e, xitscö xo rá nzhodü a xes'e cja c'e ndeje rá ma tjün'c'ü.

29 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Chjä'dä, Pedro.

O dagü c'ua e Pedro cja c'e bü, o nzhodü a xes'e cja c'e ndeje; mi ma'a nu ja ma ẽjẽ e Jesús.

30 Nuc'ua 'ma o zö'ö e Pedro que ma zëzhi c'e ndajma, me go zũ c'ua go mbürü go nguibi c'ua. Jo ni mapjü c'ua na jens'e, o mama:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, tsjüxcö; 'ma jiyö rá quibigö cja ne ndeje.

31 Jo ni c'uana c'ua a dyë e Jesús go pënch'i e Pedro, o xipji:

—Nu'tsc'e dya i̱n ejmezügö na jo. ¿Jenga i̱ yembeñe?

32 Nuc'ua 'ma ya vi ndes'evi cja c'e bü'ü, o böbü c'ua c'e ndajma.
33 Nuc'ua c'o discípulo c'o mi cã'ã cja c'e bü'ü, o ndüñijõmüji a jmi e Jesús, o xipjiji:
—Na cjuana o̲ T'itsc'e Mizhocjimi, embeji.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

34 'Ma ya vi zät'äji a 'nanguarü cja c'e tazapjü, o mbes'eji c'ua. Mi xiji a Genesaret c'e xoñijõmü.
35 Nuc'ua c'o bëzo c'o mi menzumü nu, o mbãrãji c'ü mi ngue e Jesús c'ü vi zät'ä nu. Nguec'ua o ndäjäji c'o ro ma cöste nu cja c'e jñiñi. Cjanu o sinpiji e Jesús texe c'o mi sö'dyë.
36 O tsja c'o nte o dyötüji sjëtsi e Jesús c'ü ro ndötpüji zö ri nguextjo o̲ fleco c'ü o̲ bitu angueze. Nuc'ua texe c'o o ndötpü, nde go ndis'i c'o.

15

Lo que hace impuro al hombre

1 Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi, o mbedyeji a Jerusalén o säji cja e Jesús, o xipjiji:
2 —¿Jenga yo in discípulogue, dya sũpüji yo tjũrü yo o zocüzüji c'o ín mboxatitaji? Maco dya xindyëji 'ma go ziji o xëdyi.
3 O ndünrü c'ua e Jesús o xiji:
—Nu'tsc'eji, ¿jenga i̲n̲ sũpqueji yo o̲ tjũrü c'o ín mboxatitaji? Maco dya i̲n̲ cjaji c'ü manda Mizhocjimi.
4 Mizhocjimi mama a cjava: "Respetaoji nin tataji, 'ñe nin nanaji, y rí pjös'üji c'o rguí jyodüji. C'ü ra zadü nu tata o nu nana, ra mbö't'üji c'ü", eñe Mizhocjimi.
5-6 Pero nu'tsc'eji nan'ño gui mangueji. I̲n̲ mangueji 'ma pje ni jyodü c'o nu tata 'naja nte, ra sö ra mama c'e nte ra xipji c'o nu tata: "Perdonaozüvi pero c'ü ro pjöxc'övi, ya ró mama rá mbeñe Mizhocjimi. Nguec'ua dya sö rá pjöxc'övi", ra 'ñembevi. Nguec'ua nu'tsc'eji i̲n̲ fariseoji 'ñetsc'eji i̲n̲ xöpüteji i̲n̲ cjapüji c'ü dya ni muvi c'ü manda Mizhocjimi, na ngueje i̲n̲ jizhiji yo o̲ tjũrü c'o ín mboxatitaji.
7 Nu'tsc'eji i̲n̲ cjapqueji c'ü me na jotsc'eji, pero dya cjuana. Na cjuana c'ü o mama e Isaías c'ü ja ga cjatsc'eji. O mama a cjava:
8 Nujyo nte yo, sũcö yo, pero nguextjo co o̲ neji.
C'o o̲ mü'büji, na jẽ bübü co nutscö.
9 Bë ga zũcö yo. Jizhiji yo o̲ tjũrü yo nte; cjapüji c'ü ri ngueje o̲ jña Mizhocjimi yo, eñe e Isaías va pätpä Mizhocjimi.
10 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o nte:
—Chëzhiji ga 'ñeva. Dyäräji na jo, ngue c'ua rí pãrãji ja ga cja.
11 Zö dya ra xindyë 'na nte ante c'ü ra zi o xëdyi, pero dya ngue c'o jñõnü c'o ra s'onbü o̲ mü'bü c'ü rrã s'o c'e nte, iyö. C'ü ra s'onbü o̲ mü'bü c'e nte, ngue c'o na s'o c'o ra nguijñi a mbo o̲ mü'bü, cja rrũ ña c'o na s'o, embeji.
12 Nuc'ua c'o discípulo o chëzhiji a jmi, o xiji:
—¿Cjo i̲ unnc'e ngüenda o üdü c'o fariseo 'ma o dyäräji c'o jña c'o i̲ mangue?
13 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—Texe c'o za'a c'o dya ngant'a mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, ra c'üs'ü c'o.
14 Jyëziji yo fariseo. Na ngueje cjapü jizhiji c'ü na jo 'ñiji c'o nte c'o dya pje pãrã, pero anguezeji chjëntji c'ü ri ndëzhöji. I̲n̲ pãrãgueji 'ma ra tsja 'naja ndëzhö ra ngüjnü nu mindëzhövi, ra zo'ovi nza yejui cja cöt'ü 'ma.

15 O ndünrü c'ua e Pedro o xipji e Jesús:
—Xitscöjme ja ga cja c'e ejemplo c'ü i̱ xitsijme mi ndajme.
16 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—¿Cjo xo 'ñetsc'eji xo bë'tsc'eji c'ü rí pãrãgueji ja ga cja o jñõnü?
17 Texe jñõnü c'o c'üt'ü 'naja nte'e, je nde sät'ä a mbeme c'o, y je nde ni mbedye a ndü'bü c'o.
18 Pero c'o jña c'o pedye a ne 'naja nte, je ni 'ñeje cja o̱ mü'bü c'o. Nuc'o, ngue c'o ni s'onbü o̱ mü'bü c'e nte c'ü, ngue c'ua na s'o.
19 Je ngueje cja o̱ mü'bü yo nte, nu ja ni 'ñeje c'ü ni nguijñiji s'opjeñe, 'ñe c'ü ni pö't'ünteji, 'ñe c'ü ni tsãji o ndixũ, 'ñe yo ndixũ c'ü ni tsãji o bëzo. Je xo ni 'ñeje nu c'ü pje ni põnüji, 'ñe c'ü ni xosp'üji o bëchjine nu minteji, 'ñe c'ü ni santeji.
20 Nujyo, nguejyo ni s'odü o̱ mü'bü 'naja nte yo, dya ngue c'ü dya ni xindyë 'ma go zi o xëdyi.

Una mujer extranjera que creyó en Jesús

21 Nuc'ua o mbedye nu e Jesús, o ma a ma cja c'o jñiñi a Tiro 'ñe a Sidón.
22 Nuc'ua 'ma ya mi pa e Jesús cja 'ñiji, o ẽ c'ua 'naja ndixũ c'ü mi menzumü a Canaán, c'ü vi mbedye cja c'ü o̱ jñiñi. Mi mapjü mi mama:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö o̱ mboxbëchets'ü e David, juentsquegö. Na ngueje ín xunt'i me 'nanga mbö't'ü; ya zürü 'naja s'ondajma.
23 Pero e Jesús dya go ndüntü c'ü. Nuc'ua c'o o̱ discípulo e Jesús o chëzhiji a jmi e Jesús, o dyötüji na puncjü o xipjiji:
—Xöpüte, pjös'ü ne ndixũ, cja rrĩ xipji ra ma. Na ngue mapjü na jens'e ga ndünt'ü ín xütjüji.
24 O mama c'ua e Jesús:
—C'ü vi ndäcjö Mizhocjimi, ngue c'ü rá pjös'ü yo ín menzumügöji a Israel yo chjëntji nza cja ndënchjürü c'o ya bëzhi. Nguextjo yo vi ndäcjä rá pjös'ü.
25 Nuc'ua c'e ndixũ o ẽjẽ, o 'ñe ndüñijõmü a jmi e Jesús, o xipji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, pjöxcügö.
26 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Dya jo ra jñünbüji o̱ xëdyi yo t'i, c'ü ra panbaji o dyo'o.
27 O mama c'ua c'e ndixũ:
—Jã, na cjuana c'ü i̱ṉ mangue, ín Jmuts'ügö. Pero zö jyëtsquijme dyo'o c'o in menzumügueji a Israel, i̱ṉ pãrãgue ja ga cja yo dyo'o, siji c'o ngünxëdyi c'o jäbä cja o̱ mexa nu jmuji, c'o jä'bä c'o ts'it'i.
28 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Nu'tsc'e ndixũ, na jo c'ua ja gui 'ñejme c'ü rá pjöxc'ü. Rá pjöxc'ü c'ua ja gui ñe, embe.
Ixco jogü c'ua c'e ndajme c'ü o̱ xünt'i c'e ndixũ.

Jesús sana a muchos enfermos

29 Nuc'ua xe go matjo e Jesús, o cjogü a ñünü cja c'e tazapjü c'ü ni chjũ a Galilea. O ma cja 'na t'eje, o mimi c'ua nu.
30 O sä c'ua na puncjü o nte nu ja mi bübü e Jesús, ma sinpiji c'o mi sö'dyë. Ma sinpiji c'o mi me'dye, 'ñe c'o mi ndëzhö, 'ñe c'o mi ngone, 'ñe c'o mi dodyë, 'ñe c'o xe 'ñaja ndötc'ijeme. Ma ẽ'p'ẽji a jmi e Jesús. Nde go jocüji c'ua anguezeji.
31 C'o nte o jñandaji c'o mi ngone o mbürü o ña'a c'o, 'ñe c'o mi dodyë me go jogü c'o, 'ñe c'o mi me'dye me go nzhodü na jo c'o, 'ñe c'o mi ndëzhö me co jñanda c'ua c'o. Nguec'ua c'o nte me go nguijñiji na ngue nunca mi jandaji a

cjanu. Y me co ma't'üji c'ua c'ü o̲ Mizhocjimi c'o menzumü a Israel, mi mamaji c'ü me na nojo angueze.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

32 Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'o o̲ discípulo ro chëzhiji a jmi, cjanu o xipjiji:
—Rí juentscö yo nte, na ngueje ya ëdyi jñipa c'ü ya rí cãrgöji va yo, y dya cja jünji pje ra ziji. Dya rí ne rá täjä ra ma o̲ ngumüji c'ü dya ra ziji o xëdyi; ra tõgüji cja 'ñiji.
33 O ndünrü c'ua c'o o̲ discípulo o xipjiji e Jesús:
—¿Ja rá tötc'öjme tjõmëch'i c'ü rguí nijmi yo nte yo na puncjü? Na ngueje rí cãrgöji va cja ne majyadü.
34 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—¿Ja nzi tjõmëch'i va jüngueji?
O manji anguezeji:
—Yencho tjõmëch'i, cja na ja nzitjo jmõ'õ.
35 Nuc'ua e Jesús o manda c'o nte ro minji a jõmü.
36 Cjanu o jñü c'ua c'o yencho tjõmëch'i, cja na 'ñe c'o jmõ'õ, cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o xëdyi c'ua, cjanu o unü c'o o̲ discípulo. Nuc'ua c'o o̲ discípulo o unüji c'ua c'o nte.
37 Nuc'ua go ñõnüji texeji go nijmiji na jo. Y xe go nguistjoji c'o ts'ipëraso c'ü vi mboncjütjo, c'o xe yencho bos'i c'o go nizhtjo.
38 Mi nziyo mil c'o bëzo c'o vi ñõnü; dya mbezheji c'o ndixũ, ni ri ngueje c'o ts'it'i, ni xo ri ngueje c'o ts'ixut'i.
39 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o nte ro möji o̲ ngumüji. Cjanu o dat'ü c'ua cja c'e bü'ü, o ma cja c'o jñiñi a ma a Magdalá.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

1 'Ma ya vi zät'ä nu e Jesús, o säjä c'ua c'o fariseo 'ñe c'o saduceo. Chaque o ẽ dyönüji e Jesús o xipjiji:
—Jítscöjme 'na señal a jens'e c'ü me na nojo, ngue c'ua rá pãrãjme pje pjë'tsc'e.
2 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—'Ma ya mbat'ütjo a jens'e 'ma nzhä'ä, i̲n mangueji ya ra jopa c'ü na ye nu pa.
3 'Ma xõrü 'ma va cjins'i tangõmü, i̲n mangueji ra 'ñe dyebe 'ma. Nu'tsc'eji i̲n cjapüji na jots'üji, i̲n unüji ngüenda ja ga 'ñetse a jens'e, nguec'ua i̲n pãrãji ja ga cja yo jopa, 'ñe yo ra 'ñeje dyebe. Pero dya i̲n unnc'eji ngüenda ja ga pëpji Mizhocjimi yo cjë yo rí cãrãji dya.
4 Nu'tsc'eji i̲n cãrãji yo cjë dya, na s'otsc'eji i̲ jyëzgueji Mizhocjimi. Nguec'ua i̲n ötcügöji pje rí jñandgueji ngue c'ua rí pãrãgueji pje pjëtscö. Pero dya ra ch'a'c'eji pje rí jñandgueji; nguextjo c'ü o tsja e Jonás c'ü mi profeta, embeji.
Ixco ma c'ua e Jesús o zogütjo c'o fariseo 'ñe c'o saduceo.

La levadura de los fariseos

5 Nuc'ua c'o discípulo o möji a 'nanguarü cja c'e tazapjü. O jyombeñeji, dya jñünüji o tjõmëch'i.
6 Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—Pjötpüji ngüenda c'o o̲ levadura c'o fariseo 'ñe c'o saduceo.
7 C'o discípulo mi pötma mamaji:

—Xitscöji a cjanu e Jesús, na ngueje c'ü dya ró jüngöji o tjõmëch'i.
8 Mi pãrã e Jesús c'ü mi cjijñiji, nguec'ua va xipjiji c'ua:
—Nu'tsc'eji, dya i̱n ejmezügöji na jo. ¿Jenga i̱n pötqui dyönütsjëji na ngue c'ü dya i̱ jñüji o tjõmëch'i?
9 ¿Cjo dya be i̱n pãrãgueji c'ü sö rá da'c'eji c'ü rí si'iji? ¿Cjo dya i̱n mbennc'eji c'o tsi'ch'a tjõmëch'i? Maco o nijmi c'o tsi'ch'a mil o bëzo. ¿Cjo dya i̱ tsis'itjoji ja nzi bos'i c'o o mboncjütjo?
10 ¿Cjo dya xo i̱n mbeñeji c'o yencho tjõmëch'i? Maco xo nijmi c'o nziyo mil o bëzo. Maco xo i̱ tsis'itjoji ja nzi bos'i c'o ts'ipëraso c'o o mboncjütjo.
11 Ró xi'tsc'öji rí pjötpüji ngüenda c'o o̱ levadura c'o fariseo 'ñe c'o saduceo, pero dya ngue c'o tjõmëch'i c'o ró mangö. ¿Jenga dya i̱n unnc'eji ngüenda?
12 Nuc'ua, cja mbãrã c'ua c'o discípulo pje mi ne ro mama e Jesús va xipjiji ro mbötpüji ngüenda c'o o̱ levadura c'o fariseo, 'ñe c'o saduceo. O mbãrãji e Jesús vi jyëtsi o levadura c'o o̱ tjũrü c'o fariseo 'ñe c'o saduceo. O unüji ngüenda c'ü ro mbötpüji ngüenda c'o o̱ tjũrüji, dya ro tsjaji.

Pedro declara que Jesús es el Cristo

13 Nuc'ua e Jesús o ma a ma cja c'e jñiñi a Cesarea de Filipo. 'Ma o zät'ä nu, o tsja t'önü e Jesús o xipji c'o o̱ discípulo:
—¿Pje mama yo nte'e pje pjëtscö nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi?
14 Anguezeji o manji:
—Bübü c'o mama ngue'tsc'e e Juan c'ü mi jichi yo nte; 'ñaja c'o mama ngue'tsc'e c'e profeta Elías; 'ñaja c'o mama ngue'tsc'e c'e profeta Jeremías, o 'ma jiyö, c'ü 'naja profeta c'o ya ndũ.
15 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Natsc'eji, ¿pje xo i̱n mangueji, pje pjëtscö?
16 O ndünrü c'ua e Simón Pedro o xipji:
—Nutscö rí mangö ngue'tsc'e Cristo. Ngue'tsc'e o̱ T'itsc'e Mizhocjimi c'ü ixi bübü.
17 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Nu'tsc'e Simón, o̱ t'itsc'e e Jonás, dya cjó xi'tsc'e 'na nte c'ü o̱ T'izgö Mizhocjimi. Nu c'ü o tsja'c'e i̱ pãrãgue, ngueje mi Tatagö c'ü bübü a jens'e. Nguec'ua ngue nu rgui mäcje.
18 Nutscö xo rí xi'tsc'ö ngue'tsc'e e Pedro. Nza cjatsc'e 'na ndojo c'ü ni jyäbäji ngumü. Na ngue c'e jna c'ü rí xipjigue yo nte, na puncjü c'o rá cjapcö ín ntegö. Zõ ra ndũji, pero ra büntjo na ye co nuzgö c'o.
19 Rá da'c'ü poder cja c'o nte c'o unü o̱ mü'büji Mizhocjimi c'ü manda. Rá da'c'ü poder cja ne xoñijõmü rí xipjiji pje ni mbë c'o na s'o c'o dya ra tsjaji, y xo rí xipjiji pje ni mbë c'o na jo c'o ra tsjaji. Nu c'ü rí xipjiji, ngue c'ü mama Mizhocjimi pje ni mbë c'o na jo ra tsjaji, 'ñe pje ni mbë c'o dya jo c'o dya ra tsjaji.
20 Cjanu o xipji c'ua c'o o̱ discípulo:
—Dya cjó rí xiqueji cjo nguetscö Cristo, embeji c'o.

Jesús anuncia su muerte

21 Ndeze c'o pa c'o, o mbürü e Jesús o xipji c'o o̱ discípulo c'ü mi jyodü ro zädä. O xipjiji:
—Ni jyodü rá magö a ma a Jerusalén, ra jñünncöji ngüenda rá sufregö na puncjü; ra tsja c'o tita c'o manda, 'ñe c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o xöpüte. Xo ni jyodü ra mbötcöji, pero rá tetcjö c'ü na jñi nu pa, embeji c'o discípulo.

22 Nuc'ua e Pedro o ndans'avi e Jesús ro ñatsjëvi. Cjanu o mama c'ua e Pedro
o huënch'i e Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ra juen'tsc'e Mizhocjimi, dya ra jyëzi c'ü ra tsja'c'üji
yo in mangue.
23 Nuc'ua e Jesús o jñanda e Pedro, o xipji:
—C'ueñe ín jmigö, na ngueje i dyätque c'ü dya jo i xitscö yo jña yo. Na ngueje
c'e pjeñe c'ü in cjijñigue dya, dya ngue c'ü cjijñi Mizhocjimi; ngueje c'ü cjijñi
yo nte.
24 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o discípulo:
—'Ma cjó c'o ne ra ndennguegö ra tsja c'ua ja nzi rgá cjagö, ni jyodü dya
cja ra tsja c'o netsjë angueze. Y ra bübü dispuesto ra sufre o ra ndũ'ũ. Y ra
tsjacjuana ra ndennguegö.
25 'Ma cjó c'o dya bübü dispuesto ra sufre o ra ndũ nguec'ua dya ra ne ra
ndenngue co nutscö, dya ra chöt'üji c'ü rguí bübütjoji. C'o tenngue co nutscö,
zö ra mbö't'üji, pero ra chöt'üji c'ü rguí bübütjoji.
26 Nu 'ma ro tsja 'naja nte ro tsjapü o cjaja texe yo bübü va cja ne xoñijõmü,
pero 'ma dya ro 'ñejmezü, ¿pje ro dyeje 'ma? Na ngueje ro jyëzi Mizhocjimi c'e
nte. Y 'ma ya jyëzi Mizhocjimi c'e nte, zö ro tsja c'e nte ro unü c'ua Mizhocjimi
texe c'o ri pë's'i, pero dya ro ẽ bübü 'ma Mizhocjimi co c'e nte.
27 Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rá ẽcjö na yeje co c'o ín anxe. Me rrã zö
c'ua ja rva ẽcjö, c'ua ja ga cja me na zö c'ü mi Tatagö. Nuc'ua c'o o tsja na jo,
rá unüji c'o na jo. Pero c'o o tsja na s'o, rá cjapüji ra sufreji.
28 Na cjuana rí xi'tsc'öji, bünc'ua ja nzi yo dya ra ndũ hasta 'ma cja ra
jñandgöji c'ua ja rga cjazgö, 'ma rá ẽcjö rá ẽ manda. Nutscö rvá ẽcjö cja
Mizhocjimi, ra jñandgöji c'ua ja ga cjazgö me rrã zëzhizgö, eñe e Jesús va xipji
c'o o discípulo.

17

La transfiguración de Jesús

1 Xe go mezhtjo c'ua 'nanzo, e Jesús o zidyi e Pedro, 'ñe e Jacobo, 'ñe e Juan
c'ü nu cjuarma e Jacobo. O mötsjëji c'ua cja 'na t'eje c'ü me ma jens'e.
2 'Ma mi cãrãji nu, 'nangua juëns'i c'ua o jmi e Jesús nza cja e jyarü. Y c'o o
bitu, me ma t'öxü me mi juëns'i.
3 Cjanu o 'ñetse c'ua e Moisés, 'ñe e Elías, ya mi ñaji e Jesús.
4 Jo nu ña c'ua e Pedro o xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmutsc'öjme, me na jo rí cãrãjme va co nu'tsc'e 'ñe e Moisés 'ñe
e Elías. 'Ma in negue, rá ät'äjme va jñi ngumü. 'Naja c'ü rá ä'tc'öjme, 'naja c'ü
rá ä'tp'äjme e Moisés, 'naja e Elías.
5 'Ma ndänt'ä ma ña e Pedro, o sä c'ua 'naja ngõmü c'ü me mi juëns'i, o 'ñe
ngobü anguezeji. Xo t'ärä c'ua 'naja jña cja c'e ngõmü c'ü mi mama a cjava:
—Nujnu ngue ín Ch'igö, nu me rí ne'e y me rí mäpägö. Ni jyodü rí dyätqueji
nu.
6 Nuc'ua 'ma mü o dyärä a cjanu c'o discípulo, 'nangua nügüji na ngueje me
co pizhiji va zũji.
7 Nuc'ua o chëzhi e Jesús o 'ñe's'e o dyë c'o discípulo, o xipjiji:
—Nu'tsc'eji ñangueji, dya rí sũji.
8 Nuc'ua 'ma o jñüs'ü o ñi c'o discípulo, dya cja jñandaji e Moisés 'ñe e Elías;
ya mi nguextjo e Jesús.
9 Nuc'ua 'ma ya ma sjöbüji cja c'e t'eje, cjanu o mama e Jesús o xipjiji:

—Dya cjó rí xipjiji yo cja i jñandaji. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, 'ma rá tũgö cja rrũ tegö, cja rí xipjiji 'ma yo nte.
10 Nuc'ua c'o discípulo o dyönüji e Jesús:
—¿Jenga mama c'o xöpü o ley Mizhocjimi c'ü ni jyodü ot'ü ra ẽjẽ na yeje e Elías, cja rrũ ẽjẽ Cristo?
11 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—Na cjuana c'e jña c'ü mamaji, c'ü ot'ü ra ẽ na yeje e Elías ra 'ñe jocü texe.
12 Pero nuzgö rí xi'tsc'öji, e Elías ya ẽ na yeje c'ü. Pero dya go mbãrã yo nte pje mi pjëzhi c'ü; go tsjapüji c'ü go ne anguezeji. Je xo rga cjazgö nu. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rá sufregö c'ua ja rgá ne yo nte.
13 O mbãrã c'ua c'o discípulo c'ü vi mama e Jesús. O unüji ngüenda cjó mi ngue c'ü vi jyëtsivi e Elías; o mbãrãji c'ü vi jyëtsivi e Juan c'ü mi jichi yo nte cja ndare.

Jesús sana a un muchacho epiléptico

14 Nuc'ua 'ma o zät'äji cja c'o nte, o peje c'ua 'naja bëzo cja c'o nte, o 'ñe ndüñijõmü a jmi e Jesús, o xipji:
15 —Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, juentsquegö c'ín ch'i, na ngueje me pö't'ü o taque, ndajmetjo ga ndũ. Ya na puncjü ga zo a sivi, y na puncjü ga c'ot'ü cja ndeje.
16 Ró sinpigö yo in discípulo; anguezeji dya go sö go jocüji.
17 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'o discípulo:
—Nu'tsc'eji in cãrãji dya yo cjë dya, dya jo ga pjeñe c'o in cjijñiji. ¿Jenga dya in creozüji rá pjöxc'üji rí tsjaji c'o na nojo? Maco ya mezhe rí cãrãgöji, ya mezhe rí pë'sc'ö paciencia co nu'tsc'eji. Ma sinquiji a 'ñecjua c'e t'i.
18 Nuc'ua o tsja e Jesús o huënch'i c'e ndajma c'ü dya jo c'ü vi zürü c'e t'i, o xipji ro mbedye. Jo ni mbedye c'ua c'e ndajma. Ixco jogü c'ua c'e t'i c'e ndajme c'ü.
19 Nuc'ua o chëzhi c'o discípulo a jmi e Jesús, o xipjitsjëji:
—¿Jenga dya sö ro pjombgüjme c'e ndajma?
20 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Na ngueje dya in ejmeji na jo. Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu 'ma rí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra dya'c'eji Mizhocjimi c'ua ja nzi gui dyötqueji, ra sö rí xipjiji ne t'eje: “Chjans'a ga manu”, rí 'ñembeji, ra ma c'ua. Nu 'ma rí 'ñejmeji a cjanu Mizhocjimi, texe nde ra sö rí tsjaji, zö dya nda in ejmeji.
21 Na puncjü o ndajma nza cja c'e ndajma c'ü vi zürü c'e t'i, pero dya ra mbedye ne ri 'naja c'o. Nguextjo 'ma rí dyötüji Mizhocjimi y rí mbempjeji, ra mbedye c'ua c'o.

Jesús anuncia otra vez su muerte

22 Nuc'ua 'ma mi nzhodüji a ma a Galilea, o mama e Jesús o xipji c'o o discípulo:
—Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra nzhögügöji cja yo nte.
23 Y ra mbötcüji. Pero c'ü na jñi nu pa'a rá tetcjö, embeji.
Me co nzhumüji c'ua na puncjü anguezeji.

El pago del impuesto para el templo

24 Nuc'ua 'ma o zät'äji a Capernaum, o sä c'ua c'o mi jmutü o merio c'o mi örüji para cja c'e templo. O chëzhiji c'ua a jmi e Simón Pedro, o xipjiji:
—Na nin xöpütegueji, ¿cjo xo cjõt'ü c'o örüji?
25 O ndünrü c'ua e Pedro o xipjiji:
—Jã, xo cjõt'ü c'ü, embe c'o.

Nuc'ua 'ma o cjogü e Pedro a mbo cja c'e ngumü, ya xmi pãtpã e Jesús c'ü pje ro mama e Pedro. Nguec'ua ot'ü o ña c'ua e Jesús o xipji:
—Yo rey yo manda cja ne xoñijõmü, 'ma jũ'p'üji o t'opjü, ¿cjo ngue c'o nu menzumüji c'o ötüji, o ngue c'o dya menzumüji? ¿Pje i̲n mangue, Simón?
26 O ndünrü c'ua e Pedro o mama:
—Ngue c'o dya o̲ menzumüji c'o ötüji.
O xipji c'ua e Jesús:
—Jã, ngue c'o dya o̲ menzumüji. Nguec'ua nujyo nu menzumüji, dya ni jyodü ra ngõt'ü 'ma yo.
27 Pero pa dya ra üdü c'o örü ra nguijñiji na s'o rí cjaji, na jo rá cjõ't'üji c'ü örüji. Nguec'ua rí mague cja c'e tazapjü, ma pät'ä 'naja gancho. Nuc'ua c'e jmõ c'ü ot'ü rí sürü, rí pënch'i rí xejpje a ne'e. Rí chö'tp'ü c'ua 'naja t'opjü rí jñü'p'ü, ya xtí ma tsjõ't'ü c'ü t'ötcüvi.

18

¿Quién es el más importante?

1 Nuc'ua c'e ndajme c'ü, o jmurü c'o discípulo cja e Jesús, o mamaji:
—¿Cjó ngue c'ü nda na nozgöjme, nutscöjme ró unü ín mü'büjme Mizhocjimi c'ü manda?, eñeji.
2 Nuc'ua e Jesús o ma't'ü 'naja ts'it'i. O 'ñe'p'e c'ua a nde anguezeji.
3 Cjanu o xipjiji:
—Nu'tsc'eji i̲n cjapüji na nots'üji. Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, ni jyodü rí jyëziji c'e pjeñe c'ü i̲n cjijñiji a cjanu, rí tsjaji nza cja 'na ts'it'i c'ü dya cjapü na nojo. 'Ma jiyö, dya ra sö Mizhocjimi a jens'e ra tsja'c'eji o̲ ntetsc'eji ra mandats'üji.
4 Ne ts'it'i, dya cjapü na nojo nu. Nu c'o ga cjanu rgá tsja, ngue c'o nda rrã nojo cja c'o cjapü Mizhocjimi o̲ nte.
5 C'o ra recibido 'naja ts'it'i nza cja ne ts'it'i, na ngueje c'ü ni 'ñejmezgö c'e ts'it'i, chjëntjui c'ü ri nguezgö recibidozügö c'o.

El peligro de caer en pecado

6 'Cãrã c'o chjëntcjui nza cja ts'it'i na ngueje dya cjapüji na nojo pero ejmezgö c'o. 'Ma cjó c'o ra tsjapü ra tsja na s'o 'na c'o ejmezgö, ra nduns'ü 'ma na puncjü o̲ nzhubü. Xenda rvá jo ro 'nutpü 'na travacjüjnü o̲ dyizi c'e nte c'ü, cja rrũ ma pant'aji cja trazapjü nu ja na jẽ'ẽ, que na ngueje c'ü ro tsjapü ro tsja na s'o a cjanu 'na c'ü ejmezgö.
7 Siempre bübü o nte c'o cjapü ra tsja c'o na s'o yo nu minteji. Juejme c'o cjapü a cjanu yo nu minteji; Mizhocjimi ra tsjapü me ra sufreji.
8 'Maco i̲n mamaji ngue in dyëgueji o in cuagueji c'ü cja'c'üji rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma, panaji. Na ngueje zö ri 'natjo in dyëji zö ri 'natjo in cuaji, pero xenda na jo rí ma bübütjoji co Mizhocjimi, que na ngueje 'ma ri tũ nza ye in dyëji 'ñe in cuaji ra pantc'aji cja c'e tasivi c'ü nunca ra juench'e.
9 Maco i̲n mamaji ngue in chögueji c'ü cja'c'eji rí tsjaji c'o na s'o, jñü'müji 'ma, panaji. Na ngueje zö ri 'natjo in chöji pero xenda na jo rí ma bübütjoji co Mizhocjimi, que na ngueje ri yeje in chöji ra pantc'aji cja c'e sivi a linfiernu.

El ejemplo de la oveja perdida

10 'Pjötpüji ngüenda, dya rí tsjapüji menu ne ri 'naja yo chjëntjui ts'it'i na ngueje ejmezüji. Na ngue rí xi'tsc'öji cãrã c'o o̲ anxe Mizhocjimi c'o pjörü na jo yo. Y c'o anxe cãrãji a jmi c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e.
11 C'ü rvá ẽgö cja Mizhocjimi, ngueje c'ü rvá ẽ jodü c'o ya bëzhi, rá salvaji.

12 ’¿Pje i̱n mangueji? 'Ma ri tsãjã 'naja ciento ndënchjürü 'naja bëzo, 'ma ra xõgü 'naja, ¿cjo dya ra zogü c'o noventa y nueve, ra ma jyodü c'ua c'ü ya rguí bëzhi? Jã, ra ma jyodü.
13 Na cjuana rí xi'tsc'öji 'ma ra chöt'ü c'ü vi xõgü, xenda ra mäpä c'ü, que na ngueje c'o noventa y nueve c'o dya bëzhi.
14 Je xo ga cjatjonu c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e; dya ne'e c'ü ra bëzhi o̱ aljma ne ri 'naja yo ejmezgö, zö chjëntji ts'it'i c'ü dya cjapüji na nojo.

Cómo se debe perdonar al hermano

15 ’'Ma ra tsja'c'eji na s'o nin cjuarmaji, möji rí ma zopjütsjëji. 'Ma ra dyä'tc'äji c'o rí xipcjeji, ya i̱ jo'tp'ügueji 'ma c'e cjuarma c'ü.
16 Pero 'ma dya ra dyä'tc'ä c'o rí xipjiji, sidyiji xe 'naja o yeje cjuarma, ngue c'ua ra bübü c'o ra mbãrã c'ua ja rgui ñaguevi c'e cjuarma c'ü pje tsja'c'eji.
17 Nu'ma dya xo ra tsjapü ngüenda c'e cjuarma c'o yeje o jñi c'o rí möji, nu'ma, rí möji rí ma cösteji 'ma jmurü c'o cjuarma. 'Ma ra tsja c'e cjuarma, dya ra dyätä texe c'o cjuarma, dya cja rí tsjapüji nin cjuarmaji 'ma. Na ngueje chjëntjui c'o dya rí menzumügöji c'o dya ma't'ü Mizhocjimi. Y chjëntjui yo publicano yo xiji na s'o.
18 ’Nu'tsc'eji rí xipcjeji yo nin cjuarmaji pje ni mbë c'o na s'o c'o dya ra tsjaji. Xo rí xipcjeji pje ni mbë c'o na jo c'o ra tsjaji. Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu c'ü rí xipcjeji ngueje c'ü mama Mizhocjimi.
19 ’Na cjuana rí xi'tsc'öji na yeje, 'ma i̱n yejui, 'ñe 'ma 'natjo jña c'ü i̱n mamavi gui dyötüvi Mizhocjimi nucjuã cja ne xoñijõmü, nuc'ua c'ü mi Tatagö c'ü bübü a jens'e ra tsja c'ua ja gui dyötquevi c'ü.
20 Na ngueje nu c'ua ja ri bübü c'o ra matcügö, zö ri yetjo o jñitjo, nujnu je rá bünc'ö a nde.
21 Nuc'ua o chëzhi e Pedro o xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿ja nzi ra zäs'ä rga perdonaogö yo mi cjuarma 'ma ra tsjacö c'o na s'o? ¿Cjo sietetjo vez rga perdonao?
22 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Dya rí xi'tsc'ö sietetjo. Rí xi'tsc'ö rí perdonaogue hasta setenta c'o nde ga siete; siempre rí perdonaogue.

El ejemplo del siervo que no quiso perdonar

23 ’Nu c'ü manda a jens'e chjënjui nza cja 'naja c'ü manda c'ü o mbeñe o tsjaji ngüenda c'o nu mbëpji.
24 Nuc'ua 'ma o mbürü o tsja ngüenda, o sinpiji 'naja bëzo c'ü mi tunpü na puncjü millón o mbëxo.
25 Pero c'e bëzo, dya mi jün pje rví ngõ't'ü c'o mi tũ'ũ. O manda c'ua c'ü nu lamu ro mböji c'e bëzo, 'ñe c'ü nu su, 'ñe c'o o̱ t'i, 'ñe c'o pje xe mi pë's'i, ngue c'ua ro ngõ't'ü c'o mi tũ c'ü.
26 Jo ni ndüñijõmü c'ua c'e mbëpji a jmi c'ü nu lamu, o xipji: “Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, mbãxtjo nin chjũ, chepquegö ngue c'ua rá cjõ'tc'ü texe c'o rí tun'c'ü”, eñe c'e mbëpji c'ü mi tũ na puncjü o merio.
27 Nuc'ua c'e lamu o juentse c'e mbëpji. Cjanu o 'ñeme c'ua libre, o perdonao texe c'o mi tunpü.
28 Nuc'ua 'ma o mbedye c'e mbëpji, cjanu o chjëvi c'ua c'ü 'naja nu mimbëpjivi c'ü mi tunpü angueze como yetjo ciento mbëxo. Jo ni pënch'i c'ua go nde'chp'e o̱ dyizi, o xipji: “Tsjõtcü c'o i̱n tuncü”, embe c'ü nu mimbëpjivi.

29 Nuc'ua c'ü nu mimbëpjivi jo ni ndüñijõmü a jmi, o xipji: "Mbãxtjo nin
chjũ, xe rí chepque; jo rá 'ñe cjõ'tc'ü texe c'o rí tun'c'ü."
30 Pero c'e mbëpji, dya go ne go nde'be c'ü nu mimbëpjivi. Go zidyi c'ua ro
ma ngot'üji a pjörü hasta 'ma cja ro ngõ't'ü texe c'o mi tunpü. Cja rrũ 'ñemeji
c'ua libre c'ü.
31 Nuc'ua 'ma o unü ngüenda c'o nu mimbëpjiji c'ü vi ngot'üji a pjörü c'e
mbëpji, me co nguijñiji c'ua; go möji go ma ngösp'üji c'ua c'ü nu lamuji.
32 Nuc'ua c'e lamu o zojnü c'ua c'ü o̱ mbëpji c'ü vi tsjapü na s'o c'ü nu
mimbëpjivi, o xipji: "Nu'tsc'e ín mbëpjits'ügö, me na s'otsc'e. Nu'tsc'e me mi
tuncügö na puncjü; pero ró perdonaots'ü texe c'o, na ngueje me vi dyötcö
favor.
33 Na c'ü nin mimbëpjiguevi, ¿cjo dya xo mi jyodü rvi juentsque c'ü, nzi rvá
juen'tsc'egö?", embe.
34 Nuc'ua me co üdü c'e lamu. Cjanu o nzhö c'ua c'ü o̱ mbëpji nu ja me ro
tsjapüji me ro sufre c'ü, hasta 'ma cja ro ngõ't'ü texe c'o mi tunpü. Cja rrũ
'ñemeji 'ma libre c'ü.
35 Je xo rga cjatsc'eji nu; 'ma pje ra tsja'c'eji 'naja yo nin cjuarmaji, nu 'ma
dya rí perdonaoji co texe in mü'büji, dya xo ra perdonaots'üji in nzhubüji c'ü
mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, eñe e Jesús.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

1 Nuc'ua 'ma ya vi nguarü e Jesús vi xipji c'o jña c'o o̱ discípulo, cjanu o
mbedye c'ua a Galilea; o ma cja 'na xoñijõmü c'ü je tsja a Judea, c'ü je bübü a
'nanguarü cja c'e ndare a Jordán.
2 Mi pöji na puncjü nte e Jesús. C'o mi sö'dyë, mi jocü e Jesús nu cja c'e
xoñijõmü c'ü.
3 O säjä c'ua ja nzi c'o fariseo a jmi e Jesús. Chaque o tsjapüji t'önü e Jesús,
mi cjijñiji 'na xo ro jyopü c'ü ro mama. O dyönüji:
—¿Ja ga mama cja o̱ ley Mizhocjimi? ¿Cjo na jo 'na bëzo ra mbëzi nu su 'ma
dya cjacjuana, 'ma pje c'o cja'a?
4 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—¿Cjo dya i̱ xörügueji ja va tsja Mizhocjimi? Ndeze 'ma ot'ü o 'ñeme e bëzo
'ñe e ndixũ.
5 Nguec'ua yo bëzo ra zogü nu tata 'ñe nu nana, ra min'hui c'ü nu su. Ya ri
'natjo o̱ ts'inguevi c'ua nza yejui. Je ga cjanu ga mama Mizhocjimi.
6 Nguec'ua dya cja ri yeje, ya ri 'natjo o̱ ts'inguevi c'ua. Mizhocjimi ya
'ñe'chp'e e bëzo e ndixũ, ngue c'ua dya ra xõcü e bëzo.
7 Nuc'ua c'o fariseo o xipjiji:
—Maco o manda e Moisés e bëzo ro unü xiscõmü c'ü rví mbëzi nu su.
8 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji, na me in mü'bügueji, dya i̱n ne rí s'iyagueji c'o nin suji.
Nguec'ua va dya'c'eji sjëtsi e Moisés rí pëziji c'o. Pero 'ma o mbürü o ngãrã
yo nte, dya ma cjanu ma tsja c'o.
9 Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Dya ra jogü ra tsja 'na bëzo ra mbëzi nu su, 'ma dya
'ñeje nan'ño bëzo c'e ndixũ c'ü. Na ngueje 'ma ra mbëzi ga cjanu c'ü nu su'u
cja rrũ chjüntüvi c'ü xe 'na ndixũ, tsãjã ndixũ 'ma c'e bëzo c'ü. Xo 'ñe 'na bëzo,
'ma ra mbãrã c'ü vi bëzi c'e ndixũ c'ü, y ra chjüntui, xo ra mbë's'i nu s'ocü 'ma
c'e bëzo c'ü, chjëntjui c'ü xo ri tsãjã ndixũ c'ü, embeji.
10 O mama c'ua c'o discípulo:

—In mangue c'ü dya sö 'na bëzo ra mbëzi o̱ su, zö dya gusta o̱ jmandago c'ü cja. Nguec'ua xenda na jo, dya ra chjüntüji.
11 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dya texeji sö ra tsjaji c'ua ja vi mangueji c'ü dya ra chjüntüji. Nguextjo c'o ya unü Mizhocjimi a cjanu c'o dya ra chjüntü.
12 Bübü c'o dya chjüntü na ngueje ya c'i'p'iji. Bübü c'o dya chjüntü na ngue ndeze 'ma mü o mus'ü nu nana ixca cjatjonu c'o, dya chjüntü. Bübü c'o dya chjüntü na ngueje ne ra mbëpiji Mizhocjimi c'ü manda a jens'e. Nu c'o unü ngüenda c'ü vi ch'unü dya ra chjüntü, dya ra chjüntü c'o.

Jesús bendice a los niños

13 Nuc'ua c'o nte o siji ja nzi o ts'it'i, o sinpiji e Jesús ngue c'ua ro 'ñe's'e o̱ dyë cja c'o ts'it'i, ro dyötpü Mizhocjimi c'o. Nuc'ua c'o o̱ discípulo o huënch'i c'o nte c'o vi siji c'o ts'it'i.
14 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o̱ discípulo:
—Jyëziji yo ts'it'i ra ẽji cja ín jmigö; dya rí ts'a's'üji yo. Na ngue nu c'o ra ẽjẽ co nuzgö nza cja yo ts'it'i, ngueje c'o cjapü Mizhocjimi o̱ nte c'o.
15 Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o 'ñe's'e o̱ dyë cja c'o ts'it'i, o mbedye c'ua nu.

Un joven rico habla con Jesús

16 O ẽjẽ c'ua 'naja bëzo o 'ñe xipji e Jesús:
—Na jots'ügue, xöpüte. ¿Pje ni mbë c'ü na jo rá cjagö, ngue c'ua rá bübütjo?
17 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—¿Jenga i̱ṉ xitsi na jozü? Dya cjó bübü c'ü na jo'o; nguextjo Mizhocjimi. Pero rá xi'tsc'ö c'ü i̱ dyönngü. Nu 'ma i̱ṉ ne rí bübütjo, rí tsja c'o mandazüji Mizhocjimi.
18 O ndünrü c'ua c'e bëzo o mama:
—¿Pje ma mandamiento c'o ni jyodü rá ätcö?
O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Nujyo nguejyo rí tsjague. Dya rí pö't'ünte. Dya rí tsãjã o ndixũ. Dya pje rí põnü. Dya rí xos'ü o bëchjine.
19 Respetao nin tata 'ñe nin nana. S'iya yo nin minteji c'ua ja nzi gui s'iyatsjëgue.
20 O mama c'ua c'e bëzo:
—Texe yo, ya nde ró cjagö yo ndeze cja mi ts'iquëgö. ¿Pje xe bëtsi dya 'ma?
21 O mama c'ua e Jesús o xipji:
—Nu 'ma i̱ṉ ne rí bübütjo, ma'a ma pö'ö texe c'o i̱ṉ pë's'i, cja rrĩ unü c'o merio c'o dya pje pë's'i. Dya ra me'ts'e c'ua ixtí chennguegö rá më. 'Ma rí tsjague a cjanu, rí pë's'igue 'ma a jens'e c'o me ni muvi.
22 Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'e bëzo c'o vi mama e Jesús, me co ndumü va ma'a, na ngueje mi pë's'i na puncjü.
23 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o̱ discípulo:
—Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu c'o pë's'i na puncjü, na s'ëzhi para ra unü o̱ mü'büji Mizhocjimi ra tsjapüji o̱ Jmuji.
24 'Naja camello, dya sö ra cjogü cja c'ü o̱ xãgö 'naja dyepjadü. Je xo ga cjatjonu 'na nte c'ü pë's'i na puncjü, dya sö ra unü o̱ mü'bü Mizhocjimi ra tsjapü o̱ nte.
25 'Ma mü o dyärä c'o discípulo c'o vi mama e Jesús, me co pizhi na puncjü c'o, o mamaji:
—¿Ja rgá sö cjó ra jogü o̱ mü'bü c'ü ra salva 'ma?, eñeji.
26 Nuc'ua e Jesús cjanu o jñandbaji a jmi c'o o̱ discípulo, o xipjiji:

—Dya cjó sö yo nte ra jocütsjë o̱ mü'bü c'o na s'o, pero Mizhocjimi nde sö ra tsja texe.

27 O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:

—Nutscöjme ró sogüjme texe c'o mi pë's'ijme, ró tennc'ejme co nu'tsc'e. Nazgöjme, ¿pje xo ra ch'acöjme?

28 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—'Ma ya ndo ri nuevo ne xoñijõmü 'ñe a jens'e, nutscö rvá ẽgö cja Mizhocjimi rá mimigö nu ja rá mandagö. Xo 'ñetsc'eji i̱ chennguegöji, na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, xo rí mimigueji nu ja rá mandagö. Nguec'ua rí jñünpüji ngüenda c'o o̱ mboxbëche c'o doce o̱ t'i e Israel.

29 Cãrã c'o ejmezügö. Nguec'ua ra zogü nu ngumüji, o nu cjuarmaji, o nu cjũji, o nu tataji, o nu nanaji, o nu suji, o nu t'iji, o o̱ juajmaji. Pero rí xi'tsc'öji c'o ra tsja a cjanu, ra ch'unüji c'ü rrã puncjü que na ngueje 'naja ciento c'ü ra yepe c'ü mi pë's'iji ot'ü. Xo ra ch'unüji c'ü rguí bübütjoji.

30 C'o cjapü vi tsjaji c'o me ni muvi, dya rguí muvi a jmi Mizhocjimi c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muvi c'ü cjaji, rguí muvi na puncjü a jmi Mizhocjimi c'o.

20

El ejemplo de los trabajadores

1 'C'ü manda a jens'e chjënjui nza cja 'naja bëzo c'ü tjë'ë o̱ juajma. Xõrtjo o mbedye, o ma jyodü mbëpji c'o ro mbëpi c'ü o̱ juajma.

2 Nuc'ua c'e bëzo o ñaji c'o ro pëpji, o xipjiji c'ü ro ngõ't'üji 'naja merio denario nu pa nzi 'najaji. Cjanu o xipjiji c'ua ro möji cja c'ü o̱ juajma ro ma pëpjiji.

3 O mbedyetjo c'ua na yeje c'e lamu 'ma ya mi ngue ro zünü nueve c'ü xõrü, o jñanda c'o 'ñaja bëzo c'o ma cã cja chõjmü c'o dya mi pë's'i bëpji.

4 Cjanu o xipji c'ua c'o: "Nu'tsc'eji xo rí möcjeji cja c'ín juancjö, rá cjõ'tc'üji na jo." Anguezeji go möji c'ua cja c'e bëpji.

5 Nuc'ua c'e lamu o matjo c'ua na jñi 'ma ya mi ngue ro zünü jñisiarü, o ma jyodü c'o 'ñaja mbëpji. Ndo nzhogü o mbedyetjo c'ua 'ma ya mi ngue ro zünü jñi c'ü nzhä, c'ü xe ro ma jyontjo o mbëpji.

6 Xo mbedye 'ma ya mi ngue ro zünü tsi'ch'a c'ü nzhä, o jñanda c'o 'ñaja c'o dya xo mi pë's'i o bëpji, o xipjiji: "¿Jenga i̱n cãrãtjoji va texe ne pa dya? Maco dya i̱n pëjcjeji."

7 O ndünrü c'ua anguezeji o mamaji: "Dya rí pëpcjöjme dya, na ngueje dya cjó xitscöjme o bëpji." O ndünrü c'ua c'e bëzo o xipjiji: "Nu'tsc'eji xo rí möcjeji rí ma pëpcjeji cja c'ín juancjö, rá cjõ'tc'üji na jo."

8 Nuc'ua c'ü nzhä'ä c'e pa c'ü, o ma c'e lamu c'ü mi ngue o̱ cjaja c'e juajma, o ma xipji c'ü o̱ mbëpji c'ü mi manda c'o mbëpji: "Ma't'ü c'o mbëpji rí tsjõ't'üji. Ot'ü rí tsjõ't'ü c'o cja ró ma jodü, cja rguí nguarü c'o ts'i vi pëpji."

9 O ẽjẽ c'ua c'o cja vi nguich'i c'e bëpji 'ma mü o zünü tsi'ch'a c'e nzhä, o ts'õ't'üji 'naja denario nzi 'najaji.

10 Nuc'ua c'o ot'ü o pëpji, mi pëzhiji xe ro jñus'ü c'ü ro ts'õ't'ü anguezeji, pero xo ts'õ'xtjoji 'na denario nzi 'naja anguezeji.

11 Nuc'ua 'ma ya vi jñüji c'ü vi ts'õ't'üji, o mbürü o reclamaoji, o zopjüji c'e lamu.

12 O xipjiji: "Nujyo bëpja, cja pëpjiji 'natjo hora, pero nde 'na vi tsjõtcütjojme. Maco nuzgöjme 'napa rvá pëpjijme; ró sufregöjme jyarü."

13 O ndünrü c'ua c'e lamu o xipji 'naja c'o mbëpji c'o mi reclamao: “Nu'tsc'e
bëzo, dya pje rí jün'c'üts'ügö, maco i̲ xitscö na jo ro cjõ'tc'ü 'naja denario.
14 Nguec'ua rí mague, jñünü c'ü in rayague. Ró ne ró cjõ't'ügö yo cja bëpja
ró ma siji, c'ua ja xo nzi rgá cjõ'tc'ügö.
15 Na, ¿cjo dya sö rá cjapcö c'ü rí negö ín meriogö? ¿Cjo i̲n̲ nepque c'ü ró
cjõ't'ügö yo 'ñaja mbëpji na ngueje na jontezügö?”, embe.
16 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'o cjapü vi tsjaji c'o me ni muvi, dya rguí muvi a
jmi Mizhocjimi c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muvi c'ü cjaji, rguí muvi na
puncjü a jmi Mizhocjimi c'o.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

17 O ẽ 'na nu pa, ya mi nguins'i e Jesús ga ma a Jerusalén. O xõcü c'ua c'o
doce o̲ discípulo cja 'ñiji, o ñatsjëji o xipjiji:
18 —Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Ya rrã möjö a ma a Jerusalén nu ja
ra nzhögügöji nutscö rvá ẽgö cja Mizhocjimi. Ra nzhögügöji cja o̲ dyë c'o
ndamböcjimi 'ñe c'o xöpü o̲ ley Mizhocjimi, ngue c'ua ra jñüncöji ngüenda c'ü
rguí mbötcöji.
19 Ra nzhögügöji c'ua cja o̲ dyë c'o dya menzumü a Israel c'ü me rguí tsjacöji
burla, ra mbäräzüji, cja rrũ ndät'äzüji cja ngronsi. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá
tetcjö.

Lo que pidió la madre de Jacobo y Juan

20 Nuc'ua o ẽjẽ c'ua c'ü nu su e Zebedeo c'ü ya vi ndũ, ma siji c'o o̲ t'i. O 'ñe
ndüñijõmü a jmi e Jesús, o xipji:
—Rvá ẽ rvá 'ñe ö'tc'ü 'na favor.
21 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Dya ndumü, xitsi pje ni 'ñeje.
O ndünrü c'ua c'e ndixũ o xipji:
—Mamague yo yeje ín ch'igö ra mimivi co nu'tsc'e nu ja rí mandague; 'naja
ra mimi cja in jodyëgue, nu 'naja ra mimi c'ü 'nanguarü.
22 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'o ye o̲ discípulo c'o mi ngue o̲ t'i c'e ndixũ:
—Dya i̲n̲ unnc'evi na jo ngüenda c'ü na ötcügö nu nin nanavi. ¿Cjo ra sö rí
sufreguevi c'o rá sufregö?
O ndünrüvi c'ua:
—Jã, ra sözübe, eñevi.
23 Nuc'ua e Jesús o xijui:
—C'o rá sufregö, jã na cjuana xo rí sufreguevi c'o. Pero dya nguezgö tocazü
rá unü cjó ra mimi cja ín jodyë, ne ri ngue c'ü 'nanguarü. Nguextjo c'ü mi
Tatagö c'ü ya juajnü cjó ra mimi nu.
24 Nuc'ua 'ma o dyärä c'o diez discípulo c'ü vi mama c'e ndixũ, go ünbüji c'ua
c'o ye discípulo.
25 Pero e Jesús o xipjiji ro chëzhiji cja o̲ jmi, cjanu o xipjiji c'ua:
—I̲n̲ pãrãgueji ja ga cja c'o pje nde pjëzhi cja yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi,
cjapüji yo nte ra tsjaji c'ü mandaji. Y xipjiji ra tsjaji c'o söji na jyü.
26 Nu'tsc'eji, dya rga cjatsc'eji c'o pje pjëzhi. 'Ma bübütsc'eji 'naja c'ü ne
ra mbëzhi na nojo cja Mizhocjimi, ni jyodü ra mböxc'üji 'ma c'ü, dya ra
mandatsc'eji.
27 Y c'o ra ne ra tsja in xo'ñigueji, ni jyodü ra mbë'pc'iji c'o, dya me ra
mandatsc'eji.

28 Nutscö c'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, dya ngue c'ü ra mböxcö yo nte; ngue
c'ü rá pjösc'ö yo. Xo rvá ẽcjö rá tũgö, ngue c'ua rá cjõ'tp'ü o̱ nzhubü na puncjü
o nte, eñe e Jesús va xipji c'o o̱ discípulo.

Jesús sana a dos ciegos

29 Nuc'ua 'ma ya ma pedyeji a Jericó, mi pöji na puncjü nte e Jesús.
30 Cja c'e 'ñiji c'ü mi pöji, ma jũ'ũ yeje c'o mi ndëzhö. Nuc'ua c'o mi ndëzhö
'ma o mbãrãvi ya ma cjogü e Jesús cja c'e 'ñiji, o mapjüvi c'ua na jens'e mi
mamavi:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöbe o̱ mboxbëchets'ü e David, juentsquegöbe.
31 Nuc'ua c'o nte o huënch'iji c'ua c'o mi ndëzhö, o xipjiji c'ü ro ngo't'ü a nevi.
Pero anguezevi, xenda go mapjüvi c'ua na jens'e mi mamavi:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöbe o̱ mboxbëchets'ü e David, juentsquegöbe.
32 O böbü c'ua e Jesús o ma't'üvi o xipjivi:
—¿Pje i̱n neguevi c'ü rá pjöxc'üvi?
33 O ndünrüvi c'ua:
—Nu'tsc'e ín Jmutsc'öbe, jocüzügöbe ín chöbe ngue c'ua rá jandgöbe, eñevi.
34 E Jesús o juentsevi o ndötpüvi c'ua a nzhövi. Jo ni jñandavi c'ua, cjaxnu
ndeñevi co e Jesús o möji c'ua.

21

Jesús entra en Jerusalén

1 Ya vi zät'äji a Betfagé cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos, ya xo mi bëxtjo ro zät'äji
a Jerusalén. Nuc'ua e Jesús o ndäjä yeje c'o o̱ discípulo c'o ro ot'ü a xo'ñi.
2 O xipjivi:
—Mëvi cja ne jñiñi nu bübü a xo'ñi. Rí chöt'üvi nu 'na burru c'ü ri 'nünt'ü,
c'ü ri siji o̱ t'i. Rí xäpcävi c'e suburru rí dyënquivi ga 'ñecjua nza yejui.
3 'Ma cjó c'o pje ra xi'ts'ivi, rí xipjivi a cjava: "Ngue c'ín Jmugöji ni jyodü yo",
rí 'ñembevi. Nuc'ua ixta jyë'tsc'itjo rí dyëvi, eñe e Jesús.
4-5 Mi jinguã vi mama a cjava 'na c'o o̱ profeta Mizhocjimi:
Xipjiji c'o menzumü a ma a Sion c'ü ya va ẽjẽ anguezeji nu nu ra tsjapüji o̱
Jmuji.
Xipjiji c'ü dya pje cjapü na nojo nu, na ngue va chägätjo 'na burru nu, eñe c'e
profeta.
Nguec'ua 'ma o tsja e Jesús o xipji c'o ye o̱ discípulo ro ma ë'ëvi c'e burru, o
mbürü o zädä c'ua c'e jña c'ü vi mama c'e profeta.
6 Cjanu o ma c'ua c'o yeje discípulo o tsjavi c'ua ja nzi va xipjivi e Jesús.
7 O ë'ëvi c'e burru 'ñe c'ü o̱ t'i. O ngãsp'ãvi c'ua c'o o̱ bituvi c'o mi tëjëvi. Cjanu
o chägä c'ua e Jesús.
8 Ma puncjü nte c'o mi pöji. Bübü c'o mi xĩ'mi o̱ bituji cja c'e 'ñiji; 'ñaja c'o mi
ocü o̱ dyë c'o za'a mi xĩ'p'ĩji.
9 C'o nte c'o mi ot'ü a xo'ñi, 'ñe c'o ma bëpja, mi mapjüji mi mamaji:
—Me na nojo nu o̱ mboxbëche e David. Me na jo nu o 'ñeme Mizhocjimi
ra mandazüji. Xo 'ñeje c'o cãrã a jens'e ra mamaji: "Me na nojo nu", eñeji va
mamaji.
10 Nuc'ua 'ma mü o zät'ä e Jesús a Jerusalén, dya mi pãrã pje ro nguijñi c'o
mi menzumü nu. Mi mamaji:
—¿Cjó ri nguexã nu?
11 Nuc'ua c'o nte c'o mi pöji e Jesús, mi mama c'o:

—Nujnu ngue e Jesús nu profeta, nu je menzumü a Nazaret c'ü tsjaja a Galilea, eñeji.

Jesús purifica el templo

12 Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo c'ü o̱ templo Mizhocjimi, cjanu o pjongü a tji texe c'o nte c'o pje nde ma pö, 'ñe c'o pje nde ma tõmü nu. Xo tunbü c'o o̱ mexa c'o mi pötü o merio, 'ñe c'o o̱ silla c'o mi pö o mbaro.

13 Cjanu o xipjiji:

—Je t'opjü a cjava: “Nu ín nzungö rguí xiji ngumü c'ua ja ra dyötüji Mizhocjimi”, eñe o̱ jña Mizhocjimi. Nu'tsc'eji na cjapcütjoji nín nzungö nza cja 'ma ri ngue o̱ ngumü o mbẽ'ẽ c'ua ja tsjõjõji, embeji c'o pje ma pö, 'ñe c'o pje ma tõmü, 'ñe c'o ma pötü o merio.

14 O ẽjẽ c'ua ja nzi c'o mi ndëzhö 'ñe c'o mi me'dye, o chëzhiji a jmi e Jesús a mbo cja c'e templo. E Jesús o jocü c'ua c'o.

15 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi, o jñandaji c'o o tsja e Jesús o jocü c'o mi sö'dyë. Xo jñandaji c'o t'i'i c'o ma mapjü a mbo cja c'e templo. O dyäräji mi mamaji: “Me na nojo nu o̱ mboxbëche e David”, mi eñe c'o t'i. Me co üdü c'ua c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi.

16 Nguec'ua va mamaji o xipjiji e Jesús:

—¿Cjo i̱n ärägue nu na s'o nu mama yo t'i?

O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Jã, rí ärägö yo. ¿Cjo dya i̱ xörügueji c'ü mama a cjava:

Ngue yo ts'it'i 'ñe yo sibatjo yo i̱ xõcü ra tõjõji c'o me na zö o alabanza rgá ma'tc'üji, eñe o̱ jña Mizhocjimi?

17 Nuc'ua e Jesús o zogü c'o nte cja c'e templo, cjanu o mbedye c'ua nu a Jerusalén, o ma a ma a Betania o ma oxtjo nu.

Jesús maldice a la higuera sin fruto

18 Nuc'ua c'ü xõrü, xõrütjo o mbedye nu, o nzhogütjo ga 'ñe a Jerusalén. O zant'a c'ua.

19 O jñanda c'ua 'naja za'a c'ü mi ngue higo, c'ü bëxtjo mi 'netjo cja c'e 'ñiji. O ma nu'u, pero ojtjo dya pje chötü c'ü ri quis'i. Mi nguextjo o̱ xi c'o mi cans'a. O mama c'ua e Jesús o xipji c'e higo:

—Dya cja xe ra nguis'its'ü, embe.

'Nangua dyoxtjo c'ua c'e za'a.

20 Nuc'ua 'ma o jñanda c'o discípulo c'ü vi dyot'ü c'e za'a, me co nguijñiji c'ua, mi mamaji:

—¿Jenga ixco dyot'ü dya ne higo?

21 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, 'ma rí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra dyä'tc'eji Mizhocjimi 'ma rí dyötqueji, y 'ma dya rí yembeñeji, dya nguextjo nu ró cjapü ne higo nu ra sö rí tsjagueji. Xo ra sö rí xipjigueji ne t'eje nu bübü nu: “C'ueñe c'ua, ma so'o cja ne ndeje”, rí 'ñembeji. Ra ma c'ua, ra ma zo'o nu.

22 Texe c'o pje nde rí dyötüji Mizhocjimi, 'ma rí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra dyä'tc'eji c'ü, nde ra ch'a'c'eji c'ua ja nzi gui dyötüji, embeji c'o discípulo.

La autoridad de Jesús

23 Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo nu cja c'e templo, o mbürü o xöpü c'o nte. Nuc'ua 'ma ya ma xöpü e Jesús, cjanu o säjä c'ua c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o tita c'o pje nde mi pjëzhi cja c'o nte, o 'ñe dyönüji e Jesús, o xipjiji:

—¿Pje pjë'tsc'e c'ü i̱n cjague yo? ¿Cjó ngue c'ü o 'ñempc'e rí tsjague yo?

24 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Xo rá önnc'ügöji 'naja t'önü. 'Ma xo rí xitscöji c'e t'önü c'ü rá önnc'üji, xo rá xi'tsc'öji 'ma c'ü pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo.
25 ¿Cjó 'ñeme e Juan c'ü mi jichi yo nte co ndeje? ¿Cjo ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, o ngueje yo nte?, embeji.
Anguezeji me mi pötma ñatsjëji c'ua, mi mamaji:
—'Ma rá xipjiji ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, ra xitscöji 'ma: "¿Jenga dya i̲ 'ñejmegueji 'ma c'ü mi xi'ts'iji e Juan?", ra 'ñenzgöji nu.
26 Dya xo ra sö rá xipjiji ngueje yo nte yo o 'ñeme, na ngue rí sügöji yo nte 'na pje c'o ra tsjacöji. Na ngue yo nte mamaji c'ü mi profeta e Juan, mi pätpä Mizhocjimi ma zopjüji, eñeji ma mantsjëji.
27 O ndünrü c'ua anguezeji o xipjiji e Jesús:
—Dya rí pärägöjme cjó 'ñeme e Juan, eñeji.
Xo va ndünrütjo c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dya xo rá xi'tsc'öji pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo.

El ejemplo de los dos hijos

28 O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—Tsjijñiji c'e jña c'ü rá xi'tsc'öji dya. Mi bübü 'naja bëzo c'ü mi 'ñeje yeje o̲ t'i. 'Na nu pa o ma c'ua c'e bëzo, o ma xipji c'ü 'naja o̲ t'i: "Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, mague ma pëpji nu pa dya, cja ín juancjö."
29 O ndünrü c'ua c'e t'i o xipji: "Iyö. Dya rá magö", eñe. Nuc'ua o nzhogü o̲ mü'bü, o ma c'ua a bëpji.
30 Xo ma c'e bëzo cja c'ü 'naja o̲ t'i, o xitjo c'ua ja nzi va xipji c'ü 'naja o̲ t'i. O ndünrü c'ua c'e t'i o mama: "Jã papá, jo rá magö", eñe. Pero dya go ma.
31 ¿Pje i̲n mangueji c'o yeje t'i? ¿Ja ngue c'ü o tsja c'ü mi ne'e c'ü nu tatavi?
O mama c'ua anguezeji:
—Nu c'ü ot'ü o xipji, eñeji.
Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—Je xo ga cjatjonu yo publicano, 'ñe c'o ndixũ c'o tsãjã o bëzo, nzhogü o̲ mü'büji cja Mizhocjimi 'ma rí zopcjöji. Nguec'ua rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, yo publicano 'ñe c'o ndixũ c'o tsãjã o bëzo, sö Mizhocjimi a jens'e ra tsjapüji o̲ nte ra mandaji anguezeji. Pero nu'tsc'eji, dya sö.
32 O ẽtsc'eji e Juan, o 'ñe xi'ts'iji ja rvi mimiji na jo. Pero dya i̲ 'ñejmegueji c'ü o xi'tsc'eji c'ü. Yo publicano 'ñe c'o ndixũ c'o tsãjã o bëzo o 'ñejmeji c'ü. Nu'tsc'eji zö xo i̲ jñandgueji ja ma creo c'o, pero nu'tsc'eji dya go nzhogü in mü'bügueji c'ü rvi creoji c'ü mi xi'tsc'eji e Juan.

El ejemplo de los trabajadores malvados

33 'Dyäräji nu xe 'naja jña nu rá xi'tsc'öji. Mi bübü 'na bëzo c'ü mi tjë o̲ juajma. Nuc'ü, o ngant'a o uva cja c'ü o̲ juajma, cjanu o ngot'ü o za'a a squina c'e juajma. Cjanu o dyö'büji nu ja ro jyät'äji o uva cja rrũ yödüji, ngue c'ua ro mbedye o̲ ndeje o uva. Cjanu ndä's'ä c'ua 'naja ts'ingumü nu ja ro mimi c'ü ro mbörü cja c'e juajma.
'Cjanu o unü c'ua media c'o ro mbëpi c'o uva. Cjanu o ma c'ua na jẽ.
34 Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro jogü c'o uva, c'e lamu o ndäjä c'o o̲ mbëpji ro möji ja c'o mi pëpiji c'o uva, ngue c'ua ro unüji c'o uva c'o mi toca c'ü nu lamuji.
35 Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva, o zürüji c'ua c'o mbëpji c'o vi ndäjä c'e lamu. 'Naja c'ü o s'odüji, 'naja c'ü o mbö't'üji, 'naja c'ü o pjat'üji o ndojo.
36 Nuc'ua c'e lamu o yepe o ndäjä c'o 'ñaja o̲ mbëpji c'o xe ma puncjü. Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva, o yepe o tsjapütjoji c'o mbëpji c'ua ja nzi va tsjapüji c'o ot'ü.

37 'Nuc'ua c'ü na jñi, o ndäjätsjë c'ua c'ü o̱ t'i, o mama: “Nu nín ch'igö xenda
ra dyätäji nu”, eñe c'e lamu.
38 Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva, 'ma mü o jñandaji ma ẽjẽ c'ü o̱ t'i c'e lamu, me
co pötcua mamaji: “Nujnu nguejnu ra zopcüji texe yo pë's'i c'ü nu tata nu. Mö
rá pö't'üji ngue c'ua rá cjapcöji ín tsjaji yo ra zopcüji nu.”
39 Nuc'ua 'ma o säjä c'ü o̱ t'i c'e lamu, jo ni zürüji c'ua c'ü, go pjongüji cja c'e
juajma, o mbö't'üji.
40 Xe sido o ña e Jesús o dyönüji:
—'Ma ra ẽjẽ c'e lamu c'ü ngue o̱ cjaja c'e juajma, ¿pãrã ja gui tsjijñiji? ¿Pje
me ra tsjapüji c'o pëpi c'o uva?
41 O ndünrü c'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita, o xiji e Jesús:
—Nu c'e lamu, dya ra juentse c'o ya tsja na s'o, ra mbö't'üji c'o. Ra unü c'ua
media c'o 'ñaja nte c'o ra unü c'ü ra toca angueze 'ma ra jogü c'o uva, eñe c'o
ndamböcjimi 'ñe c'o tita.
42 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji va jyëtsitsjë 'na ndojo:
—¿Cjo dya i̱ xörügueji c'o ya t'opjü c'ü mama a cjava:
Nu c'e ndojo c'ü dya ne c'o mi jäbä o ngumü, ngue c'ü ot'ü ya jñumüji cja
squina c'ü.
Ngueje Mizhocjimi c'ü o tsja a cjanu.
Nguec'ua me rí mäcjöji rgá jandgöji. ¿Cjó ro nguijñi c'ü ro zädä a cjanu?, eñe.
43 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, ra zädä 'ma dya cja ra tsja'c'üji o̱ ntets'üji ra man-
dats'üji Mizhocjimi. Ra tsjapü o̱ nte c'o 'ñaja nte c'o ra tsja c'ua ja nzi ga ne
angueze.
44 C'o ra pjeñe cja c'e ndojo c'ü rí xi'tsc'öji, ixta 'huagü na jo c'o. Y 'ma ra ẽ zë'bi
c'e ndojo cja 'na nte, ixta nzhench'e 'ma c'e nte, embeji c'o.
45 Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo c'o jña c'o mi mama
e Jesús, o unüji c'ua ngüenda c'ü mi ngueje anguezeji mi jyëtsiji.
46 Nguec'ua mi jodü ja rvá zürüji e Jesús. Pero mi sũji c'o nte, na ngueje c'o
nte mi junt'ü o̱ mü'büji que mi profeta e Jesús mi pätpä Mizhocjimi ma ña'a.

22

El ejemplo del casamiento

1 Nuc'ua e Jesús xe go mama c'ua ja xe nzi ejemplo, o xipjiji:
2 —Nu c'ü manda a jens'e chjënjui nza cja 'na c'ü manda c'ü xiji rey; ro
dyät'ä 'na jñõnü 'ma ya ro chjüntü c'ü o̱ t'i.
3 O ndäjä c'o o̱ mbëpji o ma zojnüji c'o ya vi xipji ro ẽjẽ cja c'e chjüntü. Pero
dya go ne go ẽji.
4 Nuc'ua c'e rey o xipji c'o 'ñaja mbëpji: “Möji cja c'o ya ró xipjigö ra ẽjẽ, ma
xipjiji c'ü ya jogü c'o jñõnü, ya mbö't'üji c'o ín ts'inzhünü 'ñe c'o pje nda ma
animale c'o ma pi. Xipjiji c'ü ya nde jogü texe cja ne chjüntü, nguec'ua ra ẽji”,
eñe c'e rey va xipji c'o o̱ mbëpji. Cjanu o ma c'ua c'o mbëpji o ma xipjiji.
5 Pero c'o ya vi s'ojnü, dya go tsjapüji ngüenda ro möji. C'ü o tsjaji, 'naja c'ü
o ma cja o̱ juajma, 'naja c'ü o ma ma mbö'ö.
6 C'o 'ñaja o zürüji c'o mbëpji c'o vi ndäjä c'e rey, o mbäräji, cjanu o mbö't'üji.
7 'Ma mü o mbãrã c'e rey c'ü vi tsjapüji c'o o̱ mbëpji, me co üdü c'ua c'ü. O
ndäjä c'ua c'o o̱ tropa o ma mbö't'üji c'ua c'o bëzo c'o vi mbö'tp'ü c'o o̱ mbëpji.
Cjanu o ndü'tp'üji c'ü o̱ jñiñiji.
8 Nuc'ua c'e rey o xipji c'ua c'o 'ñaja o̱ mbëpji: “Yo jñõnü ya jogü yo. Pero c'o
ró zojnü, dya go ne go ẽji. Nguec'ua na jo, dya ra ngãrãji dya cja ne chjüntü.

9 Nguec'ua möji dya ga ma a ñünü, c'ua ja ni mbedye c'o 'ñiji, rí ma xipjiji
texe c'o rí chjëji, c'ü ra ẽji cja ne chjüntü", eñe c'e rey.
10 O mbedye c'ua c'o mbëpji o möji cja 'ñiji, o ma siji texe c'o mi chjëji c'o ma
s'o 'ñe c'o ma jo. Nuc'ua me go ndüji cja c'e chjüntü.
11 'Nuc'ua 'ma o cjogü c'e rey a mbo ngue c'ua ro jñanda c'o vi siji c'o mbëpji, o
jñanda c'ua 'na bëzo c'ü dya mi je o̱ bitu c'ua ja nzi ma jyeji 'ma mi cjaji chjüntü.
12 O xipji c'ua: "Nu'tsc'e bëzo, ¿ja vi tsjogue va? Maco dya i̱n jegue c'o bitu
c'o jeji 'ma chjüntüji." C'e bëzo dya go ndünrü.
13 Nuc'ua c'e rey o xipji c'o mi pjöste cja c'e chjüntü: "Jyü'tp'üji a ngua 'ñe
a dyë ne bëzo nu. Ma pant'aji nu ja na bëxõmü nu ja me ra huë, y me ra
nguünxt'ü o̱ s'ibi rgá sufre na puncjü", embeji c'o pjöste.
14 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, na puncjü c'o s'ojnü pero ja nzitjo c'o juajnüji, eñe e
Jesús va nguarü va zopjüji.

El asunto de los impuestos

15 Nuc'ua o mbedye c'o fariseo, mi pötma mamaji ja rvá dyönüji e Jesús c'ü
rví jyopü angueze, ngue c'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'o pje mi pjëzhi.
16 Nuc'ua c'o fariseo o ndäji c'o o̱ discípulo anguezeji, o möji co c'o nu dyoji
e Herodes, o ma xipjiji e Jesús:
—Xöpüte, rí pãrãgöjme c'ü na cjuana c'ü i̱n mangue, 'ñe c'ü i̱n jizhigue c'ü na
cjuana ja ga cja o̱ 'ñiji Mizhocjimi. Xo rí pãrãgöjme, dya cjó i̱n sũgue rí zopjü,
na ngueje dya i̱n cjapque ngüenda zö pje ri pjëzhi 'na nte.
17 Nguec'ua rí xitsijme pje xo i̱n cjijñigue, ¿cjo na jo rá cjõt'üji o contribución
c'ü örü e César c'ü mero manda, o jiyö?, eñeji.
18 Pero e Jesús ya xmi pãtpã c'ü ma s'o ma mbeñe anguezeji. Nguec'ua ixco
xipjiji:
—Nu'tsc'eji i̱n cjapüji na jots'üji, chaque i̱n önngöji. ¿Jenga na sögöji?
19 Jítscöji c'e merio ja ga cja c'ü örü e César.
Anguezeji o ma jünpüji c'ua 'naja merio c'ü mi xiji denario.
20 Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—¿Cjó o̱ ñi nu cuat'ü ne merio, 'ñe cjó o̱ tjũ nu juns'ü?
21 O ndünrü c'ua anguezeji o xiji:
—Ngue e César.
O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—C'ü toca e César, rí unüji e César. C'ü toca Mizhocjimi, rí unüji Mizhocjimi.
22 'Ma o dyäräji c'o jña c'o, me co nguijñiji c'ua, cjanu o jyanbüji c'ua e Jesús,
o möji.

La pregunta sobre la resurrección

23 C'o saduceo mamaji c'ü dya ra sö ra te c'o añima. Nuc'ua c'e pa c'ü, o ẽjẽ
ja nzi anguezeji cja e Jesús, cjanu o dyönüji o xipjiji:
24 —Nu'tsc'e xöpüte, o mama e Moisés 'ma cjó c'o ra ndũ, 'ma dya be 'ñejui
t'i c'ü nu su, nuc'ua c'ü nu su ra chjüntüvi 'ma c'ü 'naja o̱ cjuarma c'e bëzo c'ü
ya ndũ. Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi ndũ, je ngue o̱ tjũ angueze c'ü ra jñusp'üji c'e t'i
c'ü ot'ü ra jmus'ü.
25 Nuzgöjme, mi bübüzgöjme yencho bëzo c'o mi cjuarma. 'Naja anguezeji
o chjüntü, pero o ndũ, dya jmusp'ü t'i c'ü. Nuc'ua c'ü na ye nu cjuarma o
chjüntüvi c'e ndixũ.
26 C'ua ja nzi va ndũ c'ü ot'ü, je xo va cjatjonu c'ü na yeje, 'ñe c'ü na jñi. Nde
va cjatjoji c'ua nza yenchoji, dya jmusp'üji o̱ t'i.

27 Nuc'ua 'ma ya vi ndũ nza yencho c'o bëzo, xo ndũ c'ua c'e ndixũ.
28 Nguec'ua rí önnc'üjme, 'ma ra te c'o añima ja c'o nzi gui mangue, ¿cjó ngue
c'ü ra tsjapü nu su c'e ndixũ? Na ngueje nza yenchoji nde go tsjapü o̱ suji.
29 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dya jo c'ua ja gui mbeñegueji. Na ngueje 'ma i̱n xörügueji o̱ jña
Mizhocjimi, dya i̱n unnc'eji ngüenda pje ne ra mama yo; dya xo i̱n pãrãgueji
ja ga cja c'ü me na zëzhi Mizhocjimi.
30 Yo nte chjüntüji. Xo 'ñe c'o o̱ t'iji, chjüntpüji. Pero 'ma ra te c'o añima,
dya cja ra chjüntüji. Na ngue ra chjëntji nza cja c'o o̱ anxe Mizhocjimi c'o dya
chjüntü.
31 ¿Cjo dya i̱ xörügueji yo o̱ jña Mizhocjimi c'ü mama ra tetjo c'o añima?
32 Mama a cjava o̱ jña: "Nguezgö o̱ Mizhocjimizü e Abraham, 'ñe e Isaac,
'ñe e Jacob", eñe Mizhocjimi. Nguec'ua ixi 'ñetsetjo zö ya ndũ e Abraham 'ñe
e Isaac 'ñe e Jacob, pero bübütjoji y ra tetjoji, eñe e Jesús.
33 Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'o nte c'o jña c'o mi xöpü e Jesús, me mi sũji, dya
mi pãrã pje ro nguijñiji.

El mandamiento más importante

34 Xo 'ñe c'o saduceo dya cja mi pãrãji pje ro manji. Nuc'ua 'ma mü o mbãrã
a cjanu c'o fariseo, cjanu o chëzhiji c'ua a jmi e Jesús.
35 'Naja anguezeji c'ü me mi pãrã o̱ ley Mizhocjimi, chaque o tsjapü t'önü e
Jesús ngue c'ua ro zö'ö, o xipji:
36 —Xöpüte, ¿ja ngue c'ü xenda ni muvi mandamiento cja o̱ ley Mizhocjimi?
37 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—C'ü rí tsjaji, rí ñeji Mizhocjimi c'in Jmugueji. Rí ñegueji co texe in mü'büji,
'ñe co texe in aljmaji, 'ñe co texe in pjeñeji.
38 Nujnu nguejnu ot'ü yo o̱ mandamiento Mizhocjimi, ngue nu nda ni
muvi.
39 Bübü c'ü 'naja o̱ mandamiento angueze c'ü xo chjënjui nu cja ró xi'ts'iji
c'ü mama a cjava: "Rí s'iyaji yo nin minteji, c'ua ja nzi gui s'iyatsjëgueji", eñe
Mizhocjimi.
40 Nu 'ma rí tsjague c'ü mama nujyo yeje o̱ mandamiento Mizhocjimi, ya
xo i̱ tsjague 'ma c'ü mama texe o̱ jña Mizhocjimi yo xiji ley, 'ñe yo o dyopjü c'o
profeta, eñe e Jesús.

¿De quién es hijo el Cristo?

41 Nuc'ua 'ma xe ma cãjã c'o fariseo, o ña e Jesús.
42 O xipjiji:
—¿Pje xo i̱n mangueji ja rga cja c'ü ri ngue Cristo? ¿Cjó ri ngue o̱
mboxbëche?
O ndünrüji c'ua:
—Ri mboxbëche cja e David.
43-44 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Na jo c'ü. Pero 'ma o mama e David c'ü ja ga cja e Cristo, ¿jenga o mama:
"Nuc'ü, ín Jmugö c'ü", eñe? I̱n pãrãgueji o̱ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱
mü'bü e David o dyopjü a cjava:
Mizhocjimi o zopjü ín Jmugö o xipji:
"Mimi cja ín jodyëgö.
Rí da'c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chõpü yo nuc'ü na ü", eñe Mizhocjimi
va dyopjü e David.

45 E David o nädä e Cristo o mama: “Ngue ín Jmugö”, eñe. ¿Pje ne ra mama
c'ü ri mboxbëche e Cristo cja e David 'ñe c'ü xo ri ngue o̱ Jmu?, eñe e Jesús va
tsjapü t'önü c'o fariseo.
46 Nguec'ua anguezeji dya sö ro ndünrüji. Ndeze c'e pa c'ü, dya cja cjó xe
rezga xe ro dyönüji e Jesús.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

1 Nuc'ua e Jesús o zopjü c'o nte 'ñe c'o o̱ discípulo, o xipjiji:
2 —Nujyo xöpü o̱ ley Mizhocjimi 'ñe yo fariseo, ya ngamaji ra xöpüji yo nte,
ra xipjiji ja ga cja c'ü o̱ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés.
3 Nguec'ua texe c'o ra xi'tsc'eji yo, nde rí tsjagueji, dya rí jyëzgueji. Pero dya
rí tsjagueji c'ua ja ga tsja anguezeji. Na ngueje mamaji c'ü na jo, pero dya
cjaji.
4 Anguezeji xipjiji yo nte c'o ley c'o na s'ëzhi, dya sö ra cumpleji. Nguec'ua
chjëntjui c'ü ri ät'äji o trapöjö c'o ri tũtüji, c'o me na jyü rgá nduns'üji. Pero
anguezeji dya ne ra mbasp'üji ne rí 'naja o̱ ñidyëji.
5 Texe c'o cja yo fariseo 'ñe yo xöpü o̱ ley Mizhocjimi, cjaji c'ü rguí jñanda
yo nte. C'ü cjaji, ät'äji xenda na nojo yo ts'icuëro yo tjün't'üji cja o̱ yüdüji 'ñe
a nzhẽ'ẽji, nu ja pät'äji o̱ jña Mizhocjimi. Xo ät'äji xenda na maja yo fleco yo
'nüns'ü a squina o̱ bituji.
6 'Ma cjaji mbaxua, me juajnüji o lugar c'o xe na jo'o ja ra mimiji ra ziji o
xëdyi, ngue c'ua yo nte ra jñandaji anguezeji ra mamaji me na joji. Xo 'ñe 'ma
pöji cja nintsjimi, me xo juajnüji o lugar c'o na jo nu ja ra mimiji.
7 Me neji ra tsja yo nte ra mbësp'iji t'ëcjañõmü rgá zenguaji cja chõjmü. Me
xo ne o̱ mü'büji ra mama yo nte ra xiji xöpüte.
8 'Pero nu'tsc'eji ín discípulotsc'öji, dya rí ñe'eji c'ü cjó ra xi'tsc'eji xöpüte. Na
ngueje 'natjo c'ü in xöpütegueji c'ü nguezgö e Cristo o 'ñempque Mizhocjimi, y
texetsc'eji i̱n cjuarmaji.
9 Dya cjó rí xipjiji tata cja ne xoñijõmü c'ü rí sũji nza cja Mizhocjimi. Na
ngueje 'natjo c'ü nin Tatagueji; ngueje c'ü bübü a jens'e.
10 Dya xo rí ñe'eji ra xi'ts'iji jmu, na ngueje 'natjo c'in Jmugueji, c'ü nguezgö
e Cristo.
11 Nu 'ma i̱n negueji ra mbë'tsc'eji na nojo, ni jyodü rí pjöstegueji cja yo in
cjuarmaji.
12 Na ngueje c'o ra tsjapütsjë rrã nojo, ra tsjapüji dya pje rguí muvi c'o. Y c'o
dya ra tsjapü na nojo, ra tsjapüji na nojo c'o.
13 'Nu'tsc'eji i̱n xöpüji o̱ ley Mizhocjimi, 'ñetsc'eji i̱n fariseoji, i̱n cjapqueji
na jots'üji pero dya cjuana. Juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na
ngueje i̱n c'asp'üji yo nte, ngue c'ua dya unü o̱ mü'büji Mizhocjimi c'ü manda.
Nu'tsc'eji dya i̱n jëziji ra mandats'üji c'ü, y c'o ne'e c'ü ra manda Mizhocjimi
cja anguezeji, i̱n c'asp'üji.
14 'Nu'tsc'eji i̱n xöpüji o̱ ley Mizhocjimi, 'ñetsc'eji i̱n fariseoji, i̱n cjapqueji
na jots'üji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na ngueje i̱n jünbügueji c'o
pë's'i c'o ndixũ c'o ya ndũ nu xĩra. Y para dya ra mama yo nte na s'otsc'eji,
chaque me mezhe gui dyötqueji Mizhocjimi. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma ra
jñün'c'üji ngüenda Mizhocjimi, xenda ra jñu's'üts'üji c'ü rgui sufregueji.
15 'Nu'tsc'eji i̱n xöpüteji 'ñetsc'eji i̱n fariseoji, i̱n cjapüji c'ü na jots'üji,
juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na ngue i̱n pes'eji cja mar i̱n sätc'eji

texe cja ne xoñijõmü. Iɲ xöpüji yo nte, xa'ma cjó ra 'ñejme c'ua ja nzi gui 'ñejmegueji. Nuc'ua c'o nte c'o ejme c'ua ja gui xiqueji, xenda cja na s'o c'o, que na ngue'tsc'eji. Nguec'ua xenda pë's'i o̱ s'ocüji c'ü rguí möji a ma a linfiernu.

16 'Nu'tsc'eji iɲ xöpüteji 'ñetsc'eji iɲ fariseoji, iɲ cjapü iɲ jizhigueji nu o̱ 'ñiji Mizhocjimi, pero ya tsot'ü in chögueji iɲ chjëntcjeji nza cja 'na ndëzhö. Juentsc'eji, ra castigaots'üji Mizhocjimi, na ngueje iɲ mamaji: "'Ma cjó c'o ra nädä nzi ga mbãrã ne templo, dya xo rguí muvi 'ma. Nguec'ua dya ni jyodü ra mama c'o na cjuana. Pero 'ma cjó c'o ra nädä c'o traste de oro c'o bübü a mbo cja ne templo, ni muvi 'ma c'ü ra nädä. Nguec'ua ni jyodü ra mama c'o na cjuana", iɲ eñeji.

17 Nu'tsc'eji ya tsot'ü in chöji, dya iɲ pãrãji ja ga cja. Rí xi'tsc'öji c'ü xenda ni muvi ne templo, que na ngueje c'o traste de oro c'o bübü a mbo. C'ü na sjũ c'o traste de oro, je ni 'ñeje cja ne templo.

18 Dya xo iɲ cjapüji me ni muvi c'e arta nu ja pö'tp'üji animale Mizhocjimi, cja rrũ ndü'tp'üji nu. Na ngueje iɲ mangueji: "'Ma cjó c'o ra nädä nzi ga mbãrã c'e arta, dya ni muvi 'ma c'ü ra nädä. Pero 'ma cjó c'o ra nädä c'o animale c'o tjü'tp'üji nu, ni muvi 'ma", iɲ eñeji.

19 Nu'tsc'eji ya tsot'ü in chöji, dya iɲ pãrãji ja ga cja. Rí xi'tsc'öji c'ü xenda ni muvi c'e arta, que na ngue c'o animale c'o tjü'tp'üji Mizhocjimi nu. Na ngue c'ü na sjũ c'o animale, je ni 'ñeje cja c'e arta.

20 C'ü ra nädä nzi ga mbãrã c'e arta, nädä 'ma c'e arta 'ñe texe c'o animale c'o tjü'tp'üji Mizhocjimi nu.

21 C'ü ra nädä ne templo, xo nädä 'ma Mizhocjimi c'ü bübü cja ne templo.

22 C'ü ra nädä nzi ga mbãrã a jens'e, nädä 'ma c'ua ja manda Mizhocjimi, xo nädä 'ma Mizhocjimi c'ü manda nu.

23 'Nu'tsc'eji iɲ xöpüteji 'ñetsc'eji iɲ fariseoji, iɲ cjapüji c'ü na jots'üji, iɲ mbeñeji Mizhocjimi iɲ unüji c'o in xits'ajnaji, 'ñe c'o 'ñaja in pjin'ñoji. Na jo rí tsjaji a cjanu, dya rí jyëzigueji. Pero juentsc'eji, ra castigaots'üji Mizhocjimi, na ngue dya iɲ cö'tp'üji 'ñi c'o jña c'o xenda ni muvi cja o̱ ley Mizhocjimi. Mama c'e ley rá cjaji c'o na jo, 'ñe rá juentseteji, 'ñe rá cumpleji c'ua ja nzi rgá mamaji. Nujyo, nguejyo xenda mí jyodü rvi tsjagueji yo.

24 ¿Ja rgá sö rí jíchiji yo dya pãrã ngue c'ua ra mbãrãji o̱ 'ñiji Mizhocjimi? Maco ya tsot'ü in chöji, dya xo iɲ pãrãgueji. C'ü ni jyodü rí tsjaji, dya iɲ cjaji. Y c'ü dya nda ni muvi, ngue c'ü iɲ jodü rí tsjaji c'ü. Nguec'ua iɲ chjëntcjeji nza cja 'na bëzo c'ü ro ma cja mëjë ro paxü c'e ndeje ngue c'ua dya ro ts'üt'ü o ts'imörö. Cja rrũ zitjo c'e ndeje, maco ri o'o nu 'na camello.

25 'Bübü o nte c'o pe'ch'e a xes'e o mojmü 'ñe o xalo, pero dya xibi na jo a mbo. Nguec'ua na s'o a mbo c'o mojmü 'ñe c'o xalo. Je xo ga cjatsc'eji nu, nu'tsc'eji iɲ fariseoji. Iɲ xindyëji iɲ tjintsiji c'ü ni xes'ets'üji pero bübü a mbo in mü'büji c'o na s'o; me iɲ jodü ja rgui tsjapü in tsjacjeji c'o pë's'i yo nin minteji. Juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi.

26 Nu'tsc'eji iɲ fariseoji, ya tsot'ü in chögueji, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Ot'ü rí jyodüji ja rgá ndin'tsc'i in mü'büji. Nuc'ua, rrã jo c'ü ni xes'ets'üji 'ñe a mbo in mü'büji.

27 'Nu'tsc'eji iɲ xöpüteji 'ñetsc'eji iɲ fariseoji iɲ cjapüji na jots'üji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na ngueje iɲ chjëntcjeji nza cja o panteón cja campo santo. Ch'öxcüji a xes'e c'ü ni 'ñetse na zö, pero a jõmü me jä'ä c'o o̱ ndo'dye c'o añima, 'ñe cjo ts'ë me na xĩ'ĩ.

28 Je xo ga cjatsc'eji nu, a xes'ets'üji i̱n jizhiji c'ü ni mama yo nte na jotsc'eji. Me i̱n cjapqueji c'ü na jots'üji, pero a mbo in mü'büji me bübü na puncjü c'o na s'o.
29 'Nu'tsc'eji i̱n xöpüteji 'ñetsc'eji i̱n fariseoji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na ngueje i̱n cjapüji c'ü na jots'üji, pero dya cjuana. I̱n jä'p'äji panteón c'ua ja dyögüji c'o profeta mi jinguã, 'ñe i̱n ä'tp'äji me na zö'ö c'ua ja dyögüji c'o 'ñaja c'o o tsja na jo.
30 I̱n mamaji 'ma ya ri bünc'eji c'o cjë 'ma mi cãrã c'o ín mboxpalegöji, dya rvi pjösp'ügueji 'ma mi pö't'üji c'o profeta.
31 Nguec'ua i̱n mantsjëgueji ngue o̱ mboxbëchets'üji c'o o mbö't'ü c'o profeta.
32 Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí cjuatügueji c'o na s'o c'o xe bëzhtjo ro tsja c'o in mboxpaleji.
33 'C'o in mboxpalegueji, ma s'oji nza cja o c'ijmi. Nu'tsc'eji je xo ga cjatsc'eji nu. Nguec'ua, ¿ja rgá sö rí c'ueñeji c'ü dya ra jñün'c'üji ngüenda rgui möji a ma a linfiernu?
34 Nutscö rá täjä o profeta 'ñe c'o pãrã o̱ 'ñiji Mizhocjimi, 'ñe c'o ra xöpü o̱ jña angueze. Anguezeji, bübü c'o rí chät'äji cja ngronsi rgui pö't'ügueji; 'ñaja c'o rí cha's'üji cja nintsjimi. Y nzi 'na jñiñi rí chäji c'o.
35 Cja ne xoñijõmü ya mbö't'üji na puncjü o nte c'o mi cja na jo. C'ü ot'ü o mbö't'üji mi ngue e Abel c'ü mi cja na jo. C'ü bëpja o mbö't'üji mi ngue e Zacarías c'ü mi mböcjimi c'ü mi ngue o̱ t'i e Berequías. I̱ tsjogüji a nde nu ja na sjũ 'ñe cja c'e arta nu ja tjü'tp'üji animale Mizhocjimi, i̱ pö't'üji e Zacarías. Na ngue c'ü rí tsjapüji ra sufre c'o rá täjä ra ẽ zo'c'üji, ra jñün'c'üji ngüenda Mizhocjimi c'ü nde ngue in s'ocügueji c'ü vi mbö't'üji texe c'o mi cja na jo ndeze e Abel hasta e Zacarías. Nguec'ua me ra tsja'c'üji rí sufreji na puncjü.
36 Na cjuana rí xi'tsc'öji, nu'tsc'eji i̱n cãrãji yo cjë dya, ngue'tsc'eji rí sufregueji yo.

Jesús llora sobre Jerusalén

37 'Nu'tsc'eji i̱n menzumüji a Jerusalén, i̱n pö't'üji c'o profeta, 'ñe i̱n pjat'üji o ndojo c'o va täjä Mizhocjimi va ẽ zo'c'üji. Na puncjü rvá juen'tsc'öji. Mi negö ro jmu'tc'eji c'ua ja nzi ga tsja 'na ngöñi, juis'i c'o o̱ ts'ingöñi a mbo cja o̱ juaja, pero dya xo i̱ ñe ri chëzhgueji.
38 Tsjijñiji. Xe järätjo a Jerusalén nu nin ndajñiñigueji, pero ya jyëtsc'iji dya Mizhocjimi.
39 Rí xi'tsc'öji ndeze ne ndajme dya, dya cja xe rí jñandgöji va hasta 'ma cja rí mamaji: "Me na jo nu va ẽjẽ nu o 'ñeme Mizhocjimi ra manda", rí 'ñeñeji.

24

Jesús dice que el templo será destruido

1 Nuc'ua 'ma ma pedye e Jesús cja c'e templo, o ẽjẽ c'ua c'o o̱ discípulo o chëzhiji a jmi, ngue c'ua ro jíchiji e Jesús c'ü me ma zö c'e templo.
2 Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Me i̱n jandgueji ne templo. Pero na cjuana rí xi'tsc'öji, ra zädä c'o pa 'ma dya cja ra jyäns'ä yeje ndojo c'o dya ra yät'ä.

Señales antes del fin

3 Nuc'ua e Jesús o ma cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos, o mimi c'ua nu. Nuc'ua c'o o̱ discípulo o ẽji a jmi, o 'ñe xipjiji:

—Xitscöjme jinguã ra yät'ä ne templo. Xo rí xitscöjme pje ma señal c'ü rga pãrgöjme 'ma rí 'ñecje na yeje, y 'ma ra nguins'i ne xoñijõmü.

4 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Pjötpüji ngüenda c'ü dya cjó ra dyon'c'eji.

5 Na ngueje ra ẽjẽ na puncjü c'o ra jñüncügö ín chjũ, ra mamaji ngueje Cristo anguezeji, ngue c'ua ra dyonpüji na puncjü yo nte.

6 Y rí dyäräji ri cjaji o chũ. Xo ra mbezheji ya ri cjaji o chũ. Pjötpüji ngüenda c'ü dya rí sũgueji, na ngueje ni jyodü ra zädä yo. Pero dya be ri sädä 'ma ra nguins'i nu xoñijõmü.

7 Yo país ra chũji co yo 'ñaja país. C'o rey ra chũji co c'o 'ñaja rey. Na puncjü c'ua ja ra sufreji o tjimi, 'ñe c'ua ja ra mbi'i na zëzhi ne xoñijõmü.

8 Nujyo, nguejyo rguí mbürü ra sufreji yo.

9 'Nuc'ua texe cja yo país ra nuc'eji na ü, na ngueje c'ü ni 'ñejmezügöji. Ra nzhöc'ügueji nu ja rí sufreji, y ra mbö'tc'eji.

10 Nuc'ua na puncjü c'o ra xõgü cja Mizhocjimi, y ra pötca nzhötsjëji o̱ dyoji, y ra pötca nuji na ü.

11 Na puncjü c'o ra 'ñe tsjapü ri ña o̱ jña Mizhocjimi, ra 'ñe dyonpü na puncjü o nte.

12 Na puncjü c'o dya cja ra s'iya o̱ dyoji, na ngue dya cja ri ätäji Mizhocjimi.

13 C'o sido ra 'ñejmezüji, ra ma bübütjoji co Mizhocjimi.

14 Nuc'ua textjo cja ne xoñijõmü ri cãrã c'o ra zopjü yo nte ra xipjiji ra dyätäji Mizhocjimi na ngue ngueje c'ü manda. Nu'ma, ngue 'ma ya ra nguins'i nu xoñijõmü.

15-16 'Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü c'e profeta Daniel o mama c'ü ra ẽ 'naja nte c'ü me rrã s'o a jmi Mizhocjimi, ra 'ñe chjotü texe, y ra 'ñe mimi c'ua ja me na sjũ. Nu'tsc'eji ri xörüji yo jña yo, rí unüji na jo ngüenda c'ü rgui pãrãji. Nguec'ua 'ma rí jñandaji c'ü ya ri bübü nu c'e nte, rí c'ueñeji rí möji a ma cja t'eje, nu'tsc'eji ri cãrãji a Judea.

17 Nu'tsc'eji ri tägäji a xes'e cja in nzungueji, ixtí c'ueñeji, dya pje rí chunüji c'o ri pë's'iji a mbo cja in nzungueji.

18 Nu'tsc'eji ri bünc'eji cja juajma, dya rí nzhogueji cja in nzungueji c'ü rí 'ñe tsanagueji in bituji.

19 Juejme c'o ri ndunte 'ñe c'o ri jötü o̱ lëlë c'o pa c'o.

20 Dyötüji Mizhocjimi ngue c'ua 'ma rí c'ueñeji, dya ri ngue c'o pa c'o ri järä o së, ni xo ri ngue nu pa c'ü rí söyaji.

21 Na ngueje me ra sufreji na puncjü c'o pa c'o, c'ü nunca go sufreji a cjanu ndeze 'ma o jyans'ü ne xoñijõmü. Y dya cja xe ra sufreji c'ua.

22 Pero Mizhocjimi ra tsjapü c'ü dya nda ra mezhe c'o pa c'o ra sufreji, ngue c'ua dya ra chjorü texe c'o nte. Ra tsjapü c'ü dya ra mezhe c'o pa c'o, na ngue ri cãrã c'o ya juajnü Mizhocjimi.

23 'Nuc'ua 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji: "Je bünc'ua e Cristo" o ra xi'ts'iji: "Je bübü nu e Cristo", ra 'ñents'eji, dya rí creoji c'o xi'tsc'eji a cjanu.

24 Na ngueje ra ẽjẽ c'o ra tsjapü ri ngueje e Cristo. Xo ra ẽ c'o ri cjapü profeta ri cjapü ri ñaji o̱ jña Mizhocjimi. Ra tsjaji c'o me na nojo c'o nunca mi janda c'o nte, nguec'ua me ra nguijñiji. C'o ri cjapü a cjanu profeta, ra tsjaji a cjanu, ngue c'ua xa'ma ra sö ra dyonpüji c'o ya juajnü Mizhocjimi ra tsjapü o̱ nte.

25 Nguec'ua rí xi'ts'iji dya, ante c'ü ra zädä c'o pa c'o.

26 Nguec'ua 'ma ra xi'ts'iji: “Je va bübü e Cristo cja majyadü”, dya rí pedyeji
rí ma ñu'uji. O 'ma ra xi'ts'iji: “Je na bübü a mbo cja 'na ngumü c'ü”, dya xo rí
creoji c'o xi'ts'iji.
27 'Ma go juë's'i dyebe nu ja ni mbes'e e jyarü, ixi 'ñetse textjo a lado hasta
nu ja ni nguibi e jyarü. Je xo rga cjatjonu 'ma rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi,
ra jñandgöji texe cja ne xoñijõmü.
28 Dyäräji ne jña nu rá xi'tsc'öji dya: “C'ua ja ri 'mana c'e animale c'ü ya rguí
ndũ, je nguejnu ra jmurü c'o ndopare.”

Cómo vendrá el Hijo del Hombre

29 'Nuc'ua 'ma ra nguarü ra sufreji c'o pa c'o, ra bëxõmü e jyarü. Y dya ra
'ñetse e zana. Ra jyäbä yo seje. Y ra 'ñünü nujyo na zëzhi a jens'e.
30 Nuc'ua ra jñandaji 'na señal a jens'e c'ü rguí mbãrã yo nte c'ü ya rva ẽcjö
na yeje cja Mizhocjimi. Y texe c'o ri cãrã cja ne xoñijõmü, me ra nzhumü rgá
huëji na ngueje ra jñandgöji rva ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi. Ra jñandgöji rva
ẽcjö cja ngõmü, ra jñandgöji c'ü me rrã zëtsi 'ñe me rrã zözü.
31 Nuc'ua, ra mbë'biji na jens'e 'na corneta, y nutscö rá täjä c'o ín anxe ra 'ñe
jmutüji c'o ya ró juajnügö c'o ri cãrã texe cja ne xoñijõmü.
32 'Nu'tsc'eji rí unüji ngüenda yo za yo xiji higo. 'Ma ya ra dogü, 'ma ya pjürü
peje o̲ xi, i̲n pãrãgueji ngue 'ma ya ra paja ne xoñijõmü.
33 Je xo rga cjatjonu, 'ma rí jñandaji ya ra zädä texe yo rí xi'tsc'öji, rí pãrãji
'ma c'ü ya ngue ra nguins'i ne xoñijõmü.
34 Na cjuana rí xi'tsc'öji, c'o ri cãrã c'o pa c'o, dya ra ndũ texe c'o, hasta 'ma
cja ra zädä texe yo rí xi'tsc'öji.
35 Ra nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, pero nín jñagö nunca ra nguarü nu.
36 'Dya cjó pãrã pje ma pa, ni pje ma ndajme 'ma ra zädä c'o, ni xo ri pãrã
c'o o̲ anxe Mizhocjimi, ni xo ri pãrãgö nutscö o̲ T'izgö Mizhocjimi. Nguextjo
mi Tatagö c'ü pãrã.
37 'C'ua ja nzi ma cja c'o cjë 'ma mi bübü e Noé, je xo rga cjatjonu, 'ma rá
ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi.
38 C'o cjë 'ma mi bübü e Noé, 'ma dya be mi ẽjẽ c'e tradyebe, mi ñõnüji 'ñe
pje nde mi si'iji. Mi chjüntüji, xo mi chjüntpüji o̲ t'iji hasta 'ma cja zädä c'e pa
'ma mü o cjogü e Noé a mbo cja c'e barco.
39 Dya mbãrãji cjo ro 'ñeje c'e tradyebe hasta 'ma cja 'ñeje, go chjorüji c'ua
texeji. Je xo rga cjatjonu, 'ma rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi.
40 Na ngueje ye bëzo c'o rva bübü cja juajma. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá
sogü.
41 Ye ndixũ c'o 'natjo c'ua rva cüjnü. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü.
42 'Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpüji ngüenda, na ngueje dya i̲n pãrãji c'e
ndajme 'ma rá ẽcjö nutscö in Jmuzgöji.
43 'Na bëzo c'ü ri xo'tp'üji o̲ ngumü, nu 'ma ro mbãrã pje ma ndajme c'ü
xõmü c'ü ro ẽjẽ c'e mbẽ'ẽ, dya ro ĩjĩ; ro nde'betjo, dya ro jyëzi ro xo'tp'ü c'ü nu
ngumü.
44 Je xo rga cjatsc'eji nu, rí pjötpüji ngüenda, na ngueje nutscö rá ẽcjö na yeje
cja Mizhocjimi c'e ndajme c'ü dya ri tepcöji.

El siervo fiel y el siervo infiel

45 'Nza cja 'na lamu c'ü 'ñeje 'na mbëpji c'ü cjacjuana, 'ñe c'ü pãrã ra pëpji na
jo. Ra tsja c'e lamu ra xipji c'e mbëpji c'ü ra 'huinbi c'o ri cãrã cja ngumü, ra
unüji o xëdyi 'ma nzi ga zant'aji. Ra ma c'ua c'e lamu.

46 Nuc'ua, 'ma ra nzhogü c'e lamu, 'ma ra ẽ chöt'ü c'e mbëpji rrã cja'a c'o vi
xipji, me ra mäjä 'ma c'e mbëpji c'ü.
47 Na cjuana rí xi'tsc'öji, c'e lamu ra unü c'e mbëpji c'ü ra mbötpü texe c'o ri
pë's'i c'e lamu.
48-50 Pero 'ma ri s'ombëpji c'e mbëpji, 'ñe ra mamatsjë: "C'ín lamugö ra
mezhtjo c'ü", ra 'ñeñe, 'ñe 'ma ra yabü c'o nu mimbëpjiji, 'ñe me ra ziji o xëdyi
'ñe ra tĩji co c'o me tĩ'ĩ, nuc'ua ra ẽjẽ c'ü o̲ lamu nu c'e pa c'ü dya ri te'be, 'ñe c'e
ndajme c'ü dya ri pãrã.
51 Nuc'ua c'e lamu ra manda ra ndas'üji na puncjü co chirrio c'e mbëpji, cja
rrũ pant'aji c'ua ja rva cã c'o mi cjapü mi cja na jo. Je ra huë nu c'ü, 'ñe ra
nguünxt'ü o̲ s'ibi rgá sufre na puncjü.

25

El ejemplo de las muchachas

1 'Rá xi'tsc'öji dya 'na ejemplo c'ü ja rgá manda Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e.
Mi bübü dyëch'a xunt'i c'o mi tunü o̲ sivi. O mbedye o möji, ro ma ndünrüji 'na
t'i c'ü ya ro chjüntü.
2 Tsi'ch'a anguezeji c'o dya mbeñe na jo, pero c'o tsich'a o mbene na jo c'o.
3 Nu c'o dya mi jün o̲ pjeñe, o ndunü o̲ siviji, pero dya xe go ndunüji petroleo
c'ü ro xich'iji 'ma ro tjeze c'ü mi tjë.
4 Nu c'o o mbeñe na jo, o ndunüji petroleo co o̲ botiaji, 'ñe c'o xe mi po'o c'o
o̲ siviji.
5 Nuc'ua xe mezhtjo ro säjä c'e t'i c'ü ro chjüntü. Nguec'ua c'o xunt'i o
ndägäji o t'ĩjĩ, o ĩji.
6 Nuc'ua c'ü ndexõmü, o dyäräji 'na jña c'ü mi mapjü mi mama: "Ya va ẽjẽ
nu ra chjüntü; pedyeji ma chjünrüji"
7 O böbü c'ua texe c'o xunt'i, cjanu o jocü c'o o̲ siviji.
8 Nu c'o dya mi pë's'i o̲ pjeñe, o xipjiji c'o vi mbeñe na jo: "Dyacöjme ts'ë in
petroleooji, na ngueje ya ne ra juench'etjo yo ín sivigöjme"
9 O ndünrü c'ua c'o vi mbeñe na jo, o xipjiji: "Iyö, dya ra sö rá da'c'üjme. Na
ngueje 'ma rá da'c'üjme, dya ra zögöjme, ni xo ri ngue'tsc'eji. Moji ma chõmüji
nu ja pöji", eñe c'o xunt'i c'o vi mbeñe na jo va xampja.
10 Nuc'ua 'ma cja vi mötji, o säjä c'ua c'e t'i c'ü ro chjüntü. Nu c'o ya vi
xampja na jo, o cjogüji c'ua co angueze cja c'e ngumü nu ja ro tsjaji c'e chjüntü.
Jo nu ngot'üji c'ua c'e ngoxtji.
11 Dya mezhe c'ua o säjä c'o xunt'i c'o vi ma ndõmü o petroleo, o mamaji:
"Xocüzüjme, nu'tsc'e nin t'ecjañõmü."
12 O ndünrü c'ua c'e t'i o xipjiji: "Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya rí pã'c'öji",
embeji.
13 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, rí pjötpüji ngüenda, na ngueje dya i̲n pãrãgueji ja ma
pa, ni pje ma ndajme 'ma rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi.

El ejemplo de los talentos

14 'Xe rá xi'tsc'öji c'ü 'na ejemplo c'ü ja ga manda c'ü o 'ñeme Mizhocjimi.
Mi bübü 'na bëzo c'ü ro ma ne jẽ'ẽ. O ma't'ü c'o o̲ mbëpji, o zopcüji c'o mi pë's'i
ngue c'ua ro mbötpüji.
15 'C'ü 'na mbëpji o zopcüji tsi'ch'a ts'icaja o merio; c'ü 'na o zopcüji ye ts'icja;
c'ü 'na ozopcüji 'naja ts'icaja. O zopcüji c'ua ja nzi rvá sö ro pëpjiji nzi 'naji. O
ma c'ua na jẽ c'e lamu.

16 Nuc'ua c'ü vi s'opcü tsi'ch'a ts'icja, o ma ndõmü c'o ro mbö'ö c'ü. Y o ndõjõ
c'o xe 'na tsi'ch'a ts'icaja o merio.
17 Je xo va cjatjonu c'ü vi s'opcü ye ts'icaja, o ndõjõ c'o xe 'na yeje ts'icaja.
18 Pero nu c'ü vi s'opcü 'na ts'icaja, o ma dyö'bü a jõmü, cjanu dyöpcütjo nu
c'o o merio c'ü nu lamu.
19 'O mezhe c'ua na puncjü pa, cja nzhogü c'ü nu lamu c'o mbëpji, o zojnüji
ngue c'ua ro tsjaji ngüenda.
20 O sä c'ua c'ü vi s'opcü tsi'ch'a ts'icaja o merio, xe ndo ma jüntjo c'o xe
tsi'ch'a ts'icaja. Cjanu o xipji c'ua c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, i
socüzü tsi'ch'a ts'icaja. Xe va ẽcjuã yo xe 'na tsi'ch'a yo ró tõcjö", ẽne.
21 O mama c'ua c'e lamu o xipji: "Me na jo ga mbëpjits'ügue. I tsjacjuana i
tsjague na jo'o co c'o ts'ëtjo c'o ró socüts'ügö. Nudya rá da'c'ü o bëpji c'o xenda
ni muvi. Tsjogü me rá mäjui na ngue i pëpquigö na jo."
22 Xo säjä c'ua c'ü vi s'opcü yeje ts'icaja, o xipji c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e ín
lamuts'ügö, i socüzügö ye ts'icaja. Nudya bünc'ua yo xe 'na yeje ts'icaja yo ró
tõcjö", eñe c'e mbëpji.
23 Nuc'ua c'ü nu lamu o xipji angueze: "Me na jo ga mbëpjits'ügue, i
tsjacjuanague i tsjague na joco c'o ts'ëtjo c'o ró socüts'ügö. Nudya rá da'cü
o bëpji c'o xenda nu muvi. Tsjogü me rá mäjui na ngue i pëpcö na jo", embe.
24 Xo sä c'ua vi s'opcü 'naja ts'icaja, o xipji c'ü nu lamu: "Nu'tsc'e ín
lamuts'ügö, rí pã'c'ãgö nu'tsc'e in dacüjme o bëpji c'o na jyü; maco ngue'tsc'e
in cjapü in tsjacje yo rí tõgöjme. Zö nguetscöjme rí podüjme c'o in nzhëxügue
'ñe rí cjajme texe, pero ngue in ch'ujmügue nu ja rí ütc'öjme c'o ndëxü.
25 Nguec'ua ró sũgö, ró ma ö'ts'üts'ü nin ts'icaja nu i socüzügö. Bünc'ua dya
nin ts'icajague."
26 O mama c'ua c'ü nu lamu o xipji: "Na s'o ga mbëpjitsc'e, me na mañats'ü.
Nu'tsc'e in pãrãgue rí cjapü ín tsjacjö c'o ndëxü, zö dya rí podügö ni xo rí
pitsigö; ngue'tsc'eji in cjaji texe c'e bëpji.
27 Nguec'ua ma jo rvi ma socüzü cja banco yo ín meriogö. Nguec'ua 'ma ro
ẽcjö, ro dyacöji yo ín tsjacjö, 'ñe c'o ya rví ndõjõ yo", embe.
28 Cjanu o xipji c'ua c'o o mbepji: "Jñünbüji ne ts'icaja nu jün nu, unnüji
nujjjnu quiji dyëch'a ts'icaja.
29 C'o ch'unü pje rguí pëpjiji, 'ma ra ndõji, xe ra ch'unü 'ma c'o. Pero 'ma dya
ra pëpjiji c'o vi ch'unü ra jñünbüji 'ma c'o vi ch'unüji.
30 Rí pant'aji ne s'ombëpji a ma a linfiernu nu ja na bëxõmü. Nujnu, nguejnu
je ra huë nu ne mbëpji, 'ñe me ra nguünxt'ü o s'ibi rgá sufre nu", eñe c'e lamu
va xipji c'o o mbëpji.

El juicio de las naciones

31 'Nu 'ma rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi, me rrã zëzhizügö. Rá dyocjöjme
texe c'o o anxe Mizhocjimi. Nuc'ua rá mimi nu ja me na zö'ö, ngue c'ua rá
jünpü ngüenda yo nte.
32 Nuc'ua texe yo cãrã cja ne xoñijõmü, ra ngãrãji cja ín jmigö. Nuc'ua rá
xõcüji nza cja 'na mbörü xõcü c'o o ndënchjürü cja c'o chiva.
33 C'o rí jyëtscö ndënchjürü rá cama cja ín jodyë c'o, y nu c'o chiva rá cama
c'ü 'nanguarü.
34 Nuc'ua nutscö rí mandagö rá xicö c'o ri cãrã ín jodyë: "Nu'tsc'eji na
jots'üji cja jmi Mizhocjimi nu mi Tatagö, chjä'dägueji. Rá da'c'üji dya, c'ü xo

rí mandagueji. Ndeze 'ma dya be mi t'ät'ä nu xoñijõmü, o xõcüts'üji a cjanu xo rí mandagueji.
35 Rá ca'c'üji a cjanu, na ngueje 'ma mi santc'ö, nu'tsc'eji mi dacöji c'ü ro sigö.
Y 'ma mi tũregö, nu'tsc'eji mi dacöji ndeje. Y 'ma ró sät'ägö cja in jñiñigueji i̲
säcjöji zö dya mi ngue in menzumüzgöji.
36 Y 'ma dya mi cãjãgö pje ro jegö, nu'tsc'eji mi dacöji c'ü ro jegö. Y 'ma mi
sö'dyëgö, nu'tsc'eji mi pa cjinngöji. Y 'ma mi cjocö a pjörü, nu'tsc'eji mi pa
nugöji nu", rá embe c'o ri cãrã cja ín jodyë.
37 Rá ndünrü c'ua c'o vi tsja na jo, ra xitscöji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme,
¿jinguã ró jantc'ajme mi santc'e c'ü ró da'cö'jme 'na xëdyi? ¿Jinguã mi turegue
c'ü ró da'c'üjme ndeje?
38 ¿Jinguã i̲ sät'ägue cja ín jñiñigöjme c'ü ró säc'öjme? ¿Jinguã dya mi cãgue
bitu c'ü ró da'cüjme c'ü ri jyegue?
39 ¿jinguã ró jantc'ajme mi södyëgue, o c'ü mi cjo'cügue a pjörü c'ü ró ma
cjinnc'ijme?", ra 'ñenzgö c'o vi tsja na jo.
40 Nutscö rí mandagö rá tjünrü c'ua rá xipjiji: "Nu cjuana rí xi'tsc'öji, c'ü
vi pjös'üguejı yo mi ts'icjuarmagö nujyo dya pje mi pjëzhi, xo 'ñetscö xo i̲
pjöxcöji", rá embe c'o.
41 'Nuc'ua rá xipji c'o ri cãrã ín scerda: "Nu'tsc'eji, me na s'otsc'eji, c'ueñeji
cja ín jmigö, möji cja sivi c'ü nunca ra juench'e, c'ü o dyät'ã Mizhocjimi c'ua
ja ra sufre c'ü dya jo, 'ñe c'o demonio c'o ngue o̲ dyoji.
42 Na ngueje 'ma santc'ö dya i̲ dyacöji c'ü ro si. Y 'ma mi sufregö 'nure, dya
i̲ dyacöji ts'ë ndeje.
43 Y 'ma ró sät'ägö cja in jñiñgueji, cya i̲ recibidozüji. Y 'ma dya mi cãgö bitu
c'ü ro je'e, dya i̲ dyacöji c'ü ro jegö. Y 'ma mi sö'dyëgö 'ñe 'ma mi cjocö a pjörü,
dya mi pa cjinnguigöji."
44 Nuc'ua anguezeji xo ra ndünrüji ra xitscöji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme,
¿jinguã ró jantc'ajme mi sant'ague o mi sufregue 'nure, o i̲ sät'ägue cja ín
jñiñigöjme c'ü dya ró pjöxc'ume? ¿Jinguã dya mi cãgue bitu c'ü rvi jye, o mi
sö'dyegue, o mi cjo'c'e apjörü, c'ü dya ró cö'tc'üjme 'ñi?"
45 Nuc'ua rá tjünrü rá xicöji: "Na cjuana rí xi'tsc'öji, dya i̲ pjösc'eji a cjanu ne
rí 'na yo mi cjuarmagö yo dya pje mi pzëshi. C'ü dya vi pjösc'eji yo, xo ñezgö,
dya xo i̲ pjöxcöji", rá embeji.
46 Nuc'ua rá tägöji ra möji nu ja nunca ra nguarü rgá sufreji. Pero c'o vi tsja
na jo, ra möji ra ma ngãrãji a jmi Mizhocjimi para siempre.

26

Planes para prender a Jesús

1 Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o mama c'o jña c'o, xe go xipji c'ua c'o o̲
discípulo:
2 —In̲ pãrãji ya bëzhtjo yepa ra zädä c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua. Nutscö
rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra nzhögügöji ngue c'ua ra ndät'äzüji cja ngronsi,
embeji.
3 Nuc'ua c'e xõmü c'ü, o ma c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita c'o pje nde mi pjëzhi,
o ma jmurüji cja c'e palacio nu ja mi bübü c'ü mi mero ndamböcjimi c'ü mi
chjũ Caifás.
4 O ñaji ja rva cja rvá zürüji e Jesús c'ü dya ro mbãrã c'o nte. Ro zürüji ngue
c'uã ro mbö't'üji.

5 Mi mamaji:
—Dya ra jogü rá sürüji cja ne mbaxua; 'na ra huëñi yo nte ra tsja o̱ dyëji, eñeji.

Una mujer unge a Jesús

6 'Na nu pa, mi bübü e Jesús a Betania nu cja nu ngumü e Simón c'ü mi sö 'na ngueme c'ü ni chjũ lepra.
7 O säjä c'ua 'na ndixũ nu ja mi bübü e Jesús, ma tũ 'na botia ndojo c'ü mi po'o c'o me ma jo ma jyärä. Me mi muvi na puncjü o merio c'ü. Cjanu xisp'i o̱ ñi e Jesús 'ma ya ma jũ'ũ cja mexa.
8 C'o o̱ discípulo e Jesús o jñandaji c'ü vi tsja c'e ndixũ. Me co üdüji c'ua go mamaji:
—Chjã, jyäctjo. ¿Jenga ya bëzhi yo me ni muvi?
9 Mi sö ro bö'ö na mizhi nu, ngue c'ua c'o merio c'o, ro ch'unü yo dya pje pë's'i, eñe c'o.
10 O unü ngüenda e Jesús c'o vi mama c'o discípulo, o xipjiji c'ua:
—¿Jenga na molestaoji ne ndixũ? Maco na jo c'ü o tsjacö nu.
11 Nu'tsc'eji xe rí mintcjeji nujyo dya pje pë's'i, pero nutscö ra zädä 'ma dya cja rá bünc'ö a ndetsc'eji.
12 Ne ndixũ nu, ya xisquigö ín cuerpo nujyo na jo ga jyärä, ngue c'ua ya na segurao c'ü rgá dyögüzgõji.
13 Na cjuana rí xi'tsc'öji, texe cja ne xoñijõmü c'ua ja ra zopjüji yo nte ra xipjiji ja ga cjazgö, nde ra nädäji nu o tsja ne ndixũ nu, ngue c'ua ra mbeñeji nu na jo nu o tsjacö, eñe e Jesús.

Judas traiciona a Jesús

14-15 C'o doce discípulo, mi bübü 'naja c'ü mi chjũ Judas Iscariote. Nuc'ü, o ma c'ua cja c'o ndamböcjimi, o ma xipjiji:
—¿Ja nzi rí tsjõtcügöji ngue c'ua rá nzhö'c'üji e Jesús?
Nuc'ua c'o ndamböcjimi o ngõ't'üji treinta merio o plata e Judas.
16 Ndeze c'ua, o mbürü e Judas o jyodü c'ü ja rvá tsjapü, ngue c'ua ro nzhö e Jesús.

La Cena del Señor

17 Ya vi zädä c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua, 'ma mi siji o tjõmëch'i c'o dya mi bäns'ä. C'ü ot'ü pa c'ü mi pjongüji c'e mbaxua, o ẽjẽ c'ua c'o discípulo cja e Jesús, o xipjiji:
—¿Ja ngue c'ua i̱n ne rá ma ät'äjme o jñõnü c'ü rí sigue rgui sũpque ne mbaxua?
18 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'ua yeje c'o o̱ discípulo:
—Mëvi a ma a Jerusalén rí ma zopjüvi c'e bëzo c'ü ya i̱n pãrãguevi, rí xipjivi: “Va täcjõbe c'e xöpüte rá xi'ts'ibe c'ü ya va sädä c'ü ra sufre. Nguec'ua c'e mbaxua je ra zũpü cja in nzungue co c'o o̱ discípulo, va 'ñenzgöbe c'e xöpüte.” Je rí xipjivi a cjanu.
19 Nuc'ua c'o discípulo o mëvi c'ua ja va xipjivi e Jesús, o ma dyät'ävi c'e jñõnü c'ü rví zũpüji c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua.
20 Nuc'ua 'ma ya vi nzhä, o mimi c'ua e Jesús cja c'e mexa ro ziji o xëdyi c'o doce o̱ discípulo.
21 'Ma ndänt'ä ma siji o xëdyi, e Jesús o xipjiji:
—Na cjuana rí xi'tsc'öji, bübütsc'eji 'na c'ü ra nzhögügö cja o̱ dyë c'o ra mbötcö, embeji.

22 Anguezeji 'ma o dyäräji a cjanu, me go ndumüji c'ua. O mbürü o mama
nzi 'naja anguezeji mi xipjiji e Jesús:
—¿Cjo nguetscö, ín Jmuts'ügö?
23 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—'Naja c'ü ya ndü'bü o xëdyi co nuzgö cja ne mojmü nu rrã sigöji, ngue c'ü
ra nzhögügö c'ü.
24 Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra mbötcöji c'ua ja nzi ga t'opjü cja o̲ jña
Mizhocjimi. Pero juejme c'e bëzo c'ü ra nzhögügö. Xenda rvá jo c'ü dya ro
jmus'ü c'e bëzo c'ü, na ngueje ra ma sufre na puncjü.
25 O ndünrü c'ua e Judas nu c'ü ro nzhö'ö, o mama:
—¿Cjo nguetscö, xöpüte?
O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Ya i̲ mantsjëgue, ngue'tsc'e.
26 'Ma ndänt'ä ma siji o xëdyi, o jñü c'ua e Jesús 'na tjõmëch'i, o unü 'na pöjö
Mizhocjimi. Cjanu o xënmbi c'o o̲ discípulo, o xipjiji:
—Jñüji ne tjõmëch'i nu rrã xëñc'iji, rí siji. Nujnu ngue ín cuerpogö nu.
27 Cjanu o ndës'i c'ua c'e vaso. O unü 'na pöjö Mizhocjimi, cjanu unü c'o o̲
discípulo, o xipjiji:
—Sigueji c'ü po'o nu i̲n texeji.
28 Na ngueje nujnu, ngue ín tsjigö nu. Na ngue c'ü rga pjödügö ín tsji rá
tũgö, Mizhocjimi ra tsja dya c'ua ja nzi va mama; ra perdonao dya o̲ nzhubü
na puncjü o nte.
29 Rí xi'tsc'öji, ndeze dya, dya cja xe rá sigö o̲ ndeje o uva hasta 'ma cja ra
zädä c'e pa 'ma 'natjo c'ua rá cãrãji nu ja rá mandagö, c'ua ja nzi va mama
Mizhocjimi c'ü mi Tatagö. Cja rá sigöji 'ma c'o cja nuevo c'o me xe rrã jo, eñe
e Jesús.

Jesús anuncia que Pedro le negará

30 Nuc'ua o tõji 'na himno va ma't'üji Mizhocjimi. Cjanu o mbedyeji c'ua a
tji, o möji cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos.
31 Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—Texets'ügueji nde rí jyëzguigöji ne xõmü dya, na ngue c'ü ra tsjacügöji. Na
ngueje ya t'opjü a cjava: "Rá nzhö'ö c'e mbörü ra mbö't'üji. Nguec'ua c'o o̲
ndënchjürü ra mböt'ü c'o", eñe.
32 Pero 'ma rá tegö a nde cja c'o añima, ot'ü rá magö a ma a Galilea, ngue
c'ua 'ma rí sätc'eji nu, ya rva bünc'ö nu.
33 O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:
—Zö texe ra jyëtsc'igueji, pero nuzgö nunca rá jëtsc'igö, eñe.
34 E Jesús o xipji c'ua:
—Na cjuana rí xi'tsc'ö, dya be ri huë'ë o tare ne xõmü dya, 'ma ya na jñi rgui
tsädä c'ü dya i̲n pãcãgö.
35 O mama c'ua e Pedro:
—Zö rá tũgö co nu'tsc'e, pero nunca rá cädägö c'ü rgá pã'c'ãgö, eñe c'ü.
Xo nde va mantjo c'ua texe c'o discípulo.

Jesús ora en Getsemaní

36 Nuc'ua o möji nu ja mi chjũ Getsemaní. Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o̲
discípulo:
—Mimiji va, ndeze c'ü rá magö a manu, rá ma ötü Mizhocjimi c'ü mi
Tatagö, eñe.

37 Nuc'ua e Jesús o zidyi e Pedro 'ñe nza yeje c'o o̱ t'i e Zebedeo. O mbürü o
ndumü c'ua e Jesús, y me mi cjijñi na puncjü.
38 Nuc'ua o xipjiji:
—Me rí ndumügö, rí sö ra mbötcügö c'ü rgá sentiogö. Chepquetjoji va, dya
rí ĩji, eñe e Jesús.
39 Xe go ma c'ua xe ts'iquë a ma a xo'ñi, o ndüne a jõmü, o dyötü Mizhocjimi
o mama:
—Mi Tatats'ügö, 'ma ra sö, rí ts'a's'ü c'ü dya ra zädä c'ü rá sufregö. Pero dya
rí tsjague c'ua ja rgá negö, tsjague c'ua ja nzi gui ñegue, eñe e Jesús va dyötü
Mizhocjimi.
40 O nzhogü c'ua e Jesús nu ja mi cãrã c'o jñi o̱ discípulo, o 'ñe chöt'ü ya nde
vi ĩtjo c'o. E Jesús o xipji c'ua e Pedro:
—¿Cjo dya mi sö rvi chepquegöji 'na ts'indajme c'ü dya rvi ĩcjeji?
41 Dya rí ĩji. Dyötqueji Mizhocjimi ngue c'ua dya ra ndö'c'eji c'ü dya jo. Jã, a
mbo in mün'c'eji i̱n neji c'ü dya rí ĩji ngue c'ua rí dyötqueji Mizhocjimi. Pero
yo in cuerpoji, ya mbo o̱ cuë yo, embeji c'o.
42 Nuc'ua o ma na yeje, o ma dyötü Mizhocjimi o mama:
—Mi Tatats'ügö, 'ma dya sö ra cjogü c'ü rá sufre, rí ne rá sufregö 'ma. Na
ngue je rí negö rí tsjacö c'ua ja nzi gui ñegue, eñe e Jesús va dyötü Mizhocjimi.
43 O nzhogü c'ua na yeje, o ẽ chöt'ütjo ya ma ĩtjoji na yeje, na ngueje me mi
tägäji na puncjü o t'ĩjĩ.
44 Ndo zogütjoji c'ua, o ma dyötü Mizhocjimi c'ü na jñi, o mantjo c'ua ja nzi
va mama 'ma ot'ü.
45 Nuc'ua ndo go nzhogü go ẽtjo c'ua cja c'o o̱ discípulo, o xipjiji:
—¿Cjo xe i̱n ĩcjeji 'ñe i̱n söyaji? Maco ya zädä ne ndajme nu ra nzhögügöji
nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Ra nzhögügöji cja dyë c'o nte c'o me cja na s'o.
46 Ya va säjä nu ra nzhögügö. Nguec'ua rí ñangaji; rá chjëji.

Llevan preso a Jesús

47 'Ma ndänt'ä ma ña e Jesús, o säjä e Judas c'ü mi ngue 'naja c'o doce
discípulo. Ma dyoji na puncjü nte c'o vi ndäjä c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o tita c'o
pje nde mi pjëzhi cja c'e jñiñi, ma jünji tratjëdyi 'ñe ngarrote.
48 E Judas c'ü ro nzhö e Jesús, ya vi xipji a cjava c'o nte c'o mi pöji:
—Nu c'ü rá tjünegö, ngue c'ü i̱n jonnc'eji c'ü. Nguec'ua rí pënch'iji c'ü,
embeji.
Nguec'ua ya mi pãxtjo c'ua c'o nte.
49 Nuc'ua e Judas ixco sätjo cja e Jesús, o zengua. Jo ni zü'tp'ü c'ua o̱ jmi.
50 Nuc'ua e Jesús o xipji:
—¿Pje vi 'ñecje, bëzo?
Nuc'ua o säjä c'o nte, ixco pënch'iji c'ua e Jesús ngue c'ua ro zidyiji.
51 Nuc'ua 'naja c'o mi dyoji e Jesús o ngübü c'ü o̱ tratjëdyi, o mbetspi 'naja o̱
ngõ 'naja c'o o̱ mbëpji c'ü mi mero ndamböcjimi.
52 Nuc'ua e Jesús o xipji:
—Tsöt'ü nin chjëdyi c'ua ja mi o'o. Na ngueje texe c'o ra pö't'ünte co tjëdyi,
tjëdyi rguí nzhũ c'o.
53 ¿Pje i̱n mangue? ¿Cjo dya sö rá ötcö c'ü mi Tatagö, angueze ixta ndäjä c'ü
ra cjogü doce mil o̱ anxe ra ẽ mböxcüji? Jã, sö.
54 Pero 'ma ra ẽ c'o anxe, ja rgá zädä 'ma yo ya t'opjü yo ni jyodü rá sufregö.
55 Nuc'ua c'e ndajme c'ü, o mama e Jesús o xipji c'o nte:

—¿Ja cja c'ü i̱n cjagueji? Maco i̱ pedyeji cja c'in jñiñiji va ẽ sücöji nza cja 'ma ri nguezgö 'na mbẽ'ẽ, va jünji in chjëdyiji 'ñe in ngarroteji. Pama mi cãrãgöji cja c'e templo mi jí'tsc'öji, maco dya mi pënzhguigöji 'ma.

56 Pero texe yo, ya va sädä yo, ngue c'ua ra zädä c'ü o dyopjü c'o profeta, embeji.

Nuc'ua texe c'o discípulo o c'ueñeji o zogüji e Jesús.

Jesús delante de la Junta Suprema

57 'Ma ya vi pënch'iji e Jesús, o zidyiji cja e Caifás c'ü mi mero ndamböcjimi, nu ja ya vi jmurü c'o tita 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi.

58 'Ma ya mi pöji, e Pedro mi bëpjatjo na jẽ, hasta 'ma o zät'ä nu cja c'ü o̱ tji c'ü mi mero ndamböcjimi. O cjogü c'ua e Pedro a mbo, o ma mimi nu ja ma cã c'o mbëpji, ngue c'ua ro nu'u pje ro tsjapüji e Jesús.

59 Ma cã nu, c'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o ya vi jmurü ro jñünpüji ngüenda e Jesús. Nuc'ua mi jodüji testigo c'o ro xosp'ü o buëchjine e Jesús, ngue c'ua ro bö't'ü.

60-61 Pero dya mimi yeje testigo c'o ro mama 'natjo o̱ jñavi. Nuc'ua 'ma ya vi mezhe ts'ë, o ẽjẽ c'ua yeje testigo o 'ñe ngöt'üvi o mamavi:

—Nujne Jesús o mama a cjava: “Sö rá yä'tp'ägö nu o̱ templo Mizhocjimi. Nuc'ua jñipatjo rá jäbä ngue c'ua ra jyärätjo na yeje”, eñe.

Nuc'ü, ngue c'ü o mama c'o testigo.

62 O böbü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o xipji e Jesús:

—¿Cjo dya sö rí chjünrügue? ¿Pje i̱n mangue co nujyo jña yo na xi'tsc'eji?

63 Pero e Jesús dya go ndünrü c'ü. Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o dyönü o xipji:

—Xitsijme nza mbãrã Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e, ¿cjo ngue'tsc'e Cristo c'ü ngue o̱ T'i Mizhocjimi, o jiyö?

64 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—C'ua ja gui mangue, nguezgö. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rí jñandgöji rva ẽcjö cja ngõmü a jens'e. Rí jñandgöji ri pë'sc'ö texe poder cja o̱ jodyë Mizhocjimi c'ü me na zëzhi.

65 Go üdü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi, go ts'üdü c'o o̱ bitu c'o mi je'e c'ü, o mama:

—I̱ dyäräji o zadü Mizhocjimi nu. ¿Pje xe ni jyongöji o testigo? Cja i̱ dyäräji ya zadü Mizhocjimi nu.

66 ¿Pje xo i̱n mangueji?

O ndünrü c'ua anguezeji o mamaji:

—Pë's'i nu s'ocü c'ü rguí bö't'ü nu, eñe c'o ma jünpü ngüenda e Jesús.

67 Jo nu zosp'üji c'ua a jmi e Jesús. Bübü c'o mi ya'bü co punte, 'ñaja c'o mi pjë'chp'i a jmi c'ü dya mi janda e Jesús cjó mi ngue.

68 Nguec'ua mi xipjiji e Jesús:

—Maco i̱n mangue ngue'tsc'e e Cristo, rí xitscöjme cjó ngue c'ü na pjë'chc'i in jmi dya.

Pedro niega conocer a Jesús

69 E Pedro ya vi mintjo nu cja c'e tji. Mi bübü nu 'na ndixũ c'ü mi pëpji nu. Nu c'e ndixũ o chëzhi a jmi e Pedro, o xipji:

—Nu'tsc'e, xo mi dyocjevi e Jesús nu menzumü a Galilea.

70 O ngädätjo c'ua e Pedro o mama:

—Dya rí pãrãgö pje pjëzhi c'ü i̱n mangue.

Nde go dyärätjo c'ua texe c'o mi cãrã nu.

71 Nuc'ua e Pedro o mbedye c'ua cja c'e ngoxtji. Mi bübü nu c'ü 'na ndixũ
c'ü xo mi pëpji nu. Angueze o jñanda e Pedro mi böbü nu, nguec'ua va xipji
c'o mi cãrã nu:
—Xo 'ñe ne bëzo nu, nde mi bübüvi e Jesús nu menzumü a Nazaret, eñe.
72 E Pedro o yepe o ngädätjo c'ua, o mama:
—C'ua ga mbãrã Mizhocjimi, dya rí pãrãgö ne bëzo nu.
73 Dya mezhe c'ua o chëzhi a jmi e Pedro nu c'o mi böntjo nu, o xipjiji:
—Na cjuana xo ngue'tsc'e 'naja yo o̱ dyoji nu, na ngueje c'ua ja gui ña, ixi
'mã'tc'ãtjo.
74 Nuc'ua e Pedro o mama:
—C'ua ga mbãrã Mizhocjimi, dya rí pãrgö ne bëzo nu. 'Ma dya cjuana c'ü rí
xi'tsc'öji, ra zücö 'ma c'ü.
Jo ni huë c'ua 'na tare.
75 O mbeñe c'ua e Pedro c'o jña c'o vi xipji e Jesús c'ü dya be ri huë tare 'ma
ya na jñi rví ngädä c'ü mi pãrã. Cjanu o mbedye c'ua e Pedro a tji, me go huë
c'ua co texe o̱ mü'bü.

27

Jesús es entregado a Pilato

1 Nuc'ua c'ü xõrü, texe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita cja c'e jñiñi mi pötma
dyü't'üji ja rvá tsjapüji e Jesús ngue c'ua ro mbö't'üji.
2 O jyü'tp'üji c'ua o̱ dyë e Jesús, cjanu zidyiji a ma cja e Pilato c'ü mi
gobernador.

La muerte de Judas

3-4 Nuc'ua 'ma o mbãrã e Judas c'ü vi jñünpüji ngüenda e Jesús ro bö't'ü, me
co nguijñi c'ua c'ü, na ngue vi nzhö'ö. Nuc'ua cjanu o jñünü c'ua c'o treinta
merio o plata o ma zogütjo cja c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o tita, cjanu o mama:
—Ró cjagö c'o na s'o. Na ngue ró nzhö'ö c'ü ra bö't'ü 'na bëzo c'ü dya pje
tsja, eñe c'ü.
Anguezeji cjanu o mamaji c'ua:
—¿Pje pë'sc'ü rá nugöjme? Nu'tsc'e rí ñu'u ja rgui tsjapü.
5 Nuc'ua e Judas o mbozü c'o merio a mbo cja c'e templo. Cjanu o ma c'ua,
o ma ngant'atsjë tjüjmü o̱ dyizi, cjanu o chjüns'ütsjë cja 'na za'a.
6 Nuc'ua c'o ndamböcjimi o mbëchiji c'o merio, cjanu o mamaji:
—Nguejyo o 'nõmü 'na nte c'ü rguí bö't'ü. Nguec'ua dya ra sö rá üt'üji nu ja
quiji c'o ni mbeñeji Mizhocjimi. Na ngue je ga mama a cjanu ín leyji, eñeji.
7 Nuc'ua 'ma ya vi ñaji, cjanu o jñüji c'o merio, o ma ndõmüji c'ü o̱ juajma
'na bëzo c'ü mi ät'ä o traste. O ndõmüji ngue c'ua je ro dyögüji nu, c'o dya ri
menzumü cja c'e ndajñiñi c'ü.
8 Nguec'ua c'e juajma c'ü, xe ni chjütjo dya: "Juajma c'ü o 'nõmü co c'ü vi
nzhũ 'na nte."
9 Je va cjanu va zädä o̱ jña Mizhocjimi c'ü vi mama c'e profeta Jeremías: "C'o
o̱ mboxbëche e Israel o mamaji c'ü mi muvitjo treinta merio o plata c'e nte c'ü.
Nguec'ua o ngõ't'üji, cjanu o nguis'iji c'o merio.
10 Nuc'ua co c'o merio, o ma ndõmüji c'ü o̱ juajma c'e bëzo c'ü mi ät'ä o traste,
o ndõmüji c'ua ja nzi va xitsi Mizhocjimi ro tsjapüji c'o merio", eñe e Jeremías.
Nguec'ua 'ma o ndõmüji c'e juajma, o zädä c'e jña c'ü vi mama e Jeremías.

Jesús ante Pilato

11 E Jesús ma böntjo a jmi c'e gobernador c'ü mi chjũ Pilato. Nuc'ua c'e
gobernador o dyönü o xipji:
—¿Cjo ngue'tsc'e o rey yo menzumü a Israel?
O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Jã, c'ua ja gui mangue, nguetscö.
12 Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita o ngöt'üji e Jesús cja c'e gobernador,
pero e Jesús dya mi tjünrü c'ü.
13 Nuc'ua e Pilato c'ü mi gobernador o xipji:
—¿Cjo dya in ärägue texe yo pje nde xi'ts'iji?
14 Pero dya go ndünrü e Jesús ne ri 'naja jña c'o pje nde ma xipjiji. Nguec'ua
c'e gobernador, dya mi pãrã pje ro nguijñi.

Jesús es sentenciado a muerte

15 Tsjë'ma mi cjaji c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua, y xo mi cja c'o nte mi ötüji
'na favor c'e gobernador. Mi ötüji ro 'ñeme libre 'naja bëzo c'ü ma o'o a pjörü.
Y c'e gobernador cja rrũ 'ñeme c'ua libre c'e nte.
16 C'o pa c'o, ma o'o a pjörü 'na bëzo c'ü mi chjũ Barrabás c'ü me mi näntji
ma s'o.
17-18 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita, mi mbidiaji e Jesús, nguec'ua va nzhöji cja
e Pilato. E Pilato o unü ngüenda pje vi nzhöji, nguec'ua va dyönüji:
—¿Ja ngue c'ü in negueji rá pjongü cja ne pjörü ra ma libre? ¿Cjo ngue e
Barrabás o ngue e Jesús nu xiji Cristo?
19 Ma jũ'ũ e Pilato nu ja mi jün ngüenda. Nuc'ua c'ü nu su e Pilato o mbenpe
'na jña, o xipji: "Dya pje rí tsjapü c'e bëzo c'ü dya pje tsja c'o na s'o. Na
ngueje mi xõmü ró cjinch'i angueze, me ró sufre rvá cjinch'i", eñe c'e ndixũ.
Nguec'ua e Pilato xenda mi ne ro 'ñeme libre e Jesús.
20 Pero c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita mi ü't'üji c'o nte ro dyötüji e Pilato ro
'ñeme libre e Barrabás, y xo ro dyörüji c'ü ro mbö't'üji e Jesús.
21 Cjanu o mama c'ua e Pilato o xipjiji:
—¿Ja ngue c'ü in negueji rá eme libre?
Anguezeji nzhangua ndünrüji c'ua:
—Rí 'ñeme libre e Barrabás, eñeji.
22 Nuc'ua e Pilato o mama:
—¿Pje rá cjapcö 'ma ne Jesús nu xiji e Cristo?
Cjanu o mama c'ua texe c'o nte:
—Chät'ä cja ngronsi nu.
23 Nuc'ua e Pilato o mama:
—¿Pje ni mbë c'ü na s'o c'ü o tsja nu?
Anguezeji xenda go mapjüji na jens'e o mamaji:
—Mangue ra dät'ä cja ngronsi nu, eñeji.
24 Nuc'ua o nu'u e Pilato c'ü dya mi sö ja rvá tsjapü, ro 'ñeme e Jesús. Na
ngue xenda mi huëñi c'o nte, 'na ro tsjaji o dyëji. Nguec'ua e Pilato o ma tjë
'na mojmü o ndeje, cjanu o xindyë a jmi cja c'o nte, o mama:
—Ra bö't'ü ne bëzo c'ua ja nzi gui mangueji, pero dya pje rí tö'tp'ügö
nada nu. Nguec'ua rí xindyëgö c'ü rgui pãrãgueji c'ü dya rí pë'sc'ö ín s'ocü;
ngue'tsc'eji in pë's'i nin s'oqueji c'ü ra bö't'ü nu, eñe e Pilato va xipji c'o nte.
25 Cjanu o ndünrü c'ua texe c'o menzumü a Israel o mamaji:
—Dya ra tsja, nguezgöjme rá tuns'ü ín nzhubüjme c'ü rguí bö't'ü nu. Xo 'ñe
c'o ín ch'igöjme xo ra nguejmeji responsable. Xo 'ñe c'o ín bëchejme.

26 Nuc'ua e Pilato o 'ñeme c'ua libre e Barrabás c'ua ja va dyörü c'o nte.
Cjanu o manda c'ua e Pilato o ndas'üji e Jesús co chirrio. Nuc'ua 'ma o nguarü
o ndas'üji, cjanu o nzhöji e Jesús ngue c'ua ro ma ndät'äji cja ngronsi.
27 Nuc'ua c'o o̱ tropa c'e gobernador o zidyiji e Jesús o möji cja c'ü o̱ palacio.
Nzhangua jmurü c'ua texe c'o tropa c'o mi cãrã nu.
28 Cjanu o ts'osp'üji c'ua c'o o̱ bitu e Jesús. Cjanu o jyecheji c'ua 'naja bitu
c'ü ma mbaja.
29 Nuc'ua o dyät'äji 'na corona c'ü mi dyavo bidyi, cjanu jñu'tp'üji a ñi
e Jesús. Cjanu o ngö'tp'üji 'na xitji cja o̱ jodyë e Jesús. Nuc'ua cjanu o
ndüñijõmüji a jmi, me mi pãtãji mi xipjiji:
—Nu'tsc'e o̱ reyts'ügue yo menzumü a Israel, sido rí mandague, mi embeji
ma tsjapüji burla.
30 Me mi sos'üji, y o jñünbüji c'ua c'e xitji c'ü vi ngö'tp'üji a dyë. Co nuc'ü, mi
ya'p'üji a ñi.
31 Nuc'ua 'ma o nguarü o eñbeji, o ts'osp'üji c'ua c'e mbabitu c'ü vi jyecheji.
Cja ndo nu jyecheji c'ua c'o o̱ bitutsjë. O zidyiji c'ua nu ja ro ma ndät'äji cja
ngronsi.

La crucifixión

32 Nuc'ua 'ma ya ma pedyeji cja c'e ndajñiñi, o chjëji 'na bëzo c'ü mi chjũ
Simón, c'ü mi menzumü a Cirene. Nuc'ü, o tsjapüji o nduns'ü c'e ngronsi c'ü
mi tuns'ü e Jesús c'ü rví ndät'äji.
33 O zät'äji c'ua, nu ja ni chjũ'ũ Gólgota c'ü ne ra mama: T'ejeñinte.
34 Nuc'ua mi unüji e Jesús ro zi o vino c'ü vi chjanbaji c'ü ma cjõ'õ. 'Ma mü
o zö, dya go ne go zi c'ü.
35 Nuc'ua c'o tropa 'ma o nguarü o ndät'äji e Jesús cja c'e ngronsi, o eñeji
c'ua, cjó ngue c'ü ro tsjapü o̱ cjaja c'o o̱ bitu e Jesús. Nguec'ua va zädä c'o vi
mama 'na profeta: "O eñeji cjó ngue c'o ro ngana c'o ín bitugö", eñe cja o̱ jña
Mizhocjimi c'ü o dyopjü c'e profeta.
36 Cjanu o mintji nu, mi pjörütjoji e Jesús.
37 Cjanu o cuatüji a ñi c'e ngronsi c'ü mi t'opjü, ngue c'ua ro 'mãrã pje vi
tjünpü ngüenda angueze. Mi t'opjü a cjava: "Nujnu, ngueje e Jesús nu o̱ rey yo
menzumü a Israel."
38 Nuc'ua xo ndät'äji nu, yeje mbẽ. 'Naja c'ü o ndät'äji bëxtjo cja o̱ jodyë e
Jesús, 'naja c'ü o ndät'äji c'ü 'nanguarü.
39-40 Nu c'o mi cjogü nu, me mi juant'ü a ñi ma zadüji e Jesús, mi xipjiji:
—Nu'tsc'e mi mangue rvi yä't'ä c'e templo, y c'ü na jñi nu pa rvi cjuatü rvi
jyäbätjo na yeje. 'Ma ngue'tsc'e o̱ T'itsc'e Mizhocjimi, 'ñemetsjë dya, dyagü cja
ne ngronsi, mi embeji e Jesús.
41 Xo ma mantjo c'ua c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o xöpüte, 'ñe c'o fariseo, 'ñe c'o
tita. Me mi cjapüji burla e Jesús, mi mamaji:
42 —Maco o mbös'ü na puncjü o nte nu, maco dya sö ra 'ñemetsjë ra dagü
cja ne ngronsi. 'Ma ngueje nu ra manda a Israel nu, ra dagü dya 'ma cja ne
ngronsi, ngue c'ua rá ejmegöji 'ma nu.
43 Maco mi ench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi nu, na ngueje mi mama nu:
"Nguezgö o̱ T'izügö Mizhocjimi", mi eñe nu. Nguec'ua 'ma s'iya Mizhocjimi
nu, sö ra ẽ dya Mizhocjimi ra 'ñe 'ñeme cja ne ngronsi, mi eñeji ma tsjapüji
burla.
44 Nuc'ua c'o ye mbẽ c'o 'natjo c'ua vi ndät'äji e Jesús, xo nde ma xitjo c'ua
c'o na s'o jña c'o.

Muerte de Jesús

45 Nuc'ua 'ma cja vi zünütjo jñisiarü, o bëxõmü c'ua textjo cja ne xoñijõmü,
hasta 'ma cja zünü jñi c'ü nzhä.
46 Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro zünü jñi c'ü nzhä, o mapjü c'ua na jens'e e Jesús
o mama:
—Elí, Elí, lama sabactani, mi eñe.
C'e jña ne ra mama: “Nu'tsc'e ín Mizhocjimits'ügö, ín Mizhocjimits'ügö, ¿jenga
i̱ jyëzguigö?”
47 C'o mi cãrã nu, o dyäräji c'o vi mama e Jesús. Bübü anguezeji c'o o mama
c'ua:
—Nujnu, ma't'ü e Elías rguí 'ñeje a jens'e.
48 Cjanu o cjuan'di c'ua 'naja anguezeji, o ma cãjã c'ua 'naja esponja. Cjanu
o ngant'a cja vinagre, cjanu o ngãsp'ã cja 'na xitji, mi unüji e Jesús ro züt'ü.
49 Pero c'o 'ñaja mi mamaji:
—Jyëzi, rá nuxãji cjo ra ẽjẽ e Elías ra 'ñe 'ñeme nu.
50 Nuc'ua e Jesús ndo go yepco mapjütjo na jens'e, ixco ndũtjo c'ua.
51 Nzi va ndũ e Jesús, o chödü a nde c'e manta c'ü mi 'nüns'ü a mbo cja c'e
templo, c'ü mi cjot'ü nu ja me ma sjũ. O xüt'ü ndeze nu ja mi 'nüns'ü hasta a
jõmũ. Go mbi c'ua na zëzhi ne xoñijõmü, go chädätsjë c'o ndojo.
52 C'o panteón nu ja mi cöt'üji o añima, go xogü c'o. Go yepe go mintjo na
puncjü c'o nte c'o mi ejme Mizhocjimi c'o ya vi ndũ.
53 'Ma mü o te e Jesús, cja xo mbedyeji c'ua anguezeji nu ja vi ngöt'üji, cjanu
o möji c'ua a Jerusalén c'ü ngue o̱ ndajñiñi Mizhocjimi. Na puncjü nte c'o mi
cãrã nu, c'o o ndäcä anguezeji c'ü ya vi tetjoji.
54 C'ü o̱ xo'ñi c'o tropa, 'ñe c'o o̱ tropa c'o mi pjörü e Jesús, o unüji ngüenda
c'ü mi mbi ne xoñijõmü, 'ñe c'o pje nde mi cja. Me go zũ c'ua c'o, go mamaji:
—Na cjuana mi ngue o̱ T'i Mizhocjimi nu, eñeji.
55 Ma jẽ ts'ë cja c'e ngronsi, mi cãrã na puncjü o ndixũ, mi jandaji e Jesús.
Anguezeji mi pöji e Jesús ndeze a Galilea, mi pjös'üji c'ü.
56 Cja c'o ndixũ c'o, mi bübü nu e María Magdalena, 'ñe e María c'ü nu nana
e Jacobo 'ñe e José. Xo mi bübü nu, c'ü nu su e Zebedeo.

Jesús es sepultado

57-58 Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ José c'ü mi menzumü a Arimatea. Mi pë's'i
na puncjü o merio. Nu c'e bëzo mi ätpä o̱ jña e Jesús. 'Ma ya vi nzhä, o ma c'ua
e José cja e Pilato, o ma dyötü c'ü o̱ cuerpo e Jesús. Nuc'ua e Pilato o manda
ro unüji c'e cuerpo.
59 Nuc'ua e José o ndunü c'ü o̱ cuerpo e Jesús, cjanu o mböch'ü 'na t'öxbitu.
60 E José mi pë's'i 'na cueva c'ü dya cjó be mi cöt'üji nu, vi manda ro dyö't'üji
cja peña. Je o ma ngöt'ü c'ua nu, c'ü o̱ cuerpo e Jesús. Cjanu o ngot'ü c'ua co
'na tralaja. Cjanu o ma c'ua c'ü.
61 Nuc'ua e María Magdalena, 'ñe c'ü 'na María, o mintjovi a jmi cja c'e
cueva.

La guardia delante del sepulcro de Jesús

62-63 Nu c'e pa c'ü, ngue 'ma mi preparao c'o menzumü a Israel, na ngue c'ü
na jyas'ü mi ngue c'e pa 'ma söyaji. Nuc'ua c'ü na jyas'ü, c'o ndamböcjimi 'ñe
c'o fariseo o möji cja e Pilato, o xipjiji:
—Nu'tsc'e nin t'ecjañõmü, cja ró mbennc'öjme ja va mama c'e dyonpüte
Jesús 'ma xe mi büntjo. O mama: “'Ma ya rguí zö'ö jñipa 'ma rá tũgö, rá tetcjö”,
eñe c'ü.

64 Nguec'ua rí mandague ra ma mbörüji cja c'e cueva hasta 'ma cja ra zö c'o jñipa. Na ngue 'ma jiyö, 'na ra ẽjẽ c'o o discípulo ra 'ñe ngüs'üji c'e añima. Nuc'ua c'o discípulo ra xiji yo nte: "Ya tetjo e Jesús a nde cja c'o añima", ra 'ñeñeji. Nu 'ma rga cjanu, xenda ra dyonpüji 'ma yo nte, que na ngue 'ma mi büntjo c'ü, eñe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo va xipjiji e Pilato.

65 Cjanu o mama c'ua e Pilato:

—Rá da'c'eji tropa ra ma mbörüji. Möji co anguezeji, tsjaji c'ua ja gui mbeñegueji, ngue c'ua dya cjó ra sö ra 'ñe ngüs'ü c'e añima.

66 Nuc'ua o möji anguezeji. Y pa dya cjó ro 'ñe ndörü c'e cueva, o meyaji c'ua c'e tralaja, cjanu o ngamaji c'o tropa o mbörüji nu.

28

La resurrección de Jesús

1 Nuc'ua 'ma ya vi cjogü c'e pa 'ma mi söyaji, 'ma ya ma jya's'ü c'ü ot'ü pa'a nu ngo'o, o ẽjẽ c'ua e María Magdalena, 'ñe c'ü 'naja María ro 'ñe nu'uvi c'e cueva.

2 Nuc'ua o ẽjẽ c'ua 'naja c'o o anxe Mizhocjimi, vi 'ñeje a jens'e o 'ñe chjen'chp'e c'e tralaja c'ü mi cjot'ü c'e cueva. Co nu c'ü vi 'ñe chjen'chp'e c'e tralaja, o mbi'i ne xoñijõmü. Nuc'ua c'e anxe cjanu mimi c'ua a xes'e cja c'e tralaja.

3 C'e anxe me mi juëns'i nza cja 'ma go juë's'i e dyebe. C'o o bitu me mi jyaxtjo nza cja xitsji.

4 Nu c'o tropa 'ma o jñandaji c'e anxe c'ü vi 'ñe a jens'e, me co mbi'ch'i va pizhiji c'ua, y me co privaji.

5-6 Nuc'ua c'e anxe o xipji c'o ndixũ:

—Rí pãrãgö in jodüguevi e Jesús c'ü o ndät'äji cja ngronsi. Pero dya rí sũguevi, na ngueje dya cja bünc'ua c'ü; ya tetjo c'ua ja nzi va mama. Chjä'dä rí ñu'uvi nu ja ngöt'üji.

7 Nuc'ua 'ma rí cjuarü rí ñuvi, rí mëvi na niji rí ma xipjivi c'o o discípulo e Jesús c'ü ya tetjo. Xipjiji c'ü ra ot'ü angueze ra ma a Galilea, je ra chjëji nu. Ya ró xi'ts'ivi, eñe c'e anxe.

8 Nuc'ua c'o ndixũ ixco mbedyevi c'ua cja c'e cueva. Me mi sũvi, me xo mi mäjävi. O mëvi c'ua na niji ro ma xipjivi c'o discípulo c'o jña c'o vi dyärävi.

9 'Ma ndänt'ä ma mëvi, cjanu o ẽ c'ua e Jesús o 'ñe chjëji o zenguavi. Nuc'ua anguezevi o chëzhivi a jmi, o ndüñijõmüvi o nda'p'üvi a ngua, o ma't'üvi c'ua.

10 E Jesús o xipji c'ua c'o ndixũ:

—Dya rí sũguevi. Mëvi rí ma xipjivi c'o mi cjuarmaji ra möji a Galilea, je rá chjëjme nu.

Lo que contaron los soldados

11 Nuc'ua 'ma ya vi ma c'o ye ndixũ, ja nzi c'o tropa c'o mi pjörü c'e cueva o möji a ma a Jerusalén, o ma ngös'üji c'o ndamböcjimi texe c'o vi ts'a.

12-13 Nuc'ua c'o ndamböcjimi o jmurüji c'ua co c'o tita. Nuc'ua 'ma o nguarü o ñatsjëji, cjanu o unüji na puncjü o merio c'o tropa, cjanu o xipjiji:

—Nu'tsc'eji rí xipjiji yo nte c'ü o ẽjẽ c'o o discípulo e Jesús mi xõmü, o 'ñe ndunüji c'ü o cuerpo 'ma ya vi zü'c'eji t'ĩjĩ.

14 Nu 'ma ra mbãrã c'e gobernador c'ü vi ĩcjeji, jo rá ma jo'tp'ügöjme c'ü. Nguec'ua dya rí sũgueji, embeji c'o tropa.

15 Nuc'ua c'o tropa o nguiji c'ua c'o merio. Cjanu o ma tsjaji c'ua ja nzi va manda c'o ndamböcjimi. O xipjiji c'o nte c'ü vi 'ñeje c'o o discípulo e Jesús, vi 'ñe

ndunüji c'ü o̱ cuerpo. Nguec'ua hasta yo pa dya, xe mantji cja yo menzumü a Israel c'ü o ma ngüs'üji c'ü xõmü c'ü o̱ cuerpo e Jesús.

Jesús comisiona a los apóstoles

16 Nuc'ua c'o once discípulo cjanu o möji a ma a Galilea cja c'e t'eje nu ja ya vi xipjiji e Jesús ro möji.

17 Nuc'ua 'ma o jñandaji e Jesús, cjanu o ndüñijõmüji o ma't'üji. Pero bübü c'o discípulo c'o mi yembeñe mi mamaji:

—Pãrã, ¿cjo ri ngue e Jesús nu?, mi eñe c'o.

18 Nuc'ua e Jesús o chëzhi a jmi anguezeji, o zopjüji o xipjiji:

—Nutscö ya nde ch'acügö texe poder c'ü na zëzhi a jens'e, 'ñe cja ne xoñijõmü.

19 Nguec'ua nu'tsc'eji rí möcjeji cja yo nte yo cãrã texe cja ne xoñijõmü, rí xöpüji o̱ jña Mizhocjimi ngue c'ua ra 'ñejmezüji. Y 'ma rí jichiji cja ndeje, rí ñänbäji o̱ tjũ Mizhocjimi c'ü mi Tata, 'ñezgö nu T'izü, 'ñe o̱ Espíritu.

20 Rí xöpüji yo nte ra tsjaji texe c'o ya ró xi'ts'iji. Jñunt'ü in münc'eji nutscö rí bübü co nu'tsc'eji textjo yo cjë, hasta 'ma ra nguarü ne xoñijõmü, dya rá jëtsc'iji. Je rga cjanu, amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MARCOS

Juan el Bautista predica en el desierto

1-2 Rá xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo c'ü o̱ T'i Mizhocjimi. Ne historia o mbürü
'ma mi zopjü e Juan c'o nte, c'ua ja nzi va dyopjü mi jinguã e Isaías c'ü mi
profeta. O dyopjü a cjava:
Dyärä, ró juajnügö 'na bëzo ra zopjü yo nte ra xipjiji ín jñagö.
Ra ot'ü in xo'ñigue ngue c'ua 'ma rí mague, ya rguí bübü dispuesto yo nte ra
dyä'tc'äji.
3 Ri bübü 'na nte c'ü je ra mapjü cja ndajyadü, ra mama a cjava:
"Rí jyëzigueji c'e 'ñiji c'ü na s'o, na ngueje ya ngue ra ẽjẽ c'ü ín Jmugöji c'ü bübü
a jens'e", ra 'ñeñe c'e nte.
4 Mi ngueje e Juan c'ü o mapjü a cjanu. O ma cja ndajyadü o ma jichi c'o nte
cja ndeje. O zopjüji o xipjiji:
—Ra nzhogü in mü'büji, rí jiji, ngue c'ua Mizhocjimi ra perdonao in
nzhubügueji, eñe.
5 Texe c'o mi cãrã a Judea 'ñe cja c'e jñiñi a Jerusalén o möji cja c'e ndajyadü
o ma dyäräji c'o mi mama e Juan. O mamaji c'o na s'o c'o mi cjaji. Nuc'ua e
Juan o jichiji cja c'e ndare c'ü ni chjũ a Jordán.
6 E Juan mi je'e 'na bitu c'ü vi t'ät'ä o̱ xi o camello, y mi nzünt'ü 'naja xipjadü.
Mi sa'a c'o mi nza cja o t'ünxü 'ñe mi si o õt'apjü ngüjnü.
7 O mama a cjava e Juan o xipji c'o nte:
—Ra ẽjẽ 'naja bëzo c'ü me pjëzhi na nojo; nutscö rí menutjogö que na ngueje
'na mbëpji. Bübü o mbëpji c'o o̱ cjaja c'ü nu lamu, xäpcäji o̱ correa cja o̱ tjĩza
c'ü nu lamu ga mbös'ü. Nutscö, dya pje pjëtscö rá pjösc'ö a cjanu nu c'ü va ẽjẽ.
8 Nutscö rí jichi co ndeje yo nte. Pero nu c'ü cja va ẽjẽ, 'ma rí 'ñench'e in
mü'büji angueze, nuc'ü, ra dya'c'üji o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü.

El bautismo de Jesús

9 E Jesús ma bübü a Nazaret c'ü tsja a Galilea. O ẽ 'na nu pa, o mbedye o ma
nu ja ma bübü e Juan. E Juan o jichi cja c'e ndare a Jordán.
10 Nuc'ua e Jesús, 'ma o mbes'e cja c'e ndeje o jñanda c'ua o xogü a jens'e. Xo
o jñanda ma sjöbü o̱ Espíritu Mizhocjimi nza cja 'na mbaro, ma ẽ ndägä a xes'e
angueze.
11 O dyäräji c'ua 'naja c'ü o ña a jens'e o mama:
—Ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö, me rí s'iyats'ü, me rí mä'c'ägö.

Tentación de Jesús

12 Nuc'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi o ndäjä e Jesús, o ma cja 'na ndajyadü.
13 O mezhe nu cuarenta pa'a. Mi cãrã nu, c'o animal c'o na sate. Xo mi bübü
nu, e Satanás nu c'ü dya jo; mi xipji e Jesús c'ü ro tsja c'o na s'o. Nuc'ua o ẽ c'ua
c'o o̱ anxe Mizhocjimi, o ẽ mbös'üji e Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

14 'Ma o ngot'üji e Juan a pjörü, nuc'ua e Jesús o nzhogü o ma cja c'e xoñijõmü
a Galilea. Mi zopjü o̱ jña Mizhocjimi c'o nte, mi xipjiji ja rvá sö ro 'ñemeji libre
cja c'o na s'o.
15 Mi xipjiji:

—Ya zädä yo pa, ya ngue ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi. Tsjapüji ra nzhogü in mü'bügueji, 'ñejmeji o̲ jña Mizhocjimi.

Jesús llama a cuatro pescadores

16 'Na nu pa, mi nzhodü e Jesús a jmi c'e zapjü a Galilea. O jñanda c'ua yeje bëzo c'o ma pät'ä o̲ t'ös'üvi cja c'e zapjü. C'o bëzo mi cjuarma c'o. 'Naja c'ü mi chjũ Simón. C'ü 'naja mi chjũ Andrés. Anguezevi mi mbajmõvi.

17 Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjivi:

—Nu'tsc'evi i̲n̲ mbajmõvi dya. Pero chjünt'üvi ín xütcjö, rá jí'ts'ivi rí zopjüvi yo nte ngue c'ua anguezeji xo ra ndünt'üji ín xütjügö, embevi.

18 Jo ni zogüvi c'ua c'o o̲ t'ös'üvi, cjanu o ndünt'üvi c'ua o̲ xütjü e Jesús.

19 Xe möji a ma xo'ñi. E Jesús o jñanda c'ua xe yeje bëzo c'o xo mi cjuarmavi. 'Naja c'ü mi chjũ Jacobo. Nu c'ü nu cjuarma mi chjũ Juan. Mi ngue o̲ t'ivi e Zebedeo. Ma cäji cja 'na bü; ma jocüji c'o o̲ t'ös'üji.

20 E Jesús o ma't'ü c'ua c'o yeje cjuarma. O jyëzivi c'ua c'ü nu tatavi cja c'e bü co c'o mbëpji. Nuc'ua o ndünt'üvi a xütjü e Jesús.

Un hombre que tenía un espíritu malo

21 O möji c'ua a Capernaum. Nuc'ua nu pa c'ü söyaji, e Jesús o cjogü a mbo cja o̲ nitsjimi anguezeji. Je mi xöpü c'o nte nu.

22 C'o nte me mi dyönütsjëji na ngueje mi ña e Jesús c'o jña c'o vi unü Mizhocjimi. Mi mamaji: “Nu ne bëzo nu, nandyo ga xöcüji. Maco, dya xöcöji c'ua ja nzi ga cja c'o xöpü o̲ ley Mizhocjimi”, mi eñeji.

23 O cjogü c'ua a mbo cja c'e nitsjimi 'naja bëzo c'ü mi o'o o̲ mü'bü 'naja demonio. O mapjü c'e bëzo o mama:

24 —Nu'tsc'e Jesús i̲n̲ menzumü a Nazaret, ¿pje i̲n̲ pë's'i c'ü rí ñu co nutscöjme? ¿Cjo vi 'ñecje rí tsjacü rá ma sufridogöjme? Nutscö rí pã'c'ã. Ngue'tsc'e o̲ T'itsc'e Mizhocjimi, dya bübüts'ü c'o na s'o.

25 E Jesús o huënch'i c'ua c'e demonio o xipji:

—Tso't'ü in te. Pedye cja ne bëzo.

26 Nuc'ua c'e demonio o mapjü na jens'e, o tsjapü o nügü c'e bëzo. O mbedye c'ua cja c'e bëzo.

27 Me co nguijñi c'ua c'o nte, mi pötma dyönüji o mamaji:

—¿Pãrã, pje ne ra mama nu cja'a ne bëzo? Xipji yo demonio ra mbedye, y pedye yo, o 'ñeñeji.

28 Nguec'ua dya mezhe c'ua, me mi näntji e Jesús texe cja c'o jñiñi c'o tsja a Galilea.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

29 Nuc'ua e Jesús o mbedye cja c'e nitsjimi co e Simón 'ñe e Andrés 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan. Cjanu o möji cja o̲ ngumü e Simón 'ñe e Andrés.

30 C'ü nu to'o e Simón mi orü cja ngama; nuc'ü, mi sö o pa'a c'ü. O xipjiji c'ua e Jesús mi sö'dyë c'e ndixũ.

31 Cjanu o ma c'ua nu ja mi orü c'e ndixũ. O pënchp'i o̲ dyë'ë, o xos'ü nu ja mi orü. O c'ueñe c'ua c'e pa'a. Nuc'ua c'e ndixũ o dyät'ä c'ua jñõnü, cjanu o 'huiñiji.

Jesús sana a muchos enfermos

32 Nuc'ua 'ma ya vi nguibi e jyarü, o sinpiji e Jesús texe c'o mi sö'dyë 'ñe c'o mi bübü demonio cja o̲ mü'bü.

33 Texe c'o mejñiñi o jmurüji a jmi cja c'e ngumü.

34 E Jesús o jocü na puncjü c'o mi sö'dyë. Xo o pjongü na puncjü o demonio cja o̱ mü'bü yo nte. Dya mi jëzi ra ñaji, na ngueje mi pãrãji pje mi pjëzhi e Jesús.

Jesús predica en Galilea

35 Nuc'ua c'ü xõrü ts'i vi nanga e Jesús. Xe mi xõmütjo. O mbedye cja c'e ngumü. O ma cja 'na ndajyadü, mi ötü Mizhocjimi nu.

36 E Simón 'ñe c'o mi joji angueze o ma jyodüji e Jesús.

37 'Ma o chöt'üji o xipjiji:

—Texe yo nte me jonc'üji, o 'ñeñeji.

38 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Möjö cja yo jñiñi yo bëxtjo, ngue c'ua xo rá zopjü yo nte yo cãrã, rá xipjiji o̱ jña Mizhocjimi. Na ngueje ngueje yo rvá ẽcjö yo.

39 O ma c'ua cja c'o dyaja jñiñi c'o tsja a Galilea, mi zopjüji cja c'o o̱ nitsjimiji 'ñe mi pjongü o demonio.

Jesús sana a un leproso

40 O ẽjẽ c'ua 'naja bëzo c'ü mi sö o lepra. O ndüñijõmü a jmi e Jesús, o dyötü ro jopcü. O xipji:

—Nu 'ma i̱n ne'e, ra sö rí jocüzü ne lepra.

41 E Jesús o juentse c'ua c'e bëzo. Cjanu o c'uana c'ua o̱ dyë o ndörü c'e bëzo, o xipji:

—Rí negö ra jogüts'ü, eñe.

42 Jo ni c'ueñe c'ua c'e lepra c'ü mi sö c'e bëzo. O jogü c'ua.

43 E Jesús o 'ñezhe c'ua, o xipji:

44 —Pjötpügue ngüenda c'ü dya cjó rí ma xipjigue ja va jogüts'ü. C'ü rí tsja, rí ma cja c'e mböcjimi rí ma jizhitsjë c'ü ya jogüts'ü. Cja rrĩ unügue c'ua, c'ua ja nzi va manda e Moisés. Nuc'ua ra mbãrã yo nte c'ü ya jogüts'ü, eñe.

45 O mbedye c'ua c'e bëzo. Zö vi xipji e Jesús c'ü dya cjó ro xipji, pero xenda o mama c'ü mi cja e Jesús. Nguec'ua e Jesús dya cja mi sö ro zät'ä cja 'na jñiñi na ngueje texe c'o nte ya mi pãrãji angueze. Nguec'ua je mi bübü nu ja dya cjó mi ndeñe. C'o nte c'o ja nde mi 'ñeje mi sät'äji nu ja mi bübü e Jesús.

2

Jesús sana a un paralítico

1 'Ma ya vi cjogü ja nzi pa, e Jesús o nzhogü a Capernaum. O dyäräji c'ua mi mama c'o nte, ya vi zät'ä e Jesús nu cja c'e ngumü nu ja mi oxü.

2 O jmurü c'ua na puncjü nte nu ja mi bübü angueze. Me mi nzhüji, dya cja mi sö ro cjogüji cja ngoxtji. E Jesús ma zopjü c'o nte o̱ jña Mizhocjimi.

3 Nuc'ua o ẽjẽ nziyo bëzo c'o ma tuns'ü 'naja bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñõmü. Ma sinpiji e Jesús.

4 Pero dya sö ja rvá tsjocüji cja o̱ jmi e Jesús, na ngueje me mi nzhüji nu cja c'e ngumü. O ndes'eji c'ua a xes'e cja c'e ngumü. O xä's'äji c'ua c'e techo, cjanu o sjö'büji c'e bëzo co texe c'ü mi os'ü.

5 E Jesús o unü ngüenda, c'o bëzo ya vi 'ñejmeji c'ü ro tsja angueze, ro jocü c'e bëzo. O mama c'ua e Jesús o xipji c'e bëzo:

—Nu'tsc'e sẽ, ró perdonaots'ü in nzhubügue, eñe.

6 Xo mi junrü nu, ja nzi c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi. O nguijñiji o dyönütsjëji a cjava:

7 “¿Jenga ña a cjanu ne bëzo nu ngueje Jesús? Chjëntjovi c'ü o zadü
Mizhocjimi nu. Maco dya cjó sö cjó ra perdonao nzhubü; nguextjo
Mizhocjimi c'ü sö.”
8 Exmi pãrãtjo e Jesús c'o mi cjijñi anguezeji, nguec'ua o xipjiji c'ua:
—¿Jenga i̱ṉ cjijñiji a cjanu cja in mü'büji?
9 Ró xipji ne bëzo nu dya sö ra 'ñõmü: “Ró perdonaots'ü in nzhubügue.” Xo
sö rá xipjígö ne bëzo: “Rí ñanga, rí chuns'ü yo i̱ṉ pjĩzhĩ, ma in nzungue.” ¿Ja
ngue c'ü xenda na s'ëzhi c'ü ra zädä?
10 Rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rí negö rí pãrãgueji sö rá perdonaogö yo nzhubü,
nguec'ua dyäräji dya c'ü rá xipji ne bëzo.
O xipji c'ua:
11 —Rí ñanga, chuns'ü nu in pjinguã nu i̱ṉ pjĩzhĩ, ma'a in nzumü, embe.
12 O nanga c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñõmü; o nduns'ü o̱ pjinguã c'ü
mi pjĩzhĩ, cjanu o ma o̱ ngumü. Texeji o jñandaji 'ma o nanga c'e bëzo. Me go
pizhiji go mamaji:
—Me na nojo Mizhocjimi. Nudya ró jandaji yo nunca rmí jandaji.

Jesús llama a Leví

13 E Jesús o ma na yeje a ñünü c'e zapjü a Galilea. Me mi jmurü c'o nte nu
ja mi bübü. E Jesús o xöpüji c'ua.
14 O mbedye c'ua nu, e Jesús; o jñanda e Leví c'ü nu t'i e Alfeo. Je mi junrü
nu ja mi cobra o contribución. E Jesús o xipji c'ua:
—Chjünt'ü ín xütjügö.
Cjanu o böbü c'ua e Leví, o ndünt'ü a xütjü e Jesús.
15 'Na nu pa 'ma mi si xëdyi e Jesús cja o̱ ngumü e Leví, mi cãrã na puncjü c'o
mi cobra o contribución 'ñe c'o nte c'o mi xiji na s'o na ngueje dya mi sũpüji o̱
ley c'o menzumü a Israel. 'Natjo c'ua mi siji xëdyi co e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo.
Na ngueje na puncjü c'o mi tjünt'ü a xütjü e Jesús.
16 Mi cãrã o fariseo c'o mi xöpü o̱ ley c'o menzumü a Israel. O jñandaji 'natjo
c'ua ma siji xëdyi e Jesús 'ñe c'o mi cobra contribución 'ñe c'o dya mi sũpü o̱
leyji. Nguec'ua o xipjiji c'ua c'o o̱ discípulo e Jesús:
—¿Jenga nin xöpütegueji 'natjo c'ua siji o xëdyi yo cobra o contribución 'ñejyo
dyaja yo na s'o'o?, eñe c'o fariseo.
17 E Jesús o dyärä c'o vi mama c'o fariseo, cjanu o xipjiji c'ua:
—Nu c'o dya sö'dyë, dya ni jyodü o médico c'o. C'o ni jyodü o médico ngueje
c'o sö'dyë. Je xo ga cjatjonu, dya ngue c'o mama cja na jo, c'ü rvá ẽ rá xipji ra
nzhogü o̱ mü'büji cja Mizhocjimi; ngue c'o pãrã tũ o̱ nzhubü c'ü rvá ẽ rá xipji
ra nzhogü o̱ mü'büji.

Le preguntan a Jesús sobre el ayuno

18 Mi mbempje c'o o̱ discípulo e Juan 'ñe c'o fariseo. Nuc'ua o ẽjẽ ja nzi nte
nu ja mi bübü e Jesús, o xipjiji:
—C'o o̱ discípulo e Juan me mbempje c'o; me ötüji Mizhocjimi. Je xo ga
cjatjonu c'o o̱ discípulo c'o fariseo. Maco yo in discípulogue siji o xëdyi 'ma
mbempje c'o dyaja.
19 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—'Ma ra chjüntü 'naja sẽ, 'ma dya be cjuarü c'e chjüntü, ¿cjo ra ne ra
mbempje c'o o̱ dyoji? 'Ma ndänt'ä xe bübütjo c'e sẽ a nde anguezeji, dya ra
mbempjeji.
20 Pero ra zädä c'o pa 'ma ra zinbiji c'e sẽ. Nuc'ua cja ra mbempjeji 'ma.

21 O sido o ña e Jesús o xipjiji c'ü 'na jña:
—'Ma cjó c'o cãjã 'naja zëbitu c'ü ya xüt'ü, dya ra mbä't'ä c'ua co 'naja bitu c'ü cja dadyo. 'Ma rga cjanu, ra ñungü c'e bitu c'ü cja dadyo; xenda ra xüt'ü c'ua c'e zëbitu.
22 Dya cjó xo xich'i o õt'apjü cja zëvota, na ngueje ro xüt'ü c'o zëvota, ro pjödü c'e t'apjü. O õt'apjü je xich'iji cja vota c'o cja dadyo, eñe.

Los discípulos recogen trigo en el día de descanso

23 'Na nu pa 'ma mi söya c'o menzumü a Israel, e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo o cjogüji c'ua ja mi cja o ndëxü. C'o discípulo mi tücüji o ñirëxü, mi tjõ't'ü co o̱ dyëji, jo rron zaji.
24 Nuc'ua c'o fariseo o xipjiji e Jesús, o mamaji:
—Jñanda yo in discípulogue, na tücüji yo ñirëxü, maco mama c'ü o̱ ley Mizhocjimi c'ü dya sö rá cjaji a cjanu yo pa yo rí söyaji.
25 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji ya i̱ xörügueji nu c'ü o tsja e David 'ñe c'o mi dyoji, 'ma ya mi sant'aji.
26 O cjogü e David cja o̱ ngumü Mizhocjimi nu ja ma sjũ. Nuc'ua e David 'ñe c'o mi dyoji o ziji c'o tjõmëch'i c'o mi jũsp'üji Mizhocjimi nu. O tsjaji 'ma mi mero ndamböcjimi e Abiatar. Maco mama c'e ley c'ü dya cjó sö cjó ro zi c'o; nguextjo mböcjimi c'o sö ro zi c'o. Pero e David o zi; xo o unü o zi c'o mi dyoji angueze.
27 O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—Mizhocjimi ot'ü o dyät'ä yo nte; cjanu o dyät'ä c'e pa c'ü ra söya yo nte. O tsja a cjanu ngue c'ua ra mbös'ü yo nte. Dya ot'ü o dyät'ä nu pa c'ü rí söyaji cja o dyät'ä c'ua yo nte ngue c'ua rvá zũpüji c'e pa.
28 Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Nguextjozgö sö rá mangö ja rgui sũpüji yo pa yo rí söyaji, embeji c'o fariseo.

3

El hombre de la mano seca

1 Nuc'ua e Jesús o ma na yeje cja c'ü o̱ nitsjimi anguezeji. Mi bübü nu 'naja bëzo c'ü mi dyot'ü o̱ dyë.
2 Xo mi cãrã nu, c'o nte c'o mi jodü ja rvá ngöt'üji e Jesús cja c'o pje mi pjëzhi. Nguec'ua me mi jandaji e Jesús, mi nuji cjo ro jocü o nte c'e pa c'ü mi söyaji.
3 Nuc'ua e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü mi dyot'ü o̱ dyë:
—Xä'dägue a 'ñecjua.
4 Nuc'ua e Jesús o tsja t'önü o xipji c'o nte:
—¿Ja ngue c'ü mama c'ü ín leygöji rá cjaji yo pa yo rí söyaji? ¿Cjo je mama a cjanu c'e ley rá cjaji c'o na jo o rá cjaji c'o na s'o? ¿Cjo je mama a cjanu c'e ley rá pjös'üji yo ín minteji ngue c'ua dya ra ndũji, o rá pö't'üji?, eñe.
C'o nte dya pje o ndünrü c'o. O ngo't'ü o̱ neji.
5 E Jesús o nguinch'i na jo c'o nte. Mi üdü c'ü, pero mi juentseji. Me mi cjijñi e Jesús na ngueje me ma me o̱ mü'büji. Cjanu o xipji c'e bëzo:
—C'uana in dyë.
Cjanu o c'uana c'ua o̱ dyë; o jogü c'ua.
6 Pero c'o fariseo o mbedyeji cja c'e nitsjimi. O ma ñaji c'ua co nu c'o mi tjünt'ü a xütjü e Herodes. Mi jodüji ja rvá mbö't'üji e Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

7 E Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo o möji c'ua cja c'e zapjü a Galilea. Na puncjü nte
c'o o ndünt'ü c'ua a xütjü. Mi menzumüji a Galilea.
8 'Ma o dyäräji c'o mi cja e Jesús, xo o ẽjẽ na puncjü nte c'o mi menzumü
a Judea, 'ñe a Jerusalén, 'ñe a Idumea, 'ñe c'o mi menzumü a 'nanguarü a
Jordán. Xo o ẽjẽ c'o mi menzumü texe a ma a Tiro 'ñe a Sidón. O ẽ nuji e Jesús.
9 Me ma pizhi c'o nte c'o ma ẽjẽ. E Jesús o xipji c'o o̱ discípulo ro xõpcüji 'naja
bü ngue c'ua dya ro s'is'iji.
10 Na ngueje na puncjü c'o ya vi jocü. Nguec'ua texe c'o mi sö'dyë me mi
chütüji, mi ne ro zät'äji cja o̱ jmi e Jesús, ro ndörüji.
11 Nu c'o demonio 'ma o jñandaji e Jesús, o ndüñijõmüji a jmi angueze. Mi
mapjüji mi mamaji:
—Ngue'tsc'e o̱ T'its'ü Mizhocjimi.
12 E Jesús o huënch'iji o xipjiji c'ua c'ü dya cjó ro ma ngös'üji c'ü pje mi pjëzhi
angueze.

Jesús escoge a los doce apóstoles

13 Nuc'ua, o ma e Jesús cja 'na t'eje. O zojnü c'ua c'o bëzo c'o mi ne angueze.
O möji nu ja mi bübü angueze.
14 Cjanu o 'ñeme c'ua doce c'o ro dyoji angueze. O xipjiji:
—Ró empc'egöji rí ma zopjügueji yo nte ín jñagö.
15 Xo rí da'c'üji rí mandaji ngue c'ua rí jocüji c'o sö'dyë, y rí pjongüji o
demonio, embeji c'o.
16 Nuyo, ngue o̱ tjũ'ũ c'o doce discípulo c'o o 'ñeme e Jesús: e Simón c'ü xo o
jñusp'ü Pedro;
17 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan c'ü nu cjuarma; o̱ t'ivi e Zebedeo. E Jesús o jñusp'üvi
c'ü 'naja o̱ tjũvi Boanerges. C'e tjũ'ũ ne ra mama ngue bëzo c'ü na zëzhi nza
cja 'ma yürü e dyebe.
18 Xo o 'ñeme e Andrés 'ñe e Felipe 'ñe e Bartolomé 'ñe e Mateo 'ñe e
Tomás 'ñe e Jacobo c'ü nu t'i e Alfeo. Xo o 'ñeme e Tadeo 'ñe e Simón c'ü mi
revolucionario.
19 Xo o 'ñeme e Judas Iscariote, nu c'ü ro nzhö e Jesús.

Acusan a Jesús de tener el poder del demonio

Nuc'ua e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo o cjogüji a mbo cja 'naja ngumü.
20 O ẽjẽ c'ua na yeje me na puncjü nte. Nguec'ua e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo
dya mi sö ro ziji xëdyi.
21 Mi cãrã c'o nte c'o mi mama c'ü ya mi loco e Jesús. Nu c'ü nu mamá e
Jesús 'ñe c'o o̱ cjuarma, 'ma o dyäräji c'ü mi mama c'o nte, o möji c'ua, ngue
c'ua ro ma sijiji e Jesús.
22 Vi 'ñeje a Jerusalén c'o mi xöpü o̱ ley yo menzumü a Israel. Mi mamaji:
—Bübü demonio cja o̱ mü'bü ne Jesús. Nguetsjë e Satanás c'ü dya jo c'ü
pjös'ü ne bëzo, nguec'ua pjongü o demonio.
23 E Jesús o ma't'ü c'ua c'o nte o xipjiji jña c'ü ro mbãrãji pje mi mama
angueze. O mama e Jesús:
—¿Ja rgá sö e Satanás ra pjongü o demonio? Maco nguetsjë o̱ mbëpji.
24 Cja 'na ndajñiñi c'ü ra chũtsjëji, ra chjorü 'ma c'o ri cãrã nu.
25 Cja 'na ngumü, 'ma ra pötca chũtsjë c'o ri cãrã nu, ra chjorüji 'ma.
26 Xo nzitjo e Satanás 'ma ro pjongü c'o demonio, xo ro chũtsjëji. 'Ma rva
cjanu, ¿ja xe rvá sö ro manda 'ma c'ü?

27 'Dya cjó sö ra cjogü cja o̱ ngumü 'naja bëzo c'ü me na zëzhi, cja rron jñünbü c'o ri pë's'i, 'ma dya ot'ü ra jyü'tp'ü o̱ dyë c'e bëzo c'ü na zëzhi. Nguec'ua ra sö ra põnbü 'ma texe c'o ri pë's'i cja o̱ ngumü.

28 O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Rí xi'ts'iji, texe c'o na s'o c'o cja'a yo nte ra sö ra perdonaoji. Xo texe c'o me xipji na s'o jña, Mizhocjimi xo ra sö ra perdonaoji.

29 Pero c'o ra zadü o̱ Espíritu Mizhocjimi ra mamaji o̱ bëpji o̱ Espíritu Mizhocjimi ngueje o̱ bëpji c'ü dya jo, nuc'o, dya ra perdonaoji. Nuc'o, tũ o̱ nzhubü c'ü dya ra perdonao Mizhocjimi.

30 O mama a cjanu e Jesús na ngueje mi cãrã c'o o mama: “Bübü demonio cja o̱ mü'bü e Jesús.”

La madre y los hermanos de Jesús

31 O säjä c'ua c'ü nu mamá e Jesús, cja na 'ñeje c'o o̱ cjuarma e Jesús. Mi böbütjoji a tji. O ndäjäji c'ua c'ü ro ma xipji e Jesús ro mbedye ro ẽ ñaji.

32 Nu ja mi bübü e Jesús mi junrü na puncjü o nte. O mama c'ua c'o nte o xipjiji e Jesús:

—Nin mamá 'ñe c'o nin cjuarma cãrãji a tji, neji c'ü rí ñaji.

33 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'o nte:

—¿Cjó ngueje mi mamágö 'ñe mi cjuarmagö?

34 O jñanda c'ua c'o 'natjo c'ua mi junrüji. O mama:

—Je bübü va yo ngueje mi mamágö 'ñe mi cjuarmagö.

35 Na ngueje texe c'o ra tsja c'ua ja ga ne'e Mizhocjimi, nuc'o, ngueje mi cjuarmagö c'o, 'ñe mi cjũgö c'o, 'ñe mi mamágö.

4

El ejemplo del sembrador

1 E Jesús o ma na yeje cja c'e zapjü a Galilea. Mi xöpü c'o nte nu. Cjanu o jmurü na puncjü nte nu ja mi bübü angueze. Nuc'ua e Jesús o dat'ü cja 'na bü'ü; je o mimi nu. C'e bü mi bübü cja ndeje. Texe c'o nte mi böbütjoji a ñünü cja c'e ndeje.

2 Nuc'ua e Jesús o xipjiji na puncjü jña c'o mi ngue ejemplo. O xipjiji a cjava:

3 —Dyäräji c'ü rá xi'ts'iji: 'Na mbonzhëxü o mbedye o ma mbodü o ndëxü.

4 Nuc'ua 'ma ya ma podü, bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji nu ja mi cjogü o nte. O ẽjẽ c'ua c'o s'ü o mbëchiji c'o ts'indëxü.

5 Bübü o ts'indëxü c'o je zobütjo cja o mborojo nu ja dya ma pizhi o jõmü. Dya mezhe va mbes'e, na ngueje dya mi jäs'ä na puncjü jõmü.

6 Nuc'ua 'ma o mbes'e e jyarü, o banü c'o ndëxü o dyot'üji. Na ngueje dya vi mbeje o̱ dyüji.

7 Bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o ndöbidyi. 'Natjo c'ua va mbes'eji. Ndajme o nocü c'o bidyi, nguec'ua dya jyëzi ro nocü c'o ndëxü. Nguec'ua dya nguiji.

8 Bübü o ts'indëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo jõmü. Nuc'o, o nocü, o jogü na jo. Nzi 'na c'o ndëxü c'o o mbes'e, bübü c'o o unü treinta ts'indëxü. Dyaja c'o o unü sesenta; dyaja c'o o unü 'na ciento.

9 'Ma o nguarü o xipjiji a cjanu o mama c'ua e Jesús:

—Nu'tsc'eji bübü in tsõgueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.

El propósito de los ejemplos

10 Nuc'ua 'ma ya mi bübütsjë e Jesús, o ẽjẽ c'o doce discípulo, cja na 'ñeje ja nzi c'o dyaja nte c'o vi dyärä c'o o mama e Jesús. O ẽ dyönüji e Jesús o mamaji:
—¿Pje ne ra mama yo jña yo i̱ xitsijme?
11 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji o dya'c'üji Mizhocjimi rí pärãji c'ü dya mi pärã c'o nte 'ma ot'ü; o dya'c'üji rí pärãji c'ua ja ga manda Mizhocjimi. Yo dyaja nte, rí xipjigö o ejemplo yo.
12 Ngue c'ua zö ra jñandaji y ra dyäräji, pero dya ra mbärãji pje ne ra mama yo jña. Na ngueje 'ma ro zo o̱ mü'büji, ro nzhogü o̱ mü'büji cja Mizhocjimi. Nuc'ua Mizhocjimi ro perdonao o̱ nzhubüji.

Jesús explica el ejemplo del sembrador

13 Nuc'ua e Jesús xe o xipjiji:
—¿Cjo dya i̱n pärãgueji pje ne ra mama yo jña yo cja ró xi'ts'iji? ¿Ja rgá sö rí pärãgueji pje ne ra mama yo dyaja ejemplo yo rá xi'ts'iji?
14 Nu c'o jña c'o ró xi'ts'iji je a cjava c'o: Nu c'ü podü o ts'indëxü chjëntjovi nu c'ü zopjü o̱ jña Mizhocjimi yo nte. Nu c'o ts'indëxü ngueje o̱ jña Mizhocjimi c'o.
15 O ndëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji, chjëntjoji c'o nte c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi, nuc'ua va ẽjẽ e Satanás c'ü dya jo, va ẽ jünbü c'o jña c'o bübü cja o̱ mü'büji.
16 C'o ndëxü c'o o zobütjo cja mborojo, ngueje c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi, nuc'ua me mäjä ga 'ñejme c'o.
17 Pero dya si'ch'i cja o̱ mü'büji c'o jña. Nuc'ua 'ma ra ẽjẽ c'ü ra sufridoji 'ñe ra nuji na ü na ngue c'ü ni 'ñejmeji c'o jña, nuc'ua exta tõgüji, dya cja ra sidoji.
18 Nu c'o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o̱ ndö o bidyi, ngue c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi.
19 Pero me mbeñeji c'o o̱ bëpjiji, 'ñe me jodüji ja rgá ndõjõji na puncjü o ch'opjü, 'ñe me mäpäji yo bübü cja ne xoñijõmü; cjaji c'o netsjëji. Nguec'ua dya cjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
20 C'o ndëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo jõmü ngue c'o nte c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi. Nuc'o, ejme co texe o̱ mü'bü c'o. Nguec'ua cjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. Chjëntjoji c'o ndëxü c'o me xo jogü na jo. Bübü c'o o unü treinta ts'indëxü; dyaja c'o o unü sesenta; dyaja c'o o unü 'na ciento.

El ejemplo de la lámpara

21 Sido o ña e Jesús o xipjiji:
—'Ma tjütüji 'na sivi, dya co'büji co 'naja caja. Dya xo emeji a mbo cja 'na ngama. Je ẽ's'ẽji nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra jñandaji.
22 C'ua ja ga cja c'o, je xo ga cjatjonu ín jñagö. Zö dya pärã dya yo nte, pje ne ra mama ín jñagö, pero ra zädä 'ma ra mbärãji. Zö bübü o jña c'o dya mi pärãji 'ma ot'ü, pero ra xogü o̱ ndö yo nte, ra unüji ngüenda ja ga cja.
23 Nu'tsc'eji bübü in tsõgueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.
24 Xo o mama e Jesús o xipjiji:
—Rí dyätäji na jo yo o̱ jña Mizhocjimi yo i̱n äräji; ra dya'c'üji mas rí pärãji.
25 'Ma rí unnc'eji na jo ngüenda yo jña, Mizhocjimi ra dya'c'üji xenda rí tendiogueji yo. Zö i̱n cjijñiji c'ü ya i̱ pärãji 'na jña, pero 'ma dya rí unüji ngüenda, ra jñünnc'üji 'ma c'ü ts'iquë c'ü ya i̱n pärãji.

El ejemplo de la semilla que crece

26 Xe o ña e Jesús o mama:

—C'ü ni manda Mizhocjimi chjëntjovi nza cja 'na bëzo c'ü podü o ndëxü cja o̲ juajma.
27 'Ma xõmü ĩjĩ c'e bëzo. 'Ma ya ra jyas'ü, ra nanga ra ma pëpji. Nu c'o ndëxü c'o o mbodü nocü c'o. Pero dya pãrã c'e bëzo ja ga mbes'e c'o, ni ri ngueje ja ga te'e c'o.
28 Ngue e jõmü c'ü je cjapü ra te'e c'o ndëxü, 'ñe ra ngui'iji. Ot'ü ra mbes'e, nuc'ua ra nocü, cja rron c'os'ü o̲ nguĩ'ĩji. Nuc'ua ya ra ngui'i o ndëxü.
29 Nuc'ua 'ma ya ra jogüji ya ra ndagüji c'ua, na ngueje ya ni dyot'üji.

El ejemplo de la semilla de mostaza

30 Xe o ña e Jesús o xipjiji:
—Rá xi'ts'iji pje nza cja c'ü ni manda Mizhocjimi.
31 C'ü ni manda Mizhocjimi, chjëntjovi nza cja 'na ndömortasa c'ü o jñü 'na bëzo, cjanu o ma ndujmü. O ndömortasa xenda ts'iquë cja yo dyaja ndöpjindyo.
32 Pero 'ma ra nocü, xenda na nojo yo, que na ngueje yo pje nde ma c'ajna, na ndã'ã yo. Nguec'ua ga ẽjẽ yo s'ü ga dyät'äji o̲ t'oxüji nu.

El uso que Jesús hacía de los ejemplos

33 Na puncjü ejemplo c'o mi mama e Jesús ma xipji c'o nte o̲ jña angueze. O xipjiji texe yo jña yo mi sö ro tendioji.
34 Dya zopjüji ne ri 'naja jña c'ü dya ro jyëntspiji 'na ejemplo. Pero o xipji na jo c'o o̲ discípulo ja cja. O xipjiji 'ma mi cãrãtsjëji.

Jesús calma el viento y las olas

35 Nuc'ua c'ü nzhä'ä c'e pa'a c'ü, o mama e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:
—Möjö je rá pes'eji 'nanguarü a manu cja ne zapjü, eñe.
36 O 'ñezheji c'ua c'o nte. O dat'ü e Jesús cja 'na bü. C'o o̲ discípulo xo o dat'üji nu, o möji e Jesús. Mi järä nu, ja xe nzi o ts'ibü'ü c'o xo dat'ü c'o nte, xo möji e Jesús.
37 Jo ni vü'ü c'ua 'na ndajma c'ü me ma zëzhi. Me mi pjõ's'ü c'e ndeje ma mbo'o c'e bü'ü. Mi cjijñiji ro nizhi ndeje c'e bü'ü.
38 E Jesús je mi orü cja o̲ squina c'e bü'ü. Ma ĩjĩ. Mi jũ's'ü o̲ ñi cja 'na almada. C'o o̲ discípulo o zopjüji c'ua e Jesús. O xipjiji:
—Nu'tsc'e xöpüte, ñanga. ¿Cjo dya i̲n juentsquegöjme? 'Na rá tũgöjme.
39 O nanga c'ua e Jesús. O huënch'i c'e ndajma. O xipji c'e ndeje:
—Söya, juemegue.
Cjanu o böbü c'ua c'e ndajma; c'o ndeje, dya cja mi pjõ's'ü.
40 Nuc'ua o mama e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:
—Nu'tsc'eji, ¿jenga i̲n sũji? ¿Cjo dya i̲n ejmezügöji rí pjö'c'ügöji?
41 C'o discípulo me mi sũji, mi pötma mamaji:
—¿Pãrã, pje pjëzhi ne Jesús? Maco manda ra böbü e ndajma 'ñe yo ndeje, y nujyo, ätäji nu.

5

El hombre endemoniado de Gadara

1 O zät'äji c'ua a Gadara c'ü bübü a 'nanguarü c'e zapjü a Galilea.
2 'Ma ya vi mbes'e e Jesús cja c'e bü, o ẽjẽ c'ua 'na bëzo c'ü je vi 'ñeje cja panteón cja campo santo. O ẽ chjëvi e Jesús.
3 Nu c'e bëzo, mi bübü demonio cja o̲ mü'bü. Dya cja mi bübü cja ngumü c'e bëzo; ya je mi bübü cja panteón cja campo santo. Dya cja mi sö ro ndün't'üji co cadena.

4 Na ngueje ya ma puncjü vi ndün'tp'üji o̲ dyë 'ñe o̲ ngua co cadena. Nu c'e
bëzo mi c'üdütjo c'o cadena. Dya mi sö ro zürüji.
5 Xõmü ndempa mi nzhodü c'e bëzo cja t'eje 'ñe cja campo santo. Mi mapjü.
Xo mi jüntsjë o ndojo cja rron dyodütsjë o̲ ts'ingue.
6 Nuc'ua c'e bëzo o jñanda e Jesús 'ma ma ẽjẽ na jẽ. O cjuañi c'ua c'e bëzo.
'Ma o zät'ä a jmi e Jesús, cjanu o ndüñijõmü nu.
7 O mapjü na jens'e o mama:
—Nu'tsc'e Jesús, o̲ T'its'ü Mizhocjimi a jens'e, ¿pje i̲n pë'sc'ü rí ñugue co
nutscö? Rí ö'tc'ügö, dya rí tsjacügö rá ma sufrido.
8 O mama a cjanu na ngueje e Jesús o mama:
—Nu'tsc'e demonio, pedyegue cja ne bëzo.
9 E Jesús o dyönü c'ua c'e demonio:
—¿Pje ni chjütsc'e?
Cjanu o ndünrü c'ua:
—Ni chjüzü Legión na ngueje na puncjüzüjme, eñe.
10 C'e demonio c'ü mi chjü Legión mi ötü na puncjü e Jesús c'ü dya ro manda
c'o demonio ro mbedyeji cja c'e xoñijõmü.
11 Mi cãrã na puncjü o cuchi cja c'e t'eje ma ñõnüji.
12 Nuc'ua c'o demonio o dyötüji e Jesús o xipjiji:
—Chäcjöjme nu cja yo cuchi ngue c'ua je rá quich'igöjme nu.
13 Nuc'ua e Jesús o jyëzi c'ua c'o demonio ro möji nu cja c'o cuchi. O mbedye
c'ua c'o demonio cja o̲ mü'bü c'e bëzo. Je ma nguich'iji c'ua cja c'o cuchi.
Nuc'ua texe c'o cuchi cjanu o zöbuji cja c'e dyä'ä, o ma jyäji nu cja c'e ndeje. O
tsjünt'üji nu. C'o cuchi mi sö yeje mil c'o.
14 O cjuañi c'ua nu c'o mi c'as'ü c'o cuchi. O ma cöxteji cja c'e jñiñi 'ñe texetjo
c'ua ja mi cjogüji. O mbedye c'ua c'o nte cja c'e jñiñi, o ma nuji pje na mbëjë
c'o vi ts'a.
15 O zät'äji c'ua ja mi bübü e Jesús, o chöt'üji nu c'e bëzo c'ü vi mbedye c'o
demonio. Mi junrü c'e bëzo, ya mi je'e o̲ bitu, ya vi ndümbeñe. O zũji c'ua.
16 O ña c'ua c'o nte c'o vi jñanda, o xipjiji c'o ma säjä ja va tsja e Jesús va
pjongü c'o demonio c'o mi bübü o̲ mü'bü c'e bëzo. Nde xipjiji ja va ma nguich'i
c'o demonio cja c'o cuchi.
17 Nuc'ua c'o nte ya mbürü o dyötüji e Jesús ro mbedye nu ja je mi jnorü o̲
xoñijõmü anguezeji.
18 O dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü. Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi pjombgü demonio
cja o̲ mü'bü mi ötü e Jesús c'ü ro mëvi.
19 Pero e Jesús dya jyëzi ro mëvi, o xipji:
—Nzhogü, ma in nzungue. Rí xipji c'o in dyocjeji texe c'ua ja va juen'tsc'e
Mizhocjimi 'ñe c'ua ja va mböxc'ü, embe.
20 O ma c'ua c'e bëzo cja c'o dyëch'a jñiñi c'o xiji Decápolis, o ma mama texe
c'o vi tsja e Jesús 'ma o juentse. Texe c'o nte me mi dyönütsjëji ja va jocü e
Jesús c'e bëzo.

La hija de Jairo, y la mujer que tocó la ropa de Jesús

21 'Ma ya mi bübü e Jesús cja c'e bü, cjanu o möji c'ua c'ü 'na lado c'e zapjü.
'Ma o zät'äji nu, o jmurü c'ua na puncjü o nte a ñünü c'e ndeje nu ja mi bübü
e Jesús.
22 O ẽjẽ c'ua 'naja bëzo c'ü mi chjũ Jairo. Nuc'ü, mi xo'ñi nu cja 'na nitsjimi
a Israel. O jñanda mi bübü e Jesús, o ndüñijõmü c'ua cja o̲ jmi.
23 Mi mama c'e bëzo mi ötü e Jesús:

—Nu c'ü ín xunt'igö ya ngue ra ndũ. Xä'dä rí ma 'ñe's'e in dyë, ngue c'ua ra jogü y ra bübütjo.
24 O ma c'ua e Jesús, o mëvi c'e bëzo. Me ma puncjü nte mi pöji e Jesús, me mi chütüji ma möji.
25 Xo mi pa 'na ndixũ c'ü ya vi mezhe doce cjë c'ü mi dagü o cji.
26 Ya vi dyät'ä cja na puncjü o médico, hasta ya vi ndeze texe o̲ merio. Pero dya cjó sö ro jocü; xenda mi cjatjo, sido mi sufrido.
27 C'e ndixũ o dyärä c'o mi mamaji c'o mi cja e Jesús. Nuc'ua c'e ndixũ je mi pa a xütjü e Jesús; o ndönbü c'ua o̲ bitu.
28 Na ngueje mi cjijñi c'e ndixũ: "Nguextjo c'ü rá tjönbü o̲ bitu nu, exta ndixqui", eñe.
29 Exo böbü c'ua c'o cji c'o mi dagü. Exo zö c'ua c'ü ya vi jogü c'o me mi sufrido.
30 O mbãrã e Jesús c'ü cjó c'o vi jocü. O ñezhe a nde c'o nte, o mama:
—¿Cjó ngue c'ü o ndönngü ín bitu?
31 O ndünrü c'ua c'o o̲ discípulo o xipjiji:
—Nu'tsc'e i̲n cjague t'önü cjó ngue c'ü o ndö'tc'ü in bitu. Maco me nzhü'ü yo nte, me s'ixc'igueji, embeji.
32 Pero e Jesús mi janda texe cja c'o nte ngue c'ua ro jñanda cjó mi ngue c'ü vi ndötpü o̲ bitu.
33 C'e ndixũ mi pãrã c'ü ngue e Jesús vi jocü. Nguec'ua o ndüñijõmü cja o̲ jmi, cjanu o xipji c'ua c'ü mi ngue angueze vi ndönbü o̲ bitu ngue c'ua ro ndis'i. Nu c'e ndixũ me mi sũ, me mi mbĩ.
34 O mama c'ua e Jesús o xipji c'e ndixũ:
—Nu'tsc'e sünggü, ya jotsc'e dya, na ngueje i̲ 'ñejmezügö c'ü ro sö ro jo'c'üts'ü. Me rí mäjä rgui ma dya; dya cja rí sögue dya, c'ü me mi sufridogue.
35 'Ma xe ma ña e Jesús, o säjä c'ua 'naja c'ü je vi 'ñeje cja o̲ ngumü e Jairo, o ẽ xipji e Jairo:
—Nu c'ü rvá ẽcjö, nu c'ü in xunt'i ya ndũ c'ü. Dya cja ni jyodü rí xipji ne xöpüte ra ẽjẽ nu.
36 E Jesús dya tsjapü ngüenda c'o mi mamaji. C'ü o tsja, o xipji c'e bëzo c'ü mi xo'ñi:
—Dya rí sũ'ũ. Extí jñunt'ü in mü'bü c'ü ra bübütjo c'ü in xunt'igue.
37 Nuc'ua e Jesús o zidyi e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan c'ü nu cjuarma e Jacobo ro möji angueze. Nguextjo c'o o möji cja o̲ ngumü c'e bëzo c'ü mi xo'ñi cja c'e nitsjimi. Dya jyëzi c'o dyaja ro möji.
38 O zät'äji c'ua cja c'e ngumü. O jñanda e Jesús c'o nte c'o mi cãrã nu, me mi mapjü ma huëpiji c'e añima.
39 Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo. O mama c'ua o xipjiji:
—¿Jenga me i̲n mapjü gui huëpiji ne xunt'i? Dya tũ nu, ĩjĩtjo.
40 Nuc'ua c'o nte o ndenbetjoji e Jesús va tsjapüji burla. Nuc'ua e Jesús, c'ü o tsja, o pjongü a tji c'o nte. Cjanu o tsjocü c'ü nu papá 'ñe c'ü nu mamá c'e xunt'i, cja na 'ñe c'o jñi discípulo c'o mi dyoji e Jesús. Nuc'o, 'ñe e Jesús o cjogüji a mbo nu ja ma o'o c'e xunt'i.
41 Nuc'ua e Jesús o pënchp'i o̲ dyë c'e xunt'i, o xipji:
—Talita, cumi, o 'ñembe.
C'o jña c'o, ne ra mama: Nu'tsc'e xunt'i, rí xi'ts'i, ñanga.
42 O nanga c'ua c'e xunt'i, o nzhodü c'ua. Ya mi pë's'i doce cjë'ë c'e xunt'i. Me co zũ c'ua c'o mi cãrã nu. Dya mi pãrãji pje ro nguijñiji.

43 Nuc'ua o xipji e Jesús anguezeji c'ü dya cjó ro xipjiji c'ü vi jñandaji. Cjanu
o mama ro unüji pje ro zi c'e xunt'i.

6

Jesús en Nazaret

1 Cjanu o mbedye c'ua nu e Jesús, o ma nu ja mi menzumü. O möji c'o o̱
discípulo.
2 Nuc'ua c'e pa c'ü mi söyaji, o mbürü o xöpü yo nte a mbo cja c'e nitsjimi.
Na puncjü nte c'o mi ärä, me mi önütsjëji mi mamaji:
—¿Cjó jíchi ne bëzo? ¿Ja va mbãrã nu, 'ñe ja ga tsja c'o me na nojo c'o nunca
rí ärägöji?
3 ¿Cjo dya nguejnu e yaxü nu, o̱ t'i e María? ¿Cjo dya ngue nu cjuarma e
Jacobo 'ñe e José 'ñe e Judas 'ñe e Simón? ¿Cjo dya xo bübü c'o o̱ cjü cja ne jñiñi
va?, eñeji.
Nguec'ua ma ünbüji e Jesús.
4 E Jesús o xipji c'ua anguezeji:
—'Na profeta nde respetaoji nu ja dya ri menzumü y ätäji. Pero nu ja ri
menzumü, dya respetaoji c'ü. Ni xo ri ngue c'o o̱ dyoji, ni ri ngue c'o ri cãrã o̱
ngumü, dya xo respetaoji c'ü, embeji.
5 E Jesús dya sö ro tsja c'o na nojo cja c'e jñiñi. Nguextjo o 'ñe's'e o̱ dyë ja nzi
c'o mi sö'dyë. O jocüji c'ua.
6 Me mi cjijñi e Jesús na ngueje dya mi ejmeji angueze. Nuc'ua e Jesús o ma
cja c'o ts'ijñiñi c'o bëxtjo mi järä, o ma xöpü c'o nte.

Jesús manda a los discípulos a predicar

7 Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'o doce o̱ discípulo ro ẽjẽji cja o̱ jmi. Cjanu o ndäjäji
c'ua nde yeje nde yeje ro ma zopjüji c'o nte. Xo o unüji c'ü ja rvá sö ro pjongüji
o demonio cja o̱ mü'bü yo nte.
8 O xipjiji, dya pje ro ndunüji c'o rví jyodüji cja 'ñiji. Nguextjo 'na ch'äjä
c'ü ro jñünü nzi 'najaji. Dya ro ndunüji xëdyi ne ri ngueje merio. Dya xo ro
nganaji mape.
9 Nguextjo o tjĩza ro ndin'ch'iji. Dya xo ro jyänsp'ä o̱ bituji.
10 Xo o mama e Jesús o xipjiji:
—Cja ngumü c'ua ja rí sät'äji, je rí oxüji nu hasta 'ma cja rí ñe rí pedyeji, dya
rí pötqueji ngumü rgui oxqueji.
11 'Ma rí sätc'eji cja 'na jñiñi, 'ma dya ra säc'eji, 'ma dya ra dyä'tc'äji c'o rí
xipjiji, rí pedyeji 'ma nu. Rí jyä'bäji o jõmü c'o ya rguí jyäs'ä in cuaji, ngue c'ua
ra unü ngüenda c'o menzumü nu, que vi tsjaji na s'o, dya säc'eji. Na cjuana
rí xi'tsc'öji, nu pa c'ü ra tjün ngüenda, xenda ra sufrido c'o cãrã c'e jñiñi c'ü,
que na ngueje ra sufrido c'o mi cãrã a Sodoma, 'ñe a Gomorra c'o o chjotü
Mizhocjimi mi jinguã na ngueje c'ü me ma s'oji.
12 Nuc'ua c'o discípulo o möji c'ua. O ma zopjüji c'o nte. Mi xipjiji c'ü mi
jyodü ro nzhogü o̱ mü'büji.
13 Mi pjongüji na puncjü o demonio cja o̱ mü'bü c'o nte. Xo mi cosp'üji aceite
na puncjü c'o mi sö'dyë, y o jocüji.

La muerte de Juan el Bautista

14 E Herodes c'ü mi manda a Galilea, o dyärä texe c'o na nojo c'o mi cja e
Jesús, na ngueje texetjo me mi mama c'o nte c'o. O mama c'ua e Herodes:

—E Juan c'ü mi jichi yo nte cja ndeje, ya tetjo, ya bübütjo na yeje. Nguec'ua na zëzhi angueze ga tsja'a na puncjü c'o na nojo, embeji.

15 Bübü c'o mi mama:

—C'ü cja yo me na nojo, ngueje c'e profeta Elías c'ü ya ẽjẽ na yeje.

Dyaja c'o mi mama:

—Ngueje 'naja profeta c'ü chjëntjovi nza cja c'o profeta c'o mi cãrã mi jinguã.

16 Pero e Herodes 'ma o dyärä o mama:

—C'ü cja'a yo, ngueje e Juan c'ü ró mandagö o jñüpcüji o̱ ñi. Ya te'etjo c'ü, embeji.

17 Ngue e Herodes c'ü vi manda o ma zürüji e Juan; cjanu o ngot'üji c'ua a pjörü. O tsja a cjanu e Herodes na ngueje, 'ma xe mi bübütjo e Juan, e Herodes vi chjüntüvi c'ü nu bëpe c'ü mi chjũ Herodías. Nu c'e ndixũ mi ngue o̱ su e Felipe c'ü nu cjuarma e Herodes.

18 Nguec'ua o mama e Juan o xipji e Herodes:

—Dya sö rí 'ñejegue nu su nin cjuarma, embe.

19 Nuc'ua e Herodías me mi ünmbü e Juan. Me mi ne ro mbö't'ü, pero dya mi sö.

20 Na ngueje e Herodes mi sũ e Juan, na ngueje mi pãrã mi ngueje 'naja bëzo c'ü mi cja c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. Nguec'ua e Herodes dya mi jëzi cjó pje ro tsjapü e Juan. Me mi mäjä e Herodes ma dyärä c'o mi mama e Juan, pero dya go creo na ngueje mi yembeñe.

21 O ẽ c'ua 'na nu pa'a, o chöt'ü e Herodías ja rvá mbö't'ü e Juan. C'e pa c'ü, vi säs'ä o̱ cjë e Herodes. O tsja mbaxua e Herodes. O zojnü c'o mi menzumü a Galilea c'o pje mi pjëzhi 'ñe c'o jmu 'ñe c'o comandante.

22 Nuc'ua c'ü o̱ xunt'i e Herodías o ẽ neme a jmi nu c'o mi cãrã cja c'e mbaxua. Me go mäjä c'ua e Herodes 'ñe c'o mi cãrã nu. Nuc'ua e Herodes c'ü mi rey o xipji c'e xunt'i:

—Dyötcü texe c'ü rí ñe, nde rá da'c'ü.

23 Xo o mama:

—C'ua ga mbãrã Cjimi 'ma pje rí dyötcü, zö ri ngue nde'e c'o rí mandagö, nutscö rá da'c'ü, eñe e Herodes.

24 O mbedye c'ua c'e xunt'i, o ma xipji c'ü nu mamá:

—Xitsi, ¿pje rá ötü e Herodes?

O ndünrü c'ua c'ü nu mamá o xipji:

—Dyötpü o̱ ñi e Juan c'ü mi jichi cja ndeje yo nte.

25 Nuc'ua nzi va cjogü c'e xunt'i nu ja mi bübü c'e rey Herodes, o xipji:

—Rí negö extí dyacü o̱ ñi e Juan c'ü mi jichi yo nte, jñüncü cja 'na tramojmü, eñe c'e xunt'i.

26 Me co nguijñi c'ua c'e rey Herodes. Pero jo ni mbeñe c'ü vi nädä Cjimi, 'ñe c'ü ya vi dyärä c'o nte c'o ma cã'ã nu; nguec'ua dya o ne ro xipji c'e xunt'i c'ü dya ro unü.

27 C'e rey jo ndäjä c'ua 'na xondaro c'ü ro ma jñüpcü o̱ ñi e Juan. O ma c'ua c'e xondaro, o ma jñüpcü o̱ ñi e Juan nu cja c'e pjörü.

28 Cjanu o jün c'ua cja 'na tramojmü, cjanu o unü c'e xunt'i. Cjanu o ma c'ua c'e xunt'i o ma unü c'ü nu nana.

29 Nuc'ua c'o o̱ discípulo e Juan, 'ma o dyärä mi mamaji c'ü vi bö't'ü e Juan, o möji o ma nduns'üji o̱ cuerpo. Cjanu o ma dyögüji c'ua.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

30 Nuc'ua c'o discípulo c'o vi ndäjä e Jesús o nzhogüji nu ja mi bübü angueze,
o xipjiji e Jesús texe c'o vi tsjaji 'ñe c'o vi xöpüji c'o nte.
31 Ma puncjü nte c'o mi ma mi 'ñeje, nguec'ua e Jesús 'ñe c'o o̲ discípulo dya
mi sö ro ziji xëdyi. Nguec'ua o mama e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:
—Möjö nu ja dya cjó ndeñe. Rá cãrãtsjëji nu ngue c'ua rá söyaji 'na ndajme,
eñe.
32 O mötsjëji c'ua cja 'naja bü o zät'äji nu ja dya mi cãrã o nte.
33 Na puncjü nte c'o o jñanda 'ma o möji. O mbãrãji mi ngueje e Jesús 'ñe c'o o̲
discípulo. Nguec'ua c'o nte o mbedyeji cja c'o jñiñi o nzhodütjoji va möji. Ot'ü
o zät'ä c'o nte nu ja ro zät'ä e Jesús 'ñe c'o o̲ discípulo.
34 'Ma o mbes'e e Jesús cja c'e bü, o jñanda ya mi cãrã na puncjü nte. Mi
chjëntjoji nza cja o ndënchjürü 'ma dya cjó pjörü. E Jesús me mi juentse c'o
nte. O mbürü o xöpüji c'ua, o xipjiji na puncjü jña.
35 Nuc'ua 'ma ya o nzhä'ä, o ëjẽ c'o o̲ discípulo e Jesús cja o̲ jmi angueze, o
xipjiji:
—Ya nzhä'ä. Nu va rí cãrãji, ndajyadü va.
36 Xipji yo nte ra möji cja yo jñiñi yo bëxtjo, 'ñe a ma a ñünü c'ua ja cãrã o
nte, ngue c'ua ra ndõmüji pje ra ziji.
37 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji rí unügueji pje ra ziji.
Anguezeji o ndünrüji o mamaji:
—¿Cjo i̲n ne rá ma tõmüjme ye mil mbëxo o tjõmëch'i c'ü rá unüjme c'ü ra ziji?
38 O ndünrü c'ua e Jesús, o dyönüji:
—¿Ja nzi tjõmëch'i i̲n jünji? Ma ñuji.
O ma nuji c'ua. Cjanu o ẽji c'ua, o mamaji:
—Rí jünjme tsi'ch'a tjõmëch'i cja na yeje jmõ'õ.
39 O mama c'ua e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:
—Xipjiji yo nte ra mimiji cja o t'ëbi. Nde ra jyadüji rgá mimiji, embeji.
40 Nuc'ua c'o nte o mimiji. O xõgüji, bübü c'o nde mi ciento va mimiji. Bübü
c'o nde mi cincuenta va mimiji.
41 Nuc'ua e Jesús o jñü c'o tsi'ch'a tjõmëch'i 'ñe c'o yeje jmõ. Cjanu o nä's'ä
c'ua a jens'e va unü na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o xëdyi c'ua c'o tjõmëch'i. Cjanu
o unü c'o o̲ discípulo ngue c'ua ro unüji c'o nte. Xo o xënmbiji texeji c'o yeje
jmõ'õ.
42 O ziji texeji o nijmiji.
43 Nuc'ua c'o discípulo o nguis'iji c'ua c'o tjõmëch'i 'ñe c'o jmõ c'o o mbon-
cjütjo. O nizhitjo doce bos'i.
44 Nu c'o bëzo c'o o zi c'o tjõmëch'i 'ñe c'o jmõ mi sö tsi'ch'a mil.

Jesús camina sobre el agua

45 Nuc'ua e Jesús o xänbä c'o o̲ discípulo ro dat'üji cja c'e bü'ü, ro möji a
Betsaida cja c'ü 'nanguarü c'e tazapjü. Nuc'ua 'ma ya mi ma c'o discípulo, e
Jesús o xipji c'o nte ro möji o̲ ngumüji.
46 Nuc'ua 'ma ya vi ma c'o nte, o ma e Jesús cja 'na t'eje, o ma dyötü
Mizhocjimi.
47 Nuc'ua 'ma ya vi xõmü, nu c'e bü'ü ya mi pa a nde cja c'e tazapjü. Pero e
Jesús mi 'natsjë a ñünü cja c'e ndeje.
48 O jñanda e Jesús dya mi sö c'o o̲ discípulo ro ndütüji c'e bü na ngueje c'e
ndajma mi 'ñeje nu ja mi möji. Nuc'ua 'ma ya ma 'ñetsajõmü, o ma e Jesús mi

nzhodü a xes'e cja c'e ndeje; mi ma nu ja ma cã'ã c'o o̱ discípulo cja c'e bü'ü. Mi ne ro cjogütjo e Jesús.

49-50 Nuc'ua c'o o̱ discípulo, 'ma o jñandaji ma nzhodü e Jesús a xes'e cja c'e ndeje, mi cjijñiji mi ngueje 'na piche. Me co zũji texeji. O mapjüji o mamaji:

—Chjã, 'na piche nu va ẽ nu, eñeji.

Nuc'ua e Jesús o zopjüji o xipjiji:

—Nguezgö. Zëchi in mü'büji, dya rí sũgueji.

51 O dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü nu ja ma cã'ã c'o o̱ discípulo. O söya c'ua c'e ndajma. C'o discípulo me mi sũji me mi dyönütsjëji ja va zädä c'ü o söya c'e ndajma.

52 Na ngueje dya mi pãrãji pje mi ne ro mama 'ma o tsjapü e Jesús o puncjü c'o tjõmëch'i. Ma me o̱ mü'büji, dya mi sö ro nguijñiji pje mi ne ro mama c'o na nojo c'o mi cja e Jesús.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

53 O zät'äji c'ua cja 'nanguarü c'e zapjü cja c'e xoñijõmü c'ü xiji Genesaret. O ndün't'üji na jo c'e bü'ü.

54 'Ma o mbes'eji cja c'e bü'ü, c'o nte c'o mi cãrã nu, exo mbãrãji mi ngue e Jesús c'ü vi säjä.

55 O ma cöxteji texe cja c'e jñiñi. Cjanu o mbürü o sinpiji e Jesús c'o mi sö'dyë co texe c'o ma os'üji. O sinpiji nu c'ua ja mi äräji mi bübü e Jesús.

56 Texe c'ua ja mi sät'ä e Jesús, cja o ts'ijñiñi 'ñe cja o ndajñiñi 'ñe cja o ngumü c'o mi järätsjë cja batjü, mi emeji nu c'o mi sö'dyë cja o 'ñiji. C'o nte o dyötüji e Jesús c'ü ro ndötpüji zö ri nguextjo o̱ fleco c'ü o̱ bitu angueze. Texe c'o o ndötpü, o ndis'i c'o.

7

Lo que hace impuro al hombre

1 Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi, o mbedyeji a Jerusalén o säjäji cja e Jesús.

2 O jñandaji c'ü dya o xindyë c'o o̱ discípulo e Jesús ante c'ü ro ziji o xëdyi.

3 Nu c'o fariseo 'ñe c'o dyaja menzumü a Israel mi cjaji c'ua ja nzi ma tsja o̱ tjũrü c'o o̱ mboxtitaji. Nguec'ua dya ra ziji xëdyi 'ma dya ot'ü ra xindyëji.

4 'Ma ra nzhogüji cja chõjmü, cja ra ziji xëdyi 'ma ya ra nguarü ra xindyëji na jo. Na puncjü tjũrü c'o mi sũpüji. Mi xibiji o xalo 'ñe o s'äbä 'ñe o mojmü c'o mi dyavo metal.

5 Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi o xipjiji e Jesús o mamaji:

—¿Jenga yo in discípulogue, dya sũpüji yo tjũrü yo o zocüzüji c'o mi tataji? Maco dya xindyëji 'ma siji o xëdyi.

6 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji i̱n cjapqueji c'ü me na jotsc'eji, pero dya cjuana. Na cjuana c'ü o mama e Isaías c'ü ja ga cjatsc'eji. O mama a cjava va pätpä Mizhocjimi:

Nujyo nte yo, sũcö yo, pero nguextjo co o̱ neji.
O̱ mü'büji, na jẽ jyadü co nuzgö.

7 Bë ga zũcö yo. Jizhiji yo o̱ tjũrü o nte, cjapüji c'ü ri ngueje o̱ jña Mizhocjimi yo jizhiji, eñe e Isaías.

8 Dya i̱n cjaji c'ü manda Mizhocjimi. Ngueje c'o o̱ tjũrü yo nte c'o i̱n cjaji.

9 Xo o xipjiji:

—In cjijñiji na jo c'ü in cjaji. Dya in cjapüji ngüenda c'ü manda Mizhocjimi, ngue c'ua gui tsjatsjëji in chjũrüji.
10 O mama a cjava e Moisés: “S'iyaji nin tataji, 'ñe nin nanaji. C'ü ra zadü nu tata o nu nana, ra mbö't'üji c'ü”, eñe e Moisés.
11 Pero nu'tsc'eji in mangueji 'ma pje ni jyodü c'o nu tata 'naja nte, sö ra mama c'e nte ra xipji c'o nu tata: “Dya sö rá pjöxc'üvi. Ya ró mama rá unügö Mizhocjimi texe c'o ro sö ro da'c'üvi”, ra 'ñembevi.
12 Nguec'ua dya cja in jëziji pje xe ra unü c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana.
13 A cjanu in cjapüji c'ü dya ni muvi c'ü mama Mizhocjimi, na ngueje in jizhiji yo o tjũrü c'o nin mboxtitaji. Na puncjü c'o in cjaji a cjanu.
14 Nuc'ua e Jesús o xipji na yeje c'o nte:
—Chëzhiji a 'ñecjua. Dyätcäji in texeji, ngue c'ua rí pãrãji ja ga cja'a.
15 Dya ngueje o jñõnü c'o ra zi 'na nte c'ü ra tsjapü ra tsja c'o na s'o. C'ü ra tsjapü ra tsja na s'o, ngue c'o na s'o c'o ra nguijñi a mbo o mü'bü.
16 Nu'tsc'eji bübü in tsõji, rí dyäräji yo jña yo.
17 Nuc'ua e Jesús o xõgü cja c'o nte, o cjogü a mbo c'e ngumü. Nuc'ua c'o o discípulo e Jesús o dyönüji pje mi ne ro mama c'o jña c'o cja vi mama angueze.
18-19 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—¿Cjo xo 'ñetsc'eji xo bë'tsc'eji rí pãrãgueji ja cja c'o jña c'o cja ró mangö? O jñõnü c'o si 'naja nte, dya s'onbü o mü'bü, na ngueje je sät'ä cja o pjeme, y je nde ni mbedye a ndü'bü c'o.
A cjanu o mama e Jesús c'ü nde na jo texe o jñõnü c'o pje nde si yo nte.
20 Xe o ña e Jesús o mama:
—Nu c'o bübü cja o mü'bü 'na nte ngue c'o ni s'onbü c'e nte c'ü.
21-22 Na ngueje je ngueje cja o mü'bü yo nte, nu ja ni 'ñeje c'o pjeñe c'o na s'o, nguec'ua ga tsãji o ndixũ, 'ñe yo ndixũ tsãji o bëzo, 'ñe cjaji a cjanu c'o pje nde na s'o, 'ñe pje c'o põnüji, 'ñe pö't'üteji, 'ñe nepeji c'o pë's'i yo nu minteji, 'ñe nuji na ü, 'ñe ojnüteji, 'ñe cjaji texe c'o va ẽjẽ o pjeñeji, dya c'a's'üji, 'ñe envidiaji, 'ñe santeji, 'ñe cjapütsjëji na nojo, 'ñe dya pãrãji pje na mbëjë c'o na jo.
23 Texe yo na s'o nguejyo ni s'odü o mü'bü 'naja nte, na ngueje je ni 'ñeje cja o mü'bü.

Una mujer extranjera que creyó en Jesús

24 Nuc'ua o mbedye nu e Jesús, o ma cja c'o jñiñi a Tiro 'ñe a Sidón. O cjogü a mbo cja 'na ngumü. Mi ne c'ü dya cjó ro mbãrã cjo mi bübü nu; pero o mbãrãji.
25 'Naja ndixũ o dyärä mi mamaji mi bübü e Jesús. C'ü o ts'ixunt'i c'e ndixũ mi bübü demonio cja o mü'bü. Nuc'ua c'e ndixũ o ma nu ja mi bübü e Jesús; o ndüñijõmü cja o jmi.
26 C'e ndixũ je mi menzumü a Fenicia c'ü tsja a Siria. Dya mi menzumü cja c'o mi Israel. C'e ndixũ o dyötü e Jesús ro pjongü c'e demonio cja c'ü nu ts'ixunt'i.
27 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Ot'ü ra zi'i yo t'i; na ngueje dya jo ra jñünbüji o xëdyi yo t'i, c'ü ra panbaji o dyo'o.
28 O ndünrü c'ua c'e ndixũ o xipji:
—Jãgã, na cjuana c'ü in mangue, ín Jmuts'ügö. Pero zö jyëntsquijme dyo'o c'o in menzumügueji a Israel, in pãrãgue ja ga cja yo dyo'o, si'iji c'o ngünxëdyi c'o jäbä cja mexa, c'o jä'bä c'o ts'it'i.
29 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Na jo c'ua ja gui mangue. Nguec'ua sö rí nzhogü cja in nzungue. C'e demonio ya mbedye cja in xunt'i.
30 O ma c'ua c'e ndixũ, o zät'ä o̲ ngumü. O nu'u ya vi mbedye c'e demonio cja c'e xunt'i, ya mi söya c'e xunt'i.

Jesús sana a un sordomudo

31 Nuc'ua e Jesús o mbedye na yeje cja c'o jñiñi c'o mi järä a Tiro, o cjogü cja c'o jñiñi c'o mi järä a Sidón 'ñe a Decápolis. O zät'ä cja c'e zapjü a Galilea.
32 O sinpiji c'ua 'naja bëzo c'ü mi ngogõ, xo mi c'ünje c'e bëzo. O dyötüji e Jesús ro 'ñe's'e o̲ dyë cja c'e bëzo.
33 E Jesús o xõcü c'ua c'e bëzo c'ü mi ngogõ. O c'uã't'ã c'ua o̲ ñidyë cja o̲ ngõ'õ. Cjanu o zos'ü o̲ ñidyë, o ndötpü c'ua o̲ c'ijñi c'e bëzo.
34 O nä's'ä c'ua a jens'e e Jesús. O yeya, o mama c'ua:
—Efata, eñe.
C'e jña ne ra mama: “Xogü.”
35 Ya o dyärä c'ua c'e bëzo. Xo o jogü c'ua o̲ c'ijñi, o ña c'ua na jo.
36 E Jesús o manda c'ua c'ü dya cjó ro ma xipjiji c'ü vi tsja angueze. Pero 'ma o xipjiji dya ro mamaji, xenda mi mamaji c'ua.
37 Me mi sũ c'ua c'o nte, mi mamaji:
—Me na jo texe yo cja'a ne bëzo nu. Cjapü ra dyärä yo ngogõ, 'ñejyo ngone cjapü ra ña'a.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

1 Dya mezhe c'ua, o jmurü na yeje na puncjü o nte. Mi ojtjo pje ro ziji. Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'o o̲ discípulo c'ü je ro chëzhiji cja o̲ jmi, cjanu o xipjiji:
2 —Rí juentscö yo nte, na ngueje ya pa jñipa c'ü ya ró cãrãgöji va, y dya cja jünji pje ra ziji.
3 'Ma rá täjäji ra möji o̲ ngumüji c'ü dya ra ziji o xëdyi, ra tõgüji cja 'ñiji. Cãrã yo vi 'ñeje na jẽ.
4 O ndünrü c'ua c'o o̲ discípulo o xipjiji e Jesús:
—¿Ja ri bübü va o tjõmëch'i c'ü rguí nijmi yo nte yo na puncjü? Na ngueje rí cãrãgöji va cja ne ndajyadü.
5 O ndünrü c'ua e Jesús o dyönüji:
—¿Ja nzi tjõmëch'i i̲n jüngueji?
Anguezeji o mamaji:
—Yenchotjo yo rí jünjme.
6 Nuc'ua e Jesús o manda c'ua c'o nte ro mimiji a jõmü. Cjanu o jñü c'ua c'o yencho tjõmëch'i. Cjanu o unü na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o xëdyi c'ua c'o tjõmëch'i, cjanu o unü c'o o̲ discípulo. Nuc'ua c'o o̲ discípulo o unüji c'ua c'o nte'e.
7 Xo mi jünji ja nzi ts'ijmõ. E Jesús xo o unü na pöjö Mizhocjimi c'o jmõ, cjanu o xipji c'o o̲ discípulo xo ro unüji c'ua c'o nte.
8 O ziji c'ua; o nijmiji na jo. Nuc'ua o nguis'itjoji c'ua c'o ts'ipëraso c'o vi mboncjütjo. O nizhi yencho bos'i c'o.
9 Nu c'o nte c'o o zi, mi nziyo mil c'o. Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua c'o nte ro möji o̲ ngumüji.
10 Cjanu o dat'ü c'ua cja c'e bü'ü co c'o o̲ discípulo. O möji c'ua cja c'o jñiñi a ma a Dalmanuta.

Los fariseos piden una señal milagrosa

11 'Ma ya vi zät'äji nu, o säjä c'ua c'o fariseo. O ẽ zöji o jña e Jesús. O dyötüji
c'ü pje ro jñandaji c'ü rví 'ñeje a jens'e, ngue c'ua ro mbãrãji pje mi pjëzhi e
Jesús.
12 O yeya e Jesús o xipjiji:
—Yo nte yo cãrã yo cjë dya, ¿jenga örüji pje ra jñandaji ngue c'ua ra mbãrãji
pje pjëtscö? Na cjuana c'ü rí mangö, dya ra ch'unüji c'ü ra jñandaji.
13 O ma c'ua e Jesús o zogütjo c'o fariseo. O dat'ü cja c'e bü, o möji c'o o̲
discípulo c'ü 'na lado cja c'e zapjü.

La levadura de los fariseos

14 C'o o̲ discípulo e Jesús, 'natjo tjõmëch'i c'ü vi jñünüji 'ma o dat'üji cja c'e bü,
na ngueje vi jyombeñeji.
15 Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—Pjötpüji ngüenda c'o o̲ levadura c'o fariseo 'ñe c'o o̲ levadura e Herodes.
16 C'o discípulo mi pötma mamaji:
—Xitscöji a cjanu ne Jesús, na ngueje c'ü dya ró jüngöji o tjõmëch'i.
17 Mi pãrã e Jesús c'ü mi cjijñiji, nguec'ua o xipjiji c'ua:
—¿Jenga i̲n pötqui mamaji na ngue c'ü dya i̲ jñüji o tjõmëch'i? ¿Cjo dya be i̲n
pãrãgueji c'ü sö rá da'c'eji c'ü rí si'iji? ¿Cjo ya me na me in mü'büguejí?
18 ¿Cjo dya i̲n jandagueji co in chöji? Bübü in tsõji. ¿Cjo dya pje i̲n äräji? ¿Cjo
dya i̲n mbeñeji?
19 Nu 'ma ró xënmbi c'o tsi'ch'a tjõmëch'i, o nijmi c'o tsi'ch'a mil o bëzo. ¿Ja
nzi bos'i o ts'ipëraso c'o i̲ tsis'iji?
Anguezeji o ndünrüji o xipjiji:
—O nizhi doce c'o bos'i c'o o mboncjü.
20 Xe o ña e Jesús o xipjiji:
—Nu 'ma ró xënmbi c'o yencho tjõmëch'i, o nijmi c'o nziyo mil o bëzo. ¿Ja nzi
o bos'i o ts'ipëraso c'o i̲ tsis'iji?
Anguezeji o ndünrüji o xipjiji:
—O nizhi yencho c'o bos'i c'o o mboncjü.
21 Nuc'ua o mama e Jesús o xipjiji:
—¿Cjo dya be i̲n tendioji ja cja c'ü rí xi'ts'igöji?

Jesús sana a un ciego en Betsaida

22 Nuc'ua o zät'ä e Jesús 'ñe c'o o̲ discípulo a Betsaida. C'o nte o sinpiji 'naja
bëzo c'ü mi ndëzhö. Mi ötüji e Jesús ro 'ñe's'e o̲ dyë cja c'e bëzo c'ü mi ndëzhö.
23 Nuc'ua e Jesús o pënchp'i o̲ dyë, o zidyi a ñünü cja c'e jñiñi. Cjanu o ngosp'ü
c'ijñi o̲ ndö'ö. Cjanu o 'ñe's'e c'ua o̲ dyë'ë. O mama c'ua e Jesús:
—Nu'tsc'e, ¿cjo ya i̲n janda?
24 O ndünrü c'ua c'e bëzo o mama:
—Rí jandagö yo bëzo; 'ñetse nza cja za'a. Pero nzhodüji.
25 Nuc'ua e Jesús o 'ñe's'e na yeje o̲ dyë cja o̲ ndö c'e ndëzhö. O nguinch'i c'ua
na jë c'e bëzo. O jogü o̲ ndö'ö. Ya ndäcä c'ua na jo texe.
26 E Jesús o ndäjä c'ua cja o̲ ngumü. O mama e Jesús o xipji c'e bëzo:
—Dya rí sät'ä cja c'e jñiñi. Dya cjó rí ma xipji nu, c'o ró cjagö.

Pedro declara que Jesús es el Cristo

27 Nuc'ua e Jesús 'ñe c'o o̲ discípulo o möji cja c'o jñiñi c'o tsja a Cesarea de
Filipo. 'Ma mi pöji cja 'ñiji o tsja t'önü e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:
—¿Pje mama yo nte pjëtsigö?
28 O ndünrü c'ua anguezeji:

—Bübü c'o mama ngue'tsc'e e Juan c'ü mi jichi cja ndeje yo nte. Dyaja c'o mama ngue'tsc'e e Elías. Dyaja c'o mama ngue'tsc'e 'naja c'o profeta c'o mi cãrã mi jinguã.

29 O mama c'ua e Jesús o dyönüji:

—Natsc'eji, ¿pje in mangueji? ¿Pje pjëtsigö?

O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:

—Ngue'tsc'e e Cristo o 'ñempc'egue Mizhocjimi rí mandague.

30 Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua c'o o discípulo c'ü dya cjó ro xipjiji c'ü mi ngue Cristo c'ü.

Jesús anuncia su muerte

31 Nuc'ua o mbürü e Jesús o xipji c'o o discípulo c'ü mi jyodü ro zädä. O xipjiji:

—Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ni jyodü me rá sufridogö na puncjü. Ra jñüncü ngüenda c'o tita c'o pje pjëzhi, 'ñe c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o xöpü o ley Mizhocjimi, ra mamaji c'ü na s'o c'ü rí cjagö. Nuzgö ra mbötcügöji. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tegö rá bübütjo na yeje.

32 O xipjiji na jo'o yo jña'a yo. Nuc'ua e Pedro o xõcü 'na lado e Jesús, y o mbürü o hüench'i.

33 O ñezhe c'ua e Jesús, o jñanda c'o dyaja o discípulo. O mama c'ua e Jesús o huënch'i e Pedro:

—C'ueñe cja ín jmigö, Satanás. Nu c'ü in cjijñigue, dya pje ngue c'ü cjijñi Mizhocjimi; ngueje c'ü je cjijñi yo nte.

34 Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'ua c'o nte 'ñe c'o o discípulo; o xipjiji:

—'Ma cjó c'o ne ra ndünt'ü ín xütjügö, dya ra tsja c'ua ja nzi ga netsjë. Ra bübü dispuesto ra sufrido o ra ndũ. Y ra ndenngue co nutscö.

35 Na ngueje nu c'o dya bübü dispuesto ra sufrido o ra ndũji, dya ra chöt'üji c'ü rguí bübütjoji. Pero nu c'o bübü dispuesto ra bö't'ü na ngue c'ü ni 'ñejmezügöji 'ñe c'ü ni xipjiji yo nte xo ra 'ñejmezüji, ra chöt'üji c'ü rguí bübütjoji.

36 Nu 'ma ro tsja 'na nte ro tsjapü o cjaja texe yo bübü va cja ne xoñijõmü, pero 'ma ro jyëzi Mizhocjimi c'e nte, ¿pje rví muvi?

37 Na ngueje, 'ma ya jyëzi Mizhocjimi 'na nte, dya ra sö c'e nte pje ra unü Mizhocjimi ngue c'ua ra ẽ bübü Mizhocjimi co angueze.

38 Yo pa dya yo, ya mbëtspiji o jña Mizhocjimi; me cjaji na s'o. Nu c'ü ra tseje rgá 'ñejmezü 'ñe ín jñagö, nuzgö dya rá recibido angueze 'ma rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi. Rá ẽcjö na yeje; c'ua ja ga cja me na zö c'ü mi Tatagö, je rga cjazgö nu 'ma rá ẽcjö. Rá ẽcjö co o anxe Mizhocjimi; me rrã zözgöjme.

9

1 Xo o mama e Jesús:

—Na cjuana rí xi'tsc'öji, bübü nu yo cãrã va, yo dya ra ndũ'ũ hasta 'ma cja ra nu'uji ja ga cja 'ma ra manda Mizhocjimi co texe o poder.

La transfiguración de Jesús

2 'Ma ya vi cjogü 'ñanto pa, e Jesús o zidyi e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan. O mötsjëji cja 'na t'eje c'ü me ma ndã'ã. 'Ma mi jandaji, 'nangua o pötü c'ua o jmi e Jesús.

3 Xo pötü c'ua ja ma 'ñetse o bitu, me mi juës'i, me ma t'öxü nza cja xitsji. Ni ri 'naja mbedye cja ne xoñijõmü c'ü ra tsjapü me rrã t'öxü a cjanu.

4 Jo ni 'ñetse c'ua e Elías 'ñe e Moisés, mi ñaji e Jesús.

5 Nuc'ua o ña c'ua e Pedro o xipji e Jesús:
—Xöpüte, me na jo rí cãrãgöji va. Rá ät'äjme jñi ts'ingumü co dyëza. 'Naja c'ü rá ä'tc'öjme, 'naja c'ü rá ä'tp'äjme e Moisés, 'naja c'ü rá ä'tp'äjme e Elías, eñe.
6 O mama a cjanu e Pedro na ngueje me mi sũ angueze 'ñe c'o yeje c'o mi dyoji. Nguec'ua dya mi pãrã pje ro mama.
7 O säjä c'ua 'na ngõmü c'ü o ẽ ngobü anguezeji. O dyäräji c'ua 'na jña cja c'e ngõmü c'ü mi mama a cjava:
—Nujnu ngue ín Ch'igö nu me rí s'iya. Dyätäji angueze.
8 Nuc'ua 'ma o ndäcä c'o discípulo, dya cja jñandaji e Moisés 'ñe e Elías; ya mi nguextjo e Jesús c'ü mi bübü.
9 Nuc'ua 'ma ya ma sjöbüji cja c'e t'eje, cjanu o mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dya cjó rí xipjiji yo cja i jñandaji. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. 'Ma rá tũgö, rá tegö na yeje. Cja rí xipjiji 'ma yo nte.
10 Nguec'ua mi cjijñitsjëji c'o vi jñandaji. Dya cjó mi xipjiji. Pero mi pötma mamaji pje mi ne ro mama c'ü ro te'e cja c'o añima.
11 Nuc'ua c'o discípulo o dyönüji e Jesús:
—¿Jenga mama c'o xöpü o ley Mizhocjimi c'ü ni jyodü ot'ü ra ẽjẽ na yeje e Elías, cja rron ẽjẽ e Cristo?
12 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—Na cjuana c'e jña c'ü mamaji, c'ü ot'ü ra ẽjẽ na yeje e Elías ra ẽ jocü texe. ¿Pje mama cja o jña Mizhocjimi? Mama a cjava c'ü me rá sufridogö, nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Xo ra tsjacüji c'ü dya pje ni muvizügö.
13 Nuzgö rí xi'tsc'öji, e Elías ya ẽjẽ na yeje c'ü. O tsjapüji c'ü me mi ne anguezeji, c'ua ja nzi ga t'opjü c'ü ro tsjapüji.

Jesús sana a un muchacho que tiene un espíritu malo

14 Nuc'ua 'ma o zät'äji nu ja mi cãrã c'o dyaja discípulo, o jñandaji na puncjü nte c'o ya vi jmurü nu. Mi cãrã nu c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi. Mi söji jña co c'o discípulo.
15 Nuc'ua c'o nte 'ma o jñandaji e Jesús, me co mäjäji. O cjuañiji o ma zenguaji angueze.
16 Nuc'ua e Jesús o dyönüji:
—¿Ja cja c'e jña c'ü in mangueji?
17 O ndünrü c'ua 'naja bëzo c'ü ma dyoji c'o nte, o mama:
—Xöpüte, ró sin'c'igö ín ch'igö na ngueje bübü demonio cja o mü'bü c'ü cjapü ra ngone.
18 C'e demonio texe c'ua ja pënch'i me cjapü ra ñus'ü. Me pjont'ü pjügü a ne'e. Me s'i'ch'i o s'ibi; me zëchi o cuerpo. Ró xipji yo in discípulogue ro pjombgüji c'e demonio; dya sö ra pjongüji, eñe.
19 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji in cãrãji yo cjë dya, dya in ejmeji. ¿Jenga dya in creozüji rá pjöxc'üji rí tsjaji c'o na nojo? Maco ya mezhe rí cãrãgöji, ya mezhe rí pë'sc'ö paciencia co nu'tsc'eji. Sinquiji ne t'i'i.
20 O sinpiji c'ua. C'e demonio 'ma o jñanda e Jesús, exo tsjapü o mbi'ch'i c'e t'i. O nügü c'e t'i; mi ñus'ü. Me mi pjont'ü pjügü a ne'e.
21 Nuc'ua e Jesús o tsja t'önü, o xipji c'ü nu tata c'e t'i'i:
—¿Jinguã ndeze o mbürü c'ü sufrido a cjanu ne t'i?
O ndünrü c'ua c'ü nu tata c'e t'i o mama:
—Ndeze 'ma cja mi ts'it'i me sufrido a cjanu.

22 C'e demonio ya na puncjü ga tsjapü ga zo'o cja sivi 'ñe cja ndeje, ngue
c'ua ra mbö't'ü. Nu 'ma sö pje rí tsjague, juentsquegöbe, pjöxcügöbe.
23 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—In̲ önngü, ¿cjo sö pje rá cjagö? Rí önnc'ügö, nu'tsc'e, ¿cjo ra sö rí 'ñejmegue
Mizhocjimi? Nu c'ü ejme Mizhocjimi, Mizhocjimi ra tsja texe c'o ra dyötü.
24 Exo mapjü c'ua na jens'e c'ü nu tata c'e t'i, o mama:
—Rí ejmegö Mizhocjimi. Pero bëtsi, nguec'ua rí ö'tc'ügö rí pjöxcü rá ejmegö
Mizhocjimi texe c'ua ja nzi ga ne angueze.
25 Nuc'ua 'ma o̲ jñanda e Jesús ma jmurü na puncjü nte, o huënch'i c'ua c'e
demonio, o xipji:
—Nu'tsc'e demonio in̲ cjapü ra ngone 'ñe ra ngogõ ne t'i, rí mandats'ü rí
pedye cja ne t'i. Y dya cja nzho xe rí tsich'i cja o̲ mü'bü.
26 Nuc'ua c'e demonio o mapjü; o tsjapü me mi mbi'ch'i c'e t'i. Cjanu o
mbedye c'ua c'e demonio. Nuc'ua o jändũ c'e t'i. Mi nza cja c'ü ya vi ndũ.
Nguec'ua na puncjü nte c'o mi mama: “Ya ndũ'ũ.”
27 Nuc'ua e Jesús o pënchp'i a dyë'ë, o xos'ü. O böbü c'ua c'e t'i'i.
28 Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo cja c'e ngumü nu ja mi oxü. C'o o̲ discípulo
o xipjitsjëji c'ua:
—¿Jenga dya sö ro pjombgüjme c'e demonio?
29 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—'Na demonio nza cja nu c'ü cja ró pjongü, dya cjó ra sö ra pjongü 'ma dya
ra dyötü Mizhocjimi 'ñe ra mbempje.

Jesús anuncia otra vez su muerte

30 Nuc'ua o möji a ma a Galilea. E Jesús dya mi ne cjó ro mbãrã ja mi bübü
angueze.
31 Na ngueje mi xöpü c'o o̲ discípulo. O xipjiji:
—Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra nzhögügöji cja yo nte ra mbötcüji.
Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tetjogö, embeji.
32 Anguezeji, dya mi pãrãji pje mi ne ro mama c'o jña c'o. Mi sũji ro dyönüji
ja ma cja c'o jña.

¿Quién es el más importante?

33 E Jesús 'ñe c'o o̲ discípulo o zät'äji a Capernaum. 'Ma ya mi cãrãji cja
ngumü, o mama c'ua e Jesús o dyönüji:
—¿Ja cja c'o mi mamagueji 'ma ma ẽji cja 'ñiji?
34 C'o discípulo dya ndünrüji na ngueje vi pötva dyönüji cja 'ñiji cjó ngue nza
texeji ro nguejme na nojo.
35 Nuc'ua o mimi e Jesús, cjanu o ma't'ü c'ua c'o doce discípulo o xipjiji:
—'Ma cjó c'o ne ra nguejme na nojo, ni jyodü dya ra tsjapü na nojo; ra
pjöxte, ra mbös'ü texe yo nu minteji.
36 Nuc'ua e Jesús o ziji c'ua 'na ts'it'i. O 'ñeme c'ua a nde nu ja mi cãrãji. O
ndës'i c'ua. Cjanu o xipjiji:
37 —'Naja nte c'ü s'iya 'naja yo ts'it'i na ngueje c'ü ejmezügö c'e nte, nguetscö
s'iyazü. 'Ma cjó c'o s'iyazü, dya nguextjozügö c'ü s'iya, xo s'iya Mizhocjimi c'ü
o ndäcjä va cja ne xoñijõmü.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

38 O mama c'ua e Juan o xipji e Jesús:
—Xöpüte, ró jandajme 'na bëzo c'ü mi nännc'ägue in chjũ ma pjongü yo
demonio. Ró xipjijme c'ü dya ro tsja a cjanu na ngueje, dya rí dyocjöji c'ü.

39 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dya rí ts'a's'üji c'e nte. Na ngueje dya cjó nänngä ín chjũgö ga tsja c'o na nojo, nuc'ua cja rron mama na s'ozügö.
40 Na ngueje nu c'ü dya nugüji na ü, ngue ín dyocjöji c'ü.
41 Na cjuana rí xi'ts'iji, nu c'ü ra dya'c'üji ndeje rí siji na ngueje ín ntets'üji nutscö e Cristo, nuc'ü, Mizhocjimi ra ngõ't'ü c'ü.

El peligro de caer en pecado

42 "Ma cjó c'o ra tsjapü ra tsja na s'o 'naja yo ts'iquë yo ejmezügö, xenda rvá jo ro jyü'tp'üji 'na travacjüjnü o dyizi c'e nte c'ü, cja rron pant'aji c'ua cja trazapjü, que na ngueje c'ü ro tsjapü ro tsja na s'o 'naja c'ü ejmezügö.
43 Maco in mamaji ngue in dyëji c'ü cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma. Xenda na jo rí ma bübütjoji co Mizhocjimi c'ü ri 'natjo in dyëji que na ngueje ri bübü nza yeje in dyëji ri möji a linfiernu cja c'e sivi c'ü dya ra juench'e.
44 Cja c'e lugar, dya tũ c'o dyoxü c'o jä'ä cja c'o ya ndũ; 'ñe c'e sivi dya juench'e.
45 Maco in mamaji ngue in cuaji c'ü cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, dyocüji 'ma. Xenda na jo rí ma bübütjoji co Mizhocjimi c'ü ri docuaji que na ngueje ri bübü nza yeje in cuaji, ra pantc'aji cja c'e sivi c'ü dya ra juench'e.
46 Cja c'e lugar, dya tũ c'o dyoxü c'o jä'ä cja c'o ya ndũ; 'ñe c'e sivi dya juench'e.
47 Maco in mamaji ngue in chöji cja'c'ü rí tsjaji c'o na s'o, jñü'müji 'ma. Xenda na jo rí tsjogüji nu ja manda Mizhocjimi c'ü ri 'natjo in chöji que na ngueje ri bübü nza yeje in chöji, ra pantc'aji cja c'e sivi a linfiernu.
48 Cja c'e lugar, dya tũ c'o dyoxü c'o jä'ä cja c'o ya ndũ; 'ñe c'e sivi dya juench'e.
49 'Mi jinguã mi tjüt'üji o animal c'o mi unüji Mizhocjimi; xo mi ü's'üji õ c'o. Texets'üji in chjentjoji c'o animal c'o mi tjüt'üji na ngueje rí tsjogüji na puncjü c'o na s'ëzhi.
50 Na jo o õ'õ. Pero 'ma rrã 'huë'ë c'o õ'õ, ¿ja xe rgá õxcü 'ma? Nu'tsc'eji ni jyodü rí chjëntjoji c'e õ'õ c'ü na quijmi. Ni jyodü rí pötqui ñe'eji.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

1 Nuc'ua o mbedye c'ua nu, e Jesús. O ma cja c'o jñiñi c'o tsja a Judea. O mbes'e c'ü 'nanguarü c'e ndare a Jordán. Nuc'ua na yeje o jmurü na puncjü nte nu ja mi bübü e Jesús, c'ua ja nzi va jmurüji nu ja ot'ü mi bübü. O xöpüji c'ua ja nzi va xöpü c'o dyaja nte.
2 O säjä c'ua c'o fariseo. Chaque o tsjapüji t'önü e Jesús. C'ü mi 'ñejeji, ngue c'ü ro zöji e Jesús. Mi cjijñiji 'na ro jyopü c'ü ro mama. O dyönüji:
—¿Ja ga mama cja o ley Mizhocjimi, cjo na jo 'na bëzo ra mbëzi nu su'u?
3 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—¿Pje mama cja yo mandamiento yo o dyopjü e Moisés?
4 O mama c'ua c'o fariseo:
—E Moisés o unü sjëtsi e bëzo ro unü xiscõma c'ü rví mbëzi nu su.
5 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji me na me in mü'büji, dya in s'iyaji c'o nin suji, nguec'ua o dya'c'eji sjëtsi e Moisés rí pëziji c'o.
6 Pero 'ma o mbürü o ngãrã yo nte, dya ma cjanu. Na ngueje ndeze 'ma ot'ü, Mizhocjimi o 'ñeme e bëzo 'ñe e ndixũ.

7 Nguec'ua nu yo bëzo ga zogüji nu tata 'ñe nu nana, ga mimivi c'ü nu su.
8 C'o mi yeje ya ri 'natjo o̱ ts'inguevi. Dya cja ri yeje, ya ri 'natjo o̱ ts'inguevi c'ua.
9 Nu c'o o tsjapü Mizhocjimi ra 'natjovi, dya ra xõcü e bëzo.
10 Nuc'ua e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo o cjogüji a mbo cja 'na ngumü. Nuc'ua c'o discípulo o dyönüji ja ma cja c'o cja vi mama.
11 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu c'ü ra mbëzi nu su, cja rron chjüntüvi c'ü 'naja ndixũ, tsãjã ndixũ 'ma c'ü.
12 Nu 'ma ngueje e ndixũ ra mbëzi nu xĩra cja rron chjüntüvi c'ü 'naja bëzo, tsãjã bëzo 'ma c'e ndixũ c'ü.

Jesús bendice a los niños

13 Ma ẽjẽ c'o nte ma siji c'o o̱ ts'it'iji cja o̱ jmi e Jesús, ngue c'ua e Jesús ro 'ñe's'e o̱ dyë anguezeji ro dyötpüji Mizhocjimi. Nuc'ua c'o discípulo 'ma o jñandaji c'o, o huënch'iji c'ua c'o ma siji c'o ts'it'i.
14 Pero e Jesús 'ma o jñanda c'ü mi cja c'o o̱ discípulo, o üdü c'ua. O xipjiji:
—Jyëziji yo ts'it'i ra ẽji cja ín jmigö; dya rí ts'a's'üji yo, na ngueje nu c'o va ẽjẽ co nuzgö nza cja yo ts'it'i, ngueje c'o cjapü Mizhocjimi o̱ nte c'o.
15 Na cjuana rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o dya ra ẽjẽ co nuzgö c'ua ja nzi ga 'ñeje yo ts'it'i, 'ma dya ra unü o̱ mü'bü Mizhocjimi ra dyätä, dya ra sö Mizhocjimi ra tsjapü o̱ nte, eñe e Jesús.
16 Nuc'ua o ndës'i c'ua nzi 'naja c'o ts'it'i. O 'ñe's'e o̱ dyë anguezeji o dyötpüji Mizhocjimi nzi 'naja.

Un joven rico habla con Jesús

17 'Ma ya mi pedye e Jesús ro ma cja 'ñiji, o cjuañi 'na bëzo o säjä nu ja mi bübü e Jesús. O ndüñijõmü cja o̱ jmi, cjanu o mama c'ua:
—Na jots'ügue, xöpüte. ¿Pje na mbë c'ü rá cjagö ngue c'ua ra ch'acü rá bübütjo co Mizhocjimi para siempre?
18 E Jesús o xipji:
—¿Jenga i̱n xitsi na jozü? Dya cjó bübü c'ü na jo'o; nguextjo Mizhocjimi.
19 I̱n pãrãgue c'o o̱ mandamiento Mizhocjimi c'o o dya'c'üji. Mama a cjava c'o: “Dya rí tsãji ndixũ; yo ndixũ dya ra tsãjãji bëzo. Dya rí pö't'üteji. Dya pje rí põnüji. Dya rí xos'üji bëchjine. Dya cjó rí dyonpüji. Rí respetaoji nin tataji 'ñe nin nanaji.”
20 O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Xöpüte, texe yo, ya nde ró cjagö yo ndeze 'ma cja rmí ts'iquëgö.
21 E Jesús 'ma o jñanda c'e bëzo, o ne'e, cjanu o xipji:
—Nu'tsc'e, xe bëzhi 'naja c'ü rí tsjague. Ma pögue texe c'o i̱n pë's'i, unügue c'o dya pje pë's'i. A cjanu rí pë's'igue a jens'e c'o me ni muvi. Cja rrĩ 'ñecje rí chjünt'ü ín xütjügö.
22 Nuc'ua 'ma o dyärä c'e bëzo c'o vi mama e Jesús, me co ndumü va ma'a, na ngueje mi pë's'i na puncjü.
23 Nuc'ua e Jesús o jñanda texe c'o mi cãrã nu, o xipji c'ua c'o o̱ discípulo:
—Nu c'o me pë's'i na puncjü, me na s'ëzhi c'ü ra unü o̱ mü'büji Mizhocjimi ra dyätäji angueze.
24 'Ma o dyärä c'o discípulo c'o vi mama e Jesús, o zũji. Pero e Jesús o xipjiji na yeje:
—Nu'tsc'eji ín ch'its'üji, me na s'ëzhi c'ü ra tsjapü o̱ nte Mizhocjimi nu c'o cjijñi me ra mbös'üji c'o pë's'iji.

25 'Naja camello, dya sö ra cjogü cja o̱ xãgö 'na dyepjadü. Je xo ga cjatjonu
'na nte c'ü pë's'i na puncjü, dya sö ra unü o̱ mü'bü Mizhocjimi ra tsjapü o̱ nte.
26 Nuc'ua anguezeji xenda mi sũji c'ua. O mamaji:
—'Ma a cjanu, ¿cjó ngue c'ü ra sö ra jogü o̱ mü'bü?
27 E Jesús cjanu o jñandaji c'ua, o xipjiji:
—Dya cjó sö yo nte ra jocütsjë o̱ mü'bü; pero Mizhocjimi sö ra jopcü o̱
mü'büji. Na ngueje Mizhocjimi sö ra tsja texe.
28 O mama c'ua e Pedro:
—Nutscöjme ró sogüjme texe c'o mi pë's'ijme ngue c'ua rí tjünt'ügöjme in
xütjügue.
29 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—Cãrã c'o ejmezügö c'o ra zopjü ín jñagö yo nte. Nguec'ua ra zogü o̱
ngumüji, o nu cjuarmaji, o nu cjũji, o nu 'ninzhõmüji, o nu cjũjuëji, o nu tataji
'ñe nu nanaji, o nu t'iji, o o̱ juajmaji.
30 C'o ra tsja a cjanu, ra ch'unüji c'ü rrã puncjü que na ngueje 'naja ciento
c'ü mi pë's'iji 'ma ot'ü. Ra ch'unüji o̱ ngumüji, 'ñe nu cjuarmaji, 'ñe nu cjũji, 'ñe
nu 'ninzhõmüji, 'ñe nu cjũjuëji, 'ñe nu nanaji, 'ñe nu t'iji, 'ñe o̱ juajmaji. Xo ra
nuji na ü; ra tsja yo nte. Xo ra ch'unüji c'ü rguí bübütjoji co Mizhocjimi.
31 Je a cjanu, c'o cjapü vi tsjaji c'o me ni muvi, dya rguí muvi a jmi
Mizhocjimi c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muvi c'ü cjaji, rguí muvi na puncjü
a jmi Mizhocjimi c'o.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

32 E Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo mi pöji cja 'ñiji, mi cjins'iji a ma a Jerusalén. Mi
ot'ü a xojñi e Jesús. Me mi sũ c'o discípulo 'ñe c'o nte c'o mi tjünt'ü a xütjü.
Nuc'ua e Jesús o xõcü c'o doce o̱ discípulo, o ñatsjëji o xipjiji c'ü ro tsjapü c'o
nte ro sufre angueze.
33 O xipjiji a cjava:
—Ya rrã möjö a ma a Jerusalén nu ja ra nzhögügöji nutscö rvá ẽcjö cja
Mizhocjimi. Ra nzhögügöji cja o̱ dyë c'o ndamböcjimi 'ñe c'o xöpü o̱ ley
Mizhocjimi, ngue c'ua ra jñüncöji ngüenda c'ü rguí mbötcöji. Ra nzhögügöji
c'ua cja o̱ dyë c'o dya menzumü a Israel.
34 Me ra tsjacüji burla ra zoxcüji, ra ndaxcöji o chirrio, ra mbötcüji. Nuc'ua
c'ü na jñi nu pa, rá tetcjö rá bübütjo na yeje.

Jacobo y Juan piden un favor

35 Nuc'ua e Jacobo co e Juan, c'o o̱ t'i e Zebedeo, o chëzhivi a jmi e Jesús. O
xipjivi:
—Nu'tsc'e, xöpüte, rí negöbe rí tsjacübe 'na favor nu rá ö'tc'übe.
36 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:
—¿Pje na mbëjë c'ü i̱n nevi rá cja'c'üvi?
37 O ndünrüvi o xipjivi:
—Dyacübe sjëtsi rá mimigöbe nu ja rí mandague; 'naja cja in jodyë, 'naja cja
c'ü 'naja in dyë.
38 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'o yeje o̱ discípulo:
—Dya i̱n unnc'evi ngüenda c'ü i̱n ötcügövi. Nuzgö rá sufridogö c'o ra tsjacü
yo nte; y rá tũgö. Nu'tsc'evi dya, ¿cjo ra sö rí sufridovi c'o?
39 O ndünrüvi c'ua:
—Jãgã, ra sözübe, eñevi.
Nuc'ua e Jesús o xipjivi:

—Nuzgö rá sufridogö y rá tũgö. Jã, na cjuana xo rí sufridoguevi y rí chũguevi.
40 Pero dya nguezgö tocazü rá unü cjó ra mimi cja ín jodyë, ne ri ngue c'ü
'nanguarü. Nguextjo c'ü mi Tatagö c'ü ya juajnü cjó ra mimi nu.
41 Nuc'ua c'o dyëch'a discípulo 'ma o dyäräji, o mbürü o ünbüji c'ua e Jacobo
'ñe e Juan.
42 Pero e Jesús o xipji c'ua c'o o̱ discípulo ro chëzhiji, cjanu o xipjiji c'ua:
—Iṉ pãrãgueji ja cja c'o pje nde pjëzhi cja yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi,
cjapüji yo nte ra tsjaji c'ü mandaji. Y xipjiji ra tsjaji c'o söji me na jyü.
43 Nu'tsc'eji, dya rga cjatsc'eji c'ua nzi ga cja c'o pje pjëzhi. 'Ma bübütsc'eji
'naja c'ü ne ra tsjapü na nojo a jmi Mizhocjimi, ni jyodü ra mböxc'üji 'ma c'ü,
dya ra mandats'üji.
44 Y c'o ra ne ra tsja in xojñigueji, ni jyodü ra mbë'pc'iji c'o, dya me ra
mandats'üji.
45 Nutscö c'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, dya ngue c'ü ra mbëpqui yo nte'e; ngue
c'ü rá pëpcö yo. Xo rvá ẽcjö rá tũgö, ngue c'ua rá cjõ'tp'ü o̱ nzhubü na puncjü
o nte'e, c'ü rga emeji libre, eñe e Jesús va xipji c'o o̱ discípulo.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

46 O zät'äji c'ua a Jericó. Nuc'ua o mbedyeji nu, e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo 'ñe
na puncjü nte. Cja c'e 'ñiji c'ü mi pöji, mi junrü 'naja bëzo c'ü mi ndëzhö c'ü
mi chjü Bartimeo. Mi ngueje nu t'i e Timeo. Mi örü o merio.
47 C'e bëzo 'ma o dyärä mi ngueje e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret c'ü ma
cjogü, o ña c'ua na jens'e o mama:
—Nu'tsc'e Jesús o̱ mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.
48 Na puncjü c'o nte o huënch'iji c'ua c'e bëzo o xipjiji ro ngo't'ü o̱ ne. Pero
nuc'ü, xenda o mapjü na jens'e:
—Nu'tsc'e o̱ mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.
49 Nuc'ua e Jesús o böbü c'ua o mama:
—Ma't'üji ne bëzo ra chëzhi cja ín jmigö.
O ma't'üji c'ua c'e bëzo c'ü mi ndëzhö o xipjiji:
—Böbü dya, mama e Jesús rí chëzhigue cja o̱ jmi. Jñunt'ü in mü'bügue ra
joguts'ü.
50 Nuc'ua c'e bëzo o ngama c'ü mi tëjë. Exco böbü c'ua o chëzhi cja e Jesús.
51 Nuc'ua o dyönü e Jesús o xipji c'e bëzo:
—¿Pje i̱ṉ ne c'ü rá cja'c'ü?
O ndünrü c'e bëzo c'ü mi ndëzhö o mama:
—Xöpüte, rí negö rí xocüzü ín chö rá janda.
52 E Jesús o xipji c'ua:
—Sö rí mague dya. Ya na jots'ü na ngueje i̱ 'ñejme c'ü ro jo'c'üts'ü.
Jo ni zätä c'ua o̱ ndö c'e bëzo, ya jñanda c'ua. Cjanu o ndünt'ü a xütjü e Jesús
nu ja mi ma'a.

11

Jesús entra en Jerusalén

1 Nuc'ua o zät'äji a Betfagé 'ñeje a Betania a jmi c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos; ya
mi ngue ro zät'äji a Jerusalén. Nuc'ua e Jesús o ma't'ü c'ua yeje c'o o̱ discípulo.
2 Cjanu o xipjivi:

—Mëvi cja ne jñiñi nu järä a xojñi. 'Ma rí sät'ävi nu, rí chöt'üvi 'na burru c'ü 'nünt'ü, nu c'ü dya cjó be chägä. Rí xäpcävi, jo rrĩ sijivi.
3 Nu 'ma cjó c'o ra dyönnc'üvi: “¿Jenga i̱ṉ xäpcävi ne burru?”, ra 'ñents'evi, nu'ma, rí xipjivi a cjava: “Ngue c'ü ín Jmugöji c'ü ni jyodü; pero jo rá ẽ socüts'ütjojme”, rí 'ñembevi c'o.
4 O mëvi c'ua, o chöt'üvi c'e burru. Mi 'nünt'ü a jmi 'na ngoxtji nu ja mi cjogü 'na 'ñiji. O xäpcävi c'ua.
5 Nu c'o mi cãrã nu, bübü c'o o xipjivi:
—¿Pje na cjaguevi? ¿Jenga na xäpcävi ne burru?
6 Anguezevi o ndünrüvi c'ua ja nzi va xipjivi e Jesús. Nguec'ua va jyëziji o mëvi c'ua.
7 O sijivi c'ua c'e burru cja e Jesús. Cjanu o ngãsp'ãvi c'o mi tëjëvi cja xütjü c'e burru. Nuc'ua o chägä c'ua e Jesús.
8 Ma puncjü nte c'o mi pöji. Dyaja c'o mi xĩ'mi o̱ bituji cja c'e 'ñiji; dyaja c'o mi ocü o dyëza mi xĩ'p'ĩji.
9 C'o nte c'o mi ot'ü a xojñi, 'ñe c'o ma bëpja, mi mapjüji mi mamaji:
—Me na jo nu va ẽjẽ nu o 'ñeme Mizhocjimi ra mandazüji.
10 Me na jo c'ua ja rgá manda nu; ra manda c'ua ja nzi va manda ín mboxtitaji e David. Me na nojo Mizhocjimi.
11 Nuc'ua o zät'ä e Jesús a Jerusalén. O cjogü c'ua a mbo cja c'e templo. O nu'u texe c'o mi cjaji nu. Ya mi nzhä'ä, ngue c'ua o mbedye nu o ma a Betania. O möji c'o doce o̱ discípulo.

Jesús maldice a la higuera sin fruto

12 Nuc'ua c'ü na jyas'ü, o mbedyeji a Betania o möji a Jerusalén, ya mi sant'a e Jesús.
13 O jñanda c'ua na jẽ mi 'ne'e 'na za'a c'ü mi ngue higo c'ü mi cans'a o̱ xi. O ma nu'u cjo ri quis'i c'e higo. 'Ma o zät'ä cja c'e higo, o chöt'ü mi nguextjo o̱ xi c'o mi cans'a; na ngueje dya mi ngueje o pa'a c'o quis'i o higo.
14 O mama c'ua e Jesús o xipji c'e higo:
—Dya cja ra nguis'its'ü c'ü cjó ra zi'i, embe.
O dyärä c'o o̱ discípulo.

Jesús purifica el templo

15 O zät'äji c'ua a Jerusalén. Nuc'ua e Jesús o cjogü a mbo cja c'e templo, cjanu o pjongü a tji texe c'o nte c'o pje nde ma pö, 'ñe c'o pje nde ma tõmü nu. Xo o tunbü c'o o̱ mexa c'o mi pötü o merio, 'ñe c'o o̱ silla c'o mi pö o mbaro.
16 Y dya mi jëzi cjó pje ro ndunü a mbo cja c'e templo.
17 O xöpü c'ua c'o nte, o xipjiji:
—Ya t'opjü a cjava: “Nu ín nzungö ngue ngumü c'ua ja ra dyötü Mizhocjimi yo nte yo cãrã texe cja ne xoñijõmü”, eñe o̱ jña Mizhocjimi. Nu'tsc'eji na cjapcütjoji nu ín nzungö nza cja 'ma ri ngue o̱ ngumü o mbẽ'ẽ c'ua ja tsjõjõji, embeji c'o.
18 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi o dyäräji c'o mi mama e Jesús; nguec'ua mi jodüji ja rvá mbö't'üji angueze. Anguezeji me mi sũji na ngueje texe c'o nte me mi mäjä ma dyäräji c'o jña c'o mi mama e Jesús.
19 Nuc'ua c'ü nzhä'ä o mbedye e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo cja c'e jñiñi.

La higuera se seca

20 Nuc'ua 'ma o cjogüji c'ü na jyas'ü o jñandaji c'e higo; ya vi dyot'ü na jo texe.
21 O mbeñe c'ua e Pedro 'ma ot'ü o nuji c'e higo; o mama c'ua o xipji e Jesús:

—Xöpüte, jñanda ne higo nu i̱ xipji c'ü dya cja ro nguis'i, ya o dyot'ü.
22 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Ni jyodü rí jñunt'ü in mü'büji ra dya'c'üji Mizhocjimi c'ua ja nzi gui dyötüji.
23 Na cjuana rí xi'ts'igöji, 'ma rí jñunt'ü in mü'bügueji c'ü ra zädä c'ü i̱n mangueji, y 'ma dya rí yembeñeji, ra sö rí xipjiji ne t'eje nu: “C'ueñe c'ua, ma so'o cja ne ndeje”, rí 'ñembeji. Ra tsja c'ua, c'ua ja gui mangueji.
24 Nguec'ua rí xi'ts'igöji, texe c'o pje nde rí dyötüji Mizhocjimi, rí jñunt'ü in mü'bügueji c'ü ya o dya'c'üji Mizhocjimi c'ü i̱ dyötüji. Nuc'ua ra zädä a cjanu.
25 'Ma i̱n ötüji Mizhocjimi, ni jyodü rí perdonaoji 'ma cjó pje o tsja'c'eji. Ngue c'ua c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e xo ra perdonaots'üji in nzhubügueji.
26 Pero 'ma dya rí perdonaogueji c'ü cjó pje cja'c'üji, dya xo ra perdonaots'üji in nzhubüji 'ma, c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e.

La autoridad de Jesús

27 O zät'äji c'ua a Jerusalén. 'Ma mi nzhodü e Jesús a mbo c'e templo, o ẽjẽ c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi 'ñe c'o tita, o säjäji cja o̱ jmi e Jesús.
28 O dyönüji:
—Nu'tsc'e rí xitscöjme pje pjë'tsc'e nguec'ua i̱n cjague yo. ¿Cjó ngue c'ü o 'ñempc'e rí tsjague yo?
29 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Xo rá önnc'ügöji 'naja t'önü. 'Ma rí xitscöji c'ü rá önnc'üji, xo rá xi'tsc'öji 'ma c'ü pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo.
30 ¿Cjó o 'ñeme e Juan mi jichi yo nte cja ndeje? ¿Cjo ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, o ngueje yo nte? Xitscöji xã, embeji.
31 Anguezeji mi pötü ma mamaji c'ua:
—'Ma rá mamaji ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, ra xitscöji: “¿Jenga dya i̱ 'ñejmegueji 'ma c'ü mi xi'ts'iji e Juan?”, ra 'ñenzgöji.
32 Y 'ma rá mamaji ngueje yo nte c'o o 'ñeme e Juan, dya xo ra sö, eñeji ma mantsjëji.
Na ngueje mi sũji yo nte pje c'o ro tsjapüji. Na ngueje yo nte mi ejmeji na cjuana mi profeta e Juan.
33 O ndünrü c'ua anguezeji o xipjiji e Jesús:
—Dya rí pãrãgöjme cjó 'ñeme e Juan, eñeji.
Xo o ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dya xo rá xi'tsc'öji pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo.

12

El ejemplo de los trabajadores malvados

1 Nuc'ua e Jesús cjanu o zopjü c'o nte, o xipjiji 'na ejemplo:
—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi tjẽ 'na juajma. O ngant'a o uva cja c'ü o̱ juajma, cjanu o ngot'ü c'ua. Cjanu o dyö'bü nu ja ro yödüji c'o uva. Cjanu o ndä's'ä c'ua 'naja ts'ingumü nu ja ro mimi c'ü ro mbörü cja c'e juajma. Cjanu o unü c'ua media c'o ro mbëpi c'o uva. Cjanu o ma c'ua na jẽ.
2 Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro jogü c'o uva, cjanu o tsja c'e lamu o ndäjä 'naja o̱ mbëpji o ma'a nu ja mi pëpiji c'o uva, ngue c'ua ro unüji c'o uva c'o mi toca.
3 Nuc'ua c'o mi pëpi c'o uva o zürüji c'e mbëpji c'ü cja vi säjä. O mbäräji c'e mbëpji; cjanu o pjongüji. Dya pje unüji.

4 Nuc'ua c'e lamu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o̱ mbëpji. 'Ma o zät'ä nu ja mi pëpiji
c'o uva, o s'onbüji o̱ ñi'i; me co tsjapüji na s'o.
5 Nuc'ua c'e lamu cjanu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o̱ mbëpji. Nuc'ü, o mbö't'üji
c'ü. C'e lamu xe o ndäjä na puncjü c'o dyaja o̱ mbëpji. Pero c'o mi pëpi c'o uva,
nde o tsjapüji na s'o. Dyaja c'o o mbäräji; dyaja c'o o mbö't'üji.
6 'Nu c'e lamu, xe mi büntjo 'naja c'ü xe ro ndäjä. Mi ngueje nu t'i'i c'ü me
mi s'iya. O ndäjä c'ua c'e t'i'i. O mama c'e lamu: "Nu nu ín ch'igö, ra dyätäji
nu."
7 Pero 'ma o zät'ä c'e t'i, c'o mi pëpi c'o uva o pötva mamaji: "Nujnu, ngueje
nu ra zopcüji ne juajma ra tsjapü o̱ tsjaja. Mö rá pö't'üji ngue c'ua rá cjapcöji
ín tsjacjöji ne juajma", eñeji.
8 Nuc'ua o zürüji c'e t'i. O mbö't'üji. Cjanu o pjongüji o̱ cuerpo cja c'e juajma.
9 Xe sido o ña e Jesús o xipjiji:
—¿Cjo i̱n pãrãgueji pje ra tsja dya c'e lamu? ¿Pje ra tsjapü c'o pëpi c'o uva?
C'ü ra tsja, ra ẽ mbö't'üji. Nuc'ua cja rron unü o media c'o 'ñaja nte ra mbëpi
c'o uva.
10 '¿Cjo dya i̱ xörügueji c'o ya t'opjü? Je mama a cjava c'o:
Nu c'e ndojo c'ü dya ne c'o mi jäbä c'e ngumü,
ngue c'ü ot'ü ya jñumüji cja squina c'ü.
11 Ngueje Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü o tsja a cjanu.
Nguec'ua me rí cjijñiji jenga va tsja a cjanu, eñe o̱ jña Mizhocjimi.
12 Nuc'ua mi jodüji ja rvá zürüji e Jesús. Na ngueje 'ma o mama e Jesús c'e
ejemplo, o mbãrãji c'ü mi nguetsjë anguezeji vi jyëtsiji c'o mi pëpi c'o uva.
Pero dya zürüji na ngueje me mi sũji c'o nte. O jyëziji c'ua, o möji.

El asunto de los impuestos

13 Nuc'ua o ndäjäji c'ua cja e Jesús, ja nzi o fariseo 'ñe c'o político c'o mi
tjünt'ü a xütjü e Herodes. Ro ma tsjapüji t'önü e Jesús. Ro dyäräji c'ua, xama
pje c'o ro mama angueze, ngue c'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'o pje mi pjëzhi.
14 O zät'äji cja e Jesús o xipjiji:
—Xöpüte, rí pãrãgöjme c'ü na cjuana c'ü i̱n mangue. I̱n xöpügue c'ü na
cjuana ja ga cja o̱ 'ñiji Mizhocjimi. Dya cjó i̱n sũgue rí zopjü, na ngueje dya i̱n
cjapque ngüenda zö pje ri pjëzhi 'na nte. Nguec'ua rí xitsijme pje i̱n cjijñigue,
¿cjo na jo rá cjõt'üji o contribución c'ü örü e rey César o maxque jiyö?, eñeji.
15 Pero e Jesús ya xmi pãtpã c'ü ma s'o c'o mi mbeñeji. Nguec'ua o xipjiji:
—¿Jenga chaque i̱n önngüji? Jñüncüji 'na merio ngue c'ua rá nu'u.
16 O ma jünpüji c'ua 'naja merio. Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—¿Cjó o̱ ñi nu cuat'ü ne merio 'ñe cjó o̱ tjü nu juns'ü?
O ndünrüji c'ua o mamaji:
—Ngueje e César.
17 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—C'ü toca e César, rí unüji e César. C'ü toca Mizhocjimi, rí unüji Mizhocjimi,
eñe e Jesús.
Me co nguijñiji c'ua c'ü vi ndünrü e Jesús.

La pregunta sobre la resurrección

18 C'o saduceo mi mamaji c'ü dya ra sö ra te yo añima. O säjä c'ua ja nzi
anguezeji cja e Jesús o dyönüji:
19 —Xöpüte, e Moisés o dyopjü cja ín leygöji, 'ma cjó c'o ra ndũ, 'ma dya be
'ñejui t'i c'ü nu su, nu'ma, c'ü nu su ra chjüntüvi 'ma c'ü 'naja o̱ cjuarma c'e

bëzo c'ü ya ndũ. Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi ndũ, je ngue o̲ tjũ c'ü ra jñusp'üji c'e t'i c'ü ot'ü ra jmus'ü.
20 Mi bübü yencho bëzo c'o mi cjuarma. 'Naja anguezeji o chjüntü pero o ndũ, dya 'ñejui t'i c'ü nu su.
21 Nuc'ua c'ü na yeje o̲ cjuarma xo chjüntüvi c'e ndixũ. Xo ndũtjo, dya 'ñejui t'i. Je xo va cjatjonu c'ü na jñi.
22 Nde va cjatjoji c'ua nza yenchoji. O chjüntüji c'e ndixũ nza texeji. Y o ndũji, dya 'ñeji t'i. Cjanu o ndũ c'ua c'e ndixũ.
23 Nguec'ua rí önnc'üjme, 'ma ra te c'o añima, ¿cjó ngue c'ü ra tsjapü nu su nza yenchoji? Na ngueje nza yenchoji nde o tsjapüji o̲ suji, eñe c'o saduceo.
24 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—I̲n jyopüji na ngueje, dya i̲n unnc'eji ngüenda pje ne ra mama o̲ jña Mizhocjimi; dya xo i̲n pãrãgueji ja ga cja c'ü me na zëzhi Mizhocjimi.
25 Yo nte chjüntüji. Xo 'ñe c'o o̲ t'iji, chjüntpüji. Pero 'ma ra te'e c'o añima, dya cja ra chjüntüji a cjanu. Na ngueje ri chjëntjoji nza cja c'o o̲ anxe Mizhocjimi c'o cãrã a jens'e.
26 Exi 'mãrãtjo cja o̲ jña Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, c'ü ra te c'o añima. ¿Cjo dya i̲ xörügueji c'e pasaje nu ja mama c'ü mi tjë c'e bidyi? O dyopjü e Moisés ja va zopjü Mizhocjimi. O mama a cjava Mizhocjimi: "Nguezgö o̲ Mizhocjimi e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob."
27 Mizhocjimi dya ngue o̲ Mizhocjimi c'o añima, ngue o̲ Mizhocjimi c'o bübütjo. Nguec'ua exi 'ñetsetjo, zö ya ndũ e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob, pero bübütjoji y ra tetjoji. Nu'tsc'eji me i̲n jyopüji, dya i̲n cjijñiji na jo, eñe e Jesús.

El mandamiento más importante

28 O säjä c'ua 'naja c'o mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi o dyärä 'ma mi söji o jña'a, y o mbãrã vi ndünrü na jo e Jesús. O chëzhi c'ua cja o̲ jmi e Jesús, o dyönü:
—¿Ja ngue c'ü xenda ni muvi c'o o̲ ley Mizhocjimi?
29 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—C'ü xenda ni muvi c'o o̲ ley Mizhocjimi je mama a cjava: "Dyäräji, nu'tsc'eji i̲n menzumüji a Israel. Mizhocjimi c'ü ngueje ín Jmugöji, 'natjo c'ü.
30 Nguec'ua rí ñegueji Mizhocjimi co texe in mü'büji, 'ñe co texe in aljmaji, 'ñe co texe in pjeñeji, 'ñe co texe c'ü na zë'ts'iji." Nujnu nguejnu xenda ni muvi yo o̲ ley Mizhocjimi.
31 C'ü na yeje o̲ ley Mizhocjimi, chjëntjovi nu cja ró xi'ts'iji. Je mama a cjava: "Rí s'iyaji yo nin minteji, c'ua ja nzi gui s'iyatsjëgueji", eñe Mizhocjimi. Ojtjo xe 'naja o̲ ley Mizhocjimi c'ü xenda ni muvi nza cja yo.
32 Nuc'ua o mama c'e bëzo c'ü mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi:
—Xöpüte, na cjuana c'ü i̲n mangue. 'Natjo Mizhocjimi. Dya bübü xe 'naja c'ü ri Mizhocjimi.
33 C'ü rá neji Mizhocjimi co texe ín mü'büji, 'ñe co texe ín pjeñeji, 'ñe co texe ín aljmaji, 'ñe co texe c'ü na zëtsiji, y rá s'iyaji ín minteji c'ua ja nzi rgá s'iyatsjëji, ngue c'o xenda ni muvi. Xenda ni muvi que na ngueje texe c'o animal c'o rá pö't'üji cja rron tjü'tp'üji Mizhocjimi, 'ñe c'o pje nde rá unüji.
34 Nuc'ua 'ma o dyärä e Jesús vi ndünrü na jo c'e bëzo, o xipji c'ua:
—Dya nda bë'ts'i c'ü ra tsja'c'ü o̲ t'its'ü Mizhocjimi c'ü manda texe.
Nuc'ua dya cjó cja rezga pje xe ro dyönü e Jesús.

¿De quién es hijo el Cristo?

35 E Jesús ma xöpü c'o nte cja c'e templo o xipjiji:

—C'o xöpü o̱ ley Mizhocjimi mamaji e Cristo ri mboxbëche cja e David.
36 Maco nguetsjë e David o mama a cjava 'ma o 'ñünbü o̱ mü'bü o̱ Espíritu Mizhocjimi:
Mizhocjimi o zopjü c'ü ín Jmugö o xipji:
“Mimi cja ín jodyëgö. Rí da'c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chõpü yo nuc'ü na ü”, eñe Mizhocjimi.
37 E David o nädä e Cristo o mama: “Ngue ín Jmugö”, eñe. ¿Pje ne ra mama c'ü ri mboxbëche e Cristo cja e David 'ñe c'ü xo ri ngue o̱ Jmu?
C'o nte c'o mi ärä, ma puncjüji. Me mi mäjä ma dyäräji c'o mi mama e Jesús.

Jesús acusa a los maestros de la ley

38 E Jesús 'ma ma xöpüji o xipjiji:
—Rí pjötpüji ngüenda cja yo xöpü o̱ ley Mizhocjimi. Anguezeji cjapüji na nojoji ga nzhodüji na maja o̱ bituji. Me xo neji cjó ra mbësp'iji t'ecjañumü rgá zenguaji cja o chõjmü.
39 'Ma pöji cja nitsjimi, me juajnuji o lugar c'o na jo ja ra mimiji. Y 'ma cjaji mbaxua, me xo juajnüji o lugar c'o me na jo.
40 Anguezeji jünbüji c'o pë's'i c'o ndixũ c'o ya 'nanxũ. Pero me cjapüji na joji; me mezhe ga dyötüji Mizhocjimi. Nguec'ua Mizhocjimi ra tsjapü xenda ra sufridoji que na ngueje 'ma dya ri xöpüteji.

La ofrenda de la viuda pobre

41 'Na nu pa e Jesús o mimi a mbo c'e templo a jmi cja c'e ts'icaja nu ja mi mbeñeji Mizhocjimi. O jñanda c'o nte mi junt'üji o merio cja c'e caja. Na puncjü c'o rico mi junt'üji na puncjü merio.
42 Xo o ẽjẽ 'na 'nanxũ c'ü dya pje mi pë's'i, o ẽ jñunt'ü yeje ts'imerio; mi ts'iquëtjo mi muvi c'o.
43 Nuc'ua e Jesús o ma't'ü o̱ discípulo ro chëzhiji cja o̱ jmi, o xipjiji:
—Na cjuana rí xi'ts'iji, nu e 'nanxũ, nu dya pje pë's'i, nu c'ü o jñunt'ü nu, xenda ni muvi a jmi Mizhocjimi, que na ngue c'o o dyüt'ü yo dyaja.
44 Na ngueje anguezeji o mbeñeji Mizhocjimi o unüji c'o vi mboncjü. Nu ne ndixũ nu dya pje pë's'i, o unü texe c'o rví ma ndõmü pje ro zi, eñe.

13

Jesús dice que el templo será destruido

1 Nuc'ua 'ma ya mi mbedye e Jesús cja c'e templo, o mama c'ua 'naja c'o o̱ discípulo:
—Xöpüte, jñanda yo ndojo, me na zö yo. Me na jo va dyät'äji ne templo.
2 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Nujyo i̱n jandaji va cja ne templo, ra zädä c'o pa 'ma dya cja ra jyäns'ä yeje ndojo c'o dya ra yät'ä.

Señales antes del fin

3 Nuc'ua e Jesús o ma cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos c'ü tsjinch'ivi a jmi c'e templo; o mimi c'ua nu. Nuc'ua e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan 'ñe e Andrés o dyönütsjëji e Jesús c'ü dya cjó ro dyärä, o mamaji:
4 —Xitscöjme jinguã ra zädä yo. ¿Pje ma señal c'ü rá jandajme ngue c'ua rá pãrãjme 'ma ya ri ngue ra zädä yo?
5 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Pjötpüji ngüenda c'ü dya cjó ra dyon'c'üji.

6 Na ngueje ra ẽjẽ na puncjü c'o ra jñüncügö ín chjũ, ra mamaji ngueje Cristo
anguezeji, ngue c'ua ra dyonpüji na puncjü yo nte.
7 'Rí dyäräji ri cjaji o chũ. Xo ra mbezheji ya ri cjaji o chũ. Dya rí sũgueji, na
ngueje ni jyodü ra zädä a cjanu. Pero dya be ra nguins'i ne xoñijõmü.
8 Na ngueje yo ndajñiñi ra pötü rgá chũji yo nu mindajñiñiji; xo nzitjo c'o
jmu ra pötü rgá chũji c'o nu mijmuji. Na puncjü c'ua ja ra mbï'ĩ na zëzhi ne
xoñijõmü, 'ñe c'ua ja ra zöji o tjijmi. Nujyo nguejyo rguí mbürü ra sufridoji
yo.
9 'Nu'tsc'eji, rí pjötpüji na puncjü ngüenda, na ngueje ra nzhöc'ügueji nu ja
ra jñün'c'üji ngüenda. Ra dyëts'iji nu cja c'o nitsjimi. Ra zints'iji cja yo rey 'ñe
yo gobernador na ngue c'ü ri ejmezüji y ri nänngäji ín chjũgö. 'Ma ra zints'iji
a cjanu cja c'o pje pjëzhi, ra sö rí xipjiji ja cjazgö.
10 Texetjo cja ne xoñijõmü ri cãrã c'o ra zopjü yo nte ra xipjiji o jña
Mizhocjimi, ra xipjiji ja ga manda. Nu'ma, ngue 'ma ya ra nguins'i ne
xoñijõmü.
11 'Ma ra zints'iji cja c'o pje pjëzhi, extí jñunt'ü in mü'büji c'ü dya ni jyodü rí
tsjijñiji ja rgui chjünrüji, ante c'ü ra jñün'c'üji ngüenda. Na ngueje c'e ndajme
c'ü, Mizhocjimi ra dya'c'üji o jña c'ü rí mangueji. Na ngueje dya ngue'tsc'eji rí
ñaji; nu c'ü ra ña ngueje o Espíritu Mizhocjimi.
12 Ra zädä 'ma ri ngue nu c'o ri cjuarma ra nzhöji nu cjuarmaji c'ü ra
mbö't'üji; o ri ngue nu tataji 'ñe nu nanaji ra nzhöji nu t'iji c'ü ra mbö't'üji;
xo nzitjo c'o t'i ra nzhöji nu tataji 'ñe nu nanaji c'ü ra mbö't'üji.
13 Texe yo nte ra nuc'üji na ü, na ngueje c'ü ri ejmezügöji. Pero 'ma sido
rí 'ñejmezüji texe yo pa yo ri bübüji cja ne xoñijõmü, nuc'ua rí bübütjoji co
Mizhocjimi a jens'e.
14 'Rí xörügueji, rí tsjapüji ngüenda yo jña yo rá xi'ts'iji. Nu c'ü me na s'o
c'ü cjapü ra s'odü texe, 'ma ya rí jñandaji c'ü je ri bübü cja c'e templo, nuc'ua
nu'tsc'eji ri cãrãji a Judea, rí c'ueñe rí möji cja t'eje.
15 Nu'tsc'eji ri tägäji a xes'e cja in nzungueji, extí c'ueñeji, dya pje rí chunüji
c'o ri pë's'iji a mbo cja in nzungueji.
16 Nu'tsc'eji ri bünc'eji cja juajma, dya rí nzhogueji cja in nzungueji c'ü rí
tsanngueji c'ü rí chëji.
17 Juejme c'o ri ndunte 'ñe c'o ri jötü o lëlë c'o pa c'o.
18 Dyötüji Mizhocjimi ngue c'ua 'ma rí c'ueñeji, dya ri ngue c'o pa c'o ri järä
o së.
19 Na ngueje me ra sufridoji na puncjü c'o pa c'o, c'ü nunca sufridoji a cjanu
ndeze 'ma o dyät'ä Mizhocjimi ne xoñijõmü. Y dya cja xe ra sufridoji c'ua.
20 Pero Mizhocjimi ra tsjapü c'ü dya nda ra mezhe c'o pa c'o ra sufridoji,
ngue c'ua dya ra chjorü texe c'o nte. Ra tsjapü c'ü dya ra mezhe c'o pa c'o, na
ngue ri cãrã o nte Mizhocjimi c'o ya juajnü.
21 'Nuc'ua 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji: "Je bünc'ua e Cristo" o "Je bübü nu e Cristo",
ra 'ñents'eji, dya rí creogueji c'ü xi'tsc'eji a cjanu.
22 Na ngueje ra ẽjẽ c'o ra tsjapü ri nguejeji e Cristo. Xo ra ẽjẽ c'o ri cjapü
profeta, ri cjapü ri ñaji o jña Mizhocjimi, ra 'ñe jíchiji señal yo nte. Y ra tsjaji
c'o me na nojo c'o ra jñanda c'o nte. Ra tsjaji a cjanu, ngue c'ua 'na xo ra sö ra
dyonpüji c'o ya juajnü Mizhocjimi.
23 Nguec'ua extí xi'ts'iji dya, ante c'ü ra zädä c'o pa c'o; ngue c'ua rí pjötpüji
ngüenda.

Comó vendrá el Hijo del Hombre

24 'Nuc'ua 'ma ra nguarü ra sufridoji c'o pa c'o, ra bëxõmü e jyarü. Y dya ra
'ñetse e zana.
25 Ra jyäbä yo seje. Y ra 'ñünü nujyo na zëzhi a jens'e.
26 Nuc'ua ra jñandgagöji nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Ra jñandgöji rva ẽcjö
cja ngõmü, ra jñandgöji c'ü me rrã zëtsi 'ñe me rrã zözü.
27 Nuc'ua rá täjägö c'o ín anxe c'o cãrã a jens'e ra ẽ jmutüji c'o ró juajnü c'o
ri cãrã texe cja ne xoñijõmü.
28 'Nu'tsc'eji rí unüji ngüenda yo za yo xiji higo. 'Ma ya ra dogü, 'ma ya pjürü
peje o̱ xi, i̱ṉ pãrãgueji ngue 'ma ya ra paja ne xoñijõmü.
29 Je xo rga cjatjonu, 'ma rí jñandaji c'ü ya ra zädä yo rí xi'tsc'öji, rí pãrãgueji
'ma c'ü ya ra nguins'i ne xoñijõmü.
30 Na cjuana rí xi'tsc'öji, c'o ri cãrã c'o pa c'o, dya ra ndũ texe c'o, hasta 'ma
cja ra zädä texe yo rí xi'tsc'öji.
31 Ra nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, pero nín jñagö nunca ra nguarü nu.
32 'Dya cjó pãrã pje ma pa, ni pje ma ndajme 'ma ra zädä c'o, ni xo ri pãrã
c'o o̱ anxe Mizhocjimi, ni xo ri pãrãgö nutscö o̱ T'izgö Mizhocjimi. Nguextjo
mi Tatagö c'ü pãrã.
33 'Pjötpüji ngüenda; chepquegöji; sido rí dyötüji Mizhocjimi, na ngueje dya
i̱ṉ pãrãgueji jinguã ra zädä c'e pa'a c'ü.
34 Rí chjëntcjöbe nza cja 'na bëzo c'ü ri ngue o̱ cjaja 'na ngumü c'ü ro ma na
jẽ. O zojnü c'o o̱ mbëpji, o xipjiji c'o bëpji c'o ro tsjaji nzi 'najaji. C'e mböngoxtji
o xipji c'ü ro mbörü, dya ro ĩjĩ.
35 Nguec'ua rí xi'ts'iji rí chepquegöji na ngueje, dya i̱ṉ pãrãji ja hora rá ẽcjö
na yeje. Dya i̱ṉ pãrãji cjo ya ri nzhä, o cjo ya ri ndexõmü, o cjo ri ngue 'ma huë
o chare, o cjo ya rguí jyas'ü.
36 Rí chepquegöji na ngueje 'nandga ẽcjö, 'na rá ẽ tö'c'üji rrũ ĩjĩtjoji.
37 Nujyo rí xi'ts'iji, rí xipjigö texe, sido rí chepquegöji.

14

Conspiración para prender a Jesús

1 Ya mi bëzhtjo yepa ro zädä c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua, 'ma mi siji o
tjõmëch'i c'o dya mi bäns'ä. C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi
mi jodüji ja rvá zürüji e Jesús c'ü dya cjó ro mbãrã, ngue c'ua ro mbö't'üji.
2 Mi mamaji:
—Dya ra jogü rá sürüji cja ne mbaxua; 'na ra huëñi yo nte ra tsja o̱ dyëji,
eñeji.

Una mujer unge a Jesús

3 'Ma mi bübü e Jesús a Betania nu cja o̱ ngumü e Simón c'ü mi sö lepra, o
säjä c'ua 'na ndixũ nu ja mi bübü e Jesús, ma tũ 'na botia ndojo c'ü mi po'o
c'o me ma jo ma jyärä. Me mi muvi na puncjü merio c'ü. O mbärä c'e botia,
cjanu o xisp'i o̱ ñi e Jesús 'ma ya ma jũ cja mexa.
4 C'o mi cãrã nu, bübü c'o o üdü. O pötva mamaji:
—¿Jenga o tsja a cjanu? O nda pjödü ne perfume nu me na jo ga jyärä.
5 Mi sö ro bö'ö nu, ro cjogü jñi mil mbëxo nu. C'o merio c'o, ro sö ro ch'unü
yo dya pje pë's'i, eñe c'o.
Mí ünmbüji c'e ndixũ, mi huënch'iji.
6 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Jyëziji. ¿Jenga na huënch'iji ne ndixũ nu? Me na zö nu o tsjacü nu.

7 Nu'tsc'eji, xe rí mintcjeji nujyo dya pje pë's'i, nguec'ua 'ma rí ñegueji, ra sö
rí pjös'üji. Pero nutscö ra zädä 'ma dya cja rá bünc'ö a ndetsc'eji.
8 Ne ndixũ nu, o tsja nu c'ü o sö o tsja. Ya xisquigö ín cuerpo nujyo na jo ga
jyärä, ngue nu ya na segurao c'ü rguí dyögüzügöji.
9 Na cjuana rí xi'tsc'öji, texe cja ne xoñijõmü c'ua ja ra zopjüji yo nte ra xipjiji
ja ga cjazgö, nde ra nädäji nu o tsja ne ndixũ nu, ngue c'ua ra mbeñeji nu o
tsjacü, eñe e Jesús.

Judas traiciona a Jesús

10 E Judas Iscariote c'ü mi ngueje 'naja c'o doce o̲ discípulo e Jesús, o ma cja
c'o ndamböcjimi o ma xipjiji c'ü ro nzhö e Jesús.
11 Nuc'ua c'o ndamböcjimi me co mäjäji 'ma o dyäräji c'ü ro tsja e Judas.
Anguezeji o mamaji c'ua c'ü ro ngõ't'üji e Judas. Angueze o jyodü c'ü ja rvá
tsjapü ngue c'ua ro nzhö'ö e Jesús.

La Cena del Señor

12 Ya vi zädä c'ü ot'ü pa c'e mbaxua 'ma mi siji o tjõmëch'i c'o dya mi bäns'ä.
Ngueje c'e pa 'ma mi jyodü ro mbö't'üji 'na ts'imë c'ü rví pjongüji c'e mbaxua.
C'o o̲ discípulo e Jesús o xipjiji:
—¿Ja ngue c'ua i̲n ne rá ma ät'äjme o jñõnü c'ü rí sigue rgui sũpü ne mbaxua?
13 Nuc'ua e Jesús o ndäjä yeje c'o o̲ discípulo, o xipjivi:
—Mëvi cja c'e jñiñi. 'Ma rí sät'ävi nu, rí chjëji 'na bëzo c'ü ri tunü 'na xäjnä
ndeje. Rí chjünt'üvi a xütjü c'e bëzo.
14 Nu ja ra cjogü angueze rí xipjivi c'e bëzo c'ü menzumü nu: "C'ü rvá ẽcjöbe,
mama c'e xöpüte, ¿ja bübü c'e cuarto nu ja ra mimi co c'o o̲ discípulo ra ziji c'ü
rguí zũpüji ne mbaxua?" Je rga cjanu rgui xipjivi c'e menzumü.
15 Nuc'ua angueze ra jí'ts'ivi 'na jyäxcumü c'ü na nojo c'ü ya bübü texe c'o ni
jyodü. Ngueje nu rí dyät'ävi o jñõnü c'ü rá siji, eñe e Jesús.
16 Anguezevi o mëvi c'ua cja c'e jñiñi, o chöt'üvi c'ua ja nzi va xipjivi. O
dyät'ävi c'ua o jñõnü c'o ro ziji rvá zũpüji c'e mbaxua.
17 Nuc'ua c'ü nzhä o möji e Jesús co c'o doce o̲ discípulo.
18 O mimiji cja mexa. 'Ma ndänt'ä ma siji o xëdyi, e Jesús o xipjiji:
—Na cjuana rí xi'ts'igöji, bübü 'najats'ügueji nu va rrã siji o xëdyi c'ü ra
nzhögügö cja o̲ dyë c'o ra mbötcü, embeji.
19 Anguezeji 'ma o dyäräji a cjanu, me go ndumüji c'ua. O mbürü o dyönüji
e Jesús nzi 'naja anguezeji:
—¿Cjó je ngueje c'ü, cjo nguetscö?
20 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Ngueje 'najats'ügueji i̲n doceji c'ü je tü'bü o xëdyi co nuzgö cja ne mojmü
nu rrã sigöji, ngue c'ü ra nzhögügö c'ü.
21 Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra mbötcüji c'ua ja nzi ga t'opjü. Pero
juejme ne bëzo nu ra nzhögügö. Xenda rvá jo c'ü dya ro jmus'ü ne bëzo nu;
me ra sufrido na puncjü nu.
22 'Ma ndänt'ä ma siji o xëdyi, o jñü 'naja tjõmëch'i e Jesús, o unü na pöjö
Mizhocjimi. Cjanu o xënmbi c'ua c'o o̲ discípulo, o xipjiji:
—Jñü'üji ne tjõmëch'i nu rrã xëñc'iji, rí si'iji. Nujnu ngue ín cuerpogö nu.
23 Cjanu o ndës'i c'ua c'e vaso. O unü na pöjö Mizhocjimi, cjanu o unü c'o o̲
discípulo. O ziji c'ua texeji.
24 O mama e Jesús o xipjiji:

—Nujnu ngue ín tsjigö nu. Na ngue c'ü rga pjödügö ín tsji rá tũgö, Mizhocjimi ra tsja dya, c'ua ja nzi va mama ra tsja; ra perdonao dya o̲ nzhubü na puncjü o nte'e.
25 Rí xi'tsc'öji, ndeze dya, dya cja xe rá sigö o̲ ndeje o uva hasta 'ma cja ra zädä c'ü rá mandagö, c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Cja rá sigö 'ma c'o cja dadyo, eñe e Jesús.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

26 'Ma o nguarü o tõjõji 'na himno, o mbedyeji o möji cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos.
27 E Jesús o xipjiji c'ua:
—Texets'ügueji nde rí xõgüji ne xõmü dya, na ngue c'ü ra tsjacügöji dya. Na ngueje ya t'opjü a cjava: "Nuzgö rá pö't'ügö c'e mbörü. Nuc'ua c'o o̲ ndënchjürü ra mböt'ü c'o", eñe c'ü t'opjü.
28 Pero 'ma ya rá tegö a nde cja c'o añima, ot'ü rá magö a ma a Galilea, ngue c'ua 'ma rí sätc'eji nu, ya rva bünc'ö nu.
29 O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:
—Zö texe ra jyëtsc'igueji, pero nuzgö dya rá jëtsc'igö, eñe.
30 E Jesús o ndünrü c'ua o xipji:
—Na cjuana rí xi'tsc'ö, dya be ri huë'ë na yeje o chare ne xõmü dya, 'ma ya na jñi rgui tsädä c'ü dya i̲n pãcãgö.
31 Xenda o mama na zëzhi c'ua e Pedro:
—Jiyö. Zö rá tũgö co nu'tsc'e, pero dya pje rá cädägö c'ü rgá pã'c'ö, eñe c'ü.
Xo nde va mantjo c'ua texe c'o discípulo.

Jesús ora en Getsemaní

32 O möji c'ua nu ja ni chjũ Getsemaní. Nuc'ua e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:
—Mimiji va; rá ma ötügö Mizhocjimi, eñe.
33 Nuc'ua e Jesús o zidyi e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan. O mbürü o ndumü c'ua e Jesús, y me mi cjijñi na puncjü.
34 Nuc'ua o xipjiji:
—Me ndumü ín mü'bügö, rí sö ra mbötcügö c'ü rgá sentiogö. Chepqueji va, dya rí ĩji, eñe e Jesús.
35 Xe ma c'ua xe ts'iquë a ma xojñi, o ndüne a jõmü, o dyötü Mizhocjimi, 'ma ro sö, ro cjogütjo c'ü dya ro zädä c'ü ro tsjapüji c'e hora.
36 O mama:
—Mi Tatats'ügö. Sö rí tsjague texe. Tsjapü ra cjogü c'ü dya ra zädä c'ü rá sufridogö. Pero dya rí tsjague c'ua ja nzi rgá negö; tsjague c'ua ja nzi gui ñegue, eñe.
37 O nzhogü c'ua e Jesús nu ja mi cãrã c'o jñi o̲ discípulo; o chöt'ü ya nde vi ĩjĩtjo c'o. E Jesús o xipji c'ua e Pedro:
—Nu'tsc'e Simón, ¿cjo i̲n ĩcje? ¿Cjo dya mi sö ri chepque 'na hora c'ü dya rvi ĩcje?
38 Cjanu o xipjiji texeji:
—Dya rí ĩjĩji. Dyötqueji Mizhocjimi ngue c'ua dya rí dyätäji c'ü dya jo. Cja in mü'büji, na cjuana i̲n ne rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi; pero in cuerpoji ya mbo o̲ cuë yo.
39 Nuc'ua o ma na yeje e Jesús; o ma dyötü Mizhocjimi. O mama c'o jña c'o vi mama 'ma ot'ü.
40 O nzhogütjo na yeje; o chöt'ü ya nzho ma ĩjĩtjoji na ngueje me mi tägä o t'ĩjĩ anguezeji. Dya mi pãrãji ja rvá ndünrüji.

41 O nzhogü c'ua c'ü na jñi, o xipjiji:
—¿Cjo ya ɨn ɨcjeji 'ñe ya ɨn söyaji? Ya na jo dya. Ya zädä ne ndajme. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ya ra nzhögüji cja dyë c'o nte c'o cja c'o na s'o.
42 Ya rí ñangaji dya. Ya va säjä nu ra nzhögügö. Mö rá chjëji.

Llevan preso a Jesús

43 'Ma xe ma ña e Jesús, o säjä e Judas c'ü mi ngue 'naja c'o doce discípulo. Ma dyoji na puncjü nte c'o vi ndäjä c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi, 'ñe c'o tita, ma jünji tratjëdyi 'ñe ngarrote.
44 E Judas c'ü ro nzhö e Jesús, ya vi xipji a cjava c'o nte c'o mi pöji:
—Nu c'ü rá tjünegö, ngue c'ü ɨn jodügueji c'ü. Nguec'ua rí pënch'iji na jo c'ü, c'ü dya ra c'ueñe, empji.
45 Nuc'ua e Judas 'ma o säjä, exco chëzhi a jmi e Jesús, o xipji:
—Nu'tsc'e ín xöpütets'ügö.
Jo ni ndüne c'ua a jmi.
46 Nuc'ua c'o nte exco pënch'iji c'ua e Jesús ngue c'ua ro zidyiji.
47 Nuc'ua 'naja c'o mi dyoji e Jesús o ngübü c'ü o̱ tratjëdyi, o jñüpcü o̱ ngõ 'naja c'o o̱ mbëpji c'ü mi mero ndamböcjimi.
48 E Jesús o xipjiji c'ua:
—I̱ pedyeji cja c'in jñiñiji va ẽ sücöji nza cja 'ma ri nguezgö 'na mbẽ, va jünji in chjëdyiji 'ñe in ngarroteji.
49 Pamü mi cãrãgöji cja c'e templo mi xö'c'üji, maco dya mi pënzhguigöji 'ma. Pero ya va sädä yo, ngue c'ua ra zädä c'ü o dyopjü c'o profeta cja o̱ jña Mizhocjimi, embeji.
50 Nuc'ua texe c'o discípulo o c'ueñeji o zogüji e Jesús.

El joven que huyó

51 Pero mi bübü 'naja t'i c'ü mi tjünt'ü a xütjü e Jesús. Nguetjo 'na manta mi tëjë c'e t'i. C'o nte o pënch'iji.
52 Pero c'e t'i o mbägä c'ü o̱ manta. O cjuañi, o matjo manguerga.

Jesús delante de la Junta Suprema

53 C'o nte o zidyiji e Jesús nu ja mi bübü c'ü mi mero ndamböcjimi. Ya vi jmurü texe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi.
54 'Ma ya mi pöji, e Pedro mi bëpjatjo na jẽ, hasta 'ma o zät'ä nu cja c'ü o̱ tji c'ü mi mero ndamböcjimi. O cjogü c'ua e Pedro a mbo, o ma mimi nu ja mi cãrã c'o mbëpji. Ma pa't'ü cja sivi e Pedro.
55 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o dyaja c'o ya vi jmurü ro jñünpüji ngüenda e Jesús, mi jodüji o testigo c'o ro mama vi tsja na s'o e Jesús, ngue c'ua ro sö ro mbö't'üji. Pero dya mi tö'tp'üji.
56 Ma puncjü c'o mi mama vi tsja na s'o e Jesús, pero dya ma cjuana. Dya mimi yeje testigo c'o ro mama 'natjo o̱ jñavi.
57 O böbü c'ua o testigo c'o dya ma cjuana c'o o mama a cjava:
58 —Nutscöjme ró äräjme ne Jesús o mama: "Rá tunbügö nu ne templo nu o dyät'ä yo nte. Nuc'ua jñipatjo rá jäbä c'ü 'naja c'ü dya ra jyäbä yo nte", o 'ñeñe.
59 Zo mi mamaji a cjanu, pero dya mi 'natjo o̱ jñavi.
60 O böbü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi a nde nu ja mi cãrã c'o nte, o dyönü e Jesús:
—¿Cjo dya pje rí chjünrügue? ¿Pje ɨn mangue co nujyo jña yo na xi'tsc'eji?
61 Pero e Jesús, dya pje ndünrü. Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o dyönü na yeje o xipji:

—¿Cjo ngue'tsc'e e Cristo c'ü ngue o̱ T'i Mizhocjimi c'ü me na jo?
62 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Jãgã, nguezgö. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ra zädä 'ma rí jñandgöji 'ma rá mimigö cja o̱ jodyë Mizhocjimi c'ü me na zëzhi. Rí jñandgöji rva ẽcjö cja ngõmü a jens'e.
63 O üdü c'ua c'ü mi mero ndamböcjimi, o ts'üdü c'o o̱ bitu c'o mi je'e c'ü, o mama:
—¿Pje xe ni jyongöji o testigo?
64 Cja i̱ dyäräji o zadü Mizhocjimi nu. ¿Pje i̱n mangueji?
Texeji mi mamaji mi jyodü ro bö't'ü e Jesús.
65 Nuc'ua mi bübü c'o o zosp'ü a jmi e Jesús. O ngo'tp'üji o̱ ndö. Cjanu o ya'büji. Cjanu o xipjiji:
—Rí xitscöjme cjó ngue c'ü na yapc'ü dya.
Nu c'o policía xo o mbë'chp'iji a jmi.

Pedro niega conocer a Jesús

66 E Pedro mi büntjo nu cja c'e tji. O ẽjẽ c'ua 'naja ndixũ c'ü mi pëpi c'ü mi mero ndamböcjimi.
67 Nu c'e ndixũ 'ma o jñanda e Pedro c'ü ma pa't'ü cja sivi, o nguinch'i. Cjanu o xipji:
—Nu'tsc'e, xo mi dyocjevi e Jesús nu menzumü a Nazaret.
68 O ngädätjo c'ua e Pedro o mama:
—Dya rí pãrãgö c'ü. Dya xo rí pãrãgö pje pjëzhi c'ü i̱n mangue.
O mbedye c'ua a ma tji cja c'e ngoxtji. Jo ni huë c'ua 'na chare.
69 Nuc'ua c'e ndixũ c'ü mi mbëpite o jñanda na yeje e Pedro, o xipji c'ua c'ü na yeje c'o mi cãrã nu:
—Ne bëzo nu, ngue 'naja o̱ dyoji e Jesús, eñe.
70 E Pedro o ngädätjo na yeje. Dya mezhe c'ua, c'o mi cãrã nu, o xipjiji na yeje e Pedro:
—Na cjuana xo ngue'tsc'e 'naja o̱ dyoji nu, na ngueje i̱n menzumü a Galilea; c'ua ja gui ña, exi 'mã'tc'ãtjo.
71 Nuc'ua e Pedro o mbürü o ña, o mama c'ü ro zübü Mizhocjimi 'ma dya ma cjuana c'ü mi mama. O mama:
—C'ua ga mbãrã Mizhocjimi, dya rí pãrãgö ne bëzo nu i̱n mangueji.
72 Jo ni huë c'ua na yeje 'na chare. O mbeñe c'ua e Pedro c'o jña c'o vi mama e Jesús vi xipji: "'Ma dya be ri huë na yeje 'na chare, ya na jñi rgui mamague c'ü dya i̱n pãcãgö", vi 'ñeñe. Me go huë c'ua e Pedro.

15

Jesús ante Pilato

1 Nuc'ua c'ü xõrü, c'o ndamböcjimi o jmurüji co c'o tita 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi 'ñe c'o dyaja c'o ro jñü ngüenda. Mi pötma dyü't'üji. O jyü'tp'üji o̱ dyë e Jesús, cjanu o zidyiji o ma nzhötüji e Pilato.
2 O mama c'ua e Pilato o dyönü e Jesús:
—¿Cjo i̱n reygue cja yo menzumü a Israel?
O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Jãgã, nguetscö c'ua ja vi mangue.
3 C'o ndamböcjimi me mi ñaji ma xiji e Pilato c'ü vi tsja e Jesús na puncjü c'o ma s'o.
4 Nuc'ua e Pilato o dyönü na yeje o xipji e Jesús:

—¿Cjo dya i̱n tjünrü? Maco na puncjü yo pje nde xi'ts'iji.
5 Pero dya ndünrü e Jesús. Nguec'ua dya mi pãrã pje ro nguijñi e Pilato.

Jesús es sentenciado a muerte

6 Tsjë'ma 'ma mi cjaji c'e mbaxua, c'o nte mi ötüji c'e gobernador ro pjongü libre 'naja bëzo c'ü ma o'o a pjörü.
7 C'o pa c'o, ma o'o a pjörü 'na bëzo c'ü mi chjũ Barrabás, 'ñe c'o o̱ dyoji. Na ngueje vi chũji c'e gobierno, y mi pö't'üji o nte.
8 Nuc'ua c'o nte o chëzhiji a jmi e Pilato, o dyötüji c'ü ro pjongü libre 'naja bëzo c'ü ma o'o a pjörü c'ua ja nzi ma cja tsjë'ma.
9 O ndünrü c'ua e Pilato o xipjiji:
—¿Cjo i̱n neji rá pjongü libre nu c'ü ngue in reygueji nu'tsc'eji i̱n menzumüji a Israel?
10 O mama a cjanu e Pilato na ngueje o unü ngüenda, c'o ndamböcjimi mi envidiaji e Jesús nguec'ua je va nzhöji c'ua angueze.
11 C'o ndamböcjimi o dyü't'üji c'ua c'o nte ro dyörüji e Barrabás c'ü ro pjongüji libre cja pjörü.
12 O dyönü c'ua na yeje e Pilato:
—¿Pje rá cjapcö 'ma ne bëzo nu i̱n mangueji ngue in reygueji?
13 Anguezeji o mapjüji na yeje o mamaji:
—Chät'ä cja ngronsi.
14 Nuc'ua e Pilato o mama:
—¿Pje na mbë c'o na s'o c'ü o tsja nu?
Pero anguezeji xenda mi mapjüji mi mamaji:
—Chät'ä cja ngronsi.
15 E Pilato mi ne ro tsjapü ro mäjä c'o nte; nguec'ua va pjongü c'ua e Barrabás. Cjanu o manda c'ua o ndas'üji e Jesús co chirrio. Nuc'ua 'ma ya o nguarü o ndas'üji, cjanu nzhöji ngue c'ua ro ma ndät'äji cja ngronsi.
16 Nuc'ua c'o xondaro o zidyiji e Jesús o cjogüji a mbo cja o̱ palacio c'e gobernador. O jmutüji c'ua texe c'o tropa.
17 Cjanu o jyecheji c'ua e Jesús 'na bitu c'ü ma cjipobü. O dyät'äji 'na corona c'ü mi dyavo bidyi, cjanu o jñu'tp'üji a ñi e Jesús.
18 Nuc'ua o mbürü o mapjüji o mamaji:
—Nu'tsc'e o̱ Jmuts'ügue yo menzumü a Israel, sido rí tsjague Rey, mi empji.
19 Mi ya'p'üji o̱ ñi co 'naja xitji, cja ma zos'üji. O ndüñijõmüji a jmi, mi cjapü mi t'ecjañumü ma zopjüji, me mi mbãtãji.
20 'Ma o nguarü o tsjapüji burla, o ndonsp'üji c'ua c'e bitu c'ü ma cjipobü c'ü vi jyecheji. Cja ndo nu jyecheji c'ua c'o o̱ bitutsjë. O zidyiji c'ua nu ja ro ma ndät'äji cja ngronsi.

La crucifixión

21 'Ma ya mi sidyiji e Jesús, o chjëji 'na bëzo c'ü mi menzumü a Cirene c'ü vi 'ñeje cja juajma. Nuc'ü, mi chjũ Simón c'ü; mi ngueje nu tata e Alejandro 'ñe e Rufo. O tsjapüji e Simón o nduns'ü c'e ngronsi c'ü mi tuns'ü e Jesús.
22 O zät'äji c'ua, nu ja ni chjũ'ũ Gólgota c'ü ne ra mama: nu t'eje nu ni chjũ T'ejeñinte.
23 Nuc'ua mi unüji e Jesús ro zi o vino c'ü vi chjanbaji o mirra. Pero e Jesús dya o zi'i.
24 O ndät'äji c'ua cja ngronsi. Cjanu o eñeji cjó ngue c'ü ro ngana nzi 'naja o̱ bitu, cjanu o jyadüji c'o o̱ bitu.

25 Ya vi zünü nueve c'ü xõrü 'ma o ndät'äji e Jesús.
26 O cuatüji a ñi c'e ngronsi c'ü mi t'opjü, ngue c'ua ro 'mãrã pje vi tjünpü
ngüenda angueze. Mi t'opjü a cjava: “Nujnu, o̱ Rey yo menzumü a Israel nu.”
27 Nuc'ua xo ndät'äji nu, yeje mbẽ. 'Naja c'ü o ndät'äji cja o̱ jodyë e Jesús,
'naja c'ü o ndät'äji c'ü 'nanguarü.
28 A cjanu o zädä c'ü t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: “Mi pëzhiji
mi ngue 'naja yo cja na s'o.”
29 Nu c'o mi cjogü nu, me mi juant'a a ñi ma zadüji e Jesús, mi xipjiji:
—Nu'tsc'e mi mangue rvi yä't'ä ne templo, y c'ü na jñi nu pa ri cjuatü ri
jyäbätjo na yeje.
30 Rí 'ñemetsjë dya, dyagü cja ne ngronsi, mi empji e Jesús.
31 Xo ma cjanu ma mama c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi.
Me mi cjapüji burla e Jesús, mi pötma mamaji:
—Maco mamaji me o mbös'ü na puncjü o nte nu, maco dya sö ra 'ñemetsjë
ra dagü cja ne ngronsi.
32 'Ma nguejnu e Cristo nu ra manda a Israel, ra dagü dya cja ne ngronsi,
ngue c'ua rá jandaji 'ñe rá ejmegöji 'ma nu.
Nuc'ua c'o yeje c'o 'natjo c'ua vi ndät'äji e Jesús, xo mi xipjivi c'o na s'o jña
c'o.

Muerte de Jesús

33 Nuc'ua 'ma ya vi zünü nisiarü, o bëxõmü c'ua texetjo cja ne xoñijõmü,
hasta 'ma cja zünü jñi c'ü nzhä.
34 Nuc'ua 'ma o zünü jñi c'ü nzhä, o mapjü c'ua na jens'e e Jesús o mama:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?, mi eñe.
C'e jña ne ra mama: Nu'tsc'e ín Mizhocjimits'ügö, ¿jenga i̱ jyëzguigö?
35 C'o mi cãrã nu, o dyäräji c'o vi mama e Jesús. Bübü anguezeji c'o o mama
c'ua:
—Dyäräji, nujnu, ma't'ü e Elías rguí 'ñeje a jens'e.
36 Cjanu o cjuañi c'ua 'naja anguezeji, o ma cãjã 'naja esponja. Cjanu
ngant'a cja vinagre, cjanu ngãsp'ã cja 'na xitji, mi unüji e Jesús ro züt'ü. O
mama c'ua:
—Rá nuxãji cjo ra ẽjẽ e Elías ra ẽ 'ñeme nu.
37 Nuc'ua e Jesús o mapjü na jens'e, cjanu o ndũ c'ua.
38 Y o chödü a nde c'e manta c'ü mi cjot'ü a mbo cja c'e templo nu ja me ma
sjũ; exo ndöt'ü c'ü 'na lado a ndü'bü.
39 C'e capitán c'ü mi xojñi cja c'o xondaro, mi böbü a jmi e Jesús. 'Ma o unü
ngüenda ja va mapjü e Jesús cjanu o ndũ, o mama c'ua:
—Na cjuana mi ngue o̱ T'i Mizhocjimi nu, eñe.
40 Xo mi bübü ja nzi ndixũ c'o mi janda ndeze na jẽ'ẽ. Mi bübü e María
Magdalena 'ñe e María c'ü nu nana e Jacobo c'ü mi menor. Nuc'ü, xo mi ngue
nu nana e José. Xo mi bübü e Salomé.
41 'Ma mi bübü a Galilea e Jesús, xo mi tjünt'üji o̱ xütjü angueze; mi pëpiji
angueze. Xo mi cãrã c'o dyaja ndixũ c'o ma puncjü c'o vi möji e Jesús a
Jerusalén.

Jesús es sepultado

42 C'e pa'a c'ü, ngue 'ma mi preparao nu c'o menzumü a Israel, na ngueje
c'ü na jyas'ü ri ngue nu pa 'ma söyaji.
43 Nuc'ua c'ü nzhä'ä o säjä 'na bëzo c'ü mi chjũ José c'ü mi menzumü a
Arimatea. Mi ngue 'naja c'o mi pjëzhi na nojo c'o mi jün ngüenda. Nuc'ü, xo

mi te'be c'ü ro ẽ manda nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi. E José dya zũ, o ma cja e Pilato, o ma dyötü c'ü o̲ cuerpo e Jesús.
44 E Pilato dya mi sö ro 'ñejme c'ü ya vi ndũ e Jesús. O zojnü c'ua c'e capitán;
o dyönü cjo ma cjuana ya vi ndũ.
45 O ndünrü c'ua c'e capitán o xipji que jãgã ya vi ndũ. Nuc'ua e Pilato o
manda ro unüji c'e cuerpo e José.
46 Nuc'ua e José o ma ndõmü 'na t'öxbitu. Cjanu o ts'üpcü c'ua o̲ cuerpo e
Jesús cja c'e ngronsi. Cjanu o mböch'ü c'e bitu. Cjanu o ma ngöt'ü cja 'na
cueva c'ü vi dyö't'üji cja 'na dyä c'ü peña. Cjanu o chjen'chp'e c'ua 'na tralaja
va ngot'ü.
47 E María Magdalena co e María c'ü nu mamá e José o jñandavi nu ja je ngue
c'ua vi ngöt'üji e Jesús.

16

La resurrección de Jesús

1 Nuc'ua 'ma ya vi cjogü c'e pa 'ma mi söyaji, o ma c'ua e María Magdalena,
'ñe e María c'ü nu nana e Jacobo, 'ñe e Salomé. O ma ndõmüji o pjindyo c'o ma
jo ma yüdü ngue c'ua ro ma ngã's'ãji a xes'e c'e añima.
2 Nuc'ua c'ü ot'ü pa nu ngo 'ma ya ma jya's'ü, o ma c'o ndixũ cja c'e cueva.
O zät'äji 'ma ya vi mbes'e e jyarü.
3 Mi pötma mamaji:
—¿Cjó ra chjen'chp'e c'e tralaja cja c'e cueva? Dya ra sözgöji.
4 Pero 'ma o jñandaji, o nuji na jo ya vi chjen'chp'eji c'e tralaja c'ü mi c'ot'ü
c'e cueva.
5 O nguich'iji c'ua cja c'e cueva; o jñandaji 'naja t'i c'ü mi junrü cja o̲ jodyë.
Mi je'e 'naja t'öxbitu c'ü ma maja. Me co zũji c'ua.
6 O mama c'ua c'e t'i, o xipjiji:
—Dya rí sũ'ũji. I̲n̲ jodüji e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret nu c'ü o ndät'äji
cja ngronsi. Ya te'etjo c'ü; dya cja bünc'ua c'ü. Rí ñu'uji va ja ngöt'üji.
7 Möji, ma xipjiji c'o o̲ discípulo c'ü ra ot'ü angueze ra ma a Galilea, je rí chjëji
nu, c'ua ja nzi va mama. Xo rí xipjiji a cjanu e Pedro c'ü o̲ discípulo, eñe c'e t'i.
8 Nuc'ua c'o ndixũ o c'ueñeji cja c'e cueva na ngueje me mi mbĩ'ĩji 'ñe me mi
sũji. Dya cjó xo mi xipjiji na ngueje mi sũji.

Jesús aparece a María Magdalena

9 E Jesús o te'e xõrtjo c'ü ot'ü pa nu ngo. Nu 'ma ot'ü o jizhitsjë e Jesús, ngue
e María Magdalena c'ü o jñanda. E Jesús vi pjombgü yencho demonio cja o̲
mü'bü c'e ndixũ.
10 O ma c'ua e María Magdalena, o ma ngös'ü c'o mi dyoji e Jesús. Me mi
cjijñiji; me mi huëji.
11 'Ma o dyäräji mi mama e María Magdalena c'ü mi bübü e Jesús y vi jñanda
angueze, dya mi ejmeji.

Jesús aparece a dos de sus discípulos

12 Nuc'ua e Jesús o jizhitsjë na yeje. Ngueje yeje o̲ dyoji c'o o jñanda 'ma mi
pëvi cja batjü. Nandyo va jñandavi e Jesús.
13 C'o yeje o nzhogüvi o ma ngös'üji c'o dyaja o̲ dyoji. Pero dya o 'ñejmeji.

Jesús comisiona a los apóstoles

14 Nuc'ua e Jesús o jizhitsjë a nde cja c'o once o̱ discípulo; o jñandaji. Ma siji
xëdyi 'ma o jñandaji e Jesús. E Jesús o huënch'iji na ngueje dya mi ejmeji, ma
me o̱ mü'büji. Dya mi ejmeji nu c'o ya vi jñanda vi te'e e Jesús.
15 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Möji texe cja ne xoñijõmü; rí ma zopjüji texe yo nte, rí xipjiji ín jñagö.
16 Nu c'o ra 'ñejmezügö 'ñe ra ji'iji, ra jogü o̱ mü'bü c'o. Nu c'o dya ra
'ñejmezügö, Mizhocjimi ra tsjapü ra sufridoji.
17 Nu c'o ra 'ñejmezügö, Mizhocjimi ra unüji c'ü ra tsjaji señal c'ü ra 'ñetse na
zëzhiji. Nguec'ua ra nänngäji ín chjũgö rgá pjongüji o demonio. Ra ñaji nandyo
jña.
18 'Ma ra ngü's'üji o c'ijmi, dya pje ra s'odüji. Dya xo ra s'odüji 'ma ra ziji o
veneno. Ra 'ñe's'e o̱ dyëji cja c'o sö'dyë, ra jogü c'ua c'o.

Jesús sube a los cielos

19 Nuc'ua e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, 'ma o nguarü o ña, Mizhocjimi o zidyi
a jens'e. Je ma mimi nu cja o̱ jodyë Mizhocjimi.
20 C'o discípulo o möji, o ma zopjüji texe yo nte. E Jesucristo c'ü ín Jmugöji o
mbös'üji o tsjaji o señal c'o me ma nojo; nguec'ua o 'ñetse c'ü na cjuana c'o mi
mamaji. Je va cjanu, amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN LUCAS

Prólogo

1-2 Nu'tsc'e Teófilo nin t'ecjañõmü, ya in pãrãgue nu c'o o zädä a ndezgöjme. Bübü c'o mi pöji e Jesucristo ndeze 'ma o mbürü o zopjü c'o nte. O jñandaji c'o mi cja angueze. Anguezeji xo mamaji o jña e Jesucristo ma zocüjme. Nguec'ua bübü c'o ya dyopjü c'ua ja ma cja 'ma mi nzhodü e Jesucristo cja ne xoñijõmü.

3 Nguec'ua xo ró cjijñigö xo na jo rá opjügö c'ua ja va cja. Na ngue ya ró cjagö na jo t'önü ró pãrãgö na jo ja ma cja ndeze 'ma o mbürü. Ngue c'o rí xi'tsc'ö dya cja ne carta, nu'tsc'e Teófilo nin t'ecjañõmü.

4 Rí xi'tsc'ö yo, ngue c'ua rí pãrãgue c'ü na cjuana c'o o xi'tsc'eji.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

5 O mbürü ne historia 'ma mi rey e Herodes a Judea. Mi bübü 'naja mböcjimi c'ü mi chjũ e Zacarías. 'Ma mi pëpji c'o mböcjimi cja c'e grupo c'ü mi xiji Abías, xo mi pëpji e Zacarías. C'ü nu su, mi mboxbëche cja e Aarón, mi chjũ e Elisabet c'ü.

6 E Zacarías 'ñe e Elisabet, ma jo a jmi Mizhocjimi nza yejui. Mi nzhodüvi na jo cja o 'ñiji Mizhocjimi, mi ätävi c'o o ley. Dya cjó sö pje ro xipjivi.

7 Pero dya mi 'ñejevi t'i. Na ngue dya mi muxt'i e Elisabet. Ya mi pale e Zacarías, ya xo mi male e Elisabet.

8 O zädä c'e zana c'ü ro mbëpi Mizhocjimi c'o mböcjimi c'o mi xiji Abías.

9 'Na nu pa, o echaji suerte, o toca e Zacarías o cjogü a mbo cja c'ü o templo Mizhocjimi o jyät'ä c'o ma jo ma jyärä nza cja o nguichjünü.

10 'Ma ma jät'ä e Zacarías c'o ma jo ma jyärä, mi cãrã a tji na puncjü o nte, mi ötüji Mizhocjimi.

11 'Nango jñetse c'ua 'naja c'o o anxe Mizhocjimi, o jñanda e Zacarías mi böbü c'e anxe cja o jodyë cja c'e mexa nu ja mi jät'ä c'o me ma jo ma jyärä.

12 E Zacarías 'ma mü o jñanda c'e anxe, me go pizhi me go zũ.

13 O mama c'ua c'e anxe o xipji:

—Nu'tsc'e Zacarías, dya rí sũ. Rvá 'ne xi'tsc'ö o dyä'tc'ä Mizhocjimi c'ü i dyötü. E Elisabet c'ü nin sugue ra nduns'ü 'na ts'it'i; rí 'ñecjevi 'na ts'it'i c'ü rí jñusp'üvi o tjũ e Juan.

14 Me ra mäjä na puncjü in mü'bügue. Xo 'ñe na puncjü o nte ra mäji 'ma rí 'ñecjevi in ch'igue.

15 Na ngue 'ma ra nocü, me rguí muvi a jmi Mizhocjimi. Dya ra zi o vino ne ri 'naja c'o ni tĩji. O Espíritu Mizhocjimi ra 'ñünbü o mü'bü e Juan ndeze 'ma ra nduns'ü nu nana, nguec'ua ra dyätä na jo Mizhocjimi.

16 Ra zopjü yo nte, ngue c'ua na puncjü yo in menzumügueji a Israel ra jyëziji c'o na s'o, ra nzhogüji a jmi Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji.

17 E Juan, ot'ü ra zopjü yo nte; cja ra ẽjẽ c'ua c'ü ín Jmugöji. C'ua ja nzi ma cja c'e profeta Elías, je xo rga cjatjonu e Juan. Ra mbë's'i o poder Mizhocjimi c'ua ja nzi va mbë's'i e Elías. Nguec'ua 'ma ra zopjü yo nte, ra jyëziji c'o na s'o. C'o dya ne ra dyärä, ra nzhogü o mü'büji ra dyäräji. Nguec'ua yo tata 'ñe yo t'i ra ngãrãji na jo. C'e t'i ra zopjü yo nte, ngue c'ua 'ma ra ẽjẽ c'ü ín Jmugöji, ra dyätäji c'ü, eñe c'e anxe.

18 Nuc'ua e Zacarías o xipji c'e anxe:

—¿Ja rga pãrãgö cjo na cjuana ra zädä yo? Na ngue ya rí palegö. Ya xo male
c'ü mi sugö, eñe.
19 O ndünrü c'ua c'e anxe o xipji:
—Nguetscö e Gabriel rí zo'c'ö. Rí bübügö a jmi Mizhocjimi. O xitscö
Mizhocjimi ró ẽjẽ ró ẽ zo'c'ü, ró xi'tsc'ö yo me na jo.
20 Rá da'c'ü 'na señal c'ü rgui pãrãgue na cjuana c'ü ra zädä yo ró xi'ts'i. Ngue
c'ü rí ngonegue dya. Dya ra sö rí ña'a hasta 'ma cja rí 'ñecjevi in ch'i. Rí ngone
na ngue dya i creo yo ró xi'ts'i. Texe yo ró xi'ts'i, ra zädä yo, 'ma ra zädä c'o
pa, eñe c'e anxe.
21 C'o nte mi te'beji ro mbedye e Zacarías. Mi sũji 'na pje c'o vi tsja e Zacarías,
na ngue vi mezhe a mbo cja c'e templo.
22 Nuc'ua e Zacarías 'ma mü o mbedye, dya cja mi sö ro zopjüji. Mi jizhitjo
co o dyë, na ngue ya mi ngone. O mbãrã c'ua c'o nte, pje c'o vi jñanda e Zacarías
a mbo cja c'e templo.
23 O cjogü c'ua c'o pa c'o mi toca e Zacarías o tsja o bëpji de mböcjimi. Cjanu
o ma c'ua o ngumü.
24 Nuc'ua 'ma mü o cjogü c'o pa, o ndunte c'ua e Elisabet c'ü nu su. O tsot'ü
c'ua tsi'ch'a zana cja nu ngumü, o mama:
25 —Mi bëzhgö ín tse cja yo nte, na ngue dya mi muxt'igö. Pero me na jo va
s'iyazügö dya Mizhocjimi c'ín Jmugöji, ngue c'ua dya cja rá bëzhgö ín tse.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

26 O mezhe c'ua 'ñanto zana, Mizhocjimi o xipji c'e anxe Gabriel o ma cja
'na jñiñi c'ü ni chjũ a Nazaret c'ü tsja a Galilea.
27 O ma zopjü 'naja xunt'i c'ü cja mi xunt'itjo. C'e xunt'i ya mi ñavi 'na bëzo
ro chjüntüvi. C'e bëzo, mi chjũ e José c'ü. Mi mboxbëche cja e David. C'e xunt'i,
mi chjũ e María.
28 O cjogü c'ua c'e anxe nu ja mi bübü c'e xunt'i, o xipji:
—Cjimi, süngü. Me s'iyats'ü Mizhocjimi, y bübü co nu'tsc'e. Xenda ra
intsjimits'ü que na ngue texe yo 'ñaja ndixũ, eñe c'e anxe.
29 Nuc'ua e María 'ma mü o jñanda c'e anxe 'ñe 'ma mü o dyärä c'o jña c'o o
mama, go zũ c'ua o mü'bü, dya mi pãrã pje mi ne ro mama c'o jña.
30 O mama c'ua c'e anxe o xipji:
—Nu'tsc'e María, dya rí sũ. Mizhocjimi me s'iyats'ü.
31 Nudya rí ndunte rí mus'ü 'na ts'it'i c'ü rí jñusp'ü o tjũ e Jesús.
32 Nuc'ü, ra mbëzhi na nojo c'ü, na ngueje ngue o T'i Mizhocjimi c'ü bübü
a jens'e. Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji ra 'ñeme c'ü nu T'i ra manda c'ua ja mi
manda e David c'ü nu mboxpale.
33 Ra tsja jmu cja yo o mboxbëche e Jacob, ra manda para siempre.
34 O ndünrü c'ua e María o xipji c'e anxe:
—¿Ja rgá sö ra zädä yo? Dya be rí juntabe o bëzo.
35 O ndünrü c'ua c'e anxe o xipji:
—Ra ẽjẽ o Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e, ra ẽjẽ co texe o poder, ra
'ñe dya'c'ü rí chuns'ü 'na ts'it'i. Nguec'ua c'e ts'it'i c'ü rí 'ñeje, ngueje o T'i
Mizhocjimi. Nuc'ü, dya ra tsja na s'o, eñe c'e anxe.
36 O sido o ña c'e anxe o xipji e María:
—Tsjijñi c'ü o tsjapü Mizhocjimi e Elisabet c'ü in prima. Zö ya male, pero
ya xo ndunte dya c'ü. Mi xiji c'ü dya mi muxt'i, pero ya zö 'ñanto zana ndeze
'ma mü o ndunte.
37 Na ngueje Mizhocjimi sö ra tsja texe, eñe c'e anxe.

38 O mama c'ua e María:
—Rí bünc'ö dispuesto ra tsjacö Mizhocjimi c'ua ja nzi gui mangue. Na ngue ín Jmugö c'ü; nutscö ngue o̲ mbëpjizü.
Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'e anxe.

María visita a Elisabet

39 Nuc'ua cjanu o ma c'ua e María o zät'ä cja 'na jñiñi c'ü tsja a Judea, c'ü ma jä'ä cja t'eje.
40 Nuc'ua 'ma o zät'ä cja o̲ ngumü e Zacarías, o zenguate e María, cjanu o cjogü a mbo.
41 'Ma mü o dyärä e Elisabet mi zenguate e María, c'e ts'it'i c'ü mi tũ e Elisabet o 'ñõmü a mbeme. Nuc'ua o̲ Espíritu Mizhocjimi me co 'ñünbü o̲ mü'bü e Elisabet.
42 Nguec'ua va mapjü na jens'e, o mama:
—Xenda go intsjimits'ü Mizhocjimi que na ngue texe yo 'ñaja ndixũ. Me xo ra intsjimi c'e ts'it'i c'ü i̲n tũgue.
43 Va ẽcje va 'ñe zenguazü, maco ngue o̲ nanats'ügue c'ü ín Jmugö. ¿Ja va zocü Mizhocjimi i̲ 'ñe zenguazügö?
44 'Ma nzi rvá ärägö 'ma mi zenguate, ixco 'ñõmü ín pjeme c'e ts'it'i, na ngue me co mäjä.
45 Nu'tsc'e i̲ creo c'o o xi'ts'i Mizhocjimi. Ngue c'ü rgui mäjägue. Na ngue ra zädä c'ua ja nzi va mama, eñe e Elisabet.
46 O mama c'ua e María:
Me na nojo Mizhocjimi, rí unügö 'na pöjö co texe ín mü'bü.
47 Me rí mäpägö Mizhocjimi c'ü ra 'ñevguegö libre cja c'o na s'o.
48 Zö me ni muvi c'ü ín Jmugö, zö dya pje ni muvizügö, pero me go s'iyazgö.
Ndeze nudya, texe c'o ra ngãrã c'o cjë c'o va ẽjẽ, ra mamaji o tsjacü Mizhocjimi rá mäcjö.
49 Na ngue o tsjacü c'o me na nojo. Angueze sö ra tsja texe; ojtjo xe 'naja c'ü ri chjëntjui c'ü. Me na sjũ, 'ñe me na jo c'ü.
50 Ndeze 'ma o mbürü o ngãrã yo nte, Mizhocjimi juentse c'o sũ angueze.
51 Mizhocjimi cja'a yo me na nojo, na ngue me na zëzhi.
C'o me cjapü na nojo ga nguijñi o̲ mü'bü, Mizhocjimi cjapü dya ni muvi c'o.
52 Yo manda c'o me cjapü na nojo, Mizhocjimi pjongü c'o, ngue c'ua dya cja pje ra mbëzhiji.
C'o dya cjapü na nojo, cjapüji c'ü rguí muvi c'o.
53 C'o unü ngüenda bëzhiji na puncjü, ch'unüji c'o na jo, dya cja pje ra bëzhiji.
C'o cjijñi dya pje bëzhiji, Mizhocjimi cjapüji ra bëzhiji texe.
54-55 Yo nte a Israel yo ma't'ü Mizhocjimi, me pjös'üji yo.
Mizhocjimi me juentse yo, na ngue sido mbeñe c'ua ja va mama va xipji e Abraham c'ü ín mboxpalegöji, 'ñe c'o o̲ t'i, 'ñe c'o o̲ bëche ro juentseji, dya ro jyëziji, eñe e María va xipji e Elisabet.
56 O mezhe jñi zana e María mi bübüvi e Elisabet. Nuc'ua cjanu o ma c'ua o̲ ngumü.

Nacimiento de Juan el Bautista

57 Nuc'ua o zädä c'e pa c'ü ro zö'dyë e Elisabet. O 'ñeje 'na ts'it'i.
58 C'o mi chängumüji e Elisabet 'ñe c'o o̲ dyoji 'ma mü o dyäräji Mizhocjimi vi juentse na puncjü e Elisabet vi unü 'na ts'it'i, o mäji c'ua na puncjü co angueze.

59 'Ma o zö chjün, o ẽjẽ c'ua c'o ro circuncidao c'e ts'it'i. Xo ẽjẽ c'o o̱ dyoji e
Elisabet. Mi ne ro jñusp'üji e Zacarías c'e ts'it'i, na ngue mi ngueje o̱ tjũ c'ü nu
tata.
60 O ndünrü c'ua e Elisabet c'ü nu nana c'e ts'it'i o mama:
—Iyö. Rguí chjũ e Juan.
61 O mama c'ua c'o o̱ dyoji e Elisabet:
—¿Jenga rí jñusp'ü a cjanu? Maco dya cjó bübü c'ü ni chjũ Juan yo ín dyoji,
eñe c'o o̱ dyoji e Elisabet.
62 Cjanu o tsjaji seña co o̱ dyëji va dyönüji e Zacarías pje ma tjũ mi ne ro
jñusp'ü c'ü o̱ ts'it'i.
63 Nuc'ua e Zacarías xo o tsja c'ua seña va dyörü pje rví dyopjü. Cjanu o
dyopjü c'ua: "Rguí chjũ e Juan", eñe va dyopjü. Me co nguijñiji c'ua texeji
cjanu o mamaji:
—Pãrã, ¿jenga o jñusp'üvi a cjanu?, mi eñeji.
64 'Nango ña c'ua e Zacarías o unü 'na pöjö Mizhocjimi.
65 Nuc'ua texe cja c'o jñiñi c'o tsja a Judea c'o järä cja t'eje, me mi sũji me mi
mamaji c'o me ma nojo c'o vi zädä.
66 C'o nte c'o mi ärä, mi cjijñiji o̱ mü'büji mi mamaji:
—Pãrã, ¿pje ra mbëzhi c'e ts'it'i?, eñeji.
Na ngue mi unüji ngüenda mi bübüvi Mizhocjimi c'e ts'it'i.

El canto de Zacarías

67 O̱ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü e Zacarías o ña c'o o unü
Mizhocjimi ro mama:
68 Rí unügö 'na pöjö Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji nutscöji rí menzumüji a Israel.
Na ngue o ẽjẽ ra 'ñe mböxcöji nutscöji o̱ ntezgöji, ra 'ñevguegöji libre.
69 Mizhocjimi o xipji o ẽjẽ 'na c'ü me na zëzhi ra 'ñevguegöji libre.
Nuc'ü, je ri mboxbëche cja e David c'ü mi pëpi Mizhocjimi.
70 Ngue c'ü o mama c'o o̱ profeta Mizhocjimi c'o mi cãrã mi jinguã. Na ngue
Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'büji o zopjüji c'o nte.
71 O mamaji c'ü ra salvazüji Mizhocjimi cja o̱ dyë c'o rí üji c'o nugüji na ü.
72 O mamaji c'ü ra mbeñe Mizhocjimi ra tsja c'ua ja nzi va mama; ra s'iyazüji
c'ua ja nzi va s'iya c'o ín mboxpaleji.
73 Ngue c'e jña c'ü o mamatsjë na cjuana Mizhocjimi va xipji e Abraham c'ü
ín mboxpaleji.
74 O mama Mizhocjimi c'ü ra salvazüji cja o̱ dyë c'o nugüji na ü, ngue c'ua dya
rá sũji rga ma't'üji c'ü.
75 Y ngue c'ua rá cjaji c'ua ja nzi ga ne angueze c'o na jo, texe yo pa yo rí cãrãji
cja ne xoñijõmü.
76 Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, ngue o̱ profetats'ü Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e.
Rí ot'ügue a xo'ñi cja c'ü ín Jmugöji, ngue c'ua 'ma ra ẽjẽ angueze, ya rguí bübü
dispuesto yo nte ra dyätäji c'ü.
77 Nu'tsc'e rí zopjügue yo nte, ngue c'ua ra mbãrãji ja rgá sö ra salvaji ra
perdonaoji c'o na s'o, ngue c'ua ra tsjapüji o̱ nte Mizhocjimi.
78 Na ngueje me s'iyazüji Mizhocjimi me juentsqueji. O xipji o ẽjẽ c'ü ixmi
bübüvi a jens'e, ra 'ñe dyacüji jya's'ü cja ín mün'c'öji.
79 Nutscöji rí nteji rí nzhodüji cja bëxõmü. C'o dya ra nzhogü o̱ mü'bü, ra ma
sufreji 'ma ra ndũji. Pero nu c'ü ra ẽjẽ, ra dyacüji jya's'ü cja ín mü'büji.
Y ra jítscöji c'e 'ñiji ja rgá sö ra mäjä ín mün'c'öji, dya cja pje rá mbeñeji, eñe e
Zacarías.

80 C'e ts'it'i c'ü mi chjũ Juan, go nocü c'ua. Xo go nzhodü na jo cja o̱ 'ñiji Mizhocjimi. Mi bübü cja majyadü hasta 'ma cja mü o zädä c'e pa 'ma o mbürü o zopjü c'o nu menzumüji a Israel.

2

Nacimiento de Jesús

1 C'o pa c'o, e César Augusto mi manda cja c'o país. O manda o tsjaji 'na censo ngue c'ua ro mbãrã ja nzi o nte c'o mi cãrã texe c'o país nu ja mi manda.
2 C'e censo c'ü ot'ü o dyät'äji, o tsjaji 'ma mi gobernador e Cirenio a Siria.
3 Nguec'ua texe c'o nte mi jyodü ro möji nu ja mi menzumüji, je ro ma jñu's'üji o̱ tjũji.
4-5 Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ e José. Mi bübü a Nazaret c'ü tsja a Galilea. Ya mi ñavi ro chjüntüvi e María. Nuc'ua e José o mëvi e María a ma a Belén c'ü tsja a Judea nu ja mi menzumü e David mi jinguã. Je mëvi nu, na ngue e José mi mboxbëche cja e David. O mëvi ro ma jñu's'üvi o̱ tjũvi. 'Ma mü o mëvi, ya mi ndunte e María.
6 Nuc'ua 'ma mi bübüvi a Belén, o zädä c'e pa 'ma ro zö'dyë.
7 O mus'ü c'ua c'ü nu ts'it'i c'ü ot'ü. Cjanu o mbös'ü o bitu, cjanu o ngöbü c'ua nu ja mi ñõnü o burru 'ñe o nzhünü. Na ngue dya cja mi jyadü cja c'e mesón nu ja mi oxü c'o nte.

Los ángeles y los pastores

8 Mi bëxtjo cja c'e jñiñi a Belén, mi cãrã o mbörü cja batjü, mi pjörüji c'o o̱ ndënchjürüji 'ma xõmü.
9 'Nango zät'ä c'ua 'na o̱ anxe Mizhocjimi nu ja mi cãrã c'o mbörü. Y nu c'ü o̱ jya's'ü Mizhocjimi me go juëns'i nu ja mi cãrãji. Me co pizhiji c'ua.
10 Nuc'ua c'e anxe o xipji c'o mbörü:
—Dya rí sũji. Dyäräji, rá xi'tsc'öji yo me na jo yo me rgui mäcjeji. Me xo ra mäjä yo nte texe cja ne xoñijõmü.
11 Na ngue nudya o jmus'ü 'na ts'it'i cja c'e jñiñi nu ja mi menzumü e David. Ngueje e Cristo c'ü ín Jmuji. Nuc'ü, ra 'ñempc'eji libre c'ü.
12 Nujnu ngue nu rgui pãrãgueji nu. Rí chöt'üji c'e ts'it'i c'ü ri bös'ü o bitu. Rí chöt'üji ri orü nu ja ñõnü o burru, eñe c'e anxe.
13 'Nango 'ñetse c'ua cja c'e anxe na puncjü c'o o̱ anxe Mizhocjimi, mi unüji 'na pöjö Mizhocjimi mi mamaji:
14 Rí unüji na puncjü 'na pöjö Mizhocjimi a jens'e c'ü me na nojo. Na ngue me go ne go mbös'ü yo nte, ngue c'ua ra mäjä o̱ mü'büji, dya cja ra mbeñeji c'o na s'o, eñe c'o anxe.
15 Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'o anxe o möji a jens'e nu ja vi 'ñeji. Nuc'ua cjanu o pötü va mama c'ua c'o mbörü:
—Möjö a Belén, rá ma nuji nujyo ya zädä yo o xitsiji c'o o̱ anxe Mizhocjimi, eñeji.
16 Nuc'ua ixco möji dya c'ua na niji, o ma chöt'üji e María 'ñe e José 'ñe c'e ts'it'i. C'e ts'it'i je mi orü nu ja mi ñõnü o burru 'ñe o nzhünü.
17 Nuc'ua c'o mbörü, 'ma o jñandaji c'e ts'it'i, o zopjüji texe c'o mi cãrã nu, o xipjiji c'o vi dyäräji pje ro mbëzhi c'e ts'it'i.
18 C'o o dyärä, o nguijñiji: “Pãrã, ¿ja rga cja yo?”, eñeji.
19 Pero e María o mbë's'i texe c'o jña. Mi sido mi cjijñi o̱ mü'bü pje mi ne ro mama c'o, dya go jyombeñe.

20 O nzhogü c'ua c'o mbörü, mi mamaji me na nojo Mizhocjimi. Y mi unüji
'na pöjö na ngue texe c'o vi dyäräji 'ñe c'o vi jñandaji. Na ngue ya vi zädä c'ua
ja nzi va xipji c'e anxe anguezeji.

El niño Jesús es presentado en el templo

21 'Ma o zö chjün ngue c'ua ro circuncidaoji c'e ts'it'i, o jñusp'üji o̱ tjũ e Jesús,
c'ua ja nzi va mama c'e anxe ante c'ü ro ndunte e María.
22 Nuc'ua o zäs'ä c'o pa c'o o jogü e María c'ua ja ga mama c'o o̱ ley
Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. E José e María o mëvi a Jerusalén o zidyivi
c'e ts'it'i c'ü mi ngue e Jesús, ngue c'ua ro presentaovi a jmi Mizhocjimi.
23 O tsjavi a cjanu, na ngue c'ü o̱ ley Mizhocjimi mama a cjava: "Texe c'o
ts'it'i c'o ot'ü rí 'ñecjeji, rí xõcügueji ra mbëpiji Mizhocjimi", eñe.
24 Xo o ma unüvi c'o ro mbäsp'äji Mizhocjimi c'ua ja nzi ga mama cja c'ü o̱
ley Mizhocjimi: "Rí unüji yeje vilo Mizhocjimi. O 'ma jiyö, yeje mbaro", eñe.
25 Mi bübü 'na bëzo a Jerusalén c'ü mi chjũ e Simeón. Mi cja na jo, y mi sũ
Mizhocjimi. Mi te'be c'e pa 'ma ro 'ñeme libre Mizhocjimi c'o nu menzumüji
a Israel, ro unüji c'ü rví mäji. Mi ätä o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü me mi 'ñünbü o̱
mü'bü.
26 O̱ Espíritu Mizhocjimi ya vi tsjapü ro mbãrã e Simeón c'ü dya ro ndũ hasta
'ma cja ro jñanda nu c'ü vi juajnü Mizhocjimi ro 'ñe salva c'o nte.
27 'Na nu pa, o̱ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü e Simeón o ma cja c'e
templo. Ngue c'e pa 'ma xo ma'a nu e José 'ñe e María o zidyivi c'e ts'it'i o ma
presentaovi c'ua ja nzi ma mama c'e ley.
28 Nguec'ua 'ma o cjogü e José 'ñe e María, o tsja c'ua e Simeón o ndës'i e
Jesús, o unü 'na pöjö Mizhocjimi o mama:
29 Nu'tsc'e mi Jmuts'ügö; nutscö in mbëpjizü. Jyëzgue rá tũgö, rá ma söyagö cja
in jmigue. Na ngue ya zädä c'ua ja nzi vi xitsi.
30 Ya ró jandagö dya, nu i̱ xipji o ẽjẽ ra 'ñe 'ñevguegöjme libre.
31 Nujnu, ya i̱ mbeñe i̱ juajnü ra salva yo nte texe cja ne xoñijõmü.
32 Nujnu, ra unü jya's'ü cja o̱ mü'bü yo dya menzumü a Israel ngue c'ua ra
mbã'c'ãji. Xo 'ñe yo menzumü a Israel yo vi juajnügue, ra mbãrãji c'ü
me na nots'ügue, eñe e Simeón va unü 'na pöjö Mizhocjimi.
33 E José 'ñe e María me go nguijñivi c'o vi mama e Simeón ja rvá cja c'e ts'it'i.
34-35 Nuc'ua e Simeón cjanu o dyötpüvi Mizhocjimi. Cjanu o xipji e María
c'ü nu nana e Jesús:
—Dyärä c'ü rá xi'ts'i. Mizhocjimi o xipji o ẽjẽ ne ts'it'i ngue c'ua 'ma ya ra
nocü, ra 'ñetse yo nte ja ga nguijñi o̱ mü'büji. Yo ín menzumügöji a Israel, na
puncjü c'o dya ra dyätpä o̱ jña nu, nguec'ua dya ra salvaji. Y xo na puncjü c'o
ra dyätpä o̱ jña, nguec'ua ra salvaji. Me ra nu'uji na ü nu. Nguec'ua xo 'ñetsc'e
me ra sufre in mü'bügue nza cja 'ma cjó c'o ri tjocüts'ü 'na tjëdyi, eñe e Simeón.
36 Mi bübü 'na ndixũ c'ü mi 'ñünbü o̱ mü'bü Mizhocjimi ma zopjü c'o nte.
Nuc'ü, mi chjũ e Ana. Mi ngue o̱ xunt'i e Fanuel, mi mboxbëche cja e Aser.
Angueze ya mi male. Ts'i vi ndũ c'ü nu xĩra, vi mimivi sietetjo cjë.
37 Y ndeze 'ma o ndũ c'ü nu xĩra, ya vi mezhe ochenta y cuatro cjë. Mi bübü
cja c'e templo, dya mi c'ueñe nu. Mi ötü Mizhocjimi zö xõmü zö ndempa. Y
mi mbempje.
38 'Ma xe mi bübü nu e José 'ñe e María 'ñe e Jesús, o ẽjẽ c'ua e Ana o unü
'na pöjö Mizhocjimi. Nuc'ua o mbürü e Ana o xipji c'o nte pje ro mbëzhi c'e
ts'it'i. Na ngue mi cãrã a Jerusalén c'o mi te'be ro ẽjẽ 'naja c'ü ro 'ñeme libre
anguezeji.

El regreso a Nazaret

39 Nuc'ua e José 'ñe e María, 'ma ya vi tsjavi texe c'ua ja nzi ga mama c'ü o̱ ley Mizhocjimi, cjanu o nzhogü o mëvi a Nazaret c'ü mi ngue o̱ jñiñivi c'ü tsja a Galilea.
40 C'e ts'it'i o nocü mi te na zëzhi. Y mi cjijñi na jo o̱ ñi, y mi pãrã na jo Mizhocjimi. Mizhocjimi mi bübü co angueze.

El niño Jesús en el templo

41 Tsjë'ma tsjë'ma mi pjongüji a Jerusalén c'e mbaxcua c'ü mi chjũ Pascua. Nguec'ua 'ma mi sädä c'e mbaxcua, e José 'ñe e María mi pëvi nu.
42 'Ma ya mi pë's'i e Jesús doce cjë, e José 'ñe e María o zidyivi e Jesús o möji a Jerusalén cja c'e mbaxcua. Na ngue tsjë'ma mi pëvi nu.
43 'Ma mü o cjogü c'e mbaxcua, e José 'ñe e María o mbedyevi a Jerusalén ro möji c'o 'ñaja nte c'o vi 'ñeje a Galilea. Dya mbãrãvi cjo vi nguejme e Jesús a Jerusalén.
44 Mi pëzhivi e Jesús ma dyoji c'o nte. Nguec'ua o nzhodüji 'napa cja 'ñiji. Nuc'ua cjanu o jyodüvi e Jesús cja c'o o̱ dyoji, 'ñe cja c'o nu menzumüji c'o mi pãrãji.
45 Pero dya go chöt'üvi. Nguec'ua o nzhogüvi c'ua o mëvi na yeje a Jerusalén o ma jyodüvi.
46 Nuc'ua 'ma o zö jñipa ndeze 'ma o mbedyevi a Jerusalén, o chöt'üvi e Jesús a mbo cja c'e templo. Ma jũ a nde cja c'o xöpüte c'o mi jizhi o̱ ley Mizhocjimi. E Jesús mi ärä c'o mi mamaji, y mi cjapüji o t'önü c'o.
47 C'o xöpüte xo mi cjapüji t'önü e Jesús. O unüji ngüenda e Jesús me mi pë's'i na puncjü o̱ pjeñe, me ma jo va ndünrü. Nguec'ua va nguijñiji c'ua:
—¿Ja ni 'ñeje c'ü pãrã nu? Maco cja ts'it'i nu, eñeji.
48 Nuc'ua e José 'ñe e María 'ma mü o jñandavi e Jesús ma jũ a nde cja c'o xöpüte, me go nguijñivi. Cjanu o mama c'ua e María:
—Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, ¿jenga i̱ tsjacübe a cjanu? Nin tatague 'ñetscö me rí sufregöbe rgá jonc'ügöbe.
49 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:
—Dya ni jyodü rí jyongüvi. ¿Cjo dya i̱n pãrãvi ni jyodü rá bübü cja o̱ ngumü c'ü mi Tata, rá cjagö c'o o̱ bëpji?, eñe.
50 Anguezevi dya mi pãrãvi pje mi ne ro mama c'o jña c'o vi xipjivi.
51 Nuc'ua e Jesús o mbedye a Jerusalén co e José 'ñe e María, o möji a Nazaret. Na ngue e Jesús mi ätä c'ü o̱ tata 'ñe c'ü o̱ nana. C'o jña c'o vi mama e Jesús, o mbeñe e María cja o̱ mü'bü pje mi ne ro mama.
52 E Jesús o nocü na jo, y mi cjijñi na jo o̱ ñi. Nguec'ua Mizhocjimi mi bübü co angueze, y me mi mäpä c'ü. Xo 'ñe yo nte, me xo mi mäpäji c'ü.

3

Juan el Bautista predica en el desierto

1 O mezhe c'ua ja nzi cjë, mi emperador e Tiberio César. Ya mi quince cjë c'ü mi emperador. Mi gobernador e Poncio Pilato a Judea. E Herodes mi gobernador a Galilea. E Felipe mi gobernador a Iturea 'ñe a Traconite. E Lisanias mi gobernador a Abilinia.
2 E Anás 'ñe e Caifás mi mero ndamböcjimi c'o. C'o pa c'o, e Juan c'ü nu t'i e Zacarías mi bübü cja majyadü. 'Na nu pa, Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü e Juan o mbürü o zopjü c'o nte.

3 Nguec'ua mi nzhodü bëxtjo cja c'e ndare a Jordán, mi xipji c'o nte ro
nzhogü o̱ mü'büji cja Mizhocjimi ro jyëziji c'o na s'o, 'ñe ro ji'iji. Nu'ma, ro
perdonao 'ma Mizhocjimi c'o na s'o c'o mi cjaji.
4 Mi jinguã c'e profeta Isaías o dyopjü 'na libro. O dyopjü c'ü ro bübü 'na
nte cja 'na majyadü c'ü ro mapjü, ro zopjü c'o nte ro xipjiji:
"Rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü na s'o, rí jyëzgueji c'e 'ñiji c'ü mogü. Na ngue ya ngue
ra ẽ c'ü ín Jmugöji c'ü bübü a jens'e.
5 'Ma ra ẽjẽ 'na c'ü manda, rí parejaogöji o 'ñiji, y rí nderesaoji c'o 'ñiji c'o mogü.
Je xo rga cjatsc'eji nu, rí jyëziji c'e 'ñiji c'ü na s'o c'o i̱n tëpiji.
6 Na ngue ra ẽjẽ nu c'ü o juajnü Mizhocjimi ra salva yo nte texe cja ne
xoñijõmü", ro 'ñeñe c'e nte.
Je ga cjanu va mama e Isaías c'ü ro mama c'e nte. Nguec'ua 'ma o mbürü e
Juan o zopjü c'o nte, o zädä c'e jña c'ü vi mama e Isaías.
7 Na puncjü o nte c'o mi pedye cja c'o o̱ jñiñiji mi pöji cja e Juan ngue c'ua
ro jiji cja c'e ndare. Nguec'ua o mama e Juan va xipjiji:
—Nza cjatsc'eji o c'ijmi yo sũ ga c'ueñe 'ma tjë o batjü. I̱n sũji ra jñün'c'üji
ngüenda Mizhocjimi rí sufregueji, nguec'ua va ẽgueji va 'ñe jigueji.
8 Pero 'ma na cjuana o nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi, rí tsjaji na jo, ngue
c'ua ra jñetse ya nzhogü in mü'büji. I̱n pëzhgueji ra recibidots'üji Mizhocjimi,
na ngue o̱ mboxbëchets'üji e Abraham. Pero rí xi'tsc'öji, dya cja rí tsjijñiji c'ü ni
jyodü ra recibidots'üji. Na ngue me na zëzhi Mizhocjimi, sö ra tsjapü yo ndojo
ra mbëzhi nte c'o ra jñu's'ü e Abraham, xo ra 'ñench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi.
9 Nza cjatsc'eji za'a c'o dya jo c'o quis'i, c'o ya juns'ütjo jacha cja o̱ dyü'ü,
na ngue ya ra dyocüji. Texe za'a c'ü dya jo c'o quis'i, ya bübü ra dyëziji cja
rrũ mboch'üji cja sivi. Je xo rga cjanu rgá tsja'c'üji, nu 'ma dya ra nzhogü in
mü'büji cja Mizhocjimi.
10 C'o nte mi önüji mi mamaji:
—¿Pje ni mbë c'ü ni jyodü rá cjajme 'ma, ngue c'ua dya ra tsjacüjme
Mizhocjimi rá ma sufrejme?
11 O ndünrü c'ua e Juan o xipjiji:
—Nu c'ü cãjã yeje pajna, ra unü 'na pajna c'ü dya cãjã. Nu c'ü pë's'i pje ra
zi, ra unü c'ü dya pë's'i, eñe e Juan.
12 Xo ẽjẽ ja nzi c'o mi cobra o ndüvajma, o ẽji ro 'ñe ji'iji. O xipjiji e Juan:
—Xöpüte, ¿pje ni mbë c'ü ni jyodü rá cjagöjme?
13 O ndünrü c'ua e Juan o xipjiji:
—Rí cobraji ja c'o nzi ga mama c'o ley; dya rí jñu's'üji rgui cobraji.
14 Xo o tsja t'önü c'o tropa o mamaji:
—Nuzgöjme, ¿pje xo ni jyodü rá cjagöjme?
O ndünrü c'ua e Juan o xipjiji:
—Bübü 'ma i̱n pizhiji yo nte, o i̱n pezheji o bëchjine ngue c'ua ra ch'a'c'üji o
merio. Pero dya cja rí tsjaji a cjanu. Rí mäji co c'o in rayaji c'o cjõ'tc'üji.
15 C'o nte me mi cjijñiji e Juan, cjo mi ngue Cristo c'ü mi te'beji ro ẽjẽ.
16 O mama c'ua e Juan o xipjiji:
—Bübü o mbëpji c'o o̱ cjaja c'ü nu lamu, xäpcäji o̱ correa cja o̱ mbäcua c'ü
nu lamu ga mbös'ü. Nutscö ni pje pjëtscö rá pjösc'ö a cjanu nu c'ü va ẽtjo. Na
ngue me na nojo na puncjü angueze; nutscö rí menutjogö que na ngue 'na
mbëpji. Nutscö rí jichi co ndeje yo nte. Pero nu c'ü cja va ẽtjo, 'ma rí 'ñench'e
in mü'büji angueze, ra dya'c'üji o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü. 'Ma jiyö, ra dya'c'üji
rí ma sufreji cja sivi.

17 Xe go sido go ña e Juan o xipjiji:
—'Na campesino ra jñüs'ü o̱ yelgo, cja rrũ mbitsi na jo o̱ ndëxü. C'o ndëxü ra dyüt'ü cja c'ü o̱ t'ujmü c'o, pero c'o paxa ra ndüt'ü co sivi c'o. Je xo ga cjanu rgá tsja nu c'ü cja va ẽtjo. Ya bübü angueze ra recibido c'o ra nzhogü o̱ mü'bü, pero c'o dya ra nzhogü o̱ mü'bü, ya bübü ra mboch'üji a sivi c'ü dya ra juench'e, eñe e Juan.
18 Nujyo, ngue yo o mama e Juan va xipji c'o nte ja rva cja e Cristo. Y na puncjü o jña c'o xe go xipjiji.
19 C'e gobernador Herodes vi mimivi e Herodías c'ü nu su e Felipe. E Felipe mi ngue c'ü nu cjuarma e Herodes. Y mi cja c'o na s'o e Herodes. Nguec'ua e Juan va huënch'i e Herodes mi xipji c'ü dya jo c'o mi cja.
20 Nuc'ua e Herodes go tsja c'ua mas c'o na s'o, go manda o ma pant'aji a pjörü e Juan.

El bautismo de Jesús

21 'Ma mi jichi e Juan c'o nte cja c'e ndare a Jordán, xo ji'i e Jesús. E Jesús 'ma o nguarü o ji'i, cjanu o dyötü c'ua Mizhocjimi. 'Ma ma ötü Mizhocjimi, go xogü a jens'e c'ua.
22 Y o zöbü o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü mi nza cja 'na mbaro, o ẽjẽ o 'ñe ndägä a xes'e e Jesús. O dyäräji c'ua 'naja c'ü o ña a jens'e o mama:
—Ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö, me rí s'iyats'ü, me rí mä'c'ägö.

Los antepasados de Jesucristo

23 E Jesús ya mi pë's'i treinta cjë 'ma mü o mbürü o zopjü c'o nte. C'o nte mi mamaji e Jesús mi ngueje nu t'i e José. E José mi t'i cja e Elí.
24 E Elí mi t'i cja e Matat. E Matat mi t'i cja e Leví. E Leví mi t'i cja e Melqui. E Melqui mi t'i cja e Jana. E Jana mi t'i cja e José.
25 E José mi t'i cja e Matatías. E Matatías mi t'i cja e Amós. E Amós mi t'i cja e Nahum. E Nahum mi t'i cja e Esli. E Esli mi t'i cja e Nagai.
26 E Nagai mi t'i cja e Maat. E Maat mi t'i cja e Matatías. E Matatías mi t'i cja e Semei. E Semei mi t'i cja e José. E José mi t'i cja e Judá.
27 E Judá mi t'i cja e Joana. E Joana mi t'i cja e Resa. E Resa mi t'i cja e Zorobabel. E Zorobabel mi t'i cja e Salatiel. E Salatiel mi t'i cja e Neri.
28 E Neri mi t'i cja e Melqui. E Melqui mi t'i cja e Adi. E Adi mi t'i cja e Cosam. E Cosam mi t'i cja e Elmodam. E Elmodam mi t'i cja e Er.
29 E Er mi t'i cja e José. E José mi t'i cja e Eliezer. E Eliezer mi t'i cja e Jorim. E Jorim mi t'i cja e Matat.
30 E Matat mi t'i cja e Leví. E Leví mi t'i cja e Simeón. E Simeón mi t'i cja e Judá. E Judá mi t'i cja e José. E José mi t'i cja e Jonán. E Jonán mi t'i cja e Eliaquim.
31 E Eliaquim mi t'i cja e Melea. E Melea mi t'i cja e Mainán. E Mainán mi t'i cja e Matata. E Matata mi t'i cja e Natán.
32 E Natán mi t'i cja e David. E David mi t'i cja e Isaí. E Isaí mi t'i cja e Obed. E Obed mi t'i cja e Booz. E Booz mi t'i cja e Salmón. E Salmón mi t'i cja e Naasón.
33 E Naasón mi t'i cja e Aminadab. E Aminadab mi t'i cja e Aram. E Aram mi t'i cja e Esrom. E Esrom mi t'i cja e Fares. E Fares mi t'i cja e Judá.
34 E Judá mi t'i cja e Jacob. E Jacob mi t'i cja e Isaac. E Isaac mi t'i cja e Abraham. E Abraham mi t'i cja e Taré. E Taré mi t'i cja e Nacor.
35 E Nacor mi t'i cja e Serug. E Serug mi t'i cja e Ragau. E Ragau mi t'i cja e Peleg. E Peleg mi t'i cja e Heber. E Heber mi t'i cja e Sala.

36 E Sala mi t'i cja e Cainán. E Cainán mi t'i cja e Arfaxad. E Arfaxad mi t'i
cja e Sem. E Sem mi t'i cja e Noé. E Noé mi t'i cja e Lamec.
37 E Lamec mi t'i cja e Matusalén. E Matusalén mi t'i cja e Enoc. E Enoc mi
t'i cja e Jared. E Jared mi t'i cja e Mahalaleel. E Mahalaleel mi t'i cja e Cainán.
38 E Cainán mi t'i cja e Enós. E Enós mi t'i cja e Set. E Set mi t'i cja e Adán. E
Adán mi t'i cja Mizhocjimi na ngue o dyät'ä Mizhocjimi c'ü.

4

Tentación de Jesús

1 Ọ Espíritu Mizhocjimi me go 'ñünbü ọ mü'bü e Jesús o mbedye cja c'e ndare
a Jordán, o ma cja 'na majyadü nu ja dya cjó mi ndeñe. Na ngue mi ätä ọ
Espíritu Mizhocjimi.
2 O mezhe nu cuarenta pa. Xo mi bübü nu, e Satanás nu c'ü dya jo, mi xipji
e Jesús c'ü ro tsja c'o na s'o. C'o cuarenta pa, dya pje zi e Jesús. 'Ma ya vi cjogü
c'o pa c'o, o zant'a c'ua e Jesús.
3 Nuc'ua e Satanás nu c'ü dya jo, o xipji e Jesús:
—Ngue'tsc'e ọ T'itsc'e Mizhocjimi, nguec'ua rí xipjigue yo ndojo ra mbëzhi
o xëdyi rí sigue, eñe c'ü dya jo.
4 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Dya rá ä'tc'ägö c'ü i̱n xitsi. Na ngue je t'opjü ọ jña Mizhocjimi c'ü dya
nguextjo xëdyi rga minc'öjme. C'ü xenda ni jyodü, ngue c'ü rá cjajme texe ja
c'o nzi ga mama Mizhocjimi.
5 Nuc'ua c'ü dya jo o zidyi e Jesús cja 'na t'eje c'ü ma ndã'ã. O mezhe 'na
ndajme o jíchi texe yo jñiñi cja ne xoñijõmü.
6 Nuc'ua c'ü dya jo o xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e rá da'c'ü rí mandague texe cja yo jñiñi yo i̱n jandague. Xo rá
da'c'ü texe yo me ni muvi yo bübü cja yo jñiñi. Texe yo, ya ch'acügö yo. Ra sö
rá unü c'ü rí ne rá unü.
7 Nu 'ma rí ndüñijõmü rí matcügö, rí tsjapü in tsjacje texe yo.
8 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Nu'tsc'e Satanás, dya rá ma'tc'ö. Na ngue ya t'opjü ọ jña Mizhocjimi c'ü rá
ndüñijõmüjme rá ma't'üjme Mizhocjimi c'ü ngue ín Jmuji. Y nguextjo angueze
rá pëpijme, enzgöjme c'ü.
9 Xo tsja c'ü dya jo o zidyi e Jesús a ma a Jerusalén, o 'ñe's'e c'ua a xes'e cja
'naja c'o torre c'o mi bübü cja c'e templo. O xipji c'ua:
—Ngue'tsc'e ọ T'itsc'e Mizhocjimi, nguec'ua rí dacügue dya a ma a jõmü.
10 Ni jyodü rí tsjague a cjanu, na ngue ya xo t'opjü ọ jña Mizhocjimi:
Mizhocjimi ra xipji c'o ọ anxe rguí 'ñeji a jens'e ra 'ñe mböxc'üji.
11 Ra 'ñe penchc'iji ngue c'ua dya ra s'onnc'ü in cua 'ma rí sos'ü cja ndojo, eñe
c'ü ya t'opjü.
Ngue c'ua rí dacügue ndezgua hasta jõmü, eñe c'ü dya jo.
12 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Dya rá dacü c'ua ja gui xitscö. Na ngue ya xo t'opjü c'ü dya rá söjme ọ jña
Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji, enzgöjme. Nguec'ua dya rá dacü a ma a jõmü para
rá nugö cjo ra mböxcö Mizhocjimi, eñe e Jesús.
13 Nuc'ua c'ü dya jo, dya mi pãrã pje xe ro xipji e Jesús para ro tsja c'o na
s'o, nguec'ua va c'ueñe ja nzi pa, cja ro nzhogü na yeje pje xe ro 'ñe xipji.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

14 Nuc'ua e Jesús o nzhogü o ma a Galilea. Mi bübüvi texe c'ü o̱ poder o̱ Espíritu Mizhocjimi. Nguec'ua texe cja c'o jñiñi c'o mi tsja a Galilea, o mbürü o mamaji c'o ma nojo c'o mi cja e Jesús.
15 Mi cja e Jesús mi jíchiji cja c'o o̱ nintsjimiji. Texeji mi mamaji:
—Ne bëzo bübüvi Mizhocjimi.

Jesús en Nazaret

16 O ma c'ua e Jesús a Nazaret nu ja mi menzumü. Nuc'ua c'e pa c'ü mi söyaji, o cjogü a mbo cja c'e nintsjimi ja c'o nzi ma cja c'ü o̱ tjũrü. Cjanu o mimi nu. Cjanu o böbü c'ua ro xörü.
17 Cjanu o ch'unü c'ua c'e libro c'ü vi dyopjü e Isaías c'ü mi profeta. Cjanu o xücü c'e libro c'ü mi 'mans'a, o chöt'ü nu ja mi t'opjü a cjava:
18 O̱ Espíritu Mizhocjimi bübü co nutscö, na ngue o juancügö.
O juancügö rá zopjü c'o unü ngüenda bëzhiji na puncjü, rá xipjiji jña c'o rguí mäji.
O juancügö rá cjapü ra mäjä c'o me nzhumü o̱ mü'bü.
O juancügö rá zopjü yo nte yo dya libre, rá xipjiji ja rgá sö ra 'ñemeji libre.
C'o ndëzhö, rá cjapü ra jñandaji.
C'o me sufre, rá emeji libre.
19 O juancügö rá xipji yo nte c'ü ya zädä c'o pa c'o o juajnü Mizhocjimi ra salvaji.
20 Cjanu o mbans'a c'ua c'e libro, cjanu o unü c'ü mi pëpji cja nintsjimi. Cjanu o mimi c'ua ro jíchi c'o nte. Texe c'o mi cãrã cja c'e nintsjimi me mi cjinch'iji angueze, mi te'beji pje pjëzhi c'o ro mama.
21 Nuc'ua cjanu o ña e Jesús o xipjiji:
—Nu o̱ jña Mizhocjimi nu cja ró xörügö, ya zädä dya a ndetsc'eji nu, eñe.
22 C'o nte, me co nguijñiji y me go mamaji:
—Me na jo yo jña yo mama nu, pero ¿ja ga mbãrã nu? Maco ngue nu t'i e José c'ü mi ngue ín menzumügöji.
23 O mama e Jesús o xipjiji:
—Iṉ pãrãji c'e jña c'ü rí mangöji: "Nu'tsc'e médico, rí dyät'ätsjë ante c'ü rí dyät'ä c'o 'ñaja." Pe ngue c'ü iṉ cjijñiji dya, cja in mü'büji. Pe xo iṉ ne rí xitscöji a cjava: "Ró äräjme i̱ tsjague c'o me na nojo a Capernaum, maco dya iṉ cjague yo cja ín jñiñigöji", rí 'ñenzgöji.
24 O sido o ña e Jesús o mama:
—Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji, c'o na cjuana. Yo nte, dya respetaoji 'na profeta 'ma ngue nu menzumütsjëji.
25 Dyäräji na jo c'ü xo rá xi'tsc'öji. Ya iṉ pãrãji ja ma cja mi jinguã 'ma mi bübü e Elías. O mezhe jñi cjë nde c'ü dya go 'ñeje o dyebe, nguec'ua mi bübü 'na tjijmi texe cja c'o jñiñi. C'o pa c'o, mi cãrã va a Israel na puncjü o ndixũ c'o ya vi ndũ nu xĩra.
26 Pero dya ngue anguezeji c'o o xipji Mizhocjimi e Elías ro 'ñe mbös'ü. O xipji o ma a Sarepta c'ü bëxtjo järä a Sidón, o ma mbös'ü 'na ndixũ nu c'ü vi ndũ nu xĩra, maco dya mi menzumü a Israel.
27 C'o cjë c'o mi bübü e Elías, mi cãrã va a Israel na puncjü c'o mi sö c'e ngueme c'ü xiji o lepra. Pero dya cjó jogü ne ri 'naja anguezeji. Nguextjo e Naamán c'ü mi menzumü a Siria c'ü o jogü.
28 Nuc'ua c'o mi cãrã cja c'e nintsjimi, 'ma mü o dyäräji c'o jña c'o, me co sjëyaji c'ua na puncjü.

29 Go böbüji c'ua, cjanu o pjongüji e Jesús cja c'ü o̱ jñiñiji, o zidyiji cja c'e dyä'ä nu ja mi jäs'ä c'e jñiñi. O zidyiji ro ma pa'maji a jõmü.
30 Pero e Jesús o cjogütjo a nde anguezeji, o ma c'ua.

Un hombre que tenía un espíritu malo

31 Nuc'ua e Jesús o zöbü o ma c'ua a Capernaum c'ü mi ngue 'na jñiñi a Galilea. Chjüma chjüma c'o pa c'o mi söyaji, mi jíchi c'o nte cja c'e nintsjimi.
32 C'o nte me mi sũji mi cjijñiji:
—Nunca rí äräji a cjanu. Je ni 'ñeje cja Mizhocjimi c'o jña c'o xitsiji nu, eñeji.
33 Cja c'e nintsjimi, mi bübü 'na bëzo c'ü vi zürü 'naja o̱ s'ondajma e Satanás nu c'ü dya jo, c'ü o tsjapü o mapjü c'ua na jens'e c'e bëzo.
34 O mama:
—Nu'tsc'e Jesús i̱n menzumü a Nazaret, ¿pje i̱n pë'sc'ü rí ñu co nuzgöjme? ¿Cjo vi 'ñeje rí tsjacü rá ma sufregöjme? Nutscö rí pã'c'ã. Ngue'tsc'e o̱ T'itsc'e Mizhocjimi, dya bübüts'ü c'o na s'o.
35 E Jesús o huënch'i c'ua c'ü o̱ s'ondajma c'ü dya jo o xipji:
—Tso't'ü in te. Pedye cja ne bëzo.
Nuc'ua c'ü o̱ s'ondajma c'ü dya jo o tsjapü o nügü c'e bëzo a nde c'o nte c'o mi cãrã. O mbedye c'ua c'e s'ondajma cja c'e bëzo y dya pje tsjapü.
36 Me co nguijñi c'ua c'o nte, o mamaji:
—¿Pje pjëzhi c'ü pë's'i ne bëzo c'ü me na nojo? Manda yo o̱ s'ondajma c'ü dya jo nza cja c'ü ri pë's'i o poder. Xipjiji ra mbedyeji, cja na mbedyeji c'ua.
37 Nguec'ua texe cja c'o jñiñi c'o tsja a Galilea, me mi mamaji c'o ma nojo c'o mi cja e Jesús.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

38 Nuc'ua e Jesús o böbü o mbedye cja c'e nintsjimi. Cjanu o ma c'ua o zät'ä cja nu ngumü e Simón. C'ü nu to'o e Simón, mi sö pa'a. O xipjiji c'ua e Jesús ro jocü.
39 Nuc'ua e Jesús o ẽjẽ nu ja mi orü c'e ndixũ. Cjanu o huënch'i c'ua c'e pa'a. O c'ueñe c'ua c'e pa'a. O nanga c'ua na zëzhi c'e ndixũ, cjanu o dyät'ä o jñõnü cjanu o ziji.

Jesús sana a muchos enfermos

40 'Ma ya ma quibi e jyarü, ma ẽjẽ c'o nte ma siji c'o o̱ dyoji c'o mi sö pje nde ma ngueme, ma sinpiji e Jesús. Nuc'ua e Jesús mi ẽ's'ẽ o̱ dyë nzi 'naja c'o mi sö'dyë, y mi jogüji.
41 Na puncjü c'o mi sö'dyë c'o o mbedye o̱ s'ondajma c'ü dya jo. Nzi ma mbedye, nzi ma mamaji:
—Ngue'tsc'e o̱ T'its'ü Mizhocjimi, eñe c'o s'ondajma.
E Jesús mi huënch'iji, dya mi jëzi ra ñaji, na ngue mi pãrãji e Jesús mi ngue e Cristo.

Jesús predica en Galilea

42 Nuc'ua 'ma mü o jyas'ü, o mbedye e Jesús o ma cja 'na majyadü nu ja dya cjó mi ndeñe. Nuc'ua c'o nte mi jodüji e Jesús. 'Ma mü o chöt'üji, mi süjmüji ngue c'ua dya ro xõgü co anguezeji.
43 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Xo ni jyodü rá ma zopjü c'o nte c'o cãrã c'o nan'ño jñiñi, rá xipjiji ni jyodü ra dyätäji Mizhocjimi, na ngueje ngue c'ü manda. Ngue c'ü vi juancügö Mizhocjimi rá cjagö, eñe.

44 O ma c'ua cja c'o 'ñaja jñiñi c'o mi tsja a Galilea, mi zopjüji cja c'o o̱ nintsjimiji.

5

La pesca milagrosa

1 'Na nu pa, e Jesús mi bübü cja squina c'e zapjü c'ü ni chjũ Genesaret. O ẽjẽ c'ua na puncjü o nte, me mi chütüji ngue c'ua ro dyäräji o̱ jña Mizhocjimi.
2 E Jesús o jñanda c'ua yeje bü'ü c'o ma jä'ä cja squina c'e zapjü. C'o mbëjmõ ya vi mbes'eji cja c'o bü, mi pe'ch'eji c'o o̱ rreji.
3 E Jesús o dat'ü c'ua cja 'naja c'o bü c'ü mi ngue o̱ cjaja e Simón. Cjanu o xipji c'ua e Simón xe ro ndütü c'e bü a ma cja c'e ndeje. O mimi c'ua cja c'e bü, o jíchi c'o nte.
4 Nuc'ua 'ma mü o nguarü o ña, o xipji e Simón:
—Mague cja c'e ndeje nu ja xenda na jẽ'ẽ. Rí pät'äji c'o in rreji ngue c'ua rí sürüji o jmõ.
5 O ndünrü c'ua e Simón o xipji:
—Xöpüte, 'naxõmü ró pëpjijme, dya ró sürüjme. Pero rá pät'ägö ne rre ja c'o nzi gui xitsi, eñe.
6 O tsjaji c'ua ja va xiji. O zürüji c'ua na puncjü o jmõ, nguec'ua ya ma xüt'ü c'e rre.
7 Nuc'ua o juãjpjã o dyëji c'o o̱ dyoji c'o ma cãjã cja c'ü 'naja bü, ngue c'ua ro ẽji ro 'ñe mbös'üji. O ẽjẽji c'ua, o nichiji nza yeje c'o bü, ya mi ne ro nguibi c'o.
8 E Simón Pedro 'ma mü o jñanda c'o jmõ, o ndüñijõmü a jmi e Jesús, o xipji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rí sũ rgá bübü in jmigue. Na ngue me na s'ozgö, rí tũ ín nzhubü, eñe.
9 Me mi sũ e Simón Pedro na ngue ma puncjü c'o jmõ c'o vi zürüji. Xo mi sũ c'o mi dyoji e Pedro cja c'e bü.
10 Xo mi sũ e Jacobo 'ñeje e Juan c'o mi ngue o̱ t'i e Zebedeo. Mi ngue o̱ dyoji e Simón Pedro. E Jesús o xipji c'ua e Simón:
—Dya rí sũ; chenngue dya co nutscö. Nu'tsc'e mi mbëjmõgue, mi tennc'e o jmõ. Pero nudya rá jí'ts'i rí zopjü yo nte, ngue c'ua ra dyä'tc'äji ra ndennc'eji, xo ra creozüji.
11 Nuc'ua e Simón Pedro 'ñe c'o o̱ dyoji cjanu o pjons'üji a squina c'e bü. O zogüji texe nu, o möji e Jesús, ngue c'ua ro dyätpäji o̱ jña.

Jesús sana a un leproso

12 'Na nu pa, e Jesús mi bübü cja 'na jñiñi nu ja xo mi bübü 'na bëzo c'ü me mi sö o lepra. C'e bëzo 'ma o jñanda e Jesús, o ẽjẽ o 'ñe ndüñijõmü a jmi, o dyötü ro jocü, o xipji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, nu 'ma iṉ ne'e, sö rí jocüzü ne lepra, eñe c'e bëzo.
13 E Jesús o c'uana c'ua o̱ dyë o ndörü, o xipji:
—Rí negö ra jogüts'ügue, eñe.
Jo ni c'ueñe c'ua c'e lepra.
14 E Jesús o xipji c'ua c'e bëzo:
—Dya cjó rí ma xipjigue ja va jogüts'ü. Nguextjo c'e mböcjimi rí ma jíchitsjë c'ü ya jogüts'ü. Cja rrĩ unügue c'ua, ja c'o nzi va manda e Moisés. Nuc'ua ra mbãrã yo nte c'ü ya jogüts'ü, eñe.
15 Zö vi xipji e Jesús c'e bëzo c'ü dya cjó ro xipji, pero xenda go mamaji c'o mi cja e Jesús. Nguec'ua o ẽjẽ na puncjü o nte ro dyäräji e Jesús, y ngue c'ua e Jesús ro jocü c'o mi sö'dyë.

16 Nguec'ua e Jesús mi xõgü mi pa cja c'e majyadü nu ja dya cjó mi ndeñe, mi ötü Mizhocjimi.

Jesús sana a un paralítico

17 'Na nu pa e Jesús mi xöpü c'o nte. Xo mi cãrã nu, ja nzi c'o fariseo 'ñe ja nzi c'o mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi. Vi 'ñeji texe cja c'o jñiñi c'o mi tsja a Galilea 'ñe c'o mi tsja a Judea. Xo mi cãrã c'o vi 'ñeje a Jerusalén. C'ü o̲ poder Mizhocjimi mi bübüvi co e Jesús ro jocü c'o mi sö'dyë.

18 O ẽjẽ c'ua ja nzi bëzo c'o ma tuns'ü 'na bëzo cja 'na pjinguã. C'e bëzo, dya mi sö ro 'ñõmü. Mi ne ro tsjocüji nu ja ma bübü e Jesús, ngue c'ua ro ngöbüji a jmi ro jocü.

19 Pero dya sö ja rvá tsjocüji, na ngue me mi ndüji nu cja c'e ngumü. O ndes'eji c'ua a xes'e cja c'e ngumü. O xo's'üji c'ua c'o mi t'üs'ü, cjanu o sjö'büji c'e bëzo a jmi e Jesús a nde cja c'o nte.

20 Nguec'ua o unü ngüenda e Jesús c'ü mi junt'ü o̲ mü'büji c'ü ro tsja angueze ro jocü c'e bëzo. Nguec'ua o mama c'ua e Jesús o xipji c'e bëzo:

—Nu'tsc'e sẽ, rá perdonaots'ü dya in nzhubü, eñe.

21 Nuc'ua c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo o nguijñiji: “¿Pje pjëzhi ne bëzo nu mama perdonao o nzhubü? Chjëntjovi c'ü ro zadü Mizhocjimi nu. Maco dya cjó sö ra perdonao o nzhubü; nguextjo Mizhocjimi.”

22 Mi pãxtjo e Jesús c'o mi cjijñi anguezeji, nguec'ua o xipjiji c'ua:

—¿Jenga i̲n̲ cjijñiji a cjanu in mü'büji?

23 Ró xipji ne bëzo: “Rá perdonaots'ü dya in nzhubü”, ró embe, pero dya cjó sö ra mbãrã cjo ya ma o̲ nzhubü. Pero 'ma rá xipji ne bëzo: “Rí ñanga rí nzhodü”, rá embe; nu 'ma ra nanga c'ua ne bëzo ra nzhodü, nu'ma, ixtí pãrãgueji 'ma c'ü dya rí on'c'üji.

24 Nutscö rvá ẽjẽ cja Mizhocjimi, ya ch'acö poder cja ne xoñijõmü rá perdonaots'üji c'o na s'o c'o i̲n̲ cjaji. Unnc'eji dya ngüenda ngue c'ua rí pãrãji c'ü rí pë'sc'ö c'e poder, embeji.

Cjanu o zopjü c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñõmü, o xipji:

—Rí ñanga, chunsc'e nu in pjinguã nu i̲n̲ os'ü, ma'a in nzumü, embeji c'e bëzo.

25 O nanga c'ua c'e bëzo c'ü dya mi sö ro 'ñõmü. Texeji o jñandaji 'ma mü o nanga c'e bëzo. Nuc'ua c'e bëzo o nduns'ü c'ü o̲ pjinguã c'ü mi os'ü, cjanu o ma o̲ ngumü, me mi unü 'na pöjö Mizhocjimi.

26 C'o nte, me go pizhiji go mamaji:

—Me na nojo Mizhocjimi. Nudya ró jandaji yo me na nojo. ¿Cjó ro nguijñi c'ü ri pë's'i poder a cjanu 'na nte?

Jesús llama a Leví

27 O mbedye c'ua nu e Jesús, o jñanda 'naja bëzo c'ü mi chjũ e Leví c'ü mi cobra o contribución. Mi junrü nu ja mi cobraji o contribución. E Jesús o xipji c'ua:

—Chenngue co nutscö rí dyätcä ín jña.

28 Nuc'ua e Leví o zogü texe c'e bëpji c'ü mi cja, o böbü o mëvi e Jesús.

29 E Leví o manda o dyät'äji o jñõnü cja nu ngumü, o mbita e Jesús. Xo ma'a nu, na puncjü c'o mi cobra o contribución, o ma ziji o xëdyi e Jesús 'ñe e Leví.

30 C'o xöpüte 'ñe c'o fariseo mi so'büji ma xipjiji c'o o̲ discípulo e Jesús:

—¿Jenga 'natjo c'ua i̲n̲ sigueji o xëdyi yo cobra o contribución yo me cja c'o na s'o?

31 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu c'ü dya sö'dyë, dya ni jyodü o médico. C'o ni jyodü o médico, ngueje c'o sö'dyë.

32 Je xo ga cjatjonu, dya ngue c'o cjapü cja na jo c'ü rvá 'ñe xipji ra nzhogü o mü'büji cja Mizhocjimi; ngue c'o pãrã tũ o nzhubü.

Le preguntan a Jesús sobre el ayuno

33 O xipjiji c'ua e Jesús:

—C'o o discípulo e Juan me mbempjeji y me ötüji Mizhocjimi. Je xo ga cjatjonu c'o o discípulo c'o fariseo. Maco yo in discípulogue siji o xëdyi 'ma mbempje c'o 'ñaja.

34 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji 'na jña, ngue c'ua ro mbãrãji jenga dya mi mbempje c'o o discípulo. O xipjiji:

—'Ma ra chjüntü 'na sẽ'ẽ, 'ma dya be cjuarü c'e chjüntü, dya sö rí tsjapüji c'o o dyoji ra nzhumüji. Na ngueje xe ri bübütjo c'e sẽ a nde anguezeji.

35 Pero ra zädä c'o pa 'ma ra zinbiji c'e sẽ. Nuc'ua cja ra mbempjeji rgá nzhumüji 'ma.

36 O sido o ña e Jesús o xipjiji c'ü 'na ejemplo:

—'Ma cjó c'o cãjã 'na zëbitu c'ü ya xüt'ü, dya ra xü't'ü 'na bitu c'ü nuevo cja rrũ mbä't'ä cja c'e zëbitu. Na ngue 'ma rga cjanu, ra s'odü 'ma c'ü cja dadyo. Y c'e ts'ipëraso c'ü vi xü't'ü cja c'ü cja dadyo, dya xo ra chjënjui c'e zëbitu.

37 Yo nte, dya xich'iji o õt'apjü cja zëcuëro. Na ngue ro xüt'ü c'o zëcuëro, ro pjödü c'e t'apjü. Y dya cja ro jogü c'ua c'o zëcuëro.

38 Ni jyodü ra xich'iji o õt'apjü cja cuëro c'o cja nuevo, ngue c'ua dya ra s'odü o cuëro ra pjödü c'e t'apjü.

O mama a cjanu e Jesús ngue c'ua ro unü ngüenda c'o nte 'ma ro dyätpäji o jña, pero 'ma ro sido ro tsjaji c'o tjũrü c'o mi cjaji, ro s'odü o mü'büji.

39 Xo mama e Jesús, 'ma cjó c'o me sũpü c'o o tjũrü c'o ín mboxatitaji, nu 'ma ra dyärä ja ga cja o 'ñiji angueze, nu'ma, 'na ra mama c'e nte: “Dya rí negö, na ngue xenda na jo ne 'ñiji nu ya rí pagö.”

6

Los discípulos recogen trigo en el día de descanso

1 'Na c'o pa c'o mi söya c'o mi menzumü a Israel, e Jesús 'ñe c'o o discípulo mi cjogüji nu ja mi cja o ndëxü. C'o discípulo mi tücüji o ñirëxü, mi tjõ't'ü co o dyëji, cja ma zaji.

2 Mi cãrã ja nzi c'o fariseo c'o o xipji c'o discípulo:

—¿Jenga in tücüji o ñirëxü? Maco mama c'ü o ley Mizhocjimi c'ü dya sö rá cjaji a cjanu yo pa yo rí söyaji.

3 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji ya i xörügueji nu c'ü o tsja e David 'ñe c'o mi dyoji, 'ma ya mi sant'aji; maco dya in so'büji angueze.

4 O cjogü e David cja o ngumü Mizhocjimi nu ja ma sjũ. Cjanu o jñü c'ua c'o tjõmëch'i c'o mi jũsp'üji Mizhocjimi nu. Nuc'ua e David 'ñe c'o mi dyoji o ziji c'o tjõmëch'i. Maco mama c'e ley c'ü dya cjó mi sö ro zi c'o; mi nguextjo mböcjimi c'o mi sö ro zi c'o.

5 O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, sö rá mangö ja rgui sũpüji yo pa yo rí söyaji, embeji c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo.

El hombre de la mano seca

6 Nuc'ua c'ü xe 'na nu pa c'ü mi söyaji, o cjogü e Jesús a mbo cja c'e nintsjimi.
Cjanu o jíchi c'o nte. Mi bübü nu 'na bëzo c'ü mi dyot'ü o̲ jodyë.
7 C'o xöpüte 'ñe c'o fariseo me mi jandaji e Jesús, mi nuji cjo ro jocü o nte c'e
pa c'ü mi söyaji. Mi jodüji ja rvá ngöt'üji e Jesús cja c'o pje mi pjëzhi.
8 E Jesús ixmi pãrã c'o na s'o c'o mi mbeñe anguezeji. O xipji c'ua c'e bëzo
c'ü mi dyot'ü o̲ dyë:
—Böbügue, rgui 'ñeje a nde, eñe.
Cjanu o böbü c'ua c'e bëzo o ma a nde.
9 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo:
—Rá cja'c'üji 'na t'önü. ¿Ja ngue c'ü mama c'ü ín leygöji rá cjaji yo pa yo rí
söyaji? ¿Cjo mama rá cjaji c'o na jo o rá cjaji c'o na s'o? ¿Cjo mama rá pjös'üji
yo nín minteji o rá pö't'üji?, eñe.
10 Nuc'ua e Jesús o nguinch'i na jo texe c'o nte c'o mi cãrã a jmi. Cjanu o xipji
c'e bëzo:
—C'uana in dyë, eñe.
Cjanu o c'uana c'ua o̲ dyë, y ixco jogü c'ua.
11 Pero c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo me go sjëyaji, mi pötma mamaji ja rvá sö pje
ro tsjapüji e Jesús.

Jesús escoge a los doce apóstoles

12 C'o pa c'o, o ma e Jesús cja t'eje. 'Naxõmü va dyötü Mizhocjimi nu.
13 Nuc'ua 'ma mü o jyas'ü, o ma't'ü c'o o̲ discípulo. Cjanu o xõcü doce
anguezeji c'o xo jñusp'ü o̲ tjũ apóstole.
14 O juajnü e Simón c'ü xo jñusp'ü e Pedro. Xo juajnü e Andrés c'ü nu
cjuarma e Simón. Xo juajnü e Jacobo 'ñe e Juan 'ñe e Felipe 'ñe e Bartolomé.
15 Xo juajnü e Mateo 'ñe e Tomás 'ñe e Jacobo c'ü mi t'i cja e Alfeo. Xo juajnü
e Simón c'ü mi revolucionario.
16 Xo juajnü e Judas c'ü nu cjuarma e Jacobo. Xo juajnü e Judas Iscariote,
nu c'ü ro mbö e Jesús.

Jesús enseña a mucha gente

17 E Jesús 'ñe c'o o̲ discípulo o zöbüji c'ua cja c'e t'eje, o zät'äji cja 'na batjü o
böbüji nu. Mi cãrã nu na puncjü o nte c'o mi dyoji e Jesús c'o mi ätpä o̲ jña. Xo
mi cãrã na puncjü c'o 'ñaja nte. Vi 'ñeji a Judea 'ñe a Jerusalén. Je xo vi 'ñeji
texe a squina c'e mar a ma a Tiro 'ñe a Sidón. Vi 'ñeji ro 'ñe dyäräji e Jesús. Xo
vi 'ñeji ngue c'ua e Jesús ro jocü c'o mi sö'dyë.
18 Nuc'ua e Jesús o jocüji hasta c'o vi zürü c'o o̲ s'ondajma e Satanás nu c'ü
dya jo, xo jocü c'o.
19 Texe c'o nte mi jodü ja rvá ndörüji e Jesús, na ngue mi pë's'i o̲ poder mi
jocü c'o mi sö'dyë.

La felicidad y la infelicidad

20 Nuc'ua e Jesús o jñanda c'o nte c'o mi dyoji c'o mi ätpä o̲ jña, o xipjiji:
—Nu'tsc'eji zö i̲n pöbreji, pero 'ma i̲n jodügueji Mizhocjimi, ngue c'ü rgui
mäcjeji. Na ngue ya ngue in Jmugueji dya Mizhocjimi.
21 'Zö i̲n sant'aji dya, pero ngue c'ü rgui mäcjeji. Na ngue Mizhocjimi ra
dya'c'üji c'o me nda na jo, dya pje ra bë'ts'iji.
'Zö me i̲n nzhumüji dya, pero ngue c'ü rgui mäcjeji. Na ngue Mizhocjimi ra
tsja'c'ü me rí mäcjeji.

22 'In ätcäji ín jñagö nutscö rvá ẽjẽ cja Mizhocjimi. Nguec'ua bübü 'ma ra
nuc'üji na ü yo in menzumügueji, ra pjongüts'üji a nde anguezeji ra xi'ts'iji c'o
me na s'o rgá zanc'eji. Zö ra tsja'c'üji a cjanu, pero ngue yo rgui mäcjeji yo.
23 C'o pa 'ma ra tsja'c'eji ga cjanu, me rí mäcjeji na puncjü. Na ngue
Mizhocjimi a jens'e ra ngõ'tc'üji na jo. C'o in mboxpaleguejì xo tsjaji a cjanu
o tsjapüji o sufre c'o profeta c'o mi cãrã mi jinguã.
24 "Ma in ricoji, nu 'ma in mäpäji c'o in pë's'iji, nu'ma, juentsc'eji 'ma, na
ngue ra tsja'c'üji Mizhocjimi rí sufreji.
25 "Ma in pëzhgueji c'ü dya pje bë'ts'iji, juentsc'eji. Na ngue ra tsja'c'üji rí
sant'aji.
"Ma me in mäjä gui minc'eji dya, 'ma dya in mäpqueji Mizhocjimi,
juentsc'eji. Na ngue ra tsja'c'üji me rí nzhumüji me rí huëgueji.
26 'Juentsc'eji na ngue c'ü ra tsja'c'üji Mizhocjimi, nu 'ma ra mama texe yo
nte c'ü na jots'üji. Je xo va cjanu va tsja c'o in mboxpaleguejì, o mamaji c'ü
me ma jo c'o profeta c'o dya ma cjuana.

El amor a los enemigos

27 'Nu'tsc'eji in äräji, rí xi'ts'iji rí s'iyagueji c'o in üji, rí tsjaji na jontets'üji cja
c'o nuc'üji na ü.
28 Rí ma'tp'üji Mizhocjimi c'o sanc'üji. Xo rí dyötpüji Mizhocjimi c'o jün'sc'üji
o bëchjine.
29 'Ma cjó c'o ra yapc'ü in jmiji cja in jodyëji, xo rí jyëziji ra yapc'üji c'ü 'na
lado. 'Ma cjó c'o ra ngannc'aji c'ü in tëjëji, xo rí jyëziji ra ngannc'aji c'ü in jeji.
30 'Ma cjó c'o pje ra dyö'tc'üji, unüji c'ü ni jyodü c'o. 'Ma cjó c'o pje ra
jñünnc'üji 'ma ngue in tsjacjeji, dya cja rí dyötüji.
31 C'ua ja nzi gui ñegueji c'ü ra s'iyats'üji yo nte, je xo rgui s'iyagueji a cjanu
anguezeji.
32 "Ma nguextjo c'o s'iyats'üji c'o in s'iyaji, ¿ja bübü c'o na jo c'o in cjagueji
'ma? Maco c'o cja na s'o, xo s'iyaji c'o s'iya anguezeji.
33 Nu'tsc'eji, 'ma nguextjo c'o pjöxc'üji c'o in pjös'üji, ¿ja bübü c'o na jo c'o in
cjagueji 'ma? Maco c'o cja na s'o, xo pjös'üji c'o pjös'ü anguezeji.
34 Nu 'ma nguextjo c'o pe'sc'eji c'o in pesp'eji, ¿ja bübü c'o na jo c'o in cjagueji
'ma? Maco c'o cja na s'o, pötca pesp'eji 'ma pje c'o ni jyodü c'o o dyoji.
35 Rí s'iyagueji c'o in üji, rí tsjaji na jontets'üji y rí pesp'eji. Dya rí pëtsaji
c'ü pje ra nzhocüts'üji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra ngõ'tc'üji na jo 'ma Mizhocjimi
c'ü bübü a jens'e. Y ra jñetse ngue o t'its'üji 'ma angueze. Na ngue me na jo
angueze, me pjös'ü texe yo nte, zö cãrã c'o na s'o c'o dya unü 'na pöjö.
36 Rí juentsqueji yo nte c'ua ja nzi ga juen'tsc'eji Mizhocjimi c'ü ín Tataji.

No juzguen a otros

37 'Dya cjó rí so'büji. 'Ma jiyö, ra jñün'c'eji ngüenda Mizhocjimi. Dya cjó
rí xipjiji: "Na s'ots'ügue", rí 'ñembeji. 'Ma jiyö, xo ra mama Mizhocjimi:
"Na s'ots'üguejì", ra 'ñents'eji. Nguextjo Mizhocjimi ra mama ja ngue c'ü na
jo y ja ngue c'ü na s'o. Rí perdonaogueji yo nin minteji; Mizhocjimi ra
perdonaots'üji.
38 'Ma cjó c'o pje ni jyodü, rí unügueji. Mizhocjimi ra dya'c'eji c'ua texe c'o
ni jyodüts'üji, hasta ra mboncjütjo. Ra dya'c'üji c'ua ja nzi gui unnc'eji.
39 O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—¿Ja gui tsjijñiji? ¿Cjo sö 'naja ngorö ra jíchi o 'ñiji c'ü 'na ngorö? Dya sö. Na
ngue ra zo'ovi cja t'ore nza yejui.

40 'Na c'ü cja xötpü, dya xo'ñi cja c'ü nu xöpüte. Cja ra xötpü na jo. Nu'ma,
ya ri nza cja c'ü nu xöpüte 'ma.
41-42 '¿Jenga in so'büji yo nin minteji? Maco c'o na s'o c'o cja'a yo nin minteji,
pe ts'iquë nza cja 'na ngümpaxa c'ü ri o'o o ndö 'na nte, pero c'o na s'o c'o in
cjagueji, na nojo nza cja 'na dyaxü. ¿Jenga dya in unnc'eji ngüenda c'o na s'o
c'o in cjagueji? ¿Pje ma jmi in pë'sc'eji c'ü in xiqueji yo nin minteji: "Jyëzguijme
rá cjü'pc'öjme ne ngümpaxa nu o'o nin chögue", in embeji? Maco dya ixi
cjübügueji c'o dyaxü c'o o'o in chögueji. Nu'tsc'eji in cjapqueji na jots'üji, pero
dya cjuana. C'ü rí tsjagueji, ot'ü rí tsjünc'eji c'o dyaxü c'o o'o in chögueji, ngue
c'ua ra sö rí jñandaji na jo rí tsjü'p'üji c'e ngümpaxa c'ü o'o a nzhö c'ü nin
minteji, eñe e Jesús.

El árbol se conoce por su fruto

43 O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—'Na za'a, 'ma dya quis'i o fruta, dya sö ra mamaji na jo c'ü. Pero 'ma quis'i
o fruta, dya sö ra mamaji na s'o c'ü.
44 Nzi 'naja za'a 'mãrã co c'o quis'i. Dya quitsiji o higo cja o bidyi; dya xo
quitsiji o uva cja o pëdyi.
45 Je xo ga cjatjonu, 'na nte c'ü na jo, mama o jña c'o na jo, na ngue bübü o
mü'bü c'o na jo. 'Na nte c'ü na s'o, mama c'o na s'o, na ngue bübü o mü'bü c'o
na s'o. C'o bübü o mü'bü 'na nte, ngue c'o ra mbedye o ne.

Las dos bases

46 '¿Jenga in xitsiji: "Nu'tsc'e Señor, ín Jmuts'ügöjme", in enzgöji? Maco dya
in cjaji c'ua ja nzi rgá xi'ts'iji.
47 C'o ra ẽjẽzügö, 'ma ra dyätcäji ín jña 'ñe 'ma ra tsjaji c'o rí mangö, rá xi'ts'iji
cjó chjëntjui c'o.
48 Chjëntjui nza cja 'na bëzo c'ü ro jyäbä na jo 'na ngumü. Ro dyö'bü na jẽ,
cja rrũ ngü'p'ü c'ua c'e cimiento co peña. Nuc'ua 'ma ro c'os'ü c'e ndare, ro
pjat'ü na zëzhi cja c'e ngumü. Pero dya ro tunbü, na ngue vi tjäbä co peña.
49 Pero yo o dyärä yo ró xi'ts'iji, 'ma dya ra tsjaji yo, chjëntjui 'na bëzo c'ü ro
jyäbä 'na ngumü c'ü dya ro ngü'p'ü o cimiento, ro 'ñe's'etjo a xes'e cja e jõmü.
Nuc'ua c'e ndare ro pjat'ü na zëzhi cja c'e ngumü, cja rrũ tunbü c'ua.

7

Jesús sana al siervo de un oficial romano

1 E Jesús 'ma mü o nguarü o zopjü c'o nte, cjanu o ma c'ua cja 'naja jñiñi c'ü
mi chjũ a Capernaum.
2 Cja c'e jñiñi mi bübü nu 'naja bëzo c'ü mi manda c'o tropa romano. Mi 'ñeje
'na mbëpji c'ü mi s'iya, c'ü mi sö'dyë, ya mi ngue ro ndũ.
3 Nuc'ua c'ü mi manda c'o tropa, o dyärä c'o mi cja e Jesús mi jocü c'o mi
sö'dyë. O tsja c'ua c'e bëzo o zopjü ja nzi c'o pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a
Israel, o xipjiji:
—Möji, ma dyötüji favor e Jesús rí xipjiji ra ẽjẽ ra 'ñe jocü nu ín mbëpji.
4 C'o pje mi pjëzhi o möji c'ua cja e Jesús, o ma xipjiji:
—Rvá 'ne ö'tc'üjme favor. Sö'dyë c'ü o mbëpji c'e bëzo c'ü manda cja c'o
tropa; va pen'c'e 'na jña c'e bëzo rí mague, rí ma tsjapü ra ndis'i c'ü o mbëpji.
Na jo rí mague.
5 Na ngue zö dya ín menzumügöji c'e bëzo, pero s'iyazügöji nutscöji rí
menzumüji a Israel. Nutscöjme o jyäpcäjme ín nintsjimijme, embeji e Jesús.
6 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Mö.

Cjanu o möji c'ua. 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja c'ü o̱ ngumü c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, cjanu o tsja c'e bëzo o xipji ja nzi c'o o̱ dyoji:

—Möji ma chjünrüji e Jesús.

Cjanu o möji c'ua. 'Ma mü o chjëji e Jesús 'ñe c'o pje mi pjëzhi, o xipjiji c'ua e Jesús c'ua ja nzi va mama c'e bëzo:

—Rvá 'ñe tjün'c'üjme rá xi'ts'ijme c'ü mama c'e bëzo c'ü manda c'o tropa. Nuc'ü, mama a cjava: "Perdonaozü ró ö'tc'ü favor ri mague ín nzumügö, pero dya ni jyodü. Nu'tsc'e me na jotsc'e, nuzgö rí tũgö ín nzhubü. Nguec'ua dya rí tsjogü cja ín nzumü.

7 Nguec'ua dya rvá ma nu ja mi bünc'e ro ö'tc'ü ri ma tsjapü ra ndis'i c'ü ín mbëpjigö. Pero 'ma rí mamague c'ü ra jogü c'ü ín mbëpji, rí pãrãgö ra jogü 'ma.

8 Nza cjazgö, o ch'acügö rí manda cja c'o tropa. 'Ma rí xipjigö 'na tropa ra ma'a ra ma tsja 'na bëpji, jo rrũ ma c'ua. 'Ma rí xipji c'ü 'na tropa ra ẽjẽ, ra ẽjẽ c'ua. Y 'ma rí xipji c'ü ín mbëpji ra tsja 'na bëpji, ra tsja c'ua. Nguec'ua rí pãrãgö 'ma rí mamague c'ü ra jogü c'ü ín mbëpji, ra jogü 'ma", eñe c'e bëzo va penpe 'na jña e Jesús.

9 E Jesús 'ma mü o dyärä c'e jña c'ü vi pejñe c'e bëzo, me co mäjä na ngue c'e bëzo mi junt'ü o̱ mü'bü c'ü ro tsja e Jesús ro jocü c'e mbëpji. Cjanu o ñezhe c'ua e Jesús o xipji c'o nte c'o mi pöji:

—Dyäräji na jo c'ü rá xi'ts'iji. Nutscöji rí menzumüji a Israel rí ma't'üji Mizhocjimi, pero dya cjó rí töt'ügö yo ín menzumüji c'ü ri ench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi c'ua ja nzi ga tsja c'e bëzo c'ü junt'ü o̱ mü'bü c'ü rá cjapü ra ndis'i c'ü o̱ mbëpji, eñe e Jesús.

10 C'o vi ma ndünrü e Jesús, cjanu o nzhogüji c'ua cja o̱ ngumü c'e bëzo, o 'ñe chöt'üji c'ü ya vi ndis'i c'e mbëpji c'ü mi sö'dyë.

Jesús resucita al hijo de una viuda

11 'Na nu pa, o mbedye e Jesús nu ja mi bübü, ro ma cja 'naja jñiñi c'ü mi chjũ'ũ a Naín. Mi pöji angueze na puncjü c'o o̱ discípulo 'ñe na puncjü c'o nte.

12 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja o̱ ngoxtji c'e jñiñi a Naín, o jñandaji c'ua ma pedye o nte ma tuns'üji 'na añima ro ma dyögüji. Mi nguextjo c'e t'i c'ü mi 'ñeje c'ü nu nana. Ya vi ndũ c'ü nu xĩra c'e ndixũ. Mi pöji c'e ndixũ na puncjü c'o o̱ menzumüji.

13 Nuc'ua e Jesús c'ü ín Jmugöji, 'ma mü o jñanda me mi huë c'e ndixũ, me go sentio o xipji c'ua:

—Dya rí huë, eñe.

14 Cjanu o ẽjẽ c'ua e Jesús a jmi cja c'e caja, cjanu o 'ñe's'e o̱ dyë. C'e caja, dya mi cjo'bü. C'o mi tuns'ü c'e caja o böbüji. Cjanu o mama c'ua e Jesús o xipji c'e añima:

—Nu'tsc'e sẽ, rí xi'tsc'ö rí ñanga.

15 Go nanga go mimi c'ua c'e t'i c'ü mi añima, y cjanu o ña c'ua. O mama c'ua e Jesús o xipji c'e ndixũ:

—Bübü dya va nin ch'igue, eñe.

16 C'o nte, me go pizhiji c'ua texeji o mamaji:

—Me na nojo Mizhocjimi. Ya ndo bübüzgöji 'na profeta nu me na nojo. Nujnu, o 'ñeme Mizhocjimi ra mböxcüji nutscöji o̱ ntezgöji, eñe c'o nte.

17 Me mi nändji c'ua e Jesús texe a Judea, na ngue vi tsjapü o te c'e t'i c'ü vi ndũ, o bübütjo na yeje. Xo mi nändji e Jesús texe cja c'o jñiñi c'o mi chäjtjoji.

Los enviados de Juan el Bautista

18 Nuc'ua c'o o̲ discípulo e Juan o möji, o ma xipjiji e Juan c'o mi cja e Jesús. Nuc'ua e Juan o juajnü yeje c'o discípulo c'o vi säjä.

19 Cjanu o xipjivi:

—Mëvi cja e Jesús, rí ma dyönüvi a cjava: "¿Cjo ngue'tsc'e c'ü rí te'bejme ra ẽjẽ, o rá te'bejme c'ü 'naja", rí 'ñembevi c'ü.

20 Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'o bëzo o zät'ävi cja e Jesús, cjanu o xipjivi:

—C'ü rvá ẽgöbe; e Juan c'ü mi jichi yo nte cja c'e ndare a Jordán o xitsibe ro 'ñe önnc'übe, ¿cjo ngue'tsc'e c'ü rí te'bejme, o rá te'bejme c'ü 'naja?

21 C'e ndajme 'ma mi bübü nu c'o o̲ discípulo e Juan, e Jesús mi jocü na puncjü o nte c'o me mi sufre o ngueme. Xo mi cãrã nu na puncjü o nte c'o vi zürü o̲ s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. E Jesús o tsjapü o mbedye c'o s'ondajma c'o. Y na puncjü c'o mi ndëzhö, o jocü e Jesús ngue c'ua va jñanda c'o mi ndëzhö.

22 Nuc'ua e Jesús cjanu o xipji c'o yeje o̲ discípulo e Juan:

—Nzhogü rí mëvi cja e Juan, rí ma xipjivi nu yo i̲ jñandavi ró cjagö. Xo rí xipjivi yo i̲ dyärävi ró xipjigö yo nte. Xipjivi ya janda yo mi ndëzhö, 'ñe yo mi me'dye ya nzhodüji na jo. Xipjivi e Juan, yo mi sö o lepra c'ü vi pëgaji, ya jogü yo. Xipjivi, yo mi ngogõ, ya äräji dya. Y bübü c'o ya vi ndũ y go tetjoji, ya bübütjoji dya. Xipjivi e Juan c'ü rí zopjügö yo pöbre rí xipjiji ja rgá jogü o̲ mü'büji cja Mizhocjimi.

23 Xipjivi, 'ma cjó c'o ra sido ra 'ñejmezü y dya ra yembeñe c'ü rguí xõgü co nutscö, ngue c'ü rguí mäjä c'o, eñe e Jesús va xipji c'o o̲ discípulo e Juan.

24 O ma c'ua c'o o̲ discípulo e Juan. Nuc'ua e Jesús o zopjü c'o nte o xipjiji ja ma cja e Juan, o dyönüji:

—'Ma i̲ möcjeji a ma cja c'e majyadü i̲ ma ñuji e Juan, pe mi cjijñiji rvi chöt'üji 'na bëzo c'ü ri pötpü o̲ jña, nza cja ga pötü o̲ lugar 'na xitji 'ma juant'ü e ndajma.

25 Pe mi cjijñigueji rvi chöt'üji 'na bëzo c'ü ri je'e bitu c'o me ni muvi. Tsjijñiji; c'o je'e bitu c'o me ni muvi, ngue c'o rey 'ñe c'o cãrã cja o̲ palacio.

26 'Ma i̲ ma ñuji e Juan, pe mi cjijñiji rvi chöt'üji 'naja profeta. Jã, rí mangö ngue 'na profeta e Juan. Pero xenda ni muvi o̲ bëpji angueze que na ngue c'o 'ñaja profeta.

27 Je t'opjü o̲ jña Mizhocjimi ja ga cja e Juan c'ü mama a cjava:

Dyärä, ró juajnügö 'na bëzo ra zopjü yo nte ra xipjiji ín jñagö.
Ra ot'ü in xo'ñigue ngue c'ua 'ma rí mague, ya rguí bübü dispuesto yo nte ra recibidots'üji, eñe.

28 Rí xi'tsc'öji, cja yo nte, dya cjó ch'unü 'na bëpji c'ü rrĩ muvi nza cja c'ü o unü Mizhocjimi e Juan. Zö me ma nojo c'e bëpji c'ü mi pë's'i e Juan, 'ñe me ma zö, pero xenda na zö 'ma cjó c'o ra tsjapü Mizhocjimi o̲ nte, eñe e Jesús.

29 C'o nte 'ma mü o dyäräji c'e jña c'ü vi mama e Jesús, o unüji ' na pöjö Mizhocjimi. Xo 'ñe c'o mi cobra o contribución. Na ngue vi möji cja e Juan, vi ma ji'iji y vi nzhogü o̲ mü'büji cja Mizhocjimi.

30 Pero c'o fariseo 'ñe c'o mi xöpü c'o ley, iyö c'o. Vi tsjapüji c'ü dya mi muvi c'e bëpji c'ü vi ch'unü e Juan, dya go ma jiji. Maco Mizhocjimi vi mbeñe ro perdonao texe c'o nte.

31 O mama c'ua e Jesús:

—Rá xi'tsc'öji ja ga cja yo nte yo cjë yo rí cãrãji dya, c'o dya dyätä e Juan ni ri nguetscö.

32 Anguezeji chjëntjui nza cja yo ts'it'i yo junrü cja chõjmü yo eñe cjaji o
mbaxua, ma't'üji o̲ dyoji mamaji: “Ró pjë'pc'ijme o flauta, pero nu'tsc'eji dya
i̲ nemeji”, embeji yo nu dyoji. O 'ma jiyö, eñeji cjaji como que ya vi ndũ 'na
nte, eñe pa ögüji c'e añima, xipjiji nu mit'iji: “Me ró nzhumüjme rvá xörüjme,
pero nu'tsc'eji, dya i̲ huëgueji”, eñeji.
33 C'ua ja nzi ga cja yo ts'it'i, je xo ga cjatjonu yo nte yo cãrã yo cjë dya. 'Ma o
mbürü e Juan o mbëpi Mizhocjimi, o xõgü, dya cjó go zivi o xëdyi c'ü rví mäjä.
Nguec'ua yo nte mamaji: “E Juan pë's'i 'naja o̲ s'ondajma c'ü dya jo”, eñeji.
34 Nuc'ua nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rí mäjä rgá sigöji o xëdyi. Nguec'ua
ga mama c'o nte c'o dya ne ra dyärä o̲ jña Mizhocjimi: “Chjã, 'naja bëzo nu me
ñõnü, y me si o vinu. Me xo joji yo cobra o contribución, 'ñe yo 'ñaja yo xiji na
s'o”, eñeji.
35 Pero rí xi'tsc'öji, c'o ätä Mizhocjimi unüji na jo ngüenda Mizhocjimi me
cjijñi na jo o̲ ñi, me pãrã na jo c'ü cja'a; nguec'ua nde nan'ño bëpji va dyacöbe
e Juan.

Jesús en la casa de Simón el fariseo

36 'Na nu pa, 'naja c'o fariseo o mbita e Jesús ro ma o̲ ngumü ro ziji o xëdyi.
O ma c'ua e Jesús o zät'ä cja o̲ ngumü c'e bëzo, o cjogü a mbo cjanu o ziji o
xëdyi c'e bëzo c'ü vi mbita.
37 Cja c'e jñiñi mi bübü ' na ndixũ c'ü mi cja na puncjü c'o na s'o. O mbãrã
c'ua c'e ndixũ c'ü mi bübü e Jesús cja o̲ ngumü c'e bëzo mi siji o xëdyi. Cjanu
o ẽjẽ c'ua c'e ndixũ cja o̲ ngumü c'e bëzo, ma tũ'ũ 'na ts'ibotia de ndojo c'ü mi
po'o o aceite c'o ma jo ma jyärä.
38 Cjanu o ẽ ndüñijõmü cja o̲ ngua e Jesús. Me mi huë c'e ndixũ, me co
mbögü o̲ nguizhö va mbe'chp'e o̲ ngua e Jesús. Nuc'ua co c'o o̲ ñixte, cjanu
o ndintspi o̲ ngua, y me co zü'tp'ü o̲ ngua. Cjanu o ndũ c'ua c'e aceite c'ü vi tũ,
o ngosp'ü o̲ ngua.
39 C'e fariseo c'ü vi mbita e Jesús, 'ma mü o jñanda c'o mi cja c'e ndixũ, cjanu
o nguijñitsjë c'ua: “Ne bëzo, 'ma na cjuana ri profeta nu, ro mbãrã 'ma cjó
ngue ne ndixũ nu na tjörü. Ro mbãrã pje ma ndixũ nu, ro mbãrã c'ü me cja
na s'o nu.”
40 O mama c'ua e Jesús o xipji c'e fariseo:
—Simón, bübü 'na jña c'ü rí ne rá xi'ts'i.
O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Xitsigö, xöpüte.
41 O mama c'ua e Jesús:
—Mi bübü yeje bëzo c'o mi tũ ngüenda mi tunpüji 'na bëzo. C'ü 'naja mi tũ
cuatro mil o mbëxo; c'ü 'naja mi tũ cuatro ciento.
42 Dya mi jünvi pje rví ngõt'üvi. Nguec'ua c'e bëzo o perdonaovi nza yejui.
¿Ja guí tsjijñí yo yeje bëzo yo o perdonaoji? ¿Ja va ngue c'ü xenda ra gradecido
ra ne'e c'e bëzo c'ü ya perdonaovi?
43 O ndünrü c'ua e Simón o xipji:
—Pe ngue c'e bëzo c'ü xenda mi tũ na puncjü o merio, xenda ra gradecido
c'e bëzo c'ü vi perdonao texe c'o mi tunpü.
E Jesús o xipji c'ua:
—Na cjuana c'ua ja vi tsjijñi.
44 Nuc'ua e Jesús o jñanda c'e ndixũ, cjanu o xipji c'ua e Simón:
—¿Cjo i̲ unü na jo ngüenda c'ü o tsja ne ndixũ? Ró säcjö cja in nzumügue,
nu'tsc'e, dya i̲ dyacö ndeje c'ü ro pe'ch'e ín cua, c'ua ja nzi ga cja ín chjũrügöji.

Pero ne ndixũ o mbechque ín cua co o̲ nguizhö, cjanu o ndintsqui ín cua co o̲ ñixte.
45 Nu'tsc'e, dya i̲ sütcü ín jmi; pero ne ndixũ, me sütcü ín cua.
46 Nu'tsc'e, dya pje i̲ xisqui ín ñi; pero ne ndixũ o ngoscü ín cua o aceite yo na jo ga jyärä.
47 C'ü vi tsja a cjanu ne ndixũ, ixi 'ñetse c'ü o unü ngüenda c'ü tũ na puncjü o̲ nzhubü y ya nzhogü o̲ mü'bü. Nguec'ua Mizhocjimi ra perdonao c'o na puncjü o tsja c'o na s'o. Pero 'ma cjó c'o dya ra unü ngüenda cjo ri tũ o̲ nzhubü, 'ma dya ra unü ngüenda c'ü ni jyodü ra perdonao Mizhocjimi c'ü, nu'ma, dya xo ra neze 'ma c'ü.
48 Nuc'ua e Jesús o xipji c'e ndixũ:
—Rí perdonaots'ü c'o na s'o c'o i̲ tsja, eñe.
49 C'o nte c'o ma siji o xëdyi e Jesús 'ñe e Simón, mi pötma mamaji:
—¿Cjó ngue ne bëzo nu? A poco sö ra perdonaozgöji c'o na s'o.
50 Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua c'e ndixũ:
—Ya jogü in mü'bügue, na ngue i̲ 'ñench'ezü in mü'bü, i̲ creo c'ü ro perdonaots'ü Mizhocjimi. Ma dya, dya cja rí mbeñe c'o na s'o.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

1 C'o pa c'o, e Jesús mi sät'ä cja texe c'o jñiñi 'ñe c'o ts'ijñiñi. Mi zopjü c'o nte mi xipjiji ja rvá jogü o̲ mü'büji, ngue c'ua Mizhocjimi ro tsjapüji o̲ nte anguezeji. Mi pöji e Jesús c'o doce o̲ discípulo.
2 Xo mi pöji e Jesús ja nzi ndixũ c'o vi zürü c'o o̲ s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, 'ñe c'o mi sö'dyë. Mi pöji e Jesús na ngue angueze vi pjongü c'o s'ondajma, y vi jocü c'o mi sö'dyë. C'ü 'na ndixũ mi chjũ e María c'ü mi menzumü a Magdala. Nu c'e ndixũ, vi zürü siete c'o o̲ s'ondajma c'ü dya jo, pero vi pjongü e Jesús c'o.
3 C'ü 'na ndixũ mi chjũ e Juana. C'e ndixũ, mi ngue o̲ su e Chuza c'ü mi ngue o̲ ngapta e Herodes, mí manda cja c'o o̲ mbëpji. C'ü 'naja ndixũ, mi chjũ e Susana. Xo mi pöji e Jesús c'o 'ñaja ndixũ c'o ma puncjü. Mi pjös'üji e Jesús co c'o o̲ merioji.

El ejemplo del sembrador

4 Mi pedye na puncjü o nte cja o̲ jñiñiji, mi pöji e Jesús. 'Na nu pa 'ma ya ma cãji na puncjüji, e Jesús o zopjü c'o nte o xipjiji 'na ejemplo, o mama a cjava:
5 —'Na mbonzhëxü o mbedye o ma mbodü o ndëxü. Nuc'ua 'ma ya ma podü, bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji nu ja mi cjogü o nte. O ẽjẽ c'ua c'o s'ü o 'ñe jñüs'üji c'o ts'indëxü.
6 Bübü o ts'indëxü c'o je xo zobütjo nu ja c'o dya ma pizhi e jõmü. Nuc'ua 'ma mü o mbes'e, o dyot'ü c'o ndëxü na ngue mi ojtjo o c'ajõmü.
7 Bübü o ts'indëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o̲ ndö o bidyi. 'Natjo c'ua va mbes'eji. Ts'i vi nocü c'o bidyi, nguec'ua va mbö't'ütjo c'o ts'indëxü, dya jyëzi ro nocü na nojo.
8 Bübü o ts'indëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo o jõmü. 'Ma ya mü o nocüji, o jogüji na jo o unüji 'naja ciento ts'indëxü nzi 'na mata.
'Ma mü o nguarü o xipjiji a cjanu yo, go ña c'ua na jens'e e Jesús o mama:
—Nu'tsc'eji bübü in tsõgueji, rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji.

El propósito de los ejemplos

9 Nuc'ua c'o o̲ discípulo e Jesús cjanu o dyönüji e Jesús o mamaji:

—¿Pje ne ra mama yo jña yo i̱ xitsijme?
10 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji o dya'c'üji Mizhocjimi rí pãrãji c'ü dya mi pãrã c'o nte 'ma ot'ü; o dya'c'üji rí pãrãji ja ga manda Mizhocjimi. Yo 'ñaja nte, rí xipjigö o ejemplo yo, ngue c'ua zö ra jñandaji y ra dyäräji, pero dya ra mbãrãji pje pjëzhi c'ü ne ra mama c'o jña.

Jesús explica el ejemplo del sembrador

11 'C'e ejemplo c'ü ró xi'ts'iji, je a cjava. C'o ndëxü c'o ró xi'tsc'öji, ngue c'o ró jyë'tsc'öji o̱ jña Mizhocjimi.
12 C'o ndëxü c'o o zobütjo cja 'ñiji, ró jyë'tsc'öji c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi. Nuc'ua va ẽjẽ e Satanas c'ü dya jo, va 'ñe jünbü c'o jña cja o̱ mü'büji. Nguec'ua, dya ra 'ñench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Nguec'ua, dya ra ndintspiji o̱ mü'büji c'o na s'o.
13 C'o ndëxü c'o o zobütjo nu ja c'o dya ma pizhi o jõmü, ró jyë'tsc'öji c'o me mäjä ga dyärä o̱ jña Mizhocjimi, y me mäjä ga creoji. Pero nujyo, dya jëzitsjë ra zi'ch'i na jo o̱ mü'büji c'o jña. Nguec'ua 'ma va ẽjẽ c'o ra sufreji, dya sido creoji Mizhocjimi, xõgüji.
14 Nu c'o ndëxü c'o o zobütjo nu ja mi bodü o̱ ndö o bidyi, rá jyë'tsc'öji c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi, nuc'ua me mbeñeji c'o o̱ bëpjiji, 'ñe me jodüji ja rgá ndõji na puncjü o t'opjü, 'ñe me mäpäji yo bübü cja ne xoñijõmü ga tsjaji c'o netsjëji. Nguec'ua, dya cjaji ja nzi ga ne Mizhocjimi.
15 C'o ndëxü c'o o zobü c'ua ja ma jo jõmü, ró jyë'tsc'öji c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi c'o creo co texe o̱ mü'bü. Zö pje c'o ra sufreji pero sido nzhodüji cja o̱ 'ñiji Mizhocjimi. Nguec'ua chjëntjui nza cja c'o ndëxü c'o ra jogü na jo.

El ejemplo de la lámpara

16 'Ma tjütüji 'naja sivi, dya co'büji co 'naja s'äbä. Dya xo emeji a mbo cja ngama. Je ẽ's'ẽji nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra sö ra jñanda c'o ri cjogü a mbo cja ngumü.
17 Je xo ga cjatjonu ín jñagö. Zö rí xi'tsc'ötsjëji dya yo ín jñagö, pero ni jyodü rí xipcjeji yo nte. Zö dya pãrãji, pero ni jyodü ra mbãrãji ngue c'ua ra bübü o̱ jya's'ü Mizhocjimi cja o̱ mü'büji.
18 'Pjötpüji na puncjü ngüenda rí dyäräji na jo yo jña yo rí xi'tsc'öji. 'Ma rí unnc'eji ngüenda yo jña, 'ñe 'ma rí 'ñench'e in mü'bügueji yo, nu'ma, mas rí tendiogueji 'ma yo. Zö i̱n cjijñiji c'ü ya i̱ jñüs'üji 'na jña, pero 'ma dya rí unüji ngüenda, ra jñünnc'üji 'ma c'ü ts'inguilëjë c'ü ya i̱n pãrãji.

La madre y los hermanos de Jesús

19 'Na nu pa, o ẽjẽ c'ü nu nana e Jesús, 'ñe c'o nu cjuarma, ro säji nu ja mi bübü e Jesús. Pero dya mi sö ro cjogüji nu ja ma bübü, na ngue me ma puncjü o nte c'o ma cã nu.
20 O mama c'ua c'o nte o xipjiji e Jesús:
—Nin nana 'ñe c'o nin cjuarma cãrãji a tji; ne anguezeji rí ñaji.
21 O ndünrü e Jesús o xipji c'ua c'o nte:
—C'o rí cjapcö mi nanagö 'ñe mi cjuarma, ngueje c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi c'o cja ja c'o nzi ga mama.

Jesús calma el viento y las olas

22 'Na nu pa, o dat'ü e Jesús cja 'naja bü co c'o o̱ discípulo. O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Mö rá pes'eji nu 'nanguarü a manu cja ne trazapjü, eñe.

Cjanu o möji c'ua.
23 'Ma ya mi möji, o zürü c'ua t'ĩjĩ e Jesús. Jo ni ẽjẽ c'ua 'na trandajma c'ü me mi vü cja c'e zapjü. Ya ma pjürü ma po'o o ndeje cja c'e bü c'ü mi pjö's'ü o ndajma; mi bübü peligro c'ü ro nguibiji.
24 O ẽjẽ c'ua c'o discípulo a jmi e Jesús, o zopjüji o xipjiji:
—Rí ñanga, xöpüte, ya rá quibiji.
O zö c'ua e Jesús o nanga c'ua. Cjanu o huënch'i c'ua c'e ndajma, 'ñe c'o ndeje c'o me mi pjö's'ü. Ixco sõya c'ua c'e ndajma, 'ñe c'o ndeje, dya cja mi pjö's'ü.
25 O mama c'ua e Jesús o xipji c'o discípulo:
—¿Jenga dya mi creozüji c'ü ro pjö'c'öji?, eñe.
C'o discípulo me mi sũji mi pötma mamaji:
—¿Mbãrã, pje pjëzhi e Jesús? Maco manda ra böbü e ndajma 'ñe yo ndeje, y nujyo, ätäji nu. Nunca rí jandaji a cjanu.

El hombre endemoniado de Gadara

26 O zät'äji c'ua cja c'e país c'ü ni chjũ a Gadara c'ü bübü a 'nanguarü a Galilea cja c'e trazapjü.
27 'Ma ya vi mbes'e e Jesús cja c'e bü, o ẽjẽ c'ua 'naja bëzo c'ü je vi peje cja c'e jñiñi a Gadara, o 'ñe chjëvi e Jesús. Nu c'e bëzo, ya vi mezhe vi zürü o̲ s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. Dya cja mi je'e o bitu. Dya cja xo mi bübü cja ngumü; je mi bübü cja panteón cja campo santo.
28 'Ma mü o jñanda c'e bëzo e Jesús, o mapjü c'ua na jens'e, cjanu o ndüñijõmü cja jmi e Jesús, cjanu o mama na jens'e:
—Nu'tsc'e Jesús, o̲ T'its'ü Mizhocjimi, ¿pje pë'sc'ü rí ñugue co nutscö? Rí ö'tc'ügö, dya rí tsjacü rá ma sufregö.
29 O mama a cjanu na ngue e Jesús mi manda c'ü o̲ s'ondajma c'ü dya jo ro mbedye cja c'e bëzo. C'ü o̲ s'ondajma c'ü dya jo, ya vi mezhe vi zürü c'e bëzo. C'o nte mi tjün't'üji co cadena c'e bëzo, mi tjün'tp'üji o̲ dyë 'ñe o̲ ngua, ngue c'ua dya ro nzhodü libre. Pero mi c'üdütjo c'o mi ndün't'üji. Y c'ü o̲ s'ondajma c'ü dya jo mi cjapü c'e bëzo ra nzhodü cja majyadü.
30 E Jesús o dyönü c'e bëzo:
—¿Pje ni chjũtsc'e?
Cjanu o ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Ni chjũzü Legión, eñe.
C'e jña legión ne ra mama: “Na puncjü.” Mi chjũ a cjanu c'e bëzo, na ngue na puncjü o s'ondajma c'o vi cjogũ a mbo cja o̲ mü'bü.
31 C'o s'ondajma mi ötüji na puncjü e Jesús c'ü dya ro manda ro möji nu ja c'o va 'nün't'ü c'o nu mis'ondajmaji.
32 Ma cã na puncjü o cuchi cja c'e t'eje ma ñõnüji. Nuc'ua c'o o̲ s'ondajma c'ü dya jo, o dyötüji e Jesús ro unü sjëtsi anguezeji ro ma nguich'iji cja o̲ mü'bü c'o cuchi. O unüji c'ua sjëtsi.
33 Nuc'ua c'o s'ondajma o mbedyeji cja o̲ mü'bü c'e bëzo, cjanu o ma nguich'iji cja o̲ mü'bü c'o cuchi. Nuc'ua c'o cuchi cjanu o zöbüji texeji cja c'e dyä'ä, o ma zo'oji cja c'e trazapjü o nguibiji.
34 Nuc'ua c'o mi pjörü o cuchi, 'ma mü o jñandaji, o c'ueñeji c'ua na zëzhi o ma mamaji cja c'e jñiñi, 'ñe texe cja c'o lugar nu ja c'o mi cãrã o nte.
35 Nuc'ua c'o nte o mbedyeji c'ua, o ma nuji c'o vi tsja e Jesús. O zät'äji c'ua ja mi bübü e Jesús, o chöt'üji nu c'e bëzo c'ü vi mbedye c'o o̲ s'ondajma c'ü dya jo, mi junrü cja o̲ ngua e Jesús, ya mi je'e o bitu, ya mi tjümbeñe. O zũji c'ua.

36 O ña c'ua c'o nte c'o vi jñanda, o xipjiji c'o ma säjä ja va tsja e Jesús va
pjongü c'o s'ondajma c'o mi bübü o mü'bü c'e bëzo.
37 Nuc'ua c'o mi menzumü cja c'e país a Gadara, me mi sũji mi xipjiji e Jesús:
—Rí ö'tc'ümje favor rí pedye cja nín jñiñigöjme.
O dat'ü c'ua e Jesús cja c'e bü, ngue c'ua ro nzhogü nu ja vi 'ñeje.
38 Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi mbedye c'o s'ondajma, mi ötü c'ü ro möji e Jesús 'ñe
c'o o discípulo. Pero e Jesús o xipji:
39 —Nzhogü, ma in nzumü. Rí mama c'ü ja va mböxc'ü Mizhocjimi, embeji
c'e bëzo.
Nuc'ua cjanu o ma c'ua c'e bëzo, o ma mama texe cja c'e jñiñi ja va cja va
pjongü e Jesús c'o s'ondajma c'o vi zürü c'e bëzo.

La hija de Jairo, y la mujer que tocó la ropa de Jesús

40 Nuc'ua 'ma mü o nzhogü na yeje e Jesús nu ja vi 'ñeje, texe c'o nte o
recibidoji na ngue mi te'beji angueze.
41 O ẽjẽ c'ua 'naja bëzo c'ü mi chjũ e Jairo. Nuc'ü, mi xo'ñi cja 'na nintsjimi
nu ja mi pa c'o mi menzumü a Israel mi pa ma't'üji Mizhocjimi. O ndüñijõmü
a jmi e Jesús mi xipji ro mëvi cja o ngumü.
42 Na ngue mi 'ñeje 'natjo o xunt'i c'ü mi ëdyi doce cjë'ë. Nuc'ü, ya ma tũ'ũ.
'Ma ya mi ma e Jesús, me ma puncjü o nte c'o mi pöji, dya mi sö ro ma na niji.
43 Cja c'o nte c'o mi pöji e Jesús, xo mi pa 'na ndixũ c'ü ya vi mezhe doce cjë
c'ü mi dagü o cji. Ya vi ndeze texe o merio c'o mi jün, 'ma mi pa cja o médico.
Pero dya cjó mi sö ro jocü.
44 Nuc'ua c'e ndixũ cjanu o ẽjẽ a xütjü e Jesús, cjanu o ndönbü cja squina c'ü
o bitu c'ü mi tëjë. Ixco böbü c'ua c'o mi xot'ü.
45 Nuc'ua e Jesús cjanu o mama:
—¿Cjó ngue c'ü o ndöcügö?
Cjanu o ngädätjoji texeji. Nuc'ua e Pedro 'ñe c'o 'ñaja discípulo cjanu o xipjiji
e Jesús:
—Nu'tsc'e xöpüte, in önügue cjó ngue c'ü o ndö'c'ügue. Ngue yo nte yo me
s'ixc'igue.
46 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—Rí pãrãgö bübü c'ü o ndöcügö. Na ngue nutscö ró pãrã o mbedyezü c'ü na
zëzhi, eñe.
47 O unü c'ua ngüenda c'e ndixũ c'ü mi pãrã e Jesús c'ü vi ndönbü o bitu.
Nguec'ua o ẽjẽ cja e Jesús, me mi mbi'i. Cjanu o ndüñijõmü a jmi, cjanu o xipji
c'ua c'ü mi ngue angueze vi ndönbü o bitu ngue c'ua ro ndis'i c'e ngueme c'ü
mi sö. Y o xipji nzi va ndönbü nzi va ndis'i. O dyärä texe c'o nte.
48 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'e ndixũ:
—Nu'tsc'e süngü, o ndixc'i na ngue i creozü c'ü ro jocüts'ü. Mizhocjimi rí
mëvi; dya cja ra mbeñe in mü'bü.
49 'Ma xe ma ña e Jesús, o säjä c'ua 'naja c'ü vi 'ñeje cja o ngumü c'e bëzo c'ü
mi xo'ñi cja c'e nintsjimi, o 'ñe xipji c'e bëzo:
—C'ü rvá ẽcjö, c'ü in xunt'i ya ndũ c'ü. Dya cja pje ni jyodü rí xipji ne xöpüte
xe ra ẽjẽ nu.
50 'Ma mü o dyärä e Jesús, cjanu o xipji c'e bëzo c'ü mi xo'ñi:
—Dya rí sũ'ũ. Ixtí jñunt'ü in mü'bü c'ü rá cjapcö ra tetjo in xunt'i ra bübütjo
na yeje.

51 'Ma mü o zät'äji cja o̱ ngumü c'e bëzo, dya jyëzi e Jesús cjó ro cjogü; nguextjo e Pedro 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan, 'ñe c'ü nu tata c'e xunt'i, 'ñe c'ü nu nana.
52 C'o nte c'o ma cã nu, mi huëji texeji y me mi mapjü ma huëpiji c'e añima. O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dya rí huëji. Dya tũ'ũ ne xunt'i, ĩtjo dya nu.
53 Nuc'ua c'o nte o tjezhetjoji va tsjapüji burla e Jesús. Na ngue mi pãrãji c'ü ya vi ndũ c'e xunt'i.
54 Nuc'ua e Jesús o pënchp'i o̱ dyë c'e xunt'i, o ma't'ü na jens'e o xipji:
—Rí ñanga, xunt'i.
55 Cjanu o te c'ua c'e xunt'i o bübütjo na yeje; ixco nanga c'ua c'ü. Nuc'ua e Jesús o xipjiji ro unüji pje ro zi c'e xunt'i.
56 C'ü nu tata c'e xunt'i 'ñe c'ü nu nana me go pizhivi, dya mi pãrã pje ro nguijñivi. Nuc'ua e Jesús o xipjivi c'ua c'ü dya cjó ro xipjivi c'ü vi tsjapü o te c'e xunt'i.

9

Jesús envía a los doce discípulos

1 E Jesús o ma't'ü c'o doce o̱ discípulo ro ẽji cja o̱ jmi. Cjanu o unüji poder ngue c'ua ro sö ro pjongüji texe yo o̱ s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, 'ñe ro jocüji c'o mi sö c'o pje nde ma ngueme.
2 O xipjiji ro ma zopjüji c'o nte ro xipjiji c'ü ngue Mizhocjimi c'ü manda, nguec'ua mi jyodü anguezeji ro dyätäji c'ü. Xo xipjiji ro ma jocüji c'o mi sö'dyë.
3 O xipjiji:
—Dya pje rí jñünüji c'o pje rguí jyodüts'üji cja 'ñiji. Dya pje rí jñünüji c'ü rgui chäji. Dya xo rí tsanaji mape c'ü pje rgui tsant'aji o pje rgui jñunt'üji. Dya xo rí jñünüji pje rí siji ni ri ngue o merio. Dya xo rí tsanaji o bitu c'ü rgui pötüji.
4 Cja ngumü c'ua ja rí sät'äji, je rí oxüji nu hasta 'ma cja rí ñe rí pedyeji; dya rí pötqueji ngumü rgui oxqueji.
5 'Ma rí sätc'eji cja 'na jñiñi, 'ma dya cjó ra recibidots'üji, rí pedyegueji 'ma nu. 'Ma rí pedyegueji, rí jyä'bäji o jõmü c'o ya rguí jyäs'ä in mbäcuaji, ngue c'ua ra unü ngüenda c'o menzumü nu, c'ü vi tsjaji na s'o, dya recibidots'üji, eñe e Jesús va xipji c'o o̱ discípulo.
6 Go mbedye go ma c'ua c'o apóstole, mi nzhodüji texe cja c'o jñiñi mi zopjüji c'o nte mi xipjiji ja rvá jogü o̱ mü'büji cja o̱ jmi Mizhocjimi. Texe c'ua ja mi sät'äji, mi jocüji c'o mi sö'dyë.

La muerte de Juan el Bautista

7 E Herodes c'ü mi manda cja c'e país a Galilea, o dyärä texe c'o na nojo c'o mi cja e Jesús. Dya mi pãrã pje ro nguijñi, na ngue bübü c'o mi mama: “E Juan ya tetjo, ya bübütjo na yeje. Ngue c'ü cja yo me na nojo”, eñe c'o.
8 Bübü c'o mi mama: “C'ü cja yo me na nojo, ngueje c'e profeta Elías c'ü ya ẽjẽ.” Bübü c'o mi mama: “Ya te'e c'ü 'naja c'o profeta c'o mi cãrã mi jinguã, ya bübütjo na yeje.”
9 O mama e Herodes:
—E Juan, maco ró mandagö o jñüpcüji o̱ ñi. Pero, ¿cjó ri ngue c'ü cja c'o me na nojo c'o rí ärägö?
Nuc'ua e Herodes me mi jodü ja rvá jñanda e Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

10 O nzhogü c'ua c'o discípulo c'o xo mi xiji apóstole, o xipjiji e Jesús c'o bëpji
c'o vi tsjaji. Nuc'ua e Jesús o zidyi c'o apóstole o möji nu ja dya mi cãrã o nte,
bëxtjo cja c'e jñiñi c'ü mi chjũ a Betsaida.
11 Pero c'o nte go mbãrãji nu ja ro zät'ä e Jesús 'ñe c'o o̲ discípulo, nguec'ua
xo möji nu. E Jesús o recibido c'o nte, o xipjiji c'ü ngue Mizhocjimi c'ü manda,
nguec'ua mi jyodü anguezeji ro dyätäji c'ü. Y o jocü c'o mi sö'dyë.
12 Nuc'ua 'ma ya o nzhä'ä, o ẽjẽ c'o doce discípulo cja jmi e Jesús, o xipjiji:
—Xipji yo nte ra möji cja yo jñiñi yo bëxtjo, 'ñe texe cja c'o lugar nu ja cãrã
o nte, ngue c'ua ra chöt'üji pje ra ziji, y ra oxüji. Na ngue rí cãrãji va cja 'naja
majyadü.
13 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji rí unügueji c'ü pje ra ziji.
Anguezeji o ndünrüji o mamaji:
—Dya rí jünjme c'ü ra zi yo; nguextjo tsi'ch'a tjõmëch'i cja na yeje jmõ. ¿Cjo
i̲n̲ ne rá ma tõmüjme c'ü ra zi yo nte yo me na puncjü?, embeji e Jesús.
14 Mi tsi'ch'a mil c'o bëzo. O mama c'ua e Jesús o xipji c'o o̲ discípulo:
—Xipjiji ra xõgüji nde ri cincuenta rga mimiji.
15 Cjanu o tsja c'ua c'o discípulo ja c'o nzi va manda e Jesús, o xipjiji ro mimi
texe c'o nte.
16 Nuc'ua e Jesús o jñü c'o tsi'ch'a tjõmëch'i 'ñe c'o yeje jmõ. Cjanu o nä's'ä
c'ua a jens'e va unü 'na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o më'ch'i c'ua c'o tjõmëch'i 'ñe
c'o jmõ. Cjanu o unü c'o o̲ discípulo ngue c'ua ro unüji c'o nte.
17 O ziji texeji o nijmiji na jo. Nuc'ua cjanu o nguis'itjoji c'ua c'o ya nde mi
ts'ipëraso c'o o mboncjütjo, y go nizhitjo doce bos'i.

Pedro declara que Jesús es el Cristo

18 'Na nu pa, e Jesús mi cãrãtsjëji co c'o o̲ discípulo, mi ötü Mizhocjimi. 'Ma
mü o nguarü o dyötü Mizhocjimi, cjanu o dyönü c'o discípulo:
—¿Pje mama yo nte cjó nguetscö?
19 O ndünrü c'ua anguezeji:
—Bübü c'o mama ngue'tsc'e e Juan c'ü mi jichi yo nte co ndeje. Bübü c'o
mama ngue'tsc'e e Elías. Bübü c'o mama o te 'naja c'o 'ñaja profeta c'o mi cãrã
mi jinguã; mamaji ngue'tsc'e c'e profeta.
20 O mama c'ua e Jesús o dyönüji:
—Nu'tsc'eji, ¿pje xo i̲n̲ mangueji? ¿Cjó nguetscö?
O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:
—Ngue'tsc'e e Cristo o 'ñempc'e Mizhocjimi rí mandague.

Jesús anuncia su muerte

21 O mama c'ua e Jesús o xipji c'o discípulo:
—Pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü dya cjó be rí xipcjeji c'ü nguetscö e Cristo.
22 Zö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, pero ni jyodü me rá sufregö na puncjü. Ra
jñüncü ngüenda yo tita c'o pje pjëzhi, 'ñe yo ndamböcjimi, 'ñe yo xöpü o̲ ley
Mizhocjimi, ra mamaji c'ü na s'o c'ü rí cjagö. Y ra mbötcügöji. Nuc'ua 'ma ra
cjogü jñipa, rá tetcjö rá bübütjo na yeje, eñe e Jesús va xipji c'o o̲ discípulo.
23 O mama e Jesús o xipji texe c'o nte:
—'Ma cjó c'o ne ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü c'ü dya cja ra tsja c'o netsjë
angueze. Y pama ra bübü dispuesto ra sufre o ra ndũ. Y ra sido ra dyätcä ín
jña.

24 C'o dya bübü dispuesto ra sufre na ngue c'ü dya ne ra ndũji, dya ra chöt'üji c'ü rguí bübüji. Pero c'o bübü dispuesto ra bö't'ü na ngue c'ü ni dyätcäji ín jña, ra chöt'üji c'ü rguí bünji.
25 Nu 'ma ro tsja 'na nte ro tsjapü o cjaja texe yo bübü va cja ne xoñijõmü, pero 'ma dya ro dyätcä ín jña, ¿pje ro dyeje 'ma? Na ngue ro jyëzi Mizhocjimi c'e nte.
26 Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Rí xi'tsc'öji rá ẽcjö na yeje; me rrã zö c'ua ja rva ẽcjö, c'ua ja ga cja me na zö c'ü mi Tatagö, 'ñe c'o o anxe. 'Ma cjó c'o ra zũ, y ra mama: "Dya rí pãrãgö e Jesús, dya xo rí ätpägö o jña", ra 'ñeñe; nu'ma, xo rá mangö c'ü dya rí pãrãgö c'o, 'ma rá ẽcjö na yeje.
27 Rí dyäräji na jo yo rá xi'tsc'öji. Bübü va ja nzi yo dya ra ndũ'ũ hasta 'ma ra nuji ja ga cja 'ma rá mandagö, nutscö o 'ñempquegö Mizhocjimi.

La transfiguración de Jesús

28 'Ma ya vi cjogü 'nanzo c'ü vi mama e Jesús c'o jña c'o, o zidyi e Pedro 'ñe e Juan 'ñe e Jacobo, o nguins'iji cja 'na t'eje, ngue c'ua e Jesús ro ma dyötü Mizhocjimi.
29 'Ma ma ötü Mizhocjimi, o pötü c'ua ja ma jñetse o jmi. Xo pötü c'ua ja ma jñetse o bitu; me ma t'öxü me mi juëns'i.
30 Jo ni jñetse c'ua yeje bëzo c'o mi ngue e Moisés 'ñe e Elías, vi 'ñejui a jens'e mi ñaji e Jesús.
31 Anguezevi me mi juëns'ivi. Mi mamavi ja rvá cja c'ü ya mi ngue ro zädä; mi mamavi c'ü ja rvá mbö't'üji e Jesús a Jerusalén.
32 E Pedro 'ñe e Juan 'ñe e Jacobo me ma ẽjẽ o t'ĩjĩji, pero dya go ĩji. Nguec'ua o jñandaji me mi juëns'i e Jesús ma zö. Xo jñandaji nza yeje bëzo c'o mi böbüji co e Jesús.
33 Nuc'ua 'ma ya mi ma e Moisés 'ñe e Elías, jo ni ña c'ua e Pedro o xipji e Jesús:
—Xöpüte, na jo rí cãrãgöjme va co nu'tsc'e 'ñe e Moisés 'ñe e Elías. Rá ät'äjme jñi ts'ingumü de dyëza. 'Naja c'ü rá ä'tc'öjme, 'naja c'ü rá ä'tp'ägöjme e Moisés, 'naja c'ü rá ä'tp'ägöjme e Elías, eñe.
Dya mi pãrã pje ro mama e Pedro.
34 'Ma ndänt'ä ma ña e Pedro, o säjä c'ua 'na ngõmü o 'ñe ngobü anguezeji. 'Ma mü o ngobüji c'e ngõmü, o zũji c'ua.
35 O dyäräji c'ua 'na jña cja c'e ngõmü c'ü mi mama a cjava:
—Nujnu ngue ín Ch'igö nu me rí ne'e. Dyätäji angueze, eñe.
36 'Ma ya vi nguarü c'e jña, c'o discípulo o jñandaji c'ü nguextjo e Jesús c'ü mi bübü. C'o pa c'o, dya cjó xipjiji c'o vi jñandaji.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu malo

37 Nuc'ua c'ü na ye nu pa, cjanu o zöbüji c'ua cja c'e t'eje. O ẽjẽ c'ua na puncjü o nte o 'ñe ndünrüji e Jesús.
38 Nuc'ua 'naja bëzo c'ü ma dyoji c'o nte, o mapjü o xipji e Jesús:
—Xöpüte, rí ö'tc'ö rí 'ñe ñutcü nu ín ch'i. Na ngueje nguextjo nu rí 'ñeje nu.
39 'Naja yo o s'ondajma c'ü dya jo, nu ndajmetjo ga zürü nín ch'igö, cjapü ra mapjü. Me xo cjapü ra mbi'ch'í hasta 'ma ra pjont'ü o pjügü. Xo cjapü ra nügü hasta ya me ni c'anga. Mezhe ga mbö't'ü, dya ne ra jyëzi.
40 Ró xipji c'o in discípulogue ro pjongüji c'e s'ondajma; dya sö ro pjongüji, eñe.
41 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji texeji:

—Nu'tsc'eji i̱ṉ cãrãji yo cjë dya, ya s'odü in mü'büji. ¿Jenga dya i̱ṉ creozüji rá pjöxc'üji rí tsjaji c'o na nojo? Maco ya mezhe rí cãrãgöji, ya mezhe rí pë'sc'ö paciencia co nu'tsc'eji.

Cjanu o xipji c'e bëzo:

—Siji ga 'ñecjua nin ch'igue.

42 'Ma ya ma siji c'e t'i, nuc'ua c'ü o̱ s'ondajma c'ü dya jo o tsjapü o nügü c'e t'i, ixco mbö't'ü. Nuc'ua e Jesús cjanu o huënch'i c'ua c'e s'ondajma, o xipji ro mbedye cja c'e t'i; ixco ndis'i c'ua c'e t'i. Nuc'ua e Jesús cjanu o xipji c'e bëzo:

—Bübü dya c'ua nin ch'igue; ya jogü nu.

43 Texe c'o o jñanda, o unüji ngüenda c'ü me na zëzhi Mizhocjimi, ngue c'ua va jocü e Jesús c'e t'i. Y mi cjijñiji mi mamaji:

—Nunca rí jandaji a cjanu, eñeji.

Jesús anuncia otra vez su muerte

'Ma mi cjijñi c'o nte c'ü vi tsja e Jesús, o ña c'ua e Jesús o xipji c'o o̱ discípulo:

44 —Nu'tsc'eji, dyäräji na jo yo rá xi'tsc'öji. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, pero ra nzhögügöji cja yo nte ra mbötcüji, eñe e Jesús.

45 Anguezeji, dya mi pãrãji pje mi ne ro mama c'o jña c'o; dya jyëziji ro mbãrãji c'o. Mi sũji ro dyönüji ja ma cja c'o jña.

¿Quién es el más importante?

46 Nuc'ua c'o discípulo o mbürü o ñatsjëji, cjó mi ngue anguezeji c'ü xenda ro mbëzhi na nojo.

47 E Jesús mi pãrã c'o mi cjijñiji cja o̱ mü'büji. O ma't'ü c'ua 'naja ts'it'i ro ẽjẽ a jmi.

48 Cjanu o xipjiji c'ua:

—'Ma cjó c'o ra recibido ne ts'it'i y ra mbös'üji nu, nguetscö recibidozü c'o. Na ngue je ga cjanu rgá negö. 'Ma cjó c'o ra recibidozügö, xo recibido Mizhocjimi c'ü o xitsigö ró ẽgö cja ne xoñijõmü. Zö ra mbë'ts'iji na nojo, zö dya pje ra mbë'ts'iji, pero 'ma rí pjös'üji c'o pje ni jyodü, rrã nots'üji cja ín jmigö 'ma.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

49 O ndünrü c'ua e Juan o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e xöpüte, ró jandajme 'na bëzo c'ü mi nännc'ägue in chjũ ma pjongü yo o̱ s'ondajma c'ü dya jo. Ró xipjijme c'ü dya cja ro tsja a cjanu, na ngue dya rí dyocjöji c'ü.

50 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dya rí ts'a's'üji c'ü. 'Na nte zö dya rí dyocjöji c'ü, pero 'ma dya nugüji na ü, nu'ma, bübü co nutscöji ' ma c'ü.

Jesús reprende a Jacobo y a Juan

51 Nuc'ua c'o pa, ya mi ngue ro zädä 'ma ro zidyiji e Jesús a jens'e. Zö mi pãrã e Jesús c'ü me ro sufre a Jerusalén, pero sido mi nzhodü para ro zät'ä nu.

52 Nuc'ua cjanu o xipji c'o ro ot'ü ro ma. Anguezevi o mëvi c'ua o zät'ävi cja 'na jñiñi c'ü tsja a Samaria, o jyodüvi nu ja ro oxüji e Jesús.

53 Pero c'o mi menzumü nu, dya ne ro recibidoji e Jesús. Na ngue o unüji ngüenda c'ü je mi ma e Jesús a Jerusalén.

54 Nuc'ua e Jacobo 'ñe e Juan c'o mi discípulo, 'ma mü o dyärävi c'ü dya ro recibidoji e Jesús, cjanu o ma xipjivi e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, mi jinguã o mama e Elías c'ü ro jyäbä o sivi a jens'e ro castigao c'o mi cja na s'o. ¿Cjo i̱n ne rá cjabe a cjanu rá mamabe ra jyäbä o sivi, ra chjorü c'o nte na ngue dya recibidots'üji?, eñevi.

55 Nuc'ua e Jesús o jñanda na jo anguezevi, cjanu o huënch'ivi o mama:

—I̱n pëzhguevi c'ü na jo c'ü cja i̱ manguevi. Pero ixtí xi'tsc'övi, dya ngue Mizhocjimi c'ü o 'ñünnc'ü in mü'büvi i̱ manguevi a cjanu.

56 C'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ró ẽcjö cja ne xoñijõmü, dya ngue c'ü rá chjotü yo nte; ngueje c'ü rá salva yo, eñe.

Nuc'ua, dya oxüji cja c'e jñiñi, o möji c'ua c'ü 'na jñiñi.

Los que querían seguir a Jesús

57 'Ma ya mi pöji cja 'ñiji, o ẽjẽ c'ua 'na nte cja o̱ jmi e Jesús o xipji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rá tennc'e co nu'tsc'e rá më c'ua ja rí magues.

58 Cjanu o ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Ante c'ü rá më, ixtí tsjijñi c'ü rá xi'tsc'ö. Yo min'ño pë's'i o̱ tjocü ja obüji, y yo s'ü pë's'iji o̱ t'oxüji. Pero nutscö, zö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, pero dya rí pë'sc'ö ja rá oxü, eñe e Jesús.

59 Xe go ña c'ua e Jesús o xipji c'ü 'na nte:

—Chjä'dä rá mö.

O ndünrü c'ua o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, dyacü sjëtsi ot'ü rá ma'a, rá ma ögü mi tatagö, cja rrü mëgövi.

60 E Jesús o xipji c'ua:

—Yo nte, chjëntjui c'ü ya ndũji, na ngue dya creozüji. Jyëzgue anguezeji ra dyögüji c'o nín mi añimaji. Nu'tsc'e rí chenngue co nutscö rá jí'ts'i rí zopjügue yo nte, rí xipjiji ni jyodü ra dyätäji Mizhocjimi, na ngue angueze ngue c'ü manda, eñe.

61 Cjanu o ña c'ua c'ü 'naja o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rá mëgövi; nguextjo c'ü rí jyëzgui ot'ü rá ma ẽzhẽ c'o cãrã ín nzungö.

62 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—'Ma cjó c'o übü o tjäjä, dya ñezhe ra jñanda a xütjü. 'Ma jiyö, ra s'odü 'ma c'e tjäjä. Je xo ga cjatjonu, 'ma cjó c'o ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü ra sido ín 'ñijigö co texe o̱ mü'bü; dya me ra mbeñe c'o bëpji c'o vi zogü, ne ri ngue c'o o̱ dyoji. 'Ma jiyö, dya ra sö Mizhocjimi ra tsjapü o̱ nte 'ma c'ü.

10

Jesús envía a los setenta

1 'Na nu pa, e Jesús c'ín Jmugöji o juajnü c'o xe 'ñaja nte c'o ro mbëpi angueze; o zäs'äji setenta. Cjanu o xipji c'ua nde yeje rvá möji; ro möji c'o jñiñi nu ja ro ma angueze, ro ma zopjüji c'o nte.

2 Ante c'ü ro möji, e Jesús o xipji c'ua c'o o̱ discípulo va jyëtspi o ndëxü c'o nte:

—C'o ndëxü me na puncjü c'o, pero c'o ndagrëxü, ts'ëtjo c'o. Nguec'ua rí dyötüji Mizhocjimi c'ü o̱ cjaja c'o ndëxü, ra juajnü c'o xe 'ñaja mbëpji ra ẽji ra 'ñe pëpjiji cja ne ndagrëxü.

3 Möji, ma zopjüji yo nte. Pero pjötpüji ngüenda, na ngue i̱n chjëntcjeji nza cja o ndënchjürü a nde cja o min'ño.

4 Dya rí tsanaji o mape c'ü pje rí jñunt'üji o c'ü pje rí tsant'aji. Dya xo rí tsidyiji c'o rí chin'ch'iji. Dya ra mezhe rgui zenguategueji cja 'ñiji.

5 Cja c'e ngumü c'ua ja rí sät'äji nzi 'naja jñiñi, xipjiji c'o ri cãrã c'e ngumü:
“Mizhocjimi ne ra mböxc'üji”, rí 'ñembeji c'o.
6 Nu 'ma cjó c'o ri bübü nu c'ü ri te'be nu c'ü ra 'ñe 'ñeme libre c'o nte, ix
na cjuana ra tsja Mizhocjimi ra salvaji c'ua ja nzi vi zenguagueji. 'Ma dya ra
dyä'tc'äji, iyö 'ma.
7 C'ü ot'ü ngumü nu ja ra recibidots'üji, je rí oxügueji nu hasta 'ma cja rí ñe
rí pedyeji; dya rí pötüji o ngumü. C'o ra dya'c'üji rí sigueji, rí siji c'o; dya rí
tsegueji. Na ngue c'o o̱ mbëpji Mizhocjimi ni jyodü ra ch'unü c'ü ra zi'iji.
8 Texe jñiñi c'ua ja rí sät'äji, rí siji c'o ra ch'a'c'üji.
9 Rí jocüji c'o ri sö'dyë nu. Y rí xipjiji: “Ya ngue ra mandats'üji c'ü o 'ñeme
Mizhocjimi”, rí 'ñembeji.
10 'Ma ja c'o rí sät'äji cja 'naja jñiñi, 'ma dya ra recibidots'üji, rí böbüji cja
'ñiji cja rrĩ xipjiji c'o nte:
11 “Ne xijõmü cja in jñiñigueji nu o jyäs'ä ín cuabe, rá tjintsibe dya, ngue
c'ua rí pãrãji c'ü i̱ tsjaji na s'o, dya i̱ recibidozübe. Dyäräji na jo c'ü rí xi'ts'ibe.
Zö dya i̱ recibidozübe, pero ya ngue ra manda c'ü o 'ñeme Mizhocjimi”, rí
'ñembeji.
12 O sido o ña e Jesús o xipji c'o o̱ discípulo:
—Rí xi'tsc 'öji, c'o jñiñi c'o dya ra recibidots'üji, me ra sufreji c'e pa 'ma ra
jñü ngüenda Mizhocjimi. Xenda ra sufreji que na ngue c'ü ra sufre c'o mi
menzumü a Sodoma, zö me ma s'o c'o o tsjaji.

Los pueblos desobedientes

13 'Juejme yo menzumü a Corazín 'ñe yo menzumü a Betsaida, na ngue
Mizhocjimi ra tsjapü me ra sufre yo. Nu cja yo yeje jñiñi, ró cjagö na puncjü
c'o me na nojo, pero dya go jyëziji c'o na s'o c'ü ro nzhogü o̱ mü'büji cja
Mizhocjimi. Nu 'ma ri ngue a ma a Tiro 'ñeje a ma a Sidón c'ü ro cjagö a cjanu,
ya rví mezhe c'ü ro nzhogü o̱ mü'bü cja Mizhocjimi c'o mi menzumü nu, zö
ma s'oji. Ya rví jyeji c'o na ãrã, y ya rví minji cja bozivi c'ü ro jizhiji c'ü ya
nzhogü o̱ mü'büji.
14 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma ra jñü ngüenda Mizhocjimi, xenda ra jñus'ü c'ü
ra sufre yo menzumü a Corazín 'ñe yo menzumü a Betsaida, que na ngue c'ü
ra sufre c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón.
15 Yo menzumü a Capernaum, cjapüji c'ü me na joji, cjijñiji c'ü ra zät'äji a
jens'e. Pero Mizhocjimi ra tsjapü ra ma sufreji a linfiernu.
16 "'Ma cjó c'o ra dyä'tc'ägueji, nguetscö ra dyätcägö c'o. 'Ma cjó c'o dya ra
dyä'tc'ägueji, nguetscö, dya ne ra dyätcägö c'o. 'Ma cjó c'o dya ra dyätcägö,
dya xo ra dyätä Mizhocjimi c'ü o 'ñembgue, eñe e Jesús va xipji c'o setenta c'o
vi juajnü.
Cjanu o mbedye c'ua c'o setenta o möji o ma zopjüji c'o nte.

Regreso de los setenta

17 'Ma mü o nzhogü c'o setenta, me mi mäji. O xipjiji e Jesús:
—Dya nguextjo yo nte yo o dyätcäjme, xo 'ñe o̱ s'ondajma e Satanás c'ü dya
jo. Ró nännc'äjme in chjũgue rvá xipjijme ro mbedyeji cja o̱ mü'bü c'o nte; go
mbedyeji c'ua.
18 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Ró jandagö e Satanás c'ü dya jo, ixco ndögü a jens'e go säjä a jõmü,
chjëntjui nza cja 'ma go pjäjnä o rayo va tögü 'na sivi.
19 Ró da'c'üji poder rí yödüji o c'ijmi 'ñeje o alacrán. Ró da'c'üji poder rí
chõpüji e Satanás c'ü rí üji. Nguec'ua, dya ra sö pje ra tsja'c'üji.

20 In̲ mäcjeji na ngue o dyä'tc'äji c'o o̲ s'ondajma c'ü dya jo. Pero nujyo, dya ngue yo rgui mäcjeji yo. C'ü rgui mäcjeji, ngue c'ü ya juns'ü in chjũgueji a jens'e na ngue ya ngue o̲ ntetsc'eji dya Mizhocjimi, eñe e Jesús va xipji c'o setenta.

Jesús se alegra

21 Nuc'ua o̲ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̲ mü'bü e Jesús, o tsjapü me go mäjä na puncjü, o dyötü 'na pöjö Mizhocjimi o xipji:

—Mi Tatats'ügö i̲n mandague a jens'e 'ñe cja ne xoñijõmü. Yo jña yo, dya i̲ unü ro mbãrã c'o cjapü me pãrã. I̲ unügue o mbãrã yo nza cja o ts'it'i yo unü ngüenda c'ü dya pãrãji. Nguec'ua rí da'c'ü 'na pöjö. Na jo, na ngue je ga cjanu vi ñegue, mi Tatats'ügö.

22 Cjanu o mama c'ua e Jesús:

—Dya cjó pãrã cjó nguetscö; nguextjo mi Tatagö pãcãgö. Dya cjó xo pãrã mi Tatagö; nguextjozügö o̲ T'izü, rí pãrãgö c'ü. Y nutscö rí jíchi c'o rí ne rá jíchi c'ua ja ga cja mi Tata, ngue c'ua xo ra mbãrã c'o. Je ga cjanu va dyacö mi Tata rí cjagö; o dyacö texe o poder.

23 Nuc'ua e Jesús cjanu o xipjitsjë c'o discípulo:

—Mizhocjimi o dya'c'üji i̲n jandaji yo rí cjagö. Ngue nu rgui mäcjeji nu.

24 Rí xi'tsc'öji, na puncjü c'o profeta c'o mi cãrã mi jinguã 'ñe c'o mi manda a Israel, c'o mi ne ro jñanda yo i̲n jandaji y ro dyäräji yo i̲n äräji. Pero dya jñandaji yo, dya xo dyäräji, eñe e Jesús.

Ejemplo del buen samaritano

25 O böbü c'ua 'na c'ü me mi pãrã o̲ ley Mizhocjimi, o dyönü e Jesús ngue c'ua ro mbãrã pje pjëzhi c'ü ro mama. O xipji:

—Nu'tsc'e xöpüte, ¿pje ni mbë c'ü rá cjagö ngue c'ua ra dyacü Mizhocjimi c'ü rá bübütjo co angueze para siempre?, eñe.

26 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'ua:

—¿Pje ni mbë c'ü t'opjü cja o̲ ley Mizhocjimi c'ü i̲n xörü?

27 O ndünrü c'ua c'e bëzo o xipji:

—Je mama a cjava o̲ ley Mizhocjimi: “Rí ñeji Mizhocjimi co texe in mü'büji, 'ñe co texe in aljmaji, 'ñe co texe in fuerzaji, 'ñe co texe in pjeñeji. Y rí s'iyaji yo nin minteji ja c'o nzi gui s'iyatsjëgueji.”

28 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Na jo c'ua ja vi chjünrü. Tsjague yo, ngue c'ua rí bübütjogue.

29 C'e bëzo, dya mi ne ro bëzhi o tse. Nguec'ua va dyönü:

—¿Cjó ngue c'ü ni jyodü rá s'iyagö?

30 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi menzumü a Jerusalén; o mbedye nu o zöbü a Jericó. Nuc'ua cjanu o ẽjẽ c'ua o mbẽ'ẽ o pënch'iji c'e bëzo, o ts'osp'üji c'ua c'o o̲ bitu o mbäräji. Cjanu o möji c'ua, o mbëztjoji nu c'e bëzo; ya mi ngue ro ndũ.

31 Xo ma sjöbü 'na mböcjimi cja c'e 'ñiji. 'Ma mü o zät'ä nu ja mi 'mana c'e bëzo c'ü vi pënch'i o mbẽ, o jñanda pero o ngös'ütjo cja c'e 'ñiji.

32 Xo ma sjöbü 'na levita. 'Ma ya mi ngue ro zät'ä nu ja mi 'mana c'e bëzo, jo nu jñanda, xo go ngös'ütjo c'ua c'ü.

33 Xo ma sjöbü 'naja c'ü mi menzumü a Samaria c'ü mi chägä 'na burru. Zö mi nan'ño menzumü pero 'ma mü o zät'ä, o ndäcä o juentse c'ua c'ü.

34 Nuc'ua cjanu o ndũ c'ua o aceite 'ñe o vinu, cjanu o xisp'i c'e bëzo nu ja vi s'odü. Cjanu o jyü'tp'ü c'ua o manta. Nuc'ua cjanu o 'ñe's'e c'ua cja o̲ burru, cjanu o zidyi cja 'naja mesón c'ua ja mi oxü c'o nte. O mbörütjo c'ua nu.

35 Nuc'ua c'ü jyas'ü, o jñümü c'ua yeje merio, cjanu o unü c'ua c'ü mi ngue o̲ cjaja c'e mesón, o xipji: “Pjörü ne bëzo nu. Nu c'o xe rí gasto, 'ma rá nzhogü, rá cjõ'tc'ü”, eñe c'e bëzo.
36 O sido o ña e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü mi pãrã o̲ ley Mizhocjimi:
—¿Pje i̲n cjijñigue? ¿Cjó ngue nza jñi, c'ü o s'iya c'e bëzo c'ü vi pënch'i o mbẽ?
37 O ndünrü c'ua c'ü mi pãrã o̲ ley Mizhocjimi, o xipji e Jesús:
—Nu c'ü o s'iya, ngue c'ü o juentse o mbös'ü.
Nuc'ua e Jesús o xipji:
—Mague, y xo rí tsjague a cjanu.

Jesús en la casa de Marta y María

38 E Jesús mi pöji c'o o̲ discípulo. O zät'äji c'ua cja 'na jñiñi. Mi bübü nu 'naja ndixũ c'ü o mbitaji e Jesús ro ma cja o̲ ngumü. C'e ndixũ mi chjũ e Marta.
39 E Marta mi 'ñeje 'naja o̲ cjũjuë c'ü mi chjũ e María. E María mi junrü cja o̲ ngua e Jesús, mi ätpä o̲ jña.
40 Pero e Marta me ma jñünt'ü c'o ma cja'a, ma ät'ä o jñõnü. Nuc'ua o ma xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿cjo dya i̲n cjapü nguënda nu mi tsjĩjuë? O jyëzguitsjë rá ät'ätsjëgö texe o jñõnü. Xipjigue ra mböxcü.
41 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Marta, ¿jenga i̲n mangue a cjanu? Me i̲n jñünt'ügue c'o na cjague.
42 C'ü xenda ni muvi rí tsjague, ngue c'ü na cja dya e María ätcä ín jñagö. Nguec'ua na jo ra sido ra mimi ra dyätcägö ín jña.

11

Jesús y la oración

1 'Na nu pa, e Jesús mi ötü Mizhocjimi. Nu 'ma o nguarü, o mama c'ua 'naja c'o o̲ discípulo o xipji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, e Juan mi jíchi c'o o̲ discípulo ja rvá dyötüji Mizhocjimi. Nu'tsc'e, xo rí jítscöjme ja rga ötcöjme Mizhocjimi.
2 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—'Ma rí dyötqueji Mizhocjimi, rí xipjiji a cjava:
Mi Tatats'ügöjme, je i̲n bübü a jens'e, rí pjöxcüjme nutscöjme rí cãrãjme cja ne xoñijõmü, ngue c'ua rá sũc'üjme ja c'o nzi ga zũc'ü c'o cãrã a jens'e.
Xo rí pjöxcüjme ngue c'ua dya ra mezhe ra zädä c'ü rá ä'tc'öjme ja c'o nzi ga dyä'tc'ä c'o cãrã a jens'e. Na ngue ngue'tsc'e i̲n mandague.
Xo rí ö'tc'öjme rá cjajme c'ua ja nzi gui ñegue.
3 Dyacöjme dya o xëdyi c'o rá sigöjme ne pa dya.
4 Perdonaozügöjme c'o na s'o c'o rí cjajme.
Na ngue rí perdonaogöjme 'ma cjó c'o pje cjacüjme. Dya rí jyëzgue ra ndõcöjme c'ü dya jo. Pjöxcüjme ngue c'ua dya rá cjajme c'o na s'o.
Je rga cjanu rgui dyötüji Mizhocjimi.
5-6 O sido o ña c'ua e Jesús o xipjiji:
—'Ma va säjä 'naja c'ü i̲n jogueji c'ü ndexõmü va 'ñe zenguats'üji, 'ma ojtjo pje rí unngueji c'ü ra zi c'ü, nuc'ua i̲n pöcjeji cja 'naja in dyocjeji i̲n pa xipjiji: “Nu'tsc'e rí jogövi, rvá ne ö'tc'ü 'na favor rí pesque jñi tjõmëch'i, na ngue cja säjä cja ín nzungö 'naja c'ü rí jogöbe, c'ü vi 'ñeje na jẽ. Ojtjo pje rá unügö c'ü ra zi”, i̲n embeji.

7 Ra ndünrü c'ü bübü a mbo: "¿Jenga va 'ñe molestaozü? Ya ró tranca na jo
ne ngoxtji. Ya rrũ ĩgöjme yo ín ch'ïgö cja pjinguã. Dya sö rá nanga rá da'c'ü c'ü
i̱n pesque", ra 'ñents'eji c'ü.
8 Zö ra xi'ts'iji a cjanu, pero sido i̱n ötüji. Zö ngue in dyocjeji c'ü, pero dya
ra dya'c'üji. Pero rí mangö ra dya' c'üji 'ma rí sido rí dyötüji favor. Na ngue ra
xicha ra pe'sc'eji c'ü.
9 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, sido rí dyötqueji Mizhocjimi ra dya'c'üji. Sido rí
ma't'üji Mizhocjimi ra dyä'tc'eji c'ü i̱n ötüji.
10 Na ngue texe c'o ra dyörü, ra ch'unü c'o. Y texe c'o ra jyodü, ra chöt'ü c'o.
Y texe c'o ra mapjü, ra dyätäji c'o.
11 'Nu'tsc'eji i̱n 'ñecjeji in ch'igueji, 'ma ra ẽjẽ cja in jmiji in ch'igueji ra
dyö'tc'üji 'na tjõmëch'i, ¿cjo rí unügueji 'na ndojo? Iyö, dya sö. O 'ma ra
dyö'tc'üji 'na jmõ, ¿cjo rí unügueji 'na c'ijmi? Iyö, dya xo sö.
12 O 'ma ra dyö'tc'üji 'na blanquillo, ¿cjo rí unügueji 'na alacrán? Iyö.
13 Maco i̱n nteji i̱n cjaji c'o na s'o, pero i̱n pjëchi rí unüji c'o na jo yo in
ch'igueji. Nguec'ua ixtí jñunt'ü in mü'büji, mi Tataji c'ü bübü a jens'e ra
dya'c'üji o̱ Espíritu c'ü ra ẽ bübü a mbo in mü'büji 'ma rí dyötqueji; 'ñe texe
c'o ni jyodüts'üji, eñe e Jesús va xipji c'o o̱ discípulo.

Acusan a Jesús de tener el poder del demonio

14 E Jesús o chjëji 'na bëzo c'ü vi zürü o̱ s'ondajma c'ü dya jo. C'e s'ondajma
mi cjapü ra ngone c'e bëzo. Nuc'ua e Jesús cjanu o pjongü c'ua c'e s'ondajma
cja c'e bëzo. 'Ma mü o mbedye c'e s'ondajma, ixco ña c'ua c'e bëzo. Nguec'ua
c'o nte me co nguijñiji cjanu o mamaji:
—Nunca rí jandaji a cjanu.
15 Anguezeji bübü c'o mi mama:
—C'ü unü o̱ poder ne bëzo ra pjongü o̱ s'ondajma c'ü dya jo, nguetsjë e
Beelzebú c'ü dya jo, c'ü manda cja c'o s' ondajma, eñeji.
16 Bübü c'o o mama:
—'Ma vi 'ñecje cja Mizhocjimi, rí tsjague 'na señal c'ü me na nojo c'ü rá
jandagöjme.
17 E Jesús mi pãrã c'o mi cjijñiji; nguec'ua va xipjiji c'ua:
—Cja 'na ndajñiñi c'ü ra chũtsjëji, ra chjorü 'ma c'o ri cãrã nu. Texe o
ndajñiñi 'ñe texe o ngumü, 'ma ra pötca chũtsjë c'o ri cãrã nu, ra chjorüji 'ma.
18 Xo 'ñetjo e Satanás 'ma ro pjongü c'o o̱ s'ondajmatsjë, ¿ja rvá sö xe ro
manda 'ma c'ü?
19 ¿Jenga i̱n xitscöji ngue e Beelzebú c'ü dya jo c'ü o dyacö ne poder nu rgá
pjongü yo o̱ s'ondajma? Maco c'o in dyocjeji xo pjongüji yo. Ixi 'ñetsetjo c'ü i̱n
cjijñiji na s'o.
20 Rí xi'tsc'öji o dyacü Mizhocjimi o̱ poder, nguec'ua rgá pjongö yo.
Nguec'ua rí jñunt'ü in mü'büji c'ü na cjuana ya säjä a ndetsc'eji nu c'ü o 'ñeme
Mizhocjimi ra manda.
21 "Naja bëzo c'ü na zëzhi, 'ma jün o̱ arjma c'o na jo, nu'ma, pjörü na jo o̱
ngumü. A cjanu, dya cjó sö cjó ra 'ñe põnbü c'o pë's'i.
22 Pero 'ma ra ẽjẽ 'naja c'ü xenda na zëzhi, ra ndõpü c'ü ngue o̱ cjaja c'e
ngumü, ra jñünbü c'o o̱ arjma c'o mi confiao ro mbös'ü. Y ra ndunbü c'o ri
pë's'i cja c'e ngumü ra jyanbü c'ua c'o o̱ dyoji. Je xo ga cjanu, nutscö xenda
na zëtscö que na ngue e Satanás c'ü dya jo; nguec'ua sözgö rá pjongü dya c'o
o̱ s'ondajma.

23 'C'o dya tenngue co nuzgö, chjëntjui c'ü ri nugü na ü c'o. C'o dya ra xipji
yo nte ra creozüji, chjëntjui c'ü ri c'a's'üji yo nte ngue c'ua dya xo ra creozüji.

El espíritu malo que vuelve

24 "Na s'ondajma 'ma ra mbedye cja 'na nte, ra nzhodü c'ua ja na dyodü,
ra jyodü c'ua ja ra söya pero dya ra chöt'ü. Nguec'ua ra mama c'e s'ondajma:
"Rá nzhogü rá magö nu ja mi bünc'ö, nu ja ró pedyegö", ra 'ñeñe.
25 Nuc'ua 'ma ra zät'ä nu, ra chöt'ü c'ü rguí baxü y ya xo rguí jocüji na jo,
pero dya cjó ri bübü.
26 Nuc'ua ra ma c'ua c'e s'ondajma xe ra ma siji xe siete c'o nu
mis'ondajmaji c'o xenda na s'o que na ngue angueze; ra 'ñe cjogüji cja o mü'bü
c'e bëzo, ra mimiji nu. Nuc'ua xenda ra sufre c'e nte c'ü, que na ngue 'ma ot'ü.
Na ngue xenda ra manda c'ü dya jo.

La felicidad verdadera

27 'Ma mi mama e Jesús c'o jña, o mapjü c'ua 'na ndixũ c'ü mi bübü a nde c'o
nte, o xipji e Jesús:
—Me na jo va unü Mizhocjimi c'ü in nanague; o unü o muxc'ügue 'ñe o
jö'tc'ü. Mizhocjimi ra intsjimi na puncjü c'ü.
28 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji c'ua:
—C'o ra intsjimi Mizhocjimi, ngueje c'o ra dyärä o jña Mizhocjimi 'ñe ra
tsjaji ja c'o nzi ga mama.

La gente mala pide una señal milagrosa

29 Nuc'ua 'ma xe ma jmurü c'o nte nu ja mi bübü e Jesús, o xipjiji c'ua:
—Yo nte yo cãrã yo cjë dya, na s'oji. Nguec'ua ga dyörüji c'ü pje ra jñandaji,
ngue c'ua ra mbãrãji pje pjëtscö. Pero dya ra ch'unüji c'ü ra jñandaji.
30 'Ma mü o ma e Jonás a Nínive o ma zopjü c'o nte, o creo c'o nte na ngue
e Jonás vi mbedye cja o ne c'e trajmõ nu ja ya vi dyo'o jñipa. Je xo rga cjazgö
nu. Na ngue c'o ra tsjacüji 'ñe c'o rá cjagö, na puncjü yo nte yo cãrã yo cjë dya,
ra 'ñejmezüji ra unüji ngüenda c'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Pero dya rá cjagö
señal c'ü ra jñanda yo nte ja c'o nzi ga dyörüji.
31 C'e pa 'ma ra jñü ngüenda Mizhocjimi, ra bübü nu c'e ndixũ c'ü mi manda
a ma a Sur, xo 'ñejyo nte yo cãrã yo cjë dya. Nu c'e ndixũ vi ẽjẽ ndeze nu ja
tjorü ne xoñijõmü, o'ñe dyärä c'o mi mama e Salomón na ngue mi pë's'i na
puncjü o pjeñe. Pero nu'tsc'eji in cãrãji yo cjë dya, dya in ne rí dyäräji; maco
zo'c'üji dya nu 'naja nu xenda pë's'i o pjeñe que na ngue e Salomón. Nguec'ua
ra jñün'c'üji ngüenda rí sufreji.
32 C'e pa 'ma ra jñü ngüenda Mizhocjimi, ra bübü nu c'o mi cãrã a Nínive, xo
'ñejyo nte yo cãrã yo cjë dya. E Jonás o ma a Nínive o ma zopjü c'o mi menzumü
nu; nguec'ua va jyëziji c'o na s'o o nzhogüji cja Mizhocjimi. Pero nu'tsc'eji in
cãrãji yo cjë dya, dya nzhogü in mü'büji, maco zo'c'üji dya nu 'naja nu xenda
pjëzhi na nojo que na ngue e Jonás. Nguec'ua ra jñün'c'üji ngüenda Mizhocjimi
rí sufreji.

La lámpara del cuerpo

33 "Ma tjütüji 'na sivi, dya emeji nu ja tsjõtü. Dya xo co'büji co 'na caja. Je
ẽ's'ẽji nu ja na ts'ijens'e, ngue c'ua ra sö ra jñanda c'o ri cjogü a mbo cja ngumü.
34 C'ü rgá jandagöji, ngue ín chöji. 'Ma na jo ín chöji, rí jandaji na jo e jya's'ü.
Pero 'ma s'odü ín chöji, chjëntjui c'ü ri bübüji cja bëxõmü 'ma. Je xo ga cjatsc'eji
nu. 'Ma na jo in mü'büji, dya tsot'ü in chöji. Nguec'ua in unüji na jo ngüenda
c'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Pero 'ma na s'o in mü'büji, iyö 'ma.

35 Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpügueji ngüenda rí jyëziji c'ü ra zi'ch'i in
mü'bügueji o jya's'ü Mizhocjimi. 'Ma jiyö, ra bübüts'üji o bëxõmü.
36 Pero 'ma rí unnc'eji ngüenda c'o jña c'o rí xi'tsc'öji, 'ma rí jyëziji c'ü ra zi'ch'i
in münc'eji o jya's'ü Mizhocjimi, ra bübüts'üji na puncjü o jya's'ü 'ma. A cjanu
rí pãrãgueji na jo 'ma, cjó nguetscö, 'ñe rí pãrãgueji ja rgui minc'eji, eñe e Jesús.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

37 Nuc'ua 'ma mü o nguarü e Jesús o ña c'o jña, o ẽjẽ c'ua 'naja c'o fariseo o
'ñe xipji e Jesús ro mëvi nu ngumü ro ma ziji o xëdyi. O mëvi c'ua. 'Ma o zät'ävi
cja c'e ngumü o cjogüvi a mbo, o mimi e Jesús cja mexa.
38 Nuc'ua c'e fariseo o jñanda c'ü dya go xindyë e Jesús ante c'ü ro zi o xëdyi.
Nguec'ua va nguijñitsjë c'ua: "¿Jenga dya go xindyë nu, maco je ga cjanu ín
chjũrügöjme?"
39 O mama c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:

—Bübü o nte c'o pe'ch'e a xes'e o mojmü 'ñe o xalo, pero dya xibi na jo a
mbo. Nguec'ua na s'o a mbo c'o mojmü 'ñe c'o xalo. Je xo ga cjatsc'eji nu
nu'tsc'eji in fariseoji. In xindyëji in tjintsiji c'ü ni xes'ets'üji pero bübü a mbo
in mü'büji c'o na s'o; me in jodü ja rgui tsjapü in tsjacjeji c'o pë's'i yo nin
minteji.
40 Nu'tsc'eji, dya in unnc'eji ngüenda ja ga cja. O ngambgagöji Mizhocjimi.
Ne angueze c'ü dya nguextjo c'ü ni xes'ets'üji c'ü ra 'nin'tsc'iji; ne c'ü xo ra
'nin'tsc'iji in mü'büji.
41 Rí dyötüji Mizhocjimi ra ndin'tsc'iji in mü'büji. Nu'ma, dya cja cjó pje rí
jñünbüji. Y rí unüji co texe in mü'büji c'o pje ni jyodü. Nuc'ua rrã jo c'ü ni
xes'ets'üji, xo 'ñe a mbo in mü'bügueji.
42 'Nu'tsc'eji in fariseoji, in mbeñeji Mizhocjimi in unüji o xits'ajna 'ñe o lota
'ñe c'o 'ñaja pjin'ño c'o cja'a cja in juajmaji. Na jo rí tsjaji a cjanu, dya rí jyëziji.
Pero juentsc'eji, ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na ngue dya in cjaji ja c'o nzi
ga ne Mizhocjimi, y dya in neji angueze co texe in mü'büji. Nujyo, ngueje yo
xenda mi jyodü rvi tsjagueji yo.
43 'Nu'tsc'eji in fariseoji, juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi. Na ngue
'ma in pöcjeji cja nintsjimi, me in juajnüji o lugar c'o xenda na jo nu ja rí
mimiji. Me xo in neji c'ü ra mbë'sc'iji t'ecjañõmü rgá zenguats'üji cja chõjmü.
44 ''Ma dya jä'p'äji o panteón a xes'e nu ja t'ögü o añima, yo nte nzhodüji
a xes'e na ngue dya pãrãji cjo je t'ögü nu 'na añima. Nguec'ua mamaji
contaminaoji. Je xo ga cjatsc'eji nu, nu'tsc'eji in xöpüteji 'ñetsc'eji in fariseoji.
In cjapüji na jots'üji; nguec'ua yo nte nzhodüji co nu'tsc'eji. Pero dya pãrãji
c'ü bübü in münc'eji c'o na s'o. Nguec'ua xo ra s'odü o mü'büji. Nguec'ua
juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi, eñe e Jesús.
45 O ndünrü c'ua 'naja c'o me mi pãrã o ley Mizhocjimi, o xipji e Jesús:

—Xöpüte, c'ü vi xipjigue yo fariseo, xo 'ñezgöjme xo i huënzhguigöjme.
46 E Jesús o mama c'ua o xipji c'e bëzo:

—Nu'tsc'eji in pãrãji o ley Mizhocjimi, juentsc'eji xo ra castigaots'üji
Mizhocjimi. Na ngue in xipjiji yo nte c'o ley c'o na s'ëzhi c'o dya sö ra cumpleji.
Chjëntjui c'ü ri ätc'eji o trapöjö c'o ri tũtüji, c'o me na jyü rgá nduns'üji. Pero
dya in ne rí pasp'üji ne ri 'naja in ñidyëgueji.
47 'Juentsc'eji ra castigaots'üji Mizhocjimi. In jä'p'äji o panteón c'ua ja t'ögü
c'o profeta. Ngueje c'o in mboxpalegueji c'o o mbö't'ü c'o.

48 C'o in mboxpalegueji o mbö't'üji c'o profeta; nu'tsc'eji in jä'p'äji o panteón
c'ua ja t'ögü c'o profeta. A cjanu, ixi 'ñetse c'ü in mäji c'o vi tsja c'o in
mboxpaleji.
49 'Mizhocjimi ix mi pãrã c'ü ro zädä a cjanu; nguec'ua va mama: "Rá
juajnügö o profeta 'ñe o apóstole ra zopjüji c'o nte. Bübü c'o ra mbö't'üji; bübü
c'o ra nu'uji na ü, ra tsjapüji ra sufreji."
50-51 Ndeze 'ma o jyas'ü ne xoñijõmü, ya mbö't'üji na puncjü o profeta. C'ü
ot'ü o mbö't'üji, mi ngue e Abel. C'ü bëpja o mbö't'üji, ngue e Zacarías c'ü
o mbö't'üji a tji cja c'e lugar c'ü na sjũ, nu ja chäjui c'e arta nu ja päsp'äji o
animale Mizhocjimi. Nu'tsc'eji in cãrãji yo cjë dya, in cjijñiji ja c'o nzi ma
nguijñi c'o in mboxpalegueji. Nguec'ua ra jñün'c'eji ngüenda Mizhocjimi c'ü
xo ngue in s'ocügueji c'ü vi mbö't'üji ndeze e Abel hasta e Zacarías. Nu'tsc'eji
in cãrãji yo cjë dya, ngue'tsc'eji rí tsjõt'üji.
52 'Mama o ley Mizhocjimi ra ẽjẽ 'naja c'ü ra 'ñe salvats'üji. Zö in pãrãgueji
na jo o ley, pero dya in unüji ngüenda c'ü nguetscö ró ẽjẽ. C'o cja ni unütjo ts'ë
ngüenda cjó nguetscö, nan'ño gui xipjiji c'o. Nguec'ua, dya xo pãrãji ja rgá sö
ra salvaji. Juentsc'eji, ra castigaots'üji Mizhocjimi.
53 'Ma o nguarü e Jesús o mama c'o jña, nuc'ua c'o xöpüte 'ñe c'o fariseo me
go sjëyaji o dyönüji na puncjü o t'önü e Jesús.
54 Me mi te'beji pje ro mama e Jesús, nza cja yo nte 'ma te'beji 'na animale
ra zürüji. Mi te'beji, xa'ma pje c'o ro mama e Jesús nguec'ua ro sö ro ngöt'üji
cja c'o mero mi pjëzhi na nojo.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

1 Ma jmurü na puncjü o nte cja jmi e Jesús; dya 'mãrã ja nzi mil mi cãrã. Mi
pötma chütüji. Nuc'ua o mbürü e Jesús o xipji c'o o discípulo:
—Pjötpügueji na puncjü ngüenda c'ü dya rí tsjaji nza cja yo fariseo.
Anguezeji cjapüji na joji, pero bübü o mü'büji c'o na s'o, chjëntjui nza cja o
cjüjnü 'ma ya ixqui 'ma chjanbaji o cjüjnü c'o dya ixqui.
2 Yo fariseo, zö cädäji c'o na s'o c'o cjaji 'ñe c'o cjijñiji, pero ra zädä 'ma ra
jñetse c'o. Y zö cjaji para dya cjó ra mbãrã, pero ra zädä 'ma ra mbãrãji.
3 C'o jña c'o in ñatsjëji cja in nzumüji, ra zädä c'ü ra mbãrã texe yo cãrã cja
in jñiñiji.

A quién se debe tener miedo

4 'Nu'tsc'eji rí dyocjöji, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Dya rí sũgueji yo nte. Zö ra
mbö'tc'üji in cuerpoji, pero dya xe sö pje xe ra tsja'c'üji.
5 Rá xi'tsc'öji dya, cjó ngue c'ü rí sũgueji. Sũgueji Mizhocjimi c'ü sö ra
mbö'tc'üji c'ü xo sö ra pantc'aji a linfiernu. Jã, ngue c'ü rí xi'tsc'öji rí sũgueji
c'ü.
6 'Yo ts'ins'ü, maco ni muvitjo yeje centavo por tsi'ch'a, pero Mizhocjimi
pjörü yo.
7 Xo 'ñe in ñixtegueji, zö dya ni muvi yo, pero Mizhocjimi pãrã ja nzi sö'ö
yo. Mizhocjimi pjörü yo ts'ins'ü; xo ra mbö'c'ügueji. Na ngue xenda ni
muvits'ügueji a jmi que na puncjü o ts'ins'ü. Nguec'ua dya rí sũgueji pje ra
tsja'c'üji yo nte.

Los que reconocen a Jesucristo delante de la gente

8 'Rí xi'tsc'öji, nu c'ü ejmezü c'ü ra xipji yo nte c'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi,
nutscö rá xipji c'o o̲ anxe Mizhocjimi c'ü ngue ín ntegö c'ü.
9 Pero 'ma cjó c'o ra xipji yo nte c'ü dya ejmezü 'ñe dya pãcãgö, nu'ma, rá
xipjigö c'o o̲ anxe Mizhocjimi c'ü dya xo rí pãrãgö c'e nte c'ü.
10 "Ma cjó c'o dya ra unü ngüenda c'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi; zö ra zangüji,
pero ra sö ra perdonaoji c'o. 'Ma cjó c'o ra 'ñünbü o̲ mü'bü o̲ Espíritu
Mizhocjimi nguec'ua ra mbãrã c'e nte pje pjëtscö, pero 'ma dya ra 'ñejmezü,
chjëntjui c'ü ro zadü o̲ Espíritu Mizhocjimi. Nu'ma, dya ra perdonaoji 'ma c'ü.
11 'Nu'tsc'eji i̲n tenngueji co nutscö, ra zints'iji cja nintsjimi ra jñün'c'üji
ngüenda c'o pje pjëzhi nu. O ra zints'iji cja o juesi, o c'o xenda pjëzhi na nojo.
Pero dya rí tsjijñiji ja rgui chjünrüji, 'ñe pje rí mangueji.
12 Na ngue o̲ Espíritu Mizhocjimi ra mböxc'üji c'e ndajme c'ü, ra jí'ts'iji c'ü
rguí jyodü rí mamaji.

El peligro de las riquezas

13 O ña c'ua 'naja c'o nte o xipji e Jesús:
—Xipjigue nín cjuarma rá jyadübe c'o o zogü c'ü mi tatagöbe.
14 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Nu'tsc'e i̲n cjijñi c'o na s'o. Dya 'ñembguegö Mizhocjimi rá cjagö juesi rá
jyan'c'üvi c'o o zogü nin tatavi.
15 O sido o ña e Jesús o xipji texe c'o nte:
—Pjötpügueji na puncjü ngüenda c'ü dya rí jyodüji ja rgui pë's'iji na puncjü
o merio. Dya xo rí jyodüji ja rgui chjëji na puncjü o juajma, ni xo ri ngue o
animale rí tsãji na puncjü. Zö ri pë's'i 'na nte na puncjü, pero dya ngue c'ü na
cjuana rguí mäjä o̲ mü'bü c'e nte.
16 Cjanu o xipjiji 'na ejemplo c'o nte, o mama:
—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi pë's'i na puncjü. C'o o̲ juajma o unü na puncjü o
ndëxü.
17 Nguec'ua va mamatsjë c'ua: "¿Pje xe rá cjagö? Na ngue ojtjo ja xe rá üt'ü
yo ndëxü, na ngue ya nizhi cja yo ín ch'ujmü."
18 O mama c'ua: "C'ü rá cja'a, rá mandagö ra yätcäji yo ín ch'ujmü, cja rrũ
jyäpcäji c'o xenda rrã nojo. Nguec'ua je rá üt'ügö texe nu c'o ín nzhëxü 'ñe
texe c'o rí pë'sc'ö.
19 Rí pë'sc'ö na puncjü dya; ra mezhe na puncjü o cjë. Rá söyagö dya. Rá
mägö dya, rga sigö o xëdyi, y pje c'o nde rá sigö", eñe.
20 O mama c'ua Mizhocjimi o xipji c'e bëzo: "Nu'tsc'e i̲n cjijñigue na s'o. Ixtí
chũgue dya ne xõmü. Me i̲ jyodü ja vi pë'sc'e na puncjü, pero dya ra sö rí
chunügue yo", eñe Mizhocjimi va xipji c'e bëzo.
21 O sido o ña e Jesús o xipji c'o nte:
—C'ua ja va tsjapü Mizhocjimi c'e bëzo, je xo rga cjanu rgá tsjapü texe c'o ra
jyodü ja rgá mbë's'i na puncjü, y dya ra jyodüji Mizhocjimi para ra ch'unüji
c'ü na cjuana ni muvi.

Dios cuida a sus hijos

22 E Jesús o xipji c'ua c'o o̲ discípulo:
—Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsjijñiji ja rgui chöt'üji c'ü rí siji. Dya xo rí
tsjijñigueji c'ü pje rí jyeji.
23 Mizhocjimi o ngampc'aji va. Nadya, ¿cjo dya xo ra dya'c'üji c'ü rí siji, 'ñe
c'ü rí jyegueji?

24 Tsjijñiji yo s'ü. Dya podüji o ndëxü, dya xo tagüji, dya pje xo üt'üji cja t'ujmü. Maco Mizhocjimi 'huiñi yo. Nu'tsc'eji, xenda ni muvits'ügueji que na ngue yo s'ü. Nguec'ua, ¿cjo dya xo ra 'huintsc'eji Mizhocjimi?
25 Dya cjó bübütsc'eji c'ü sö ra chäcä 'naja nde metro c'ü xe rrã ndã.
26 Maco dya sö rí chäcäji 'na nde metro c'ü xe rrã ndãts'üji, ¿jenga i̲n̲ cjijñiji ja rgui chöt'üji c'ü pje rí sigueji 'ñe c'ü pje rí jyeji?
27 'Unüji ngüenda ja ga te yo lirio. Dya pëpjiji, dya xo jench'eji o tjüjmü para ra dyät'äji o̲ bituji. Pero me na zö yo. E Salomón mi pjëzhi na nojo, mi je o̲ bitu c'o me ma zö. Pero xenda na zö yo lirio.
28 Yo pjin'ño cja'a cja juajma, pero ra xõrü münü ra ngant'aji cja hornu ra ndüt'üji yo; maco Mizhocjimi unü c'ü na zö o̲ ndäjnä yo. Natsc'eji, ¿cjo dya xo ra dya'c'üji Mizhocjimi c'ü rí jyegueji? Nguec'ua, ¿jenga dya i̲n̲ junt'ü in mü'büji c'ü ra dya'c'üji Mizhocjimi c'o ni jyodüts'üji?
29 Nguec'ua, dya me rí tsjijñiji ja rgui chöt'üji c'ü pje rí siji.
30 Na ngue yo dya pãrã Mizhocjimi ngueje yo me jodü ga cjanu yo. Pero nu'tsc'eji i̲n̲ 'ñecjeji c'ü nin Tataji c'ü bübü a jens'e c'ü pãrã c'ü nde ni jyodüts'üji texe yo.
31 Nu'tsc'eji ot'ü rí jyodüji ja rgui tsjaji ja c'o nzi ga mandats'üji Mizhocjimi, na ngue in Jmugueji c'ü. Nu 'ma rí tsjaji a cjanu, texe yo, nde ra dya'c'üji yo.

Riqueza en el cielo

32 'I̲n̲ chjëntcjeji nza cja o ndënchjürü. Y ja nzitjots'üji. Pero dya rí sũgueji. Na ngue c'ü ín Tatagöji ne ra dya'c'üji c'ü rgui bübütjoji co angueze nu ja manda, na ngue o̲ ntets'üji dya.
33 Pöji c'o i̲n̲ pë's'iji 'ñe rí unüji c'o pje ni jyodü. 'Ma rí pë's'itjogueji in merioji, 'na ra ẽ o mbẽ ra 'ñe põnnc'üji. O 'ma jiyö, ra s'odü c'o. Pero 'ma rí unügueji c'o pje ni jyodü, rí pë'sc'eji 'ma a jens'e c'o na cjuana ni muvi c'o dya ra s'odü. Nujnu, dya sät'ä o mbẽ ra põnnc'üji c'o. Dya xo bübü o dyoxü ra tsjapü ra dya c'o.
34 Nu 'ma rí pë's'igueji na puncjü cja ne xoñijõmü, je rgui mäcjeji 'ma c'o ri pë's'iji cja ne xoñijõmü. Pero 'ma ra bë'sc'iji na puncjü a jens'e, je rgui mäcjeji 'ma c'o ri pë's'iji a jens'e.

Hay que estar preparados

35-36 "Ma ra ma 'na bëzo cja chjüntü, c'o o̲ mbëpji ra nde'beji hasta 'ma cja ra nzhogü. Ra xa'maji na jo, y ra ndütüji o sivi. Ra nde'beji ngue c'ua 'ma ra nzhogü c'ü nu lamuji ra ma't'ü cja ngoxtji, jo rrũ xopcüji ra cjogü c'ua a mbo. Je xo rgui tsjagueji a cjanu rí chepqueji, na ngue rá ẽcjö na yeje.
37 'Ma ra nzhogü c'e lamu, 'ma ra chöt'ü rrã te'betjo c'o mbëpji, ra tsja c'e lamu ra mäpä c'o mbëpji. Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, c'e lamu ra xipji c'o mbëpji ra mimiji cja mexa. Nuc'ua ra ts'o's'ü c'ü mi tëjë ra 'huiñi c'o mbëpji.
38 Zö ya rguí ndexõmü 'ma ra säjä c'e lamu, o zö ya rguí 'ñetsajõmü, pero ni jyodü c'o mbëpji ra nde'beji, dya ra ĩji. 'Ma ra 'ñe chöt'ü c'e lamu c'ü rrã te'betjo c'o mbëpji, ra tsja c'e lamu me ra mäpä c'o.
39 'Na bëzo c'ü ri xo'tp'üji o̲ ngumü, nu 'ma ro mbãrã pje ma ndajme c'ü ro ẽjẽ c'e mbẽ, dya ro ĩjĩ, ro nde'betjo, dya ro jyëzi ro xo'tp'ü c'ü nu ngumü.
40 Je xo rga cjatsc'eji nu rí pjötpüji ngüenda, na ngue nutscö rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi c'e ndajme c'ü dya ri tepcöji.

El siervo fiel y el siervo infiel

41 Nuc'ua e Pedro o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme. C'o jña c'o cja į mangue, ¿cjo nguetscöjme į xitscöjme c'o, o ngue texe yo nte?

42 O ndünrü c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:

—Para rí pãrãgueji, rá xi'tsc'öji 'na ejemplo. 'Na lamu 'ñeje 'na mbëpji c'ü manda cja c'o nu mimbëpjiji. 'Ma cjacjuana c'e mbëpji, 'ñe 'ma pãrã ra pëpji na jo, ra tsja c'e lamu ra xipji c'e mbëpji ra 'huinbi c'o nu mimbëpjiji 'ma nzi ga zant'aji. Ra ma c'ua c'e lamu.

43 Nuc'ua 'ma ra nzhogü c'e lamu, 'ma ra 'ñe chöt'ü c'e mbëpji rrã cja'a c'o vi xipji, me ra mäpä 'ma c'e mbëpji.

44 Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, c'e lamu ra unü c'e mbëpji c'ü ra mbötpü texe c'o ri pë's'i c'e lamu.

45-46 Pero 'ma ri s'ombëpji c'e mbëpji, 'ñe ra mamatsjë: "C'ín lamugö ra mezhtjo c'ü", ra 'ñeñe, 'ñe 'ma ra yabü c'o nu mimbëpjiji zö bëzo zö ndixũ, 'ñe me ra zi o xëdyi 'ñe ra zi c'o rguí tĩ, nuc'ua, ra ẽjẽ c'ü o̲ lamu c'e pa c'ü dya ri te'be, 'ñe c'e ndajme c'ü dya ri pãrã. Nuc'ua c'e lamu ra manda ra jyüt'üji na puncjü co chirrio c'e mbëpji, cja rrũ pant'aji c'ua ja rva cã c'o vi tsja na s'o.

47 'C'o mbëpji c'o pãrã c'o ne c'o nu lamu, pero 'ma dya cjaji c'o, ni xo ri te'beji ra nzhogü c'o nu lamu, ra jyüt'üji na puncjü 'ma c'o.

48 Bübü o mbëpji c'o dya nda pëpji na jo, na ngue dya nda pãrãji pje pjëzhi c'ü ne c'o nu lamu. Anguezeji merecido xo ra jyüt'üji co chirrio. Pero dya nda ra jyüt'üji, na ngue dya nda pãrãji c'o ne c'o nu lamu. Nu c'o ch'unü ra mbãrã c'o ne Mizhocjimi ra tsjaji, ni jyodü ra tsjaji c'o. Nu c'o xenda ch'unü ra mbãrã, ngue c'o ní jyodü xenda ra tsjaji. 'Ma jiyö, xenda ra castigaoji 'ma c'o.

Jesús es causa de división

49 'Na ngue c'ü rvá ẽcjö cja ne xoñijõmü, ra zädä 'ma ra bübü o chũ cja ne xoñijõmü. Rí negö c'ü ya ri sädä.

50 Pero ni jyodü ot'ü rá sufregö na puncjü. Me rí cjijñigö; me rí negö c'ü ya rva sufregö.

51 In̲ pëzhgueji rvá ẽcjö cja ne xoñijõmü ngue c'ua dya cja ra chũ yo nte. Pero dya ngue c'ü rvá ẽcjö c'ü. Na ngue c'ü rvá ẽcjö, ra bübü o chũ cja yo nte.

52 Ndeze nudya, ra bübü o chũ. Cja 'na ngumü c'ü ri cãrã tsi'ch'a o nte, jñi c'o ra nu'u na ü c'o yeje, na ngue c'ü ri ätcävi ín jña. O 'ma jiyö, yeje c'o ra nu'u na ü c'o jñi.

53 'Na bëzo ra nu'u na ü c'ü nu t'i; o c'e t'i ra nu'u na ü c'ü nu tata. 'Na ndixũ ra nu'u na ü c'ü o̲ xunt'i; o c'e xunt'i ra nu'u na ü c'ü nu nana. 'Na ndixũ ra nu'u na ü c'ü nu cjö'ö; o c'e cjö'ö ra nu'u na ü c'ü nu cö'ö.

Las señales de los tiempos

54 E Jesús o sido o ña, o xipji c'ua c'o discípulo 'ñe c'o 'ñaja nte:

—'Ma in̲ jandaji 'na trangõmü va cjins'i, ix in̲ mangueji c'ua: "Ra 'ñeje o dyebe", in̲ eñeji. Y ra 'ñeje.

55 'Ma in̲ unüji ngüenda vü'ü c'e ndajma c'ü je ni 'ñeje a ma a Sur, in̲ mamaji c'ü me rrã pa. Ý me rrã pa.

56 In̲ unüji ngüenda ja ga 'ñetse a jens'e ngue c'ua in̲ pãrãji ja ga cja yo jopa 'ñe yo ra 'ñeje o dyebe. Maco ya į dyäräji na puncjü c'o rvi pãrãgueji c'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ¿jenga dya in̲ ejmezüji?

Procura ponerte en paz con tu enemigo

57 'Nguec'ua rí önnc'üji, ¿jenga dya in̲ cjaji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi?

58 'Na nte c'ü pje vi tsjapü c'ü 'na nte, 'ma ra zidyiji cja juesi, 'ma cja ri pëtjovi
cja 'ñiji, na jo ra zopjü c'e nte c'ü pje vi tsjapü, ra ñavi ja rgá reglavi. 'Ma jiyö, ra
zidyiji cja c'e juesi. Nuc'ua c'e juesi ra nzhö'ö cja c'e mböpjörü. Y c'e mböpjörü
ra pant'a a pjörü c'ü.
59 Dya ra mbedye nu, hasta 'ma cja ra ngõt'ü texe c'o tũ. Je xo rga cjatsc'eji
nu, 'ma dya rí dyötüji Mizhocjimi ra perdonaots'üji c'o na s'o c'o in tunpüji,
nu'ma, ra castigaots'üji 'ma c'ü.

13

Importancia de un cambio de actitud

1 Mi cãrã nu c'o cja vi säjä. Nuc'ua cjanu o ñaji c'ua o xipjiji e Jesús ja va
bö't'ü ja nzi nte c'o mi menzumü a Galilea. Nuc'o, vi möji cja c'e templo o ma
unüji c'o o animaleji ro mbäsp'äji Mizhocjimi. Nuc'ua e Pilato o manda c'o o
tropa o ma mbö't'üji c'o nte.
2 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—C'o nte c'o o mbö't'üji, in pëzhgueji c'ü xenda mi cja c'o na s'o c'o, que na
ngue c'o 'ñaja o menzumüji, nguec'ua va mbö't'üji c'o.
3 Pero rí xi'tsc'öji, dya je ga cjanu. Xo 'ñetsc'eji xo rí chũgueji, 'ma dya rí jyëziji
c'o na s'o, 'ma dya ra nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi.
4 In mbeñeji ja va tunü c'e torre c'ü xiji Siloé. O ndibi c'o nte, o ndũji
dieciochoji. In pëzhgueji c'ü xenda mi cja c'o na s'o c'o, que na ngue c'o 'ñaja
c'o cãrã a Jerusalén.
5 Pero rí xi'tsc'öji, dya je ga cjanu. Xo 'ñetsc'eji xo rí chũgueji 'ma dya rí jyëziji
c'o na s'o, 'ma dya ra nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi.

El ejemplo de la higuera sin fruto

6 O sido o ña e Jesús o xipjiji 'na ejemplo, o mama:
—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi pë's'i 'na huerta c'ü mi cja o uva. Nujnu, xo vi
'ñench'e nu 'na fruta c'ü ni chjũ higo. 'Na nu pa, o ẽjẽ c'e bëzo cja c'e huerta ro
ẽ nu'u cjo mi quis'i o higo. Pero dya pje chöt'ü.
7 Nuc'ua cjanu o xipji c'ü o mbëpji c'ü mi pjörü c'o uva: "Ya sö jñi cjë c'ü rvá
ẽ nu'u ne higo cjo quis'i, pero dya pje rí töt'ü. Ixtí dyëch'i. 'Ma jiyö, bëzhitjo
tiempo ja 'ne'e."
8 Nuc'ua o ndünrü c'e mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, rí ö'tc'ügö xe
rí jyëzi ne cjë dya nu, ndezc'e rá tsõtpügö e jõmü y xo rá jä'tp'ä o lama.
9 Nu 'ma ra nguis'i, dya rá ëch'iji 'ma. Nu 'ma jiyö, rá ëch'igö ja nzi gui xitsi."

Jesús sana en día de descanso a una mujer jorobada

10 'Na nu pa c'ü mi söyaji, o ma e Jesús cja 'na nintsjimi. O ma xöpü c'o nte.
11 Mi bübü nu 'na ndixũ c'ü mi sö'dyë. Ya vi mezhe dieciocho cjë vi zürü
'naja o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, mi cjapü ra zö'dyë mi mocü ma nzhodü.
Dya mi sö ro xos'ü o xütjü ro böbü derecho.
12 E Jesús 'ma mü o jñanda c'e ndixũ o ma't'ü o xipji:
—Chjä'dä a 'ñecjua.
Cjanu o xipji:
—Süngü, ra c'ueñe dya c'ü in sögue na ü, embe.
13 Cjanu o 'ñe's'e o dyë cja c'e ndixũ. Nuc'ua c'e ndixũ cjanu o xos'ü o xütjü
o böbü derecho. Cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi o mama:
—Me na jo Mizhocjimi o tsjacü o ndixqui.

14 C'ü mi xo'ñi cja c'e nintsjimi, dya go ne a cjanu. Na ngue mi xabaro 'ma
mü o jocü e Jesús c'e ndixũ; mi ngue c'e pa 'ma mi söyaji. Go üdü c'e bëzo o
xipji c'o nte:
—In̲ pãrãji 'ñanto pa nu ngo c'ü ni jyodü rá pëpjiji. Ngue c'o pa c'o na jo rí
'ñeji ngue c'ua ra ndixc'i in nzemeji. Dya rí 'ñecjeji dya, na ngue ngueje ne pa
nu rí söyaji, embeji c'o nte.
15 O ndünrü c'ua e Jesús c'ín Jmugöji o xipji c'e bëzo, 'ñe c'o mi dyoji:
—¿Jenga in̲ mangueji na s'o c'o rí cjagö rí jocü c'o sö'dyë ne pa 'ma rí söyagöji?
Maco nu'tsc'eji in̲ xäpcägueji c'o in nzhünüji 'ma xabaro, 'ñe c'o in burruji, cja
rrĩ ma unüji o ndeje.
16 Nujne ndixũ nu, je mboxbëche cja e Abraham. Ya vi zürü c'ü dya jo,
chjëntjui c'ü ro ndün't'ü o tjüjmü para dya ro nzhodü libre. Ya vi mezhe
dieciocho cjë. Maco in̲ xäpcägueji in animaleji, na ne ndixũ, ¿cjo dya xo mi
jyodü ro emegö libre nu?
17 C'o mi nu'u na ü e Jesús, 'ma mü o dyäräji c'o jña, o bëzhi o tseji c'ua, dya
sö pje xe ro mamaji. Pero c'o 'ñaja nte, me go mäji na ngue c'o me ma nojo c'o
mi cja e Jesús, 'ñe c'o me ma zö.

El ejemplo de la semilla de mostaza

18 Xe go ña e Jesús o xipjiji:
—Rá xi'tsc'öji 'na jña ngue c'ua rí pãrãji ja ga manda Mizhocjimi.
19 C'ü ni manda Mizhocjimi, chjëntjui nza cja 'naja ndömortasa c'ü o jñü 'na
bëzo, cjanu o ma ndujmü cja o̲ juajma. Nuc'ü, o mbes'e o nocü, o chjënjui 'naja
za'a c'ü na ndã. O ẽjẽ c'ua o s'ü o 'ñe dyät'ä o̲ t'oxüji nu.

El ejemplo de la levadura

20 Xo mama c'ua na yeje e Jesús:
—Rá xi'tsc'öji c'ü 'na jña ngue c'ua rí pãrãji ja ga manda Mizhocjimi.
21 C'ü ni manda Mizhocjimi, chjëntji nza cja o ixcjüjnü c'ü o jñü 'naja ndixũ
o huanba jñi vola o jocjüjnü, hasta 'ma o ixqui texe c'e cjüjnü.

La puerta angosta

22 E Jesús sido mi mbeñe c'ü mi jyodü ro ma a Jerusalén. Pero mi sät'ä nzi
'na jñiñi, mi xöpü c'o nte.
23 'Na nte o dyönü e Jesús:
—Nu'tsc'e xöpüte, ¿cjo ja nzitjo c'o ra zät'ä nu ja bübü Mizhocjimi?
Nuc'ua e Jesús o ndünrü o xipji c'o nte:
24 —Me rí jyodüji rí sät'äji nu ja manda Mizhocjimi. Na ngue c'ü rgui sätc'eji
nu, na s'ëzhi, chjëntjui c'ü ri cjogü 'na nte cja 'na ngoxtji c'ü me s'is'i. Rí
xi'tsc'öji, na puncjü c'o ra jyodü ja rgá cjogüji, pero dya ra sö ra cjogüji.
25 Nu c'ü o̲ cjaja c'e ngumü, ra zädä 'ma ra ngot'ü c'e ngoxtji. 'Ma cja rí
sät'äji 'ma ya rguí cjot'ü c'e ngoxtji, dya cja ra xocüts'üji. Zö rí bönc'eji nu
cja c'e ngoxtji rí püt'üji rí mamaji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, xocüzüme", rí
'ñembeji, pero dya ra xocüts'üji. C'ü ra tsja ra xi'ts'iji: "Dya rí pã'c'öji, dya ngue
ín ntetsc'öji", ra 'ñents'eji c'ü.
26 Nuc'ua rí xipcjeji: "Maco nutscöjme ró sigöji o xëdyi, 'ñe 'ma mi jizhigue
cja c'o 'ñiji cja c'o ín jñiñigöjme, xo ma bünc'öjme nu, mi äräjme."
27 Ra ndünrü c'ua angueze ra xi'ts'iji: "Ya ró xi'tsc'öji c'ü dya rí pã'c'öji.
Nu'tsc'eji i̲ tsjaji c'o na s'o. C'ueñeji cja ín jmigö in̲ texeji."

28 Nuc'ua me rí huëgueji y me ra nguünxt'ü in s'ibi rgui sufreji. Na ngue ri
jandagueji e Abraham, 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob 'ñe texe c'o profeta ri cãrãji co
Mizhocjimi nu ja ri manda, pero nu'tsc'eji dya ra xocüts'üji.
29 Ra ẽjẽ na puncjü o nte, ra 'ñe ngãrãji nu ja ri manda Mizhocjimi, me ra
mäji cja o̲ jmi. Rguí 'ñeji nu ja ni mbes'e e jyarü 'ñe nu ja ni nguibi. Xo rguí
'ñeji a ma a norte 'ñe a ma a sur.
30 C'o cjapü cja na jo nguec'ua pëzhiji ra zät'äji nu ja manda Mizhocjimi, dya
ra zät'ä c'o. C'o unü ngüenda c'ü dya ni muviji a jmi Mizhocjimi, ra zät'ä c'o.

Jesús llora sobre Jerusalén

31 C'e pa c'ü, o ẽjẽ ja nzi o fariseo o 'ñe xipjiji e Jesús:
—Pedye va rí mague. Na ngue ne ra mbö'tc'ü e Herodes c'ü manda va.
32 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Zö pë's'i na puncjü o̲ pjeñe e Herodes c'ü ne ra mbötcügö c'ü, pero möji
ma xipjiji c'ü ni jyodü rá pjongü o̲ s'ondajma e Satanás c'ü dya jo, Rá jocü c'o
sö'dyë. Xipjigueji c'ü rá cjagö yo, hasta 'ma cja rá cjuatügö ne bëpji.
33 Zö ne ra mbötcügö c'ü, pero rá sido rá cjagö ne bëpji hasta 'ma rá cjuatügö.
Na ngue je ngueje a Jerusalén nu ja pö't'üji texe c'o ña o̲ jña Mizhocjimi; dya
ngue va. Nu'tsc'eji rí xiqueji a cjanu e Herodes.
34 O sido o ña e Jesús o mama:
—Nu'tsc'eji i̲n menzumüji a Jerusalén, i̲n pö't'üji c'o profeta 'ñe i̲n pjat'üji
o ndojo c'o juajnü Mizhocjimi ra zo'c'üji. Ró juen'tsc'öji na puncjü. Mi negö
ro jmu'tc'üji c'ua ja nzi ga tsja'na ngöñi juis'i c'o o̲ ts'ingöñi a mbo cja o̲ juaja,
pero dya xo i̲ ñeji ri dyätcäji ín jña.
35 Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Xe järätjo a Jerusalén nu nin jñiñigueji, pero
ya jyëtsc'iji dya Mizhocjimi. Rí xi'tsc'öji, ndeze ne ndajme dya, dya cja xe
rí jñandgöji va hasta 'ma cja rí mamaji: “Me na jo nu va ẽjẽ nu o 'ñeme
Mizhocjimi ra manda”, rí 'ñeñeji.

14

Jesús sana a un hombre con enfermedad de hinchazón

1 O ẽjẽ 'na nu xabaro, e Jesús o ma cja o̲ ngumü 'naja c'o fariseo c'ü mi xo'ñi
cja 'naja nintsjimi, o ma ziji o xëdyi. C'o ma cã'ã nu, me mi jandaji e Jesús me
mi äräji xa'ma ro mama o jña c'o dya mi jyodü.
2 Nu a jmi e Jesús, mi bübü 'na bëzo c'ü mi sö'dyë, mi pjänt'ä texe o̲ cuerpo.
3 Nuc'ua e Jesús o xipji c'o fariseo 'ñe c'o mi pãrã o̲ ley Mizhocjimi:
—¿Pje mama o̲ ley Mizhocjimi? ¿Cjo na jo rá jocüji yo sö'dyë 'ma xabaro?
Maco ngue nu pa nu rí söyaji.
4 Anguezeji dya ndünrüji. Nuc'ua e Jesús o 'ñe's'e c'ua o̲ dyë c'e bëzo c'ü mi
pjänt'ä, o jocü cjanu o xipji:
—Ma dya in nzumü, embe.
5 Cjanu o xipji c'o fariseo:
—'Ma ri 'ñegueji 'na burru o 'na ts'inzhünü, nu 'ma ro zo'o cja 'na pozo, ro
zo'o c'ü xabaro c'ü ngue 'ma rí söyaji, ¿cjo dya ri ma tsjünc'eji c'ü?
6 Anguezeji dya mi pãrãji ja rvá ndünrüji.

Los invitados al casamiento

7 E Jesús o jñanda c'o nte c'o vi mbitaji ro ziji o xëdyi, me mi juajnüji c'o xenda
na jo nu ja ro mimiji. Nguec'ua va mama e Jesús o xipjiji:

8 —'Ma cjó c'o ra mbitats'üji rí möji cja chjüntü, dya rí ma mimiji nu ja
xenda na jo. 'Na ra ẽjẽ 'naja c'ü vi mbitaji c'ü xenda ri pjëzhi na nojo que
rá ngue'tsc'eji.
9 Nuc'ua ra ẽjẽ nu c'ü o mbitats'üji ra 'ñe xi'ts'iji: “Chjench'e xe rí mimi a ma
c'ua. Na ngue nu ja in junrügue, ra mimi ne bëzo”, ra 'ñents'eji. Nuc'ua ix 'na
tsetjo rgui ma minc'eji cja squina.
10 C'ü rí tsjagueji 'ma ra mbitats'üji, rí minc'eji a squina, ngue c'ua 'ma ra
säjä in jmigueji nu c'ü o mbitats'üji, xa'ma ra xi'ts'iji: “Nu'tsc'e rí jogövi na jo,
je rgui 'ñe cjuã rí mimi nu ja xe na jo”, ra 'ñents'eji. Nuc'ua c'o rrũ jũ'ũ cja
mexa, ra unüji ngüenda c'ü me nets'eji c'ü o mbitats'üji.
11 C'ü ra tsjapütsjë na nojo, ra tsjapüji c'ü dya pje rguí muvi. C'ü ra unü
ngüenda c'ü dya ni muvi, ra tsjapüji c'ü rguí muvi a jmi Mizhocjimi.
12 O sido o ña e Jesús o xipji c'e bëzo c'ü vi mbita:
—'Ma in ät'ägue 'na jñõnü, in mbita c'o in negue, 'ñe c'o in cjuarma, 'ñe c'o
'ñaja in dyocjeji, 'ñe c'o bëxtjo in cãrãgueji c'o jün o t'opjü. Nuc'o, nguextjo c'o
in mbitague c'o. Rí xi'tsc'ö c'ü dya cja rí tsjague a cjanu. Na ngue anguezeji xo
ra mbitats'üji rí mague rí ma siji o xëdyi cja o ngumüji. A cjanu, ra ngõ'tc'ütjoji
c'ü vi mbitague anguezeji, pero dya ra ngõ'tc'ü Mizhocjimi.
13 C'ü rí tsjague 'ma rí dyät'ä 'na jñõnü, xo rí mbitague c'o pöbre c'o dya pje
pë's'i, c'o ch'odyë 'ñe c'o me'dye 'ñe c'o ngorö.
14 'Ma rí tsjague a cjanu, me rí mäjägue 'ma. Na ngue dya ra sö ra ngõ'tc'üji
ra mbitats'üji c'ua ja nzi vi mbitague anguezeji. Nguec'ua 'ma ra bübütjo na
yeje c'o vi tsja na jo, xo rí tegue ra ngõ'tc'ü Mizhocjimi.

El ejemplo de la gran cena

15 'Naja c'o mi junrü cja mexa, 'ma mü o dyärä c'o vi mama e Jesús, o xipji:
—Me ra mäjä c'o ra mbita Mizhocjimi ra ma ziji o xëdyi nu ja manda
angueze.
16 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Mi bübü 'na bëzo c'ü ro tsja 'na mbaxua ro dyät'ä o jñõnü. Na puncjü o
nte c'o o mbita.
17 Nuc'ua 'ma o zädä c'e hora 'ma ro ziji o xëdyi, c'e bëzo o xipji c'ü o mbëpji:
“Mague cja c'o ró mbita, ma xipjiji ra ẽji dya, na ngue ya jogü texe”, eñe c'e
bëzo.
18 Nuc'ua texeji o mbürü o mamaji ro perdonaoji na ngue dya mi sö ro möji.
Nu ja ot'ü o zät'ä c'e mbëpji, o xipjiji a cjava: “Perdonaozü, dya sö rá ma sigö
o xëdyi. Cja ró tõmügö 'na juajma; ni jyodü rá ma nu'u.”
19 C'ü 'naja o mama: “Perdonaozü, dya sö rá ma sigö o xëdyi. Cja ró tõmügö
tsi'ch'a yonda o nzhünü; ni jyodü rá ma nugö cjo na jo ga pëpji c'o.”
20 C'ü 'naja o mama: “Cja ró chjüntü, nguec'ua dya ra sö rá ma sigö o xëdyi.”
21 Cjanu o nzhogütjo c'ua c'e mbëpji o ma xipji c'ü nu lamu c'o vi mama c'o
vi mbita. Nuc'ua c'e lamu go sjëya c'ua o xipji c'ua c'ü o mbëpji: “Mague dya
cja yo 'ñiji. Ja c'o rí chjëji c'o pöbre, rí sigue c'o. Rí sigue c'o ch'odyë 'ñe c'o
me'dye 'ñe c'o ngorö”, eñe. O ma c'ua c'e mbëpji.
22 Nuc'ua 'ma mü o nzhogü, o mama: “Nu'tsc'e ín lamuts'ügö, ró cjagö ja c'o
nzi vi xitsi ró ma sigö o nte. Pero xe jyadütjo cja nin nzungue.”
23 O ndünrü c'ua c'e lamu o xipji c'ü o mbëpji: “Pedyegue cja ne jñiñi, rí
mague texe c'ua ja bübü o 'ñiji ja c'o cjogü o nte, rí sido rí xiqueji ra ẽji, ngue
c'ua ra ndüji cja ín nzungö.

24 Rí xi'tsc'ö, nu c'o ot'ü ró mbitagö ro ẽjẽ, nuc'o, dya ra zi yo jñõnü yo ró
ät'ägö ne ri 'naja c'o", eñe.

Lo que cuesta seguir a Cristo

25 Na puncjü o nte c'o mi pöji e Jesús. 'Na nu pa 'ma mi pöji cja 'ñiji, e Jesús
o ñezhe c'ua o xipji c'o nte:

26 —'Ma cjó c'o ne ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü xenda ra nezegö que na
ngue c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana. Ni jyodu xenda ra nezegö que na ngue c'ü
nu su 'ñe c'o o̲ t'i. Ni jyodü xenda ra nezegö que na ngue c'o nu cjuarma 'ñe c'o
nu cjü. 'Ma jiyö, dya ra sö ra ndenngue co nuzgö. Ra tsja ja c'o nzi rgá negö;
dya cja ra tsja ja c'o nzi ga netsjë.

27 'Ma cjó c'o ne ra ndenngue co nuzgö, ni jyodü ra bübü dispuesto ra sufreji
o ra ndũjí. 'Ma jiyö, dya ra sö ra ndenngue co nuzgö.

28 'Ma cjó c'o ne ra jyäbä 'na ngumü, ni jyodü ot'ü ra tsja ngüenda, cjo ra
zäs'ä c'ü rguí cjuatü c'e ngumü.

29 'Ma jiyö, 'ma ya rguí ngü'p'ü c'e cimiento, pero 'ma dya ri säs'ä c'ü rguí
cjuatü c'e ngumü, texe c'o vi jñanda c'e bëzo mi jäbä o̲ ngumü, ra ndenbeji rgá
tsjapüji burla.

30 Ra mamaji: "Ne bëzo o mbürü o jyäbä 'na ngumü, pero dya zäs'ä c'ü rví
cjuatü", ra 'ñeñeji.

31 Xo rí tsjijñigueji ja ga cja ga tsja yo rey. 'Na rey c'ü ë'ë diez mil c'o o̲ tropa,
dya ixta ma chũvi c'ü 'na rey c'ü va ẽjẽ va ë'ë veinte mil c'o o̲ tropa. Ot'ü ra
nguijñi cjo ra sö ra ndõpü c'o va ẽjẽ.

32 'Ma ra unü ngüenda c'ü dya ra sö, ra ndäjä c'ua c'o ra ma ndünrü c'e rey
'ñe c'o o̲ tropa 'ma xe na jẽ va ẽtjoji, ra ma reglaji para dya ra chũji.

33 Je xo ga cjatsc'eji nu. Ante c'ü rí chenngueji co nuzgö, ni jyodü rí tsjijñiji
na jo cjo sö rí sidoji. 'Ma dya i̲n̲ bübüji dispuesto rí sogüji texe c'o i̲n̲ pë's'iji,
dya ra sö rí chenngueji co nuzgö 'ma.

Cuando la sal deja de estar salada

34 O sido o ña e Jesús o mama:

—Na jo o õ'õ. Pero 'ma ra bëzhi c'ü na õxü, ¿ja xe rgá sö xe ra õxcü?

35 Zö ra huanbaji o lama cja rrũ jyä'tp'äji cja jõmü, pero dya cja rguí muvi.
Nguec'ua ra mbozüji. Nu'tsc'eji i̲n̲ äräji yo jña, rí tsjapüji na puncjü ngüenda
yo.

15

El ejemplo de la oveja perdida

1 Ma ẽjẽ cja e Jesús c'o mi cobra o contribución 'ñe c'o 'ñaja c'o mi näntji mi
cja c'o na s'o. Ma ẽji ro ẽ dyäräji c'o mi mama e Jesús.

2 Nguec'ua c'o mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi 'ñe c'o fariseo, mi tsjojneji ma
zo'büji e Jesús mi mamaji:

—Ne bëzo nu, me ne yo cja na s'o ra dyoji co angueze. Y me siji o xëdyi yo.

3 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

4 —'Ma ri tsãgueji 'na cien o ndënchjürü, 'ma ri bëzhi 'naja, ri sogueji cja batjü
c'o noventa y nueve, cja rrĩ möji c'ua ri ma jyodüji c'e ndënchjürü c'ü ri bëzhi.
Ri jyodüji hasta 'ma cja ri chöt'üji, zö ri 'natjo ndënchjürü.

5 Nuc'ua 'ma ri chöt'üji, me ri mäcjeji c'ua na puncjü, ri tsö's'üji in jyögueji.

6 Nuc'ua 'ma ri säcjeji in nzumüji, ri ma xipjiji c'o in dyocjeji 'ñe c'o bëxtjo
in cãrãji: “Rí mbitats'ü rí ma cja ín nzumü rá mäji. Na ngue ya ró töt'ü c'ü ín
nzhënchjürü c'ü rvá bëzhi”, ri 'ñeñeji.
7 Rí xi'tsc'öji, je xo ga cjatjonu 'ma ra nzhogü o mü'bü 'na nte c'ü vi tsja c'o
na s'o, me ra mäji a jens'e. Xenda ra mäpäji c'e nte que rá ngue c'o noventa
y nueve nte c'o cjapü cja na jo y dya unüji ngüenda c'ü ni jyodü ra nzhogü o
mü'büji.

El ejemplo de la moneda perdida

8 "Na ndixũ c'ü ri jün diez merio de plata, 'ma ro bëzhi 'naja, ro ndütü 'na
sivi ro jyodü c'e merio. Ro paxü na jo cja c'e ngumü ro jyodü hasta 'ma cja ro
chöt'ü.
9 Nuc'ua 'ma ro chöt'ü, ro xipji c'o o dyoji 'ñe c'o bëxtjo ri cãrãji: “Rí mbitats'ü
rí mague cja ín nzumü rá mäji. Na ngue ya ró töt'ü c'e merio c'ü rvá bëzhigö”,
ro 'ñeñe.
10 Rí xi'tsc'öji, je xo ga cjatjonu 'ma ra nzhogü o mü'bü 'na nte c'ü vi tsja c'o
na s'o, me ra mäjä Mizhocjimi 'ñe c'o o anxe c'o cãrã a jmi.

El ejemplo del hijo pródigo

11 Xo mama c'ua:
—'Naja bëzo mi 'ñeje yeje t'i.
12 Nu c'e t'i c'ü mi sëbi o ma cja c'ü nu tata, o ma xipji: “Mi tatats'ügö, dyacö
c'ü tocazü yo in pë'sc'e”, embe. Nuc'ua c'e bëzo o jyadü c'ua c'o mi pë's'i o unü
nza yeje c'o o t'i.
13 Dya mezhe c'ua pa, c'e t'i c'ü mi sëbi o jmutü texe c'o mi pë's'i, cjanu o ma
c'ua o zät'ä cja 'na país c'ü ma jẽ. Nuc'ua o ndeze nu texe o merio va tsja c'o
na s'o; dya mbörütsjë ja rvá mimi.
14 Nuc'ua 'ma mü o ndeze texe o merio, o ẽjẽ c'ua 'naja tjijmi cja c'e país.
Nuc'ua c'e t'i mi ojtjo pje ro zi.
15 Cjanu o ma c'ua cja 'naja bëzo cja c'e país, o ma xipji: “¿Cjo dya in pë's'i o
bëpji rí dyacö?”, eñe. C'e bëzo, dya mi ne ro unü o bëpji, pero c'e t'i sido mi örü.
Nguec'ua c'e bëzo, zö dya mi ne, pero o unü o bëpji, o ndäjä cja c'ü o hacienda
ro ma ts'as'ü o cuchi.
16 C'e t'i, dya mi nijmi c'ü mi ch'unü ro zi. Nguec'ua me mi ne c'ü xo ro
ch'unü c'o mi si c'o cuchi, ngue c'ua ro nijmi. Pero dya cjó mi unü.
17 O nzhogü o mü'bü c'ua c'o na s'o c'o vi tsja, o mama: “Mi tatagö tsãjã na
puncjü o mbëpji. Anguezeji poncjütjo c'ü siji; nutscö rí sufregö va o tjijmi.
18 Ixtá magö dya cja mi tata, rá ma xipji: Mi tatats'ügö, 'ma ró xõgö co
nu'tsc'e, ró cja'c'ö c'o na s'o, 'ñe cja o jmi Mizhocjimi.
19 Dya ga jozgö c'ü xe rí xitsi in ch'izügö. Tsjacü rá cjagö 'naja in mbëpjizügö,
rá embe.”
20 Ixco ma c'ua cja c'ü nu tata.
"Ma xe ma jẽtjo ma ẽjẽ c'e t'i, c'e bëzo o jñanda c'ü o t'i. O juentse c'ua, o
cjuan'di o ma ndünrü. Cjanu o ndaja, me go zü'tp'ü o jmi.
21 Nuc'ua c'e t'i o xipji: “Mi tatats'ügö, 'ma ró xõgö co nu'tsc'e, ró cja'c'ö c'o
na s'o, 'ñe cja o jmi Mizhocjimi. Dya ga jozgö c'ü xe rí xitsi in ch'izügö.”
22 Nuc'ua c'e bëzo o xipji c'o o mbëpji: “Ma tsãji c'e bitu c'e xenda na jo, rí
jyecheji nu ín ch'igö. Rí jñu'tp'üji 'na anilio cja o dyë. Rí chin'chp'iji o dyatsi a
ngua.
23 Ma siji c'e ts'inzhünü c'ü na pi, pö't'üji rá saji rá cjaji 'na mbaxua.

24 Dya mi pãrãgö ja vi ma'a nu ín ch'igö. Mi pëzhgö 'na ya vi ndũ. Pero ya nzhogütjo, bübü dya", eñe c'e bëzo va xipji c'o o̲ mbëpji. O mbürü o tsjaji c'ua c'e mbaxua.
25 'C'e t'i c'ü mi nzhasẽ ma bübütjo cja juajma. Nuc'ua 'ma mü o nzhogü, 'ma ya mi ngue ro säjä cja c'e ngumü, o dyärä mi pjë'biji o bizhi 'ñe mi nemeji.
26 O ma't'ü c'ua 'naja c'o mbëpji, cjanu o dyönü pje pjëzhi c'o mi cjaji.
27 O ndünrü c'ua c'e mbëpji o xipji: "Ngue nin cjuarma c'ü ya nzhogü. O säjä na jo, dya pje tsja. Nguec'ua o manda nin tatague o mbö't'üji c'e ts'inzhünü c'ü ma pi."
28 Cjanu o üdü c'ua c'ü mi nzhasẽ, dya mi ne ro cjogü a mbo. O mbedye c'ua c'ü nu tata o xipji ro cjogü.
29 O ndünrü c'ua c'e t'i o xipji c'ü nu tata: "Dyärä rá xi'ts'i. Nutscö na puncjü o cjë'ë c'o ya ró pë'pc'i na zëzhi nza cja 'ma ri nguetscö in mbëpjigue. Nu c'ü i̲n̲ mandazü, nde rí cjagö texe. Pero dya nunca i̲n̲ dacügö 'na animale c'ü rga mägöjme c'o rí pãcöjme. Ni ri 'naja ts'ichivo ri dacügö.
30 Pero 'ma o säjä dya nu in ch'igue nu na s'o, i̲ manda o mbö'tp'üji c'e ts'inzhünü c'ü ma pi; maco o nde'tsc'e in meriogue ma dyoji c'o ndixũ c'o na s'o, c'o nde ga dyonpütjo o bëzo."
31 O ndünrü c'ua c'e bëzo o xipji c'ü nu t'i: "Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, rí bübütjogövi. Texe c'o ín tsjagö, ngue in tsjague.
32 Dya mi pãrãgö ja vi ma'a nu nin cjuarma; mi pëzhgö 'na ya vi ndũ. Pero ya nzhogütjo, bübü dya. Nguec'ua rá cjaji na jo mbaxua rá mäji."

16

El ejemplo del mayordomo que abusó de confianza

1 E Jesús xo xipji c'o o̲ discípulo:
—Mi bübü 'na bëzo c'ü mi rico c'ü mi 'ñeje 'na mbëpji c'ü mi pjötpü texe c'o mi pë's'i c'ü nu lamu. C'e mbëpji mi s'onbü c'o mi pë's'i c'ü o̲ lamu. Nguec'ua mi bübü c'o o ma cja c'e lamu o ma cösteji.
2 Nuc'ua c'e lamu o zojnü c'ü o̲ mbëpji. 'Ma mü o ẽjẽ c'e mbëpji, o mama c'ua c'e lamu o xipji: "¿Jenga vi tsjacügö a cjanu yo rí ärägö? Magüe ma chjënquigö c'o xiscõmü c'o juns'ü ja nzi o merio c'ü tuncügö yo nte. Nuc'ua, dya cja xe rí pëpquigö", eñe c'e lamu va xipji c'e bëzo.
3 Nuc'ua c'e mbëpji cjanu o ma c'ua o mamatsjë c'ua: "Nu c'ü ín lamugö ya ra pjongüzü c'ü dya cja rá pëpigö c'ü. ¿Ja rga cjazgö dya? Dya zëtsi rá cjagö bëpji c'o na jyü, y dya sö rá örü pje rá sigö, na ngue rí tsegö.
4 Ya ró mbeñegö dya c'ü rá cjagö, ngue c'ua 'ma ra zädä c'ü dya cja rá pëpigö c'ín lamugö, ra recibidozü yo nte cja o̲ ngumüji", eñe.
5 Cjanu o zojnü c'ua texe c'o mi tunpü o merio c'ü nu lamu, cjanu o ñatsjëvi c'ua nzi 'naji. O mama c'e bëzo va dyönü c'ü ot'ü o säjä: "¿Ja nzi i̲n̲ tunpügue c'ü ín lamugö?"
6 O mama c'ua c'e nte: "Rí tunpü 'na ciento barri o aceite." O mama c'ua c'e mbëpji: "Bübü dya c'ua nin vale rí xü't'ü. Ixtí dyät'ä c'ü 'na vale rí jñu's'ütjo cincuenta, cja rrĩ jñu's'ü in chjũgue."
7 Nuc'ua cja ndo nu ẽjẽ c'ua c'ü ndo 'naja. Cjanu o mama c'e mbëpji o xipji: "¿Ja nzi i̲n̲ tũgue?" Angueze o mama: "Rí tunpü 'na ciento mape o ndëxü." O mama c'ua c'e mbëpji: "Bübü dya c'ua nin vale rí xü't'ü. Ixtí dyät'ä c'ü 'na vale rí jñu's'ütjo ochenta", eñe. Je ga cjanu va tsja c'e mbëpji o jñu's'ütjo menu c'o

mi tũ c'o nte. Cjanu o ma c'ua cja c'ü nu lamu o ndënbi c'o xiscõmü c'o mi ngue c'o vale c'o cja vi dyät'ä.

8 O mezhe ts'ë, nuc'ua c'e lamu cja mbãrã c'o na s'o c'o vi tsja c'e mbëpji, cjanu o mama: "¿Ja va ndõcügö c'e s'ombëpji? Me pë's'i na puncjü o̱ pjeñe", eñe. C'ua ja nzi va tsja c'e mbëpji, je xo ga cjatjonu c'o nte c'o dya pãrã Mizhocjimi, me pë's'iji na puncjü o̱ pjeñe ja ga tsjaji na jonteji cja yo nu minteji, que na ngue yo nte c'o bübü o̱ mü'bü o̱ jya's'ü Mizhocjimi.

9 O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Yo nte cjaji na s'o co o̱ merioji; nu'tsc'eji rí tsjaji na jontets'üji co in merioji. Rí unüji yo nte c'o pje ni jyodü; rí gastoji in merioji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma rí chũji, 'ma rí sät'äji a jens'e, Mizhocjimi me ra mä'c'äji ra xi'ts'iji na jo vi tsjagueji.

10 'C'o ra tsja c'o na jo co o̱ merioji, xo ra tsjaji na jo c'o o̱ bëpji Mizhocjimi c'o nda ni muvi que na ngue o merio. Pero c'o dya ra tsja c'o na jo co o̱ merioji, dya xo ra tsjaji na jo c'o o̱ bëpji Mizhocjimi.

11 Zö cja c'o na s'o yo nte co o̱ merioji, pero nu'tsc'eji ni jyodü rí tsjaji rrã jontets'üji. 'Ma dya rí tsjaji na jo co in merioji, dya xo ra dya'c'üji o̱ bëpji Mizhocjimi c'ü nda ni muvi.

12 'Ma dya rí tsjaji na jo co o merio c'ü tjeze, ¿ja rgá sö ra dya'c'üji Mizhocjimi c'o dya ra tjeze rí tsjapüji in tsjacjeji?

13 'Ma cjó c'o ra mbëpi yeje lamu, dya ra sö ra dyätävi nza yejui. Na ngueje c'ü 'naja ri nu'uji na ü, ra tsja c'e mbëpji; c'ü 'naja ri ne. O 'ma jiyö, 'naja c'ü ri ätä; 'naja c'ü ri cjapü dya rguí muvi. Je xo ga cjatsc'eji nu, 'ma rí jyodüji ja rgui pë's'iji na puncjü cja ne xoñijõmü, nu'ma, dya rí pëpqueji 'ma Mizhocjimi co texe in mü'büji.

14 C'o fariseo c'o mi cãrã nu, 'ma mü o dyärä c'o jña c'o mi mama e Jesús, o tsjaji c'ua burla. Na ngue anguezeji me mi neji o merio.

15 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu'tsc'eji i̱n cjapüji me na jots'üji cja yo nte, pero Mizhocjimi pã'tc'ã in mü'büji. C'o i̱n cjaji c'o mama yo nte na jo, Mizhocjimi mama na s'o c'o.

La ley y el reino de Dios

16 'Texe c'o o̱ jña Mizhocjimi c'o xiji ley 'ñe profeta, mamaji c'ü ro ẽjẽ c'e pa 'ma ro manda Mizhocjimi. Pero 'ma o mbürü e Juan o zopjü yo nte, ya ma sädä c'e pa. Ndeze c'o pa c'o, hasta nudya, bübü c'o zopjü yo nte, xipjiji c'ü ya ẽjẽ c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Nguec'ua bübü o nte c'o me jodü ja rgá ndeñeji angueze.

17 'Zö ra manda dya, nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi, pero xo na cjuana texe c'o mama o̱ ley Mizhocjimi. Zö ra nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, pero dya ra cjogü o̱ ley Mizhocjimi. C'o mama o̱ ley Mizhocjimi na s'o c'o i̱n cjaji, ix na cjuana na s'o c'o.

Jesús enseña sobre el divorcio

18 'Ma cjó c'o ra mbëzi nu su, cja rrũ chjüntüvi c'ü xe 'na ndixũ, nu'ma, cja c'o na s'o chjëntjui 'ma ri tsãjã o ndixũ. Y c'e bëzo c'ü ra chjüntüvi c'e ndixũ c'ü vi bëzi, xo cja na s'o c'ü chjëntjui c'ü ri tsãjã o ndixũ.

El hombre rico y Lázaro

19 O sido o ña e Jesús o xipjiji:

—Mi bübü 'naja bëzo c'ü mi rico. Mi je'e o bitu c'o me ma jo, nza cja o bitu c'o je'e o rey. Pama me mi mäji c'o o̱ dyoji mi cjaji o mbaxua.

20 Cja ngoxtji c'ü o̱ ngumü c'e bëzo, vi 'ñemeji 'na bëzo c'ü mi pöbre c'ü mi
dya o̱ ts'ingue texe cja o̱ cuerpo. Nuc'ü, mi chjũ e Lázaro.
21 Mi sant'a na puncjü. Nguec'ua me mi ne xa'ma ro ch'unü pje ro zi'i, zö ri
nguextjo c'o mëxëdyi 'ñe c'o jñõnü c'o mi jäbä a jõmü cja c'ü o̱ mexa c'e bëzo
c'ü mi rico. C'o dyo, mi jösp'üji cja o̱ cuerpo c'ü mi s'odü.
22 O ẽ 'na nu pa, o ndũ c'e bëzo c'ü mi pöbre. Nuc'ua c'o o̱ anxe Mizhocjimi
o zidyiji a jens'e nu ja bübü e Abraham. 'Ma mü o ndũ c'e bëzo c'ü mi rico, o
dyögüji na jo.
23 Nuc'ua 'ma me mi sufre a linfiernu c'e bëzo, o nä's'ä o jñanda e Abraham
mi bübü a jens'e. Xo jñanda mi bübü nu e Lázaro a jmi e Abraham.
24 O mapjü c'ua na jens'e o mama: "Nu'tsc'e Abraham, mi mboxpalets'ügö,
juentsquegö. Xipji e Lázaro ra ẽjẽ ra 'ñe popjü o̱ ñidyë cja ndeje ra jötcü ín
ts'ijñi. Na ngueje rrã sufregö na puncjü cja ne sivi."
25 O ndünrü c'ua e Abraham o xipji: "Nu'tsc'e ín mboxbëchets'ügö,
mbeñegue. 'Ma mi bübügue a xoñijõmü, mi pë's'igue texe c'o mi negue y me
mi mäpägue c'o; maco e Lázaro mi bëzhi pje ro zi 'ñe pje ro jye. Pero nudya,
mäjä, dya cja sufre dya. Nu'tsc'e i̱n sufregue c'ua.
26 Dya nguextjo nu; xo bübü 'na cöt'ü c'ü na jẽ a ndetsc'e 'ñezgöbe. Nguec'ua
yo cãrã a 'ñecjua, dya sö ra mbes'e a ma c'ua ja i̱n bünc'eji. Ni xo ri ngueje c'o
cãrã a ma c'ua, dya sö ra mbes'eji a 'ñecjua."
27 Cjanu o mama c'ua c'ü mi rico: "Mi mboxpalets'ügö, rí ö'tc'ü na puncjü
rí xipji e Lázaro ra ma cja o̱ ngumü mi tata.
28 Na ngueje rí 'ñeje tsi'ch'a ín cjuarma. Rí chäjä e Lázaro ra ma zopjü c'o
mi cjuarma, ra xipjiji ra nzhogü o̱ mü'büji cja Mizhocjimi. Xa'ma dya ra ẽjẽ
anguezeji va ja rí sufregö."
29 O ndünrü c'ua e Abraham o xipji: "Anguezeji tjëji c'ü o dyopjü e Moisés
'ñe c'o o dyopjü c'o profeta. 'Ma ra dyätäji c'o, dya ra zät'äji nu ja na bünc'e."
30 O ndünrü c'ua c'ü mi rico o mama: "Iyö, dya ra tsjapüji ngüenda c'o. Pero
'ma cjó c'o ra te'e yo ya ndũ ra ma'a nu ja cãrã c'o ín cjuarma, ra nzhogü o̱
mü'büji 'ma."
31 O ndünrü c'ua e Abraham o xipji: "Nu 'ma dya cjapüji ngüenda c'o o
dyopjü e Moisés 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta, dya xo ra creoji zö ra tetjo 'naja
yo ya ndũ."

17

El peligro de caer en pecado

1 O sido o ña e Jesús o xipji c'o discípulo:
—Siempre bübü o nte c'o cjapü ra tsja c'o na s'o yo nu minteji. Juejme c'o
cjapü a cjanu yo nu minteji; Mizhocjimi ra tsjapü me ra sufreji.
2 Xenda rvá jo 'ma ro 'nutpü 'na travacjüjnü o̱ dyizi c'e nte c'ü, cja rrũ
pant'aji cja trazapjü nu ja na jẽ'ẽ, que na ngueje c'ü ro tsjapü ro tsja na s'o
a cjanu 'naja c'o dya pje pjëzhi c'o ejmezü.
3 Nguec'ua rí pjötpüji ngüenda.
"Ma pje ra tsja'c'üji yo nin cjuarmaji, rí zopjüji. Y 'ma ra nzhogü o̱ mü'büji,
rí perdonaogueji 'ma.
4 Zö siete vez nu pa c'ü pje ra tsja'c'üji 'ñe siete vez ra 'ñe xi'ts'iji: "Per-
donaozügö, ró cja'c'ügö c'o na s'o", ra 'ñents'eji, pero ni jyodü rí perdonaogueji
c'ü.

El poder de la fe

5 Nuc'ua c'o apóstole o xipjiji e Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, pjöxcüjme xenda rá creojme Mizhocjimi ngue c'ua rá perdonaojme c'ua ja nzi gui xitsijme.
6 E Jesús c'ín Jmugöji o xipjiji c'ua:
—Zö ts'ëtjo gui 'ñejmeji Mizhocjimi, pero 'ma rí jñunt'ü in mü'büji c'ü ra dyä'tc'äji Mizhocjimi c'ü rí dyötqueji, ra sö rí xipjiji ne za'a nu 'ne nu: "Ts'üs'ü va, ma 'ne'e cja ne trazapjü", rí 'ñembeji. Ra tsja c'ua.

El deber del que sirve

7 O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—Tsjijñiji ja ga tsja 'na bëzo c'ü 'ñeje o̲ mbëpji. Ra ma c'e mbëpji ra ma huajma, o ra ma ts'as'ü o nzhünü. 'Ma ra nzhogü c'e mbëpji, dya ra mama c'e lamu: "Ixtí tsjogü rí sigue o xëdyi", ra 'ñeñe, iyö.
8 C'ü ra mama: "Ma dyät'ä c'ü rá sigö ne nzhä. Nuc'ua rí xa'ma rí sirvezü c'ü rá sigö hasta 'ma cja rá cjuarü rá si. Cja rí sigue o xëdyi", ra 'ñeñe.
9 Zö ra tsja c'e mbëpji ja c'o nzi va xipji, pero c'e lamu, dya ra unü 'na pöjö c'e mbëpji.
10 Je xo rga cjatsc'eji nu. Zö rí tsjaji texe c'o ra xi'ts'iji Mizhocjimi, pero dya rí mangueji c'ü ni jyodü ra ngõ'tc'üji c'ü. Na ngue c'o rí tsjaji ngue c'o ni jyodü rí tsjaji, eñe e Jesús.

Jesús sana a diez leprosos

11 E Jesús 'ma mi ma a Jerusalén, mi nzhodü cja c'e 'ñiji nu ja mi chäjui a Samaria 'ñe a Galilea.
12 'Ma ya ma sät'ä cja 'naja ts'ijñiñi, o chjëji dyëch'a bëzo c'o mi sö 'na ngueme c'ü ni chjũ lepra. Pero dya chëzhiji cja o̲ jmi, o böbütjoji na jẽ.
13 Cjanu o mapjüji c'ua o mamaji:
—Jesús i̲n xöpütegue, juentsquegöjme.
14 Nuc'ua e Jesús 'ma mü o jñanda c'o bëzo, o xipjiji c'o:
—Möji cja c'o mböcjimi ra nu'c'üji c'ü ya jogüts'üji dya, embeji c'o.
O möji c'ua. 'Ma ya mi möji, ixco ndis'iji na jo c'e ngueme.
15 Nuc'ua 'naja anguezeji, 'ma mü o nu'u c'ü ya vi jogü, o nzhogü o mapjü c'ua na jens'e va unü 'na pöjö Mizhocjimi.
16 Cjanu o ndüne a jõmü cja o̲ ngua e Jesús, o unü 'na pöjö. C'e bëzo mi menzumü a Samaria c'ü.
17 O mama c'ua e Jesús:
—Maco nza dyëch'a c'o mi sö c'e ngueme ró jocü, ¿jenga dya nzhogü c'o nueve ro ẽ unüji 'na pöjö Mizhocjimi?
18 Nguextjo ne bëzo nu dya ín menzumügöji nu o nzhogü o ẽ unü 'na pöjö Mizhocjimi.
19 Cjanu o xipji c'ua c'e bëzo:
—Böbü rí mague. Ya jogüts'ü na ngue i̲ creozügö.

Cómo llegará el reino de Dios

20 Nuc'ua c'o fariseo o dyönüji e Jesús:
—¿Jinguã ra mbürü ra manda nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi?
O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Zö cjó c'o me ra jñanda c'o señal, pero dya ra sö ra mbãrãji jinguã ra mbürü Mizhocjimi ra manda.

21 Zö ra mamaji: “Je bübü a 'ñecjua nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda”, ra 'ñeñeji, zö ra mamaji: “Je bübü a manu nu”, pero dya rrũ cjuana. Na ngue ya manda Mizhocjimi a ndetsc'eji.

22 O sido o ña e Jesús o xipji c'o o discípulo:

—Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi y rá ẽcjö na yeje. Pero ante que rá ẽcjö, ra zädä o pa 'ma me rí sufregueji. Nguec'ua me rí ñeji rá ẽcjö rá cãrãgöji va, zö ri 'natjo pa c'ü ri neji rí söyagueji c'ü dya rí sufregueji. Pero dya be ri sädä.

23 Ri bübü o xöpüte c'o dya cjuana ra xi'ts'iji: “Chjä'dä co nuzgöjme, na ngue bübü a 'ñecjua c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.” O ra xi'ts'iji: “Je bübü a manu c'ü”, ra 'ñents'eji. Dya rí cheñeji anguezeji, dya rí creoji c'o.

24 'Ma go juë's'i e dyebe, ixi 'ñetse texetjo. Je xo rga cjatjonu 'ma rá ẽcjö na yeje, ra jñandgagöji texe cja ne xoñijõmü.

25 Pero ot'ü ni jyodü rá sufregö na puncjü. Na ngue yo nte yo ín menzumügöji, dya ra 'ñejmezüji.

26 C'ua ja nzi ma cja c'o cjë 'ma mi bübü e Noé, je xo rga cjatjonu 'ma rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi.

27 C'o cjë 'ma mi bübü e Noé, 'ma dya be mi ẽjẽ c'e tradyebe, mi ñõnüji 'ñe pje nde mi si'iji. Mi chjüntüji, xo mi chjüntpüji hasta 'ma cja zädä c'e pa 'ma mü o cjogü e Noé a mbo cja c'e bü. Dya creoji cjo ro 'ñeje c'e tradyebe hasta 'ma cja 'ñeje, go chjorüji c'ua texeji.

28 C'ua ja xo nzi ma cja c'o cjë 'ma mi bübü e Lot, je xo rga cjatjonu 'ma rá ẽcjö na yeje. Mi siji o xëdyi. Y pje c'o nde mi pa tõmüji y pje c'o nde mi pöji. Mi podüji o ndëxü. Mi jäbäji o ngumüji.

29 Pero c'e pa 'ma mü o mbedye e Lot a Sodoma, o jyäbä o sivi a jens'e, 'ñe o asufre; o chjotüji texeji.

30 Je xo rga cjanu c'e pa 'ma rá ẽcjö na yeje, 'ma ra jñandgöji texeji cjó nguetscö.

31 'C'e pa c'ü, c'o ri bübü cja azotea a xes'e cja c'o o ngumüji, dya ra dagüji pje c'o ra ma pjongüji a mbo. C'o ri bübü cja juajma, dya ra nzhogüji cja o ngumüji.

32 Rí mbeñegueji ja va tsjapüji c'ü o su e Lot.

33 Nu c'o dya ra ndenngue co nuzgö, c'o ra tsjatsjë c'o netsjëji rgá mäpäji yo bübü cja ne xoñijõmü, dya ra bübü co Mizhocjimi c'o. Nu c'o ra ndenngue co nuzgö, zö ra mbö't'üji c'o, pero ra ma ngãrãji co Mizhocjimi c'o.

34 '”Ma ri xõmü 'ma rá ẽcjö, ri bübü yeje c'o 'natjo c'ua ri orüvi. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü.

35 O 'ma ri ndempa 'ma rá ẽcjö, yeje ndixũ c'o rrã cüjnüvi. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü.

36 Yeje c'o ri bübü cja juajma. 'Naja c'ü rá sidyi, 'naja c'ü rá sogü.

37 O ndünrü c'ua c'o apóstole o mamaji:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, ¿ja ngue c'ua rí tsjague a cjanu?

O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Nu ja 'mana 'na animale c'ü ya ni ndũ c'ü ya na xĩ, je nguejnu jmurü o ndopare nu. Je xo ga cjatjonu, nu ja cja'a yo nte c'o me na s'o c'o rá cjapü ra sufre, je ngue nu rá xõcügö a cjanu yo.

18

El ejemplo de la viuda y el juez

1 Nuc'ua e Jesús o mama 'na jña, ngue c'ua ro unüji ngüenda mi jyodü ro sido
ro dyötüji Mizhocjimi, dya ro tõgü o mü'büji.
2 O xipjiji:
—Cja 'naja jñiñi mi bübü 'na juesi c'ü dya mi sũ Mizhocjimi, dya xo mi
respetao yo nte.
3 Nu cja c'e jñiñi xo mi bübü 'na ndixũ c'ü vi ndũ nu xĩra. Mi pa cja c'e juesi
mi pa xipji: "Rvá ẽjẽ rvá 'ne xi'ts'i 'na nte c'ü o ndënngui ín juajma. Rí zojnügue
rí castigao", eñe.
4-5 O mezhe ja nzi pa, c'e juesi dya mi cjapü ngüenda c'e ndixũ c'ü mi ötü. Xe
go mezhtjo, cjanu o mamatsjë: "Dya rí sũgö Mizhocjimi, ne xo ri ngue yo nte.
Pero ne ndixũ, me xichazü na ngue sido va ẽjẽ. Rá cjagö ja c'o nzi ga dyötcü,
ngue c'ua dya cja ra ẽjẽ ra ẽ molestaozü", eñe.
6 O mama e Jesús c'ü ín Jmugöji:
—Tsjijñiji na jo c'ü o mama c'e juesi.
7 Zö ma s'o c'e juesi, pero o mbös'ü c'e ndixũ. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'o o nte
Mizhocjimi, 'ma ra dyötüji Mizhocjimi xõmü ndempa, Mizhocjimi ra mbös'ü
c'o. Zö bübü 'ma ra mezhe, pero ra zädä 'ma ra dyätä c'o o nte ja c'o nzi ga
dyötüji.
8 Rí xi'tsc'öji, 'ma ra zädä c'e pa, ixta mbös'ü c'o o nte. Nutscö 'ma rá ẽcjö na
yeje cja Mizhocjimi rá 'ñe manda, ja nzitjo nte c'o ri bübü c'o ri tepquegö 'ñe
ri ejmezü, eñe e Jesús.

El ejemplo del fariseo y el cobrador de impuestos

9-10 Ma cã'ã nu ja nzi c'o mi cjapü me na joji, 'ñe mi cjapüji menu c'o 'ñaja
nte. Nguec'ua e Jesús o mama 'na ejemplo o xipjiji:
—O nguins'i yeje bëzo a ma cja c'e templo, ro ma dyötüvi Mizhocjimi. C'ü
'naja mi fariseo. C'ü 'naja mi cobra o contribución.
11 C'e fariseo o böbütjo mi cjapü na nojo cja jmi Mizhocjimi o mama:
"Mizhocjimi, rí da'c'ü 'na pöjö na ngueje dya nza cjazgö c'o 'ñaja nte. Na mbẽji,
na s'o cjaji, tsãji o ndixũ. Dya xo nza cjazgö ne bëzo nu cobra o contribución.
12 Yendgá mbempje nu ngo. Y rí da'c'ü ín diezmo texe c'o rí tõgö", eñe.
13 Nu c'ü mi cobra o contribución mi jyadüvi na jẽ; dya mi ne ro nä's'ä a
jens'e. Mi ya'bü o tijmi mi mama: "Mizhocjimi, me na s'o c'o rí cjagö; rí tũgö
na puncjü ín nzhubü. Rí ö'tc'ü rí juentsque rí perdonaozü", eñe.
14 Nuc'ua o nzhogüvi o mëvi o ngumüvi. Rí xi'tsc'öji, Mizhocjimi o perdonao
c'e nte c'ü mi cobra o contribución. Pero c'e fariseo, dya perdonaoji c'ü. C'ü
ra tsjapütsjë na nojo, ra tsjapüji c'ü dya pje rguí muvi. C'ü ra unü ngüenda c'ü
dya ni muvi, ra tsjapüji c'ü rguí muvi a jmi Mizhocjimi.

Jesús bendice a los niños

15 Ma ẽjẽ c'o nte ma siji c'o o ts'it'iji cja o jmi e Jesús, ngue c'ua e Jesús ro
'ñe's'e o dyë anguezeji ro dyötpüji Mizhocjimi. Nuc'ua c'o discípulo 'ma mü o
jñandaji c'o, o huënch'iji c'ua c'o ma siji c'o ts'it'i.
16 Pero e Jesús o xipji c'o nte, na jo ro siji c'o ts'it'i. Cjanu o xipji c'o o
discípulo:
—Jyëziji yo ts'it'i ra ẽji cja ín jmigö; dya rí ts'asp'üji. Na ngue c'o va ẽjẽ co
nuzgö nza cja yo ts'it'i, ngueje c'o cjapü Mizhocjimi o Jmu.
17 Dyäräji na jo c'ü na cjuana c'ü rá xi'tsc'öji. 'Ma cjó c'o dya ra ẽjẽ co nuzgö
c'ua ja nzi ga 'ñeje yo ts'it'i, dya ra sö ra tsjapüji Mizhocjimi o Jmuji, eñe e Jesús
va xipji c'o o discípulo.

Un joven rico habla con Jesús

18 O mama c'ua 'naja c'ü mi xo'ñi cja 'na nintsjimi o xipji:
—Nu'tsc'e xöpüte, me na jots'ügue. ¿Pje ni mbë c'ü rá cjagö ngue c'ua ra ch'acü c'ü rga bübütjo co Mizhocjimi para siempre?
19 E Jesús o xipji:
—¿Pje ni xitsi na jozü? Dya cjó bübü c'ü na jo; nguextjo Mizhocjimi.
20 In̲ pãrãgue c'o o̲ mandamiento Mizhocjimi c'o o dya'c'üji: "Dya rí pö't'üteji. Dya rí tsãji o ndixũ. Dya pje rí põnüji. Dya rí pezheji o bëchjine. Rí respetaoji nin tataji 'ñe nin nanaji." Xo 'ñe c'o 'ñaja mandamiento, xo in̲ pãrãgue c'o, eñe e Jesús.
21 O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Texe yo, ya nde ró cjagö yo ndeze 'ma mi ts'iquëgö.
22 Nuc'ua e Jesús 'ma mü o dyärä c'o, o xipji:
—Xe bëzhtjo 'naja c'ü rí tsjague. Ma pögue texe c'o in̲ pë's'i, rí unü c'o dya pje pë's'i. A cjanu rí pë's'igue a jens'e c'o me ni muvi. Cja rrĩ chenngue co nuzgö rá më.
23 Nuc'ua 'ma mü o dyärä c'e bëzo c'o o mama e Jesús, me co ndumü c'ua, na ngue mi pë's'i na puncjü.
24 E Jesús 'ma mü o jñanda me go ndumü c'e bëzo cjanu o mama c'ua:
—Nu c'o pë's'i na puncjü, me na s'ëzhi para ra unü o̲ mü'büji Mizhocjimi ra tsjapüji o̲ Jmuji.
25 'Naja camello, dya sö ra cjogü cja o̲ xãgö 'na dyepjadü. Pero rí xi'tsc'öji, xenda sö ra cjogü a cjanu 'na camello, que na ngue 'na nte c'ü pë's'i na puncjü ra unü o̲ mü'bü Mizhocjimi ngue c'ua Mizhocjimi ra tsjapü o̲ nte.
26 C'o mi ärä, o mamaji:
—'Ma ga cjanu, ¿ja rgá sö cjó ra salva 'ma?
27 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:
—C'ü dya sö yo nte ra tsja, Mizhocjimi sö ra tsja.
28 Nuc'ua e Pedro o mama:
—Nutscöjme ró sogüjme texe c'o mi pë's'ijme ró tennc'öjme co nu'tsc'e.
29 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Dyäräji na jo c'ü na cjuana c'ü rá xi'tsc'öji. Cãrã c'o ra unü o̲ mü'bü Mizhocjimi ra tsjapüji o̲ Jmuji. Nguec'ua ra zogü o̲ ngumüji, o nu tataji 'ñe nu nanaji, o nu cjuarmaji, o nu cjũji, o nu suji, o nu t'iji, ngue c'ua ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
30 C'o ra tsja a cjanu, ra ch'unüji c'ü rrã puncjü que na ngue c'ü mi pë's'iji 'ma ot'ü. Y 'ma ya rguí nguins'i ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü, ra bübütjoji co Mizhocjimi.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

31 'Na nu pa e Jesús o xõcü c'o doce o̲ discípulo, o ñatsjëji o xipjiji:
—Ya rrã mö a ma a Jerusalén. Ra zädä texe c'o o dyopjü c'o profeta c'ü rá sufregö nutscö rvá ẽjẽ cja Mizhocjimi.
32 Ra nzhögügöji cja o̲ dyë c'o dya menzumü a Israel, me ra tsjacüji burla ra zoxcüji. Y pje c'o me nde ra tsjacüji.
33 Ra mbäräzüji ra mbötcüji. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, rá tetcjö rá bübütjo na yeje, eñe e Jesús.
34 C'o doce discípulo, dya mbãrãji c'o jña. Dya mi unüji ngüenda c'ü ja rvá zädä c'ü ro sufre e Jesús. Dya be mi ch'unü ro mbãrãji.

Jesús sana a un ciego de Jericó

35 E Jesús 'ma ya mi ngue ro zät'äji a Jericó c'o o̱ discípulo, nu cja c'e 'ñiji mi
junrü 'na bëzo c'ü mi ngorö. Mi örü o merio.
36 'Ma mü o dyärä mi cjogü na puncjü o nte, o tsja t'önü pje mi cja c'o nte c'o
mi cjogü.
37 O xipjiji:
—Cjogü e Jesús nu menzumü a Nazaret, embeji c'ü.
38 Nuc'ua c'e bëzo o ña c'ua na jens'e o mama:
—Nu'tsc'e Jesús o̱ mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.
39 C'o nte c'o mi ot'ü a xo'ñi o huënch'iji c'ua c'e bëzo o xipjiji c'ü ro ngo't'ü o̱
ne. Pero nuc'ü, xenda go mapjü na jens'e:
—Nu'tsc'e o̱ mboxbëchets'ü e David, juentsquegö.
40 Nuc'ua e Jesús o böbü c'ua o mama:
—Siji ga 'ñecjua ne bëzo.
Nuc'ua 'ma mü o zät'ä, o dyönü e Jesús o xipji c'e bëzo:
41 —¿Pje i̱n ne rá cja'c'ü?
O ndünrü c'e bëzo o mama:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rí ne c'ü rí xocüzü ín chö rá janda.
42 E Jesús o xipji c'ua:
—Jñandague. Ró jocüts'ü na ngue i̱ creozü.
43 Jo ni zätä c'ua o̱ ndö o jñanda. Cjanu o möji c'ua e Jesús. Y o unü 'na pöjö
Mizhocjimi. C'o nte 'ma mü o jñandaji o jogü c'e bëzo, o mamaji:
—Me na jo Mizhocjimi, eñeji.

19

Jesús y Zaqueo

1 E Jesús 'ñe c'o mi pöji, o zät'äji a Jericó o cjogüji cja c'e jñiñi.
2 Mi bübü nu 'na bëzo c'ü mi chjũ Zaqueo c'ü mi jefe cja c'o mi cobra o
contribución. Nuc'ü, mi rico c'ü.
3 E Zaqueo, 'ma mü o dyärä o cjogü e Jesús cja c'e jñiñi, mi jodü ja rvá jñanda.
Pero dya mi sö, na ngue mi pöji e Jesús na puncjü o nte, 'ñe dya ma ndã e
Zaqueo.
4 Nuc'ua o ot'ü a xo'ñi o ma ndes'e cja 'na za'a c'ü mi chjũ sicómoro. O ndes'e
nu, ngue c'ua ro jñanda e Jesús. Na ngue je ro cjogü nu e Jesús 'ñe c'o mi pöji.
5 Nuc'ua 'ma mü o cjogü e Jesús a ngua c'e za'a, o nä's'ä c'ua o xipji:
—Zaqueo, dyagü na zëzhi. Na ngue rá oxü cja in nzungue dya, eñe.
6 Nuc'ua e Zaqueo ixco dagü c'ua. Me co mäjä va mëvi e Jesús cja ngumü.
7 C'o nte 'ma mü o jñandaji c'o, me mi tsjojne ma zo'büji e Jesús mi mamaji
c'ü vi ma oxü e Jesús cja ngumü 'na bëzo c'ü ma s'o.
8 'Ma mi cãrãji cja c'e ngumü, o böbü e Zaqueo o xipji e Jesús c'ü ín Jmugöji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, bübü c'ü ni jyodü rá xi'tsc'ö. C'o rí pë's'i, rá unügö
nde, yo dya pje pë's'i. 'Ma ró cjopcö rvá cobra, rá nzhopcö xe 'na nziyo c'ü ró
cjopcö.
9 O mama c'ua e Jesús:
—Nudya o jogü o̱ mü'bü ne bëzo 'ñe yo cãrã o̱ ngumü. Ixna cjuana
mboxbëche dya nu, cja e Abraham.
10 C'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ngue c'ü rá jodü c'o cja na s'o, ngue c'ua rá
emeji libre cja c'o na s'o. 'Ma jiyö, ra bëzhiji.

El ejemplo de las diez monedas

11 C'o nte xe mi cjijñiji c'o jña c'o vi xipjiji e Zaqueo. Mi unüji ts'ë ngüenda e
Jesús mi ngueje c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ro 'ñe manda. Na ngue c'ü ya mi ngue
ro zät'äji a Jerusalén, mi pëzhiji c'ü ya mi ngue ro manda e Jesús. Nguec'ua e
Jesús xe go ña o xipjiji 'na jña c'ü rví unüji o ngüenda c'ü dya be ro manda.
12 O mama:
—'Naja rey mi 'ñeje 'na t'i. C'e t'i ya mi ngue ro ma cja 'na país c'ü ma jẽ, je
ro ch'unü nu c'e poder c'ü ro manda. Jo rrũ nzhogü ro ẽ manda.
13 Ante c'ü ro ma, o ma't'ü diez c'o o̲ mbëpji, cjanu o unüji 'na merio c'ü me
ni muvi nzi 'naji. Cjanu o xipjiji: "Rí pëpjiji co yo merio, ngue c'ua 'ma rá
nzhogö, ya rguí ndõjõ", embeji c'o mbëpji. Cjanu o ma c'ua.
14 C'o o̲ menzumü c'e t'i, mi nuji na ü c'ü. Nguec'ua va ndäji c'o xo ro ma'a
nu ja ro ma c'e t'i, ro mamaji: "Dya rí negöjme ra mandazüjme nu", ro 'ñeñe
c'o ro ma zogü 'na jña.
15 Pero o ch'unü poder c'e t'i ro manda. Nuc'ua 'ma mü o nzhogü, o manda
o zojnüji c'ua c'o mbëpji c'o vi unü o merio, ngue c'ua ro mbãrã ja nzi vi ndõ
nzi 'na c'o.
16 O ẽjẽ c'ua 'naja mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, i̲ socüzü 'na merio
c'ü me mi muvi. Xo va ẽcjuã yo xe 'na dyëch'a merio yo ró tõcjö", eñe.
17 Angueze o xipji: "Me na jo ga mbëpjits'ü. I̲ tsjacjuana i̲ tsjague na jo c'o
ts'ëtjo c'o ró socüts'ügö. Nudya rá da'c'ü rí mandague cja dyëch'a jñiñi", eñe
c'e t'i c'ü ya mi rey.
18 O ẽjẽ c'ü 'naja mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, i̲ socüzü 'na merio
c'ü me mi muvi. Nudya xo va ẽcjuã yo xe 'na tsi'ch'a merio yo ró tõgö", eñe.
19 O ndünrü c'ua c'e rey o xipji: "Nu'tsc'e rá da'c'ü rí mandague tsi'ch'a jñiñi."
20 O ẽjẽ c'ua c'ü 'naja mbëpji o mama: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, bübü c'ua nu
in merio. Ró pös'ü cja 'na ts'imbayo ró pë's'i na jo.
21 Ró sũgö ró mama, zö rá pëpcjö na zëzhi, pero pje ra dyeje c'o, ró eñegö.
Na ngue nu'tsc'e i̲n dacüjme o bëpji c'o na jyü. Zö rí pë'pc'ijme, ngue'tsc'e i̲n
cjapü in tsjacje yo rí tõgöjme. Zö nguetscöjme rí podüjme c'o in nzhëxügue 'ñe
rí cjajme texe, ngue in ch'ujmügue nu ja üt'üji c'o ndëxü", eñe c'e mbëpji.
22 O ndünrü c'ua c'e rey o xipji: "Na s'o ga mbëpjits'ügue. Na ngue c'o i̲n
mangue, ixi 'ñetsetjo c'ü na s'o ga mbëpjits'ügue. Nu'tsc'e i̲n pãrãgue c'ü rí
da'c'öji o bëpji c'o na jyü, 'ñe rí cjapü ín tsjacjö c'o i̲n pëpjigueji, 'ñe je ngue ín
ch'ujmügö nu ja üt'üji c'o ndëxü c'o i̲n podügueji cja ín juancjö.
23 Maco i̲n pãrãgue yo, ¿jenga dya i̲ mague cja banco ri ma sogü nu, nu ín
meriogö? 'Ma rva cjanu, 'ma ro ẽcjö, ro dyacöji ne merio, 'ñe c'o ya rví ndõjõ
nu", embe.
24 O sido o ña c'e rey o xipji c'o mi cãrã nu: "Jñünbüji ne merio ne bëzo, unüji
nu o ndõjõ 'na dyëch'a merio."
25 Anguezeji o xipjiji: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, maco ya jün dyëch'a merio."
26 O mama c'ua c'e rey: "Rí xi'tsc'öji, c'o ch'unü pje rguí pëpjiji, 'ma ra ndõji,
xe ra ch'unü 'ma c'o. Pero 'ma dya ra pëpjiji c'o vi ch'unüji ra ndõji, nu'ma, ra
jñünbüji 'ma c'o vi ch'unüji.
27 C'o nte c'o nugü na ü, c'o dya go ne c'ü ro mandagö anguezeji, ma siji a
'ñecjua c'o, rí pö't'üji cja ín jmigö c'o", eñe c'e rey.

Jesús entra en Jerusalén

28 Nuc'ua e Jesús 'ma mü o nguarü o mama c'o jña, go sido go ndëpi c'e 'ñiji
c'ü mi ma a Jerusalén, mi pöji co c'o o̲ discípulo.

29 'Ma ya mi ngue ro zät'äji a Betfagé 'ñeje a Betania cja c'e t'eje c'ü ni chjũ
Olivos, o ma't'ü c'ua yeje c'o o̲ discípulo.
30 Cjanu o xipjivi:
—Mëvi cja ne jñiñi nu bübü a ma a xo'ñi. 'Ma rí sät'ävi nu, rí chöt'üvi 'na
ts'iburru c'ü 'nünt'ü, nu c'ü dya cjó be chägä. Rí xäpcävi, cja rrĩ sijivi.
31 'Ma cjó c'o ra dyönnc'üvi: "¿Jenga i̲n̲ xäpcävi ne burru?", ra 'ñents'evi,
nu'ma, rí xipjivi a cjava: "Ngue c'ü ín Jmugöji c'ü ni jyodü", rí 'ñembevi c'o.
32 O ma c'ua c'o yeje o ma chöt'üvi ja c'o nzi va mama e Jesús.
33 'Ma ma xäpcävi c'e ts'iburru, cjanu o mama c'ua c'o mi ngue o̲ cjaja c'e
ts'iburru o xipjivi:
—¿Jenga i̲n̲ xäpcävi ne ts'iburru?
34 Anguezevi o mamavi:
—Ngueje c'ü ín Jmugöji c'ü ni jyodü.
35 Nuc'ua 'ma mü o nguarü o xäpcävi, cjanu o sinpivi c'ua e Jesús. Cjanu
o ts'o's'üvi c'o mi tëjëvi, cjanu o ngãsp'ãvi c'e ts'iburru. Cjanu o 'ñes'evi c'ua e
Jesús.
36 Nu ja mi pa e Jesús, c'o nte xo mi c'o's'üji c'o mi tëji, cja ma xĩ'p'ĩji cja c'e
'ñiji.
37 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos, nza texe c'o nte c'o
mi pöji e Jesús o mäji o mapjüji c'ua na jens'e o mamaji:
—Me na jo Mizhocjimi, me na nojo yo o dyacöji ró jandaji.
38 Me na jo nu va ẽjẽ nu o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Ya dyacöji
Mizhocjimi c'ü rá pötca mäpäji angueze, dya pje rá mbeñeji; me na nojo
Mizhocjimi, eñe c'o nte.
39 Nuc'ua c'o ja nzi fariseo c'o mi dyoji c'o nte, o mamaji o xipjiji e Jesús:
—Xöpüte, huënch'i yo nte yo i̲n̲ pöcjeji, xipji ra ngo't'ü o̲ neji.
40 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Rí xi'tsc'öji, 'ma dya ra mapjü yo, ra mapjü yo ndojo.
41 Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro zät'äji, 'ma mü o jñanda e Jesús c'e jñiñi a
Jerusalén, o huë'ë na ngue ja ma cja c'o mi menzumü nu.
42 O mama:
—Quera ri unnc'eji ngüenda c'o mi xi'tsc'öji. Nu'ma, ri salvagueji 'ma. Pero
ya tsot'ü in chögueji.
43 Ngue c'ua ra zädä c'o pa 'ma ra ẽjẽ c'o nuc'üji na ü ra 'ñe dyö'büji o sanja
ra mundoji c'e jõmü, ra ngãrãji texe lado cja in jñiñigueji. Nguec'ua dya ra sö
rí pedyeji, dya xo ra sö cjó ra cjogü ra 'ñe mböxc'üji.
44 Ra yä'tc'äji nin jñiñigueji; dya ra nguejme ne ri 'na ndojo a xes'e cja c'ü
nín mindojovi. Y ra mbö'tc'üji. Na ngue dya i̲ tsjapüji ngüenda nu nu o 'ñeme
Mizhocjimi ro ẽ 'ñempc'eji libre.

Jesús purifica el templo

45 Nuc'ua cjanu o cjogü a mbo cja c'e templo. Cjanu o pjongü c'o pje mi pö'ö
cja c'e templo, 'ñe c'o pje mi tõmü.
46 O xipjiji:
—Ya t'opjü a cjava: "Nín nzungö ngue 'na ngumü c'ua ja ra dyötüji
Mizhocjimi", eñe o̲ jña Mizhocjimi. Nu'tsc'eji na cjapcütjoji nín nzungö nza
cja 'ma ri ngue o̲ ngumü o mbẽ'ẽ c'ua ja tsjõji, embeji c'o.
47 Nuc'ua pama mi pa cja c'e templo mi xöpü c'o nte. C'o ndamböcjimi 'ñe
c'o mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi, 'ñe c'o 'ñaja c'o mi pjëzhi na nojo, mi jodü ja rvá
mbö't'üji e Jesús.

48 Dya mi töt'üji ja rvá tsjapüji, na ngue texe c'o nte me mi mä ma dyäräji
c'o jña c'o mi mama e Jesús.

20

La autoridad de Jesús

1 'Na nu pa, e Jesús mi xöpü c'o nte nu cja c'e templo mi xipjiji c'ü mi
jyodü ro unü o mü'büji Mizhocjimi na ngue ngueje c'ü manda. O säjä c'ua
c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o mi pjëzhi na
nojo.
2 O dyönüji e Jesús:
—Nu'tsc'e rí xitscöjme pje pjë'tsc'e c'ü in cjague yo. ¿Cjó ngue c'ü o 'ñempc'e
rí tsjague yo?
3 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Xo rá önnc'ügöji 'na t'önü c'ü rí xitscöji dya.
4 ¿Cjó 'ñeme e Juan ro jichi yo nte? ¿Cjo ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, o
ngueje yo nte?, embeji.
5 Anguezeji pötü va mamatsjëji c'ua:
—'Ma rá mamaji ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñeme, ra xitscöji: "¿Jenga dya i
creoji 'ma c'ü mi xi'ts'iji e Juan?", ra 'ñenzgöji.
6 'Ma rá mamaji c'ü ngueje yo nte c'o o 'ñeme, ra pjacüji o ndojo yo nte. Na
ngue cjapüji c'ü mi profeta e Juan, eñeji.
7 Cjanu o ndünrüji c'ua o mamaji c'ü dya mi pãrãji cjó ngue c'ü vi 'ñeme e
Juan.
8 Nuc'ua e Jesús o mama o xipjiji:
—Dya xo rá xi'tsc'öji pje pjëtscö nguec'ua rí cjagö yo.

El ejemplo de los trabajadores malvados

9 Nuc'ua e Jesús cjanu o zopjü c'o nte, o xipjiji 'na ejemplo:
—Bübü 'na bëzo c'ü tjë 'na juajma. O ngant'a o uva cja c'ü o juajma. Cjanu
o unü c'ua media c'o ro mbëpi c'o uva. Cjanu o ma c'ua na jẽ; o mezhe c'ua.
10 Nuc'ua 'ma ya mi ngue ro jogü c'o uva, cjanu o tsja c'e lamu o ndäjä 'naja o
mbëpji o ma'a ja c'o ma cja'a c'o uva, ngue c'ua ro unüji c'o uva c'o mi toca. Nu
c'o pëpi c'o uva, o mbäräji na puncjü c'e mbëpji c'ü cja vi säjä, cjanu o pjongüji,
dya pje unüji.
11 Nuc'ua c'e lamu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o mbëpji. 'Ma o zät'ä nu ja pëpiji c'o
uva, xo mbäräji c'ü, me go mbãtãji. Cjanu o pjongüji, dya pje unüji.
12 Nuc'ua c'e lamu cjanu o ndäjä c'ua c'ü 'naja o mbëpji. Nuc'ü, o xo'tp'üji o
cji, cjanu o pjongüji.
13 'Nuc'ua c'ü o cjaja c'o uva o mama: "¿Ja rga cjapügö dya? C'ü rá cjagö, rá
täjä nu ín ch'igö nu me rí negö. Xa'ma ra respetaoji nu", eñe.
14 C'o pëpi c'o uva, 'ma mü o jñandaji ma ẽjẽ c'e t'i, o pötü va mamaji c'ua:
"Nujnu, ngueje nu ra zopcüji ne huerta ra tsjapü o cjaja. Mö rá pö't'üji ngue
c'ua rá cjapcöji ín tsjacjöji ne huerta", eñeji.
15 Nuc'ua cjanu o ma pjongüji c'e t'i cja c'e huerta, cjanu o mbö't'üji. Ya
nguarü ne ejemplo. ¿Cjo in pãrãgueji pje ra tsja dya c'e lamu? ¿Pje ra tsjapü
c'o pëpi c'o uva?
16 C'ü ra tsja, ra ẽjẽ ra ẽ mbö't'ü c'o pëpi c'o uva. Nuc'ua cja rrũ unü o media
c'o 'ñaja nte ra mbëpi c'o uva.
C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xopü o ley Mizhocjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o mi pjëzhi
na nojo, 'ma mü o dyäräji, o mamaji:

—Dya ra jyëzi Mizhocjimi ra zädä c'ua ja nzi vi mangue.
17 Nuc'ua e Jesús o jñandbaji na jo o̲ jmiji, o xipjiji:
—¿Jenga i̲n̲ mangueji c'ü dya ra zädä? Maco xo t'opjü cja o̲ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava:
Nu c'e ndojo c'ü dya go ne c'o mi jäbä c'e ngumü, ngue c'ü ot'ü ya jñumüji dya a squina c'ü, eñe.
18 C'o ra pjeñe cja c'e ndojo, ixta 'huagü na jo c'o. Y 'ma ra ẽjẽ c'e ndojo ra 'ñe zë'bi 'na nte, ixta nzhench'e 'ma c'e nte, embeji c'o.

El asunto de los impuestos

19 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi, mi jodüji ja rvá sö ro zürüji e Jesús. Na ngue 'ma mü o mama e Jesús c'e jña, o mbãrãji c'ü mi nguetsjë anguezeji vi jyëtsiji c'o mi pëpi c'o uva. Pero dya zürüji na ngue mi sũji c'o nte.
20 C'ü o tsjaji, o xipjiji ja nzi c'o o̲ dyoji ro ma chëzhiji cja c'o nte c'o mi xöpü e Jesús, ro ma tsjapüji t'önü e Jesús. Xa'ma pje c'o ro mama angueze, ngue c'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'e gobernador. Pero ro tsjapüji c'ü mi ne ro mbãrãji.
21 O mama c'ua anguezeji o xipjiji e Jesús:
—Nu'tsc'e xöpüte, rí pãrãgöjme c'ü i̲n̲ mamague c'o na jo, 'ñe i̲n̲ xöpügue na jo yo nte. I̲n̲ xipji c'ü na cjuana yo nte, zö pjëzhiji zö dya pje pjëzhiji. Xo rí pãrãgöjme c'ü i̲n̲ xöpügue c'ü na cjuana ja ga cja o̲ 'ñiji Mizhocjimi.
22 Xitscöjme pje mama o̲ ley Mizhocjimi. ¿Cjo na jo rá cjõt'üji o contribución c'ü örü e rey César o jiyö?, eñeji.
23 E Jesús mi pãrã c'o na s'o c'o mi cjijñiji; nguec'ua va xipjiji:
—¿Jenga chaque va 'ñe önngüji?
24 Jítsiji 'na merio.
O jíchiji c'ua 'na merio. O mama c'ua e Jesús:
—¿Cjó o̲ ñi nu cuat'ü ne merio 'ñe cjó o̲ tjũ nu juns'ü?
O ndünrüji c'ua o mamaji:
—Ngueje e César.
25 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—C'ü toca e César, rí unüji e César. C'ü toca Mizhocjimi, rí unüji Mizhocjimi, eñe e Jesús.
26 Na jo va ndünrü e Jesús, y vi dyärä c'o nte c'o ma puncjü. Nguec'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o xöpüte, dya sö pje ro chö'tp'üji angueze. O unüji ngüenda c'ü me na jo va ndünrü. O nguijñiji c'ua:
—Nunca rí ärägöji c'ü ri ña a cjanu 'na nte, eñeji.
Y dya cja pje dyönüji.

La pregunta sobre la resurrección

27 C'e partido c'ü mi xiji saduceo mi mamaji c'ü dya ra sö ra te yo añima. O säjä c'ua ja nzi anguezeji cja e Jesús o xipjiji:
28 —Xöpüte, e Moisés o dyopjü cja ín leygöji, 'ma cjó c'o ra ndũ, 'ma dya be 'ñejui t'i c'ü nu su, nu'ma, c'ü nu su ra chjüntüvi 'ma c'ü 'naja o̲ cjuarma c'e bëzo c'ü ya ndũ. Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi ndũ, je ngue o̲ tjũ c'ü ra jñusp'üvi c'e t'i c'ü ot'ü ra jmus'ü.
29 Nuzgöjme, mi bübüzgöjme siete bëzo c'o mi cjuarmaji. 'Naja anguezeji o chjüntü pero o ndũ, dya 'ñejui t'i c'ü nu su.
30 Nuc'ua c'ü na yeje o̲ cjuarma xo chjüntüvi c'e ndixũ. Xo ndũtjo, dya 'ñejui t'i.

31 Je xo va cjatjonu c'ü na jñi, hasta o llega nza sieteji. O chjüntüvi c'e ndixũ
nza texeji. Y o ndũji, dya 'ñeji t'i.
32 Cjanu o ndũ c'ua c'e ndixũ.
33 'Ma ra te c'o añima ja c'o nzi gui mangue, ¿cjó ngue c'ü ra tsjapü nu su c'e
ndixũ? Na ngue nza sieteji nde go tsjapü o̱ suji, eñe c'o saduceo.
34 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Yo nte cja ne xoñijõmü chjüntüji. Xo 'ñe c'o o̱ t'iji chjüntpüji.
35 Yo nte, dya texeji ra teji ra ma ngãrãji a jens'e; nguextjo c'o ya rguí jogü
cja jmi Mizhocjimi. 'Ma ra te c'o, dya ra chjüntüji, dya cjó xo ra chjüntpüji.
36 Na ngue dya cja ra ndũji. Nguec'ua ri chjëntjui c'o o̱ anxe Mizhocjimi c'o
dya chjüntü ni ri tũ. Y ri chjëntjui nza cja Mizhocjimi, na ngue ya rguí tetjoji
ya rguí bübütjoji na yeje.
37 Ixi 'ñetsetjo cja o̱ jña Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, c'ü ra te c'o añima.
Ngue cja c'e pasaje nu ja mama c'ü mi tjë c'e bidyi. O dyopjü ja va mama
Mizhocjimi. O mama a cjava: "Ngue o̱ Mizhocjimizü e Abraham 'ñe e Isaac
'ñe e Jacob", eñe Mizhocjimi cja c'o o̱ dyopjü e Moisés.
38 Mizhocjimi dya ngue o̱ Mizhocjimi c'o añima, ngue o̱ Mizhocjimi c'o
bübütjo. Ngue c'ua ixi 'ñetsetjo, zö ya ndü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob,
pero bübütjoji y ra tetjoji, eñe e Jesús.
39 Nuc'ua ja nzi c'o fariseo o xipjiji c'ua e Jesús:
—Xöpüte, me na jo gui mangue, embeji.
40 Dya cjó cja rezga pje xe ro dyönü e Jesús.

¿De quién es hijo el Cristo?

41 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—C'o xöpü o̱ ley Mizhocjimi mamaji e Cristo ri mboxbëche cja e David.
42 Maco nguetsjë e David o dyopjü a cjava cja Salmo:
Mizhocjimi o zopjü c'ü ín Jmugö o xipji:
"Mimi cja ín jodyëgö.
43 Rí da'c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chõpü yo nuc'ü na ü", eñe Mizhocjimi
cja c'o o dyopjü e David.
44 E David o nädä e Cristo o mama: "Ngue ín Jmugö", eñe. ¿Pje ne ra mama
c'ü ri mboxbëche e Cristo cja e David 'ñe c'ü xo ri ngue o̱ Jmu?, eñe e Jesús va
xipji c'o nte.

Jesús acusa a los maestros de la ley

45 Nuc'ua e Jesús o zopjü c'o o̱ discípulo; ma dyärä c'o nte.
46 O xipjiji:
—Rí pjötpüji ngüenda cja yo xöpü o̱ ley Mizhocjimi. Anguezeji cjapüji na
noji ga nzhodüji na maja o̱ bituji. Me xo neji cjó ra mbësp'iji t'ecjañõmü rgá
zenguaji cja o chõjmü. 'Ma pöji cja nintsjimi, me juajnüji o lugar c'o na jo ja
ra mimiji, ngue c'ua yo nte ra jñandaji anguezeji ra mamaji me na joji. Y 'ma
go tsjaji o mbaxua, me xo juajnüji o lugar c'o me na jo.
47 Anguezeji jünbüji c'o pë's'i yo ndixũ yo ya ndũ nu xĩra. Pero me cjapüji
na joji; me mezhe ga dyötüji Mizhocjimi. Na ngue c'ü ni tsjaji c'o na s'o,
Mizhocjimi ra tsjapü xenda ra sufreji que na ngue 'ma dya ri xöpüteji.

21

La ofrenda de la viuda pobre

1 Nuc'ua e Jesús o jñanda c'o rico mi junt'ü o̱ merioji cja c'e caja nu ja mi
mbeñeji Mizhocjimi.

2 Xo jñanda o ẽjẽ 'na ndixũ c'ü mi pöbre c'ü ya vi ndũ nu xĩra, o 'ñe jñunt'ü
yeje merio c'o dya nda mi muvi.
3 O mama c'ua e Jesús:
—Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. C'o yeje merio c'o o jñunt'ü ne ndixũ nu pöbre,
xenda ni muvi a jmi Mizhocjimi que na ngue c'o o jñunt'ü yo 'ñaja.
4 Yo rico o mbeñeji Mizhocjimi o unüji c'o vi mboncjü. Nu ne ndixũ o unü
texe c'o mi jün c'o rví ma ndõmü c'ü ro zi, eñe.

Jesús dice que el templo será destruido

5 Mi bübü ja nzi c'o o mama ja ma cja c'e templo. O mamaji c'ü me ma zö
c'o ndojo c'o vi dyät'äji c'ü; me xo ma zö c'o mi dornao c'e templo c'o vi unü
c'o nte. O mama c'ua e Jesús:
6 —Nujyo in jandaji, ra zädä c'o pa 'ma dya cja ra jyäns'ä yeje ndojo c'o dya
ra yät'ä.

Señales antes del fin

7 O mamaji c'ua:
—Xöpüte, ¿jinguã ra zädä yo? ¿Pje ma señal c'ü rá jandajme ngue c'ua rá
pãrãjme 'ma ya ri ngue ra zädä yo?
8 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Pjötpüji ngüenda c'ü dya rí creogueji c'o ra 'ñe dyon'c'üji. Ra ẽjẽ na puncjü
c'o ra jñüncügö ín chjũ, ra mamaji ngueje Cristo anguezeji. Y bübü c'o ra
mama c'ü ya ra nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijõmü. Dya rí cheñeji anguezeji.
9 Y rí dyäräji ri cjaji o chũ. Xo ra mbezheji ya ri cjaji o chũ. Dya rí sũgueji,
na ngue ni jyodü ra zädä a cjanu. Pero dya be ra nguins'i ne xoñijõmü.
10 O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—Yo país ra chũji co yo 'ñaja país. C'o rey ra chũji co c'o 'ñaja rey.
11 Ra mbi na zëzhi ne xoñijõmü. Y na puncjü o jñiñi ja c'o ra sufreji o tjijmi
'ñe na puncjü o jñiñi c'o ra nzhodü o ngueme c'o me na s'ëzhi. Ra jñandaji a
jens'e c'o nunca jandaji nguec'ua me ra zũji.
12 'Ante c'ü ra zädä yo, ra zü'c'üji yo nte ra tsja'c'üji c'ü rí sufregueji. Ra
zints'iji cja yo nintsjimi ra jñün'c'üji ngüenda ra pantc'aji a pjörü. Y ra zints'iji
cja yo rey 'ñe yo gobernador. Nujyo, ra tsja'c'üji yo, na ngue c'ü ri ejmezüji y
ri nänngäji ín chjũgö.
13 'Ma ra zints'iji a cjanu cja c'o pje pjëzhi, ra sö rí xipjiji ja ga cjazgö.
14 Ixtí jñunt'ü in mü'büji c'ü dya ni jyodü rí tsjijñiji ja rgui chjünrüji, ante c'ü
ra jñün'c'üji ngüenda.
15 Na ngue nutscö rá da'c'üji o jña c'ü rí mangueji, 'ñe o pjeñe. Nguec'ua c'o
nuc'üji na ü, dya ra sö pje ra xi'ts'iji. Dya xo ra sö ra xi'ts'iji: "Dya cjuana c'ü
in mangueji", ra 'ñents'eji.
16 Bübü 'ma ri ngue nin tataji 'ñe nin nanaji ra zints'iji cja c'o pje pjëzhi.
Bübü 'ma ri ngue nin cjuarmaji o ngue 'na in dyocjeji, o ngue 'na c'ü in jogueji.
Bübüts'üji c'o ra mbö't'üji.
17 Texeji ra nuc'üji na ü, na ngue nu'tsc'eji ri ejmezüji y ri nänngäji.
18 Pero dya ra sö pje ra tsja'c'üji, 'ma dya ra ne Mizhocjimi, ni ri ngue 'naja
in ñixteji ra ndö'tc'üji.
19 Zö ra tsja'c'üji yo, pero 'ma rí sido rí 'ñejmeji Mizhocjimi, rí bübütjogueji
'ma.
20 "Ma rí jñandaji c'ü ya ri cãrã o tropa texe lado a Jerusalén, ngue 'ma rí
pãrãgueji 'ma c'ü ya ra zädä ra yä't'äji.

21 'Ma rí jñandaji a cjanu, nu'tsc'eji ri cãrãji a Judea rí c'ueñe rí möji cja t'eje. Nu'tsc'eji ri cãrãji mero a Jerusalén, rí pedye rí möji. Nu'tsc'eji ri cãrãji cja in juancjeji ri pëpjiji, dya cja rí nzhogüji a Jerusalén; ixtí möji.
22 C'o pa c'o, yo nte ra sufreji na ngue c'o na s'o c'o vi tsjaji. Ra zädä c'o t'opjü o jña Mizhocjimi.
23 Juejme c'o ri ndunte 'ñe c'o ri jötü o lëlë c'o pa c'o. Me ra sufreji va a Judea texeji; Mizhocjimi ra castigao yo nte.
24 Cãrã c'o ra mbö't'üji co tjëdyi. Cãrã c'o ra dyëdyiji cja c'o nan'ño país. C'o dya menzumü a Jerusalén, ngueje c'o ra manda nu, hasta 'ma ra zädä c'ü ya mama Mizhocjimi c'ü dya cja ra mandaji.

Cómo vendrá el Hijo del Hombre

25 'Ra jñandaji c'o nunca jandaji, na ngue nan'ño rgá jñetse e jyarü 'ñe e zana 'ñe yo seje. Y cja ne xoñijõmü me ra yu'u na jens'e yo mar rgá pjö's'ü e ndeje. Nguec'ua yo nte, me ra zũji, dya ra mbãrãji pje ra tsjaji.
26 Me ra jyoji na ngue c'ü me ri sũji c'o xe ra zädä. Na ngue yo bübü a jens'e ra pötü c'ü dya ri nza cja 'ma ot'ü.
27 Nuc'ua ra jñandgagöji rva ẽcjö cja ngõmü, ra jñandgöji c'ü me rrã zëtsi 'ñe rrã zözü.
28 'Ma ra mbürü ra zädä yo, me rí mäji rgui chepquegöji. Na ngue dya cja ra mezhe rá 'ñe empc'öji libre c'o ri sufregueji.
29 O sido o ña e Jesús o xipjiji:
—Tsjijñiji ja ga cja c'e za'a c'ü ni chjũ higo, 'ñe yo pje nde ma za'a.
30 'Ma in jandaji ya peje o xi, in pãrãji ya ra ẽjẽ c'o pa 'ma ra paja ne xoñijõmü.
31 Je xo rga cjatjonu, 'ma rí jñandaji c'ü ya ra zädä yo rí xi'tsc'öji, rí pãrãgueji 'ma c'ü ya rá mandagö nutscö o 'ñevguegö Mizhocjimi.
32 'Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji dya. C'o ri cãrã c'o pa c'o, dya ra ndũ texe c'o, hasta 'ma cja ra zädä texe yo rí xi'tsc'öji.
33 Ra nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, pero nín jñagö nunca ra nguarü nu.
34 'Pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü dya rí mäpäji yo bübü cja ne xoñijõmü, nza cja c'o si o t'apjü cja na tĩji. Dya xo rí mamaji ja rgui chöt'üji pje rí siji 'ñe pje rí jyeji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra meze in mü'büji. Nguec'ua 'ma ra zädä c'e pa 'ma rá ẽcjö na yeje, dya ri tepqueji.
35 'Ma ra ẽjẽ c'e pa, ra sufre texe yo cãrã cja ne xoñijõmü c'o dya ri tepque.
36 Nu'tsc'eji rí chepqueji. Rí sido rí dyötüji Mizhocjimi ra dya'c'üji rí zëzhgueji, ngue c'ua dya rí sufreji c'o ra zädä. Y ngue c'ua 'ma rá ẽcjö na yeje cja Mizhocjimi, 'ma rá jün'c'üji ngüenda, dya pje rá tö'tc'üji.
37 'Ma ndempa e Jesús mi xöpü cja c'e templo. 'Ma xõmü mi pedye mi pa oxü cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos.
38 'Ma xõrü, ts'i mi 'ñeje c'o nte cja c'e templo, ma ẽ ätpäji o jña.

22

Conspiración para prender a Jesús

1 Ya mi ngue ro zädä c'e mbaxua c'ü mi chjũ Pascua, 'ma mi siji o tjõmëch' i c'o dya mi bäns'ä.
2 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi mi ne ixto mbö't'üji e Jesús. Pero mi sũji c'o nte. Nguec'ua me mi jodü ja rvá sö ro mbö't'üji.
3 C'ü dya jo mi dyojui e Judas Iscariote c'ü mi ngue 'naja c'o doce o discípulo e Jesús. O 'ñünbü o mü'bü e Judas.

4 Nuc'ua e Judas o dyätä c'ü dya jo, o ma cja c'o ndamböcjimi 'ñe c'o
comandante cja c'e templo, o ma ñaji ja rvá tsja e Judas ngue c'ua anguezeji
ro sö ro zürüji e Jesús.
5 Anguezeji me co mäji c'ua, o mamaji c'ü ro ngõ't'üji e Judas.
6 Nuc'ua e Judas o mama c'ü ro tsja ja c'o nzi va xipjiji. Nuc'ua mi jodü ja
rvá zidyi anguezeji nu ja c'o ma bübü e Jesús, ngue c'ua ro sö ro zürüji e Jesús
'ma dya ri cãrã c'o nte.

La Cena del Señor

7 O zädä c'ua c'e pa 'ma mi jyodü ro mbö't'üji 'na ts'imë c'ü ro zaji c'ü rví
pjongüji c'e mbaxua. Xo ro ziji o tjõmëch'i c'o dya mi bäns'ä. Tsjë'ma mi cjaji a
cjanu.
8 Nuc'ua e Jesús o ma't'ü e Pedro 'ñe e Juan o xipjivi:
—Mëvi ma dyät'ävi o jñõnü ngue c'ua rá sũpcöji ne mbaxua.
9 O ndünrü c'ua anguezevi o dyönüvi:
—¿Ja ngue c'ua i̱ṉ ne rá sigöji, ngue c'ua rá ma ät'äbe?
10 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:
—Dyärävi c'ü rí xi'ts'ivi. 'Ma rí sät'ävi cja c'e jñiñi, rí chjëji 'na bëzo c'ü ri
tunü 'na xäjnä o ndeje. Rí möji angueze, xo rí tsjogüvi cja c'e ngumü nu ja ra
cjogü angueze.
11 Rí xipjivi c'ua c'e bëzo c'ü menzumü nu: "C'ü rvá ẽcjöbe, mama c'e xöpüte
rá ẽ xi'ts'ibe, ¿ja bübü c'e cuarto nu ja ra mimi co c'o o̱ discípulo ra ziji c'ü rguí
zũpüji ne mbaxua?" Je rga cjanu rgui xipjivi c'e menzumü.
12 Nuc'ua angueze ra jí'ts'ivi 'na jyäxcumü c'ü na nojo c'ü ya bübü texe c'o ni
jyodü. Ngueje nu rí dyät'ävi o jñõnü nu, eñe e Jesús.
13 Anguezevi o mëvi c'ua, o ma chöt'üvi c'ua ja nzi va xipjivi. O dyät'ävi c'ua
o jñõnü c'o ro ziji rvá zũpüji c'e mbaxua.
14 Nuc'ua 'ma mü o zädä c'e hora c'ü ro ziji c'e jñõnü, o mimi c'ua e Jesús cja
c'e mexa. Xo 'ñe c'o o̱ discípulo.
15 O mama c'ua e Jesús:
—Me rí negö c'ü 'natjo c'ua rá siji c'ü rga sũpcöji ne mbaxua ante c'ü rá
sufregö.
16 Rí xi'tsc'öji, dya cja rá sigö c'ü rga sũpcö ne mbaxua; ya ra mbötcüji ja c'o
nzi ga mbö't'üji o ts'imë c'o ni zũpüji ne mbaxua. Nuc'ua, ngueje nu ja manda
Mizhocjimi cja rá sigöji na yeje 'ma.
17 O ndũ c'ua 'na vaso, cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi. O mama c'ua:
—Chũji nu, rí siji i̱ṉ texeji.
18 Rí xi'tsc'öji, dya cja rá sigö o̱ ndeje o uva hasta 'ma ra zädä c'ü rá mandagö
nutscö o 'ñevguegö Mizhocjimi, embeji c'o discípulo.
19 Cjanu o jñü c'ua 'na tjõmëch'i o unü 'na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o xënbi
c'ua c'o o̱ discípulo, o xipjiji:
—Nujnu ngue ín cuerpogö nu. Co nín cuerpogö, rá päjtc'ägöji c'ü rvi chũji.
Nu na cjagueji dya, dya rí jyombeñe rí tsjagueji nu, ngue c'ua rí mbenzgöji,
eñe.
20 Nuc'ua 'ma ya vi nguarü vi ziji c'e tjõmëch'i, e Jesús xo ndũ c'e vaso. O
yepe o unü 'na pöjö ja c'o nzi va jñü c'e tjõmëch'i. Cjanu o xipji c'o o̱ discípulo:
—Nujnu ngue ín tsjigö nu. C'ü rga pjödü ín tsji rá tũgö, ngue c'ü rgui
pãrãgueji c'ü ra perdonaots'üji Mizhocjimi ja c'o nzi va mama.
21 'Tsjijñiji c'ü rá xi'tsc'öji. Nu c'ü ra nzhögügö cja o̱ dyë yo nte ngue c'ua ra
mbötcüji, ngueje 'naja yo rrã sigöji o xëdyi.

22 C'ü rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, ngue c'ü ra mbötcüji ja c'o nzi va mama
Mizhocjimi. Pero juejme ne bëzo nu ra nzhögügö. Ra tsjapü Mizhocjimi me
ra sufre nu.
23 Nuc'ua anguezeji pötü va dyönüji cjó mi ngue anguezeji c'ü ro tsja a cjanu
ro nzhö e Jesús.

Se discute quién sería el más importante

24 C'e xõmü, c'o discípulo o zöji o jña cjó mi ngue anguezeji c'ü ro tsja xo'ñi.
25 Nuc'ua o mama e Jesús o xipjiji:
—C'o o̲ rey c'o nte c'o dya ma't'ü Mizhocjimi, me mandaji yo nte. Me xipjiji
c'ü pje ra tsja yo nte, maco ne c'o rey c'ü ra xiji me na jonteji.
26 Nu'tsc'eji, dya je rga cjatsc'eji nu. Bübüts'üji c'o ra ch'unü ra mbëzhiji na
nojo, pero ni jyodü ra pjösteji nza cja 'na t'i c'ü xe sëbi. Zö bübütsc'eji c'o ra
mandatsc'eji, pero ni jyodü ra mböxc'üji nza cja 'ma ri ngue 'na mbëpji.
27 ¿Ja ngue c'ü mamaji c'ü xenda na nojo? ¿Cjo ngue c'ü mimi cja mexa ga zi
o xëdyi, o ngue c'ü sirve o jñõnü? Ngueje c'ü mimi cja mexa. Maco rí pjöstegö
a ndetsc'eji.
28 'Zö dya ätcägö yo nte, zö me nugüji na ü, pero nu'tsc'eji sido i̲n̲ nzhodüji
co nuzgö.
29 Nguec'ua rí da'c'ü rí mandaji, ja c'o nzi va dyacügö mi Tatagö.
30 'Ma rá mandagö, nu'tsc'eji rí mimiji co nuzgö rá siji o xëdyi. Y rí tsjaji
juesi rí jñünpüji ngüenda c'o ín menzumüji a Israel c'o tsja cja c'o doce estado.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

31 Xo mama c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:
—Nu'tsc'e Simón, dyärä na jo c'ü rí xi'tsc'ö. E Satanás c'ü dya jo, o ch'unü
sjëtsi ra zöc'üji i̲n̲ texeji. Ne angueze rí xõgueji co nuzgö rí pjöt'üji, nza cja ga
mböt'ü o paxa 'ma pitsiji o ndëxü.
32 Nu'tsc'e Simón, rí pãrãgö ra mezhe 'na ndajme ra ndõ'c'ü c'ü dya jo. Pero
ró ö'tc'ü Mizhocjimi c'ü rí sido rí creozügö. 'Ma ra nzhogü in mü'bügue, rí
pjös'ü yo nin cjuarma xo ra zëzhiji.
33 O ndünrü c'ua e Simón Pedro o xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rí bübü dispuesto rá mëgövi, zö ra pantcavi a pjörü.
Xo rí bübü dispuesto rá tũgö co nu'tsc'e.
34 E Jesús o xipji:
—Nu'tsc'e Pedro, rí xi'ts'i, ante c'ü ra huë o tare, ya na jñi rgui mamague
c'ü dya i̲n̲ pãcãgö.

Se acerca la hora de prueba

35 O sido o ña e Jesús o xipji c'o discípulo:
—'Ma i̲ möcjeji i̲ ma zopjüji yo nte, ró xi'tsc'öji c'ü dya i̲ tsanaji o mape, ni xo
i̲ jñünüji o merio. Xo ró xi'tsc'öji c'ü dya i̲ tsidyiji c'o ri chin'ch'iji. ¿Cjo pje c'o
o bë'ts'iji 'ma?
O ndünrü c'ua anguezeji o mamaji:
—Iyö, dya pje bëtsijme.
36 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Nudya, c'o cãjãts'üji mape ra ngana c'o. Xo rí jñünüji o merio. Na ngue
dya cja ra recibidots'üji nza cja 'ma ot'ü. C'o dya jün o tjëdyi, ra mböji c'ü tëji
ra ndõmüji.

37 Na ngue rí xi'ts'iji c'ü ni jyodü ra zädä o̱ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava rá sufregö: “Yo nte ra mamaji c'ü me na s'o c'ü”, eñe. Jã, ni jyodü ra zädä texe c'ü ya t'opjü ja rga sufregö.

38 O mama c'ua c'o discípulo:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, bübü va yeje tjëdyi.

O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:

—Na jotjo co nujyo.

Jesús ora en Getsemaní

39 Cjanu o mbedye c'ua e Jesús o ma cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos, o ma'a ja c'o nzi ma cja o̱ tjũrü. Xo möji co c'o o̱ discípulo.

40 'Ma mü o zät'äji cja c'e t'eje, o mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—Dyötüji Mizhocjimi c'ü dya rí dyätäji c'ü dya jo 'ma ra zöc'üji, embeji c'o.

41 Nuc'ua cjanu o xõgü co anguezeji, o ma c'ua na ts'ijẽ, nza cja 'ma ja c'o sobü 'na ndojo 'ma cjó c'o pana. O ndüñijõmü c'ua va dyötü Mizhocjimi.

42 O mama:

—Mi Tatats'ügö. 'Ma rí ñegue, rí ts'a's'ü c'ü dya ra zädä c'ü rá sufregö. Pero dya rí tsjague c'ua ja rgá negö; tsjague c'ua ja nzi gui ñegue, eñe.

43 O 'ñetse c'ua 'na anxe c'ü vi 'ñeje a jens'e cja Mizhocjimi, o 'ñe tsjapü o zëzhi e Jesús.

44 Me ma sufre e Jesús. Xe ma ötü Mizhocjimi co texe o̱ mü'bü. O̱ jenzhe, me ma puncjü ma mbibi a jõmü nza cja o cji.

45 Nuc'ua 'ma mü o nguarü o dyötü Mizhocjimi, o böbü. Cjanu o ma c'ua nu ja mi bübü c'o o̱ discípulo. O chöt'üji ma ĩji, na ngue c'o mi cjijñiji ro sufre e Jesús.

46 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:

—¿Jenga i̱n ĩcjeji? Rí ñangaji rí dyötüji Mizhocjimi, ngue c'ua dya rí dyätäji c'ü dya jo, 'ma ra zöc'üji.

Llevan preso a Jesús

47 'Ma xe ma ña e Jesús, o säjä c'ua na puncjü o nte. Mi ot'ü a xo'ñi c'ü mi chjũ e Judas c'ü mi ngueje 'naja c'o doce discípulo. Cjanu o chëzhi c'ua cja e Jesús cjanu o zü'tp'ü o̱ jmi.

48 Nuc'ua e Jesús o xipji:

—Nu'tsc'e Judas. Rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Maco va ẽ sütcü ín jmi ngue c'ua yo va dyocjeji ra mbãcöji nguetscö e Jesús, ngue c'ua ra zinzgöji.

49 C'o mi dyoji e Jesús, 'ma mü o jñandaji c'ü ya ro zidyiji e Jesús, o xipjiji c'ua:

—¿Cjo na jo rá ya'büjme co tjëdyi yo?

50 Cjanu o tsja c'ua 'na c'o discípulo o ya'bü 'na tjëdyi 'naja c'o o̱ mbëpji c'ü mi mero ndamböcjimi, o jñüpcü o̱ ngõ cja o̱ jodyë.

51 O ndünrü c'ua e Jesús o mama:

—Iyö. Jyëziji ra tsjacüji c'ua ja c'o nzi ga neji, embeji c'o discípulo.

Nuc'ua e Jesús o jopcü c'ua c'ü o̱ ngõ c'e mbëpji.

52 Nuc'ua e Jesús cjanu o zopjü c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o comandante cja c'e templo, 'ñe c'o 'ñaja c'o pje mi pjëzhi c'o vi 'ñe zidyi e Jesús, o xipjiji:

—¿Jenga i̱n cjagueji a cjanu? I̱ pedyeji cja c'in jñiñiji va ẽ sücöji nza cja 'ma ri nguezgö 'na mbẽ, va jünji in chjëdyiji 'ñe in ngarroteji.

53 Pama mi bünc'öji co nu'tsc'eji cja c'e templo, maco dya mi sücügöji 'ma.
Pero nudya, ngue ne hora nu ya ch'a'c'üji rí tsjacöji yo. Ngue ne hora nu ya
ch'unü e Satanás c'ü dya jo, ra tsja ja c'o nzi ga ne.

Pedro niega conocer a Jesús

54 Nuc'ua anguezeji o pënch'iji e Jesús, cjanu o zidyiji cja o̲ ngumü c'ü mi
mero ndamböcjimi. 'Ma ya mi möji, e Pedro mi bëpjatjo na jẽ cja e Jesús.
55 'Ma mü o zät'äji, o 'ñõrüji c'ua 'na sivi a nde cja c'e tji, o mimiji c'ua o
pa't'üji. E Pedro xo mimi co anguezeji.
56 'Na ndixũ c'ü mi mbëpite nu, o jñandaji e Pedro mi junrü cja o̲ jya's'ü c'e
sivi. O nguin'chp'i c'ua o̲ jmi, cjanu o mama:
—Nujnu, nde mi dyoji e Jesús.
57 O ngädä c'ua e Pedro o mama:
—Dya rí pãrãgö nu.
58 Dya mezhe c'ua, c'ü 'naja nte o jñanda mi junrü nu e Pedro, cjanu o xipji:
—Xo ngue'tsc'e 'naja c'o nde mi dyoji e Jesús.
O mama c'ua e Pedro:
—Nu'tsc'e bëzo, dya nguetscö.
59 O mezhe c'ua 'na hora, cjanu o mama c'ua c'ü 'naja:
—Na cjuana rí pãrãgö, ne bëzo nu, nde mi dyoji e Jesús. Xo menzumü a
Galilea nu.
60 O mama c'ua e Pedro:
—Nu'tsc'e bëzo, dya rí pãrãgö c'ü i̲n̲ mangue.
Nuc'ua 'ma mi ña e Pedro, cjanu o huë c'ua 'na tare.
61 Nuc'ua e Jesús c'ü ín Jmugöji o jñandaji e Pedro. Nuc'ua e Pedro o mbeñe
c'o jña c'o vi xipji c'ín Jmugöji: “Ante c'ü ra huë o tare, ya na jñi rgui mamague
c'ü dya i̲n̲ pãcãgö”, vi 'ñeñe.
62 Nuc'ua e Pedro o mbedye a tji, me go huë co texe o̲ mü'bü.

Se burlan de Jesús

63 C'o bëzo c'o mi pjörü e Jesús, me mi cjapüji burla e Jesús, y mi päräji.
64 Cjanu o ngo'tp'üji o̲ ndö co 'na ts'imbayo. Cjanu o ya'büji o̲ jmi, o xipjiji:
—'Ma o 'ñempc'e Mizhocjimi, mamague cjó ngue c'ü o mbäräts'ü, embeji.
65 Y pje c'o nde mi xipjiji ma zadüji.

Jesús delante de la Junta Suprema

66 Nuc'ua 'ma ya mü o jyans'ü, o jmurü c'ua c'o tita c'o pje mi pjëzhi cja c'e
jñiñi, 'ñe c'o ndamböcjimi, 'ñe c'o mi xöpü o̲ ley Mizhocjimi. O zidyiji c'ua e
Jesús nu ja ro jñünpüji ngüenda. O jñünpüji c'ua ngüenda o xipjiji:
67 —¿Cjo ngue'tsc'e e Cristo? Xitsijme.
O ndünrü c'ua angueze o xipjiji:
—Zö ro xi'ts'iji, pero dya i̲n̲ creozüji.
68 Nu 'ma xo ro önnc'ügöji, dya xo ri chjünrügueji. Dya xo ri xäcäzüji.
69 Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, dya ra mezhe rá ma mimi cja o̲ jodyë
Mizhocjimi c'ü me na zëzhi.
70 Texeji o mamaji c'ua:
—¿Cjo ngue'tsc'e o̲ T'its'ü Mizhocjimi 'ma?
O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Jã, nguezgö c'ua ja vi mangueji.
71 Anguezeji o mamaji c'ua:
—¿Pje xe ni jyodü o testigo? Nuzgötsjëji ró äräji c'o o mama.

23

Jesús ante Pilato

1 Cjanu o böbüji c'ua texeji, cjanu o zidyiji c'ua e Jesús cja e Pilato.
2 O mbürü o xipjiji e Pilato c'ü vi tsja na s'o e Jesús, o mamaji:
—Nu ne bëzo nu, ró tö'tp'üjme mi onpü yo ín menzumügöjme, mi xipjiji c'ü dya cja ra dyätäji c'ü in gobiernogue. Mama c'ü dya rá cjõ't'üjme o contribución e César. Xo mama c'ü nguetsjë angueze e Cristo c'ü te'be yo nte ra manda.
3 O mama c'ua e Pilato o xipji e Jesús:
—¿Cjo i̱ṉ reygue cja yo menzumü a Israel?
O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:
—Jã, nguetscö c'ua ja vi mangue.
4 Nuc'ua e Pilato, o xipji c'o ndamböcjimi 'ñe c'o nte:
—Dya pje rí tö'tp'ügö c'o na s'o ne bëzo nu.
5 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o nte, sido mi xipjiji e Pilato c'ü vi tsja na s'o e Jesús, o mamaji:
—Nujne bëzo nu, xöpü yo nte texe cja yo ín jñiñigöjme. O mbürü a ma a Galilea. Nuc'ua ma ẽjẽ ma xöpü texe cja yo jñiñi hasta 'ma cja mü o säjä a 'ñeva a Jerusalén, xo xöpü va. Nguec'ua yo nte ne ra tsjaji o chũ, dya cja ra dyätäji in gobiernogue, mi eñeji ma ngöt'üji e Jesús.

Jesús ante Herodes

6 Nuc'ua e Pilato 'ma mü o dyärä c'o vi mamaji, cjanu o tsja c'ua t'önü:
—¿Cjo menzumü a Galilea ne bëzo?
7 Nuc'ua e Pilato, 'ma mü o mbãrã c'ü je mi menzumü e Jesús a Galilea, o manda c'ua ro zidyiji e Jesús cja e rey Herodes c'ü mi bübü a Jerusalén c'o pa c'o. Na ngue ngueje e Herodes c'ü mi manda a Galilea.
8 Nuc'ua e Herodes, 'ma mü o jñanda e Jesús, me co mäjä na puncjü. Na ngue ya vi mezhe mi ne ro jñanda, na ngue mi ärä c'ü me mi näntji e Jesús. Mi te'be c'ü ro tsja e Jesús o señal c'o me na nojo, ngue c'ua ro jñanda.
9 Nguec'ua va tsjapü na puncjü t'önü e Jesús. Pero dya go ndünrü.
10 Xo mi cãrã nu c'o ndamböcjimi 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi. Me mi ñaji ma ngöt'üji e Jesús.
11 E Herodes 'ñe c'o o̱ tropa, me mi mbãxtjoji e Jesús mi cjapüji menu. Cjanu o jyecheji c'ua 'na bitu c'ü me mi muvi, c'ü mi nza cja c'o je'e o rey. Nuc'ua cjanu o manda o zidyiji na yeje cja e Pilato.
12 E Pilato 'ñe e Herodes ot'ü mi üvi. Pero c'e pa c'ü, o jovi.

Jesús es sentenciado a muerte

13 Nuc'ua e Pilato o zojnü texe c'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o mi pjëzhi na nojo 'ñe c'o nte.
14 O xipjiji:
—Nu'tsc'eji i̱ sinquigöji ne bëzo nu, i̱ xitsiji c'ü onpü yo nte ngue c'ua ga ne ra tsjaji revolución. Pero dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Ró önügö na jo ne bëzo; i̱ dyäräji i̱ṉ texeji. Dya pje ró tö'tp'ügö c'o i̱ṉ mangueji.
15 Ni xo ri ngue e Herodes, dya pje xo chö'tp'ü nu. Nguec'ua va manda i̱ sigueji na yeje a 'ñeva. Dyäräji na jo. Dya pje tsja c'o na s'o ne bëzo, c'o rga pö't'üji.
16 Pero ante c'ü rá eme libre, rá manda ra jyüt'üji o chirrio, eñe e Pilato.

17 Tsjë'ma mi cjaji c'e mbaxua c'ü mi chjũ Pascua, y tsjë'ma mi cja c'o nte mi ötüji e Pilato ro 'ñeme libre 'na bëzo c'ü ma o'o a pjörü. Nuc'ua e Pilato mi eme c'ua libre c'e nte.
18 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o nte, dya neji c'ü ro 'ñemeji libre e Jesús. Nguec'ua va mapjüji texeji o mamaji:
—Pö't'ü ne bëzo. Rí negöjme rí 'ñeme libre e Barrabás, eñe c'o.
19 E Barrabás vi pant'aji a pjörü na ngue vi pjütü 'na chũ a Jerusalén, vi chũji c'e gobierno, y mi pö't'ü o nte.
20 E Pilato ndo zopjütjo na yeje c'o nte, na ngue mi ne ro 'ñeme libre e Jesús.
21 Pero anguezeji o mapjüji c'ua na jens'e o mamaji:
—Chät'äji cja ngronsi, chät'äji cja ngronsi.
22 Nuc'ua c'ü na jñi, o mama c'ua e Pilato o xipjiji:
—¿Pje ni mbë c'ü o tsja c'ü na s'o? Dya pje rí tö'tp'ügö c'o na s'o c'ü rga pö't'üji. Pero ante c'ü rá eme libre, rá manda ra jyüt'üji o chirrio, eñe.
23 Pero c'o ndamböcjimi 'ñe c'o nte sido mi mapjüji na jens'e, sido mi mamaji c'ü mi jyodü ro ndät'äji e Jesús cja ngronsi. O ndõji na ngue sido mi mapjüji.
24 Nguec'ua e Pilato o mama c'ü ro tsja ja c'o nzi ma dyörü anguezeji.
25 O 'ñeme c'ua libre c'e bëzo ja c'o nzi ma dyörüji; maco vi tsja c'o na s'o. C'ü vi pant'aji a pjörü, ngue c'ü vi pjütü 'na chũ 'ñe mi pö't'ü o nte. E Pilato xo manda c'ü ro ndät'äji e Jesús ja c'o nzi ma neji.

La crucifixión

26 'Ma ya mi sidyiji e Jesús ro ma ndät'äji cja ngronsi, o pënch'iji 'na bëzo c'ü mi menzumü a Cirene c'ü vi 'ñeje cja juajma. Nuc'ü, mi chjũ Simón c'ü. O tsjapüji e Simón ro nduns'ü c'e ngronsi ro bëpja cja e Jesús.
27 Mi bëpja ma möji na puncjü o nte. Na puncjü c'o ndixũ me mi ndumüji ma huëpiji e Jesús.
28 E Jesús o jñanda c'o ndixũ o xipjiji:
—Nu'tsc'eji ndixũ i̲n̲ menzumüji a Jerusalén, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Dya rí huëji por nutscö; huëtsjëgueji 'ñe rí huëpiji in ch'igueji.
29 Na ngue ra zädä c'o pa 'ma me rí sufregueji. Nguec'ua ra mamaji: "Xenda rvá jo 'ma dya ro muxt'i yo ndixü 'ñe 'ma dya ro ndunteji 'ñe 'ma dya ro jötüji o lëlë", ra 'ñeñeji. Na ngue ra sufreji na puncjü.
30 Nuc'ua ra mama c'o nte: "Quera ro yëbi yo t'eje 'ñe yo ts'it'eje ro ndivguiji. Xe na jo que na ngue c'ü rá sufregöji yo na s'ëzhi", ra 'ñeñeji.
31 Nutscö, zö dya pje ró cjagö, pero rá sufregö na puncjü. Nadya yo menzumü va yo tuns'ü na puncjü o̲ nzhubü, ¿pje ra tsjapüji yo?, eñe e Jesús.
32 'Ma mü o zidyiji e Jesús, xo mi sidyiji yeje bëzo c'o xo ro ndät'äji cja ngronsi. Nuc'o, vi tsja na s'o c'o.
33 Nuc'ua 'ma mü o zät'äji nu ja mi chjũ T'ejeñinte, o ndät'äji cja ngronsi nu, e Jesús 'ñe c'o vi tsja na s'o. 'Naja c'ü o ndät'äji cja ngronsi cja a lado o̲ jodyë e Jesús; 'naja c'ü o ndät'äji c'ü 'nanguarü.
34 O mama c'ua e Jesús:
—Mi Tatats'ü i̲n̲ bübü a jens'e, rí ö'tc'ü rí perdonaogue yo. Na ngue dya pãrãji c'ü cjacü yo, eñe.
Nuc'ua c'o tropa o eñeji cjó ngue c'ü ro tsjapü o̲ cjaja c'o o̲ bitu e Jesús.
35 C'o nte mi böbü mi jandaji e Jesús. Anguezeji 'ñe c'o pje mi pjëzhi, me mi cjapüji burla e Jesús mi mamaji:

—Maco mamaji o mbös'ü na puncjü o nte nu, maco dya sö ra 'ñemetsjë ra dagü cja ne ngronsi. Maco mi mama ngueje nu o juajnü Mizhocjimi ra manda, maco dya dagü dya cja ne ngronsi, eñeji.

36 C'o tropa xo mi cjapüji burla e Jesús. Mi chëzhiji cja o̲ jmi e Jesús, mi unüji ro zi o vino c'o dya nda ma jo.

37 Mi xipjiji:

—Nu 'ma ngue'tsc'e o̲ rey yo menzumü a Israel, ts'ügütsjë dya, dyagü cja ne ngronsi.

38 A xes'e cja o̲ ñi c'e ngronsi, mi cuat'ü 'na xiscõmü c'ü mi t'opjü o letra c'e jña griego, 'ñe o latín 'ñe hebreo. Mi t'opjü a cjava: “Nujnu, o̲ Rey yo menzumü a Israel nu.”

39 Nuc'ua 'naja c'o vi tsja na s'o c'ü xo mi dät'ä nu, o zadü e Jesús o xipji:

—Nu 'ma ngue'tsc'e e Cristo, 'ñemetsjë dya, dyagü cja ne ngronsi. Xo rí 'ñevguegöbe libre.

40 O ndünrü c'ua c'ü 'naja c'ü mi dät'ä nu, o huënch'i o xipji:

—Nu'tsc'e, dya i̲n sũgue Mizhocjimi. ¿Jenga i̲n sadügue ne bëzo? Nujnu, xo na sufre yo rrã sufregövi.

41 Nutscövi, rí merecidovi rá sufregövi yo, na ngue ró cjavi c'o me na s'o. Pero ne bëzo, dya pje tsja nu.

42 O sido o ña c'ua c'e bëzo o xipji e Jesús:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rí ö'tc'ü c'ü rí mbenzegö 'ma rí nzhogue na ye rí ẽ mandague, eñe.

43 O ndünrü c'ua e Jesús o xipji:

—Dyärä na jo c'ü rá xi'tsc'ö. Ne pa dya, rí bübügue co nutscö a jens'e nu ja me na zö.

Muerte de Jesús

44 Nuc'ua 'ma mü o zünü jñisiarü, o bëxõmü c'ua texe cja ne xoñijõmü hasta 'ma mü o zünü jñi c'ü nzhä.

45 O bëxõmü e jyarü. Y o chödü a nde c'e manta c'ü mi cjot'ü a mbo cja c'e templo nu ja me ma sjũ.

46 Nuc'ua e Jesús o mapjü na jens'e o mama:

—Nu'tsc'e mi Tatats'ügö, sinngui dya ín aljma.

Nuc'ua 'ma mü o nguarü o mama c'o, cjanu o ndũ c'ua.

47 Nuc'ua c'ü mi manda c'o tropa, 'ma mü o jñanda c'o me na nojo, o ma't'ü Mizhocjimi o mama:

—Ne bëzo, na cjuana c'ü dya tsja c'o na s'o.

48 Na puncjü o nte c'o vi ma jñanda pje ro tsjapüji e Jesús. 'Ma mü o jñandaji ja va ndũ, o nzhogüji mi ya'büji o tijmiji. Na ngue me mi sũji 'na pje ro zädä.

49 C'o mi dyoji e Jesús, ma böbütjoji na jẽ, xo jñandaji. Xo 'ñe c'o ndixũ c'o mi pöji e Jesús ndeze 'ma mü o mbürü o xöpü c'o nte a Galilea.

Jesús es sepultado

50 Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ José. Mi menzumü a Arimatea c'ü mi tsja cja c'e estado de Israel. Ma jonte c'e bëzo, y mi cja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi. Mi ngue 'na c'o mi pjëzhi na nojo c'o mi jün ngüenda.

51 Pero dya go ne c'o vi tsja c'o 'ñaja, 'ma mü o mamaji mi jyodü ro mbö't'üji e Jesús. Mi te'be c'ü ro ẽ manda nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi.

52 Nuc'ü, o ma c'ua cja e Pilato o ma dyötü c'ü o̲ cuerpo e Jesús.

53 Cjanu o ma ts'üpcü c'ü o̱ cuerpo cja c'e ngronsi. Cjanu o mböch'ü 'na bitu. Cjanu o ma ngöt'ü cja 'na cueva c'ü vi dyö't'üji cja peña, c'ü dya cjó be mi cöt'üji.
54 Nu c'e pa c'ü, ngue 'ma mi preparao c'o menzumü a Israel, na ngue c'ü na jyas'ü mi ngue c'e pa 'ma söyaji. Ya mi ngue ro nguibi e jyarü, ya mi ngue ro mbürü c'e xabaro.
55 C'o ndixũ c'o mi pöji e Jesús ndeze 'ma mü o mbürü o xöpü c'o nte a Galilea, xo möji e José. O ma nuji c'e cueva ja ngöt'üji o̱ cuerpo e Jesús.
56 Cjanu o nzhogüji a Jerusalén, o dyät'äji o perfume 'ñe o ungüento, ngue c'ua ro ma ngosp'üji o̱ cuerpo e Jesús. Nuc'ua c'ü na ye nu pa, 'ma mi söya yo menzumü a Israel, o söya c'ua c'o ndixũ ja c'o nzi ma mama cja c'o o̱ mandamiento Mizhocjimi.

24

La resurrección de Jesús

1 Nuc'ua c'ü ot'ü pa nu ngo'o 'ma ya ma jya's'ü, o ma c'o ndixũ cja c'e cueva, o ndunüji c'o perfume c'o vi dyät'äji. Xo möji c'o 'ñaja ndixũ.
2 'Ma mü o zät'äji cja c'e cueva, o chöt'üji ya vi chjen'chp'eji c'e tralaja c'ü mi c'ot'ü c'e cueva.
3 Pero 'ma mü o cjogüji a mbo, dya chöt'üji c'ü o̱ cuerpo e Jesús c'ín Jmugöji.
4 Go zũji c'ua, dya mi pãrã pje ro tsjaji. 'Nango jñetse c'ua yeje anxe c'o mi 'ñetse nza cja o bëzo, mi böbüvi o̱ jmiji, me mi juëns'i o̱ bituvi.
5 Me go pizhi c'ua c'o ndixũ o ñücüji a jõmü. O mama c'ua c'o anxe o xipjiji:
—¿Jenga i̱n jodüji a nde cja yo añima nu c'ü bübütjo?
6 Dya bübü va c'ü; ya tetjo. Mbeñeji na jo c'o o xi'tsc'eji e Jesús 'ma mi bübü a Galilea.
7 O xi'tsc'eji c'ü vi 'ñeje cja Mizhocjimi pero mi jyodü ro nzhöji angueze cja c'o nte c'o cja na s'o, ro ndät'äji cja ngronsi. Nuc'ua c'ü na jñi nu pa, ro tetjo ro bübütjo na yeje, eñe c'o anxe va xipjivi c'o ndixũ.
8 O mbeñe c'ua c'o ndixũ c'o vi mama e Jesús.
9 Cjanu o mbedyeji nu, o möji c'ua nu ja mi cãrã c'o once apóstole 'ñe c'o 'ñaja, o ma xipjiji c'o vi mama c'o anxe.
10 C'o o ma xipji c'o apóstole, mi ngueje e María Magdalena 'ñeje e Juana 'ñe e María c'ü nu nana e Jacobo. Xo mi ngue c'o 'ñaja ndixũ c'o mi dyoji.
11 C'o apóstole o nguijñiji c'ü mi jyo c'o ndixũ. Nguec'ua dya go creoji c'o o xipjiji.
12 Pero e Pedro ixco cjuan'di go ma cja c'e cueva. 'Ma mü o zät'ä nu, o dänä o jñanda a mbo. C'ü o jñanda, nguextjo c'e manta c'ü vi mböch'üji o̱ cuerpo e Jesús. Cjanu o ma c'ua, me mi cjijñi pje mi ne ro mama c'o vi jñanda.

En el camino a Emaús

13 C'e pa c'ü, yeje anguezeji mi mëvi cja 'na ts'ijñiñi c'ü ni chjũ Emaús. C'e jñiñi mi jyadüvi once kilómetro a Jerusalén.
14 'Ma mi pëvi, mi pötma mamavi ja va ndät'äji e Jesús cja ngronsi 'ñe ja va ngöt'üji cja cueva. Xo mi mamavi ja ga cja c'o vi mama c'o ndixũ c'ü vi te e Jesús.
15 'Ma mi ñavi 'ñe mi pötma dyönüvi, nuc'ua e Jesús o chëzhi ts'ë c'ua, cjanu o möji c'ua.
16 Anguezevi o jñandavi e Jesús, pero dya mbãrãvi c'ü mi ngue e Jesús.
17 O mama c'ua e Jesús o xipjivi:

—¿Pje ni mbë c'o pötqui mamavi gui mëvi, nguec'ua me i̱ṉ ndumüvi?, eñe e Jesús.

18 'Naja c'o bëzo mi chjũ e Cleofas. O ndünrü c'ua o xipji e Jesús:

—¿Cjo dya i̱ṉ bübügue va a Jerusalén? Maco texe yo nte pãrãji c'o o zädä va yo pa yo.

19 O ndünrü c'ua e Jesús o dyönüvi:

—¿Pje ni mbë c'o o zädä?

O ndünrüvi c'ua o xipjivi:

—Ngueje c'o o tsjapüji e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret. Mizhocjimi o 'ñeme ro zopjü yo nte. Mi cja ja c'o nzi ma ne Mizhocjimi; mi ña na jo o̱ jña Mizhocjimi y mi cja c'o me na nojo. Nguec'ua yo nte me mi nändji c'ü, me mi mamaji c'ü me ma jo c'ü.

20 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja ín menzumüji c'o pjëzhi na nojo, o zidyiji e Jesús nu ja jñünpüji ngüenda. Y o mbö't'üji cja ngronsi.

21 Nutscöjme mi dyocjöjme e Jesús, mi pëzhgöjme mi ngue angueze c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ro salvazüji nutscöji rí menzumüji a Israel, ro 'ñevgueji libre cja c'o nugüji na ü. Pero ya pa jñi pa ndeze 'ma mü o ndũ.

22-23 Mi xõrü, ts'i vi mbedye ja nzi ndixũ c'o ín dyocjöjme o möji cja c'e cueva nu ja ngöt'üji e Jesús. Dya chöt'üji c'ü o̱ cuerpo pero 'ma mü o nzhogüji, o xitsijme c'ü o jñetse yeje anxe c'o o xipjiji c'ü ya te e Jesús ya bübütjo na yeje. Nguec'ua ró sũgöjme ró mamajme: "Xa'ma ya te e Jesús. Pero, ¿pãrã cjo na cjuana?", ró mamajme a cjanu.

24 Nguec'ua bübü ja nzi c'o ín dyocjöjme c'o o ma cja c'e cueva o ma nuji. O chöt'üji ja c'o nzi va mama c'o ndixũ, dya cja mi o'o e Jesús a mbo cja c'e cueva. Pero dya jñandaji c'ü. Nguec'ua, ¿pãrã cjo ya tetjo?

25 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjivi:

—Nu'tsc'evi, dya i̱ṉ pãrãvi na jo c'o o dyopjü c'o profeta. Dya i̱ jyëzi ro zi'ch'i in mü'büvi c'o jña. Nguec'ua dya i̱ṉ creovi texe c'o o dyopjüji.

26 Mi jyodü e Cristo me ro sufre rvá ndũ, cja rrũ ma c'ua a jens'e nu ja ra manda, eñe e Jesús.

27 Nuc'ua e Jesús o xipjivi pje mi ne ro mama c'o o̱ jña Mizhocjimi c'o vi dyopjü e Moisés 'ñe c'o vi dyopjü texe c'o profeta. Nde vi dyopjüji ja rvá cja e Cristo.

28 Ya mi ngue ro zät'äji cja c'e ts'ijñiñi nu ja mi möji. E Jesús mi cjapü c'ü ro cjogütjo xe ro ma c'ü 'na jñiñi.

29 Nuc'ua anguezevi o züjmüvi c'ua o xipjivi:

—Oxque co nutscöbe na ngue ya nzhä, dya ra mezhe ra xõmü, eñevi.

Nguec'ua o cjogüji a mbo cja c'e ngumü ro oxüji.

30 Nuc'ua 'ma ya ma jũji cja mexa, e Jesús o jñü c'ua 'na tjõmëch'i, cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi, cjanu o xënbivi c'ua.

31 Nuc'ua ixco xogü o̱ ndövi, cja mbãrãvi c'ua c'ü mi ngue e Jesús c'ü mi ñaji. Nuc'ua 'nangua ojtjo c'ua e Jesús; dya cja jñandavi.

32 Nuc'ua o pötü va mamavi:

—'Ma ró ñaji e Jesús cja 'ñiji, 'ma o xitsivi pje ne ra mama c'o o̱ jña Mizhocjimi, me go zi'ch'i ín mü'büvi y me ró mäcjövi, eñevi.

33 Ixco nzhogüvi o mëvi c'ua a Jerusalén. 'Ma mü o zät'ävi, o chöt'üvi ya vi jmurü c'o once apóstole 'ñe c'o mi dyoji.

34 O mama c'ua anguezeji o xipjiji c'o yeje c'o cja vi säjä:

—Ya tetjo c'ü ín Jmugöji. E Pedro o jñanda c'ü bübütjo c'ü, embeji c'o yeje.

35 Anguezevi o mamavi c'ua c'ü vi chjëji e Jesús cja 'ñiji pero dya mi pãrãvi
cjo mi ngue c'ü. Cja mbãrãvi 'ma mü o xënbivi c'e tjõmëch'i cjanu o unüvi.

Jesús aparece a los discípulos

36 'Ma mi mamaji c'o, jo ni 'ñetse c'ua e Jesús a nde anguezeji o zenguaji.
37 Nuc'ua anguezeji me go zũji. Mi pëzhiji mi ngue 'na espíritu c'ü mi 'ñetse
nza cja 'na nte.
38 Nuc'ua e Jesús o mama c'ua:
—Dya rí sũji; dya rí tsjijñiji.
39 Jñandgaji c'ü nguetscö e Jesús. Chjönngüji ngue c'ua rí pãrãgueji c'ü dya
nguezgö 'na espíritu. Na ngue bübü ín ts'ingue 'ñe ín nzho'dyë.
40 'Ma mü o mama a cjanu, cjanu o jíchiji o̱ dyë 'ñe o̱ ngua.
41 Anguezeji me co mäji c'ua na puncjü. Pero o nguijñiji: "Pãrã, ¿cjo na
cjuana yo rí jandagöji 'ñe yo rí äräji", eñeji. Nguec'ua dya nda mi creoji cjo
vi te e Jesús. O mama c'ua e Jesús:
—¿Cjo bübü pje rá sigö?
42 Nuc'ua o unüji 'na përaso o jmõ c'ü vi jñaxaji, cja na 'ñe 'na përaso o panal
c'ü mi po'o o miel.
43 O jñü c'ua e Jesús c'e jmõ 'ñe c'e panal, cjanu o zi c'ua; anguezeji o jñandaji.
44 O mama c'ua e Jesús o xipjiji:
—'Ma ot'ü mi bübügö co nu'tsc'eji, ró xi'tsc'öji c'ü mi jyodü ro zädä c'o t'opjü
cja c'o ley c'o o dyopjü e Moisés, 'ñe c'o o dyopjü c'o profeta, 'ñe c'o t'opjü cja
yo salmo. C'o ró xi'tsc'öji, ngueje yo ya zädä.
45 Nuc'ua e Jesús o zopjüji, nguec'ua va mbãrãji pje mi ne ro mama c'o mi
t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi.
46 Cjanu o xipjiji:
—C'ua ja nzi ga t'opjü o̱ jña Mizhocjimi, mi jyodü ro tũgö nuzgö e Cristo, cja
rrũ tetcjö c'ü na jñi nu pa.
47 Xo ni jyodü ra zopjüji yo nte ra xipjiji ra 'ñench'ezüji o̱ mü'büji ra jyëziji
c'o na s'o. A cjanu ra perdonaoji c'o na s'o c'o vi tsjaji. Ot'ü ra zopjüji yo cãrã
a Jerusalén, cja rrũ ma zopjüji yo cãrã texe cja ne xoñijõmü.
48 Ngue'tsc'eji i̱ jñandgueji yo o zädä, ngue'tsc'eji rí zopjüji yo nte.
49 Rá täjä o̱ Espíritu Mizhocjimi ra ẽjẽ ra ẽ bübü cja in mü'büji ja c'o nzi va
mama Mizhocjimi. Rí che'beji va a Jerusalén hasta 'ma cja ra ẽjẽ a jens'e, ra
'ñe dya'c'üji o̱ poder ja rgui zopjüji yo nte.

Jesús sube a los cielos

50 'Na nu pa, e Jesús o möji c'o apóstole o zät'äji c'ü 'nanguarü a Betania.
Nuc'ua e Jesús o c'uã's'ã c'ua o̱ dyë o dyötpü Mizhocjimi c'o o̱ apóstole.
51 'Ma mi ötpüji Mizhocjimi, ixco ma c'ua e Jesús go zidyi Mizhocjimi a
jens'e.
52 Anguezeji o ndüñijõmüji o ma't'üji c'ua e Jesús. Cjanu o nzhogüji a
Jerusalén, me mi mäji.
53 Sido mi pöji cja c'e templo mi unüji 'na pöjö Mizhocjimi. Je va cjanu,
amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

1 Mi jinguã 'ma dya be mi ät'ä Mizhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, ya exmi
bübü e Jña'a. E Jña'a ngueje o̲ T'i Mizhocjimi. E Jña'a mi bübüvi Mizhocjimi.
Ngueje Mizhocjimi nu e Jña'a.
2 Nunu, ya exmi bübüvi Mizhocjimi.
3 Texe yo bübü ngueje e Jña'a o dyät'ä.
4 Ngue angueze c'ü dacüji c'ü rí bübüji. Ngueje angueze c'e jya's'ü ngue c'ua
ra sö rá pãrãji Mizhocjimi.
5 C'e Jña je jya's'ü cja e bëxõmü. E bëxõmü, dya sö'ö ra ts'a's'ü e jya's'ü.
6 Mi bübü 'naja bëzo c'ü mi chjũ Juan. Mizhocjimi o juajnü c'e bëzo.
7 O xipji c'o nte ja ma cja c'e jya's'ü, ngue c'ua ro 'ñench'e o̲ mü'büji c'ü.
8 E Juan dya mi ngueje c'e jya's'ü. C'ü vi juajnü Mizhocjimi c'ü, ngue c'ü ro
xipji c'o nte ja ma cja c'e jya's'ü.
9 E Jña'a c'ü ngue c'e jya's'ü c'ü na cjuana, ya mi ngue ro mbürü ro pëpji va.
Nuc'ü, ngue c'e jya's'ü, ngue c'ua yo nte sö ra mbãrã Mizhocjimi.
10 Mi bübü cja ne xoñijõmü. Ngueje angueze o dyät'ä ne xoñijõmü. Pero c'o
mi cãrã cja ne xoñijõmü, dya o tsjapüji ngüenda que ngueje c'e jya's'ü c'ü na
cjuana.
11 Nuc'ua o mimi cja ne xoñijõmü; o jmus'ü cja c'o menzumü a Israel. Pero
anguezeji dya go säjäji, zö mi ngue o̲ menzumüji c'ü.
12 Pero texe c'o o säjä, 'ñe o 'ñench'e o̲ mü'büji; nuc'o, o unüji c'ü nguejeji o̲ t'i
Mizhocjimi.
13 C'ü ni tsjacöji o̲ t'izgöji Mizhocjimi, dya ngue c'ü vi muxcüji c'o ín tataji;
ngue c'ü je ga ne a cjanu Mizhocjimi.
14 C'e Jña'a c'ü ngue e Jesucristo, o ẽ jmus'ü cja ne xoñijõmü nza cjazgöji rí
nteji. O mimi a nde nu ja rí cãrãjme. Ró nugöjme c'ü me na zö angueze. Me na
zö na ngueje nguetjo c'ü 'natjo o̲ T'i Mizhocjimi. Nuc'ü, ró unnc'öjme ngüenda
c'ü me s'iyazügöji, y na cjuana c'o o mama.
15 E Juan o mama c'o ma cjuana ja ga cja e Jesucristo. O mama na zëzhi:
—Nunu ngueje nu mi xi'ts'igöji nu 'ma ró xi'ts'iji: "Nu c'ü va bëpjazügö ra
ot'ü, na ngueje ya exmi bübü 'ma dya be rmí bübügö."
16 E Jesucristo me s'iyazüji; dacüji texe c'o ni jyodü ín mü'büji.
17 Mi jinguã e Moisés o unü c'ü o̲ ley Mizhocjimi c'o ín mboxatitagöji.
Nudya, ya ẽjẽ e Jesucristo. Nguec'ua rgá pãrãgöji me s'iyazüji Mizhocjimi,
y na cjuana c'o ya mama.
18 Dya cjó janda Mizhocjimi. Pero c'ü 'natjo o̲ T'i Mizhocjimi o jítscöji ja ga
cja Mizhocjimi. Angueze pãtpã o̲ mü'bü Mizhocjimi.

Juan el Bautista habla en favor de Jesucristo

19 'Na nu pa'a, c'o mi menzumü a Jerusalén o ndäjäji c'o ro ma tsjapü t'önü
e Juan. O ndäjäji o mböcjimi 'ñe o Levita o zät'äji cja e Juan, o dyönüji:
—¿Cjó ngue'tsc'e?
20 E Juan exo xipjiji c'ü na cjuana. O mama:
—Nuzgö, dya nguetscö e Cristo.
21 O dyönüji c'ua:

—¿Cjó ngue'tsc'e 'ma? ¿Cjo ngue'tsc'e Elías?
O mama:
—Nuzgö, dya nguetscö.
Xo o dyönüji:
—¿Cjo ngue'tsc'e c'e profeta c'ü rí te'bejme ra ẽjẽ?, eñeji.
O ndünrü e Juan, o mama:
—Jiyö. Dya nguetscö.
22 O xipjiji c'ua:
—Xitscöjme cjó ngue'tsc'e, ngue c'ua rá xipjijme nu c'o o ndäcjäjme. ¿Pje in̲ mamague dya, cjó ngue'tsc'e?
23 O mama c'ua e Juan:
—In̲ pãrãgueji ja va mama c'e profeta Isaías. O mama c'ü ro bübü cja ndajyadü 'na nte c'ü ri mapjü ri xipji yo nte: "Jyëziji c'o 'ñiji c'o na s'o, na ngueje ya ra ẽjẽ c'ín Jmugöji", ro 'ñeñe. Nguetscö c'e nte c'ü o mama c'e profeta, eñe e Juan.
24 Ngue c'o fariseo c'o vi ndäjä o mböcjimi 'ñe o Levita cja e Juan.
25 O dyönüji:
—¿Jenga in̲ jichigue co ndeje yo nte 'ma dya ngue'tsc'e e Cristo, 'ma dya xo ngue'tsc'e e Elías, ne ri ngue'tsc'e c'e profeta?, mi eñeji.
26 O ndünrü c'ua e Juan, o mama:
—Nutscö rí jichi yo nte cja ndeje. Bübü a nde nu va in̲ cãrãgueji 'naja nu c'ü dya in̲ pãrãgueji;
27 ngueje nu va bëpjazügö. Nutscö dya pje pjëtscö. Nuc'ü, me pjëzhi na nojo.
28 Nuyo, je o zädä a Betábara, 'naja jñiñi cja c'ü 'nanguarü c'e ndare c'ü ni chjũ Jordán, nu ja je mi jichi yo nte, e Juan.

Jesús, el Cordero de Dios

29 C'ü na yejnu pa'a o jñanda e Juan, ma ẽjẽ e Jesús nu ja mi bübü angueze. O mama c'ua e Juan:
—Jñandaji dya. Va ẽjẽ nu c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra ndunbü o̲ nzhubü yo cãrã cja ne xoñijõmü. Ngueje o̲ Ts'imë Mizhocjimi.
30 Ngueje nu ró xi'ts'iji nu, va bëpjazügö 'naja bëzo c'ü ra zopjü yo nte. Ya exmi bübü, 'ma dya be rmí bübügö. Ngueje nu xenda pjëzhi que na nguetscö.
31 Nuzgö dya mi pãrãgö c'ü pje pjëzhi nu. Rvá ẽjẽgö rvá jichite cja ndeje ngue c'ua yo menzumü a Israel ra mbãrãji angueze.
32 O sido o ñatjo e Juan, o mama:
—Ró janda o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü ma sjöbü a jens'e nza cja 'na mbaro. Je o ẽ söya a xes'e angueze.
33 Nuzgö, dya mi pãrãgö c'ü pje pjëzhi nu. Pero Mizhocjimi, nu c'ü o juancö ró ẽ jichi cja ndeje yo nte, ya vi xitsi: "Nu c'ü rí jñanda ra zät'ä ín Espíritugö c'ü ra söya a xes'e angueze ngueje c'ü ra ndäjä o̲ Espíritu Mizhocjimi ra bübü cja o̲ mü'büji."
34 Ró jandagö o ẽjẽ o̲ Espíritu Mizhocjimi co nu e Jesús, nguec'ua rí xi'ts'iji na cjuana, exi ngueje nu o̲ T'i Mizhocjimi nu.

Los primeros discípulos de Jesús

35 C'ü na yejnu pa'a mi bübütjo nu, e Juan co yeje c'o o̲ discípulo.
36 O jñanda e Juan mi cjogü e Jesús. O mama c'ua:
—Pa nu, o̲ Ts'imë Mizhocjimi.
37 O dyärä c'ua yeje c'o o̲ discípulo e Juan. Ya ndünt'üvi c'ua a xütjü e Jesús.
38 O ñezhe c'ua e Jesús. O jñanda mi tjünt'üvi a xütjü. O xipjivi:

—¿Pje i̱ṉ jodüvi?
Anguezevi o mamavi:
—Xöpüte, ¿ja je ngue c'ua i̱ṉ bübü?, o 'ñembevi.
39 O mama c'ua e Jesús:
—Xä'dävi ngue c'ua rí jñandavi ja je rí bübü.
Ya o möji c'ua. Ya o jñandavi nu ja je mi bübü. C'e pa'a c'ü, o nguejmetjoji nu e Jesús, na ngueje ya mi zünü dyëch'a c'ü xõrü.
40 E Andrés, c'ü nu cjuarma e Simón Pedro mi ngueje 'naja c'o yeje c'o vi dyärä nu c'o o mama e Juan, cja nu o ndünt'üvi a xütjü e Jesús.
41 E Andrés o chöt'ü e Simón c'ü nu cjuarma. O xipji:
—Ya ró chjëgöjme nu c'ü o ndäjä Mizhocjimi, eñe. Nuc'ü, ngue c'ü xiji Mesías.
42 Nuc'ua e Andrés o zidyi e Simón o mëvi c'ua ja mi bübü e Jesús. E Jesús o jñanda c'ua. O xipji:
—Ngue'tsc'e e Simón, nu t'its'ü e Jonás. Rguí chjütsc'e e Cefas, eñe.
Ne jña Cefas ne ra mama Pedro.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

43 C'ü na yejnu pa'a o ne c'ua e Jesús o ma a Galilea. O chjëvi e Felipe. O xipji:
—Chjünt'ü ín xütjü.
O mëvi c'ua.
44 E Felipe mi menzumü a Betsaida, nu ja mi menzumü e Andrés 'ñe e Pedro.
45 E Felipe o ma xipji e Natanael:
—E Moisés o dyopjü cja o̱ ley Mizhocjimi c'ü ra ẽjẽ Mesías. Je xo va dyopjü c'o profeta. Ya ró chjëjme dya c'ü. Ngueje e Jesús c'ü menzumü a Nazaret, c'ü o̱ t'i e José.
46 E Natanael o xipji e Felipe:
—¿Cjo sö ra bübü a Nazaret c'ü na jo?
O ndünrü c'ua e Felipe:
—Xä'dä rí ñu'u.
47 E Jesús o jñanda ma ẽjẽ e Natanael. O mama c'ua:
—Va ẽ c'ua 'naja yo menzumü a Israel nu na cjuana. Nunu, dya onpüte nu.
48 E Natanael o xipji e Jesús:
—¿Ja cja dya, c'ü ya i̱ṉ pãcãgö?
O ndünrü c'ua e Jesús. O xipji:
—'Ma dya be mi zon'c'ü e Felipe, nu 'ma mi bübügue cja ngua c'e higo, ró jantc'a 'ma, y rí pã'tc'ã in mü'bü.
49 O ndünrü e Natanael, o xipji:
—Xöpüte, exi ngue'tsc'e o̱ T'its'ü Mizhocjimi. Nu'tsc'e, ngue'tsc'e i̱ 'ñe ngue c'ua rí mandazüji rí menzumüji a Israel.
50 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—I̱ṉ ejmezü dya, na ngueje mi pã'tc'ã in mü'bü 'ma mi bünc'e cja ngua c'e higo. Pero xenda na nojo c'o rí jñanda.
51 'Na cjuana rí xi'ts'iji, rí jñandaji ra xogü a jens'e; 'ñe rí jñandaji c'o anxe Mizhocjimi ra möji a jens'e, ra nzhogüji nu ja rá bünc'ö, nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi.

2

Un casamiento en Caná de Galilea

1 C'ü na jñi nu pa'a o tsjaji 'naja chjüntü a Caná c'ü tsja a Galilea. Je o ma nu
c'ü nu mamá e Jesús.
2 Xo o zojnüji cja c'e chjüntü e Jesús co c'o o̲ discípulo.
3 O tjezetjo c'ua c'e vino. C'ü nu mamá e Jesús o xipji:
—Ya ndezeji o̲ vinoji.
4 E Jesús o xipji c'ua:
—¿Jenga i̲n̲ xitsigö a cjanu? Dya be sädä c'e hora 'ma ra 'mãrã cjó nguetscö.
5 C'ü nu mamá e Jesús o xipji c'o mi pjöxte:
—Rí tsjaji texe c'ü ra xi'ts'iji e Jesús.
6 Mi järä nu, 'ñanto tras'äbä c'o mi ngueje ndojo c'o mi xich'iji ndeje. Nu c'e
ndeje c'o mi po'o nu, mi ngue para ro xindyë c'o mi menzumü a Israel, c'ua
nzi va manda o̲ ley anguesji. C'o tras'äbä mi süjü ochenta o 'na ciento litro
nzi 'naja.
7 E Jesús o xipji c'o mi pjöxte:
—Nu'ts'c'eji, nichiji ndeje yo tras'äbä.
Cjanu o nichiji c'ua. Nde o jaxcüji na jo c'o tras'äbä.
8 E Jesús o xipjiji c'ua:
—Dyö'büji dya, chunbüji c'ü manda cja ne chjüntü.
Cjanu o ndunüji c'ua.
9 C'ü mi manda, o zö'ö ts'iquë c'ü e ndeje c'ü vi mbëzhi vino. Dya mi pãrã ja
je vi tũji. Pero c'o mböxte mi pãrãji na ngueje vi dyö'büji c'e ndeje. O tsja c'ua
c'ü mi manda, o ma't'ü c'ua c'ü e t'i'i c'ü cja vi chjüntü.
10 Cjanu o xipji c'ua:
—'Ma cjaji chjüntü, ot'ü xisp'iji vino c'ü na jo'o. Nuc'ua 'ma ya ra nijmiji,
cja rrõ xisp'iji c'ü dya nda jo. Nu'tsc'e mi pë's'itjo c'ü xenda na jo vino. Cja na
unügue dya.
11 Nujyo, o tsja'a e Jesús a Caná c'ü tsja a Galilea. Nguejyo o mbürü o jizhi
c'ü dya nunca mi janda c'o nte. A cjanu o mbãrãji c'ü me na nojo angueze. C'o
o̲ discípulo o 'ñejmeji c'ua angueze.
12 Nu 'ma o nguarü yo, o zöbüji a ma a Capernaum e Jesús 'ñe c'ü nu mamá
'ñe c'o o̲ cjuarma 'ñe c'o o̲ discípulo. Nunu, o mimiji ja nzitjo pa'a. Dya o
mezhejï.

Jesús purifica el templo

13 Ya mi ngue ro zädä c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua c'ü cja yo menzumü a
Israel. Nuc'ua o ma a ma a Jerusalén e Jesús.
14 O chöt'ü c'o mi pö o nzhünü 'ñe o ndënchjürü 'ñe o mbaro cja c'e templo.
C'o mi pötü o merio xo nde mi junrü nu c'o.
15 E Jesús o dyät'ä c'ua 'naja o chirrio. Cjanu o ndas'üji va pjongüji cja c'e
templo texeji co c'o o̲ nzhünüji 'ñe c'o o̲ ndënchjürüji. Cjanu o pjö'tp'ü o̲ merio
c'o mi pötü o merio. O tunbüji c'o o̲ mexaji.
16 O xipji c'ua c'o mi pö'ö c'o mbaro:
—Nuyo, pjongüji va yo. Nu'tsc'eji, dya rí tsjapcüji chõjmü nu o̲ ngumü mi
Tatagö.
17 Nuc'ua c'o o̲ discípulo o mbeñeji c'ua c'o ya t'opjü, c'ü mama a cjava:
“Na ngueje c'ü me rgá pjörügö in nzungue, me ra nugöji na ü”, eñe va zopjü
Mizhocjimi.
18 Nuc'ua c'o menzumü a Israel, o tsjapüji t'önü e Jesús, o xipjiji:
—¿Pje rí jítsijme ngue c'ua rá pãrãjme pje pjë'ts'igue nguec'ua i̲n̲ cjague nu
yo i̲n̲ cjague?

19 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Yä't'äji nu e templo nu. Na jñi nu pa'a rá bö'bütjo.
20 O mama c'ua c'o menzumü a Israel:
—O mezhe cuarenta y seis cjë'ë va dyät'äji nu. Nu'tsc'e i̲n̲ mama jñipatjo rí bö'bü.
21 Pero e Jesús je mi mama e templo c'ü je mi nguetsjë angueze.
22 'Ma o te'e cja yo añima e Jesús, nuc'ua c'o o̲ discípulo o mbeñeji c'ü vi mama yo. Nuc'ua ya o 'ñejmeji c'ua yo vi t'opjü 'ñe c'e jña'a c'ü vi mama e Jesús.

Jesús conoce a todos

23 'Ma mi bübü e Jesús a Jerusalén cja c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua, na puncjü nte c'o o 'ñejme c'o mi cja e Jesús. 'Ma o jñandaji c'o mi cja angueze c'o nunca mi jandaji, ya o 'ñejmeji c'ua.
24 Pero e Jesús mi pãrã c'ü dya ro ndünt'üji o̲ xütjü. Mi pãrã na ngueje mi pãtpãji o̲ mü'büji.
25 Dya mi jyodü cjó ro xipji ja ma cja c'o nte. Na ngueje angueze nde mi pãrã nu c'o mi cjijñiji.

3

Jesús y Nicodemo

1 Mi bübü 'naja c'o fariseo c'ü mi chjũ Nicodemo. Mi jmu'u cja c'o menzumü a Israel.
2 Nuc'ü, o ẽjẽ 'na nu xõmü cja e Jesús. O xipji:
—Xöpüte, rí pãrãgöjme o juan'c'ü Mizhocjimi rí xöpügue yo nte. Na ngueje 'ma dya ri bübügue co Mizhocjimi, dya ro sö ri tsjague 'ma, nuyo i̲n̲ jizhigue yo nunca mi jandajme.
3 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Na cjuana c'ü rí xi'ts'i. Nu c'ü dya ra jmus'ü na yeje, dya ra sö ra nu'u c'ü ra manda Mizhocjimi a jens'e.
4 O xipji c'ua e Nicodemo:
—¿Ja rgá sö ra jmus'ü 'naja nte 'ma ya zöya? ¿Cjo ra sö ra cjogü cja o̲ pjeme nu nana ra jmus'ü na yeje?
5 O ndünrü e Jesús:
—Rí xi'ts'igö c'ü na cjuana. Nu c'ü dya ra jmus'ü cja ndeje 'ñe cja o̲ Espíritu Mizhocjimi, dya ra sö ra nu c'ü ra manda Mizhocjimi a jens'e.
6 Yo nte'e unüji o̲ ts'ingue c'o nu t'iji, nguec'ua xo ga nte c'o t'i. Je xo ga cjatjonu 'ma cjó c'o ra 'ñejme, Mizhocjimi unü c'ü o̲ Espíritu ngue c'ua c'e nte ra tsjapü o̲ t'i 'ma Mizhocjimi.
7 Dya me rí tsjijñi c'ü ró xi'ts'i, ni jyodü ra jmuxc'ü na yeje.
8 E ndajma ja nde vü'ü. I̲n̲ ärä vü'ü. Pero dya i̲n̲ pãrã ja je ni 'ñeje, ne ja je ni ma'a, na ngueje dya sö rí jñandgue. Je xo ga cjatjonu, dya sö rí jñandgue Mizhocjimi 'ma unü o̲ Espíritu 'na nte ga tsjapü o̲ t'i.
9 O ndünrü c'ua e Nicodemo, o xipji:
—Nuyo, ¿ja rga sö ra ts'a'a yo?
10 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—Ngue'tsc'e i̲n̲ xöpüte cja yo ín menzumüji a Israel. ¿Cjo dya i̲n̲ pãrã yo rrã xi'ts'i?
11 Nuzgö rrã xi'ts'igö c'ü na cjuana. Nu c'o rí pãrãgöjme rí xi'tsc'öjme. Nu c'o ró nujme rí mamajme na cjuana. Pero dya i̲n̲ ejmeji c'o rí xi'tsc'öjme.

12 Nu 'ma rí xi'ts'iji c'o tsjaja cja ne xoñijõmü, dya i̱n ejmeji. ¿Ja rgui 'ñejmeji
'ma rá xi'ts'iji c'o tsjaja a jens'e?
13 'Dya cjó nguins'i a jens'e ngue c'ua ra mbãrã ja ga cja Mizhocjimi. Pero
bübü c'ü pãrã. Nutscö rvá ẽjẽ a jens'e cja Mizhocjimi nu ja exmi bübügö,
nguetscö rí pãrãgö.
14 'Ma ma ẽjẽ c'o c'ijmi ma ẽ saji c'o ín mboxtitagöji cja c'e ndajyadü, e
Moisés o dyät'ä 'na c'ijmi de bronce, cjanu o ndün't'ü cja 'na za'a c'ü ma jens'e.
Nguec'ua 'ma mi janda c'o nte, dya mi tũji c'o vi za o c'ijmi. Xo rga cjatjonu,
xo ni jyodü ra ndüntcüji cja ngronsi, nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi.
15 Nguec'ua texe c'o ra 'ñench'ezügö cja o̱ mü'bü nde ra bübütjoji, dya ra
ndũji, eñe e Jesús.

El amor de Dios para el mundo

16 Mizhocjimi me s'iya texe yo cãrã cja ne xoñijõmü. Nguec'ua va nzhö c'ü
nu T'i c'ü 'natjo para o ndũ va ngõtcü ín nzhubüji; nguec'ua texe c'o ra 'ñench'e
o̱ mü'bü angueze, dya ra ndũji, ra bübütjoji.
17 C'ü vi ndäjä Mizhocjimi c'ü nu T'i'i cja ne xoñijõmü, dya ngue c'ü ra tsjapü
ra ngõt'ü o̱ nzhubü yo cãrã cja ne xoñijõmü. O ndäjä ngue c'ua o ngõ'tp'ü c'o
nzhubü c'o tũji. A cjanu, nu c'o ench'e o̱ mü'bü angueze, ra bübütjoji.
18 Nu c'ü ejme c'ü nu T'i Mizhocjimi, dya ra tsjapü Mizhocjimi ra ma
sufrido. C'ü dya ejme, o mama Mizhocjimi c'ü ra tsjapü ra ma sufrido. Na
ngueje o ndäjä c'ü 'natjo o̱ T'i, pero dya ne c 'e nte ra 'ñejme.
19 E jya's'ü o ẽjẽ cja ne xoñijõmü. Pero yo nte mi neji bëxõmü. Dya neji e
jya's'ü na ngueje na s'o cjaji. Nguec'ua ra ma ngõt'üji o̱ nzhubüji.
20 Texe c'o cja na s'o me ünmbüji e jya's'ü. Dya xo ne ra säjäji cja e jya's'ü na
ngueje 'ma ro säjäji cja e jya's'ü ro tjandbaji 'ma c'o na s'o c'o cjaji.
21 Nu c'o cja na cjuana, va ẽji cja e jya's'ü ngue c'ua ra tjandbaji c'ü vi tsjaji
c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

22 'Ma o nguarü yo, o ma c'ua e Jesús co nu c'o o̱ discípulo a ma Judea. O
nguejme nu co anguesji. Mi jichite nu.
23 E Juan xo mi jichite a Enón bëxtjo a Salim. Mi jichite nu, na ngueje mi po
na puncjü ndeje nu. O ẽjẽ c'o nte'e ma ẽ ji'iji.
24 Dya be mi cjot'ü cja pjörü 'ma, e Juan.
25 Nuc'ua c'o o̱ discípulo e Juan o zöji jña 'naja bëzo c'ü mi menzumü a Judea.
O zöji jña c'ua ja ga cja c'ü mi jichite e Jesús, 'ñe c'ü mi jichite e Juan.
26 O möji cja e Juan. O xipjiji:
—Xöpüte, c'e bëzo, nu c'ü mi bübüguevi mbes'e a manu cja c'e ndare a
Jordán, nu c'ü i̱ xitsijme cjó ngueje, ya jichi yo nte. Nudya nde pöji texeji nu
ja bübü angueze.
27 O ndünrü e Juan, o mama:
—Na jo c'ü. Na ngueje Mizhocjimi o unü c'e bëpji nguec'ua ga tsja c'ua.
28 Nu'tsc'eji i̱n pãrãtsjëji ró mamagö, "Dya nguetscö e Cristo. O däcjätjogö ró
ot'ü ró xipji yo nte c'ü va ẽjẽ e Cristo. Cja rron 'ñeje angueze."
29 Rá xi'ts'iji 'na jña. 'Ma cjaji chjüntü, ngue c'ü jovi c'e t'i c'ü ra 'ñe'chp'e a
dyë c'e xunt'i. Pero c'ü jovi c'e t'i me mäjä ga dyärä ña'a c'e t'i ga zopjü c'e
xunt'i. Je xo ga cjazgö nu, me rí mäcjö na ngueje ya ngue e Jesús c'ü ya zopjü
dya yo nte.
30 Na ngueje xenda ra mbëzhi na nojo angueze. Dya cja pje ra mbëtscö.

El que viene de arriba

31 'Nu c'ü vi 'ñeje a jens'e ngue c'ü manda texe. Nutscö je ró tegö cja ne
xoñijõmü rí mama c'o tsjaja cja ne xoñijõmü. Nu c'ü exmi bübü a jens'e ngue
c'ü manda texe.
32 Nuc'ü, mama c'o o jñanda a jens'e 'ñe c'o o dyärä. Pero dya cjó ejme c'o
mama.
33 Nu c'ü ejme c'o mama, ya o jñunt'ü o̱ mü'bü c'ü na cjuana c'ü mama
Mizhocjimi.
34 Na ngueje nu c'ü o ndäjä Mizhocjimi, mama o̱ jña Mizhocjimi.
Mizhocjimi o unü o̱ Espíritu ra ña o̱ jña. Dya ënmbitjo ga unü o̱ Espíritu.
35 Mizhocjimi me s'iya c'ü nu T'i'i. O nzhötü texe cja o̱ dyë'ë.
36 Nu c'ü ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'ü nu T'i Mizhocjimi, ra bübütjo, dya
ra ndũ. Nu c'ü dya ench'e o̱ mü'bü c'ü nu T'i Mizhocjimi, ra ndũ'ũ, dya ra
bübü. Mizhocjimi ünmbü c'ü.

4

Jesús y la mujer de Samaria

1 C'o nte ya mi pjürü mi nädäji e Jesús mi mamaji:
—E Jesús xenda na puncjü o nte c'o xöpü que na ngue c'o mi xöpü e Juan. Y
xenda na puncjü o nte c'o jichi co ndeje, mi eñeji.
2 Bueno, dya mi ngue e Jesús c'ü mi jichi c'o nte, mi ngue c'o o̱ discípulo. O
üdü c'ua c'o fariseo va dyäräji c'ü mi mama c'o nte.
3 Nguec'ua 'ma o mbãrã a cjanu e Jesús, o mbedye c'ua a Judea co c'o o̱
discípulo, o möji na yeje a Galilea.
4 Mi jyodü ro cjogü a Samaria ngue c'ua ro zät'ä a Galilea.
5 O zät'äji c'ua cja 'na ndajñiñi c'ü mi tsja a Samaria c'ü mi chjũ Sicar. O̱
juajma e Jacob bëxtjo mi tizhi cja c'e jñiñi. Nu c'e juajma vi zopcü c'ü nu t'i c'ü
mi chjũ José.
6 Mi bübütjo nu o̱ pozo e Jacob. E Jesús ya me vi mbo o̱ cuë ma nzhodü cja
'ñiji. O mimi a jmi cja c'e pozo. Ya mi zünü 'ñanto c'ü nzhä 'ma o zät'äji.
7 O ẽjẽ c'ua 'naja ndixũ c'ü mi menzumü a Samaria. O ẽ ngüs'ü ndeje.
Nuc'ua e Jesús o xipji:
—Dyacü ts'iquë ndeje, rá si'i, eñe.
8 C'o o̱ discípulo e Jesús vi möji cja c'e ndajñiñi. O ma ndõmüji c'ü ro ziji e
Jesús.
9 O mama c'ua c'ü e ndixũ a Samaria, o xipji e Jesús:
—Maco i̱n menzumü a Israel. ¿Jenga i̱n ötcügö ndeje c'ü rí sigue? Nutscö rí
ndixũ y rí menzumü a Samaria, eñe.
C'o menzumü a Israel, dya ñuji c'o menzumü a Samaria.
10 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—Nu 'ma ri pãrãgue c'ü unü Mizhocjimi 'ñe cjó je nguetscö c'ü xi'ts'i, "Dyacü
ts'iquë ndeje rá si", nu'tsc'e ri dyötcü, nuc'ua ro da'c'ügö ndeje c'ü sido rí
bübütjo, eñe e Jesús.
11 O ndünrü c'ua c'e ndixũ:
—Nu'tsc'e sẽ'ẽ, ojtjo pje rgui tsjüs'ügue. Me na jẽ'ẽ ne pozo. ¿Ja je ngue c'ua
peje c'e ndeje c'ü sido rá bübütjo?
12 Ne pozo nu, o dyacöjme e Jacob c'ü mi mboxtitagöjme. Nuc'ü, mi si'i ne
ndeje. Xo 'ñe c'o o̱ t'i, 'ñe c'o o̱ animaleji. Nu'tsc'e, ¿cjo xenda pjë'tsc'e na nojo
que na ngueje e Jacob? A poco rí dyacö ndeje c'ü xenda na jo, eñe c'e ndixũ.

13 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—C'ü ra zi ne ndeje nu, ra tũretjo.
14 Nu c'ü ra zi c'e ndeje c'ü rá unügö, dya cja ra ndũre. C'e ndeje c'ü rá unügö, ra bübü cja o̲ mü'bü; ra chjëntjovi nza cja ndeje c'ü peje cja mëjë, nguec'ua sido ra bübütjo c'e nte, eñe e Jesús.
15 O ndünrü c'ua c'e ndixũ:
—Nu'tsc'e, sẽ, dyacö c'e ndeje c'ü. Ngue c'ua dya cja rá tũre. Ngue c'ua dya cja xo rá ẽ cjüs'ü a 'ñecjua.
16 Nuc'ua e Jesús o xipji:
—Ma zojnü nin xĩra. Nuc'ua rí 'ñejevi a 'ñecjua.
17 O ndünrü c'e ndixũ:
—Dya rí 'ñecjö ín xĩra.
O xipji c'ua e Jesús:
—I̲ mamague c'ü na cjuana, dya i̲n 'ñecje nin xĩra.
18 Na ngueje ya mi 'ñeje tsi'ch'a nin xĩra. Nu c'ü i̲n 'ñeje dya, dya ngueje nin xĩra. I̲ mamague na cjuana yo.
19 O ndünrü c'ua c'e ndixũ, o mama:
—Nutscö, sẽ, rgá cjijñigö ngue'tsc'e 'na profeta.
20 Nu c'o ín mboxtitajme o ma't'üji Cjimi cja ne t'eje nu. Nu'tsc'eji i̲n menzumügueji a Israel i̲n mamagueji ngueje a Jerusalén nu ja je rá ma't'üji Cjimi, eñe c'e ndixũ.
21 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—Dyätcägö yo rá xi'ts'i. Ra zädä yo pa'a nu 'ma dya cja rguí jyodü rí möji cja ne t'eje; dya cja xo rguí jyodü rí möji a Jerusalén ngue c'ua rí ma't'üji ín Tataji Mizhocjimi.
22 Nu'tsc'eji i̲n ma't'ügueji Cjimi, pero dya i̲n pãrãji ja ga cja c'ü. Nutscöjme rí ma't'ügöjme Cjimi, pero rí pãrãjme ja ga cja c'ü. Na ngueje nu c'ü ra jopcü o̲ mü'bü yo nte, je vi 'ñeje cja yo menzumü a Israel.
23 Ya säjä yo pa, c'ü ni jyodü yo nte ra mbãrãji c'ü na cjuana ja ga cja Mizhocjimi, 'ñe ra ma't'üji co texe o̲ mü'büji. 'Ma ra tsjaji a cjanu, na cjuana rgá ma't'üji 'ma Mizhocjimi. Mizhocjimi ne'e cjó c'o ra ma't'ü a cjanu.
24 Mizhocjimi ngueje Espíritu, dya sö rá jandaji. Nguec'ua c'o ra ma't'ü Mizhocjimi ni jyodü ra mbãrãji a cjanu, c'ü dya ngue 'na ts'ita c'ü sö ra jñandaji. Pero ra ma't'üji Mizhocjimi co texe o̲ mü'büji, eñe e Jesús.
25 O ndünrü c'ua c'e ndixũ:
—Rí pãrãgö ra ẽjẽ e Mesías; 'ma ra ẽjẽ c'ü, ra nda xitsiji texe ja cja, eñe c'e ndixũ.
C'e jña Mesías ne ra mama: “Ngue Cristo c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.”
26 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Nguetscö e Cristo; rí ñagövi.
27 Nuc'ua o säjä c'o o̲ discípulo. Me mi cjijñiji c'ua, jenga mi ñavi 'na ndixũ. Pero dya cjó xipji:
—¿Jenga i̲n ñavi ne ndixũ? ¿Pje i̲n önü nu?, ro 'ñeñeji.
28 Nuc'ua c'e ndixũ o zogütjo c'ü nu xäjnä. O ma c'ua cja c'e ndajñiñi. O ma xipji c'o nte:
29 —Xä'däji dya. Mö rá ma nuji 'naja bëzo c'ü o xitsi texe c'o ró cjagö. 'Na ri ngueje e Cristo c'ü.
30 Nuc'ua o mbedyeji cja c'e ndajñiñi. O möji nu ja je mi bübü e Jesús.

31 'Ma ndänt'ä ma ñaji c'e ndixũ c'o nte, nuc'ua c'o o̲ discípulo ma xipjiji e Jesús:
—Nu'tsc'e, xöpüte; ni jyodü rí sigue xëdyi.
Pero dya o zi'i.
32 E Jesús o xipji c'ua c'o o̲ discípulo:
—Nuzgö rí pë's'igö c'ü rá si'i; nu'tsc'eji dya i̲n pãrãgueji.
33 Nuc'ua c'o discípulo mi pötma mamaji:
—¿Cjó ngue c'ü ro tunpü c'ü ra zi'i nu?
34 E Jesús o xipjiji c'ua:
—C'e jñõnü c'ü ni zëzhi ín mü'bü, ngue c'ü rí cjagö c'ü ne'e nu c'ü o ndäcjägö, y rá cjuatpügö texe c'ü ne angueze.
35 ¿Cjo dya i̲n mamagueji xe bëzhi nziyo zana cja ra zädä dagrëxü? Pero rí xi'tsc'öji, jñanchjãji dya, yo nte yo va ẽjẽ ra dyäräji yo ín jñagö, chjëntjoji nza cja o ndëxü c'o ya na jo ra dagü.
36 Nu c'ü tagü jo mäjä c'ü; na ngueje bübü c'o ra 'ñejmezü. Sido ra bübütjoji; dya ra ndũji. Nguec'ua c'ü tagü 'ñe c'ü podü 'natjo c'ua ra mäjävi.
37 Na ngueje na cjuana c'ü je mama a cjava: "'Naja ngue c'ü podü. C'ü 'naja ngue c'ü tagü."
38 Ró täc'ägöji rí chagüji nu ja dya i̲ pëpiji. Nandyo c'o o pëpji. Nu'tsc'eji i̲n tagüji c'o o mbodü anguezeji.
39 Na puncjü c'o mi menzumü cja c'e ndajñiñi c'ü mi tsja a Samaria o 'ñejmeji e Jesús na ngueje c'o vi mama c'e ndixũ. Vi mama c'e ndixũ: "O xitsi texe c'o ró cjagö", eñe.
40 'Ma o säjä c'o mi menzumü a Samaria nu ja mi bübü e Jesús, c'o nte mi süjmüji ja nzi pa e Jesús. Nguec'ua va nguejme c'ua yepa nu.
41 Xenda na puncjü c'o o 'ñejme c'ua na ngueje c'o mi mama e Jesús.
42 O mama c'ua c'o nte, o xipjiji c'e ndixũ:
—Ya rí pãrãjme na cjuana ne bëzo nu, ngueje nu o ẽjẽ ra 'ñeme libre yo cãrã cja ne xoñijõmü, ngueje e Cristo. Rí ejmegöjme na ngueje c'o i̲ xitscöjme; y ya xo ró ärätsjëjme c'o mama angueze.

Jesús sana al hijo de un empleado del gobierno

43 'Ma ya vi mezhe yepa nu, cjanu o mbedye c'ua nu. Cjanu o ma a Galilea.
44 Na ngueje ya vi mama e Jesús: "Dya respetaoji 'na profeta cja o̲ jñiñitsjëjë."
45 'Ma o zät'ä a Galilea e Jesús, c'o mi cãrã nu, me co mäjä va jñandaji. Na ngueje xo vi möji cja c'e mbaxua a Jerusalén c'ü ni chjũ Pascua, vi jñandaji texe c'o vi tsja nu e Jesús.
46 O yepe o ma c'ua e Jesús a Caná c'ü tsja a Galilea. Nujnu, nguejnu vi tsjapü c'ü e ndeje o mbëzhi vino. Nujnu, mi bübü nu, 'naja c'ü mi jmu'u. Nu c'ü nu t'i'i mi sö'dyë. Je mi bübü a Capernaum.
47 Nu c'e jmu o dyärä je vi mbedye a Judea e Jesús; ya vi zät'ä a Caná c'ü je tsja a Galilea. O ma c'ua nu ja je mi bübü e Jesús. O ma dyötü na puncjü ro zöbü a Capernaum, ro ma jopcü c'ü nu t'i'i na ngueje ya ma tũ'ũ.
48 Nuc'ua e Jesús o xipji:
—Maco rí xi'tsc'öji cjó je nguetscö, pero i̲n ne rí jñandgueji c'ü rá cjagö c'ü me rrã nojo c'ü rí mangueji: "Nunca rí jandgöji a cjanu", rí 'ñeñeji. 'Ma jiyö, dya rí 'ñejmezüji.
49 C'e jmu o xipji:

—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, na jo ya rí sjöbü, ngue c'ua xe rí sürü rí jocü ín ch'i. Ya va tũ'ũ.
50 O mama c'ua e Jesús:
—Mague dya. Nu c'ü in ch'i'i, dya ra ndũ'ũ c'ü. Ra bübütjo.
Nuc'ua c'e bëzo o 'ñejme c'o jña c'o o xipji e Jesús. O ma c'ua.
51 'Ma ya ma sjöbü angueze, o mbedye c'ua c'o o̱ mbëpji. O ma ndünrüji. O xipjiji:
—Nu c'ü in ch'i'i bübütjo c'ü.
52 Nuc'ua c'ü nu tata c'e t'i o tsja t'önü ja hora o mbürü o jogü. O xipjiji c'ua:
—A ndä'ä 'ma o zünü siete, o c'ueñe c'e pa'a.
53 Nuc'ua c'e tata ya o mbãrã mi ngueje c'e hora c'ü vi xipji e Jesús: “In ch'i'i ra bübütjo.” Nuc'ua c'ü o̱ tata c'e t'i o 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo cja na 'ñe texe c'o mi cãrã o̱ ngumü.
54 'Ma o mbedye e Jesús a Judea o ma a Galilea o jocü c'e t'i'i, ngue c'ü na yeje c'ü o jizhi e Jesús c'o nunca mi janda c'o nte.

5

Jesús sana al paralítico de Betesda

1 Nuc'ua 'na nu pa mi cja o mbaxua c'o menzumü a Israel. O ma c'ua a Jerusalén e Jesús.
2 Cja c'e ngoxtji a Jerusalén nu ja mi cjocüji o ndënchjürü, nujnu, bëxtjo mi bübü 'na t'ore. Cja c'e jña hebreo ni chjũ Betesda c'ü e t'ore. Mi järä tsi'ch'a o porta nu.
3 Nunu mi orü nu, na puncjü c'o mi sö'dyë. Mi cãrã c'o mi ndëzhö, 'ñe c'o mi me'dye, 'ñe c'o dya mi sö ro 'ñõmü. Mi te'beji ro pjõ's'ü c'e ndeje.
4 Na ngueje mi bübü 'ma mi dat'ü 'naja o̱ anxe Mizhocjimi nu ja je mi po c'e ndeje. Me mi ñus'ü c'e ndeje. C'ü ot'ü mi dat'ü cja c'e ndeje 'ma ya ra nguarü ra ñus'ü, mi jogü c'o pje nde ma ngueme c'o mi sö'ö.
5 Mi bübü nu, 'naja bëzo c'ü ya mi pa'a treinta y ocho cjë'ë c'ü mi sö'dyë.
6 'Ma o jñanda e Jesús mi orü c'e bëzo, o mbãrã ya vi mezhe mi sö'dyë. Nuc'ua e Jesús o dyönü c'ua:
—¿Cjo i̱n ne ra jots'ü?
7 O ndünrü c'ü mi sö'dyë:
—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, nuzgö, ojtjo cjó ra ngöcügö cja ne t'ore 'ma pjõ's'ü ne ndeje. 'Ma cja rí negö rá dat'ü, ya ni ot'ü ni dat'ü 'naja.
8 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Nu'tsc'e ñanga dya, xos'ü c'ü i̱n pjĩzhĩ, nzhodü dya.
9 Nuc'ua exo jogü c'ua c'e bëzo. Ya o nduns'ü c'ua c'ü mi pjĩzhĩ. Nuc'ua ya o nzhodü c'ua c'e bëzo. Nu pa c'ü o nzhodü c'e bëzo ngue c'e sjüpa 'ma mi söyaji.
10 Nguec'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel o xipjiji c'ü vi jogü:
—Ngue nu pa dya nu rí söyaji. Mama cja o̱ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés, dya pje ra sö rí chunü nu i̱n pjĩzhĩ nu pa dya.
11 O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Nguejetsjë c'ü o jocüzü c'ü o xitsitsjëjë: “Xos'ü nu i̱n pjĩzhĩ, rí nzhodü dya.”
12 O dyönüji c'ua:
—¿Cjó ngue c'e bëzo c'ü o xi'ts'i: “Rí xos'ü nu i̱n pjĩzhĩ rí nzhodü?”
13 C'ü ya vi jogü, dya mi pãrã cjó ngue c'ü vi jocü. Na ngueje e Jesús vi xõgü vi cjogü cja c'o nte c'o ma puncjü.
14 Nu c'e ndajme c'ua, e Jesús o chöt'ü c'e bëzo a mbo cja c'e templo. O xipji:

—Jñanda dya, xã. Ya o jots'ü dya. Dya cja rí tsja dya c'o na s'o. 'Na pje ne ra ts'a'c'ü c'ü xenda rí sufrido.
15 O ma c'ua c'e bëzo. O ma xipji c'o mi pjëzhi cja c'o nte a Israel:
—Ngueje e Jesús c'ü o tsjacö o jozü.
16 Nguec'ua c'o nte a Israel me mi nuji na ü e Jesús. Mi jodüji ro mbö't'üji na ngueje mi cja'a yo, c'e sjũpa 'ma mi söyaji.
17 Pero o mama e Jesús:
—Mi Tatagö c'ü bübü a jens'e pëpjitjo; 'ñetscö xo rí pëpjitjogö, eñe e Jesús.
18 Nuc'ua c'o mi pjëzhi cja c'o nte a Israel xenda mi jodüji c'ua ro mbö't'üji. Na ngueje e Jesús dya mi sũpü c'e pa'a c'ü söyaji; xo mi mama: “Mizhocjimi nguejmi Tatagö.” A cjanu mi cjapü ra mbãrãji c'ü Mizhocjimi angueze.

La autoridad del Hijo de Dios

19 Nuc'ua e Jesús, o xipjiji:
—Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. Nuzgö exi ngue o̲ T'izgö Mizhocjimi. Nguec'ua nunca rí cjagö c'ü rí netsjëgö. C'ü rí cja'a, nguextjo c'ü rí janda cja'a Mizhocjimi c'ü mi Tata. Na ngueje c'o cja'a mi Tata xo rí cjagö yo, na ngue o̲ T'izü Mizhocjimi.
20 Mi Tata me s'iyazü. Nguezgö o̲ T'izü angueze. Mi Tata jítsi texe c'o cja'a angueze. Xe ra jítsi c'o xenda na nojo bëpji que na ngueje yo, c'o rá cjagö. Nguec'ua me rí tsjijñigueji.
21 Mi Tata xos'ü c'o ya ni ndũ'ũ. Unüji c'ü ra bübütjoji. Nuzgö o̲ T'izü Mizhocjimi, xo ga cjatjozügö. Rá unütjo ra bübüji, nu c'o rí ne rá unütjo.
22 Mi Tata dya cjó ra jñünpü ngüenda. Ya o dyacügö mi Tata rá jünpü ngüenda texe yo nte.
23 Nguec'ua, ra respetaozgöji c'ua ja nzi ga respetaoji mi Tata. Nu c'ü dya neze, dya xo ne mi Tata c'ü o ndäcjä.
24 'Yo nte, chjëntjui c'ü ya ni ndũji, na ngueje tũji o̲ nzhubüji. Pero rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, nu c'ü ra dyätcä ín jñagö, 'ñe ra 'ñejme nu c'ü o ndäcjä, exta bübütjo. Nguec'ua dya rá jünpü ngüenda ra ma sufrido.
25 Na cjuana c'ü rí xi'ts'igöji, yo nte yo ya ni ndũ, ya ngue ra zädä y ya zädä dya, c'ü ra dyäräji ín jña'a, nutscö o̲ T'izü Mizhocjimi. Nu c'o ra dyätcägö, rá unüji c'ü ra bübütjoji.
26 Na ngue c'ua ja nzi ga cja Mizhocjimi je xo ga cjazgönu, nutscö o̲ T'izü. Exo rí bübütjogö.
27 Mizhocjimi xo o dyacü rá jünpü ngüenda yo nte. Na ngueje rvá ẽcjö cja Mizhocjimi.
28 Dya cja rí tsjijñiji: “Pero, ¿ja rgá sö ne bëzo ra tsja yo?”, i̲n mangueji a mbo in mün'c'eji. Na ngueje ra ts'a c'o xe rrã nojo, ra ẽjẽ nu pa'a 'ma ra dyätcä ín jñagö texe c'o ya ndũ.
29 Texeji ra mbes'eji c'ua ja t'ögüji. Nu c'o o tsja c'ü ne Mizhocjimi, ra ch'unüji c'ü sido ra bübütjoji. Nu c'o dya o tsja c'ü ne Mizhocjimi, ra jñünpüji ngüenda; ra sufridoji, dya ra nguarü.

Pruebas de la autoridad de Jesús

30 Xe ma ña'a e Jesús. O mama:
—Nunca rí cjagö c'ü rí netsjëgö. Nu c'ü xitsi ín Tatagö a jens'e ngue c'ü rí cjagö c'ü. Rí jünpügö ngüenda texe yo cãrã cja ne xoñijõmü. Na jo c'ua nzi rga cjagö rá jünpüji ngüenda, na ngueje dya rí jodügö rá cja c'ü rí netsjë. Nuzgö rí cjagö c'ü ne'e mi Tatagö c'ü o ndäcjä. Nguextjo c'o rí cjagö c'o.

31 'Ma ri nguextjozgö ri mama c'ü exi ngue o̱ T'izgö Mizhocjimi, ro sö ri mangueji 'ma, c'ü dya cjuana.
32 Pero rí xi'ts'iji, bübü ne 'naja c'ü mama pje pjëtscö. Rí pãrãgö c'ü na cjuana c'ü mama angueze.
33 Nu'tsc'eji i̱ chäjägueji o mböcjimi 'ñe o levita o ma tsjapüji t'önü e Juan pje pjëtscö. Angueze o xipjiji c'ü na cjuana.
34 Zö na cjuana c'ü o mama e Juan, dya nda ni muvi na ngueje nguetjo bëzo. Pero rí mbeñc'eji c'o jña c'o o mama e Juan. Ngue c'ua ra sö rí 'ñejmezüji, rá jocuts'ü in mü'büji.
35 'Na sivi ũ's'üji cja 'ñiji. Je xo ma cjatjonu e Juan, mi jí'tsc'eji o̱ 'ñiji Mizhocjimi. Nu'tsc'eji i̱ mäjäji ja nzi pa co c'o vi xi'ts'iji.
36 E Juan o mama pje pjëtsigö; pero bübü c'o xenda ni 'ñetse pje pjëtsigö. Ngue c'o rí cjagö c'o o dyacü mi Tatagö a jens'e. Rá cjuatügö texe nu c'o o dyacü rá cjagö. Nuc'o, ngue c'ü ni 'mãrã c'o, c'ü na cjuana o ndäcjä mi Tata.
37 A cjanu, mi Tata c'ü o ndäcjägö mama na cjuana pje pjëtsigö, zö nunca i̱n ätpäji o̱ jña'a 'ñe dya xo xogü in chöji ngue c'ua rí pãrãgueji ja ga cja c'ü.
38 Dya xo i̱n ench'e in mü'büji o̱ jña Mizhocjimi, na ngueje dya i̱n ejmezügöji nutscö o ndäcjä mi Tata.
39 I̱n xörüji na jo cja o̱ jña Mizhocjimi, na ngueje i̱n cjincjeji 'ma rí xörügueji ra ch'a'c'üji c'ü rí bübütjoji. Nguetsjë yo jña'a yo je mama pje pjëtsigö. Nguetscö rí unügö c'ü rí bübütjoji.
40 Pero dya pje i̱n neji rí 'ñejmezüji. 'Ma ri 'ñejmezüji ro da'c'eji 'ma c'ü ri bübütjogueji.
41 'Nuzgö dya pje rí jodütsjëgö c'ü ra mama yo nte na nozgö.
42 Pero nutscö rí pãjtc'ãgöji cja in mü'büji. Rí pãrãgö c'ü dya pje i̱n s'iyaji Mizhocjimi.
43 Mi Tata a jens'e o ndäcjä ró ẽcjö ngue c'ua rá cjagö c'ü ne angueze. Pero nu'tsc'eji, dya pje i̱n säcjägöji. 'Ma cjó c'o ra ẽ mama c'ü pjëzhi na nojo, nuc'ü, ngue c'ü rí säjäji c'ü.
44 ¿Ja rgá sö rí 'ñejmezüji? Dya sö. Na ngueje me i̱n unüji ngüenda c'ü mama yo nin minteji na jotsc'eji. Dya i̱n ne rí unüji ngüenda o̱ jña Mizhocjimi c'ü xi'tsc'eji cjó je ngue c'ü exna cjuana na jo'o.
45 Dya rí tsjijñigueji c'ü rá cö'c'öji a jmi ín Tatagö a jens'e. Bübü c'ü na cö'c'eji. Ngueje o̱ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. I̱n cjijñigueji c'ü me na jotsc'eji na ngueje i̱n tjëji c'e ley, pero je ngue c'ü ni 'ñetse c'ü na s'o i̱n cjaji.
46 Nu 'ma ri 'ñejmegueji yo o dyopjü e Moisés, xo ri 'ñejmezügöji; na ngueje e Moisés o dyopjü cja o̱ jña Mizhocjimi c'ua ja ga cjazgö.
47 'Ma dya i̱n ejmeji yo o dyopjü e Moisés, ¿ja rgui 'ñejmezügöji c'ü rí mangö?

6

Jesús da de comer a cinco mil hombres

1 'Ma ya o nguarü yo, o ma e Jesús nu 'nanguarü c'e zapjü a Galilea c'ü xo ni chjũ Tiberias.
2 Me mi pöji na puncjü o nte'e. Na ngueje mi nuji c'o mi jizhi 'ma mi jocü c'o mi sö'dyë.
3 O ma e Jesús cja 'na t'eje. O mimi nu co nu c'o o̱ discípulo.
4 Ya mi ngue ro zädätjo c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua c'ü cja yo nte a Israel.

5 O jñe'ch'e c'ua e Jesús, o jñanda me ma puncjü o nte c'o ma ẽjẽ nu ja mi bübü angueze. O dyönü c'ua e Felipe:
—¿Ja je rá tõmüji c'ü ra zi'i yo?
6 Mi mama yo, na ngueje ma sö e Felipe, mi cja e Jesús. E Jesús ya mi pãrã c'ü ro tsja'a.
7 Nuc'ua o ndünrü e Felipe:
—Yeje ciento mbëxo tjõmëch'i, dya ra zöji, zö rá xënji nde ri nde'eji.
8 Nuc'ua o ña c'ua 'naja c'o o̱ discípulo c'ü mi ngueje e Andrés c'ü nu cjuarma e Simón Pedro, o xipji e Jesús:
9 —Bübü va 'naja t'i, nu jün tsi'ch'a tjõmëch'i ndëxü, cja na yeje jmõ'õ. Pero, ¿ja ra zö texeji? Na puncjüji.
10 Nuc'ua o mama e Jesús, o xipji c'o o̱ discípulo:
—Nudya, xipjiji ra mimi dya, yo nte'e.
Mi cja na puncjü o pjindyo nu ja mi cãrãji. O mimiji c'ua. Po mi tsi'ch'a mil o bëzo.
11 Nuc'ua o jñü c'o tjõmëch'i e Jesús. Cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi. Nuc'ua, cjanu o unü c'ua c'o o̱ discípulo. Nuc'ua c'o o̱ discípulo o unüji c'o ya vi mimi. Ya nde unüji c'ua c'o jmõ'õ. O zi'iji. O ziji texe c'o mi neji.
12 O nijmiji na jo. O xipji c'ua e Jesús c'o o̱ discípulo:
—Tsis'iji yo ya mboncjü, yo nde ndetjo, ngue c 'ua dya pje ra nguejme.
13 O jmutüji c'ua c'o nde mi ndetjo. O nizhi doce cánista nu c'o tsi'ch'a tjõmëch'i ndëxü. Nuc'o, ngue c'o o mboncjü c'o vi ziji.
14 Nuc'ua c'o nte 'ma o jñandaji c'o vi tsja'a e Jesús mi mamaji:
—Na cjuana ngueje ne profeta nu ro ẽjẽ cja ne xoñijõmü.
15 O mbãrã e Jesús mi neji ro zidyiji ngue c'ua ro tsjapüji a fuerza ro manda. Nguec'ua va xõgü e Jesús o matsjë na yeje cja 'na t'eje.

Jesús camina sobre el agua

16 Nuc'ua 'ma ya o nzhä'ä, ya o zöbü c'ua c'o o̱ discípulo, o zät'äji cja c'e zapjü.
17 Cjanu o dat'üji cja 'naja bü'ü. Je mi möji nu 'nanguarü c'e ndeje a ma Capernaum. Ya vi xõmütjo. E Jesús dya be ma säjä nu ja mi bübü anguesji.
18 Me mi pjõ's'ü c'e ndeje na ngueje mi vü na zëzhi e ndajma.
19 'Ma ya vi möji tsi'ch'a o 'ñanto kilometro o jñandaji e Jesús c'ü mi nzhodü xes'e e ndeje. Ya mi ngue ro zät'ä cja c'e bü'ü. Me co zũji c'ua.
20 Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—Nguetscö e Jesús. Dya rí sũgueji.
21 Nuc'ua anguesji o mäjäji. O xipjiji c'ua e Jesús ro dat'ü cja c'e bü'ü. Exo zät'ä c'ua c'e bü'ü cja c'e jñiñi nu ja je mi möji.

La gente busca a Jesús

22-24 Mi cãrã c'o nte c'o vi nguejme 'nanguarü c'e trazapjü nu ja vi unü 'na pöjö Mizhocjimi e Jesús cjanu unüji o tjõmech'i c'o o ziji. Anguezeji vi unüji ngüenda c'ü mi 'natjo bü'ü c'ü mi järä c'e xõmü. Y 'ma vi dat'ü c'o discípulo cja c'e bü'ü, dya dat'ü e Jesús co anguezeji, nguec'ua c'o discípulo vi mötsjëji. Nguec'ua c'ü na yejnu pa c'o nte mi jodüji e Jesús, pero dya o chöt'üji. Dya xo jñandaji c'o o̱ discípulo. Nguec'ua como vi säjä ja nzi bü'ü c'o vi 'ñeje a Tiberias, o tsja c'ua c'o nte o dat'üji cja c'o bü, o möji c'ua a Capernaum o ma jyodüji e Jesús.

Jesús, el pan de la vida

25 'Ma o chöt'üji a Capernaum nu 'nanguarü cja e ndeje o xipjiji:

—Xöpüte, ¿jinguã i̱ säjägue a 'ñecjua?
26 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Na cjuana c'ü rí xi'ts'igöji. Ró da'c'eji tjõmëch'i ngue c'ua ri unnc'eji ngüenda c'ü ngue o̱ T'izgö Mizhocjimi, ngue c'ua ri 'ñejmezüji. Pero c'ü va 'ñe jongöji, dya ngue para rí 'ñejmezüji. Ngue c'ü i̱n neji rá da'c'üji na yeje c'o ra nijmi in pjemeji.
27 C'e jñõnü c'ü rí sigöji, tjezetjo c'ü. Nguec'ua, dya me rí jyonnc'eji c'o. Jyodüji c'e jñõnü c'ü dya ra tjeze, c'ü sido rí bübütjoji. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, nguetscö rá da'c'üji c'e jñõnü c'ü sido rí bübütjoji. Mizhocjimi c'ü mi Tatagö ya jizhi c'ü o ndäcjä rá da'c'eji a cjanu.
28 O ndünrü c'ua c'o nte o xipjiji e Jesús:
—¿Pje rá cjajme ngue c'ua rá cjajme c'ü ne'e Mizhocjimi?
29 O ndünrü c'ua e Jesús. O xipjiji:
—Nunu, ngueje c'ü ne Mizhocjimi: rí 'ñejmezügöji na ngueje o ndäcjä angueze.
30 O xipjiji c'ua:
—¿Pje na mbë c'o rí jítscöjme ngue c'ua rá jandagöjme; ngue c'ua rá ejmets'üjme? ¿Pje na mbëjë c'o rí tsjague?
31 C'o ín mboxtitaji o ziji o maná nu cja ndajyadü, 'ma mi cãrãji nu, co e Moisés. C'ua ja nzi ga t'opjü: “O unüji ro ziji tjõmëch'i c'o vi 'ñeje a jens'e”, eñe. ¿Cjo xo sö rí tsjague a cjanu?
32 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. E Moisés dya ngue c'ü o dya'c'üji o tjõmëch'i c'o vi 'ñeje a jens'e; ngue mi Tatagö. C'e tjõmëch'i c'ü o zi c'o ín mboxtitaji, dya ngue c'ü exna cjuana ni muvi. Mi Tatagö je unü c'e tjõmëch'i c'ü exna cjuana ni muvi c'ü vi 'ñeje a jens'e.
33 Na ngueje o̱ tjõmëch'i Mizhocjimi ngueje c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü unü c'ü ra bübütjo yo cãrã texe cja ne xoñijõmü, eñe e Jesús.
34 O xipjiji c'ua:
—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, sido rí dyacöjme ne tjõmëch'i nu.
35 E Jesús o xipjiji:
—Nuzgö, nguetscö e tjõmëch'i c'ü ra dya'c'eji c'ü rgui bübütjogueji. Nu c'ü ra ẽjẽ co nuzgö, dya ra zant'a. Nu c'ü ra 'ñejmezügö, dya ra ndũre.
36 Ya ró xi'ts'iji, zö xi i̱ jñandgaji ró cjagö c'ü na nojo, pero dya pje i̱n ejmezügöji.
37 Texe nu c'o dacügö mi Tata, ra ẽjẽji co nutscö ra 'ñejmezüji. Nuzgö, dya rá täjägö ra ma c'o.
38 Rvá ẽjẽgö a jens'e; dya pje ngue c'ü rá cjagö c'ü rá ne'e. Rá cja'a c'ua ja ga ne'e mi Tatagö c'ü o ndäcjä.
39 Nunu, ngueje c'ü ne'e Mizhocjimi, nu c'ü o ndäcjä; ne'e c'ü dya rá bëzhi ne ri 'naja c'o o dyacü. 'Ma rá ẽcjö na yeje rá xos'üji.
40 Nunu, ngueje c'ü ne'e mi Tata c'ü bübü a jens'e: texe c'o unü ngüenda nguezgö o̱ T'izü Mizhocjimi, y ejmezügöji, ra ch'unü c'ü rguí bübütjoji co Mizhocjimi. 'Ma rá ẽcjö na yeje rá xos'üji.
41 C'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel mi pötma mamatsjëji na ngueje dya mi ejmeji c'ü vi mama e Jesús: “Nguetscö e tjõmëch'i c'ü vi 'ñeje a jens'e.”
42 Mi mamaji c'ua:
—Nunu, ¿cjo dya ngueje e Jesús nu o̱ t'i e José? Nu tata 'ñe nu nana rí pãrãgöji. Nunu, ¿jenga mama dya nu: “Rvá ẽjẽ a jens'e”?

43 E Jesús o xipjiji c'ua:
—Dya rí pötqui mamatsjëgueji yo.
44 Dya cjó sö ra ẽjẽ co nutscö nu 'ma dya ra 'ñünbü o̲ mü'bü mi Tata c'ü bübü a jens'e c'ü o ndäcjä. Nuzgö, 'ma rá ẽcjö na yeje rá xos'ü nu c'o.
45 Ya t'opjü cja o̲ jña Mizhocjimi c'o o dyopjü c'o profeta: "Mizhocjimi ra nda xöpüji." A cjanu texe c'o ätä mi Tata, 'ñe pãrãji pje pjëzhi c'ü mama, va ẽji co nutscö.
46 'Zö ätpäji o̲ jña Mizhocjimi, pero dya jandaji ja ga jmi. C'ü o jñanda nguextjozügö rvá ẽjẽgö cja Mizhocjimi. Nguezgö ró janda mi Tata.
47 Na cjuana c'ü rí xi'ts'igöji, nu c'ü ejmezügö ra ch'unü c'ü rguí bübütjo co Mizhocjimi para siempre.
48 Nguetscö e tjõmëch'i ngue c'ua rí bübütjogueji.
49 Nu c'o nin mboxtitaji o ziji c'e maná nu cja ndajyadü. Pero o ndũ'ũ c'o.
50 Nguetscö nu e tjõmëch'i nu vi 'ñeje a jens'e. Nguec'ua nu c'ü ra zi'i nu, dya ra ndũ'ũ, ra bübütjo.
51 Exi rgá büntcjö, nguec'ua sö rá da'c'üji c'ü rí bübütjogueji. Je rvá ẽjẽgö a jens'e. 'Ma cjó c'o ra zi'i nu e tjõmëch'i ra ch'unü c'ü rguí bübütjo. Ne tjõmech'i c'ü rá unügö nu, ngueje ín cuerpogö. Nuzgö rá unügö ngue c'ua ra bübütjo yo cãrã texe cja ne xoñijõmü.
52 Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel mi ña, mi ñatsjëji. Mi mamaji:
—¿Ja rgá sö ra dyacöji o̲ cuerpo rá siji?
53 E Jesús o xipjiji:
—Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. 'Ma dya rí si'iji ne tjõmëch'i c'ü ngueje ín cuerpogö, 'ñe 'ma dya rí si'iji ín tsjigö, dya rí bübüji.
54 Nu c'o ra zi'i e tjõmëch'i c'ü ngueje ín cuerpogö 'ñe ra zi ín tsjigö ra ch'unü c'ü rguí bübütjoji. Nutscö 'ma rá ẽcjö na yeje rá xos'ü nuc'o.
55 C'e jñõnü c'ü na cjuana c'ü rí siji ngue ín cuerpogö c'ü; 'ñe ín tsji'igö.
56 Nu c'ü ra zi nu e jñõnü c'ü ngueje ín cuerpogö, 'ñe ra zi ín tsjigö ra bübüzügö. Y nutscö je rá bünc'ö cja o̲ mü'bü angueze.
57 Mi Tata c'ü o ndäcjä exi bübütjo c'ü. Nguec'ua exo rgá bübütjogö. Nu c'ü ra zi c'e jñõnü c'ü ngue ín cuerpogö 'ñe ín tsjigö, xo ra bübütjo, na ngueje exi rgá büntcjö.
58 Nguetscö e tjõmëch'i, rvá ẽjẽgö a jens'e. Dya nza cjazgö c'e maná c'ü o zi ín mboxtitaji. Nuc'o, o ndũ c'o. Pero c'ü ra zi'i nu e tjõmëch'i c'ü nguetscö, dya ra ndũ, ra bübütjo co Mizhocjimi para siempre.
59 Nu yo jña'a yo, o mama e Jesús 'ma mi bübü a Capernaum 'ma mi xöpü c'o nte cja c'ü o̲ nintsjimiji.

Palabras de vida eterna

60 Na puncjü c'o mi tjünt'ü a xütjü e Jesús, 'ma o dyäräji, o mamaji:
—Me na jyü yo jña'a yo. ¿Cjó ra sö'ö ra dyätä yo?
61 O mbãrãtsjë e Jesús c'o mi mamatsjëji. O xipjiji c'ua:
—¿Cjo i̲n ne rí chjench'eji a xütjü na ngueje ró xi'ts'iji yo jña'a yo?
62 ¿Pje rí tsjagueji 'ma, 'ma rí jñandgaji rá magö a jens'e nu ja ot'ü rmí bünc'ö? Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi.
63 Ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü da'c'üji rí bübüji. Dya pje ni muvi e cuerpo. Yo jña'a yo rí xi'ts'igöji je va ẽjẽ cja o̲ Espíritu Mizhocjimi yo. Ngueje yo da'c'üji rí bübütjoji.
64 Pero bübüts'ügueji c'o dya pje ejmezügö.

E Jesús ya mi pãrã ndeze 'ma ot'ü cjó ngue c'o dya mi ejme. Ya nde mi pãrãtjo cjó ngueje c'ü ro nzhö'ö.
65 O mama c'ua e Jesús:
—Ya ró xi'ts'iji, dya cjó ra sö ra ẽjẽ co nuzgö, 'ma dya ra 'ñünbü o̲ mü'bü mi Tata c'ü bübü a jens'e.
66 'Ma o nguarü o mama yo jña'a, na puncjü c'o o chjench'e a xütjü, dya cja o ndünt'üji o̲ xütjü e Jesús.
67 O mama c'ua e Jesús o xipji c'o doce discípulo:
—¿Cjo xo i̲n ne rí chjench'eji a xütjü, c'ü dya cja rí chjünt'üji ín xütjügö?
68 O ndünrü c'ua e Simón Pedro:
—Pero ín Jmuts'ümje, ¿cjó rá ma teñegöjme? Na ngueje nguextjots'ügue i̲n xitsijme ja rga sö rá bübütjojme co Mizhocjimi para siempre.
69 Nutscöjme rí ejmets'ügöjme. Rí pãrãjme ngue'tsc'e e Cristo. Ngue'tsc'e o̲ T'its'ü Mizhocjimi c'ü exi bübütjo.
70 O ndünrü c'ua e Jesús:
—I̲n doceji. ¿Cjo dya ró juan'c'ügöji? 'Najats'ügueji bübü c'ü dya jo cja o̲ mü'bü.
71 Nu c'ü mi mama e Jesús, mi ngueje e Judas Iscariote, c'ü mi ngue o̲ t'i e Simón. Na ngueje nguejnu ro nzhö'ö e Jesús. Mi ngueje 'naja c'o doce discípulo.

7

Los hermanos de Jesús no le creían

1 'Ma o nguarü yo, mi nzhodü e Jesús a Galilea. Dya mi ne ro nzhodü a Judea, na ngueje mi cãrã nu, c'o mi ne ro mbö't'üji e Jesús.
2 Ya mi ngue ro zädätjo 'na mbaxua c'ü mi cja c'o nte. Mi ät'äji ts'ingumü c'o mi ngueje o dyëza. Mi mimiji cja c'o ts'ingumü 'ma mi cjaji c'e mbaxua.
3 C'o o̲ cjuarma e Jesús o xipjiji c'ua:
—Na jo rí pedyegue va. Mague a Judea ngue c'ua c'o in discípulo c'o cãrã nu, xo ra jñantc'aji yo i̲n cjague yo me na nojo.
4 Nu c'ü ne'e pje ra tsja'a, ra tsja ngue c'ua ra jñanda yo nte. Nu 'ma i̲n cja'a yo me na nojo, jizhitsjëjë ngue c'ua ra jñanda texe yo nte.
5 Ne xo ri ngueje c'o o̲ cjuarma, dya xo mi ejmeji e Jesús.
6 O mama c'ua e Jesús:
—Dya be va sädä nu 'ma ra mbãrãji cjó nguetscö. Nuzgö dya be sö'ö rá magö. Pero nu'tsc'eji sö rí mötjoji nu hora c'ü i̲n ne rí möji.
7 Nu'tsc'eji, dya sö ra nuc'eji na ü yo cãrã cja ne xoñijõmü. Nguetscö je nugüji na ü, na ngueje rí xipjigöji c'ü na cjuana, rí xipjigöji me na s'o cjaji.
8 Nu'tsc'eji, möji cja c 'e mbaxua. Nutscö dya be rá magö cja c'e mbaxua, na ngueje dya be va sädä c'ü ne'e Mizhocjimi c'ü ya rá magö.
9 Nu 'ma o mama yo, xe o nguejmetjo a Galilea.

Jesús en la fiesta de las chozas

10 Nuc'ua o ma cja c'e mbaxua c'o o̲ cjuarma. E Jesús xo ma'a c'ua. Pero nuc'ü, dya cjó o xipji ja va ma. O matsjëjë.
11 Nu cja c'e mbaxua, c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte mi jodüji e Jesús, mi mamaji:
—¿Ja je ri bübüxã c'e Jesús?, eñeji.

12 Na puncjü nte c'o me mi tsjojne mi mamaji ja cja mi cja e Jesús. Mi cãrã
c'o mi mama: “Na jonte c'e bëzo c'ü.” Nu c'o dyaja mi mamaji: “Dya jonte c'ü.
Onpü yo nte.”
13 C'o nte mi sũji c'o pje mi pjëzhi. Nguec'ua dya cjó mi mama na jo ja ma
cja e Jesús.
14 Cja mi patjo nziyo pa'a c'ü mi cjaji c'e mbaxua. Xe mi bëzhi nziyo pa ro
nguarü. O zät'ä c'ua e Jesús cja c'e templo. Ya je nguejnu o xöpü c'ua c'o nte.
15 C'o pje mi pjëzhi mi cjijñiji: “Nunca rí ärägöji a cjanu.” Pero mi mamaji:
—¿Ja ga mbãrã yo? Dya o ma ja ro xörü.
16 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Nu yo rrã xöpü yo nte, dya rí mamatsjëjëgö yo. Nu c'ü o ndäcjägö ngue
c'ü je o xöcügö c'ü.
17 'Ma cjó c'o ne ra tsja'a c'ü ne'e Mizhocjimi, ra mbãrã cjo je va ẽjẽ cja
Mizhocjimi yo rí xöpügö yo nte, o maxque rí mamatsjëjëgö yo.
18 Nu c'ü xöpü c'ü mamatsjëjë, jodütsjëjë c'ü ra mama yo nte: “Me na jo 'na
xöpüte”, ra 'ñeñeji. Nuzgö rí jodügö c'ü ra mamaji me na jo Mizhocjimi c'ü o
ndäcjä. Nuzgö rí mamagö c'ü na cjuana, dya bëchjine.
19 'Nu'tsc'eji, ¿cjo dya o dya'c'üji c'e ley e Moisés? Pero ne ri 'najats'ügueji
dya i̱n cjaji c'ü mama c'e ley. Maco mama c'e ley c'ü dya rá pö't'üteji, ¿jenga i̱n
jongügöji rí pötcüji?
20 O ndünrü c'ua c'o nte, o xipjiji:
—Nu'tsc'e, bübü demonio cja in mü'bügue. ¿Cjó ngue c'ü ra jyonc'ü ra
mbö'tc'ü?
21 O ndünrü c'ua e Jesús:
—'Natjo c'ü ró cjagö, pero nuc'ua texets'üji me o sjëyats'üji c'ü ró cjagö.
22 Cja o̱ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés, xi'ts'iji rí meyaji in cuerpoji.
C'ü ni tsjaji a cjanu, dya ngue e Moisés c'ü o mbürü; ngueje c'o ín mboxtitaji c'o
o mbürü ndeze mi jinguã. Bübü 'ma i̱n meyaji in cuerpoji nu pa c'ü rí söyaji.
23 Nu pa c'ü rí söyaji i̱n meyaji o̱ cuerpo 'na bëzo ngue c'ua rí cumpleji o̱ ley
Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. ¿Jenga me i̱n ünngügöji c'ü ró jopcügö texe
o̱ cuerpo 'na bëzo nu pa c'ü rí söyaji?
24 Tsjijñiji na jo c'ua ja ga mama o̱ ley e Moisés. Nuzgö, zö ró jocü 'na bëzo
c'e pa c'ü rí söyagöji, pero na jo c'ü rvá cjagö.

Jesús habla de su origen

25 Ja nzi c'o mi menzumü a Jerusalén o mamaji c'ua:
—Nujnu, ¿cjo dya ngueje nu jodüji ra mbö't'üji?
26 Maco, ña'atjo dya nu. Dya pje sũ'ũ nu. Dya cjó pje xipji. Mbãrã, c'o pje
pjëzhi, ¿cjo ri cjijñiji c'ü ngueje e Cristo nu? Po jiyö.
27 Na ngueje nutscöji rí pãrãgöji na jo ja je menzumü nu. 'Ma ra ẽjẽ e Cristo,
nuc'ü, dya cjó ra mbãrã ja rguí 'ñeje.
28 E Jesús o ña'a na jens'e nu cja c'e templo nu ja mi xöpü c'o nte, o xipjiji:
—Nu'tsc'eji, ¿cjo i̱n pãcãji? ¿Cjo i̱n pãrãji na jo ja je rí menzumü? Nuzgö
dya ró ẽtsjëjëgö. Na ngueje bübü 'naja c'ü exna cjuana o ndäcjägö, c'ü dya i̱n
pãrãgueji.
29 Pero nuzgö rí pãrãgö c'ü, na ngueje je rvá ẽcjö cja angueze. Ngueje
angueze o ndäcjägö ró ẽjẽ a 'ñecjua.
30 Nuc'ua, mi ne ro zürüji c'ua. Pero dya cjó o pënch'i, na ngueje dya be ne
Mizhocjimi ro zürüji.
31 Na puncjü c'o nte c'o mi cãrã nu, o 'ñejmeji e Jesús. Mi mamaji:

—Dya cjó sö ra tsja c'o xe rrã nojo. ¿Cjo ri ngueje e Cristo nu?

Los fariseos mandan policías a llevar preso a Jesús

32 C'o fariseo o dyäräji c'ua c'o mi mama c'o nte. Na ngueje c'o nte mi tsjojne
ma ñaji c'o mi cja'a e Jesús. Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo o ndäjäji o
policía ro ma, ro ma zürüji e Jesús.
33 O mama c'ua e Jesús:
—Xe quejme ja nzi zana c'ü xe rá mimiji. Nuc'ua ra zädä c'e pa 'ma rá ma
nu ja bübü c'ü o ndäcjä ró ẽjẽ.
34 Nuc'ua rí jyongügöji. Dya cja rí chöcügöji. Nu ja rá bübügö, dya sö rí
möcjeji.
35 Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel o pötva mamaji:
—Mbãrã, ¿ja je ra ma'a nu? ¿Jenga xitsiji c'ü dya cja rá töt'üji? Mbãrã, ¿cjo je
ra ma cja yo ín menzumügöji a Israel c'o pjöt'ü cja yo dyaja nte? Mbãrã, ¿cjo
ra ma xöpü c'o dyaja nte'e?
36 Mbãrã, ¿ja cja'a nu o mama: "Rí jyongüji pero dya rí chöcüji"? Xo o xitsiji:
"Nu ja rá bübügö, dya pje ra sö'ö rí sät'äji."

Ríos de agua viva

37 C'e pa c'ü bëpja c'e mbaxua ngue c'ü xenda mi sũpüji. Nuc'ua c'e pa'a c'ü,
o böbü e Jesús. O zopjü c'ua c'o nte, o xipjiji:
—'Ma cjó c'o tũre, xä'däji co nutscö. Si'iji c'e ndeje c'ü rá da'c'üji rí siji.
38 Nu c'o ra 'ñejmezügö, ra zädä anguezeji c'ua ja nzi ga mama cja o̱ jña
Mizhocjimi: A mbo cja o̱ mü'bü ra chjëntjovi nza cja 'na mbereje c'ü peje na
puncjü o ndeje. Nguec'ua xo ra zi'i c'o dyaja, ngue c'ua xo ra bübütjoji.
39 Nujyo o mama e Jesús, nguejyo ro tsja o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü ro ch'unü
nu c'o ro 'ñejme e Jesús. C'e Espíritu dya be ma ẽjẽ c'ü, na ngueje dya be vi ma
e Jesús cja nu Tata c'ü bübü a jens'e.

División entre la gente

40 Nuc'ua 'ma o dyäräji yo jña'a yo, mi cãrã c'o o mama:
—Nunu, na cjuana ngueje e profeta nu mi te'beji.
41 Dyaja c 'o o mama c'ua:
—Ngueje e Cristo nu o ndäjä Mizhocjimi nu.
Mi cãrã c'o dyaja c'o o mama:
—Nujnu je menzumü a Galilea. Nguec'ua, ¿ja rgá sö ra tsja e Cristo nu?
42 Na, ¿cjo dya mama cja yo ya t'opjü: "E Cristo je ri ngueje o̱ mboxbëche
e David"? ¿Cjo dya xo mama: "Je ra te'e cja c'e ts'ijñiñi a Belén nu ja mi
menzumü e David"?
43 Nuc'ua a cjanu, o xõgü c'ua c'o nte'e, na ngueje dya mi 'natjo o̱ pjeñeji ma
nguijñiji e Jesús.
44 Mi cãrã c'o mi ne ro zürü e Jesús. Pero dya cjó xo o pënch'i angueze.

Las autoridades no creen en Jesús

45 Nuc'ua c'o policía o nzhogü c'ua c'o. O möji cja c'o ndamböcjimi 'ñe cja c'o
fariseo. Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo o dyönüji c'ua:
—¿Jenga dya i̱ siji e Jesús?
46 O ndünrü c'ua c'o policía:
—Nunca rí ärjme ra ña 'na bëzo c'ua nzi ga ña'a c'e bëzo c'ü.
47 O ndünrü c'ua c'o fariseo, o xipjiji c'o policía:
—¿Cjo ya xo o dyon'c'ügueji?

48 Tsjijñiji dya xã. ¿Cjo ya xo bübü o jmu'u 'ñe o fariseo c'o ya o 'ñejme e Jesús? Iyö.
49 Nu yo nte'e yo, dya pje pãrãji o̱ ley Mizhocjimi. Dya pje sö ra zät'äji a jmi Mizhocjimi.
50 E Nicodemo nu c'ü vi ma'a 'na nu xõmü cja e Jesús, mi ngueje 'naja c'o fariseo. O mama angueze:
51 —Cja ín leygöji, dya sö rá mamaji c'o na s'o vi tsja 'na bëzo c'ü dya be ri äräji c'o mama angueze, y c'ü dya be ri pãrãji ja cja c'ü cja'a.
52 O ndünrü c'ua c'o fariseo, o xipjiji e Nicodemo:
—Nu'tsc'e, Nicodemo, ¿cjo xo i̱n menzumügue a Galilea? Ni jyodü rí ñu'u yo ya t'opjü, ngue c'ua rí ñuxã c'ü dya cjó ra te'e a Galilea c'ü ri ngueje profeta.

La mujer adúltera

53 Nuc'ua, como ya vi nguarü c'e mbaxua, o ma nzi 'najaji o̱ ngumüji.

8

1 E Jesús o ma c'ua cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivos.
2 Nuc'ua 'ma mi xõrtjo c'ü na yejnu pa, e Jesús o ma na yeje cja c 'e templo. Nuc'ua texe c'o nte'e o chëzhiji a jmi e Jesús. O mimi c'ua e Jesús. Cjanu o xöpü c'ua c'o nte.
3 Nuc'ua c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi 'ñe c'o fariseo o sinpiji c'ua 'naja ndixũ c'ü vi ch'ö'tp'ü bëzo c'ü dya mi ngueje o̱ xĩra. O tsjapüji o mimi a nde'e nu ja mi bübü e Jesús.
4 O mamaji c'ua:
—Xöpüte, nu e ndixũ nu, o zürüji. Mi bübüvi 'na bëzo c'ü dya ngueje o̱ xĩra.
5 Cja c'e ley c'ü o dyopjü e Moisés o mandazüji rá pjat'üji ndojo yo cja a cjanu. ¿Nu'tsc'e dya, pje rí xitsijme dya?
6 Nu yo mi xipjiji nguetjo ma söji, ngue c'ua ro sö ro ngöt'üji cja c'o pje mi pjëzhi. Nuc'ua e Jesús o ñücü a jõmü. O dyopjü c'ua a jõmü co o̱ ñidyë.
7 Nu 'ma sido mi önütjoji, o jñüs'ü o̱ ñi'i. Cjanu o xipjiji c'ua:
—'Ma bübütsc'eji 'naja c'ü dya tũ o̱ nzhubü ngue c'ü ra ot'ü ra pjat'ü ndojo ne ndixũ.
8 Nuc'ua o ñücütjo na yeje a jõmü e Jesús. O dyopjü a jõmü co o̱ ñidyë.
9 'Ma o dyäräji, o nguijñiji c'ua cja o̱ mü'büji c'ü mi tũji o̱ nzhubüji. Nuc'ua nde 'naja va möji c'ua. Nu c'o xenda mi tita ngue c'o ot'ü o ma c'o. Cjanu o mbedye c'ua c'o cja mi t'i'i. Nuc'ua ya o nguejmetsjë c'ua e Jesús 'ñe c'e ndixũ c'ü mi junrü a jmi.
10 Nuc'ua cjanu o jñüs'ü c'ua o̱ ñi'i e Jesús. Dya cjó cja o jñanda. Ya mi nguetjo c'e ndixũ c'ü xe mi bübü. O xipji c'ua:
—Nu'tsc'e ndixũ, ¿ja je cãrã dya, nu c'o mi mama i̱n tũgue nzhubü? ¿Cjo dya cjó pja'c'ü ndojo?
11 C'e ndixũ o ndünrü:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, dya cjó pjacö ndojo.
Nuc'ua o xipji e Jesús:
—Ne xo ri nguetscö, dya xo rí xi'ts'i ni jyodü rí chũgue. Ma'a dya. Pero dya cja rí tsja c'o na s'o.

Jesús, la luz del mundo

12 E Jesús o zopjütjo na yeje c'o nte. O xipjiji: —Nguetscö e jya's'ü cja ne xoñijõmü. Nu c'ü ra ndünt'ü ín xütjügö, dya ra nzhodü cja e bëxõmü. Nuc'ü, ra bübü jya's'ü o̱ mü'bü c'ü ra unü c'ü rguí bübütjo.

13 Nuc'ua c'o fariseo o xipjiji:
—Nu'tsc'e i̱ṉ mamatsjëgue pje pjë'ts'i. Nu c'o i̱ṉ mamague dya cjuana.
14 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Zö rí mamatsjëgö pje pjëtsi, pero yo rí xi'ts'igöji na cjuana. Na ngueje rí pãrãgö ja je rvá ẽjẽ, 'ñe ja rga ma'a. Nu'tsc'eji, dya i̱ṉ pãrãgueji ja rvá ẽjẽgö. Dya xo i̱ṉ pãrãji ja ngue c'ua rá ma'a.
15 Nu'tsc'eji c'ua ja nzi gui tsjinncjeji, i̱ṉ jünji ngüenda i̱ṉ mamaji c'ü na s'ozgö. Pero nutscö, c'ü rvá ẽcjö, dya ngue c'ü rá mangö c'ü cja na s'o 'naja, y c'ü cja na jo c'ü 'naja.
16 Zö dya ngue c'ü rvá ẽcjö, pero 'ma rí mangö ja ga cja 'na nte ga nguijñi o̱ mü'bü, na cjuana c'ü rí mangö. Na ngueje c'ü rí mangö, dya ngue c'ü rgá cjijñitsjëgö, ngue c'ü cjijñi Mizhocjimi c'ü o ndäcjö c'ü rí bübübe.
17 Ya xo t'opjü cja in leygueji c'ü je mama a cjava: “Nu c'ü mama yeje nte ngue c'o na cjuana.”
18 Nuzgö rí mama pje pjëtsi. Nu c'ü mi Tatagö c'ü o ndäcjä, ngue c 'ü xo mama pje pjëtsigö.
19 Nuc'ua o xipjiji c'ua:
—¿Ja je bübü c'ü nin Tata?
O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Ni xo ri nguetscö i̱ṉ pãcãji, ni ri ngueje mi Tata i̱ṉ pãrãji. Nu 'ma ri pãcãgöji, ngue 'ma xo ri pãtcãji mi Tata.
20 E Jesús mi xöpü c'o nte cja c'e templo. Je mi mama yo jña'a yo, nu ja mi sogüji o̱ ofrendaji. Dya cjó o zürü e Jesús, na ngueje dya be mi jëzi c'ü nu Tata Mizhocjimi.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

21 Nuc'ua o ndünrü c'ua na yeje e Jesús:
—Nutscö ya rá ma'a. Nu'tsc'eji rí jyongüji. Pero rí chũgueji na ngue c'o in nzhunc'eji c'o i̱ṉ tũgueji. Nguec'ua nu ja je rá magö, nu'tsc'eji, dya ra sö rí sät'äji nu.
22 O mama c'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel:
—Nu e bëzo nu, ¿cjo ra pö't'ütsjëjë? Nguec'ua mama: “Nu ja je rá magö, nu'tsc'eji dya ra sö rí sät'äji.”
23 Nuc'ua o ndünrü c'ua e Jesús:
—Nu'tsc'eji, i̱ṉ menzumüji a jõmü. Nutscö, je rí menzumügö a jens'e. Nu'tsc'eji, i̱ṉ menzumügueji cja ne xoñijõmü. Nutscö, dya pje rí menzumügö va cja ne xoñijõmü.
24 Nguec'ua ró xi'ts'iji: “Rí chũgueji na ngue c'o in nzhunc'eji c'o i̱ṉ tũgueji.” Na ngueje 'ma dya rí 'ñejmeji nguezgö extí bübü, c'o nzhubü c'o i̱ṉ tũji ngue c'o je rgui chũji c'o.
25 O ndünrü c'ua c'o nte:
—Xitsijme cjó ngue'tsc'e.
Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—Ya ró xi'ts'igöji cjó nguezgö.
26 Na puncjü c'o me rí ne rá zo'c'üji. Me na puncjü c'o i̱ṉ cjaji c'o sö rá mama i̱ṉ tũgueji nzhubü. Pero nu c'ü o ndäcjägö ngue c'ü na cjuana c'ü. C'o ró ätpägö o mama angueze nguejyo je rí zopjü yo cãrã cja ne xoñijõmü.
27 E Jesús mi xipjiji mi nguejnu Tata c'ü vi ndäjä. Pero dya mi pãrã c'o nte.
28 O ndünrü c'ua e Jesús:

—Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi. Nu'tsc'eji rí chäpcöji cja ngronsi. Nu'ma, cja ra zädä 'ma rí unnc'eji ngüenda c'ü nguezgö extí bübü. Dya pje rí cjagö c'ü rí cjatsjë. Ngue yo o xöcü mi Tata, yo rí xi'ts'iji.

29 Nu c'ü o ndäcjä bübü co nuzgö. Dya pje jyëzguigö c'ü rá bübütsjëgö c'ü, na ngueje sido rí cjagö c'o ne angueze.

30 'Ma o mama yo jña'a yo, na puncjü c'o o creo c'o mi mama e Jesús.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

31 O xipji c'ua e Jesús c'o nte a Israel c'o ya vi 'ñejme angueze:

—'Ma sido rí 'ñejmeji yo jña yo rí ña'a, nu'ma, na cjuana i̲n̲ ätcöji 'ma.

32 'Ma rí 'ñejmezügöji yo jña yo rí ña'a, rí pärãji c'ü na cjuana 'ma. 'Ma rí pärãji c'ü na cjuana, ra t'empc'eji libre 'ma.

33 O ndüntüji c'ua, o xipjiji:

—Nguetscöjme o̲ mboxbëchejme e Abraham. Dya cjó rí pëpcöjme. ¿Jenga i̲n̲ mamague c'ü ra 'ñempcöjme libre?

34 O ndünrü e Jesús, o mama:

—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. Texe c'o cja'a c'o na s'o, dya libre c'o. Chjëntjovi nza cja 'na mbëpji c'ü tjünt'ü a xütjü, c'ü dya sö ra xõgü cja nu lamu.

35 C'o tjünt'ü a xütjü o nzhubü, dya ngueje o̲ t'i Mizhocjimi c'o. Angueze ra pjongü nu c'o dya ngueje o̲ t'i. C'o o̲ t'i ra sido ra bübütjoji co Mizhocjimi.

36 Nu c'ü na cjuana ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o, nguetscö o̲ T'izü Mizhocjimi.

37 Rí pärãgö ngue'tsc'eji o̲ mboxbëchets'üji e Abraham. Pero i̲n̲ ne rí pötcügöji, na ngueje ín jñagö, dya pje i̲n̲ ench'e cja in mü'büji.

38 Rí ñagö nu c'o ró nugö cja o̲ jmi mi Tatagö c'ü bübü a jens'e. Nu'tsc'eji i̲n̲ cjaji nu c'o i̲ dyäräji cja o̲ jmi nin tataji.

39 Nuc'ua o ndünrüji, o xipjiji:

—C'ü mi tatagöjme ngueje e Abraham.

O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—'Ma ri ngue'tsc'eji o̲ t'its'üji e Abraham, ri tsjaji c'ü o tsja e Abraham.

40 E Abraham, nuc'ü, o dyätä Mizhocjimi c'ü. Pero nudya i̲n̲ jongüji rí pötcüji. E Abraham dya ro tsja a cjanu. Nutscö rí bëzo ró xi'ts'iji c'o na cjuana nu c'o ró ärägö cja Mizhocjimi. Nguec'ua i̲n̲ ne rí pötcüji.

41 Nu'tsc'eji i̲n̲ cjaji c'ü cja c'ü nin tatagueji.

O xipjiji c'ua:

—Nutscöjme dya o̲ t'izgöjme nandyo bëzo. 'Natjo mi Tata rí sicjöjme. Ngueje Mizhocjimi.

42 E Jesús o xipjiji c'ua:

—'Ma ri ngueje Mizhocjimi nin tatagueji, ri s'iyazügöji 'ma. Na ngueje nguezgö 'natjozügö o̲ T'izü Mizhocjimi. Je ró pecjö cja Mizhocjimi. Dya ró ẽjẽtsjëgö. Ngueje Mizhocjimi je ndäcjö ró ẽjẽ.

43 ¿Jenga dya i̲n̲ pärãji ja cja c'ü rí mangö? Dya i̲n̲ pärãji na ngueje, dya i̲n̲ ne rí dyätcäji ín jña'a.

44 Nu'tsc'eji, nu c'ü nin tatagueji ngueje c'ü dya jo. I̲n̲ ne rí tsjaji nu c'o ne'e nin tatagueji. Ndeze o mbürü, c'ü dya jo ngue mbö't'üte. Nuc'ü, dya pje mama c'ü na cjuana c'ü. Na ngueje c'ü na cjuana, dya pje bübü o̲ mü'bü. Nu 'ma mama c'o dya cjuana ngueje c'o cjijñitsjë cja o̲ mü'bü c'o mama. Na ngueje c'ü dya jo, na mbëchjine. Nguejnu tata nu c'o xo mama c'ü dya cjuana.

45 Dya i̲n̲ ejmezüji na ngueje nutscö rí mama c'o na cjuana.

46 ¿Cjo bübütsc'eji 'naja c 'ü sö ra mama rí cjagö c'o na s'o? Nu 'ma rí xi'ts'iji
c'ü na cjuana, ¿jenga dya pje in ejmezügöji?
47 Nu c'o ngueje o t'i'i Mizhocjimi ätpäji o jña'a. Pero nu'tsc'eji, dya
ngue'tsc'eji o t'its'üji Mizhocjimi na ngueje dya in ätpägueji c'o o jña.

Cristo existió antes que Abraham

48 O ndünrü c'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel. Me co üdüji. O xipjiji:
—Rí pãrãjme na jo, bübü demonio cja in mü'bügue. Je i tegue a ma a
Samaria, dya in pãrãgue ja cja Mizhocjimi.
49 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Dya bübü demonio cja ín mü'bügö. C'ü rí mamagö ngue c'ü ne'e mi
Tatagö. Nu'tsc'eji c'ü in cjaji, dya pje in ejmezügöji rvá ẽcjö cja mi Tatagö
Mizhocjimi.
50 Dya rí jodügö c'ü rí mangueji na nojozügö; nu c'ü jodü c'ü rí mangueji na
nojozügö, ngue mi Tatagö Mizhocjimi. Angueze ra jizhi c'ü na nojozügö.
51 Na cjuana c'ü rí xi'ts'igöji, nu c'ü sido ra dyätcö yo rí mangö, dya ra ndü'ü,
ra bübütjo c'ü.
52 Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel o xipjiji:
—Nudya, rí pãrãjme na jo dya, bübü demonio in mü'bügue. Ya o ndü'ü e
Abraham. Ya xo o ndü'ü c'o profeta. Maco nu'tsc'e in mama nu c'ü sido ra
dyä'tc'ägue, dya ra ndü'ü, sido ra bübütjo.
53 Nu'tsc'e in cjinncje xenda na nojots'ügue que na ngueje mi tatajme e
Abraham. Nuc'ü, o ndü'ü c'ü. Xo o ndü'ü c'o profeta. ¿Cjó ngue c'ü je na
cjapütsjëgue?
54 O ndünrü e Jesús, o xipjiji:
—Nu 'ma ri jodütsjëjëgö c'ü ro mama yo nte na nojozügö, dya pje rví muvi
'ma c'o. Mi Tatagö ngue c'ü jodü c'ü ra mamaji a cjanu. Maco in mamagueji
que mi Tatagö ngueje in Mizhocjimigueji.
55 Nu'tsc'eji, dya in pãrãgueji angueze. Pero nutscö rí pãrãgö c'ü. 'Ma ro
mama c'ü dya rí pãrãgö Mizhocjimi, ri nguezgö 'na mbëchjine nza cjatsc'eji.
Jo rí pãrãgö Mizhocjimi. Rí cjagö c'o mama angueze.
56 E Abraham c'ü nin mboxtitaji me co mäjä 'ma o 'ñejme ro jñandga ma ẽcjö.
A cjanu o jñandga. O mäjä c'ua.
57 C'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel o xipjiji c'ua:
—Dya be xo in nzhodügue ni cincuenta cjë'ë. ¿Ja rvi jñandague e Abraham?
58 E Jesús o xipjiji:
—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji. 'Ma dya be mi bübü e Abraham, ya exmi bübügö.
59 Nuc'ua o jñüs'üji ndojo c'o ro pjat'üji e Jesús. Pero nuc'ü, o tsjõjõ c'ü. Dya
cjó jñanda ja va ma. O mbedye cja c'e templo. O ma'a.

9

Jesús sana a un hombre que nació ciego

1 'Ma o cjogü e Jesús o jñanda 'naja bëzo c'ü mi ndëzhö. Mi ndëzhö 'ma o
jmus'ü c'ü.
2 Nuc'ua c'o o discípulo o dyönüji e Jesús, o xipjiji:
—Xöpüte, ¿Cjó ngue c'ü o tsja c'o na s'o, nguec'ua va ndëzhö nu? ¿Cjo ngueje
ne bëzo nu ndëzhö maxque ngueje c'o o tata?
3 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:

—C'ü vi ndëzhö, dya ngue c'ü vi tsja c'o na s'o nu. Dya xo ngue c 'ü vi tsja c'o na s'o c'o o̱ tata. C'ü vi ndëzhö ngue c'ü rguí 'ñetse c'ü me na nojo c'ü cja'a Mizhocjimi.

4 Ni jyodü rá cjagö c'o ne'e nu c'ü o ndäcjä, ndeze 'ma xe ndempa. Va ẽjẽ xõmü, 'ma dya cja sö cjó ra pëpji.

5 Ndeze c'ü xe rá mimigö cja ne xoñijõmü, nguetscö e jya's'ü cja ne xoñijõmü.

6 'Ma o mama a cjanu o zogü a jõmü o̱ c'ijñi, o mbopjü c'ua c'e jõmü. Cjanu o ngans'a c'o mbëõmü. O ngosp'ü c'ua cja o̱ ndö'ö c'e bëzo c'ü mi ndëzhö.

7 E Jesús o xipji c'ua:

—Ma xinzhö cja c 'e t'ore c'ü ni chjũ Siloé, eñe.

C'e tjũ'ũ ne ra mama 'naja c'ü däjä.

Cjanu o ma'a c'ua c'e bëzo c'ü mi ndëzhö. O ma xinzhö. Nu 'ma o nzhogü c'ua, ya mi janda.

8 Nuc'ua c'o o̱ mejñiñi 'ñe c'o ya vi jñanda mi ndëzhö mi mamaji:

—¿Cjo dya ngueje nu mi ndëzhö nu ja nde mi junrü nu me mi örü pje ra zi?

9 Mi cãrã c'o mi mama:

—Ngueje nu.

C'o dyaja mi mamaji:

—Dya ngue nu, pero exi nguetjo nu.

O ndünrü c'ua c'ü mi ndëzhö, o mama:

—Nguetscö.

10 O xipjiji c'ua:

—¿Ja va xogü dya, c'o in chö'ö?

11 O ndünrü c'ua angueze, o mama:

—C'e bëzo c'ü ni chjũ'ũ Jesús o ngans'a mbëõmü. O ngoscügö ín chö'ö. Cjanu o xitsi c'ua: “Ma a Siloé, ma xinzhö.” Ró ma'a c'ua, ró ma xinzhö. Ya o xogü c'ua yo ín chögö, ya ró janda.

12 Nuc'ua o xipjiji:

—¿Ja je bübü dya, c'e bëzo c'ü?

Angueze o ndünrü:

—Dya rí pãrãgö ja je bübü.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

13 O zidyiji nu c'ü mi ndëzhö, o möji cja c'o fariseo.

14 C'e pa 'ma söyaji ngue 'ma o ngans'a e Jesús o mbëõmü c'ü vi xopcü o̱ ndö'ö c'e bëzo c'ü mi ndëzhö.

15 Nuc'ua o yepe o ña c'ua c'o fariseo, o dyonüji c'e bëzo pje vi ts'apü ngue c'ua va xogü o̱ ndö'ö. Angueze o xipjiji:

—O ngoscügö mbëõmü ín chö'ö. Cjanu ró xinzhö. Nudya ya rí janda dya.

16 Nuc'ua mi cãrã o fariseo c'o mi mama:

—C'e bëzo c'ü i̱n mangue o jo'c'üts'ü, dya pje vi 'ñeje cja Mizhocjimi c'ü; na ngueje dya pje sũpü nu pa c'ü rí söyaji.

Dyaja c'o mi mama:

—C'e bëzo, dya cja'a c'o na s'o. 'Ma ri cja c'o na s'o c'e bëzo, dya ro sö ro tsja'a yo me na nojo yo nunca rí jandaji.

Dya mi 'natjo o̱ pjeñeji.

17 O yepe o dyönütjoji c'ü mi ndëzhö:

—¿Pje xo i̱n mangue, pje pjëzhi nu c'ü o xo'c'üts'ü in chö'ö?

Angueze c'ua, 'ma o ndünrü o mama:

—Ngueje 'na profeta.

18 Nu c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel, dya mi ejmeji cjo mi ndëzhö c'e
bëzo. Dya mi ejmeji cjo vi xogü c'o o̲ ndö'ö. Cja 'ñejmeji 'ma cja o zojnüji nu
tata c'e bëzo c'ü vi xogü o̲ ndö'ö, 'ñe nu nana.
19 O dyönüji, o xipjiji:
—¿Cjo ngueje in ch'iguevi nu, nu nu i̲n manguevi exmi ndëzhö 'ma o
jmus'ü? ¿Jenga janda dya 'ma?
20 O ndünrü c'ua c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana, o mamavi:
—Rí pãrãgöbe ngueje ín ch'igöbe nu. 'Ma o jmus'ü nu, exmi ndëzhö nu.
21 Jenga ya janda dya, dya rí pãrãbe. Dya xo rí pãrãgöbe cjó je o xopcü o̲
ndö'ö nu. Ya jo ndümbeñe angueze. Dyönütsjëji. Ya ra xi'ts'itsjëji.
22 O mama a cjanu c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana na ngueje mi sũvi c'o pje mi
pjëzhi cja c'o nte a Israel. Na ngueje ya vi mamaji 'ma cjó c'o ro mama e Jesús
ngueje e Cristo, ro pjongüji c'e nte'e cja o̲ nitsjimiji.
23 Nguec'ua va mama c'ü nu tata c'e bëzo 'ñe c'ü nu nana: “Ya jo ndümbeñe.
Dyönüji angueze. Ya ra xi'ts'itsjëji.”
24 Nuc'ua o yepe o zojnütjoji c'e bëzo c'ü mi ndëzhö, o xipjiji:
—Unü 'na pöjö Mizhocjimi c'ü o xo'c'üts'ü in chö'ö. Nutscöjme rí pãrãjme na
jo, c'e bëzo cja'a c'o na s'o c'ü.
25 O ndünrü c'ua c 'ü mi ndëzhö, o mama:
—Dya rí pãrãgö c'ü, cjo cja c'o na s'o c'ü. Nguextjo nu rí pãrãgö, nutscö dya
rmí jandagö. Nudya rí janda dya.
26 Nuc'ua na yeje o xipjitjoji c'ua:
—Pero, ¿pje o tsja'c'ü? ¿Ja va xo'c'üts'ü in chö'ö?
27 C'ü mi ndëzhö o ndüntüji:
—Ya ró xi'ts'iji, pero dya i̲ dyätcöji. ¿Jenga i̲n ne rí yepe rí dyäräji? Maxque,
¿cjo xo i̲n negueji rí chjünt'üji o̲ xütjü?
28 Nuc'ua o zadütjoji, o mamaji:
—Nu'tsc'e ngue'tsc'e i̲n tjünt'ü a xütjü e Jesús. Nutscöjme rí tjünt'üjme a
xütjü e Moisés.
29 Nutscöjme rí pãrãgöjme, e Moisés o zopjü c'o nte. O mama c'o jña c'o vi
mama Mizhocjimi. Pero c'e bëzo c'ü i̲n mangue o jo'c'üts'ü, dya rí pãrãjme ja
je vi 'ñeje c'ü.
30 O ndünrü c'ua c'e bëzo c'ü mi ndëzhö, o xipjiji:
—Yo i̲n xitsiji, me i̲n cjacüji rá dyäxä. Maco o xocüzügö ín chö'ö c'e bëzo,
¿jenga dya i̲n pãrãji ja je vi 'ñeje c'ü?
31 Rí pãrãgöji, zö ra tsja 'na nte ra dyötü Mizhocjimi ra unü poder, pero 'ma
cja na s'o c'e nte, Mizhocjimi dya ra dyärä c'ü örü c'e nte. Pero nu c'o ma't'ü
Mizhocjimi 'ñe cja'a c'ua ja ga ne'e angueze, nuc'o, Mizhocjimi ra dyätä c'o.
32 Ndeze 'ma o mbürü ne xoñijõmü, cãrã c'o o jmus'ü ndëzhö. Pero dya rí
ärägöji c'ü ri bübü 'na bëzo c'ü ri jocü c'o.
33 Nu c'e bëzo, 'ma dya rví 'ñeje cja Mizhocjimi c'ü, dya xo ro sö'ö pje ro
tsja'a.
34 O ndüntüji c'ua, o xipjiji:
—Nu'tsc'e i̲ tsja c'o na s'o; exvi chetjovi in nzhunc'e. ¿Jenga i̲n cjinncje ra sö
rí xöcügöjme?
Cjanu o pjongüji c'ua cja c'e nitsjimi.

Ciegos espirituales

35 O dyärä e Jesús ya vi pjongüji c'e bëzo. Nguec'ua va jyodü ja je mi nzhodü
c'e bëzo. 'Ma o chöt'ü, o xipji:

—¿Cjo i̱n ejmegue o̱ T'i Mizhocjimi?
36 O ndünrü angueze, o mama:
—Nu'tsc'e sẽ'ẽ, xitsigö cjó ngueje o̱ T'i Mizhocjimi; ngue c'ua ra sö rá ejmegö angueze.
37 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Ya i̱ jñandague angueze. Nguetscö rrã ñavi.
38 O mama c'ua c'e bëzo:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, rí ejmets'ü. Ngue'tsc'e o̱ T'its'ü Mizhocjimi.
Cjanu o ndüñijõmü o ma't'ü c'ua.
39 O mama c'ua e Jesús:
—Na ngue c'ü rvá ẽcjö, exi 'ñetsetjo ja ga nguijñi o̱ mü'bü yo nte. C'o unü ngüenda c'ü ni jyodü ra xogü o̱ ndöji ngue c'ua ra bübü o̱ jya's'ü Mizhocjimi cja o̱ mü'büji, ra xogü o̱ ndöji ra mbãrãji Mizhocjimi. Pero c'o cjijñi ya xogü o̱ ndöji, nuc'o, ra ndëzhöji, dya ra mbãrãji c'ü na cjuana.
40 O dyärä ja nzi c'o fariseo c'o mi cãrã bëxtjo nu ja mi bübü e Jesús, o mamaji c'ua:
—A poco i̱n cjijñigue c'ü xo rí ndëzhöjme.
41 O ndünrü c'ua e Jesús:
—'Ma ri unnc'eji ngüenda c'ü ni jyonc'eji o̱ jya's'ü Mizhocjimi, ro perdonaots'üji 'ma c'o na s 'o. Pero i̱n mangueji: "Ya xogü ín chögöjme, rí pãrãjme na jo", i̱n eñeji. Nguec'ua xe i̱n tũtjoji in nzhunc'eji.

10

El ejemplo del corral

1 'Na cjuana c 'ü rá xi'ts'igöji. Nu c'ü dya ra cjogü cja o̱ ngoxtji nu ja cot'üji o ndënchjürü, nu c'ü je dacütjo cja ndüngumü, nuc'ü ngueje mbẽ'ẽ c'ü; y xopcü nu ja cjot'ü o ndënchjürü.
2 Nu c'ü je cjogü cja o̱ ngoxtji nu ja cjot'ü o ndënchjürü ngueje e mbörü c'ü.
3 E mböngoxtji xopcü ngoxtji e mbörü. C'o ndënchjürü ätpäji o̱ jña'a. Nu c'e mbörü nänbä o̱ tjũ'ũ yo o̱ ndënchjürü. Ngueje c'ü pjongü c'ua c'o ndënchjürü ra ma ziji o t'ëbi.
4 'Ma ra mbedye c'o o̱ ndënchjürü, ra ot'ü e mbörü. Cja rron ma c'o o̱ ndënchjürü. C'o ndënchjürü tjünt'üji a xütjü c'e mbörü, na ngueje pãtpãji o̱ jña'a.
5 'Ma ra ẽjẽ 'naja c'ü dya pãrãji, dya ra ndünt'üji a xütjü. Nu c'ü ra tsjaji, ra c'ueñeji; na ngueje dya pãtpãji o̱ jña'a c'o nandyo.
6 Nu yo jña'a yo, je zopjü e Jesús o fariseo. Pero anguesji dya o mbãrãji ja cja c'ü mi xipjiji.

Jesús, el buen pastor

7 O ña c'ua na yeje e Jesús, o xipjiji:
—Na cjuana c'ü rá xi'ts'igöji. Nutscö nguetscö e ngoxtji nu ja cjogü yo ndënchjürü.
8 Texe c'o va ẽtsc'eji c'o ne c'ü rí chjünt'üji o̱ xütjü, ne ra dyon'c'eji. Ngue o mbẽ'ẽ c'o xopcü nu ja cjot'ü o ndënchjürü. Pero c'o ndënchjürü dya pje ätäji.
9 Nuzgö nguetscö e ngoxtji nu ja cjogü yo ndënchjürü. Nu c'ü ra 'ñench'ezü o̱ mü'bü, ngue c'ü sö ra cjogü. Nuc'ü, ngue c'ü ra jogü o̱ mü'bü c'ü. Nuc'ü, ra chöt'ü texe c'o ni jyodü o̱ mü'bü. Nguec'ua ra chjëntjovi nza cja 'na ndënchjürü c'ü ra cjogü, ra mbedye, ra chöt'ütjo o t'ëbi c'ü ra zi'i.

10 'E mbẽ'ẽ ni 'ñetjo ra ẽ põnü c'o ndënchjürü. Ra mbö't'ü texe c'o. Nutscö rvá ẽjẽgö ngue c'ua ra bübütjoji. Me ra mäpä Mizhocjimi rgá bübütjoji.
11 Va mama c'ua e Jesús:
—Nuzgö nguetscö 'na mbörü c'ü me na jo; ojtjo c'ü ri nza cjazgö. 'Na mbörü c'ü na jo, bübü dispuesto ra ñana c'o ndënchjürü cja c'o mbẽ'ẽ, zö ra mbö't'üji c'ü.
12 Pero 'ma cjó c'o ts'õ't'ü ra mbörü c'o ndënchjürü, dya ra mbörü na jo c'o, na ngueje dya exi ngue o̱ cjaja c'o ndënchjürü. Nguec'ua 'ma ra jñanda rva ẽjẽ e mindyo, exta zogü c'ua c'o ndënchjürü, ra c'ueñe ra ma. Nguec'ua c'e mindyo ra pënch'i c'o ndënchjürü, nde ra mböt'ü c'ua c'o.
13 C'ueñe c'ü mi pjörü na ngueje ts'õ't'ütjo, dya ngueje o̱ cjaja c'o ndënchjürü. Nguec'ua dya cjapü ngüenda pje ra ts'apü c'o.
14 Xe ma ña'a e Jesús, o mama:
—Nguetscö c'e mbörü c'ü me na jo. Rí pärägö c'o ngueje ín nzhënchjürügö. Anguezeji xo pächägöji.
15 A cjanu, xo pächä mi Tata c'ü bübü a jens'e. Nuzgö xo rí pärägö mi Tata. Nuzgö rá tügö ngue c'ua ra bübütjo c'o ín nzhënchjürügö.
16 Xo rí tsäjägö c'o dyaja ndënchjürü c'o dya be tjünt'ü ín xütjügö. Nuc'o, xo ni jyodü xo rá pjörü c'o. Ra dyätcäji ín jñagö, ra ndünt'üji ín xütjü. A cjanu ri 'natjo nu ja ri cärãji, 'ñe ri 'natjo mbörü, c'ü nguezgö.
17 'Me s'iyazü mi Tata c'ü bübü a jens'e; na ngueje rá tügö ngue c'ua rá yepe rá bübütjo.
18 Dya cjó ra tsjacü rá tügö. Nguetscö rrã unütsjëjë rá tü'ü. Sö'ö rá unütsjëgö rá tü'ü, 'ñe sö'ö rá nanga. Ngueje c'ü vi ndächjä mi Tatagö c'ü bübü a jens'e.
19 Na ngueje vi mama yo jña'a yo e Jesús, c'o nte o zöji na yeje co jña, dya mi 'natjo pjeñe mi cjijñiji.
20 Na puncjü anguesji c'o mi mama:
—Bübü demonio cja o̱ mü'bü ne Jesús. Dya pärã pje mama. ¿Jenga i̱n ätäji c'ü xi'ts'iji nu?
21 Dyaja c'o mi mama:
—Ne bëzo nu, 'ma ri bübü c'ü dya jo cja o̱ mü'bü, dya ro mama yo jña yo me na jo. C'ü dya jo, a poco sö'ö ra xopcü o̱ ndö'ö 'na ndëzhö, c'ua ja nzi va tsja ne bëzo.

Las autoridades de Israel rechazan a Jesús

22 C'o pa'a c'o, c'o nte a Jerusalén o tsjaji 'na mbaxua, mi mbeñeji c'e pa 'ma o dyötüji Mizhocjimi ro nintsjimi na yeje c'e templo. Ma së c'o pa c'o.
23 E Jesús je mi nzhodü nu cja c'e templo cja o̱ porta e Salomón.
24 Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel, o jmurüji a jmi e Jesús, o xipjiji:
—¿Jenga dya rí xitsijme na jo cjó je ngue'tsc'e? Nu 'ma ngue'tsc'e e Cristo extí xitsijme na jo.
25 Nuc'ua o ndünrü e Jesús, o xipjiji:
—Ró xi'ts'iji cjó je nguetscö. Nu'tsc'eji dya i̱n ejmezüji. Nuzgö rrã cjagö c'o ne'e mi Tata a jens'e. A cjanu, 'mãrã na jo cjó je nguetscö.
26 Nu'tsc'eji, dya i̱n ejmezüji na ngueje dya ngue'tsc'eji ín nzhënchjürüts'üji.
27 C'o ín nzhënchjürügö ätcäji ín jñagö. Rí pärägö c'o. Anguesji tjünt'üji ín xütjügö.
28 Nu c'o ín nzhënchjürügö rí unügö c'ü sido ra bübütjoji. Nuc'o, dya ra ndü'ü c'o. Nuc'o, dya cjó sö cjó ra zipqui cja ín dyëgö.

29 Mi Tatagö c'ü o dyacügö c'o, ngueje c'ü xenda na nojo texe c'ü. Nguec'ua
dya cjó sö cjó ra zinbi cja o̲ dyë'ë mi Tatagö c'o.
30 Nutscö co c'ü mi Tata a jens'e rí 'natjobe, eñe e Jesús.
31 Nuc'ua o jñüs'ü na yeje o ndojo c'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel. Ro
pjat'üji e Jesús.
32 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Na puncjü c'o na jo c'o ya ró jí'ts'iji. Mi Tata a jens'e ngue c'ü o jítsigö c'o.
Texe yo ró cja'a, ¿ja bübü c'ü na s'o c'ü rgui pjacüji?
33 O ndünrü c'ua anguezeji, o mamaji:
—Nu yo na jo i̲n̲ tsjague, dya nguejyo rga pja'c'ü̈jme yo. C'ü rga pja'c'ü̈jme,
ngueje c'ü i̲n̲ sadügue Mizhocjimi. Maco xo nguetjots'ügue 'na bëzo; pero i̲n̲
cjapü que nguets'ü Mizhocjimi.
34-36 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—Mbeñeji ja ga t 'opjü cja in leyji. Je t'opjü nu, c'ü ja va sjipji c'o o juajnü
Mizhocjimi jinguã ro pätpäji angueze rvá zopjüji c'o nte. Je t'opjü a cjava:
“Ngue'tsc'eji i̲n̲ mizhocjimigueji”, eñe Mizhocjimi. Rí pãrãgöji c'ü je va mama
Mizhocjimi, na ngueje na cjuana c'ü t'opjü cja o̲ jña. C'o nte c'o o juajnü
Mizhocjimi mi jinguã, o mama Mizhocjimi o xiji mizhocjimi c'o. Nguec'ua,
¿jenga i̲n̲ mamaji rí sadügö Mizhocjimi na ngueje ró xi'ts'iji: “Exi nguejezü o̲
T'izü Mizhocjimi”, maco Mizhocjimi o ndäcjä ró ẽjẽ cja ne xoñijõmü?
37 Tsjijñiji na jo cjo rí cjagö c'ü ne'e mi Tata; 'ma jiyö, dya rí 'ñejmezüji 'ma.
38 Pero 'ma i̲n̲ jandgaji rí cjagö c'ü ne'e angueze, extí unnc'eji ngüenda 'ma
c'ü bübüzügö mi Tata, 'ñe nutscö rí bünc'õbe angueze. Extí unnc'eji ngüenda
a cjanu zö dya i̲n̲ ejmezüji c'ü ró xi'tsc'öji exi ngue o̲ T'izü Mizhocjimi.
39 Nuc'ua mi neji na yeje ro zürütjoji. Nuc'ua o mbedyetjo e Jesús cja o̲ dyëji.
40 O ma mbes'e na yeje cja c'e ndare a Jordán nu ja ot'ü mi jichite e Juan. O
nguejme c'ua nu.
41 Na puncjü c'o o zät'ä cja o̲ jmi'i e Jesús, mi mamaji:
—E Juan dya pje o tsja'a c'ü me na nojo c'ü nunca rí jandaji. Pero ma cjuana
c'o o mama e Juan ja ga cja ne bëzo, ne Jesús.
42 A cjanu, na puncjü c'o mi cãrã nu, o 'ñench'e o̲ mü'büji e Jesús.

11

Muerte de Lázaro

1 Mi bübü c'ua 'naja bëzo c'ü mi sö'dyë c'ü mi chjũ'ũ e Lázaro. Mi menzumü
a Betania, nu ja mi menzumü e María 'ñe e Marta c'ü nu cjũjuë.
2 Mi ngueje c'e María c'ü je o ngosp'ü o̲ ngua e Jesús c'ü ín Jmugöji c'e
perfume c'ü ma jo ma yüdü. Cjanu o ndintspi c'ua o̲ ngua'a co o̲ ñixti. Nu
c'ü nu 'ninzhõmü c'ü mi chjũ e Lázaro, ngue c'ü mi sö'dyë c'ü.
3 C'o o̲ cjũ e Lázaro o mbenpevi c'ua na jña e Jesús, o xipjivi:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ü̈jme, nu c'ü me i̲n̲ s'iyague, sö'dyë c'ü.
4 'Ma o dyärä e Jesús o mama:
—Nu c'e ndötc'ijeme c'ü, dya ngue c'ü rguí nzhũ'ũtjo. Na ngueje rá cjagö
c'ü rguí unü ngüenda yo nte c 'ü me na zëzhi Mizhocjimi. A cjanu xo ra unüji
ngüenda nguezgö o̲ T'izü Mizhocjimi, me xo na zëtscö.
5 E Jesús me mi s'iya e Marta co c'ü nu cjũjuë 'ñe e Lázaro.
6 Nuc'ua 'ma ya vi dyärä mi sö'dyë e Lázaro, xe o nguejmetjo e Jesús yepa nu
ja je mi bübü nu 'nanguarü c'e ndare a Jordán.
7 'Ma ya o cjogü c'ua c'o yepa, o xipji c'o o̲ discípulo:

—Möjö a Judea. Rá yepe rá sät'ätjoji nu.
8 C'o o discípulo o xipjiji c'ua:
—Xöpüte, dya be mezhe 'ma mi ne ro pja'c'ü ndojo c'o pje pjëzhi cja c 'o nte a Israel. ¿Cjo rí matjo na yeje a manu?
9 O ndünrü e Jesús, o xipjiji:
—¿Cjo dya cja'a doce hora nu pa'a? Nu c'ü ra nzhodü 'ma ndempa, dya ra pjeñe na ngueje janda e jya's'ü cja ne xoñijõmü.
10 Nu c'ü ra nzhodü 'ma xõmü ngue c'ü ra pjeñe c'ü, na ngueje dya bübü e jya's'ü c'ü ra jñanda ja ngue c'ua nzhodü.
11 'Ma o nguarü o mama a cjanu, o mama c'ua:
—Nu c'ü e Lázaro c'ü rí joji ĩjĩtjo. Rá ma'a, rá ma dyö'ö.
12 O mama c'ua c'o o discípulo:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, nu 'ma ĩjĩtjo, ra jogütjo 'ma.
13 C'ü mi mama e Jesús ngue c'ü ya vi ndü'ũ e Lázaro. Pero c'o o discípulo o nguijñiji mi mama c'ü vi söyatjo vi ĩjĩ.
14 Nuc'ua e Jesús ya xo xipjiji na jo:
—E Lázaro ya ndũ'ũ c'ü.
15 Na jo c'ü dya mi bübügö nu, ante c'ü ro ndũ e Lázaro; ngue c'ua rí 'ñejmezüji dya, 'ma rí jñandaji c'ü rá cjagö. Möjö dya, rá ma nuji.
16 O mama c'ua e Tomás c'ü xo mi chjũ'ũ Cuate, o xipji c'o o midiscípuloji:
—Xo rá möjö ngue c'ua 'natjo c'ua rá ma tũji co e Jesús.
O möji c'ua.

Jesús es la resurrección y la vida

17 'Ma o zät'äji, ya o mbãrã c'ua e Jesús ya mi pa nziyo pa'a c'ü ya vi c'öt'ü e Lázaro cja cueva.
18 C'e jñiñi a Betania mi bëxtjo a Jerusalén. Mi jyadütjovi yeje kilometro nde.
19 Nguec'ua na puncjü c'o mi menzumü a Jerusalén c'o o ma a Betania, o ma jo'tp'üji e Marta 'ñe e María, na ngueje ya vi ndũ e Lázaro c'ü nu 'ninzhõmüvi.
20 Nuc'ua o dyärä e Marta ma ẽjẽ e Jesús. Nzi va dyärä, nzi va mbedye; o ma ndünrü. E María o nguentjo nu cja ngumü.
21 E Marta o xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, nu 'ma ri bübügue a 'ñecjua, dya ro ndũ'ũ 'ma c'ü ín 'ninzhõmü.
22 Nudya, xo rí pãrãgö, texe c'o rí dyötü Mizhocjimi, nde ra dya'c'ü.
23 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Ra te'etjo c'ü nin 'ninzhõmü.
24 O xipji c'ua e Marta:
—Rí pãrãgö c'e pa'a 'ma ra te'e c'o añima, xo ra te'etjo c'ü mi 'ninzhõmü.
25 O xipji c'ua e Jesús:
—Nuzgö nguetscö rá xos'ü c'o ya ndũ, rá cjapü ra te'eji. Rá unügö c'ü rguí bübüji. Nu c'ü ra 'ñejmezügö, zö ra ndũ'ũ, ra te'etjo, ra bübütjo na yeje.
26 Texe c'o bübü c'o ejmezügö, dya ra ndũ'ũji. ¿Cjo in ejme yo rrã xi'ts'i?
27 Nuc'ua e Marta o xipji c'ua:
—Jãgã, ín Jmuts'ügö. Nutscö rí ejmegö ngue'tsc'e e Cristo, o T'its'ü Mizhocjimi. Ngue'tsc'e o mama Mizhocjimi ri 'ñecje cja ne xoñijõmü.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

28 Nuc'ua 'ma o nguarü o mama a cjanu e Marta, o ma c'ua. O ma zojnü e María c'ü nu cjũjuë. O tsjontp'ütjo va ña'a, o xipji:

—E xöpüte va säjä. Zon'c'ü rí ma'a nu.
29 E María nzi va dyärä, nzi va böbü. Nuc'ua o ma'a nu ja je mi bübü e Jesús.
30 E Jesús dya be mi sät'ä cja c'e jñiñi. Xe mi bübütjo nu ja je vi chjëvi e Marta.
31 Nuc'ua c'o nte a Israel c'o mi jo'tp'ü e María nu cja ngumü, o jñandaji o böbü zacü e María. O mbedye a tji'i. Anguezeji o ndünt'üji a xütjü, o mamaji:
—Ni ma cja c'e cueva. Ra ma huë'ë nu.
32 Nuc'ua o zät'ä e María nu ja je mi bübü e Jesús. 'Ma o jñanda o ndüñijõmü a jmi'i e Jesús. O xipji c'ua:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, 'ma ri bübügue a 'ñecjua, dya ro ndũ'ũ 'ma c'ü mi 'ninzhõmügö.
33 Nuc'ua e Jesús o jñanda c'ua e María mi huë'ë; 'ñe c'o nte a Israel c'o mi dyoji e María xo mi huëji. Nuc'ua me co sentio cja o̲ mü'bü. Me mi chana o̲ mü'bü.
34 O dyönü c'ua e Jesús, o mama:
—¿Ja je ngue c'ua i̲ tsöt'üji c'e añima?
O xipjiji:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, xä'dä rí ẽ ñu'u.
35 Nuc'ua o huë'ë e Jesús.
36 O mama c'ua c'o nte a Israel:
—Jñandaji. Nujnu me mi s'iya e Lázaro.
37 Mi cãrã anguesji c'o o mama:
—Nu e bëzo nu, maco o xopcü o̲ ndö'ö c'ü mi ndëzhö. ¿Cjo dya ro sö ro jocü e Lázaro ngue c'ua dya ro ndũ'ũ?

Resurrección de Lázaro

38 Nuc'ua e Jesús me co sentio na yeje cja o̲ mü'bü. Cjanu o ma nu ja vi ngöt'üji e Lázaro. Mi c'ot'ü 'na ndojo.
39 O mama c'ua e Jesús:
—Tsjüs'üji ne ndojo.
E Marta c'ü nu cjũ e Lázaro c'ü ya vi ndũ, o xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. Maco ya na xĩ'ĩ c'ü. Ya pa nziyo pa ndeze o ndũ.
40 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Ya ró xi'ts'i, nu 'ma rí 'ñejme, rí jñanda c'ü na zëzhi c'ü cja Mizhocjimi.
41 Nuc'ua o ngüs'üji c'ua c'e ndojo nu ja je vi ngöt'üji c'e añima. E Jesús o nä's'ä c'ua a jens'e, o mama:
—Nu'tsc'e mi Tatats'ü, rí da'c'ü na pöjö na ngueje i̲ dyätcä, y rí tsjague c'ua ja nzi rvá ö'tc'ü.
42 Nutscö ya rí pãrãgö sido i̲n ätcä. C'ü cja rvá da'c'ü na pöjö, ngue c'ü ra dyärä yo cãrã a 'ñecjua, ngue c'ua ra 'ñejmeji ngue'tsc'e i̲ chäcjägö.
43 'Ma o nguarü o mama yo jña'a yo, o mapjü na jens'e:
—Nu'tsc'e Lázaro, pedyegue a tji.
44 Nuc'ua e Lázaro c'ü ya vi ndũ'ũ o mbedye c'ua. Mi 'mans'a o manta. O̲ jmi'i mi bös'ü 'naja bitu. O mama c'ua e Jesús:
—Xäpcäji dya ne manta. Jyëziji ra ma cja o̲ ngumü.

Conspiración para prender a Jesús

45 Nuc'ua na puncjü c'o mi menzumü a Jerusalén c'o mi dyoji e María, o 'ñench'e o̲ mü'büji e Jesús. Na ngueje vi jñandaji c'ü vi tsja e Jesús.
46 Nuc'ua mi cãrã anguesji c'o o ma c'ua cja o fariseo. O xipjiji c'o vi tsja e Jesús.
47 Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo o jmurüji c'ua. O pötva mamaji:

—¿Pje rá cjagöji? C'e bëzo Jesús, cja'a na puncjü c'o me na nojo.
48 'Ma rá jëzitjoji ra tsja a cjanu, ra nda 'ñejme angueze texe yo ín menzumügöji ra tsjapüji o̱ jmuji. Nguec'ua c'o menzumü a Roma c'o mandazüji dya, ra 'ñe yätcöji ne templo nu ja rí ma't'üji Cjimi. A cja dya nu rá chorügöji.
49 'Naja c'o mi jmurü, mi chjũ e Caifás. Nuc'ü, mi mero ndamböcjimi c'e cjë'ë c'ü. O xipjiji:
—Nu'tsc'eji, dya pje i̱n pãrãgueji.
50 Dya i̱n pãrãji c'ü xenda na jo c'ü ri 'natjo bëzo c'ü ra ndũ ngue c'ua dya ra ndũ texe yo nte.
51 C'e Caifás mi mero ndamböcjimi c'e cjë'ë c'ü, nguec'ua Mizhocjimi o tsjapü o mama c'ü ro zäda zö dya mi pãrã e Caifás ja cja c'ü mi mama. O mama ro ndũ'ũ e Jesús ngue c'ua dya ro ndũ c'o mejñiñi.
52 Dya nguextjo anguezeji c'o dya ro ndũ. Xo ro ngãrãtjo na puncjü nte texe cja ne xoñijõmü c'o dya ro ndũ na ngueje ro 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesús, ro tsjaji o̱ t'i Mizhocjimi.
53 Ndeze c'e pa c'ü, mi pötma dyü't'ütsjëji ja rvá tsjapüji ro mbö't'üji e Jesús.
54 Nuc'ua e Jesús dya cja nzhodü c'ü ro jñanda c'o pje mi pjëzhi a Jerusalén. O mbedye cja c'e xoñijõmü a Judea. Je o ma'a cja c'e xoñijõmü c'ü bübü a jmi'i cja c'e ndajyadü. O ma cja 'naja jñiñi c'ü ni chjũ'ũ Efraín. Ya je nguejme nu, co nu c'o o̱ discípulo.
55 C'e mbaxua c'ü cja yo nte a Israel c'ü ni chjũ Pascua ya ma sädätjo. Na puncjü c'o nte o möji a ma Jerusalén 'ma dya be mi sädä c'e mbaxua. Ro 'nintspiji ante c'ü ro mbedye c'e mbaxua.
56 Nuc'ua mi jodüji c'ua e Jesús. Mi pötma mamaji 'ma mi bübüji cja c'e templo:
—¿Pje i̱n mangueji? ¿Cjo ra rezga ra ẽjẽ e Jesús cja c'e mbaxua?, mi eñeji.
57 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo ya vi mandaji, nu 'ma cjó c'o ro mbãrã ja je mi bübü e Jesús ro ngös'üji anguezji ngue c'ua ro ma zürüji.

12

Una mujer unge a Jesús

1 'Ma xe mi bëzhtjo 'ñanto pa'a ro zädä c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua, o ma c'ua e Jesús a Betania nu ja je mi bübü e Lázaro c'ü vi ndũ'ũ. Nuc'ü, vi xos'ü cja c'o añima.
2 O dyä'tp'äji nu 'na jñõnü e Jesús. Ngueje e Marta c'ü mi xisp'i. E Lázaro mi ngue 'naja c'o mi junrü co e Jesús cja mexa.
3 Nuc'ua e María o tũ'ü nde kilo o ungüento c'ü mi dyavo nardo. Me mi muvi na mizhi. O ngosp'ü c'ua o̱ ngua'a e Jesús. Cjanu o ndintspi co o̱ ñixti. Nu cja c'e ngumü me co jyä'ä c'ü mi yüdü c'e ungüento.
4 Xo mi bübü nu, e Judas Iscariote c'ü mi ngue o̱ t'i e Simón. Mi ngue 'naja c'o o̱ discípulo e Jesús. Ngue c'e Judas c'ü ro nzhö'ö e Jesús. O mama e Judas:
5 —¿Jenga dya vi bö'ö jñi ciento mbëxo ne ungüento; ro ch'unü c'o dya pje pë's'i?
6 C'ü vi mama a cjanu e Judas, dya ngue c'ü mi juentse c'o dya pje mi pë's'i. Na ngue dya mi juentse c'o. C'ü vi mama yo jña'a yo, ngue c'ü mi mbẽ'ẽ. Mi pjörü c'e cjĩmerio, y mi quibi c'o je mi üt'üji nu.
7 Nuc'ua e Jesús o mama:
—Jyëzigue. E María o ngoscü ne ungüento; ngue c'ü ra tsjacüji 'ma ya rga tũ'ũ. Pero angueze na mbenze dya.

8 Sido i̱n bübügueji yo dya pje pë's'i. Pero nutscö, dya sido rá bünc'öji.

Conspiración contra Lázaro

9 Nuc'ua na puncjü o nte c'o mi cãrã a Israel o mbãrãji mi bübü nu e Jesús,
nguec'ua va möji nu. Dya mi nguextjo c'ü ro ma nuji e Jesús. Xo mi möji ro
ma nuji e Lázaro, c'ü vi xos'ü cja c'o añima.
10 Nguec'ua c'o ndamböcjimi o dyü't'ütsjëji ngue c'ua xo ro mbö't'üji e
Lázaro.
11 Na ngueje na puncjü o nte a Israel c'o mi xõgüji co anguezeji mi möji cja
e Jesús. Mi ejmeji angueze, na ngueje vi xos'ü e Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

12 C'ü na yejnu pa'a na puncjü nte'e c'o vi möji cja c'e mbaxua o dyäräji ro
ẽjẽ e Jesús a Jerusalén.
13 Nuc'ua o ngant'aji o̱ dyë o palma. Cjanu o mbedyeji c'ua, o ma ndünrüji
e Jesús. Mi mapjüji, mi mamaji a cjava:
—Aleluya. Me na jo nu va ẽjẽ nu o 'ñeme Mizhocjimi ra mandazüji nutscöji
rí menzumüji a Israel.
14 E Jesús o chöt'ü 'naja burru. O chägä c'ua, c'ua ja nzi ga t'opjü cja o̱ jña
Mizhocjimi. Mama a cjava c'ü:
15 Nu'tsc'eji i̱n menzumüji a Sion, dya rí sũji.
Jñandaji. Va ẽjẽ cjuã in Jmugueji.
Nuc'ü, va chägä 'naja burru c'ü, eñe cja o̱ jña Mizhocjimi.
16 C'o o̱ discípulo e Jesús, dya be mi pãrãji ja ma cja nu yo jña'a yo. Nuc'ua
'ma ya vi ma a jens'e e Jesús, ngue 'ma cja o mbeñeji c'ü ngueje e Jesús c'ü vi
t'opjü yo jña yo. Cja nde o mbeñeji c'ua c'ü vi ts'a a cjanu.
17-18 C'o nte c'o vi jñanda e Jesús 'ma o tsjapü o te'e e Lázaro 'ma o zopjü ro
mbedye cja c'e cueva, nuc'o, o xipjiji c'o dyaja. Nguec'ua va mbãrã c'o dyaja,
nguec'ua va ma ndünrüji e Jesús ante c'ü ro säjä a Jerusalén.
19 O pötva mama c'ua c'o fariseo:
—Nu'tsc'eji ya i̱ ñutsjëji, dya sö pje rí tsjaji c'ü rí ts'a's'üji e Jesús. Texe yo nte
ya tjünt'üji a xütjü angueze, ya nde möji c'ü.

Unos griegos buscan a Jesús

20 Xo mi cãrã ja nzi nte c'o mi ña griego c'o vi ma ma't'ü Mizhocjimi cja c'e
mbaxua.
21 Nuc'ua c'o griego o zät'äji cja e Felipe c'ü mi menzumü a Betsaida c'ü tsja
a Galilea. O dyötüji, o xipjiji:
—Nu'tsc'e sẽ'ẽ, nutscöjme rí negöjme rá chjëjme e Jesús.
22 O ma c'ua e Felipe; o ma xipji e Andrés. O mëvi c'ua; o ma xipjivi e Jesús
c'ü ya mi cãrã o griego.
23 O ndünrü c'ua e Jesús, o mama:
—Ya va sädä rá tũgö, rá magö a jens'e cja Mizhocjimi nu ja rvá ẽcjö.
24 Nuzgö, na cjuana c'ü rí xí'ts'iji. 'Naja ndëxü c'ü ya ra zobü a jõmü, 'ma
ra nguibi a jõmü, ra mbes'e ra unü na puncjü ndëxü. C'e ndëxü 'ma dya ra
nguibi a jõmü, ra nguejme 'natjo ndëxü.
25 Nu c'ü s'iyatsjëjë o̱ vida, nuc'ü, ra ndũ'ũ c'ü. Nu c'ü dya s'iyatsjëjë o̱ vida
nu va cja ne xoñijõmü, nuc'ü, sido ra bübütjo c'ü. Dya ra ndü'ũ.
26 Nu c'ü ne ra ndünt'ü ín xütjügö, ni jyodü sido ra 'ñejme ín jñagö. Nu ja je rá
bübügö je xo ra bübü nu. Mi Tatagö a jens'e ra s'iya nu c'ü sido ejme ín jñagö.

Jesús anuncia su muerte

27 'Nudya me sufrido ín mü'bügö. ¿Pje rá mamagö? ¿Cjo rá xipji mi Tata a
cjava: "Mi Tatats'ü rí ts'a's'ü ngue c'ua dya rá tũgö"? Jiyö, dya rá xipji a cjanu,
na ngueje, ngueje yo rvá ẽjẽ cja ne xoñijõmü. Ró ẽ rá tũgö.
28 Nguec'ua rí tsjague c'ua ja nzi gui ñegue rá tũgö, ngue c'ua ra mbãrã yo
nte c'ü me na nojots'ügue, nu'tsc'e mi Tatats'ü.
Nuc'ua o dyäräji 'naja jña a jens'e, o mama:
—Ya ró jíchi yo nte c'ü me na nojozügö. Pero xe rá jíchitjoji c'ü me na nozgö.
29 C'o nte c'o mi cãrã nu, o dyäräji c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e. O mamaji c'ua
c'ü vi yürü. Pero bübü c'o mi mama:
—Ngueje 'naja o̲ anxe Mizhocjimi c'ü o zopjü e Jesús.
30 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—I̲ dyäräji c'e jña. Dya pje nguetjozügö o zocü. O zo'c'ü i̲n texeji, ngue c'ua
rí unnc'eji na puncjü ngüenda.
31 Na ngue c'o ya ngue ra tsjacöji, ra 'ñetse c'ü nugü na ü yo nte yo cãrã cja ne
xoñijõmü. Nguec'ua Mizhocjimi ra tsjapü ra sufridoji. C'ü dya jo c'ü manda
cja ne xoñijõmü, Mizhocjimi ya ra pjongü a tji dya c'ü.
32 'Ma ra ndäpcäji cja ngronsi, nuc'ua yo nte ra nguijñiji cja o̲ mü'büji. Ra
mbãrãji pje pjëtscö.
33 Mi mama a cjanu yo, ngue c'ua ro mbãrãji ja rvá ndũ'ũ.
34 O ndüntü c'ua c'o nte, o mamaji:
—Nutscöjme ya ró äräjme c'ü mama cja o̲ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e
Moisés. Mama a cjava: "E Cristo, nu c'ü ra ndäjä Mizhocjimi, sido ra bübütjo",
eñe. ¿Jenga i̲n mangue ni jyodü ra däpc'ä cja ngronsi? Maco i̲n mangue vi
'ñegue cja Mizhocjimi. ¿Cjo dya ri ngue'tsc'e 'ma e Cristo? O, ¿ja ga cja c'ü i̲n
xitscöjme?
35 E Jesús o ndünrü c'ua:
—Xe ja nzi pa xe rá bübütjogö rí jya's'ü c'ua i̲n cãrãgueji. Jyëziji ra nguich'i
jya's'ü cja in mü'büji 'ma xe rí bübütjogö va, ngue c'ua dya rí nzhodügueji cja
bëxõmü. Na ngueje 'ma rí nzhodüji cja bëxõmü, dya rí pãrãji ja rí mõji 'ma.
36 Nudya, nutscö rí jya's'ü xe rí bübügö a nde c'ua ja i̲n cãrãgueji. Rí
'ñejmezüji, ngue c'ua ra bübü o̲ jya's'ü Mizhocjimi a mbo cja in mü'büji.
Nu yo jña'a yo, o mama e Jesús. Cjanu o ma'a c'ua. Dya cja jñandaji ja vi
ma'a.

Por qué la gente de Israel no creía en Jesús

37 E Jesús ya vi tsja na puncjü c'o na nojo cja o̲ jmi anguesji; pero dya mi
ejmeji angueze.
38 A cjanu o zädä c'o vi mama e Isaías c'ü mi profeta. O mama:
Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. ¿Cjó ngue c'ü ya o 'ñejme nu c'o ró mamaji?
¿Cjó ngue c'ü ya o unü na jo ngüenda c'ü me na zëzhi c'ü ín Jmugöji?
Dya cjó 'ñejme. Dya cjó ne ro jñanda, eñe c'e profeta.
39 Nguec'ua dya cjó sö cjó ro 'ñench'e o̲ mü'bü Mizhocjimi. Xo o mama a cjava
e Isaías:
40 Mizhocjimi o tsjapü o ndëzhöji. Xo o tsjapü o meze o̲ mü'büji, nguec'ua dya
o 'ñejmeji.
'Ma ro unüji na jo ngüenda, 'ma ro 'ñejmeji cja o̲ mü'büji, nu'ma, ro nzhogü o̲
mü'büji, nuc'ua ro mama 'ma Mizhocjimi:
"Nutscö rá jopcüji o̲ mü'büji."
41 Nu yo jña'a yo, o mama e Isaías na ngueje o jñanda c'ü me na nojo e Cristo.
O mama c'ua ja rva cja e Cristo.

42 Na puncjü c'o pje mi pjëzhi mi ejmeji e Jesús. Pero dya mi ne ro mamaji
cjo mi ejmeji. Ngue c'o fariseo c'o mi sũji. Mi sũ anguesji ro pjongüji cja o̱
nintsjimiji.
43 Xenda mi sũji c'o mama c'o bëzo que na ngueje c'o mama Mizhocjimi.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

44 Nuc'ua e Jesús o ña na jens'e, o mama:
—Nu c'ü ench'ezügö cja o̱ mü'bü, xo ench'e cja o̱ mü'bü nu c'ü o ndäcjägö.
45 Nu c'ü jandgagö, 'ñe unü ngüenda cjó je nguetscö, xo unü ngüenda ja ga
cja c 'ü o ndäcjägö.
46 Ró ẽjẽ cja ne xoñijõmü; nguetscö e jya's'ü. Texe c'o ench'ezügö cja o̱
mü'büji, dya ra nzhodüji cja bëxõmü.
47 'Ma cjó c'o ra dyärä yo jña yo rí mangö, pero 'ma dya ätcä, dya nguezgö rá
mama c'ü ni jyodü ra ma sufrido c'ü. Na ngueje c'ü rvá ẽcjö cja ne xoñijõmü,
dya ngue c'ü rá cjapü ra ma sufrido yo cãrã; ngue c'ü rá salvaji.
48 Nu c'o dya ejmezü y dya xo ätcä yo rí mama, bübü c'ü ra jñünpü nguarü
c'ü. Na ngueje 'ma rá ẽcjö na yeje, yo jña yo ró mangö ngueje c'ü rguí tjünpü
nguarü c'o vi tsja na s'o c'o.
49 Na ngueje nutscö, dya ró mamatsjëgö yo jña'a yo. Mi Tata a jens'e c'ü o
ndäcjä ngueje c'ü o mandazü ró xi'ts'iji yo jña'a yo, xo xitsi ja rvá zo'c'üji.
50 Rí pãrãgö yo jña'a yo o ndäcjä mi Tata ró ẽ mama ngueje yo jña yo cjapü
sido ra bübütjo yo nte. Rí mangö yo jña yo xitsi mi Tatagö.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

1 'Ma xe mi bëzhitjo ro zädä c'e mbaxua c'ü xiji Pascua, ya mi pãrã e Jesús ya
vi zädä c'ü ro ndü; ro mbedye cja ne xoñijõmü. Je ro ma cja nu Tata c'ü bübü a
jens'e. Me mi s'iya c'o mi cãrã cja ne xoñijõmü c'o mi ench'e o̱ mü'bü angueze.
Y o tsja c'ua c'ü ni 'ñetse me mi s'iyaji na puncjü.
2 E Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo ma siji xëdyi. E Judas Iscariote c'ü mi nguejnu t'i
e Simón, ya vi dyätä c'ü dya jo ro nzhö e Jesús.
3 Ya mi pãrã e Jesús, c'ü nu Tata a jens'e ya vi unü texe poder ngue c'ua ro
manda. E Jesús mi pãrã je vi 'ñeje cja Mizhocjimi, y ro nzhogü cja Mizhocjimi.
4 O böbü c'ua e Jesús nu ja ma siji o xëdyi, o ngãcã̃ o̱ bitu c'ü mi tëjë. Cjanu o
ngãjã c'ua 'naja bitu c'ü o mbä'bä.
5 Cjanu o xich'i c'ua ndeje 'naja ts'i ndamojmü c'ü mi xindyëji. Cjanu o
mbürü o mbe'chp'e o̱ ngua'a c'o o̱ discípulo. Mi tjintspi c'ua co nu c'ü o̱ bitu
c'ü mi pä'bä.
6 Cjanu o böbü a jmi e Simón Pedro. E Pedro o xipji:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. ¿Jenga rí pechquegö ín cua'a?
7 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—Nu yo rrã cjagö, dya i̱ṉ pãrãgue dya. Cja rí pãrã después nu yo rrã cjagö.
8 O ndünrü c'ua e Pedro:
—Dya pje rá jë'tsc'i rí pechquegö ín cua'a.
O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Nu 'ma dya rí jyëtsqui rá pe'chc'e, dya pje rí jogövi.
9 O mama c'ua e Simón Pedro:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö. Dya nguextjo ín cua c'ü rí pechque. Xo rí pechque
ín dyë'ë 'ñe ín jmi'i.

10 O mama c'ua e Jesús:
—Nu c'o ya xaja, ya nguetjo o̲ nguaji c'ü xe ra be'chp'eji, ngue c'ua ra nda chjĩzĩ texe. Nu'tsc'eji ya chjĩzĩts'üji na jo, pero dya chjĩzĩts'üji i̲n̲ texeji.
11 E Jesús ya mi pãrã cjó ngue c'ü ro nzhö'ö, nguec'ua o mama a cjanu: “Dya chjĩzĩts'üji i̲n̲ texeji.”
12 Nuc'ua 'ma o nguarü o mbe'chp'e o̲ nguaji, cjanu o ngans'a c'ua o̲ bitu, o ndëjë. O mimitjo c'ua na yeje cja mexa. Cjanu o dyönüji c'ua, o xipjiji:
—¿Cjo i̲n̲ pãrãji yo cja ró cja'c'üji?
13 Nu'tsc'eji i̲n̲ xitsiji que nguezgö in xöpütezüji, nguezgö in Jmuzüji. Na jo c'ü i̲n̲ mamaji, na ngueje na cjuana.
14 Nuzgö in xöpütezüji, in Jmuzüji, ró pe'chc'egö in cuaji. Nguec'ua, nu'tsc'eji xo ni jyodü rí pötqui pe'ch'e in cuaji.
15 Nuzgö c'ua ja nzi rvá cja'c'üji, nu'tsc'eji, xo ni jyodü rí pötqui tsjagueji a cjanu.
16 Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, 'naja mbëpji, dya xenda na nojo que na ngueje o̲ lamu. Ne xo ri ngueje c'ü o däjä, dya xenda na nojo que na ngueje nu c'ü o ndäjä.
17 Nu 'ma i̲n̲ pãrãji yo, me rí mäjäji 'ma rí tsjaji.
18 'Rí pãrãgö ja ga cjatsc'eji nu'tsc'eji ró juan'c'üji. Rí pãrãgö bübütsc'eji 'naja c'ü ra tsja c'ua ja nzi ga t'opjü c'ü mama a cjava: “Maco mi dyocjöbe c'e bëzo y ma sigöbe o xëdyi, pero ra nzhögü c'ü.” Dya i̲n̲ texeji rí tsjaji yo.
19 Rí xi'ts'iji yo, 'ma dya be va sädä ngue c'ua 'ma ra zädä yo, rí 'ñejmeji, nu c'ü ya ró xi'ts'iji, rvá ẽcjö cja Mizhocjimi.
20 Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu 'ma rá täc'öji rí zopjüji yo nte, nu c'ü ra säc'eji nguetscö säcjö 'ma c'ü. Nu 'ma ra säcjö c'ü, xo säjä 'ma c'ü o ndäcjägö.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

21 'Ma o nguarü o mama a cjanu e Jesús, me go nguijñi go sufrido o̲ mü'bü c'ua. O xipjiji na jo:
—Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu'tsc'eji bübütsc'eji 'naja c'ü ra nzhögü.
22 Nuc'ua c'o o̲ discípulo mi pötma jñandaji. Dya mi pãrãji cjó ngue c'ü je vi mama.
23 'Naja c'o o̲ discípulo 'natjo c'ua mi junrüvi e Jesús. E Jesús me mi s'iya c'e discípulo.
24 E Simón Pedro o tsjapü seña c'e discípulo ngue c'ua ro tsja t'önü cjó je ngue c'ü mi xipji e Jesús.
25 Nuc'ua c'e discípulo c'ü 'natjo c'ua mi junrüvi e Jesús o dyönü:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, ¿cjó ngue c'ü ra nzhöc'ügue?
26 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Nu c'ü rá unü ne xëdyi nu rá tü'bü cja ne jñõnü ngue c'ü ra nzhögü c'ü.
Cjanu o ndü'bü c'ua, cjanu o unü e Judas Iscariote c'ü nu t'i e Simón.
27 Nuc'ua e Judas, 'ma o jñü'ü c'e xëdyi, o nguich'i c'ua c'ü dya jo cja o̲ mü'bü. E Jesús o xipji c'ua:
—Nu c'o rí tsjague, ya extí ma'a rí ma tsjague c'o.
28 Nu c'o dyaja c'o mi junrü cja mexa, dya pje mbãrãji jenga mi xipji a cjanu.
29 E Judas mi tũ'ũ c'e cjĩmerio. Mi cãrã c'o discípulo c'o mi cjijñi e Jesús mi xipji e Judas ro ma ndõmü c'o mi jyodü cja c'e mbaxua. Mi cãrã c'o mi cjijñi mi xipji e Jesús c'ü ro ma unü merio c'o dya pje mi pë's'i.
30 Nuc'ua e Judas 'ma o jñü'ü c'e xëdyi, exo mbedye c'ua. Ya mi xõmü.

El nuevo mandamiento

31 Nuc'ua 'ma o mbedye e Judas, o mama c'ua e Jesús:
—Nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi, rá cjagö dya nu c'ü rvá ẽjẽ rá cja'a. A cjanu ra 'ñetse c'ü me na nojozügö. A cjanu xo ra 'ñetse c'ü me na nojo Mizhocjimi c'ü ngueje mi Tatagö.
32 C'ü rá cjagö, ya zädä rá cjagö. Nguec'ua ra 'ñetse c'ü me na nojo Mizhocjimi. Nuc'ua Mizhocjimi ra tsjapü ra 'ñetse c'ü me na nojozü, nutscö rvá ẽcjö cja Mizhocjimi.
33 Nu'tsc'eji ín ch'itsc'öji, ya 'natjo ndajme xe rá bübü co nu'tsc'eji. Rí jyongügöji. C'ua ja nzi rvá xipji c'o pje pjëzhi cja c'o nte a Israel, a cjanu xo rí xi'ts'igöji dya. Nu ja je rá magö, nu'tsc'eji, dya ra sö rá möcjöji dya.
34 Rí xi'tsc'öji 'na jña nu cja dadyo. Nguejnu rí tsjaji nu. Rí pötqui s'iyaji. C'ua ja nzi rvá s'iyats'ügöji, je xo rgui s'iyagueji a cjanu.
35 'Ma rí pötqui s'iyaji, a cjanu ra mbãrã texe yo nte ngue'tsc'eji ín discípulots'üji.

Jesús anuncia que Pedro le negará

36 E Simón Pedro o xipji e Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö. ¿Ja je rí magüe?
O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Nu ja je rá magö, dya pje ra sö rá möcjöji dya. Cja ne rí sät'ägueji después nu ja je rá sätc'ö.
37 O ndünrü c'ua e Pedro:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, ¿jenga dya ra sö rá mëgovi dya? Nutscö rá nzhötsjëjë ngue c'ua ra mbötcüji c'ü dya ra mbö'tc'ügueji.
38 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—Nu'tsc'e Pedro, in̲ mangue rí nzhötsjë ra bö'tc'ü ngue c'ua dya ra bötcügö. Pero na cjuana c'ü rí xi'ts'igö, 'ma rí dyärä ra huë'ë o chare, ya rí pa na jñi rgui tsänngä c'ü in̲ pãcãgö.

14

Jesús, el camino al Padre

1 Xe ma ña'a e Jesús, o mama:
—Dya me ra triste in mü'büji. Rí 'ñench'e in mü'büji Mizhocjimi. Xo rí 'ñench'ezügö cja in mü'büji.
2 A jens'e nu ja bübü mi Tatagö, nunu, me järä na puncjü ja rá bübügöji. Nuzgö ya rá magö a manu, rá ma xã'mã nu ja rí bübügueji. Nu 'ma dya ri järä na puncjü o ngumü nu ja rí bübügueji, dya ro xi'ts'iji a cjanu.
3 Nuzgö na cjuana rá magö, rá ma xã'mãgö nu ja je rí bübügueji. Pero rá ẽtcjö na yeje. Rá sints'iji ngue c'ua nu ja je rá magö, nu'tsc'eji xo rí ma bübügueji nu.
4 Nu'tsc'eji ya in̲ pãrãji nu ja je rá magö. Xo in̲ pãrãji c'e 'ñiji c'ü je sät'ä nu.
5 Nuc'ua e Tomás o xipji:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ümje, dya rí pãrãgömje nu ja je rí magüe. ¿Ja rgá sö rá pãrãgömje c'e 'ñiji c'ü je sät'ä nu?
6 O ndünrü c'ua e Jesús, o mama:
—Nuzgö nguetscö e 'ñiji. Nguetscö rí jí'ts'iji c'ü na cjuana ja ga cja Mizhocjimi. Nguetscö rí da'c'üji c'ü sido rí bübütjoji. 'Ma cjó c'o ra 'ñench'ezü cja o mü'bü, ra zät'ä a jens'e 'ma nu ja bübü mi Tatagö. 'Ma jiyö, dya ra sö ra zät'ä.

7 Nu 'ma ya ri pãcãgöji, ya xo ri pãrãji mi Tata. Nudya, ya i pãrãji mi Tata, ya i jñandaji dya angueze.
8 E Felipe o xipji c'ua:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'üjme, jítsigöjme c'ü nin Tata. Nguextjo c'ü rí negöjme c'ü.
9 E Jesús o xipji c'ua:
—Nu'tsc'e Felipe, ya mezhe rí bübügöji. ¿Cjo dya be in pãrã cjó je nguetscö? Nu c'ü ya o jñandga, ya xo jñanda mi Tatagö c'ü ngueje Mizhocjimi. ¿Jenga in mamague: "Jítsijme c'ü nin Tata"?
10 ¿Cjo dya in ejmegue je rí bübügö cja mi Tata, y mi Tata je bübüzügö? Yo jña'a yo rí xi'ts'igöji, dya pje rí mamatsjëgö yo. Ngueje mi Tata c'ü je bübüzügö c'ü xitsi rá cja yo rí cjagö.
11 Ya ró xi'ts'iji rí bübügöbe mi Tata, je xo bübüzügö mi Tata. 'Ma dya sö rí jñunt'ü in mü'büji c'ü ró xi'ts'itjoji, 'ñejmeji na ngueje yo na nojo yo rí cjagö.
12 Nuzgö, na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu c'ü ra 'ñejmezügö, xo ra tsja c'ua ja nzi rgá cjagö. Nuzgö ya ngue rá magö cja mi Tata. Nuc'ua nu c'ü ra 'ñejmezügö rá unü c'ü ra tsja c'ü xenda na nojo que na ngue yo rí cjagö.
13 'Ma rí jyodü rí tsjaji c'ua ja nzi rgá negö, ra sö rí dyötüji mi Tata a jens'e. Nuc'ua rá da'c'üji c'ua ja nzi gui dyötüji c'ü. A cjanu ra 'ñetse c'ü me na nojo mi Tatagö c'ü ngueje Mizhocjimi.
14 'Ma pje rí dyörüji na ngueje in ejmezü, nutscö rá cja'a.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

15 'Nu 'ma in s'iyazüji, rí tsjaji yo rí mandats'ügöji.
16 Nutscö rá ötügö mi Tata a jens'e. Angueze ra ndäjä ne 'naja ra ẽ bübü co nu'tsc'eji c'ü ra 'ñe mböxc'üji. Sido ra bübüts'üguejí c'ü.
17 Nu c'ü ra dya'c'üji Mizhocjimi ngueje o Espíritu c'ü ra jí'ts'iji ja ga cja Mizhocjimi. Nu c'o cãrã cja ne xoñijõmü c'o dya ench'ezü cja o mü'büji, o Espíritu Mizhocjimi dya sö ra bübüji, na ngueje dya pãrãji angueze, ni xo pãrãji ja ga pëpji c'ü. Pero nu'tsc'eji in pãrãgueji na ngueje bübü co nu'tsc'eji. Xo ra bübü cja in mü'bügueji.
18 Nuzgö dya rá sogüts'üji nza cja 'na jyoya. Nuzgö rá yepe rá nzhogütjogö rá ẽjẽ va ja in cãrãgueji.
19 Dya cja ra mezhe c'ü xe ra jñandga yo cãrã cja ne xoñijõmü. Pero nu'tsc'eji rí jñandgaji. Sido rá bübütjogö, nguec'ua nu'tsc'eji xo sido rí bübütjogueji.
20 Nu'tsc'eji, 'ma ra zädä c'e pa'a c'ü ra ẽjẽ o Espíritu Mizhocjimi, rí pãrãji je rí bünc'öbe mi Tata. Xo rí pãrãji in bünc'eji co nutscö, 'ñe nutscö rí bünc'ö cja in mü'bügueji.
21 Nu c'ü pãrã yo rí mandagö, c'ü xo ra tsja'a yo rí mandagö, ngueje c'ü s'iyazü c'ü. Mi Tatagö xo ra s'iya nu c'ü s'iyazü. Nuc'ü, xo rá s'iyagö c'ü. Nuc'ü, xo rá cjapü ra mbãcã na jo'o.
22 O ndünrü c'ua e Judas c'ü dya mi ngueje e Judas Iscariote, o mama:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügöjme. ¿Ja rgá sö'ö rí tsjacüjme rá pã'c'ãjme c'ü dya ra mbã'c'ã yo cãrã cja ne xoñijõmü?
23 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Nu c'o s'iyazügö ra tsja'a yo rí mama. Nuc'ua ra tsja mi Tatagö xo ra s'iyaji anguezeji. Nuc'ua nutscöbe rá ẽ bübügöbe cja o mü'büji.
24 Nu c'o dya s'iyazü, dya xo cja'a yo rí mama. C'o jña'a c'o rí mangö, dya pje rí mamatsjëgö yo. Mi Tatagö c'ü o ndäcjägö, xitsi rá mama yo jña'a yo.
25 'Nu yo jña'a yo, rí xi'ts'iji dya yo, nudya xe rí bübü cja in jmiji.

26 Mizhocjimi c'ü ngueje mi Tatagö ra ndäjä nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji c'ü ngueje o̲ Espíritu angueze. Nuc'ü, ra pätcägö c'ü. Ra xö'c'üji texe, ra mbeñc'eji texe c'o ró xi'ts'igöji.
27 'Yo nte 'ma zenguaji yo nín minteji, xipjiji ra söyaji. Pero c'o o̲ mü'büji sido sũ'ũ, dya söya. Nutscö, söya ín mü'bügö, rá cjapü ra söya in mü'büguеji. Nuzgö ya rá magö. Pero dya rí sũ'ũji, ra söya in mü'büji.
28 Ya me sũ in mü'büguеji na ngueje ya i̲ dyäräji c'ü ró xi'ts'iji ya rá magö. Rá nzhogü rá ẽtcjö c'ua ja ri cãrãgueji. Nu 'ma xenda ri s'iyazüji, me ri mäcjeji 'ma, na ngueje rá ma cja mi Tata a jens'e. Na ngueje mi Tatagö xenda na nojo que na nguezgö.
29 Ya ró xi'ts'iji dya, nudya dya be sädä. Ngue c'ua 'ma ra zädä, sido rí 'ñejmezüji.
30 'Dya cja xe rá ñaji na puncjü, na ngueje va ẽjẽ c'o nte c'o pëpi c'ü dya jo. C'ü dya jo manda cja o̲ mü'bü yo cãrã cja ne xoñijõmü. Pero dya sö ra manda cja ín mü'bügö.
31 Pero ni jyodü ra mbãrã yo cãrã cja ne xoñijõmü, nuzgö me rí s'iyagö mi Tata. Nguec'ua rí cjagö c'o mandazü mi Tata. Böbüji. Rá pedyeji va.

15

La planta de uva y sus ramas

1 O mama e Jesús:
—Na cjuana nguetscö e za'a c'ü me na jo. Mi Tatagö a jens'e ngue c'ü pjörü c'e za'a c'ü.
2 Texe o dyëza c'ü bübüzügö c'o dya quis'i, ra dyëch'iji. Texe dyëza c'o quis'i, ra dyodüji ngue c'ua xenda ra nguis'i na puncjü.
3 Nu'tsc'eji ya i̲ 'ñejmeji c'o jña'a c'o ya ró xi'ts'iji, nguec'ua ya jogü in mü'büji dya.
4 Sido rí 'ñejmezügöji, nuc'ua nutscö sido rá bübü cja in mü'büji. Chjëntjovi nza cja 'naja dyëza, 'ma dya ra bübü cja c'e za'a, dya ra nguis'i. Xo rga cjatjots'üguеji nu, nu 'ma dya sido rí 'ñejmezügöji, dya xo sö rí tsjaji nu c'ü rí negö.
5 'Nutscö nguetscö e za'a. Nu'tsc'eji ngue'tsc'eji o dyë'ë. Nu c'ü sido ra 'ñejmezügö, nutscö sido rá bübügö cja o̲ mü'bü c'ü. Nuc'ü, ra sö ra tsja nu c'ü rí negö. Nu'tsc'eji, dya ra sö pje rí tsjaji c'ü rí negö, 'ma dya rí 'ñejmezügöji.
6 Nu c'ü dya sido ra 'ñejmezügö chjëntjovi nza cja 'na dyëza c'ü dya jo, c'ü panatjoji, cja na dyot'ü c'ua, cja na jñüs'üji c'ua, cja na ngöt'üji a sivi, ra ndë'ë.
7 'Nu 'ma sido rí 'ñejmezügöji, nu 'ma sido ra bübü ín jñagö cja in mü'büguеji, nuc'ua dyörüji c'ü rí ñe'eji. A cjanu ra dya'c'üji 'ma.
8 Nu 'ma rí tsjaji c'ü rí negö, ra 'ñetse 'ma c'ü ri ngue'tsc'eji ín discípulots'ügöji. A cjanu ra 'ñetse 'ma, c'ü me na nojo mi Tatagö.
9 C'ua ja va s'iyazügö mi Tata a jens'e, je xo rvá s'iyats'ügöji. Sido rí tsjaji c'ü rí negö na ngueje rí s'iyats'üji.
10 Mi Tatagö a jens'e me sido s'iyazügö c'ü, na ngueje rí cjagö c'o mandazü angueze. A cjanu sido rá s'iyats'üji 'ma rí tsjaji c'o rí mandats'üji.
11 'Ró xi'ts'iji nu yo jña'a yo, ngue c'ua ra mäjä in mü'büji c'ua nzi rgá mäjägö. A cjanu, na cjuana me rí mäcjeji 'ma.
12 Ngueje nu rí mandats'üji nu, rí pötqui s'iyaji c'ua ja nzi rvá s'iyats'ügöji.
13 Nu c'ü xenda s'iyate ngue c'ü ra unütsjëjë c'ü ra bö't'ü c'ü; ngue c'ua dya ra bö't'ü c'ü jovi.

14 Nu'tsc'eji ngue'tsc'eji rí jogöji, nu 'ma rí tsjaji yo rí mandats'ügöji.
15 Dya cja rá xi'ts'iji c'ü ri ngue'tsc'eji ín mbëpjits'ügöji, na ngueje 'naja mbëpji dya pãrã c'o cja'a o̲ lamu. Rí xi'ts'iji dya, c'ü ngue'tsc'eji rí joji dya, na ngueje texe c'o ró ärägö cja mi Tata a jens'e, ya ró xi'ts'iji.
16 Nu'tsc'eji dya i̲ juancügöji. Nuzgö nguetscö ró juan'c'ügöji. Ró empc'egöji ngue c'ua sido rí tsjaji c'ua ja nzi rgá negö, rí ma zopjüji yo nte ngue c'ua sido ra 'ñejmezüji anguezeji. Nuc'ua texe c'o rí dyötüji mi Tata a jens'e na ngueje i̲n̲ ejmezüji, angueze ra dya'c'üji.
17 Nutscö rí mandats'üji rí pötqui s'iyagueji.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

18 "Ma ra nuc'üji na ü yo cãrã cja ne xoñijõmü c'o dya ejmezü, dya me rí tsjijñiji. Rí mbeñegueji nutscö ot'ü o nugöji na ü 'ma dya be mi nuc'eji na ü.
19 Nu 'ma ri tsjaji c'ü cja yo cãrã cja ne xoñijõmü c'o dya ejmezü, nu'ma, ro s'iyats'ügueji 'ma yo. Pero nu'tsc'eji ya i̲ 'ñejmezügöji na ngueje ró juan'c'ügöji. A cjanu, dya pje i̲n̲ cjaji c'ua ja nzi ga tsja c'o dya ejmezü, nguec'ua nuc'ügueji na ü.
20 Mbeñeji c'e jña'a c'ü ró xi'ts'iji: "'Naja mbëpji dya xenda na nojo que na ngueje o̲ lamu." Nu 'ma ya nugöji na ü, me träcjäji, xo 'ñetsc'eji xo ra nugöji na ü, ra ndräc'äji. 'Ma o dyätcägöji c'o ró xipjiji, xo ra dyä'tc'ägueji c'o rí xipjiji.
21 Ra tsja'c'üji a cjanu, na ngueje i̲n̲ ejmezügöji. Dya pãrãji nu c'ü o ndäcjä ró ẽcjö cja ne xoñijõmü.
22 'Nudya tũji o̲ nzhubüji dya, na ngueje 'ma ró ẽ zopjügöji ín jñagö, dya 'ñejmezüji.
23 Nu c'ü nugügö na ü, xo nu'u na ü c'ü mi Tatagö a jens'e.
24 Ró cjagö c'o me na nojo a jmi anguezeji c'ü dya sö cjó ro tsja. Nguec'ua va unüji ngüenda c'ü o ndäcjä mi Tatagö. Pero dya 'ñejmezüji. Nguec'ua, dya nguextjozgö nugöji na ü, xo nuji na ü c'ü mi Tatagö. Nguec'ua me tũji o̲ nzhubüji dya.
25 A cjanu, va sädä nu c'ü t'opjü cja o̲ leyji c'ü o unü Mizhocjimi anguezeji. Je mama a cjava: "O nugüji na ü, dya pje rmí cjagö", eñe cja c'e ley.
26 Xe mi ña e Jesús, o mama:
—Nuc'ua 'ma ra ẽjẽ nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji, ngue c'ü ra mama c'ü ja ga cjazgö c'ü. Nuzgö nguetscö rá täjä ndeze cja mi Tatagö a jens'e nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji. Ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü ra jí'ts'iji c'ü na cjuana.
27 Nu'tsc'eji xo rí mamaji ja ga cjazgö, na ngueje rí dyocjöji ndeze 'ma ot'ü 'ma ró zopjü yo nte.

16

1 'Nuzgö rí xi'ts'iji yo jña'a yo, ngue c'ua dya rí chjench'eji a xütjü.
2 Yo nte a Israel ra pjongüts'üji cja o̲ nintsjimiji. Ra zädä 'ma ra nguijñiji c'ü ri ne Mizhocjimi ra tsja anguezeji ra mbö'tc'üji.
3 Ra tsjaji a cjanu na ngueje dya pãrãji mi Tata, ne xo ri nguetscö pãcãji.
4 Ya ró xi'ts'iji yo, ngue c'ua 'ma ra zädä c'e pa, rí mbeñeji ya rvá xi'ts'igöji yo.

Lo que hace el Espíritu Santo

'Cja rrã xi'ts'iji dya yo jña, na ngueje cja ni jyonc'eji rí pãrãgueji dya.
5 Nudya, rá ma'a nu ja je bübü c'ü o ndäcjä. Pero nu'tsc'eji, ne ri 'najats'ügueji, dya cjó önngü ja je rá ma.
6 Me i̲n̲ cjijñiji na puncjü cja in mü'büji na ngueje ró xi'ts'iji yo.

7 Rí xi'ts'igöji c'ü na cjuana. Nuzgö ni jyodü rá magö, na ngueje 'ma dya rá
magö, dya ra ẽjẽts'ügueji nu c'ü ra'ñe mböxc'üji. Nu 'ma rá magö, rá täjä c'ü ra
'ñe mböxc'üji.
8 Nu 'ma ra ẽjẽ c'ü, ra tsjapü yo cãrã cja ne xoñijõmü ra mbãrãji c'ü tũji o̲
nzhubüji. Xo ra tsjapü ra mbãrãji nguextjozgö me na jozgö, nguextjozgö sö
rá jocüji. Ya xo ra tsjapü ra mbãrãji ngue Mizhocjimi c'ü ra jñünpü ngüenda
anguezeji ra ma sufridoji.
9 Nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji, ra tsjapü ra mbãrãji c'ü tũji o̲ nzhubüji na ngueje
dya ench'ezügö cja o̲ mü'büji.
10 Ra tsjapü ra mbãrãji me na jozgö, nguextjozgö sö rá jocüji. Na ngueje 'ma
ya rga tũgö, rá tetjogö. Nuc'ua rá magö cja mi Tata. Dya cja xe rí jñandgaji.
11 Nu c'ü ra 'ñe mböxc'üji, ra tsjapü ra mbãrãji, Mizhocjimi manda y ra
tsjapü ra ma sufrido nu c'o dya ätä angueze. Na ngueje Mizhocjimi ya ri jizhi
c'ü ra ma sufrido c'ü dya jo c'ü manda cja ne xoñijõmü.
12 'Xe rí pë's'itjogö na puncjü c'o rá xi'ts'iji. Pero dya be sö rí tendioji ja ga
cja nu c'o ro xi'ts'iji.
13 Nu 'ma ra ẽjẽ o̲ Espíritu Mizhocjimi, nuc'ü, ra jí'ts'iji texe c'o na cjuana.
Nuc'ü, dya pje ra ñatsjëjë. Ra mama texe c'o ra dyärä c'o mama Mizhocjimi.
Nuc'ü, ra 'ñe ngöxc'üji c'o cja ra zädä.
14 Angueze ra jí'ts'iji c'ü me na nozgö, na ngueje ra mböxc'üji rí tendioji na
jo ja ga cja c'o ín jñagö c'o ya ró xi'tsc'öji.
15 Texe c'ua ja ga cja mi Tatagö, nuzgö xo ga cjazgö nu. Nguec'ua ró mama:
“O̲ Espíritu Mizhocjimi ra mböxc'üji rí tendioji na jo ja ga cja c'o ín jñagö c'o
ya ró xi'tsc'öji.”

La tristeza se cambiará en alegría

16 'Dya cja ra mezhe c'ü xe rí jñandgagöji. Nuc'ua, dya ra mezhe rí
jñandgatjoji na yeje.
17 Nuc'ua c'o o̲ discípulo bübü c'o o pötva mama:
—¿Ja ga cja yo xitsiji: “Dya cja ra mezhe xe rí jñandgaji, nuc'ua, dya ra mezhe
rí jñandgatjoji na yeje”? ¿Jenga nde mama: “Dya rí jñandgaji na ngueje rá magö
cja mi Tata”?
18 Mi mamaji c'ua:
—Pãrã, ¿ja ga cja yo mama: “Dya cja ra mezhe”? Nuzgöji, dya rí pãrãgöji ja
ga cja c'ü mama.
19 O mbãrã e Jesús, mi ne ro dyönüji, nguec'ua o xipjiji c'ua:
—In̲ pötqui dyönütsjëji pje ne ra mama c'ü ró xi'ts'iji c'ü dya cja ra mezhe
xe rí jñandgaji, nuc'ua, dya ra mezhe rí jñandgatjoji na yeje.
20 Nuzgö na cjuana c'ü rí xi'ts'iji, nu'tsc'eji me rí huë'ëji, me rí tristegueji rí
mbenzeji. Pero yo cãrã cja ne xoñijõmü c'o dya ejmezügö, nuyo, me ra mäjä
yo. Nu'tsc'eji me rí tsjijñiji cja in mü'büji. Pero nu c'ü me rgui tristeji, exi ngue
c'ü rgui mäcjeji después.
21 'Naja ndixü, nu 'ma mus'ü o̲ t'i, me sufrido na ü'ü. Nuc'ua 'ma ya mus'ü
c'ü nu ts'it'i, dya cja mbeñe c'ü na ü'ü. Ya mäjätjo na ngueje c'ü ya vi mus'ü
'naja ts'it'i cja ne xoñijõmü.
22 Nu'tsc'eji, je xo ga cjatsc'eji dya nu. Me in̲ sufridoji c'ü me in̲ cjijñiji cja
in mü'büji. Pero rá chjëtjoji na yeje. Nuc'ua me ra mäjätjo na yeje in mü'büji.
Dya cjó ra sö ra jñücüts'ügueji c'ü me rí mäjäji.

23 'Nu pa'a c'ü rá chjëtjoji na yeje, dya pje rí dyönngüji 'ma. Ya ri pãrãji ja ga cja c'ü rí xi'ts'iji dya. Na ngueje in ejmezüji, sö rí dyötüji mi Tata a jens'e. Nuc'ua ra dya'c'üji c'ua ja nzi gui dyötüji c'ü.
24 Dya be in nänngäji ín chjũgö c'ü pje ni dyötüji mi Tatagö. Dyötüji dya. Texe nde ra dya'c'üji, ngue c'ua me ra mäjä in mü'büji.

Jesucristo, vencedor del mundo

25 'Nu yo ró xi'ts'iji, dya be sö rí tendioji na jo ja ga cja yo. Ra zädä 'ma ya rá xi'ts'iji na jo ja ga cja mi Tata.
26 Dya rí xi'ts'iji nguetscö rá ö'tc'üji mi Tata. C'e pa'a c'ü, rí dyötütsjëji mi Tata, rí ñänngäji ín chjũgö.
27 Na ngueje nguetsjë mi Tata c'ü s'iyats'üji, na ngueje nu'tsc'eji me in s'iyazüji. I 'ñejmeji c'ü je rvá ẽcjö cja mi Tata c'ü Mizhocjimi.
28 Je rvá ẽcjö cja mi Tata a jens'e. Ró ẽcjö cja ne xoñijõmü. Ya ngue rá pedye cja ne xoñijõmü. Rá nzhogü, rá ma cja mi Tata.
29 C'o o discípulo o xipjiji c'ua:
—Nudya, 'ñetse na jo, yo jña yo in mangue. Ya ró tendiojme ja ga cja c'o in xitsijme.
30 Nudya ya rí pãrãgöjme c'ü nde in pãrãgue texe. In pãtcöjme ín mü'büjme, nguec'ua dya ni jyodü rá cja'c'üjme t'önü. Nguec'ua ya rí ejmejme je i pedyegue cja Mizhocjimi.
31 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Nudya, ¿Cjo ya in ejmezüji dya, 'ma?
32 Ya ngue ra zädä c'e hora, na cjuana ya o zädä, c'ü rí pjötc'eji in texeji. Nde 'naja rgui möcjeji cja in nzungueji. Nuc'ua ya rí sogüzütsjëji. Pero nutscö, dya rí bübütsjëgö. Nuzgö rí bünc'öbe mi Tata c'ü bübü a jens'e.
33 Nu yo jña'a yo, rí xi'ts'iji yo, ngue c'ua mas rí 'ñejmezüji, a cjanu rá da'c'üji ra söya in mü'bügueji. Cja ne xoñijõmü me rí sufridogueji. Pero, dya rí sũji na ngueje ró tõpügö nu c'ü manda yo cãrã cja ne xoñijõmü.

17

Jesús ora por sus discípulos

1 Nuc'ua 'ma o nguarü e Jesús o mama yo jña'a yo, o nä's'ä c'ua a jens'e, o mama:
—Nu'tsc'e mi Tatats'ü, ya zädä c'e hora 'ma rá tũgö. Tsjapü ra mbãrã yo nte cjó je nguetscö. Rí tsjapü ra mbãrãji nguetscö in Ch'izgö me na nozgö. A cjanu, ngue c'ua xo ra mbã'c'ãji me na notsc'e, nu'tsc'e mi Tatats'ügö a jens'e.
2 Nu'tsc'e mi Tatats'ü, ya i dyacö rá mandagö texe yo nte cja ne xoñijõmü. Nu c'o ench'ezügö cja o mü'bü, rá unügö c'ü sido ra bübütjoji.
3 Sido ra bübütjoji na ngueje pã'c'ãji, nu'tsc'e nguetjots'ügue in Mizhocjimigue c'ü na cjuana. Sido ra bübütjoji na ngueje xo pãcãji, nutscö e Jesucristo i chäcjägö cja ne xoñijõmü.
4 'Nutscö ró jíchi yo nte yo cãrã cja ne xoñijõmü c'ü me na nots'ügue, na ngueje ró cja texe c'o i xitsi.
5 Nudya, mi Tatats'ü, rí tsjague ngue c'ua rá bübügö na yeje co nu'tsc'e nu ja me na nojots'ügue. Rí tsja ngue c'ua rá bübügövi c'ua ja nzi rmá bübügövi 'ma dya be mi t'ät'ä ne xoñijõmü.

6 'Nu c'o cãrã cja ne xoñijõmü yo į̲ dyacü, ngue'tsc'e je į̲ 'ñünbü o̲ mü'büji, ngue c'ua o 'ñench'ezü cja o̲ mü'büji. Nujyo, ró jíchiji ja ga cjats'ügue, mi Tatats'ü. Anguesji sido cjaji nu c'o į̲n mangue.

7 Texe c'o ró cjagö, 'ñe c'o ró mangö, ngue'tsc'e į̲ xitscö ró cjagö, ngue'tsc'e į̲ xitscö ró ñagö.

8 Na ngueje ya ró xipjiji c'o jña'a c'o į̲ xitsi ro xipjiji. Anguesji o 'ñejmeji c'o ró xipjiji. Ya xo pãrãji cja o̲ mü'büji c'ü na cjuana je rvá ẽcjö cja in dyë'ë. Ya xo 'ñejmeji, ngue'tsc'e į̲ chäcjä cja ne xoñijõmü.

9 'Nu'tsc'e mi Tatats'ü, nutscö rí ö'tc'ügö yo o 'ñejmets'ü in jñague. Dya rí ö'tc'ügö yo cãrã cja ne xoñijõmü yo dya ejme. C'o rí ö'tc'ügö ngueje c'o į̲ dyacü na ngueje ngue'tsc'e je į̲n 'ñeje dya yo.

10 Texe yo ín ntegö ngueje in ntegue. Texe yo in ntegue ngueje ín ntegö. Anguezeji pãcãji exi ngue in Ch'izügö.

11 'Nutscö je rá magö nu ja je į̲n bünc'e, nu'tsc'e mi Tatats'ü. Dya cja rá bübügö va cja ne xoñijõmü. Pero nu yo į̲ dyacü, nuyo, cãrãji cja ne xoñijõmü. Mi Tatats'ü, nu'tsc'e me na jots'ü, rí ö'tc'ü rí tsjapü nu yo į̲ dyacü, ra mbã'c'ãji c'ü xo ngue'tsc'e nu Tatats'üji. A cjanu rí pjörüji. Nguec'ua ra 'natjoji c'ua ja xo nzi ga cjazgövi, rí 'natjogövi, mi Tatats'ü.

12 Nutscö xe rí bübügö co anguesji, rí pjorügöji, na ngueje me na zë'ts'igue, į̲ dyacügö ja rgá pjörüji. Nguec'ua ne ri 'naja anguesji cjó ró bëzhigö. Nguextjo 'natjo c'ü o dyo'o o̲ mü'bü c'ü dya jo. O bëzhi c'ü, c'ua ja nzi ga mama cja in jñague.

13 'Mi Tatats'ügö, ya rá magö c'ua ja je į̲n bünc'e. Rrã mangö yo jña'a yo, nudya xe rí bünc'ö cja ne xoñijõmü, ngue c'ua nu yo į̲ dyacö, na cjuana ra mäjäji c'ua ja nzi rgá mäjägö.

14 Nu yo į̲ dyacü, ró xipjigöji ín jñagö. Yo cãrã cja ne xoñijõmü c'o dya ejme, me nuji na ü nu yo ejme ín jñagö. Na ngueje c'ua ja nzi ga cjazgö c'ü dya rí tsja va cja ne xoñijõmü, je xo ga cjatjonu yo ejme ín jñagö.

15 Dya rí ö'tc'ü c'ü rí sidyiji c'ü dya cja ra ngãrãji cja ne xoñijõmü. Rrã ö'tc'ü rí pjörüji nu va cja ne xoñijõmü nu ja manda c'ü dya jo.

16 Na ngueje dya menzumüji va cja ne xoñijõmü. C'ua ja nzi ga cjazgö, dya rí menzumü va cja ne xoñijõmü, je xo ga cjatjonu anguesji.

17 Anguezeji o 'ñejmeji in jñague, nguec'ua nu'tsc'e rí xõcüji ra tsjaji c'ua ja nzi gui ñegue. Ngue in jñague jíchiji c'ü į̲n negue.

18 I̲ chäcjä, ró ẽ zopjü yo cãrã cja ne xoñijõmü ró xipjiji yo in jñague. C'ua ja nzi vi chäcjägö cja ne xoñijõmü, ró juajnü anguesji ra zopjüji yo nte yo cãrã cja ne xoñijõmü.

19 Rá cjagö c'ua ja nzi gui ñegue rá tũgö. Ngue c'ua anguezeji xo ra tsjaji c'ua ja nzi gui ñegue.

20 'Dya nguextjo yo į̲ dyacü rí ö'tc'ü yo. Xo rí ö'tc'ü c'o cja ra 'ñejmezügö na ngueje c'o ín jñagö c'o ra mama yo į̲ dyacü.

21 Rí ö'tc'ü, texeji nde ra 'natjoji, c'ua ja nzi ga cjatsc'e mi Tatats'ü, į̲n bübüzügö, nutscö rí bübüts'ügö. Rí ö'tc'ügö, texe yo xo ra 'natjoji co nutscövi. Rí ö'tc'ü a cjanu ngue c'ua yo cãrã cja ne xoñijõmü ra 'ñejmezüji c'ü ngue'tsc'e į̲ chäcjägö.

22 Nu'tsc'e mi Tatats'ü, c'ua ja nzi rgá 'natjovi, xo ró unü anguezeji c'ü ri 'natjoji anguesji co nutscövi. Nguec'ua ri 'natjoji anguesji c'ua ja nzi rgá 'natjovi.

23 Na ngueje ri bübü cja o̱ mü'bü anguesji. Y nu'tsc'e mi Tatats'ü, ri
bübüzügö. Nguec'ua anguesji na cjuana ra 'natjoji. A cjanu yo cãrã cja ne
xoñijõmü ra mbãrãji ngue'tsc'e i̱ chäcjägö. Xo ra mbãrãji ngue'tsc'e mi Tatats'ü
i̱n s'iyague anguesji, c'ua ja xo gui s'iyazügö.
24 'Nu'tsc'e mi Tatats'ügö, nu yo i̱ dyacü, rí negö c'ü xo ra bübüji nu ja je rá
magö. Nguec'ua ra jñandaji c'ü me ma zö'ö rmá bübügö co nu'tsc'e 'ma dya
be mi t'ät'ä ne xoñijõmü. Ra jñandaji c'ü ja gui s'iyazügö ndeze 'ma dya be mi
t'ät'ä ne xoñijõmü.
25 Nu'tsc'e, mi Tatats'ü, me i̱n cjague me na jo. Yo cãrã cja ne xoñijõmü, dya
pã'c'ãji. Pero nutscö rí pã'c'ã. Nu yo i̱ dyacü xo pãrãji ngue'tsc'e i̱ chäcjä.
26 Ya ró unüji o mbã'c'ãji, nu'tsc'e mi Tatats'ü. Sido rá unüji yo, ra mbã'c'ãji.
Nguec'ua, c'ua ja gui s'iyazü, ra mbãrãji cja o̱ mü'büji c'ü xo i̱n s'iyague
anguesji. Xo rá bübügö cja o̱ mü'bü anguesji.

18

Llevan preso a Jesús

1 'Ma o nguarü o mama yo jña'a yo e Jesús, nuc'ua o möji c'ua co o̱ discípulo.
O mbes'eji cja c'e 'ñinzhe c'ü ni chjũ Cedrón, o zät'äji nu ja je mi bübü 'naja
huerta. Nuc'ua e Jesús co c'o o̱ discípulo o cjogüji a mbo cja c'e huerta.
2 Nu c'ü e Judas c'ü ro nzhö'ö e Jesús, xo mi pãrã nu cja c'e huerta. Na ngueje
e Jesús 'ñe c'o o̱ discípulo sido mi pöji nu.
3 E Judas o dyëdyi c'ua c'o xondaro. Xo dyëdyi c'o policía c'o mi pëpi c'o
ndamböcjimi 'ñe c'o fariseo. Nuc'ua o möji cja c'e huerta. Ma tũji o lámpara
'ñe o tizhi c'o mi tjë'ë. Nde ma jünji c'o rví tsjaji o chũ.
4 E Jesús ya mi pãrã texe c'o ro tsjapüji c'ü. O ma chjëji c'ua, o dyönüji:
—¿Cjó ngue c'ü i̱n jodügueji?
5 O ndünrü c'ua c'o nte c'o ma ë'ë e Judas, o xipjiji:
—Rí jodügöjme e Jesús c'ü menzumü a Nazaret.
E Jesús o xipjiji:
—Nutscö nguetscö e Jesús.
Xo mi bübü co anguesji e Judas, nu c'ü ro nzhö'ö e Jesús.
6 Nzi va mama e Jesús: “Nguetscö”, nuc'ua o ndã't'ãtsjëji na zëzhi o̱
xütjütsjëji, o nügüji.
7 E Jesús o yepe o dyönüji c'ua:
—¿Cjó ngue c'ü i̱n jodügueji?
Anguesji o mamaji:
—Rí jodügöjme e Jesús c'ü menzumü a Nazaret.
8 Nuc'ua o yepe o ndünrü c'ua e Jesús, o xipjiji:
—Ya ró xi'ts'iji que nguetscö. Nu 'ma nguetscö i̱n jongüji, jyëtsquiji yo ín
discípulogö ra möji.
9 A cjanu o zädä c'o jña'a c'o ya vi mama e Jesús. O mama: “Nu c'o i̱ dyacü,
dya pje ró bëzhigö ne ri 'naja c'o.”
10 E Simón Pedro mi jün 'na tjëdyi. O ngübü c'ua c'e tjëdyi cja o̱ xipjadü.
Cjanu o ya'bü c'ua c'ü nu mbëpji c'ü mi mero ndamböcjimi. O dyopcü c'ü nu
ngõ'õ cja o̱ jodyë. Nu c'e mbëpji mi chjũ'ũ Malco.
11 Nuc'ua e Jesús o xipji e Pedro:
—Tsöt'ü c'ü in chjëdyi cja o̱ xipjadü. Dya rí ts'axcügö c'ü rá cjagö c'ü ne mi
Tatagö c'ü bübü a jens'e.

Jesús ante el jefe de los sacerdotes

12 Nuc'ua c'o xondaro 'ñe c'ü mi manda cja c'o xondaro 'ñe c'o policía c'o mi
menzumü a Israel, o zürüji e Jesús. Ya nde jyü'tp'üji c'ua o dyë'ë.
13 Nuc'ua ot'ü o zidyiji e Jesús cja nu ndã e Caifás c'ü mi chjũ Anás. C'e cjë'ë
c'ü, mi mero ndamböcjimi e Caifás.
14 Mi ngueje e Caifás c'ü vi xipji c'o pje mi pjëzhi a Israel c'ü mi jyodü ro
ndũ'ũ 'naja bëzo ngue c'ua dya ro ndũ texe c'o mejñiñi.

Pedro niega conocer a Jesús

15 E Simón Pedro mi tjünt'ü a xütjü e Jesús. Xo 'ñe 'naja o discípulo xo mi
tjünxtjo a xütjü. Nu c'ü mi mero ndamböcjimi mi pãrã c'e discípulo c'ü. O cjogü
c'ua c'e discípulo co e Jesús nu ja ma bübü c'ü mi mero ndamböcjimi.
16 Nu c'e Pedro o nguejmetjo a tji'i cja c'e ngoxtji. O mbedye c'ua c'ü 'naja
discípulo c'ü mi pãrã c'e ndamböcjimi. O ma zopjü c'e ndixũ c'ü mi mböngoxtji.
O jyëziji c'ua o cjogü a mbo c'e Pedro.
17 Nuc'ua c'e ndixũ c'ü mi mböngoxtji, o xipji e Pedro:
—¿Cjo dya xo ngue'tsc'e 'naja o discípulo ne bëzo nu?
O xipji c'ua angueze:
—Nutscö, dya nguetscö o discípulozgö nu.
18 Nuc'ua c'o mbëpji 'ñe c'o policía nde mi böbüji nu. Vi 'ñõrüji chjeme na
ngueje ma së'ë. Ma pa't'üji. Anguesji nde mi dyoji e Pedro ma pa't'üji cja sivi.

El jefe de los sacerdotes interroga a Jesús

19 Nuc'ua c'e ndamböcjimi o dyönü e Jesús, cjó mi ngue c 'o mi tjünt'ü a xütjü
angueze. Xo o dyönü pje nza cja c'ü mi xöpüji.
20 O ndünrü c'ua e Jesús, o xipji:
—Nutscö ró zopjü na puncjü o nte cja ne xoñijõmü. Nutscö sido ró xöpüte
cja yo nitsjimi va a Israel. Xo nde ró xöpüte cja c'e templo nu ja je jmurü na
puncjü ín menzumügöji. Dya pje ró mamagö c'ü dya cjó ro dyärä.
21 ¿Jenga in önngügö dya yo? Dyönüji c'o ya o dyärä, pje ni mbë c'ü ró xipjiji.
Nuc'o, pãrã na jo c'o ró mangö c'o.
22 'Ma o mama a cjanu e Jesús, 'naja c'o policía c'ü mi bübü nu, o chötü 'naja
mbädyë e Jesús. O xipji:
—¿Cjo je rga cjanu rgui chjüntügue ne ndamböcjimi?
23 O ndüntü c'ua e Jesús, o xipji:
—Nu 'ma ró tjüntügö na s'o, mamague pje pjëzhi c'ü na s'o c'ü ró xipji. 'Ma
ró tjüntügö c'ü na cjuana, ¿jenga i pjëchqui ín jmigö?
24 Nuc'ua e Anás cjanu o ndäjä e Jesús nu cja e Caifás c'ü xo mi mero
ndamböcjimi. Xe mi tjüt'ütjo o dyë e Jesús.

Pedro niega otra vez a Jesús

25 Xe mi böntjo e Simón Pedro, ma pa't'ütjo a sivi. O ña c'ua c'o xo mi cãrã
nu, o dyönüji e Pedro:
—¿Cjo dya xo ngue'tsc'e o discípulots'ü e Jesús?
E Simón Pedro o ngädä, o mama:
—Nuzgö, dya pje nguetscö 'naja o discípulo.
26 C'ü mi mero ndamböcjimi mi 'ñeje 'na o mbëpji c'ü mi ngue o dyojui c'e
bëzo c'ü vi dyogü o ngõ'õ c'ü vi dyopcü e Pedro. O ña c'ua c 'e mbëpji o xipji e
Pedro:
—Xo ró jantc'agö cja c'e huerta, nde mi dyocjevi e Jesús.
27 Nuc'ua o ngädätjo na jñi'i e Pedro. Nuc'ua jo ni huë'ë c'ua c'o chare.

Jesús delante de Pilato

28 Nuc'ua o mbedyeji c'ua cja o ngumü e Caifás, o zidyiji e Jesús cja o palacio
c'e gobernador. Xõxtjo o zät'âji. Nu c'o pje mi pjëzhi a Israel dya o cjogüji nu
cja c'e palacio. Na ngueje mi sũji 'na ro contaminaoji. C'ua ja nzi ga mama o
ley anguesji, 'na ro contaminaoji, dya ro sö ro zi'iji c'ü ch'unü cja c'e mbaxua
c'ü ni chjũ Pascua.
29 Nuc'ua o mbedye e Pilato nu ja je mi cãrã anguesji. O xipjiji:
—¿Pje vi sicjeji va ne bëzo nu?
30 O ndünrüji c'ua, o xipjiji:
—Nu 'ma dya ro tsja c'o na s'o nu, dya xo ro ẽ nzhö'c'üjme.
31 O ndünrü c'ua e Pilato:
—Sidyigueji ngue c'ua rí jñünpüji ngüenda c'ua ja nzi ga manda in leygueji.
C'o pje mi pjëzhi cja c'o nte a Israel o ndünrüji c'ua:
—Dya in jëzguigöjme cjó rá pö't'ügöjme.
32 A cjanu o zädä c'o vi mama e Jesús ja cja rvá ndũ'ũ.
33 Nuc'ua e Pilato o cjogü na yeje a ma a mbo'o nu cja c'e palacio. Nuc'ua o
ma't'ü c'ua e Jesús, o xipji:
—¿Cjo ngue'tsc'e o jmuts'ü yo nte a Israel?
34 O ndüntü c'ua e Jesús, o xipji:
—¿Cjo in ejmetsjëgue yo, maxque bübü c'ü o xi'ts'i cjó je nguetscö?
35 O ndünrü c'ua e Pilato:
—A poco in cjinncje xo rí menzumügö a Israel. Nguetsjë c'o ndamböcjimi
'ñe c'o dyaja in menzumütsjëgueji c'o o ẽ nzhöc'üji va ja rí bünc'ö. Nguec'ua rí
önnc'ü pje i tsjague.
36 O ndünrü e Jesús, o xipji:
—Nutscö, dya nza cjazgö c'o dyaja jmu'u c'o manda cja ne xoñijõmü. 'Ma
rva cjanu, nuc'ua nu c'o tjünt'ü ín xütjügö ro ñangagö c'o. Nguec'ua dya ro
nzhögüji cja yo ín menzumügöjme va a Israel. Nguec'ua rí xi'ts'i, dya nza
cjazgö c'o dyaja jmu'u c'o manda cja ne xoñijõmü.
37 O ndünrü c'ua e Pilato:
—¿Cjo ngue'tsc'e 'naja c'ü manda 'ma?
O ndünrü c'ua e Jesús:
—In mamague c'ü rí mandagö. Ngueje c'ü je rvá te'egö c'ü. Nguec'ua rvá
ẽjẽ cja ne xoñijõmü ngue c'ua rá mama c'o na cjuana. Texe yo nte c'o ätä c'ü
na cjuana pãrãji cjó je nguetscö.
38 O dyönü c'ua e Pilato:
—¿Pje ni mbëjë c'ü na cjuana?

Jesús es sentenciado a muerte

'Ma o mama yo, o mbedye na yeje a tji e Pilato nu ja mi cãrã c'o nte a Israel.
O xipjiji:
—Dya pje rí tö'tp'ü c'ü na s'o c'ü ro tsja c'e bëzo c'ü.
39 Nu'tsc'eji in menzumüji a Israel in pë's'iji 'na tjũrü c'ü in cjaji 'ma pedye
ne mbaxua nu ni chjũ Pascua. In ötcöji rá pjongü libre 'naja c'ü na o'o a pjörü.
¿Cjo in ne rá pjongü libre e Jesús c'ü in jmugueji?
40 Nuc'ua o mapjüji na yeje texeji, o mamaji:
—Nuc'ü, dya rí pjongü c'ü. Pjongü e Barrabás.
Nu c'ü e Barrabás mi ngueje 'naja mbẽ'ẽ mi pö't'üte c'ü.

19

1 Nuc'ua e Pilato o manda c'o xondaro o ndas'üji e Jesús.

2 Nuc'ua c'o xondaro o mbeji 'naja corona c'ü mi dyavo bidyi. Nuc'ua cjanu
o jñusp'üji cja o̲ ñi e Jesús. Cjanu o jyecheji c'ua 'naja bitu c'ü ma cjipobü.
3 Cjanu o chëzhiji a jmi go mbë'chp'iji c'ua o̲ jmi, o xipjiji:
—Nu'tsc'e i̲n jmu'u cja yo nte a Israel, sido rí tsjague jmu'u.
Nuc'ua ya o chötüji c'ua c'o mbädyë.
4 Nuc'ua e Pilato o mbedye na yeje a tji. O xipji c'o nte a Israel c'o mi cãrã
nu:
—Jñandaji. Rvá siñc'iji a tji e Jesús, ngue c'ua rí pãrãji dya pje ró tö'tp'ügö c'ü
pje ro tsja'a c'ü.
5 Nuc'ua o mbedye c'ua a tji e Jesús. Mi juns'ü c'e corona c'ü mi dyavo bidyi.
Nde mi je c'e bitu c'ü ma cjipobü. E Pilato o xipji c'ua c'o nte a Israel:
—Jñandaji dya. Ya bübü va ne bëzo.
6 C'o ndamböcjimi 'ñe c'o policía 'ma o jñandaji e Jesús, exo mapjüji c'ua, o
mamaji:
—Chät'ä cja ngronsi nu, chät'ä cja ngronsi nu.
O ndünrü c'ua e Pilato:
—Nu'tsc'eji, sidyigueji, rí ma chät'äji. Nuzgö dya pje rí tö'tp'ügö c'ü na s'o
c'ü ro tsja'a.
7 O ndünrüji c'ua:
—Nutscöjme rí pë'sc'öjme ín leyjme. C'ua ja nzi ga mandazügöjme c'e ley, ni
jyodü ra ndũ ne bëzo, na ngueje o tsjapütsjë c'ü ngue o̲ T'i Mizhocjimi.
8 Nuc'ua 'ma o dyärä yo jña'a yo, xenda o zũ'ũ c'ua e Pilato.
9 Nuc'ua o cjogütjo c'ua na yeje a mbo cja c 'e palacio. O xipji c'ua e Jesús:
—¿Ja je i̲n menzumügue?
E Jesús, dya pje o ndünrü c'ü.
10 Nuc'ua e Pilato o xipji:
—¿Jenga dya i̲n tjüntcü yo rí zo'c'ü? ¿Cjo dya i̲n pãrã pje pjëtscö? Sö rá empc'e
libre. Xo sö rá nzhöc'ü c'ü ra ndät'äts'üji cja ngronsi.
11 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Dya pje ro sö pje ri tsjacü 'ma dya ro dya'c'ü sjëtsi Mizhocjimi c'ü bübü
a jens'e. Nguec'ua nu c'ü o ẽ nzhögü cja in dyëgue, ngue c'ü xenda na nojo o̲
nzhubü c'ü.
12 Ndeze c'e ndajme c'ua, e Pilato mi ne ro 'ñeme libre e Jesús. Pero c'o nte
a Israel mi mapjüji, mi mamaji:
—'Ma rí 'ñeme libre c'e bëzo, dya pje i̲n joguevi 'ma e César c'ü mero jmu cja
ne xoñijõmü. Na ngueje 'ma cjó c'o xe ra tsjapü jmu nza cja ga tsja c'e bëzo,
nu'ma, chũvi e César 'ma.
13 Nuc'ua e Pilato, 'ma o dyärä yo jña'a yo, o zidyitjo na yeje a ma a tji e Jesús.
E Pilato o ma mimi c'ua, nu ja je mi jünpü ngüenda c'o nte. Cja jña hebreo mi
chjũ Gabata c'e lugar, c'ü ne ra mama nu ja vi mbäbäji cemento.
14 C'e pa'a c'ü, mi ngue 'ma mi preparaoji ngue c'ua c'ü na jyas'ü ro tsjaji c'e
ndambaxua c'ü ni chjũ Pascua. Ya vi zünü 'ñanto c'ü xõrü. Nuc'ua e Pilato o
xipji c'o nte a Israel:
—Jñandaji. Bübü va, nu in jmugueji, nu mandats'üji.
15 Anguesji o mapjüji:
—Sidyi ne bëzo nu, ma chät'ä cja ngronsi.
E Pilato o xipjiji c'ua:
—Nu nin jmugueji, ¿cjo i̲n neji rá tät'ä cja ngronsi?
O ndünrü c'ua c'o ndamböcjimi, o mamaji:
—Nu c'ü ín jmujme nguetjo e César.

16 Nuc'ua e Pilato o nzhö e Jesús ngue c'ua ro dät'ä cja ngronsi. Cjanu o zidyiji c'ua e Jesús.

La crucifixión

17 Nuc'ua o nduns'ütsjë c'ua c'ü nu ngronsi. O mbedye, o ma nu ja je mi chjũ'ũ ñinte. Cja jña hebreo mi chjũ'ũ Gólgota.

18 Nunu ngue nu ja je ndät'äji cja ngronsi nu. O ndät'äji angueze, cja ne yeje bëzo c'o xo ndät'äji, 'naja cja o̱ jodyë, c'ü 'naja cja o̱ squierda. E Jesús, mi bübü a nde'e c'ü.

19 E Pilato o dyopjü c'ua 'naja xiscõma c'ü ro ma cuatüji c'ua cja o̱ ngronsi e Jesús. C'ü mi t'opjü mi mama a cjava: "Nunu ngueje e Jesús, nu je menzumü a Nazaret. Ngueje o̱ Jmu'u yo nte a Israel."

20 Na puncjü c'o nte a Israel c'o o xörü nu mi cuat'ü cja o̱ ngronsi e Jesús, na ngueje nu ja vi dät'ä e Jesús mi bëxtjo cja c'e jñiñi. C'o jña'a c'o, mi t'opjü cja jña hebreo 'ñe cja griego 'ñe cja latín.

21 C'o ndamböcjimi cja c'o nte a Israel o ma xipjiji c'ua e Pilato:

—Dya ri dyopjü a cjava: "Ngueje o̱ Jmu'u yo nte a Israel." Ri dyopjü a cjava: "Mi cjapütsjë ne bëzo mi ngueje o̱ Jmu'u yo nte a Israel."

22 O ndünrü c'ua e Pilato:

—Nuzgö, nu c'o ya ró opjügö, dya rá pötügö.

23 Nuc'ua c'o xondaro 'ma ya o nguarü o ndät'äji e Jesús, o nganbaji c'ua c'o o̱ bitu. C'o nziyo xondaro nde 'naja o̱ bitu va ngana c'o. Nde o nganbaji c'ü mi tëjë. C'ü mi tëjë mi 'na ma cjatjo va be'e texe, dya mi ch'äcä.

24 O pötva mamatsjë anguesji:

—Nu nu mi tëjë, dya rá xü't'üji nu. Nu c'ü rá cjaji, rá eñeji cjó ra ndõjõ ra tsjapü o̱ cjaja.

A cjanu o zädä c'ü je t'opjü c'ü mama a cjava: "Ra nganngöji ín bitugö, ra jyadüji nde 'naja rgá nganaji. Y nu c'ü rí tëjëgö, ra eñeji cjó ra ndõjõ ra ngana c'ü", eñe. Nuyo, o tsja a cjanu c'o xondaro.

25 Mi cãrã a jmi cja o̱ ngronsi e Jesús, c'ü nu nana cja na 'ñe c'ü nu cjũjuë c'ü nu nana. Xo mi bübü nu e María c'ü nu su e Cleofas, 'ñe e María Magdalena.

26 E Jesús o jñanda c'ua c'ü nu nana c'ü mi bübü nu, 'ñe c'ü nu discípulo c'ü mi s'iya, nde mi böbüvi nu. Nuc'ua o xipji c'ua c'ü nu nana:

—Jñanda dya, mamá, nunu ín discípulogö, nu nde i̱n böbüvi, ya ngueje in ch'igue dya nu.

27 Nuc'ua e Jesús o xipji c'ü nu discípulo:

—Jñanda, nu mi mamágö, ya ngueje nin mamágue dya nu.

Ndeze c'e hora c'ü, c'ü nu nana e Jesús o tsjapü nu nana c'e discípulo. Nuc'ua c'e discípulo, 'ma o ma o̱ ngumü, o zidyi c'e ndixũ.

Muerte de Jesús

28 Nu 'ma ya o nguarü yo, ya mi pãrã e Jesús ya vi nguarü texe. Nuc'ua o mama c'ua:

—Me rí tũre dya.

A cja dya nu o zädä c'ü mi t'opjü.

29 Mi järä nu, 'naja s'äbä c'ü mi nizhi o vinagre. Nuc'ua o popjüji 'naja esponja cja c'e vinagre. Cjanu o mbans'aji cja 'naja maza c'ü ni chjũ'ũ hisopo. Nuc'ua o c'uãsp'ãji c'e maza o zät'ä cja o̱ ne'e e Jesús.

30 Nuc'ua e Jesús, 'ma ya o popjüji o̱ ne co c'e vinagre, o mama c'ua:

—Ya o nguarü texe.

Nuc'ua ya ñücü c'ua, ngueje 'ma ya o ndũ'ũ.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

31 Nuc'ua c'o nte a Israel ya mi preparaoji, na ngue c'ü na jyas'ü mi ngueje
c'e ndambaxua c'ü ni chjũ Pascua. Nuc'ua o dyötüji e Pilato ro 'huapcüji o
ngua'a c'o añima c'o vi dät'ä cja ngronsi, ro ts'ücüji ngue c'ua dya ro bübüji nu
cja ngronsi nu pa c'ü mi söya c'o nte. Na ngueje me mi sũpüji c'e pa.
32 O ma c'ua c'o xondaro, o ma 'huapcüji o ngua c'o yeje c'o nde vi dät'ä 'ma
o dät'ä e Jesús.
33 Nuc'ua 'ma o zät'äji cja e Jesús, o nu'uji c'ua, ya vi ndũ'ũ. Nuc'ua dya cja
o 'huapcüji o ngua'a.
34 Nuc'ua 'naja c'o xondaro o chjopcü o ximãtjã e Jesús co 'naja lanza.
Nuc'ua ya o mbedye c'ua o cji'i 'ñe o ndeje.
35 Bübü 'na bëzo c'ü o jñanda texe yo o tsjapüji e Jesús, nguec'ua ga xi'tsc'eji
yo. Angueze pãrã na cjuana yo mama. C'ü ni xi'tsc'eji yo, ngue c'ü xo rgui
'ñejmegueji e Jesús.
36 O ts'a'a yo ngue c'ua ro zädä c'o mi t'opjü c'o mama a cjava: "Angueze,
dya pje ra 'huapcüji ne ri 'naja o ndo'dyë."
37 Xo t'opjü c'ü mama a cjava: "Nu c'ü o chjocüji lanza, nuc'ü, ra jñandaji
c'ü."

Jesús es sepultado

38 Mi bübü 'na bëzo c'ü mi menzumü a Arimatea c'ü mi chjũ José. Nuc'ü,
xo mi ejme e Jesús, pero dya cjó ngös'ü na ngueje mi sũ'ũ c'o dyaja c'o pje mi
pjëzhi cja c'o nte a Israel. C'e bëzo c'ü, o ma dyötü e Pilato ro unü sjëtsi ro ma
ts'ücü c'e añima c'ü mi ngueje e Jesús. Nuc'ua e Pilato o unü sjëtsi.
39 Nuc'ua xo o ẽjẽ c'ua e Nicodemo, nu c'ü vi ma'a c'ü xõmü cja e Jesús. Mi
tũ'ũ o pjindyo c'o mi chjũ mirra 'ñe c'o mi chjũ áloes c'o vi huana. Nu c'o
pjindyo c'o, o zö treinta kilo c'ü na jyü'ü.
40 O ndunüvi c'ua c'e añima. O ngos'üvi c'o mirra 'ñe c'o áloes. Cjanu o
mbös'üvi manta. Nuc'o, je mi cjavi a cjanu, na ngueje c'o nte a Israel je ga
dyögüji a cjanu.
41 Cja c'e lugar c'ü, nu ja je vi dät'ä e Jesús, mi bübü 'naja huerta. Nu cja c'e
huerta mi bübü 'naja cueva nu ja ro ngöt'üji o añima. Dya cjó be mi cöt'üji nu.
42 Ya mi ngue ro mbürü c'e pa 'ma söya c'o menzumü a Israel. Nguec'ua je
ngöt'üvi e Jesús cja c'e cueva, na ngueje mi bëxtjo nu ja vi ndät'äji c'ü.

20

La resurrección de Jesús

1 C'ü ot'ü pa nu ngo'o, e María Magdalena o ma cja c'e cueva. Xe mi xõmütjo
'ma o ma. O jñanda c'e ndojo c'ü mi c'o't'ü, dya cja mi c'o't'ü cja c'e cueva.
2 Nuc'ua cjanu o ma c'ua na niji. O ma nu ja mi bübü e Simón Pedro 'ñe c'ü
'naja discípulo. Nu c'e discípulo c'ü, me mi s'iyaji c'ü, mi cja e Jesús. E María o
xipjivi:
—C'ü ín Jmu'uji, ya o ndunüji c'ü. Dya pje rí pãrãjme ja je o ngöt'üji.
3 O ma c'ua e Pedro co c'ü 'naja discípulo. Je mëvi nu cja c'e cueva nu ja je vi
c'öt'ü e Jesús.
4 O mëvi na niji nza yejevi. Nu c'ü 'naja discípulo ngue c'ü xenda o ma na
niji c'ü. Nuc'ü, ot'ü o zät'ä nu cja c'e cueva c'ü.
5 Nuc'ua o nguĩ'ch'ĩ c'ua c'e discípulo cja c'e cueva. O jñanda c'ua c'o bitu c'o
ya mi bädätjo. Nu c'e discípulo, dya o nguich'i cja c'e cueva.

6 O säjä c'ua e Simón Pedro c'ü ma tjünt'ü a xütjü. Ngue c'ü ya je nguich'i cja cueva c'ü. O nu'u c'o bitu c'o vi mbös'üji ya mi bädätjo c'o.
7 C'e bitu c'ü mi bös'ü o̲ ñi'i e Jesús, dya chjana c'o mi tëjë c'ü. Mi bädä aparte c'ü. Mi ch'o't'ü na jo.
8 Nuc'ua ya xo o nguich'i c'ua c'ü 'naja discípulo c'ü ot'ü vi zät'ä cja c'e cueva. O 'ñejme c'ua e Jesús ya vi te'e.
9 Dya be mi pãrãvi ja cja c'ü mama yo ya vi t'opjü c'ü mama c'ü mi jyodü ro te'etjo e Jesús nu ja vi c'öt'ü cja c'o añima.
10 Nuc'ua c'o discípulo o nzhogütjovi. O mëvi cja o̲ ngumüvi.

Jesús se aparece a María Magdalena

11 Nu c'e María mi böbütjo a tji'i. Me mi huë'ë c'ü. O nguĩ'ch'ĩ c'ua cja c'e cueva.
12 Nuc'ua o jñanda c'ua yeje o̲ anxe Mizhocjimi c'o mi je na t'öxü. Je mi junrüvi nu ja je vi c'öt'ü e Jesús. 'Naja je mi junrü nu ja vi jñusp'üji o̲ ñi'i. C'ü 'naja je mi junrü cja o̲ ngua'a.
13 Nuc'ua c'o anxe o dyönüvi e María:
—¿Jenga i̲n huë'ëgue?
O ndünrü c'ua e María:
—Rí huë'ëgö na ngueje ya o ndunngügöji c'ü ín Jmu'ugö. Dya rí pãrã dya, ja je ma ngöt'üji.
14 'Ma o nguarü o mama yo jña'a yo, e María o ñezhe a ma a xütjü. Ya o jñanda c'ua 'naja c'ü mi böbü cja o̲ xütjü. E María dya pje mbãrã c'ü, cjo mi ngueje e Jesús.
15 Nuc'ua e Jesús o xipji c'ua:
—¿Jenga i̲n huë'ëgue? ¿Cjó ngueje c'ü i̲n jodügue?
E María mi cjijñi mi ngueje c'ü mi pjörü c'e huerta. Nuc'ua e María o xipji:
—Sẽ'ẽ, nu 'ma i̲ chunügue ín Jmugö, xitsigö ja je i̲ ma sogü, nguec'ua rá magö nu, rá tunü.
16 E Jesús o zopjü c'ua, o mama:
—Nu'tsc'e María.
O ñezhe c'ua e María. O ña cja jña hebreo, o xipji:
—Nu'tsc'e ngue'tsc'e ín xöpütets'ügö.
17 E Jesús o xipji:
—Dya rí pënzhguigö, na ngueje dya be rí pagö cja mi Tata c'ü bübü a jens'e. Nu c'ü rí tsja, ma cja yo mi cjuarma. Xipjiji, nuzgö ya rá magö cja mi Tatagö a jens'e. Nuc'ü, xo ngueje nin Tatagueji. Angueze ngueje ín Mizhocjimigö. Xo ngueje in Mizhocjimigueji.
18 O ma'a c'ua e María Magdalena, o ma ngös'ü c'ua c'o discípulo, o xipjiji:
—Nuzgö ya ró chjëgöbe nu c'ü ín Jmugöji.
O xipjiji c'ua c'o jña'a c'o vi mama e Jesús.

Jesús se aparece a los discípulos

19 Ya mi nzhä'ä c'ü ot'ü pa nu ngo'o. Mi cjot'ü c'e ngoxtji nu ja 'natjo c'ua mi cãrã c'o o̲ discípulo e Jesús. Vi ngot'üji na jo c'e ngoxtji na ngueje mi sũji c'o nu menzumüji a Israel. O ẽjẽ c'ua e Jesús, o ẽ böbü a nde anguesji. O ẽ zenguaji, o xipjiji:
—Cjimi i̲n texeji ín cjuarmats'üji. Ra söya in mü'büji, dya cja rí sũgueji.
20 'Ma o xipjiji a cjanu, ya o jíchiji o̲ dyë'ë 'ñe c'ü nu ximãtjã. Me co mäjä c'ua c'o o̲ discípulo 'ma o jñandaji nu c'ü nu Jmu'uji.
21 E Jesús o xipjitjoji c'ua na yeje:

—Ra söya in mü'büji, dya cja rí sũgueji. C'ua ja nzi va ndäcjö mi Tatagö c'ü bübü a jens'e, xo rgá täc'ägöji rí ma zopjüji yo nte.
22 'Ma o nguarü o mama yo jña'a yo, o̱ juipji e Jesús. O xipjiji:
—Ra bübü cja in mü'büji o̱ Espíritu Mizhocjimi.
23 Nuc'ua, nu c'o rí perdonaogueji o̱ nzhubüji, ya perdonaoji c'ua c'o. Nu c'o dya rí perdonaogueji o̱ nzhubüji, dya perdonaoji c'o.

Tomás ve al Señor resucitado

24 Nu 'ma o ẽjẽ e Jesús, dya mi bübü co anguesji e Tomás c'ü xo mi chjũ Gemelo. Nuc'ü, xo mi ngueje 'naja c'o doce discípulo.
25 Nguec'ua c'o dyaja discípulo 'ma o chjëji e Tomás, o xipjiji c'ua:
—Nu'tsc'e, Tomás, nuzgöjme ró jandajme ín Jmugöji.
E Tomás o xipjiji:
—Nuzgö dya pje rí ejmegö. Cja rá ejmegö 'ma rá nu'tp'ü o̱ dyë'ë c'ua ja je o ndä'p'äji 'ñe 'ma rá c'uã't'ã ín nidyë c'ua ja je o chjopcüji o clavo, y 'ma rá c'uã't'ã ín dyë'ë cja o̱ ximãtjã nu ja je o chjopcüji. Ngue 'ma cja rá ejme 'ma.
26 Nu 'ma o zö chjün'ü, ma cã'ã na yeje a mbo cja c'e ngumü c'o discípulo. E Tomás xo nde mi bübüji. Mi cjot'ütjo na jo c'o ngoxtji. Nuc'ua o ẽjẽ c'ua e Jesús. O ẽ böbü a nde anguesji. Nuc'ua o yepe o mamatjo c'ua:
—Cjimi i̱n texeji, ín cjuarmats'üji. Ra söya in mü'büji, dya cja rí sũgueji.
27 E Jesús o xipji c'ua e Tomás:
—C'uã't'ã in ñidyë dya va. Jñandga ín dyëgö. C'uãnã in dyë, c'uã't'ã cja ín ximãtjãgö. Dya rí tsjijñi cjo dya nguetscö. C'ü rí tsja, 'ñejmegue que nguetscö.
28 Nuc'ua o ndünrü c'ua e Tomás, o xipji:
—Jãgã. Ngue'tsc'e ín Jmuts'ügö. Ngue'tsc'e ín Mizhocjimits'ügö.
29 E Jesús o xipji c'ua:
—Nu'tsc'e Tomás, i̱ 'ñench'ezü cja in mü'bügue na ngueje ya i̱ ñutcü ín dyë'ë. Nu c'o dya nutcügö ín dyë'ë, pero ra 'ñench'ezü cja o̱ mü'büji, me ra mäjä c'o, eñe e Jesús.

El propósito de este libro

30 Xe ma puncjü c'o ma nojo c'o o tsja'a e Jesús cja o̱ jmi c'o o̱ discípulo. Pero nuc'o, dya pje t'opjü cja nu e libro c'o.
31 Nu c'o ya t'opjü dya va, t'opjü ngue c'ua rí 'ñejmeji e Jesús ngueje e Cristo c'ü o̱ T'i Mizhocjimi. A cjanu, nu 'ma rí 'ñench'eji in mü'büji e Cristo, angueze ra dya'c'üji c'ü sido rí bübütjoji co Mizhocjimi.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

1 Dya cja mezhe c'ua, o matjo na yeje e Jesús nu ja mi cãrã c'o o̱ discípulo cja c'e trazapjü a Tiberias, ngue c'ua xe ro unüji ngüenda c'ü vi te'etjo. Rá xi'tsc'öji ja va ts'a.
2 'Natjo c'ua mi cãrãji e Simón Pedro 'ñe e Tomás c'ü xo mi chjũ'ũ Gemelo 'ñe e Natanael c'ü mi menzumü a Caná c'ü tsja a Galilea, 'ñe c'o yeje o̱ t'i e Zebedeo, cja na xe yeje c'o o̱ discípulo e Jesús.
3 E Simón Pedro o xipjiji:
—Nuzgö rá ma pagö o jmõ'õ.
O ndünrü c'ua c'o dyaja discípulo:
—Xo 'ñezgöjme, xo rá möjö.
Nuc'ua o möji c'ua. O dat'üji cja 'naja bü'ü. C'e xõmü c'ü, dya pje o zürüji.

4 Nu 'ma ya mi ngue ro jyas'ü, e Jesús ya mi böbü cja ñünü cja c'e ndeje. C'o discípulo dya mi pãrãji cjo mi ngueje e Jesús.
5 Nuc'ua e Jesús o xipjiji:
—Nu'tsc'eji ín ch'itsc'öji, ¿cjo ya i sürügueji 'na jmõ c'ü rí sagueji?
O ndünrüji, o mamaji:
—Jiyö. Ojtjo dya pje rí sürügöjme.
6 E Jesús o xipjiji c'ua:
—Pät'äji dya c'e red a ma cja in jodyëji cja e bü'ü, ngue c'ua rí chöt'üji.
Nuc'ua o mbät'äji c'ua. Nuc'ua, dya cja mi sö ro ngüs'üji na ngueje me ma puncjü c'o jmõ'õ c'o vi ngãjãji.
7 Nuc'ua c'ü o discípulo e Jesús c'ü me mi s'iya o xipji e Pedro:
—Nunu ngueje ín Jmuji nu.
'Ma o dyärä e Simón Pedro mi ngueje o Jmuji, o jye o bitu c'ü vi ndons'ü. Cjanu o dat'ü c'ua cja ndeje.
8 Nu c'e bü'ü mi jyadüvi cien metro ro zät'ä a ñünü c'e zapjü. C'o dyaja discípulo ma ẽjẽji cja c'e bü'ü, ma cjüt'üji c'e red c'ü me mi nizhi o jmõ'õ.
9 'Ma o zät'äji a ñünü cja c'e zapjü o jñandaji o chjeme c'o ya ma tjë'ë. Mi juns'ü c'ua o jmõ'õ. Xo ma jä'ä o xëdyi.
10 E Jesús o xipjiji c'ua:
—Ma jñüji dya, ja nzi jmõ'õ c'o i sürüji.
11 E Simón Pedro o ndes'e c'ua cja c'e bü'ü. O ma tũ'ũ c'e red. Cjanu o jyät'ä a ndeje, cjanu o ngüt'ü va ma cja ñünü c'e zapjü. C'e red ma nizhi o jmõ'õ c'o nde ma nojo. Ma qui'i 'naja ciento cincuenta y tres o jmõ'õ. Zö xi ma puncjüji, dya pje o xüt'ü c'e red.
12 O mama c'ua e Jesús, o xipji c'o discípulo:
—Xä'däji dya. Rí siji o xëdyi.
C'o discípulo dya mi rezga ro dyönüji cjó mi ngueje. Anguezeji ya mi pãrãji mi ngueje o Jmuji.
13 Nuc'ua e Jesús o jñü'ü c'ua c'o xëdyi. Cjanu o unüji. Ya nde unüji c'ua c'o jmõ'õ.
14 Nunu, ya ma jñi'i ma chjëji e Jesús ndeze vi te'e cja c'o añima.

Jesús habla con Simón Pedro

15 Nuc'ua 'ma o nguarü o ziji o xëdyi, e Jesús o xipji e Simón Pedro:
—Nu'tsc'e, Simón, o t'its'ü e Jonás, ¿cjo xenda in s'iyazügö que na ngueje yo?
E Pedro o xipji c'ua:
—Jãgã. Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, in pãrãgue rí nets'egö.
O ndünrü c'ua e Jesús:
—'Huiñi c'o ín ts'imëgö.
16 E Jesús o xipji c'ua na yeje:
—Simón, nu'tsc'e o t'its'ü e Jonás, ¿cjo in s'iyazü?
O ndünrü c'ua e Pedro:
—Jãgã. Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, in pãrãgue rí nets'egö.
O xipji c'ua e Jesús:
—Pjörü c'o ín nzhënchjürügö.
17 E Jesús o xipji c'ua na jñi'i:
—Nu'tsc'e Simón, o t'its'ü e Jonás, ¿cjo in neze?
O nguijñi c'ua e Pedro na ngueje e Jesús vi xipji c'ü na jñi'i: “¿Cjo in neze?” O ndünrü c'ua, o xipji:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, in pãrãgue texe. In pãrãgue rí netsc'ö na puncjü.

O xipji c'ua e Jesús:
—Pjörü c'o ín nzhënchjürügö.
18 Na cjuana c'ü rí xi'ts'i. Nu'tsc'e, Pedro, ndeze 'ma cja mi t'igue, mi cjague
c'ü mi cjĩ in ñigue, y mi pague c'ua ja mi negue. Nu 'ma ya rí titague, rí
chjüdügue in dyë'ë, y ra zints'iji nu ja dya rí ñegue rí ma'a.
19 E Jesús o xipji e Pedro yo jña'a yo, ngue c'ua ro mbãrã ja rvá ndũ'ũ na
ngueje sido ro 'ñejme Mizhocjimi. Xo o xipji c'ua:
—Nudya, chjünt'ü ín xütjügö dya.

El discípulo amado

20 O ñezhe e Pedro. O jñanda c'e discípulo c'ü mi junrüvi e Jesús 'ma o ziji o
xëdyi ante c'ü ro bö't'ü e Jesús. Ngue c'ü vi mama: "Nu'tsc'e, ín Jmuts'ü, ¿cjó je
ngue c'ü ra nzhöc'ügue?" C'e discípulo ma tjünt'ü a xütjü e Pedro 'ñe e Jesús. E
Jesús me mi s'iya c'e discípulo.
21 E Pedro 'ma o jñanda c'e discípulo, o xipji c'ua e Jesús:
—Nu'tsc'e, ín Jmuts'ügö, ne bëzo nu, ¿pje ra tsjapüji c'ü ra sufrido nu?
22 O ndünrü c'ua e Jesús:
—Nu'tsc'e, Pedro, 'ma rá negö xe ra bübü nu hasta cja ne rá ẽcjö na yeje,
¿pje mportats'ügue? C'ü ni jyodü rí tsjague, sido rí chjüntc'e ín xütjügö.
23 Nguec'ua c'o cjuarma nde mi mamaji c'ü dya ro ndũ'ũ c'e discípulo. Pero
e Jesús dya vi xipji c'ü dya ro ndũ'ũ. C'ü vi xipji je ngueje a cjava: "'Ma rá negö
xe ra bübü angueze cja rá ẽcjö na yeje, nu'tsc'e, ¿pje mportats'ügue?"
24 Nu c'e discípulo nguejnu na xi'tsc'eji nu c'o o ts'a'a. Nguejnu na opjü yo
jña'a yo. Rí pãrãgöjme nu c'ü xi'tsc'eji c'e discípulo, na cjuana yo.
25 Xe bübütjo c'o dyaja c'o me na puncjü c'o o tsja'a e Jesús. Nu 'ma ro t'opjü
texe c'o, rí cjinncjö, dya xo ro chjënfi cja ne xoñijõmü c'o libro c'o ro t'opjü. Na
cjuana texe yo rí xi'tsc'öji, amén.

LOS HECHOS DE LOS APOSTOLES

La promesa del Espíritu Santo

1-2 Nu'tsc'e Teófilo, ya ró pen'c'e 'na carta. Ró xi'tsc'ö ja ga cja c'o o tsja e
Jesús hasta 'ma o ma a jens'e, 'ma o zidyi Mizhocjimi. Ró xi'tsc'ö c'o o tsja, 'ñe
c'o jña c'o o jíchi va zopjü c'o nte. Ante c'ü ro zidyiji a jens'e e Jesús, o zopjü
c'o bëzo c'o vi juajnü c'o mi apóstole. O xipjiji c'ü ro ẽjẽ o̲ Espíritu Mizhocjimi;
nguec'ua mi jyodü ro sidoji c'e bëpji c'ü mi cja e Jesús.
3 O ndũ e Jesucristo cja ngronsi, cjanu o tetjo c'ua o bübütjo na yeje. Nuc'ua,
ante c'ü ro zidyiji a jens'e, xe go mezhe cuarenta pa c'ü xe mi bübütjo cja ne
xoñijõmü. Na puncjü vez va jñetse nu ja mi cãrã c'o apóstole, o jizhi c'ü ya vi
te'e. Anguezeji o jñandaji c'ü na cjuana vi te. E Jesús o zopjü c'o apóstole o
xipjiji c'ü ja rvá manda angueze. Na ngue ngue c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi.
4 'Na nu pa mi cãrãji e Jesús c'o o̲ apóstole. Nuc'ua e Jesús o zopjü c'o apóstole
o xipjiji:
—Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Dya rí pedyeji va a Jerusalén. Rí che'beji ra
ch'a'c'üji nu c'ü o mama Mizhocjimi c'ü ya ró xi'tsc'öji.
5 Ró xi'tsc'öji e Juan mi jichi yo nte co ndeje. Pero dya cja ra mezhe o pa, ra
ẽjẽ o̲ Espíritu Mizhocjimi ra ẽ bübü cja in mü'bügueji, embeji c'o apóstole.

Jesús sube al cielo

6 'Ma mi cãrãji e Jesús c'o o̲ apóstole, o mama c'ua c'o apóstole o dyönüji e
Jesús:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügöjme, nutscöjme rí menzumüjme a Israel. 'Ma ot'ü,
mi 'ñegöjme ín reygöjme c'o ín menzumügöjme. ¿Cjo ya ngue rí mandague rí
tsjague ín reygöjme, ngue c'ua dya cja ra mandazüjme c'o 'ñaja nte?
7 O ndünrü c'ua e Jesús o xipjiji:
—C'ü mama Mizhocjimi mi Tata ra zädä, nguextjo angueze ra mama jinguã
ra zädä, 'ñe ja rga cja c'o pa c'o. Nu'tsc'eji, dya ngue'tsc'eji tocats'üji rí pãrãji
yo.
8 C'ü tocats'üji rí pãrãji, ngueje c'ü ra ẽts'üji o̲ Espíritu Mizhocjimi ra ẽ bübü
cja in mü'büji ra dya'c'üji poder. Nguec'ua rí zopjügueji yo nte yo tsja va a
Jerusalén rí xipjiji c'o ya i̲ jñandaji ró cjagö, 'ñe c'o i̲dyäräji ró xi'tsc'öji. Xo rí
möji a Judea rí ma zopjüji c'o nte c'o cãrã nu. Xo 'ñe a ma a Samaria, 'ñe texe
cja ne xoñijõmü, eñe e Jesús va xipji c'o o̲ apóstole.
9 'Ma o nguarü e Jesús o mama c'o jña c'o, o jñanda c'o apóstole o nguins'i a
jens'e e Jesús; o zidyi Mizhocjimi. O cjogü c'ua cja 'na ngõmü; dya cja jñandaji
c'ua c'ü.
10 'Ma xe mi jandaji a jens'e, 'nango jñetse c'ua yeje anxe c'o mi nza cja o
bëzo. Mi je'evi o bitu c'o me ma t'öxü. Mi böbüvi cja o̲ jmi c'o apóstole.
11 O xipjiji c'ua c'o apóstole:
—Nu'tsc'eji i̲n menzumüji a Galilea, ¿jenga i̲n jandaji a jens'e? Mizhocjimi
ya zidyi a jens'e e Jesús. Ja c'o nzi vi jñandagueji va ma a jens'e, je xo rga
cjatjonu 'ma ra ẽjẽ na yeje, eñe c'o yeje anxe.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

12 C'o apóstole mi cãrãji cja c'e t'eje c'ü ni chjũ Olivo. O mbedyeji nu, o möji
a Jerusalén nu ja vi 'ñeji e Jesús. C'e t'eje mi bëxtjo a Jerusalén; mi jyadütjovi

'na kilómetro. Nguextjo c'ü mi mama c'o ley c'ü mi sö ro nzhodüji c'e pa 'ma mi söyaji.

13 C'o apóstole mi chjũ e Pedro, 'ñe e Jacobo 'ñe e Juan 'ñe e Andrés 'ñe e Felipe' ñe e Tomás' ñe e Bartolomé 'ñe e Mateo 'ñe e Jacobo c'ü mi t'i cja e Alfeo. Xo mi chjũ e Simón c'ü mi revolucionario, 'ñe e Judas c'ü mi cjuarmavi e Jacobo. 'Ma mü o zät'äji a Jerusalén, o cjogüji cja c'e ngumü nu ja mi oxüji cjanu o ndes'eji o cjogüji cja c'e cuarto c'ü mi jäs'ä a xes'e.

14 Mi 'natjo o̱ pjeñeji ma dyötüji Mizhocjimi. Xo mi bübü nu c'o o̱ cjuarma e Jesús, 'ñe c'ü nu nana c'ü mi ngue e María, 'ñe c'o 'ñaja ndixũ. Xo mi ötüji Mizhocjimi.

15 Nu cja c'e jyäxcumü, mi cãrã 'na ciento viente cjuarma. C'o pa 'ma mi cãrãji nu, o böbü e Pedro a nde cja c'o cjuarma, cjanu o xipjiji:

16 —Nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji. Mi jinguã o̱ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü e David o dyopjü ja rva cja nu c'ü ro mbös'ü c'o nte ro zürüji e Jesús. E Judas o jizhi ja mi cãrãgöji e Jesús, nguec'ua va zidyiji e Jesús cja c'o pje mi pjëzhi. Nguec'ua o zädä c'ü o̱ jña Mizhocjimi ja c'o nzi va mama e David.

17 Mi dyocjöji e Judas. E Jesús xo vi 'ñeme e Judas c'ü ro tsja c'e bëpji c'ü rá cjaji, eñe e Pedro.

18 E Judas o ngõ't'üji para o tsja na s'o, o zidyi c'o nte c'o o ma zürü e Jesús. Nuc'ua cjanu o ma chjüns'ütsjë; o ndögü a jõmü o mböt'ü texe c'o o̱ xẽpjo. Co c'e merio c'ü vi ngõ't'üji e Judas, o ndõmüji 'na juajma.

19 C'o mi menzumü a Jerusalén, 'ma mü o mbãrãji c'o vi tsja e Judas, o jñusp'üji c'ua c'e juajma mi chjũ Acéldama cja o̱ jña anguezeji. C'e tjũ Acéldama ne ra mama Cjijuajma c'ü.

20 O sido o ña e Pedro o mama:

—Je t'opjü a cjava cja Salmos:

Dya cja cjó ri bübü cja o̱ ngumü; dya cja cjó ri nzheñe nu, eñe.
Xo mama cja Salmos:
C'e bëpji c'ü o ch'unü ra tsja, ra tsja c'ü 'naja, eñe o̱ jña Mizhocjimi.

21 'Nguec'ua c'ü ro pëpji e Judas, rá juajnüji c'ü ra pëpji. Bübü va o bëzo c'o mi dyocjöji co e Jesús.

22 Mi dyocjöji co e Jesús ndeze c'o pa 'ma mi jichi e Juan c'o nte, hasta 'ma o zidyiji a jens'e e Jesús. 'Naja yo, xo ni jyodü ra tsja apóstole co nutscöji, rá xipjiji yo nte c'ü o te e Jesús, eñe e Pedro.

23 Nguec'ua c'o mi cãrã nu, o mamaji c'ü mi bübü yeje c'o dya mi apóstole c'o mi dyoji e Jesús ndeze 'ma mi jichi e Juan c'o nte, hasta 'ma o zidyiji a jens'e e Jesús. Nuc'o, mi chjũ e José Barsabás 'ñe e Matías. E José Barsabás xo mi xiji Justo.

24 Nuc'ua o dyötüji Mizhocjimi o mamaji:

—Mizhocjimi ín Jmuts'ügöjme, in̲ pãtcãgöjme ín mü'büjme nutscöjme rí ntegöjme. Rí ö'tc'öjme c'ü rí jítscöjme yo yeje cjuarma, ja ngue c'ü ya i̲ juajnügue.

25 Nguec'ua ra tsja apóstole ra tsja c'e bëpji c'ü ro tsja e Judas. Na ngue e Judas o xõgü co nuzgöjme, o tsja c'o na s'o. Nguec'ua va ma sufre, eñeji va dyötüji Mizhocjimi.

26 Nuc'ua cjanu o echaji suerte; o toca e Matías. Nguec'ua o zötjo c'o doce apóstole.

2

La venida del Espíritu Santo

1 O zädä c'ua c'o pa 'ma mi pjongüji c'e mbaxua c'ü mi chjũ Pentecostés. C'o
apóstole 'ñe c'o 'ñaja c'o mi ench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, 'natjo c'ua mi cãrãji.
2 'Nango dyäräji c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü me mi yürü nza cja 'ma vü na zëzhi
o ndajma. Me go yürü c'ua na jens'e a mbo cja c'e ngumü nu ja ma jũji.
3 'Nango jñandaji c'ua o c'ijñi c'o mi 'ñetse nza cja o sivi. Nuc'o, o mböt'ü o
'ñe toca nzi 'naji.
4 Nuc'ua o̲ Espíritu Mizhocjimi o cjogü a mbo o̲ mü'bü texeji, me go 'ñünbü
o̲ mü'büji. Nguec'ua o mbürü o ñaji c'ua nan'ño idioma, ja c'o nzi va unü o̲
Espíritu Mizhocjimi o ñaji.
5 Mi cãrã a Jerusalén c'o mi ätä Mizhocjimi c'o mi ngue o̲ dyoji c'o menzumü
cja c'e país a Israel, pero vi jmus'üji cja c'o 'ñaja país.
6 Anguezeji 'ma mü o dyäräji, o möji c'ua nu ja mi cãrã c'o apóstole 'ñe c'o
'ñaja cjuarma. Dya mi pãrã pje ro nguijñiji, na ngue mi äräji mi ñaji o jña c'o
mi ña anguezeji.
7 Me co zũji c'ua, me co mamaji:
—Nujyo na ña'a, ¿cjo dya menzumüji a Galilea?
8 Maco ña ín jñagöji yo, eñeji.
9 Nu c'o vi ẽ dyärä c'o mi ña c'o cjuarma, mi cãrã c'o vi jmus'ü cja c'e país c'ü
mi chjũ a Partia. Xo mi cãrã c'o vi jmus'ü a Media 'ñe a Elam. Xo mi cãrã c'o
vi jmus'ü a Mesopotamia. Xo mi cãrã c'o vi jmus'ü a Judea. Xo mi cãrã c'o vi
jmus'ü a Capadocia 'ñe a Ponto 'ñe a Asia.
10 C'o o ẽ dyärä c'o mi ña c'o cjuarma, xo mi cãrã c'o vi jmus'ü a Frigia 'ñe
a Panfilia. Xo mi cãrã c'o vi jmus'ü a Egipto 'ñe a Cirene 'ñe cja c'o 'ñaja país
a Cirene a manu. Xo mi cãrã c'o vi 'ñeje a Roma. C'o vi 'ñeje a Roma, bübü
c'o mi ngue o̲ dyoji c'o menzumü cja c'e país a Israel; bübü c'o dya mi ngue o̲
dyoji c'o menzumü a Israel, pero mi ma't'üji Mizhocjimi ja c'o nzi ma ma't'ü
Mizhocjimi c'o menzumü a Israel.
11 C'o o ẽ dyärä c'o mi ña c'o cjuarma, xo mi cãrã c'o vi jmus'ü a Creta 'ñe a
Arabia. Texe c'o o ẽ dyärä, pötü va mamaji:
—Rí ärägöji ña yo bëzo yo ín jñagöji nzi 'nazgöji. Mamaji c'o me na nojo c'o
o tsja Mizhocjimi, mi eñeji.
12 Anguezeji mi sũji, dya mi pãrã pje ro nguijñiji. Mi pötü ma mamaji:
—¿Pje ne ra mama c'ü ñaji a cjanu yo ín jñagöji?, eñeji.
13 Bübü c'o me mi tjenbe ma tsjapü burla c'o cjuarma, mi mamaji:
—Nujyo, ya tĩ yo.

Lo que Pedro dijo a la gente

14 Nuc'ua o böbü c'o doce apóstole. Cjanu o ña c'ua na jens'e e Pedro o zopjü
c'o nte c'o vi 'ñe dyärä, o xipjiji:
—Nu'tsc'eji i̲n̲ cãrãji a Jerusalén, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji zö i̲n̲ menzumüji va
a Judea o jiyö. Rí unnc'eji na jo ngüenda.
15 Bübüts'üji c'o pëzhi rí tĩgöjme, pero dya ga cjanu. Maco xõxtjo, cja zünü a
las nueve.
16 C'ü rgá ñagöjme nan'ño idioma, ya zädä c'ü o mama e Joel c'ü mi profeta.
O mama a cjava:
17 O mama Mizhocjimi: C'o cjë c'o ya rguí ma ra nguins'i e jens'e 'ñe ne
xoñijõmü, rá täjä ín Espíritu ra ma bübü cja o̲ mü'bü yo nte yo cãrã texe
cja ne xoñijõmü. Me ra 'ñünbü o̲ mü'büji.

Nguec'ua c'o sẽ ra mamaji ín jñagö; 'ñe c'o süngü.
C'o sẽ 'ñe c'o tata ra nguinch'iji o t'ĩjĩ ra mbãrãji c'o ra zädä.
18 C'o pa c'o, rá unü ín Espíritu c'o bëzo 'ñe c'o ndixũ c'o pëpquigö.
Ra 'ñünbü o mü'büji ra zopjüji yo nte ra xipjiji ín jñagö.
19 Rá jizhigö a jens'e o señal c'o me rrã nojo, c'o me rguí zũ yo nte. Xo 'ñe cja
ne xoñijõmü.
Ra jñandaji o cji, 'ñe o sivi, 'ñe o bipji c'ü ri nza cja o trangõmü.
20 Ra bëxõmü e jyarü. E zana ri jñetse nza cja o cji.
Nujyo, rá jizhgö yo. Nuc'ua ra ẽjẽ c'in Jmugueji ra 'ñe manda.
Me rrã sjũ c'e pa c'ü.
21 Nu c'o ra dyötü Mizhocjimi co texe o mü'bü, ra perdonaoji 'ma c'o na
s'o, mama a cjanu o jña Mizhocjimi ja c'o nzi va dyopjü e Joel c'ü mi
profeta.
22 O sido o ña e Pedro o mama:
—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Israel, dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Rá
xi'tsc'öji ja ga cja e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret. Mizhocjimi o unü poder
e Jesús; nguec'ua va tsja c'o me na nojo a ndetsc'eji c'o nunca mi jandagueji.
Nuc'o, ngue c'o rvi pãrãgueji c'ü vi 'ñeje e Jesús cja Mizhocjimi.
23 Pero i dyötüji c'o dya ín menzumügöji o ndät'äji cja ngronsi c'ü, maco dya
tjëji o ley Mizhocjimi. Nguec'ua in pë's'i in s'ocügueji chjëntjui c'ü ri pö't'ügueji.
Mizhocjimi ya mi pãrã c'o ri tsjapüji e Jesús. Na ngue ndeze mi jinguã o mama
c'ü ro ẽjẽ e Jesús ro ẽ ndũ. Nguec'ua o jyëzi i tsjaji a cjanu c'o na s'o.
24 Zö o mbö't'üji e Jesús, pero Mizhocjimi o tsjapü o te, o bübütjo na yeje.
Dya sö ro nguejme cja c'e cueva nu ja vi ngöt'üji. Na ngue me na zëzhi e Jesús
que na ngue e muerte.
25 Mi jinguã o mama e David c'ü ja rvá te e Jesús. O mama:
Rí pãrãgö Mizhocjimi bübü co nuzgö, dya jëzguigö.
Nuc'ü, bübü cja ín jodyëgö pjöxcügö; dya ni jyodü pje rá sũgö.
26 Nguec'ua me mäjä ín mü'bü, y me rí unü 'na pöjö Mizhocjimi.
Zö rá tũgö, pero rí pãrãgö c'ü rá tetjo.
27 'Ma rá tũgö, rí pãrãgö c'ü dya rí jyëzi ín aljmagö ra ma nu ja cãrã c'o 'ñaja
aljma.
Dya xo rí jyëzi ra dya'a ín cuerpogö. Na ngue in Ch'izügö.
28 I jítscö ja rgá sö rá bübütjo co nu'tsc'e para siempre.
Me rá mäcjö cja in jmigue, eñe e David.
29 O sido o ña e Pedro o mama:
—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, ixtá xi'tsc'öji ja ga cja, c'ü dya ngue e David
c'ü ro zädä texe yo jña. E David c'ü ín mboxatitagöji o ndũ, cjanu o dyögüji c'ua
c'ü. Zö ya mezhe, pero rí texeji rí pãrãgöji ja dyögüji.
30 E David mi profeta mi mama c'o jña c'o o xipji Mizhocjimi ro mama.
Mizhocjimi o mamatsjë na cjuana o xipji e David ja rva cja e Cristo c'ü o
mama Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre. O xipji c'ü ri mboxbëche e Cristo cja e
David; 'ñe c'ü ro manda ja c'o nzi ma manda e David.
31 Ante c'ü ro ẽjẽ e Cristo, o mama e David c'ü ro tetjo e Cristo. O mama c'ü
dya ro ma o aljma nu ja cãrã c'o 'ñaja aljma; dya xo ro dya'a o cuerpo.
32 Nutscöjme ró jandajme; nguec'ua rí xi'tsc'öjme Mizhocjimi o tsjapü o te e
Jesús 'ma ya vi ndũ.
33 Cjanu o zidyi a jens'e o unü c'ü o mimi cja o jodyë Mizhocjimi nu ja
mandavi dya. Nuc'ua Mizhocjimi o tsja ja c'o nzi va mama, o unü poder e

Jesús o ndäjä o̱ Espíritu Mizhocjimi o ẽjẽ cja ne xoñijõmü. Ngueje o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü cja'a yo i̱n jandagueji 'ñe yo i̱n äräji.
34 O mama e David:
Mizhocjimi o zopjü c'ín Jmugö o xipji:
“Mimi cja ín jodyëgö.
35 Rí da'c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chõpü yo nuc'ü na ü”, eñe e David.
I̱n pãrãgueji, dya zidyiji e David a jens'e cja o̱ jodyë Mizhocjimi.
36 'Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Israel, ixtí jñunt'ü in mün'c'eji ngueje e Jesús c'ü o 'ñeme Mizhocjimi. Ngueje e Jesús c'ü ra 'ñevgueji libre rá cjapüji ín Jmugöji. Maco i̱ dyörüji o ndät'äji cja ngronsi, eñe e Pedro.
37 C'o nte c'o mi cãrã nu, 'ma mü o dyäräji c'o jña, o zi'ch'i o̱ mü'büji, o unüji ngüenda c'ü vi tsjaji c'o na s'o. Cjanu o xipjiji e Pedro 'ñe c'o 'ñaja apóstole:
—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöjme, ró cjagöjme c'o na s'o. ¿Pje rá cjagöjme dya?
38 O ndünrü c'ua e Pedro o xipjiji:
—C'ü rí tsjaji; jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi. Y rí jigueji. A cjanu rí jizhigueji c'ü rí dyätäji dya e Jesucristo. Nu 'ma rí tsjaji a cjanu, ra perdonaots'üji 'ma Mizhocjimi. Xo ra dya'c'üji o̱ Espíritu ra bübü cja in mü'büji.
39 O mama Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji, c'ü ra dya'c'üji o̱ Espíritu 'ma ra nzhogü in mü'büji. Ra dya'c'üji, 'ñe c'o in ch'igueji. Xo ra unü o̱ Espíritu c'o nte c'o cãrã na jẽ. Ra unü o̱ Espíritu texe c'o ra tsjapü o̱ nte, eñe e Pedro.
40 Xe na puncjü o jña c'o o mama e Pedro va zopjü c'o nte. Mi zopjüji co texe o̱ mü'bü mi xipjiji:
—Nu'tsc'eji i̱n cãrãji yo cjë dya, na s'o i̱n cjaji. Jyëziji c'o na s'o, ra nzhogü in mü'büji. Nguec'ua ra jogü in mü'büji.
41 Nu c'o o dyätpä o̱ jña e Pedro, o jiji. O zö como 'na jñi mil o nte c'o o 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo, o ndeñeji co c'o ya mi creo.
42 Sido mi äräji c'o jña c'o mi mama c'o apóstole. Me mi mäji ma ngãrãji. 'Natjo c'ua mi siji c'ü mi mbeñeji ja va ndũ e Jesús. Sido mi ötüji Mizhocjimi.

La vida de los primeros cristianos

43 O̱ Espíritu Mizhocjimi o unü poder c'o apóstole mi cjaji c'o me na nojo. Nguec'ua c'o nte o unüji ngüenda c'ü na cjuana c'o mi mama c'o apóstole. Y me mi sũji.
44 Nu c'o o 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo mi pötü ma s'iyaji. C'o pje mi pë's'i, dya mi ne ro jñütsjëji, mi pjös'üji c'o pje mi jyodü.
45 'Ma cjó pje mi jyodü, mi pa 'na cjuarma mi pa pö 'na juajma o 'na ngumü, o pje c'o mi pa pö. Cja rrũ unü c'ua c'o dya pje mi pë's'i.
46 Pama mi jmurüji cja c'e templo. Cja o̱ ngumüji mi pötü ma mbitaji mi siji o xëdyi ma mbeñeji ja va ndũ e Jesucristo. Y me mi mäji, dya pje mi mbeñeji.
47 Mi unüji na puncjü 'na pöjö Mizhocjimi. C'o nte, mi nuji na jo c'o mi creo e Jesucristo. Pama Mizhocjimi o jopcü o̱ mü'bü na puncjü o nte. Nguec'ua pama mi jmurüji mas c'o ya vi creo.

3

Un cojo es sanado

1 'Na nu pa e Pedro o mëvi e Juan cja c'e templo, o ma dyötüvi Mizhocjimi nu. Ya vi zũnü jñi'i c'ü nzhä; mi ngue 'naja hora c'o mi pa ötüji Mizhocjimi.

2 'Ma ya mi mëvi, ma tũji 'na bëzo c'ü dya mi sö ro nzhodü. Nuc'ü, je ma cjanu ndeze 'ma o jmus'ü. Nguec'ua pama mi pa emeji c'e bëzo cja 'na o̲ ngoxtji c'e templo, ngue c'ua ro dyötü o merio c'o mi cjogü nu. C'e ngoxtji nu ja mi emeji, ni chjũ Na Zö.

3 C'e bëzo o jñanda e Pedro 'ñe e Juan c'ü ya mi ngue ro cjogüvi cja c'e templo. Cjanu o dyötü o merio anguezevi.

4 Nuc'ua e Pedro o jñanda na jo c'e bëzo; xo 'ñe e Juan. O mama c'ua e Pedro o xipji:

—Jñandgagöbe, eñe.

5 Nuc'ua c'e bëzo o jñanda na jo anguezevi, mi te'be pje ro ch'unü.

6 O mama c'ua e Pedro o xipji:

—Dya rí jüngö pje rá da'c'ü; dya rí jüngö plata ni oro. Pero rí xi'tsc'ö ra mböxc'ü e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret. Nuc'ü, ngue c'ü o ndäjä Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre. Nguec'ua rí böbügue rí nzhodü, embeji c'e bëzo c'ü dya mi sö ro nzhodü.

7 Nuc'ua e Pedro cjanu o pënchp'i c'ua o̲ jodyë c'e bëzo, cjanu o bö'bü. Ixco jogü c'ua o̲ ngua 'ñe o̲ bola, o zëzhi.

8 Nuc'ua ixco böbü c'ua o nzhodü. Cjanu o cjogü c'ua cja c'e templo co e Pedro 'ñe e Juan, mi nzhodü y mi dacü. Mi mama c'ü me na jo Mizhocjimi, mi unü 'na pöjö.

9 C'o nte c'o ma cã'ã cja c'e templo, o jñandaji mi nzhodü c'e bëzo 'ñe mi unü 'na pöjö Mizhocjimi.

10 Mi pãrãji ngueje c'e bëzo c'ü mi junrü cja o̲ ngoxtji c'e templo c'ü ni chjũ Na Zö, mi örü o merio. Me go zũji c'ua, dya mi parã pje ro nguijñiji. Na ngueje ya vi jogü c'e bëzo, ya mi nzhodü.

Discurso de Pedro en el Portal de Salomón

11 Cja c'e templo, bübü 'na porta c'ü ni chjũ o̲ Portal e Salomón. Je mi bübü nu e Pedro 'ñe e Juan. C'e bëzo c'ü vi jogü o̲ ngua, sido mi dyoji co anguezevi. C'o nte o möji c'ua na niji nu ja mi bübü c'e bëzo 'ñe e Pedro 'ñe e Juan. Me mi sũji, na ngue vi jogü c'e bëzo.

12 E Pedro 'ma mü o jñanda ya vi mundo c'o nte, cjanu o xipjiji c'ua:

—Nu'tsc'eji ín menzumütsc'öji a Israel, ¿jenga me i̲n̲ sũji me i̲n̲ jandgagöbe? I̲n̲ pëzhgueji c'ü me na jozgöbe 'ñe me na zëzhi ín jñagöbe, nguec'ua rvá jocübe ne bëzo. Pero iyö.

13 C'ü o jocü, ngue o̲ T'i Mizhocjimi c'ü mi ma't'ü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob c'o mi ngue ín mboxatitagöji. Nudya Mizhocjimi ya unü poder e Jesús c'ü o̲ T'i ngue c'ua ra manda. Nu'tsc'eji i̲ sidyiji e Jesús cja jmi e Pilato ngue c'ua ro jñünpüji ngüenda. Mi ne e Pilato ro 'ñeme libre e Jesús, pero dya i̲ ñegueji.

14 Maco e Jesús dya tsja c'o na s'o, pero dya i̲ ñeji ro 'ñemeji libre c'ü. Maco ngue c'e bëzo c'ü mi pö't'üte c'ü i̲ dyötüji e Pilato o 'ñeme libre.

15 I̲ dyötüji e Pilato o mbö't'üji e Jesús, maco ngueje c'ü o ngambgagöji va c'ü o dyacüji c'ü rgá bübütjoji. O mbö't'üji e Jesús, pero Mizhocjimi o tsjapü o te'e o bübütjo na yeje. Nutscöjme ró jandajme; nguec'ua rí xi'tsc'öjme o te.

16 Ngue o̲ poder e Jesús c'ü o tsjapü o zëzhi o̲ ngua ne bëzo, na ngue o 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesús, o creo c'ü ro jogü. Nujnu, i̲n̲ pãrãgueji c'ü dya mi sö ro nzhodü. Pero i̲n̲ jandaji ya jogü dya. O 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesús; nguec'ua o jogü ja c'o nzi gui jñandaji, eñe e Pedro.

17 O sido o ña e Pedro o mama:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, rí pãrãgö c'ü dya mi pãrãgueji cjo ngueje c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Xo 'ñe c'o mböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o pje pjëzhi, dya xo mi pãrãji.

18 O zädä ja c'o nzi va mama Mizhocjimi. Mi jinguã Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü texe c'o o̱ profeta o mamaji c'ü ro sufre nu c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi.

19 Ixtí unnc'eji ngüenda c'ü i̱ tsjaji c'o na s'o. Nzhogüji cja Mizhocjimi rí dyötüji ra perdonaots'üji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra perdonaots'üji 'ma. Nuc'ua Mizhocjimi ra dya'c'üji me rí mäcjeji, dya pje rí mbeñeji.

20 Xo ra ndäjä e Jesús ra ẽjẽ na yeje. Na ngue ngueje c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.

21 Pero sido ra bübü e Jesús a jens'e hasta 'ma cja ra zädä c'o o mama Mizhocjimi. Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü c'o o̱ profeta o mamaji ra zädä 'ma ra jogü texe, ja c'o nzi ma cja 'ma cja vi dyät'ä Mizhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñíjõmü.

22 O mama e Moisés: "Mizhocjimi c'ín Jmugöji o 'ñempquegö rí mamagö o̱ jña. Je xo rga cjatjonu, ra 'ñeme c'ü 'na c'o ín menzumügöji xo ra mama o̱ jña. Texe c'o ra xi'ts'iji c'ü, rí dyätäji c'ü.

23 'Ma cjó c'o dya ra dyätpä o̱ jña, ra pjongüji cja c'o o̱ nte, ra mbö't'üji." Nuyo, ngue yo o mama e Moisés, eñe e Pedro va xipji c'o nte.

24 O sido o ña e Pedro o mama:

—E Samuel mi ngue c'e profeta c'ü ot'ü o mama yo ya zädä yo cjë dya. Xo mama a cjanu c'o 'ñaja profeta.

25 Mizhocjimi o xipji a cjava e Abraham: "Na ngue c'ü ra tsja c'ü in mboxbëchegue, rá intsjimigö yo nte yo cãrã texe cja ne xoñijõmü", eñe Mizhocjimi va xipji e Abraham. C'o ín mboxatitagöji mi te'beji ro zädä c'ü vi mama Mizhocjimi. Nutscöji o̱ mboxbëchezüji anguezeji, nguezgöji ne ra intsjimizüji dya Mizhocjimi ja c'o nzi va xipji e Abraham, 'ñe ja c'o nzi va mama c'o profeta.

26 Mizhocjimi o 'ñeme e Jesús. Nutscöji rí menzumüji a Israel, nguetscöji ot'ü o ẽ zocüji, ngue c'ua rá jëziji c'o na s'o, ra nzhogü ín mü'büji cja Mizhocjimi. A cjanu ra intsjimizüji. Nguec'ua rí xi'tsc'öji ni jyodü rí dyätpäji dya o̱ jña e Jesucristo, ra nzhogü in mü'büji cja Mizhocjimi, eñe e Pedro.

4

Pedro y Juan delante de las autoridades

1 'Ma mi ña e Pedro 'ñe e Juan ma zopjüvi c'o nte, o ẽjẽ c'ua c'o mböcjimi, 'ñe c'e comandante cja c'e templo, 'ñe c'o saduceo.

2 Me mi sjëyaji na ngue e Pedro 'ñe e Juan mi jíchivi c'o nte, mi xipjiji c'ü vi te e Jesús nguec'ua ra zädä 'ma ra te'e texe yo ya ndũ.

3 Cjanu o zidyiji c'ua e Pedro 'ñe e Juan o ma pant'aji a pjörü. Je ro dyovi nu hasta c'ü na ye nu pa, na ngue ya vi nzhä.

4 Na puncjü c'o o dyärä 'ma mi ña e Pedro, o 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua o zö como 'na tsi'ch'a mil o bëzo c'o ya mi creo.

5 Nuc'ua c'ü na ye nu pa, o zojnüji c'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a Israel, 'ñe c'o tita, 'ñe c'o mi xöpü o̱ ley Mizhocjimi, o jmurüji a Jerusalén.

6 Xo mi bübü nu e Anás c'ü mi mero ndamböcjimi, 'ñe e Caifás, 'ñe e Juan 'ñe e Alejandro, 'ñe c'o 'ñaja o̱ dyoji e Anás 'ñe e Caifás.

7 O mandaji c'ua o ma siji e Pedro 'ñe e Juan. 'Ma mü o säjui, cjanu o xipjiji ro böbüvi a nde. Cjanu o dyönüji c'ua:

—¿Cjó dya'c'üvi poder i jocüvi ne bëzo? ¿Cjó o tjũ i ñänbäguevi?
8 Nuc'ua o Espíritu Mizhocjimi me go 'ñünbü o mü'bü e Pedro o ndünrü:
—Nu'tsc'eji in mandaji cja yo nte, 'ñetsc'eji in titaji.
9 Ró cjagöbe c'o na jo, ró pjös'übe ne bëzo nu dya mi sö ro nzhodü. Maco nu'tsc'eji in cjacübe t'önü ja rvá jocügöbe nu.
10 Ixtí unnc'eji ngüenda in texeji, 'ñe texe yo ín menzumüji a Israel, ngueje e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret nu c'ü o jocü ne bëzo, nguec'ua böbü dya cja in jmigueji. E Jesús ngue e Cristo c'ü o mama Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre. Nu'tsc'eji i dyörüji o ndät'äji cja ngronsi. Pero 'ma ya vi ndũ, o tsjapü Mizhocjimi o te'e o bübütjo na yeje.
11 In pãrãji c'ü mama o jña Mizhocjimi: “Nu c'e piedra c'ü dya go ne c'o mi jäbä o ngumü, ngue c'ü ot'ü ya jñumüji cja squina dya c'ü”, eñe c'e jña. Ya zädä c'e jña. Nu'tsc'eji, dya i ñeji e Jesucristo. Pero Mizhocjimi ya 'ñeme ra manda.
12 Ojtjo xe 'naja c'ü ra jocüzü ín mü'büji c'o na s'o; nguextjo e Jesucristo. Dya cjó xe ra ndäjä Mizhocjimi ra ẽ salvazüji; nguextjo e Jesús, eñe e Pedro.
13 C'o mi jün ngüenda o nguijñiji c'ua:
—¿Ja ni 'ñeje c'ü ni ñavi a cjanu? Dya sũvi, dya xo tsejevi, mi eñeji.
O mamaji a cjanu, na ngue mi pãrãji c'ü dya xötpüvi cja yo ley, y dya pje xo mi pjëzhivi. Cjanu o mbeñeji c'ua:
—Mi dyoji e Jesús; ngue c'ü o jíchi yo, eñeji.
14 Dya mi sö pje ro xipjiji e Pedro 'ñe e Juan. Na ngue o jñandaji mi böbü nu c'e bëzo c'ü ya vi jogü.
15 Nguec'ua o xipjiji e Pedro 'ñe e Juan ro mbedyevi a tji. 'Ma mü o mbedyevi a tji, nuc'ua cjanu o ñaji ja rvá tsjapüji.
16 O mamaji:
—¿Ja rga cjapüji? Texe yo cãrã va a Jerusalén ya pãrãji c'ü o tsjavi c'ü me na nojo, o jocüvi ne bëzo. Dya sö rá cädägöji.
17 Para dya cja xe ra mbãrã yo ín menzumügöji a Israel, ni jyodü rá xipjiji yo ye bëzo pje c'o rá cjapüji 'ma sido ra nänmbävi o tjũ e Jesús rgá zopjüvi yo nte.
18 Nuc'ua cjanu o ma't'üji e Pedro 'ñe e Juan. Anguezevi o cjogüvi c'ua na yeje nu ja mi jünji ngüenda. Nuc'ua c'o mi jün ngüenda, cjanu o xipjiji e Pedro 'ñe e Juan:
—Dya cja rí xipjivi yo nte ja ga cja e Jesús. 'Ma xe rí ñänmbävi o tjũ, jo rí ñuvi 'ma, embeji e Pedro 'ñe e Juan.
19 O ndünrü c'ua e Pedro 'ñe e Juan o xipjiji:
—Tsjijñiji. ¿Cjo na jo a jmi Mizhocjimi ot'ü rá ä'tc'ägöbe que na ngue Mizhocjimi?
20 C'o ró jandabe 'ñe c'o ró äräbe, ni jyodü rá xipjibe yo nte c'o.
21 Nuc'ua c'o mi jün ngüenda o menasaoji na yeje e Pedro 'ñe e Juan, cjanu o 'ñemeji libre. Dya mi sö pje ro tsjapüji, na ngue mi sũji c'o nte. Na ngue c'o nte me mi ma't'üji Mizhocjimi mi mamaji c'ü me na nojo, na ngue vi jogü c'e bëzo.
22 C'e bëzo ya mi pë's'i mas de cuarenta cjë.

Los creyentes piden confianza y valor

23 E Pedro 'ñe e Juan, 'ma mü o 'ñemeji libre, cjanu o mëvi c'ua nu ja ma cã c'o o dyoji; o ma xipjiji texe c'o vi mama c'o ndamböcjimi 'ñe c'o tita c'o pje mi pjëzhi.
24 'Ma mü o dyäräji, me go ma't'üji c'ua Mizhocjimi texeji o mamaji:

—Mizhocjimi ín Jmuts'ügöjme, me na zë'ts'igue sö rí tsjague texe. Ngue'tsc'e i̲ dyät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, 'ñe yo mar, 'ñe texe yo bübü 'ñe yo cja'a.
25 I̲ chäjä in Espíritu o ẽ 'ñünbü o̲ mü'bü e David c'ü mi ngue ín mbox-atitagöjme c'ü mi pë'pc'igue. Nguec'ua o mama a cjava:
C'o 'ñaja nte me üdü ga tsjaji o mbecuë.
Yo nte yo ín menzumügöji me cjijñiji c'ü pje ra tsjaji, pero dya sö.
26 Yo rey cja ne xoñijõmü 'ñe c'o 'ñaja c'o pje pjëzhi o jmurüji, mi nuji na ü Mizhocjimi 'ñe c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ro manda, eñe in jñague c'ü o mama e David.
27 O sido o dyötüji Mizhocjimi o mamaji:
—Na cjuana o zädä ne jña nu o mama e David; o zädä cja ne ndajñiñi. Yo ín menzumügöjme va a Israel 'ñe c'o 'ñaja nte mi 'natjo o̲ pjeñeji va mamaji c'ü ro mbö't'üji e Jesús c'ü ngue in Ch'igue. Maco dya pje vi tsja. E rey Herodes 'ñe e gobernador Poncio Pilato o jyëzivi o mbö't'üji e Jesús.
28 Nu c'ü o tsjaji, ngue c'ü ya vi mangue ro zädä. I̲ tsjapü o zädä.
29 Mizhocjimi ín Jmuts'ügöjme. C'o o jñünpü ngüenda yo ín cjuarmagöjme, o mamaji c'ü pje ra tsjacüjme 'ma sido rá zopjüjme yo nte. Nguec'ua rí ö'tc'öjme rí dyacöjme c'ü dya rá sũjme, sido rá mamajme in jñague. Na ngue in mbëpjizüjme.
30 Xo rí ö'tc'öjme rí pjöxcüjme. Nguec'ua 'ma rá nänmbäjme o̲ tjũ e Jesús c'in Ch'igue c'ü me i̲n mäpägue, nu'tsc'e rí jocü c'o sö'dyë y rí tsja c'o 'ñaja c'o me na nojo. Nguec'ua yo nte ra unüji ngüenda c'ü na cjuana c'ü rí xipjijme, eñeji va dyötüji Mizhocjimi.
31 'Ma mü o nguarü o dyötüji Mizhocjimi, o mbi c'ua na zëzhi nu ja ma cãji. O̲ Espíritu Mizhocjimi me go 'ñünbü o̲ mü'büji texeji. Nguec'ua 'ma mü o xipjiji o̲ jña Mizhocjimi c'o nte, sido mi zopjüji, dya mi sũji.

Todas las cosas eran de todos

32 C'o mi creo e Jesús, mi 'natjo o̲ mü'büji 'ñe o̲ pjeñeji; mi pötü ma s'iyaji. C'o pje mi pë's'i, dya cjó mama: “Ngue ín tsjacjö nu”, ro 'ñeñeji. Na ngue c'o mi pë's'iji mi cjapüji nde mi ngue o̲ cjaji.
33 C'o apóstole sido mi zopjüji c'o nte mi xipjiji c'ü vi te e Jesús. O ch'unüji ja va zopjüji; nguec'ua c'o jña o zi'ch'i o̲ mü'bü c'o nte. Mizhocjimi o mbös'ü texeji.
34 C'o mi creo e Jesús, dya cjó cja mi bëzhi. Na ngue 'ma cjó c'o pje mi jyodü, mi pa 'na cjuarma mi pa pö 'na juajma o 'na ngumü.
35 Cja rrũ jün c'o merio ra ẽ unü c'o apóstole. Nuc'ua c'o apóstole ra unüji c'ua c'o pje mi jyodü.
36 Mi bübü 'na cjuarma c'ü mi chjũ e José c'ü mi mboxbëche cja e Leví. Nuc'ü, je mi menzumü a Chipre. C'o apóstole xo jñusp'üji Bernabé c'e cjuarma. C'e tjũ Bernabé ne ra mama: Nu c'ü cjacüji rá mäji.
37 C'e cjuarma o mbö 'na juajma, cjanu o jün c'o merio o unü c'o apóstole.

5

El pecado de Ananías y Safira

1 C'ü 'naja cjuarma mi chjũ e Ananías. Mi chjũ e Safira c'ü nu su. O mbövi 'na juajma.
2 Cjanu o ma c'ua e Ananías o ma unü c'o merio c'o apóstole. Dya unü texe, ndetjo c'o o unü. Pero o tsjapü c'ü vi unü texe. C'ü nu su, mi pãrã c'ü ro tsja a cjanu e Ananías c'ü dya ro unü texe.

3 'Ma mü o unüji c'o merio c'o apóstole, o mama e Pedro o xipji e Ananías:
—Nu'tsc'e Ananías, ¿jenga i̱ dyätägue e Satanás c'ü dya jo 'ma o 'ñünnc'ü in mü'bügue? C'o merio c'o o ngõ'tc'üji c'e juajma c'ü i̱ pöguevi, i̱ jñügue 'na parte pero i̱ tsjapü i̱ jñügue texe. Chjëntjui c'ü ri xique 'na bëchjine o̱ Espíritu Mizhocjimi.
4 'Ma dya be mi pöguevi c'e juajma, mi ngue in tsjacjevi; mi sö ri tsjapüvi ja c'o nzi mi ñeguevi. Nuc'ua 'ma vi pöguevi, mi sö ri gastovi c'o merio ja c'o nzi mi ñeguevi. Na ngue mi ngue in tsjacjevi. Nguec'ua, ¿jenga i̱ tsjijñivi in mü'büvi yo na s'o yo i̱ tsjaguevi? Mi cjapque nguextjozgöjme mi xitscöjme c'o dya cjuana. Pero ngue o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü i̱ xipjigue c'o, eñe e Pedro.
5 Nuc'ua e Ananías 'ma mü o dyärä yo jña yo, cjanu o nügü o ndũ. Texe c'o o dyärä c'o jña c'o vi xipjiji e Ananías, me go zũji c'ua.
6 O ẽjẽ c'ua ja nzi o sẽ o ẽ mböch'üji o manta c'e añima. Cjanu o ndunüji c'ua o ma dyögüji.
7 O mezhe c'ua jñi hora, o cjogü c'ua c'ü o̱ su e Ananías; dya mi pãrã cjo vi ndũ c'ü nu xĩra.
8 O mama c'ua e Pedro o xipji c'e ndixũ:
—Yo merio yo o jün e Ananías, ¿cjo nguextjo yo o ngõ'tc'üji c'e juajma c'ü i̱ pöguevi?
O ndünrü c'ua c'e ndixũ:
—Jã, nguextjo yo.
9 O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:
—¿Jenga i̱ ñaguevi c'ü nin xĩra i̱ tsjijñiguevi a cjanu yo na s'o? ¿Cjo i̱ pëzhguevi c'ü dya ro castigaots'üvi o̱ Espíritu Mizhocjimi? Rí ärägö ya va säjä nu c'o o ndunü c'ü nin xĩra o ma dyögüji. Xo ra ndunnc'üji in cuerpogue, embeji c'e ndixũ.
10 Ixco nügü c'ua c'e ndixũ cja o̱ ngua e Pedro, o ndũ. 'Ma mü o cjogü c'o sẽ, o jñandaji ya vi ndũ. O ndunüji c'ua c'e ndixũ o ma dyögüji 'na lado nu ja vi dyögüji c'ü nu xĩra.
11 Me go zũ c'ua texe c'o mi creo e Jesucristo; 'ñe texe c'o o mbãrã ja va ndũ e Ananías 'ñe e Safira.

Muchos milagros y señales

12 Mizhocjimi o unü o̱ poder c'o apóstole o tsjaji na puncjü c'o na nojo c'o nunca mi janda c'o nte. C'o cjuarma mi jmurüji cja c'e porta c'ü ni chjũ o̱ Portal e Salomón.
13 C'o dya mi creo, mi sũji ro ndeñeji c'o cjuarma. Pero c'o 'ñaja me mi mamaji c'ü me ma jonte c'o cjuarma.
14 Na puncjü o nte c'o xo 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji; o bëzo 'ñe o ndixũ.
15 Nguec'ua mi pjongüji c'o mi sö'dyë, mi cö's'üji o ngama 'ñe o pjinguã, mi pa cöbüji cja 'ñiji. Nguec'ua 'ma ro cjogü e Pedro, xa'ma ro ndöt'ü c'ü o̱ xõrü cja c'o mi sö'dyë ro jogüji.
16 Na puncjü o nte c'o vi 'ñeje cja c'o jñiñi c'o mi bëxtjo a Jerusalén, o siji c'o mi sö'dyë 'ñe c'o vi zürü o̱ s'ondajma c'ü dya jo. Nde go jogüji.

Los apóstoles son perseguidos

17 C'ü mi mero ndamböcjimi 'ñe c'o saduceo c'o mi dyoji, me mi sjëyaji. Na ngue na puncjü o nte c'o mi teñe c'o apóstole.
18 Nguec'ua o zürüji c'o apóstole, cjanu o pant'aji a pjörü nu ja ma cãjã texe c'o mi cja na s'o.

19 Nuc'ua c'e xõmü, o ẽjẽ c'ua 'na o̲ anxe Mizhocjimi o ẽ xocü c'o ngoxtji cja
c'e pjörü, o 'ñeme libre c'o apóstole. Cjanu o xipjiji:
20 —Möji cja ne templo, böbüji nu ja ra jñantc'aji yo nte. Nuc'ua rí xipjiji yo
jña yo mama ja rgá sö ra salvaji ra bübüji co Mizhocjimi, embeji c'o.
21 O tsjaji ja c'o nzi va xipjiji. C'ü na jyas'ü o möji cja c'e templo o ma jíchiji
c'o nte.
C'ü mi mero ndamböcjimi 'ñe c'o mi dyoji o ẽji nu ja mi jünji ngüenda. Cjanu
o zojnüji c'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a Israel o jmurüji ngue c'ua ro
jñünpüji ngüenda c'o apóstole. Cjanu o mandaji c'o mbëpji ro möji cja c'e pjörü
ro ma siji c'o apóstole.
22 'Ma mü o zät'ä c'o mbëpji cja c'e pjörü, dya cja chöt'üji c'o apóstole. Cjanu
o nzhogüji o ẽ xipjiji:
23 —Ró ma tötc'öjme cjot'ütjo na jo c'o ngoxtji. Y c'o guardia cja c'e pjörü,
böbüji pjörüji. Pero 'ma ró xocüjme c'o ngoxtji ró cjogüjme a mbo, dya cja ró
töt'üjme c'o bëzo c'o ro ma sigöjme, eñeji.
24 C'ü mi mero ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja ndamböcjimi 'ñe c'ü mi comandante
cja c'e templo, 'ma mü o dyäräji yo jña, dya mi pãrã pje ro nguijñiji. O mamaji:
—Pãrã, ¿pje me ra tsja c'o bëzo c'o ró pant'aji a pjörü?
25 Nuc'ua o säjä c'ua 'naja c'ü o ẽ xipjiji:
—C'o bëzo c'o i̲ pant'aji a pjörü, böbüji cja ne templo jíchiji yo nte, embeji.
26 Nuc'ua c'e comandante 'ñe c'o mbëpji o möji cja c'e templo o ma siji c'o
apóstole, pero dya pje tsjapüji. Na ngue mi sũji c'o nte, 'na ro pjat'üji o ndojo.
27 'Ma mü o siji c'o apóstole, o xipjiji ro böbüji a nde nu ja ro jñünpüji
ngüenda. Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi cjanu o tsjapü t'önü c'o apóstole.
28 O xipjiji:
—¿Jenga sido i̲n̲ jíchiji yo nte? Maco ró xi'tsc'öjme c'ü dya cja ri ñänbäji o̲ tjũ
e Jesús. Nudya, texe va a Jerusalén pãrãji c'o i̲n̲ mamaji. I̲n̲ neji c'ü ra nguijñi
yo nte c'ü ngue ín s'ocüjme o mbö't'üji e Jesús.
29 O ndünrü c'ua e Pedro 'ñe c'o 'ñaja apóstole o mamaji:
—Xenda ni jyodü rá ätcöjme Mizhocjime que na ngue'tsc'eji rá ä'tc'öjme. Na
ngue i̲n̲ ntetjogueji nza cjazgöjme.
30 I̲ dyörüji c'ü ro ndät'äji e Jesús cja ngronsi, nza cja 'ma ro tsja c'o na s'o.
Nguec'ua i̲n̲ pë's'i in s'ocügueji chjëntjui c'ü ri pö't'ügueji c'ü. Pero Mizhocjimi
c'ü mi ma't'ü c'o ín mboxatitagöji, o tsjapü o te.
31 O zidyi a jens'e e Jesús nu ja mimi dya cja o̲ jodyë. O unü c'ü ra tsja ín
Jmugöji 'ñe c'ü ra salvazüji nutscöji rí menzumügöji a Israel. Nguec'ua 'ma
cjó c'o ra nzhogü o̲ mü'bü, ra perdonao 'ma Mizhocjimi.
32 Rí xi'tsc'öjme yo, na ngue ró jandajme y ró äräjme. Xo 'ñe o̲ Espíritu
Mizhocjimi jizhi c'ü na cjuana c'ü rí mamajme. Mizhocjimi unü o̲ Espíritu
texe c'o ätpä o̲ jña, eñeji.
33 C'o mi jün ngüenda, 'ma mü o dyäräji c'o jña c'o mi mama e Pedro, me co
üdüji c'ua na puncjü, mi ne ro mbö't'üji c'o apóstole.
34 Cja c'o mi jün ngüenda, mi bübü 'na fariseo c'ü mi chjũ e Gamaliel. Mi
xöpü o̲ ley Mizhocjimi; me mi näntji cja c'o nte. E Gamaliel o böbü, o manda
ro pjongüji a tji c'o apóstole.
35 Cjanu o ñatsjëji c'o 'ñaja c'o mi jün ngüenda o xipjiji:
—Nu'tsc'eji rí menzumügöji a Israel. Tsjijñiji na jo c'ü rí tsjapüji yo bëzo.
36 Mbeñegueji c'o pa 'ma mi bübü c'e bëzo c'ü mi chjũ e Teudas. Nuc'ü, mi
cjapü mi manda. Na puncjü o bëzo c'o mi teñe angueze, mi sö 'na nziyo

cientoji. Pero o mbö't'üji c'e bëzo, y o mböt'ü texe c'o mi dyoji. O bëzhi c'ü mi ne ro tsja.
37 Nuc'ua c'o pa 'ma mü o tsjaji o censo, na puncjü o nte c'o mi teñe e Judas c'ü mi menzumü a Galilea. Pero o ndũ, y c'o mi dyoji xo mböt'ü c'o.
38 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, jyëziji yo bëzo, dya rí pö't'üji. Na ngue 'ma nguetsjë anguezeji cjijñiji c'o jña c'o mamaji, 'ñe 'ma ngue o̲ podertsjëji c'ü ni tsjaji yo me na nojo, dya ra mezhe ra chjorü 'ma.
39 Pero 'ma ngueje Mizhocjimi c'ü unü o̲ poder yo bëzo, dya ra sö rí ts'a's'üji. 'Ma rí ts'a's'üji, chjëntjui c'ü i̲n̲ c'a's'üji Mizhocjimi, eñe e Gamaliel.
40 C'o 'ñaja cjanu o mamaji:
—Na jo ja c'o nzi vi mangue. Dya rá pö't'üjme, eñeji.
Cjanu o xipjiji c'o apóstole ro cjogüji na yeje. O mbäräji c'ua, cjanu o xipjiji c'ü dya cja ro xipjiji o̲ jña e Jesús c'o nte. Cjanu o 'ñemeji libre.
41 C'o apóstole cjanu o mbedyeji, me mi mäji. O mamaji:
—Zö o bëchqui ín tseji va mbäräzüji, pero rí mäcjöji. Na ngue Mizhocjimi o dyacüji rí sufregöji por e Jesús, eñeji.
42 Sido mi pöji cja c'e templo mi jíchiji c'o nte, mi mamaji e Jesús ngue c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Xo mi xöpüji cja o̲ ngumü c'o nte.

6

Se nombran a siete diáconos

1 Pama mi creo na puncjü o nte e Jesucristo. Nuc'ua 'ma ya ma puncjü c'o mi creo, c'o cjuarma c'o mi ña griego o reclamaoji o mamaji:
—Yo ndixũ yo ín dyocjöjme yo ya ndũ o̲ xĩra, dya nda ch'unüji pje ra ziji. Xenda ch'unü yo ndixũ yo ña hebreo, embeji c'o apóstole.
2 Nuc'ua c'o apóstole o ñaji cjanu o zojnüji texe c'o mi ätpä o̲ jña Mizhocjimi. 'Ma mü o jmurüji, cjanu o xipjiji c'ua:
—Nutscöjme rí xipjijme o̲ jña Mizhocjimi yo nte. Dya ra jogü rá jëzijme ne bëpji para rá nu'ujme cjo pë's'i pje ra zi texe yo cjuarma.
3 Nguec'ua rí xi'tsc'öjme cjuarma, rí juajnügueji siete cjuarma, rá unüji c'e bëpji ra unüji c'ü ra zi c'o cjuarma c'o pje ni jyodü. Rí juajnüji c'o me näntji cjaji na jo, 'ñe ätäji o̲ Espíritu Mizhocjimi, 'ñe pë's'iji na jo o̲ pjeñeji.
4 Nutscöjme rí apóstolejme sido rá ötcöjme Mizhocjimi, y sido rá xipjijme o̲ jña Mizhocjimi yo nte, eñeji.
5 Texe c'o mi cãrã nu, o nguejmeji conforme c'o jña c'o vi mama c'o apóstole. Cjanu o juajnüji c'ua e Esteban c'ü mi creo co texe o̲ mü'bü, y mi ätä o̲ Espíritu Mizhocjimi. Xo juajnüji e Felipe 'ñe e Prócoro 'ñe e Nicanor 'ñe e Timón 'ñe e Parmenas 'ñe e Nicolás. E Nicolás mi menzumü a Antioquía, pero ante c'ü ro creo e Jesucristo, mi creo Mizhocjimi ja c'o nzi ga creo yo menzumü a Israel.
6 'Ma mü o nguarü o juajnüji c'o siete cjuarma, o xipjiji ro böbüji cja o̲ jmi c'o apóstole. Nuc'ua c'o apóstole cjanu o 'ñe's'e o̲ dyëji va dyötpüji Mizhocjimi.
7 Nuc'ua mas mi mamaji o̲ jña Mizhocjimi. Nguec'ua me na puncjü o nte a Jerusalén c'o o 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo. Na puncjü o mböcjimi c'o xo dyätpä o̲ jña Mizhocjimi xo 'ñench'e o̲ mü'büji e Jesucristo.

Toman preso a Esteban

8 Mizhocjimi o mbös'ü e Esteban 'ñe o unü poder. Nguec'ua o tsja c'o me na nojo c'o nunca mi janda c'o nte.
9 Mi bübü 'na nintsjimi c'ü mi chjũ o̲ Nintsjimi c'o nte c'o ya 'ñemeji libre. C'o mi pa nu, mi bübü ja nzi anguezeji c'o o zöji o jña e Esteban. Mi menzumüji

a ma a Cirene 'ñe a ma a Alejandria 'ñe a ma a Cilicia 'ñe a ma cja c'e país a Asia.
10 Ọ Espíritu Mizhocjimi o mbös'ü e Esteban o unü o pjeñe ja rvá ñaji c'o. Nguec'ua anguezeji, dya cja sö pje ro mamaji.
11 Nuc'ua cjanu o dyü't'üji c'ua ja nzi o bëzo. Nguec'ua ja c'o nde mi mamaji:
—Ró äräjme e Esteban o zadü e Moisés 'ñe Mizhocjimi, eñeji.
12 Nguec'ua c'o tita c'o mi manda, 'ñe c'o mi xöpü ọ ley Mizhocjimi, 'ñe c'o 'ñaja nte, me co üdüji c'ua na puncjü. Nuc'ua c'o nte c'o vi zöji o jña e Esteban, ixco cjuan'diji go möji nu ja mi bübü e Esteban o ma pënch'iji. Cjanu o zidyiji nu ja ro jñünpüji ngüenda.
13 Cjanu o 'ñemeji c'ua o testigo c'o ro mama o bëchjine. O mamaji a cjava:
—Ne bëzo nu, sido sadü ne templo nu me na sjũ. Xo sadü ọ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés.
14 Ró äräjme o mama c'ü ra ẽjẽ e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret ra ẽ yä't'ä ne templo. Ra xitsiji nan'ño rga cjaji c'o dya nza cja c'o o mama e Moisés, eñe c'o mi mama o bëchjine.
15 Ọ jmi e Esteban me mi juëns'i nza cja ọ jmi 'na ọ anxe Mizhocjimi. Nguec'ua texe c'o mi jün ngüenda, me go jñandbaji ọ jmi c'ü mi juëns'i.

7

Defensa de Esteban

1 Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi o dyönü e Esteban o mama:
—¿Cjo na cjuana c'ü mama yo?
2 O ndünrü c'ua e Esteban o xipji c'o mi jün ngüenda 'ñe c'o 'ñaja nte:
—Nu'tsc'eji ín menzumütsc'öji, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Mizhocjimi a jens'e o zopjü e Abraham c'ín mboxatitagöji 'ma mi bübü a Mesopotamia. Dya be mi pa a Harán.
3 O xipji: “Pedyegue cja in jñiñi rí sogü yo in dyocjeji, rí mague nu ja rá jí'tsc'ö”, embeji e Abraham.
4 O mbedye c'ua e Abraham a Caldea c'ü tsja a Mesopotamia, o ma mimi a Harán. 'Ma mü o ndũ c'ü nu tata e Abraham, Mizhocjimi o xipji e Abraham o ẽjẽ nu va ja rí cãrãji.
5 Dya ch'unü e Abraham ne ri 'na juajma c'ü ro tsjapü ọ cjaja. Pero o mama Mizhocjimi c'ü ro zädä 'ma ro unü e Abraham texe ne país ro tsjapü ọ cjaja. Xo mama c'ü ro tsjapü ọ cjaja c'o ọ mboxbëche c'o ro tsãjã. Zö dya mi 'ñeje e Abraham ọ t'i, pero Mizhocjimi o mama a cjanu.
6 Xo mama Mizhocjimi: “C'o in mboxbëchegue ra ma mimiji cja c'ü 'na país. Ra mezhe cuatro ciento cjë, nuc'ua c'o menzumü nu, ra tsjapüji me ra sufre c'o in mboxbëche, ra tsjapüji ra mbëpiji anguezeji.
7 Pero rá castigao c'e nación c'ü ra mbëpiji. Nuc'ua ra mbedye libre c'o in mboxbëchegue, ra ẽji a 'ñeva ra ẽ matcügöji”, eñe Mizhocjimi va xipji e Abraham.
8 O sido o ña e Esteban o mama:
—Mizhocjimi o xipji e Abraham ro circuncidaoji c'ü ọ t'i 'ñe c'o ọ bëche. Ngue c'ü rví mbeñeji c'ü vi mama Mizhocjimi ro unü anguezeji. 'Ma mü o jmusp'ü 'na t'i e Abraham, o jñusp'ü ọ tjũ e Isaac. Nuc'ua cjanu o circuncidao 'ma o zö chjün. Je xo va cjanu e Isaac o circuncidao c'ü ọ t'i c'ü mi ngue e Jacob. Y e Jacob o circuncidao c'o doce ọ t'i c'o mi ngue ín mboxatitagöji.

9 'C'o once ín mboxatitagöji me mi sjëyaji na ngue c'ü o̱ tataji xenda mi s'iya
e José que na ngue anguezeji. Nguec'ua o mböji e José, o mböpüji c'o mi pa a
Egipto o zidyiji nu e José. Pero Mizhocjimi mi bübü co e José, o 'ñeme libre nu
ja mi sufre.
10 O unü na puncjü o̱ pjeñe; nguec'ua e Faraón c'ü mi rey a Egipto me go
ne'e e José, o 'ñeme o tsja gobernador texe a Egipto. Xo unü o manda texe cja
c'o o̱ mbëpji e Faraón c'o mi cãrã cja o̱ palacio.
11 'O ẽjẽ c'ua 'na tjijmi texe a Egipto, 'ñe texe a 'ñeva nu ja mi xiji Canaán c'o
pa c'o. Me mi sufre c'o nte. C'o ín mboxatitagöji mi ojtjo pje ro ziji.
12 Nuc'ua e Jacob o dyärä mi pöji o ndëxü a Egipto. Nguec'ua o ndäjä c'o o̱
t'i c'o mi ngue ín mboxatitagöji o möji a Egipto.
13 Nuc'ua 'ma mü o möji na yeje a Egipto, e José o xipjitsjë anguezeji:
"Nutscö nguetscö e José in cjuarmazüji", eñe. Nuc'ua e José cjanu o jíchi
anguezeji a jmi e Faraón. Nguec'ua va mbãrã e Faraón anguezeji mi ngue
o̱ cjuarma e José.
14 Nuc'ua e José o mbenpe 'na jña e Jacob c'ü mi ngue o̱ tata, o xipji ro möji
a Egipto texe c'o o̱ t'i 'ñe c'o o̱ bëche. Mi söji como 'na setenta y cincoji.
15-16 O möji c'ua. Nujnu, je nguejnu o ma ndũ e Jacob. Nuc'ua o tũji o̱ cuerpo
a 'ñe a Siquem, o ẽ ngöt'üji cja c'e cueva c'ü vi ndõmü e Abraham. Vi ngõ't'ü
ja nzi merio de plata c'o o̱ t'i e Hamor c'o mi menzumü a Siquem c'o mi ngue
o̱ cjaja c'e cueva. Je xo ngue a Egipto o ndũ c'o o̱ t'i e Jacob c'o mi ngue ín
mboxatitagöji. Xo tũji c'o o̱ cuerpoji a 'ñe a Siquem, xo ngöt'üji cja c'e cueva.
17 "Ma ya mi ngue ro zädä c'o vi xipji Mizhocjimi e Abraham, me co ngãrã
na puncjü c'o ín mboxatitagöji c'o mi cãrã a Egipto. Me ma puncjüji.
18 Nuc'ua o mimi c'ua rey 'na bëzo a Egipto c'ü dya mi pãrã c'o vi tsja e José.
19 C'e rey o tsjapüji na s'o c'o ín mboxatitagöji, mi xipjiji ra ma mbëziji c'o o̱
ts'it'iji 'ma cja mi mus'ütjoji. A cjanu, dya nda rvá puncjüji 'ma.
20 C'o pa c'o, o jmus'ü e Moisés c'ü me ma zö a jmi Mizhocjimi. O mezhe jñi
zana, c'ü o̱ tata 'ñe c'ü o̱ nana o mbörüvi e Moisés.
21 Nuc'ua cjanu o pjongüvi c'ua cja o̱ ngumüvi. Nuc'ua c'ü o̱ xunt'i c'e rey a
Egipto o chöt'ü, o mbörü nza cja 'ma ri ngue o̱ t'i.
22 O jíchiji e Moisés texe c'o mi pãrã c'o mi menzumü a Egipto. Nguec'ua mi
pjëchi ra ña'a na jo, y mi pjëchi ja rvá tsja na jo 'na bëpji.
23 "Ma ya mi ëdyi cuarenta cjë e Moisés, o nguijñi o̱ mü'bü na jo ro ma nu'u
pje mi cja c'o ín menzumüji a Israel c'o mi esclavo a Egipto. Na ngue mi ngue
o̱ dyoji.
24 O jñanda c'ua 'na c'o mi menzumü a Egipto mi pärä 'na c'o mi menzumü
a Israel. Nuc'ua e Moisés cjanu o ma ñana c'ü mi menzumü a Israel, o mbö't'ü
c'ü mi menzumü a Egipto na ngue mi pärä c'e Israelita.
25 O nguijñi e Moisés: "Yo ín menzumügöjme ra unüji ngüenda c'ü o
'ñempquegö Mizhocjimi rá emeji libre", eñe. Je ga cjanu va nguijñi e Moisés
c'ü ro unü ngüenda c'o ín mboxatitagöji. Pero dya unüji ngüenda.
26 C'ü na ye nu pa, e Moisés o jñanda mi chũ yeje c'o ín mboxatitaji. E Moisés
mi jo'tp'üví o xipjivi: "Nu'tsc'evi, ¿jenga i̱n pötqui chügueví? Maco in dyocjevi",
eñe e Moisés.
27 Nuc'ua c'ü mi jonbü o chũ c'ü 'na o̱ dyoji, o ndütüji e Moisés cjanu o xipji
c'ua: "Nu'tsc'e, ¿pje pë'sc'ü rí ñu co nuzgöbe? Dya cjó 'ñempc'e rí tsja juesi rí
mandazübe.

28 ¿Cjo in ne rí pötcügö ja c'o nzi vi pö't'ügue c'e Egipcio a ndä'ä?", embeji e
Moisés.
29 Nuc'ua e Moisés 'ma mü o dyärä c'o mi mama c'e bëzo, o unü c'ua ngüenda
c'ü ya mi pãrãji c'ü vi tsja. Nguec'ua o c'ueñe o ma c'ua a ma a Madián nu ja
dya cjó mi pãrã. Je chjüntü nu. C'ü nu su o musp'ü yeje o t'i.
30 'O mezhe c'ua cuarenta cjë, e Moisés mi bübü cja 'na majyadü; mi bëxtjo
cja 'na t'eje c'ü ni chjũ a Sinaí. O jñetse c'ua 'na o anxe Mizhocjimi cja 'na zarza
c'ü mi tjë.
31 E Moisés 'ma o jñanda, me co nguijñi, dya mi pãrã pje mi pjëzhi. 'Ma mü
o chëzhi ro nu'u, o dyärä c'ua o ña Mizhocjimi.
32 O xipji e Moisés: "Nutscö o Mizhocjimizügö e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e
Jacob c'o mi ngue in mboxatitague", eñe Mizhocjimi. Me go mbi c'ua e Moisés,
dya cja rezga xe ro nu'u.
33 O mama c'ua Mizhocjimi: "Ts'o't'ü c'o in tin'ch'i. Na ngue me na sjũ nu ja
in böbü.
34 C'o in menzumügue ngue ín ntegö c'o. Rí janda me cjapüji ra sufreji a
Egipto. Xo rí ärä me quejaji. Nguec'ua rvá ẽgö a jens'e rá emeji libre. Nudya
rí xi'tsc'ö rí mague a ma a Egipto. A cjanu rá emeji libre", embeji e Moisés.
35 O sido o ña e Esteban o mama:
—Mizhocjimi o ndäjä e Moisés o nzhogü a ma a Egipto. Maco c'o ín
mboxatitagöji vi xipjiji: "Nu'tsc'e, ¿pje pë'sc'ü rí ñu co nuzgöjme? Dya cjó
'ñempc'e rí tsja juesi rí mandazüjme", embeji c'ü. Mizhocjimi o unü e Moisés
mi manda cja c'o ín mboxatitagöji o 'ñemeji libre. C'e anxe c'ü vi jñetse cja c'e
bidyi o mbös'ü e Moisés.
36 E Moisés o tsja o señal c'o me na nojo a Egipto, 'ñe cja c'e ndeje c'ü ni
chjũ Mar Rojo. Nguec'ua va pjongü libre a Egipto c'o ín mboxatitagöji. C'o
cuarenta cjë c'o mi cãrãji cja c'e majyadü, e Moisés mi manda anguezeji y mi
cja c'o me ma nojo.
37 E Moisés o xipji c'o nu menzumüji a Israel c'o mi ngue ín mboxatitaji:
"Mizhocjimi ra 'ñeme 'na c'o ín menzumügöji ra mama o jña, ja c'o nzi va
'ñempquegö", eñe.
38 E Moisés mi bübü cja c'e majyadü co c'o ín mboxatitaji c'o vi juajnü
Mizhocjimi. Mi cãrãji cja o ngua c'e t'eje c'ü ni chjũ a Sinaí. 'Na o anxe
Mizhocjimi o zopjü e Moisés o xipji c'o o mandamiento Mizhocjimi c'o ro
dyätä c'o nte. Nuc'ua e Moisés o xipji c'o ín mboxatitagöji. 'Ma ro dyätäji c'o
ley, ro bübütjoji co Mizhocjimi para siempre.
39 'Pero c'o ín mboxatitaji, dya go ne go dyätäji e Moisés. Dya neji ro manda
e Moisés anguezeji. Me mi mbeñeji a Egipto nu ja vi mbedyeji.
40 Nguec'ua 'ma mü o mezhe e Moisés a xes'e cja c'e t'eje, c'o ín mbox-
atitagöji o xipjiji e Aarón: "Rí dyätcäjme 'na ts'ita c'ü ri nza cja 'na ts'inzhünü
c'ü rá ma'tc'öjme, c'ü ra zinzijme na jo cja 'ñiji. Na ngue e Moisés c'ü o
pjongüzüjme a Egipto, dya rí pãrãgöjme pje tsja", eñeji.
41 Nguec'ua cjanu o dyät'äji c'ü mi nza cja 'na ts'inzhünü. Cjanu o mbö't'üji o
animale c'o o mbäsp'äji a jmi. Me go mäpäji c'e ts'inzhünü, maco vi dyät'ätjoji
co o dyëtsjëji.
42 Nguec'ua Mizhocjimi o jyëzi anguezeji. Nguec'ua anguezeji o mbürü o
ma't'üji e jyarü 'ñe e zana 'ñe yo seje. Nguec'ua va dyopjü a cjava c'o profeta:
Nu'tsc'eji in menzumüji a Israel, 'ma mi cãrãji c'o cuarenta cjë cja majyadü,
'ma mi pö't'ügueji o animale cja rrĩ pä's'äji, ¿cjo nguetscö mi matcügöji?
Iyö.

43 C'ü mi ma't'ügueji, ngue e Moloc 'ñe e Renfán.
I dyät'äji c'e ts'ingumü nu ja mi tägä e ts'ita Moloc.
Xo i dyät'äji e ts'ita Renfán c'ü mi nza cja 'na seje.
Nuc'o, mi tunügueji ja c'o mi pöcjeji.
Nguec'ua rá pjongüts'üji rí pjöt'ügueji a Babilonia a manu, eñe c'o profeta.
44 O sido o ña e Esteban o mama:
—Mizhocjimi o xipji e Moisés ro dyät'ä 'na ngumü de xipjadü nu ja ro bübü Mizhocjimi a nde cja c'o ín mboxatitaji cja c'e majyadü. O mama: "Rí dyät'ä c'ü ri nza cja c'ü ya ró jí'ts'í i jñanda", embe.
45 'Ma mü o ndü e Moisés, e Josué o tsja xo'ñi mi manda cja c'o o t'i c'o ín mboxatitaji c'o vi mbedye a Egipto. 'Ma mü o säji cja ne país, ya mi cãrã c'o 'ñaja nte. Pero Mizhocjimi o pjongü c'o. Nguec'ua c'o ín mboxatitagöji o tsjapüji o cjaji ne país. 'Ma mü o säji, ma tũji c'e ngumü de xipjadü. Mi bübü c'e ngumü de xipjadü hasta c'o pa 'ma mi rey e David.
46 Mizhocjimi me mi ne e David. Nguec'ua e David o dyötü sjëtsi Mizhocjimi ro dyä'tp'ä 'na ngumü. Na ngue e Jacob c'ü nu mboxpale xo mi ma't'ü Mizhocjimi.
47 Ngue o t'i e David c'ü mi chjũ e Salomón c'ü o dyä'tp'ä 'na templo Mizhocjimi.
48 Pero Mizhocjimi dya ni jyodü o templo nu ja ra mimi. Na ngue yo templo rí ä'tc'öji co ín dyëji. Dyäräji c'ü o mama 'na o profeta Mizhocjimi:
49 E jens'e ngue nu ja rí bübü rí manda.
Ne xoñijõmü ngue nu ja rí e'me ín cua.
Nguec'ua dya sö rá mimigö cja 'na templo c'ü rí dyät'äji. ¿Ja rgá sö rá mimigö nu?
50 Maco ró ät'ägö texe yo bübü 'ñe texe yo cja'a, eñe Mizhocjimi.
51 O sido o ña e Esteban o xipji c'o mi jün ngüenda:
—Nu'tsc'eji, dya in ne rí dyäräji. Ya meze in mü'büji, ya tsot'ü in tsõji. Zö 'ñünnc'ü in mü'büji o Espíritu Mizhocjimi, pero in cjaji ja c'o nzi gui ñetsjëji. In chjëntcjeji nza cja c'o ín mboxatitagöji.
52 Anguezeji o mbö't'üji texe c'o profeta. Mi mama c'o profeta c'ü ro ẽjẽ 'naja c'ü me na jo a jmi Mizhocjimi. Pero c'o ín mboxatitaji o mbö't'üji c'o. Nu c'ü o ẽjẽ, i sidyiji cja c'o pje pjëzhi o mbö't'üji; chjëntjui c'ü ri pö't'ügueji.
53 C'o o anxe Mizhocjimi o ẽ unüji e Moisés c'ü o ley Mizhocjimi. In tjëgueji c'e ley, pero dya in ätäji, eñe e Esteban.

Muerte de Esteban

54 C'o mi jün ngüenda, 'ma mü o dyärä yo jña yo vi mama e Esteban, me go üdüji me mi nguünxt'ü a zibiji.
55 Pero e Esteban dya go zũ; o Espíritu Mizhocjimi sido mi 'ñünbü o mü'bü. O nä's'ä a jens'e o jñanda nu ja bübü Mizhocjimi me mi juëns'i. Xo jñanda e Jesús mi böbü cja o jodyë Mizhocjimi.
56 Cjanu o mama:
—Dyäräji. Rí jandagö ya xogü a jens'e. Rí janda nu vi 'ñeje cja Mizhocjimi, böbü cja o jodyë Mizhocjimi, eñe.
57 Anguezeji o ngo't'ü o ngõji co o dyëji, o mapjüji c'ua na jens'e va ma pënch'iji e Esteban.
58 Cjanu o pjongüji cja c'e ndajñiñi, cjanu o pjat'üji c'ua o ndojo. Ngue c'o testigo c'o vi xosp'ü o bëchjine e Esteban c'o ot'ü o pjat'ü o ndojo. Ante c'ü ro

pjat'üji c'ü, o ts'o's'üji c'o mabitu c'o mi jeji, cjanu o unüji 'na sẽ c'ü mi chjũ e Saulo ro mbörü c'o.

59 'Ma mi pjat'üji o ndojo e Esteban, o dyötü c'ua Mizhocjimi o mama:

—Jesús ín Jmuts'ügö, sinngui dya ín aljma, eñe.

60 Cjanu o ndüñijõmü o mapjü na jens'e o mama:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, na s'o yo na cjacöji. Pero rí ö'tc'ügö rí perdonaogueji yo.

Nuc'ua 'ma mü o nguarü o mama a cjanu, cjanu o ndũ c'ua.

8

Saulo persigue a la iglesia

1 E Saulo me mi mäjä na ngue vi mbö't'üji e Esteban.

C'e pa c'ü, o mbürü o tsjapüji o sufre c'o mi creo e Jesucristo c'o mi cãrã a Jerusalén. Nguec'ua o mböt'üji o möji cja na puncjü o jñiñi a Judea 'ñe a Samaria. Nguextjo c'o apóstole c'o dya c'ueñe; o nguejmetjoji a Jerusalén.

2 'Ma mü o ndũ e Esteban, mi bübü c'o mi sũ Mizhocjimi o ma dyögüji me mi huëpiji.

3 E Saulo me mi nu'u na ü c'o mi creo e Jesús. O cjogü cja c'o ngumü nu ja mi cãrã c'o cjuarma, o pjongüji cjanu o ma pant'aji a pjörü, zö mi bëzo zö mi ndixũ.

Predicación del evangelio en Samaria

4 C'o cjuarma c'o vi mbedye a Jerusalén, mi mamaji o jña e Jesucristo texe nu ja c'o mi sät'äji, mi xipjiji c'o 'ñaja nte.

5 E Felipe o ma a Samaria o ma xipjiji:

—C'ü o mama Mizhocjimi ra ẽ 'ñevguegöji libre, ya ẽjẽ. Ngueje e Jesús, eñe.

6 Na puncjü o nte c'o o dyärä c'o jña c'o o mama e Felipe. Xo jñandaji c'o me na nojo c'o o tsja. Nguec'ua na puncjü c'o o creo o jña e Jesucristo.

7 Na puncjü o nte c'o vi zürü o s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. E Felipe mi xipji c'o s'ondajma ro mbedye; mi pedye c'ua c'o s'ondajma mi mapjüji na jens'e. Mi cãrã na puncjü a Samaria c'o dya mi sö ro 'ñõmü. Xo na puncjü c'o mi me'dye. O jogü c'o.

8 Nguec'ua me mi mäji cja c'e jñiñi.

9 A Samaria mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ e Simón. Ante c'ü ro ma nu e Felipe, mi sëro e Simón mi cja c'o me na nojo c'o nunca mi janda c'o nte. Mi cjapü me ma nojo.

10 Texe c'o mi cãrã nu, me mi ätpäji o jña, ndeze c'o dya pje mi pjëzhi hasta c'o mi pjëzhi na nojo. Mi mamaji:

—Nujnu ngue nu vi 'ñeje cja Mizhocjimi nu mero na zëzhi, mi eñeji.

11 C'o nte me mi ätpäji o jña e Simón. Na ngue ya vi mezhe mi cja c'o me na nojo c'o nunca mi jandaji.

12 Pero 'ma mü o zät'ä a Samaria e Felipe, o xipjiji c'o nte:

—Rí xi'tsc'öji 'na jña c'ü rgui mäcjeji. E Jesucristo ngue c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Ngue c'ü rí dyätäji, embeji.

Nguec'ua na puncjü o bëzo 'ñe o ndixũ c'o o dyätpä o jña, cjanu o jiji.

13 Xo 'ñe e Simón o creo. Nuc'ua 'ma ya vi ji'i, mi teñe e Felipe. O jñanda mi cja e Felipe o señal c'o me na nojo. Nguec'ua dya mi pãrã e Simón pje ro nguijñi, na ngue nunca mi janda a cjanu.

14 C'o apóstole c'o mi cãrã a Jerusalén, o dyäräji c'ü ya mi ätpäji o jña Mizhocjimi a Samaria. Nguec'ua o ndäji e Pedro 'ñe e Juan o mëvi a Samaria.

15 O mëvi ngue c'ua ro dyötpüvi Mizhocjimi c'o mi creo, ngue c'ua ro
ch'unüji o̲ Espíritu Mizhocjimi.
16 Na ngue dya be mi jizhi o̲ Espíritu Mizhocjimi cjo mi ngue o̲ nte
Mizhocjimi c'o mi menzumü a Samaria. Ya vi jiji, pero nguextjo o̲ tjũ e Jesús
c'ín Jmugöji c'ü o nänbäji 'ma o jichiji.
17 Nuc'ua e Pedro 'ñe e Juan o 'ñe's'e o̲ dyëvi c'o mi creo. O ẽ c'ua o̲ Espíritu
Mizhocjimi o ẽ bübü cja o̲ mü'büji.
18-19 E Simón o jñanda e Pedro 'ñe e Juan o 'ñe's'e o̲ dyëvi c'o cjuarma. O
jñanda ja ma cja 'ma o ẽjẽ o̲ Espíritu Mizhocjimi. Nguec'ua o xipji e Pedro 'ñe
e Juan:
—Dyacövi ne poder rá cjõ'tc'üvi o merio. Nguec'ua 'ma cjó c'o rá ẽ's'ẽ ín
dyëgö, ra ẽjẽ o̲ Espíritu Mizhocjimi ra ẽ bübü o̲ mü'büji, eñe.
20 O ndünrü c'ua e Pedro o xipji:
—Ra ma a linfiernu in meriogue. Xo 'ñetsc'e, 'ma dya ra nzhogü in mü'bü.
Na ngue i̲n pëzhgue ri chõmü c'ü unü Mizhocjimi.
21 Dya rí pë's'igue parte cja o̲ jña e Jesucristo, na ngue dya jo in mü'bü a jmi
Mizhocjimi.
22 Jyëzi nu na s'o nu i̲n cjijñi, rí dyötü Mizhocjimi. Xa'ma ra perdonaots'ü.
23 Rí unnc'ö ngüenda c'ü me na s'o in mü'bügue. Xe i̲n bübütjo cja o̲ dyë e
Satanás c'ü dya jo c'ü dya ne ra jyëtsc'i, eñe e Pedro va xipji e Simón.
24 O ndünrü c'ua e Simón o mama:
—Dyötcügö Mizhocjimi ngue c'ua dya rá sufregö yo i̲ xitsi, embeji e Pedro.
25 E Pedro 'ñe e Juan o xipjivi o̲ jña Mizhocjimi c'o nte, o mamavi c'o vi
jñandavi 'ñe c'o vi dyärävi. Nuc'ua cjanu o mbedyevi nu, ro mëvi a Jerusalén.
'Ma mü o cjogüvi na puncjü o jñiñi c'o tsja a Samaria, o xipjivi o̲ jña e
Jesucristo c'o nte.

Felipe y el hombre de Etiopía

26 O ẽjẽ 'na o̲ anxe Mizhocjimi nu ja mi bübü e Felipe, o ẽ xipji:
—Ixtí mague a ma a sur, rí chëpi c'e 'ñiji c'ü pedye a Jerusalén c'ü ni ma a
Gaza, embe.
C'e 'ñiji cjogü cja 'na majyadü.
27-28 Ixco ma c'ua e Felipe. Cja c'e 'ñiji mi pa 'na bëzo c'ü mi menzumü a
Etiopía. Mi tägä cja 'na carro c'ü mi cjüt'ü o pjadü. Mi pjëzhi na nojo, mi
pjötpü texe c'o mi pë's'i e Candace c'ü mi reina a Etiopía. C'e bëzo ya vi 'ñeje a
Jerusalén nu ja vi ma ma't'ü Mizhocjimi. 'Ma mü o jñanda e Felipe c'e bëzo, ya
ma nzhogü ro ma cja o̲ país a Etiopía. Mi xörü o̲ jña Mizhocjimi c'ü vi dyopjü
e Isaías c'ü mi profeta.
29 Nuc'ua o̲ Espíritu Mizhocjimi o xipji e Felipe:
—Chëzhi cja ne carro.
30 'Ma mü o chëzhi e Felipe, o dyärä mi xörü c'e bëzo c'o vi dyopjü e Isaías.
O mama c'ua e Felipe o dyönü:
—¿Cjo i̲n pärãgue pje ne ra mama yo i̲n xörügue?
31 O ndünrü c'ua c'e bëzo o mama:
—¿Ja rgá sö rá pärãgö, 'ma dya cjó ra jítsigö? Ches'e rá min'hui, embe.
32 C'ü o̲ jña Mizhocjimi c'ü mi xörü, je mi t'opjü nu c'ü mama a cjava:
Ra zidyiji c'e nte ja c'o nzi ga zidyiji o ndënchjürü, ra mbö't'üji.
Ja c'o nzi ga cja o ndënchjürü 'ma ãxãji, dya nzama o̲ neji; je xo rga cjatjonu
c'e nte 'ma ra tsjapüji c'o na s'o, dya pje ra mama.

33 Ra tsjapüji burla c'e nte ra jñünpüji ngüenda ra tsjapüji ra sufre, zö dya pje
vi tsja.
¿Ja rgá sö ra 'ñeje o̱ t'i cja ne xoñijõmü? Na ngue ra mbö't'üji c'ü, eñe o̱ jña
Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Isaías.
34 O mama c'ua c'e bëzo o xipji e Felipe:
—Tsjacü favor rí xitsi cjó ngue c'ü ra sufre a cjanu. ¿Cjo ngueje c'e profeta
c'ü o dyopjü ne jña, o ngue c'ü nan'ño?, eñe.
35 Nuc'ua e Felipe o xipji c'e bëzo pje mi ne ro mama c'e jña c'ü mi xörü, o
xipji ja va mbö't'üji e Jesús; o xipji ngueje e Jesús c'ü ra salvazüji.
36 Ya mi cjogüvi nu ja mi po'o o ndeje. O mama c'ua c'e bëzo:
—Po'o va o ndeje. ¿Cjo ra sö rá jigö?
37 O ndünrü c'ua e Felipe o xipji:
—Jenga jiyö. Sö, 'ma i̱n creo co texe in mü'bü.
O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Rí creogö e Jesucristo ngue o̱ T'i Mizhocjimi, eñe c'e bëzo.
38 Cjanu o manda o bö'büji c'e carro. Nuc'ua e Felipe 'ñe c'e bëzo o dagüvi
cja c'e carro, cjanu o dat'üvi cja c'e ndeje. O tsja c'ua e Felipe o jichi c'e bëzo.
39 Cjanu o mbes'evi cja c'e ndeje. Nuc'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi 'nango zidyi
e Felipe. Nguec'ua c'e bëzo dya cja jñanda. Pero sido mi pa cja c'e 'ñiji, me mi
mäjä.
40 Nuc'ua e Felipe mi bübü a Azoto. O mbedye a Azoto mi sät'ä nzi 'na jñiñi
mi xipji c'o nte ja ga cja e Jesucristo, hasta o zät'ä a Cesarea.

9

Conversión de Saulo

1 E Saulo me mi nu'u na ü c'o mi ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji,
sido mi mama:
—Rá pö't'ügö texe c'o, eñe.
Nguec'ua o ma c'ua cja c'ü mi mero ndamböcjimi.
2 O ma xipji:
—Rí ö'tc'ügö rí dyopjügue o carta c'o rá tjëdyi a ma a Damasco, rá jizhi cja
c'o nintsjimi. Rí jñu's'ü c'ü ya i̱ dyacügö sjëtsi nguec'ua 'ma cjó c'o rá töt'ügö a
Damasco c'o sido o̱ 'ñiji e Jesús, rá tjün't'ü co cadena rá siji a 'ñeva a Jerusalén,
zö ri bëzo zö ri ndixũ, eñe e Saulo.
O tsja c'ua c'e ndamböcjimi ja c'o nzi va xipji e Saulo.
3 O ma c'ua e Saulo. 'Ma ya mi ngue ro zät'ä a Damasco, 'nango ẽjẽ c'ua a
jens'e 'na jya's'ü c'ü me mi juëns'i c'ü o pjat'ü nu ja ma ẽjẽ e Saulo.
4 Cjanu o ndögü c'ua e Saulo c'ü mi chägä, cjanu o dyärä c'ü mi mama a
cjava:
—Nu'tsc'e Saulo, ¿jenga i̱n cjapü ra sufre yo creozgö? Chjëntjui c'ü ri
nguetscö c'ü ri cjacö rá sufre.
5 O ndünrü c'ua e Saulo o mama:
—¿Cjó ngue'tsc'e, nu'tsc'e nin t'ecjañõmü?
O ndünrü c'ua c'ü ín Jmugöji o xipji e Saulo:
—Nguetscö e Jesús. I̱n cjapü ra sufre yo creozgö. I̱n chjëntjui nza cja 'na
nzhünü c'ü dya ne ra dyärä, c'ü me pjech'e c'e maza c'ü ni chjocüji, nguec'ua
ga s'odü. Je xo ga cjatsc'e nu, 'ma dya rí dyätcägö ín jña, mas ra s'odü in mü'bü.
6 Me go zũ c'ua e Saulo me go mbi, cjanu o mama:
—Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿pje i̱n ne rá cjagö?
O ndünrü c'ua e Jesús c'ín Jmugöji:

—Ixtí mague dya, rí sät'ä cja c'e ndajñiñi a Damasco; nujnu, ra xi'ts'iji c'ü rí tsja, embeji e Saulo.

7 C'o bëzo c'o mi pöji e Saulo, me go pizhiji, dya mi sö ro ñaji. O dyäräji c'ü mi ña pero dya jñandaji.

8 Nuc'ua e Saulo o nanga nu ja mi 'mana. Nuc'ua 'ma mü o xocü o̱ ndö, dya cja mi janda. Nguec'ua o pënchp'iji o̱ dyë, cjanu o ngüjnüji o zidyïji a ma a Damasco.

9 'Ma mi bübü a Damasco, o zö jñi pa c'ü dya mi janda. Dya zi o jñõnü, ne ri ndeje.

10 A Damasco mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ e Ananías, mi ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo. Mizhocjimi o zopjü a t'ĩjĩ e Ananías o xipji:

—Nu'tsc'e Ananías.

O ndünrü c'ua e Ananías:

—Mizhocjimi ín Jmuts'ügö, xitsigö pje i̱n ne rá cjagö.

11 O mama c'ua Mizhocjimi o xipji:

—Ixtí mague cja c'e calle c'ü ni chjũ Derecho. 'Ma rí sät'ä cja o̱ ngumü e Judas, rí tsja t'önü cjo bübü nu 'na bëzo c'ü ni chjũ e Saulo c'ü o jmus'ü a Tarso. Nudya na ötcügö.

12 Ró unügö o nguinch'i 'na t'ĩjĩ o jñantc'a nu'tsc'e Ananías, i̱ tsjogü cja c 'e ngumü nu ja bübü, cja ni 'ñe's'e in dyëgue. Nguec'ua o jogü o̱ ndö, o sö o jñanda na yeje. Je ga cjanu ró unügö o nguinch'i e Saulo.

13 O ndünrü c 'ua e Ananías o mama:

—Mizhocjimi ín Jmuts'ügö, na puncjü o cjuarma c'o o xitsi ja ga cja e Saulo. O tsjapü me go sufre c'o in ntegue c'o cãrã a Jerusalén.

14 Nudya, cja säjä va, tjë 'na carta c'ü o dyopjü c'o ndamböcjimi. C'ü mama c'e carta, e Saulo pë's'i sjëtsi ra zücüjme rí texejme nutscöjme rí ma'tc'öjme, ra pantcajme a pjörü.

15 O ndünrü c'ua Mizhocjimi o xipji e Ananías:

—Mague. Ya ró juajnügö e Saulo ra zopjü c'o in menzumügueji a Israel 'ñe c'o dya menzumü a Israel, 'ñe c'o o̱ reyji. Nguec'ua ra mbãcãji ja ga cjazgö.

16 Rá xipji e Saulo c'ü ra sufre na puncjü, na ngue ra xipji ín jñagö yo nte, eñe Mizhocjimi va xipji e Ananías.

17 O ma c'ua e Ananías o zät'ä cja c'e ngumü nu ja mi bübü e Saulo. O cjogü a mbo, cjanu o 'ñe's'e c'ua o̱ dyë e Saulo, cjanu o xipji:

—Nu'tsc'e Saulo, mi cjuarmats'ügö. E Jesús c'ín Jmugöji o jñetse, i̱ jñanda 'ma ma ẽcje cja 'ñiji. O ndäcjö ró ẽjẽ, ngue c'ua ra jogü in chö rí jñanda na yeje, 'ñe ngue c'ua ra ẽjẽ o̱ Espíritu Mizhocjimi ra ẽ bübü in mü'bü, eñe e Ananías.

18 Ixco ndögü c'ua cja o̱ ndö e Saulo c'o mi nza cja o ts'ixisquë. Nuc'ua ya jñanda c'ua na jo. Nuc'ua cjanu o ji'i; ngue e Ananías o jichi.

19 Cjanu o zi o xëdyi; nguec'ua o zëzhi. Nuc'ua e Saulo, o mimiji ja nzi pa a Damasco co c'o mi ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo.

Saulo predica en Damasco

20 Nuc'ua mi pa cja c'o nintsjimi mi pa zopjü c'o nte, mi xipjiji e Jesús ngue o̱ T'i Mizhocjimi.

21 C'o o dyärä mi ña e Saulo, me mi cjijñi mi mamaji:

—Nujnu ngue nu mi cjapü me ra sufre c'o creo e Jesús c'o cãrã a Jerusalén. C'ü vi 'ñeje a 'ñeva ngue c'ü ro zürü yo creo, ro ndün't'üji co cadena cja rrũ zidyiji cja c 'o ndamböcjimi. Maco nudya, ya xipji o̱ jña e Jesús yo nte, eñeji.

22 Pama Mizhocjimi xenda mi pjös'ü e Saulo ja ma zopjü c'o o̱ menzumüji a Israel c'o mi cãrã a Damasco. O mbenbeji c'o vi dyopjü c'o profeta ja rva cja c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi ro manda. A cjanu o jizhi c'ü ngueje e Jesús c'ü vi 'ñeme Mizhocjimi. Nguec'ua anguezeji, dya sö pje ro mamaji.

Saulo escapa de aquella gente de Israel que no creía en Jesucristo

23 O mezhe c'ua, c'o mi menzumü a Israel c'o mi cãrã a Damasco o ñatsjëji o mamaji ja rvá mbö't'üji e Saulo.

24 O mbãrã e Saulo c'ü mi ne ro mbö't'üji. Xõmü ndempa mi pjörüji cja o̱ ngoxtji c'e jñiñi, ngue c'ua 'ma ro mbedye e Saulo, ro mbö't'üji.

25 'Na nu xõmü, c'o mi ejme e Jesucristo, o mbös'üji e Saulo o mbedye libre cja c'e jñiñi. O xipjiji e Saulo o dyo'o cja 'na bos'i. Cjanu o sjö'büji cja c'e varda c'ü mi c'ot'ü cja c'e jñiñi.

Saulo en Jerusalén

26 'Ma mü o zät'ä e Saulo a Jerusalén, mi ne ro ndeñe c'o mi cãrã nu c'o mi creo e Jesucristo. Pero texeji mi sũji e Saulo, dya mi creoji c'ü ya mi ätpä o̱ jña e Jesucristo.

27 'Na cjuarma c'ü mi chjũ e Bernabé o recibido e Saulo. Cjanu o zidyi cja c'o apóstole o xipjiji:

—'Ma mi pa cja 'ñiji e Saulo, o jñetse c'ín Jmugöji; e Saulo o jñanda. C'ín Jmugöji o zopjü nu. Y 'ma mi bübü a Damasco, o xipji c'o nte ja ga cja e Jesús, dya zũ, eñe e Bernabé.

28 Nguec'ua o recibidoji c'ua e Saulo texe ja c'o mi jmurü c'o cjuarma a Jerusalén.

29 Mi zopjü c'o nte mi xipjiji ja ga cja e Jesús c'ín Jmugöji, y dya mi sũ. 'Ma mi zopjü c'o o̱ menzumüji a Israel c'o mi ña griego, me mi söji o jña. Anguezeji o ñatsjëji o mamaji ja rvá mbö't'üji c'ü.

30 'Ma mü o mbãrã c'o cjuarma, o möji e Saulo a ma a Cesarea. Cjanu o xipjiji:

—Ra sö rí sät'ägue na jo dya a Tarso, embeji e Saulo.

31 Nuc'ua c'o cjuarma c'o mi cãrã cja c'e estado de Judea, dya cja mi nuji na ü c'o, dya cja pje mi cjapüji. Xo 'ñe c'o mi cãrã cja c'e estado de Galilea 'ñe cja c'e estado de Samaria. Y xenda mi pãrãji ja ga cja e Jesucristo. Mi sũji Mizhocjimi mi ätäji. O Espíritu Mizhocjimi mi pjös'ü anguezeji. Nguec'ua xe na puncjü c'o o creo.

Eneas es sanado

32 E Pedro mi pa texe nu ja mi cãrã o cjuarma. 'Na nu pa, o ma a Lida o ma zengua c'o mi ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo.

33 Mi bübü nu 'na bëzo c'ü mi chjũ e Eneas. Ya vi mezhe ocho cjë ma o'o cja ngama, dya mi sö ro 'ñõmü. E Pedro o jñanda c'e bëzo.

34 Cjanu o xipji:

—Eneas, e Jesucristo ra jocüts'ü. Rí ñanga rí xã'ma in nzama, embe.

Nuc'ua cjanu o nanga c'ua.

35 C'o mi cãrã a Lida 'ñe c'o mi cãrã a Sarón, o jñandaji ya vi jogü c'e bëzo. O jyëziji c'ua c'o mi creoji, o creoji e Jesucristo.

Resurrección de Dorcas

36 Cja c'e jñiñi a Jope, mi bübü 'na ndixũ c'ü mi chjũ e Tabita c'ü mi ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo. Cja c'e idioma griego mi chjũ e Dorcas. C'e ndixũ mi unũ o merio c'o dya pje mi pë's'i; me ma jonte mi pjös'ü texe c'o nte.

37 C'o pa c'o, o zürü 'na ngueme o ndũ. O xatüji o̱ cuerpo, cjanu o ngöbüji cja 'na jyäxcumü.
38 A Jope mi bëxtjo a Lida. C'o cjuarma a Jope o dyäräji e Pedro mi bübü a Lida. Nguec'ua o ndäji ye cjuarma c'o o ma xipji e Pedro:
—Rvá ẽ ö'tc'öbe favor ixtá mö a Jope, eñevi.
39 Nuc'ua e Pedro o möji c'ua anguezevi. 'Ma mü o zät'äji, cjanu o zidyiji e Pedro cja c'e jyäxcumü. Ma cã nu na puncjü o ndixũ c'o ya vi ndũ nu xĩra. O ma böbüji cja o̱ jmi e Pedro, me mi huëpiji e Dorcas. O jíchiji e Pedro c'o pajna 'ñe c'o 'ñaja bitu c'o vi ndä'bä e Dorcas 'ma xe mi bübü.
40 E Pedro o xipji texe c'o ndixũ ro mbedyeji. Nuc'ua cjanu o ndüñijõmü o dyötü Mizhocjimi. Cjanu o jñanda c'e ndixũ c'ü vi ndũ, o xipji:
—Nu'tsc'e Tabita, ñanga.
Nuc'ua c'e ndixũ o xocü c'ua o̱ ndö o jñanda e Pedro. Cjanu o nanga o mimi c'ua.
41 Nuc'ua e Pedro o pënchp'i o̱ dyë c'e ndixũ o bö'bü. Cjanu o ma't'ü c'ua c'o ndixũ 'ñe c'o 'ñaja c'o o̱ nte Mizhocjimi, o jíchiji c'ü ya vi te e Tabita ya mi bübütjo na yeje.
42 Texe c'o mi cãrã a Jope o dyäräji e Pedro vi tsjapü o te c'e ndixũ. Nguec'ua na puncjü c'o o 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji.
43 Nuc'ua e Pedro o mezhe na puncjü o pa va mimi a Jope. Mi oxü cja o̱ ngumü 'na bëzo c'ü xo mi chjũ e Simón c'ü mi corti o̱ xipjadü o animale.

10

Pedro y Cornelio

1 A Cesarea mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ e Cornelio. Mi manda cja 'na cien o tropa c'o mi xiji Tropa Italiana.
2 Zö dya mi menzumü a Israel e Cornelio, pero mi sũ 'ñe mi ma't'ü Mizhocjimi. Xo 'ñe texe c'o mi cãrã o̱ ngumü. Mi unü o merio c'o dya pje mi pë's'i. Pama mi ötü Mizhocjimi.
3 'Na nu pa 'ma ya vi zünü jñi c'ü nzhä, Mizhocjimi o unü e Cornelio o jñanda 'na anxe, nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ĩjĩ. O cjogü nu ja mi bübü o xipji:
—Nu'tsc'e Cornelio, eñe c'e anxe.
4 Me go zũ e Cornelio me go jñanda c'e anxe. Cjanu o xipji:
—¿Pje pjëzhi, nu'tsc'e nin t'ecjañõmü?
O ndünrü c'ua c'e anxe o mama:
—Rvá ẽ xi'ts'igö Mizhocjimi mä'c'ägue. Na ngue i̱n ötügue c'ü, 'ñe i̱n unü o merio yo dya pje pë's'i.
5 Nudya rí chäjä o bëzo c'o ra ma a Jope ra ma siji 'na bëzo c'ü ni chjũ e Simón Pedro.
6 Nuc'ü, je oxü cja o̱ ngumü 'na bëzo c'ü xo ni chjũ e Simón c'ü corti o̱ xipjadü o animale. C'e ngumü järä a squina cja nezapjü. Ra xi'ts'i e Simón Pedro pje ni jyodü rí tsjague, eñe c'e anxe va xipji e Cornelio.
7 O ma c'ua c'e anxe c'ü mi ñavi e Cornelio. Nuc'ua e Cornelio o ma't'ü c'ua yeje c'o o̱ mbëpji, ' ñeje 'na c'o tropa c'ü mi teñe angueze, c'ü xo mi sũ Mizhocjimi.
8 O xipjiji texe c'o vi mama c'e anxe, cjanu o ndäji c'ua o möji a Jope.
9 C'ü na ye nu pa 'ma ya vi zünü jñisiarü, mi pöji cja 'ñiji ya mi ngue ro zät'äji a Jope. E Pedro o ndes'e a xes'e cja sotea cja c'e ngumü nu ja mi oxü, o dyötü Mizhocjimi.

10 Nuc'ua cjanu o zant'a, mi ne o xëdyi. 'Ma ma ät'äji o jñõnü, mi sö e Pedro
nza cja c'ü dya cja mi bübü cja c'e sotea, mi sö nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ĩjĩ.
11 O jñanda ya vi xogü a jens'e. Cjanu o jñanda nza cja 'na manta c'ü me na
nojo c'ü vi 'ñeje a jens'e o säjä a jõmü. O jñetse nza cja c'ü cjó c'o mi pënch'i nza
nziyo squina.
12 Cja c'e manta mi cã'ã o c'ijmi 'ñe o s'ü, 'ñe c'o pje nde ma animale c'o bübü
nziyo o̲ ngua.
13 Nuc'ua e Pedro o dyärä 'na jña c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü o mama:
—Nu'tsc'e Pedro, böbü rí pö't'ügue 'na yo animale rí sa.
14 O ndünrü c'ua e Pedro o mama:
—Iyö, ín Jmuts'ügö, dya ra sö. Nunca rí sagö o ts'ingue c'o na s'o c'o mama
in leygue c'ü dya rá sagöjme, eñe e Pedro.
15 O ndünrü c'ua c'ü mi zopjü e Pedro, o mama:
—Dya rí mangue na s'o nu c'ü ya ró tjintscö, eñe Mizhocjimi.
16 Jñi vez va xipjiji a cjanu e Pedro. Y jñi vez va ndünrü a cjanu. Nuc'ua c'e
manta cjanu o nguins'i c'ua a jens'e nu ja vi 'ñeje.
17 E Pedro me mi cjijñi o̲ mü'bü pje mi ne ro mama c'o vi jñanda. Jo nu säjä
c'ua cja c'e ngoxtji c'o bëzo c'o vi 'ñeje cja e Cornelio. Na ngue ya vi tsjaji t'önü
ja mi bübü o̲ ngumü e Simón.
18 O zenguateji c'ua, cjanu o tsjaji t'önü cjo mi bübü nu 'na bëzo c'ü mi chjũ
e Simón Pedro.
19 'Ma mi cjijñi e Pedro pje mi ne ro mama c'o vi jñanda, o ña c'ua o̲ Espíritu
Mizhocjimi o xipji:
—Cja säjä jñi bëzo c'o va ẽ jonc'ü.
20 Dyagü cja ne sotea rí möji co anguezeji. Dya rí yembeñe; nutscö ró täcjö
o ẽjẽ c'o, embeji e Pedro.
21 O dagü c'ua e Pedro nu ja c'o ma böbü c'o bëzo c'o vi 'ñeje cja e Cornelio,
cjanu o xipjiji:
—Nguetscö i̲n̲ jongüji. ¿Pje vi 'ñecjeji?, embeji.
22 Anguezeji o mamaji:
—O ndäcjöjme 'na bëzo c'ü ni chjũ e Cornelio c'ü manda o tropa. Nuc'ü,
sũ Mizhocjimi y cja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo. Texe yo in
menzumügueji a Israel mamaji c'ü cja na jo c'e bëzo. Mizhocjimi o ndäjä 'na
o̲ anxe o ma zopjü e Cornelio. O xipji c'ü ro ndäcjöjme rá ẽ sints'ijme rá mö o̲
ngumü, ngue c'ua rí zopjügue. Angueze ra dyärä c'o rí xipjigue, eñe c'o bëzo
va xipjiji e Pedro.
23 Nuc'ua e Pedro o xipji c'o bëzo o cjogüji cja c'e ngumü o ziji o xëdyi. Y o
oxüji. Nuc'ua c'ü na jyas'ü, e Pedro o möji c'o bëzo. Xo möji ja nzi c'o cjuarma
c'o mi cãrã a Jope.
24 C'ü na jñi nu pa, o zät'äji a Cesarea. E Cornelio ya ma te'be anguezeji; ya
vi mbita c'o o̲ dyoji 'ñe c'o mi pãrãji. Nuc'o, ya ma cãji nu.
25 'Ma mü o zät'ä e Pedro 'ñe c'o mi pöji cja o̲ ngumü e Cornelio, o mbedye
c'ua e Cornelio o recibido e Pedro. O ndüñijõmü cja o̲ jmi, nza cja 'ma ro ma't'ü
Mizhocjimi.
26 Nuc'ua e Pedro o pënchp'i o̲ dyë o bö'bü. O xipji:
—Böbü. Dya pje pjëtscö, xo rí ntetjogö nza cjatsc'e.
27 O cjogüvi c'ua mi ñavi. E Pedro o jñanda ya vi jmurü na puncjü o nte.
28 Cjanu o xipjiji:
—I̲n̲ pãrãgueji nutscöjme rí menzumüjme a Israel, dya sö rá dyocjöji
nu'tsc'eji dya i̲n̲ menzumüji a Israel, ni rá cjogüjme cja in nzungueji rá ñaji.

'Ma jiyö, 'na ra pëgazüjme c'o na s'o. Pero o jítscö Mizhocjimi c'ü dya cja rá mangö cjó na s'o.
29 Nguec'ua 'ma mü o ma xitsi yo bëzo ro ẽcjöjme yo, dya ró mangö: “Iyö”, ro 'ñeñe. Nu'tsc'e Cornelio, xitscö pje vi chäjä o ma sizgö yo, eñe e Pedro.
30 O mama c'ua e Cornelio:
—Ya sö nziyo pa, mi ötügö Mizhocjimi y mi mbempje. Ya vi zünü jñi c'ü nzhä. O ẽ c'ua 'na bëzo o ẽ böbü ín jmigö. Mi je'e o bitu c'o me mi juëns'i.
31 O xitsi: “Nu'tsc'e Cornelio, Mizhocjimi o dyä'tc'ä c'o i̱n ötü. Angueze pãrã c'ü i̱n cja, i̱n unü o merio yo dya pje pë's'i”, enze.
32 Xo xitsi: “Rí chäjä o bëzo c'o ra ma a Jope ra ma siji 'na bëzo c'ü ni chjũ e Simón Pedro. Nuc'ü, je oxü cja o̱ ngumü 'na bëzo c'ü xo ni chjũ e Simón, c'ü corti o̱ xipjadü o animale. C'e ngumü järä a squina cja nezapjü”, enzgö c'e bëzo c'ü ró janda.
33 Nguec'ua ixtó täjä yo o ma sits'i. Pöcjü i̱ 'ñeje. Rí cãrãjme a jmi Mizhocjimi rí texejme, rí ne rá äräjme c'o o jí'ts'i rí xitscöjme.

Discurso de Pedro en la casa de Cornelio

34 Nuc'ua e Pedro o zopjü c'o nte o xipjiji:
—Dyäräji na jo. Nudya, rí pãrãgö Mizhocjimi dya juajnü cjó ra s'iya; ix na cjuana s'iya texe yo nte.
35 Zö ja menzumü 'na nte, pero 'ma ra zũ Mizhocjimi 'ñe ra tsja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo, nu'ma, ra mäpä Mizhocjimi 'ma c'o.
36 Mizhocjimi o ndäjä e Jesucristo o ẽ zocüjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel. O xitscöjme ja rgá sö ra mäjä ín mü'büji rí texeji, dya pje rá mbeñeji. Na ngue e Jesucristo ngue ín Jmugöji zö ja nde rí menzumüji.
37 I̱n pãrãgueji e Juan mi zopjü c'o nte mi jichiji co ndeje. Nuc'ua e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret, mi nzhodü a Galilea mi zopjü c'o nte. Xo 'ñe a Judea.
38 Mizhocjimi o 'ñeme e Jesús o zopjü c'o nte. O̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü mi bübüvi, o unü o̱ poder. Nguec'ua mi pjös'ü c'o nte, y mi jocü c'o vi zürü o̱ s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. Na ngue Mizhocjimi mi bübü co angueze.
39 Nutscöjme rí apóstolejme ró jandajme c'o o tsja e Jesús a Jerusalén, 'ñe texe yo ja cãrã c'o ín menzumügöjme a Israel. Nuc'ua o ndät'äji e Jesús cja ngronsi va mbö't'üji.
40 Pero c'ü na jñi nu pa, Mizhocjimi o tsjapü o te. Cjanu o jizhi c'ü ya vi tetjo.
41 Pero dya texe yo nte o jñanda 'ma mü o te. Nguetscöjme ró jandajme. Na ngue o juancüjme Mizhocjimi rá xipjijme yo nte. 'Ma ya vi te e Jesús, ró sigöjme o xëdyi angueze.
42 O xitscöjme e Jesús rá zopjüjme yo nte, rá xipjijme c'ü ngueje angueze c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda c'o ya rguí ndũ 'ñe c'o xe ri cãrã.
43 Texe c'o profeta o mamaji ja ga cja e Jesús. O mamaji 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̱ mü'bü c'ü, ra perdonaoji 'ma c'o na s'o c'o vi tsjaji, eñe e Pedro.

Reciben el Espíritu Santo los que no son de Israel

44 'Ma xe mi ña e Pedro, 'nango ẽjẽ c'ua a jens'e o̱ Espíritu Mizhocjimi o ẽ bübü cja o̱ mü'bü c'o mi ärä c'o jña.
45 C'o vi ẽji e Pedro cja o̱ ngumü e Cornelio, ya mi creoji e Jesucristo. Anguezeji xo mi menzumüji a Israel. Nguec'ua 'ma o ẽjẽ o̱ Espíritu Mizhocjimi, me go nguijñiji cjanu o mamaji:
—¿Cjó ro mama ro unü o̱ Espíritu Mizhocjimi yo dya menzumü a Israel?, eñeji.

46 O mbãrãji c'ü vi 'ñeje o̱ Espíritu Mizhocjimi, na ngue o dyärãji c'o nte mi ñaji nan'ño idioma; xo mi mamaji c'ü me na nojo Mizhocjimi 'ñe me na jo. O mama c'ua e Pedro o xipji c'o o̱ menzumüji:
47 —Na jo ra ji'i yo; dya sö rá c'a's'üji. Na ngue Mizhocjimi o unü o̱ Espíritu anguezeji, ja c'o nzi va dyacöji, eñe.
48 Nuc'ua e Pedro o xipji c'o nte c'o dya mi menzumü a Israel ro jiji, na ngue xo 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesús c'ü ín Jmugöji. Nuc'ua anguezeji o xipjiji e Pedro c'ü ro mimi ja nzi pa co anguezeji.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

1 C'o apóstole c'o mi cãrã a Judea 'ñe c'o 'ñaja cjuarma, o mbãrãji c'ü vi creo o̱ jña Mizhocjimi c'o dya mi menzumü a Israel.
2 Cãrã a Jerusalén c'o mama ni jyodü rá circuncidaoji. 'Ma mü o nzhogü e Pedro a Jerusalén, anguezeji o huënch'iji c'ua e Pedro.
3 O xipjiji:
—¿Jenga i̱ tsjogü o̱ ngumü c'o dya ín menzumüji i̱ siji o xëdyi? Maco dya circuncidao c'o, embeji e Pedro.
4 O ndünrü c'ua e Pedro o xipjiji texe ja va cja. O mama:
5 —Mi bübügö cja c'e jñiñi a Jope. 'Na nu pa mi ötügö Mizhocjimi. Nuc'ua ró sö nza cja c'ü dya cja mi bübü, nza cja 'ma ro cjinch'i 'na t'ĩjĩ. Ró janda c'ü mi nza cja 'na manta c'ü ma nojo. O jñetse nza cja c'ü cjó c'o mi pënch'i nza nziyo squina. Vi 'ñeje a jens'e o säjä a jõmü cja ín jmigö.
6 'Ma ró janda na jo cja c'e manta, ró janda o c'ijmi 'ñe o s'ü 'ñe o animale c'o na sate, 'ñe c'o 'ñaja animale c'o bübü nziyo o̱ ngua.
7 Nuc'ua ró ärägö 'na jña c'ü o mama: "Nu'tsc'e Pedro, böbü rí pö't'ügue 'na yo animale rí sa", enzgö c'e jña.
8 Nuc'ua ró tjünrügö ró xipji: "Iyö, ín Jmuts'ügö, dya ra sö. Nunca rí sagö o ts'ingue c'o na s'o c'o mama in leygue c'ü dya rá sagöjme", rí embegö.
9 Nuc'ua c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e, o xitsi c'ua na yeje: "Dya rí mangue na s'o c'ü ya ró tjintscö", enzgö Mizhocjimi.
10 Jñi vez va xitscö a cjanu. Y jñi vez rvá tjünrü a cjanu. Nuc'ua c'e manta cjanu o nguins'i c'ua a jens'e nu ja vi 'ñeje.
11 Nuc'ua jo nu zät'ä c'ua jñi bëzo cja c'e ngumü nu ja mi bünc'ö. Vi 'ñeji a Cesarea o ẽ zinzgöji.
12 O xitsi o̱ Espíritu Mizhocjimi ro möjme c'o bëzo, dya ro yembeñe. Xo 'ñe yo 'ñanto cjuarma, xo ró möcjöjme yo. 'Ma ró sät'äjme, ró cjogüjme cja o̱ ngumü c'e bëzo c'ü vi ndäjä c'o o ma a Jope o ma sizgö.
13 Nuc'ua c'e bëzo o xitscöjme c'ü vi jñanda 'na anxe cja o̱ ngumü. C'e anxe o zopjü o xipji: "Rí chäjä c'o ra ma a Jope ra ma siji e Simón Pedro.
14 Ra xi'ts'i ja rgui salvague, 'ñe texe yo cãrã in nzungue", eñe c'e anxe va xipji c'e bëzo.
15 'Ma ró zopjügö c'o mi cãrã c'e ngumü, 'nango ẽjẽ c'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi o ẽ bübü cja o̱ mü'büji, ja c'o nzi va ẽjẽ cja ín mü'bügöji 'ma ot'ü 'ma mi cãrãgöji va.
16 Ró mbeñe c'ua c'e jña c'ü vi mama e Jesús c'ín Jmugöji. O mama: "E Juan mi jichi yo nte co ndeje. Pero ra zädä 'ma ra ẽjẽ o̱ Espíritu Mizhocjimi ra ẽ bübü cja in mü'büji", eñe e Jesucristo.
17 O sido o ña e Pedro o mama:

—Mizhocjimi o unüji o̱ Espíritu anguezeji 'ma o 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo c'ín Jmugöji, ja c'o nzi va dyacöji 'ma ró ench'e ín mü'bügöji c'ü. ¿Cjó nguetscö c'ü dya ro ätägö Mizhocjimi c'ü dya ro cjogü cja o̱ ngumü c'e bëzo?, eñe e Pedro.

18 C'o nte c'o vi huënch'i e Pedro, 'ma mü o dyärä c'o mi mama, go juemeji. Cjanu o mamaji:

—Me na jo Mizhocjimi. Xo unü c'o dya menzumü a Israel ra dyäräji o̱ jña. Nguec'ua 'ma ra jyëziji c'o na s'o ra nzhogü o̱ mü'büji, ra bübütjoji co Mizhocjimi.

La iglesia de Antioquía

19 'Ma mü o pjat'üji o ndojo e Esteban, o mbürü o tsjapüji o sufre c'o mi creo e Jesucristo. Nguec'ua o c'ueñeji o möji cja c'o 'ñaja jñiñi. Bübü c'o o ma hasta cja c'e país a Fenicia, 'ñe c'e país a Chipre, 'ñe c'e jñiñi a Antioquía. Mi xipjiji o̱ jña e Jesucristo c'o nu menzumüji c'o mi cãrã nu. Pero c'o dya mi menzumü a Israel, dya mi xipjiji c'o.

20 Mi cãrã a Antioquía c'o vi 'ñeje a Chipre 'ñe a Cirene. 'Ma mü o säji nu, o mbürü o zopjüji c'o mi ña griego c'o dya mi menzumü a Israel, o xipjiji o̱ jña e Jesucristo c'ín Jmugöji.

21 Mizhocjimi o mbös'ü anguezeji o zopjüji na jo c'o nte. Nguec'ua c'o dya mi menzumü a Israel, na puncjü c'o o jyëzi c'o mi creoji, o 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo c'ín Jmugöji.

22 C'o cjuarma c'o mi cãrã a Jerusalén, o mbãrãji c'ü vi creo c'o dya mi menzumü a Israel. Nguec'ua o ndäji e Bernabé o ma a Antioquía.

23 'Ma mü o zät'ä, me go mäjä. Na ngue o unü ngüenda Mizhocjimi vi intsjimi na puncjü c'o nte. Nuc'ua cjanu o xipjiji sido ro 'ñejmeji co texe o̱ mü'büji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.

24 Ma jonte e Bernabé. Mi cja ja c'o nzi ma 'ñünbü o̱ mü'bü o̱ Espíritu Mizhocjimi. Y mi creo e Jesucristo co texe o̱ mü'bü. Nguec'ua 'ma mü o zopjü c'o nte, na puncjü c'o o 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji.

25 Nuc'ua e Bernabé o mbedye a Antioquía cjanu o ma c'ua a Tarso o ma jyodü e Saulo.

26 'Ma o chöt'ü, o siji a Antioquía. O mezhevi 'na cjë nu, mi zopjüvi c'o cjuarma y mi jíchivi o̱ 'ñiji e Cristo na puncjü o nte. Je ngue a Antioquía c'ü o mbürü o xiji cristiano c'o mi ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo.

27 'Ma mi bübü a Antioquía e Bernabé 'ñe e Saulo, o ẽjẽ ja nzi c'o mi profeta c'o vi 'ñeje a Jerusalén.

28 'Na c'o profeta mi chjũ e Agabo. O Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü. Nguec'ua o böbü nu ja mi jmurü c'o cjuarma, o mama c'ü ro ẽjẽ 'na tjijmi ro sufreji texe cja c'o país. O zädä c'e jña 'ma mi manda e Claudio.

29 Nguec'ua c'o cjuarma c'o mi cãrã a Antioquía o ñaji o mamaji c'ü ro mbenpeji o merio c'o cjuarma c'o mi cãrã a Judea. C'ü ro sö nzi 'naja, ro mbös'üji c'o.

30 Nuc'ua 'ma o jmutüji c'o merio, cjanu o ndäji c'ua e Bernabé 'ñe e Saulo o jñünüvi c'o merio o ma zopcüvi c'o mi pastor cja c'o cjuarma a Judea.

12

Muerte de Jacobo y encarcelamiento de Pedro

1 C'o pa c'o, mi rey e Herodes. O manda o ma zürüji ja nzi c'o mi ma't'ü e Jesucristo, o tsjapü o sufreji.

2 O manda o mbö't'üji co tjëdyi e Jacobo c'ü mi ngue o̱ cjuarma e Juan.
3 Nguec'ua me co mäjä c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi creo e Jesucristo. O unü ngüenda e Herodes c'ü me mi mäji; nguec'ua xo manda o ma zürüji e Pedro. Mi ngue c'o pa 'ma mi siji o tjõmëch'i c'o dya mi bäns'ä.
4 'Ma o zürüji e Pedro, o manda e Herodes o pant'aji a pjörü. O manda c'ua dieciseis o tropa ro mbörüji e Pedro; ro pëpji nziyo tropa, cja rrũ cambiaji c'ua. O nguijñi e Herodes, 'ma ro nguarü c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua, ro jñünpü ngüenda e Pedro cja jmi c'o nte, cja rrũ manda ro mbö't'üji.
5 Nguec'ua mi pjörüji na jo e Pedro. Pero c'o cjuarma c'o mi cãrã a Jerusalén sido mi ötü Mizhocjimi co texe o̱ mü'büji, c'ü ro mbös'ü na puncjü e Pedro.

Dios libra de la cárcel a Pedro

6 'Na nu xõmü 'ma ma bübü e Pedro a pjörü, mi 'nün't'ü o cadena nzi 'na o̱ dyë. Y cada lado mi bübü 'na tropa c'ü xo mi tjün't'ü o̱ dyë c'o cadena. Ma ĩjĩ e Pedro. Xo mi bübü yeje tropa c'o mi pjörü cja o̱ ngoxtji c'e pjörü. C'ü na jyas'ü, e Herodes ro jñünpü ngüenda e Pedro cja jmi c'o nte.
7 C'e xõmü 'nango jñetse 'na o̱ anxe Mizhocjimi. Y me go jya's'ü cja c'e cuarto. C'e anxe o 'ñünmbü o̱ ximatjü e Pedro ngue c'ua o zö. Nuc'ua c'e anxe cjanu o xipji:
—Ixtí ñanga, embeji e Pedro.
Nuc'ua c'o cadena c'o mi 'nün't'ü o̱ dyë, o ndögü c'ua.
8 Nuc'ua c'e anxe cjanu o xipji e Pedro:
—Nzünt'ü in mbünt'ü, chin'ch'i in mbäcua.
O tsja c'ua e Pedro ja c'o nzi va mama c'e anxe. Nuc'ua c'e anxe cjanu o xipji:
—Chëjë in bitu cja rrĩ 'ñeje. Rá ot'ügö, rí bëpjague.
9 O mbedye c'ua e Pedro mi bëpja cja c'e anxe. Dya mi pãrã cjo ix na cjuana mi pedye cja c'e pjörü. Mi sö nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ĩjĩ.
10 O cjogüvi yeje ngoxtji nu ja xo mi pjörü o tropa. Cjanu o zät'ävi cja c'e ngoxtji de t'ëzi c'ü mi mbedyeji a tji. C'e ngoxtji o xogütsjë c'ua. O mbedyevi c'ua o caminaovi 'na calle. 'Nango ojtjo c'ua c'e anxe, ya mi 'natsjë e Pedro.
11 Nuc'ua cjanu o mbãrã c'ua e Pedro c'ü na cjuana vi mbedye cja c'e pjörü. Cjanu o mama c'ua:
—Nudya, rí pärägö Mizhocjimi o ndäjä c'ü o̱ anxe o ẽ 'ñevgue libre. Nguec'ua dya ro tsjacügö e Herodes ja c'o nzi ga ne c'o ín menzumügö c'o dya creo, eñe.
12 'Ma mü o mbãrã e Pedro c'ü na cjuana vi mbedye libre, cjanu o ma c'ua cja o̱ ngumü e María c'ü nu nana e Juan c'ü xo mi chjũ Marcos. Nujnu, mi jmurü na puncjü o cjuarma mi ötüji Mizhocjimi.
13 'Ma mü o zät'ä e Pedro cja c'e ngumü, o toca cja c'e ngoxtji. O mbedye c'ua 'na xunt'i cja c'e patio o ma dyärä cjó mi ngue. C'e xunt'i mi chjũ e Rode.
14 C'e xunt'i o mbätpã o̱ jña e Pedro 'ma mü o zenguate, pero dya xopcü c'e ngoxtji. Na ngue me go mäjä. Cjanu o cjuan'di o cjogü a mbo, o ma xipji c'o ma cã nu:
—E Pedro böbü cja ngoxtji, embeji c'o.
15 O ndünrü c'ua anguezeji o mamaji:
—Nu'tsc'e i̱ṉ locague, eñeji.
O mama c'ua c'e xunt'i:
—Iyö. Na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji, embeji c'o.
Anguezeji cjanu o mamaji:
—Iyö, dya ngue. Pe ngueje c'e anxe c'ü pjörü c'ü, eñeji.

16 E Pedro sido mi toca cja c'e ngoxtji. Nuc'ua c'o ma cã a mbo, cjanu o ma xopcüji c'e ngoxtji. 'Ma mü o jñandaji c'ü mi ngue e Pedro, me go nguijñiji c'ua o mamaji:

—Pãrã, ¿ja va mbedye a pjörü nu?

17 Nuc'ua e Pedro cjanu o tsja c'ua o seña co o̱ dyë ro ngo't'ü o̱ neji. Cjanu o xipjiji ja va 'ñeme libre Mizhocjimi angueze. Xo xipjiji:

—Nujyo, rí xipjigueji e Jacobo 'ñe c'o 'ñaja cjuarma, eñe.

Cjanu o mbedye c'ua, o ma c'ü 'na lugar.

18 C'ü na jyas'ü, me mi sũ c'o tropa me mi pötü ma mamaji c'ü dya mi pãrãji ja vi ma e Pedro.

19 Nuc'ua e Herodes o ndäjä c'o o ma jyodü e Pedro, pero dya chöt'üji. Nguec'ua o tsjapü t'önü c'o tropa c'o mi pjörü e Pedro, cjanu o manda o mbö't'üji c'o. Cjanu o mbedye a Judea o ma a Cesarea o ma mimi nu.

La muerte de Herodes

20 E Herodes me mi ünbü c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón. Nguec'ua anguezeji mi jodüji ja rvá jo'tp'üji c'ü. Na ngue c'o mi siji, mi tõmüji cja c'e país nu ja mi manda e Herodes. Mi bübü 'na bëzo c'ü mi pjëzhi na nojo cja o̱ palacio e Herodes. Nuc'ü, mi chjũ e Blasto. C'o mi cãrã a Tiro 'ñe a Sidón o möji cja e Blasto o ma ngõ't'üji o merio o xipjiji:

—Pjöxcüjme rá jo'tp'ügöjme ne rey Herodes, embeji.

Nguec'ua e Blasto cjanu o ma cja e Herodes o ma xipji c'ü mi ne c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón ro ñaji e Herodes.

21 Nuc'ua e Herodes o mbä's'ä 'na pa, c'ü ro ñaji c'o mi menzumü a Tiro 'ñe a Sidón. 'Ma mü o zädä c'e pa, e Herodes o jye'e c'o me na zö, na ngue mi rey. Cjanu o ndägä cja c'ü o̱ silla c'ü xiji trono. Cjanu o zopjü c'o nte.

22 Nuc'ua c'o nte chaque o mapjüji c'ua na jens'e o mamaji:

—Nu na ña'a, dya nte nu, Mizhocjimi nu, eñeji.

23 E Herodes o jyëzi c'o nte o ma't'üji angueze. Dya mama:

—Dya rí matcügöji; nguextjo Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e rí ma't'üji, ro 'ñeñe.

Nguec'ua o ẽjẽ 'naja o̱ anxe Mizhocjimi o ẽ tsjapü o zö'dyë e Herodes, o ngã'ã o dyoxü a mbeme. C'o dyoxü o zapü a mbo o̱ pjeme; dya mezhe o ndũ.

24 Xe na puncjü o nte c'o o dyärä o̱ jña Mizhocjimi o 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo.

25 E Bernabé 'ñe e Saulo, 'ma o ma unüvi c'o merio c'o cjuarma a Judea, cjanu o mbedyevi a Jerusalén o nzhogü o mëvi a Antioquía mi sivi e Juan c'ü xo mi chjũ Marcos.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

1 C'o cjuarma c'o mi cãrã a Antioquía, mi bübü c'o mi profeta 'ñe c'o mi xöpüte mi jizhiji o̱ jña Mizhocjimi. Mi ngue e Bernabé, 'ñe e Simón c'ü mi xiji Negro, 'ñe e Lucio c'ü mi menzumü a Cirene, 'ñe e Manaén c'ü junto va tevi e Herodes c'ü mi manda a Galilea, 'ñe e Saulo.

2 'Na nu pa, mi ma't'üji Mizhocjimi y mi mbempjeji. Nuc'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi o ña c'ua o xipjiji:

—Ya ró juajnügö e Bernabé 'ñe e Saulo ra mbëpquivi. Ixtí chägueji ra ma tsjavi c'e bëpji, embeji c'o.

3 Nuc'ua 'ma mü o nguarü o ma't'üji Mizhocjimi 'ñe o mbempjeji, cjanu o 'ñe's'eji o̲ dyëji e Bernabé 'ñe e Saulo. Cjanu o ndäji ro mëvi cja c'o 'ñaja jñiñi ro ma mbëpivi Mizhocjimi.

Los apóstoles predican en Chipre

4 Ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü o ndäjä e Bernabé 'ñe e Saulo. Nuc'ua anguezevi cjanu o zidyivi e Marcos o möji c'ua a Seleucia. Nuc'ua o mbedyeji nu, o möji c'ua cja 'na barco o zät'äji cja c'e isla c'ü ni chjü a Chipre c'ü bübü a nde cja c'e ndeje.

5 O zät'äji a Salamina c'ü tsja a Chipre. Nuc'ua cjanu o möji c'ua cja c'o nintsjimi c'o bübü a Chipre nu ja ma't'ü Mizhocjimi c'o menzumü a Israel. E Bernabé 'ñe e Saulo o zopjüvi c'o mi jmurü nu, o xipjiji o̲ jña Mizhocjimi. Mi dyoji e Marcos ngue c'ua ro mbös'ü anguezevi.

6-8 Cja c'e isla a Chipre, mi gobernador e Sergio Paulo. Nuc'ü, mi pë's'i na puncjú o̲ pjeñe. Mi dyojui e Sergio Paulo 'na bëzo c'ü mi menzumü a Israel c'ü mi cëro. Nuc'ü, mi chjü e Barjesús. Xo mi xiji e Elimas. Nuc'ü, mi cjapü mi ña o̲ jña Mizhocjimi, pero dya ma cjuana. E Bernabé 'ñe e Saulo 'ñe e Marcos o zät'äji texe cja c'o jñiñi cja c'e isla a Chipre. 'Ma mü o zät'äji cja c'e jñiñi a Pafos, nuc'ua e Sergio Paulo o zojnü c'ua anguezeji. Na ngue me mi ne ro dyärä o̲ jña Mizhocjimi. 'Ma mü o ña e Bernabé 'ñe e Saulo, dya go ne e Elimas. Me mi jodü ja rvá ts'a's'ü, ngue c'ua c'e gobernador dya ro creo o̲ jña Mizhocjimi c'o mi mama e Bernabé 'ñe e Saulo.

9 Nuc'ua o̲ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̲ mü'bü e Saulo c'ü xo ni chjü e Pablo, me go jñanda e Elimas.

10 Cjanu o xipji:

—Nu'tsc'e i̲n̲ cjapü i̲n̲ jíchi yo nte, pero me na s'o c'o i̲n̲ cjague. I̲n̲ onpügue yo nte i̲n̲ xipjiji c'o dya cjuana. O̲ t'its'ü e Satanás c'ü dya jo, i̲n̲ cjague o̲ bëpji c'ü. I̲n̲ nugue na ü texe c'o na jo. Me na jo o̲ 'ñiji Mizhocjimi, pero nan'ño gui jíchigue yo nte i̲n̲ xipjiji c'o dya cjuana.

11 Dyärä. Ra castigaots'ügue dya Mizhocjimi ra tsja'c'ü rí ndëzhögue. Ra mezhe ja nzi o pa, dya rí jñanda o̲ jya's'ü e jyarü, eñe e Pablo.

Nuc'ua o bëxõmü o̲ ndö e Elimas, dya cja mi janda. Nguec'ua mi örü cjó ro pënchp'i o̲ dyë ro ngüjnü.

12 'Ma mü o jñanda c'e gobernador ja va ndëzhö e Elimas, me go nguijñi c'ua:

—Nunca rí janda a cjanu. Me na zëzhi o̲ jña Mizhocjimi, eñe.

Nguec'ua o 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

13 Nuc'ua e Pablo 'ñe c'o mi dyoji, cjanu o ndes'eji c'ua cja 'na barco o mbedyeji a Pafos o möji c'ua a Perge c'ü tsja cja c'e estado de Panfilia. 'Ma mü o zät'äji nu, nuc'ua e Juan Marcos o jyanbüji co anguezevi, o nzhogü o ma c'ua a Jerusalén.

14 Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o mbedyevi a Perge o mëvi c'ua a Antioquía c'ü bëxtjo cja c'e estado de Pisidia. Nuc'ua c'e pa 'ma mi söya c'o mi menzumü a Israel, o mëvi cja c'e nintsjimi, cjanu o mimivi c'ua.

15 Cjanu o böbü c'ua 'na c'ü o xörü o̲ jña Mizhocjimi. O xörü 'na pasaje cja c'o ley c'o o dyopjü e Moisés, 'ñe 'na pasaje c'ü o dyopjü c'o profeta. Nuc'ua c'o mi manda cja c'e nintsjimi, cjanu o mandaji 'naja c'ü o ma xipji e Pablo 'ñe e Bernabé:

—Mi cjuarmats'ügövi, 'ma i̲n̲ jünguevi 'na jña, xitscöjme, embeji c'o.

16 Cjanu o böbü c'ua e Pablo o tsja o seña co o̱ dyë c'ü dya cjó ro ña. Cjanu o mama:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Israel, 'ñetsc'eji dya i̱n menzumüji a Israel pero i̱n sũji Mizhocjimi, dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji.

17 Mizhocjimi o juajnü c'o ín mboxatitaji nutscöji rí menzumüji a Israel, o tsjapüji o̱ nte. 'Ma mi cãrã anguezeji a ma a Egipto, Mizhocjimi o intsjimi anguezeji, nguec'ua va ngãrãji na puncjü. Nuc'ua o pjongüji libre cjanu o möji c'ua, na ngue me na zëzhi angueze.

18 O mezhe c'ua cuarenta cjë mi pjörü Mizhocjimi anguezeji 'ma mi nzhodüji cja c'e majyadü. Zö mi cjaji c'o na s'o, pero Mizhocjimi mi pësp'iji paciencia anguezeji.

19 Mizhocjimi o chjotü c'o siete raza c'o mi cãrã a Canaán. Cjanu o unü a Canaán c'o ín mboxatitagöji o tsjapü o̱ cjaji.

20 O mezhe cuatro ciento cincuenta cjë va 'ñeme Mizhocjimi c'o mi cja juesi cja c'o nte, hasta e Samuel c'ü mi bëpja juesi, c'ü xo mi profeta.

21 O mezhe c'ua, c'o ín mboxatitaji o dyötüji Mizhocjimi ro 'ñeme 'naja anguezeji c'ü ro tsja rey. O 'ñeme c'ua e Saúl c'ü mi t'i cja e Cis, 'ñe mi mboxbëche cja e Benjamín. O mezhe cuarenta cjë c'ü mi rey, mi manda cja c'o ín mboxatitaji.

22 Nuc'ua Mizhocjimi dya cja jyëzi xe ro manda e Saúl; o 'ñeme c'ua e David o tsja rey. O mama Mizhocjimi: "E David c'ü nu t'i e Isaí, me rí mäpägö c'ü; rí janda ätcägö c'ü. Ra tsja ja c'o nzi rgá negö", eñe Mizhocjimi.

23 O mama Mizhocjimi c'ü ro 'ñeme 'na c'o o̱ mboxbëche e David ro 'ñe 'ñevguegöji libre nutscöji rí menzumüji a Israel. Ya tsja Mizhocjimi ja c'o nzi va mama, o ndäjä 'naja c'ü o ẽ 'ñevgueji libre cja c'o na s'o c'o rí cjaji. Nuc'ü, ngueje e Jesús.

24 Ante c'ü ro zopjü e Jesús c'o nte, e Juan ya mi pëpi Mizhocjimi. Mi zopjü c'o ín menzumügöji mi xipjiji ro jyëziji c'o na s'o, ro nzhogü o̱ mü'büji cja Mizhocjimi.

25 E Juan, 'ma ya mi ngue ro nguarü c'ü mi pëpi Mizhocjimi, o xipji c'ua c'o nte: "I̱n pëzhgueji nguetscö c'ü o mama Mizhocjimi ra ẽ 'ñempc'eji libre, pero dya nguetscö; ngue c'ü cja va ẽjẽ. Bübü o mbëpji c'o xäpcä o̱ mbäcua c'ü nu lamu ga mbös'ü. Nutscö, dya pje pjëtscö rá pjösc'ö a cjanu c'ü cja va ẽjẽ. Na ngue angueze me na nojo na puncjü; nutscö, dya pje ni muvizügö", eñe e Juan.

26 O sido o ña e Pablo o mama:

—Rí zo'c'öji nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Israel, o̱ mboxbëchezüji e Abraham. Xo rí zo'c'öji nu'tsc'eji dya i̱n menzumüji a Israel pero i̱n sũji Mizhocjimi. Mizhocjimi ne c'ü rí pãrãgueji ja rgá sö rí salvagueji i̱n texeji.

27 'Ma mü o ẽjẽ e Jesús, c'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o pje mi pjëzhi, dya mi pãrãji cjo vi 'ñeje cja Mizhocjimi. Ni xo ri ngue c'o 'ñaja nte a Jerusalén dya xo mi pãrãji. Dya unüji ngüenda cjo ya vi zädä o̱ jña Mizhocjimi c'o vi dyopjü c'o profeta, maco chjüma'ma xabaro mi xörüji o̱ jña Mizhocjimi. C'o profeta o mamaji c'ü mi jyodü ro ndũ e Jesús. Nguec'ua va zädä c'o vi dyopjü c'o profeta.

28 Zö dya chö'tp'üji c'ü vi tsja na s'o c'ü rví ndũ, pero o dyötüji e Pilato c'ü ro manda ro mbö't'üji c'ü.

29 Nguec'ua va zädä texe c'o mi t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi ja rvá tsjapüji e Jesús. Nuc'ua, bübü c'o o ma ts'üpcü o̱ cuerpo cja c'e ngronsi, cjanu o ma ngöt'üji cja 'na cueva.
30 Zö ya vi ndũ e Jesús, pero Mizhocjimi o tsjapü o te'e o bübütjo na yeje.
31 O mezhe c'ua ja nzi c'ü o jñetse e Jesús, o jñanda na puncjü o nte c'ü ya vi te. C'o o jñanda, ngue c'o mi nzhodüji e Jesús ante c'ü ro mbö't'üji. Mi nzhodüji ndeze 'ma o mbürü o zopjü c'o nte a Galilea, hasta o zät'ä a Jerusalén. Nguec'ua zopjüji yo nte, xipjiji o te e Jesús.
32-33 'Rí xi'tsc'öbe c'ü rgui mäcjeji. Nu c'e jña c'ü o xipji Mizhocjimi c'o ín mboxatitagöji, ya zädä yo cjë yo rí cãrãgöji nutscöji o̱ mboxbëchezüji c'o. O tsjapü o te e Jesús ja c'o nzi ga t'opjü cja Salmo dos. Je mama a cjava c'e Salmo: “Ixi ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö. Ne pa dya, ró jizhi que nu'tsc'e ín Ch'itsc'ö”, eñe Mizhocjimi.
34 Mizhocjimi xo mama: “Rá intsjimits'ü ja c'o nzi rvá xipjigö e David.” C'ü vi mama a cjanu Mizhocjimi, ngue c'ü ro tsjapü ro te e Jesús, c'ü dya ro dya'a o̱ cuerpo.
35 Nguec'ua mama a cjava c'ü 'na Salmo: “Rí pãrãgö c'ü dya rí jyëzi ra dya'a ín cuerpogö. Na ngue i̱ juancügö”, eñe.
36 E David o tsja rey cja c'o o̱ menzumüji c'o mi ngue ín mboxatitagöji; o tsja ja c'o nzi va mama Mizhocjimi. Pero 'ma o ndũ, o dyögüji a lado nu ja ya vi dyögüji c'o ín mboxatitaji. Cjanu o dya'a o̱ cuerpo.
37 Pero 'ma mü o ndũ e Jesús, Mizhocjimi o tsjapü o te, dya go dya'a o̱ cuerpo.
38 Nguec'ua rí xi'tsc'öji nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, ngueje e Jesús c'ü ra perdonaots'üji in nzhubüji c'o i̱n tũji.
39 C'o o̱ ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, dya ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o. Pero 'ma rí 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, ra 'ñempc'eji libre texe cja c'o na s'o.
40 Pjötpüji na puncjü ngüenda. Na ngue 'ma dya rí 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, ra zädä 'ma rí sufregueji ja c'o nzi va dyopjü c'o profeta. Je dyopjüji a cjava:
41 Nu'tsc'eji i̱n cjacüji burla. Pero jñant'maji, rá cjagö c'o me na nojo, c'ü dya rí
creoji zö cjó ra xi'ts'iji.
Y rí mangueji: “¿Ja rgá sö ra zädä yo?”
Pero rí chũji, eñe Mizhocjimi.
42 Nuc'ua e Pablo 'ñe c'o mi dyoji, cjanu o mbedyeji c'ua cja c 'e nintsjimi. C'o nte me go mamaji c'ua:
—Tsjacüjme favor rí 'ñejui ra chjün, rí ẽ yepe rí xitscöjme yo i̱ xitsijme dya.
43 'Ma mü o nguarü c'e culto, na puncjü c'o mi menzumü a Israel c'o o ndeñe co e Pablo 'ñe e Bernabé. Xo 'ñe c'o dya mi menzumü a Israel pero mi ma't'üji Mizhocjimi, anguezeji xo na puncjü c'o o ndeñe co e Pablo 'ñe e Bernabé. Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o zopjüvi c'ua anguezeji o xipjiji:
—Nu'tsc'eji rí sido rí dyätpäji o̱ jña e Jesucristo. Ngueje c'ü o ndäjä Mizhocjimi o ẽ mböxcüji.
44 Nuc'ua c'ü na ye nu xabaro, o ẽ c'ua texe c'o mi cãrã c'e jñiñi o ẽ dyäräji o̱ jña Mizhocjimi.
45 C'o mi menzumü a Israel, 'ma mü o jñandaji xo vi jmurü na puncjü o nte c'o dya mi menzumü a Israel, o sjëyaji c'ua na puncjü. O zadüji e Pablo o mamaji c'ü dya ma cjuana c'ü mi mama.

46 Dya zũ e Pablo 'ñe e Bernabé, o mamavi:
—Nu'tsc'eji rí menzumügöji a Israel, ngue'tsc'eji ot'ü ró xi'tsc'öbe o̲ jña Mizhocjimi. Pero dya i̲ ñeji. Nguec'ua, zö Mizhocjimi ne ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o, pero dya sö. Na ngue dya i̲n creoji c'ü xi'ts'iji. Nguec'ua dya cja rá zo'c'öbe; rá zopjübe c'o dya ngue ín menzumügöji.
47 Ngue c'ü o xitsibe Mizhocjimi. O mama a cjava:
Ró juan'c'ü rí zopjü yo nte yo dya menzumü a Israel yo cãrã texe cja ne xoñijõmü,
ngue c'ua ra salvaji ra bübü ín jya's'ügö cja o̲ mü'büji, eñe Mizhocjimi.
A cjanu va mama e Pablo.
48 C'o dya mi menzumü a Israel, 'ma mü o dyäräji c'o jña c'o o mama e Pablo, me go mäji o mamaji c'ü me na jo o jña Mizhocjimi. Bübü c'o o 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesús. Nguec'ua o bübütjoji co Mizhocjimi. Nuc'o, ngue c'o ya vi juajnü Mizhocjimi.
49 Nuc'ua o̲ jña e Jesucristo c'ín Jmugöji, o mamaji texe c'o jñiñi cja c'e estado.
50 Nuc'ua c'o mi menzumü a Israel, o dyü't'üji c'o ndixũ c'o pje mi pjëzhi cja c'e jñiñi c'o mi ma't'ü Mizhocjimi. Xo dyü't'üji c'o bëzo c'o pje mi pjëzhi. Nguec'ua o nuji na ü e Pablo 'ñe e Bernabé, cjanu o pjongüji nu.
51 Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé 'ma mü o mbedyevi nu, cjanu o jyä'bävi c'ua o jõmü c'o mi jäs'ä cja o̲ mbäcuavi, ngue c'ua ro mbãrã c'o mi menzumü nu, c'ü ví tsjaji c'o na s'o, dya recibidoji anguezevi. Cjanu o mëvi cja c'e jñiñi a Iconio.
52 C'o mi cãrã a Antioquía c'o vi 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, zö mi nuji na ü c'o, pero o̲ Espíritu Mizhocjimi me go 'ñünbü o̲ mü'büji o tsjapüji me go mäji.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

1 'Ma mi bübüvi e Pablo 'ñe e Bernabé a Iconio, o mëvi cja c'e nintsjimi nu ja mi pa c'o mi menzumü a Israel. O zopjüvi c'o nte ja c'o nzi ma zopjüvi cja c'o 'ñaja jñiñi. Nuc'ua na puncjü c'o o 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo. C'o o creo, mi cãrã c'o mi menzumü a Israel; xo mi cãrã c'o dya mi menzumü a Israel.
2 C'o mi menzumü a Israel c'o dya go ne go creo, o dyü't'üji c'o dya mi menzumü a Israel. Nguec'ua va nguijñiji c'o na s'o, o nuji c'ua na ü e Pablo 'ñe e Bernabé.
3 E Pablo 'ñe e Bernabé o mezhe va mimivi a Iconio. Mi zopjüvi c'o nte, dya mi sũvi. Mi xipjiji:
—Me s'iyats'üji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, mi eñevi.
Nguec'ua c'ü ín Jmugöji o unüvi poder o tsjavi c'o na nojo c'o nunca mi janda c'o nte. Nguec'ua va mbãrãji c'ü na cjuana c'o mi mama e Pablo 'ñe e Bernabé.
4 C'o mi cãrã a Iconio, dya mi 'natjo o̲ pjeñe ma nguijñiji. Mi cãrã c'o mi teñe c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi ätpä o̲ jña e Jesucristo; mi cãrã c'o mi teñe c'o apóstole c'o mi ngue e Pablo 'ñe e Bernabé.
5 Nuc'ua c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi ätä c'o apóstole, cjanu o ma ñaji c'ua c'o pje mi pjëzhi cja c'e jñiñi. Xo ñaji c'o 'ñaja nte c'o dya mi menzumü a Israel. O mamaji c'ü ro tsjapüji burla c'o apóstole, cja rrü pjat'üji o ndojo.
6-7 Pero e Pablo 'ñe e Bernabé o mbãrãvi. Nguec'ua o c'ueñe o mëvi c'ua a Listra 'ñe a Derbe c'o tsja cja c'e estado de Licaonia. Nujnu, o zopjüvi c'o nte o xipjiji ja rvá sö e Jesús ro 'ñeme libre anguezeji cja c'o na s'o. Xo zopjüji c'o nte cja c'o 'ñaja jñiñi c'o bëxtjo mi chäji.

Apedrean a Pablo en Listra

8 A Listra mi bübü 'na bëzo c'ü dya mi sö ro nzhodü, mi junrü a jõmü. Je ma
cjanu ndeze 'ma o jmus'ü.
9 Nuc'ü, o dyärä mi ña e Pablo 'ma mi zopjü c'o nte. E Pablo o jñanda na jo
c'e bëzo, o mbãrã c'ü mi junt'ü o mü'bü c'e bëzo c'ü ro sö Mizhocjimi ro jocü.
10 Nguec'ua o ña c'ua na jens'e e Pablo o xipji c'e bëzo:
—Böbü dya, rí böbü derecho, eñe.
O böbü na zëzhi, cjanu o nzhodü c'ua.
11 Na puncjü o nte c'o o jñanda e Pablo ja va jocü c'e bëzo. O mapjüji c'ua na
jens'e o ñaji c'e jña Licaonia o mamaji:
—Nujyo, ngue yo ín ts'itagöji yo rí ma't'üji. O mbëzhi o nte nza cjazgöji. O
ẽjui nu ja rí cãrãgöji o ẽ nugüji, eñeji.
12 Cjanu o jñusp'üji c'ua ts'ita Júpiter e Bernabé. E Pablo, o jñusp'üji ts'ita
Mercurio, na ngue mi ngue e Pablo c'ü mi zopjü c'o nte.
13 A tji cja o ngoxtji c'e jñiñi nu ja mi cjogüji, mi järä 'na templo nu ja mi
ma't'üji e Júpiter. Nuc'ua c'ü mi mböcjimi cja c'e templo o siji o toro cja o ngoxtji
c'e jñiñi. C'o toro ya vi ndepeji o ndäjnä. C'e mböcjimi 'ñe c'o nte mi ne ro
mbö't'üji c'o toro, cja rrũ mbäsp'äji e Pablo 'ñe e Bernabé c'ü rví ma't'üji.
14 E Pablo 'ñe e Bernabé 'ma mü o mbãrãvi c'ü mi ne ro tsja c'o nte, o
cjuan'divi o cjogüvi a nde nu ja mi cãrã c'o nte. O ts'üdü o bituvi, o mapjüvi
c'ua na jens'e o mamavi:
15 —Nu'tsc'eji in bëzoji, ¿jenga in ne rí pötcübe o toro? Maco rí ntetjogöbe nza
cjatsc'eji. C'ü rvá ẽcjöbe, rá xi'tsc'öbe ja rgá sö ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o.
Ni jyodü rí jyëziji yo ts'ita. Dya cja rí creoji, na ngue dya sö ra mböxc'üji. Rí
'ñench'e in mü'büji Mizhocjimi c'ü bübü para siempre, c'ü o dyät'ä e jens'e 'ñe
ne xoñijõmü, 'ñe texe yo bübü a jens'e 'ñe yo bübü cja ne xoñijõmü. Xo dyät'ä
yo ndeje 'ñe texe c'o cã'ã nu.
16 Mi jinguã Mizhocjimi o jyëzi texe c'o nte mi cjaji ja c'o nzi ma netsjëji.
17 Pero Mizhocjimi mi unü c'o mi jyodü c'o nte; xo 'ñetscöji dacöji c'o pje ni
jyodüzüji. Va penqueji o dyebe; dacüji o ts'itjõ. Nguec'ua me rí mäcjöji, bübü
c'ü rá sigöji. A cjanu, ngue c'ü rga pãrãgöji bübü Mizhocjimi, eñe e Pablo 'ñe e
Bernabé.
18 Zö mi mamavi a cjanu, pero c'o nte siempre mi ne ro mbö'tp'üji o toro
anguezevi. Pero o sido o xipjivi c'ü dya ro tsjaji a cjanu.
19 Cjanu o säjä c'ua a Listra ja nzi o nte c'o mi menzumü a Israel, vi 'ñeji a
Antioquía 'ñe a Iconio. O dyü't'üji c'ua c'o mi cãrã a Listra o pjat'üji o ndojo e
Pablo. Cjanu o ngüt'üji c'ua va pjongüji a tji cja c'e jñiñi. Mi pëzhiji ya vi ndũ.
20 Nuc'ua cjanu o ẽ c'ua c'o cja vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, o ẽ böbüji nu
ja mi 'mana e Pablo. Nuc'ua e Pablo cjanu o nanga c'ua, o cjogü na yeje cja
c'e jñiñi. C'ü na ye nu pa, o mbedyevi nu e Bernabé o mëvi a Derbe.
21 A Derbe o zopjüvi c'o nte o xipjiji o jña Mizhocjimi. Na puncjü c'o o
'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Nuc'ua cjanu o nzhogü o mëvi a Listra 'ñe a
Iconio 'ñe a Antioquía.
22 O zopjüvi c'o mi creo e Jesucristo, o xipjiji:
—Nu'tsc'eji sido rí 'ñejmeji e Jesucristo. Dya pje rí tsjijñiji 'ma pje c'o cja'c'üji.
Na ngue 'ma cjó c'o unü o mü'bü Mizhocjimi ra dyätä, nuji na ü 'ma c'o, y pje
c'o cjapüji, embeji c'o.
Nguec'ua o zëzhiji, dya zũji.

23 Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé cjanu o juajnüvi c'ua c'o ro tsja pastor nzi
'naja jñiñi. C'o cjuarma c'o mi cãrã nu, 'ñe c'o apóstole o mbempjeji. Nuc'ua
c'o apóstole o dyötüvi Mizhocjimi ro mbös'ü c'o pastor 'ñe c 'o 'ñaja cjuarma,
na ngue vi creoji. Cjanu o mbedyevi o mëvi c'ua.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

24 O huench'evi c'ua cja c'e estado de Pisidia o zät'ävi a Perge c'ü tsja a
Panfilia.
25 'Ma mü o nguarü o zopjüvi c'o mi cãrã nu, cjanu o zöbüvi o mëvi a ma a
Atalia.
26 Nujnu, o ndes'evi cja 'na barco c'ü mi ma a Antioquía c'ü tsja a Siria. Je
mi mëvi nu, na ngue nujnu ngueje nu ja vi dyötü Mizhocjimi c'o cjuarma,
ro mbös'ü e Pablo 'ñe e Bernabé cja c'e bëpji. Je mi mëvi nu, na ngue ya vi
cjuatüvi c'e bëpji.
27 'Ma o zät'ävi a Antioquía, o zojnüvi c'ua c'o cjuarma. 'Ma mü o jmurüji,
nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o xipjiji ja va mbös'ü Mizhocjimi va zopjüvi c'o
nte. Xo xipjiji Mizhocjimi o 'ñünbü o̲ mü'bü c'o dya mi menzumü a Israel, xo
dyätpäji o̲ jña e Jesucristo.
28 O mezhe c'ua na puncjü o pa, mi cãrãji co c'o mi cãrã a Antioquía c'o mi
ench'e o̲ mü'bü e Jesucristo.

15

La reunión en Jerusalén

1 C'o pa c'o, xo säjä c'ua ja nzi o bëzo a Antioquía c'o vi 'ñeje a Judea. O zopjüji
c'o cjuarma o xipjiji:
—'Ma dya ra circuncidaots'üji ja c'o nzi va dyopjü e Moisés, dya ra sö rí
salvagueji, embeji c'o cjuarma c'o mi cãrã a Antioquía.
2 E Pablo 'ñe e Bernabé o mamavi c'ü dya ro sö ro circuncidaoji c'o mi
menzumü a Antioquía. Nguec'ua va zöji c'ua o jña c'o. Nguec'ua c'o cjuarma
a Antioquía o xipjiji e Pablo 'ñe e Bernabé ro mëvi a Jerusalén, 'ñe ja nzi
anguezeji, ro ma ñaji c'o apóstole 'ñe c'o pastor, ro dyönüji cjo mi jyodü ro
circuncidaoji c'o dya mi menzumü a Israel.
3 Cjanu o möji c'ua. Bübü o cjuarma c'o o ma zogüji. 'Ma o cjogüji a Fenicia
'ñe a Samaria, o zät'äji c'o jñiñi nu ja mi cãrã o cjuarma. O xipjiji c'ü ya vi
creo na puncjü o nte c'o dya mi menzumü a Israel. Nguec'ua me co mäjä c'o
cjuarma.
4 'Ma mü o zät'äji a Jerusalén, c'o apóstole 'ñe c'o pastor 'ñe c'o 'ñaja cjuarma o
recibidoji e Pablo 'ñe e Bernabe 'ñe c'o ma dyoji. Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé
cjanu o mamavi ja va mbös'ü Mizhocjimi o zopjüvi c'o dya mi menzumü a
Israel.
5 Mi bübü nu ja nzi o fariseo c'o vi creo e Jesucristo. O böbüji c'ua cjanu o
mamaji:
—Ni jyodü rá circuncidaogöji c'o dya menzumü a Israel c'o ätpä o̲ jña e
Jesucristo. Xo rá xipjiji ni jyodü ra dyätäji o̲ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e
Moisés, eñeji.
6 Nguec'ua o tsjaji 'na junta, o jmurü c'o apóstole 'ñe c'o pastor o ñaji ja rvá
xipjiji c'o dya mi menzumü a Israel.
7 Nuc'ua 'ma ya vi mezhe vi zöji o jña, o böbü e Pedro o xipjiji:

—Mi cjuarmats'ügöji, i̱n pãrãgueji ya mezhe ja nzi cjë, Mizhocjimi o juancügö nguetscö ot'ü ró zopjügö c'o dya menzumü a Israel ró xipjiji ja rvá 'ñemeji libre cja c'o na s'o. 'Ma o dyäräji c'o ró xipjiji, o creoji.

8 Ja c'o nzi va dyacöji Mizhocjimi o̱ Espíritu, je xo ga cjanu va unü yo dya menzumü a Israel c'o ya 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo. Na ngue Mizhocjimi pãtpã o̱ mü'bü texe yo nte.

9 Angueze dya juajnü cjó ra s'iya. O ndintspi o̱ mü'bü yo dya menzumü a Israel 'ma o 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo, ja c'o nzi va ndintsqui ín mü'bügöji.

10 Maco Mizhocjimi ya recibido yo dya menzumü a Israel, ¿jenga i̱n xipjiji ni jyodü ra dyätäji c'o ley? Dya rí tsjaji a cjanu; 'na ra ünnc'üji Mizhocjimi. C'o ín mboxatitagöji mi söji na jyü c'o ley, dya sö ro cumpleji c'o. Ni xo ri nguetscöji.

11 Rí pãrãgöji na s'ozgöji pero ra salvazügöji Mizhocjimi na ngue me s'iyazüji e Jesús c'ín Jmugöji. Je xo rga cjanu rgá salva yo dya menzumü a Israel, eñe e Pedro.

12 'Ma mü o nguarü o ña e Pedro, dya cjó cja ndünrü. Nuc'ua e Pablo 'ñe e Bernabé o zopjüvi c'o mi cãrã nu, o xipjiji ja va mbös'üvi Mizhocjimi va zopjüvi c'o dya mi menzumü a Israel. O mbös'ü o tsjavi c'o na nojo c'o nunca mi janda c'o nte.

13 'Ma mü o nguarü o ñavi, cjanu o ña c'ua e Jacobo o xipji c'o mi cãrã nu:

—Mi cjuarmats'ügöji, dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji.

14 Ya xitsiji e Simón Pedro c'ü ya mezhe Mizhocjimi xo juentse yo dya menzumü a Israel, xo tsjapü o̱ nte yo.

15 Nujyo, ngue yo o dyopjü c'o profeta c'ü ro zädä. C'o o dyopjüji je mama a cjava:

16 Yo nte, dya cja matcüji ja c'o nzi va matcüji cja c'e ngumü de xipjadü c'ü o
dyät'ä e David.

Nguec'ua 'ma ra zädä c'o pa, rá nzhogö rá cjapü yo nte ra matcüji na yeje.

17-18 Rá cjapü ín ntegö c'o 'ñaja nte, zö ja nde menzumüji.

Ra jyongüji ra mbãcãji, eñe Mizhocjimi.

Nujyo, o jítscöji ndeze mi jinguã yo.
Je ga cjanu va mama c'o profeta.

19 O sido o ña e Jacobo o mama:

—C'ü rí mangö, yo dya menzumü a Israel c'o ya ejme dya Mizhocjimi, dya ni jyodü rá xipjiji ra circuncidaoji ja c'o nzi ga mama c'o ley.

20 C'ü rá cjaji, rá penpeji 'na carta rá xipjiji c'ü dya ra zaji o̱ ts'ingue o animale c'o päsp'äji yo ts'ita. C'o bëzo, dya ra tsãji o ndixũ; c'o ndixũ, dya xo ra tsãji o bëzo. Xo 'ñe c'o dya be chjüntü. Xo rá xipjiji, dya ra zaji o̱ ts'ingue o animale c'o dya mbedye o̱ cji. Dya xo ra ziji o cji.

21 Rá xipjiji a cjanu. Na ngue ya mezhe jizhiji o̱ ley e Moisés texe cja c'o ciudad. 'Ma xabaro xörüji cja nintsjimi c'e ley, eñe e Jacobo.

22 Nuc'ua o nguejme conforme c'o apóstole 'ñe c'o pastor 'ñe c'o 'ñaja cjuarma. O juajnüji c'ua yeje cjuarma c'ü ro möji a Antioquía e Pablo 'ñe e Bernabé. Nuc'o, mi xo'ñivi cja c'o cjuarma. C'ü 'naja mi chjũ e Judas Barsabás; c'ü 'naja mi chjũ e Silas.

23 O dyopjüji 'na carta o jñu's'üji a cjava:

"Nutscöjme rí apóstolegöjme 'ñetscöjme rí pastorgöjme rí pen'c'öjme ne carta. Rí zenguats'üjme cjuarma, nu'tsc'eji dya i̱n menzumüji a Israel i̱n cãrãji a Antioquía 'ñe texe cja ne estado de Siria 'ñe ne estado de Cilicia.

24 C'ü rgá pen'c'öjme ne carta, ró ärägöjme bübü c'o o mbedye va ja rí
cãrãgöjme c'o o ẽ nuc'üji. O xi'ts'iji ni jyodü ra circuncidaots'üji 'ñe rí tsjaji
c'o mama o̲ ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés. Nguec'ua dya i̲n pãrãji ja
ngue c'ü rí creoji. Nu c'o o ẽ xi'ts'iji a cjanu, dya ró tägöjme c'o.
25 Ya ró ñagöjme ró juajnüjme yeje cjuarma rá täcjöjme ra ẽji e Bernabé 'ñe
e Pablo, ra 'ñe zenguats'üji. Me rí s'iyagöjme anguezevi.
26 Zö cjogüvi na puncjü peligro 'na ra mbö't'üji c'o, pero sido zopjüvi yo nte,
xipjiji o̲ jña e Jesucristo c'ín Jmugöji.
27 Ró juajnüjme e Judas 'ñe e Silas ra ẽji e Bernabé 'ñe e Pablo. E Judas 'ñe e
Silas ra xi'ts'iji nu yo ró opjüjme cja ne carta.
28 O̲ Espíritu Mizhocjimi o dyacöjme o pjeñe, o jítscöjme c'o rá xi'tsc'öjme rí
tsjaji. Y na jo, nguextjo c'o rá xi'tsc'öjme c'o. 'Ma jiyö, 'na rí sögueji na jyü.
29 Yo rá xi'tsc'öjme, ngue c'ü dya rí saji o̲ ts'ingue o animale c'o päsp'äji
yo ts'ita. Dya xo rí siji o cji. Dya xo rí saji o animale c'o dya mbedye o̲ cji.
Nu'tsc'eji i̲n bëzoji, dya rí tsãji o ndixũ; 'ñetsc'eji i̲n ndixũji, dya rí tsãji o bëzo.
Xo 'ñetsc'eji dya be i̲n chjüntüji. 'Ma dya rí tsjaji yo na s'o, i̲n cjaji na jo'ma.
Zenguaji, Mizhocjimi ra mböxc'üji", eñe c'e carta va dyopjüji.
30 Cjanu o ndäji c'ua e Judas 'ñe e Silas o ndëdyivi c'e carta, o möji e Bernabé
'ñe e Pablo a Antioquía. 'Ma mü o zät'äji, cjanu o xipjiji c'ua c'o cjuarma a
Antioquía ro jmurüji. 'Ma o jmurüji, o unüji c'ua c'e carta.
31 'Ma mü o xörüji c'e carta, me go mäji na ngue ma jo c'o jña c'o mi t'opjü
nu.
32 E Judas 'ñe e Silas mi profetavi. O xipjivi na puncjü o jña c'o cjuarma, o
jíchiji ja ga cja o̲ jña Mizhocjimi. Nguec'ua c'o cjuarma xenda go zëzhiji cja o̲
jña Mizhocjimi.
33 E Judas 'ñe e Silas o mezhevi ja nzi pa a Antioquía. Nuc'ua 'ma mü o
nzhogüvi nu ja vi 'ñeji e Bernabé 'ñe e Pablo, c'o cjuarma a Antioquía o xipjiji
anguezevi:
—Mizhocjimi ra mböxc'üvi. Xipjivi ra mbörü Cjimi c'o o ndäc'äji, eñeji.
34-35 E Pablo 'ñe e Bernabé xe go mimivi a Antioquía. Anguezevi 'ñe c'o 'ñaja
xöpüte mi jizhiji mi mamaji o̲ jña Mizhocjimi.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

36 O mezhe c'ua ja nzi o pa, o mama c'ua e Pablo o xipji e Bernabé:
—Na jo rá më cja c'o jñiñi nu ja ya ró zopjüvi o̲ jña Mizhocjimi c'o nte. Rá
ma zenguavi c'o cjuarma, rá nuvi pje cjaji, eñe e Pablo.
37 E Bernabé mi ne ro zidyivi e Juan Marcos.
38 Pero o mama e Pablo c'ü xenda na jo 'ma dya ro zidyivi c'ü. Na ngue e
Marcos vi jyanbüji co anguezevi a Panfilia; dya sido cja c'e bëpji co anguezevi.
39 Nguec'ua o zövi c'ua o jña e Bernabé e Pablo. Nguec'ua va xõgüvi c'ua.
Nuc'ua e Bernabé cjanu o mëvi e Marcos. O mbes'evi cja 'na barco o mëvi a
Chipre.
40 Nuc'ua e Pablo o juajnü e Silas ro mëvi ro mbëpivi Mizhocjimi. C'o
cjuarma a Antioquía o dyötpüji Mizhocjimi ro mbös'ü e Pablo 'ñe e Silas.
Cjanu o mëvi c'ua.
41 O zät'ävi texe cja c'e estado de Siria 'ñe cja c'e estado de Cilicia. E Pablo
mi zopjü c'o cjuarma; nguec'ua va zëzhiji cja o̲ jña Mizhocjimi.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

1 Nuc'ua cjanu o mëvi c'ua a Derbe 'ñeje a Listra. Mi bübü nu 'na t'i c'ü
mi chjũ e Timoteo. Nuc'ü, mi ench'e o mü'bü e Jesucristo. C'ü nu nana
mi menzumü a Israel, y xo mi ench'e o mü'bü e Jesucristo. C'ü nu tata mi
menzumü a Grecia.
2 C'o cjuarma a Listra 'ñe a Iconio mi mamaji c'ü mi cja na jo e Timoteo.
3 E Pablo o ne o zidyivi e Timoteo ngue c'ua ro mbös'üvi cja c'e bëpji. Pero
ot'ü o circuncidao. Na ngue c'o mi menzumü a Israel c'o mi cãrã cja c'o jñiñi
nu ja ro möji e Pablo e Silas e Timoteo, mi pãrãji c'ü mi griego c'ü o tata e
Timoteo, dya mi menzumü a Israel. 'Ma o nguarü o circuncidao, cjanu o möji
c'ua.
4 Texe cja c'o jñiñi ja c'o mi pöji, mi zopjüji c'o cjuarma mi xipjiji c'o vi mama
c'o apóstole 'ñe c'o pastor c'o mi cãrã a Jerusalén.
5 Nguec'ua c'o cjuarma xenda go mbãrãji go creoji e Jesucristo. Pama mi
bübü c'o mi ench'e o mü'bü e Jesucristo.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

6 Nuc'ua mi ne ro möji a Asia ro xipjiji o jña e Jesucristo c'o nte. Pero
o Espíritu Mizhocjimi o tsjapü o mbãrãji c'ü dya ro möji nu. Nguec'ua va
cjogütjoji cja c'e estado de Frigia 'ñe cja c'e estado de Galacia.
7 'Ma ya mi ngue ro zät'äji cja c'e estado de Misia, mi cja ro möji a Bitinia.
Pero o Espíritu e Jesucristo dya jyëzi ro möji.
8 Nguec'ua va cjogütjoji c'ua cja c'e estado de Misia, dya mamaji o jña
Mizhocjimi nu. Nuc'ua o zät'äji a Troas c'ü tsja a Misia.
9 'Na nu xõmü 'ma mi cãrãji a Troas, Mizhocjimi o jíchi e Pablo c'ü o jñanda,
nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ĩjĩ. O jñanda 'na bëzo c'ü mi menzumü cja c'e
estado de Macedonia. Mi böbü ma xipji e Pablo: "Möji a Macedonia rí ma
pjöxcüjme", eñe c'e bëzo.
10 Nutscö e Lucas, je ngue a Troas ró chjëgöjme e Pablo 'ñe c'o mi dyoji. Na
ngue c'ü o jñanda e Pablo c'ü o jíchi Mizhocjimi, ró pãrãjme Mizhocjimi mi
jítscöjme c'ü ro ma zopjüjme c'o mi cãrã a Macedonia ro ma xipjijme o jña e
Jesucristo. Ixtó xampjajme ro möcjöjme nu.

Pablo y Silas en Filipos

11 Ró tes'ejme c'ua cja c'e barco c'ü ró töt'üjme a Troas ró möjme derecho ró
sät'äjme a Samotracia. C'ü na ye nu pa, ró sät'äjme a Neápolis ró dagüjme cja
c'e barco.
12 Nuc'ua ró pedyejme nu ró sät'äjme a Filipos nu ja cãrã na puncjü o nte
c'o vi 'ñeje a Roma o 'ñe mandaji nu. A Filipos ngue 'na jñiñi c'ü me na nojo
cja c'o 'ñaja jñiñi c'o tsja a Macedonia. Ró mimijme ja nzi pa nu.
13 'Ma mü o zädä c'e pa 'ma söya c'o menzumü a Israel, ró pedyejme
cja o ngoxtji c'e jñiñi ró möcjöjme a squina cja 'na ndare nu ja mi pa ötüji
Mizhocjimi. Ró mimijme ró jíchijme c'o ndixũ c'o mi jmurü nu.
14 'Na c'o ndixũ c'o mi ärä c'o mi mamajme, mi ngue 'na ndixũ c'ü mi chjũ
e Lidia. Mi menzumü a Tiatira mi pö o bitu c'o ma cjipobü. Nuc'ü, mi ma't'ü
Mizhocjimi. Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'bü o creo c'o jña c'o o mama e Pablo.
15 Cjanu o ji c'ua, 'ñe c'o mi cãrã o ngumü. Nuc'ua cjanu o xitscöjme:
—Nu 'ma in mangueji c'ü na cjuana rí ench'e ín mü'bügö c'ü ín Jmugöji, rí
mbitats'üji rá mö ín nzungö rí ma oxqueji nu, enzgöjme c'ü.
O zümpcüjme ró oxüjme nu.
16 'Na nu pa, mi pöcjöjme nu ja mi pa ötüjme Mizhocjimi. Ró chjëgöjme 'na
xunt'i c'ü mi esclavo. Mi o'o o mü'bü 'na o espíritu e Satanás c'ü dya jo, mi

unü poder mi divinao. C'o o̱ lamu c'e xunt'i mi tõji na puncjü o merio co c'ü mi divinao c'e xunt'i.
17 Nuc'ü, mi tjünt'ü ín xütjügöjme nu ja mi pöcjöjme e Pablo, mi mapjü na jens'e mi mama:
—Nu yo bëzo, ngue o̱ mbëpji Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e. Xi'ts'iji ja rgá sö rí salvagueji, eñe c'e xunt'i.
18 O mezhe c'ua na puncjü o pa, mi cja a cjanu c'e xunt'i mi tjünt'ü ín xütjügöjme mi mama a cjanu. O xicha c'ua e Pablo o pjünü o jñanda c'e xunt'i. Cjanu o xipji c'ua c'ü o̱ espíritu c'ü dya jo:
—Me na zëzhi e Jesucristo; rí xi'tsc'ö rí pedye cja ne xunt'i.
Cjanu o mbedye c'ua.
19 C'o o̱ lamu c'e xunt'i o mbãrãji c'ua c'ü dya cja ro ndõji na puncjü o merio. Nguec'ua cjanu o zürüji c'ua e Pablo 'ñe e Silas o zidyiji a fuerza a jmi c'o pje mi pjëzhi, ngue c'ua ro jñünpüji ngüenda.
20 'Ma mü o zät'äji cja c'o pje mi pjëzhi, cjanu o xipjiji c'ua:
—Nu yo bëzo, je menzumüvi a Israel. Va ẽ xipjiji nan'ño jña yo nte ga dyonpüji. Nguec'ua dya pãrãji ja ngue c'ü ra creoji.
21 Mamavi o jña c'o mama ín leygöji c'ü dya sö rá cjaji ni xo rá creoji. Na ngue rí menzumügöji a Roma, eñeji.
22 Nguec'ua c'o nte o üdüji, mi ne ro mbäräji e Pablo 'ñe e Silas. C'o pje mi pjëzhi cjanu o ts'ünbüvi c'ua o̱ bitu e Pablo 'ñe e Silas. Cjanu o mandavi o mbäräji co dyenza.
23 Nuc'ua 'ma mü o nguarü o mbäräji na puncjü, cjanu o pant'aji c'ua a pjörü. Cjanu o xipjiji c'ua c'e mböpjörü ro mbörüji na jo e Pablo 'ñe e Silas para dya ro mbedyevi.
24 Nguec'ua c'e mböpjörü o tsja ja c'o nzi va xipjiji, o siji e Pablo 'ñe e Silas o ẽ tsjocüji mas a mbo cja c'e pjörü. Cjanu o ngö'tp'üji c'ua o̱ nguavi cja yeje dyaxü c'o vi dyö't'üji, para dya ro sö ro mbedyevi.
25 Nuc'ua c'ü ndexõmü e Pablo 'ñe e Silas mi ötüvi Mizhocjimi y mi tõvi o himno ma ma't'üvi Mizhocjimi. C'o 'ñaja c'o ma o'o a pjörü mi äräji.
26 'Nango mbi c'ua na zëzhi ne xoñijõmü go 'ñõmü c'o cimiento cja c'e pjörü go xogü c'o ngoxtji. C'o cadena c'o mi 'nün't'ü c'o ma o'o a pjörü, o ndögü nu ja mi sa'a cja ndüngumü.
27 C'e mböpjörü 'ma mü o zö, o jñanda ya vi xogü c'o ngoxtji cja c'e pjörü. O ngübü c'ua o̱ tjëdyi ro pö't'ütsjë. Na ngue mi pëzhi ya vi c'ueñe texe c'o ma o'o cja c'e pjörü.
28 Nuc'ua e Pablo o mapjü c'ua na jens'e o xipji:
—Dya rí pö't'ütsjë; rí cãxtjogöjme rí texejme, eñe.
29 Nuc'ua c'e mböpjörü o manda o tũji o sivi. Cjanu o cjuan'di o ma a mbo cja c'e pjörü, me mi mbi. Cjanu o ndüñijõmü cja o̱ jmi e Pablo 'ñe e Silas.
30 Cjanu o zidyivi a tji o xipjivi:
—Nu'tsc'evi nin t'ecjañõmüvi, ¿pje ni jyodü rá cjagö ngue c'ua rá salvagö?
31 Cjanu o ndünrüvi o xipjivi:
—Rí 'ñench'e in mü'bü e Jesucristo rí tsjapü in Jmugue. Ra 'ñempc'e libre texe cja c'o na s'o; xo 'ñe yo cãrã in nzumü, embeji c'e mböpjörü.
32 Nuc'ua cjanu o xipjivi o̱ jña Mizhocjimi c'e bëzo 'ñe texe c'o mi cãrã o̱ ngumü.
33 Nuc'ua mismo c'e xõmü, c'e mböpjörü ixco zidyi c'ua e Pablo 'ñe e Silas nu ja mi po o ndeje o mbe'chp'evi nu ja vi s'odü. Nuc'ua cjanu o jichiji co ndeje c'e mböpjörü 'ñe c'o mi cãrã o̱ ngumü.

34 Nuc'ua c'e mböpjörü cjanu o zidyi e Pablo 'ñe e Silas cja o̲ ngumü, o ma
unüvi o xëdyi o zivi. Me go mäjä c'ua c'e mböpjörü 'ñe c'o mi cãrã o̲ ngumü, na
ngue vi 'ñench'e o̲ mü'büji Mizhocjimi.
35 Nuc'ua c'ü na jyas'ü, c'o pje mi pjëzhi cjanu o zopjüvi c'ua c'o policía o
xipjiji:
—Mëvi ma xopcüvi c'o bëzo c'o ró pant'aji a pjörü.
36 'Ma mü o zät'ävi nu, o xipjivi c'e mböpjörü. Nuc'ua c'e mböpjörü cjanu o
ma xipji e Pablo:
—C'o pje pjëzhi o ndävi c'o o ẽ mama c'ü sö rí pedyevi libre. Nguec'ua
pedyevi, Mizhocjimi rí möji, eñe c'e mböpjörü.
37 Pero e Pablo dya nguejme conforme o xipji c'o policía:
—C'o pje pjëzhi o mandavi o mbäräzübe na puncjü, me go bëchquibe ín tsebe
cja yo nte, zo dya jñüncübe ngüenda. Y o pandgabe a pjörü. O tsjacübe a cjanu,
maco rí menzumügöbe a Roma. Nudya, nevi c'ü rá pedyebe, c'ü dya ra mbãrã
yo nte. Iyö. Ma xipjivi ra ẽjui ra 'ñe pjongüzübe libre.
38 Cjanu o ma c'ua c'o policía cja c'o pje mi pjëzhi, o ma xipjivi ja va mama e
Pablo. 'Ma mü o dyärä c'o pje mi pjëzhi c'ü mi menzumü a Roma e Pablo 'ñe
e Silas, me go zũvi c'ua.
39 Cjanu o mëvi c'ua cja c'e pjörü o ma xipjivi e Pablo 'ñe e Silas:
—Perdonaozübe c'ü ró cja'c'öbe.
Cjanu o pjongüvi c'ua libre cja c'e pjörü. Cjanu o xipjivi:
—Rí ö'tc'üjme 'na favor rí pedyevi cja ne jñiñi, eñe c'o pje mi pjëzhi.
40 Nuc'ua e Pablo 'ñe e Silas 'ma mü o mbedyevi libre cja c'e pjörü, cjanu
o ma zenguavi e Lidia. Nuc'ua cjanu o zopjüvi c'o cjuarma c'o mi cãrã nu;
nguec'ua o mäji y o zëzhiji. O mbedye o möji c'ua co e Timoteo.

17

El alboroto en Tesalónica

1 O zät'äji c'ua a Anfípolis 'ñe a Apolonia pero o cjogütjoji, o zät'äji cja c'e
jñiñi a Tesalónica. Nujnu, bübü nu 'naja nintsjimi nu ja ma't'ü Mizhocjimi c'o
menzumü a Israel.
2 Texe nu ja mi sät'ä e Pablo mi pa cja nintsjimi. Nguec'ua o mezhe jñi nzo,
chjünma mi pa cja c'e nintsjimi a Tesalónica mi pa jíchi o̲ jña Mizhocjimi c'o
nte.
3 O jíchiji c'o mama o̲ jña Mizhocjimi, ngue c'ua ro mbãrãji mi jyodü ro sufre
rvá ndũ e Cristo, cja rrũ tetjo c'ua na yeje. O xipjiji:
—In̲ te'beji c'ü o mama Mizhocjimi ra ẽ 'ñevgueji libre. Pero rí xi'tsc'öji,
nuc'ü, ya ẽjẽ. Ngueje e Jesús.
4 C'o menzumü a Israel, bübü c'o o creo o ndeñeji e Pablo 'ñe e Silas. C'o dya
menzumü a Israel c'o xo mi sũ Mizhocjimi, na puncjü c'o xo creo e Jesucristo.
Nuc'o, mi bübü ja nzi ndixũ c'o pje mi pjëzhi.
5 Nuc'ua c'o menzumü a Israel c'o dya mi creo, me go sjëyaji c'ua na ngue
c'o nte o ndeñeji e Pablo 'ñe e Silas. Nguec'ua cjanu o möji cja chõjmü nu ja
mi cãrã c'o bëzo c'o ma s'o c'o dya mi pëpji c'o ja nde mi nzhodü. O xipjiji ro
möji anguezeji. 'Ma mi pöji, o mbürü o mapjüji c'ua na jens'e. Nguec'ua va
mundo c'ua na puncjü o nte. Nuc'ua cjanu o möji cja o̲ ngumü e Jasón, Cjanu
o xo'tp'üji o̲ ngumü cjanu o cjogüji, ngue c'ua ro pjongüji e Pablo 'ñe e Silas ro
zidyiji nu ja ro jñünpüji ngüenda a jmi c'o nte.

6 Pero dya chöt'üji. Nguec'ua o pënch'iji c'ua e Jasón 'ñe ja nzi c'o 'ñaja
cjuarma, o zidyiji a fuerza cja c'o pje mi pjëzhi cja c'e jñiñi. O mapjüji na jens'e
mi mamaji:
—E Pablo 'ñe e Silas nzhodüvi onpüvi yo nte. Nguec'ua texe cja ne xoñijõmü
bübü c'o ya s'onbüji o̱ mü'bü na ngue c'o jña c'o mamavi. Nudya, va ẽjui va ẽ
oncügöji.
7 Nu ne Jasón o recibido cja o̱ ngumü c'o, ngue c'ua sido oxüvi. C'o creo ja c'o
nzi ga mama anguezevi, dya cjaji ja c'o nzi ga manda e César c'ü mero manda;
mamaji e Jesús ngueje c'ü mero manda, eñeji.
8 C'o nte 'ñe c'o pje mi pjëzhi 'ma mü o dyäräji a cjanu, me go zũji, dya mi
pãrã pje ro tsjaji.
9 Nuc'ua c'o pje mi pjëzhi cjanu o cobraji o merio e Jasón 'ñe c'o 'ñaja
cjuarma, o xipjiji c'ü ro nzhopcüji c'o merio 'ma ro mbedye e Pablo 'ñe e Silas
cja c'e jñiñi. Cjanu o 'ñemeji c'ua libre.

Pablo y Silas en Berea

10 Nuc'ua c'o cjuarma cjanu o xipjiji e Pablo 'ñe e Silas c'ü ro mbedyevi c'e
xõmü, ro mëvi a ma a Berea. 'Ma mü o zät'ävi nu, o mëvi cja c'e nintsjimi nu
ja ma't'ü Mizhocjimi c'o menzumü a Israel.
11 C'o mi cãrã a Berea xenda mi äräji que na ngue c'o mi cãrã a Tesalónica.
O dyäräji co texe o̱ mü'büji c'o jña c'o mi mama e Pablo 'ñe e Silas. Pama mi
nuji cja o̱ jña Mizhocjimi cjo na cjuana c'o mi mamavi.
12 Nguec'ua c'o menzumü a Israel, na puncjü c'o o 'ñench'e o̱ mü'bü e
Jesucristo. Xo 'ñe na puncjü o ndixũ c'o pje mi pjëzhi c'o mi griego c'o dya
mi menzumü a Israel, xo creoji e Jesucristo. Xo 'ñe o bëzo c'o mi griego.
13 Nuc'ua c'o mi cãrã a Tesalónica c'o mi menzumü a Israel, o mbãrãji c'ua
e Pablo 'ñe e Silas vi mëvi a Berea; e Pablo mi zopjü c'o nte mi xipjiji o̱ jña
Mizhocjimi. Ixco möji c'ua o ma dyü't'üji c'o nte, ngue c'ua me go mundoji va
mapjüji.
14 Nuc'ua c'o cjuarma ixco ndäji c'ua c'o ro ma caminao e Pablo ro zät'äji a
squina cja c'e mar. E Silas 'ñe e Timoteo o nguejmevi a Berea.
15 C'o cjuarma o ma caminaoji e Pablo hasta o zät'äji a Atenas. Nuc'ua e
Pablo o mama c'ua o xipjiji:
—'Ma rí nzhogueji a Berea, xipjiji e Silas 'ñe e Timoteo ra tsjavi posible ra
ẽjui, dya ra mezhevi.

Pablo en Atenas

16 E Pablo mi te'be e Silas 'ñe e Timoteo ro säjui a Atenas. Me go sufre o̱
mü'bü, na ngue o jñanda mi tägä na puncjü o ts'ita cja c'e jñiñi.
17 Nguec'ua mi pa cja c'e nintsjimi mi ñaji c'o mi menzumü a Israel mi xipjiji
ja ga cja c'ü na cjuana. Xo mi ñaji c'o dya mi menzumü a Israel c'o xo mi ma't'ü
Mizhocjimi. Y pama mi pa cja c 'e chõjmü mi ñaji c'o mi pa nu.
18 Nujnu, mi pa nu c'o mi xiji epicureo c'o mi xötpü o̱ jña e Epicuro, 'ñe c'o
mi xiji estoico c'o mi xötpü o̱ jña e Zenón. Anguezeji o zöji o jña e Pablo. Bübü
c'o o mama:
—Mbãrã, ¿pje ra xitscöji ne bëzo nu ja nde pezhe o jña?, eñeji.
Bübü c'o o mama:
—Nza cja c'ü xitscöji rá creoji nan'ño ts'ita c'o ma't'üji nan'ño jñiñi, eñeji.
O mamaji a cjanu na ngue e Pablo mi xipji anguezeji ja ga cja e Jesús 'ñe c'e
Resurrección. Anguezeji dya tendioji, mi cjapüji e Jesús 'ñe c'e Resurrección
mi ngue o̱ tjũ yeje ts'ita.

19 O zidyiji c'ua e Pablo nu ja mi chjũ a Areópago nu ja mi jünji ngüenda. Cjanu o xipjiji:

—Rí ne rí xitscöjme ne jña nu i̱n jizhgue ngue c'ua rá pãrãjme.

20 I̱n mangue yo nunca rí äräjme. Rí ne rá pãrãjme ja ga cja yo, embeji e Pablo.

21 C'o mi menzumü a Atenas 'ñe c'o dya mi menzumü a Atenas c'o mi cãrã nu, sido mi mamaji c'o jña c'o nuevo y me mi ne ra dyäräji c'o jña c'o nuevo.

22 Nuc'ua e Pablo cjanu o böbü c'ua nu ja mi jünji ngüenda nu ja mi chjũ a Areópago, cjanu o mama:

—Nu'tsc'eji i̱n bëzoji i̱n cãrãji va a Atenas, rí unnc'ö ngüenda c'ü me i̱n ma't'üji o ts'ita.

23 'Ma mi nzhodügö mi janda yo ts'ita yo i̱n ma't'üji, ró janda 'na altar c'ü juns'ü a cjava: "Ne altar ngue para c'e ts'ita c'ü dya rí pãrãgöji", je juns'ü a cjanu. Nudya rá xi'tsc'öji ja ga cja c'ü dya i̱n pãrãji pero i̱n mamaji i̱n ma't'üji, c'ü ngueje Mizhocjimi.

24 'Mizhocjimi o dyät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, 'ñe texe yo bübü 'ñe yo cja'a. Nuc'ü, manda texe a jens'e 'ñe texe cja ne xoñijõmü. Nguec'ua dya bübü a mbo o templo 'ñe o ts'ingumü nu ja ra mimi. Na ngue nuyo, ät'ätjoji co dyë yo.

25 Nu'tsc'eji i̱n cjijñiji c'ü pje c'o ni jyodü yo ts'ita rí unügueji. Pero Mizhocjimi dya pje ni jyodü. Maco ngue angueze o ngambgagöji va cja ne xoñijõmü, y dacüji c'ü rgá bübüji 'ñe c'ü rgá tsjons'ü ín jñüji. Xo dacüji texe c'o ni jyongüji.

26 'Mizhocjimi o ngama texe yo raza 'ñe yo nación. Na ngue je mboxbëchiji cja c'e bëzo c'ü ot'ü o dyät'ä Mizhocjimi. O mama Mizhocjimi jinguã ro mimi nzi 'na raza yo cãrã dya, 'ñe ja ngue c'ua ro ngãrãji. Xo 'ñe c'o cja ra ngãrã.

27 O ngama a cjanu Mizhocjimi yo raza, ngue c'ua texeji ra jyodüji angueze, ra mbãrãji ja ga cja, ra 'ñench'e o mü'büji. Na ngue dya jẽ bübü Mizhocjimi co nuzgöji rí nteji.

28 Na ngue dacüji c'ü rgá bübüji 'ñe c'ü rgá 'ñõ'müji ín dyëji 'ñe ín cuaji. Nguec'ua sö rá mamaji bübü co nutscöji c'ü. Xo mama a cjanu 'naja c'o in menzumügueji c'o mi xiji poeta c'o mi pjëchi ra ña c'o pje nde ma jña. O mama: "O̱ t'izgöji Mizhocjimi", eñe.

29 Nu 'ma o̱ t'izgöji Mizhocjimi, ni jyodü rá unnc'öji ngüenda c'ü dya Mizhocjimi yo ts'ita yo ät'ä yo nte. Na ngue ät'äji ja c'o nzi ga neji, de oro o de plata o de ndojo.

30 'Ma ot'ü, Mizhocjimi mi pësp'i na puncjü paciencia c'o mi ma't'ü yo ts'ita. Na ngue dya mi pãrãji. Pero nudya, mama Mizhocjimi c'ü ni jyodü ra nzhogü o̱ mü'bü texe yo cãrã cja ne xoñijõmü.

31 Mizhocjimi ya juajnü 'na pa 'ma ra jñüncüji ngüenda. O 'ñeme 'na bëzo c'ü ra jñüncüji na jo ngüenda. 'Ma o ndü c'e bëzo, Mizhocjimi o tsjapü o te. Ngue c'ü rga pãrãgöji rí texeji, c'e bëzo ngueje c'ü ra jñüncüji ngüenda, eñe e Pablo.

32 'Ma mü o dyäräji c'ü mi mama e Pablo c'ü vi te e Jesús 'ma ya vi ndũ, bübü c'o o tsjapü burla va ndenbe e Pablo. Bübü c'o o mama:

—Xe rí xitscöjme 'na nu pa, eñeji.

33 Nguec'ua e Pablo o mbedye nu ja mi cãrãji.

34 Bübü c'o o ndeñe e Pablo o 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo. 'Na anguezeji mi chjũ e Dionisio. Mi ngue 'na c'o bëzo c'o mi jün ngüenda. Xo creo 'na ndixũ c'ü mi chjũ e Dámaris.

18

Pablo en Corinto

1 Nuc'ua e Pablo o mbedye a Atenas o ma a Corinto.
2 Nujnu, o chjëvi nu 'na bëzo c'ü xo mi Israelita, pero vi jmus'ü cja c'e estado de Ponto c'ü tsja a Asia. Nuc'ü, mi chjũ e Aquila. Ĉja vi 'ñejui c'ü nu su a Italia nu ja mi bübüvi. Na ngue e Claudio c'ü mi mero mi manda o xipji texe c'o mi menzumü a Israel ro mbedyeji a Roma c'ü tsja cja c'e país a Italia. C'ü nu su e Aquila mi chjũ e Priscila. E Pablo o ma zengua e Aquila 'ñe e Priscila cja o̱ ngumüvi.
3 C'e bëpji c'ü mi cja e Aquila 'ñe e Priscila, mi mismotjo c'e bëpji c'ü mi cja e Pablo. Mi tä'bäji o̱ xipjadü o animale mi pöji. Y nu c'o mi tõmü, mi ät'äji o̱ ngumüji. Nguec'ua e Pablo o mimiji co anguezevi, mi tä'bäji o xipjadü.
4 E Pablo mi pa 'ma xabaro cja c'e nintsjimi mi ñaji c'o menzumü a Israel 'ñe c'o dya menzumü a Israel, mi xipjiji ro dyätpäji o̱ jña e Jesucristo.
5 Nuc'ua cjanu o säjä c'ua e Silas 'ñe e Timoteo, vi 'ñejui cja c'e estado de Macedonia. Nuc'ua e Pablo pama mi zopjü c'o mi menzumü a Israel mi xipjiji:
—Rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, e Jesús ngue c'ü o mama Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre, embeji.
6 Anguezeji dya go ne go creoji, y o zadüji e Pablo. Nguec'ua e Pablo o juancja o̱ bitu ngue c'ua ro unüji ngüenda c'ü ro mbedye cja c'e nintsjimi, dya cja ro ma zopjü anguezeji. Cjanu o mama c'ua:
—C'ü rí ma sufregueji, dya ngue ín s'ocügö; ngueje in s'ocügueji. Na ngue 'ma ró xi'tsc'öji ri 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, dya i̱ dyätcäji. Nudya, rá zopjügö yo dya menzumü a Israel, eñe e Pablo.
7 Cjanu o mbedye c'ua cja c'e nintsjimi. O cjogü c'ua cja 'na ngumü c'ü bëxtjo mi järä cja c'e nintsjimi. C'e ngumü mi ngue o̱ ngumü e Justo. Nuc'ü, dya mi menzumü a Israel pero mi ma't'ü Mizhocjimi. Nu cja c'e ngumü ngue nu sido mi ña e Pablo o̱ jña Mizhocjimi.
8 C'ü mi manda cja c'e nintsjimi, mi chjũ e Crispo. Nuc'ü, o 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'ín Jmugöji; xo 'ñe texe c'o mi cãrã o̱ ngumü. C'o mi menzumü a Corinto, na puncjü c'o o dyätä e Pablo cjanu o creoji e Jesucristo. Cjanu o jiji.
9 'Na nu xõmü Mizhocjimi o unü e Pablo o jñanda nza cja 'ma ro nguinch'i 'na t'ĩjĩ, o xipji:
—Dya rí sũ. Sido rí zopjügue yo nte, dya rí jueme.
10 Na ngue rí bübügö co nu'tsc'e. Dya rá jëzi cjó pje ra tsja'c'ü. Na ngue cja ne jñiñi cãrã na puncjü o nte c'o ra dyätcä ín jña; nutscö rá cjapü ín ntegö, eñe Mizhocjimi.
11 O mezhe 'na cjë nde va mimi e Pablo a Corinto mi jíchi o̱ jña Mizhocjimi c'o nte.
12 E Galión mi gobernador cja c'e estado de Acaya. 'Na nu pa, c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi ätpä o̱ jña e Jesucristo, o jmurüji o ñaji. Cjanu o ma zürüji e Pablo o zidyiji a jmi e Galión nu ja mi jün ngüenda.
13 Cjanu o xipjiji c'ua e Galión:
—Ne bëzo nu, onpü yo nte xipjiji nan'ño rgá ma't'üji Mizhocjimi. Maco dya mama a cjanu c'o ley, eñeji va xipjiji e Galión.
14 Nuc'ua e Pablo ya mi ngue ro ndünrü. Pero e Galión o ña c'ua o xipji c'o mi menzumü a Israel:
—Nu'tsc'eji i̱n menzumüji a Israel, sido va ẽ molestaozügöji, ya xichazügö co nu'tsc'eji. 'Ma ro pö't'ünte ne bëzo, o pje c'o ro tsjapü 'na nte, ro ä'tc'öji 'ma.

15 Pero dya pje tsja nu. C'ü ni ñugueji na ü nu, ngue c'ü dya jizhi ja c'o nzi ga
mama c'o in leygueji. Nan'ño jña c'o mama y nan'ño tjũ c'ü nädä. Nguec'ua
ngue'tsc'eji sö rí reglatsjëji; nutscö dya pë'sc'ü rá nugö yo, embeji c'o.
16 Cjanu o manda o pjongüji c'o mi menzumü a Israel nu ja mi jün ngüenda.
17 Nuc'ua c'o dya mi menzumü a Israel, o pënch'iji c'ua e Sóstenes c'ü mi
manda cja c'e nintsjimi a Corinto, o mbäräji a jmi e Galión nu ja mi jün
ngüenda. Pero e Galión dya tsjapü ngüenda.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

18 E Pablo xe go mezhe c'ua na puncjü o pa, o mimi a Corinto. Nuc'ua cjanu
o 'ñezhe c'ua c'o cjuarma. Cjanu o möji c'ua e Aquila 'ñe e Priscila a ma a Siria,
mi pöji cja 'na barco. 'Ma mü o zät'äji a Cencrea, o 'ñaxpaji o̱ ñi na ngue ya vi
cumple c'e promesa c'ü vi mama va xipji Mizhocjimi.
19-21 O mbedyeji nu, o zät'äji a Efeso. E Pablo cjanu o cjogü cja c'e nintsjimi
o ñaji c'o mi menzumü a Israel o xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Anguezeji mi
süjmüji e Pablo xe ro mezhe rvá mimiji. Pero e Pablo o ndünrü o mama c'ü
dya mi sö. Cjanu o 'ñezhe anguezeji o xipjiji:
—Ni jyodü rá magö a Jerusalén rá ma sũpcö c'e mbaxcua c'ü ya ra zädä.
Pero 'ma ra ne Mizhocjimi, rá nzhogü rá ẽ zenguats'üji na yeje.
Cjanu o ma ndes'e cja 'na barco c'ü mi cjogü a Efeso, o mbedye nu. E Aquila
'ñe e Priscila o nguejmevi a Efeso.
22 'Ma mü o zät'ä c'e barco cja c'e jñiñi a Cesarea, o dagü e Pablo o ma'a nu
ja mi jmurü c'o cjuarma a Jerusalén, o ma zenguaji. O mbedye c'ua nu, cjanu
o ma c'ua a Antioquía.
23 O mezhe ja nzi pa va mimi nu. Cjanu o mbedye o ma cja c 'e estado de
Galacia 'ñe cja c'e estado de Frigia. O zät'ä texe cja c'o jñiñi nu ja mi cãrã c'o
mi ätpä o̱ jña e Jesucristo, o zopjüji. Nguec'ua o mäji y o zëzhiji.

Apolos predica en Efeso

24 Dya go mezhe go säjä c'ua a Efeso 'na bëzo c'ü mi chjũ e Apolos. Mi
Israelita pero vi jmus'ü a Alejandría. C'e bëzo mi pãrã na jo o̱ jña Mizhocjimi,
y mi pjëchi ra zopjü na jo c'o nte.
25 Nuc'ü, ya vi jíchiji ja ga cja o̱ 'ñiji e Jesús c'ín Jmugöji. Mi zopjü c'o nte co
texe o̱ mü'bü, mi xipjiji ja ga cja e Jesús ja c'o nzi va dyärä. Pero dya mi pãrã
na jo ja ga cja. E Apolos mi pãrã e Juan mi jichi co ndeje c'o nte. Pero dya mi
pãrã ja ga nånbäji dya o̱ tjũ e Jesucristo 'ma jichiji c'o ench'e o̱ mü'bü angueze.
26 Nuc'ua e Apolos o mbürü o zopjü c'o nte cja c'e nintsjimi, o xipjiji texe c'ü
mi pãrã ja ga cja e Jesús. Y dya mi sũ. Nuc'ua e Priscila 'ñe e Aquila 'ma mü o
dyärävi mi ña e Apolos, o zidyivi o̱ ngumüvi. Cjanu o ñatsjëji c'ua o xipjivi c'o
jña c'o xe mi bëzhi ro mbãrã.
27-28 Nuc'ua e Apolos cjanu o mama c'ü ro ndes'e cja 'na barco ro ma cja c'e
estado de Acaya. Nguec'ua c'o cjuarma a Efeso o xipjiji e Apolos:
—Jã, na jo rí mague, embeji c'ü.
Cjanu o dyopjüji 'na carta ro ndëdyi e Apolos, ngue c'ua c'o cjuarma a Acaya
ro recibidoji c'ü. 'Ma o zät'ä a Acaya, Mizhocjimi o unü poder e Apolo o zopjü
c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi creo e Jesucristo. Mi söji o jña anguezeji
nu ja mi cãrã texe c'o nte mi äräji. Mi zopjüji co texe o̱ mü'bü mi xipjiji ja
ga mama o̱ jña Mizhocjimi; nguec'ua c'o nte va mbãrãji e Jesús ngueje c'ü
o mama Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre. Nguec'ua c'o mi söji o jña e Apolos o
bëzhiji. Nguec'ua c'o ya vi creo e Jesucristo xenda go zëzhiji.

19

Pablo en Efeso

1 'Ma mi bübü e Apolos a Corinto c'ü tsja a Acaya, e Pablo mi nzhodü cja c'o jñiñi c'o mi järä cja t'eje. Cjanu o zät'ä a Efeso. Cjanu o chjëji nu, ja nzi c'o mi ätpä o̱ jña e Jesucristo.

2 Cjanu o xipjiji c'ua:

—'Ma i̱ creogueji, ¿cjo o ẽjẽ o̱ Espíritu Mizhocjimi cja in mü'bügueji?

O ndünrü c'ua anguezeji o mamaji:

—Dya rí äräjme cjo bübü o̱ Espíritu Mizhocjimi.

3 O ndünrü c'ua e Pablo o mama:

—¿Ja vi jigueji 'ma?

O ndünrü c'ua anguezeji:

—O nzhogü ín mü'büjme ja c'o nzi va mama e Juan, cja rrũ jigöjme.

4 O ndünrü c'ua e Pablo o xipjiji:

—'Ma mi jichi e Juan c'o nte, mi xipjiji ro jyëziji c'o na s'o ro 'ñench'e o̱ mü'büji c'ü cja ro ẽjẽ, c'ü ngueje e Jesús. Ngueje c'ü o mama Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, eñe e Pablo.

5 'Ma mü o dyäräji a cjanu, cjanu o jiji c'ua na yeje. O nänbäji o̱ tjũ e Jesús c'ín Jmugöji va jichiji.

6 Nuc'ua e Pablo o 'ñe's'e o̱ dyë anguezeji. Nuc'ua o ẽjẽ c'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi o ẽ bübü cja o̱ mü'büji. Nuc'ua o mbürü o ñaji c'ua nan'ño idioma, y mi mamaji o̱ jña Mizhocjimi.

7 Anguezeji mi söji 'na doce bëzo.

8 O mezhe jñi zana e Pablo mi pa cja c'e nintsjimi, mi pa ñaji c'o nte mi xipjiji mi jyodü ro 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesús, na ngue ngueje angueze c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda.

9 Pero bübü c'o o meze o̱ mü'bü, c'o dya go 'ñejme e Jesucristo. Anguezeji o zopjüji c'ua c'o 'ñaja c'o mi jmurü cja c'e nintsjimi, o xipjiji c'ü dya ma jo o̱ 'ñiji e Jesús. Nguec'ua e Pablo o mbedye cja c'e nintsjimi, dya cja mi pa zopjü nu c'o nte. Nuc'ua e Pablo 'ñe c'o mi teñe angueze, cjanu o möji c'ua cja 'na scuela nu ja mi xöpüte 'na bëzo c'ü mi chjũ e Tiranno. Nuc'ua e Pablo pama mi pa cja c'e scuela mi pa zopjü c'o nte.

10 O mezhe yeje cjë c'ü mi pa zopjü c'o nte nu. Nguec'ua texe c'o mi cãrã cja c'e estado de Asia, o dyäräji o̱ jña e Jesucristo c'ín Jmugöji, zö mi menzumü a Israel zö dya mi menzumü a Israel.

11 Mizhocjimi o unü poder e Pablo o tsja c'o na nojo c'o nunca mi janda c'o nte.

12 Nguec'ua c'o ts'imbayo c'o mi jüt'ü o̱ ñi e Pablo 'ñe c'o o̱ péchera, mi canaji mi pa cuatüji c'o mi sö'dyë 'ñe c'o vi zürü c'o o̱ s'ondajma e Satanás c'ü dya jo. Nguec'ua mi jogü c'o mi sö'dyë y mi pedye c'o s'ondajma.

13 Bübü c'o menzumü a Israel c'o mi nzhodü mi cjua'ma c'o vi zürü o̱ s'ondajma c'ü dya jo. Mi nänbäji o̱ tjũ e Jesús c'ín Jmugöji ma cjua'maji, xa'ma ro mbedye c'o s'ondajma. Mi mamaji:

—Pedye cja ne nte. Rí xi'tsc'ö co o̱ poder e Jesús c'ü nädä e Pablo ga zopjü yo nte, embeji c'o s'ondajma.

14 Cja c'o menzumü a Israel, mi bübü 'na ndamböcjimi c'ü mi chjũ e Esceva. Mi 'ñeje yencho t'i c'o mi nänbä o̱ tjũ e Jesús ma cjua'maji.

15 'Na nu pa 'ma o nänbäji a cjanu o̱ tjũ e Jesús, o ndünrü c'ua c'e s'ondajma o mama:

—Ri pãrãgö cjó ngueje e Jesús. Xo rí pãrãgö cjó ngueje e Pablo. Natsc'eji, ¿pje pjë'tsc'eji?, eñe.

16 Nuc'ua c'e bëzo c'ü vi zürü c'e s'ondajma, 'nango dacü o ma ndaji c'o o̱ t'i e Esceva. Me go mbäräji go ndõpüji. Nuc'ua o mbedyeji c'ua cja c'e ngumü, ya mi nzergatjoji y ya me vi s'odüji.

17 Nuc'ua c'o mi cãrã a Efeso c'o mi menzumü a Israel, 'ma mü o mbãrãji c'ü vi tsja c'o o̱ t'i e Esceva, me go zũji c'ua. Xo 'ñe c'o dya mi menzumü a Israel. Na ngue mi pãrãji, zö mi nänbäji o̱ tjũ e Jesús pero dya mi creoji, nguec'ua va tsjapüji a cjanu c'o o̱ t'i e Esceva. Nguec'ua o mamaji c'ü me na nojo e Jesús c'ü ín Jmugöji.

18 O ẽjẽ c'ua na puncjü c'o ya mi creo e Jesucristo pero sido mi cëroji, mi divinaoji y pje c'o nde mi cjaji. O mamaji c'ü dya ma jo c'o mi cjaji, y dya cja ro tsjaji.

19 Bübü o cëro c'o mi cja o magia. O ma tjëji c'o o̱ libroji c'o mi juns'ü c'o magia, cjanu o ndüt'üji a jmi texe c'o nte. O tsjaji ngüenda c'ü ja nzi mi muvi c'o libro; o zäs'ä cincuenta mil o merio de plata.

20 Na puncjü o nte c'o o creo e Jesucristo co texe o̱ mü'bü. Na ngue me na zëzhi o̱ jña Mizhocjimi.

21 Nuc'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü e Pablo ro ma na yeje cja c'e estado de Macedonia 'ñe cja c 'e estado de Acaya, ro ma zengua c'o cjuarma. Nuc'ua cja rrũ ma a ma a Jerusalén. O mama:

—'Ma rá sät'ä a Jerusalén, xo ni jyodü rá ẽjẽ a Roma, eñe.

22 Nuc'ua e Pablo o ndäjä yeje c'o nu mimbëpjiji o mëvi a Macedonia. Nuc'o, mi ngueje e Timoteo 'ñe e Erasto. E Pablo xe nguejme o mimi cja c'e estado de Asia.

El alboroto en Efeso

23 'Na nu pa 'ma xe mi bübü e Pablo a Efeso, me mi huëñi c'o nte me mi mapjüji. Na ngue mi bübü c'o dya go ne o̱ 'ñiji Mizhocjimi.

24 Mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ e Demetrio. Mi ät'ä o ts'inana de plata c'o mi xiji ts'ina Diana. Xo mi ät'ä o ts'ingumü nu ja mi tägä c'o ts'ina Diana. Mi tsãjã o̱ mbëpji c'o mi pjëchi ra dyät'ä o ts'inana; nguec'ua mi tõji na puncjü o merio.

25 E Demetrio o zojnü c'ua c'o o̱ mbëpji 'ñe c'o 'ñaja c'o mi ät'ä o ts'inana. 'Ma mü o jmurüji, cjanu o xipjiji c'ua:

—Nu'tsc'eji nin t'ecjanõmüji, i̱n pãrãji rí tõji na puncjü o merio rgá ät'äji yo ts'inana.

26 Pero xo i̱n pãrãji ja ga cja ga tsja e Pablo, zopjü yo nte xipjiji c'ü dya mizhocjimi yo ts'inana; na ngue rí ät'ätjoji co ín dyëgöji yo. Xo i̱n äräji mama a cjanu e Pablo cja c'o 'ñaja jñiñi. Nguec'ua na puncjü o nte c'o dya cja ma't'ü yo ts'inana; ya creoji c'o mama e Pablo. Dya nguextjo va a Efeso; xo 'ñe texe cja ne estado de Asia.

27 Bübü peligro ra tsjacüji burla yo nte, dya cja ra ndõmüji yo ts'inana yo rí ätc'öji. Y dya nguextjo nu, xo ra tsjapüji c'ü dya cja ni muvi o̱ templo e ts'ina Diana. Dya cja ra zũpüji e ts'ina Diana. Maco nudya ma't'üji texe va a Asia 'ñe texe cja ne xoñijõmü.

28 'Ma mü o dyäräji c'o o mama e Demetrio, me go sjëyaji c'ua na puncjü o mapjüji c'ua na jens'e o mamaji:

—Me na nojo e ts'ina Diana nu rí ma'tc'öji nutscöji rí menzumüji a Efeso, eñeji.

Y sido mi mapjüji a cjanu.

29 Nguec'ua texe c'o nte cja c'e jñiñi o mbürü o huëñiji, pero dya mi pãrãji
pje mi pjëzhi. Nuc'ua cjanu o cjuan'di o möji c'ua nu ja mi cjaji o junta. 'Ma
mü o möji nu, o pënch'iji e Gayo 'ñeje e Aristarco c'o mi dyoji e Pablo, o zidyiji
a fuerza nu ja mi cjaji o junta. Anguezevi mi menzumüvi a Macedonia.
30 E Pablo mi ne ro cjogü a nde cja c'o nte ro ñaji. Pero c'o mi creo e
Jesucristo, dya jyëziji ro cjogü.
31 C'o pje mi pjëzhi c'o mi manda cja c'e estado de Asia, bübü c'o mi joji e
Pablo. Anguezeji o ndäji c'o o ma'a nu ja mi bübü e Pablo o ma dyötüji 'na
favor c'ü dya ro ma cja c'e junta, 'na pje c'o ro tsjapüji.
32 C'o nte me mi huëñiji. Nan'ño c'o mi mama c'o 'ñaja; nan'ño c'o mi mama
c'o 'ñaja. Nguec'ua na puncjü c'o dya mi pãrã pje vi jmurüji.
33 Nuc'ua c'o menzumü a Israel c'o dya mi creo e Jesucristo, o juajnüji 'na
c'o o̱ dyoji c'ü mi chjü e Alejandro para ro frentaoji co c'o nte. Bübü c'o o xipji
e Alejandro pje vi jmurüji cja c'e junta. Nuc'ua e Alejandro o tsja o seña co o̱
dyë ngue c'ua ro ngo't'ü o̱ ne c'o nte. Na ngue mi ne ro xipjiji c'o nte c'ü dya
mi ngue o̱ s'ocü c'o mi menzumü a Israel.
34 Pero c'o nte, 'ma mü o jñandaji e Alejandro mi menzumü a Israel, cjanu
o mapjüji c'ua na yeje. O mezhe c'ua yeje hora junto va mapjüji a cjava:
—Me na nojo e ts'ina Diana nu rí ma'tc'öji nutscöji rí menzumüji a Efeso,
eñeji va mapjüji.
35 Nuc'ua c'ü mi representante cja c'e jñiñi, o xipji o ngo't'ü o̱ ne c'o nte.
Cjanu o xipjiji:
—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji a Efeso. Yo nte yo cãrã texe cja ne xoñijõmü
pãrãji nutscöji rí menzumüji a Efeso rí pjörügöji e ts'ina Diana c'ü vi 'ñeje a
jens'e o säjä a jõmü. Xo rí pjörügöji o̱ templo.
36 Maco nde pãrãji a cjanu y dya cjó sö ra ngädä, na jo, dya rí mapjüji. Dya
pje rí tsjaji.
37 I̱ siji yo yeje bëzo, maco dya pje põnüvi cja o̱ templo c'ü ín ts'inanaji. Dya
xo zadüvi c'ü.
38 Nujyo, 'ma o tsjavi na s'o, 'ma pje c'o o tsjapüji e Demetrio 'ñe yo 'ñaja
yo ät'ä yo ts'inana, nu'ma, sö anguezeji ra möji cja juesi. Nuc'ua c'e juesi ra
jñünpü ngüenda yo yeje bëzo.
39 'Ma ngue 'na jña c'ü xe na s'ëzhi, rá ñaji 'ma ra zädä c'e pa 'ma rá cjaji
junta, ja c'o nzi ga mama cja c'o ley.
40 Nu c'o mandazüji, ra ẽji ra ẽ huënzhgöji jenga me ró huëñiji. Ra nguijñiji
rí ne rá cjaji o revolución, dya cja rá ätäji o̱ gobiernoji. Dya ra sö pje rá xipjiji,
eñe c'e representante.
41 Nuc'ua 'ma mü o nguarü o ña, cjanu o xipji c'ua c'o nte ro möji o̱ ngumüji.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y a Grecia

1 'Ma o nguarü o huëñi c'o nte, nuc'ua e Pablo o mbenpe 'na jña c'o mi ejme
e Jesucristo ro jmurüji. 'Ma mü o jmurüji, cjanu o zopjüji. Cjanu o 'ñezheji
cjanu o ma a ma a Macedonia.
2 O zät'ä cja c'o jñiñi nu ja mi cãrã o cjuarma, me go zopjüji ngue c'ua o mäji
y o zëzhiji. Cjanu o mbedye a Macedonia o ma c'ua a Grecia c'ü xo xiji a Acaya.
3-6 O mezhe jñi zana va mimi nu. Nuc'ua o mama ro ndes'e cja barco ro
ma a Siria. C'o mi menzumü a Israel c'o dya mi creo, mi mamaji ja rvá
mbö't'üji e Pablo 'ma ro ma cja barco. O mbãrã c'ua e Pablo; nguec'ua dya

ndes'e cja barco. C'o o ndes'e ngue c'o mi dyoji e Pablo. Mi ngue e Sópater c'ü mi menzumü a Berea, 'ñe e Aristarco 'ñe e Segundo c'o mi menzumü a Tesalónica, 'ñe e Gayo c'ü mi menzumü a Derbe, 'ñe e Timoteo. Xo 'ñe e Tíquico 'ñe e Trófimo c'o mi menzumü cja c'e estado de Asia. Anguezeji ot'ü o möji cja barco. Pero e Pablo o nzhogü o ma na yeje a Macedonia. Nujnu, je ro ma ndes'e cja barco. Nutscö e Lucas ró chjëgöbe e Pablo a Filipos c'ü tsja a Macedonia. O zädä c'ua c'e mbaxua 'ma siji o tjõmëch'i c'o dya bäns'ä. 'Ma o cjogü c'e mbaxua, ró tes'ebe cja barco a Filipos xo ró mëbe a Troas. O mezhe tsi'ch'a pa, cja ró sät'äbe nu. Ya ma tepquegöbe c'o cjuarma c'o vi ot'ü. Ró mimijme siete pa nu.

Visita de Pablo en Troas

7 C'ü ot'ü pa nu ngo, ró jmurüjme c'o cjuarma c'o mi cãrã a Troas, ngue c'ua ro sijme o tjõmëch'i c'ü rva mbeñejme ja va ndũ e Jesucristo. E Pablo o zopjü c'o cjuarma, na ngue ro pedyejme c'ü na ye nu pa. O mezhe ndexõmü va ña.

8 Mi tjë na puncjü o sivi nu ja mi jmurüjme cja c'e ngumü c'ü na jñi piso.

9 'Na t'i c'ü mi chjũ e Eutico mi tägä cja ventana. O zürü o t'ĩjĩ na ngue o mezhe va ña'a e Pablo. Nguec'ua va ndögü a jõmü. 'Ma ró dagüjme ró ma nujme, ya vi ndũ.

10 E Pablo xo dagü cja c'e jyäxcumü, o ma ndaja c'e t'i c'ü ya vi ndũ. Nuc'ua cjanu o xitscöjme c'ua:

—Dya rí sũji. Mizhocjimi o tsjapü o te, ya bübütjo na yeje, enzgöjme.

11 Nuc'ua e Pablo 'ñezgöjme ró tes'ejme na yeje cja c'e jyäxcumü. E Pablo o më'ch'i c'e tjõmëch'i c'ü rvá mbeñejme ja va ndũ e Jesús. Cja rrũ sigöjme o xëdyi. E Pablo cjanu o ñaji c'ua c'o cjuarma hasta 'ma o jyas'ü. Cjanu o ma c'ua.

12 O zidyiji e Eutico cja o ngumü, me mi mäji. Na ngue vi ndũ pero Mizhocjimi o tsjapü o te na yeje.

Viaje desde Troas a Mileto

13 Ante c'ü ro mbedye e Pablo a Troas, o xitscöjme ro tes'ejme cja barco nu, ro möjme a Asón; angueze ro matsjë cja 'ñiji.

14 Nguec'ua 'ma ró chjëgöjme e Pablo a Asón, xo ndes'e cja c'e barco. Cja rrũ möcjöjme a Mitilene nu ja mi ma c'e barco.

15 C'ü na ye nu pa, o mbedye nu c'e barco ró möjme ró cjogüjme a lado cja c'e isla a Quío. C'ü na jñi nu pa, ró sät'äjme cja c'e isla a Samos, y ró oxüjme cja c'e jñiñi a Trogilio. C'ü na ngiyo nu pa, ró sät'äjme a Mileto.

16 E Pablo mi xädä ro ma a Jerusalén, xa'ma ro zät'ä nu 'ma ro pjongüji c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pentecostés. Nguec'ua ya vi juajnü 'na barco c'ü ro cjogütjo a Efeso c'ü dya ro böbü. Na ngue dya mi ne ro metscöjme cja c'e estado de Asia.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

17 'Ma ró sät'äjme a Mileto, e Pablo o ndäjä c'o o ma a Efeso o ma siji c'o mi pastor cja c'o cjuarma.

18 'Ma o ẽji, nuc'ua e Pablo cjanu o xipji c'ua anguezeji:

—In pãrãgueji ja rvá minc'ö a ndetsc'eji ndeze c'e pa 'ma cja rvá sägö va a Asia.

19 Ró pëpcö Mizhocjimi co texe ín mü'bü. Y dya ró cjapü na nozü. Me mi huëgö na ngue c'o nte c'o dya go ne go creo. Y me mi sufregö na ngue c'o ín menzumügöjme a Israel me mi jodü ja rvá mbötcüji.

20 Ró xi'tsc'öji texe c'o mi jyodü ri pãrãgueji; dya ró co'bügö ne ri 'na jña. Ró
zo'c'üji 'ma mi jmurügueji; xo ró zo'c'üji cja in nzungueji.
21 Ró zopjügö c'o ín menzumügöjme a Israel, ró xipjiji co texe ín mü'bü ro
jyëziji c'o na s'o ro nzhogüji cja Mizhocjimi, y ro 'ñench'e o̲ mü'büji e Jesucristo
c'ín Jmugöji. Xo 'ñetsc'eji, dya i̲n menzumügueji a Israel, xo ró zo'c'öji a cjanu.
22 Nudya rrã magö a Jerusalén. Na ngue o̲ Espíritu Mizhocjimi jítscö c'ü ni
jyodü rá magö nu. Dya rí pãrã pje ra tsjacüji nu.
23 Pero texe cja c'o jñiñi ja rí sätc'ö, o̲ Espíritu Mizhocjimi xitscö c'ü ra
pantcaji a pjörü nu, 'ñe me rá sufregö.
24 Pero dya ra tsja zö rá sufregö zö ra mbötcüji. C'ü rí negö, ngue c'ü rá
cjuatü ne bëpji nu o dyacü e Jesús c'ín Jmugöji. O dyacü rí zopjügö yo nte rí
xipjiji me s'iya Mizhocjimi anguezeji; ne ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o.

25 "Ma mi bübü co nu'tsc'eji, mi xi'tsc'öji c'ü ri unü in mü'bügueji e Jesús c'ü
o 'ñeme Mizhocjimi ra manda. Nudya rí xi'tsc'öji c'ü dya cja rá chjëgöji.
26 Tsjijñiji na jo c'ü rí xi'tsc'öji, na ngue ya rá jyanbüji ne pa dya. 'Ma cjó c'o
bübüts'üji c'ü dya ra salva, c'ü ra ma sufre, dya ngue ín s'ocügö.
27 Na ngue ró xi'tsc'öji texe c'o ne Mizhocjimi rá pãrãgöji 'ñe rá cjaji; dya ró
co'bügö ne ri 'na jña.
28 Rí pjötpüji ngüenda ja rgui minc'eji. Xo rí pjörüji texe c'o 'ñaja cjuarma
c'o ma't'ü e Jesucristo c'ín Jmugöji. Na ngue chjëntjui nza cja o ndënchjürü. O̲
Espíritu Mizhocjimi o dya'c'üji ne bëpji rí tsjaji o mbörü. Rí pjörüji na jo, na
ngue o pjödü o̲ cji va ndũ e Jesús; nguec'ua va tsjapü o̲ ndënchjürü c'o.
29 Rí pãrãgö 'ma rá jyanbüji, 'ma rá magö, ra ẽjẽ c'o na s'o ga xöpünte. Nuc'o,
ri chjëntjui nza cja o min'ño c'o me na sate, ra ẽ pjö't'üji c'o ndënchjürü.
30 Xo ra bübüts'üji c'o ra jíchi c'o ya ri creo e Jesucristo, ra xipjiji o jña c'o
dya cjuana, ngue c'ua c'o ya ri creo ra ndeñeji co anguezeji. Nguec'ua c'o ya
ri creo e Jesucristo, bübü c'o ra creo c'o xöpüte.
31 Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpügueji na puncjü ngüenda. Mbeñegueji, ró
minc'ö jñi cjë a ndetsc'eji. Zö xõmü zö ndempa pero sido mi zo'c'öji. Mi
xi'tsc'öji ja rvi minc'eji hasta bübü 'ma mi huëgö por nu'tsc'eji.

32 'Nudya cjuarma, rí ötcö Mizhocjimi ra mbö'c'üji y ra tsja'c'üji ra zi'ch'i in
mü'bügueji o̲ jña c'ü mama ja ga s'iyazügöji. Me na zëzhi o̲ jña, ra mböxc'üji
ra tsja'c'üji xenda rí dyätäji Mizhocjimi. Nguec'ua ra dya'c'üji c'o me na jo a
jens'e c'o ra ch'unü texe c'o cjapü o̲ nte.
33 'Ma mi bübügö co nu'tsc'eji, dya cjó mi nepegö o̲ merio ne ri ngue o̲ bitu.
34 I̲n pãrãji mi pëpcjö c'ü ma tötc'ö c'ü mi sigö 'ñe c'o mi jegö, 'ñe c'ü mi si c'o
mi dyocjöjme 'ñe c'o mi jeji.
35 Ró jí'ts'iji 'na tjũrü c'ü xo rí tsjaji. Rí pëpcjeji ngue c'ua rí pjös'üji c'o pje ni
jyodü. Rí mbeñegueji c'ü o mama e Jesús c'ín Jmugöji: "Xenda rí mäcjeji 'ma rí
unüji, que na ngue 'ma ra ch'a'c'üji", eñe va mama.

36 Nuc'ua e Pablo 'ma o nguarü o zopjü a cjanu c'o pastor, cjanu o
ndüñijõmü o dyötü Mizhocjimi co texe anguezeji.
37 Nuc'ua anguezeji me go huëji c'ua, na ngue ya ro ma e Pablo. Me go ndaji
y me go zü'tp'üji o̲ jmi.
38 Me mi sentioji na ngue c'o jña c'o vi mama e Pablo c'ü dya cja ro chjëji.
Nuc'ua ró möcjöjme e Pablo; anguezeji o ma zogüzüjme hasta cja c'e barco.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

1 Nuc'ua 'ma mü o 'ñetscöjme c'o cjuarma, cja rrũ möjme c'ua cja c'e barco. Ró möcjöjme derecho cja c'e isla c'ü ni chjũ a Cos. C'ü na ye nu pa, ró möjme a Rodas. 'Ma ró pedyejme nu, ró möjme a Pátara.

2 Nujnu, ró jodüjme nu 'na barco c'ü ro ma a Fenicia. 'Ma ró töt'üjme, ró tes'ejme cja rrũ möjme.

3 'Ma ma möcjöjme, ró jandajme c'e isla c'ü ni chjũ a Chipre ró cjogüjme cja o̱ jodyë. Ró sidojme hasta ró sät'äjme cja c'e jñiñi c'ü ni chjũ a Tiro c'ü tsja a Siria. Ró dagüjme cja c'e barco, na ngue je ro sjö'büji nu c'o mi tunü c'e barco.

4 A Tiro ró jodüjme ja mi cãrã c'o mi ätpä o̱ jña e Jesucristo. Nujnu, ró minc'öjme nu siete pa. O̱ Espíritu Mizhocjimi ya vi jíchiji c'o cjuarma c'ü me ro sufre e Pablo a Jerusalén. Nguec'ua o xipjiji e Pablo c'ü dya ro ma nu.

5 'Ma o zädä c'o pa 'ma ro mbedye c'e barco, ró pedyejme cja c'e jñiñi a Tiro ro möjme. Nuc'ua texe c'o cjuarma 'ñe c'o o̱ suji 'ñe c'o o̱ t'iji o ma caminaozüjme 'ma ró pedyejme cja c'e jñiñi. 'Ma ró sät'äjme cja squina c'e mar, ró ndüñijõmüjme ró ötcöjme Mizhocjimi.

6 Cjanu pötü rvá chagöjme, cjanu o 'ñetscöjme c'ua. Nuc'ua cja rrũ tes'ejme cja c'e barco; anguezeji cjanu o nzhogüji o̱ ngumüji.

7 'Ma ró pedyejme a Tiro, ró möjme a Tolemaida c'ü tsja a Fenicia. 'Ma ró dagüjme nu, dya cja ró möcjöjme cja barco. A Tolemaida ró ma zenguajme c'o cjuarma, y ró minc'öjme 'napa co anguezeji.

8 Nuc'ua c'ü na ye nu pa, 'ma ró pedyejme a Tolemaida, cja rrũ möjme a Cesarea. 'Ma ró sät'äjme nu, ró cjogüjme cja o̱ ngumü e Felipe ró oxüjme nu. Nuc'ü, mi zopjü c'o nte mi xipjiji ja rvá sö ro salvaji. E Felipe mi ngue 'na c'o siete c'o vi juajnüji ro unü pje ro zi'i c'o ndixũ c'o ya vi ndũ nu xĩra.

9 E Felipe mi tsãjã nziyo o̱ xunt'i c'o dya mi chjüntü. Mi mamaji o̱ jña Mizhocjimi ja c'o nzi ma 'ñünbü o̱ mü'büji.

10 Ró minc'öjme nu ja nzi pa. O ẽjẽ c'ua 'na bëzo c'ü mi chjũ e Agabo vi 'ñeje a Judea. Xo mi profeta mi mama o̱ jña Mizhocjimi.

11 O säjä nu ja mi cãrãjme. Cjanu o nganba c'ua c'ü mi nzünt'ü e Pablo, cjanu o jyüt'ü c'ua o̱ ngua 'ñe o̱ dyë. Cjanu o mama:

—Rí xi'tsc'öji c'ü mama o̱ Espíritu Mizhocjimi. C'o cãrã a Jerusalén c'o dya ätpä o̱ jña e Jesucristo, je xo rgá cjanu rgá jyü'tp'üji o̱ dyë 'ñe o̱ ngua ne bëzo nu ngue o̱ cjaja ne mbünt'ü, cja rrũ zidyiji ra ma nzhöji cja o̱ dyë c'o dya menzumü a Israel.

12 'Ma ró ärägöjme c'o o mama e Agabo, nuzgöjme 'ñe c'o cjuarma c'o mi cãrã a Cesarea me ró ötcöjme na puncjü e Pablo c'ü dya ro ma a Jerusalén.

13 O ndünrü c'ua e Pablo o xitscöjme:

—¿Jenga i̱n huëji? I̱n cjacüji xo rá sentiogö. ¿Cjo i̱n neji c'ü dya rá cjagö ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi? Rí bübü dispuesto ra zücüji a Jerusalén ra jyütcüji ín dyë 'ñe ín cua, ra pantcaji a pjörü. Dya nguextjo nu; xo rí bübü dispuesto ra mbötcüji na ngue rí pëpigö e Jesús c'ín Jmugöji, eñe.

14 'Ma dya dyätcäjme, dya cja pje ró xipjijme. Ró mamajme:

—Ra zädä rí tsjague ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi.

15 Nuc'ua ró xampjajme, cja rrũ möjme c'ua a Jerusalén.

16 Bübü ja nzi cjuarma a Cesarea c'o o ma zogüzüjme hasta ró sät'äjme a Jerusalén. C'o cjuarma o zinzgöjme cja o̱ ngumü e Mnasón c'ü mi menzumü a Chipre; je ró oxüjme nu. C'e bëzo, ya vi mezhe vi 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo.

Pablo visita a Jacobo

17 C'o cjuarma a Jerusalén me go mäji va recibidozüjme.
18 C'ü na ye nu pa, ró möcjöjme e Pablo ró ma zenguajme e Jacobo. Ya xo
ma cãjã nu texe c'o pje mi pjëzhi cja c'o cjuarma.
19 'Ma ró cjuarü ró zenguajme, nuc'ua e Pablo cjanu o xipji c'o cjuarma ja
va mbös'ü Mizhocjimi angueze va zopjü c'o nte c'o dya mi menzumü a Israel.
20 'Ma o dyäräji c'o o mama e Pablo, o mama c'ü me na nojo Mizhocjimi 'ñe
me na jo. Cjanu o xipjiji c'ua e Pablo:

—Na jo c'ua ja gui mangue, cjuarma. Pero dyärä na jo c'o rá xi'tsc'öjme.
Cãrã na puncjü mil c'o ín menzumügöji c'o ya creo e Jesucristo. Anguezeji
me sũpüji c'o ley c'o o dyopjü e Moisés. Y neji texe c'o cjuarma xo ra zũpüji
c'o.
21 Anguezeji äräji nan'ño gui jíchigue c'o ín menzumügöji c'o cãrã c'o nan'ño
jñiñi; äräji i̲n̲ xipjiji c'ü dya cja ra dyätäji c'o o dyopjü e Moisés; äräji i̲n̲ xipjiji
c'ü dya cja ra circuncidaoji c'o o̲ t'iji, ni xo ra tsjaji c'o 'ñaja ín chjũrügöji.
22 Yo ín menzumügöji ra mbãrãji c'ü i̲ 'ñecje, ra mundoji 'na pje c'o ra
tsja'c'üji. Nguec'ua, ¿ja rga cjapüji?
23 Na jo rí tsjague c'o rá xi'tsc'öjme dya. Bübüzgöjme nziyo cjuarma yo o tsja
promesa va xipjiji Mizhocjimi.
24 Rí möcjeji yo cjuarma cja ne templo rí chõmügue o animale c'o rí unügueji.
Nuc'ua yo cjuarma ra unüji c'o mböcjimi ra mbäsp'äji Mizhocjimi. A cjanu
ra jogüji a jmi Mizhocjimi. Nuc'ua ra sö ra 'ñaxpaji o̲ ñiji, na ngue ya rguí
cumpleji c'o promesa. Nuc'ua yo ín menzumügöji ra mbärãji c'ü dya cjuana
c'ü äräji; i̲n̲ cjague ja c'o nzi ga mama c'o ley c'o o dyopjü e Moisés.
25 Dya rí xi'tsc'öjme c'ü ni jyodü ra dyätä c'o ley c'o dya rí menzumügöji. Na
ngue ya ró ñagöjme ró penpejme 'na carta ró xipjijme c'o ni jyodü ra tsjaji.
Ngue c'ü dya ra zaji o̲ ts'ingue o animale c'o bäsp'ä yo ts'ita. Dya xo ra ziji o
cji. Dya xo ra zaji o̲ ts'ingue o animale c'o dya mbedye o̲ cji. C'o bëzo, dya ra
tsãji o ndixũ; c'o ndixũ, dya xo ra tsãji o bëzo, eñe e Jacobo.

Toman preso a Pablo en el templo

26 C'ü na ye nu pa, e Pablo o möji c'ua c'o nziyo cjuarma o cjogüji cja c'e
templo. Nuc'ua e Pablo o xipji c'e mböcjimi c'ü ya mi ngue ro cumple c'o bëzo
c'o promesa c'o vi xipjiji Mizhocjimi. Xo mama e Pablo:

—Nutscö nguetscö rá tõmügö c'o animale c'o ra dya'c'ü yo bëzo, rí päsp'ägue
Mizhocjimi, eñe.
27-28 Nuc'ua ya mi ngue ro zädä c'o xe siete pa 'ma ro cumpleji c'o promesa.
C'o menzumü a Israel c'o vi 'ñeje cja c'e estado de Asia, bübü c'o o jñanda e
Pablo cja c'e templo. O pënch'iji c'ua e Pablo, cjanu o mapjüji c'ua na jens'e o
mamaji:

—Nu'tsc'eji i̲n̲ bëzoji rí menzumüji a Israel, pjöxcüjme rá pënch'ijme ne bëzo.
Ngueje nu nzhodü texe cja ne xoñijõmü, jíchi yo nte c'o me na s'o. Nujnu,
ña'a contra nutscöji o̲ ntezgöji Mizhocjimi. Xo ña'a contra o̲ ley e Moisés, 'ñe
ne templo nu me na sjũ. Y dya nguextjo nu; o siji yo dya rí menzumügöji o
cjogüji cja ne templo nu me na sjũ o contaminaoji, eñeji.
29 C'o vi 'ñeje a Asia o mamaji a cjanu, na ngue o jñandaji a Jerusalén e
Trófimo c'ü mi menzumü a Efeso mi dyojui e Pablo. Mi pëzhiji e Pablo xo vi
siji e Trófimo cja c'e templo.

30 Me co üdü c'ua texe c'o mi cãrã cja c'e jñiñi. Go cjuan'diji c'ua go mundoji.
Cjanu o pënch'iji e Pablo go pjongüji cja c'e templo. Ixco ngot'üji c'ua c'o
ngoxtji.
31 C'o nte mi ne ixto mbö't'üji e Pablo. Pero bübü c'o o ma cja c'e bëzo c'ü
mi manda 'na mil o tropa romana, o ma xipjiji c'ü ya vi mundo texe c'o mi
menzumü a Jerusalén ma huëñiji.
32 Nu c'e bëzo, ixco ma't'ü c'ua c'o tropa 'ñe c'o mi manda cada cien tropa,
ixco dagüji c'ua cja c'e jyäxcumü nu ja mi cãrãji c'ü mi chäjui c'e templo, o möji
nu ja mi cãrã c'o nte. C'o nte 'ma mü o jñandaji c'e bëzo 'ñe c'o tropa, o jyëziji
c'ua, dya cja mbäräji e Pablo.
33 O säjä c'ua c'e bëzo, cjanu o manda o pënch'iji e Pablo cjanu o ndün't'üji
yeje cadena. Nuc'ua cjanu o zopjü c'o nte o dyönüji pje mi pjëzhi e Pablo y pje
vi tsja.
34 C'o nte me mi huëñiji. Nan'ño c'o mi mama c'o 'ñaja; nan'ño c'o mi mama
c'o 'ñaja. Nguec'ua dya mi sö ro mbãrã c'e bëzo pje vi tsja e Pablo. Nguec'ua
cjanu o manda ro zidyiji e Pablo a mbo cja c'e jyäxcumü.
35-36 'Ma o zät'ä c'o tropa 'ñe e Pablo cja c'e dezhe c'ü rví ndes'eji cja c'e
jyäxcumü, c'o tropa o ndës'iji c'ua e Pablo cjanu o ngö's'ü o̲ jyöji. Na ngue c'o
nte me mi chütüji y me mi mapjüji na jens'e mi mamaji:
—Pö't'üji ne bëzo.

Pablo hace su defensa delante de la gente

37-38 'Ma ya mi ngue ro cjogü c'o tropa a mbo cja c'e jyäxcumü, o mama c'ua
e Pablo o xipji c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa:
—¿Cjo sö rá xi'tsc'ö 'na jña?, eñe e Pablo.
O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Mi pëzhgö mi ngue'tsc'e c'e bëzo c'ü menzumü a Egipto. Pero dya
ngue'tsc'e, na ngue i̲n ñague griego. Nuc'ü, mi dyoji c'o rí xicöjme o pö't'ünte.
Dya be mezhe mi jodü ja rvá tsjaji o revolución ro ndõpüji ne gobierno. C'e
bëzo o dyëdyi nziyo mil c'o mi pö't'üte o möji cja majyadü nu ja dya cjó nzheñe,
eñe c'e bëzo va xipji e Pablo.
39 O ndünrü c'ua e Pablo o mama:
—Nutscö rí Israelitagö. O jmuxcü a Tarso c'ü tsja cja c'e estado de Cilicia.
Rí tsjagö cja 'na jñiñi c'ü me manda. Rí ö'tc'ü favor rí jyëzgui rá zopjügö yo
nte, eñe.
40 O unü c'ua sjëtsi. Nuc'ua e Pablo o böbü cja c'e dezhe, o tsja o seña co o̲
dyë ro ngo't'ü o̲ ne c'o nte. Nguec'ua, dya cja nda mi mapjüji na jens'e. Nuc'ua
e Pablo o ña c'ua c'e idioma hebreo va zopjü c'o nte, o mama:

22

1 —Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, nu'tsc'eji pjë'ts'iji i̲n jünji ngüenda 'ñetsc'eji
dya pje pjë'ts'iji, rí zo'c'öji. Dyärägueji na jo c'ü rá xi'tsc'öji, ngue c'ua rí
pãrãgueji c'ü dya rí cjagö c'o na s'o, eñe e Pablo.
2 'Ma o dyäräji e Pablo mi ña hebreo, xe go juemeji c'ua. O mama c'ua e
Pablo:
3 —Xo rí Israelitagö nza cjatsc'eji. O jmuxcügö a Tarso c'ü tsja a Cilicia, pero
ró tegö va cja ne ndajñiñi. Nu c'ü o jítscö, mi ngue e Gamaliel. O jítscö na jo
c'o ley c'o o unü Mizhocjimi c'o ín mboxatitagöji. Mi sũgö Mizhocjimi; 'ma cjó
c'o mi pëzhgö c'ü dya mi sũ Mizhocjimi, mi sjëyazgö na puncjü ja c'o nzi gui
tsjagueji dya.

4 Nguec'ua mi nugö na ü c'o mi tëpi o̲ 'ñiji e Jesús, mi negö c'ü ro mbö't'üji
texeji. Mi mandagö ra ndün't'üji o cadena cja rrũ pant'aji a pjörü, zö mi bëzo
zö mi ndixũ.
5 Nu mero ndamböcjimi 'ñe yo jün ngüenda cja yo ín menzumüji, pãrãji c'ü
na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji je ma cjazgö nu. Na ngue anguezeji o dyacüji o carta
c'ü ro tjëdyi a ma a Damasco ro jíchi c'o mi manda cja c'o nintsjimi nu. Nuc'ua
ró ma c'ua ro ma sürü c'o mi creo e Jesús c'o mi cãrã nu, cja rrũ tjün't'üji co
cadena ro ëji va a Jerusalén ngue c'ua ro castigaoji.

Pablo cuenta de su conversión

6 "Ma mi pagö cja 'ñiji, 'ma ya mi ngue ro sät'ä a Damasco, ya vi jñisiarü.
'Nango ẽjẽ c'ua a jens'e 'na jya's'ü c'ü me mi juëns'i c'ü o pjat'ü nu ja mi pagö.
7 Ró tögü a jõmü c'ü mi chägägö. Cja rrũ ärägö 'na jña c'ü o xitscö a cjava:
"Nu'tsc'e Saulo, ¿jenga i̲n̲ cjapü ra sufre yo creozügö? Chjëntjui c'ü ri nguetscö
ri cjacö rá sufre", enzgö.
8 Ró tjüntügö ró xipji: "Nu'tsc'e nin t'ecjañõmü, ¿cjó ngue'tsc'e?" O ndünrü
c'ua c'ü mi ña: "Nguetscö e Jesús mi menzumügö a Nazaret. I̲n̲ cjapü ra sufre
yo creozgö; chjëntjui c'ü ri nguetscö ri cjacö rá sufre", enzgö.
9 C'o mi pöcjöjme, me co zũji. O jñandaji c'e jya's'ü pero dya dyäräji pje pjëzhi
c'ü o mama c'e jña c'ü mi zocügö.
10 Ró mamagö c'ua: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿pje i̲n̲ ne rá cjagö?", ró embe. O
ndünrü c'ua c'ín Jmugö o xitsi: "Ixtí mague dya, rí sät'ä a Damasco. Nujnu, ra
xi'ts'iji nu, c'e bëpji c'ü ya mama Mizhocjimi rí tsjague", enze.
11 Nuc'ua, dya cja mi jandagö na ngue me mi juëns'i c'e jya's'ü. Nguec'ua c'o
mi pöcjöjme o pënzhguiji ín dyë, cjanu o ngüncüji o zinziji a Damasco.

12 'Mi bübü 'na bëzo a Damasco c'ü mi chjũ e Ananías. Mi sũ Mizhocjimi mi
ätä c'o ley. C'o ín menzumügöji c'o mi cãrã nu, mi mamaji c'ü mi cja na jo.
13 O ẽjẽ c'ua e Ananías nu ja mi oxügö, o böbü ín jmigö o xitsi: "Nu'tsc'e Saulo
mi cjuarmats'ügö. Ra jogü dya in chö rí jñanda na yeje", enze. Ixco jogü c'ua
ín chö ró janda e Ananías.
14 Nuc'ua e Ananías cjanu o xitscö: "Mizhocjimi c'ü mi ma't'ü c'o ín
mboxatitagöji, o juan'c'ügue ndeze mi jinguã ngue c'ua rí pãrãgue c'o ne
angueze rí tsja. O dya'c'ügue i̲ jñanda e Jesús nu c'ü me na jo a jmi Mizhocjimi.
Xo dya'c'ü i̲ dyärä o zo'c'ü.
15 Nguec'ua rí xipjigue yo nte ja ga cja e Jesús; rí xipjiji ja ga cja c'ü i̲ jñanda
'ñe c'o i̲ dyärä.
16 Nudya, dya cja pje rí che'be; ixtí jigue dya. Rí 'ñench'e in mü'bü e Jesús y
rí tsjapü in Jmugue. 'Ma rí tsjague a cjanu, ra ndin'tsc'i in mü'bü c'o na s'o",
enzgö e Ananías.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los que no eran de Israel

17 "Ma ró nzhogö a Jerusalén, ró ẽjẽ cja ne templo ró ẽ ötü Mizhocjimi. 'Ma
mi ötügö Mizhocjimi, o dyacü c'ü ró janda, nza cja 'ma ro cjinch'i 'na t'ĩjĩ.
18 Ró janda e Jesús; o xitsi: "Pura pedyegue a Jerusalén, na ngue zö rí
xipjigue yo nte ja rvá zo'c'ügö y ja vi jñandgagö, pero dya ra creots'üji", enzgö.
19 Pero ró xicö c'ua: "Iyö ín Jmuts'ügö; ra creozüji. Pãrãji mi pagö cja c'o
nintsjimi mi pa jodü c'o mi creots'ü. Mi mandagö ra pant'aji a pjörü y ra
mbäräji.

20 'Ma o mama e Esteban c'ü me na jots'ügue, 'ma o mbö't'üji c'ü, xo mi
böncö nu, me mi mäcjö. Ró pjötpü o̱ bitu c'o o mbö't'ü c'ü", ró embe c'ín
Jmugö.
21 O ndünrü c'ua o mama: "Pedyegue, rá täc'ä rí mague na jẽ nu ja cãrã
c'o dya menzumü a Israel, rí ma zopjüji", enzgö. Nujyo, ngueje yo o mama e
Pablo va xipji c'o nte.

Pablo en manos del comandante

22 C'o nte o dyäräji na jo, hasta 'ma cja mama e Pablo c'ü vi ch'unü o bëpji
mi zopjü c'o dya menzumü a Israel. Nuc'ua cjanu o mapjüji c'ua na yeje o
mamaji:
—Pö't'üji ne bëzo. Dya cja xe ra mimi cja ne xoñijõmü, eñeji.
23 'Ma mi mapjüji na jens'e, xo mi juant'aji o̱ bituji y mi vos'üji o jõmü a
jens'e. Na ngue me mi üdüji.
24 Nuc'ua c'ü mi manda c'o tropa, o manda o zidyiji e Pablo a mbo cja c'e
jyäxcumü nu ja mi cãrã c'o tropa. Cjanu o manda ro ndas'üji o chirrio, ngue
c'ua ro mama e Pablo pje vi tsja, nguec'ua ma mapjü c'o nte.
25 Ante c'ü ro ndas'üji, o ndün't'üji o xipjadü. Mi böbü nu 'na bëzo c'ü mi
manda cien tropa. Nuc'ua e Pablo cjanu o xipji c'ua c'e bëzo:
—Mama cja c'o ley c'ü dya sö rí chas'üji o chirrio c'o menzumü a Roma. Ni
jyodü ot'ü rí jñünpüji ngüenda pje mbë c'ü o tsja, eñe e Pablo.
26 C'e bëzo 'ma o dyärä c'o o mama e Pablo, cjanu o ma c'ua cja c'e bëzo c'ü
mi manda texe c'o tropa, o ma xipji:
—Pjötpü ngüenda ne bëzo, c'ü dya pje xe rí tsjapü. Na ngue menzumü a
Roma.
27 Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa, cjanu o ẽjẽ c'ua nu ja mi bübü
e Pablo, o ẽ xipji:
—Xitsi. ¿Cjo i̱n menzumügue a Roma?
O ndünrü c'ua e Pablo:
—Jã.
28 O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Maco ró cjõt'ügö na puncjü o merio para ró cjagö menzumü a Roma.
O ndünrü c'ua e Pablo o mama:
—Nutscö rí menzumügö a Roma ndeze 'ma o jmuxcügö, eñe.
29 Nuc'ua c'o ya mi ngue ro ndas'ü o chirrio e Pablo, o ndans'aji c'ua. Nuc'ua
c'ü mi manda texe c'o tropa, xo zũ c'ua. Na ngue vi manda o ndün't'üji co
xipjadü e Pablo, maco mi menzumü a Roma.

Pablo delante de la Junta Suprema

30 C'ü mi manda c'o tropa, mi ne ro mbãrã jenga mi mama c'o mi menzumü
a Israel c'ü mi jyodü ro ndü e Pablo. Nguec'ua c'ü na ye nu pa, o xipji c'o
ndamböcjimi 'ñe texe c'o mi jün ngüenda ro ẽ jmurüji. Nuc'ua cjanu o xãpcä e
Pablo, cjanu o dagüvi cja c'e jyäxcumü. Cjanu o cjogüvi nu ja mi jünji ngüenda.
Cjanu o xipji e Pablo ro böbü cja o̱ jmiji.

23

1 Nuc'ua e Pablo o jñanda na jo c'o mi jün ngüenda, cjanu o xipjiji:
—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, sido rí jodü rá cjagö ja c'o nzi ga ne
Mizhocjimi c'o na jo, eñe.
2 Nuc'ua c'ü mi mero ndamböcjimi c'ü mi chjũ e Ananías, cjanu o xipji c'o
bëxtjo mi böbü cja e Pablo ro mbë'chp'iji o̱ ne.
3 O ndünrü c'ua e Pablo o xipji c'ü mi mero ndamböcjimi:

—Nu'tsc'e in cjapü na jots'ügue, pero na s'o c'o in cjague. Mizhocjimi ra castigaots'ü. In cjapü in jüncüji ngüenda ja c'o nzi ga mama c'o ley; maco in manda ra mbëchquiji ín te, eñe e Pablo.

4 O ndünrü c'ua c'o bëxtjo mi böbü, o mamaji:

—¿Jenga i sadügue nu? Maco o 'ñeme Mizhocjimi ra tsja mero ndamböcjimi.

5 O ndünrü c'ua e Pablo o mama:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, dya mi pãrãgö cjo mi mero ndamböcjimi nu. 'Ma ro pãrãgö, dya ro xipji a cjanu. Na ngue cja o ley Mizhocjimi, mama c'ü dya pje rá xicöji yo ín menzumügöji yo pje pjëzhi.

6 Nuc'ua e Pablo o unü c'ua ngüenda c'o mi jün ngüenda, mi cãrã 'na partido c'o mi saduceo, mi cãrã 'na partido c'o mi fariseo. Nguec'ua o ña c'ua na jens'e:

—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, rí fariseogö o t'izgö 'na fariseo. In jüncüji ngüenda na ngue rí creogö c'ü ra zädä c'e pa 'ma ra te'e texe c'o ya ndũ.

7 Nuc'ua c'o fariseo 'ñe c'o saduceo, dya cja mi 'natjo o pjeñeji; ya nde mi nan'ño ma nguijñiji c'ua.

8 Na ngue yo saduceo mamaji c'ü dya cja ra te c'o ya ndũ. Xo mamaji c'ü ojtjo anxe. Xo mamaji c'ü dya bübü e Satanás c'ü dya jo, ne ri ngue c'o o mbëpji. Yo fariseo creoji bübü nza texe yo. Xo creoji c'ü ra te c'o ya ndũ.

9 Nuc'ua c'o mi jün ngüenda o mbürü o zöji o jña, o ñaji na jens'e. Cjanu o böbü c'ua, ja nzi c'o fariseo c'o mi xöpü o ley Mizhocjimi, o mamaji:

—Dya pje rí tö'tp'ügöjme c'o na s'o c'o ri cja ne bëzo. 'Na ri ngueje 'na o anxe Mizhocjimi c'ü o zopjü. 'Ma ga cjanu, na jo, dya pje rá cjapüji. Na ngue 'ma rá c'a's'üji nu, chjëntjui c'ü ro c'a's'üji Mizhocjimi.

10 Nuc'ua c'o fariseo mas go zöji o jña c'o saduceo, y o mbürü o chũji. Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, o zũ c'ua 'na ro mbäräji e Pablo ro s'odü na puncjü. Nguec'ua o ma't'ü c'o tropa o dagüji cja c'e jyäxcumü o ẽ ñanaji e Pablo a nde c'o saduceo, cjanu o zidyiji c'ua na yeje cja c'e jyäxcumü.

11 Nuc'ua c'e xõmü c'ü na ye nu pa, 'nango jñetse c'ua e Jesucristo c'ín Jmugöji mi böbü cja o jmi e Pablo, o xipji:

—Nu'tsc'e Pablo, dya rí sũgue; rí mäcje. I zopjügue yo nte va a Jerusalén, i xipjiji ja ga cjazgö. Xo ni jyodü rí mague a Roma xo rí zopjügue c'o nte c'o cãrã nu, eñe e Jesús va xipji e Pablo.

Planes para matar a Pablo

12 C'ü na ye nu pa, c'o mi menzumü a Israel c'o dya mi creo e Jesucristo, o mamaji c'ü ro mbö't'üji e Pablo. O juraji Mizhocjimi va mamaji:

—Dya cja rá siji o xëdyi ne ri ndeje, hasta 'ma rá cjuarü rá pö't'üji e Pablo. Ra zücöji Mizhocjimi 'ma dya rá cjagöji a cjanu.

13 Mi sö mas de cuarenta c'o o mama a cjanu.

14 Anguezeji cjanu o möji c'ua cja c'o ndamböcjimi 'ñe ja nzi c'o mi jün ngüenda, o ma xipjiji:

—Nutscöjme ró nädäjme Mizhocjimi. Ró mamajme c'ü dya cja rá sijme o xëdyi ne ri ndeje, hasta 'ma rá cjuarü rá pö't'üjme e Pablo. Ra zücüjme Mizhocjimi 'ma dya rá cjajme a cjanu.

15 Nguec'ua nu'tsc'eji 'ñe c'o 'ñaja c'o jün ngüenda, chaque rí penpeji 'na jña c'e bëzo c'ü manda c'o tropa ra sin'c'iji e Pablo. Rí xipcjeji ni jyodü xenda rí pãrãgueji pje pjëzhi c'ü o tsja e Pablo. Nutscöjme ya rí bübüjme rá pö't'üjme ante c'ü ra säjä va, eñeji.

16 A Jerusalén mi bübü nu c'ü nu sobrinu e Pablo, o̲ t'i c'ü nu cjũ. Nuc'ü, o
dyärä c'o mi mama c 'o bëzo ro mbö't'üji e Pablo 'ma ro cjogü. Cjanu o ma c
'ua cja c'e jyäxcumü o ma xipji e Pablo.
17 Nuc'ua e Pablo cjanu o ma't'ü c'ua 'naja c'o bëzo c'o mi manda cien tropa,
cjanu o xipji:
—Rí ö'tc'ü favor rí mëvi ne t'i cja c'e bëzo c'ü manda texe yo tropa; va jün
'na jña pje ra xipji, embe.
18 O zidyi c'ua cja c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, cjanu o xipji:
—C'ü rvá ẽcjöbe, o matcügö c'e bëzo c'ü ró cotc'öji c'ü ni chjũ e Pablo. O
dyötcü favor ró sigö ne t'i; va jün 'na jña pje ra xi'ts'i, embe.
19 Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa, cjanu o pënchp'i c'ua o̲ dyë
c'e t'i, cjanu o ndans'avi ro ñatsjëvi. Cjanu o dyönü:
—¿Pje pjëzhi c'ü rí xitsi?
20 O ndünrü c'ua c'e t'i:
—Yo menzumü va, ya ñaji. Ra xõrü chaque ra ẽ dyö'tc'üji rí sidyi e Pablo nu
ja jünji ngüenda. Ra xi'ts'iji c'ü ni jyodü xenda ra mbãrãji pje pjëzhi c'ü o tsja e
Pablo.
21 Nguec'ua rí ö'tc'ügö c'ü dya rí tsjague c'ü ra ẽ xi'ts'iji. Na ngue sö mas de
cuarenta bëzo c'o ne ra mbö't'ü e Pablo. Ya te'beji dya c'ü, ngue c'ua 'ma rí
tsjogüvi, ra mbö't'üji. Anguezeji ya nädäji Mizhocjimi o mamaji a cjava: “Dya
cja rá siji o xëdyi ne ri ndeje, hasta 'ma rá cjuarü rá pö't'üji e Pablo. Ra zücüji
Mizhocjimi 'ma dya rá cjagöji a cjanu”, eñe anguezeji. Nguec'ua te'beji dya,
c'ü rí tsjague ja c'o nzi rgá ẽ xi'ts'iji.
22 O ndünrü c'ua c'e bëzo:
—Pjötpügue na puncjü ngüenda, dya cjó rí xipji c'ü i̲ xitscö yo. Mague dya,
embe c'e t'i.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

23 Nuc'ua c'e bëzo cjanu o ma't'ü c'ua yeje c'o mi manda cien tropa, o xipjivi:
—Mandaguevi yo yeje ciento tropa yo nzhontjo ra xampjaji rí möji a
Cesarea. Rí pedyeji 'ma ra unü a las nueve ne xõmü. Xo rí möji setenta tropa
c'o chägä o pjadü, cja na yeje ciento c'o qui o lanza.
24 Xo rí xõcüvi o pjadü c'o ra chägä e Pablo. Rí pjörüji na jo, ngue c'ua ra
zät'ä na jo cja e Félix c'ü gobernador, embeji c'o yeje c'o mi manda cien tropa.
25 Nuc'ua c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa, cjanu o dyopjü 'na carta c'ü
ro mbenpe e Félix. O jñu's'ü a cjava:
26 “Nu'tsc'e Félix i̲n gobernadorgue, rí zenguats'ügö nin t'ecjanõmü.
Nguetscö e Claudio Lisias rí pen'c'ö ne carta.
27 Rí xi'tsc'ö ne bëzo nu va siji yo tropa. C'o menzumü a Israel o zürüji ne
bëzo, ya mi ngue ro mbö't'üji. 'Ma ró pãrãgö c'ü menzumü a Roma nu, ixtó
ëdyigö ín tropa ró ma ñanajme ró cjocüjme cja c'e jyäxcumü.
28 Nutscö mi ne ro pãrãgö pje vi tsja ne bëzo, na ngue c'o nte mi mamaji c'ü
vi tsja na s'o. Nguec'ua ró dagübe cja c'e jyäxcumü ró sidyi ne bëzo nu ja jün
ngüenda c'o menzumü a Israel.
29 Mi mama c'o nte c'ü vi tsja na s'o nu. Pero ró unnc'ö ngüenda nguextjo
c'o o̲ ley anguezeji c'o mi mamaji c'ü dya ätä nu. Dya pje ró tö'tp'ügö c'o na
s'o c'o ro tsja, c'ü rva pö't'ü ni xo ri ngue c'ü rva pant'a a pjörü.
30 Nuc'ua o ẽjẽ 'naja c'ü o 'ñe xitsi c'ü mi cãrã o bëzo c'o ya vi ñaji ja rvá
mbö't'üji ne bëzo. Nguec'ua ró täcjö yo tropa o siji nu. Y c'o nte c'o mama

c'ü o tsja na s'o nu, ró xipjiji ra ẽji ra ẽ xi'ts'iji", eñe va dyopjü c'e bëzo c'ü mi manda texe c'o tropa c'o ma cãjã cja c'e jyäxcumü.
31 Nuc'ua c'o tropa cjanu o tsjaji ja c'o nzi va xipjiji; o zidyiji e Pablo c'e xõmü a Antípatris.
32 C'ü na ye nu pa, c'o tropa c'o mi nzhontjo o nzhogüji cja c'e jyäxcumü nu ja vi mbedyeji. C'o tropa c'o mi chägä o pjadü ngue c'o o möji e Pablo.
33 'Ma o zät'äji a Cesarea, o unüji c'e carta c'e gobernador, cjanu o nzhöji e Pablo.
34 Nuc'ua c'e gobernador 'ma o nguarü o xörü c'e carta, cjanu o dyönü e Pablo pje ma estado mi tsja. 'Ma o mbãrã mi tsja a Cilicia, cjanu o mama c'ua:
35 —'Ma ra säjä c'o mama i tsjague c'o na s'o, rá jün'c'ügö ngüenda, embeji e Pablo.
Cjanu o manda o zidyiji e Pablo cja o palacio e Herodes nu ja ro oxü. Xo manda ro mbörüji nu.

24

Defensa de Pablo delante de Félix

1 O mezhe c'ua tsi'ch'a pa, o säjä c'ua a Cesarea e Ananías c'ü mi mero ndamböcjimi, 'ñe ja nzi c'o mi jün ngüenda. Ma siji 'na licenciado c'ü mi chjũ e Tértulo. O möji cja c'e gobernador ngue c'ua ro cusaji e Pablo.
2 Nuc'ua c'e gobernador o manda o siji e Pablo. 'Ma mü o säjä e Pablo, nuc'ua e Tértulo o mbürü o cusa e Pablo, o xipji c'e gobernador:
—Nu'tsc'e Félix nin t'ecjañõmü. Na ngue in gobernador, rí cãrãjme na jo, dya cjó rí chũjme. In pjöxcüjme na puncjü; nguec'ua dya pje bëtscöjme.
3 Nguec'ua rí da'c'üjme na puncjü 'na pöjö nu'tsc'e Félix, me na jontets'ü.
4 Dya rí ne rá bë'chc'ijme na puncjü in tiempo. Pero rí ö'tc'üjme rí dyätcäjme na ngue na jontets'ü. Dya puncjü o jña c'o rá ñagöjme.
5 Ne bëzo ró tö'tp'üjme me na s'o c'o cja'a. Nzhodü texe cja ne xoñijõmü, zopjü c'o ín menzumügöjme. Nguec'ua anguezeji, dya cja ne ra dyätäji in gobiernogue. C'o teñe angueze, ni chjũ nazareno. Anguezeji dya cja ma't'üji Mizhocjimi nza cjazgöjme; nan'ño ga creoji.
6 Ne bëzo ya mi ngue ro contaminao c'ín templogöjme, pero ró sürüjme. Mi ne ro jünpüjme ngüenda ja c'o nzi ga mama c'o ín leygöjme.
7 Pero o metio e Lisias c'ü manda c'o tropa nu, o möji c'o o tropa nu ja mi jünpüjme ngüenda ne bëzo, o ma zinnguijme a fuerza.
8 Cjanu o xitsijme ro ẽcjöjme cja in jmigue. Nguec'ua 'ma rí tsjapü t'önü ne bëzo, rí pãrãgue c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öjme o tsja na s'o nu.
9 C'o 'ñaja c'o mi menzumü a Israel cjanu o mamaji c'ua:
—Na cjuana yo mama e Tértulo, embeji c'e gobernador.
10 Nuc'ua c'e gobernador cjanu o tsjapü c'ua o seña e Pablo ro ña. O mama c'ua e Pablo:
—Rí pãrãgö ya pa ja nzi cjë c'ü in gobernador in jüngue ngüenda cja ín paísgöjme. Nguec'ua rí mägö; dya rí sũ rá tjünrügö.
11 Ya mezhe como 'na doce pa, ró magö a Jerusalén ró ma ma't'ügö Mizhocjimi. 'Ma rí tsja t'önü, rí pãrãgue c'ü na cjuana yo rá xi'tsc'ö.
12 Nujyo, mamaji ró cjagö c'o na s'o 'ma ró magö a Jerusalén. Pero dya cjó ró sögöbe o jña para ro mundo c'o nte; ni ri ngue cja c'e templo, ni ri ngue cja c'o nintsjimi, ni ja xo ri ngue cja c'e ndajñiñi a Jerusalén.

13 Nujyo xi'tsc'eji, dya sö ra mamaji c'ü na cjuana.
14 Nutscö na cjuana rí creogö c'e jña c'ü cja jizhi Mizhocjimi. Nujyo ín menzumügöjme, mamaji c'ü nan'ño rgá creogö dya. Pero dya cjuana c'ü mama yo. Na ngue rí ma't'ügö Mizhocjimi c'ü mi ma't'ü c'o ín mboxatitagöjme. Rí creogö texe c'o mama c'o ley, 'ñe texe c'o o dyopjü c'o profeta.
15 Rí creogö c'ü o mama Mizhocjimi ra te c'o ya ndũ, c'o o tsja na jo 'ñe c'o o tsja na s'o. Nu yo ín menzumügöjme xo creoji a cjanu.
16 Siempre rí jodügö rá cjagö c'o na jo, ngue c'ua dya rá cjagö na s'o a jmi Mizhocjimi, ni pje rá cjapcö yo nín minteji.
17 'Ró magö ja nzi vez a Jerusalén, pero o mezhe ja nzi cjë c'ü cja ró magö. Mi doce pa, 'ma ró magö nu, ró jünügö c'o ró unü c'o pobre. Xo ró jünü c'o ro unügö Mizhocjimi.
18 'Ma ró unügö Mizhocjimi cja c'e templo c'o ofrenda c'o mi jünügö, o jñandgaji nu. Pero nujyo, dya ngue yo o jñandga. C'o o jñandga, ngueje ja nzi ín menzumügöjme c'o vi 'ñeje a Asia. Ya rvá cumplegö c'o rvá mama ro cjagö, ja c'o nzi ga cja ín chjürügöjme. Dya mi dyocjöjme na puncjü o nte; dya cjó xo ró sögöbe o jña c'ü ro mundo o nte.
19 C'o vi 'ñeje a Asia c'o o jñandga cja c'e templo, 'ma o jñandgaji ró cjagö c'o na s'o, sö ra ẽji ra 'ñe mamaji.
20 O 'ma jiyö, rí dyönü yo ín menzumügöjme cjo ró cjagö c'o na s'o 'ma mi bünc'ö a jmi yo, 'ma mi jüncüji ngüenda.
21 'Ma o jñüncüji ngüenda, ró ñagö na jens'e ró mama a cjava: "In jüncüji ngüenda na ngue rí creogö c'ü ra te texe c'o ya ndũ", ró embeji. Nu c'o ró mama a cjanu, dya s'o c'o, eñe e Pablo.
22 E Félix ya mi pãrã na jo'o ja ma cja o̱ 'ñiji e Jesucristo. Pero dya nguarü o jñünpü ngüenda e Pablo. O xipjiji c'o nte:
—'Ma ra ẽjẽ e Lisias c'ü manda c'o tropa, rá jünpü na yeje ngüenda ne bëzo cja in jmigueji, eñe.
23 Cjanu o ma't'ü c'ua 'na c'o mi manda cien tropa, o xipji c'ü ro mbörüji e Pablo, pero ro jyëziji ro nzhodü libre cja c'e palacio, y c'o o̱ dyoji e Pablo mi sö ro ma zenguaji ro ma zopcüji c'o mi jyodü.
24 O mezhe c'ua ja nzi pa, o ẽjẽ c'ua na yeje e Félix nu ja mi jün ngüenda, ma dyojui c'ü nu su c'ü mi chjũ e Drusila. E Drusila mi menzumü a Israel. Nuc'ua e Félix o manda ro ma siji e Pablo. 'Ma o säjä e Pablo, o zopjü e Félix 'ñe e Drusila o xipjivi ja ga cja e Jesucristo.
25 O mama e Pablo ni jyodü 'na nte ra tsja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo, y ra mbörütsjë ja rgá mimi, dya ra tsja ja c'o nzi ga netsjë. Na ngue ra zädä c'e pa 'ma ra jñünpü ngüenda Mizhocjimi texe yo nte. O zũ c'ua e Félix cjanu o xipji e Pablo:
—Mague dya cja c'e palacio. 'Ma xe rá pë'sc'ö tiempo, rá zon'c'ü na yeje.
26 C'ü vi mama e Félix c'ü ro ma e Pablo, xo ngueje c'ü mi te'be xa'ma ro unü o merio e Pablo, ngue c'ua ro 'ñeme libre. Nguec'ua na puncjü vez va zojnü o ñavi.
27 O mezhe c'ua yeje cjë. Nuc'ua ya ro mbedye gobernador e Félix; ro tsja gobernador e Porcio Festo. E Félix dya 'ñeme libre e Pablo, na ngue mi ne ro unü favor c'o mi menzumü a Israel c'o mi nu'u na ü e Pablo.

25

Pablo delante de Festo

1 'Ma o tsja gobernador e Festo, o mezhe jñi pa, cjanu o mbedye a Cesarea
o ma c'ua a Jerusalén.
2 Nuc'ua c'o ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o pje mi pjëzhi cja c'o menzumü a
Israel, o xipjiji e Festo c'ü vi tsja na s'o e Pablo.
3 O mamaji:
—Tsjacüjme favor rí manda ra siji a 'ñecjua e Pablo, eñeji.
O mamaji a cjanu, na ngue ya vi mamaji ja rvá mbö't'üji e Pablo 'ma ro
cjogü cja 'ñiji.
4 O ndünrü c'ua e Festo:
—Je va cjot'ü a Cesarea e Pablo. Dya ra mezhe rá magö nu.
5 Nguec'ua yo pje pjëzhits'üji rá möcjöjme a Cesarea. 'Ma pje c'o o tsja c'e
bëzo, ra xitscöji 'ma rá sät'äjme nu, eñe e Festo.
6 E Festo o mezhe como dyëch'a o ocho pa a Jerusalén. Cjanu o nzhogü o ma
a Cesarea nu ja vi 'ñeje. C'ü na ye nu pa, e Festo o mimi nu ja mi jün ngüenda,
cjanu o manda o ma siji e Pablo.
7 'Ma o säjä, ya ma cãjã c'o menzumü a Israel c'o vi 'ñeje a Jerusalén.
Anguezeji o böbüji cja o jmi e Pablo, o mamaji na puncjü c'o na s'o c'o vi tsja.
Pero dya sö ro mamaji c'ü na cjuana.
8 O ndünrü c'ua e Pablo o mama:
—Dya pje ró cjagö contra c'o mama ín leygöjme nutscöjme rí menzumüjme
a Israel. Dya xo ró contaminao c'ü ín templojme. Dya pje xo ró mangö 'na jña
contra e Cesar c'ü mero manda, embeji c'e gobernador.
9 E Festo mi ne ro unü favor c 'o mi menzumü a Israel c'o mi nu'u na ü e
Pablo. Nguec'ua va dyönüji e Pablo:
—¿Cjo in ne rá sints'i a Jerusalén? Je rá ma jün'c'ügö nu ngüenda cjo na
cjuana yo mama yo in menzumügueji.
10 O ndünrü c'ua e Pablo o xipji:
—Iyö. Na ngue je ngue va o 'ñempc'e e César rí jñü ngüenda; dya ngue a
Jerusalén. In pãrãgue na jo, c'ü dya pje ró cjapügö yo ín menzumügöjme.
11 'Ma pje c'o i chötcü c'o na s'o c'o ró cjagö c'ü rga tũgö, rí bübü dispuesto rá
tũgö. Pero 'ma dya cjuana yo mama yo, dya in pë's'i derecho rí nzhögügö cja
o dyë yo, c'ü pje ra tsjacüji. Rí negö ra jñüncü ngüenda e César c'ü mero manda
a Roma, eñe e Pablo.
12 Nuc'ua e Festo cjanu o ñaji c'ua c'o mi pjöste c'o mi pãrã c'o ley romana.
Cjanu o xipji c'ua e Pablo:
—I dyötcü ngueje e César ra jñün'c'ü ngüenda. Nguec'ua ra zints'iji cja e
César.

Pablo delante del rey Agripa

13 Dya mezhe pa, e Agripa c'ü mi rey 'ñe e Berenice o säjui c'ua a Cesarea,
o'ñe zenguavi e Festo.
14 O mezhe va mimivi nu na puncjü o pa. E Festo o xipji c'e rey ja ma cja e
Pablo, o mama:
—Bübü va 'na bëzo cja ne palacio c'ü dya sö ra mbedye libre ndeze 'ma mi
gobernador e Félix. Nuc'ü, ni chjũ e Pablo.
15 'Ma ró magö a Jerusalén, c'o mero ndamböcjimi 'ñe c'o 'ñaja c'o pje pjëzhi
cja yo in menzumügueji a Israel, o xitscöji c'ü vi tsja na s'o e Pablo. O dyötcüji
c'ü ro mandagö ro mbö't'üji.
16 Nuc'ua ró xipjigöji: "Iyö. Nutscöjme rí menzumüjme a Roma, dya rí
cjajme a cjanu. Zö cjó c'o ra ẽ mama bübü 'na nte c'ü o tsja na s'o, pero dya

xtá pö't'ügöjme. C'e nte c'ü ri mamaji o tsja na s 'o, pë's'i derecho ra pjendio ra mama cja o̱ jmi c'o va ẽ cusa o tsja na s'o", ró embe c'o.

17 Nuc'ua 'ma o ẽji a 'ñeva, c'ü na ye nu pa, ró ma mimigö nu ja rí jün ngüenda. Cja rrũ mandagö c'ua o siji e Pablo.

18-19 Mi pëzhgö 'na pje c'o vi tsja c'e bëzo c'o ma s'o. Pero dya ga cjanu. Na ngue 'ma o böbü o ña c'o mi cusa e Pablo, dya mamaji na cjuana pje pjëzhi c'ü na s 'o c'ü vi tsja. C'ü o mamaji, nguextjo c'ü ja ga cja ga ma't'üji Mizhocjimi, 'ñe c'ü nan'ño ga creo e Pablo. Mama e Pablo c'ü o ndũ 'na bëzo c'ü mi chjũ e Jesús, pero o tetjo na yeje. Anguezeji, dya neji a cjanu.

20 Dya mi pãrã ja rva jünpügö ngüenda e Pablo. Na ngue, dya rí pãrãgö ja ga cja o̱ religión yo in menzumügueji a Israel. Nguec'ua ró önü e Pablo cjo mi ne ro sidyigö angueze a Jerusalén, je ro ma tjünpü ngüenda nu.

21 Pero dya ne e Pablo je ro ma tjünpü ngüenda a Jerusalén; o xitscö ngueje e César Augusto c'ü ra jñünpü ngüenda. Nguec'ua ró manda sido ra mbörüji va, hasta 'ma cja ra sö rá täjä ra zidyiji nu ja va bübü e César, eñe e Festo va xipji e Agripa.

22 O ndünrü c'ua e Agripa o xipji e Festo:

—Xo rí ne rá ärägö c'o mama c'e bëzo.

O ndünrü c'ua e Festo:

—Ra xõrü rí dyärägue.

23 Nuc'ua c'ü na ye nu pa, o säjä c'ua e Agripa 'ñe e Berenice cja c 'e cuarto nu ja mi jün ngüenda c'e gobernador. Mi jevi o bitu c'o me ma zö, y ma dyoji na puncjü c'o o̱ dyoji. Xo säjä c'o bëzo c'o mi manda 'na mil o tropa. Xo säjä c'o pje mi pjëzhi cja c'e jñiñi a Cesarea. Nuc'ua e Festo o manda o ma siji e Pablo.

24 Cjanu o mama c'ua e Festo:

—Nu'tsc'e Agripa i̱n reygue, 'ñetsc'eji i̱n texeji i̱n cãrãji va. Bübü in jmigueji ne bëzo nu i̱n ne rí dyäräji c'o mama, eñe.

O sido o ña e Festo o xipji e Agripa:

—Texe c'o in menzumügueji a Israel c'o cãrã a Jerusalén, 'ñe c'o cãrã va, o xitscöji c'ü o tsja na s'o ne bëzo. O mapjüji na jens'e va mamaji c'ü mi jyodü ro ndũ.

25 Pero dya pje ró tö'tp'ü c'ü rví bö't'ü. Ne bëzo o xitscö ngueje e César c'ü mero manda a Roma ra jñünpü ngüenda. Nguec'ua ró mamagö c'ü rá manda ra zidyiji a manu.

26 Pero dya rí pãrã ja rga cjapü. Na ngue 'ma rá penpe 'na carta e César c'ín jmugö, dya rí pãrã pje rá jũ'sc'ö, na ngue dya pje rí tö'tp'ügö c'o na s'o ne bëzo. Nguec'ua ró manda o siji cja in jmigueji i̱n texeji rí dyäräji. Nu'tsc'e Agripa i̱n reygue, ngue'tsc'e rí negö rí dyärägue, ngue c'ua rí mamague pje rá jũ'sc'ö cja c'e carta.

27 Na ngue 'ma rá mandagö ra zidyiji ne bëzo cja e César ra jñünpüji ngüenda, pero 'ma dya rá mama pje ni cusaji, dya ra jogü, eñe e Festo.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

1 O mama c'ua e Agripa o xipji e Pablo:

—Sö rí ñague; rí da'c'ü sjëtsi.

Nuc'ua e Pablo o c'uã's'ã o̱ dyë, cjanu o mbürü o ña o mama:

2 —Nu'tsc'e Agripa i̱n reygue. Yo ín menzumügöji me mamaji c'ü ró cjagö na s'o. Rí mäcjö na ngue ngue'tsc'e rí dyätcä na jo c'o rá mangö.

3 Na ngue i̱n pãrãgue na jo yo ín chjũrügöji nutscöji rí menzumüji a Israel.
Xo i̱n pãrãgue c'o partido c'o bübüzüji; dya 'natjo rgá cjijñiji. Nguec'ua me rí
sögöji o jña. Nguec'ua rí xi'tsc'ö rí pëscö paciencia rí dyätcägö.

La vida de Pablo antes de su conversión

4 'Texe yo ín menzumügöji pãrãji ja ga cja rgá minc'ö ndeze 'ma cja mi
ts'it'igö. Pãrãji ja ma minc'ö cja ín jñiñigö 'ñe a Jerusalén.
5 Ya mezhe pãrãji c'ü rí bünc'ö cja c'e partido c'ü ni chjũ fariseo. Nutscöjme
rí cãrãjme cja c'e partido, xenda rí sũpcöjme c'o ley que na ngue c'o cãrã cja
c'ü 'na partido. Yo ín menzumügöji pãrãji. 'Ma ro ne ro xi'ts'iji, ro mamaji c'ü
na cjuana yo rí mangö.
6 Nudya i̱n jüncü ngüenda; rí böbügö cja in jmigue na ngue rí creogö
Mizhocjimi ra tsjapü ra te c'o ya ndũ, ja c'o nzi va xipji c'o ín mboxatitagöji.
7 C'o ín menzumügöji c'o tsja cja c'o doce estado, sido ma't'üji Mizhocjimi
na ngue te'beji c'e pa 'ma ra te c'o ya ndũ. Nu'tsc'e Agripa i̱n reygue, c'o ín
menzumügöji te'beji c'o rí te'begö, maco anguezeji mamaji ró cjagö c'o na s'o,
embeji e Agripa.
8 O sido o ña e Pablo o xipji texe c'o ma cãjã nu:
—¿Jenga dya i̱n creoji c'ü sö Mizhocjimi ra tsjapü ra te c'o ya ndũ?

Cómo Pablo antes perseguía a los cristianos

9 O sido o ña e Pablo o xipji c'e rey:
—'Ma ot'ü mi nugö na ü c'o mi creo e Jesús c'ü mi menzumü a Nazaret, mi
cjapü ra sufreji. Mi pëzhgö je ga cjanu ma ne Mizhocjimi.
10 Ngue c'ü mi cjagö a Jerusalén. O dyacü sjëtsi c'o mero ndamböcjimi mi
pant'agö a pjörü c'o o̱ nte e Jesús, maco ma jo a jmi Mizhocjimi c'o. 'Ma mi
jünpüji ngüenda, mi mangö c'ü mi jyodü ro ndũji.
11 'Ma mi töt'ügö cja nintsjimi c'o mi creo e Jesús, mi cjapü ra sufreji; xa'ma
ro mamaji c'ü dya ma jo e Jesús. Me mi ünbügö na puncjü c'o. Nguec'ua 'ma
mi c'ueñeji, 'ma mi pöji cja c'o jñiñi c'o tsja cja c'o nan'ño país, mi pa jodügöji
nu.

Pablo cuenta otra vez su conversión

12 'Nguec'ua 'na nu pa, ró magö a Damasco. Na ngue c'o mero ndamböcjimi
ya vi dyacü sjëtsi ro jodügö c'o o̱ nte e Jesús ro cjapüji ro sufreji ja c'o nzi ma
negö.
13 Nu'tsc'e rey, 'ma mi pagö cja 'ñiji, 'ma ya vi jñisiarü, ró jandagö 'nango ẽjẽ
a jens'e 'na jya's'ü c'ü o pjat'ü nu ja mi pagö 'ñe c'o mi pöcjöjme. Me mi juëns'i
que na ngue e jyarü.
14 Nguec'ua ró tögöjme a jõmü nu c'o mi chägäjme. Nuc'ua ró ärägö c'ü mi
ña c'e jña hebreo o xitscö: "Nu'tsc'e Saulo, ¿jenga i̱n cjapü ra sufre c'o creozgö?
Chjëntjui c'ü ri nguetscö ri cjacö rá sufre. I̱n chjëntjui nza cja 'na nzhünü c'ü
dya ne ra dyärä, c'ü me pjech'e c'e maza c'ü ni chjocüji; nguec'ua ga s'odü",
enzgö.
15 Ró tjünrügö c'ua ró mama: "Nu'tsc'e nin t'ecjañõmü, ¿cjó ngue'tsc'e?", ró
embe. O ndünrü c'ua c'ín Jmugö o xitsi: "Nguetscö e Jesús. I̱n cjapü ra sufre
yo creozügö; chjëntjui c'ü ri nguetscö ri cjacö rá sufre.
16-18 Böbü. Ya ró juan'c'ügö rí pëpquigö. Ngue c'o rvá cja'c'ü i̱ jñandga.
Nguec'ua rá täc'ä rí magueje cja c'o dya in menzumügueji, rí ma xipjiji ja vi
jñandga dya. Xo rí xipjiji c'o cja xe rá jí'tsc'ö 'ma rí jñandga. Nudya e Satanás
c'ü dya jo, ya ngo'tp'ü o̱ ndöji. Pero 'ma rí zopjügueji, ra xogü o̱ ndöji, ra zi'ch'i

o̱ mü'büji o̱ jya's'ü Mizhocjimi. Nguec'ua, dya cja ra nzhodüji cja bëxõmü; ra jyëziji c'o na s'o, dya cja ra dyätäji c'ü dya jo. Ra 'ñench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Nuc'ua Mizhocjimi ra perdonaoji anguezeji c'o na s'o c'o cjaji, ra tsjapüji o̱ nte na ngue ri ejmezügö c'o. Bübü c'o in menzumügueji c'o ra jyodü pje ra tsja'c'ü; xo 'ñe c'o dya in menzumügueji. Pero rá empc'egö libre, dya pje ra tsja'c'üji", enzgö e Jesús. Ngue yo o mama e Pablo va xipji e Agripa.

Pablo obedece la visión

19 O sido o ña e Pablo o mama:

—Nu'tsc'e Agripa i̱n reygue, nu c'o o xitsigö e Jesús 'ma vi 'ñeje a jens'e c'e jya's'ü, ró ätä; ngue yo rí cjagö.

20 Ot'ü ró zopjü c'o cãrã a Damasco. Ró xipjiji mi jyodü ro jyëziji c'o na s'o ro nzhogüji cja Mizhocjimi, cja rrũ tsjaji c'o na jo'o ngue c'ua ro jñetse c'ü o nzhogü o̱ mü'büji. Xo ró zopjügö a cjanu c'o nte a Jerusalén 'ñe texe cja c'e estado de Judea. Xo ró magö nu ja cãrã c'o dya ín menzumügöji, ró ma zopjügö anguezeji.

21 Nguec'ua 'ma mi bübügö cja c'e templo, o zücügö c'o ín menzumügöji mi ne ro mbötcüji.

22 Pero dya mbötcüji. Na ngue o mböxcü Mizhocjimi. Nguec'ua xe rí bübütjo, rí böbügö cja in jmigueji. Rí zo'c'üji nu'tsc'eji pjë'ts'iji na nojo, 'ñetsc'eji dya pje pjë'ts'iji. C'ü rí xi'tsc'öji, ngue c'o o mama e Moisés 'ñe c'o profeta ro zädä. Dya rí mangö jña c'o nan'ño.

23 O mama e Moisés 'ñe c'o profeta, nu c'ü o mama Mizhocjimi ro ẽ 'ñevgueji libre mi jyodü ro sufre 'ñe ro ndũ. Nuc'ua cja rrũ te ro bübütjo na yeje, ngue c'ua ra zi'ch'i o̱ jya's'ü Mizhocjimi cja o̱ mü'bü yo menzumü a Israel 'ñe yo dya menzumü a Israel, eñe e Pablo.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

24 'Ma mi mama a cjanu e Pablo mi pjendiotsjë, 'nango mapjü c'ua na jens'e e Festo o mama:

—Nu'tsc'e Pablo i̱n locogue, na ngue yo na puncjü yo i̱n studiague.

25 O ndünrü c'ua e Pablo o xipji:

—Nu'tsc'e Festo nin t'ecjanõmü, dya rí locogö. Rí mangö c'o na cjuana.

26 Ne rey pãrã texe yo rí mangö. Nguec'ua dya rí sũgö rí xipjigö texe yo. Rí pãrãgö, nujnu unü ngüenda texe yo o zädä, na ngue texe cja ín paísgöjme pãrãji.

27 Nuc'ua e Pablo cjanu o zopjü c'ua e Agripa o xipji:

—Nu'tsc'e Agripa i̱n reygue, ¿cjo i̱n creogue c'ü na cjuana c'o o dyopjü c'o profeta? Rí pãrãgö i̱n creogue.

28 O ndünrü c'ua e Agripa o mama:

—Pe i̱n cjijñi rá creogö e Jesús, na ngue yo ja nzitjo jña yo i̱n mangue.

29 O ndünrü c'ua e Pablo o mama:

—Zö ja nzitjo jña, zö na puncjü o jña, pero quera ri creogue e Jesús ja c'o nzi rgá creogö. Xo 'ñe texe yo ärä yo rí mangö ne pa dya. 'Ma rí creoji, xa'ma dya ra ngo'c'üji ja c'o nzi ga ngocöji, eñe.

30 O böbü c'ua c'e rey 'ñe c'e gobernador 'ñe e Berenice 'ñe c'o ma jũ'ũ nu.

31 Cjanu o mbedyeji o ma ñatsjëji ja rvá tsjapüji e Pablo. O pötü va mamaji:

—C'e bëzo, dya pje cja c'o na s'o c'ü rguí ndũ, ni ra dyo a pjörü, eñeji.

32 O mama c'ua e Agripa o xipji e Festo:

—C'e bëzo, 'ma dya ro dyö'tc'ü ra jñünpü ngüenda e César angueze, ro sö ri 'ñemegue libre, eñe.

27

Pablo es enviado a Roma

1 Nuc'ua e Festo cjanu o mama ro zidyiji e Pablo a Roma c'ü tsja a Italia, ro möji cja barco. E Festo o nzhö e Pablo cja 'na bëzo c'ü mi chjũ e Julio c'ü mi manda cien tropa c'o mi xiji grupo Augusto. Xo nzhötüji e Julio c'o 'ñaja nte c'o ma o'o a pjörü, xo ro zidyiji a Italia. Nutscö e Lucas xo ró möcjöjme.

2 Ró tes'ejme cja 'na barco c'ü vi 'ñeje cja c'e jñiñi a Adramitio, c'ü ro zät'ä cja c'o jñiñi a Asia c'o järä squina cja mar. Cja rrũ möjme c'ua. Xo ró möcjöjme 'na bëzo c'ü mi chjũ e Aristarco c'ü mi menzumü a Tesalónica c'ü tsja cja c'e estado de Macedonia.

3 C'ü na ye nu pa, ró sät'äjme a Sidón. Ma jonte e Julio o unü sjëtsi e Pablo o ma zengua c'o mi pãrã nu. O ziji o xëdyi anguezeji, cjanu o oxüji cja o ngumüji.

4 Nuc'ua 'ma ró pedyejme a Sidón cja c'e barco, mi vü na zëzhi e ndajma, mi pjö's'ü c'e ndeje ma pjat'ü cja c'e barco. Na ngue e ndajma je mi 'ñeje nu ja ma möcjöjme. Nguec'ua 'ma ró cjogüjme cja c'e isla c'ü ni chjũ a Chipre, ró cjogüjme cja c'e lado o jodyë nu ja mi tsjõtü.

5 Sido ró möjme cja c'e barco ró cjogüjme bëxtjo cja c'e estado de Cilicia 'ñe cja c'e estado de Panfilia. Ró sät'äjme a Mira c'ü tsja cja c'e estado de Licia.

6 'Ma mi cãrãjme a Mira, c'e bëzo c'ü mi manda cien tropa o jyodü 'na barco c'ü ro ma hasta a Italia. O chöt'ü c'ua 'na barco c'ü vi 'ñeje a Alejandría mi ma a Italia. Nuc'ua ró tes'ejme cja c'e barco.

7 Ró nzhodüjme ja nzi pa cja c'e ndeje, pero jmanch'a ma möjme. O metscöjme, co trabajo ró cjogüjme a Gnido nu ja mi bëxtjo. E ndajma mi vü na zëzhi, dya mi sö ro möcjöjme derecho. Nguec'ua ró unüjme vuelta cja ín squierdajme, ró cjogüjme bëxtjo a Salmón cja c'e isla c'ü ni chjũ a Creta. Cja rrũ unüjme c'ua vuelta cja ín jodyëgöjme, ngue c'ua ro cjogüjme a Creta cja c'e lado a sur nu ja mi tsjõtü ts'ë.

8 Mi trávajo, pero ró sät'äjme nu ja ni chjũ Puertos Buenos c'ü bëxtjo cja c'e jñiñi c'ü ni chjũ a Lasea.

9 Ya vi metscöjme na puncjü o pa. Ya vi cjogü c'o pa c'o mi mbempje c'o menzumü a Israel. Ya vi zädä c'o pa c'o ma së 'ma mi bübü na puncjü o peligro ro nzhodüjme cja barco. Nguec'ua e Pablo o zopjü c'o mi pöcjöjme.

10 O xipjiji:

—Nu'tsc'eji nin t'ecjañõmüji, rí mangö 'ma rá sidoji, 'na pje c'o rá cjaji. 'Na ra nguibi ne barco ra bëzhi texe yo tunü. Xo 'ñetscöji rá tũji, eñe.

11 C'e bëzo c'ü mi manda cien tropa, dya dyätä e Pablo; xenda dyätä c'ü mi ëdyi c'e barco 'ñe c'ü o cjaja c'e barco. O mamaji c'ü ro sidogöjme.

12 Mi bübü ja nzi c'o mi ne ro nguejme c'e barco a Puertos Buenos. Pero xenda ma puncjü c'o dya ne. Na ngue a Puertos Buenos, dya nda ma jo'o ro böbü c'e barco c'o pa c'o ma së. Nguec'ua o mamaji c'ü ro pedyejme a Puertos Buenos ro sidojme, xa'ma ro sö ro sät'äjme a Fenice c'ü ngue c'ü 'na puerto cja c'e isla a Creta. Nujnu, je ro mimijme c'o pa c'o ma së. Na ngue c'e puerto, dya cjogü e ndajme 'ma ni 'ñeje a noroeste 'ñe 'ma ni 'ñeje a suroeste.

La tempestad en el mar

13 O pötü c'ua ja mi 'ñeje e ndajma. Dya cja mi 'ñeje nu ja ni nguibi e jyarü, ya je mi 'ñeje a sur. Dya cja mi vü na zëzhi. Nguec'ua c'ü mi ëdyi c'e barco 'ñe c'ü o cjaja, mi pëzhivi c'ü ro sö ro sät'äjme na jo a Fenice. Nguec'ua o mandavi o ngüs'üji c'o t'ëzi c'o mi nza cja o gancho c'o mi pënch'i c'e barco para dya ro ndütü e ndajma ro ma. Ró möjme c'ua ró cjogüjme bëxtjo a Creta.

14 Dya go mezhe c'ua go pötü na yeje e ndajma. 'Nango ẽ c'ua 'na trandajma
c'ü vi 'ñeje a noreste cja c'e isla.
15 Nguec'ua, dya cja sö xe ro möjme derecho ro cjogüjme lado cja c'e isla. Ró
jëzijme c'ua c'e barco o ndütü e ndajma.
16 O zät'ä cja 'na ts'i isla c'ü ni chjũ a Clauda, ró cjogüjme cja c'e lado c'ü
mi tsjõtü. Cja rrũ cjüs'üjme c'e ts'ibü c'ü mi cjüt'ü c'e barco, me mi trávajo ma
cjüs'üjme.
17 'Ma ró cjuarü ró cjüs'üjme c'e ts'ibü, nuc'ua c'o mi pëpji cja c'e barco, cjanu
o tsjapüji o ndü c'o cable c'ü mi 'nünt'ü nu, ngue c'ua ro zëzhi c'e barco. Mi sũji
'na mas ro ndütü e ndajma c'e barco ro zät'ä nu ja ni chjũ a Sirte nu ja jä'ä
o 'ñõxõmü nu ja dya nda ga jẽ e ndeje. Mi sũji 'na ro 'huagü c'e barco 'ma ro
zät'ä nu. Nguec'ua va sjö'büji c'e manta c'ü ma mbät'ä, ngue c'ua dya nda ro
ndütü e ndajma. O jyëziji c'e barco, dya cja mi ëdyiji.
18 C'ü na ye nu pa, sido mi pa c'e barco ma ndütü e ndajma. Nguec'ua o
mboch'üji a ndeje c'o mi tunü c'e barco, ngue c'ua dya nda ro jyübü.
19 C'ü na jñi nu pa, ró poch'üjme a ndeje texe c'o mi pë's'i c'e barco.
20 O mezhe na puncjü o pa, dya mi cjĩ e jyarü ne ri ngue yo seje. Sido mi vü
na zëzhi e ndajma. Nguec'ua ró mamajme pãrã cjo ro pedyejme na jo; 'na ro
tũjme.
21 Ya vi mezhe c'ü dya cja mi sijme o xëdyi. Nuc'ua e Pablo o böbü c'ua a
ndezgöjme, cjanu o mama:
—Nu'tsc'eji nin t'ecjañõmüji, ró xi'tsc'öji c'ü dya ro pedyeji a Puertos Buenos
cja c'e isla a Creta. 'Ma ri dyätcäji, xenda rvá jo 'ma; dya ro sufreji.
22 Pero nudya rí xi'tsc'öji, dya rí sũgueji. Zö ra 'huagü ne barco, pero dya cjó
ra ndũzgöji.
23 Rí xi'tsc'öji a cjanu, na ngue mi xõmü o ẽjẽ 'na o̲ anxe Mizhocjimi cja ín
jmigö o ẽ zocügö. Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e ngue c'ü rí ma't'ügö; ngue o̲
ntezgö c'ü.
24 O xitsi c'e anxe: “Nu'tsc'e Pablo, dya rí sũgue. Dya rí chũgue, na ngue ni
jyodü rí sät'ägue a Roma rí böbügue a jmi e César c'ü mero manda. Mizhocjimi
o dyä'tc'ä c'ü i̲ dyötü, nguec'ua dya cjó ra ndũ yo i̲n pöcjeji cja ne barco”,
enzgö.
25 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya cja rí sũgueji. Rí creogö Mizhocjimi c'ü ra zädä
ja c'o nzi va xitsi c'ü o̲ anxe.
26 Pero 'ma ra 'huagü ne barco, rá sogöji cja ndeje bëxtjo cja 'na ts'i isla rá
pes'eji, eñe e Pablo.
27 Ya vi mezhe ye nzo c'e barco ma ndütü e ndajma. Mi nzhodü cja c'e mar
c'ü ni chjũ Mar Ádria. Ya vi xõmü. Nuc'ua c'ü ndexõmü, c'o mi pëpji cja c'e
barco o mamaji:
—Cja c'ü ya rá sät'äji cja 'na isla, eñeji.
28 Cjanu o dyëdyiji ja nzi mi pë's'i c'ü ma jẽ c'e ndeje. Mi sö treinta y seis
metro. Xe möji ts'ë, cjanu o dyëdyiji c'ua na yeje; ya mi sötjo veintisiete.
29 Me go zũji c'ua, 'na ro sät'äjme nu ja mi quiji o ndojo. Nguec'ua o ma quiji
c'o nziyo t'ëzi c'o mi nza cja o gancho c'o mi 'nünt'ü o tjüjmü, cjanu o mboch'üji
a ndeje cja o̲ xütjü c'e barco ngue c'ua 'ma ro zät'ä a jõmü, xa'ma ro gancha
ro böbü c'e barco. Me mi mamaji quera ro jyans'ü.
30 Nuc'ua c'o mi pëpji cja barco, o mbürü o sjö'büji c'ua c'e ts'ibü cja c'e ndeje.
C'o t'ëzi c'o mi bübü a xo'ñi c'e barco, mi cjapüji ro ndunüji na ts'ijẽ cja rrũ

mboch'üji, ngue c'ua dya nda ro 'ñõmü c'e barco. Pero c'ü mi sjö'büji c'e ts'ibü, ngue c'ü mi ne ro c'ueñeji ro salvaji.
31 Nuc'ua e Pablo cjanu o ma't'ü c'e bëzo c'ü mi manda cien tropa, 'ñe c'o o̲ tropa, o xipjiji:
—Nujyo, ni jyodü, dya ra dagüji cja ne barco. 'Ma jiyö, rí chũji, dya rí salvaji, embeji c'o.
32 Nuc'ua c'o tropa cjanu o ma dyocüji c'o tjüjmü c'o mi sjö'büji c'e ts'ibü; o ndögü a ndeje.
33 Nuc'ua 'ma ya ma jya's'ü, e Pablo o xipji anguezeji ro ziji o xëdyi. O mama:
—Ya mezhe ye nzo c'ü dya i̲n sigueji o xëdyi.
34 Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí sigueji dya o xëdyi ngue c'ua rí zëzhiji. Nguec'ua, dya rí chũgueji ni pje rí tsjaji, eñe.
35 Nuc'ua 'ma o nguarü o mama yo jña, cjanu o jñü c'ua o tjõmëch'i cjanu o unü 'na pöjö Mizhocjimi a jmi nza texeji. Cjanu o më'ch'i c'ua, cjanu o zi c'ua.
36 Anguezeji o mbürü o mäji c'ua, dya cja nda mi sũji. Xo ziji c'ua o xëdyi.
37 Mi söjme ye ciento setenta y seis mi cãrãjme cja c'e barco.
38 'Ma o nguarü o ziji o xëdyi o nijmiji, cjanu o mboch'üji a ndeje c'o mape c'o mi quiji o ndëxü. O tsjaji a cjanu ngue c'ua dya nda ro jyübü c'e barco.

Se hunde el barco

39 Nuc'ua 'ma mü o jyas'ü na jo, ró jandajme c'e isla c'ü ya mi bëxtjo. C'o mi pëpji cja c'e barco, dya mi pãrãji ja mi ngue. Pero o jñandaji c'ü ma jä'ä o 'ñõxõmü cja squina c'e ndeje. O mamaji xa'ma ro sö ro zät'ä c'e barco cja c'e 'ñõxõmü.
40 Nguec'ua o dyocüji c'o tjüjmü c'o mi 'nünt'ü c'o t'ëzi, ngue c'ua ro ma na yeje c'e barco. Y o xäpcäji c'e za'a c'ü mi dyëji. Xo ngüs'üji c'e manta c'ü ma mbät'ä, ngue c'ua o ndütü e ndajma. Nguec'ua c'e barco o mbürü o ma c'ua cja c'o 'ñõxõmü c'o mi jä'ä a squina c'e ndeje.
41 Pero o zät'ä c'e barco nu ja dya nda ma jẽ c'e ndeje nu ja mi sjöbü yeje 'ñinzhe c'o mi chjë nu. Nguec'ua o böbü c'ua c'e barco. A xo'ñi c'e barco o nguibi cja c'e 'ñõxõmü, dya cja mi 'ñõmü. Pero o̲ xütjü c'e barco o 'huagü, na ngue c 'o ndeje me mi pjö's'ü na zëzhi.
42 Nuc'ua c'o tropa cjanu o mamaji:
—Na jo ixtá pö't'üji yo rvá siji yo ma o'o a pjörü. 'Ma jiyö, 'na ra dyömpüji cja ne ndeje ra c'ueñeji, eñe c'o tropa.
43 C'ü mi manda c'o tropa, dya ne'e c'ü ro mbö't'üji e Pablo. Nguec'ua dya jyëzi ro tsjaji ja c'o nzi ma mamaji. Cjanu o xitscöjme:
—'Ma i̲n pjëchi rí dyömpüji cja ndeje, rí dyat'üji cja ndeje rí dyömpüji rí sät'äji cja squina ndeje.
44 'Ma dya i̲n pjëchi rí dyömpüji, rí pënch'iji yo tabla yo ni ndunü e ndeje o yo pje nda ma za'a yo vi t'ät'ä ne barco. Ra ndũxc'üji ngue c'ua rí sät'äji cja squina ndeje, enzgöjme.
Nguec'ua ró pesc'öjme cja ndeje rí texejme, dya cjó ndũzgöjme.

28

Pablo en la isla de Malta

1 'Ma ró pes'ejme cja c'e ndeje, ró pãrãjme c'e isla mi chjũ a Malta.
2 C'o mi menzumü nu, ma jonteji. O recibidozüjme na jo, o 'ñõrüji 'na sivi ró pa't'üjme na ngue ya mi ẽjẽ o dyebe, y ma së.

3 E Pablo xo ma mbëchi 'na cjörü o za'a, cjanu o ma ngã's'ã cja c'e sivi. Nuc'ua 'ma mü o mbürü o pat'ü c'o za'a, 'nango mbedye c'ua 'na c'ijmi c'ü ma sate c'ü mi nza cja 'na pozü. O zapü o̱ dyë e Pablo, o 'nünt'ü, dya ts'i vi c'ügü.

4 C'o mi menzumü a Malta 'ma o jñandaji mi 'nünt'ütjo c'e c'ijmi, o pötü va mamaji c'ua:

—Ne bëzo, pe o pö't'ünte nu. Zö o mbes'e cja ndeje, dya ndũ'ũ, pero ya ngõt'ü dya c'o o tsja na s'o, eñeji.

5 Nuc'ua e Pablo o juancja o̱ dyë; o c'ügü c'ua c'e c'ijmi o ndögü cja c'e sivi. Pero dya pje tsja e Pablo.

6 C'o mi menzumü nu, mi te'beji c'ü ro pjänt'ä o̱ ts'ingue e Pablo, o ro ndũ. O mezhe mi te'beji pero dya pje tsja e Pablo. Nguec'ua, dya cja nguijñiji c'ü vi pö't'ünte e Pablo. Cjanu o mamaji e Pablo mi ngue 'naja c'o o̱ ts'itaji c'o mi ma't'üji.

7 C'ü mi manda cja c'e isla a Malta mi chjũ e Publio. Mi tjë o juajma c'o mi bëxtjo nu ja ró pes'ejme cja c'e ndeje. E Publio ma jonte, o recibidozüjme na jo. O dyacüjme ja ró oxüjme, xo dyacüjme c'o ró sijme. O metscöjme jñi pa nu.

8 C'ü nu tata e Publio, ma o'otjo cja ngama mi sö'dyë. Mi sö o pa'a 'ñeje mi unü posición. Nuc'ua e Pablo o ma'a nu ja ma o'o c'e tita. O 'ñe's'e o̱ dyë, cjanu o dyôtpü Mizhocjimi o jocü.

9 'Ma o jogü c'e tita, cjanu o ẽjẽ c'ua c'o 'ñaja c'o mi cãrã cja c'e isla c'o mi sö'dyë. E Pablo xo jocü anguezeji.

10 O dyacüjme na puncjü o regalo. 'Ma o zädä c'e pa c'ü ro tes'ejme cja barco ro möjme a Italia, xo dyacöjme texe c'o mi jyongöjme.

Pablo llega a Roma

11 O mezhe jñi zana rvá minc'öjme cja c'e isla. Nuc'ua ró tes'ejme cja 'na barco c'ü vi böbü a Malta c'o pa c'o ma së. C'e barco vi ' ñeje a Alejandría. A xo'ñi cja c'e barco, mi cuat'ü c'e ts'ita Cástor 'ñe c'e ts'ita Pólux.

12 'Ma ró sät'äjme a Siracusa, ró cjogüjme cja c'e puerto o metscöjme jñi pa nu.

13 'Ma ró pedyejme a Siracusa, ró cjogüjme bëxtjo cja squina c'e ndeje ró sät'äjme a Regio. C'ü na ye nu pa, o mbürü o vü e ndajma c'ü vi 'ñeje a sur. Nguec'ua c'ü na jñi nu pa, ró sät'äjme a Puteoli.

14 Nujnu ró dagüjme cja c'e barco. Ró töt'üjme nu ja mi cãrã o cjuarma c'o xo creo e Jesucristo. O mbitazüjme ró mimijme co anguezeji. O mezhe 'na nzo ró mimijme nu. Nuc'ua 'ma ró pedyejme nu, ró möjme cja c'e 'ñiji c'ü ni ma a Roma.

15 C'o cjuarma a Roma o mbãrãji c'ü ma möjme nu. Nguec'ua o mbedyeji nu, o ma ndüncüjme. Bübü c'o ró chjëgöjme cja c'e jñiñi c'ü ni chjũ a Foro de Apio; 'ñaja c'o cja ró ma chjëgöjme 'ma ró sät'äjme cja c'e jñiñi a Tres Tabernas. 'Ma o jñanda e Pablo c'o cjuarma, o unü 'na pöjö Mizhocjimi y me go mäjä o̱ mü'bü.

16 'Ma ró sät'äjme a Roma, c'e bëzo c'ü mi manda c'o tropa, o zidyi c'ua c'o bëzo c'o vi siji cja c'e barco c'o ma o'o a pjörü a Cesarea, o zät'äji nu ja mi bübü c'ü mi mero mböpjörü, ngue c'ua ro mbörüji c'o. Pero e Pablo, o jyëziji o mimi cja 'na ngumü aparte; 'natjo tropa c'ü o mbörü.

Pablo predica en Roma

17 O mezhe c'ua jñi pa, e Pablo o zojnüji c'ua c'o menzumü a Israel c'o mi
manda cja c'o nintsjimi a Roma. 'Ma o jmurüji, cjanu o mama c'ua e Pablo o
xipjiji:
—Nu'tsc'eji ín menzumüts'ügöji, dya pje cjó ró cjapü ne ri 'naja c'o ín
menzumügöji. Pero o zücüji a Jerusalén o zinziji cja c'o manda nu, c'o
menzümü va a Roma, o pantcaji a pjörü. C'o ín menzumügöji mamaji rí cjapü
c'ü dya ni muvi yo tjũrü yo o zocüzüji c'o ín mboxatitaji, pero iyö.
18 C'o manda nu, c'o menzumü va a Roma, o jñüncüji ngüenda pero dya pje
chötcüji c'ü rví mbötcüji. Nguec'ua mi ne ro 'ñevgueji libre.
19 Pero dya go ne a cjanu c'o ín menzumügöji. Nguec'ua rvá örügö sjëtsi o
sizgöji va a jmi e César. Dya ngue c'ü rá cusagö c'o ín menzumüji; ngue c'ü ra
jñüncü ngüenda e César rá mama pje vi cusazüji anguezeji.
20 'Nünt'ütjo o cadena ín dyë, na ngue yo me na jo yo rí te'begö. Maco xo
te'be a cjanu c'o ín menzumügöji. Ngue c'ü rvá zon'c'üji; ngue c'ua rá xi'tsc'öji
ja ga cja c'o na jo c'o in te'beji, eñe.
21 O ndünrü c'ua anguezeji o xipjiji e Pablo:
—Dya rí pãrãgöjme cjo i tsjague na s'o. Na ngue dya cjó penquejme o carta
ndeze a Judea. Dya cjó xo va ëjë. C'ü pje ra ẽ xitscöjme.
22 Rí ne rí zocüjme rí xitscöjme ja ga cja c'o in creogue. Na ngue rí pãrãjme,
texe cja c'o jñiñi mamaji c'ü dya ga jo o 'ñiji e Jesús.
23 Cjanu o mbäsp'äji 'na pa c'ü ro ñaji na yeje. 'Ma o zädä c'e pa, o ëji na
puncjüji cja c'e ngumü nu ja mi pjörüji e Pablo. O mbürü o ña e Pablo c'ü xõrü;
o böbü hasta c'ü nzhä. O mbenbeji c'ü mama c'o ley c'o o dyopjü e Moisés, 'ñe
c'o o dyopjü c'o profeta; o xipjiji c'ü ya vi zädä c'o vi dyopjüji. O zopjüji a cjanu,
ngue c'ua ro unüji ngüenda e Jesús ngueje c'ü o 'ñeme Mizhocjimi ra manda,
ngue c'ua ro 'ñench'e o mü'büji c'ü.
24 Bübü c'o o creo c'o mi mama e Pablo; bübü c'o dya creo.
25 Nguec'ua, dya mi 'natjo o pjeñe ma nguijñiji. Nuc'ua 'ma ya ro mbedyeji,
o mama c'ua e Pablo o xipjiji:
—O Espíritu Mizhocjimi o xipji e Isaías c'ü mi profeta o zopjü c'o ín
mboxatitagöji. Na cjuana c'e jña c'ü o mama ja ma cja anguezeji. Dyäräji c'ü
o mama. Na ngue je xo ga cjatsc'eji nu. O mama a cjava:
26 Mague cja yo nte, rí ma xipjiji c'ü ra dyäräji pero dya ra mbãrãji.
Ra jñandaji pero dya ra mbãrãji pje pjëzhi.
27 Yo nte, ya tsot'ü o mü'büji. Na ngue 'ma ro xogü o mü'büji, xa'ma ro zo'o o
mü'büji ín jñagö.
Y 'ma cjó c'o zopjüji, dya cja cjapüji ngüenda. Na ngue 'ma ro tsjapüji ngüenda,
xa'ma ro dyäräji ro mbãrãji pje ri pjëzhi.
Ya tsot'ü a nzhöji. Na ngue 'ma ro jñandaji, xa'ma ro mbãrãji, ro nzhogü o
mü'büji.
Nuc'ua ro salvagö yo, ro emeji libre cja c'o na s'o, embeji e Isaías.
28 O sido o ña e Pablo o mama:
—Dyäräji na jo c'ü rí xi'tsc'öji. Ngueje c'o dya ín menzumügöji c'o ra xipjiji
dya o jña Mizhocjimi, ngue c'ua Mizhocjimi ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o.
Anguezeji ra dyäräji.
29 'Ma o nguarü e Pablo o mama c'o jña, cjanu o mbedye c'ua c'o o
menzumüji, me mi pötü ma zöji o jña.
30 O mezhe ye cjë va mimi e Pablo cja c'e ngumü. Mi cjõt'ü o renta; nguec'ua
mi sö ra recibido c'o mi pa zengua.

31 Mi zopjü c'o nte mi xipjiji c'ü ro dyätäji Mizhocjimi, na ngue ngueje c'ü manda. Xo mi jíchiji ja ga cja e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. Dya cjó mi sũ pje ro xipji, y dya cjó mi c'a's'ü.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS ROMANOS

Pablo escribe a la iglesia de Roma

1 Nguetscö e Pablo. O̲ mbëpjizü e Jesucristo. O 'ñembguegö Mizhocjimi rá ma nu c'ua ja ra ndäcjä rá ma, rá ma zopjü yo nte rá xipjiji nu jña angueze, nu me na jo.

2 Nguejne jña nu ya vi mama Mizhocjimi cja o̲ jña angueze. Ngue c'o profeta c'o o dyopjü c'e jña'a c'ü.

3 Nu jña Mizhocjimi nu me na jo, mama ja cja c'ü nu T'i. O ẽjẽ nza cja 'na nte cja ne xoñijõmü. Mi ngueje 'naja o̲ mboxbëche e David.

4 O̲ Espíritu Mizhocjimi me na zëzhi, o tsjapü o nanga c'ü nu T'i 'ma ya vi ndũ. A cjanu o 'mãrã ngueje o̲ T'i Mizhocjimi. Nujnu ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.

5 E Jesucristo o nugü na jo. O ndäcjä rá cja o̲ bëpji angueze. Ngue c'ua ra 'ñejmeji, ra dyätäji angueze, yo nte yo cãrã texe cja ne xoñijõmü. A cjanu ra mamaji me na jo, me na nojo e Jesucristo.

6 Xo nzitjots'ügueji dya, xo o zon'c'üji e Jesucristo.

7 Nuts'c'eji i̲n̲ cãrãji a Roma, rí pen'c'eji ne xiscõmã, rí bö'tc'üji Cjimi. Me nets'eji Mizhocjimi. O zon'c'ügueji o tsja'c'üji o̲ nte angueze. Mizhocjimi c'ü mi Tataji 'ñe e Jesucristo c'ü ín Jmuji me ra nuc'üji na jo, xo ra tsja'c'üji dya pje rí tsjijñiji.

Pablo quiere visitar Roma

8 C'ü ot'ü rá xi'ts'iji dya: texe cja ne xoñijõmü mamaji que i̲n̲ ejmeji e Jesucristo. Nguec'ua rí nädä e Jesucristo rgá unü na pöjö ín Mizhocjimiji.

9 Ngue Mizhocjimi c'ü rí pëpigö co texe ín mü'bü; rí mama yo na jo jña c'o mama ja cja c'ü nu T'i. Mizhocjimi pãrã na jo, 'ma rí ötügö Mizhocjimi, dya rí jyombeñets'üji.

10 Rí ötügö Mizhocjimi, 'ma ra ne angueze, rá magö rá ma zenguats'üji. Ya mezhe rí ne rá ma'a.

11 Rí ötügö angueze a cjanu, na ngueje me rí ne rá chjëji. Rí ne rá jí'ts'iji c'ü ya xo o jítsi Mizhocjimi, c'ua ja cja angueze, ngue c'ua xo ra zëzhi in mü'büji.

12 Nu c'ü rí mangö dya, rí ne rá bübü c'ua ja i̲n̲ cãrãji ngue c'ua ra mäjä ín mü'bügö. Xo 'ñetsc'eji xo ra mäjä in mü'bügueji na ngueje nde 'natjo c'ü rí ejmeji rí texeji.

13 Mi cjuarmats'ügöji. Rí negö rí pãrãji, mi ne na puncjü ro ma'a. Pero hasta nudya dya be sö rá ma. Rí ne rá ma ngue c'ua c'ü rí pëpi Mizhocjimi ra tsja'c'üji rí zëzhiji, c'ua ja xo nzi rvá cja'a 'ma mi nzhodügö cja yo dyaja jñiñi.

14 Ni jyodü na puncjü rá zopjü c'o ña griego. Dya nguextjo yo, xo texe yo nde ña nandyo jña. Ni jyodü rá zopjü c'o pjëchi ra xörü 'ñe c'o dya pjëchi ra xörü.

15 Nguec'ua me rí ne xo rá ma xi'ts'iji nu o̲ jña e Cristo, nu'tsc'eji i̲n̲ cãrãji a Roma.

El poder del evangelio

16 Me rí mäpägö ne jña nu mama ja cja e Cristo, na ngue me na jo. Yo nte 'ma äräji ne jña, Mizhocjimi me pëpji na zëzhi ngue c'ua ra 'ñeme libre cja c'o

na s'o texe c'o ra 'ñejme. Ot'ü ra dyärä c'o menzumü a Israel ra jogü o̱ mü'büji. Nuc'ua xo ra dyärä c'o dyaja nte, xo ra jogü o̱ mü'büji.

17 Nu na jo jña jítsiji ja ga sö ra mama Mizhocjimi ya na jozüji dya a jmi angueze. C'ü ra mama Mizhocjimi na jozüji, ni jyodü rá ench'e ín mü'büji e Jesucristo. Y sido rá ejmeji angueze. Je ga cjanu va t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi: "Nu c'ü ra 'ñench'e o̱ mü'bü angueze, nuc'ü, ra mama Mizhocjimi ya perdonao; dya tũ nzhubü dya c'ü. Xo ra bübütjo c'ü, na ngueje ejme", eñe.

La culpa de la humanidad

18 Ya 'mãrã na jo, Mizhocjimi a jens'e me ra tsjapü ra sufrido c'o dya sũ angueze, c'o cja na s'o. Jo pãrãji c'ü na cjuana c'ü ne Mizhocjimi ra tsjaji, pero cjaji c'o na s'o.

19 Pãrãji ja cja Mizhocjimi. Nguetsjë angueze o jíchiji.

20 Mizhocjimi me na zëzhi; dya sö rá jandaji angueze. Pero ndeze 'ma o dyät'ä Mizhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, yo nte pãrãji bübü Mizhocjimi. Pãrãji me na zëzhi angueze. Na ngueje unüji ngüenda texe yo o dyät'ä c'ü. Nguec'ua 'ma ra tjünpü nguarü c'o cja na s'o, dya ra sö ra mamaji c'ü dya mi pãrãji ja ga cja Mizhocjimi.

21 Zö xi mi pãrãji Mizhocjimi, dya mi cjapüji ngüenda. Dya xo mi unüji na pöjö. O̱ pjeñeji c'ü mi cjijñiji, dya pje mi muvi. A cjanu, mi nzhodüji cja bëxõmü; ya mi ojtjo jya's'ü cja o̱ mü'büji.

22 Mi cjapüji me mi pãrãji. Pero o zädä c'ü dya cja mi pãrãji Mizhocjimi.

23 Dya cja ma't'üji Mizhocjimi c'ü me na nojo c'ü dya sö ra ndũ'ũ c'ü ra ojtjo. O mbürü o dyät'äji nu c'o ro ma't'üji. O dyät'äji o ts'ita, o ts'inana c'o jñetse nza cjazgöji rí nteji, maco rí tũ'ũji. Nde dyät'äji o ts'ita yo 'ñetse nza cja s'ü'ü. Nde o dyät'äji o ts'ita yo tũ nziyo o̱ ngua, y yo cjüt'ü o̱ pjeme. Ngueje yo o ma't'üji yo nza cja 'ma ri ngueje Mizhocjimi.

24 Nguec'ua Mizhocjimi o jyëzi c'ua o tsjaji texe c'o na s'o c'o mi ne o̱ mü'büji. Mi pötma tsjaji c'o na s'o c'o me 'na tseje.

25 Mizhocjimi o jyëzi o tsjaji a cjanu c'o na s'o, na ngue anguezeji ya vi jyëziji Mizhocjimi c'ü ixna cjuana c'ü o dyät'ä texe. Nujyo o dyät'ä Mizhocjimi nguejyo o ma't'üji yo. Mizhocjimi dya cja ma't'üji. Nguetjo angueze me na jo'o; me na nojo. Ni jyodü sido rá ma't'üji. Je rga cjanu.

26 Na ngue c'ü mi cjaji a cjanu, Mizhocjimi o jyëzi c'ua me xe ne'e o̱ cuerpoji c'o me na s'o. C'o ndixũ dya cja mi ne ro mimivi co o̱ xĩraji. Mi obütsjëji c'o nu mirixũji.

27 Je xo ma cjatjonu c'o bëzo. Dya cja mi mimivi co o̱ suji. Mi obütsjëji co c'o o̱ mibëzoji. Me mi pötma neji o̱ cuerpoji c'ü ro tsjaji c'o na s'o. Mi cjaji me 'na tseje. C'ü na s'o c'ü mi cjaji ngue c'ü je tsjapü me go sufrido o̱ cuerpoji.

28 Dya cja mi ne ro mbãrãji ja ga cja Mizhocjimi. Nguec'ua Mizhocjimi o jyëziji c'ua ro nguijñiji o̱ pjeñeji c'o na s'o, c'ü dya cja ro sö ro tsjaji c'ü na jo. Me ma s'o mi cjaji c'o me 'na tseje.

29 Me mi cjaji c'o dya jo. C'o bëzo mi tsãjãji ndixũ; c'o ndixũ mi tsãjãji bëzo. C'o mi pë's'i c'o dyaja, mi nepeji. Y mi cjijñi na s'o o̱ pjeñeji. Me mi pötma envidiaji c'o o̱ minteji. Me mi pö't'üteji. 'Ma ra zöji jña'a, me ma s'o ma santeji. Me mi pjëchiji ra dyonpü o̱ dyoji. Me mi nuji na ü c'o o̱ minteji. Me mi pötma mbechpetsjëji c'o o̱ dyoji.

30 Mi xosp'üji bëchjine c'o o̱ minteji. Mizhocjimi ya me mi nuji na ü c'ü. Me na s'o jña ma ndünrüji. Me mi cjapüji na nojoji. Me mi cjapüji me na joji. Mi jodüji pje xe ro tsjaji c'ü xenda na s'o. C'o o̱ tataji, dya cja mi ätäji.

31 Dya cja xo mi cjijñiji c'ü na jo ngue c'ua ro tsjaji. Dya cja xo mi cumpleji c'ü mi mamaji. Dya cja xo mi s'iyaji o̱ menzumüji. Dya cja xo mi perdonaoji c'o o̱ minteji. Dya mi juentseji c'o o̱ minteji ngue c'ua ro mbös'üji.
32 Je ma cjanu ma tsja c'o nte, y je xo ga cjanu ga tsja dya yo nte. Me cjaji c'o na s'o, zö pãrãji mama Mizhocjimi ni jyodü ra ndũ c'o. Dya xo nguextjo cjaji a cjanu, me xo mäpäji c'o cja c'ua nzi ga tsja anguezeji.

2

Dios juzga conforme a la verdad

1 Nu'tsc'eji, zö cjó c'o ri ngue'tsc'eji, dya rí tsjijñiji c'ü dya i̱n tũji nzhubü. Nu'tsc'eji me i̱n so'büji yo in minteji. Pero nu c'o cja in minteji, xo i̱n cjatjogueji. I̱n mamaji c'ü dya jo c'o cjaji. Dya xo jo c'o i̱n cjagueji.
2 Rí pãrãji me na jo'o c'ü cja Mizhocjimi. Me ra jñünpü ngüenda c'o cja'a c'o ya ró xi'ts'iji. Ra tsjapü ra sufridoji.
3 Nu'tsc'eji me i̱n so'büji c'o dyaja c'o me cja c'o na s'o. Nde 'na ma cjaztjots'üji i̱n cjaji c'o na s'o. ¿Cjo i̱n cjijñiji, dya xo ra jñün'c'ügueji ngüenda Mizhocjimi?
4 Mizhocjimi me na jo, me pëscöji paciencia yo rí cjagöji. ¿Cjo i̱n cjijñiji c'ü dya ra fastidiao? ¿Cjo dya i̱n pãrãji dya, me pëscöji paciencia ngue c'ua ra nzhogü ín mü'büji? Pero i̱n cjapüji c'ü dya ni muvi c'ü ni mbëscöji paciencia.
5 Me na me in mü'büji. Dya i̱n ne ra nzhogü in mü'büji. Me sido i̱n cjagueji c'o na s'o c'o rgui sufridogueji nu pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mizhocjimi, texe c'o ró cjaji. C'e pa'a c'ü, ra 'ñetse me na jo rgá jñüncüji ngüenda Mizhocjimi.
6 Ra tsjapü ra sufrido nu c'o cja na s'o. Nu c'o cja na jo, ra unüji c'ü na jo.
7 Bübü c'o te'be Mizhocjimi ra tsjapüji ra jogüji c'ua ja xo nzi ga cja angueze na jo. Jodüji c'ü ra mama Mizhocjimi cjaji na jo. 'Ma dya ra tõgüji rgá tsjaji c'ü ne Mizhocjimi, angueze ra unüji 'ma c'ü ra bübütjoji, dya ra ndũji.
8 Pero bübü c'o dya ne ra dyätä yo jña yo na cjuana; cjaji c'o netsjëji. C'ü je ätäji ngue c'ü na s'o c'ü cjaji. Mizhocjimi ra ünmbü c'o. Ra tsjapü ra sufridoji na ngueje cjaji c'ü na s'o.
9 Mizhocjimi ra jñünpüji ngüenda ra tsjapü me ra sufrido texe c'o cja na s'o. Ra tjünpü ngüenda c'o menzumü a Israel. Nuc'ua xo ra tjünpü ngüenda c'o dyaja nte c'o dya menzumü a Israel.
10 Nu c'o cja na jo, ra chöt'üji c'ü me na zö. Mizhocjimi ra xipjiji cjaji na jo. Xo ra chöt'üji c'ü ra söyaji. Nu c'o menzumü a Israel c'o o tsja na jo, ra chöt'ü c'o. Nuc'ua c'o dyaja nte xo ra chöt'ü c'o.
11 Na ngueje Mizhocjimi nde jyëztjo ga nu'u yo menzumü a Israel 'ñe texe yo dyaja nte.
12 E Moisés o zopcüji o̱ ley Mizhocjimi nu c'o menzumü a Israel. Dya o zopcüji c'o dya menzumü a Israel. Pero c'o dya menzumü a Israel 'ma ra tsjaji c'o na s'o, ra ndũji, zö dya ra jñünpüji ngüenda Mizhocjimi c'ua ja nzi ga mama c'e ley. Nu c'o menzumü a Israel 'ma ra tsjaji c'o na s'o, Mizhocjimi ra jñünpüji ngüenda cjo o tsjaji c'ü mama c'e ley, cjo jiyö.
13 C'o na jo a jmi Mizhocjimi, dya ngue c'o pãrãtjo c'ü mama o̱ ley angueze. Ngueje c'o cja'a c'ua ja nzi ga mama.
14 Rí tsjijñiji dya, yo dya menzumü a Israel. Dya tjëji o̱ ley Mizhocjimi. Pero bübü 'ma cjaji c'ü mama c'e ley na ngueje pãrãji a mbo o̱ mü'büji c'ü na jo. Nu c'ü ni mbãrãji a cjanu, chjëntjui c'ü ri tjëji 'na ley.

15 Nu c'o dya menzumü a Israel, 'ñetse c'ü pãrãji cja o̱ mü'büji c'ü mama c'e ley. Na ngueje pãrãji cja o̱ mü'büji 'ma cjaji na jo, y 'ma cjaji na s'o. Bübü 'ma cjijñiji: "¿Jenga ró cja na s'o?" Bübü 'ma mamaji: "Rí pãrã ró cjagö na jo", eñeji.
16 Ra zädä c'e pa, Mizhocjimi ra unü e Jesucristo ra jñünpü ngüenda texe yo nte. Dya cjó pãtcãji ín mü'büji. Pero e Jesucristo pãtcãji ín mü'büji c'ü. Ra jñüncüji ngüenda nzi 'nazüji c'o ró cjaji. Ngue c'ü mama o̱ jña e Cristo. Ngue c'o rí xipjigö yo nte.

La gente de Israel y la ley de Moisés

17 Nu'tsc'eji rí menzumügöji a Israel, i̱n mangueji i̱n pãrãji c'e ley c'ü o zocüzüji e Moisés. Me i̱n cjapütsjëji na nojo i̱n mangueji nguextjozgöji o̱ ntezgöji Mizhocjimi.
18 I̱n mangueji i̱n pãrãgueji c'ü ne'e Mizhocjimi. I̱n mamaji: "Rí pãrãgö c'ü na jo rá cja, na ngueje ró xötpü ne ley", i̱n eñeji.
19 I̱n junt'ü in mü'büji i̱n pjëchiji rí jíchiji c'o dya be xogü o̱ ndö. I̱n mangueji i̱n pãrãji rí xöpüji yo nzhontjo cja bëxõmü, ngue c'ua ra bübü jya's'ü cja o̱ mü'büji.
20 I̱n cjijñigueji me i̱n pãrãji rí zopjütsjë yo dya pãrã. I̱n mamaji me i̱n pãrãji rí xöpüji yo cja xötpütjo. C'e ley c'ü i̱n tjëgueji i̱n mamaji je t'opjü c'ua c'ü, texe c'o ni jyodü rá pãrãji, 'ñe texe c'o na cjuana.
21 Nu'tsc'eji i̱n xöpüji, ¿jenga dya i̱n cjaji c'ua ja gui xöpüji? Nu'tsc'eji i̱n zopjüji yo nte i̱n xipjiji dya pje ra põnüji, ¿jenga i̱n põnügueji?
22 Nu'tsc'eji i̱n xipjiji yo bëzo c'ü dya ra tsãjãji ndixũ, yo ndixũ c'ü dya ra tsãjãji bëzo, ¿jenga i̱n tsãjãgueji? Nu'tsc'eji me i̱n üji yo ts'ita yo tägä cja nitsjimi, ¿jenga i̱n põnüji nu ja na tägä yo?
23 Nu'tsc'eji me i̱n cjapqueji c'ü me na nojots'üji na ngueje i̱n tjëji o̱ ley Mizhocjimi, ¿cjo dya i̱n cjijñigueji i̱n bëchpiji o̱ tseje Mizhocjimi na ngueje dya i̱n cjagueji c'o mama c'e ley?
24 Je xo ga cjatjonu, ya t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: "Nu yo dya menzumü a Israel sadüji Mizhocjimi na ngueje c'o menzumü a Israel cjaji c'o na s'o", eñe.
25 Nutscöji rí menzumüji a Israel rí meyaji ín cuerpoji ngue c'ua ra 'mãrã o̱ ntezüji Mizhocjimi. Ngue c'ü rí mangöji rí circuncidaoji. C'ü ni jmeya in cuerpogueji, ni muvi, 'ma rí tsjaji c'ua ja nzi ga mama o̱ ley Mizhocjimi. Pero 'ma dya rí tsjaji c'ü mama c'e ley, Mizhocjimi jantc'aji nza cja 'ma dya ri jmeya in cuerpoji.
26 Nu c'o dya jmeya o̱ cuerpo, 'ma ra tsjaji na jo c'ua ja nzi ga mama c'e ley, Mizhocjimi nutjoji nza cja c'ü rví jmeya o̱ cuerpoji.
27 Nu c'o ra nguejme c'ua ja va jmus'ü, c'ü dya ra jmeya o̱ cuerpoji, 'ma ra tsjaji c'ü mama c'e ley, jizhiji c'ü dya ga jotsc'eji nu'tsc'eji, dya i̱n cjaji c'ua ja ga mama c'e ley. Jizhiji c'ü dya jotsc'eji, zö i̱n pãrãji c'e ley y zö ya xo jmeya in cuerpoji.
28 Dya ga cjuana ngue o̱ nte Mizhocjimi nu c'ü a xes'etjo mama ngue o̱ nte Mizhocjimi. Dya xo ga cjuana ngue o̱ t'i Mizhocjimi nu c'ü jmeya o̱ cuerpo pero dya ejme Mizhocjimi.
29 Nu c'ü na cjuana ngue o̱ nte Mizhocjimi, ya o 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi. Ngue o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü pötpü o̱ mü'bü. Zö rá cjaji c'ü mama o̱ ley Mizhocjimi, pero dya ngue c'ü rguí pötcü ín mü'büji. Nu c'ü na cjuana ngue o̱ nte Mizhocjimi, Mizhocjimi ra mama na jo'o c'ü, zö dya ra mama yo nte na jo'o c'ü.

3

1 Yo menzumü a Israel, ¿pje pë's'iji 'ma, c'ü dya pë's'i yo dyaja nte? ¿Pje ni
muvi c'ü ni jmeya o̱ cuerpoji?
2 Ni muvi na puncjü. C'ü xenda ni muvi c'ü pë's'i yo menzumü a Israel,
ngueje nu jña Mizhocjimi nu o unüji ra dyätäji.
3 Pero c'o menzumü a Israel cãrã c'o dya ätä o̱ jña Mizhocjimi. Na ngueje
c'ü dya ejmeji, ¿pje i̱n cjijñiji, cjo i̱n cjincjeji c'ü dya ra cumple Mizhocjimi c'ü
o mama ra tsja? Iyö.
4 Mizhocjimi tiene que ra cumple texe nu c'o o mama. Exna cjuana
Mizhocjimi cja'a c'ü mama, zö ra mama texe yo nte c'o dya cjuana. Je t'opjü
cja o̱ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava:
Nu'tsc'e Mizhocjimi, na cjuana nu c'ü i̱n mama.
'Ma ra unüji ngüenda ja cja c'ü i̱n cjague, ra mbãrãji i̱n cjague na jo, eñe.
5 'Ma cjó c'o cja na s'o, rí mamaji c'ü dya ätä Mizhocjimi. A cjanu, ixi jñetse
c'ü me na jo Mizhocjimi. Maco jñetse c'ü me na jo Mizhocjimi 'ma rí cjaji c'o
na s'o, ¿jenga ra castigaozüji Mizhocjimi? Dya rí mangö a cjanu; c'ü rí mangö,
ngue c'ü cjijñi yo nte ga cjanu.
6 Pero dya cjuana c'ü cjijñiji. Na ngue 'ma dya ro castigao Mizhocjimi, ¿ja
rvá sö ro jñünpü ngüenda yo cja na s'o?
7 Bübü c'o mama a cjava: "'Ma rí mamajme o bëchjine, rí cjapüjme xenda
ra 'ñetse c'ü na cjuana Mizhocjimi, 'ñe c'ü me na jo'o c'ü. Nguec'ua, ¿jenga ra
jñüncüji ngüenda Mizhocjimi ra mama c'ü rí tũji ín nzhubüji?", eñeji.
8 Mamaji: "¿Cjo dya ra jogü rá cjaji c'o na s'o, ngue c'ua ra 'ñetse na jonte
Mizhocjimi?" Bübü nte c'o mama rí mangö a cjanu. Dya cjuana c'ü mamaji.
Mizhocjimi ra tsjapü ra sufridoji, na ngue na s'o c'ü mamaji.

Todos somos culpables

9 ¿Pje rá mangö 'ma? Rí menzumüji a Israel, ¿cjo xenda na jozüji que na
ngueje yo dyaja nte? Jiyö. Ya ró jí'ts'iji c'ü nde tjünt'ü a xütjü nzhubü texe yo
nte. Nutscöji rí menzumüji a Israel, xo nzitjo yo dyaja nte nde rí cjaji c'o na
s'o.
10 Je xo ga cjatjonu, c'ü t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava:
Dya cjó bübü c'ü rrã jo, ne rí 'naja.
11 Dya cjó pãrã ja ga cja Mizhocjimi. Dya cjó jodü Mizhocjimi.
12 Ya xõgüji cja Mizhocjimi, nza texeji. Ya s'odüji.
Dya cjó bübü c'ü ri cja'a na jo, ne rí 'naja.
13 Me na s'o jña c'o mamaji. Onpüji yo nte 'ma ñaji. Me xosp'üji bëchjine.
14 Pedye a neji c'ü me santeji. Me söji jña'a.
15 Me ts'iquëtjo c'ü jodüji mbo ra tsja dyëji. Mbö't'üteji.
16 Me s'odüji texe. Nu ja sät'äji me cjapüji ra sufrido c'o cãrã nu.
17 Dya pãrãji ja rgá mimiji na jo, c'ü dya ra chũji.
18 Dya pje sũji Mizhocjimi. Je ga cjanu ga mama cja o̱ jña Mizhocjimi.
19 Rí pãrãgöji c'ü mama o̱ ley Mizhocjimi je sjitscöji, nutscöji rí menzumüji
a Israel, na ngueje rí tjëji c'e ley. Nguec'ua ixi 'ñetse c'ü dya nguextjo c'o dya
menzumü a Israel c'o na s'o a jmi Mizhocjimi; xo 'ñezgöji rí menzumüji a
Israel xo rí tũji ín nzhubüji. Dya sö rá mamaji c'ü na jozgöji.
20 A jmi Mizhocjimi dya cjó bübü c'ü dya tũ o̱ nzhubü, zö jodü ra tsja c'ü
mama c'e ley. Na ngue c'e ley, ngue c'ü xitscöji c'ü nde rí tũji ín nzhubüji.

La salvación es por medio de la fe

21 Nudya o tsjacüji rá pãrãji ja rgá sö Mizhocjimi ra mama na jozüji dya. Ngue c'ü rí ench'e ín mü'büji e Cristo, dya ngue c'ü rí cjaji c'o mama c'e ley. Ya xo mama a cjanu cja yo vi t'opjü mi jinguã, yo xiji ley 'ñe profeta.
22 Zö cjó c'o ri ngueje, nu c'ü ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi ra mama ya na jo dya c'ü. Yo menzumü a Israel'ñe yo dyaja nte nde 'na ma cjatjoji.
23 Na ngueje texe yo nte cjaji c'o na s'o. Dya cjaji c'ü ne Mizhocjimi c'ü ra tsjaji.
24 Na jonte Mizhocjimi. Dacütjoji c'ü dya ró tõjõji. Mizhocjimi mama c'ü dya rí tũji nzhubü na ngueje e Jesucristo o ndũ va ngõtcüji ín nzhubüji.
25 Mi jinguã, Mizhocjimi mi pësp'i na puncjü paciencia c'o mi cja na s'o. Nguec'ua cãrã c'o mi mama c'ü dya mi cjapü ngüenda Mizhocjimi zö mi cja na s'o c'o nte. Pero nudya, ya jítscöji Mizhocjimi c'ü ra castigao c'o cja na s'o. Na ngue Mizhocjimi o ndũtü e Jesucristo c'o ín nzhubügöji, o pjödü o cji va ngõtcüji c'o. Nguec'ua, 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi ra perdonao o nzhubüji.
26 Mizhocjimi jítsiji dya c'ü ra castigao c'o cja na s'o. Na ngueje ya o ndũ e Jesucristo, o ngõtcüji ín nzhubüji. Pero nu c'ü ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi ra mama c'ü ya perdonao; dya tũ o nzhubü dya c'ü.
27 Nguec'ua, dya sö rá cjapütsjëji na nojo. ¿Cjo pje ro sö ro cjaji c'ü ro cjõt'ütsjëji ín nzhubüji? Jiyö. Dya sö ro cjaji texe c'ü mama o ley Mizhocjimi. Pero 'ma ró ench'e ín mü'büji e Jesucristo c'ü o ngõtcüji ín nzhubüji, o mama Mizhocjimi c'ü na jozgöji dya a jmi.
28 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma rá ench'e ín mü'büji e Jesucristo, nu'ma, ngue 'ma ra mama Mizhocjimi c'ü dya rí tũ dya ín nzhubüji. Dya ngue c'ü ri cjaji c'ü mama o ley.
29 Nutscöji rí menzumüji a Israel, ¿cjo nguetjozüji s'iyazgöji Mizhocjimi? ¿Cjo nguextjo ín Mizhocjimigöji? ¿Cjo dya xo ngue o Mizhocjimi yo dyaja nte? Xo nde texe yo dya menzumü a Israel xo ngueje o Mizhocjimiji.
30 'Natjo Mizhocjimi bübü. Nu c'o menzumü a Israel, Mizhocjimi ra mama c'ü dya tũ nzhubü dya c'o, 'ma ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. Xo 'ñeje c'o dyaja nte, Mizhocjimi xo ra mama c'ü dya tũ nzhubü dya c'o, 'ma ra ' ñench'e o mü'büji e Jesucristo.
31 ¿Cjo dya pje ni muvi c'ua c'ü o ley Mizhocjimi? Ni muvi c'e ley. Pero 'ma rí ench'e ín mü'büji e Jesucristo, nu'ma, ngue 'ma na cjuana rí cjapüji ni muvi c'e ley.

4

El ejemplo de Abraham

1 Nu e Abraham c'ü ín mboxtitaji, nutscöji rí menzumüji a Israel, ¿pje rá mamaji dya c'ü?
2 'Ma ro mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tũ nzhubü e Abraham na ngue c'ü pje vi tsja c'o na jo; nuc'ua e Abraham ro sö ro tsjapütsjë na nojo 'ma. Pero dya ngue c'ü ni tsja 'na nte c'o na jo, c'ü rguí jogü a jmi Mizhocjimi.
3 Nu yo o jña Mizhocjimi yo ya t'opjü mama a cjava: “E Abraham o 'ñench'e o mü'bü Mizhocjimi; o creo c'ü ro tsja c'ua ja nzi va mama. Nguec'ua va mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tũ nzhubü e Abraham.”
4 'Naja nte c'ü pëpji, tõjõ c'ü ts'õ't'ü; dya ch'unütjo. Pero dya cjó sö ra ndõjõ c'ü unü Mizhocjimi. Mizhocjimi dacütjoji.

5 Ngue Mizhocjimi c'ü perdonao yo tũ nzhubü. Ra mama Mizhocjimi c'ü
dya ri tũ nzhubü nu c'ü ra 'ñench'e angueze cja o̱ mü'bü. Dya ngue c'ü cjõ't'ü
c'ü cja'a c'e nte. Mizhocjimi unütjo c'ü rguí jogü a jmi.
6 Je xo ga cjatjonu va mama e David, c'ü me ra mäjä 'na nte 'ma ra mama
Mizhocjimi c'ü dya tũ nzhubü dya c'ü. Dya ngue c'ü pje vi tsja c'o na jo c'e nte
c'ü ro mama a cjanu Mizhocjimi.
7 O mama e David:
Me ra mäjä 'na nte, 'ma ra perdonao Mizhocjimi o̱ nzhubü y dya ra castigao.
8 Me ra mäjä 'na nte 'ma ya ra mama Mizhocjimi c'ü dya ri tũ o̱ nzhubü.
9 Rá önnc'üji 'na t'önü dya. ¿Cjo nguetjo c'o menzumü a Israel c'o jmeya o̱
cuerpoji c'o ra mäjä a cjanu, maxque xo ra mäjä c'o dyaja nte c'o dya jmeya
o̱ cuerpoji? Xo ra mäjä c'o. Tsjijñiji e Abraham c'ü mi menzumü a Israel. O
'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi. Nguec'ua o mama c'ua Mizhocjimi c'ü dya cja
mi tũ nzhubü e Abraham.
10 'Ma o mama a cjanu Mizhocjimi, ¿cjo ya vi jmeya o̱ cuerpo e Abraham,
cjo jiyö? Jiyö. Dya be mi jmeya o̱ cuerpo 'ma c'ü.
11 Pero ya vi 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi; nguec'ua o mama Mizhocjimi
c'ü dya cja mi tũ nzhubü e Abraham. O jmeya o̱ cuerpo c'ü rví jizhi ya vi
mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tũ nzhubü c'ü. Nguec'ua e Abraham ngue
o̱ mboxtita texe c'o ench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi zö menzumüji a Israel, zö
jiyö. Zö dya jmeya o̱ cuerpo yo dya menzumü a Israel, pero 'ma ra 'ñench'e
o̱ mü'büji Mizhocjimi, ra tsjapüji o̱ mboxbëche 'ma e Abraham. Na ngueje
ejmeji c'ua ja nzi xo va 'ñejme e Abraham. Y ra mama Mizhocjimi c'ü ya
perdonaoji; dya ri tũji nzhubü.
12 Xo 'ñetjo yo menzumü a Israel yo ya jmeya o̱ cuerpoji, 'ma ra 'ñench'e
o̱ mü'büji Mizhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham 'ma dya be mi jmeya o̱
cuerpo, nu'ma, xo ra tsjapüji o̱ mboxbëche 'ma angueze.

La promesa es cumplida por medio de la fe

13 Mizhocjimi o xipji e Abraham: "Rá da'c'ö ne xoñijõmü c'ü rí tsjapü in
tsjacje, cja na 'ñe c'o in mboxbëche, xo ra tsjapüji o̱ cjajaji." O xipji a cjanu
na ngueje e Abraham vi 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, nguec'ua o mama c'ua
Mizhocjimi c'ü dya cja mi tũ nzhubü e Abraham. Dya mi ngue c'ü vi tsja c'o
mama c'e ley.
14 'Ma ri ngue c'o cja c'ü mama c'e ley ro ch'unü ne xoñijõmü, dya rví
muvi 'ma c'ü rgá ench'eji ín mü'büji Mizhocjimi. A cjanu, dya xo ro cumple
Mizhocjimi c'ü mi mama.
15 Nu 'ma bübü ley, 'ma dya rí cjaji c'ü mama c'e ley, Mizhocjimi ünngüji. Ra
tsjacüji rá sufridoji na ngue c'ü rí cjaji. Pero nu ja ojtjo ley, dya cjó yödü ley.
16 O sjipji e Abraham ro ch'unü ne xoñijõmü. Xo 'ñe texe c'o o̱ mboxbëche,
xo ro ch'unüji. O mama Mizhocjimi ro zädä a cjanu, nu 'ma ro 'ñench'eji o̱
mü'büji angueze, y dya ro jyodütsjëji ja rvá ndõjõji ne xoñijõmü. Nguetsjëjë
Mizhocjimi ro unütjo. Nguec'ua na cjuana ro tsjapü o̱ tsjaja texe c'o o̱
mboxbëche e Abraham c'o cja ro ngãrã. Dya nguextjo c'o o̱ t'i e Abraham c'o
tjë c'e ley ro ch'unü. Xo ro ch'unü nu c'o dya tjë c'e ley pero ench'eji o̱ mü'büji
Mizhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham. Mizhocjimi o jñanda e Abraham
nza cja 'ma ri ngueje ín mboxtitagöji texezüji rí ejmeji Mizhocjimi.
17 Nguec'ua je t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi c'e jña c'ü vi sjipji e Abraham.
Mizhocjimi o xipji a cjava: "Ró juan'c'ü rí tsja mboxtita me na puncjü jñiñi
texe cja ne xoñijõmü", eñe. O mama a cjanu na ngueje e Abraham o 'ñench'e
o̱ mü'bü Mizhocjimi. E Abraham o 'ñejme c'ü mi sö Mizhocjimi ro tsjapü ro

zëzhi na yeje 'na nte, zö ya ri pale, c'ü dya ro mezhe ro ndũ. Xo o jñunt'ü o̱ mü'bü c'ü mi sö Mizhocjimi ro zojnü c'o cja ro jmus'ü nza cja 'ma ya ri cãrãji.
18 E Abraham 'ma ya vi cjogü yo cjë 'ma ro 'ñeje t'i, xe mi te'betjo Mizhocjimi ro unü 'na t'i'i. Mi ejme Mizhocjimi ro cumple c'ü vi mama. Mi ejme ro tsja mboxtita e Abraham na puncjü jñiñi cja ne xoñijõmü. Mizhocjimi ya vi xipji a cjava: "Je rga cjanu c'ü rrã puncjü c'o in mboxbëche; rrã puncjüji nza cja yo seje a jens'e", eñe.
19 E Abraham dya tõgü c'ü ro jyëzi Mizhocjimi; o 'ñejme cja o̱ mü'bü Mizhocjimi ro cumple c'ü vi mama. Mi pãrã c'ü ya mi tita angueze. Ya mi ngue ro sötü 'na ciento cjë'ë. Xo mi pãrã ya vi cjogü c'ü ro muxt'i e Sara c'ü nu su'u.
20 Pero sido mi junt'ü o̱ mü'bü c'ü na cjuana c'ü vi mama Mizhocjimi. Me co zëzhi na puncjü. O 'ñejme Mizhocjimi ro cumple c'ü vi mama. O mama me na nojo Mizhocjimi.
21 E Abraham ya vi jñunt'ü o̱ mü'bü c'ü dya s'ëzhi ro tsja Mizhocjimi nu c'ü vi mama.
22 E Abraham o 'ñejme c'ü ro tsja c'ü vi mama. Nguec'ua Mizhocjimi o mama c'ü dya cja mi tũ nzhubü e Abraham.
23 Nu c'o jña c'o ya t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi mama a cjava: "O mama Mizhocjimi, e Abraham dya cja mi tũ nzhubü na ngueje o 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi." Pero dya nguextjo e Abraham,
24 xo 'ñezgöji ra mama Mizhocjimi c'ü dya rí tũji nzhubü 'ma rá ench'eji ín mü'büji Mizhocjimi. Ngue Mizhocjimi c'ü o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndũ. E Jesucristo ngue c'ü ín Jmugöji c'ü.
25 Mizhocjimi o ndäjä e Jesucristo o ẽ ndũ. A cjanu o ngõtcöji c'o ín nzhubüji. Nuc'ua o te'etjo na yeje 'ma ya vi bö't'ü; nguec'ua ya mama Mizhocjimi c'ü dya rí tũji dya nzhubü.

5

El resultado de ser declarados sin culpa

1 Mizhocjimi mama c'ü dya rí tũji nzhubü dya, na ngueje ya ró ench'eji ín mü'büji e Jesucristo. Ya xo rí pötü rgá nuji dya Mizhocjimi, na ngue c'ü o tsja'a e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmuji.
2 Ya sö rá chëzhgöji dya a jmi Mizhocjimi c'ü nugüji na jo dya, na ngueje c'ü o tsja e Jesucristo. Me na zö Mizhocjimi. Me rí mäjäji rgá te'beji angueze; c'ua ja nzi ga cja na zö angueze, je xo rga cjazgöji nu.
3 C'ü ra tsjacüji c'ua nzi ga cja angueze, dya nguextjo c'ü rgá mäcjöji c'ü. Xo rí mäjäji 'ma pje rí sufridoji. 'Ma rí sufridoji ngue 'ma rí zëzhiji, dya tõgü ín mü'büji.
4 'Ma rí zëzhiji, rí cjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. Nguec'ua rí te'beji Mizhocjimi ra tsjacüji c'ua nzi ga cja angueze.
5 Rí pãrãji na cjuana ra zädä. Rí pãrãji na ngueje me si'ch'i ín mü'bügöji c'ü s'iyazügöji Mizhocjimi. O̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü o ch'acüji ra bübü cja ín mü'büji, ngue c'ü cjacüji rá pãrãji me s'iyazüji Mizhocjimi.
6 Me ma s'ozgöji. Dya sö pje ro cjagöji c'ü ro jocüzëgöji. Pero o säjä c'e pa o ndũ e Cristo c'ü rva tũgöji.
7 Casi dya cjó bübü c'ü me ri ne o̱ minte ngue c'ua ro pätpä c'ü rví ndũ nu minte. 'Na ri bübü c'o ro zëchi o̱ mü'bü c'ü ro pätpä c'ü rví ndũ 'na c'ü na jonte.
8 Pero ngueje 'ma rmí tũji ín nzhubüji, e Cristo o ẽ ndũ c'ü rva tũgöji. Je a cjanu, rí pãrãji Mizhocjimi me s'iyazüji.

9 Nudya, ya mama Mizhocjimi c'ü dya rí tũji dya nzhubü na ngueje o ẽ pjödü o̱ cji e Jesucristo o böbü a nde. Nguec'ua rí pãrãji c'ü dya ra ünngüji Mizhocjimi nu pa c'ü ra jñüncüji ngüenda yo rí cjaji.
10 O ẽ ndũ e Jesucristo 'ma mi ünngüji Mizhocjimi. Nguec'ua ya rí joji dya Mizhocjimi. Nguec'ua rí pãrãji sido böbü a ndezügöji; dacüji c'ü sido rá bübütjoji.
11 Dya nguextjo rí mäjäji na ngueje rá bübütjoji. Exi ngue dya, rí mäpäji Mizhocjimi na ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmuji o tsjacüji rá pötca nuji Mizhocjimi. Mizhocjimi dya ünngüji dya, na ngueje e Jesucristo o ngõtcüji ín nzhubüji.

Adán y Cristo

12 Nu c'ü e Adán c'ü ot'ü nte o tsja c'ü na s'o. Nguec'ua je va te c'ua e nzhubü cja ne xoñijõmü. Je a cjanu va mbürü c'ü rí tũji. Nguec'ua dya, nde rí tũji, na ngueje nde rí cjaji c'o na s'o.
13 'Ma dya be mi ch'unü c'ü o̱ ley Mizhocjimi, ya mi cjaji c'o na s'o cja ne xoñijõmü. Pero 'ma dya bübü ley, dya tjünpüji nguënda cjo tũji, cjo dya tũji nzhubü.
14 Pero o ndũ texe c'o nte zö dya be mi ch'unüji c'e ley. O ndũji texeji ndeze e Adán hasta e Moisés c'ü o dyopjü c'e ley. O ndũji zö dya o tsjaji mismo c'e nzhubü c'ü vi tsja e Adán. E Adán c'ü ot'ü bëzo, dya mi chjëntjui c'e bëzo c'ü mi te'beji cja ro ẽjẽ. Ngueje e Jesucristo.
15 E Adán o dyacöji c'ü na s 'o; e Jesucristo o dyacöji c'ü na jo. Nde rí tũji rí texeji, na ngueje o tsja c'o na s'o 'naja nte c'ü ngueje e Adán. Je xo ga cjatjonu, Mizhocjimi nu'u na jo dya na puncjü nte, unüji c'ü rguí bübütjoji, na ngueje c'ü o tsja na jo 'naja nte, c'ü ngueje e Jesucristo.
16 E Adán mi 'natjo bëzo. 'Ma o tsja 'natjo nzhubü, ndeze nu'ma, texe yo nte cjaji c'o na s'o. Nguec'ua va mama Mizhocjimi, texe yo nte tũji nzhubü. Na puncjü nzhubü c'o o tsja yo nte. E Jesucristo o ngõ'tp'ü o̱ nzhubü texeji. A cjanu Mizhocjimi sö ra mama c'ü dya tũji dya o̱ nzhubüji.
17 Na ngueje o tsja c'ü na s'o 'natjo bëzo, texe yo nte tũji. C'ü 'naja bëzo c'ü ngueje e Jesucristo o ngõt'ü texe yo nzhubü. Nguec'ua nu c'o ench'e o̱ mü'bü angueze, ra mama Mizhocjimi c'ü dya tũji nzhubü. Nguec'ua ra 'natjoji co angueze rgá bübütjoji.
18 'Natjo nzhubü c'ü o tsja 'naja nte, c'ü ngueje e Adán. O mama c'ua Mizhocjimi rí tũji nzhubü rí texeji. Je xo va cjatjonu, na ngue c'ü vi tsja na jo 'natjo nte c'ü ngueje e Jesucristo, ra mama Mizhocjimi c'ü dya rí tũji nzhubü y rá bübütjoji.
19 Na ngueje c'ü dya dyätä Mizhocjimi 'naja nte c'ü ngueje e Adán, ndeze nu'ma, rí tũji nzhubü rí texeji. 'Naja nte, c'ü ngueje e Jesucristo o dyätä Mizhocjimi. A cjanu, na puncjü nte c'o ra mama Mizhocjimi c'ü dya ri tũ o̱ nzhubüji.
20 Mizhocjimi o dyacöji c'ü o̱ ley ngue c'ua ro pãrãji mi tũji na puncjü nzhubü. Zö mi tũji na puncjü nzhubü, me co juentsqueji Mizhocjimi.
21 A cjanu, c'o ín nzhubüji mi pötcöji. Pero me co juentscöji Mizhocjimi. O ndäjä e Jesucristo o ẽ ndũ por nutscöji. Nguec'ua na jozgöji dya a jmi Mizhocjimi, y angueze dacüji c'ü rgá bübütjoji.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

1 ¿Pje rá mamaji 'ma? ¿Cjo sido rá cjaji c'o na s'o ngue c'ua xenda ra juentsqueji Mizhocjimi?
2 Jiyö. Ya ró tũji. Ya 'ñevgueji libre cja c'o na s'o; nguec'ua dya cja rá cjaji c'o.
3 ¿Cjo dya i̲n pãrãji, nutscöji rí ench'e ín mü'büji e Jesucristo, 'ma ró jiji ró 'natjoji co e Cristo? Ne ra mama, ró 'natjoji co angueze 'ma o ndũ.
4 'Ma ró jiji ne ra mama ró 'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndũ 'ñe 'ma o t'ögü. Mizhocjimi c'ü na zëzhi o xos'ü nu T'i. A cjanu, c'ua ja nzi va tsjapü o te angueze, ya xo rí dadyoji ngue c'ua dadyo rga nzhodüji dya.
5 Na ngueje 'ma ró 'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndũ, xo ró 'natjoji co angueze 'ma o te'e.
6 Rí pãrãgöji, me mi cjaji c'o na s'o c'ua ja nzi ma netsjëji, pero 'natjo c'ua o dät'äzüji cja ngronsi co e Jesucristo. O dät'äzüji nu, ngue c'ua dya cja rá ne rá cjaji c'o na s'o, ngue c'ua dya cja rá tjünt'üji a xütjü e nzhubü.
7 Na ngueje 'naja nte c'ü ya ndũ, dya cja cja'a c'o na s'o.
8 'Ma a cjanu ró 'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndũ, rí pãrãgöji rí bübütjogöji na ngueje bübü angueze.
9 Rí pãrãji e Jesucristo o nanga 'ma o ndũ. Dya cja sö'ö xe ra ndũ. Sido ra bübütjo.
10 'Natjo va ndũ e Jesucristo; dya ni jyodü ra ngõtcüji na yeje ín nzhubüji. Ya bübütjo dya. Sido bübütjo a jmi Mizhocjimi.
11 A cjanu rí jñunt'ü in mü'büji ya xo i̲ chũji, c'ü dya cja rí chjünt'üji a xütjü e nzhubü. Nudya, ya i̲n bübütjoji, c'ü ya je rí chjünt'üji a xütjü ngueje Mizhocjimi. Je a cja c'ua dya, na ngueje ya i̲n 'natjoji co e Jesucristo.
12 Nguec'ua, dya cja rí sidoji e nzhubü c'ü xe rí tsjaji c'ü ne'e in cuerpoji.
13 Dya cja rí jyëziji in cuerpoji xe ra tsja c'o na s'o, ne ri ngue in chöji, ne ri ngue in ts'ijñiji, texe in cuerpoji. Pero rí unüji in mü'büji Mizhocjimi na ngueje i̲ chũji co e Jesucristo, y ya xoxc'üji Mizhocjimi. Xo rí unü in cuerpoji c'ü rgui tsjaji c'o na jo.
14 Dya cja xe ra mandats'üji e nzhubü. Nudya, dya ra jñün'c'üji ngüenda cjo i̲ tsjaji c'o mama c'e ley. Na ngue Mizhocjimi nuc'üji na jo dya, ya perdonaots'üji.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

15 Ya rí pãrãji Mizhocjimi, dya ra jñüncüji ngüenda cjo ró cjaji c'o mama c'e ley. Na ngue me nugüji na jo Mizhocjimi. ¿Pje rá cjaji 'ma? ¿Cjo rá cjaji c'o na s'o 'ma? Jiyö. Dya rá cjaji c'o na s'o.
16 ¿Cjo dya i̲n pãrãji nu c'ü i̲n ätäji c'ü i̲n chjünt'üji a xütjü, ngue in jmuji c'ü? 'Ma rí chjünt'üji a xütjü e nzhubü, ngue in jmuji c'ü. Ngue c'ü ra mbö'tc'üji c'ü. 'Ma rí dyätäji Mizhocjimi, ngueje in Jmuji c'ü. Ngue c'ü ra tsja'c'üji rí bübütjoji.
17 Sido mi cjagueji c'o na s'o. Pero rí unü na pöjö Mizhocjimi, ya i̲n ätäji co texe in mü'büji nu na jo jña nu ró xi'ts'iji.
18 O 'ñempc'eji libre e Jesucristo c'ü dya cja rí sidoji e nzhubü. Nudya, c'ü je rí sidoji ngue c'ü na jo.
19 Rrã xi'ts'iji yo jña'a yo, ngue c'ua sö rí tendioji. Sido mi tjünt'üji a xütjü c'o na s'o. C'o ma s'o mi cjaji, xe mi juns'ü c'o mi cjaji c'o na s'o. Nudya ni jyodü rí unü in mü'büji Mizhocjimi, 'ñe in cuerpoji, ngue c'ua rí tsjaji ja c'o nzi ga ne angueze.
20 'Ma mi tjünt'üji a xütjü e nzhubü, dya mi ätäji Mizhocjimi c'ü xi'ts'iji rí tsjaji na jo.

21 Nudya, ya in tsejeji dya c'ü mi cjaji c'o na s'o. ¿Pje mi tõjõgueji 'ma c'ü mi cjaji c'o na s'o? C'ü ra ts'õ't'ü c'o cja c'o, ngue c'ü ra ndũ.
22 Ya o 'ñempc'eji libre e Jesucristo ngue c'ua dya cja rí chjünt'üji a xütjü e nzhubü. O 'ñempc'eji ngue c'ua rí pëpiji Mizhocjimi; sido rí chjünt'üji a xütjü angueze. C'ü ra dya'c'üji, ngue c'ü rí mimiji dya, c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi; y sido rí bübütjoji co Mizhocjimi.
23 Nu c'ü ra ndünt'ü a xütjü e nzhubü, ra ndũ'ũ c'ü. Ngueje c'ü je ts'õ't'ü c'ü. Nu c'ü tjünt'ü a xütjü e Jesucristo c'ü ín Jmuji, sido ra bübütjo c'ü, dya ra ndũ. Ngueje c'ü je unü Mizhocjimi.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

1 Nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji, rí zo'c'üji, nu'tsc'eji in pãrãji c'e ley. ¿Cjo dya in pãrãji, 'ma xe in bübütjoji ngue 'ma in ätäji c'e ley? Dya ngueje 'ma ya ri chũji.
2 Mama cja c'e ley, 'naja ndixũ c'ü ya chjüntü, dya ra jyanmbüvi c'ü nu xĩra 'ma xe ri bübütjo c'ü nu xĩra. Pero 'ma ra ndũ c'ü nu xĩra, dya cja ni jyodü c'e ndixũ ra dyätä c'e ley c'ü mama nguextjo nu xĩra ra mimivi. Na ngueje ya ndũ c'ü nu xĩra.
3 Pero 'ma ra 'ñeje c'ü xe 'naja bëzo 'ma xe büntjo c'ü nu xĩra, cja'a na s'o c'e ndixũ, tsãjã bëzo. Pero 'ma ya rguí ndũ c'ü nu xĩra, c'e ley c'ü mama ja rvá mimivi c'ü nu xĩra, dya cja manda c'e ndixũ. Nuc'ua 'ma ra chjüntüvi c'ü 'naja bëzo, dya tsãjã bëzo 'ma.
4 Je xo ga cjatjots'ügueji nu, nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji. I chũgueji na ngueje i 'natjoji co e Cristo 'ma o ndũ. I chũgueji, nguec'ua dya cja mandats'üji c'e ley. Ya ngue c'ü 'naja c'ü mandats'üji dya. Ngueje e Jesucristo. Mizhocjimi o xos'ü 'ma ya vi ndũ. I 'natjoji co e Cristo 'ma o te'e, ngue c'ua rí mimiji dya, c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
5 C'e ley o jítscöji pje pjëzhi c'o na s'o c'o dya ro cjaji. Nguec'ua, 'ma dya be mi ench'e ín mü'büji e Jesucristo, ma ẽjẽ ín pjeñeji c'ü ro cjaji c'o na s'o c'o mama c'e ley c'ü dya ro cjaji. Mi cjaji; nguec'ua mi tũji.
6 Pero ró 'natjoji co e Cristo 'ma o ndũ. Nguec'ua ya 'ñembgueji libre, dya cja mandazüji c'e ley. Ngueje Mizhocjimi c'ü rí ätcöji dya. Dya cja rí jodüji ja rga ätäji c'e ley. Pero sö rá cjaji dya c'o na jo, na ngueje o Espíritu Mizhocjimi bübü cja ín mü'büji.

El pecado que está en mí

7 Na ngue c'ü bübü c'e ley, xenda rí cjaji c'o na s'o. ¿Pje rá mangöji dya? ¿Cjo na s'o c'e ley? Jiyö. Pero 'ma dya ro ch'unü c'o ley, dya ro pãrãgö cjo mi tũgö nzhubü cjo jiyö. A cjanu, 'ma cjó c'o pje ro nepegö, dya ro pãrã c'ü mi tũ nzhubü 'ma dya ro bübü ley c'ü mama: “Dya cjó pje rí ñepegue”, eñe.
8 C'ü mama c'e ley, o tsjapü xenda mi 'ñünngü ín mü'bü nguec'ua me mi ne ro cjagö texe c'o na s'o. 'Ma dya ro bübü ley, dya ro unü ngüenda cjo mi tũ nzhubü.
9 'Ma dya be rmí pãrãgö c'e ley, nutscö mi cjijñigö rmí bünc'ö na jo. Pero 'ma ró pãrã c'e ley, nuc'ua extó pãrã dya rmí bünc'ö na jo, mi tũgö nzhubü.
10 Vi ch'unü c'e ley c'ü rva bübütjoji. Pero nutscö mi tũgö.
11 Na ngueje 'ma mi ärä c'e ley, ma ẽjẽ ín pjeñe c'ü ro cjagö c'o na s'o. Mi cjagö c'ü rmí netsjë. A cjanu, me co dyoncü c'o nzhubü c'o mi cjagö. Nu c'o nzhubü c'o mi cjagö ngue c'o ma tũgö.

12 Rí pãrãji me na jo c'e ley, c'ua ja nzi ga cja Mizhocjimi me na jo. Texe c'ü mandazüji c'e ley, me na jo'o. Ngue c'o ne'e Mizhocjimi.
13 Nudya, c'e ley c'ü na jo, ¿cjo mi pötcü c'ü? Iyö, dya ngue c'e ley c'ü mi pötcügö; ngueje c'o na s'o c'o mi cjagö. Na jo c'e ley. Pero 'ma mi ärägö c'e ley, xenda mi cjagö c'o na s'o. Nguec'ua ixi 'ñetse c'ü me na s 'o c'o va ẽjẽ ín pjeñeji.
14 Rí pãrãji c'e ley je ni 'ñeje cja o̱ Espíritu Mizhocjimi. Pero nutscö me na s'ozgö. Zö rí ne rá cja na jo, pero rí cja c'ü na s'o.
15 C'ü rí cjagö, dya rí pãrãgö jenga rí cjagö. Nu c'ü rí pãrãgö na jo rá cja, dya rí cjagö c'ü. Nu c'ü na s'o c'ü rí cjagö, me rí s'o'ogö c'ü.
16 'Ma me rí s'o'o yo rí cja'a, ixi 'ñetsetjo c'ü rí pãrãgö c'ü na jo'o c'e ley.
17 C'o na s'o c'o va ẽjẽ ín pjeñe, ngue c'o cjacü rá cja c'ü dya rí ne rá cja.
18 Rí pãrãgö dya pje jozgö. Me na zëzhi c'o na s'o c'o va ẽjẽ ín pjeñe. Nguec'ua zö rí ne rá cja c'ü na jo, pero dya pje sözgötsjë.
19 Dya rí cjagö c'ü na jo c'ü rí ne rá cjagö. Nu c'ü na s'o c'ü dya rí ne rá cja'a, ngue c'ü rí cjagö c'ü.
20 Nu 'ma rí cja c'ü dya rí ne rá cja, ngueje c'o na s'o c'o va ẽjẽ ín pjeñegö, cjacü rá cjagö a cjanu.
21 Ya rí pãrã 'ma rí ne rá cja c'ü na jo, ya rrũ ts'axcü c'o na s'o c'o va ẽjẽ ín pjeñe.
22 Cja ín mü'bü me rí mäpä o̱ ley Mizhocjimi.
23 Zö rí mäpä o̱ ley Mizhocjimi, y rí pãrã c'ü na jo c'e ley, xe rí cjagö c'o na s'o. Nguec'ua dya pje sözgötsjë rá cjagö c'ü me ne ín mü'bügö rá ätä Mizhocjimi.
24 Juenzgöji, ¿cjó ra sö ra böbü a nde, ra 'ñembgueji libre c'ü dya cja rá tjünt'üji a xütjü rá sidogöji e nzhubü c'ü pötcüji?
25 Rí unügö na pöjö Mizhocjimi. Ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmuji c'ü o böbü a nde. O 'ñembguegöji libre. Rí yepe rí mangö, c'e ley c'ü o dyacüji Mizhocjimi, rí pãrã c'ü na jo'o c'ü. Pero c'e ley, dya sö ra 'ñembgueji cja yo nzhubü yo mandazüji.

8

La vida que es por el Espíritu de Dios

1 Nuc'ua ya 'ñemeji libre dya, nu c'o 'natjoji co e Jesucristo, c'o cja c'ua ja ga ne o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja o̱ mü'büji, y dya cja'aji c'ua ja ga netsjëji.
2 Dya cja mandazüji e nzhubü c'ü mi pötcüji. Nu c'ü mandazüji dya, ngueje o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü cjacüji rá bübütjoji na ngueje e Jesucristo o 'ñembgueji libre.
3 C'e ley, dya sö'ö ro 'ñembguegöji libre, na ngueje ma zëzhi c'o na s'o c'o ma ẽjẽ ín pjeñeji. Pero Mizhocjimi c'ü na zëzhi o 'ñembgueji libre. O ndäjä e Jesucristo c'ü nu T'i cja ne xoñijõmü. Mi nte nza cjazgöji, rí tũji nzhubü. Pero angueze, dya mi tũ nzhubü. C'o nzhubü c'o mi tũgöji, ngue c'o je vi ndũ angueze c'o. A cjanu mama Mizhocjimi, dya rí tũji nzhubü dya.
4 Nguec'ua sö rá cjaji dya c'ü mama c'e ley, 'ma rá cjaji c'ü ne'e o̱ Espíritu Mizhocjimi y dya rá cjaji c'ü rí netsjëji.
5 Nu c'o cja'a c'ua ja ga netsjëji, me jodüji c'ü netsjëji. Nu c'o cja'a c'ua ja ga ne o̱ Espíritu Mizhocjimi, me jodüji c'ü ne'e o̱ Espíritu Mizhocjimi.
6 Nu c'ü jodü ra tsja c'ü netsjë, ra ndũ'ũ c'ü. Nu c'ü ra jyodü c'ü ne o̱ Espíritu Mizhocjimi, ra bübütjo c'ü, dya ra ndũ. Ra mbãrã c'ü na jo angueze a jmi Mizhocjimi.

7 Nu c'ü ra jyodü ra tsja c'ü netsjë, üvi Mizhocjimi c'ü. Dya ne ra dyätpä o̲ ley Mizhocjimi. Dya xo sö'ö ra dyätä.
8 Nu c'o cja'a c'ua ja nzi ga netsjëji c'o na s'o c'o va ẽjẽ o̲ pjeñeji, dya sö ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi c'ü rguí mäjä.
9 Pero nu'tsc'eji i̲n ätäji o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü in mü'büji. Dya i̲n cjaji c'ü i̲n netsjëji. Nu c'ü dya bübü o̲ Espíritu e Cristo cja o̲ mü'bü, dya je 'ñeje e Cristo c'ü.
10 Nu 'ma bübü cja in mü'büji e Jesucristo, ra bübütjo in aljmaji na ngueje o jocüts'üji Mizhocjimi. Pero ra ndũ'ũ in cuerpoji na ngueje i̲n cjaji c'o na s'o.
11 Mizhocjimi o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndũ. Nu 'ma bübü cja in mü'büji o̲ Espíritu Mizhocjimi, Mizhocjimi c'ü o tsjapü o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndũ, xo ra unü fuerza dya, in cuerpoji c'ü ya ra ndũ.
12 Nguec'ua, nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji, ni jyodü c'ü dya rá sidoji e nzhubü c'ü rá cjaji c'o ne ín cuerpoji.
13 Nu 'ma rí sidogueji e nzhubü, rí chũji 'ma. Pero nu 'ma rí dyätäji o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja in mü'büji, dya rí tsjaji c'ü i̲n netsjëji 'ma. Y rí bübütjogueji 'ma.
14 Nu c'o ätä o̲ Espíritu Mizhocjimi, y cjaji c'ua nzi ga ne angueze, ngue o̲ t'i Mizhocjimi c'o.
15 'Ma mi jyodü ro ätäji e ley, dya mi sö. Me mi sũji c'ua. Dya cja rí sũji dya, na ngueje ya rí ätäji o̲ Espíritu Mizhocjimi. Nguec'ua ya rí ma'tc'öji a cjava: "Nu'tsc'e Mizhocjimi, mi Tatats'ügöjme", rí empji.
16 O̲ Espíritu Mizhocjimi cjacüji rá pãrãji cja ín mü'büji o̲ t'izüji Mizhocjimi.
17 Nu 'ma o̲ t'izüji Mizhocjimi, bübü c'ü ch'acüji. Ch'acüji c'ü pë's'i Mizhocjimi c'ü ín Tataji. C'ü ch'unü e Jesucristo c'ü nu T'i, xo 'ñezgöji xo ch'acüji c'ü. Je a cjanu, nu 'ma rí sufridoji na ngueje rí 'natjoji co e Cristo. Nuc'ua 'ma ra 'ñetse c'ü me na zö e Cristo, je xo rga cjazgöji nu.
18 C'o me rí sufridoji yo pa dya yo, me ch'iquëtjo, na ngueje c'ü me na nojo c'ü cja rá jandaji. Rá jandaji c'ü me rrã zö.
19 Texe c'o o dyät'ä Mizhocjimi me te'beji, me petsaji ra jñandgöji c'ü ya rvá nocüji cja o̲ dyë angueze, nutscöji o̲ t'izgöji Mizhocjimi.
20 Texe yo o dyät'ä Mizhocjimi cja ne xoñijõmü, o tsjapüji o s'odüji. Dya ngue c'ü vi neji a cjanu. Mizhocjimi o tsjapüji a cjanu, ngue c'ua xo ra nde'beji Mizhocjimi c'ü ra jocü texe.
21 Mizhocjimi ra jocüji ngue c'ua dya cja ra s'odüji. Ya xo rrã zöji 'ma ra 'ñeme libre Mizhocjimi c'o o̲ t'i angueze.
22 Rí pãrãji texe yo bübü chjëntjui 'na ndixũ c'ü ya ra zö'dyë. Me mapjü ga sufrido yo, je ga cjanu yo ndeze 'ma o mbürü o tsjaji c'o na s'o, hasta nu pa dya.
23 Dya nguextjo yo, sufrido yo. Xo 'ñezgöji rí nteji, xo rí sufridoji. Chjëntjui c'ü ri mapjügöji a mbo ín mü'büji. Mizhocjimi ya o dyacüji c'ü o̲ Espíritu, nguec'ua ya rí pãrãji nguetscöji o̲ ts'it'izüji Mizhocjimi. Pero xe rí te'beji c'e pa, 'ma ya rrĩ dadyo ín cuerpoji. C'e pa'a c'ü, ra 'ñetse na jo, c'ü o̲ t'izüji Mizhocjimi.
24 Ya o jocüzüji ín mü'büji Mizhocjimi. Rí te'betjoji c'e pa 'ma ya rrĩ dadyo ín cuerpoji. Dya cjó te'be nu c'ü ya zädä.
25 Pero nu 'ma rí te'beji c'ü dya be rí nuji, ni jyodü sido rá te'beji, dya ra tõgü ín mü'büji.

26 Ọ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja ín mü'büji cjacüji sido rá te'beji. Xo pjöxcüji dya. Dya nda rí pãrãji ja rga ötüji Mizhocjimi. Dya rí jünji jña c'ü rga mamaji. Pero ọ Espíritu Mizhocjimi ötcüji angueze.
27 Mizhocjimi pãtpã ọ mü'bü yo nte. Xo pãrã pje na ötü ọ Espíritu. Na ngue ọ Espíritu ötcüji Mizhocjimi nutscöji ọ ntezgöji, c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.

Más que victoriosos

28 Nu c'o s'iya Mizhocjimi, c'o o zojnü angueze c'ua nzi va ne angueze, rí pãrãji Mizhocjimi cjapü ra mbös'üji texe c'ü ra zädä; zö pje nde ra tsjapüji c'o.
29 Ndeze 'ma ot'ü, ya mi pãrã Mizhocjimi c'o ọ t'i angueze 'ma dya be mi jmus'üji. Nuc'o, o xõcü Mizhocjimi c'ü ro zädä c'ü exti nguetjoji e Jesucristo c'ü nu T'i. Nguec'ua c'ü nu T'i Mizhocjimi c'ü ngueje e Jesucristo ra ngue ọ ndasẽ na puncjü o cjuarma.
30 Nu c'o vi mbeñe Mizhocjimi ro ngue c'o ọ t'i, xo o zojnü c'o. Nu c'o o zojnü angueze, o tsjapü o jogüji cja ọ jmi angueze. Nuc'o, xo o tsjapüji rrã zö'öji nza cja e Jesucristo c'ü nu T'i'i.
31 ¿Pje rá mangöji, yo ró xi'ts'iji? Bübüzüji Mizhocjimi. Dya ni jyodü cjó rá sũji.
32 Mizhocjimi dya mama: "Jyäcätjo ín Ch'igö; dya rá täjägö nu", ro 'ñeñe. Iyö. Pero o ndäjä o ẽ ndũ va pätcäji. Nuc'ua, ¿cjo dya xo ra dyacüji texe c'ü ngue ọ tsjaja angueze?
33 ¿Cjó sö ra mama xe tũ nzhubü yo o juajnü Mizhocjimi? Dya cjó sö. Nguetsjë angueze mama c'ü ya perdonaozüji, dya rí tũji nzhubü.
34 Nudya, ¿cjó sö ra mama ni jyodü rá tũji? Dya cjó sö, na ngueje ngue e Jesucristo c'ü o ndũ c'ü rva tũgöji, cjanu o te. Nudya, bübütjo dya c'ü, cja ọ jodyë Mizhocjimi nu ja sido ñacõji cja jmi Mizhocjimi.
35 ¿Cjó sö pje ra tsja c'ü dya cja ra s'iyazüji e Cristo? Dya sö'ö pje ra tsja'a 'naja. Zö pje rá nuji, zö pje rá sufridoji; me s'iyazüji e Cristo. Zö nugüji na ü; zö ri söji tjijmi; zö ojtjo pje rá jeji, me s'iyazüji e Cristo. Zö ya ngue rá tũji, zö ra mbötcüji, me s'iyazüji e Cristo.
36 C'ü rrã nuji nguejnu je ga t'opjü cja ọ jña Mizhocjimi. Mama a cjava:
Yo nte me cja'a ra mbötcüji texe yo pa'a na ngueje je ngue ọ t'izüji Mizhocjimi.
Rí chjëntjoji nza cja ndënchjürü c'o ya xõcüji ra mbö't'üji.
37 Zö rí nuji texe yo, sido rí zëzhiji. Na ngueje e Jesucristo c'ü bübü cja ín mü'büji me na zëzhi c'ü. Me xo s'iyazüji.
38 Cja ín mü'bügö rí pãrã na cjuana me s'iyazüji Mizhocjimi. Dya sö pje ra jyanngügöji Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji. Ne ri ngue c'ü rga tũji; ne ri ngue c'ü pje ra tsjacüji 'ma xe rí bübüji. Ne ri ngue c'o ọ anxe Mizhocjimi; ne ri ngue e Satanás c'ü dya jo 'ñe c'o ọ dyoji. Ne ri ngue c'o va sädä dya; ne ri ngue c'o cja ra zädä. Dya sö pje ra jyanngügöji Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji.
39 Ne ri ngue c'o bübü a jens'e; ne ri ngue c'o bübü a jõmü. Texe yo o dyät'ä Mizhocjimi; dya pje bübü c'ü sö ra jyanngügöji Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji. Na ngue c'ü o tsja e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, rí pãrã me s'iyazüji Mizhocjimi.

9

Dios ha escogido a los de Israel

1 Na cjuana c'ü rí xi'ts'iji na ngueje bübüzü e Cristo. Dya bëchjine c'ü rí xi'ts'iji. Ọ Espíritu Mizhocjimi cjacü rá pãrã a mbo ín mü'bü c'ü na cjuana c'ü rí xi'ts'iji.
2 Na cjuana me rí cjijñi na puncjü; me nzhumü ín mü'bü c'ü dya c'ueñe.

3 Na ngueje nuzgö rí negö 'ma ro sö, ja rva cjapügö ro pätpägö yo ín
menzumügöjme, dya cja ro bübüzü e Cristo, nu 'ma je rva cjanu ro jogü o̱
mü'büji, ro bübütjo yo ín menzumügöjme.
4 Nu yo ín menzumügöjme je menzumüji a Israel. Ngue c'o o tsjapü
Mizhocjimi o̱ t'i. Ngue c'o mi jandaji na zö Mizhocjimi. Ngue c'o o xipji
Mizhocjimi pje mi ne angueze. Ngue c'o o ch'unü nu ley Mizhocjimi. Ngue
c'o o xipji Mizhocjimi ja rvá ma't'üji angueze. Ngue c'o o xipji Mizhocjimi pje
ro tsja angueze.
5 Nu c'o o̱ mboxtita yo menzumü a Israel mi ngue c'o mi ma't'ü Mizhocjimi.
E Cristo je vi peje nu cja c'o menzumü a Israel 'ma o jmus'ü cja ne xoñijõmü.
Angueze ngue Mizhocjimi; manda texe a jens'e 'ñe texe cja ne xoñijõmü.
Nguextjo angueze rá ma't'üji. Je rga cjanu, amén.

6 Nu c'o mi mama Mizhocjimi ro unü yo menzumü a Israel, jo na cjuana
c'o. Pero dya texe c'o menzumü a Israel ngue o̱ t'i Mizhocjimi.
7 Nu c'e t'i c'ü mi mama Mizhocjimi ro unü e Abraham, ngue e Isaac.
Nguextjo c'o o̱ mboxbëche e Isaac c'ü mama Mizhocjimi ngue c'o o̱ mboxbëche
e Abraham.
8 C'ü ni tsjapü o̱ t'i Mizhocjimi 'na nte, dya ngue c'ü ri mboxbëche cja e
Abraham, ngue c'ü ya mama Mizhocjimi ra tsjapü o̱ t'i.
9 O mama Mizhocjimi a cjava, o xipji e Abraham: "Ra chjüncjë dya, rá ẽjẽ.
Nguec'ua e Sara c'ü nin su ra mus'ü 'na ts'it'i", eñe Mizhocjimi. C'e ts'it'i mi
ngue e Isaac.

10 Nuc'ua e Rebeca mi tũ yeje ts'it'i c'o mi cuate c'o ro musp'ü e Isaac c'ü mi
ngue ín mboxtitagöji.
11-12 Mizhocjimi c'ü zojnü yo nte, juajnü c'o ne ra juajnü. 'Ma dya be mi
jmus'ü c'o ye t'i, 'ma dya pje be mi cjavi c'ü na jo ne ri ngue c'ü na s'o,
Mizhocjimi o mama, o xipji e Rebeca: "C'ü ot'ü ra jmus'ü, ra mbëpi c'ü va
bëpja", eñe.
13 Je xo ga cjatjonu c'ü mama cja c'ü t'opjü: "Nza yeje bëzo, ngue e Jacob c'ü
ró juajnü rá intsjimigö; dya ngueje e Esaú", eñe Mizhocjimi.

14 ¿Pje rá mangöji, 'ma? ¿Cjo rá mamaji c'ü dya jo c'ü cja Mizhocjimi? Jiyö.
Me na jo ga tsja Mizhocjimi.
15 O xipji e Moisés: "Nuzgö rá juentscö nu c'ü rí ne rá juentse", eñe.
16 Mizhocjimi 'ma ra juentse 'na nte, dya ngue c'ü mi ne c'e nte c'ü rví
juentse. Ne xo ri ngue c'ü me mi cja'a c'e nte c'ü rví juentse. Mizhocjimi ra
juentse na ngueje ne ra juentse.
17 Je t'opjü c'ü o mama Mizhocjimi va xipji e Faraón: "Ró juan'c'ügö i̱ tsja
rey, ngue c'ua ra 'ñetse c'ü me na zëtsigö. Ró juan'c'ügö ngue c'ua ín chjũgö ra
'mãrã texe cja ne xoñijõmü", eñe.
18 Nguec'ua 'ñetse Mizhocjimi juentse c'ü ne ra juentse. C'ua ja nzi va tsjapü
Mizhocjimi e Faraón ma me o̱ mü'bü, je xo ga cjatjonu cjapü na me o̱ mü'bü
nu c'ü ne ra tsjapü a cjanu.

19 'Na rí xitsiji: "¿Jenga mama Mizhocjimi c'ü ngue ín s'ocügöji c'ü rí cjaji
'ma? ¿Cjó ngue c'ü sö ra zövi Mizhocjimi? Angueze cja'a c'ü ne'e", rí 'ñenzgöji.
20 ¿Pje pjë'tsc'e c'ü ni sövi jña Mizhocjimi? 'Na s'äbä, 'ma ro sö ro ña'a, ¿cjo ro
xipji c'ü vi dyät'ä: "¿Jenga i̱ dyäcö a cjanu?", ro 'ñeñe?
21 C'ü ät'ä o s'äbä, ¿cjo dya sö ra dyät'ä 'natjo mbëjõmü 'na s'äbä c'ü na zö, xo
'ñe 'na s'äbä c'ü rguí dyüt'ü o cañabü?

22 ¿Pje rá mangöji 'ma? Mizhocjimi ne'e ra jizhi c'ü ünmbü nzhubü; y ngue
angueze c'ü na zëzhi c'ü sö ra tsjapü ra sufrido c'o tũ nzhubü. Zö Mizhocjimi
ra tsjapü ra sufridoji a cjanu, pero pësp'iji na puncjü paciencia anguezeji.
23 A cjanu Mizhocjimi o mbësp'iji na puncjü paciencia; ngue c'ua ra 'ñetse
me na zö c'ü cjapü nu c'o juentse angueze. Mizhocjimi o mama ndeze mi
jinguã c'ü ra tsjapü a cjanu anguezeji.
24 Ra tsjapü a cjanu Mizhocjimi nu c'o o zojnü angueze, dya nguextjo c'o
menzumü a Israel; xo 'ñe c'o dyaja nte.
25 Je xo ga cjatjonu c'ü mama Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Oseas. O mama a
cjava:
C'o dya mi ngue ín ntegö, rá mama ngue ín ntegö dya c'o.
C'ü dya mi s'iyagö, rá xipji dya: "Rí s'iyats'ügö dya", rá embe.
26 Nu ja vi sjipjiji: "Dya ngue'tsc'eji ín ntets'ügöji", eñe,
ngueje nu c'ua ja ra sjipjiji ngueje o̱ t'iji Mizhocjimi c'ü bübütjo.
27 Xo 'ñeje e Isaías o mama co texe o̱ mü'bü ja rva cja yo menzumü a Israel. O
mama a cjava: "C'o o̱ mboxbëche e Israel rrã puncjüji; ri chjëntjui 'ñöxijõmü a
ñünü e ndeje. Zö rrã puncjüji, pero ja nzitjo c'o ra jogü o̱ mü'bü c'o.
28 Dya cja xe ra mezhe ra tsja Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama, ra jñünpü
ngüenda yo cãrã cja ne xoñijõmü c'o cja na s'o, ra castigaoji", eñe.
29 Je xo ga cjatjonu va dyopjü e Isaías c'ü ro zädä. O mama a cjava:
Na ngueje me juentsete Mizhocjimi c'ü manda texe, o jyëzi c'ü xe ro cãrãji ja
rí nziji.
'Ma jiyö, ya ro tjorüzüji rí texeji, nza cja c'o mi menzümü a Sodoma 'ñe c'o mi
menzumü a Gomorra. O tjorü c'o, eñe.

La gente de Israel y el evangelio

30 ¿Pje rá mangöji 'ma? Nu c'o dya mi menzumü a Israel, dya mi jodüji ja
rvá jogüji a jmi Mizhocjimi. Pero o 'ñench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi, nguec'ua
Mizhocjimi mama c'ü dya tũji nzhubü dya.
31 Nu c'o menzumü a Israel mi jodü ro tsjaji texe c'o mama o̱ ley Mizhocjimi
ngue c'ua ro jogüji a jmi angueze. Pero dya sö ro tsjaji. Nguec'ua xe tũtjoji
nzhubü.
32 ¿Jenga xe tũtjoji nzhubü? Xe tũtjoji nzhubü na ngueje dya 'ñench'e o̱
mü'büji Mizhocjimi. C'ü mi cjaji, mi jodü ro cumpleji ngue c'ua ro jogüji a jmi
Mizhocjimi. O pjeñeji cja c'e ndojo, c'ua ja nzi ga t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi.
33 C'e jña mama a cjava:
Tsjijñiji na jo. Rí emegö a Sion 'na ndojo c'ü ni pje's'eji 'ñe c'ü ni nügüji. C'e
ndojo ne ra mama e Cristo. Nu c'ü ra 'ñench'e o̱ mü'bü angueze, dya ra
bëzhi o̱ tseje; ra chöt'ü c'ü na cjuana c'ü mama angueze, eñe.

10

1 Mi cjuarmats'ügöji, c'ü ne'e ín mü'bügö, c'ü rí ötpügö Mizhocjimi yo
menzumü a Israel ngue c'ü ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o, ra jogü o̱ mü'büji.
2 Rí pãrã na jo, me jodüji c'ü me ra neji Mizhocjimi. Pero dya pãrãji ra
ma't'üji Mizhocjimi c'ua ja nzi ga ne angueze.
3 Anguezeji dya cjapüji ngüenda Mizhocjimi ja rgá sö ra jopcü o̱ mü'büji. C'ü
cjaji, jodütsjëji ra cumpleji o̱ ley Mizhocjimi ngue c'ua ra jogüji cja o̱ jmi. Dya
ne ra dyätäji c'ü mama Mizhocjimi, c'ü ja rgá sö ra jopcü o̱ mü'büji.

4 C'ü rguí jogü 'na nte a jmi Mizhocjimi, dya ngue c'ü ra cumple c'ü o̱ ley. Na ngue ya ẽjẽ e Cristo. Nu c'o ench'e o̱ mü'bü e Cristo, nguextjo c'o mama Mizhocjimi ya jogüji cja o̱ jmi.
5 Nu c'o ne c'ü ra jopcü o̱ mü'büji na ngueje jodü ra dyätäji o̱ ley e Moisés, je t'opjü a cjava cja c'e ley: “Para ra bübütjo 'na nte, ni jyodü ra tsja texe c'o mama c'e ley”, eñe.
6 Pero nudya, 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̱ mü'bü e Cristo, ra jogü 'ma a jmi Mizhocjimi. Dya ni jyodü ra nguijñi cja o̱ mü'bü: “¿Cjó ra ma a jens'e ra ma sinquiji a 'ñecjua e Cristo?”
7 Dya xo ni jyodü ra nguijñi: “¿Cjó ra ma cja c'o ya ndũ ra tsjapü ra te'e e Cristo?”, ra 'ñeñe, iyö.
8 Pero, ¿pje cjijñi cja o̱ mü'bü nu c'e nte c'ü dya tũ nzhubü na ngueje o 'ñench'e o̱ mü'bü e Cristo? Mama c'e nte'e c'ü: “Ya ró ärä o̱ jña e Cristo; bübü o̱ jña cja ín mü'bügö, y rí ña'a o̱ jña”, eñe. C'e jña, ngue c'ü rí xipjigö yo nte.
9 Rí xi'ts'iji: 'Ma na cjuana rí mangueji e Jesucristo ngue in Jmugueji y 'ma na cjuana i̱n ejmeji cja in mü'bü Mizhocjimi o xos'ü 'ma o ndü, ra jocüts'üji in mü'bü 'ma.
10 Na ngueje 'ma rí 'ñench'e in mü'büji e Cristo, ra mama Mizhocjimi ya perdonaots'üji, dya i̱n tũji dya nzhubü; y 'ma dya rí tseji rí mangueji e Cristo ngue in Jmugueji, Mizhocjimi ra jocüts'ü in mü'büji 'ma.
11 O̱ jña Mizhocjimi mama a cjava: “Nu c'ü ejme e Jesucristo, dya ra yembeñe na ngueje Mizhocjimi ra tsja texe c'ü o mama”, eñe.
12 C'ü ra 'ñejme, dya ra tsja zö ri menzumüji a Israel; zö ja nde ri menzumüji. Na ngueje 'natjo o̱ Jmu yo menzumü a Israel y yo dyaja nte. Ra 'nintsjimiji texe c'o ma't'ü angueze.
13 Na ngueje ra jogü o̱ mü'bü texe c'o na cjuana ma't'ü c'ü ín Jmugöji.
14 Pero, ¿ja rgá sö ra ma't'üji nu c'ü dya be ejmeji? ¿Ja xo rgá sö ra 'ñejmeji nu c'ü dya be äräji ja ga cja? ¿Ja xo rgá sö ra dyäräji nu 'ma ojtjo cjó ra zopjüji?
15 'Ma dya cjó däjä, ¿ja rgá sö ra zopjüji? Je xo ga cjatjonu, c'ü t'opjü c'ü mama a cjava: “Me na jo 'ma cjó c'o ra ma zopjü yo nte ra xipjiji o̱ jña Mizhocjimi.”
16 Dya texeji o 'ñejmeji nu o̱ jña e Cristo. Ya zädä c'ua ja nzi va mama e Isaías. O mama a cjava: “Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ¿cjó ngue c'ü o 'ñejme c'o ró mamajme?”, eñe.
17 Ot'ü ra dyärä 'na nte o̱ jña e Cristo; nuc'ua ra 'ñejme 'ma.
18 Pero rí mangö, ¿cjo dya dyäräji? Jã, na cjuana o dyäräji. O̱ jña Mizhocjimi mama a cjava:
Nu e jña'a nu, o mamaji texe cja ne xoñijõmü.
Xo dyäräji texe c'ua ja jnorü ne xoñijõmü.
19 Rá önnc'üji na yeje. ¿Cjo dya unü ngüenda c'o menzumü a Israel? E Moisés ngue c'ü ot'ü o dyopjü a cjava:
Rá nu na jo yo dya ngue ín ntegö, ngue c'ua me rí envidiagueji anguezeji.
Yo nte yo dya pãrã, rá cjapüji na jo ngue c'ua rí ünmbügueji yo.
20 Xo 'ñeje e Isaías o zëchi o̱ mü'bü c'ü rví mama a cjava:
C'o dya mi jongü, ngue c'o o chöcügö c'o.
Ró jizhitsjë c'ü rví mbãcã c'o dya mi jodü ja rvá mbãcã, eñe.
21 Pero c'ü mi mama ja ga cja yo menzumü a Israel, o mama e Isaías a cjava: “'Najpa, 'najpa, rvá te'bete rvá ma't'ü yo nte yo dya ne ra dyätcä. Pero dya cjacüji ngüenda c'ü rí mama”, eñe e Isaías va pätpä Mizhocjimi.

11

Los de Israel que son salvos

1 Nguec'ua rí mangö: Nudya, ¿cjo ya jyëzi Mizhocjimi yo menzumü a Israel yo o juajnü mi jinguã? Jiyö; nutscö rí ejmegö e Jesucristo. Maco nguetscö 'naja yo menzumü a Israel. Q mboxbëchezü e Abraham. Je xo rí bëche cja e Benjamín.

2 Mizhocjimi dya jyëzi yo o nte angueze yo ya vi xõcü ro tsjapü o t'i angueze. Nudya, ¿cjo dya in pãrãji ja ga mama nu t'opjü, nu nädä e Elías, 'ma o ngöt'ü c'o nu menzumüji a Israel? O ngöt'üji a jmi Mizhocjimi.

3 O mama e Elías a cjava: "Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, ya mbö't'üji c'o mi mama in jñague. Ya yä't'äji c'o altar nu ja mi ma'tc'ügue c'o in nte'e. Ya nguetjozügö xe rí bünc'ö. Nudya jongüji ja rgá mbötcüji", eñe e Elías.

4 ¿Ja va ndüntü c'ua Mizhocjimi? O ndünrü a cjava: "Ró xõcügö yencho mil c'o dya ndüñijõmü a jmi c'e ts'ita Baal. Nuc'o, matcügö c'o", eñe Mizhocjimi.

5 Je xo ga cjatjonu yo pa dya yo. Cãrã ja nzi yo menzumü a Israel yo ejme Mizhocjimi. Angueze o juajnüji na ngueje me na jonte c'ü.

6 O unütjoji c'ü ro jogü o mü'büji. Dya ngue c'ü pje vi tsja anguezeji c'o na jo c'ü o jogü o mü'büji. 'Ma ri ngue a cjanu, dya ro ch'unütjoji 'ma.

7 ¿Pje rá mangöji 'ma? Yo menzumü a Israel dya chöt'üji c'ü me mi jodüji. Pero c'o o juajnü Mizhocjimi, ngue c'o o chöt'ü c'o. C'o dyaja o tsjapüji ma me o mü'büji.

8 Anguezeji cjaji c'ua ja ga mama o jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: "Mizhocjimi o unüji 'na pjeñe c'ü dya ro tsjapüji ngüenda. O tsjapü o ndöji c'ü dya ro jñandaji, 'ñe o ngõji c'ü dya ro dyäräji. Je ga cjatjonu anguezeji hasta yo pa dya", eñe.

9 Xo 'ñeje e David, o mama a cjava:

Me ñõnüji na jo nguec'ua ga nguijñiji me mäjä Mizhocjimi ga neji. C'ü o pjeñeji onpütjoji.

Pero Mizhocjimi ra nzhopcüji c'ü cjaji.

10 Ra ndëzhöji ngue c'ua dya ra sö ra jñandaji. Texe yo pa ra c 'oxütjüji, eñe.

La salvación de los que no son de Israel

11 C'ü rí mangö, ¿cjo ya pjeñeji c'ü dya cja ra sö ra böbüji? Jãgã ra sötjo, 'ma ra dyätäji Mizhocjimi. Pero yo menzumü a Israel, dya ne ro dyätäji o jña e Cristo; yo dyaja nte ngueje yo na ätä dya. Nguec'ua sö ra jopcü o mü'büji. A cjanu yo menzumü a Israel ra envidiaji na ngue c'ü ni jopcü o mü'bü dya, yo dyaja nte.

12 O bëzhi yo menzumü a Israel 'ma dya ne ro dyäräji o jña e Cristo. Mizhocjimi o 'nintsjimi c'ua yo dyaja nte cja ne xoñijõmü. Tsjijñiji. Xenda ra 'nintsjimi texe yo nte cja ne xoñijõmü 'ma xo ra nzhogü o mü'bü yo menzumü a Israel ra 'ñejmeji e Cristo.

13 Nu'tsc'eji in pãrãji, Mizhocjimi o ndäcjä rá zo'c'üji dya, nu'tsc'eji dya in menzumüji a Israel. Co texe ín mü'bü rí zo'c'üji o jña e Cristo.

14 Xo rí xipji a cjanu yo ín menzumügöjme c'ü ya jocüts'ü in mü'büji Mizhocjimi. Xa'ma xo ra ne ra 'ñejme ja nzi anguesji, ra jogü o mü'büji.

15 Nu c'o menzumü a Israel, o xõgüji cja Mizhocjimi; ngue c'ua Mizhocjimi dya cja cjapü o nte c'o. Nguec'ua nudya, ngue yo dyaja nte cja ne xoñijõmü c'o recibido dya Mizhocjimi. Tsjijñiji, nu 'ma ra 'ñejme e Jesucristo yo menzumü

a Israel, ra recibido na yeje Mizhocjimi 'ma yo. Nu'ma, ra chjënjui c'ü ro
nanga c'o ya vi ndũ'ũ.
16 E Abraham chjënjui 'na dyüza. C'o o̲ mboxbëche chjënjui c'o o̲ dyëza. A
cjanu, Mizhocjimi 'ma o xõcü e Abraham xo o xõcü texe c'o o̲ mboxbëche.
17 Bübü c'o dyëza c'o o 'huacüji cja c'e za'a. Anguesji ngue c'o menzumü
a Israel c'o dya ejme e Jesucristo. Nu'tsc'eji, dya i̲n menzumüji a Israel, i̲n
chjënjui o̲ dyëza 'na olivo c'ü tetsjëjë. O ch'äcäts'üji nu ja vi 'huacü c'o dyëza c'e
olivo c'ü exvi 'ñench'eji. Xo 'ñetsc'eji dya, je ni 'ñeje cja c'e dyü'ü c'ü da'c'üji c'ü
ni nocüji.
18 Zö je ga cjatjonu, dya rí tsjijñiji xenda na jotsc'eji que na ngueje c'o dyaja
c'o o 'huacüji. Nu 'ma ra ẽjẽ in pjeñeji a cjanu, rí unnc'eji na jo ngüenda c'ü
dya je ni 'ñejets'üji c'ü rguí nocü c'e dyü'ü. Ngue c'e dyü'ü c'ü da'c'üji c'ü rgui
nocügueji.
19 'Na ri bübüts'üji c'ü ra xitsi a cjava: “O 'huacüji c'o dyë olivo ngue c'ua o
ch'äcäzügöjme”, ra 'ñenzeji.
20 Jã, na cjuana c'ü i̲n mangueji. Pero pjötpüji ngüenda. ¿Jenga o 'huacüji? O
'huacüji na ngueje dya 'ñejmeji Mizhocjimi. Nu'tsc'eji o ch'äcäts'üji na ngueje
i̲n ejmeji dya Mizhocjimi. Nguec'ua dya rí tsjapütsjëji na nojo. C'ü rí tsjaji, rí
sũji Mizhocjimi.
21 Tsjijñiji na jo. Mizhocjimi o 'huacü yo dyëza c'o je vi mbeje cja c'e
za. Pjötpüji ngüenda, 'ma. Mizhocjimi xo sö'ö ra 'huacüts'üji nu'tsc'eji o
ch'äcäts'ügueji cja c'e za'a.
22 Me na jonte Mizhocjimi. Pero me xo cjapü ra sufrido nu c'o dya o 'ñejme.
O 'huacüji cja c'e za'a. Pero nu'tsc'eji, me na jonte c'ua nzi ga nuc'üji 'ma sido
rí 'ñejmeji. 'Ma dya sido rí 'ñejmeji, xo ra 'huacüts'ügueji cja c'e za'a.
23 Xo nzitjo nu c'o menzumü a Israel, 'ma ra nzhogü o̲ mü'büji ra 'ñejmeji
Mizhocjimi, xo ra chäcä Mizhocjimi anguezeji. Na ngueje Mizhocjimi me na
zëzhi. Sö ra chäcätjoji na yeje.
24 Na ngueje c'o menzumü a Israel ngueje c'e olivo c'ü exo 'ñench'eji.
Nu'tsc'eji ngue'tsc'eji c'e za c'ü ni chjũ olivo c'ü o tetsjëjë. O ch'äcäts'üji cja
c'e za c'ü exvi 'ñench'eji. Xe ra sö ra ch'äcätjo na yeje c'o dyë c'o je vi mbeje cja
c'e za c'ü exvi 'ñench'eji.

La salvación final de los de Israel

25 Mi cjuarmats'üji. Bübü c'ü dya 'mãrã 'ma ot'ü c'ü rí negö rí pãrãgueji na
jo. Rá xi'tsc'öji ngue c'ua dya rí tsjapütsjëji na nojo. Cãrã c'o menzumü a Israel
c'o o meze o̲ mü'büji. Je rga cjatjoji c'ua dya, hasta 'ma cja ra sötü c'ua texe c'o
ra 'ñejme Mizhocjimi yo dyaja nte.
26 Nuc'ua ra jogü c'ua o̲ mü'bü texe yo menzumü a Israel, c'ua ja nzi va
t'opjü a cjava:

Ra ẽjẽ nu c'ü ra böbü a nde. Rguí 'ñeje a Sion, ra ndintspi o̲ mü'bü yo o̲
mboxbëche e Jacob.

27 Nujnu ngue nu ró mama 'ma ot'ü c' ü rá cjagö; ró mama c'ü rá tjintspiji o̲
mü'büji, eñe Mizhocjimi c'ü ra tsja'a.

28 Anguezeji üji Mizhocjimi. Dya o dyätäji o̲ jña e Cristo. Nguec'ua ya o säjä
c'ua ja i̲n cãrãgueji c'e jña. Pero Mizhocjimi o juajnü yo menzumü a Israel na
ngueje ngue o̲ mboxbëcheji e Abraham. Mizhocjimi me s'iyaji.
29 Nu c'ü mama Mizhocjimi ra tsja, ra cumple c'ü. O zojnü c'o menzumü a
Israel. Mizhocjimi dya pötü c'ü cja'a.

30 Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, mi jinguã, dya mi negueji ri dyätäji
Mizhocjimi. Pero ya juen'tsc'eji dya angueze, na ngueje yo menzumü a
Israel, dya ne ra 'ñejmeji.
31 Je xo ga cjatjonu anguezeji, dya ne ra dyätäji. Pero c'ua nzi ga
juen'tsc'egueji dya Mizhocjimi, xo ra zädä c'ü ra juentse anguezeji.
32 Mizhocjimi o tsjapü c'ü o 'ñetse c'ü tũ'ũ o nzhubü texe yo nte, yo
menzumü a Israel 'ñe yo dyaja nte. Nguec'ua Mizhocjimi sö ra juentseji
texeji.
33 Me na jo c'ü cjijñi Mizhocjimi. Me na nojo c'ü cja'a. ¿Cjó sö ra mbãrã jenga
cja'a c'ü cja? Pero angueze, me na zö texe c'o cja'a.
34 O jña Mizhocjimi mama a cjava: "¿Cjó ngue c'ü o mbãrã c'ü mi cjijñi
Mizhocjimi? ¿Cjó ngue c'ü sö ra tsja xöpüte ra xipji Mizhocjimi c'ü ra tsja?
Dya cjó sö.
35 ¿Cjó ngue c'ü ya vi mbeñe Mizhocjimi ante c'ü ro tsja Mizhocjimi ro
mbeñe c'e nte? Ojtjo dya cjó bübü", eñe.
36 Texe yo bübü, texe yo ts'a, je ni 'ñeje cja Mizhocjimi. 'Ma pje c'o ts'a,
ngueje angueze vi mbeñe c'ü ro ts'a. 'Ma pje c'o ts'a, ngue c'ü ra 'mãrã
Mizhocjimi. Dya rá jëziji rga mamaji angueze me na zö'ö. Je rga cjanu, amén.

12

La vida consagrada a Dios

1 Mi cjuarmats'üji, me co juen'tsc'eji Mizhocjimi. Nguec'ua rí ö'tc'üji rí
nzhötütsjëji Mizhocjimi co texe in mü'büji texe yo pa c'o rí bübüji, rí tsjaji c'ua
ja nzi ga ne angueze c'o na jo. Ngue c'ü ni jyodü rí tsjaji. Ngue c'ü rguí mäjä
Mizhocjimi.
2 O Espíritu Mizhocjimi da'c'üji nuevo in pjeñeji. Nudya c'ü in dadyoji, ni
jyodü dadyo rgui nzhodüji. Dya cja rí nzhodüji c'ua ja nzi ga nzhodü nu c'o
dya pãrã Mizhocjimi. Nuc'ua sö rí pãrãji c'ü ne Mizhocjimi. Sö rí pãrãji c'ü na
jo.
3 Mizhocjimi o dyacü c'ü ja rgá sö rá jí'ts'iji c'ua nzi ga cja angueze.
Nguec'ua rrã zo'c'üji. Mizhocjimi o dya'c'üji ja rgui pëpiji angueze. Nguec'ua
dya rí tsjijñitsjëji que me na nojots'üji. Dya rí tsjijñiji que xenda ni muvits'üji
a jmi Mizhocjimi que na ngueje yo nin cjuarmaji.
4 Nu ín cuerpoji bübü na puncjü yo ch'äcäzüji. Pero dya 'na ma cjatjo c'ü o
bëpji anguezeji.
5 Je xo ga cjatjozügöji nu. Na puncjüzüji. Pero 'natjo ín cuerpoji na ngueje e
Cristo bübü cja ín mü'büji. Rí 'natjo cuerpoji rí texeji; rí pötü rgá pjöxteji.
6 Yo bëpji yo sö rá cjaji, nde nandyo yo, c'ua nzi va dyacüji Mizhocjimi rá
cjaji. C'o o ch'unü ra ña o jña Mizhocjimi, ra ña c'ua ja nzi va unü Mizhocjimi
ra ña.
7 C'o o ch'unü ra tsja mböxte cja o bëpji Mizhocjimi, ra tsjacjuana. C'o o
ch'unü ra xöpü o jña Mizhocjimi, ra xöpü na jo'o.
8 C'o o ch'unü ra zopjü yo cjuarma, ra zopjüji na jo o jña Mizhocjimi. Nu c'o
ra unü c'ü pje nde pë's'i, ra unü co texe o mü'bü. Nu c'o o ch'unü ra tsja xo'ñi
cja o bëpji Mizhocjimi, ra mbötpü ngüenda ra tsja c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
Nu c'ü pjös'ü c'o pje ni jyodü, ra mäjä rgá mbös'ü.

Deberes de la vida cristiana

9 Rí s'iyaji yo nin minteji co texe in mü'büji. Jyëzgueji c'o na s'o. Sido rí tsjaji
c'o na jo.

10 Rí pötqui s'iyaji na ngueje nde i̱n cjuarmaji i̱n texeji. Dya rí envidiaji yo nin cjuarmaji. Pero rí tsjijñiji c'ü xenda na jo nzi 'naja anguezeji que na ngue'tsc'eji.
11 C'ü rí tsjaji rí pëpjigueji na jo; dya rí ndyemeji. Ngueje c'ín Jmugöji i̱n pëpiji. C'ü rí tsjaji, rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja in mü'büji.
12 Rí mäcjeji na ngue ra ch'a'c'eji c'o me na jo'o. Zö pje rí sufridoji, pero dya rí jyëziji Mizhocjimi. Sido rí dyötüji angueze.
13 Mizhocjimi ne'e, nu c'o i̱n pë's'i rí unüji nin cjuarmaji 'ma pje ni jyodüji. Rí pjötpüji ngüenda rí säjäji na jo c'o cjuarma c'o va ẽjẽ na jẽ'ẽ.
14 Rí ma'tp'ütjoji Cjimi c'o nuc'üji na ü. Rí xipjiji na jo jña, dya rí sadüji.
15 'Ma cjó c'o mäjä, xo rí mäcjeji co anguezeji. 'Ma cjó c'o nzhumü o̱ mü'bü, xo rí ndumüji co anguezeji.
16 Rí pötqui ñuji na jo. Dya rí tsjapüji na nojo c'ü ri nguetjo yo pje pjëzhi rí ñegueji y rí jogueji. Texe yo dya pje pjëzhi, xo rí ñeji yo, xo rí joji yo. Dya rí tsjiñitsjëji c'ü me ri pãrãgueji.
17 'Ma cjó c'o ra tsja'c'üji na s'o, dya rí nzhopqueji. C'ü rí tsjaji, mimiji na jo a jmi yo nte.
18 Rí tsjaji posible rí pötqui ñuji texe yo nte, zö dya ra nuc'üji anguezeji.
19 Nu'tsc'eji rí s'iyats'üji, 'ma cjó c'o pje ra tsja'c'üji na s'o, dya rí nzhopqueji. Nu'tsc'eji jyëziji ra nzhopcüji Mizhocjimi. Na ngueje o̱ jña Mizhocjimi je t'opjü a cjava: “Nguetscö rá nzhopcö 'ma cjó c'o pje cjapü na s'o c'ü nu minteji. Nguetscö je rá castigao”, eñe c'ín Jmuji.
20 Xo mama a cjava: “Nu 'ma ri sant'a c'ü i̱n üvi, unügue c'ü ra zi'i. Nu 'ma ri tũre, unügue ndeje. 'Ma rí tsjague a cjanu, xãmã ra nguijñi, ra tseje na ngue vi tsja'c'ü na s'o”, eñe c'ín Jmuji.
21 C'ü pje ra tsja'c'üji c'ü na s'o, dya rí jyëzi ra ndõ'c'üji c'ü rí tsjaji c'ua c'ü na s'o. C'ü rí tsjaji, tsjapüji c'ü na jo c'e nte. 'Ma rga cjanu, rí chõpüji c'ü na s'o 'ma.

13

1 Ni jyodü rí dyätäji yo pje pjëzhi i̱n texeji. Mizhocjimi jëzi yo pje pjëzhi ra mandaji cja yo nu minteji. Ngue angueze o ngamaji ra tsjaji jmu.
2 Nguec'ua, c'ü dya ra dyätä c'o jmu, dya xo ätä Mizhocjimi 'ma c'ü. Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda 'ma. Ra tsjapü ra sufrido.
3 C'ü vi ngamaji c'o pje pjëzhi, dya ngue c'ü ra zũ'ũ c'o cja na jo; ngue c'ü ra zũ'ũ c'o cja na s'o. Nu'tsc'eji, nu 'ma dya i̱n neji rí sũji yo pje pjëzhi, tsjagueji na jo 'ma. Nuc'ua anguezeji ra mamaji me na jotsc'eji.
4 Mizhocjimi o ngamaji yo pje pjëzhi ngue c'ua rí mimiji na jo. Pero nu 'ma rí tsjaji na s'o, rí sũgueji 'ma. Na ngueje dya bëvatjo ga mbë's'i poder yo pje pjëzhi ra tsja'c'üji rí sufridoji. Ngue o̱ mbëpjiji Mizhocjimi ngue c'ua ra tsjapü ra sufrido c'o cja'a na s'o. Ra nzhopcüji c'ü vi tsjaji na s'o.
5 Nguec'ua rí dyätäji anguezeji. Dya nguextjo c'ü rgui sũji c'ü pje ra tsja'c'üji rí sufridoji. Rí dyätäji na ngueje i̱n pãrãji c'ü na jo a cjanu.
6 Ngue yo ni tsjõt'üji o ndünjuajma yo pje pjëzhi. Na ngue ya ngama Mizhocjimi anguezeji ra mandaji.
7 Tsjõt'üji texe c'o i̱n tũji. C'ü i̱n tunpüji faina rí tsjaji. C'ü i̱n tunpüji ndünjuajma, tsjõt'üji. C'ü ni jyodü rí sũji, rí sũji c'ü. C'ü ni jyodü rí respetaoji, rí respetaoji c'ü.

8 Dya cjó pje rí chũsp'üji ngüenda. Pero rí pötqui s'iyaji. C'ü ra s'iya nu
minteji, cja'a c'ü mama o̱ ley Mizhocjimi.
9 Je t'opjü a cjava: “Dya rí tsãjã ndixũ. Ne xo ri ngue e ndixũ ra tsãjã bëzo.
Dya rí pö't'üte. Dya cjó pje rí põnmbü. Dya cjó rí xosp'ü bëchjine. Dya cjó pje rí
ñepe.” Nujyo ley yo, 'ñe c'o pje nde ma ley, ya vi tsjagueji c'ü mama yo, nu 'ma
rí dyätäji c'e ley c'ü mama a cjava: “Rí s'iya nin minteji c'ua ja gui ñetsjëgue”,
eñe.
10 C'ü ra s'iya nu minteji, dya ra tsjapü c'ü na s'o. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra
s'iya nu minteji, ya tsja 'ma, texe c'ü mama c'e ley.
11 Dya cja rí ĩjĩji, rí söji. Tsjaji c'ü mama Mizhocjimi. Nutscöji ró ench'e ín
mü'büji e Jesucristo. Dya cja ra mezhe ra cumple texe c'o na jo c'o o mama ra
dyacüji.
12 E xõmü ya ni ma'a. Ya va pã'mã a jõmü e pa 'ma ra ẽjẽ na yeje e Cristo. Dya
cja rá cjaji c'o dya ma jo c'o mi cjaji 'ma rmí nzhodüji cja bëxõmü. Rá zëzhiji,
rá cjaji c'o na jo. Na ngueje ya rí nzhodüji cja e jya's'ü.
13 Rá mimigöji na jo nza cja 'ma ri ngue 'ma ndempa 'ma cjó c'o jandgaji.
Dya me rá cjambaxuaji c'ü me rá tĩji. Dya rá tsãjãji ndixũ, ne ri ndixũ ra
tsãjãji bëzo. Dya rá cjaji c'ü pëndözüji ín cuerpoji. Dya rá cjaji chũ. Dya cjó
rá envidiaji.
14 Rí jyëziji e Cristo c'ü bübü cja in mü'büji ra tsja'c'üji rí zëzhiji. Dya rí
tsjapüji ngüenda nu in cuerpoji c'ü rgui tsjijñiji ja rgui tsjaji c'ü ne'e nu in
cuerpoji.

14

No critiques a tu hermano

1 Bübü cjuarma c'o cjijñi cja o̱ mü'bü c'ü dya ra jogü ra tsjaji nu c'o i̱n
cjagueji, zö i̱n cjijñiji cja in mü'büji ra jogü rí tsjagueji c'o. Rí säjäji c'o cjuarma
c'o. Pero dya rí söji jña c'ü rgui xipjiji c'ü dya jo c'ü cjijñi anguezeji.
2 Bübü c'o cjijñi na jo ra zi pje nde ma jñõnü. Xo bübü c'o ra zitjo c'ajna, na
ngueje cjijñiji cja o̱ mü'büji c'ü dya ra jogü ra zaji o ts'ingue.
3 Nu c'ü sa ts'ingue, dya ra tsjapü menu c'ü dya sa ts'ingue. C'ü si c'ajna,
dya xo ra mama c'ü dya jo c'ü cja nu c'ü dya si c'ajna. Na ngueje Mizhocjimi
säjä nu c'ü sa ts'ingue; xo nzitjo c'ü si c'ajna.
4 ¿Jenga i̱n so'büji yo nin cjuarmaji? Maco ngueje o̱ mbëpjiji Mizhocjimi.
Dya ngueje in mbëpjigueji. Nguetsjë Mizhocjimi mama cjo na jo va mbëpiji,
cjo jiyö. Mizhocjimi sö ra tsjapüji ra mbëpiji na jo na ngueje na zëzhi angueze.
5 Bübü c'o cjijñi c'ü bübü pa'a c'o xenda na sjũ'ü a jmi Mizhocjimi que
na ngueje c'o dyaja pa'a. Bübü c'o cjijñi nde 'na ma cjatjo yo pa'a a jmi
Mizhocjimi. Ni jyodü nzi 'naja ra mbãrã na jo cja o̱ pjeñe c'ü na jo c'ü cja'a.
6 C'o cjapü ngüenda c'o sjũpa, mbeñeji Mizhocjimi ga tsjaji. C'o dya cjapü
ngüenda, xo mbeñeji Mizhocjimi. C'o si pje nde ma jñõnü, mbeñeji Mizhocjimi
na ngueje unüji na pöjö. C'o dya xo si, xo mbeñe Mizhocjimi c'o. Xo unüji na
pöjö.
7 Dya rí cãrãtsjëgöji. 'Ma rí tũji, dya xo rí büntsjëji.
8 Nu 'ma rí bübüji, ngueje ín Jmuji c'ü rí bübüji a jmi. Nu 'ma rí tũji, xo ngueje
a jmi e Jmu c'ü rí tũji. Nguec'ua zö rí bübütjoji o zö ya rga tũji, je 'ñezgöji e
Jesucristo.
9 E Cristo o tsja o̱ Jmu c'o ya ndũ 'ñe yo cãrãtjo dya. Ngue c'ü vi ndũ'ũ e
Cristo, cjanu o tetjo o bübütjo.

10 Nu'tsc'eji, ¿jenga i̱n so'büg̱ueji nin cjuarma? ¿Jenga i̱n cjapüji menu nin cjuarma? Maco texezüji nde rá böbüji a jmi Mizhocjimi c'ü rguí jñüncüji ngüenda.
11 Je t'opjü a cjava c'ü o mama c'ín Jmugöji:
Ixna cjuana rí büḇügö. Je xo ga cjatjonu, na cjuana ra ndüñijõmüji texeji cja
ín jmigö;
ra mamaji c'ua nguezgö Mizhocjimi rí mandagö texe, eñe.
12 Nguec'ua nzi 'nazgöji rá nzhötüji ngüenda Mizhocjimi c'ü pje nde ró cjaji nzi 'nazgöji.

No hagas tropezar a tu hermano

13 Nguec'ua dya cja rá pötca so'bü ín dyoji. C'ü rá cjaji, rá cjijñiji na jo c'ü dya pje rá cjaji c'ü ra tsjapü ra nügü yo mi cjuarmaji, nguec'ua dya ra xõgüji cja e Cristo.
14 E Jesucristo c'ü bübü cja ín mü'bügö, o tsjacü rá pãrã c'ü dya cja c'o na s'o 'naja nte, zö ra za ts'ingue, zö dya ra za ts'ingue. Pero nu c'ü cjijñi c'ü cja c'o na s'o 'ma sa ts'ingue, o ma dya sa ts'ingue; nuc'ü, cja c'o na s'o 'ma c'ü.
15 'Ma ra nügü nin cjuarmaji na ngue i̱n sagueji ts'ingue, nuc'ua c'ü i̱n cjagueji je 'ñetse c'ua, dya i̱n s'iyaji nin cjuarmaji. O ndũ e Cristo ngue c'ua ro 'ñeme libre nin cjuarmaji. Dya rí tsjapüji ra xõgüji cja e Cristo na ngue c'ü i̱n ne rí saji ts'ingue.
16 Zö i̱n pãrãgueji c'o na jo rí tsjaji, pero rí pjötpüji ngüenda ja rgui nzhodüji ngue c'ua, dya ra sö ra mamaji na s'o c'ü i̱n cjagueji.
17 Ngue Mizhocjimi c'ü mandazüji. Nguec'ua, dya ra tsja zö pje rá siji, zö dya pje rá siji. Nu c'ü ni muvi ngue c'ü rá nzhodüji na jo, 'ñe rá cãrãji na jo yo nte. Me xo rá mäjäji na ngueje büḇü o̱ Espíritu Mizhocjimi cja ín mü'büji.
18 Nu c'ü pëpi a cjanu e Cristo, Mizhocjimi ra mäpä c'ü, y yo nte ra mbãrã cja o̱ mü'büji na jo ga nzhodü c'ü.
19 Sido rí jyodüji rí pötqui ñuji, rí pötqui pjös'üji ngue c'ua xenda rí pãrãji Mizhocjimi i̱n texeji.
20 Dya pje rí sigueji c'ü rgui s'o'tp'üji c'ü cja Mizhocjimi cja o̱ mü'bü c'ü 'naja. Jã, na cjuana na jo texe yo pje nde ma jñõnü. Pero 'ma cjó c'o pje ra zi c'ü rguí tsja c'o na s'o c'ü 'naja, dya rga jo 'ma.
21 Na jo c'ü dya rí saji ts'ingue, dya xo rí siji vino. Dya pje rí tsjaji c'ü rí tsjapüji ra nügü nin cjuarmaji, o ra mamaji c'ü dya jo c'ü i̱n cjagueji.
22 Nu c'ü o jí'ts'iji Mizhocjimi ra jogü rí tsjaji na ngueje i̱n ejmeji angueze, ngue c'ü rí tsjaji c'ü. Pero nin cjuarmaji c'ü ejme cja o̱ mü'bü c'ü dya ra jogü ra tsja a cjanu, dya rí tsjaji a jmi'i c'ü. Nu 'ma i̱n pãrã cja in mü'büji na jo i̱n cjaji, me i̱n mäcjeji 'ma.
23 'Naja cjuarma c'ü dya pãrã cjo na jo ra za ts'ingue cjo jiyö, 'ma ra za c'e ts'ingue, cja c'o na s'o 'ma. Ña ngueje 'ma dya pãrã 'naja cjuarma cjo na jo ra tsja cjo jiyö, pero 'ma ra tsja, cja c'o na s'o 'ma.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

1 Büḇüzügöji rí ejmeji ra jogü pje rá cjaji. Nutscöji rí ejmeji a cjanu, dya rá xipjiji c'o dyaja c'ü ni jyodü ra 'ñejmeji c'ua ja nzi rgá ejmegöji.
2 Büḇü c'o rí ne rá cjaji c'o rí pãrãji c'o na jo. Pero ni jyodü rá cjijñiji yo ín cjuarmaji. Na ngueje, dya ra jogü pje rá cjaji c'ü rá cjapcöji ra tsja na s'o anguezeji. Rá cjaji ngue c'ua xenda ra mbãrãji Mizhocjimi.

3 Je xo va cjatjonu e Cristo. Dya xo tsjatsjë nu c'ü mi ne'e; o tsja c'ua ja
nzi ga t'opjü c'ü mama a cjava: “C'o jña c'o sanc'üji nu'tsc'e ín Mizhocjimits'ü,
nguetscö je rí sëchigö c'o.”
4 Texe c'o o t'opjü mi jinguã, je vi t'opjü c'o, c'ü rga xörüji ngue c'ua rá
pãrãgöji. Nguec'ua rá te'beji na jo Mizhocjimi. Yo o̲ jña Mizhocjimi yo t'opjü
jítsiji rá sëchiji, nde rá mäjäji.
5 Ngue Mizhocjimi c'ü cjacüji rá zëzhiji 'ñe rá mäjäji. Angueze ra dya'c'üji
c'ü 'natjo rgui tsjijñiji, c'ua ja nzi va tsja e Jesucristo.
6 Nguec'ua 'natjo jña rí mamaji. Rí mamaji me na jo Mizhocjimi c'ü nu Tata
ín Jmuji e Jesucristo.

El evangelio anunciado a los que no son de Israel

7 Nguec'ua rí pötqui säjäji, c'ua ja nzi va säcjäji e Cristo. 'Ma je rgui tsjaji a
cjanu, ra 'mãrã Mizhocjimi me na zö'ö.
8 Rí mangö e Cristo o tsja mböxte cja yo menzumü a Israel ngue c'ua ro
mbãrã yo nte c'ü na cjuana c'ü mama Mizhocjimi. O tsja mböxte ngue c'ua ro
zädä c'ü vi xipji Mizhocjimi c'o ín mboxatitajme.
9 O ẽ tsja mböxte ngue c'ua xo ra juentse yo nte yo dya menzumü a Israel.
Nguec'ua anguezeji me ra mamaji c'ü me na zö Mizhocjimi c'ua ja nzi va
t'opjü a cjava:
Ngue nu rga tõ'c'ügö tjõjõ a nde'e cja yo dya menzumü a Israel. Y rá ma'tc'ügö
in chjũgue, eñe.
10 Xo mama a cjava:
Nu'tsc'eji, dya i̲n menzumüji a Israel, rí mäcjeji co yo o̲ nte Mizhocjimi.
11 Xo mama:
Nu'tsc'eji, dya i̲n menzumüji a Israel, rí ma'tc'eji ín Jmuji, i̲n texeji.
Texe yo nte nde ra mamaji me na jo Mizhocjimi.
12 Je xo ga cjatjonu va mama e Isaías:
Ra ẽjẽ 'naja o̲ mboxbëche e Isaí, nza cja 'ma peje 'na dyüza c'ü ya ni dyocüji.
Ra 'ñemeji ra tsja Jmu cja yo nte yo dya menzumü a Israel.
'Ma ra ẽjẽ c'ü, ngue c'ü ra 'ñench'e o̲ mü'büji, eñe.
13 Mizhocjimi dacüji c'ü me rrã te'beji. Rí ötügö ra tsja'c'üji rí mäcjeji na
puncjü. Me ra söya na jo in mün'c'eji na ngueje i̲n ejmeji angueze. Nguec'ua
me xo rí che'beji na jo na ngueje na zëzhi o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü in
mü'bügueji.
14 Mi cjuarmats'ügöji, ya ró junt'ü ín mü'bügö na jo c'ü i̲n cjaji. Xo nde i̲n
pãrãji c'ü ni jyodü. Xo söts'üji rí pötqui zopjüji nzi 'natsc'eji.
15 Nujyo rí opjügö, rí zo'c'üji co yo na zëzhi jña ngue c'ua rí mbennc'eji. Ró
opjügö a cjanu na ngueje o 'ñempcö Mizhocjimi rá zo'c'eji nu'tsc'eji, dya i̲n
menzumüji a Israel.
16 O 'ñempcö Mizhocjimi rí pëpi e Jesucristo a nde cja yo dya menzumü
a Israel. Rí xipjiji o̲ jña Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma ra 'ñench'e o̲ mü'büji e
Jesucristo, ra mäjä Mizhocjimi. Ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi ra xõcüji.
17 Me ni muvi c'ü ni mböxcü e Jesucristo c'ü rí pëpi Mizhocjimi.
18 C'ü rá mama, nguextjo c'ü o mböxcü e Cristo ró cja. Nguec'ua yo dya
menzumü a Israel o dyätäji Mizhocjimi na ngue c'ü rvá zopjüji, 'ñe c'ü rvá
cjagö.
19 O̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü na zëzhi o 'ñünngügö ín mü'bü. O mböxcü ró
cjagö c'o na nojo, c'o me mi cjijñi yo nte; nguec'ua mi unüji ngüenda c'ü na
cjuana c'o mi mangö. Ró mama na jo nu jña nu mama ja ga cja e Cristo. Ró

pjürü ró mama ne jña'a nu ndeze a Jerusalén; ró nzhodü ró zopjü yo nte cja na puncjü jñiñi hasta ró sät'ä a ma a Ilírico.
20 Me ne ín mü'bü rá mama o̲ jña e Cristo nu c'ua ja dya be päräji e Cristo. Nguec'ua, dya rí chjëntcjöbe nza cja c'ü jäbä 'na ngumü nu ja ot'ü vi pjütü cimiento c'ü 'naja.
21 C'o rí zopjügö, ngue c'o nädäji a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi:
C'o dya sjipji ja ga cja Mizhocjimi, ngue c'o ra mbärä ja ga cja angueze.
Nu c'o dya dyärä, ngue c'o ra mbärä c'o.

Pablo piensa ir a Roma

22 Na ngue c'ü rgá nzhonc'ö cja yo jñiñi nu ja dya be äräji o̲ jña e Jesucristo, dya sö ro ma zenguats'üji.
23 Pero nudya, dya cja xe bübü jñiñi a 'ñecjua c'ü xe ni jyodü rá zopjüji. Y ya mezhe cjë'ë me rí ne rá ma zenguats'üji.
24 Nguec'ua 'ma rá ma a ma a España, rí negö rá cjogü rá ma zenguats'üji. Rí ne rá mimi ja nzi pa co nu'tsc'eji, rá mäcjoji. Nuc'ua ra jogü rí pjöxcüji c'ü rga magö na jo cja 'ñiji.
25 Pero nudya, je rga magö a ma a Jerusalén. Rá ma sopcö o merio c'o o̲ nte Mizhocjimi c'o cärä nu.
26 C'o ejme Mizhocjimi c'o cärä a Macedonia 'ñe yo cärä a Acaya, o ne ro jmutüji merio c'ü ro mbenpeji c'o o̲ nte Mizhocjimi c'o cärä a Jerusalén c'o dya pje pë's'i.
27 O ne ro tsjaji a cjanu. Na cjuana ni jyodü ra mbös'üji yo menzumü a Israel. Na ngueje anguezeji o mbös'üji yo dya menzumü a Israel 'ma o zopjüji o̲ jña e Cristo. Nguec'ua yo dya menzumü a Israel ni jyodü xo ra mbös'üji dya, c'o menzumü a Israel.
28 Nguec'ua rá ma sogü a ma a Jerusalén yo na jmutü c'o menzumü a Macedonia 'ñe c'o menzumü a Acaya. Nuc'ua 'ma rá ma a ma a España, rá cjogü c'ua ja i̲n cärägueji.
29 Rí pärägö 'ma rá sät'ä nu ja i̲n cärägueji, xenda ra 'nintsjimizüji e Cristo 'ma.
30 Mi cjuarmats'ügöji rí ö'tc'üji rí pjöxcüji rí dyötcöji Mizhocjimi co texe in mü'büji na ngue c'ü rgá ejmegöji e Jesucristo c'ü ín Jmuji. Xo rí dyötcöji Mizhocjimi na ngue c'ü o dyacüji o̲ Espíritu c'ü rá pötca s'iyaji.
31 Rí dyötcöji Mizhocjimi c'ü ra böbü a nde, ra mböcü. Na ngueje me cärä a ma a Judea c'o dya ne ra 'ñejme. Xo rí dyötcöji Mizhocjimi ngue c'ua c'o o̲ nte Mizhocjimi c'o cärä a ma a Jerusalén me ra mäjäji rgá nguiji c'o merio c'o rá ma sopcüji.
32 Xo rí dyötcöji Mizhocjimi nu 'ma ra ne angueze, rá mäjä rga sät'ä nu ja i̲n cärägueji, ngue c'ua rá söyagö ja nzi pa.
33 Mizhocjimi ngue c'ü dacüji c'ü ra söya ín mü'büji. Angueze ra bübüts'üji, texets'üji. Je rga cjanu, amén.

16

Saludos personales

1 Rí ne rí päräji nu e Febe, mi cjügöji na ngue xo ejme e Cristo. Va tjë'ë ne carta. Nujnu pjöxte, pëpi ín Jmuji nu cja c'o cjuarma c'o cärä a Cencrea.
2 Rí säjägueji nu, c'ua ja xo gui säjäji c'o dyaja c'o ejme c'ü ín Jmuji. Rí pjös'üji texe c'o rguí jyodü e Febe. Angueze ya mbös'ü na puncjü cjuarma. Xo me co mböxcü na puncjü.

3 Xipjiji ra mbörü Cjimi nza yejevi e Priscila co e Aquila. Rí mimbëpjijme cja
e Jesucristo.
4 Nza yejevi mi nzhötsjëvi c'ü rví ndũvi, c'ü dya ro mbötcügö c'o nte.
Rí unügö na pöjö anguezevi. Dya xo nguextjozügö. Xo 'ñe texe yo ejme
Mizhocjimi yo dya menzumü a Israel, xo unüji na pöjö e Priscila 'ñe e Aquila.
5 Xo rí bötpügö Cjimi c'o ejme Mizhocjimi c'o jmurü cja o̱ ngumü e Priscila
'ñe e Aquila. Xo rí bötpügö Cjimi e Epeneto c'ü me rí s'iyagö. Ngue c'ü ot'ü o
'ñejme e Cristo nucjuã a Acaya.
6 Xipjiji e María ra mbörü Cjimi. Angueze o pëpji na puncjü a ndetsc'eji.
7 Xipjiji ra mbörüvi Cjimi e Andrónico 'ñe e Junias; rí cjajme c'o. Ma bübüjme
a pjörü. C'o apóstole mamaji me na jonte anguezevi. Ot'ü o mbãrãvi e Cristo
que na nguetscö.
8 Xipjiji ra mbörü Cjimi e Amplias. Me rí s'iya na ngueje ejme e Jesucristo
c'ü ín Jmuji.
9 Rí bötpügö Cjimi e Urbano c'ü o mböxcüjme ró pëpijme e Jesucristo. Xo rí
bötpügö Cjimi e Estaquis. Rí s'iyagö c'ü.
10 Xo rí bötpügö Cjimi e Apeles c'ü ya 'mãrã na jo c'ü ejme e Jesucristo. Xo
rí xipjiji ra mbörü Cjimi c'o cãrã nu ngumü e Aristóbulo.
11 Xipjiji ra mbörü Cjimi e Herodión c'ü rí cjabe. Rí bötpügö Cjimi e Narciso
'ñe c'o cãrã o̱ ngumü c'o xo ejme e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.
12 Xo rí xipjiji e Trifena 'ñe e Trifosa ra mbörüvi Cjimi. Anguezevi pëpjivi na
puncjü c'ua ja ga ne c'ü ín Jmuji. Xo rí xipjiji e Pérsida ra mbörü Cjimi. Me rí
s'iyagö c'ü. Xo o pëpji na zëzhi c'ua ja ga ne ín Jmuji.
13 Xo rí bötpü Cjimi e Rufo. Nuc'ü, me nädäji c'ü na jo ga dyätä c'ü ín Jmuji.
Xo rí bötpügö Cjimi c'ü nu mamá e Rufo c'ü chjënjui nza cja 'ma xo ri ngue mi
mamágö c'ü.
14 Xo rí bötpü Cjimi e Asíncrito 'ñe e Flegonte 'ñe e Hermas 'ñe e Patrobas 'ñe
e Hermes 'ñe c'o cjuarma c'o jmurü co anguezeji.
15 Xo rí bötpü Cjimi e Filólogo 'ñe e Julia 'ñe e Nereo 'ñe c'ü nu cjũ 'ñe e
Olimpas 'ñe texe c'o o̱ nte Mizhocjimi c'o jmurü co anguezeji.
16 Rí pötqui zenguateji co texe in mü'büji, na ngue c'ü ya je 'ñets'ügueji
Mizhocjimi. Bö'tc'üji Cjimi texe yo ja nde jmurü yo ma't'ü e Jesucristo.
17 Mi cjuarmats'üji, rí ö'tc'üji rí pjötpüji ngüenda nu c'o nan'ño ga jizhi,
nguec'ua ga xõcüji c'o cjuarma. Dya rí dyocjeji c'o.
18 Na ngueje c'o cja'a a cjanu, dya cjaji c'ü manda e Jesucristo c'ü ín Jmuji.
Cjatsjëji c'ua ja nzi ga neji. Me t'ecjañumü ga ñaji. Me xo cjapüji me pãrãji. A
cjanu onpüji c'o cjuarma c'o ts'i ni 'ñejme c'o pje nde sjipjiji.
19 Pero texe yo nte ya pã'c'ãji nu'tsc'eji i̱n ätäji o̱ jña e Cristo. Nguec'ua me
rí mä'c'äji. Rí negö rí pãrãgueji ja rgui tsjaji na jo; dya rí ne rí pãrãgueji c'ü na
s'o.
20 Mizhocjimi ngue c'ü cjacüji dya pje rá cjijñiji. Dya ra mezhe, angueze
ra tsja'c'ü rí chõpüji c'ü dya jo c'ü ni chjũ Satanás. Rí yödütjoji c'ü. Rí ötcö e
Jesucristo c'ü ín Jmuji me ra nuc'üji na jo.
21 Bö'tc'üji Cjimi e Timoteo c'ü ín mimbëpjibe. Xo 'ñeje e Lucio 'ñe e Jasón 'ñe
e Sosípater c'o rí cjajme.
22 Xo bö'tc'üji Cjimi e Tercio nu na opjü ne carta. Xo ejme e Jesucristo c'ü ín
Jmuji.

23 Xo bö'tc'üji Cjimi e Gayo. Angueze o säcjä na jo nu cja ngumü. Xo säjä
texe yo cjuarma a 'ñecjua. Xo bö'tc'üji Cjimi e Erasto c'ü ngue tesorero cja ne
ndajñiñi va. Xo bö'tc'üji Cjimi e cjuarma Cuarto.
24 Rí ötcö e Jesucristo c'ü ín Jmugöji me ra nuc'üji na jo nza texets'üji. Je rga
cjanu, amén.

Alabanza final

25 Me na jo Mizhocjimi c'ü sö'ö ra tsja'c'ü ra zë'ts'iji c'ua ja ga mama o̱ jña e
Cristo nu rí mama. Ngue nu cja 'mãrã. Mi jinguã dya cjó mi pãrã nu.
26 Ya 'mãrã ne jña dya nu. Nde 'na ma cjatjo ga mama nu jña'a nu, 'ñe c'ü o
dyopjü c'o profeta. Mizhocjimi c'ü ra bübütjo para siempre, o manda c'ü ro
jmama o̱ jña, c'ü ro sjipji texe cja yo jñiñi texe cja ne xoñijõmü, ngue c'ua ra
dyäräji, ra 'ñejmeji.
27 Nguextjo Mizhocjimi c'ü me pãrã na jo. Dya rá jëziji rá mamaji me na
zö'ö Mizhocjimi na ngue c'ü o tsja e Jesucristo. Je rga cjanu, amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS CORINTIOS

Pablo escribe a la iglesia en Corinto

1 Nutscö e Pablo rí apóstolegö o juancügö e Jesucristo rá zopcjö yo nte. Nguetsjë Mizhocjimi o ne o juancügö a cjanu. Nutscö 'ñe e cjuarma Sóstenes rí pen'c'egöbe ne carta.

2 Nu'tsc'eji in cãrãgueji a Corinto c'ü tsja a Grecia, in jmurüji in ma'tc'eji Mizhocjimi, ngue'tsc'eji rí pen'c'eji ne carta. Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in mün'c'eji. Nguec'ua 'ma i 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, o tsja'c'üji Mizhocjimi o ntets'üji. Y o xõcüts'üji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne angueze. Dya nguextjotsc'eji o ntetsc'eji Mizhocjimi; xo ngue o nte angueze texe c'o ma't'ü e Jesucristo c'ín Jmugöji, zö ja nde cãrãji. Dya nguextjozgöji ín Jmugöji c'ü; xo 'ñe anguezeji, xo ngue o Jmuji.

3 Rí ötcö Mizhocjimi c'ü mi Tatagöji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü ra sido ra nuc'eji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji.

Bendiciones por medio de Cristo

4 Texe 'ma rí ötügö Mizhocjimi, rí unngö 'na pöjö c'ü ya me o mböxc'ügueji na jo. O mböxc'eji a cjanu, na ngue bübü in mü'büji dya e Cristo Jesús.

5 O mböxc'eji o dya'c'üji c'ü ja rgui pëpqueji c'ü. Nguec'ua sö rí zopcjeji dya yo nte, 'ñe rí pãrãgueji dya na jo, ja ga cja Mizhocjimi. O dya'c'üji a cjanu Mizhocjimi, na ngueje bübü in mün'c'eji dya e Jesucristo.

6 Nguec'ua ya zädä c'ua ja rvá xi'tsc'öji. Na ngueje 'ma mi bübü co nu'tsc'eji, ró xi'tsc'öji ro mböxc'üji e Cristo ri nzhodüji na jo cja o 'ñiji Mizhocjimi. Y na cjuana ya o mböxc'üji a cjanu.

7 Nguec'ua, dya pje bë'tsc'eji dya; sö rí pëpqueji na jo dya Mizhocjimi. Y te'be in mün'c'eji dya c'ü ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.

8 Mizhocjimi ra sido ra dya'c'eji c'ü rgui zëzhiji, ngue c'ua texe c'o cjë c'o xe rí minc'eji, dya rí jyëzgueji c'ü. Nguec'ua c'e pa 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo c'ín Jmugöji, dya pje ra chötcöji c'o na s'o.

9 Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in mün'c'eji nzi 'natsc'eji i 'ñench'e in mü'büji c'ü nu T'i c'ü ngueje e Jesucristo c'ín Jmugöji. Nguec'ua 'natjo ín mü'büji dya co angueze. Ixtí jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra dya'c'eji c'ü rgui zëzhiji. Na ngueje angueze cja'a c'ua ja nzi ga mama.

Divisiones en la iglesia

10 Rí ö'tc'ügöji cjuarma, c'ü ri 'natjo jña c'ü rí ñagueji, dya rí söji o jña. Na ngue je ga cjanu ga mandazüji e Jesucristo c'ín Jmugöji. Dya xo rí xõgueji cja yo nin cjuarmaji. Nu c'ü rí tsjagueji, rí pötqui ñeji ngue c'ua ri 'natjo pjeñe c'ü rí tsjijñigueji, 'ñe c'ü rí tsjagueji.

11 Nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji, o ngöxcö c'o cãrã o ngumü e Cloé c'ü ya in pötqui dyonpüteji.

12 Bübütsc'eji c'o mama: “Rí teñejme e Pablo. Ngue c'ü xe na jo ga xöpünte”, eñeji. Bübü c'o mama: “Iyö. Ngue e Apolos rí teñejme.” Bübü c'o mama: “Ngue e Pedro rí teñejme.” Bübü c'o mama: “Nutscöjme rí teñejme e Cristo”, eñeji.

13 ¿Cjo bübü na puncjü Cristo? Iyö, 'natjo c'ü bübü. Nutscö e Pablo, ¿cjo
nguezgö o ndät'äzgöji cja ngronsi c'ü rva päjtc'ägöji? Iyö, dya nguezgö. ¿Cjo
ngue ín chjũgö o nännggägöji 'ma i̱ jigueji? Iyö, dya nguezgö; ngue o̱ tjũ e Cristo.
14 Rí unngö 'na pöjö Mizhocjimi c'ü nguextjo e Crispo 'ñe e Gayo c'o ró jichcö
a ndetsc'eji.
15 Na ngue 'ma ro jichcö na puncjü o nte, bübü c'o ro mama: "E Pablo jichi
cja ndeje na puncjü o nte, ngue c'ua ra ndeñeji co angueze", ro 'ñeñeji.
16 Xo rí mbeñegö xo ró jichcö c'o cãrã nu ngumü e Estéfanas: Pero dya cja rí
mbeñe cjó je nde ró jichcö.
17 C'ü vi juancügö e Cristo, dya ngue c'ü rá jichcö yo nte; ngue c'ü rá xipjiji
ja ga cja e Jesucristo. 'Ma rí zopcjö yo nte, dya rí jodü rá xicöji jña c'o me na
zö, para ra mamaji me rí pãrãgö. 'Ma rva cjanu, dya ro tsjapü ngüenda 'ma yo
nte c'ü o pätcöji e Jesucristo va ndũ cja ngronsi.

Cristo, el poder y la sabiduría de Dios

18 Nutscöjme rí apóstolejme rí zopcjöjme yo nte, rí xicöjme o ndũ e Jesucristo
va ngõtcüji ín nzhubüji. Cãrã o nte c'o cjapü dya ni muvi yo rí mangöjme a
cjanu. Anguezeji ya ni ma ra bëzhi o̱ aljmaji, dya ra salvaji. Pero nutscöji
sido jocüzü ín mü'büji Mizhocjimi ngue c'ua rá jëzgöji c'o na s'o. Nguec'ua c'o
jña c'o mama ja va ndũ e Jesucristo cja ngronsi, ngue c'o rgá pãrãgöji c'ü me
na zëzhi Mizhocjimi.
19 Ya zädä c'ü t'opjü ga cjava:
Yo me pãrã, rá jünbüji c'ü ni mbãrãji.
C'o pë's'i na puncjü o̱ pjeñe, rá cjapü c'ü dya cja rguí muvi c'o ra nguijñi c'o,
eñe Mizhocjimi.
20 Yo cãrã cja ne xoñijõmü c'o dya pãrã Mizhocjimi, bübü c'o me pãrã. Xo
bübü c'o me pjëchi ra jíchi yo nu minteji. Xo bübü c'o me pjëchi ra zöji o jña
yo nu minteji. Pero, ¿pje ni muvi a jmi Mizhocjimi c'o nte c'o? Ya jizhi dya
Mizhocjimi c'ü dya ni muvi c'ü pãrãtsjë yo nte.
21 Mizhocjimi pë's'i na jo o̱ pjeñe. Nguec'ua ndeze mi jinguã o mbeñe c'ü
dya ro sö ro nguijñitsjë yo nte ro mbãrãji angueze. Mizhocjimi o ne ro salva
yo nte, nguec'ua va juajnü c'o ra zopjü yo nte, ra xipjiji ja ga cja e Jesucristo.
Nguec'ua 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi ra 'ñeme
libre cja c'o na s'o. C'o jña c'o mama ja va sufre e Jesucristo, ngue c'o cjapü
yo nte c'ü dya ni muvi c'o.
22 Yo ín menzumüjme a Israel örüji 'na señal c'ü ra jñandaji. 'Ma jiyö, dya ra
creoji zö cjó c'o ra zopjüji. Yo in menzumügueji a Grecia me jodüji 'na c'ü me
pãrã, ra zopjüji. 'Ma jiyö, dya xo ra creoji.
23 Nutscöjme rí apóstolejme 'ma rí zopcjöjme yo nte, rí xicöjme o ndũ e Cristo
cja ngronsi por nutscöji. Yo ín menzumüjme a Israel, dya ne ra creoji; cjijñiji
dya pë's'i poder, na ngue o sufre. Yo in menzumügueji a Grecia, cjapüji c'ü dya
ni muvi c'ü vi ndũ a cjanu e Cristo.
24 Pero Mizhocjimi o 'ñünngü ín mü'büjme ja rí nzijme rí menzumüjme
a Israel; nguec'ua rvá ejmegöjme e Jesucristo. Xo 'ñünnc'ü in mün'c'eji ja
nzitsc'eji i̱n menzumügueji a Grecia. Nguec'ua 'ma rí ärägöji c'ü ja va sufre e
Cristo, rí unnc'öji ngüenda c'ü na zëzhi Mizhocjimi 'ñe c'ü me na jo va mbeñe.
25 Mama yo in menzumügueji c'ü dya ni muvi c'ü o mbeñe Mizhocjimi.
Pero xenda na jo o̱ pjeñe Mizhocjimi que na ngue yo nte. Mama yo ín
menzumügöjme c'ü dya ga zëzhi e Jesucristo na ngue o sufre. Pero xenda na
zëzhi Mizhocjimi c'ü o jyëzi o sufre e Cristo, que na ngue yo nte.

26 Tsjijñiji cjuarma ja ga cjatsc'eji. Dya puncjütsʼüji c'o pëʼsʼi na puncjü o̲ pjeñe c'ua ja nzi ga mbëʼsʼi yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi. Pero Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in münʼc'eji i̲ creoji e Jesucristo. Dya xo puncjütsʼüji c'o pje pjëzhi, ni xo na puncjütsc'eji c'o ngue o̲ t'i c'o me ma jonte, pero Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in müʼbüji i̲ 'ñejmeji.

27 Nu'tsc'eji mama yo nte c'ü dya i̲n jüngueji in pjeñeji, o juan'c'eji Mizhocjimi ngue c'ua ra bëchpiji o̲ tseje nu c'o nänji me pãrã. Nu'tsc'eji mama yo nte c'ü dya pje pjë'tsc'eji, o juan'c'eji Mizhocjimi ngue c'ua ra bëchpiji o̲ tseje c'o me nänji pje pjëzhi.

28 Nu'tsc'eji cja'c'üji yo nte c'ü dya ni muvitsc'eji, o juan'c'eji Mizhocjimi ngue c'ua ra jñünbü c'ü ni muvi c'o nänji me ni muvi.

29 Je va cjanu va tsja Mizhocjimi. Nguec'ua dya cjó ra tsjapütsjë na nojo a jmi Mizhocjimi.

30 Nu'tsc'eji bübü in münʼc'eji dya e Cristo; nguec'ua i̲n pãrãgueji ja ga cja Mizhocjimi. Rí pãrãgöji c'ü o ngõtcüji e Jesucristo c'o ín nzhunc'öji; nguec'ua dya cja rí tũji c'o. Xo rí pãrãgöji c'ü sido pëpji cja ín müʼbüji ngue c'ua xenda rá cjaji c'ua ja nzi ga ne angueze. Nguetsjë Mizhocjimi c'ü o dyacöji c'ü ni bübü ín münʼc'öji dya e Cristo.

31 Nguec'ua, dya rá cjapüji na nozüji c'ü rgá pãrãgöji yo. Rá cjaji c'ua ja nzi ga t'opjü o̲ jña Mizhocjimi c'ü mama ga cjava: “Dya ra jogü cjó ra tsjapütsjë na nojo. Nguextjo Mizhocjimi rá cjapcöji na nojo”, eñe c'e jña.

2

El mensaje de Cristo crucificado

1 Je xo va cjanu rvá cjagö 'ma ró sägö nu va ja i̲n cãrãgueji cjuarma. 'Ma ró xi'tsc'öji ja ga salvazüji Mizhocjimi, dya zö rvá zo'c'öji. Dya xo ró xi'tsc'öji jña c'o mama yo cjapü me pãrã.

2 Na ngueje ró negö nguextjo ró xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo, 'ñe ja va pätcöji va ndü cja ngronsi.

3 Y 'ma ró minc'öji va, dya mi sögö ma zëtscö. Xo mi mbigö ma sügö, 'na dya ro zo'c'öji na jo.

4 Yo nte, me jodü ja rgá 'ñünbü o̲ müʼbü yo nu minteji, nguec'ua ga mamaji jña c'o 'ñetse me pãrãji. Pero nutscö, dya je va cjanu rvá zo'c'öji. O̲ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in müʼbüji i̲ pãrãji c'ü na cjuana c'o mi xi'tsc'öji. Nguec'ua vi 'ñench'e in müʼbüji e Jesucristo.

5 Dya ró negö c'ü rvi mamaji: “E Pablo pãrã na puncjü; na jo ga zocöji. Nguec'ua ró creoji e Jesús”, ri 'ñeñeji, iyö. Ró ötügö Mizhocjimi c'ü ro 'ñünnc'eji in müʼbüji. Nguec'ua ix na cjuana vi 'ñench'e in müʼbüji e Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

6 Nutscöjme, zö dya zö rgá zopjüjme yo nte, pero rí pjëchcöjme na jo 'na jña. Pero nguextjo c'o nzhodü na jo co Mizhocjimi c'o rí xicöjme yo. Dya nza cja c'e pjeñe c'ü pëʼsʼi yo nte yo cãrã yo cjë dya yo dya pãrã Mizhocjimi. Ni xo nza cja c'ü pjëchi yo pje pjëzhi yo cjë dya. Na ngueje anguezeji, ra tsjapü Mizhocjimi c'ü dya cja pje ra mbëzhiji.

7 C'ü rí xipjijme c'o nzhodü na jo co Mizhocjimi, ngue c'ü cjijñi Mizhocjimi. 'Ma ot'ü, dya cjó mi pãrã c'e pjeñe c'ü. Na ngue dya be mi ch'acöji ro pãrãji. Pero 'ma dya be mi ät'ä ne xoñijõmü, ya xcuí mbeñe Mizhocjimi c'ü ra tsjacüji me rguí muvizgöji cja o̲ jmi.

8 C'ü o mbeñe Mizhocjimi, dya mbãrã ne rí 'naja yo pje pjëzhi yo cjë dya.
Nguec'ua va ndät'äji e Jesucristo cja ngronsi, maco Mizhocjimi e Jesucristo
c'ü me na nojo.
9 Anguezeji go zädä c'ua ja nzi va t'opjü cja o̲ jña Mizhocjimi c'ü mama ga
cjava:
Nunca go jñandaji c'o ya vi preparao Mizhocjimi ra unü c'o ejme angueze 'ñe
neji.
Dya xo go dyäräji c'ü ja ga cja.
Ni xo go nguijñitsjëji cja o̲ mü'büji c'o, eñe c'e jña.
10 Pero nutscöji 'ma ró ench'e ín mün'c'öji e Jesucristo, o dyacüji Mizhocjimi o̲
Espíritu o ẽ bübü cja ín mün'c'öji. O̲ Espíritu Mizhocjimi pãrã texe c'ü ya mbeñe
Mizhocjimi. Nguec'ua rgá pãrãgöji yo ya preparao Mizhocjimi ra dyacüji.
11 Dya cjó pãrã texe c'ua ja ga nguijñi c'ü 'na nte. Nguextjo c'e nte, pãrãtsjë o̲
pjeñetsjë angueze. Je xo ga cjatjonu, dya cjó xo pãrã ja ga nguijñi Mizhocjimi;
nguextjo c'ü o̲ Espíritu angueze.
12 Nutscöji, dya ch'acöji rá cjijñiji c'ua ja nzi ga nguijñi yo nte yo dya pãrã
Mizhocjimi. Mizhocjimi ya dyacüji o̲ Espíritu, ngue c'ua ra sö rá pãrãgöji c'ua
ja va s'iyazgöji Mizhocjimi, 'ñe c'ua ja ga mböxcöji.
13 Nujyo, nguejyo rí mangöjme yo. Pero dya ngue ín jñatsjëjme yo rí
cjijñitsjëjme yo rí mangöjme. Yo rí mangöjme, nguejyo jña yo jítsijme o̲ Espíritu
Mizhocjimi. Y c'o nte c'o rí xipjijme yo jña yo, ngue c'o ya bübü o̲ mü'bü o̲
Espíritu Mizhocjimi c'o.
14 C'o nte c'o dya bübü o̲ mü'bü o̲ Espíritu Mizhocjimi, dya ne ra creoji c'o
mama c'ü. Na ngue cjapüji c'ü dya pje ni muvi c'o mama c'ü. Dya xo sö ra
mbãrãji pje pjëzhi c'o mama c'ü. Nguextjo c'o nte c'o bübü o̲ mü'bü angueze
c'o sö ra mbãrã pje pjëzhi c'o mama c'ü.
15-16 Nu c'o bübü o̲ mü'bü o̲ Espíritu Mizhocjimi sö ra mbãrãji c'o na cjuana
ni muvi. Je t'opjü a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi: “Dya cjó sö ra mbãrã c'ü cjijñi
c'ín Jmugöji. Nguec'ua, dya cjó sö ra tsja xöpünte 'na nte, c'ü pje ra jíchi c'ín
Jmugöji”, eñe c'e jña. Nuzgöji bübü ín mün'c'öji dya e Jesucristo, nguec'ua rgá
mbeñeji c'e pjeñe c'ü cjijñi angueze. Nguec'ua yo nte me dyätjozgöji, dya sö
ra mbãrãji ja ga cja rgá mbeñeji. Na ngueje anguezeji, dya bübü o̲ mü'büji o̲
Espíritu Mizhocjimi.

3

Compañeros de trabajo sirviendo a Dios

1 'Ma mi bübügö co nu'tsc'eji cjuarma, ró xi'tsc'öji o̲ jña Mizhocjimi. Y xe
ro xi'tsc'öji mas o̲ jña, pero dya be sö rvi jñunt'ü in mün'c'eji c'o. Na ngue dya
i̲ tsjagueji na jo c'ua ja nzi ga ne o̲ Espíritu Mizhocjimi; i̲ tsjaji c'o i̲n netsjëji.
Dya xo i̲ dyätäji na jo e Cristo.
2 Nza cjatsc'eji yo lëlë yo sibatjo, yo dya sö ra za o ts'ingue. Ró xi'tsc'öji jña
c'o dya s'ëzhi rvi pãrãji. Na ngue dya be sö rvi jñunt'ü in mün'c'eji c'o xe 'ñaja
jña. Dya be xo sö.
3 Na ngueje sido i̲n cjagueji c'o i̲n netsjëji. I̲n pötqui huinsteji y me xo i̲n
pötqui dyonpütsjëji. C'ü ni tsjagueji a cjanu, je ni 'ñetse nu, c'ü i̲n cjagueji c'o
i̲n netsjëji. Je xo ni 'ñetse nu, c'ü i̲n nzhodüji c'ua ja nzi ga nzhodü c'o nte c'o
dya pãrã Mizhocjimi.

4 Bübütsc'eji c'o mama: “Nutscöjme rí teñejme e Pablo”, eñe c'o cjuarma. Bübü c'o mama: “Nutscöjme rí teñejme e Apolos”, eñeji. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, nza cjatsc'eji yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi.

5 Nuzgö e Pablo 'ñe e Apolos, dya ni jyodü rí mangueji nda ni muvizgöbe. Na ngueje rí mbëpjitjobe cja Mizhocjimi rí nza yejebe, nde ró zo'c'öbe in texeji. Nguec'ua vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. Rí pëpcjöbe c'ua ja nzi va dyacöbe c'ín Jmuji.

6 Nguetscö e Pablo ot'ü ró zo'c'öji, nguec'ua rí chjëntcjöbe nza cja 'naja c'ü ro ngant'a o planta. E Apolos cja zo'c'eji nguec'ua chjënjui nza cja c'ü ro xi'chp'i o ndeje c'o planta. Pero Mizhocjimi ngue c'ü che'ts'eji c'ü.

7 Nguec'ua, dya nda ni muvi c'ü cant'a, ni xo ri ngue c'ü xi'chp'i o ndeje. C'ü na cjuana ni muvi, ngue Mizhocjimi c'ü cjapü ra nocü.

8 C'ü cant'a 'ñe c'ü xi'chp'i o ndeje, nde 'na ma cjatjovi. Pero zö nde 'na ma cjatjovi, ra ts'õ't'üvi c'ua ja nzi va pëpjivi.

9 Nutscö 'ñe e Apolos rí mimbëpjigöbe cja Mizhocjimi. Nu'tsc'eji in chjëntcjeji nza cja 'na juajma c'ü ya ndujmüji c'ü ngue o cjaja Mizhocjimi.

O in chjëntcjeji 'na ngumü c'ü na jäbä angueze.

10 Mizhocjimi o dyacö c'ü ja rgá zopcjö yo nte. Nguec'ua rí chjëntcjöbe 'na bëzo c'ü ri pjëchi ra jyäbä na jo 'na ngumü. Nuzgö 'ma ró xi'tsc'öji rvi 'ñejmeji e Cristo, ró chjëntjobe 'na bëzo c'ü ro ngü'p'ü o cimiento 'na ngumü. C'o 'ñaja xöpünte c'o va 'ñe zo'c'eji, chjëntjui 'na bëzo c'ü ro bö'bü o ndüngumü. Pero ni jyodü nzi 'naji ra mbötpüji ngüenda ja ga zo'c'eji.

11 Yo nte, 'ma jäbäji 'na ngumü, ot'ü cjü'p'üji o cimiento. Je xo va cjatjonu, nutscö ot'ü ró zo'c'öji, ró xi'tsc'öji rvi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. Y dya ra jogü cjó ra 'ñe xi'tsc'eji nan'ño rgui 'ñejmeji. Na ngue ojtjo xe 'naja c'ü ra salvazüji.

12 C'o 'ñaja xöpünte, zö xo ra xö'c'eji ja ga cja e Cristo, pero ni jyodü ra mbëpiji na jo Mizhocjimi. 'Ma ra mbëpiji na jo, ra chjëntjui 'ma 'na bëzo c'ü ri ät'ä 'na ngumü co oro, o co plata, o co ndojo c'o me ni muvi. 'Ma jiyö, ra chjëntjui 'ma 'na bëzo c'ü ri ät'ä 'na ngumü co zatjo, o co zacatón, o co xitjitjo.

13-15 'Ma tjë'ë 'na ngumü, jñetse cjo na jo va dyät'äji cjo jiyö. Na ngueje 'ma zatjo o zacatón c'ü vi dyät'äji, ixta chjorü 'ma c'e ngumü. Pero 'ma ndojo vi t'ät'ä, iyö 'ma. Je xo rga cjatjonu c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda, ra 'ñetse ja va mbëpi Mizhocjimi nzi 'na xöpüte, cjo na jo o jiyö. Nu 'ma na jo va mbëpi, ra ts'õ't'ü 'ma c'ü. 'Ma jiyö, ra chjëntjui 'na bëzo c'ü ri tjë'ë o ngumü. Zö ra sufre rgá mbedye c'e bëzo ngue c'ua ra salva, pero ra chjorü c'e ngumü c'ü vi dyät'ä. Je xo rga cjatjonu c'o vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo pero dya ga jo va mbëpiji c'ü ín Jmugöji. Zö ra salvaji, pero dya rguí muvi a jmi Mizhocjimi c'e bëpji c'ü vi tsjaji. Nguec'ua, dya ra ngõ't'üji.

16 ¿Cjo dya in pãrãji, ngue o templots'üji Mizhocjimi? Na ngue nguetsjë c'ü o Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü in mün'c'eji dya.

17 Nu 'ma rí sido rí huinsteji, ra zädä c'ü rí chjorütsjëji. Dya rí tsjaji a cjanu. Na ngue 'ma in cjaji a cjanu, in s'onbüji o templo Mizhocjimi c'ü me na sjũ, c'ü ngue'tsc'eji. Nu c'o ra sido ra tsjatsc'eji a cjanu, Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre c'o.

18 In cjijñiji c'ü me ni muvi 'ma cjó c'o pãrã na puncjü. Pero dya rí tsjijñiji a cjanu, na ngueje dya cjuana. C'o cjijñitsc'eji c'ü me pãrã c'ua ja nzi ga mbãrã yo nte yo cãrã yo cjë dya, ni jyodü ra jyëziji c'e pjeñe c'ü cjijñiji a cjanu. Y ra

mbürü ra nguijñiji c'e pjeñe c'ü cjijñi Mizhocjimi, zö mama yo nte c'ü dya ni muvi c'ü. A cjanu ra sö ra mbãrãji c'ua c'ü na cjuana.
19 C'o pãrã yo nte cja ne xoñijõmü va, dya ni muvi a jmi Mizhocjimi c'o. Na ngueje je t'opjü c'ü mama ga cjava: “C'o me pãrã, pjëchiji ja ga dyonpüji yo nu minteji. Pero Mizhocjimi c'asp'üji c'ü ni tsjaji ga cjanu”, eñe.
20 Je xo t'opjü c'ü mama a cjava: “C'o cjapü me pãrã, pãrã c'ín Jmugöji c'ü dya ni muvi c'ü cjijñi c'o”, eñe.
21 Nguec'ua rí xi'tsc'öji i̲n̲ texeji, dya rí mamaji c'ü cjó nda ni muvi 'na nte na ngue c'ü pje ni mbëzhi c'ü, nza cjazgöjme rí apóstolejme. Na ngue nde rí mbëpjitjogöjme ngue c'ua rá pjöxc'üjme i̲n̲ texeji.
22 Zö ri nguezgö e Pablo, zö ri ngue e Apolos o e Pedro, Mizhocjimi o dyacüjme ne bëpji ngue c'ua rá pjöxc'üjme. Zö pje c'o va sädä yo cjë yo i̲n̲ cãrãji cja ne xoñijõmü, zö pje c'o xe ra zädä, zö rí chügueji, pero Mizhocjimi ya mbeñe ja ga cja texe yo, y ra mböxc'üji.
23 Nguec'ua, dya rí tsjacöjme in jmuzgöjme. Na ngueje e Cristo ngue ín Jmugöji c'ü rá ätcöji. Y e Cristo ätä Mizhocjimi c'ü nu Tata.

4

El trabajo de los apóstoles

1 Ni jyodü rí unnc'eji ngüenda c'ü rí mbëpjitjogöjme cja e Jesucristo. Mizhocjimi o dyacöjme ne bëpji nu, c'ü rí xipjijme yo nte yo o̲ jña yo dya mi pãrãji mi jinguã.
2 I̲n̲ pãrãgueji o mbëpji ni jyodü ra tsjacjuanaji ja c'o nzi ga ne c'o o̲ lamuji.
3 Nguec'ua, dya nda rí cja'c'öji ngüenda, 'ma ngue'tsc'eji i̲n̲ mangueji cjo na jo rgá pëpcö e Jesucristo o iyö. Dya xo rí cjapcö ngüenda yo nte zö xitscö yo, cjo na jo rgá pëpcö c'ü o iyö. Dya xo rí mbeñetsjëgö ja rgá pëpcö c'ü.
4 Zö rí cjijñitsjë c'ü rgá ätcö na jo, pero dya ngue c'ü rguí mamaji c'ü na jozgö. Nu c'ü ra jñüncügö ngüenda c'ü ja rvá pëpcö c'ü, nguextjo c'ín Jmugöji.
5 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsjijñiji 'na nte ja ga mbëpi Mizhocjimi. Na ngueje dya be va sädä c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mizhocjimi. Che'beji hasta 'ma cja ra ẽjẽ c'ín Jmugöji ra 'ñe tsjapü ra 'ñetse na jo, c'o dya 'ñetse dya. Ra tsjapü ra 'ñetse c'o cjijñi o̲ mü'bü dya yo nte. Nuc'ua nu 'ma na jo rvá pëpcõji c'ü, nguextjo Mizhocjimi ra mama c'ü na jo rvá cjaji.
6 Mi cjuarmats'ügöji, c'ü rvá xi'tsc'öji yo, ngue c'ü dya rí tsjijñiji e Apolos c'ü me ni muvi, ni ri nguezgö c'ü me ni muvizgö; ngue c'ua rí tsjagueji c'ü t'opjü cja o̲ jña Mizhocjimi. Nguec'ua ne rí 'natsc'eji, dya rí tsjapqueji c'ü me i̲n̲ pãrãgueji c'ü rgui mamaji c'ü me na jo 'na nte'e, 'ñe c'ü rgui tsjapqueji menu c'ü 'naja.
7 Nu'tsc'eji, ¿cjó dya'c'eji sjëtsi c'ü i̲n̲ cjinncjeji c'ü xenda na jotsc'eji que na ngueje c'o 'ñaja? Dya cjó dya'c'eji sjëtsi. C'ü i̲n̲ pãrãgueji, ¿cjo dya xo dya'c'eji Mizhocjimi c'ü? Maco o dya'c'eji, ¿jenga i̲n̲ cjapqueji na nots'üji nza cja 'ma ri ngue in pjeñetsjëji c'ü i̲n̲ cjijñiji?
8 Nu'tsc'eji i̲n̲ pëzhgueji c'ü dya cja xe ni jyodü rá jí'tsc'öjme. I̲n̲ pëzhgueji c'ü dya pje xe ni jyodü rí pãrãji. I̲n̲ cjapüji na notsc'eji nza cja 'ma ya me ri jmugueji; maco zügöjme rí apóstolejme, dya rí söjme cjo ri jmugöjme. Quera ri tsjagueji na jo, ngue c'ua rvá notsc'eji a jmi Mizhocjimi, ngue c'ua nuzgöjme xo ro mbëtsijme jmu'u co nu'tsc'eji 'ma.
9 Nutscöjme rí apóstolejme, rí cjijñigö c'ü dya ni muvizgöjme va ngambgöjme Mizhocjimi; rí cjijñigö o ngambgöjme nza cja o nte. C'o ya tjünpü ngüenda

ra bö't'ü. Rí cjijñigö a cjanu, na ngueje cja ne xoñijõmü me bëchquigöjme ín tsejme ga jñandgöjme yo nte, na ngue yo rí sufregöjme. Xo 'ñe c'o o̲ anxe Mizhocjimi me xo jandgöjme rí sufregöjme.

10 Nutscöjme rí apóstolejme rí zopjüjme yo nte rí xipjiime ja ga cja e Cristo. Nguec'ua ga xitscöjme c'ü dya rí pãrã c'ü rí cjajme. Pero nu'tsc'eji bübü in mün'c'eji dya e Cristo, i̲n cjapqueji c'ü me i̲n pãrãgueji. Nutscöjme, mama yo nte c'ü dya ni muvizgöjme; nu'tsc'eji i̲n cjapüji c'ü me ni muvitsc'eji. Nutscöjme me cjacüjme menu yo nte; nu'tsc'eji me respetaots'üji yo.

11 Hasta yo pa dya, bübü 'ma bëtsijme c'ü rá sijme 'ñe c'ü rá jejme. Yapcüjme yo nte, y ja c'o nde rí nzhonnc'öjme.

12 Zö rí apóstolegöjme pero me po ín cuëgöjme rgá pëpcjöjme ngue c'ua rá tötc'öjme 'na xëdyi. 'Ma sangöjme yo nte, rí ma'tp'ütjojme Cjimi yo. 'Ma cjacüjme yo nte rá sufregöjme, rí pësp'ijme paciencia.

13 Zö pechquejme o bëchjine, pero sido rí zopcjöjme na jo. Yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi, cjacüjme nza cja o cañabü. Hasta nudya cjacüjme c'ü dya ni muvizgöjme.

14 C'ü rvá xi'tsc'öji yo, dya ngue c'ü rvi tsegueji. Ró xi'tsc'öji nza cja 'na bëzo c'ü zopjü o̲ t'i ga unü consejo, na ngueje me ne'e c'e t'i.

15 Zö xi ri sö'ö 'na dyëch'a mil c'o in xöpütegueji c'o o xi'tsc'eji ja ga cja e Cristo, pero dya i̲n 'ñecjeji na puncjü nin tatagueji. Nguextjozgö chjëntjui c'ü ri nguezgö nin tatazügöji. Na ngue 'ma ró xi'tsc'öji ja rvá jocüts'ü in mü'büji e Jesucristo, i̲ 'ñench'e in mü'büji c'ü.

16 Nguec'ua rí ö'tc'öji rí nzhodügueji c'ua ja nzi rgá nzhodügö.

17 Ró täjä e Timoteo ra ẽ nuc'üji. Nuc'ü, rí s'iyagö chjëntjui c'ü ri ngue ín ch'igö. Angueze ärä c'ü rí xipjigö, na ngueje xo bübü o̲ mü'bü e Cristo c'ü ín Jmugöji. Angueze ra mbennc'eji ja rgá minc'ö rgá ätcö e Cristo. Je xo rgá jíchcö a cjanu texe c'ua ja nde jmurü c'o cjuarma.

18 Bübütsc'eji c'o cjapütsjë na nojo, na ngueje pëzhiji c'ü dya rá ẽgö nu va ja i̲n cãrãgueji.

19 Pero rí xi'tsc'öji, 'ma ra ne Mizhocjimi, dya ra mezhe rá ẽgö rá 'ñe zenguats'üji. Jo rá 'ñe nugö c'o cjapü me pãrã. Dya rá cjapü ngüenda c'o jña c'o ri mama c'o. Pero rá nu'u cjo cjaji ja c'o nzi ga 'ñünbü Mizhocjimi o̲ mü'büji.

20 C'ü ni mandazüji Mizhocjimi, dya nguextjo jña c'o rí ärägöji. C'ü ni muvi, ngue c'ü rá cjaji c'ua ja nzi ga 'ñünngü Mizhocjimi ín mün'c'öji.

21 ¿Ja ngue c'ü i̲n negueji? ¿Cjo i̲n ne rí sido rí tsjapqueji na notsc'eji ngue c'ua rá ẽ huënchc'iji na zëzhi? ¿O rí jyëziji c'ü i̲n cjaji a cjanu ngue c'ua jmanch'a rga zo'c'öji, ngue c'ua rí pãrãgueji na jo c'ü rí s'iyats'ügöji?

5

Se juzga un caso de inmoralidad

1 Me mamaji c'ü bübütsc'eji 'na cjuarma c'ü dyojui c'ü nu jänana. Me na s'o c'ü cja a cjanu, nguec'ua hasta yo nte yo dya ma't'ü Mizhocjimi mamaji c'ü dya cjó sö ra tsja a cjanu.

2 Maco nu'tsc'eji i̲n sido i̲n cjapqueji c'ü me na jotsc'eji. Xenda rvá jo 'ma rvi ndumügueji 'ñe rvi pjongueji c'e cjuarma a ndetsc'eji. Na ngue me na s'o c'ü cja c'ü.

3 Nutscö, dya rí bünc'ö va ja i̲n cãrãgueji, pero chjëntjui c'ü ri bünc'öji, na ngue rí mbentsc'öji co texe ín mün'c'ö. Nguec'ua chjëntjui nza cja 'ma ri

bünc'öji, nutscö ya ró cjijñi ja rga xi'tsc'öji c'ü rí tsjapqueji c'e cjuarma c'ü cja na s'o ga dyojui c'ü nu jänana.
4 Rí jmurügueji. Nutscö chjëntjui c'ü xo rá bübü co nu'tsc'eji. Y xo ra bübü e Jesucristo c'ín Jmugöji co texe o̲ poder angueze. Rí jñünpüji ngüenda c'e cjuarma na ngueje ya dya'c'eji c'e poder e Jesús c'ín Jmugöji.
5 Rí xi'tsc'öji rí pjongüji c'e cjuarma, ngue c'ua Mizhocjimi ra jyëzi e Satanás c'ü dya jo ra tsjapü ra sufre o̲ cuerpo, ngue c'ua c'e cjuarma xa'ma ra nzhogü o̲ mü'bü cja Mizhocjimi. Nguec'ua c'e pa 'ma ra ẽjẽ e Jesús c'ín Jmugöji, ya rguí jogü o̲ mü'bü c'e cjuarma c'o na s'o.
6 C'ü ni tsjapqueji na jotsc'eji, chjëntjui nza cja o levadura c'o ni bäns'ä o tjõmëch'i. ¿Cjo dya i̲n̲ pãrãgueji ra tsjapü ra bäns'ä na puncjü o tjõmëch'i, zö ri ts'ëtjo o levadura c'ü ra huanbaji o harina?
7 I̲n̲ pãrãgueji ja ga cja c'e mbaxua 'ma pö't'üji o ts'imë y pjongüji o levadura cja o̲ ngumüji. Je xo ga cjatjo dya nu, o mbö't'üji e Cristo ngue c'ua dya cja ra bübütsc'eji c'o na s'o. Nguec'ua, ja c'o nzi ga pjongüji o levadura, rí pjongüji c'e cjuarma c'ü cja na s'o a ndetsc'eji.
8 Dya rá cjagöji c'o na s'o. Na ngue chjëntjui o levadura c'o. Rá cjaji c'o na jo'o 'ñe c'o na cjuana. Nuc'o, chjëntjui c'e harina c'ü dya huanbaji o levadura.
9 Ró opcjö 'na carta c'ü ró pen'c'eji. Ró xi'tsc'öji c'ü dya rí dyocjeji c'o tsãjã o ndixũ, ni ri ngue c'o ndixũ c'o tsãjã o bëzo.
10 Pe i̲n̲ cjijñiji ró xi'tsc'öji c'ü dya rí ñaji yo dya cjuarma c'o cja na s'o. Pero dya ngue c'ü ró xi'tsc'öji. Na ngue 'ma dya rí ñaji yo dya cjuarma, ¿ja rgá sö rí chõmüji, ja rgá sö rí pögueji, ja rgá sö rí minc'eji? Na ngue cja yo dya cjuarma, na puncjü c'o tsãjã o ndixũ, 'ñe na puncjü c'o me nepe c'o pë's'i nu minteji. Xo na puncjü c'o me pjëchi ja ga dyonpü nu minteji, ngue c'ua pje c'o tjënbiji o pje c'o jünbüji. Xo na puncjü c'o ma't'ü o ts'ita.
11 Rí mbennc'eji dya c'ü ró xi'tsc'öji cja c'e carta. Ngue c'ü dya rí dyocjeji c'o xiji cjuarma 'ma tsãji o ndixũ, o 'ma nepeji c'o pë's'i nu minteji, o 'ma ma't'üji o ts'ita. Dya xo rí dyocjeji c'o xiji cjuarma 'ma so'büteji, o 'ma tĩ'ĩji, o 'ma onpüji nu minteji ngue c'ua pje c'o ra ndënbiji o pje c'o ra jñünbüji. Dya xo rí sigueji o xëdyi c'o.
12-13 Yo dya cjuarma, ¿pje pë'sc'ü rá nugöji co nujyo, c'ü rga jünpügöji ngüenda va yo? Nguetsjë Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda anguezeji. C'o ni jyodü rí jñünpügueji ngüenda nguextjo c'o cjuarma. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, pjongueji nu c'ü bün'hui c'ü nu jänana, na ngue me na s'o a ndetsc'eji.

6

Pleitos delante de jueces que no son creyentes

1 'Ma pje c'o cja'c'eji yo nin cjuarmagueji, i̲n̲ pöcjeji a jmi c'o juesi c'o dya creo Mizhocjimi ngue c'ua ra jñünpüji ngüenda yo nin cjuarmaji. ¿Pje ma jmi i̲n̲ pë'sc'eji c'ü i̲n̲ cjagueji a cjanu? Maco dya i̲n̲ pöcjeji a jmi c'o ngue o̲ t'i Mizhocjimi nza cjatsc'eji.
2 ¿Cjo dya i̲n̲ pãrãgueji 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda, nguezgöji o̲ t'izgöji Mizhocjimi rá jünpüji ngüenda texe yo cãrã va cja ne xoñijõmü? Maco rá jünpüji ngüenda texe yo nte c'e pa c'ü, ¿cjo dya xo sötsc'eji rí jñünpüji ngüenda dya yo nin cjuarmaji?
3 ¿Cjo dya i̲n̲ pãrãgueji c'ü xo rá jünpügöji ngüenda c'o o̲ anxe Mizhocjimi? Y 'ma rá jünpügöji ngüenda c'o o̲ anxe Mizhocjimi, xo sö rá jünpügöji ngüenda yo mi cjuarmagöji c'o pje nde cja va cja ne xoñijõmü.

4 Nguec'ua 'ma bübütsc'eji c'o ts'i pje ma chũ, ¿jenga i̱n̄ pöcjeji a jmi c'o juesi
c'o dya ejme Mizhocjimi? Na ngueje dya pje pjëzhi cja o̱ t'i Mizhocjimi c'o.
5 Rí xi'tsc'öji a cjanu ngue c'ua rí tsegueji. A poco dya bübütsc'eji 'na cjuarma
c'ü pë's'i na jo o̱ pjeñe ra sö ra jñün'c'eji ngüenda.
6 Pero c'ü i̱n̄ cjagueji, i̱n̄ sidyiji yo nin cjuarmaji nu ja ra ma jñünpüji
ngüenda. Me na s'o ga cjanu. Pero c'ü xenda na s'o, ngue c'ü i̱n̄ sidyiji yo, a
jmi c'o dya ejme Mizhocjimi.
7 C'ü ni sidyiji yo nin cjuarmaji ra tjünpüji ngüenda, i̱n̄ jëziji ga ndõ'c'eji c'ü
dya jo. ¿Jenga dya i̱n̄ jëztjogueji zö cjó pje ra tsja'c'eji? ¿Jenga dya i̱n̄ pësp'iji
paciencia texe c'o pje nde jünnc'eji 'ñe c'o pje nde tjënnc'iji? Xenda na jo rí
pësp'iji paciencia a cjanu.
8 Maco nu'tsc'eji, xo bübü 'ma xo i̱n̄ cjaji c'o na s'o, hasta yo nin cjuarmaji
i̱n̄ cjapüji, pje c'o i̱n̄ jünbüji.
9-10 Pe i̱n̄ cjijñiji zö ra tsja na s'o 'na nte pero sö ra zät'ä nu ja manda
Mizhocjimi. Dya cja rí tsjijñiji a cjanu, na ngueje dya cjuana. C'o ma't'ü o
ts'ita, dya sö ra zät'äji nu ja manda Mizhocjimi. Ni ri ngue c'o tsãjã o ndixũ, ni
ri ngue o ndixũ c'o tsãjã o bëzo, dya xo sö ra zät'äji nu ja manda Mizhocjimi.
Ni xo ri ngue c'o dya be chjüntü c'o cja a cjanu c'o na s'o. Ni xo ri ngue c'o
obütsjë nu mibëzoji. Ni xo ri ngue yo mbẽ'ẽ, dya xo sö ra zät'äji nu ja manda
Mizhocjimi. Ni ri ngue c'o nepe c'o pë's'i nu minteji. Ni xo ri ngue c'o tĩ'ĩ. Ni
xo ri ngue c'o sante. Ni xo ri ngue c'o onpü nu minteji ngue c'ua pje c'o ra
ndënbiji o ra jñünbüji.
11 Bübütsc'eji c'o je xo ma cjanu ma tsja c'o na s'o. Pero ya i̱ ñe o ndin'tsc'iji
in münc'eji. Ya xo o xõcüts'üji Mizhocjimi. Y dya i̱n̄ tũji dya in nzhunc'eji.
Nguetsjë o̱ Espíritu ín Mizhocjimigöji c'ü o dya'c'eji a cjanu. Je dya'c'eji a cjanu
na ngue c'ü vi ndũ e Jesucristo c'ín Jmugöji por nutscöji.

La santidad del cuerpo

12 Bübü c'o mama c'ü sö rá cjagöji texe c'o ne ín cuerpoji. Pero rí xi'tsc'öji c'ü
dya ni jyodü rá cjagöji texe c'o, na ngueje dya pjöxcöji c'o. Dya xo rá cjagöji
c'ua ja nzi rgá netsjëgöji. 'Ma jiyö, ra ndõcügöji c'o.
13 O jñõnü ngue para ín pjemegöji. Xo 'ñe ín pjemegöji me ne o jñõnü.
Nguec'ua sö rá sigöji c'o pje nde ma jñõnü, na ngueje ra zädä c'e pa 'ma ra
chjotü Mizhocjimi o jñõnü 'ñe ín pjemegöji nza yejui. Pero dya rgá cjanu ín
cuerpogöji. Nguec'ua ín cuerpoji, dya ngue para rá tsãji o ndixũ. Xo 'ñe o̱
cuerpo o ndixũ, dya ngue para ra tsãji o bëzo. Nín cuerpogöji ngue para rá
pëpcöji c'ín Jmuji c'ü bübü a jens'e. Y c'ín Jmugöji ni jyongöji ra bübü cja ín
cuerpoji c'ü.
14 Mizhocjimi o tsjapü o te c'ín Jmugöji 'ma ya vi ndũ. Nguec'ua je xo rgá
cjazgöji nu, ra tsjacöji Mizhocjimi rá tetcjöji c'ü ri nuevo ín cuerpoji, na ngueje
me na zëzhi angueze.
15-16 I̱n̄ pãrãgueji c'ü mama cja o̱ jña Mizhocjimi: "'Ma cjó c'o ra min'hui 'na
ndixũ, ya ri 'natjo o̱ ts'inguevi c'o mi yeje", eñe. Nguec'ua 'na cjuarma, 'ma ra
juntavi 'na ndixũ c'ü dya ngue nu su, ya unü o̱ cuerpo c'e ndixũ; maco ngue
o̱ cjaja e Cristo ín cuerpogöji. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra tsãjã o ndixũ, chjëntjui
c'ü ri jünbü o̱ cuerpo c'ü ngue o̱ cjaja e Cristo, cja rrũ unü c'e ndixũ. Xo 'ñe yo
hermana 'ma tsãji o bëzo. ¿Cjo rá cjaji a cjanu? Iyö, dya ra sö.
17 'Na nte 'ma ra bübü o̱ mü'bü e Cristo c'ín Jmugöji, ya ri 'natjo o̱ mü'büvi.
18 Pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü dya rí tsãcjeji o ndixũ. Xo 'ñetsc'eji i̱n̄
hermanaji, dya rí tsãcjeji o bëzo. Xo 'ñetsc'eji, dya be i̱n̄ chjüntüji, dya xo rí

tsjagueji c'o na s'o. Na s'o texe yo nzhubü. Pero 'ma cjó c'o tsãjã o ndixũ, me na s'o c'o. Na ngueje unü o̲ cuerpo c'e ndixũ, maco ngue o̲ cjaja Mizhocjimi c'ü o̲ cuerpo c'e bëzo.

19 ¿Cjo dya i̲n pãrãgueji, in cuerpogueji ngue o̲ templo o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü me na sjü'ũ c'ü bübü in mün'c'eji? Nguetsjë Mizhocjimi c'ü o dya'c'üji c'ü. Dya ngue in tsjatsjëgueji in cuerpoji.

20 Na ngueje Mizhocjimi o ngõt'ü me na mizhi va ndõmpc'eji. Nguec'ua, dya rí tsjaji c'o netsjë in cuerpoji. Rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi, ngue c'ua xenda ra mbãrã yo nte c'ü me na nojo angueze.

7

Consejos sobre el matrimonio

1 Nudya rá xi'tsc'öji c'o t'önü c'o i̲ dyönngüji cja c'e carta c'ü i̲ penquegöji. Rí xi'tsc'öji, na jo e bëzo dya ra 'ñe nu su'u.

2 Pero para dya ra ndõ'c'eji c'ü rgui tsãcjeji o ndixũ, ni jyodü nzi 'na bëzotsc'eji ra 'ñeje nu su'u. Xo 'ñe nzi 'na ndixũtsc'eji ra 'ñeje nu xĩra.

3 E bëzo ni jyodü c'ü dya ra ngänbä o̲ cuerpo c'ü nu su. Je xo rgá cjatjonu e ndixü, ni jyodü c'ü dya ra ngänbä o̲ cuerpo c'ü nu xĩra.

4 Na ngueje c'e ndixũ c'ü ya chjüntü, dya mandatsjë c'ü o̲ cuerpo. Ngue c'ü nu xĩra c'ü manda c'ü. Xo 'ñetjo e bëzo, dya cja xo mandatsjë c'ü o̲ cuerpo c'ü. Je ngue c'ü nu su c'ü manda c'ü.

5 Nu'tsc'eji i̲n bëzoji, dya rí tsänbäji in cuerpoji yo nin suji. Xo 'ñetsc'eji i̲n ndixũji, dya xo rí tsänbäji in cuerpoji yo nin xĩraji. Ra sö rí pötqui tsädävi a cjanu, nguextjo 'ma rí ñatsjëvi i̲n nza yejui c'ü xenda rí dyötüvi Mizhocjimi. Nu'ma, ra sö rí jyëzi c'ü rgui juntavi 'ma. Pero dya xo ra mezhe pa c'ü rgui pötqui jyëzivi. Nuc'ua ndo rí yepe rí juntavi c'ua. 'Ma jiyö, 'na ra ndö'c'evi 'ma c'ü dya jo, na ngueje dya ra sö rí sëchivi c'ü ne in cuerpovi.

6 Dya rí xi'tsc'öji rí chjüntqueji, pero i̲n pë'sc'eji sjëtsi rí chjüntqueji.

7 Quera ro tsja nza cjazgö texe yo cjuarma, dya ro chjüntüji. Pero nzi 'nazgöji sö rá cjaji c'ua ja nzi va dyacöji Mizhocjimi. Bübü c'o ya o ch'unü ra chjüntü, bübü c'o o ch'unü ra mintsjë.

8 Nu'tsc'eji dya be i̲n chjüntqueji, rí xi'tsc'öji c'ü na jo rí tsjaji nza cjazgö c'ü dya rí chjüntqueji. Xo 'ñetsc'eji ya ndũ nin xĩraji, dya cja rí yepe rí chjüntqueji.

9 Pero 'ma dya sö rí sëchiji cja in cuerpoji, rí chjüntqueji 'ma. Na ngueje xenda na jo rí chjüntqueji, que na ngue rí sufreji rgui minc'eji.

10 Nu'tsc'eji ya i̲n chjüntüji, dya rí c'uenbeji nin xĩraji. Dya nguezgö ró cjijñitsjëgö yo; ngue c'ín Jmugöji c'ü manda ga cjanu.

11 'Ma bübütsc'eji c'ü ra jyanbüvi c'ü nu xĩra, dya cja ra yepe ra chjüntü 'ma c'ü. O ra ma jo'tp'ü c'ü nu xĩra, ngue c'ua ra mintjovi c'ua na yeje. Nu'tsc'eji i̲n bëzoji, dya rí pëzgueji nin suji.

12 Xo bübü 'na jña c'ü rá xi'tsc'öji nu'tsc'eji 'ma dya ejme Mizhocjimi nin suji 'ñe nin xĩraji. Dya ngue c'ü ixo mandazü c'ín Jmugöji; nguezgö rí xi'tsc'öji yo. Nu'tsc'eji cjuarma, 'ma dya creo Mizhocjimi yo nin sugueji, pero 'ma ne anguezeji xe rí mintcjeji c'o, dya rí jyanbügueji 'ma c'o.

13 Xo 'ñetsc'eji hermana, 'ma dya ejme Mizhocjimi yo nin xĩragueji, pero 'ma ne anguezeji xe rí mintcjeji c'o, dya xo rí jyanbügueji 'ma c'o.

14 Na ngueje Mizhocjimi ra intsjimi c'e bëzo c'ü dya creo, na ngue creo Mizhocjimi c'ü nu su'u. Xo 'ñe c'e ndixũ c'ü dya creo, xo ra intsjimiji c'ü, na

ngue creo Mizhocjimi c'ü nu xĩra. 'Ma jiyö, dya ro intsjimi Mizhocjimi c'o o̲ t'iji 'ma. Pero nudya, ya intsjimi Mizhocjimi c'o.

15 'Ma ne ra ma c'ü nin suji o c'ü nin xĩraji c'o dya ejme Mizhocjimi, nu'tsc'eji rí jyëziji ra ma c'o. Nu'ma, dya cja xe ni jyodü xe rí minc'eji 'ma c'o nin xĩraji, o c'o nin sugueji. Na ngue ne'e Mizhocjimi c'ü rá cãrãji na jo.

16 Nu'tsc'eji i̲n̲ ndixũji, pe i̲n̲ cjijñiji 'ma dya rí jyëzgueji ra ma yo nin xĩraji, xa'ma ra salva 'ma c'o. Pero, ¿ja rgui pãrãgueji? Xo 'ñetsc'eji i̲n̲ bëzoji, ¿ja xo rgui pãrãgueji cjo ra salva yo nin sugueji, 'ma dya xo rí jyëzgueji ra ma c'o? Dya ra sö rí pãrãgueji.

17 Nzi 'natsc'eji rí tsjaji c'ua ja c'o nzi va dya'c'eji c'ín Jmugöji. Je ga cjanu rgá xipcjö yo cjuarma texe nu ja jmurüji.

18 Bübütsc'eji c'o ya circuncidaotsc'eji in cuerpoji. Nu 'ma ya vi circuncidaotsc'eji 'ma o 'ñünnc'ü in mü'büji Mizhocjimi i̲ 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, nu'ma, dya rí jyodüji ja rgui borraji c'o jmeya. Y 'ma dya vi circuncidaotsc'eji 'ma o 'ñünnc'ü in mü'büji, dya ni jyodü rí circuncidaoji 'ma.

19 C'ü ni circuncidaoji 'na nte, dya ni muvi c'ü. Dya xo ni muvi c'ü dya ni circuncidaoji. C'ü na cjuana ni muvi, ngue c'ü rá cjaji c'ü mandazüji Mizhocjimi.

20 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'ua ja c'o nzi ma cjatsc'eji 'ma o 'ñünnc'ü in mün'c'eji Mizhocjimi, je rga cjanu rgui minc'eji nzi 'natsc'eji.

21 Nu 'ma ngue o̲ cjatsc'eji 'na hacendado 'ma mü o 'ñünnc'ü in mü'büji Mizhocjimi, dya rí pë'sc'eji ndumü zö rí sido ri ngue'tsc'eji o̲ cjats'üji c'e hacendado c'ü. Pero 'ma ra sö rí reglaji ngue c'ua rí pedyegueji libre, rí tsjaji 'ma. Xenda na jo ga cjanu.

22 C'o ngue o̲ cjaja 'na hacendado 'ma mü o 'ñünbü o̲ mü'bü Mizhocjimi, ya libre a jmi e Cristo c'o, zö ri sidotjoji ri ngue o̲ cjaja c'e hacendado. Y c'o libre c'o dya cjó o̲ cjaja, ya ngue o̲ cjaja dya e Cristo c'o, ra mbëpiji angueze.

23 E Cristo o ngõt'ü me na mizhi va ndõmpc'eji. Nguec'ua, dya xtí dyätqueji c'ü ra xi'ts'iji yo nte; rí dyätäji c'ü xi'ts'iji e Cristo.

24 Mi cjuarmats'ügöji, zö mi libregueji o jiyö 'ma mü o 'ñünnc'ü in mü'büji Mizhocjimi, zö vi chjüntqueji o jiyö, zö vi circuncidaotsc'eji o jiyö, pero c'ü ni jyodü, ngue c'ü rí sidoji Mizhocjimi.

25 C'ü ra tsja c'ü dya be chjüntü, dya mandazü c'ín Jmugöji rá xi'tsc'öji. Pero o juentsquegö o dyacö rí apóstolegö. Nguec'ua rí cjijñi rí mamagö jña, c'ua ja nzi ga ne angueze.

26 Rí cjijñigö xenda na jo 'ma dya ra chjüntü dya yo hermano 'ñe yo hermana. Na ngueje ya va sädä c'o pa c'o me ra tsjacüji yo nte rá sufreji va.

27 'Ma i̲n̲ 'ñegueji nin suji, dya rí jyodü ja rgui jyanbüji. 'Ma dya i̲n̲ 'ñegueji nin suji, dya rí jyodüji nin suji 'ma.

28 Pero 'ma rí chjüntqueji, dya s'o c'ü i̲n̲ cjagueji 'ma. Xo 'ñetsc'eji i̲n̲ ndixũji, dya xo ga s'o 'ma rí chjüntqueji. Pero me rí sufregueji va c'o pa c'o ya va sädä. Rí mangö c'ü na jo'o, dya rí chjüntqueji ngue c'ua xa'ma dya nda rí sufregueji 'ma.

29 Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji dya, cjuarma. Ya va sädä c'o pa c'o rá sufreji va. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'o ya 'ñeje nu su'u, ra mbëpiji Mizhocjimi rgá minji co c'ü nu suji, chjëntjui nza cja c'ü dya ri 'ñeji o̲ suji.

30 C'o cjijñi ga ndumü, ra mimiji nza cja c'ü dya ri ndumüji. C'o mäjä, ra mimiji nza cja c'ü dya ri mäjäji. C'o pje nde tõmü, ra mimiji nza cja c'ü dya pje ri pë's'iji.

31 Y 'ma bübütsc'eji c'o mäpä yo bübü va cja ne xoñijõmü, dya ra mäpäji na puncjü c'o. Na ngue c'o cja yo nte cja ne xoñijõmü, ya va sädä c'ü dya cja rguí muvi c'o.
32 Rí negö c'ü dya pje rí mbennc'eji cja ne xoñijõmü. C'o cjuarma c'o dya chjüntü, me ne ra mbëpiji c'ín Jmugöji nguec'ua ra mäjä angueze.
33 Pero c'o cjuarma c'o ya chjüntü, me ne ra tsjaji c'ü cjaji cja ne xoñijõmü. Jodüji ja rgá mäjä c'o nu suji.
34 Je xo ga cjatjonu c'o ndixũ c'o ya chjüntü, 'ñe c'o dya chjüntü. Nde nan'ño ga nguijñiji. C'o dya be chjüntü, me ne ra mbëpiji c'ín Jmugöji. Jodüji ra dyätäji angueze co texe o̱ cuerpoji, 'ñe co texe o̱ mü'büji. Pero c'o ya chjüntü, me ne ra tsjaji c'ü cjaji cja ne xoñijõmü; jodüji ja rgá mäjä c'o nu xĩraji.
35 Dya ngue c'ü rgá c'axc'üji c'ü rí xi'tsc'öji c'ü dya rí chjüntqueji. Ngue c'ü rí ne rá pjöxc'ügöji, ngue c'ua ra sö rí sido rí pëpiji na jo c'ín Jmugöji, c'ü ri nguextjo angueze c'ü rí jyodüji c'ü rguí mäjä.
36 'Ma cjó c'o 'ñeje 'na xunt'i c'ü dya chjüntü, 'ma ya cjogütjo va xunt'i, 'ma cjijñi c'ü nu tata c'ü ni jyodü ra chjüntü; nu'ma, ra tsja c'e bëzo ja c'o nzi ga nguijñi, ra chjüntpü 'ma c'ü o̱ xunt'i. Dya xo rrã s'o c'ü ra chjüntpü c'ü.
37 Pero 'ma ya mbeñe na jo c'ü dya ra chjüntpü c'ü nu xunt'i, 'ñe 'ma xo janda na jo c'ü dya ni jyodü ra chjüntpü; nu'ma, ra sö ra tsja 'ma c'e bëzo ja c'o nzi ga nguijñi. 'Ma ya nguijñi na jo c'ü dya ra chjüntü c'ü nu xunt'i, na jo c'ü dya ra chjüntpü 'ma c'ü.
38 Nu c'ü ra chjüntpü c'ü nu xunt'i, na jo cja'a c'ü. Nu c'ü dya ra chjüntpü c'ü nu xunt'i, xenda na jo c'ü cja'a c'ü.
39 Dya ra sö 'na ndixũ ra jyanbüvi c'ü nu xĩra, 'ma xe büntjo. Pero 'ma ya rguí ndũ c'ü nu xĩra, ya sö ra chjüntüvi c'ü 'na bëzo 'ma. Pero ra chjüntüvi 'na bëzo c'ü xo ätpä o̱ jña c'ín Jmugöji.
40 Pero rí mangö nu 'ma ra mintsjë c'e ndixũ, xenda na jo rgá mimi 'ma. Je xo ga cjanu rgá cjijñi c'ü ni zocöji o̱ Espíritu Mizhocjimi.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

1 Xo 'ñe i̱ tsjacöji t'önü ja ga cja c'o o̱ ts'ingue c'o animale c'o ya vi bäsp'ä cja yo ts'ita. Jã, na cjuana c'ü i̱ xitscöji c'ü rí pãrãgöji ja ga cja, rí texeji. Pero 'ma cjó c'o cjijñi me pãrã, cjapütsjë na nojo 'ma c'ü. 'Ma cjó c'o s'iya c'ü nu cjuarma, ngue 'ma pjös'ü na jo 'ma c'ü.
2 C'o cjijñi me pãrã, ni jyodü ra unüji ngüenda c'ü dya be pãrãji ja c'o nzi ga jyodü ra mbãrãji.
3 C'ü ni muvi, dya ngue c'ü rá pãrãgöji na puncjü; ngue c'ü rá neji Mizhocjimi. Nu'ma, ra recibidozüji Mizhocjimi.
4 I̱ dyönngöji cjo na jo rí sapüji c'o o̱ ts'ingue c'o animale c'o ya vi bäsp'ä cja yo ts'ita. Rí pãrãgöji, dya pje ni muvi yo ts'ita cja ne xoñijõmü, na ngue 'natjo Mizhocjimi c'ü bübü.
5 Cãrã na puncjü c'o xiji mizhocjimi cja ne xoñijõmü 'ñe a jens'e. Na cjuana cãrã na puncjü c'o xiji mizhocjimi c'o cjapü yo nte o̱ jmuji.
6 Pero nutscöji rí ejmeji e Cristo, 'natjo Mizhocjimi c'ü rí ma'tc'öji, c'ü ngue ín Tatagöji c'ü o dyät'ä texe ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü. C'ü vi ngambgöji, nguextjo angueze rá pëpcöji c'ü. Xo 'natjo c'ü rí cjapcöji ín Jmugöji, c'ü ngue e Jesucristo c'ü o dyät'ä texe yo bübü. Ngue angueze o dyacöji c'ü rgá bünc'öji dya.

7 Pero yo cjuarma, dya texeji pãrãji ga cjanu; dya texeji pãrãji c'ü dya pje ni muvi yo ts'ita. Na ngueje cãrã o cjuarma c'o ot'ü mi ma't'ü yo ts'ita. Nguec'ua 'ma sapüji c'o o̱ ts'ingue c'o animale c'o vi bäsp'ä cja yo ts'ita, xe cjijñiji yo ts'ita 'ma, 'ñe cjijñiji c'ü na s'o c'ü na cjaji. Na ngueje dya be pãrãji cjo na jo xe ra za'aji, cjo jiyö.

8 Dya ngue c'ü rá sigöji c'o, c'ü rguí recibidozüji Mizhocjimi. 'Ma rá sigöji c'o, dya pje ra mböxcöji c'o. Ni ri ngue 'ma dya rá sigöji, dya pje xo ra bëtscöji.

9 Sö rí sigueji c'o ts'ingue c'o vi bäsp'ä cja yo ts'ita. Pero bübü cjuarma c'o dya be pãrã cjo na jo xe ra ziji cjo jiyö. Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda c'ü dya rí tsjapqueji ra tsja c'o na s'o anguezeji c'ü ra ziji.

10 Na ngue 'ma rí möji nu ja c'o bübü yo ts'ita rí ma siji c'o ts'ingue c'o vi bäsp'ä yo, 'ñe 'ma ra jñantc'aji 'na cjuarma c'ü dya be pãrã cjo na jo xe ra zi cjo iyö, ¿cjo dya ra tsja c'o na s'o c'ü rguí rezga ra zi c'ü? Jã, ra tsja c'o na s'o c'ü rguí rezga ra zi.

11 Y nu'tsc'eji na ngue c'ü i̱n cjapqueji me i̱n pãrãji, 'ñe i̱n siji c'o o bäsp'ä cja yo ts'ita, nu'ma, 'na ra bëzhi o̱ aljma c'o cjuarma c'o dya be pãrã na jo. Maco c'ü vi ndũ e Cristo, ngue c'ü dya ra bëzhi, ra büntjo c'o.

12 Nguec'ua 'ma i̱n sigueji a cjanu, i̱n cjaji c'o na s'o contra e Cristo na ngueje i̱n s'onbüji o̱ bëpji angueze. Ngue c'ü i̱n cjaji 'ma xo si yo nin cjuarmaji nu 'ma dya be pãrãji na jo ra ziji o jiyö. Dya nguextjo c'ü i̱n cjaji c'o na s'o contra anguezeji; xo i̱n cjaji c'o na s'o contra e Cristo.

13 Nu 'ma ri cja c'o na s'o 'na mi cjuarmagö, na ngue c'ü rvá sigö c'o ts'ingue c'o vi bäsp'ä cja yo ts'ita, nu'ma, nunca xe rá sigö 'ma c'o ts'ingue c'o. 'Ma jiyö, rá cjapcö ra tsja c'o na s'o 'ma mi cjuarma.

9

Los derechos de un apóstol

1 Sö rá cjagö texe c'o dya mama Mizhocjimi na s'o. Na ngue e Jesucristo o 'ñevgueji libre, nguec'ua dya cja mandazüji c'o o̱ ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Y na yeje, pjëtscö apóstole. Ró janda e Jesús c'ín Jmugöji. Y 'ma ró pëpcjö a ndetsc'eji, i̱ 'ñench'e in mün'c'eji c'ü.

2 Bübü c'o mama c'ü dya rí apóstolegö. Pero nu'tsc'eji i̱n pãrãgueji c'ü rí apóstolegö. Na ngueje bübütsc'eji dya in mün'c'eji c'ín Jmuji, na ngue ró zo'c'öji.

3 Ngue nu rí xicö c'o cjacö t'önü pje pjëtsco.

4 Nutscöjme rí apóstolejme, rí pë'sc'öjme derecho c'ü ra dyacöjme yo cjuarma c'ü rá sijme.

5 E Pedro 'ñe c'o nu cjuarma e Jesucristo c'ín Jmuji 'ñe c'o 'ñaja apóstole, 'ma nzhodü ga zopjüji yo nte, sidyiji o̱ suji c'o xo creo e Jesucristo. Natscö 'ma ri 'ñegö mi su'u, ¿cjo dya xo ro pë'sc'ö derecho ro dyocjöbe c'ü?

6 ¿Cjo i̱n cjijñiji nguextjo c'o 'ñaja apóstole c'o pë's'i derecho ra ch'unü c'ü ra ziji? Pe i̱n cjijñiji ni jyodü rá pëpjigö ngue c'ua rá töt'ü c'ü rá sigö; xo 'ñe e Bernabé, ra pëpji para ra chöt'ü c'ü ra zi.

7 Rí önnc'üji, ¿cjo bübü 'na tropa c'ü ni jyodü ra gastotsjë o̱ merio ra ndõmü c'ü ra zi, 'ñe c'ü ra jye? Iyö, dya bübü. Y c'o cant'a o uva, ¿cjo dya xo sö ra ziji c'o ri quis'i? Jã, sö ra ziji. C'o c'as'ü o ndënchjürü, ¿cjo dya sö ra ziji c'ü o̱ lechi c'o? Jã, xo sö ra ziji.

8 ¿Cjo nguextjo rí mangö c'ua ja ga tsja yo nte? Iyö, xo mama ga cjanu yo o̱ mandamiento Mizhocjimi.

9 C'o o̱ mandamiento Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, t'opjü a cjava c'o: "'Ma ra yödü o ndëxü c'o in nzhünüji, dya pje rí jñu'tp'üji a ne c'o; jyëziji ra ñõnüji." C'ü vi mama a cjanu Mizhocjimi, dya ngue c'ü me s'iya o nzhünü.
10 C'e jña je vi t'opjü por nutscöji rí nteji, ngue c'ua rá pãrãgöji, c'ü huajma ni jyodü ra ch'unü o ndëxü c'o ra mbedye cja c'e juajma. Xo 'ñetjo c'ü tagü o ndëxü. Nguec'ua 'ma cja huajmatjo, o 'ma ya tagü, ixta jñunt'ü o̱ mü'bü c'ü ra ch'unü c'o ndëxü.
11 Ró xi'tsc'öji o̱ jña Mizhocjimi. ¿Cjo me rí sögueji na jyü rgui pjöxcö c'o i̱n pë'sc'eji?
12 C'o 'ñaja xöpüte, mamaji pë's'iji derecho ra dyö'tc'ügueji; nazgö, ¿cjo dya xenda rí pë'sc'ö derecho rá ö'tc'ö? Pero dya pje rí ö'tc'ö. C'ü rí cjagö, rí huanta texe 'ma pje c'o bëtsi, ngue c'ua ra sö rá zopjü na puncjü o nte, ra dyäräji c'e jña c'ü mama ja ga cja e Cristo.
13 ¿Cjo dya i̱n pãrãgueji, c'o pëpji cja c'ü o̱ templo c'o ín menzumüjme a Israel, si'iji c'o pje bübü cja c'e templo? Anguezeji pëpjiji cja c'e arta, nguec'ua ga zipiji c'o o̱ ts'ingue c'o animale c'o pö'tp'üji Mizhocjimi nu.
14 Je xo ga cjatjonu va manda c'ín Jmugöji, nu c'o zopjü yo nte ga xipjiji ja rgá sö ra jogü o̱ mü'büji, ni jyodü ra ch'unü c'ü ra ziji, na ngue xipjiji o̱ jña Mizhocjimi.
15 Pero nutscö, dya xo rí örügö c'ü rá sigö, 'ñe c'ü rá jegö. Dya xo ngue c'ü rgá pen'c'öji ne carta, c'ü pje rí dyacöji. Na ngue c'ü dya rgá örügö, ngue c'ü rgá mäcjö c'ü. Nguec'ua xenda na jo c'ü dya rá örügö, zö ro tũgö o tjijmi.
16 Rí zopcjö yo nte rí xipjiji ja rgá sö ra 'ñemeji libre cja c'o na s'o. Pero dya ra sö rá cjapütsjë na nojo. Na ngueje pë'sc'ü rá zopjüji a cjanu. 'Ma jiyö, juentscö ra jñüncö ngüenda 'ma Mizhocjimi.
17 Dya nguezgö ró juanncjötsjë ne bëpji nu rgá zopjü yo nte. Ma rva cjanu, ro ngõtcüji 'ma. Pero o ch'acö ne bëpji; nguec'ua rá cjagö zö dya ró juajnü.
18 ¿Pje ra ts'õtcö 'ma cja ne xoñijõmü? Ojtjo, dya pje ra ts'õtcö. Pero rí mäcjö na ngueje dya pje rí cobragö yo nte, 'ma rí xipjiji ja rgá sö ra jogü o̱ mü'büji. Dya pje rí örügö, zö xi rí pë'sc'ö derecho ra dyacöji.
19 Zö dya ngue o̱ mbëpjizü ne rí 'na nte, pero rí pjös'ügö texe yo nte, ngue c'ua c'o dya be ench'e o̱ mü'bü e Cristo, ra 'ñench'e o̱ mü'büji na puncjüji.
20 'Ma rí bübügö cja c'o ín menzumüjme a Israel, rí cjagö nza cja anguezeji ngue c'ua ra 'ñench'e o̱ mü'büji e Cristo. Dya cja rí sũpcö c'o o̱ ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés, pero 'ma rí cãrãgöjme c'o me sũpü c'o ley, rí cjagö c'ü mama c'o ley, nza cja c'ü me xo ri sũpügö, ngue c'ua c'o me sũpü c'o ley ra dyätpäji o̱ jña e Cristo.
21 'Ma rí bübügö cja c'o dya tjë c'o ley, rí cjagö nza cja c'ü dya ri mandazü c'o ley, ngue c'ua xo rá tõjõ c'o dya tjë c'o ley, ra 'ñejmeji e Cristo. Dya ngue c'ü dya mandazü Mizhocjimi, pero ngue c'ü o̱ jña e Cristo c'ü rí ätägö dya.
22 Cãrã o nte c'o cjijñi c'ü bübü o jñõnü c'ü dya sö ra ziji. 'Ma rí bübügö co anguezeji, rí cjagö nza cja anguezeji, dya xo rí sigö c'o jñõnü. Rí cjagö a cjanu, ngue c'ua rá tõjõgö c'o, ra 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo. Texe cja yo nte, rí cjagö nza cja anguezeji. Rí cjagö texe, ngue c'ua ra bübü c'o ra 'ñejme, ra jogü o̱ mü'büji.
23 Texe nde rí cjagö yo, ngue c'ua xe rrã puncjü o nte c'o ra creo yo jña yo rí xipjiji c'ü ja rgá 'ñemeji libre cja c'o na s'o. Y ngue c'ua xo 'ñezgö xo ra mböxcö yo jña yo.

24 In pãrãgueji cja 'na carrera, cjaji carrera texeji. Pero 'natjo c'ü ra ndõjõ, y ngue c'ü ra ch'unü c'e listón c'ü. Je xo rga cjatsc'eji nu, rí tsjacjuanaji rgui dyätäji Mizhocjimi, ngue c'ua ra ch'a'c'eji c'o me na jo.

25 C'o eñe pje nde ma t'eñe, jëziji texe c'o dya ni jyodü ra ziji, 'ñe c'o pje ra tsjaji, ngue c'ua ra sö ra ndõji. Maco ts'i ni tjeze c'ü ra ch'unüji 'ma ra ndõji. Pero nutscöji, c'ü ra dyacöji Mizhocjimi, nunca ra tjeze c'ü.

26 Nutscö, dya nza cjazgö c'ü ri cja carrera c'ü dya ri pãrã ja ra zät'ä. Dya xo nza cjazgö boxeador c'ü me ri c'uana a dyë, pero dya ri sürü ra yabü c'ü 'naja.

27 Rí pjörütsjë ja rgá minc'ö, ngue c'ua dya rá cjagö c'o na s'o c'o ne ín cuerpogö. 'Ma jiyö, ra ch'ötcö c'ü dya rvá ätcö na jo Mizhocjimi; zö rvá zopcjö na puncjü o nte.

10

Consejos contra la idolatría

1 Nguec'ua rí negö rí mbeñeji na jo cjuarma, ja va mbös'ü Mizhocjimi c'o ín mboxatitagöjme o mbedyeji a Egipto. O ndünt'üji a xütjü cja c'e ngõmü. Y o mbes'eji na jo cja c'e mar.

2 'Ma o zütüji c'e ngõmü, 'ñe 'ma o mbes'eji cja c'e mar, o jizhiji texeji c'ü ro dyätäji e Moisés.

3 Mi ojtjo pje ro ziji nu, pero Mizhocjimi sido mi penpeji c'ü ro ziji. Nu c'e jñõnü, nde mi siji texeji c'ü.

4 Y xo mi siji texeji c'e ndeje c'ü o unü Mizhocjimi anguezeji. Dya mi bëzhi o ndeje na ngueje mi pöji anguesji 'naja c'ü o tsjapü ro mbeje o ndeje cja c'e ndojo c'ü ro ziji. Mi nguetsjë e Cristo c'ü.

5 Zö vi mbös'üji a cjanu texe c'o vi mbedye a Egipto, pero yetjo nte c'o o tsja na jo c'ü va mäjä Mizhocjimi. Pero c'o 'ñaja c'o ma puncjü, iyö c'o. Nguec'ua va üdü Mizhocjimi, nguec'ua va ndũ anguezeji mi bodüji cja c'e majyadü.

6 C'ü ja va mbös'üji c'o, 'ñe c'o o tsjapü Mizhocjimi c'o, ngue c'ü xo rga unnc'öji ngüenda, ngue c'ua dya rá ne rá cjaji c'o na s'o, ja c'o nzi ma tsja anguesji.

7 Mi cãrã anguezeji c'o mi ma't'ü o ts'ita. Na ngueje mama a cjava o̲ jña Mizhocjimi: "Ö mimi c'o nte, o ziji o xëdyi. Cjanu o böbüji c'ua; go nemeji a jmi c'e ts'inzhünü c'ü vi dyät'äji", eñe o̲ jña Mizhocjimi. Nu'tsc'eji, dya rí tsjagueji a cjanu rí ma'tc'eji yo ts'ita.

8 Mi cãrã anguezeji c'o mi tsãjã o ndixũ. Nguec'ua 'na nu pa, o ndũ veintitres milji. Nutscöji, dya rá cjagöji a cjanu.

9 Mi cãrã anguezeji c'o mi cja na s'o; mi nuji cjo ro castigao Mizhocjimi anguezeji. Nguec'ua ma ẽjẽ c'o c'ijmi mi saji c'o nte; nguec'ua mi tũji. Nutscöji, dya rá söji a cjanu o̲ jña e Jesucristo rá nujì cjo ra castigaozüji o iyö.

10 Mi cãrã anguezeji c'o me mi reclamao. Nguec'ua va mbö't'üji c'o, o tsja 'naja c'o o̲ anxe Mizhocjimi. Nu'tsc'eji, dya rí reclamaoji a cjanu.

11 Texe c'o o tsjapü Mizhocjimi c'o, ngue c'ü rga unnc'öji ngüenda. Xo t'opjü c'o, ngue c'ua xo ra zi'ch'i ín münc'öji c'o, ngue c'ua dya xo rá cjaji a cjanu c'o na s'o. Na ngueje ya rí cãrãji yo cjë yo ya ni ma ra nguarü.

12 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, c'ü cjijñi me na jo cja o̲ jmi Mizhocjimi, ni jyodü ra mböngüenda c'ü. 'Ma jiyö, 'na ra tsja c'o na s'o.

13 Texe yo nte, bübü 'ma va ẽjẽ o̲ pjeñeji ra tsjaji c'o na s'o. Pero Mizhocjimi sö ra mbös'üji na jo; dya ra tsjaji c'o. Nguec'ua 'ma va ẽjẽ in pjeñeji c'o na s'o,

dya ni jyodü rí tsjaji c'o. Ixtí jñunt'ü in mün'c'eji, Mizhocjimi ra dya'c'üji ja rgui zëzhiji ngue c'ua dya rí tsjaji c'o na s'o.

14 Rí s'iyatsc'öji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya pje rí tsjaji c'ü rgui pë's'iji parte co yo ts'ita.

15 Rí xi'tsc'öji a cjanu, na ngueje in pãrãgueji c'ü na jo. Rí tsjijñiji na jo, ngue c'ua rí pãrãgueji c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji.

16 'Ma rí jmurügöji rí mbeñeji ja va ndũ e Cristo, ot'ü rí unngöji 'na pöjö, cja rrũ sigöji c'ü po'o c'e vaso. 'Ma rí cjagöji a cjanu, rí jizhiji 'ma c'ü 'natjo ín mü'büji nzi 'nazgöji rgá pë's'iji parte co e Cristo c'ü o pjödü o cji por nutscöji. Xo 'ñe 'ma rí më'chc'öji c'e tjõmëch'i cja rrũ siji, xo rí jizhgöji 'ma c'ü 'natjo ín mü'büji nzi 'nazgöji rgá pë's'iji parte co e Cristo c'ü o sufre va ndũ por nutscöji.

17 'Natjo c'e tjõmëch'i c'ü rí sigöji rgá mbeñeji ja va ndũ e Cristo. Nguec'ua zö na puncjüzüji rí ejmeji e Cristo, pero 'natjo ín mü'büji rgá pë's'iji parte co e Cristo. Na ngueje rí sigöji c'ü 'natjo tjõmëch'i rí texeji.

18 Tsjijñiji c'o ín menzumügöjme a Israel. Anguezeji 'natjo c'ua mi saji c'o o ts'ingue c'o animal c'o mi päsp'äji Mizhocjimi cja c'e arta. Nguec'ua mi jizhiji c'ü mi 'natjo o mü'büji ma mbë's'iji parte co Mizhocjimi c'ü mi ngue o cjaja c'e arta.

19 ¿Cjo in unnc'eji ngüenda yo rí xi'tsc'öji? ¿Cjo in cjinncjeji rí mangö c'ü pje ni muvi yo ts'ita? Iyö. ¿Cjo in cjinncjeji rí mangö c'ü pje ni muvi c'o ts'ingue c'o päsp'äji cja yo ts'ita? Iyö, dya rí mangö ga cjanu.

20 Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. 'Ma pje c'o pö't'ü c'o dya ejme Mizhocjimi, cja rrũ mbä's'äji cja c'o o arta anguesji, dya ngue Mizhocjimi c'ü päsp'äji; ngue c'o demonio c'o ngue o dyoji e Satanás c'ü dya jo. Nguec'ua 'ma in sagueji c'o ts'ingue c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita, chjëntjui c'ü ri pë's'igueji parte co c'o demonio. Nguec'ua, dya rí negö rí sido rí sagueji c'o o ts'ingue c'o animale c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita.

21 'Ma in sigueji c'ü po'o c'e vaso gui mbeñeji e Jesucristo, dya sö rí sigueji c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita. 'Ma in sigueji c'o ni pë'sc'eji parte co e Jesucristo, dya sö rí sigueji c'o rvi pë's'iji parte co c'o demonio.

22 Nu 'ma sido rá sagöji c'o ts'ingue c'o vi mbäsp'äji yo ts'ita, ra üdü 'ma c'ín Jmugöji, na ngue dya rí negöji 'ma angueze co texe ín mü'büji. A poco in cjijñiji c'ü xenda na zëtscöji que na ngue angueze.

La libertad y el amor cristiano

23 Sö rí tsjagueji texe c'o dya mama Mizhocjimi na s'o. Pero dya ni jyodü texe rí tsjagueji c'o. Y texe c'o, dya xo pjöxc'eji c'o, ni xo ri ngue yo nin cjuarmaji.

24 Dya rí tsjijñiji nguextjo cjo in pë'sc'eji derecho c'ü pje rí tsjaji; xo rí tsjinncjeji yo nin cjuarmaji. Na ngueje dya jo pje rí tsjaji c'ü ra tsjapü ra tsja c'o na s'o yo.

25 Texe c'o pje nde ma ts'ingue c'o pöji cja böngue, ra sö rí sigueji c'o. Dya rí tsjaji t'önü cjo vi mbäsp'äji cja ts'ita c'o ts'ingue. Na ngue dya ni jyodü rí tsjijñiji c'o.

26 Na ngueje ne xoñijõmü, o cjaja ín Jmugöji nu. Xo 'ñe texe yo bübü.

27 'Ma cjó c'o ra zon'c'eji c'o dya ejme Mizhocjimi, ra xi'tsc'eji rí möji rí ma siji o xëdyi cja o ngumüji, nu 'ma in ne rí möji, rí siji texe c'o ra ch'a'c'eji. Dya rí tsjapüji t'önü cjo vi mbäsp'äji cja ts'ita c'o jñõnü. Na ngueje dya ni jyodü rí pãrãgueji.

28 Pero 'ma cjó c'o ra xi'tsc'eji: “Yo ts'ingue yo ch'a'c'eji, o bäsp'ä cja ts'ita yo”, ra 'ñents'eji, dya rí sigueji 'ma. 'Ma jiyö, rí tsjapqueji ra tsja c'ü na s'o 'ma c'ü o xi'tsc'eji. Na ngueje nuc'ü, cjijñi c'ü dya ga jo ra zi c'e ts'ingue.
29 Dya ngue'tsc'eji rí tsjijñigueji c'ü dya ra sö rí sigueji, jiyö. C'ü ra nguijñi dya jo ra zi, ngue c'ü o xi'tsc'eji c'ü vi bäsp'ä c'e ts'ingue cja yo ts'ita. Nguec'ua dya rí sigueji c'o. Nu'tsc'eji pe rí xitscöji a cjava: “Rí pë'sc'öjme derecho rá sigöjme c'o pje nde ma jñõnü. Nguec'ua, dya cjó pë's'i derecho ra zopcöjme, zö ri cjijñi c'ü dya jo c'ü rí sigöjme.
30 Nguec'ua, ¿jenga sopcöjme 'ma rí sigöjme c'o ts'ingue c'o päsp'äji cja yo ts'ita; maco rí unüjme 'na pöjö Mizhocjimi?”, rí 'ñenzgöji.
31 Pero rí xi'tsc'öji, 'ma rí sigueji o xëdyi, o 'ma pje c'o nde rí siji, o 'ma pje c'o rí tsjagueji, rí tsjaji c'ua ja ga ne Mizhocjimi, ngue c'ua ra 'mãrã me na jo angueze.
32 Rí tsjaji c'ü dya cjó rí tsjapüji ra tsja c'o na s'o, zö ri ngue yo ín menzumüjme a Israel, o zö ri ngue yo in menzumügueji a Grecia, zö creoji Mizhocjimi, zö dya creoji.
33 Rí tsjaji ja c'o nzi rgá cjagö. Na ngueje nutscö, dya rí cjijñigö nguextjo cjo sö pje rá cjagö. Xo rí cjinncjö yo nte, na ngueje dya ra jogü pje rá cjagö c'ü rá cjapcö yo nte ra tsjaji c'o na s'o. Rí cjagö a cjanu ngue c'ua xa'ma ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo, ra salvaji.

11

1 Rí cjagö a cjanu, na ngue ngueje o 'ñiji e Cristo. Nu'tsc'eji rí tsjagueji c'ua ja nzi rgá cjagö.

Las mujeres en el culto

2 Me rí mä'c'ägöji cjuarma, na ngue in mbenzgöji texe c'ua ja rí nzhodü. Me xo in cjaji ja c'o nzi rvá xi'tsc'öji.
3 Pero bübü c'ü xe rí negö rí pãrãgueji. Mizhocjimi manda cja e Cristo. E Cristo manda cja e bëzo. E bëzo manda cja e ndixũ.
4 E bëzo, 'ma ro jñus'ü o tjũs'ü 'ma go dyötü Mizhocjimi o 'ma go mama o jña Mizhocjimi, ro bëzhi o tseje 'ma c'ü.
5 Pero e ndixũ, nu 'ma dya pje ra ngo'bü o ñi 'ma go dyötü Mizhocjimi o 'ma go ña o jña Mizhocjimi, xo ra bëzhi o tseje 'ma c'ü. Chjëntjui c'ü ro t'ãxpã o ñi c'ü.
6 'Na ndixũ c'ü dya ra ngo'bü o ñi, ni jyodü ra t'ãxã c'ü. Pero nu 'ma ix 'na tsetjo c'ü rguí t'ãxã, ni jyodü ra ngo'bü o ñi 'ma c'ü.
7 E bëzo, dya ni jyodü pje ra jñus'ü. Na ngue o dyät'ä Mizhocjimi e bëzo c'ü ixi nguetjo angueze. Nguec'ua ngueje Mizhocjimi c'ü manda cja e bëzo. Pero e ndixũ je vi 'ñeje cja e bëzo, nguec'ua ngue e bëzo manda cja e ndixũ.
8 Dya ngue e ndixũ, c'ü vi t'ät'ä e bëzo. Je ngue e bëzo c'ü vi t'ät'ä e ndixũ.
9 Dya ngue e bëzo o t'ät'ä para ra mbös'üji e ndixũ. Ngue e ndixũ o t'ät'ä, ngue c'ua ra mbös'üji e bëzo.
10 C'ü ni ngo'bü o ñi yo ndixũ, je jizhiji c'ü dya mandaji cja yo bëzo. Co'büji o ñiji a cjanu, na ngue janda c'o o anxe Mizhocjimi.
11 Mizhocjimi recibido yo bëzo 'ñe yo ndixũ nza yejui. Na ngue 'ma ri ojtjo yo bëzo, dya ri bübü 'ma yo ndixũ. Y 'ma ri ojtjo yo ndixũ, dya ri bübü 'ma yo bëzo.
12 Na ngueje e Eva c'ü mi ot'ü ndixũ, je vi 'ñeje cja e Adán c'ü mi ot'ü bëzo. Je xo ga cjatjonu e bëzo, je ni 'ñeje cja e ndixũ. Zö ri bëzo, zö ri ndixũ, pero ngue Mizhocjimi o ngambgagöji.

13 Nu'tsc'eji rí tsjijñiji. ¿Cjo na jo ra dyötü Mizhocjimi e ndixũ, nu 'ma dya
ra ngo'bü o̲ ñi? Iyö, dya ga jo.
14 'Ma na maja o̲ ñixte 'na bëzo, dya ni jyodü cjó ra xi'tsc'eji c'ü ix 'na tsetjo;
ixi jñetsetjo.
15 'Ma na maja o̲ ñixte 'na ndixũ, dya pje ngue 'na tseje. O ch'unü yo ndixũ
ra mbe o̲ ñixte yo, ngue c'ua ra ngo'p'üji a ñi.
16 Bübütsc'eji c'o ra sjëya rgá ndünrü, na ngue yo jña yo rí xi'tsc'öji. Pero
rí xicö c'o, dya rí pë'sc'öji xe 'na tjũrü que na ngue nu rí xi'tsc'öji rí tso'büji
in ñiji. Ni xo ri pë's'iji xe 'na tjũrü c'ua ja nde jmurü yo cjuarma ga ma't'üji
Mizhocjimi.

Abusos en la Cena del Señor

17 Bübü 'na jña c'ü rá xi'tsc'öji. C'ü ni jmurügueji, ngue para rí ma't'üji
Mizhocjimi; dya ngue para rí tsjaji yo na s'o.
18 C'ü xenda ni jyodü rá xi'tsc'öji, rí ärägö 'ma i̲n̲ jmurügueji, nde i̲n̲ xõgueji
nde ts'i grupotsc'eji. Pe na cjuana c'o rí ärägö.
19 A poco i̲n̲ cjijñiji ni jyodü ra bübütsc'eji c'o ts'igrupo, ngue c'ua ra
'ñetsets'üji cjó ngue c'o xenda pãrã na jo ja ga cja, ngue c'ua ra tsjapüji na nojo.
20 Pero 'ma i̲n̲ jmurügueji nde ts'i grupotsc'eji, ¿ja rgá sö 'natjo c'ua ja rí
sigueji c'o rgui mbeñegueji ja va ndũ c'ín Jmugöji?
21 Na ngueje nde va tũtsjëgueji in jñõnüji, cja rrĩ sitsjëgueji. Nguec'ua sant'a
c'o dya nda pë's'i c'ü ra zi, y c'o 'ñaja, ya nijmiji hasta bünc'o ya ne ra tĩtjo.
22 Nama, ¿cjo dya i̲n̲ pë'sc'eji in nzungueji c'ua ja rí sigueji o xëdyi? Pe i̲n̲
cjijñiji c'ü dya ni muvi c'ü 'natjo c'ua ja rí jmurügueji rí ma'tc'eji Mizhocjimi.
Na ngueje c'ü ni sitsjëgueji in jñõnüji, i̲n̲ cjapüji ra tseje c'o dya pje pë's'i. C'ü
ni tsjagueji a cjanu, ¿cjo rá xi'tsc'öji c'ü rí mä'c'öji? Iyö, dya ra sö.

La Cena del Señor

23 Ya ró xi'tsc'öji ja rgui mbeñeji c'ua ja va ndũ e Jesús c'ín Jmugöji. Nguetsjë
angueze c'ü o xitsigö c'ua ja va cja va tsja'a c'e xõmü 'ma o zürüji o zidyiji cja
c'o pje mi pjëzhi. O jñü c'e tjõmëch'i.
24 Nuc'ua o unü 'na pöjö Mizhocjimi. Cjanu o xëpi c'ua c'o o̲ discípulo. Cjanu
o xipjiji c'ua: "Nujyo rí xë'tsc'öji, jñüji rí si'iji yo. Ngue ín cuerpogö yo. Co nín
cuerpogö, rá päjtc'ägöji c'ü rvi chũji. Nu na cjagueji dya, dya rí jyombeñe rí
tsjagueji nu, ngue c'ua rí mbenzgöji", eñe.
25 Nuc'ua, 'ma ya vi nguarü vi ziji c'e tjõmëch'i, e Jesús xo ndũ c'ua c'e vaso.
O yepe o unü 'na pöjö ja c'o nzi va jñü c'e tjõmëch'i. Cjanu o xipji c'o o̲ discípulo:
"Nujnu, ngue ín tsjigö nu. C'ü rga pjödü ín tsji, ngue c'ü rgui pãrãgueji c'ü ra
perdonaots'üji Mizhocjimi, ja c'o nzi va mama. Texe 'ma rí sigueji a cjanu, rí
mbenzgöji 'ma", embeji.
26 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma rí sigueji a cjanu o tjõmëch'i, 'ñe c'ü ri po o vaso,
i̲n̲ jizhigueji 'ma c'ü o päjtc'äji va ndũ c'ín Jmugöji. Rí tsjagueji a cjanu, hasta
'ma ra ẽjẽ na yeje.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

27 'Ma cjó c'o ra zi c'e tjõmëch'i 'ñe c'ü ri po'o c'e vaso, 'ma dya ra mbeñe e
Jesucristo c'ín Jmugöji ja va ndũ, nu'ma, ra merecido c'ü ra tsjapü Mizhocjimi
ra sufre, na ngueje c'ü dya vi tsjapü ni muvi c'ü vi sufre o̲ cuerpo c'ín Jmugöji,
'ñe c'ü vi pjödü o̲ cji.

28 Nguec'ua nzi 'natsc'eji, ot'ü rí tsjijñiji. Nguec'ua 'ma ri bübüts'üji c'o na s'o, rí dyötüji Mizhocjimi ra perdonaotsc'eji c'o. Nuc'ua, cja rrĩ siji c'ua c'e tjõmëch'i, 'ñe c'ü ri po'o c'e vaso.
29 Na ngueje 'ma cjó c'o ra zi'i c'o, nu 'ma dya ra mbeñeji c'ü o̲ cuerpo c'ín Jmuji ja va sufre por nutscöji, Mizhocjimi ra castigao 'ma c'o. Na ngueje dya nguijñiji c'ua ja nzi ga jyodü.
30 Nguec'ua ga bübütsc'eji na puncjü c'o sö'dyë, 'ñe c'o dya ga zëzhi, 'ñe c'o ya ndũ.
31 Pero 'ma ot'ü rá cjijñiji, dya ra castigaozüji 'ma Mizhocjimi.
32 Castigaozüji a cjanu Mizhocjimi, ngue c'ua rá xötpü rá ätcöji c'ü. Je ga cjanu ga castigaozgöji va c'ü, ngue c'ua c'e pa 'ma ra jñünpü ngüenda Mizhocjimi ra ma sufre c'o dya ätpä o̲ jña, dya ra jñüncügöji ngüenda 'ma.
33 Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, 'ma i̲n jmurügueji gui siji o xëdyi, rí pötqui che'beji.
34 Nu'ma cjó c'o ri sant'a, ot'ü ra zi o xëdyi cja o̲ ngumü c'ü. Nu 'ma rí tsjagueji a cjanu cja rrĩ jmurügueji, dya ra castigaots'üji 'ma Mizhocjimi. Bübü c'o xe rá xi'tsc'öji, pero cja rá ẽ xi'tsc'öji.

12

Las capacidades que el Espíritu Santo da a cada uno

1 Rí negö rí pãrãgueji cjuarma, ja ga 'ñünngü ín mü'büji o̲ Espíritu Mizhocjimi, ngue c'ua ra sö rá pëpiji Mizhocjimi.
2 I̲n pãrãgueji ja ma cjatsc'eji 'ma dya be mi ench'e in mü'büji e Jesucristo. Mi 'ñünnc'eji in mü'büji mi ma'tc'eji o ts'ita yo dya ña.
3 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o ra zadü e Jesús, ixtí pãrãgueji c'ü dya ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü 'ñünbü o̲ mü'bü c'e nte. Pero 'ma cjó c'o ra mama co texe o̲ mü'bü ngue ín Jmuji e Jesús, nu'ma, ngue 'ma 'ñünbü o̲ mü'bü 'ma o̲ Espíritu Mizhocjimi.
4 Nde nan'ño ga dyacöji o̲ Espíritu Mizhocjimi nzi 'nazgöji, ngue c'ua xo nan'ño rgá pëpcöji Mizhocjimi. Pero 'natjo c'e Espíritu.
5 Nan'ño ga dyacöji c'ua ja rgá pjöstegöji nzi 'nazgöji, pero 'natjo c'ín Jmuji.
6 Nan'ño ga dyacöji c'ua ja rgá pëpjiji, pero 'natjo Mizhocjimi c'ü pjöxcöji rá cjaji texe c'ü rgá pëpcöji.
7 C'ü ni 'ñünngü ín mün'c'öji o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü rgá pëpcöji Mizhocjimi, ngue c'ü rga pötca pjösteji.
8 Bübüzügöji c'o ya ch'unü ja rgá zopjü yo nte, ngue c'ua ra mbãrãji c'ü na cjuana. Pero nguetsjë o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü unüji a cjanu. Bübüzügöji c'o ya ch'unü ja rgá zopjü yo nte, ngue c'ua ra mbãrãji ja rgá mimiji. Pero nguetsjë c'e Espíritu c'ü 'ñünbü o̲ mü'büji, ngue c'ua ra zopjüji a cjanu.
9 Bübüzüji c'o ya ch'unü ra nde'be o̲ mü'büji c'ü ra tsja Mizhocjimi c'o me na nojo. Pero nguetsjë o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü je unüji a cjanu. Bübüzgöji c'o ya ch'unü ja rgá jocü yo sö'dyë. Pero nguetsjë c'e Espíritu c'ü unüji a cjanu.
10 Bübüzgöji c'o ya ch'unü ja rgá tsja c'o na nojo c'o nunca janda yo nte. Bübüzgöji c'o ya ch'unü ra ñaji o̲ jña Mizhocjimi co poder. Bübüzgöji c'o ya ch'unü, ngue c'ua 'ma cjó c'o ra mama 'na jña, ixta mbãrãji cjo je ngue o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü o 'ñünbü o̲ mü'bü, o ngue e Satanás c'ü dya jo. Bübüzgöji c'o ya ch'unü ra ña nan'ño idioma c'o dya pãrãji. Bübüzgöji c'o ya ch'unü ra mbãrã, ngue c'ua 'ma cjó c'o ra ña nan'ño idioma, ra xipjiji c'o rrã cã nu c'o dya ri meya, pje ne ra mama c'o jña.

11 Na puncjü bëpji, pero 'natjo o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü 'ñünngöji ín
mün'c'öji rá cjaji texe yo bëpji. Nde dacüji ja c'o nzi ga netsjë.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

12 'Na nte, 'natjo o̱ cuerpo, pero na puncjü yo bübü o̱ cuerpo c'ü. Na puncjü
c'o, pero 'natjo cuerpo. Je xo ga cjatjonu e Cristo, 'natjo angueze pero na
puncjüzgöji rí bünc'öji c'ü.
13 Nutscöji 'ma ró ench'e ín mü'büji e Cristo, cja ch'acöji 'ma 'natjo o̱ Espíritu
Mizhocjimi c'ü ra bübü ín mün'c'öji rí texeji. Nguec'ua rí chjëntcjöji 'natjo
cuerpo dya, zö ri menzumüji a Israel, o zö ri menzumüji a Grecia. Rí
chjëntcjöji 'natjo cuerpo dya, zö ri esclavoji, o zö dya ri esclavoji. O ch'acöji
'natjo Espíritu rí texeji.
14 O̱ cuerpo 'na nte, dya 'natjo c'o bübü; na puncjü c'o.
15 Zö ro ña ín cuagöji ro mama: "Dya rí dyëgö, nguec'ua dya rí bübü cja ne
cuerpo", ro 'ñeñe, pero bübü nín cuaji cja ín cuerpoji.
16 Xo 'ñe ín tsõgöji, zö ro ña ro mama: "Dya rí ndögö, nguec'ua dya rí bübü
cja ne cuerpo", ro 'ñeñe, pero xo bübü nín tsõji cja ín cuerpoji.
17 Nu 'ma ri dyavü o ndö texe ín cuerpoji, ¿ja rva ärägöji 'ma? Xo 'ñe 'ma ri
dyavü o ngõ'õ, ¿ja rva püns'üji pje ri jyärä 'ma?
18 Pero Mizhocjimi o dyätcäji texe yo bübüzüji c'ü ri 'natjo ín cuerpoji. Je ga
cjanu va ne angueze.
19 Nu 'ma nde ri bübü aparte yo bübüzüji, ¿ja ri bübü 'ma ín cuerpoji?
20 Pero c'ua ja ga cja dya, bübüzüji na puncjü, pero 'natjo ín cuerpoji.
21 Nu 'ma ro sö ro ña ín chögöji, pero dya ro xipji ín dyëji: "Dya ní jyodüzü
c'ü pje rí pjöxcö", ro 'ñeñe. Na ngue pötca pjöstevi. Ni xo ri ngue ín ñigöji, 'ma
ro sö ro ña, pero dya ro xipji ín cuaji: "Dya ni jyodüzü c'ü pje rí pjöxcövi", ro
'ñembevi.
22 Bübü ín cuerpoji c'o nza cja c'ü dya nda ni jyodüzüji. Pero ni jyodüzüji
texe yo.
23 Yo bübü cja ín cuerpogöji c'o rí cjapcöji c'ü dya nda ni muvi, ngue c'o rí
co'bügöji na jo c'o. Xo 'ñe yo dya jo ga jñetse, rí co'büji na jo, ngue c'ua xo na
jo rgá jñetse yo.
24 Yo bübü ín cuerpoji yo jñetse na jo, dya nda ni jyodü rá co'büji yo.
Mizhocjimi o dyät'ä yo bübü ín cuerpoji, ngue c'ua xenda ni muvi c'o rí cjapüji
c'ü dya nda ni muvi.
25 O dyät'äji a cjanu yo, ngue c'ua dya ra pëpjitsjë aparte yo, ra pötca pjösteji.
26 Nguec'ua 'ma ra zö'ö na ü'ü 'na yo bübü ín cuerpoji, nde ra zö na ü'ü 'ma
texe ín cuerpoji. Xo 'ñe 'ma rá pjörüji na jo 'na yo bübü ín cuerpoji, xo na jo
rgá zö 'ma texe ín cuerpoji.
27 Nu'tsc'eji o̱ cuerpots'ügueji dya e Cristo. I̱n bübügueji cja o̱ cuerpo nzi
'natsc'eji.
28 Nutscöji rí jmurüji rí ma't'üji Mizhocjimi, Mizhocjimi ya dyacöji ín
bëpcjöji nzi 'nazgöji. Bübü c'o ya juajnü Mizhocjimi ra tsja apóstole ra zopjüji
yo nte. Ngue c'ü xenda ni muvi cja c'o bëpji c'o dacöji c'ü. Bübü c'o ra mama
o̱ jña angueze co poder. Xo ni muvi c'e bëpji c'ü. C'ü na jñi, bübü c'o ra xöpü o
nte. Xo ni muvi c'e bëpji c'ü. Bübü c'o ch'unü ja rgá tsja c'o na nojo. Bübü c'o
ra tsjapü ra ndis'i c'o ri sö'dyë. Bübü c'o ra pjöste, 'ñe c'o ra tsja xo'ñi ngue c'ua
c'o 'ñaja cjuarma ra tsjaji o̱ bëpjiji. Bübü c'o ra ña nan'ño idioma c'o dya pãrãji.

29 ¿Cjo nde rí texcöji rí apóstoleji? ¿Cjo nde rí ñaji o jña Mizhocjimi co poder?
¿Cjo nde rí xöpüji yo nte? ¿Cjo nde ch'acöji ja rga cjaji c'o na nojo? Iyö, dya nde
ch'acöji c'o.
30 ¿Cjo nde ch'acöji rá jocüji yo sö'dyë? ¿Cjo nde rí ñaji nan'ño idioma? ¿Cjo
nde sö rá xipjiji c'o cjuarma pje ne ra mama 'ma cjó c'o ra ña nan'ño idioma?
Iyö.
31 Nu'tsc'eji rí jyodüji c'ü ra ch'a'c'eji c'o xenda ni muvi ga bëpji yo cja ró
xi'tsc'öji. Pero bübü 'na c'ü rí tsjaji c'ü xenda ni muvi que na ngue yo bëpji yo.
Dyäräji na jo dya, c'ü rá xi'tsc'öji.

13

El amor

1 Zö ch'acö rí ñagö c'o nan'ño idioma, y zö xo ro ñagö ja c'o nzi ga ña c'o anxe,
pero 'ma dya ro s'iya yo nín mintegöji, ri chjëntcjöbe 'ma 'na t'ëzi c'ü zünü na
jo, pero dya pje xe ni muvi. O ri chjëntcjöbe o címbalo c'o pjë'biji. Zö ro mbedye
na jo jña ín tegö, pero ¿pje rví muvizgö 'ma?
2 Zö ch'acö rá ñagö o jña Mizhocjimi co poder, y zö xi ro pãrãgö texe c'o
dya mi 'mãrã mi jinguã 'ñe texe c'o na cjuana, pero 'ma dya ro s'iya yo nín
mintegöji, dya pje rví muvizgö 'ma. Zö xi ro ejme na jo Mizhocjimi, nguec'ua
ro sö ro xipji yo t'eje: "Chjans'aji ga manu", ro empji, nuc'ua ro ndans'aji;
pero 'ma dya ro s'iya yo nín mintegöji, dya pje rví muvizügö 'ma.
3 Zö xi ro jüngö texe c'o rí pë'sc'ö ro unügö c'o dya pje pë's'i, pero 'ma dya ro
s'iyagö yo nín mintegöji, ¿pje ro dyezgö 'ma? Y 'ma ro zücöji ro pantcöji a sivi,
zö ro sëchcö na jo rvá ndë ín cuerpo, pero 'ma dya ro s'iya yo nín minteji, ¿pje
xo ro dyezgö 'ma?
4 'Ma rá s'iyaji yo nín minteji, rá pësp'iji paciencia 'ma cjó pje nde ra tsjacüji.
Rá jodüji ja rga pjös'üji anguesji. 'Ma rá s'iyaji yo nín minteji, dya rá mbidiaji.
'Ma rá s'iyaji yo nín minteji, dya xo rá cjapütsjëji na nojo rga mamaji: "Me na
jozgöjme", rá eñeji.
5 'Ma rá s'iyaji yo nín minteji, dya pje rá mamaji c'ü rguí tseji anguezeji.
Dya rá jodüji ja rga pjös'ütsjëji; rá jodüji ja rga pjös'üji yo nín minteji. 'Ma rá
s'iyaji yo nín minteji, dya ra ünngöji 'ma cjó pje ra tsjacüji. Dya xo rá mbeñeji
c'o pje vi tsjacöji c'o na s'o.
6 'Ma rá s'iyaji yo nín minteji, dya rá mäjäji 'ma cjó c'o ra tsja c'o na s'o. Rá
mäjäji 'ma cjó c'o ra tsja na jo.
7 'Ma rá s'iyaji yo nín minteji, rá pësp'iji paciencia zö cjó pje ra xitsiji o zö
cjó pje ra tsjacüji. Y rá creoji 'ma ra mama ra tsja c'o na jo.
8 Ra zädä c'ü dya cja rguí jyodü cjó ra ña o jña Mizhocjimi. Xo ra zädä c'ü
dya cjó xe ra unü o Espíritu Mizhocjimi c'ü xe ra ña nan'ño idioma. Xo ra
zädä c'ü dya cja rguí jyodü ra dyacöji o Espíritu ja rga pãrãgöji. Pero, zö ya
rguí nguins'i ne xoñijõmü, Mizhocjimi ne'e c'ü rá pötca s'iyagöji.
9 C'ü rgá pãrãgöji Mizhocjimi nu va cja ne xoñijõmü, dya xo rí pãrãgöji na
jo. Xo 'ñe c'o rgá ñagöji o jña, dya xo rí mangöji na jo c'o.
10 Dya nda rí pãrãgöji na jo. Pero ra zädä c'e pa 'ma rá pãrãgöji na jo.
11 'Ma cja mi ts'it'igö, mi ñagö nzi ts'it'i, mi mbeñe nzi ts'it'i, mi cjijñi nzi
ts'it'i. Pero 'ma ya ró bëzogö, dya cja ró cjagö nzi ts'it'i 'ma.
12 Je xo ga cjazgöji nu, c'ü rgá pãrãgöji dya, chjëntjui c'ü ri jandatjoji cja jñeje,
c'ü dya jñetsezüji na jo. Pero ra zädä c'e pa 'ma rá pãrãji texe c'o dya rí pãrãgöji

dya. Dya xo rí pãrãgö na jo dya. Pero ra zädä c'e pa 'ma rá pãrãgö texe c'o na cjuana ja c'o nzi ga mbãcö Mizhocjimi.

13 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, ni jyodü sido rá ejmeji Mizhocjimi, 'ñe rá te'beji c'ü ra zädä c'o ya mama angueze, 'ñe rá s'iyaji yo nín minteji. Nujyo, siempre ni jyodü rá cjaji yo. C'ü xenda ne Mizhocjimi rá cjaji, ngue c'ü rá s'iyaji yo nín minteji.

14

El hablar en lenguas

1 C'ü rí tsjaji, rí s'iyagueji yo nin minteji. Xo rí ñeji c'ü ra dya'c'eji o̱ Espíritu Mizhocjimi ja rgui pëpqueji Mizhocjimi. C'e bëpji c'ü xenda rí ñeji, ngue c'ü rí ñagueji o̱ jña Mizhocjimi co poder.

2 Nu 'ma cjó c'o vi unü o̱ Espíritu Mizhocjimi ra ña nan'ño idioma c'ü dya pãrã, dya ngue yo nte yo ri zopjü c'ü. Nguextjo Mizhocjimi c'ü ärä. Na ngueje dya cjó sö ra mbãrã pje pjëzhi c'ü ri mama c'ü. Na ngueje 'ñünbü o̱ mü'bü o̱ Espíritu Mizhocjimi ra ña o jña c'o dya cjó ra mbãrã.

3 Pero 'ma cjó c'o ra ña o̱ jña Mizhocjimi co poder, ngue yo nte yo ri zopjü c'ü, nguec'ua xenda ra mbãrãji Mizhocjimi. Xo zopjüji ja rgá mimiji. Xo cjapjüji ra mä o̱ mü'büji.

4 Pero 'ma cjó c'o ch'unü ra ña nan'ño idioma, nguextjotsjë c'e nte c'ü ri ña, c'ü xenda ra mbãrã Mizhocjimi. Pero 'ma cjó c'o ra ña o̱ jña Mizhocjimi co poder, ngueje texe c'o ri jmurü c'o xenda ra mbãrãji Mizhocjimi.

5 Quera ro dya'c'üji ri ñagueji nan'ño idioma i̱n texeji. Pero c'ü xenda rí negö, ngue c'ü rí ñagueji o̱ jña Mizhocjimi co poder. Na ngueje xenda na jo c'e bëpji c'ü, que na ngue 'ma ri ñagueji nan'ño idioma c'o dya cjó pãrã. Pero 'ma sö rí xipjiji c'o ri jmurü pje ne ra mama c'o jña c'o i̱n mamaji gui ñaji nan'ño idioma, nu'ma, na jo 'ma c'ü. Na ngue a cjanu, xenda ra mbãrãji Mizhocjimi.

6 Tsjijñiji cjuarma. 'Ma ro ẽgö ro 'ñe zenguats'üji, 'ma ro ñagö nan'ño idioma, pero 'ma dya ro xi'tsc'öji c'ü vi jítscö Mizhocjimi, o c'ü rí pãrãgö, ¿pje ro dyeje 'ma? Nu 'ma dya pje ro xi'tsc'öji o̱ jña Mizhocjimi, o 'ma dya pje ro jí'tsc'öji, ¿pje xo ro dyeje 'ma?

7 I̱n pãrãji o pito, 'ñe o bizhi. Dya pë's'iji vida, pero zünüji. Pero 'ma dya ra cambia c'e tono c'ü ni mbë'biji yo bizhi, ¿ja rgá sö ra mbãrãji 'ma, pje pjëzhi c'ü ri bë'bi?

8 Xo 'ñe o corneta. Nu 'ma dya ra mbes'e na jo c'ü ra mbë'biji, ¿ja rgá sö ra xampja 'ma 'na tropa, ra ma cja chũ?

9 Je xo ga cjatsc'eji nu. Nu 'ma rí ñaji nan'ño idioma, ¿ja rgá sö cjó ra mbãrã pje pjëzhi c'ü ri mangueji 'ma? Chjëntjui c'ü ro ndunü o ndajma c'o jña c'o.

10 Bübü me na puncjü o idioma yo ñaji cja ne xoñijõmü, y nde t'ärä nza texyo.

11 Pero 'ma dya rá pãrãgö c'o jña c'o ri ña 'na nte, ra nguijñi 'ma c'e nte c'ü nguetscö dya rí menzumügöbe c'ü. Xo 'ñezgö xo rá unnc'ö ngüenda c'e nte, c'ü dya ri tsja cja ín jñiñigö.

12 Nu'tsc'eji i̱n jodüji c'ü ra 'ñünnc'eji in mün'c'eji o̱ Espíritu Mizhocjimi, ngue c'ua ra sö rí pëpqueji Mizhocjimi. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, rí jyodü rí tsjaji c'o bëpji c'o ra mbös'ü texe c'o ri jmurü xenda ra mbãrãji Mizhocjimi.

13 Nguec'ua c'ü ña nan'ño idioma, ra dyötü Mizhocjimi ra unü c'ü rguí mbãrã pje ne ra mama c'o jña c'o ri ña, ngue c'ua ra xipji c'o 'ñaja.

14 'Ma rí ötcö Mizhocjimi, 'ma rí ñagö nan'ño idioma c'ü dya rí pãrãgö, pedye ín tegö c'o je ni 'ñeje cja ín mü'bügö. Pero dya rí cjijñi ín ñigö pje ne ra mama yo jña.
15 Nguec'ua ni jyodü rá ötügö Mizhocjimi co ín mün'c'ö, 'ñe ín ñigö, nza yejui. Rá tõpü o himno co texe ín mün'c'ö 'ñe ín ñigö.
16 'Ma in unügueji 'na pöjö Mizhocjimi, 'ma rí ñaji nan'ño idioma, nu'ma, ¿ja rgá sö ra mbãrã c'o cja vi ndät'ä ra mamaji: "Na cjuana c'ü mama yo", ra 'ñeñeji? Maco dya ra mbãrãji pje pjëzhi c'ü vi mangueji vi unngueji 'na pöjö Mizhocjimi.
17 Jã, pe ri unngueji na jo 'na pöjö Mizhocjimi. Pero 'ma je rga cjanu rgui ñaji nan'ño idioma, dya ra mbös'üji c'o 'ñaja nte c'o ri jmurü.
18 Rí unngö 'na pöjö Mizhocjimi c'ü xenda rí ñagö nan'ño idioma que na ngue in texegueji.
19 Pero texe nu ja rí pa zopjügö yo cjuarma, xenda rí ne rá cjijñi ín ñigö ja rga ñagö, zö ri tsi'ch'atjo jña, que na ngue c'ü ro ñagö 'na diez mil jña cja nan'ño idioma. Na ngue 'ma rá cjijñi ín ñigö ja rga ñagö, rá jíchcö 'ma yo cjuarma.
20 Xo 'ñetsc'eji cjuarma. 'Ma in ñagueji nan'ño idioma, nu 'ma dya in pãrãji pje ne ra mama c'o jña c'o in mangueji, nu'ma, in chjëntcjeji 'ma yo ts'it'i yo dya be cjijñi na jo o ñiji. Na jo rí tsjaji nzi ts'it'i c'ü dya cjó pje rí tsjapqueji c'o na s'o. Pero rí tsjijñiji nzi bëzo.
21 Tsjijñiji c'ü ya t'opjü cja o ley Mizhocjimi c'ü mama a cjava: "Rá juajnü c'o nte c'o ri tsja a nan'ño nación c'o ri ña'a nan'ño idioma. Ra ẽji ra 'ñe zopjüji ín jñagö yo nte. Pero zö xi rá cjagö a cjanu, dya xo ra dyätcö ín jña yo nte", eñe Mizhocjimi.
22 Yo nan'ño idioma, ngue yo rguí mbãrã yo nte c'ü bübütsc'eji Mizhocjimi. C'o ra unü ngüenda a cjanu, dya ngue yo ya creo; ngue c'o dya creo. Pero c'ü rgá ñaji o jña Mizhocjimi co poder, dya ngue c'o dya ejme c'o ra unü ngüenda; ngue c'o ya ejme.
23 'Ma in jmurügueji, 'ma nde ri ñagueji nan'ño idioma, y 'ma ra cjogü c'o cja ni ndäxtjo, o c'o dya ejme Mizhocjimi, ¿pje ra manxã c'o? ¿Cjo dya ra xi'ts'iji in locoji 'ma in ñagueji a cjanu yo nan'ño idioma?
24 Pero 'ma nde ri mangueji o jña Mizhocjimi, y ra cjogü 'naja c'ü dya ejme, o c'ü cja ni ndäxtjo, ra zi'ch'i o mü'bü 'ma c'ü, na ngue c'ü nde vi mangueji. Y ra unü ngüenda c'o na s'o c'o vi tsja c'ü.
25 Cja ra mbeñetsjë a mbo o mü'bü c'o vi tsja na s'o. Cja rrũ ndüñijõmü cja in jmigueji ra ma't'ü Mizhocjimi. Y ra mama na cjuana bübütsc'eji Mizhocjimi.

Hagan todo decentemente y con orden

26 Nguec'ua rí xi'tsc'öji pje rí tsjaji cjuarma. Bübüts'üji c'o ra tõ 'na himno. Bübütsc'eji c'o ra ña o jña Mizhocjimi rgá zo'c'eji. Y c'o ya ch'unütsc'eji ra mbãrã, ra jí'tsc'eji c'o. Bübütsc'eji c'o ra ña nan'ño idioma. Bübüts'ügueji c'o ra mama pje ne ra mama c'o jña c'o. Pero texe yo, rí tsjagueji yo, ngue c'ua texe yo cjuarma xenda ra mbãrãji Mizhocjimi.
27 'Ma cjó c'o ra ñatsc'eji nan'ño idioma, ra sö ra ñatsc'eji yeje o jñi'i. Pero dya ra cjogü jñi'i. Y ra pötü rgá ñaji. Xo ni jyodü cjó c'o ra xi'ts'iji pje ne ra mama c'o jña c'o ri ña c'o.
28 'Ma in jmurügueji, nu 'ma dya ri bübü 'na cjuarma c'ü vi ch'unü ra mbãrã pje ne ra mama c'o nan'ño idioma, ra ngo't'ü 'ma a ne'e nu c'ü ri ñatsc'eji nan'ño idioma. Ra ñatsjë, y ra ñavi Mizhocjimi.

29 Je xo rga cjatjonu c'o ri ña o jña Mizhocjimi, ra ña'a yeje o jñi. Y c'o 'ñaja
profeta c'o ri cãrã nu, ra unüji ngüenda cjo na jo o iyö.
30 Y zö ya ri ña 'natsc'eji, pero 'ma ra tsja Mizhocjimi pje c'o ra jíchi 'naja c'ü
ri junrütjo, ra ngo't'ü 'ma a ne'e nu c'ü ri ña.
31 Nu 'ma rí pötqueji a cjanu, ra sö nde rí mamaji o jña Mizhocjimi in texeji,
ngue c'ua nde rí jñüns'üji nde 'na jña. Y nde ra zi'ch'i in mün'c'eji in texeji.
32 'Ma cjó c'o ya ri ña o jña Mizhocjimi, pero 'ma ra 'ñünbü o Espíritu
Mizhocjimi o mü'bü c'ü 'naja cjuarma ra ña, dya ni jyodü sido ra ña c'ü ot'ü.
Ra sö ra jueme, ngue c'ua xo ra sö ra ña'a c'ü 'na.
33 Na ngueje Mizhocjimi dya ne'e c'ü rá huëñiji. Ne angueze rá cjaji co orde.
34 'Ma nde ri jmurgueji, dya ra sö ra zo'c'eji yo ndixũ. Na ngue dya pë's'iji
derecho ra ñaji; ni jyodü ra dyätäji c'o pje pjëzhi nu ja in jmurüji. Je ga cjanu
ga mama c'ü o ley Mizhocjimi.
35 'Ma pje c'o ne ra mbãrã yo ndixũ, ra dyönütsjëji nu xĩraji cja o ngumüji.
Na ngue ix 'na tsetjo c'ü ra ña 'na ndixũ ra zopjü c'o ri jmurü.
36 Rí cja'c'üji t'önü, ¿cjo ngue'tsc'eji je mbedyets'üji nu o jña Mizhocjimi,
nguec'ua dya ne in mü'büji yo rí xi'tsc'öji? ¿O cjo nguextjots'üji in pãrãgueji?
37 'Ma cjó c'o cjijñits'üji c'ü pätpä Mizhocjimi, 'ñe c'ü 'ñünbü o mü'bü o
Espíritu Mizhocjimi ra mbëpi Mizhocjimi, ni jyodü ra unü ngüenda yo rí
xi'tsc'öji. Na ngueje ngue o jña c'ín Jmugöji yo.
38 Y c'ü dya ra tsjapü ngüenda yo, dya xo ra tsjapüji ngüenda c'ü.
39 Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, rí jyodüji rí ñagueji o jña Mizhocjimi co
poder. Pero 'ma cjó c'o ra ña nan'ño idioma c'o ra unü o Espíritu Mizhocjimi,
dya rí ts'a's'üji c'ü.
40 Pero texe rí tsjaji na jo co orde.

15

La resurrección de Cristo

1 'Ma ot'ü, ró xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo. Nudya, cja ndo rá mbennc'eji
na yeje dya c'o jña c'o. Ngue c'o jña c'o i creoji y sido in creoji dya.
2 Ró zo'c'öji, i dyätpäji o jña e Jesucristo. Nu 'ma i unnc'eji na jo ngüenda c'ü
ró xi'tsc'öji, 'ñe 'ma rí sido rí creoji, nu'ma, ni ma ra jogü in mün'c'eji 'ma c'o
na s'o.
3 C'ü ró xi'tsc'öji, nguetsjë Mizhocjimi c'ü o jítscö c'o. Y ngue c'o xenda ni
jyodü rá pãrãgöji. Ró xi'tsc'öji o ndũ e Cristo va ngõtcüji ín nzhunc'öji, ja c'o
nzi va mama o jña Mizhocjimi c'ü ro ndũ.
4 Xo ró xi'tsc'öji o ngöt'üji cja cueva c'ü. Nuc'ua na jñi nu pa, o te'etjo c'ua ja
nzi va mama o jña Mizhocjimi c'ü ro tetjo.
5 Xo ró xi'tsc'öji 'ma ya vi te'e e Jesucristo, o jñanda e Pedro c'ü ya ndo mi
büntjo e Jesucristo. Nuc'ua, o jñanda na yeje e Pedro 'ñe c'o 'ñaja apóstole.
6 Nuc'ua, como 'na tsi'ch'a ciento cjuarma c'o 'natjo c'ua mi cărãji c'o o
jñanda e Jesucristo. Xe cărãtjo na puncjü anguesji, pero übü c'o ya ndũ.
7 Nuc'ua, e Jacobo xo jñanda e Jesucristo. Después texe c'o apóstole o jñandaji
c'ua.
8 Nutscö e Pablo, rí bëpjagö cja c'o apóstole. Na ngueje o mezhe cja ró
jandagö e Jesucristo. C'ua ja nzi ga cja 'na lëlë c'ü ya yöxcü 'nanga jmus'ütjo,
je xo ma cjazgö nu 'ma o tsjacö apóstole; ni xo ró mbeñe c'ü ro cjagö apóstole.

9 C'o 'ñaja apóstole, xenda ma joji que na nguetscö. Dya ma jozgö c'ü ro
juancügö Mizhocjimi rá cjagö apóstole. Na ngueje mi cjapcö ra sufre yo o̲ nte
Mizhocjimi c'o mi jmurü mi ma't'üji e Jesucristo.
10 Pero rí apóstolegö dya, na ngue o juentscö Mizhocjimi o dyacö ne bëpji
rí apóstolegö. Dya bëva va juentscö. Na ngueje xenda na puncjü c'ü rí
pëpcjö, que na ngueje texe c'o 'ñaja apóstole. Dya rí cjatsjë ne bëpji nu; ngue
Mizhocjimi me pjöxcö na puncjü.
11 Pero zö ri nguezgö, o zö ri ngue c'o 'ñaja apóstole, nde rí mangöjme c'ua
ja va ndũ e Jesucristo, cjanu o te c'ua na yeje. Nu yo jña yo, ngue yo i̲n creoji
dya yo.

La resurreción de los muertos

12 Rí zopjüjme yo nte, rí xipjijme c'ü o te'e e Cristo 'ma ya vi ndũ o bübütjo
na yeje. Maco bübüts'üji c'o mama c'ü dya sö rá tegöji na yeje 'ma ya rga tũji.
13 Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te'e yo añima, dya xo rvá cjuana 'ma, c'ü o
te e Cristo.
14 Y 'ma dya rvá cjuana c'ü o te e Cristo, dya rví muvi 'ma c'o rí xi'tsc'öji. Ni
ri ngue c'o xi'tsc'eji c'o 'ñaja apóstole. Dya xo rví muvi 'ma, c'ü ni 'ñejmegueji e
Cristo.
15 Nu'ma, xo ro ch'ötcöjme c'ü rvá pezhejme o bëchjine c'ü ja va cja va tsja
Mizhocjimi. Na ngueje ya ró xi'tsc'öjme c'ü o tsjapü Mizhocjimi o te e Cristo
'ma ya vi ndũ. Pero nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te yo añima, dya xo rvá
cjuana 'ma c'ü o tsjapü Mizhocjimi o te e Cristo.
16 Na ngueje 'ma dya rvá cjuana c'ü ra tsjapü Mizhocjimi ra te yo añima,
dya xo rvá cjuana 'ma, c'ü o te e Cristo.
17 Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü o tsjapü Mizhocjimi o te e Cristo, dya pje xo rví
muvi 'ma c'ü ni 'ñench'e in mü'bügueji e Cristo. Xe ri tũgueji 'ma in nzhunc'eji.
18 Yo ejme e Cristo, bübü c'o ya ndũ. Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü o te e Cristo,
xo 'ñetjo anguezeji, dya xo ro teji. Nguec'ua ro bëzhiji 'ma.
19 'Ma dya rvá cjuana c'ü rá tegöji rá ma cãrãji co e Cristo, juenzgöji 'ma; ¿pje
rví muvi 'ma c'ü rgá ätpäji o̲ jña angueze? Nu'ma, xenda na jo c'ü ro mäpäji
nguextjo yo bübü cja ne xoñijõmü, ja c'o nzi ga tsja yo dya ejme e Cristo.
20 Pero dya je ga cjanu. Na ngueje Mizhocjimi o tsjapü o te e Cristo 'ma ya
vi ndũ. Nguec'ua 'ma ra zädä c'e pa, cja nde ra te'e texe c'o vi 'ñench'e o̲ mü'bü
e Jesucristo c'o ya ndũ.
21 Na ngue c'ü vi ndũ 'na nte, nguec'ua nde rgá tũji. Je xo rga cjatjonu, na
ngue c'ü vi te'e c'ü 'na nte, nguec'ua xo rá tetcjöji rí texeji co ín cuerpoji.
22 O ndũ e Adán c'ü mi ngue ín mboxpalegöji, na ngueje o tsja c'o na s'o. O
jñuscöji xo rí cjaji c'o na s'o; nguec'ua xo rgá tũgöji rí texeji. Je xo ga cjatjonu;
ra tsjacöji Mizhocjimi nde rá teji rí texeji co ín cuerpoji. Na ngue ya jñuscöji e
Cristo; c'ua ja ga cja angueze, je xo ga cjazgöji dya nu.
23 Pero cja rá teji 'ma cja ra zädä c'e pa. Ot'ü o te e Cristo. Nuc'ua 'ma ra ẽjẽ
na ye e Cristo, cja ra te texe c'o ench'e o̲ mü'bü angueze.
24 Nuc'ua ra nguins'i ne xoñijõmü. Y c'e poder c'ü pë's'i dya e Cristo ra
manda, ra unüji Mizhocjimi, ra tsja e Cristo. Pero ot'ü ra tsja e Cristo ra ndõpü
c'o pje nde pjëzhi, zö pje ma poder c'ü me rrã nojo ri pë's'iji. Nguec'ua dya pje
xe ra mbëzhiji.
25 Ni jyodü ot'ü ra manda e Cristo, hasta 'ma cja ra ndõpü texe c'o üji, ra
chjotpüji texe o̲ poderji.

26 C'ü üvi e Cristo c'ü rguí nguarü ra ndõpüji, ngue e muerte. Nguec'ua dya
cja xe rá tũji.
27 Je t'opjü a cjava: “O unüji texe poder ra manda”, eñe. Dya ngue c'ü ra
manda e Cristo cja Mizhocjimi; maco nguetsjë Mizhocjimi c'ü o unü c'e poder
e Cristo.
28 Nuc'ua, 'ma ya nde ra chjotpüji o̲ poder texe c'o üvi e Cristo, ra nzhopcüji
texe poder Mizhocjimi; ra tsja e Cristo c'ü nguetsjë c'ü o̲ T'i. Na ngueje
nguetsjë Mizhocjimi c'ü ot'ü o unü c'e poder c'ü. Nguec'ua Mizhocjimi ra
mbë's'i na yeje texe o poder.

29 Bübü c'o ji'i c'ü ro ji c'o ya ndũ. Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te yo añima,
dya ro tsjaji 'ma a cjanu. Xo pãrã anguezeji c'ü ra te yo añima, ngue c'ua ga
jiji a cjanu.

30 Nutscöjme rí apóstolejme, pama rí cjogöjme peligro rgá zopjüjme yo nte.
Nu 'ma dya rvá cjuana ra te yo añima, ¿pje rví muvi 'ma c'ü rgá sufregöjme a
cjanu?
31 Ya pëpji dya e Cristo Jesús c'ín Jmugöji a mbo cja in münc'eji, nguec'ua
nutscö rí mäc'öji. I̲n pãrãgueji c'ü na cjuana rí mäc'öji. Je xo ga cjatjonu rí
jñuntü in münc'eji c'ü na cjuana pama rí cjogü peligro rá tũ.
32 'Ma ró sufre na puncjü a Efeso, chjëntjui c'ü ro chũgöbe o animale c'o me
na sate. Nu 'ma dya rvá cjuana c'ü ra te yo añima, ¿pje ro dyeje 'ma, c'ü rvá
sufregö a cjanu? Xenda na jo c'ü ro cjaji ja c'o nzi ga mama yo nte. Mamaji
anguezeji: “Xe rá sigöji dya, nu dya xe rí bünc'öji. 'Ma rá tũji, ra nguejme yo.
Na ngue dya cja rá teji”, eñeji.

33 Dya cja xe rí jyëzgueji cjó xe ra dyon'c'eji ra xi'tsc'eji jña a cjanu. Zö xi na
jo in chjũrügueji, pero nu 'ma rí dyoji c'o cjijñi na s'o, xo rí tsjijñiji a cjanu, y rí
tsjaji c'o na s'o 'ma.
34 Chjümbeñegueji. Jyëziji c'ü ni dyocjeji c'o nte c'o, na ngue na s'o ga cjanu.
Na ngue anguezeji, dya pãrãji Mizhocjimi. Rí xi'tsc'öji a cjanu, xa'ma rí pjörü
in tseji.

Cómo van a resucitar los muertos

35 Bübü c'o ra xitscö: “¿Ja rgá te yo añima? 'Ma rá teji cja t'o, ¿ja rgá cja c'ín
cuerpoji 'ma?”, ra 'ñenzgöji.
36 Nu 'ma i̲n mangueji a cjanu, dya i̲n unnc'eji ngüenda ja ga cja. 'Ma i̲n
tujmüji o ndëchjõ, ot'ü i̲n ögüji. Nu 'ma jiyö, dya ro mbes'e 'ma c'o.
37 Y 'ma i̲n tujmüji, dya ngue c'o ts'itjõ c'o i̲n tujmüji; ngue c'o ts'indëchjõ. Je
xo ga cjatjonu o ndëxü, o pje c'o nde i̲n podüji.
38 Mizhocjimi cja'a c'ua ja c'o nzi ga ne. Na ngueje unü nzi 'na ts'igrano c'ua
ja nzi ga mbes'eji. Nde nan'ñoji.
39 Je xo ga cjatjonu texe o ts'ingue, dya 'na ma cjatjo yo. Nan'ño o̲ ts'ingue o
nte. Xo nan'ño o̲ ts'ingue yo animale nza cja e burro. Y xo nan'ño o̲ ts'ingue o
jmõ, 'ñe o̲ ts'ingue yo s'ü.
40 Na jo va t'ät'ä yo bübü a jens'e. Xo na jo va t'ät'ä yo cãrã cja ne xoñijõmü,
'ñe yo cja'a. Pero nan'ñovi.
41 E jyarü 'ñe e zana 'ñe yo seje, nde zärä yo. Pero nde nan'ño ga zäräji nzi
'naji.
42 Je xo rgá cjatjonu, 'ma ra te'e yo añima. Yo añima yo ögüji, dya'a o̲
ts'ingueji. Pero 'ma ra teji, ra bübü o̲ cuerpoji c'ü dya cja xe ra ndũ.

43 'Ma ya ni ndũji, dya cja ni muvi 'ma c'e cuerpo. Pero 'ma ra teji, ra bübü o̱ cuerpoji c'ü me xe rrã jo. 'Ma ya ni ndũji, dya cja 'ñõmü. Pero 'ma ra teji, ra bübü o̱ cuerpoji c'ü xenda rrã zëzhi.
44 Nín cuerpoji nu bübüzüji dya, ngue para rá mimiji cja ne xoñijõmü. Pero ra dyögüji ín cuerpoji. Nuc'ua 'ma rá tegöji, ra bübüzüji ín cuerpoji para rá ma minc'öji co Mizhocjimi. Bübü ín cuerpoji nu rgá cãrãji cja ne xoñijõmü. Pero ín cuerpoji c'ua ja rga cja, ngue c'ü rga ma cãrãji co Mizhocjimi.
45 Je xo ga cjanu va t'opjü c'ü mama a cjava: "'Ma mü o dyät'ä Mizhocjimi c'ü ot'ü Adán, o bübü c'ü o̱ cuerpo c'ü." Pero 'ma ya vi mezhe, o ẽjẽ e Jesús c'ü sö rá xiji c'ü bëpja Adán. Angueze, Mizhocjimi c'ü. Nguec'ua sö ra tsjacöji rá bübütjogöji na yeje.
46 C'ín cuerpoji c'ü rga ma cãrãji co Mizhocjimi, dya nza cja nu ot'ü bübü. Nu ot'ü bübü, ngue nín cuerpoji dya, nu rgá cãrãji cja ne xoñijõmü. C'ín cuerpoji c'ü rga ma cãrãji co Mizhocjimi, ngue c'ü cja ra ch'acüji c'ü.
47 C'ü ot'ü nte, je vi 'ñeje cja ne xoñijõmü c'ü. Vi t'ät'ätjo co jõmü c'ü. C'ü 'na bëzo, je vi 'ñeje a jens'e c'ü. Nguetsjë c'ín Jmugöji c'ü.
48 C'ua ja c'o nzi ma cja c'e bëzo c'ü vi t'ät'ätjo co jõmü, je xo ga cjazgöji nu. Na ngueje xo jõmütjo nín cuerpogöji. Pero rí tsjagöji dya a jens'e, na ngue rí ench'e ín mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua, ja c'o nzi ga cja c'ü tsja a jens'e c'ü ngue ín Jmugöji e Jesucristo, je xo rgá cjazgöji nu.
49 Nutscöji o jñuscöji c'ua ja c'o nzi ma cja c'e bëzo c'ü vi t'ät'ä co jõmü. Je xo rgá cjatjonu, ra jñuscöji c'ua ja c'o nzi ga cja, nu c'ü vi 'ñeje a jens'e.
50 Bübü c'ü rá xi'tsc'öji cjuarma. Co nín cuerpogöji nu bübüzgöji dya, dya ra sö ra ch'acöji c'ü rá sätc'öji nu ja manda Mizhocjimi. Na ngueje nín cuerpogöji, bübü ts'ingue, 'ñe o cji nu. Co nín cuerpogöji, dya sö ra ch'acöji dya c'ü rá sät'äji nu ja dya pje dya'a. Na ngueje nín cuerpogöji, dya'a nu.
51 Dyärä'maji. Rá xi'tsc'öji dya o jña, c'o dya ch'unü ro mbãrã c'o mi cãrã mi jinguã. Dya rá tũgöji rí texeji. Pero rí texeji ra pötcüji Mizhocjimi c'ü ja ga cja nín cuerpogöji.
52 'Ma ra zünü c'ü rguí nguarü trompeta, jo rrũ pötcüji. 'Ma cjó c'o c'uijmi a nzhö'ö, dya mezhe nada. Je xo rga cjanu rgá pötcöji. Nuc'ua Mizhocjimi ra tsjapü ra te'e texe c'o ya ndũ. Ra bübü o̱ cuerpoji c'ü nunca ra ndũ. Xo 'ñetscöji ri cãrãji, nde ra pötcügöji.
53 Ni jyodü ra bübüzgöji 'na cuerpo c'ü dya ra dya'a. Na ngue nín cuerpogöji nu bübüzgöji dya, ra dya'a nu. Ni jyodü ra bübüzgöji 'na cuerpo c'ü dya ra ndũ. Na ngue nín cuerpoji nu bübüzgöji dya, ra ndũ nu.
54 Nín cuerpoji nu bübüzgöji dya, ra ndũ y ra dya'a nu. Pero ra zädäzgöji c'ü ri nuevo ín cuerpoji c'ü dya cja ra ndũ. Nu'ma, ya rguí zädä 'ma c'e jña c'ü t'opjü a cjava: "Ya ndõpüji e muerte; ya chjotüji c'ü.
55 Zö rá tũgöji, zö ra dyögüzüji, pero dya ra ndõcüji e muerte. Na ngue, dya rá quejmeji cja t'o", eñe o̱ jña Mizhocjimi.
56 Rí tũji, na ngueje rí cjaji c'o na s'o. Rí cjaji c'o na s'o, na ngue dya rí ne rá ätäji o̱ ley Mizhocjimi.
57 Pero rí unngö 'na pöjö Mizhocjimi. Zö rá tũji, pero ra tsjacüji Mizhocjimi rá tetcjöji na yeje. Na ngue o ndũ e Jesucristo c'ü ín Jmugöji va ngõtcüji ín nzhunc'öji, cjanu o tetjo c'ua na yeje.
58 Rí s'iyats'ügöji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji c'ü dya rí yembeñeji c'ü rgui jyëzgueji Mizhocjimi. Rí sido rí pëpiji na puncjü c'ín Jmugöji. Y rí jñunt'ü in mü'büji c'ü dya bëvatjo gui pëpqueji angueze. Na ngue rá tetcjöji na ye.

16

La colecta para los hermanos

1 Rí xi'tsc'öji ja ga cja o merio c'o rá jmutüji rá pjös'üji c'o o̲ t'i Mizhocjimi c'o
cãrã a Jerusalén. C'ua ja c'o nzi rvá xipji c'o cjuarma a Galacia, je xo rga cjanu
rgui tsjagueji.
2 C'ü ot'ü pa nu ngo'o, nzi 'natsc'eji ra xõcü ja nzi merio c'ua ja va unü
Mizhocjimi o ndõjõ; ra mbë's'i cja o̲ ngumü c'o. Nguec'ua 'ma rá säcjö va ja i̲n
cãrãji, dya ní jyodü cja rí jmutqueji 'ma c'o merio.
3 Rí juajnügueji c'o i̲n confiaoji. Nguec'ua 'ma rá säcjö va, rá täji ra möji a
ma a Jerusalén. Y rá unüji 'na xiscõmü ra ndëdyiji ngue c'ua c'o cjuarma a
Jerusalén ra recibidoji anguezeji. Cja rrũ möji c'ua, ra ma zogüji c'o merio.
4 'Ma xo ni jyodü rá möcjöjme c'o a ma a Jerusalén, ra jogü.

Planes de viaje de Pablo

5 'Na nu pa, rá cjogü cja c'e nación a Macedonia. Cja rrũ 'ñe zenguats'üji. Na
ngueje ni jyodü rá cjogö a Macedonia.
6 'Ma rá säcjö va ja i̲n cãrãgueji, xa'ma rá mimiji co nu'tsc'eji yo pa yo rrã së.
Nuc'ua 'ma rá pedye, ra sö rí pjöxcöji c'ü rga ma cja 'ñiji.
7 Dya ngue c'ü rí ne rá zenguats'ütjoji cja rrũ ma, iyö. Ne ín mü'bü rá mimiji
ja nzi zana, nu 'ma ra dyacö sjëtsi Mizhocjimi c'ín Jmuji.
8 Xe rá mimigö ja xe nzi pa a Efeso, hasta 'ma ra cjogü c'e mbaxua
Pentecostés.
9 Na ngueje ya recibidozüji na jo a Efeso rá ña'a o̲ jña Mizhocjimi, y na
puncjü o nte yo rí zopjü. Y xo na puncjü yo nugü na ü.
10 Xa'ma ra säjä e Timoteo va ja i̲n cãrãgueji. Nu 'ma ra säjä, rí pjötpüji
ngüenda c'ü dya rí tsjapüji ra tseje. Na ngue xo pëpi c'ín Jmugöji c'ü, c'ua ja
c'o nzi rgá pëpigö.
11 Dya rí tsjapüji menu c'ü. Nuc'ua, 'ma ra mbedye va, rí pjös'üji ra ma, ngue
c'ua ra ma nu ja rí bünc'ö. Na ngueje rí pëtsa ra ma nu. Xo 'ñe c'o cjuarma.
12 E cjuarma Apolos ró ötü na puncjü ro ẽji c'o cjuarma ro 'ñe zenguats'üji.
Pero angueze o mama c'ü dya ro ẽji c'o cjuarma. Cja ra ẽjẽ, 'ma ra mbë's'i
tiempo.

Saludos finales

13 Nu'tsc'eji rí pjötpüji ngüenda c'ü dya rí tsjaji c'o na s'o. Sido rí 'ñejmeji
Mizhocjimi. Rí zëzhiji zö pje rí sufreji.
14 Texe c'o rí tsjaji, rí s'iyaji yo nin minteji.
15 Ya i̲n pãrãgueji, e Estéfanas 'ñe c'o cãrã nu ngumü ngue c'o ot'ü o dyätpä o̲
jña e Jesucristo va a Acaya c'o. Anguezeji me pjös'üji yo o̲ t'i Mizhocjimi.
16 Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí respetaoji e Estéfanas, 'ñe c'o cãrã nu ngumü. Xo
'ñe texe c'o je ga cjanu ga pjöste. Rí respetaoji texe c'o pëpji na zëzhi c'o pje
nde ma mböste.
17 Me rí mäcjö. Na ngueje o ma e Estéfanas, 'ñe e Fortunato, 'ñe e Acaico nu
ja rí bünc'ö; o ma zenguazüji. Chjëntjui c'ü ro päjtc'ägueji c'o, na ngue dya sö
rvi möcjeji a manu.
18 Na ngue c'ü vi möji anguezeji vi ma zocüzügöji 'na jña, nguec'ua dya cja
xe rí mbentsc'öji dya. Ni xo ri ngue'tsc'eji, dya cja xe ni jyodü rí mbenzgöji.
Nguec'ua rí tsjapüji ngüenda anguezeji, xo 'ñe texe c'o je ga cjanu ga pjöste.
19 Va bö'tc'ütjoji Cjimi c'o cjuarma texe nu ja jmurüji a ma a Asia. Xo va
bö'tc'ütjoji Cjimi e Aquila, 'ñe e Priscila. Xo va bö'tc'üji Cjimi c'o cjuarma c'o

jmurü o̱ ngumü anguezevi. Va bö'tc'ütjoji Cjimi na puncjü anguezeji; ö'tc'üji ra mböxc'üji e Jesucristo c'ín Jmugöji.
20 Va bö'tc'üji Cjimi texe c'o cjuarma. Rí pötqui zenguateji co texe in mü'büji. Na ngue o̱ t'itsc'eji Mizhocjimi.
21 Yo jña yo ni nguarü rgá ma'tc'üji Cjimi, nguezgö e Pablo rí opjügö co ín dyëgö yo.
22 C'o nte c'o dya ne'e e Jesucristo c'ín Jmugöji, jyëzgueji c'o. Xo ra jyëzi Mizhocjimi c'o. Rí mbennc'eji a cjanu, na ngue ra ẽjẽ c'ín Jmugöji.
23 E Jesucristo c'ín Jmugöji ra mböxc'üji.
24 Rí s'iyats'üji na ngue bübü e Cristo Jesús a mbo ín mün'c'öji. Amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS CORINTIOS

Pablo escribe a la iglesia en Corinto

1 Nutscö e Pablo o juancügö e Jesucristo rá cjagö apóstole, rá zopjü yo nte. Je ga cjanu va ne Mizhocjimi. Nutscöbe e cjuarma Timoteo rí pen'c'öbe ne carta. Nu'tsc'eji o ntetsc'eji Mizhocjimi in jmurüji a Corinto c'ü tsja a Acaya in ma't'üji Mizhocjimi, ngue'tsc'eji rí pen'c'öbe ne carta. Dya nguextjotsc'eji in cãrãji a Corinto rí zenguats'ügöbe. Xo 'ñetjo c'o cjuarma c'o cãrã c'o 'ñaja jñiñi a Acaya, rí xiqueji ra mbörü Cjimi c'o.

2 Rí ötcöbe Mizhocjimi c'ín Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sido ra nuc'eji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji.

Sufrimientos de Pablo

3 Me na jo Mizhocjimi, rí unügö na puncjü 'na pöjö. Ngue nu Tata e Jesucristo c'ín Jmugöji. Mizhocjimi me juentsqueji 'ma pje c'o rí sufregöji, na ngue ín Tatagöji c'ü. Y cjacüji rá mäji, na ngue ín Mizhocjimigöji c'ü.

4 Mizhocjimi cjacö rá mäjä. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra säjä o ndumü, o pje c'o ra sufre, ra sö rá zopjü c'o, ngue c'ua ra mäji. Rá xicöji ja va tsjacö Mizhocjimi rvá mäjä 'ma mi sufregö.

5 Me go sufre e Cristo. Je xo ga cjazgönu, me rí sufregö na ngueje rí pëpcö c'ü. Pero angueze bübü ín mün'c'ö ngue c'ua me cjacö rá mäjä.

6 Ró sufregö rvá zo'c'öji. Pero o 'ñempc'eji libre Mizhocjimi cja c'o na s'o c'o mi cjaji, y me go mäjä in mün'c'eji. 'Ma rí sufregö, Mizhocjimi cjacö rá mäjä. Nguec'ua ra sö rá zo'c'öji 'ma pje c'o rí sufregueji ja c'o nzi rgá sufregö; ra sö rá zo'c'öji ngue c'ua xo rí mäcjeji. Y rí zëzhgueji, dya rí jyëzgueji Mizhocjimi. Ngue c'ua rí unnc'eji ngüenda, zö rí sufregö, zö cjacö rá mäjä, pero nde ngueje para rá pjöxc'öji.

7 Zö rí sufregueji c'ua ja nzi rgá sufregö, pero rí pãrãgö ra tsja'c'eji Mizhocjimi rí mäcjeji, ja c'o nzi ga tsjacö rá mäcjö.

8 Rí negö rí pãrãgueji cjuarma, ja c'o rvá sufregö ga manu a Asia. Me ró sufregö na puncjü, dya mi pãrãgö cjo ro huantagö c'o ma s'ëzhi. Ró cjijñigö c'ü ro tũgö nu.

9 O tsjacü Mizhocjimi ró cjijñi a cjanu, ngue c'ua ro unnc'ö ngüenda c'ü dya mi sö ro sëchitsjëgö, ngue c'ua ro junt'ü ín mü'bü c'ü ro dyacö Mizhocjimi c'ü rva zëzhi. Na ngueje angueze sö ra tsjapü 'na nte ra bübü na yeje 'ma ya rguí ndũ.

10 Ya ro tũgö c'ü me ró sufregö, pero o mböxcö Mizhocjimi. Nguec'ua dya ró tũgö. Ngue Mizhocjimi c'ü pjöxcö. Rí pãrãgö ngueje c'ü ra mböxcö 'ma pje c'o xe rá sufre.

11 Pero ni jyodü rí dyötcüji na puncjü Mizhocjimi ra mböxcö c'ü. A cjanu 'ma ra mböxcö Mizhocjimi, me na puncjü o cjuarma c'o ra unü 'na pöjö Mizhocjimi.

Por qué Pablo se tardó en ir a Corinto

12 Me rí mäcjö, na ngueje rí pãrãgö c'ü na jo rgá zo'c'öji. Xo rí pãrãgö c'ü na jo rgá zopjügö yo nte, dya rí jodügö c'ü ra ndenngueji co nuzgö. Mizhocjimi me pjöxcö rá minc'ö na jo, 'ñe rá xi'tsc'öji c'ü na cjuana, dya rá xi'tsc'öji o bëchjine.

13-14 'Ma rí pen'c'eji 'na carta, xo rí xi'tsc'öji c'ü na cjuana, dya rí xi'tsc'öji o bëchjine. Nguec'ua 'ma rí xörügueji, ra sö rí unnc'eji ngüenda pje pjëzhi c'ü rí mangö. Bübütsc'eji c'o mäcö, na ngueje unüji ngüenda c'ü na cjuana c'o rí xi'tsc'öji. Pero rí te'begö rí mäcöji na jo in texeji. Nutscö rí te'begö rá mä'c'öji c'e pa 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo c'ín Jmugöji.

15-16 Ró cjijñi cja ín mü'bü nu'tsc'eji mi mäcöji mi creozüji. Nguec'ua ró mbeñegö ro 'ñe zenguats'üji, cja rrũ magö c'ua a Macedonia. Nuc'ua 'ma ro pedye a Macedonia, ro nzhogü ro 'ñe zenguats'üji na yeje, ngue c'ua rvi mäcjeji na yeje. Nuc'ua ro sö ri pjöxcöji ngue c'ua dya pje ro bëtscö cja 'ñiji 'ma ro magö a Judea.

17 Pero dya mi sö ro ẽcjö c'ua ja nzi rvá mbeñe. Nguec'ua bübütsc'eji c'o mama c'ü ró mamatjo ro ẽjẽ, pero dya ró cjijñi, ngue c'ua dya rvá cumplegö. Bübütsc'eji c'o mama c'ü rí cjagö c'ua ja nzi ga tsja yo nte; mamaji c'ü rí mantjo c'ü rá cjagö, zö dya rí cjijñi cjo rá cumple.

18 Rí xi'tsc'öji, Mizhocjimi cumple c'ü mama. Je xo ga cjazgönu, 'ma pje c'o rí xi'tsc'öji, dya rí cjijñigö 'na jña, cja rrũ mangö c'ü 'na jña c'ü ri nan'ño.

19 E Silvano 'ñe e Timoteo 'ñezgö ró zo'c'öjme ró xi'tsc'öjme ja ga cja c'ü nu T'i Mizhocjimi, c'ü ngue e Jesucristo. Nuc'ü, dya yembeñe o jña c'ü; siempre mama c'ü na cjuana.

20 'Ma o ẽjẽ e Jesucristo, o zädä c'o ya vi mama Mizhocjimi. E Jesucristo o cumple texe c'o. Nguec'ua rí mangöji me na jo Mizhocjimi, na cjuana texe c'o mama.

21 Mizhocjimi ngue c'ü cjacöji rá zëzhgöji, rá sido rá ätpäji o jña e Cristo. Ngue angueze o juancüji.

22 Y o dyacöji o Espíritu o ẽjẽ cja ín mün'c'öji; nguec'ua jñetsezgöji c'ü ya ngue o t'izgöji dya c'ü. Bübü ín mün'c'öji dya o Espíritu Mizhocjimi, ngue c'ua rí pãrãgöji c'ü xe ra dyacöji Mizhocjimi c'o me na jo.

23 Rá xi'tsc'öji jenga dya ró ẽcjö a Corinto c'ua ja nzi rvá mangö. Pãtcö ín mü'bü Mizhocjimi c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. 'Ma ro ẽcjö c'o pa c'o rvá xi'tsc'öji, rví jyodü ro huënchc'iji na ngueje c'o ma s'o c'o mi bübü a ndetsc'eji. Nuc'ua me rvi nzhumügueji 'ma.

24 'Ma ro huënchc'öji, dya ro xi'ts'iji c'ü dya in creoji na jo. Na ngue ya in ejmeji e Jesucristo. C'ü rva huënchc'iji, ngue c'ü ro pjöxc'üji xa'ma ri jyëzgueji c'o na s'o, ngue c'ua ri mäcjeji.

2

1 Ró mbeñegö c'ü dya ro ẽcjö c'o pa c'o rvá xi'tsc'öji, na ngueje dya mi negö me ro sentiogö a ndetsc'eji c'ua ja nzi rvá sentiogö 'na nu vez 'ma ró 'ñe zenguats'üji. Na ngueje 'ma ro tö'tc'üji c'ü xe ri cjaji c'o na s'o, me ro sentiogö.

2 Nuc'ua ro huënchc'öji, nu'tsc'eji me xo ri sentiogueji 'ma. A cjanu, dya xo ro sö ro mäcjö 'ma.

3 Nguec'ua, dya ró ẽcjö. Pero ró pen'c'eji 'na carta ró huënchc'öji, ngue c'ua 'ma ro ẽcjö, ya rvi jyëzgueji c'o na s'o. Nuc'ua, dya cja ro sentiogö, ro mäjä co nu'tsc'eji. Na ngueje ró cjijñigö, nu'tsc'eji in neji c'ü rá mäcjö. 'Ma jiyö, dya xo sö rí mäcjeji.

4 'Ma ró pen'c'eji c'e carta, me ró cjijñi cjo ri jyëzgueji c'o na s'o. Y me ró huëgö. 'Ma i xörügueji c'e carta, me xo i sentiogueji. C'ü rvá huënchc'öji, dya nguextjo c'ü ri sentiogueji; xo ngue c'ü ri unnc'eji ngüenda me rí s'iyats'üji.

Perdón para el que había hecho mal

5 Me ró sentiogö ín mü'bü, na ngue c'ü vi tsja na s'o c'e cjuarma. Pero dya
nguextjozgö ró sentiogö, xo 'ñetsc'eji.
6 Nu'tsc'eji i̲ ñagueji i̲ castigaoji c'e cjuarma. Ya na jo, dya cja ni jyodü pje xe
rí tsjapüji c'e cjuarma.
7 C'ü rí tsjagueji dya, rí perdonaoji na ngueje ya nzhogü o̲ mü'bü. Y rí zopjüji
na jo'o ngue c'ua ra mäjä. 'Ma jiyö, ra tõgü o̲ mü'bü c'e cjuarma rgá sentio na
puncjü.
8 Rí ö'tc'üji rí recibidoji na yeje dya c'e cjuarma, ngue c'ua ra unü nguënda
c'ü me i̲n s'iyagueji.
9 C'ü rvá pen'c'öji c'e carta, ngue c'ü rva pãrãgö cjo ri tsjagueji c'o rvá
xi'tsc'öji rvi castigaoji c'e cjuarma.
10 'Ma cjó c'o rí perdonaogueji, xo 'ñetscö xo rá perdonaogö. Rá perdonao,
na ngueje je ga cjanu ga ne e Cristo c'ü jandgagö. Rá perdonao, ngue c'ua rí
unnc'eji ngüenda ni jyodü rá perdonaoji.
11 'Ma jiyö, ra ndõcöji e Satanás nu c'ü dya jo. Rí pãrãgöji, dya ne c'ü dya jo
c'ü rá pötca perdonaoji.

Intranquilidad de Pablo en Troas

12 Ró magö a Troas ró zopjü c'o nte ró xipjiji ja ga cja e Jesucristo c'ín
Jmugöji. Y o recibidozüji na jo ró pëpcö c'ín Jmuji rvá zopcjöji.
13 Mi te'begö mi cjuarmaji e Tito ro zät'ä a Troas rví 'ñeje cja in jñiñigueji
a Corinto. Pero dya go zät'ä. Nguec'ua me mi mbentsc'öji pje mi cjagueji.
Nguec'ua rvá ẽzhẽ c'o cjuarma a Troas, ró ma c'ua a ma a Macedonia; xa'ma
je ro chjëgöbe nu e Tito.

Victoriosos en Cristo

14 Rí unügö 'na pöjö Mizhocjimi. Na ngue bübü ín mün'c'ö e Jesucristo,
pjöxcö Mizhocjimi. Nguec'ua pedye na jo ín bëpjigö, zö pje c'o ri cjagö zö ri
sufregö. Zö ja c'o ri sät'ägö, rí xipjigö yo nte ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua
ga inch'i o̲ jña e Jesucristo texe cja ne xoñijõmü, nzi ga inch'i o nguichjünü
texe cja 'na ngumü. Nguec'ua na puncjü c'o ya mbãrã e Jesucristo.
15 Yo nte me püns'üji na quijmi o nguichjünü. Je xo ga cjatjonu, me mäjä
Mizhocjimi, na ngueje rí xipji yo nte ja ga cja e Jesucristo. Je ga cjanu ga ne
Mizhocjimi rá cjagö, zö bübü c'o ra dyätpä o̲ jña e Cristo nguec'ua ra jogü o̲
mü'büji, zö bübü c'o dya ra dyätpä o̲ jña nguec'ua dya ra jogü o̲ mü'büji.
16 Rí zopjü yo nte. Nu c'o ra 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, ra bübütjo c'o. C'o
dya ra 'ñench'e o̲ mü'bü, ra ndũ c'o, dya ra salvaji. Nguec'ua me na sjü'ü ne
bëpji. ¿Ja rga cumplegö nu?
17 Cãrã na puncjü c'o xöpü o nte, nan'ño ga jíchiji o̲ jña e Jesucristo, cjaji ra
ndõji o merio. Nutscö, dya ga cjanu rgá jizhgö. Rí xipji yo nte c'ü na cjuana
ja ga cja e Jesucristo. Ngue Mizhocjimi c'ü o juancügö c'ü xo jandgagö ja rgá
cjagö ne bëpji. Y pjöxcö e Jesucristo c'ü bübü ín mün'c'ö.

3

El mensaje del nuevo pacto

1 Na ngue c'o cja rvá xi'tsc'öji, bübü c'o ra mama: “Ndo cjapütsjë na nojo
e Pablo, me cjapü c'ü me na jo ga xöpüte”, ra 'ñeñeji. C'o nan'ño ga xöpü,
tjëji o carta de recomendación. Nguec'ua gui recibidogueji c'o. A poco i̲n
cjijñiji xo ni jyodü rá tjëgö 'na carta de recomendación rá jí'tsc'öji, ngue c'ua

rí recibidozgöji na yeje. A poco in cjijñiji ni jyodü rí dyacöji 'na carta de recomendación rá jíchi c'o 'ñaja cjuarma, ngue c'ua xo ra recibidozüji.

2 'Ma ró zo'c'öji, i 'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo. Rí pãrãgö c'ü rí mbëpjigö cja Mizhocjimi. 'Ma cjó c'o xo ra unü ngüenda ja vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, xo ra mbãrãji 'ma c'ü rí mbëpjigö cja Mizhocjimi.

3 'Ma ró xi'tsc'öji o jña Mizhocjimi, e Cristo o tsjapü o zi'ch'i in mü'büji c'o jña. Nguec'ua gui nzhodüji c'ua ja nzi ga ne angueze. Nguec'ua in chjëntcjeji 'na carta de recomendación, ngue c'ua ra unü ngüenda yo nte c'ü rí mbëpjigö cja Mizhocjimi. Nu o jña Mizhocjimi, dya jñu'sc'üji co o tinta; ngue o Espíritu Mizhocjimi o tsjapü o zi'ch'i in mü'büji. Mi jinguã 'ma o dyacöji Mizhocjimi c'o o mandamiento, o jñu's'ü cja laja c'o. Pero nudya, je ngue a mbo cja in mü'büji nu ja jũ's'ü dya o jña.

4 Na ngue pjöxcö e Jesucristo, rí pãrãgö c'ü sö na jo rá pëpcö Mizhocjimi.

5 Nutscö, dya sö rá cjatsjëgö c'ü na jo. Ngueje Mizhocjimi c'ü dacö poder ngue c'ua sö rá pëpcö c'ü.

6 O dyacö poder rá pëpcö, rá zopjü yo nte rá xipjiji 'na jña c'ü nuevo c'ü me na jo. C'e jña'a, dya ngue c'o mandamiento c'o o jñu's'üji cja c'o laja 'ñe cja c'o xipjadü; ngueje 'na jña c'ü ra jñu's'ü o Espíritu Mizhocjimi a mbo cja ín mün'c'öji. C'o me jodü ra cumple c'o mandamiento, ra ndũji, dya ra salvaji. Pero o Espíritu Mizhocjimi ra dyacöji c'ü rga bübütjoji.

7-8 Mizhocjimi o zopjü e Moisés, o unü c'o laja c'o mi juns'ü c'o mandamiento. E Moisés cjanu o tjënpi c'o nu menzumüji a Israel. Me ma zö ma jya's'ü o jmi e Moisés 'ma o ch'unü c'o mandamiento. Nguec'ua c'o nte, dya mi sö ro jñandbaji o jmi. Zö ma zö o jmi e Moisés, pero ts'ë ts'ë va cambia ngue c'ua mi ma ma tjorü c'ü mi juëns'i. Me ma zö'ö 'ma o ch'unü c'o mandamiento, pero xenda na zö 'ma cjó c'o ra xipji yo nte ja ga cja e Jesucristo. Na ngueje 'ma cjó c'o me jodü ra cumple c'o mandamiento, ra ndũ 'ma c'o. Pero 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra tsja o Espíritu Mizhocjimi ra unü c'ü rguí bübütjo c'o.

9 Me ma zö 'ma o ch'unü c'o mandamiento, pero dya mi cumplegöji. Nguec'ua rvá unnc'öji ngüenda c'ü rí tũgöji ín nzhunc'öji. Pero yo jña yo mama ja ga cja e Jesucristo, mamaji ja rgá sö ra perdonaozgöji ra jogü ín mü'büji a jmi Mizhocjimi. Nguec'ua xenda na zö yo jña yo, que na ngueje c'o mandamiento.

10 E zana na zö ga jñetse, pero 'ma cjĩjĩ e jyarü, dya cja zärä na jo e zana. Je xo ga cjatjonu c'o mandamiento. Na zö c'o, pero ya ch'acöji dya 'na jña c'ü xenda na zö.

11 Me ma zö 'ma o ch'unü c'o mandamiento, pero ro zädä 'ma dya cja ro mandazüji c'o. Nguec'ua ne jña nu cja ch'acöji, xenda na zö nu, na ngueje nunca ra nguarü.

12 Rí pãrãgö c'ü dya ra nguarü ne jña nu. Nguec'ua, dya rí co'bügö ne rí 'naja jña, rí xi'tsc'öji na cjuana texe c'ü ja ga cja.

13 'Ma ra jya's'ü o jmi e Moisés, mi co'bü c'ua o jmi 'na bitu. Mi co'bü o jmi, ngue c'ua c'o nu menzumüji a Israel, dya ro unüji ngüenda c'ü mi ma ma tjorü nu c'ü mi juëns'i. Pero nutscö, dya rí co'bügö ne ri 'na jña; rí xi'tsc'öji na cjuana texe c'ü ja ga cja.

14 C'o nte c'o mi pöji e Moisés, dya unüji ngüenda pje vi ch'unüji c'o mandamiento. C'ua ja nzi va ngo'bü e Moisés c'ü o jmi, je xo ga cjatjonu c'o ín menzumügöjme a Israel hasta yo pa dya. 'Ma xörüji c'o mandamiento, nza

cja c'ü ya tsot'ü o̱ ndöji, dya unüji ngüenda ja ga cja. Nguextjo 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo, nu'ma, ngue 'ma ra unüji c'ua ngüenda ja ga cja.
15 Jã, hasta yo pa dya, 'ma xörüji o ley c'o o dyopjü e Moisés, tsot'ü o̱ ndöji.
16 Pero 'ma cjó c'o ra nzhogü o̱ mü'bü cja c'ín Jmugöji, dya cja ra tsot'ü 'ma o̱ ndöji, ra unüji c'ua ngüenda c'ü dya ngue c'o mandamiento c'o ra 'ñevgueji libre cja c'o na s'o; nguextjo e Jesucristo ra 'ñevgueji libre.
17 Ngue c'ín Jmugöji c'ü o dyacüji o̱ Espíritu o ẽjẽ co nuzgöji. 'Ma rá ench'e ín mün'c'öji e Jesucristo c'ín Jmugöji, c'ü o̱ Espíritu ra dyacöji c'ü dya cja rá sũ rga chëzhiji a jmi Mizhocjimi.
18 Nutscöji, dya cja tsot'ü ín chögöji. Nguec'ua 'ma rá sido rá chëzhiji cja e Jesucristo c'ín Jmugöji, 'ma rá sido rá unüji ngüenda ja ga cja c'ü me na zö angueze 'ñe me na jo, xo 'ñetscöji ya rguí ma ra pötcüji ín mü'büji c'ü. Nguec'ua ja c'o nzi ga cja angueze, je xo rga cjazgöji nu. Na ngueje c'ü o̱ Espíritu ra pëpji a mbo ín mü'büji.

4

1 Mizhocjimi o s'iyazügö o dyacö ne bëpji. Nguec'ua, dya rí sũgö rgá zopcjö yo nte, ni xo ri tõgü ín mün'c'ö.
2 Bübü c'o cja na s'o c'ü ix 'na tsetjo. Me pãrãji ja ga dyonpüji yo nu minteji. Cjapü ñaji o̱ jña Mizhocjimi, pero dya mamaji c'ü na cjuana. Pötüji c'e jña ngue c'ua yo nte ra ndeñeji co anguezeji. Nutscö, dya ga cjanu rgá cjagö. Jandgagö Mizhocjimi c'ü rí mangö c'ü na cjuana c'ü ja ix ga cja o̱ jña. 'Ma ra ne ra unü ngüenda yo nte, ra sö ra mbãrãji texeji c'ü na cjuana c'o rí xipjiji.
3 'Ma rí xipjigö yo nte ja ga cja e Jesucristo, bübü c'o dya creo c'o rí mangö. Ngueje c'o ya ni ma ra bëzhi o̱ aljma, dya ra salvaji.
4 Anguezeji, dya ne ra 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo; ätäji e Satanás nu c'ü dya jo, ätäji nza cja c'ü ri ngue Mizhocjimi. C'ü dya jo, co'tp'ü o̱ ndöji. Nguec'ua 'ma äräji ja ga cja e Jesucristo, dya jya's'ü o̱ mü'büji. Nguec'ua, dya pãrãji cjo Mizhocjimi e Jesucristo c'ü me na zö.
5 Nutscö, dya rí xi'tsc'öji ja ga cjazgö; rí xi'tsc'öji ja ga cja e Jesucristo. Rí xi'tsc'öji ngue ín Jmugöji c'ü. Rí zo'c'öji, na ngueje rí pëpcö angueze rgá pjöxc'öji.
6 Mi jinguã 'ma mi bëxõmütjo, o mama Mizhocjimi que ro bübü o jya's'ü. O bübü c'ua jya's'ü. Je xo va cjatjonu, Mizhocjimi o dyacöji o̱ jya's'ü a mbo cja ín mün'c'öji. Nguec'ua rí unnc'öji ngüenda, 'ma rí äräji ja ga cja e Cristo, rí pãrãji ja ga cja c'ü me na zö Mizhocjimi. Na ngueje e Cristo, xo Mizhocjimi c'ü.

El vivir por la fe

7 Yo nte pë's'iji c'o me ni muvi a mbo cja 'na s'äbä, maco dya ni muvi c'e s'äbä. Je xo ga cjazgönu, me ni muvi o̱ jya's'ü Mizhocjimi c'ü bübü ín mün'c'ö. Pero ín cuerpogö, dya ni muvi, dya ga zëzhi. A cjanu ga jñetse c'ü je ngue Mizhocjimi c'ü me na zëzhi, dya nguetscö.
8 Bübü 'ma pje c'o nde rí sufregö. Pero me na zëzhi Mizhocjimi, me pjöxcö na puncjü. Bübü 'ma me cjijñi ín mü'bü ja rga cjapü, pero dya tõgü ín mü'bü.
9 Me jongö yo nte, me ne ra tsjacüji rá sufre. Pero dya jëzguigö Mizhocjimi. Zö bübü 'ma ya ra mbötcöji, pero xe rí bübütjo.
10 Ja c'o nde rí nzhodügö, me jongöji ja rgá mbötcöji, ja c'o nzi va mbö't'üji e Jesús. Nguec'ua me rí sufregö. Pero Mizhocjimi pjöcügö. Je ga cjanu ga jñetse c'ü bübütjo e Jesucristo, y dacü c'ü rgá bübütjogö.

11 Nu dya xe rí büntcjö, me jongöji ja rgá mbötcöji, na ngueje rí pëpigö e Jesús. Dya pje ga zëtscö, pero angueze cjacü rá zëzhgö. Je ga cjanu ga jñetse c'ü bübü e Jesús a mbo cja ín mün'c'ö.
12 Na ngue c'ü rgá zo'c'öji, o dya'c'üji nueva vida, pero rí bübü peligro rá tũgö.
13-14 T'opjü a cjava o̱ jña Mizhocjimi: "Ró creo c'ü ró ärä, nguec'ua rvá mangö", eñe. Je xo ga cjazgönu. Rí creogö zö rá tũgö, pero ra tsjacö Mizhocjimi rá bübütjo na yeje, c'ua ja nzi va tsjapü e Jesús o bübütjo na yeje. Y ra zinzgö co nu'tsc'eji, rá ma cãrãji cja o̱ jmi. Nguec'ua rvá zo'c'üji.
15 Nu yo rí sufregö, ngue para rá pjöxc'öji. Na ngue c'ü rí zo'c'öji, xenda na puncjüts'üji c'o ra unü ngüenda ja ga s'iyazgöji Mizhocjimi. Nguec'ua na puncjü c'o ra unü 'na pöjö Mizhocjimi, ra mamaji c'ü me na nojo angueze, 'ñe me na jo.
16 Nguec'ua, dya ga tõgü ín mün'c'ö. Zö ya ni ma rá titagö, pero pama pama pjöxcö Mizhocjimi, dacö cja ín mün'c'ö c'ü rga zëzhigö.
17 Yo rí sufregö, nza cja c'ü 'na ts'indajmetjo, chjëntjui c'ü dya rí sufregö. Na ngueje rí pãrãgö ra dyacö Mizhocjimi ja c'o me na zö, c'ü dya ra nguarü.
18 Dya rí cjapü ngüenda yo rí janda cja ne xoñijõmü. Rí cjapü ngüenda c'o bübü a jens'e c'o dya rí janda. Na ngueje yo rí janda, ra cjogütjo yo. Pero c'o dya rí janda, ra mezhe c'ü dya ra nguarü c'o.

5

1 'Ma rá tũgöji, ra chjorü nu ín cuerpogöji nu rí bübügöji cja ne xoñijõmü. Pero rí pãrãgö ra zädä 'ma ra dyacöji c'ü ri nuevo ín cuerpoji c'ü dya ra chjorü. Ngue Mizhocjimi c'ü ra dyacöji c'ü ri nuevo ín cuerpoji; dya ngue yo nte yo ra dyät'ä. 'Ma ya ri nuevo ín cuerpoji, rá sido rá bübügöji a jens'e para siempre.
2-3 Nu dya xe bübü dya ín cuerpogö, me rí sö rgá sufre. Rí negö ra ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo c'ü dya rá tũgö. Na ngueje 'ma rá tũgö, ra dya ín cuerpogö, y dya be ri ch'acügö c'ü ri nuevo ín cuerpogö. Cja ra ch'acü a cjanu, 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo.
4 Nu dya xe bübü dya ín cuerpogö, me rí sö rgá sufre. Pero dya rí negö rá tũgö dya. Na ngueje 'ma rá tũgö, ra dya'a ín cuerpogö y dya be ri ch'acügö c'ü ri nuevo ín cuerpo. Rí negö ra ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo, nu dya xe rí bübügö. Ngue c'ua ra pötcügöji nu ín cuerpo nu ra chjorü, ixta ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo ngue c'ua dya ra chjorü.
5 Nguetsjë Mizhocjimi c'ü o mama ra dyacöji a cjanu. Y ya xipji o̱ Espíritu o ẽjẽ o 'ñe bübü cja ín mün'c'öji. Nguec'ua rí pãrãgöji c'ü xo ra dyacöji c'ü ri nuevo ín cuerpogöji.
6 Zö rá tũgö, pero dya ra tsja'a, na ngue me mäjä ín mün'c'ö. Nu dya xe rí bübügöji, dya be rí cãrãji a jens'e a jmi c'ín Jmugöji.
7 C'ü rí mangö, rí ench'e ín mün'c'öji e Jesucristo, zö dya be rí jandgöji dya c'ü.
8 Zö rá tũgö, pero dya rí sũgö. Na ngue rí pãrãgö nzi rá tũgöji, ixtá ma bübügöji a jens'e a jmi c'ín Jmugöji. Zö dya be ri ch'acö c'ü ri nuevo ín cuerpo, pero xenda na jo rá tũgö rá ma bübügö a jmi c'ü ín Jmugöji, que na ngue ra mezhe rá sufre rga minc'ö va.
9 Zö xe ri bübügö 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo, zö ya rga tũgö, pero dya ra tsja. Me rí jodügö rá cjagõ ja c'o nzi ga ne angueze.

10 Na ngueje rí texeji rá cãrãji a jmi e Cristo nu ja ra jñüncöji ngüenda, ngue c'ua ra jñetse ja rvá minc'öji, ngue c'ua angueze ra ngõtcöji nzi 'nazgöji texe c'o ró cjaji cja ne xoñijõmü. 'Ma rá cjaji ja c'o nzi ga ne angueze, ra ngõtcüji 'ma c'o na jo. 'Ma jiyö, dya ra ngõtcüji 'ma; ra jñetse c'ü rvá cjaji c'o na s'o.

El mensaje de la paz

11 Rí sũgö c'ín Jmugöji, na ngueje rí pãrãgö ra jñüncü ngüenda c'ü. Nguec'ua rí xipji yo nte ra unüji ngüenda nguetscö 'na xöpüte c'ü na cjuana. Mizhocjimi pãtcö ín mü'bü c'ü rí jodü rá xöpügö ja c'o nzi ga ne. Y rí te'begö c'ü xo 'ñetsc'eji xo rí unnc'eji ngüenda c'ü rí jodü rá xöpügö ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi.

12 Ró xi'tsc'öji na yeje c'ü nguetscö 'na xöpüte c'ü na cjuana. C'ü rgá xi'tsc'öji yo, dya ngue c'ü rí cjapü na nojo; ngue c'ü rgui pãrãgueji ja rgui chjünrüji 'ma pje c'o ra xi'tsc'eji c'o na s'o ga xöpüte. Anguezeji mamaji c'ü dya cjuanazgö 'na xöpüte. Na ngueje cjapüji ni muvi 'na nte, 'ma pje c'o pjëzhi o 'ma pjëchi ra ña'a na jo; dya cjapüji ngüenda c'ü bübü a mbo cja o mü'bü. Rí xi'tsc'öji yo, ngue c'ua ra sö rí xipjiji c'o 'ña xöpüte c'ü na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji.

13 Na ngue c'ü rí mangö c'ü na cjuanazgö 'na xöpüte, bübü c'o xi'ts'iji ya rí locogö. Y mamaji c'ü rí cjapcö me na nozü. Pero rí xi'tsc'öji, c'ü rgá mangö na cjuanazgö 'na xöpüte, ngue c'ü rguí jñetse me na nojo Mizhocjimi. Y 'ma rí xi'tsc'öji na jo 'na pjeñe, ngue c'ü rgá pjöxc'öji c'ü.

14 Na ngue c'ü me go s'iyazgöji e Jesucristo, rí unnc'ö ngüenda xo ni jyodü rá s'iyagö yo nte rga zopcjö yo. Na ngueje ró unü ngüenda o ndũ angueze c'ü ro tũgöji rí texeji; nguec'ua chjëntjui c'ü ya ró tũgöji.

15 O ndũ por nutscöji rí texeji, nguec'ua 'ma rá ench'e ín mü'büji angueze, rá bübütjoji 'ma. Nuc'ua, dya cja rá cjaji ja c'o rgá netsjëji, rá cjaji dya ja c'o nzi ga ne angueze. Na ngueje o ndũ por nutscöji, cjanu o bübütjo na yeje.

16 Nguec'ua nutscö, dya cja rí cjapü ngüenda zö ja ga jñetse 'na nte, o zö pje ri pjëzhi. 'Ma ot'ü, mi cjapcö dya mi muvi e Jesús, mi cjijñigö c'ü mi nguextjo 'na nte. Pero dya cja rí cjijñigö a cjanu, rí unnc'ö dya ngüenda e Jesús ngueje Cristo c'ü ne ra mama: Vi 'ñeje cja Mizhocjimi.

17 'Ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo, ya ri nuevo 'ma o mü'bü 'ñe o pjeñe c'ü. Dya cja ri cjijñi nza cja 'ma ot'ü. Tsjijñiji cjuarma, ya ri nuevo rgá nguijñi o mü'bü 'ma c'e nte.

18 Nguetsjë Mizhocjimi o tsjacöji ya nuevo dya ín mün'c'öji. O ndäjä e Cristo o ẽjẽ, o 'ñe ndũ por nutscöji, ngue c'ua sö ra nugüji dya na jo Mizhocjimi. Y nguetsjë Mizhocjimi c'ü o dyacö ne bëpji rá xipji yo nte, c'ü ya sö rá chëzhiji dya a jmi Mizhocjimi, na ngue angueze ya sö ra recibidozüji.

19 Mizhocjimi o ndäjä e Cristo o ẽ ndũ por nutscöji rí nteji. Nguec'ua sö dya Mizhocjimi ra perdonaozgöji dya c'o, ra nugüji na jo. O dyacö ne bëpji rá xipji yo nte, c'ü ra sö ra chëzhiji dya a jmi Mizhocjimi.

20 Rí pätpägö e Cristo rgá zopjü yo nte, chjëntjui c'ü ri nguetsjë Mizhocjimi ri ña'a. C'ü ro mama e Cristo, nutscö rí zopjü yo nte co texe ín mün'c'ö, rí xicöji a cjava: “Chëzhgueji dya cja o jmi Mizhocjimi; angueze ra recibidots'üji”, rí embe yo nte.

21 E Jesucristo mi ojtjo o nzhubü, nunca mi cja c'o na s'o. Pero Mizhocjimi o tsjapü e Jesucristo o ngõtcüji ín nzhunc'öji, nza cja 'ma ri ngue angueze rví tsja c'o na s'o. O tsja a cjanu Mizhocjimi ngue c'ua 'ma rá ench'e ín mün'c'öji e Jesucristo, ra nugüji Mizhocjimi nza cja c'ü nunca rva cjagöji c'o na s'o.

6

1 Rí pëpcö Mizhocjimi; nguec'ua rí zo'c'öji. Iṉ mangueji c'ü iṉ junt'ü in
mü'büji que Mizhocjimi nugüji dya na jo. Pero 'ma dya rí tsjaji ja c'o nzi ga
ne, nu'ma, 'ñetse c'ü dya cjuana iṉ creoji.
2 O mama Mizhocjimi:
C'e pa c'ü rvá mangö, ró äjtc'ägöji 'ma i̱ dyötcöji.
Ró pjöxc'öji c'e pa c'ü ya rvá mangö ro empc'öji libre, eñe Mizhocjimi.
Rí tsjijñiji, ya zädä c'o cjë nu c'o o mama Mizhocjimi. Nudya, ngue dya, sö ra
salvatsc'eji Mizhocjimi.
3 Rí jodü ja rga minc'ö na jo, ngue c'ua dya ra sö cjó ra zopcügö ra mama:
“Dya ga jo yo jña yo xitscöji e Pablo. Dya rí negö yo”, ra 'ñeñe.
4 Zö pje rí sufregö pero rí sëchcö, dya rí jëzgö ne bëpji. Rí cjagö a cjanu ngue
c'ua ra 'mãrã na jo'o c'ü ngue o̱ mbëpjizü Mizhocjimi. Bübü 'ma pje c'o nde rí
sufregö, dya rí pãrã ja rga cjapü. Pero rí sëchcö c'o.
5 Bübü 'ma jücüji co chirrio. Xo bübü 'ma pantcaji a pjörü. Xo bübü 'ma
me jmurü yo nte me mamaji pje ra tsjacöji. Pero rí sëchcö c'o. Rí pëpcö
Mizhocjimi hasta ya me ni mbotjo ín cuë. Nguec'ua rí bëzhi na puncjü ín ch'ĩjĩ,
y bün'ma dya rí sigö o xëdyi.
6 Siempre rí jodügö ja rga cjagö c'o na jo. C'ü rí pãrãgö ja ga cja Mizhocjimi,
ngue c'ü rí xipjigö yo nte. 'Ma cjó pje cjacö, rí pësp'iji paciencia. Rí cjagö na
jontezgö ngue c'ua rá pjös'ü yo nín mintegöji. Me pjöxcö o̱ Espíritu Mizhocjimi
ja rgá pëpcö Mizhocjimi. Y rí s'iyagö yo nín mintegöji, dya rí cjapütjo que rí
s'iyaji. Nujyo, ngue yo ni jñetse c'ü ngue o̱ mbëpjizü Mizhocjimi.
7 Bübüzgö o̱ poder Mizhocjimi; nguec'ua rgá zopcjö yo nte rí xicöji o̱ jña
angueze c'o na cjuana. Ya na jozügö dya a jmi Mizhocjimi; nguec'ua ya dyacö
texe c'ü ni jyongö, ngue c'ua rá tõgö o nte ra dyätpäji o̱ jña e Jesucristo, 'ñe
ngue c'ua dya ra ndõcö e Satanás nu c'ü dya jo.
8 Bübü 'ma respetaozüji, bübü 'ma cjacöji c'ü dya ni muvizgö. Bübü 'ma
xoscöji o bëchjine, bübü 'ma mamaji c'ü na jontezgö. Pero rí sido rí pëpcö
Mizhocjimi rgá zopcjö yo nte. Zö mamaji c'ü rí onpü yo nte, pero rí sido rí
xicöji c'ü na cjuana.
9 Zö cãrã c'o cjacö c'ü dya ni muvizgö, pero bübü c'o unü ngüenda ngue o̱
mbëpjizgö Mizhocjimi. Zö bübü 'ma ya ngue rá tũgö, pero rí jñandaji xe rí
bübütjo. Zö pencö Mizhocjimi o ndumü, pero dya cjacü rá tũgö.
10 Bün'ma me rí nzhumügö, pero Mizhocjimi cjacö rá mäjä. Zö dya pje rí
pë'sc'ö, pero rí xicö yo nte yo jña yo me ni muvi, ngue c'ua ra mbë's'iji c'o na
cjuana ni muvi. Dya pje rí pë'sc'ö nzi ga mbë's'i yo nte. Pero rí pë'sc'ö texe c'o
na cjuana ni muvi.
11 Mi cjuarmats'üji iṉ cãrãji a Corinto, rí xi'tsc'öji texe c'o rí pë'sc'ö cja ín
mü'bü, dya pje rí co'bügö ne rí 'na jña. Me rí nets'eji.
12 Iṉ cjijñiji c'ü dya rí netsc'öji. Ngue'tsc'eji, dya iṉ nezgöji.
13 Rí xi'tsc'öji dya, nza cja 'na bëzo c'ü zopjü c'o o̱ t'i. Rí ñezgöji ja c'o nzi rgá
netsc'öji.

Somos templo del Dios viviente

14 Dya sö rá 'hüech'iji cja 'na yovo 'na nzhünü co 'na burru. Je xo ga cjatjonu,
dya sö rí nzhodüji c'o dya creo Mizhocjimi rí tsjaji c'ua ja nzi ga tsja anguezeji.
C'o na jo, dya sö ra dyoji c'o na s'o. C'o ya bübü o̱ mü'bü o̱ jya's'ü Mizhocjimi,
dya sö ra dyoji c'o nzhodü cja bëxõmü.

15 Dya xo sö e Cristo ri 'natjo o̲ pjeñevi e Satanás nu c'ü dya jo. 'Na nte c'ü ya
'ñench'e o̲ mü'bü e Cristo, dya sö̃ ra nzhodüvi c'ü dya ne ra 'ñench'e o̲ mü'bü e
Cristo.
16 Cja c'e templo nu ja ma't'üji Mizhocjimi, dya sö ra ndägä o santo. Je xo rga
cjatsc'eji nu, dya rí nzhodüji c'o dya ne ra 'ñejme Mizhocjimi. Na ngueje ngue
o̲ templotsc'eji dya Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. O mama a
cjava:
Rá mimigö a nde anguezeji, rá nzhodügö co anguezeji.
Ri nguetscö o̲ Mizhocjimizüji, y rá cjapcö ín ch'igö c'o, eñe Mizhocjimi.
17 Nguec'ua ni jyodü rí tsjaji ja c'o xo nzi va mama Mizhocjimi:
Rí xõgüji cja c'o cja'a na s'o, dya cja rí dyocjeji.
Dya cja rí tsjaji c'o na s'o. Nguec'ua rá recibidotsc'öji.
18 Ri nguetscö in Tatazügöji. Y rá cja'c'öji ín ch'itsc'öji 'ñe ín xunt'itsc'öji, eñe
Mizhocjimi c'ü me na nojo.

7

1 Rí s'iyatsc'öji cjuarma; nguec'ua rí xi'tsc'öji yo. Na ngue yo o mama
Mizhocjimi, ni jyodü rá xõgüji texe cja c'o na s'o, ngue c'ua ra ndintsquigöji
c'o. Na ngueje 'ma rá cjaji c'o na s'o, ra s'odü ín cuerpogöji 'ñe ín mü'büji. Ni
jyodü rá cjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi, y nguextjo angueze rá sũgöji.

El cambio de actitud de los corintios

2 Rí ñezgöji co texe in mün'c'eji. Dya pje ró cja'c'öji c'ü na s'o ne rí 'natsc'eji.
Dya pje ró xi'tsc'öji c'ü ro s'odü in mün'c'eji ne rí 'natsc'eji. Dya ró pe'chc'eji
bëchjine ne rí 'natsc'eji.
3 C'ü rvá xi'tsc'öji yo, dya ngue c'ü rí mangö c'ü i̲n cjijñiji c'ü rvá cja'c'öji c'o
na s'o. Ya ró xi'ts'iji c'ü me rí nets'eji co texe ín mün'c'ö. Zö pje xe rá sufregö,
pero rá sido rá nets'eji hasta rí bübü rá tũgö co nu'tsc'eji.
4 Rí xi'tsc'öji me rí mä'c'öji. Y rí xipjigö c'o 'ñaja cjuarma c'ü na jo gui
tsjagueji. Zö me rí sufregö, pero me rí mäcjö.
5 'Ma ró sät'ägö a Macedonia, dya sö ro söya ín pjeñegö, na ngue mi bübü c'o
pje nde ma problema. Mi sufregö, y me mi mbeñe ín mün'c'ö.
6 Pero Mizhocjimi me cjapü ra mäjä 'ma cjó c'o ya ni tõgü o̲ mü'bü. Nuc'ü,
xo tsjacö ró mäjä. Na ngueje e Tito o zät'ä nu ja mi bübügö.
7 C'ü vi zät'ä e Tito, dya nguextjo c'ü rvá mäcjö c'ü. Xo ró mäcjö, na ngue
o xitscö e Tito c'ü vi mäjä angueze 'ma o 'ñe nuc'eji. O xitscö c'ü me i̲n ne rí
jñandgagöji. O xitscö c'ü me i̲ nzhumügueji por c'ü vi tsjagueji. Xo xitscö c'ü
me i̲n ne rí tsjagueji c'o ya rvá xi'tsc'öji. Nguec'ua xe mas ró mäcjö.
8 Me i̲ nzhumügueji 'ma i̲ xörüji c'e carta c'ü ró pen'c'öji. Nguec'ua mi
cjijñigö: "Na jo, dya ro penpegöji c'e carta", rí eñetsjëgö. Pero rí pãrãgö dya,
dya go mezhe vi nzhumügueji. Nguec'ua rí mäcjö ró pen'c'öji c'e carta.
9 C'ü rgá mäcjö, dya nguextjo c'ü vi nzhumügueji. Rí mäcjö na ngueje i̲
nzhumüji c'ua ja nzi va ne Mizhocjimi, i̲ nzhumüji cjanu o nzhogü in mün'c'eji
cja Mizhocjimi. Nguec'ua ixi jñetsetjo c'ü dya ró cja'c'öji na s'o 'ma ró pen'c'öji
c'e carta.
10 'Ma cjó c'o ra nzhumü ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi, ra nzhogü o̲ mü'bü ra
salva. Y dya ra yembeñe c'e nte c'ü xe ra nzhogü cja c'o na s'o. Na puncjü
o nte c'o nzhumü, pero dya nzhogü o̲ mü'büji cja Mizhocjimi. Nguec'ua ra
ndũji, dya ra salvaji.

11 Nu'tsc'eji i̲ nzhumügueji ja c'o nzi va ne Mizhocjimi; nguec'ua me i̲n̲ ne rí tsjaji dya c'o na jo. Dya mi cjapqueji ngüenda c'o na s'o c'o mi bübü a ndetsc'eji. Pero 'ma i̲ körügueji c'e carta, ix i̲ tsjapüji ngüenda. Y mi negueji ro pãrãgö c'ü ja ma cja, c'ü dya i̲ pë'sc'eji in s'ocügueji i̲n̲ texeji. Me xo i̲ s'ogueji c'ü vi tsja na s'o 'na cjuarmatsc'eji. Me xo i̲ sügueji. Me xo mi ne ri jñandgagöji, ri xitscöji c'ü i̲n̲ ne rí dyätcägöji. Xo i̲ castigaoji c'e cjuarma na ngue vi tsja na s'o. I̲ tsjaji texe c'o ró xi'tsc'öji; nguec'ua dya cja pje sö'ö pje xe rá xi'tsc'öji dya.

12 Ró pen'c'öji c'e carta, ró xi'tsc'öji ri castigaoji c'e cjuarma c'ü vi tsja na s'o. Xo mi juentsegö nu c'ü vi tsjapüji na s'o. Pero c'ü xenda mi cjijñigö, ngue'tsc'eji. Ró pen'c'eji c'e carta ngue c'ua ri unnc'eji ngüenda c'ü ix na cjuana i̲n̲ nezeji a mbo cja in mün'c'eji, 'ñe i̲n̲ ne rí dyätcäji. Je a cjanu va ne Mizhocjimi.

13 Nguec'ua rí mäcjö dya, dya cja pje rí mbeñe dya. Y mas rí mäcjö, na ngueje ya xo vi mäjä e Tito. 'Ma o ẽjẽ e Tito o 'ñe nuc'eji, i̲ recibidoji i̲n̲ texeji; nguec'ua dya cja pje xo mbeñe dya c'ü.

14 Ante c'ü ro ẽjẽ e Tito ro 'ñe zenguats'üji, ya rvá xicö que ri dyätcäji. Y dya ró bëzhgö ín tsegö. Na ngue i̲ dyätcäji. Nguec'ua na cjuana c'o ró xipji e Tito. Je xo ga cjatjonu, texe c'o rí xi'tsc'öji, na cjuana c'o.

15 E Tito, me nets'eji na puncjü, na ngueje mbeñe ja c'o vi recibidogueji angueze. Me i̲ sügueji 'ma i̲ dyärãji c'ü o xi'ts'iji. Me i̲ dyätäji c'ü.

16 Me rí mäcjö, rí pãrãgö que rí tsjagueji na jo.

8

Dando generosamente

1 Rí ne rá xi'tsc'öji cjuarma, c'o o tsja c'o cjuarma c'o jmurü cja c'o jñiñi c'o tsja a manu a Macedonia. Mizhocjimi o 'ñünbü o̲ mü'bü c'o cjuarma a Macedonia ra mbös'üji c'o cjuarma a ma a Judea c'o pje ni jyodü.

2 C'o cjuarma a Macedonia me go sufreji o prueba, pero me go mäji na puncjü. Nguec'ua va tsja anguezeji o jmutüji o merio ra mbenpeji c'o cjuarma a Judea. O jmutüji co texe o̲ mü'büji zö dya pje xo teme anguezeji.

3 Rí xi'ts'iji c'ü na cjuana. Anguezeji o tsjaji mas posible o jmutüji o t'opjü c'ü o söji. Anguezetsjëji o ne o jmutüji.

4 O dyötcöji na puncjü c'ü xo ro sö anguezeji ro mbös'üji c'o 'ñaja jñiñi rvá mbenpeji o merio c'o cjuarma a Judea.

5 Ya mi te'begö c'ü ro tsja anguezeji ro mbös'üji o merio. Pero dya nguextjo c'ü o tsjaji. Ot'ü o unüji o̲ mü'büji c'ín Jmugöji ro dyätäji c'ü, 'ñezgö xo ro dyätcägöji. Na ngue je va cjanu va ne Mizhocjimi.

6 Nguec'ua ró xipji e Tito ra ẽjẽ ra 'ñe cjuatü c'e bëpji c'ü o mbürü a ndetsc'eji. Na ngue 'ma mi bübü e Tito co nu'tsc'eji, o xi'tsc'eji c'ü na jo ri jmutqueji o merio ri pjösc'eji c'o cjuarma a Judea.

7 Na jo gui 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. I̲n̲ pãrãji na jo o̲ jña Mizhocjimi, y i̲n̲ pãrãji ja gui zopjüji na jo yo nte. Me i̲n̲ jodü rí tsjaji c'o na jo. Me xo i̲n̲ nezeji. Ja c'o nzi gui tsjaji texe yo na jo, xo rí pjös'üji c'o cjuarma a Judea.

8 Nujyo, dya xtí mandats'üji yo. Nguextjo c'ü rí unnc'eji ngüenda ja ga tsja c'o cjuarma a Macedonia me jodü ra mbös'üji c'o cjuarma a Judea. Nguec'ua je xo rgui tsjagueji a cjanu. A cjanu ra jñetse c'ua na jo, c'ü na cjuana i̲n̲ nezeji.

9 I̲n̲ pãrãgueji ja va s'iyazgöji e Jesucristo c'ín Jmugöji. Nutscöji, dya pje mi muvizgöji cja o̲ jmi Mizhocjimi. E Jesucristo me ni muvi; nuc'ü, ixmi bübüvi

Mizhocjimi c'ü. Pero o ẽjẽ cja ne xoñijõmü nza cjazgöji rí nteji, me go tsjapüji dya ni muvi c'ü. Nguec'ua me ni muvizgöji dya cja jmi Mizhocjimi.

10 A cjë'ë mi negueji ri pjös'üji c'o cjuarma a Judea; nguec'ua vi jmutqueji ja nzi o merio. Rí cjijñigö, na jo rí cjuatüji c'ü i pjürügueji.

11 C'ü ya i pjürüji, nudya rí cjuatüji co texe in mü'büji ja c'o nzi vi pjürüji. Rí pjös'üji c'o cjuarma c'ü mas ra sötsc'eji.

12 'Ma rí nügueji co texe in mün'c'eji, ra mäjä 'ma Mizhocjimi. Mizhocjimi dya te'be rí nügueji c'o dya in pë's'iji, nguextjo c'o sötsc'eji.

13 Rí negö rí pjösc'eji c'o cjuarma a Judea. Pero dya rí tsjopqueji rgui nüji o merio. 'Ma ga cjanu, ngue'tsc'eji me rí sufregueji c'o rguí jyodüts'üji.

14 Rí pjösc'eji ngue c'ua anguezeji ra mbë's'iji algo, 'ñetsc'eji xe xo rí pë'sc'eji algo. Nu'tsc'eji xenda in pë'sc'eji dya; nguec'ua rí nügueji c'o ni jyodüji anguezeji dya. 'Ma ra zädä 'ma xenda ra mbë's'iji anguezeji, ra sö anguezeji ra dya'c'eji c'o rguí jyodüts'üji. Nguec'ua nde rí pë'sc'eji algo in texeji.

15 Mbeñeji ja c'o nzi ga t'opjü cja o jña Mizhocjimi. Je mama a cjava: “Nu c'o na puncjü va jñüs'ü c'o maná, dya pje go mboncjü c'o. Nu c'o dya nda jñüs'ü, xo zötjo c'o, dya pje go bëzhi c'ü ro ziji.”

Tito y sus compañeros

16 Rí nügö 'na pöjö Mizhocjimi. Na ngueje o 'ñünbü o mü'bü e Tito me xo ne'e c'ü rí tsjagueji a cjanu yo na jo.

17 'Ma ró xipji e Tito ra 'ñe xi'ts'iji rí pjös'üji c'o cjuarma a Judea, me go mäjä va dyätcägö. Ya xmi ne e Tito ra 'ñe nuc'eji. Na ngue me ne'e ra 'ñe mböxc'üji.

18 Rá xipji e Tito ra ẽji yeje cjuarma. 'Na c'o cjuarma c'o ra ẽji e Tito, me nädäji texe nu ja jmurü yo cjuarma. Na ngueje cja'a c'e cjuarma me zopjü yo nte, me xipjiji ja ga cja e Jesucristo.

19 C'o congregación o juajnüji c'e cjuarma rá ma sopcöjme c'o merio c'o cjuarma a Judea 'ma rí cjuarü rí jmutqueji. Nguec'ua 'ma rá ẽcjöjme ja nzi cjuarma c'o tsja a Macedonia rá säcjöjme va a Corinto, ya rgui jmutqueji c'o merio. Nguec'ua rá möcjöjme c'ua c'e cjuarma a ma a Judea, rá pjös'üji c'o merio. A cjanu ra jñetse c'ü me na jo Mizhocjimi. Xo ra jñetse c'ü me in ne rí pjösc'eji c'o.

20 Rá möcjöjme c'e cjuarma ngue c'ua dya ra jyäxcöji c'o merio c'o na puncjü c'o rrũ pjös'üji c'o cjuarma a Judea.

21 Pãrã c'ín Jmugöji c'ü dya rá tjörügö c'o merio. Pero rá möcjöjme c'e cjuarma. 'Ma jiyö, 'na ra mamaji c'ü ró tjörügö c'o merio.

22 C'e cjuarma c'ü ra ẽji e Tito 'ñe c'e cjuarma c'ü cja ró xi'ts'iji, na jonte c'ü. Na puncjü rvá sögö c'e cjuarma; nguec'ua rí pãrãgö me jodü ja rgá tsja c'o na jo. Nudya, me ne'e angueze ra 'ñe zenguats'üji, na ngueje pãrã c'ü rí tsjaji na jo.

23 Nu'tsc'eji, 'ma cjó c'o ra dyönnc'eji: “¿Pje pjëzhi e Tito?”, ra 'ñentsc'eji, rí xipjigueji: “Ngue o dyojui e Pablo nu pëpjivi. Anguezevi pjöxcöjme”, rí 'ñembeji c'o. 'Ma cjó c'o ra dyönnc'eji c'ü pje pjëzhi c'o yeje cjuarma c'o ra ẽji e Tito, rí xipjiji ngueje c'o vi juajnü c'o congregación. Rí xipjiji c'ü pëpjivi na jo cja Mizhocjimi; nguec'ua ga unü ngüenda yo nte c'ü me na nojo e Cristo.

24 C'o cjuarma c'o ra 'ñe zenguats'üji, rí xicöji c'ü in cjagueji na jo. Rí recibidogueji na jo c'o cjuarma. A cjanu ra jñetse c'ü in s'iyagueji c'o. Ra mbãrã c'ua c'o cjuarma cja c'o 'ñaja congregación c'ü na cjuana c'o rí xicö anguezeji c'ü in cjagueji na jo.

9

La colecta para los hermanos

1 Zö rí xi'tsc'öji cja ne carta ja rgui pjösc'eji o merio c'o cjuarma a Judea, pero
dya ni jyodü rá xi'ts'iji.
2 Na ngueje rí pãrãgö i̲n̲ ne rí pjös'ügueji. Rí xipjigö c'o cjuarma a ma a
Macedonia ja gui tsjagueji nu'tsc'eji i̲n̲ menzumüji a Corinto c'ü tsja a Acaya.
Rí xicöji a cjava: "C'o cjuarma a ma a Acaya, ya bübüji dispuesto ra mbös'üji
o merio c'o cjuarma a Judea. Ndeze a cjë'ë, neji a cjanu", rí embeji. Nguec'ua
me xo ne o̲ mü'bü c'o cjuarma a Macedonia xo ra mbös'üji c'o cjuarma a
Judea.
3 Ró xipji c'o cjuarma a Macedonia c'ü rí pjösc'eji o merio c'o cjuarma a
Judea. Nguec'ua rá xipji e Tito 'ñe c'o yeje cjuarma ra ẽji, ngue c'ua rí pjürü
rí jmutqueji c'o merio. 'Ma dya rí jmutügueji, ra mama c'o cjuarma a ma a
Macedonia c'ü dya cjuana c'ü ró xicöji.
4 Na ngueje 'ma rá ẽcjöjme ja nzi o cjuarma c'o tsja a Macedonia rá säcjöjme
va a Corinto, 'ma ra chö'tc'eji anguezeji c'ü dya be ri jmutqueji o merio, rá
bëzhgö ín tseje 'ma. Na ngue me rí mäjä rgá xipji c'o cjuarma a Macedonia
c'ü rí pjösc'eji c'o cjuarma a Judea. Xo 'ñetsc'eji xo rí tsegueji 'ma.
5 Nguec'ua ró cjijñigö c'ü mi jyodü ro xipji e Tito 'ñe c'o ra dyoji, ra ẽji ante
c'ü rá ẽcjöjme c'o cjuarma c'o tsja a Macedonia. Ra xi'tsc'eji ja rgui jmutqueji
c'o merio c'o ya i̲ mangueji ri pjösc'eji c'o cjuarma a Judea, ngue c'ua 'ma
rá säcjöjme c'o cjuarma c'o tsja a Macedonia, ya ri quixtjo c'o merio. 'Ma
rí unügueji o merio, dya rí tsjijñigueji c'o in meriogueji. Rí unüji co texe in
mü'büji.
6 'Ma rí unügueji in merioji, rí mbeñeji yo rá xi'tsc'öji dya: C'ü ts'inguilëtjo
o ts'indëchjõ ra ndujmü, ts'inguilëtjo o tjõ ra xenze c'ü. C'ü na puncjü o
ts'indëchjõ ra ndujmü, na puncjü o tjõ ra xenze c'ü.
7 Rí unügueji ja c'o nzi va nguijñi in mü'bügueji nzi 'natsc'eji. Dya rí sentio
rgui unüji. Dya xo rí unüji nza cja c'ü ri cja'c'üji a fuerza. Mizhocjimi me ne'e
nu c'ü me mäjä ga unü.
8 Me na zëzhi Mizhocjimi, sö ra dya'c'eji texe c'o na jo, ngue c'ua rí pë'sc'eji
na puncjü, dya ra bë'ts'iji. Nguec'ua ra sö rí pjösc'eji c'o pje ni jyodü.
9 Ra sö rí tsjaji c'ua ja nzi ga mama o̲ jña Mizhocjimi c'ü t'opjü a cjava:
'Ma cjó c'o ra mbös'ü yo nu minteji c'o pje rguí jyodüji, siempre ra mbë's'i 'ma
c'ü, ngue c'ua ra sö ra sido ra mbös'ü yo nu minteji.
10 Mizhocjimi dacüji o semilla rá tujmüji. Xo dacüji c'o pje rá siji. Je xo rga
cjatjonu ra dya'c'eji texe c'o ni jyodüts'üji, y mas ra dya'c'eji. A cjanu ra sö rí
tsjagueji rrũ jontetsc'eji rí pjösc'eji yo nin mintegueji.
11 Ra dya'c'eji Mizhocjimi c'o na jo, ngue c'ua rí pjösc'eji na jo c'o nin
cjuarmagueji. Nguec'ua 'ma rá ma sopcöjme o merio c'o cjuarma, anguezeji
ra unüji na puncjü 'na pöjö Mizhocjimi.
12 C'ü rgui pjösc'eji c'o cjuarma a Judea, na jo c'ü. Na ngueje pje c'o ni jyodüji
anguezeji. Pero c'ü xenda ni muvi, ngueje c'ü ra tsja anguezeji ra unüji na
puncjü 'na pöjö Mizhocjimi na ngue vi pjösc'eji c'o.
13 I̲n̲ mangueji c'ü i̲n̲ ätqueji o̲ jña e Cristo. 'Ma rí pjösc'eji c'o cjuarma a Judea,
ra unüji 'ma ngüenda na cjuana i̲n̲ ejmeji e Jesucristo, ra mamaji me na nojo
Mizhocjimi. Ra mamaji me na nojo Mizhocjimi por c'ü vi pjösc'eji na jo
anguezeji, 'ñe i̲n̲ pjös'üji 'ma cjó c'o pje ni jyodü.

14 Anguezeji ra mbents'eji ra dyö'tc'eji Mizhocjimi. Na ngueje me go 'ñünnc'ü
in mün'c'eji Mizhocjimi i pjös'üji.
15 Dya rí jünji jña ja rga unüji na jo 'na pöjö Mizhocjimi. Na ngue o dyacöji c'ü
me ni muvi c'ü ngueje e Jesucristo c'ü o ẽjẽ cja ne xoñijõmü por nutscöji.

10

La autoridad de Pablo como apóstol

1 Nutscö e Pablo rí xi'tsc'öji rí dyätcägöji. Pero c'ua ja nzi ma cja e Jesucristo,
je xo ga cjazgönu, dya rí cjapcö na nojo rgá zo'c'öji, y rí bübü dispuesto rá
perdonaotsc'öji. Bübütsc'eji c'o mama me rí sũ rgá zo'c'öji 'ma rí bübü co
nu'tsc'eji, pero c'ü me rí huënchc'öji na zëzhi 'ma rí pen'c'öji 'na carta.
2 Bübüts'üji c'o pëzhi que rí cjatsjëgö ne bëpji nza cja 'na nte c'ü dya creo
Mizhocjimi. Rí ö'tc'öji rí dyätcäji in texeji. 'Ma jiyö, ya ró cjijñigö, 'ma rá 'ñe
zenguats'üji, rá huënch'i na zëzhi c'o mama rí sũ rgá zo'c'öji. Dya rá sũgö.
3 Rí ntetjogö, pero c'ü rgá zo'c'öji, dya nza cja ga zo'c'üji yo nte yo dya pãrã
Mizhocjimi.
4 Cja ne bëpji nu rgá pëpcö Mizhocjimi, dya rí cjijñitsjëgö ín pjeñe ja rga
zopjü c'o mama dya cjuana o jña Mizhocjimi; Mizhocjimi dacö o poder.
5 Yo nte, me cjijñitsjëji o pjeñe ga tsjapüji na nojo. Me üji yo jña yo mama
ja ga cja Mizhocjimi. Pero co o poder Mizhocjimi rí zopcjöji, ngue c'ua na
puncjü c'o jëzi c'e pjeñe c'ü cjijñiji, cja na dyätäji c'ua e Cristo.
6 Nguec'ua nu'tsc'eji rí dyätcägöji. C'o dya ra dyätcägö, ya rí bübü rá
castigaogö c'o.
7 Bübü c'o cjijñitsjë c'ü mbëpjiji cja Mizhocjimi, y mamaji c'ü dya ngue o
mbëpjizü c'ü. Nu'tsc'eji in creogueji c'o, na ngue dya in pãtpãji o mü'büji.
Bueno, 'ma cjó c'o mama ngueje o mbëpji Mizhocjimi anguezeji, ni jyodü xo
ra unüji ngüenda nutscö xo rí mbëpjigö cja Mizhocjimi.
8 Nguetsjë c'ín Jmugöji o dyacö poder rá cjagö ne bëpji. Ne bëpji, dya ngue
c'ü rá xõcüts'üji; ngueje c'ü mas rí 'ñejmeji e Jesucristo. Zö xe rá xi'tsc'öji c'ü ja
ga mbëtscö na nojo, pero na cjuana. Dya cjó sö ra mama c'ü dya cjuana yo rí
mangö c'ü rga bëzhgö ín tseje.
9 Ixtí unnc'eji ngüenda, c'ü rgá pen'c'öji o carta, dya ngue c'ü rgui sũgueji.
10 C'o xöpüte xi'tsc'eji a cjava: “E Pablo 'ma pen'c'eji o carta, me huënchc'iji
na zëzhi nza cja c'ü ri pë's'i o poder. Pero 'ma bübü co nu'tsc'eji c'ü, dya
huënchc'eji a cjanu. Y dya ña na jo”, ents'eji c'o xöpüte.
11 C'o xi'tsc'eji a cjanu, ni jyodü ixta unüji ngüenda, 'ma rá ẽcjö co nu'tsc'eji
rí bübü rá castigaots'üji c'ua ja nzi rgá mangö cja yo carta 'ma dya rí bübü co
nu'tsc'eji.
12 C'o xöpüte, me mamatsjëji c'ü me na jo ga jizhiji. Cjijñitsjëji que na jo ga
xöpünteji, na ngue nde dyotji ga jizhiji. Pero dya ni muvi c'ü ni jyëtsitsjëji a
cjanu. Nutscö, dya rá mangö cjo nda na jozgö que na ngue anguezeji.
13 Dya rá cjapütsjëgö a cjanu na nojo. C'ü rá mangö, nguextjo c'ü ja va cja
va dyacö Mizhocjimi ne bëpji nu rgá zopcjö yo nte. Ngue angueze o dyacö ró
'ñe zo'c'öji.
14 Nguetscö ot'ü ró 'ñe xi'tsc'öji ja ga cja e Cristo. Nguec'ua rí pë'sc'ö derecho
rá zo'c'öji; nu'tsc'eji ni jyodü rí dyätcägöji.
15 Dya rí cjagö ja c'o ga tsja c'o xöpüte. Anguezeji pöji nu ja ya vi ma'a c'ü
'naja vi ma zopjü yo nte. Cjapüji na noji nza cja 'ma ri nguetsjë anguezeji ot'ü

vi zopjüji yo nte. Rí te'begö rí 'ñejmeji na jo Mizhocjimi. A cjanu ra sö rá magö cja c'o 'ñaja jñiñi ja c'o nzi va dyacö Mizhocjimi rá ma pëpji.

16 Rá magö cja c'o jñiñi c'o mas na jẽ, rá ma xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Y 'ma rá sät'ägö nu ja ya mbürü o creoji o̲ jña Mizhocjimi, dya rá onpü yo nte, cja rrũ mangö: “Na puncjü o nte va yo ya ndenngue co nuzgö”, rá eñegö, iyö. Na ngue ri ngue c'ü 'na cjuarma c'ü ya vi pjütü c'e bëpji.

17 'Ma cjó c'o ra mbëpi na jo Mizhocjimi, dya ni jyodü ra mama: “Nutscö ró cjagö ne bëpji.” C'ü ni jyodü ra mama: “Mizhocjimi o mböxcü ró pëpjigö ne bëpji”, ra'ñeñe.

18 Zö ra mama 'na nte: “Me na jozgö”, ra 'ñeñe, pero dya ngue c'ü ni jñetse cjo na jo. Pero 'ma mama Mizhocjimi c'ü na jo 'na nte, ix na cjuana na jo 'ma c'ü.

11

Pablo y los apóstoles falsos

1 Xa'ma rí pë'sc'eji paciencia co nutscö c'o xe rá xi'tsc'öji. Na ngue c'ü rí cjapcö me ni muvi ne bëpji nu rgá zopcjö yo nte, bübü c'o ra mama que rí locogö, dya rí jüngö ín pjeñe. Pero rí ö'tc'öji rí pëscöji paciencia c'o xe rá xi'tsc'öji.

2 'Na bëzo me pjörü c'ü nu xunt'i, ngue c'ua 'ma ra chjüntpü c'ü o̲ xunt'i, dya be ri chjëvi o bëzo. Nguec'ua nguextjo c'ü nu xĩra ra dyojui. Je xo ga cjazgö nu, me rí pjö'c'öji c'ua ja nzi ga mbö'c'eji Mizhocjimi. Rí negö nguextjo e Cristo rí ñegueji.

3 C'e c'ijmi o dyonpü e Eva, mi cjapü mi xipji c'o na cjuana pero iyö. Je xo ga cjatjonu, rí sũgö 'na cjó c'o ra dyon'c'üji ra s'onnc'üji in pjeñeji; nguec'ua dya cja rí ñegueji e Cristo co texe in mün'c'eji.

4 Ró xi'tsc'öji ja rgá sö e Jesús ra 'ñevgueji libre cja c'o na s'o; nguec'ua vi creogueji. Y Mizhocjimi o dya'c'eji c'ü o̲ Espíritu o ẽjẽ cja in mün'c'eji. Pero bübü o xöpüte c'o va ẽtsjë c'o nan'ño ga zo'c'üji. Maco i̲n pësp'iji paciencia anguezeji, xo ni jyodü rí pëscöji paciencia yo rí xi'tsc'öji.

5 Anguezeji cjapüji me na noji, mamaji c'ü ngue anguezeji o̲ apóstole e Jesucristo. A poco i̲n cjijñiji c'ü xenda na nojo anguezeji que rá nguetscö.

6 Anguezeji mamaji c'ü dya zö rgá ñagö. Zö ga cjanu, pero rí pãrãgö na jo yo rí xi'tsc'öji. I̲n pãrãgueji c'ü rí pãrãgö na jo. Na ngueje 'ma ró zo'c'öji, dya ró co'bügö ne rí 'naja jña.

7 'Ma ró xi'tsc'öji o̲ jña Mizhocjimi, dya ró jüngö c'o mi dacöji. A poco i̲n cjijñiji c'ü rvá cja na s'o, na ngue dya ró jün'c'üji. Nu c'ü rvá zo'c'öji, dya ngue c'ü pje ro jün'c'üji; ngueje c'ü rví muvitsc'eji a jmi Mizhocjimi.

8 Ró jüngö c'o merio c'o o dyacö c'o cjuarma cja c'o 'ñaja congregación. Nguec'ua o sö ró xi'tsc'öji o̲ jña Mizhocjimi.

9 'Ma mi bübü co nu'tsc'eji, 'ma pje c'o mi bëtscö, dya ró ötü ne ri 'natsc'eji. Pero c'o cjuarma a ma a Macedonia o ndäji c'o o ẽjẽ o 'ñe zocüzügöji c'o mi jyodüzü. Nguec'ua dya ró jün'c'üji, dya pje xo rá jün'c'üji. Na ngueje dya rí negö rí sögueji na jyü.

10 Bübü e Cristo co nutscö; nguec'ua na cjuana c'ü rí xi'tsc'öji. Me rí mäcjö na ngueje dya ró jüngö c'o mi dacöji nu'tsc'eji i̲n tsjaji texe a 'ñe a Acaya. Y nunca dya pje rá jün'c'üji.

11 Bübü c'o mama c'ü dya rí nets'egöji, nguec'ua dya rgá jüngö c'o ri dyacöji. Pero pãtcö ín mü'bü Mizhocjimi rí nets'eji.

12 C'o 'ñaja xöpüte, neji c'ü rá jüngö c'o ri dyacöji. A cjanu ra sö ra xi'ts'iji: “Jñanchjaji, e Pablo rí chjëntcjöjme c'ü”, ra 'ñeñeji. Nguec'ua, dya rgá jün'c'üji c'o ri dyacöji, dya xo rá jün'c'üji.
13 Anguezeji me nzhodüji ga dyonpüji yo nte. Cjapüji c'ü ri ngue o̲ apóstole e Cristo, maco dya juajnü e Cristo anguezeji.
14 Dya ni jyodü rí tsjijñiji na puncjü c'ü ni tsja a cjanu anguezeji. Na ngue je xo ga cjanu ga tsja e Satanás nu c'ü dya jo, bün'ma cjapü c'ü ri ngue 'naja c'o o̲ anxe Mizhocjimi.
15 Nguec'ua dya ni jyodü rí tsjijñiji na puncjü c'o xöpüte c'o cjapü ri xi'tsc'eji c'o na jo. Na ngueje anguezeji, ngue o̲ mbëpji c'ü dya jo. Mizhocjimi ra tsjapü ra sufreji, na ngueje cjaji na s'o.

Sufrimientos de Pablo como apóstol

16 Me rí xi'tsc'öji ja ga mbëtscö na nojo, pero dya rí ma tsjijñiji cjo rí locogö. Zö rí tsjijñiji c'ü rí locogö, pero xe rí pëscöji paciencia c'ü xe rá mangö c'ü ja ga mbëtscö na nojo. Maco i̲n pësp'iji paciencia c'o xöpüte c'o cjapü na nojo.
17 Dya mandazgöji c'ín Jmugöji me rá mangöji pje pjëtscöji. Pero xe ni jyodü rá mangö c'ü pje pjëtscö, zö rí mangueji rí locogö.
18 C'o xöpüte me cjapüji na nojo na ngue c'ü pjëzhiji. Xo rá mangö dya c'ü ja ga mbëtscö na nojo.
19 I̲n cjijñiji i̲n pë'sc'eji na puncjü in pjeñeji; nguec'ua gui pësp'iji paciencia c'o xöpüte c'o cjapü na nojo.
20 C'o xöpüte me mandatsc'eji, pero i̲n sido i̲n pësp'iji paciencia i̲n ätägueji c'o. Anguezeji me jün'c'üji in merioji, pero i̲n sido i̲n pësp'iji paciencia. Anguezeji me cjapüji in jmugueji, me cja'c'eji c'ü dya ni muvitsc'eji. Xo pjë'chc'eji in jmiji, pero i̲n sido i̲n pësp'iji paciencia i̲n ätäji.
21 A poco i̲n cjijñiji xe na jo 'ma xo ro cjapcö chala a ndetsc'eji ja c'o nzi ga tsja c'o xöpüte. Rí perdonaozgöji c'ü dya ró cja'c'öji a cjanu c'o na s'o.

C'o xöpüte, me mäjä ga tsjapütsjëji na nojo. Je xo rga cjazgö dya nu, c'o mama anguezeji ja ga mbëzhiji na nojo, xo ngue c'o xo sö rá mangö c'ü pje pjëtscö, zö rí mangueji rí locogö.
22 C'o xöpüte cjapüji na nojo na ngueje ñaji hebreo. Xo 'ñezgö xo rí ñagö hebreo. Anguezeji mamaji je menzumüji a Israel. Xo 'ñezgö je xo rí menzumügö nu. Xo mamaji je mboxbëcheji cja e Abraham. Xo 'ñezgö xo ngue o̲ mboxbëchezü c'ü.
23 Xo mamaji c'ü mbëpjiji cja e Cristo. Nutscö mas na jo rgá pëpcö c'ü. Bueno, rí mangö yo, zö rí tsjijñiji c'ü me rí locogö. Mas ró pëpji na zëzhi que na ngue anguezeji. Mas o jyücüji co chirrio que na ngue anguezeji. Y mas go pantcaji a pjörü. Na puncjü rvá cjogü peligro c'ü ya ro tügö.
24 C'o ín menzumügöjme a Israel, tsi'ch'a vez va jyücüji co chirrio. O zö treinta y nueve c'o o dyacöji nzi 'na vez c'ü mi jücüji.
25 Jñi vez va jyücöji co dyenza. 'Na vez o pjacöji o ndojo. Jñi vez va chödü a nde c'o barco 'ma mi nzhodügö cja mar. Nguec'ua 'naxõmü cja na 'napa ró sufregö cja ndeje.
26 Na puncjü rgá nzhodügö rgá zopjügö yo nte. Rí cjogü peligro rgá pes'egö cja ndare. Rí cjogü peligro ra ts'acüzgö o mbẽ'ẽ. Rí cjogü peligro 'na pje c'o ra tsjacö yo ín menzumügöjme, 'ñe c'o dya ngue ín menzumügöjme. Rí cjogü peligro 'ma rí nzhodügö cja c'o jñiñi, 'ñe 'ma rí nzhodügö cja majyadü, 'ñe 'ma rí nzhodügö cja barco. Xo rí cjogü peligro 'ma rí chjëgöjme c'o cjapü cjuarma.

27 Bübü 'ma rí pëpcjö na zëzhi hasta me ni mbotjo ín cuëgö, 'ñe me rí sögö na ü. Bübü 'ma rí bëzhi na puncjü ín ch'ĩjĩgö. Bübü na puncjü 'ma dya rí sigö o xëdyi, na ngueje ojtjo pje rá sigö. Na puncjü rgá tũsëgö, na ngueje bëtsi c'ü rá jegö.
28 Nujyo, dya nguextjo yo rí sufregö yo. Pama me rí mbeñegö c'o cjuarma texe cja c'o congregación.
29 'Ma bübü 'na cjuarma c'ü dya nda ejme Mizhocjimi, me rí sentiogö nza cja c'ü ri nguetscö c'ü dya nda ri creo. 'Ma cjó c'o cjapü ra tsja na s'o 'na cjuarma, rí ügöbe c'e nte c'ü. Y rí tsegö nza cja 'ma ri nguezgö ro cjagö c'o na s'o.
30 Pe in neji xe rá mangö c'ü pje pjëtscö. Iyö. C'ü rá cjagö dya, rá xi'tsc'öji ja ga cja c'ü dya zëtscö.
31 Na cjuana yo rí xi'tsc'öji; nzi ga mbãrã Mizhocjimi c'ü mi ma't'ü e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü ngue o T'i. Me na nojo Mizhocjimi; ni jyodü nunca rá jëzi rga cjapüji na nojo c'ü.
32 'Ma mi bünc'ö a Damasco, o tsja c'e gobernador c'ü vi 'ñeme e rey Aretas, o ngama c'o mi pjörü cja c'o trangoxtji, ngue c'ua 'ma ro pedyegö, ro ts'acüzüji.
33 Pero c'o ín dyocjöjme go pjongüzüji cja 'na ventana c'ü mi bübü cja c'e varda, cjanu o sjöpcüji cja 'naja bos'i. Ró c'ueñegö c'ua cja c'e ciudad, dya pje tsjacö c'e gobernador.

12

Visiones y revelaciones

1 Dya ni muvi c'ü me rgá mangö c'ü pje pjëtscö. Pero bübü c'ü xe rá xi'tsc'öji. Rá xi'tsc'öji ja ga cja c'o o dyacö e Jesucristo c'ín Jmugöji ró cjinch'igö, 'ñe c'o o jítscö.
2-3 Ya cjogü catorce cjë 'ma o zinzgö a jens'e Mizhocjimi. Dya rí pãrãgö cjo o zinzgö co texe ín cuerpo, cjo nguextjo ín aljma c'ü o zinngui. Nguextjo Mizhocjimi pãrã.
4 O zinzgö nu ja me na zö. Je ró ärägö nu c'o jña'a c'o me na sjũ c'o dya sö rá xi'tsc'öji.
5 Pero dya rá cjapütsjë na nojo. Ngue Mizhocjimi c'ü rá cjapcö na nojo, na ngueje ngue c'ü o zinzgö c'ü. C'ü rá xi'tsc'öji ja ga cjazgö, dya ngue c'ü me na nozgö; ngueje c'ü dya ga zëtscö.
6 Zö ri negö ro xi'tsc'öji c'o me na zö rvá jandagö, pero dya ri locogö. Na ngueje na cjuana c'ü ro xi'tsc'öji. Pero dya rá xi'tsc'öji c'o. In jandgaji ja rgá nzhodügö. Xo in äräji c'o jña c'o rí xi'tsc'öji. Nguec'ua dya ni jyodü rá xi'tsc'öji c'o me na zö c'o ró jandagö. 'Ma jiyö, ri cjijñigueji c'ü me na jozgö na puncjü, zö dya ga cjazgö nu.
7 Me na zö c'o o jítscö Mizhocjimi. Pero dya go ne Mizhocjimi c'ü rá cjapcö na nozü rga mangö c'o ró jandagö nu. Nguec'ua o jyëzi Mizhocjimi e Satanás nu c'ü dya jo cjacü rá sufregö nza cja 'ma ri tjocüzgö 'na bidyi. Nuc'ü, me rí sufregö c'ü, ngue c'ua dya rá cjapcö na nozü.
8 Jñi vez rvá ötügö c'ín Jmugöji ro tsjapü ro c'ueñe c'ü rgá sufregö.
9 O ndünrü c'ua c'ín Jmugöji o xitsigö: "Me rí s'iyats'ügö. ¿Pje xe ni jyonc'ü? 'Ma dya pje ga zëzhi 'na nte, je ngue 'ma jñetse c'ü me na zëtscö, na ngueje rí pjös'ügö c'ü", enzgö c'ín Jmugöji. Nguec'ua me rí mäcjö na puncjü na ngue dya pje ga zëtscö. Rí mäcjö na ngueje bübüzü o poder e Cristo.

10 Na ngue c'ü rgá pëpcö e Cristo, me cjacö na s'o yo nte me pjongüzüji cja o̲ jñiñiji, y pje c'o nde rí sufregö. Pero rí mäcjö. Na ngueje 'ma dya ga zëtscö, ngue 'ma ix na cjuana na zëtsi.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

11 Na ngue me ró xi'tsc'öji pje pjëtscö, pe i̲n mamaji c'ü rí locogö. Pero, ¿ja rva cjapü? 'Ma o xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ü dya jo rgá jizhigö, dya i̲ xiqueji c'ü na jo rgá xöpütegö. Nguec'ua ni jyodü rá xi'tsc'öji pje pjëtscö. C'o xöpüte cjapüji ri ngue o̲ apóstole e Cristo c'o me ni muvi. Pero xenda na nozgö, zö dya ni muvizgö.

12 'Ma mi bünc'ö co nu'tsc'eji, ró sufregö. Pero ró sido ró pëpcö e Cristo. Y ró cjagö c'o me na nojo c'o nunca mi jandagueji. Nguec'ua vi unnc'eji ngüenda c'ü na cjuana c'ü mi xi'tsc'öji. Nguec'ua i̲n pãrãgueji c'ü ngue o̲ apóstolezü e Jesucristo.

13 A poco i̲n cjijñiji c'ü xenda ró s'iyagö na jo c'o 'ñaja congregación que na ngue'tsc'eji. Bueno, c'ü ró cjagö, ngueje c'ü dya ró jün'c'üji in meriogueji. 'Ma jiyö, rvi sögueji na jyü. Perdonaozgöji c'ü dya ró jün'c'üji in merioji.

14 Dya ra metscö rá 'ñe nuc'üji. Ra zö'ö na jñi c'ü rga ẽjẽ. Y dya rá jün'c'üji in meriogueji. Dya ngue in meriogueji c'o rí mbeñegö, ngue'tsc'eji me rí mbents'eji. Dya ngue yo t'i c'o ni jyodü ra mbë's'iji c'ü rguí mbös'üji nu tataji; ngueje yo nzhante c'o ni jyodü ra mbë's'iji c'ü rguí mbös'üji nu t'iji.

15 Me rí mäcjö rgá pëpcö Mizhocjimi rgá pjöxc'öji, zö me potjo ín cuëgö. Nza cja c'ü mas rí netsc'öji, y dya nda i̲n nezgöji.

16 Bübütsc'eji c'ü ra mama, zö dya ró jüngö c'o merio c'o mi dacöji, pero ró jodügö ja rvá on'c'üji.

17 Rí xi'tsc'öji, 'ma ró xipji c'o cjuarma o ẽji o 'ñe zo'c'eji, dya pje xo jñün'c'üji.

18 Ró xipji e Tito ro ẽjui c'ü 'na cjuarma, o 'ñe nuc'eji. ¿Cjo pje c'o o jñün'c'üji e Tito? Iyö, dya pje xo jñün'c'üji. ¿Cjo dya xo mbents'eji angueze, ja c'o nzi rgá mbents'eji? Jã, xo mbents'eji. ¿Cjo dya xo tsja ja c'o nzi rgá cjagö? Jã, je xo va tsjatjo a cjanu.

19 Nu yo rí xi'tsc'öji, pe i̲n cjijñiji c'ü rrã ñanatsjë cja in jmigueji nza cja 'ma ro cjagö na s'o. Pero dya je ga cjanu. Nu yo rí xi'tsc'öji, jandgagö Mizhocjimi. Y bübü e Cristo co nutscö. Rí s'iyatsc'öji cjuarma. C'ü rgá xi'tsc'öji yo, ngue c'ü mas rí pãrãji Mizhocjimi.

20 Rí negö rí nzhodügueji na jo. I̲n negueji c'ü rá mä'c'öji. Pero rí sũgö 'ma rá 'ñe nuc'eji, 'na rá tö'tc'üji c'ü dya ri nzhodüji na jo. 'Ma rga cjanu, dya ra sö rá mä'c'öji 'ma. Rí sũgö 'na rá tö'tc'üji c'ü me ri sögueji o jña, 'ñe me ri ne ra mbë'ts'iji na nojo c'ua ja nzi ga mbëzhi c'o 'ñaja. O rá tö'tc'üji ri pötqui sjëyaji, 'ñe ri pötqui huĩ's'ĩji. O rá tö'tc'üji ri pötqui xos'üji o bëchjine, 'ñe me ri pötqui tsjojneji. O rá tö'tc'üji ri cjapquetsjëji rrũ notsc'eji nzi 'natsc'eji, 'ñe me ri ñatsjë ri ñatsjëgueji.

21 Bübütsc'eji c'o cja na s'o. I̲n cjijñiji na s'o cja in mü'bügueji. I̲n tsãgueji o bëzo o ndixũ, 'ñe pje c'o nde i̲n cjaji a cjanu c'o na s'o. Rí sũgö, 'ma rá 'ñe nuc'eji, 'na rá tö'tc'üji c'ü dya be ri nzhogü in mü'büji. Nguec'ua Mizhocjimi ra tsjacö me ra sentio ín mü'bügö me rá huë'c'öji.

13

Advertencias y saludos finales

1 'Ma rá ẽcjö na yeje, ya ra zö na jñi c'ü rvá ẽgö va. Tsjijñiji c'ü t'opjü a cjava: "'Ma cjó c'o ra tsja na s'o, ni jyodü yeje o jñi'i c'o o jñanda vi tsja na s'o, c'o ra cöste. Nu'ma, ra sö ra castigaoji 'ma c'ü", eñe.
2 'Ma ró 'ñe zenguats'üji c'ü na yeje, ró zopjü c'o mi cjats'ügueji na s'o, ró xicöji ro nzhogü o mü'büji. 'Ma jiyö, ro castigaogö c'o, 'ma ro ẽgö na jñi'i. Nudya, dya rí bünc'ö co nu'tsc'eji. Pero rí zo'c'öji nu'tsc'eji in sido in cjaji c'o na s'o, rí xi'tsc'öji, 'ma rá ẽcjö na jñi, rá castigaots'üji.
3 Nu 'ma dya in pãrãgueji cjo rí pätpägö e Cristo, jo rí ñugueji 'ma, 'ma rá ẽcjö. Me na zëzhi angueze, dya sũ ra castigaots'üji.
4 'Ma o ndäbäji e Cristo cja ngronsi, o jñetse nza cja c'ü dya ma zëzhi. Pero bübütjo dya c'ü, na ngueje c'ü o poder Mizhocjimi o tsjapü o bübütjo na yeje. Je xo ga cjazgönu. Na ngueje bübü ín mün'c'ö e Cristo, jmanch'a rgá zo'c'öji na jo, nza cja c'ü dya ri pë'sc'ö poder. Pero bübüzü o poder Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma dya ra nzhogü in mü'bügueji, rí bübü rá castigaots'üji.
5 Nu'tsc'eji, ngue'tsc'eji ni jyodü rí ñutsjëji cjo na cjuana i 'ñench'e in mün'c'eji e Cristo. ¿Cjo bübü in mün'c'eji e Cristo? ¿Cjo 'ñünnc'ü in mü'büji rí tsjaji ja c'o nzi ga ne? 'Ma jiyö, dya cjuana in ejmeji 'ma.
6 Pero 'ma bübü in mün'c'eji e Cristo, rí te'begö rí unnc'eji ngüenda xo 'ñetscö xo bübüzügö c'ü, y ngue o apóstolezügö c'ü.
7 'Ma rá 'ñe castigaots'üji, nu'ma, rí pãrãgueji c'ü rí bünc'ö o poder e Cristo. Pero rí ötcö Mizhocjimi c'ü rí jyëzgueji c'o na s'o. Zö rí negö ra jñetse c'ü ngue o apóstolezü e Cristo, pero rí negö mas c'ü rí tsjagueji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi.
8 Ra sö rá zo'c'öji ngue c'ua rí tsjaji c'o na jo. Pero 'ma ya rgui tsjaji c'o na jo, dya cja ra sö rá castigaots'üji 'ma.
9 'Ma na zë'tsc'eji, 'ma in cjaji c'o na jo, dya ni jyodü rá castigaots'üji co o poder Mizhocjimi. Ngue c'ü rgá mäcjö c'ü. Y ngue c'ü rí ötcö Mizhocjimi, c'ü rí tsjagueji dya c'o na jo.
10 Mizhocjimi o dyacö poder, pero dya ngue c'ü rga chjojtc'öji; ngueje c'ü rga pjöxc'öji mas rí 'ñejmeji Mizhocjimi. Nguec'ua nudya dya rí bünc'ö co nu'tsc'eji, rí pen'c'eji ne carta rí xi'tsc'öji yo, xa'ma rí dyätcägöji ante c'ü rá ẽcjö. 'Ma rí tsjaji a cjanu, dya rguí jyodü rá huënchc'öji 'ma rá ẽcjö.
11 Ya rá cjuatügö ne carta. Mizhocjimi ra mböxc'üji cjuarma. Jyëziji c'o na s'o, mas rí tsjaji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi. Dyätcäji c'o rí xi'tsc'öji, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'eji. Rí tsjijñiji 'natjo in pjeñeji, rí tsãrãgueji na jo. 'Ma rí tsjaji yo, ra bübütsc'eji Mizhocjimi c'ü s'iyazgöji 'ñe cjacöji ra mäjä ín mün'c'öji, ngue c'ua dya pje rá mbeñeji.
12 Rí pötqui zenguateji co texe in mü'büji, na ngueje ngue o t'itsc'eji Mizhocjimi.
13 Bö'tc'ütjoji Cjimi c'o cjuarma c'o rí cãrãgöjme.
14 Rí ötcö Mizhocjimi c'ü mas rí unnc'eji ngüenda in texeji c'ü me nugüji na jo e Jesucristo c'ín Jmugöji. Xo rí ötcö Mizhocjimi c'ü mas rí unnc'eji ngüenda c'ü me s'iyazgöji Mizhocjimi, 'ñe c'ü bübü ín mün'c'öji o Espíritu. Amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS GÁLATAS

Pablo escribe a las iglesias en Galacia

1 Nguetscö e Pablo rí pen'c'öji ne carta. Bübü c'o xi'tsc'eji nguetsjë yo nte yo o juancü rá cjagö apóstole. O 'ma jiyö, xi'ts'iji Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü yo nte o juancüji. Pero iyö. C'ü o juancü nguetsjë e Jesucristo c'ü o te 'ma ya vi ndũ, 'ñe Mizhocjimi c'ü nu Tata c'ü o tsjapü o te.

2 Nu'tsc'eji i̱n jmurüji a Galacia i̱n ench'e in mün'c'eji e Jesucristo, ngue'tsc'eji rí pen'c'öji ne carta. Nutscö 'ñe texe yo cjuarma yo rí cãrãgöjme, rí zenguats'üjme.

3 Rí ötcö Mizhocjimi c'ü mi Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sido ra nuc'eji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji.

4 E Jesucristo o ne o ndũ va ngõtcüji ín nzhunc'öji. O 'ñevgueji libre, ngue c'ua dya cja ra mandazüji c'ü na s'o c'ü bübü cja ne xoñijõmü. O ndũ a cjanu e Jesucristo na ngueje je ga cjanu va ne Mizhocjimi c'ü mi Tatagöji.

5 Me na nojo Mizhocjimi 'ñe me na jo. Je ga cjanu angueze texetjo c'o cjë, 'ñe 'ma ya rguí nguarü ne xoñijõmü. Amén.

No hay otro mensaje de salvación

6-7 'Ma ró zo'c'öji, o 'ñünnc'eji in mün'c'eji Mizhocjimi o jí'tsc'eji c'ua ja va s'iyatsc'eji e Cristo va ndũ. Nguec'ua vi 'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo. Pero nudya va ẽtsc'eji c'o nan'ño ga zo'c'eji; dya xi'tsc'eji c'ü nguextjo e Cristo ra salvatsc'eji. Nguec'ua i̱n yembeñeji; i̱n ne rí creoji c'e jña c'ü xi'tsc'eji c'o nan'ño xöpüte. ¿Jenga me ts'i ni jyëzgueji a cjanu c'e jña c'ü o dya'c'eji Mizhocjimi c'ü ja ga cja e Cristo? Mi cjapcö mi nzhodügueji na jo cja o̱ 'ñiji e Cristo. C'e jña c'ü i̱n ne rí creoji, dya ngue c'ü ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o.

8 Nutscöjme ya ró xi'tsc'öjme ja rga 'ñevgueji libre e Cristo. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, zö rí apóstolegö pero 'ma ro xi'tsc'öji nan'ño jña, nu'ma, ro jyëzgö 'ma Mizhocjimi ro tsjacü ro ma sufregö. Je xo rga cjatjonu c'o o̱ anxe Mizhocjimi c'o ixi cãrã a jens'e, 'ma ro ẽ xi'tsc'eji nan'ño jña, xo ro tsjapü Mizhocjimi ro ma sufre 'ma c'o.

9 Ya ró xi'tsc'öji ja rgui salvagueji. Xo ró xi'tsc'öji 'ma cjó c'o ra 'ñe xi'ts'iji nan'ño jña, Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre c'ü. Y rí yepe rí xi'tsc'öji a cjanu.

10 C'ü rvá xi'tsc'öji a cjanu, ngue c'ü rgui unnc'eji ngüenda c'ü dya ngue c'o xöpüte c'o rí jodügö ra mäcägö, ni xo ri ngue'tsc'eji; ngue Mizhocjimi rí jodü ra mäcägö. Nu 'ma cjó c'o ri ngueje cja yo nte c'ü ro jodü ro mäcägö, dya ngue e Cristo c'ü rí pëpcö 'ma.

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

11 Rí mbeñegueji cjuarma. C'o jña c'o ró xi'tsc'öji ja ga jogü ín mün'c'öji, dya ngueje yo nte yo o nguijñitsjë o̱ mü'bü c'o.

12 Na ngueje dya cjó xitsigö yo nte ja ga cja, ni cjó xo ro xöcü. Nguetsjë e Jesucristo o jítsi ró pãrãgö ja ga jocüzü ín mü'büji.

13 Ya ró xi'tsc'öji ja ga cja rmá minc'ö 'ma dya be mi ejmegö e Cristo. Mi cjagö ín chjũrügöjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel. Ró xi'tsc'öji c'ü me mi cjapcö ra sufre c'o o̱ nte Mizhocjimi c'o mi jmurü mi ma't'üji e Jesucristo. Y me mi cjagö ro chjotcö c'o.

14 Xenda mi cjagö ín chjũrügöjme, que na ngueje na puncjü c'o ín menzumügöjme c'o cja nde mi sẽgöjme. Na ngueje xenda mi tëpcö o̱ tjũrü c'o mi mboxpalejme.
15 Pero ante c'ü ro jmuxcü, ya vi xõcüzü Mizhocjimi c'ü ro pëpcö c'ü. Na ngue c'ü vi s'iyazügö Mizhocjimi, o ẽ 'na nu pa o 'ñünngü ín mü'bü. Y nutscö ró ench'e ín mü'bü e Jesucristo na ngueje c'ü vi s'iyazügö c'ü.
16 Y go ne Mizhocjimi go tsjacü ró pãrãgö ja ga cja e Jesucristo c'ü nu T'i. O jítsigö a cjanu ngue c'ua rá magö cja yo nte yo dya menzumü a Israel, rá ma xipjiji ja rgá sö e Cristo ra 'ñeme libre anguezeji cja c'o na s'o. 'Ma o jítsigö a cjanu Mizhocjimi, dya cjó ró önü ne rí 'naja nte ja rva cja rva zopcjö yo nte.
17 Dya xo ró magö a ma a Jerusalén ro ma önü c'o ot'ü vi mbëzhi apóstole que na nguezgö. C'ü ró cjagö, ixtó xõgütsjë ró magö a ma a Arabia. O cjogü ja nzi pa, cja rrũ nzhogö ró ẽ c'ua a Damasco.
18 Nuc'ua 'ma ya vi cjogü jñi cjë, ró magö a ma a Jerusalén c'ü tsja a Judea. Pero dya ngue c'ü ro ma önngö ja rva zopcjö yo nte. Ngue c'ü rvá ma pãrãgö e Pedro. Y dya mezhe rvá minc'ö nu, c'ü ro ñabe; yenzotjo.
19 Xo ró chjëgöbe nu, e Jacobo c'ü nu cjuarma e Jesucristo c'ín Jmugöji. Pero c'o 'ñaja apóstole, dya ró chjëgöjme c'o.
20 Nujyo rí xi'tsc'öji, dya bëchjine yo. Na cjuana yo, c'ua ja nzi ga mbãtcã ín mü'bü Mizhocjimi.
21 Nuc'ua ró pedyegö a Jerusalén ró magö a ma a Cilicia 'ñe a Siria.
22 C'o cjuarma c'o mi jmurü cja c'o 'ñaja jñiñi a Judea, dya be mi pãcãgö c'o.
23 Pero mi äräji c'o mi mama c'o o̱ dyoji: "E Pablo dya mi ne cjó ro 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo. Nguec'ua mi cjacüjme rá sufrejme y me mi ne ro mbötcüjme. Pero nudya, e Pablo xipji dya yo nte xo ra 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo", mi eñe c'o cjuarma ma xipjiji c'o o̱ dyoji.
24 Nguec'ua c'o cjuarma c'o mi cãrã a Israel mi mamaji c'ü me na zëzhi Mizhocjimi, na nguezgö e Pablo xo ró ench'e ín mü'bügö e Jesucristo.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

1 O cjogü c'ua catorce cjë ró magö a ma a Jerusalén, ró mëbe e Bernabé. Xo ró sidyibe e Tito.
2 Nguetsjë Mizhocjimi o tsjacü ró pãrãgö c'ü mi jyodü ro möcjöjme nu. Ró ma ñatsjëjme c'o pjëzhi apóstole nu. Ró xipjiji ja ga cja rgá zopcjö yo dya menzumü a Israel rí xipjiji ja rgá sö e Jesucristo ra 'ñeme libre anguezeji cja c'o na s'o. Mi negö c'ü ro unü ngüenda c'o apóstole, c'o jña c'o rí xipjigö yo nte, chjëntjui c'o jña c'o mama c'o apóstole. 'Ma jiyö 'na dya rví muvi 'ma c'ü rvá pëpcjö na puncjü, 'ñe c'ü cja xe rá pëpcjö. Na ngueje 'na dya ro mböxcügö c'o apóstole cja ne bëpji.
3-5 Na ngueje cãrã c'o 'ñaja c'o vi mama c'ü ni jyodü ra circuncidaoji yo dya menzumü a Israel ra dyopcüji o̱ cuerpoji. Nutscöji bübü ín mün'c'öji dya e Cristo Jesús; nguec'ua dya cja mandazüji c'o o̱ ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Pero bübü c'o chaque cjapü cjuarma; mi nugütjojme cjo mi cjajme c'ua ja nzi ga t'opjü c'o ley cjo iyö. Na ngueje anguezeji mi neji ro nzhogüjme ro jodü ro ätcöjme c'o ley c'o. Mi neji ro circuncidaoji e Tito c'ü mi dyocjöjme, na ngueje dya mi menzumü a Israel, nguec'ua dya vi circuncidaoji c'ü. Pero dya ró negö ro circuncidaoji e Tito. Ni xo ro negö ro circuncidaoji c'o 'ñaja

cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Na ngueje mi mbentsc'öji nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, ró negö rí sido rí 'ñejmeji c'ü na cjuana c'ua ja rgui salvagueji. Nguec'ua 'ma ró cjuarü ró ñajme c'o apóstole, cjanu o mama c'ua anguezeji c'ü dya ni jyodü ra circuncidaoji c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel, ní xo ri ngueje e Tito.

6 C'o pjëzhi apóstole, dya pje xitsigöji c'ü pje xe ro jíchcö yo dya menzumü a Israel. Para nutscö, dya ra tsja zö pje pjëzhiji, na ngueje Mizhocjimi ra juajnü 'na nte'e zö dya pje ri pjëzhi.

7 C'o pjëzhi apóstole, c'ü o tsjaji, o unüji ngüenda c'ü vi juancügö Mizhocjimi rá sätc'ö cja yo dya menzumü a Israel, rá xipjiji ja rgá sö ra jogü o mü'büji. Xo unüji ngüenda vi juajnü Mizhocjimi e Pedro ra zopjü yo menzumü a Israel.

8 Xo mbãrãji ngue Mizhocjimi c'ü 'ñünbü o mü'bü e Pedro ra tsja apóstole, ngue c'ua ga zopjü yo menzumü a Israel. Y xo mbãrãji ngue Mizhocjimi c'ü 'ñünngü ín mün'c'ö ngue c'ua xo pjëtsi apóstole rí zopjü yo dya menzumü a Israel.

9 C'o apóstole c'o me mi näntji pjëzhi na puncjü, ngueje e Jacobo 'ñe e Pedro 'ñe e Juan. Anguezeji o unüji ngüenda c'ü vi tsja Mizhocjimi vi tsjacügö apóstole, 'ñe vi mböxcü na puncjü. Nguec'ua va dyacüji o dyëji va mäcäbe e Bernabé, cjanu xitsibe: "Nu'tsc'evi 'ñetscöjme rí mbëpjiji cja e Cristo. Nu'tsc'evi rí ma zopjüvi yo nte yo dya menzumü a Israel, nutscöjme rá ma zopjüjme yo rí menzumüji a Israel.

10 Pero dya rí jyombeñevi rí pjös'üvi c'o ín menzumügöji c'o dya pje pë's'i", o 'ñenzgöbe c'o. C'e jña'a ró negö c'ü, na ngueje siempre rí mbeñe c'o cjuarma c'o dya pje pë's'i.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

11 'Na nu pa, zö mi pãrã e Pedro c'o na jo, pero nan'ño va tsja. Nguec'ua rvá huënchc'ö c'ua. Rá xi'tsc'öji dya, ja va ts'a. Ot'ü o ma e Pedro a ma a Antioquía.

12 Nuc'ua 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Nuc'ua cjanu säjä c'ua ja nzi c'o menzumü a Israel c'o mi ngue o dyoji e Jacobo. Nguec'ua mi sũ e Pedro xe ro ziji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel. Na ngueje 'na ro mama c'o ya vi säjä, jenga mi siji o xëdyi e Pedro c'o cjuarma c'o 'ñaja menzumü. Nguec'ua zö mi pãrã e Pedro ma jo c'ü 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o cjuarma c'o dya menzumü a Israel, pero go xõgü c'ua; dya cja 'natjo c'ua go ziji o xëdyi c'o.

13 Xo 'ñetjo c'o 'ñaja cjuarma c'o menzumü a Israel c'o mi cãrã a Antioquía, zö xo mi pãrãji ma jo c'ü 'natjo c'ua mi siji o xëdyi c'o 'ñaja cjuarma, pero xo tsjaji c'ua ja va tsja e Pedro go xõgüji. Y 'ma o nu'u ga cjanu e Bernabé, xo xõgü c'ü.

14 Nguec'ua ró unnc'ö ngüenda c'ü dya ma jo c'ü mi xõgüji. Na ngueje c'o jña c'o mama ja ga salvazüji, dya mama c'ü rá xõgüji a cjanu. Nguec'ua rvá huënch'i e Pedro nu ja mi cãrãji texeji, ró xipji a cjava: "Nu'tsc'e in cjague c'ü t'opjü c'o ín leygöji c'ü dya rá cjaji nutscöji rí menzumüji a Israel; in sigueji o xëdyi yo dya menzumü a Israel. Dya s'o c'ü in cjague dya a cjanu, na jo c'ü. Nguec'ua, ¿jenga i xõgue cja yo cjuarma yo dya menzumü a Israel? Ra nguijñiji c'ü ni jyodü ra tsjaji c'ua ja nzi ga tsja yo ín menzumügöji, xo ra jyodü ra cumpleji texe c'o ín leygöji. Pero dya ni jyodü."

La gente de Israel, igual que todos, se salva por fe

15 Xo ró xipji a cjava e Pedro: “Yo dya menzumü a Israel, dya tjëji c'o o̲ ley
Mizhocjimi; nguec'ua nutscöji rí menzumüji a Israel mi xicöji cja'a na s'o c'o.
Nutscövi, ixtí menzumügövi a Israel.
16 Pero ró unnc'övi ngüenda zö ra jyodü 'na nte ra dyätä texe c'o ley, pero xe
ri tũtjo o̲ nzhubü a jmi Mizhocjimi. Xo ró unnc'övi ngüenda nguextjo 'ma ra
tsja 'na nte ra 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, nu'ma, ra mama Mizhocjimi c'ü
dya cja ri tũ o̲ nzhubü 'ma c'ü. Nguec'ua xo 'ñezgövi xo ró ench'e ín mün'c'övi
e Jesucristo ngue c'ua dya cja xe rá tuns'üvi ín nzhunc'övi. Na ngueje je t'opjü
a cjava o̲ jña Mizhocjimi: ‘Zö cjó c'o ra tsja ra dyätä texe c'o ley, pero xe ri tũtjo
o̲ nzhubü a jmi Mizhocjimi c'e nte c'ü’, eñe.”
17 Xe ró xicö e Pedro: “Nutscövi ró negövi c'ü dya cja xe ra bübüzüvi c'o na
s'o. Nguec'ua rvá ench'e ín mün'c'övi e Cristo. Nguec'ua sö rá jyëtsitsjëvi dya
yo dya menzumü a Israel yo xiji na s'o. Na ngueje c'ua ja nzi ga cja anguezeji,
dya tjëji c'o ín leygöji, je xo ga cjazgövi dya nu, dya cja mandazüvi c'o ley. 'Ma
ró jëzgövi c'o ley ngue c'ua ro ench'e ín mün'c'övi e Cristo, ¿cjo ix ma s'o ga
cjanu? Iyö.
18 Rí xi'tsc'ö na cjuana cjó ngue c'ü cja na s'o. 'Ma cjó c'o ya 'ñench'e o̲ mü'bü
e Jesucristo, 'ma ra nzhogü na yeje ra jyodü ra cumple c'o ley, nu'ma, ngue
'ma ix na cjuana tuns'ü o̲ nzhubü c'ü.
19 Nuzgö ró unnc'ö ngüenda c'ü dya sö ro cumplegö texe c'o ley. C'ua ja nzi
ga cja 'na mbëpji c'ü ya ndũ'ü, dya cja manda c'ü nu lamu, je xo ga cjazgö dya
nu, dya cja mandazü c'o ley. Nguec'ua nza cjazgö c'ü ya ró tũgö. Pero a jmi
Mizhocjimi rí büntcjö dya, y nguextjo angueze rí ätcö c'ü.
20 'Ma o ndũ e Cristo cja ngronsi, xo ró tũgö nu. Nguec'ua dya cja nza cjazgö
'ma ot'ü. Zö xe bübüzü ín cuerpogö, pero bübü dya a mbo cja ín mün'c'ö
e Cristo c'ü ngue o̲ T'i Mizhocjimi. Nguec'ua nudya, rí ench'e ín mü'bü c'ü
recibidozü dya Mizhocjimi, na ngueje o s'iyazügö e Cristo o ne o pätcä va ndũ
c'ü.
21 Bübü c'o cjapü dya ni muvi c'ü vi s'iyazüji Mizhocjimi va ndäjä c'ü o̲ T'i
o ẽ ndũ; mamaji ni jyodü rá cumplegöji c'o ley, ngue c'ua rrã jozüji a jmi
Mizhocjimi. Pero nutscö, dya rí mangö a cjanu. Na ngue 'ma rva cjanu, ¿pje
ro dyeje 'ma c'ü vi ẽ ndũ e Cristo?”, ró embe e Pedro.

3

La ley o la fe

1 Nu'tsc'eji cjuarma i̲n cãrãji a Galacia, ró xi'tsc'öji na jo'o ja va ndũ e Cristo
cja ngronsi por nutscöji. Pero nudya i̲n ne rí dyäräji 'na jña c'ü dya cjuana.
¿Jenga i̲ jyëzgueji o dyon'c'eji? Dya i̲n cjijñiji na jo 'na pjeñe.
2 Bübü c'ü rí negö rá önnc'üji. Mizhocjimi o dya'c'üji o̲ Espíritu o ẽ bübü cja
in mü'büji. ¿Cjo i̲ tsjaji texe c'ü t'opjü c'o ley nguec'ua va dya'c'üji c'ü? Jiyö. O
dya'c'üji c'ü, na ngueje 'ma i̲ dyäräji ja ga cja e Cristo, i̲ 'ñench'e in mün'c'eji c'ü.
3 'Ma i̲ 'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo, o tsja Mizhocjimi o ndäjä o̲ Espíritu
ra dya'c'eji poder rí tsjaji na jo. Maco i̲n jodü rí tsjatsjëji c'o na jo rgui cumpleji
c'o ley. Dya jo c'e pjeñe c'ü i̲n cjijñiji.
4 'Ma i̲ pjürü i̲ 'ñejmeji o̲ jña e Cristo, i̲ sufregueji na puncjü. Pero 'ma rí
jyëzgueji dya c'e jña, dya ni muvi dya 'ma c'ü i̲ sufreji. Xa'ma dya rí jyëzgueji
c'ü.
5 O̲ Espíritu Mizhocjimi da'c'eji o̲ poder. A cjanu Mizhocjimi da'c'üji i̲n cjaji
c'o na nojo c'o nunca mi janda yo nte. ¿Cjo i̲n ätqueji texe c'o ley nguec'ua ga

dya'c'eji Mizhocjimi o̱ poder? Iyö. Da'c'eji a cjanu o̱ poder, na ngueje 'ma i̱n äräji ja ga cja e Cristo, i̱n creoji.

6 Je xo va cjatjonu e Abraham mi jinguã, o 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, o creo c'ü ro tsja c'ua ja nzi va xipji. Nguec'ua va mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tũ o̱ nzhubü e Abraham.

7 Nguec'ua ixtí unnc'eji ngüenda, c'o je ga cjanu ga 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, je ngueje c'o na cjuana mboxbëche cja e Abraham c'o, na ngueje ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham.

8 Mizhocjimi xo xipji a cjava e Abraham: "Na ngue i̱ creo c'ü ró xi'ts'i, ró intsjimits'ü. Je xo rga cjanu yo cãrã texe cja ne xoñijõmü, xo rá intsjimigö yo", eñe. Nguec'ua t'opjü dya cja o̱ jña Mizhocjimi. O mama a cjanu Mizhocjimi, na ngue ya ixmi pãrã c'ü xo 'ñetjo c'o dya menzumü a Israel xo ro 'ñench'e o̱ mü'büji angueze. Y 'ma ro 'ñenche o̱ mü'büji, dya cja ri tũji o̱ nzhubüji 'ma.

9 Nguec'ua c'o ra 'ñench'e o̱ mü'bü e Cristo, ngue c'o ra intsjimi dya Mizhocjimi, ra mama c'ü dya cja ri tũji o̱ nzhubüji, c'ua ja nzi va mama c'ü dya cja mi tũ e Abraham o̱ nzhubü, na ngue xo 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi.

10 Cãrã c'o cjijñi c'ü dya cja ri tũ o̱ nzhubüji nu 'ma ra cumpleji texe c'o o̱ ley Mizhocjimi. Pero dya cjó sö ra cumple texe c'o o̱ ley Mizhocjimi. Nguec'ua c'o cjijñi a cjanu, ra tsjapü Mizhocjimi ra ma sufreji. Na ngue je t'opjü a cjava o̱ jña Mizhocjimi: "'Ma cjó c'o dya ra cumple texe c'ü t'opjü cja o̱ ley Mizhocjimi, ra ma sufre 'ma c'o", eñe.

11 C'o jodü ra cumple texe c'o ley ngue c'ua ra jogüji a jmi Mizhocjimi, rí pãrãgöji c'ü xe tũtjoji o̱ nzhubüji a jmi Mizhocjimi. Na ngueje je xo t'opjü a cjava o̱ jña Mizhocjimi: "C'ü ra 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, ngue c'ü ra mama Mizhocjimi c'ü dya cja ri tũ o̱ nzhubü c'ü, y ra ch'unü c'ü rguí bübütjo c'ü", eñe.

12 Pero c'o ley, nan'ño ga mamaji. Je t'opü ga cjava c'o ley: "'Na nte, 'ma dya ra cumple texe c'o ley, dya ra ch'unü c'ü rguí bübütjo", eñe c'o ley.

13 Nguec'ua ixi jñetse cja c'e ley c'ü ro tsjacüji Mizhocjimi ro ma sufreji, na ngueje dya sö ro cumpleji texe c'o mama cja c'e ley. Pero Mizhocjimi o tsjapü o sufre e Cristo c'ü ro ma sufregöji, ngue c'ua dya cja xe ni jyodü rá ma tũji. C'ü rgui unnc'eji ngüenda c'ü ngue Mizhocjimi o tsjapü o sufre e Cristo, ngue c'e jña c'ü je t'opjü ga cjava: "Mizhocjimi je ngue c'ü cjapü ra sufre 'ma cjó c'o ra sufre rgá ndũ cja ngronsi", eñe o̱ jña Mizhocjimi.

14 O pätcägöji va ndũ e Cristo. Nguec'ua nu'tsc'eji zö dya i̱n menzumüji a Israel, pero xo 'ñetsc'eji ra intsjimits'üji dya Mizhocjimi c'ua ja nzi va xipji e Abraham, ra perdonaots'üji. Y ra dya'c'üji o̱ Espíritu; 'ñetscöjme xo ra dyacüjme. Na ngue rí ench'e ín mü'büji e Jesucristo.

La ley y la promesa

15 Tsjijñiji cjuarma, ja rgá cjaji va cja ne xoñijõmü. 'Naja nte 'ma ya rguí mbäbä 'naja xiscõmü, y 'ma ya rguí cuatüji sello c'e xiscõmü c'ü, dya cjó ra sö ra ts'a's'ü ni cjó pje xe ra jñu's'ü c'ü.

16 'Ma mü o mama Mizhocjimi c'ü ro intsjimi c'o nte, dya nädäji c'o o̱ mboxbëche e Abraham. Na ngue 'ma rva cjanu, rvá puncjü o̱ mboxbëche c'o ro jnädä 'ma. Pero 'natjo c'ü o̱ mboxbëche e Abraham c'ü o jnädä, c'ü ngueje e Cristo. Na ngue je ga cjava va mama Mizhocjimi va xipji e Abraham: "Na ngue c'ü ra tsja c'ü in mboxbëchegue, rá intsjimigö c'o nte c'o ri cãrã texe cja ne xoñijõmü", eñe.

17 Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Mizhocjimi o mama c'ü ro intsjimi c'o nte c'o ri cãrã texe cja ne xoñijõmü. C'ü vi mama a cjanu Mizhocjimi, chjëntjui c'ü ro

mbäbävi 'na xiscõmü e Abraham, cja rrũ cuatütsjë sello. Xe go mezhetjo c'ua cuatrociento treinta cjë'ë, cja ch'unü 'ma c'o o̲ ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. Nguec'ua zö bübü c'o ley, pero ya zädä c'e jña c'ü ot'ü vi mama Mizhocjimi va xipji e Abraham. Na ngueje na cjuana ya intsjimizüji dya Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama.

18 C'ü rguí cumple 'na nte o̲ ley Mizhocjimi, dya ngue c'ü rguí perdonao Mizhocjimi c'e nte. Na ngue 'ma dya be mi ch'unü c'o ley, o mama Mizhocjimi 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̲ mü'bü, ra perdonao Mizhocjimi c'ua ja nzi va perdonao e Abraham.

19 ¿Cjo dya ni muvi 'ma c'o o̲ ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés? Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Zö ya vi mama Mizhocjimi c'ü ro intsjimizüji, pero xo dyacüjme c'o ley nutscöjme rí menzumüjme a Israel, ngue c'ua ro unnc'öji ngüenda rí texeji c'ü rí tũgöji ín nzhunc'öji, dya rí ätcöji Mizhocjimi. O dyacüjme c'o ley hasta 'ma cja ro ẽjẽ c'ü o̲ mboxbëche e Abraham c'ü ngue e Jesucristo. Nuc'ü, ngueje c'ü vi mama Mizhocjimi ro intsjimizüji ja c'o nzi va xipji e Abraham. C'o ley, ngue Mizhocjimi o manda c'o o̲ anxe o 'ñe unü c'o ín mboxpalejme c'o. O unüji a dyë e Moisés.

20 'Ma o unüji c'o ley, dya je ngue anguezeji o unüji; je ngueje a dyë e Moisés c'ü o unüji c'o. Pero 'ma o mama Mizhocjimi c'ü ro intsjimi c'o nte c'o ri cãrã texe cja ne xoñijõmü, nguetsjë Mizhocjimi o zopjütsjë e Abraham.

El propósito de la ley

21 ¿Pje rá mangöji 'ma? Maco Mizhocjimi o xipji e Abraham c'ü ro intsjimi yo nte yo cãrã texe cja ne xoñijõmü, ¿cjo dya ni muvi 'ma c'o ley? Iyö, na jo c'o ley. Pero c'o ley, dya sö ra dyacüji c'ü rga bübütjoji, dya sö ra dyacüji poder. 'Ma jiyö, ro sö ro cumplegöji 'ma c'o ley, ngue c'ua dya ro tũji ín nzhunc'öji.

22 Pero dya je ga cjanu. Na ngueje je t'opjü cja o̲ jña Mizhocjimi c'ü rí tũgöji ín nzhunc'öji rí texeji; dya cjó bübü c'ü ri ätä texe c'o ley. Nguec'ua nudya, 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, ra intsjimi Mizhocjimi c'ua ja nzi va xipji e Abraham, ra perdonaoji.

23 Nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ma dya be rmí ench'e ín mü'büjme e Jesucristo, mi mandazüjme c'o ley, pero dya sö ro cjagöjme c'o mi mandazüjme c'o. Mi mandazüjme a cjanu, ngue c'ua 'ma ro ẽjẽ e Jesucristo, ro ench'e ín mün'c'öjme angueze.

24 Tsjijñiji ja ga cja c'o pë's'i o̲ bëpji ra mbörü o t'i. Pjörüji hasta 'ma cja ra ndümbeñe c'o t'i. Je xo ga cjatjonu c'o ley, mi pjöcüjme ngue c'ua 'ma ro ẽjẽ e Cristo, ro ench'e ín mün'c'öjme 'ma c'ü, ngue c'ua ro mama 'ma Mizhocjimi c'ü dya cja ri tũgöjme ín nzhunc'öjme.

25 Nguec'ua nudya ya zädä c'ü rí ench'e ín mü'büjme e Jesucristo, nguec'ua dya cja mandazüjme dya c'o ley.

26 Zö ri menzumügueji a Israel o jiyö, pero ya o̲ t'itsc'eji dya Mizhocjimi, na ngueje i̲n ench'e in mün'c'eji dya e Jesucristo.

27 Ya i̲ jigueji, i̲n 'natjoji co e Jesucristo. C'ua ja ga cja angueze, xo rga cjatsc'eji dya nu.

28 A jmi Mizhocjimi, dya ra tsja zö ri menzumü a Israel 'naja nte, o jiyö. Dya ra tsja, zö ri esclavo o zö ri libre. Dya ra tsja, zö ri bëzo o zö ri ndixũ. Nde 'na ma cjatsc'eji dya, na ngueje bübü dya e Jesucristo cja in mün'c'eji i̲n texeji.

29 Ngue o̲ ntetsc'eji dya e Cristo. Nguec'ua zö dya i̲n menzumüji e Abraham, pero o̲ mboxbëchets'üji dya c'ü, na ngueje i̲n ench'e in mün'c'eji dya

Mizhocjimi c'ua ja nzi va tsja e Abraham. Nguec'ua xo 'ñetsc'eji ra dya'c'eji Mizhocjimi c'ü vi xipji ro unü angueze.

4

1 'Ma ra ndũ 'na bëzo, ra zopcü c'ü nu t'i'i texe c'o pë's'i. Nuc'ua c'ü nu t'i, zö ri mentsjaja texe c'o o s'opcü, pero 'ma dya be ri tjümbeñe, chjëntjui c'ü ri mbëpjitjo c'ü.

2 Na ngueje bübü c'o pjörü c'e t'i c'ü, 'ñe c'o vi s'opcü. Nguec'ua c'e t'i ni jyodü ra dyätä anguezeji hasta 'ma cja ra zädä c'e pa c'ü o mbä's'ä c'ü ndũ nu tata, cja ra tsjapü o̲ cjaja 'ma c'o.

3 C'ua ja nzi ga cja c'e t'i, je xo ma cjazgöji nu. 'Ma dya be mi ngue na cjuana o̲ t'izgöji Mizhocjimi, mi nza cjaztjogöji mbëpji na ngue mi mandazügöji c'o ley, 'ñe yo tjũrü yo cjaji va cja ne xoñijõmü.

4 Pero 'ma mü o zädä c'o pa c'o vi juajnü Mizhocjimi, o ndäjä c'ua c'ü nu T'i c'ü ngue e Jesucristo o ẽ o 'ñe jmus'ü cja 'naja ndixũ, o jmus'ü nza cjazgöji. O ẽ o 'ñe cumple c'o ley c'o mi mandazüjme nutscöjme rí menzumüjme a Israel.

5 O ẽjẽ para o 'ñe ndũ va 'ñevgueji libre. Nguec'ua nutscöji, dya cja xe ra mandazüji dya c'o ley 'ñe yo tjũrü, ngue c'ua Mizhocjimi sö ra tsjacüji o̲ t'izgöji dya c'ü.

6 Na ngueje o̲ t'itsc'eji dya Mizhocjimi, nguec'ua Mizhocjimi o dya'c'üji c'ü o̲ Espíritu o ẽ bübü cja in mün'c'eji dya. Nuc'ü, 'ñünnc'eji in mün'c'eji c'ü, nguec'ua gui xipjiji Mizhocjimi: “Mi Tatats'üjme”, i̲n embeji c'ü.

7 Nguec'ua, dya cja i̲n mbëpjitjoji ne rí 'natsc'eji; o̲ t'itsc'eji dya Mizhocjimi. Nguec'ua ga dya'c'eji c'ü o mama mi jinguã va xipji e Abraham. Dacüji a cjanu na ngueje c'ü vi 'ñe ndũ e Cristo.

Pablo se preocupa por los creyentes

8 'Ma dya be mi pãrãgueji Mizhocjimi, mi nza cjatjotsc'eji mbëpji, na ngueje me mi sũgueji yo ts'ita, mi cjaji c'o o̲ mandamientoji. Maco dya Mizhocjimi yo.

9 Pero nudya, ya i̲n pãrãgueji dya Mizhocjimi. C'ü xenda na jo, ngue c'ü ya mbã'c'ãji Mizhocjimi ya tsja'c'eji o̲ t'itsc'eji dya c'ü. Nguec'ua, ¿jenga i̲n ne rí nzhogü rí dyätqueji c'o ley 'ñe yo tjũrü c'o mi mandats'üji? Maco dya sö ra 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o, ni pje ra mböxc'üji c'o.

10 I̲n sũpüji yo pa, 'ñe yo zana, 'ñe yo cjë'ë, cja na 'ñe yo mbaxua.

11 Nguec'ua me rí cjijñi cja ín mü'bügö cjo na cjuana i̲ 'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo. 'Ma jiyö, ¿pje dyeje c'ü rvá pëpcjö na puncjü a ndetsc'eji?

12 Nu'tsc'eji, dya mi mandats'üji c'o ley, na ngueje dya mi tjëgueji c'o. Nutscöjme rí tjëgöjme, pero nutscö ró ench'e ín mün'c'ö e Jesucristo, nguec'ua dya cja mandazü c'o. I̲n ne rí cumpleji c'o ley. Pero rí xi'tsc'öji co texe ín mü'bü cjuarma, rí tsjaji c'ua ja nzi rgá cjagö dya, dya rí jyëzgueji ra mandats'üji c'o ley. C'ü rvá xi'tsc'öji a cjanu, dya ngue c'ü pje vi tsjacüji, iyö.

13 Na ngue rí mbeñegö c'ü na jo vi recibidozüji 'ma. Mi sö'dyëgö 'ma, nguec'ua rvá 'ñe mimigö cja in jñiñiji. Nguec'ua ró xi'tsc'öji ja rgá sö ra salvatsc'eji e Cristo.

14 Nu c'e ngueme, zö mi xichats'üji pero dya i̲ tsjapqueji c'ü dya rví muvi c'o jña c'o mi xi'tsc'öji 'ma. Dya xo i̲ xitscöji: “Dya rí ne rá äräjme”, ri 'ñenzgöji. C'ü i̲ tsjaji, i̲ recibidozüji nza cja 'ma ri nguezgö 'naja c'o o̲ anxe Mizhocjimi. I̲ recibidozüji nza cja 'ma ri nguezgö e Cristo Jesús.

15 ¿Jenga dya cja i̲n ne rí dyätcäji? Maco mi mäcjeji 'ma ró zo'c'öji 'ma ot'ü. Me mi ne ri pjöxcöji hasta mi cjijñiji quisiera ro sö ri dyacü in chögueji.
16 Pero nudya, pe rí xitsigöji ya rí nuc'öji na ü dya, na ngueje c'ü rvá xi'tsc'öji c'ü na cjuana.
17 Nu c'o xöpüte c'o xi'tsc'eji rí circuncidaogueji, me ne ra xi'tsc'eji jña c'o rgui mägueji, pero dya jo c'ü xi'tsc'eji c'o. Na ngueje ne ra tsja'c'eji rí xõgueji co nuzgö, cja rrĩ cheñeji co nu c'o.
18 'Ma cjó c'o ne ra xi'tsc'eji jña c'o rgui mägueji, na jo c'ü, zö ri bünc'ö co nu'tsc'eji zö jiyö. Pero ni jyodü ra xi'tsc'eji jña c'o na cjuana. 'Ma jiyö, dya jo 'ma.
19 Nu'tsc'eji ín ch'itsc'öji, c'ua ja nzi ga cja 'na ndixũ c'ü ya ra zö'dyë sö'ö c'ua ja na ü'ü, je xo ma cjazgö nu; me mi sentio ín mü'bü por nu'tsc'eji hasta 'ma i̲ creoji. Nudya, me sentio na yeje ín mü'bü. Na ngueje rí pëtsa c'ü rí jyëzgueji c'e pjeñe c'ü i̲n cjijñiji dya, ngue c'ua ra 'ñetse na jo c'ü na cjuana i̲ 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.
20 Me cja ín mü'bü ro bünc'ö co nu'tsc'eji, ngue c'ua xenda ro pãrãgö ja rva zo'c'öji. Na ngueje dya rí pãrãgö jenga i̲n ne rí creoji c'o xöpüte c'o va 'ñe on'c'eji.

El ejemplo de Agar y Sara

21 C'o netsc'eji ra mandats'üji c'o ley, xitsixãji, ¿cjo dya i̲n unüji na jo ngüenda pje pjëzhi c'ü mama c'o ley?
22 C'o ley, je t'opjü nu, c'ü mi 'ñeje yeje t'i e Abraham. C'ü 'naja, vi mus'ü 'na ndixũ c'ü mi mbëpite. C'ü 'naja, vi mus'ü 'na ndixũ c'ü dya cjó mi ngue o̲ mbëpite c'ü, c'ü mi nguetsjë c'ü nu su e Abraham.
23 Nu c'ü o̲ t'i c'e mbëpite, o jmus'ü c'ua ja va netsjë e Abraham. Pero c'ü o̲ t'i c'e ndixũ c'ü dya mi mbëpite, o jmus'ü c'ü, na ngueje Mizhocjimi ya vi xipji e Abraham ro jmus'ü.
24 C'o ndixũ c'o, rá jyëtscö c'o ye jña c'ua ja va zocüji Mizhocjimi. C'e mbëpite c'ü mi chjũ'ũ e Agar, ngueje c'ü rá jyëtscö c'o ley c'ü, c'o o unü Mizhocjimi c'o ín mboxatitajme cja c'e t'eje a Sinaí. Na ngueje c'o me jodü ra cumple c'o ley c'o, nza cjatjo mbëpji, dya libre c'o. Na ngueje me sũpüji c'o ley.
25 E Agar, xo rá jyëtscö c'e t'eje a Sinaí c'ü je bübü a Arabia. Xo rá jyëtscö c'e jñiñi a Jerusalén yo pa dya. Na ngueje c'o ín menzumüjme a Jerusalén chjëntjui nza cja mbëpji c'o, na ngueje me jodü ra cumpleji c'o ley.
26 Nu c'e ndixũ c'ü mi libre c'ü dya mi mbëpite, rá jyëtscö c'e Jerusalén a jens'e c'ü. Nutscöji je rí menzumüji nu, nguec'ua dya cja nza cjazgöji mbëpji, ya rí libregöji dya.
27 Ra sö rí unnc'eji ngüenda a cjanu, na ngueje ya t'opjü a cjava:

Mäjägue, nu'tsc'e dya i̲ ndunte, ni xo ri muxt'i.

Mapcje na zëzhi rgui mäcje, nu'tsc'e dya i̲ sö c'ua na ü'ü rvi muxt'i.

Na ngueje zö dya i̲n muxt'igue, pero xenda rrã puncjü c'o in ch'igue, que na ngueje c'o o̲ t'i c'e ndixũ c'ü mbëpite c'ü o musp'ü t'i c'ü nin xĩrague, eñe.

28 C'ü o̲ t'i c'e ndixũ c'ü mi libre, mi ngue e Isaac. O jmus'ü c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Je xo ga cjatjonu, cjuarma, o̲ t'izgöji Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama.
29 C'o pa c'o, mi nuji na ü c'e t'i c'ü vi mama Mizhocjimi ro jmus'ü; mi cja c'e t'i c'ü vi jmus'ü na ngue c'ü mi netsjë a cjanu c'ü nu tata. Je xo ga cjatjo dya nu, c'o me jodü ra cumple c'o ley, nugüji na ü c'o, nutscöji rí ätäji e Jesucristo.

30 Pero dyärä'maji c'ü t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi: “Chäjnä ne ndixũ nu mbëpite rí xipji ra mëvi nu t'i. Na ngueje nu o̱ t'i ne ndixũ nu, dya pje ra ch'unü ni pje xo ra s'opcü nu. Nguextjo nujnu t'i ne ndixũ nu dya mbëpite, nu ra s'opcü texe”, eñe cja o̱ jña Mizhocjimi.
31 Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, dya cja mandazüji c'o ley, dya cja nza cjazgöji c'ü o̱ t'i c'e ndixũ c'ü mi mbëpite. O 'ñevguegöji libre e Cristo; nguec'ua nza cjazgöji dya c'ü o̱ t'i c'e ndixũ c'ü dya mi mbëpite.

5

Sigan firmes en la libertad

1 E Cristo o 'ñevgueji libre ngue c'ua dya cja ra mandazüji nza cja o mbëpji. Nguec'ua dya rí tsjapüji ngüenda c'o 'ñaja xöpüte, dya rí jyëzgueji ra mandatsc'eji c'o ley.
2 C'o xöpüte neji ra circuncidaots'üji. Dyäräji na jo c'ü rá xi'tsc'öji nutscö e Pablo rí apóstolegö. Dya rí jyëziji ra circuncidaots'üji. Na ngueje, dya ngue c'ü rgui salvagueji; nguextjo e Cristo ra salvats'üji.
3 Xo rá yepe rá xi'tsc'öji 'naja jña. Texe c'o cja ra circuncidaoji, xo ni jyodü ra tsjaji texe c'o 'ñaja jña c'ua ja nzi ga mama c'o o̱ ley Mizhocjimi c'o o dyopjü e Moisés. 'Ma jiyö, dya ra salva 'ma c'o.
4 Bübütsc'eji c'o ne ra cumple c'o ley, na ngueje cjijñiji 'ma ra tsjaji a cjanu, dya cja ri tũ o̱ nzhubüji. Pero rí xi'tsc'öji, 'ma cjijñiji a cjanu, dya ench'e o̱ mü'büji 'ma e Cristo, ya xõgüji co angueze. Y ya o jyëziji Mizhocjimi, maco o s'iyazüji va ndäjä e Cristo.
5 Nutscöji ró ench'e ín mü'bügöji e Jesucristo, bübü ín mün'c'öji dya o̱ Espíritu Mizhocjimi. Nguec'ua rí pãrãgöji 'ma rá sätc'öji cja jmi Mizhocjimi, ra xitsiji c'ü dya rí tũgöji ín nzhunc'öji.
6 'Ma cjó c'o bübü o̱ mü'bü e Cristo Jesús, dya ra tsja zö ya vi circuncidaoji o jiyö. Na ngueje 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo, ra sö ra s'iya yo nu minteji 'ma. Ngue c'ü ni muvi c'ü.
7 Nu'tsc'eji mi nzhodügueji na jo cja o̱ 'ñiji e Cristo. ¿Jenga i̱ jyëzgueji o dyon'c'eji, nguec'ua dya cja i̱n ne rí dyätqueji dya c'o jña c'o na cjuana?
8 C'ü o 'ñünnc'eji in mü'büji ngue c'ua vi jyëzgueji c'o jña c'o na cjuana, dya ngue Mizhocjimi. C'ü o tsja Mizhocjimi, o 'ñünnc'ü in mün'c'eji 'ma ot'ü, ngue c'ua vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.
9 Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda c'o jña c'o ni dyon'c'eji, na ngueje chjëntjui nza cja o ixcjüjnü. I̱n pãrãgueji co ts'inguilëjë c'ü rrã ixi, ra s'odü texe o cjüjnü.
10 Bübüzügöji dya c'ín Jmugöji, nguec'ua rí juntc'ö ín mü'bü c'ü xo rí tsjijñiji c'e pjeñe c'ü rí cjijñigö, c'ü dya nan'ño rgui tsjijñiji. Pero nu c'ü cja'c'eji rí yembeñeji, ra nduns'ü o̱ nzhubü c'ü, zö cjó ri ngueje y zö pje ri pjëzhi.
11 Rí xipjigö yo nte c'ü o pätcäji va ndũ e Cristo cja ngronsi. Nguec'ua ga nugüji na ü. 'Ma ro jũ'sc'ö xe 'na jña c'ü xe ro xicöji c'ü ni jyodü ra circuncidaoji, jo ri ñu'maji cjuarma, dya cja ro nugü na ü 'ma c'o.
12 Ya ponch'ü in mün'c'eji na ngueje c'o xöpüte c'o va 'ñe xi'tsc'eji c'ü ni jyodü ra circuncidaots'üji ra dyocüts'üji in cuerpoji. Maco c'o xöpüte cjapüji ni muvi c'ü ni dyopcüji o̱ cuerpo 'na nte, ¿jenga dya ne c'o xöpüte ixta cji'p'itsjëji?
13 Nu'tsc'eji o 'ñünnc'ü in mü'büji Mizhocjimi i̱ 'ñench'e in mün'c'eji e Cristo, ngue c'ua rí libregueji, dya cja xe ra mandats'üji c'o ley. Pero dya rí tsjijñiji: “Rí libregöji dya, nguec'ua sö rá cjaji dya texe c'ua ja nzi rgá netsjëgöji”, rí 'ñeñeji. Iyö. Nu c'ü rí tsjaji, rí pötqui s'iyaji y rí pötqui pjösteji.

14 Mama a cjava o̱ jña Mizhocjimi: “S'iyagueji yo nin minteji c'ua ja nzi gui s'iyatsjëji”, eñe. Nu 'ma rí s'iyaji a cjanu yo nin minteji, nu'ma, ya i̱ cumpleji 'ma c'ü mama c'o ley.
15 Pjötpüji na jo ngüenda. Na ngue 'ma i̱n pötqui ñuji na ü, 'ñe 'ma i̱n pötqui chũji, 'na rí chjorütsjëji 'ma.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

16 Dyäräji c'ü rá xi'tsc'öji. Nu 'ma rí dyätäji o̱ Espíritu Mizhocjimi, dya i̱n cjagueji 'ma c'ua ja nzi gui ñetsjëji c'o na s'o.
17 C'o va ẽjẽ ín pjeñetsjëji rá cjaji, dya ne o̱ Espíritu Mizhocjimi c'o. Y c'ü ne o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü rá cjagöji, dya rí netsjëgöji c'o. Nguec'ua bübü 'ma rí yembeñeji c'o rí cjaji.
18 Pero 'ma rí dyätqueji o̱ Espíritu Mizhocjimi, dya cja xe ra mandats'üji 'ma c'o ley.
19 Ixi jñetsetjo 'na nte, 'ma cja'a c'ua ja ga netsjë c'o na s'o. C'o nte c'o cja c'ua ja ga netsjë, cãrã c'o 'ñeje ndixũ c'o dya ngue nu su'u. Y cãrã ndixũ c'o 'ñeje bëzo c'o dya ngue nu xĩra. Xo cãrã c'o pje nde cja ga cjanu c'o na s'o, cjaji c'o va ẽjẽ o̱ pjeñetsjëji, dya c'a's'üji.
20 Yo nte c'o cja c'ua ja ga netsjë c'o na s'o, cãrã c'o ma't'ü yo ts'ita. Xo cãrã c'o cëro. Cãrã c'o nu'u na ü yo nu minteji. Cãrã c'o jonbü chũ yo nu minteji. Cãrã c'o nepe c'ü pë's'i yo nu minteji. Cãrã c'o me ts'i ni üdü. Cãrã c'o me jodü nguextjo c'o netsjë. Cãrã c'o me xõcü yo nte, y me üji c'o dya ngue o̱ dyotsjëji.
21 Yo nte c'o cja c'ua ja nzi ga netsjëji c'o na s'o, cãrã c'o me jodü ja rgá tsjapüji o̱ cjajaji c'o pë's'i yo nu minteji. Cãrã c'o pö't'ünte. Cãrã c'o tĩ'ĩ. Cãrã c'o me cja c'o na s'o cja mbaxua. Y pje c'o xe nde cjaji. Ya ró xi'tsc'öji 'ma ot'ü, y nudya rí yepe rí xi'tsc'öji, c'o cja ga cjanu, dya ra sö ra zät'äji a jmi Mizhocjimi ja manda.
22 Pero 'ma rá ätcöji o̱ Espíritu Mizhocjimi, ra 'ñünngüji 'ma ín mün'c'öji ngue c'ua rá s'iyaji yo nín minteji, y rá mäpäji Mizhocjimi, y rá mimiji na jo, dya pje rá mbeñeji. Y 'ma rá ätcöji c'ü, rá pësp'iji paciencia zö cjó pje ra tsjacüji, dya pje rá nzhopcüji c'o na s'o. Y rá cjagöji rrã jontezgöji rá pjös'üji yo nín minteji. Y 'ma pje c'o rá mamaji c'ü rá cjaji, rá cumpleji c'ua ja rvá mangöji.
23 Xo 'ñeje 'ma rá ätcöji o̱ Espíritu Mizhocjimi, rá ätäji Mizhocjimi, dya rá cjapcöji rrã nozgöji. Y rá pjörütsjëji ngue c'ua dya rá cjatsjëji c'ü rá cjijñitsjëji. 'Ma rá cjagöji a cjanu texe yo na jo, dya bübü ne rí 'naja ley c'ü ri mama na s'o rí cjagöji 'ma.
24 'Ma o ndü e Cristo cja ngronsi, xo ró tũgöji nutscöji ya rí ench'e ín mü'büji. Nguec'ua rí jëziji c'o na s'o c'o netsjë ín mü'büji.
25 Je ngue por o̱ Espíritu c'ü ni bübü Mizhocjimi cja ín mü'büji dya. Nguec'ua angueze rá ätcöji dya.
26 Dya rá jodüji c'ü ra mama yo nte c'ü me na jozgöji. Dya cjó rá xipjiji: “Xenda na jozgö que na ngue'tsc'e”, rá embeji. Iyö. Dya xo rá pötca mbidiaji.

6

Ayúdense unos a otros

1 Mi cjuarmatsc'öji, bübü 'ma ra tsja na s'o 'na cjuarma. 'Ma ga cjanu, nu'tsc'eji i̱n ätqueji o̱ Espíritu Mizhocjimi ngue'tsc'eji rí zopjüji, ngue c'ua ra nzhogü o̱ mü'bü ra jyëzi c'o na s'o c'ü. Pero jmanch'a rgui zopjüji, dya rí tsjapütsjëji rrã jotsc'eji. Xo rí pjötpügueji ngüenda c'ü dya xo ra ndõ'c'ü in mün'c'eji c'ü xo rgui tsjagueji c'o na s'o.

2 'Ma cja na s'o 'na cjuarma, chjëntjui c'ü ri tuns'ü 'na pöjö c'ü me na jyü.
Nguec'ua rí pjösc'eji 'ma c'ü. O zö pje ri pjëzhi c'ü ni jyodü 'na cjuarma, rí
pjösc'eji c'ü. 'Ma rí tsjagueji a cjanu, ya i tsjagueji c'ü o xitsiji e Cristo.
3 Nu 'ma cjó c'o cjijñitsjë c'ü me na jo c'ü cja'a, pero 'ma dya je ga cjanu ga
tsja, nu'ma, dya cjuana 'ma c'ü cjijñi c'e nte.
4 Yo nin cjuarmatsjëji, dya ngueje yo rí jñandagueji c'ü cja yo, cja rrĩ
mangueji: "Xenda na jozgö que na ngue ne cjuarma nu", rí 'ñeñeji. Iyö. Je
nguetsjë c'o in cjagueji rí ñuji cjo na jo c'o o jiyö. Y 'ma na jo c'o in cjagueji, je
ngue c'o rgui mägueji 'ma c'o.
5 Nzi 'nazgöji rá nzhötüji ngüenda Mizhocjimi c'ua ja nzi rvá minc'öji; dya
ngueje c'ua ja va mimi c'ü 'naja mi cjuarmagöji.
6 C'o xötpü o jña Mizhocjimi ni jyodü ra mbös'üji c'o jizhi o jña Mizhocjimi,
ra unüji c'o rguí jyodüji.
7 Pe in cjijñiji c'ü dya ra tsja, zö ja rgá mimi 'na nte. Pero rí xi'tsc'öji, dya cja
rí tsjijñiji a cjanu, na ngueje dya cjuana. Na ngueje Mizhocjimi dya sö cjó ra
tsjapü burla c'ü. Na ngue c'ua ja ga tsja 'na nte, je xo rgá cjanu rgá nzhopcüji
c'ü. Chjëntjui nza cja 'na c'ü ra mbodü o ndëxü, ra ndagü o ndëxü. Pero 'ma
ra mbodü o ndöbidyi, bidyi ra ndagü.
8 Nu c'o sido cja'a c'ua ja ga netsjë nguec'ua ga tsjaji c'o na s'o, dya ra bübüji
co Mizhocjimi c'o, ra ndũji. Pero c'o sido ätä o Espíritu Mizhocjimi nguec'ua
ga tsjaji c'o na jo, ra ch'unüji c'ü rguí bübüji Mizhocjimi, dya ra ndũji.
9 Nguec'ua ni jyodü, dya ra tõgüzüji rga cjaji c'o na jo. Na ngueje 'ma dya rá
jëziji, ra ngõtcüji na jo 'ma Mizhocjimi 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra tjün ngüenda.
10 Nguec'ua texe 'ma sö'ö, ni jyodü rá pjös'üji texe yo nín mintegöji. C'o
xenda rá pjösc'öji ngue yo mi cjuarmagöji yo ench'e o mü'bü e Cristo.

Advertencias y saludos finales

11 Jñant'maji dya yo letra yo na nojo yo rí opjütsjëgö. Ngue yo rguí nguarü.
12 C'o xöpüte neji c'ü ra mama yo ín menzumüjme: "Na jo c'o xöpüte, na
ngueje xo cjaji ín chjũrügöji", ra 'ñeñeji. Nguec'ua ga xi'tsc'eji c'o xöpüte c'ü
rí circuncidaogueji. Nu 'ma dya ro xi'ts'iji a cjanu, ro tsja yo nte ro nuji na ü
'ma c'o xöpüte. Na ngueje c'o xöpüte creoji c'ü o pätcägöji e Cristo va ndũ cja
ngronsi. Pero dya neji cjó ra nuji na ü.
13 Nu c'o xöpüte c'o xi'tsc'eji ra circuncidaots'üji, dya xo cumpleji c'o ley.
Pero neji c'ü ra circuncidaots'üji ngue c'ua ra mä'c'äji ra mamaji: "Jñant'maji,
ya circuncidaoji c'o cãrã a Galacia", ra 'ñembeji c'o nu menzumüji.
14 Pero nutscö, dya cja rí ne rá cjapcö rguí muvi c'ü rguí circuncidaoji
'na nte o c'o pje ri pjëzhi. C'ü rá cjapcö rguí muvi, nguextjo c'ü o pätcäji e
Jesucristo c'ín Jmugöji va ndũ cja ngronsi. Na ngueje c'ü vi ndũ cja ngronsi e
Jesucristo, chjëntjui c'ü ró tũgö. Nguec'ua dya cja mandazü yo na s'o yo bübü
cja ne xoñijõmü. Y nguec'ua yo nte yo dya ejme Mizhocjimi, dya xo cjacü
ngüenda yo.
15 'Ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Cristo, dya ni muvi c'ü ya vi circuncidaoji
o jiyö. C'ü na cjuana ni muvi, ngue c'ü ya ngue o t'i Mizhocjimi 'na nte, ngue
c'ua nuevo ga nguijñi dya, y nuevo ga mimi.
16 Texe c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo ngue c'ua ra mbös'üji nuevo rgá
mimiji, Mizhocjimi ra juentse c'o, y ra unü c'ü rguí mäjä o mü'büji, dya pje ra
mbeñeji. Na ngueje c'o ra tsja a cjanu, ngueje c'o ra tsjapü Mizhocjimi o nte
c'ua ja nzi va tsja mi jinguã o tsjapü e Israel o nte.

17 Ndeze dya, ga ma a xo'ñi, dya rí negö cjó ra mama c'ü dya rí apóstolegö o
ra tsjapü ni muvi c'ü ni dyopcüji o̲ cuerpoji ga circuncidaoji yo nte. Na ngueje
xo 'ñezgö xo bübü yo jñetse cja ín cuerpogö, pero ngueje c'ua ja rvá sufregö na
ngue rí pëpi e Jesús.
18 Mi cjuarmats'ügöji, e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü bübü cja in mün'c'eji ra
mböxc'üji nuevo rgui minc'eji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS EFESIOS

Pablo escribe a la iglesia en Efeso

1 Nuzgö e Pablo, rí apóstolegö cja e Jesucristo, na ngueje o ne a cjanu Mizhocjimi. Rí pen'c'eji ne carta, nu'tsc'eji i̱n cãrãji a Efeso; o̱ ntets'üji Mizhocjimi na ngueje i̱n ejmeji e Jesucristo.
2 Rí ötcö Mizhocjimi c'ü ín Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra sido ra nuc'eji na jo'o. Nguec'ua ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji.

Bendiciones espirituales en Cristo

3 Me na jo Mizhocjimi c'ü ngueje nu Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji e Jesucristo. Xo ngueje nu Tata e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, na ngueje xo Mizhocjimi e Jesucristo. Mizhocjimi ngue c'ü o nintsjimizüji c'ü; na ngueje rí 'natjoji dya co e Cristo. Me co nintsjimizügöji Mizhocjimi co texe c'ü je va ẽjẽ a jens'e cja e Jesucristo.
4 'Ma dya be mi t'ät'ä ne xoñijõmü, o juancügöji Mizhocjimi c'ü ra nguezüji o̱ t'i angueze c'ü dya rá tũ ín nzhubüji a jmi angueze. O juancügöji c'ü exti nguetjozügöji e Cristo.
5 Me co s'iyazügöji Mizhocjimi. O ne o tsjacüji o̱ t'i. O tsja c'ua ja nzi va nguijñi angueze. Ngue c'ü o ndäjä e Jesucristo c'ü nu T'i cja ne xoñijõmü ngue c'ua o tsjacüji o̱ t'izüji Mizhocjimi.
6 Sido rí ma't'ügöji Mizhocjimi na ngueje me co mbenzeji. Mizhocjimi me s'iya c'ü nu T'i. Me xo s'iyazügöji na ngueje rí 'natjoji dya co c'ü nu T'i.
7 Me co s'iyazügöji Mizhocjimi. O ndäjä e Jesucristo cja ne xoñijõmü. E Jesucristo o ẽ pjödü o̱ cji va ndõmbgüji. A cjanu o perdonao Mizhocjimi ín nzhubügöji.
8 Mizhocjimi o jítsiji c'ü me co s'iyazüji. O dyacüji rí pãrãji ja cja angueze.
9 Nu c'ü mi ne Mizhocjimi ro tsja'a, dya cjó mi pãrã. Pero ya o tsjacüji Mizhocjimi ró pãrãji dya, nu c'ü o mbeñe o tsja.
10 Nu c'ü o mbeñe Mizhocjimi ngueje e Cristo ra manda texe c'o bübü a jens'e 'ñe cja ne xoñijõmü. Nguec'ua a cjanu ya ra 'natjoji. Nu c'ü o mbeñe Mizhocjimi ya cja dya, na ngueje ya zädä c'o cjë c'o ya vi mama.
11 Nutscöji rí 'natjoji co e Cristo. Nguec'ua, c'ua ja nzi va ne Mizhocjimi, o tsjacüji o̱ t'izüji angueze. Na ngueje Mizhocjimi cja'a texe c'ua ja nzi ga nguijñi.
12 Nutscöjme rí menzumüjme a Israel. 'Ma dya be ma ẽjẽ e Jesucristo, ya rmí te'bejme angueze. Rí cãrãgöjme ja rí nzijme c'ü ot'ü ró ejmejme e Jesucristo. Mizhocjimi o ne o tsjacüjme nguezüjme o̱ t'i angueze; ngue c'ua yo nte ra jñandaji nu c'ü o tsjacüjme angueze, ra mamaji c'ü me na nojo c'ü, 'ñe me na jo.
13 Nu'tsc'eji, dya i̱n menzumügueji a Israel, xo 'ñetsc'eji i̱ 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo 'ma i̱ dyärägueji c'e jña c'ü na cjuana c'ü mama ja rga jocüts'ü in mü'büji. Nuc'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü vi mama Mizhocjimi ro ẽjẽ, o ẽ mimi cja in mü'bügueji. A cjanu xo 'ñetsc'eji o tsja'c'üji Mizhocjimi o̱ t'its'üji dya. Ya xo i̱n 'natjoji dya co e Jesucristo.

14 Ọ Espíritu Mizhocjimi bübü cja ín mü'bügöji. Ngue angueze cjacüji rí pãrãji, ra cjuatü Mizhocjimi nu c'ü cja'a. Nu c'ü cjacüji Mizhocjimi ngue c'ü exti nguetjozüji e Jesucristo, 'ma rá sät'äji a jens'e nu ja bübü angueze. Nguec'ua rá ma't'üji dya Mizhocjimi na ngueje me na nojo.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

15 Rí ärägö c'ü mamaji sido in ejmeji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji; y me xo in s'iyaji c'o dyaja c'o xo ngue ọ nte Mizhocjimi.

16 Nguec'ua nuzgö, dya rí söyagö rgá unü na pöjö Mizhocjimi. Rí mbents'eji 'ma rí ötügö Mizhocjimi.

17 Mizhocjimi ngueje ọ Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü ngueje e Jesucristo. Mizhocjimi ngueje mi Tataji c'ü me na nojo. Nuzgö rí ötügö Mizhocjimi xenda ra jí'ts'iji ja cja angueze; ngue c'ua xenda rí pãrãgueji angueze cja in mü'bügueji.

18 Me rí ötügö Mizhocjimi ra dya'c'üji jya's'ü cja in mü'büji c'ü rí tsjijñigueji na jo, ngue c'ua xenda rí tendiogueji na jo nu c'ü o tsja'c'üji Mizhocjimi me na zö. O zon'c'ügueji ri ngue ọ t'its'üji angueze. Rí ötcö Mizhocjimi ra dya'c'üji xo rí pãrãgueji c'ü exti nguetjots'üji e Jesucristo. Ngue c'ü in te'beji dya. Nguezgöji ọ t'izüji Mizhocjimi ra dyacöji a cjanu.

19 Me rí ötügö Mizhocjimi c'ü xo rí tendiogueji c'ü me na zëzhi Mizhocjimi. Angueze sö ra tsja texe. Nutscöji rí ejmeji Mizhocjimi, ngue ọ Espíritu angueze c'ü me na zëzhi ga pëpji cja ín mü'bügöji.

20 Mizhocjimi, c'ua ja nzi o pëpji na zëzhi 'ma o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndũ, je xo va cjanu ga pëpji na zëzhi cja ín mü'bügöji. 'Ma ya vi xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndũ, nuc'ua o tsjapü c'ua o mimi Jmu a jens'e cja ọ jodyë Mizhocjimi.

21 Mizhocjimi o unü e Jesucristo ra manda texe cja yo gobierno, 'ñejyo jmu, 'ñeje texe yo pje nde pjëzhi cja yo nte. E Jesucristo manda texe dya. Dya ra nguarü c'ü ra manda c'ü.

22 Mizhocjimi o unü e Jesucristo ra manda texe; texe bübü a jõmü cja ọ ngua'a. Mizhocjimi o tsjapü e Jesucristo ín ñigöji, nutscöji rí jmurüji rí ejmeji angueze.

23 Nguezüji ọ cuerpozüji angueze. Ngue angueze c'ü manda cja ín mü'bügöji. A cjanu 'ñetse cja ne xoñijõmü ja cja e Jesucristo, 'ñetse c'ü sädä texe c'ü o mbeñe Mizhocjimi.

2

Salvos por el amor de Dios

1 Nu'tsc'eji, xo o xoxc'ügueji Mizhocjimi; o dya'c'ügueji c'ü gui bübütjogueji. Na ngue c'o na s'o c'o mi cjagueji, chjëntjui c'ü ya rvi chũgueji.

2 Nu'tsc'eji mi cjagueji c'o na s'o; mi nzhodügueji c'ua ja nzi ga tsja yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi. Mi ätägueji e Satanás c'ü dya jo c'ü ndaxojñi texe yo demonio. Ngue e Satanás c'ü pëpji cja ọ mü'bü yo nte yo dya ätä Mizhocjimi.

3 Nutscöji, dya rmí ätägöji Mizhocjimi. Rmí cjagöji c'o mi netsjëji; texe c'o mi ne ín cuerpogöji. Rmí cjagöji texe c'o ma ẽjẽ cja ín ñigöji. Mizhocjimi rmí ünngügöji c'ua ja xo nzi ga ünmbü texe c'o dyaja c'o cja na s'o. Mizhocjimi ra tsjapü ra sufrido c'o.

4 Pero Mizhocjimi me juentsquegöji me go s'iyazüji na puncjü.

5 Na ngue c'o na s'o c'o mi cjagöji chjëntjui c'ü ya rvá tũgöji. Pero o dyacüji Mizhocjimi c'ü rí bübütjoji, na ngueje e Jesucristo bübütjo. A cjanu Mizhocjimi o 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, na ngue me s'iyazüji.

6 Mizhocjimi o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndũ; xo 'ñetscöji o xoxcügöji 'ma. Nguec'ua Mizhocjimi o tsjacüji rí 'natjoji dya, co e Jesucristo c'ü manda a jens'e. C'ua ja nzi ga nugüji dya Mizhocjimi, ya 'natjo c'ua rí mimiji co e Jesucristo.

7 Mizhocjimi o tsja texe yo, ngue c'ua texe yo cjë yo va ẽjẽ 'ñe 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü; texezüji rá unüji ngüenda c'ü me o s'iyazüji Mizhocjimi, me o juentsquegöji, nutscöji ya rí 'natjoji co e Jesucristo.

8 C'ü vi jogü in mü'bügueji, dya ngue c'ü rvi tsjagueji c'o na jo. Ngue c'ü me o s'iyats'üji Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma i̱ 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, o jocüts'üji Mizhocjimi in mü'büji. Mizhocjimi o ne o tsja a cjanu.

9 Dya cjó sö cjó ra tsjapütsjë na nojo c'ü ra mama: “Na jozügö a jmi Mizhocjimi na ngueje ró cjagö na jo”, ra 'ñeñe.

10 Ngue Mizhocjimi c'ü o jocüzüji ín mü'bügöji. O tsjacüji rí 'natjoji co e Jesucristo, nguec'ua dadyo ín mü'büji. Nudya, ne'e Mizhocjimi dadyo rga mimiji dya, ngue c'ua rá cjagöji c'o na jo c'ua ja ya nzi va mbeñe Mizhocjimi.

La paz tenemos por medio de Cristo

11 Nu'tsc'eji, dya i̱n menzumüji a Israel, mbeñeji ja ma cjats'üji mi jinguã. Nutscöjme rí menzumüjme a Israel mi ocüjme ín cuerpojme ngue c'ua ro 'mãrã mi ngue o̱ ntezüjme Mizhocjimi. Mi mamajme que nu'tsc'eji, dya mi nguets'üji o̱ ntets'üji Mizhocjimi na ngueje, dya pje mi ocüji in cuerpogueji.

12 Mi jinguã Mizhocjimi o mama c'ü ro ẽjẽ e Cristo ro 'ñe jopcü o̱ mü'bü yo nte. Nguetscöjme rí menzumüjme a Israel o xitsijme a cjanu Mizhocjimi. Nguec'ua mi te'bejme e Cristo. Nu'tsc'eji, dya i̱n menzumüji a Israel, nguec'ua dya mi te'begueji e Cristo c'ua ja nzi rmá te'begöjme. Y dya mi ngue o̱ ntets'üji Mizhocjimi nza cjazgöjme. Dya mi pãrãgueji ja ga cja Mizhocjimi.

13 Pero nudya, ya i̱n 'natjoji co e Jesucristo. Nu 'ma ot'ü, dya pje mi ngue'tsc'eji o̱ ntets'ügueji Mizhocjimi. Pero nudya, dya nguextjozüjme o̱ ntezüjme Mizhocjimi, xo 'ñetsc'eji ya xo ngue o̱ ntets'üji dya c'ü; na ngueje e Jesucristo o pjödü o̱ cji va ngõtcüji ín nzhubüji.

14 Nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya i̱n menzumüji a Israel, e Jesucristo ya o tsjacüji ya 'natjo jñiñi c'ua ja rí menzumüji dya. Nutscöjme 'ñetsc'eji mi pötü rmá nuji na ü. Pero nudya e Jesucristo ya tsjacüji c'ü rí cãrãji na jo dya.

15 Mi pötü rmá nuji na ü, na ngueje nutscöjme mi tjëjme c'o o̱ ley Mizhocjimi; nu'tsc'eji, dya mi tjëgueji c'o. Pero o 'ñe ndũ e Jesucristo va ngõtcüji ín nzhubüji, nguec'ua dya cja mandazüjme c'o ley. A cjanu o tsjacüji ya rí 'natjo ntezüji c'ü cja rí dadyoji; nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya i̱n menzumügueji a Israel. A cjanu xo o tsjacüji rá cãrãji na jo.

16 Ngue cja ngronsi o ndũ e Jesucristo. O böbü a nde'ezüji 'ñe cja Mizhocjimi, nguec'ua rí pötca mäjäji dya Mizhocjimi. Nudya, dya cja rí pötca üji Mizhocjimi. E Jesucristo o ndũ cja ngronsi va ngõtcüji ín nzhubügöji. A cjanu, nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya i̱n menzumüji a Israel, ya rí 'natjo cuerpoji, dya cja rí pötca üji.

17 O ẽjẽ e Jesucristo, nguec'ua rí pãrãji ya nugüjme na jo Mizhocjimi, nuzgöjme rí menzumüjme a Israel. Xo 'ñetsc'eji, dya i̱ṉ menzumüji a Israel, xo nuc'üji na jo.
18 Nudya nutscöjme rí menzumüjme a Israel ya sö rá chëzhijme a jmi Mizhocjimi c'ü ngueje ín Tatagöji. Xo 'ñetsc'eji sö rí chëzhigueji na ngueje 'natjo o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü in mü'bügueji 'ñe ín mü'bügöjme.
19 Nu'tsc'eji, dya i̱ṉ menzumüji a Israel, nguec'ua dya mi ngue o̱ ntets'üji Mizhocjimi. Pero nudya, ya ngue o̱ ntets'üji dya c'ü. A cjanu xo i̱ṉ menzumüji dya a jens'e cja Mizhocjimi.
20 Nu'tsc'eji dya; xo 'ñezgöjme nguezgöji 'na templo nu ja bübü Mizhocjimi na ngueje rí ejmeji e Jesucristo. Angueze ngue c'e ndojo c'ü ot'ü o tjumü cja squina c'ü. Nu c'o apóstole 'ñe c'o profeta o mamaji ja ga cja e Jesucristo. Anguesji ngueje c'o ndojo c'o o jñumüji cja c'e cimiento. Nutscöji rí ejmeji o̱ jña Mizhocjimi, nguezgöji c'o ndojo c'o o dyü's'üji a xes'e cja c'e cimiento.
21 Ra nocü c'e templo c'ü nguezgöji o̱ ntezüji Mizhocjimi. Texe c'o ejme e Jesucristo ngue c'o ndojo c'o na jü's'üji a xes'e cja c'e cimiento. Texe c'o ejme e Jesucristo ya 'natjoji co angueze. C'e templo c'ü na jäbäji me na sjü, na ngueje ngue o̱ tsjaja Mizhocjimi. Nunu, je bübü nu angueze.
22 Xo 'ñetsc'eji xo na jü'sc'ügueji cja c'e templo c'ü ngue o̱ nte Mizhocjimi, na ngueje xo 'ñetsc'eji bübü in mü'bügueji dya, o̱ Espíritu Mizhocjimi.

3

Pablo encargado del evangelio para los que no eran de Israel

1 Nutscö e Pablo, rí mbëpjitjogö cja e Jesucristo. Nguec'ua rí ogö cja pjörü na ngueje rí zo'c'öji o̱ jña e Jesucristo, nu'tsc'eji, dya i̱ṉ menzumüji a Israel.
2 Ya jo i̱ṉ pãrãgueji me s'iyazügö Mizhocjimi. O 'ñembgö rá xi'ts'iji c'ü me s'iyats'üji angueze.
3 Ya ró xi'tsc'öji ja nzi jña cja ne carta ngue c'ua rí pãrãgueji nguetsjë Mizhocjimi o jítsi pje na mbë c'ü o mbeñe angueze. Nu c'ü o mbeñe Mizhocjimi, dya mi pãrãji mi jinguã. Pero nudya, ya 'mãrã dya.
4 'Ma rí xörügueji c'o jña c'o ró xi'tsc'öji cja ne carta, ra sö rí unügueji ngüenda c'ü rí pãrãgö nu c'o o mbeñe Mizhocjimi, nguec'ua va ndäjä e Cristo.
5 Nu c'o nte c'o mi cãrã mi jinguã, nuc'o, dya mi pãrãji c'ü o mbeñe Mizhocjimi c'o. Yo cjë dya yo, o̱ Espíritu Mizhocjimi jíchi c'o apóstole 'ñe c'o profeta, nu c'ü o mbeñe. Nu c'o apóstole 'ñe c'o profeta ngue c'o o xõcü Mizhocjimi ra mbëpiji angueze.
6 Nu c'ü o mbeñe Mizhocjimi ngue c'ü rá 'natjoji co e Jesucristo 'ma rá ench'e ín mü'büji e Jesucristo. A cjanu, nu'tsc'eji, dya i̱ṉ menzumügueji a Israel, 'ñezgöjme rí menzumüjme a Israel, nudya, ya rí 'natjo cuerpoji cja e Jesucristo. Nu c'o o mama Mizhocjimi ro dyacüjme, ya xo da'c'üji.
7 Me co s'iyazü Mizhocjimi. O juancü ngue c'ua rí zopjü yo nte rí xipjiji ja rgá sö ra jogü o̱ mü'büji. Me na zëzhi o pëpji cja ín mü'bügö 'ma o juancügö.
8 Nguezgö e Pablo, xenda rí menutjogö cja texe yo o̱ nte Mizhocjimi. Pero me co s'iyazügö Mizhocjimi. O juancügö rá zo'c'üji, nu'tsc'eji, dya i̱ṉ menzumüji a Israel. Rá zo'c'üji o̱ jña e Jesucristo c'ü mama ja ga cja angueze, me na nojo, me s'iyats'üji.
9 Mizhocjimi o juancügö rá zopjü yo nte rá xipjiji nu c'ü o mbeñe angueze. Ndeze 'ma o dyät'ä Mizhocjimi e jens'e 'ñe ne xoñijõmü o mbeñe angueze c'ü

ra 'natjoji cja e Cristo texe yo nte. Pero c'o nte, dya mi pãrãji c'o mi mbeñe Mizhocjimi.
10 Na ngue c'ü rí zo'c'öji nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, in ench'e in mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua nu'tsc'eji 'ñezgöjme rí 'natjoji dya. Na ngue c'ü rí 'natjoji, pãrã yo anxe a jens'e me na nojo Mizhocjimi, me pë's'i na puncjü o pjeñe. Xo 'ñe yo demonio xo pãrãji a cjanu.
11 'Ma dya be mi t'ät'ä ne xoñijõmü, Mizhocjimi o mbeñe c'ü rá 'natjoji co e Cristo. Ya o ẽjẽ e Jesucristo. Texe c'o ra 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo, 'natjoji co e Cristo.
12 Nguec'ua, dya rí sũgöji rgá chëzhiji a jmi Mizhocjimi; na ngueje ró ench'e ín mü'büji e Jesucristo; ya rí 'natjoji co angueze.
13 Nutscö e Pablo, rrã sufridogö na ngueje rí zo'c'öji nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel; ngue c'ua rí pãrãgueji nu c'ü o mbeñe Mizhocjimi. Me rí ö'tc'üji, dya ra tõgü in mü'bügueji na ngueje c'ü rrã sufridogö. Rí mäcjeji na ngue c'ü rí zo'c'üji o jña Mizhocjimi.

El amor de Cristo

14 Nu'tsc'eji, dya in menzumüji a Israel, nudya, ya xo ngue o t'its'üji Mizhocjimi dya; na ngueje in ench'e in mü'bügueji e Jesucristo. Nguec'ua, nutscö e Pablo, rí ndüñijõmü a jmi Mizhocjimi c'ü nu Tata e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. Me rí unügö na pöjö angueze.
15 Mizhocjimi xo ngueje nu Tata texe c'o ench'e o mü'bü e Jesucristo. Nguejnu Tata nu c'o ya ndũ c'o vi 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Xo nguejnu Tata nu c'o bübütjo c'o ench'e o mü'bü e Jesucristo.
16 Mizhocjimi c'ü ín Tatagöji me na nojo; me na zëzhi c'ü. Rí ötügö angueze c'ü xenda rí zëzhiji na ngueje o Espíritu Mizhocjimi bübü cja in mü'bügueji.
17 Rí ö'tc'üji Mizhocjimi c'ü sido rí 'ñejmegueji e Jesucristo; ngue c'ua sido ra bübü e Jesucristo cja in mü'bügueji. A cjanu rí s'iyaji Mizhocjimi. Xo rí s'iyagueji nin minteji.
18 A cjanu ra sö rí pãrãgueji co texe yo o nte Mizhocjimi c'ü me s'iyazüji e Jesucristo. Dya ts'iquëtjo va s'iyazüji c'ü. Me s'iyazüji na puncjü.
19 Rí ö'tc'üji Mizhocjimi c'ü rí pãrãgueji ja me ga s'iyazügöji e Cristo; zö dya sö rá tendioji texe c'ua ja ga s'iyazügöji c'ü. A cjanu xo rí ö'tc'ügöji Mizhocjimi c'ü ra manda cja in mü'bügueji angueze; ngue c'ua rí nocüji cja o dyë angueze. Ngue c'ua, c'ua ja ga cja angueze, je xo rgá cjats'ügueji nu.
20 Mizhocjimi pëpji cja ín mü'bügöji. Sö ra tsja xenda na puncjü que na ngueje c'ü sö rá ötüji. C'ü rí cjijñiji rá ötüji Mizhocjimi, ts'iquëtjo; pero c'o cja'a Mizhocjimi, me na puncjü.
21 Me na nojo Mizhocjimi. Texe c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi ra tsjapüji o nte c'o. Ra tsjapüji ri 'natjoji co e Cristo. Texe yo cjë yo va ẽjẽ ra 'ñetse me na nojo Mizhocjimi; xo 'ñe 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü. Je rga cjanu, amén.

4

Unidos por el Espíritu

1 Nuzgö e Pablo, rí ogö a pjörü na ngueje rí zopjügö yo nte rí xipjiji o jña c'ü ín Jmugöji. O zon'c'ügueji Mizhocjimi ri 'natjots'üji co e Jesucristo. Nguec'ua me rí ö'tc'üji c'ü rí nzhodüji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
2 Dya rí tsjapüji c'ü me rrã nojots'üji. Me na jontets'ü rgui mimiji. 'Ma cjó pje ra tsja'c'üji, dya rí tsjapüji na s'o c'o. Rí pësp'iji paciencia, rí s'iyaji.

3 Tsjacjuanagueji rí pötqui ñugueji na jo. A cjanu ri 'na ma cjatjo in mü'bügueji c'ua ja nzi va dya'c'üji o̱ Espíritu Mizhocjimi.
4 Na ngueje, nutscöjme rí menzumüjme a Israel, 'ñetsc'eji, dya i̱n menzumüji a Israel, ya 'natjo ín cuerpogöji co e Jesucristo. Nutscöji, 'natjo o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja ín mü'bügöji. Nuzgöji o zoncüji Mizhocjimi ri nguezüji o̱ t'izüji angueze; nguec'ua texezüji ya rrã te'begöji c'ü exti nguetjozügöji e Jesucristo.
5 'Natjo ín Jmugöji c'ü ngueje e Jesucristo. 'Natjo c'ü jocüzü ín mü'bügöji c'ü ngueje e Jesucristo c'ü ró ench'e ín mü'büji. Nu'tsc'eji 'ñezgöjme ró jigöji. A cjanu ró jizhiji c'ü rí 'natjoji co e Jesucristo.
6 Nuzgöji rí ejmeji e Jesucristo; 'natjo Mizhocjimi c'ü ngueje ín Tatagöji. Ngueje angueze c'ü manda texe; je pëpji cja ín mü'bügöji, rí ndexeji.
7 Rí 'natjoji cja e Jesucristo. Pero angueze nandyo ga dyacüji nzi 'nazgöji ja rgá pëpiji angueze.
8 Mama a cjava cja o̱ jña Mizhocjimi:
Nu c'ü mi manda o ndõpü c'o mi üji, cjanu o zidyiji; o nguins'i cja t'eje o zät'äji nu ja mi manda.
Nuc'ua c'ü mi manda o jñü c'o vi jñünbüji c'o vi ndõpü, cjanu o unü c'o o̱ nte angueze.
9 Je xo va cjatjonu e Jesucristo; o nguins'i o ma a jens'e. Pero ot'ü vi 'ñeje a jens'e o ẽjẽ cja ne xoñijõmü.
10 Angueze o ẽjẽ cja ne xoñijõmü, nuc'ua 'ma o ndũ, 'ma o nanga; cjanu o ma a jens'e. Nguec'ua angueze manda texe a jens'e 'ñe cja ne xoñijõmü.
11 E Jesucristo o dyacüji nzi 'najazüji ja rgá pëpiji angueze. Bübü c'o o ch'unü ra tsja apóstole. Bübü c'o ra zopjü yo cjuarma ra xipjiji c'ü ne Mizhocjimi. Bübü c'o ra zopjü yo nte ngue c'ua ra mbãrãji ja rga jopcü o̱ mü'büji. Bübü c'o ra mbörü o̱ nte Mizhocjimi. Bübü c'o ra xöpü o̱ jña Mizhocjimi yo nte.
12 A cjanu Mizhocjimi o dyacüji nzi 'nazgöji ja rgá pëpiji angueze, ngue c'ua rá zëzhiji nutscöji o̱ cuerpozüji e Jesucristo.
13 Mizhocjimi ne c'ü xenda rá pãrãgöji e Jesucristo c'ü nu T'i c'ü ya ró ench'e ín mü'bügöji. Ne Mizhocjimi c'ü sido rá nocüji cja o̱ dyë angueze; ngue c'ua exti nguetjozügöji e Cristo.
14 Bübü o xöpüte c'o dya pãrã o̱ 'ñiji Mizhocjimi. Me mamaji bëchjine ga dyonpüji yo nte. Nu'tsc'eji, dya rí 'ñejmeji c'o. Yo ts'it'i me pötüji o̱ pjeñeji; texe c'o äräji, nde ejmeji. Mizhocjimi, dya ne c'ü rga cjatsc'eji o ts'it'i.
15 Mizhocjimi ne c'ü rá s'iyaji yo ín minteji; ne'e c'ü rá mamaji c'ü na cjuana, dya rá cjaji o bëchjine. A cjanu rá nocüji cja o̱ dyë'ë Mizhocjimi; exti nguetjozügöji e Jesucristo. E Jesucristo ngueje ín ñigöji nutscöji rí ejmeji angueze.
16 Nutscöji ngue o̱ cuerpozüji angueze; rí 'natjoji co angueze. Na ngue c'ü bübü angueze cja ín mü'büji, ra sö rá pötü rga s'iyaji ra sö rá pötü rga pjös'üji, ngue c'ua rí texeji mas rá nocüji cja o̱ dyë Mizhocjimi.

La nueva vida en Cristo

17 Nguec'ua me rí ö'tc'üji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne ín Jmugöji; dya cja rí nzhodügueji c'ua ja nzi ga nzhodü nu c'o dya pje ejme Mizhocjimi. Anguezeji me cjaji c'ua ja nzi ga netsjëji; dya jo c'ü cjijñiji.
18 Dya bübü o̱ jya's'ü Mizhocjimi cja o̱ mü'büji. Me na me o̱ mü'büji, dya ne ra dyätäji Mizhocjimi, nguec'ua, dya pãrãji Mizhocjimi. A cjanu, dya bübü Mizhocjimi cja o̱ mü'büji.

19 Me cjaji c'o na s'o, c'o ix 'na tsejetjo; pero dya tsejeji. Me cjaji texe c'o me
netsjë o̲ cuerpoji, 'ñe c'o va ẽjẽ o̲ ñiji, dya c'a's'üji c'o.
20 Pero nu'tsc'eji, i̲n pãrãgueji, dya a cjanu c'ü ne e Jesucristo c'ü rí tsjagueji.
21 Nu'tsc'eji, ya i̲n pãrãgueji ja cja e Jesucristo. I̲n pãrãgueji c'o ne angueze rí
tsjaji.
22 Ne e Jesucristo c'ü dya cja rí nzhodügueji c'ua ja nzi mi nzhodügueji 'ma
dya mi pãrãgueji angueze. Nu c'o mi cjagueji 'ma, ma s'o c'o. Mi pëzhgueji c'ü
me ri mäcjeji a cjanu; pero dya ma cjuana. Na ngue c'o mi cjagueji, ngue c'o
rvi chũgueji c'o.
23 Nudya, ni jyodü dadyo rgui tsjijñigueji dya.
24 Mizhocjimi ya tsja'c'üji o̲ t'itsc'eji dya. Nguec'ua rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne
angueze c'o na jo. Na ngueje je ga cjanu angueze, me na jo c'ü.
25 Dya rí pezheji bëchjine. Nu c'ü rí tsjaji, rí pötü rgui xipjiji c'o na cjuana.
Rí tsjaji a cjanu na ngueje ya 'natjo ín cuerpoji co e Jesucristo.
26 Nu 'ma ünnc'üji, dya rí jyëziji ra ndõ'c'üji c'ü rí tsjagueji na s'o. Dya rí
sjëyaji 'napa.
27 'Ma i̲n sido i̲n sjëyaji, ya i̲n jëziji 'ma c'ü dya jo ra tsja'c'ü rí tsjaji texe c'ua
ja nzi ga ne angueze.
28 Nu 'ma i̲n mbẽgue, rí jyëzigue c'o, dya cja rí põnü. Nu c'ü rí tsja, rí pëpji na
jo, ngue c'ua rí pë's'i pje rí unü nu c'o pje ni jyodü.
29 Dya xo rí ñaji na s'o jña. Dya rí ñagueji c'o jña c'o dya pje ni muvi. Rí ñagueji
jña c'o na jo c'o ra mbös'ü c'o ärä.
30 Bübü o̲ Espíritu Mizhocjimi cja ín mü'bügöji. A cjanu rí pãrãgöji, 'ma ra
ẽjẽ na yeje e Jesucristo, ya exti nguetjozüji angueze. Nguec'ua rí pjötpügueji
ngüenda rí ñagueji jña c'ua ja nzi ga ne o̲ Espíritu Mizhocjimi. 'Ma jiyö, dya ra
mäjä angueze.
31 Nguec'ua, dya cja rí pötqui ñugueji na ü. Nu'tsc'eji, dya cja rí tsja in cuëji.
Rí jyombeñeji 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Dya cjó xo rí sannc'eji; dya cjó xo rí
xosp'üji o bëchjine. Dya cjó cja rí tsjapüji na s'o.
32 Nu c'ü rí tsjagueji, rí pötqui tsjagueji c'o na jo. Nu'tsc'eji rí pötqui
juentsegueji. Rí pötqui perdonaoji na ngueje Mizhocjimi o perdonaots'ügueji
in nzhubüji. Na ngueje e Jesucristo o ndũ; o ngõ'tc'üji in nzhubüji.

5

Cómo deben vivir los hijos de Dios

1 Nu'tsc'eji, o̲ t'its'üji Mizhocjimi dya. Mizhocjimi me s'iyats'üji. Nguec'ua,
nudya, xo rí s'iyagueji dya yo nin minteji.
2 Rí s'iyaji rgui nzhodüji, c'ua ja nzi o tsja; o s'iyazüji. O ne o ndũ va
ngõtcüji ín nzhubüji. Mizhocjimi me co mäpä e Jesucristo na ngue c'ü o tsja e
Jesucristo.
3 Nu'tsc'eji, ya nguets'üji o̲ ntets'üji Mizhocjimi dya. Nguec'ua, nudya, rí
nzhodügueji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. Nu'tsc'eji, i̲n bëzoji, dya rí tsãjãgueji
o ndixũ. Nzitjots'ügueji i̲n ndixũji, dya rí tsãjãgueji o bëzo. Dya rí ñepegueji c'ü
pë's'i yo nin minteji. Nuyo, dya rí tsjagueji yo; dya xo rí mamaji yo.
4 Dya rí mamaji c'o na s'o jña ngue c'ua dya rí bëzhi in tsejeji. Dya rí ña,
ñagueji jña c'o dya pje ni muvi. Dya rí enmbegueji c'o jña c'o mama c'ü rí
tsjagueji c'ü na jo. Nu c'ü rí tsjagueji, rí mamaji jña c'o rgui unüji na pöjö
Mizhocjimi.

5 Ya i̲n pãrãgueji, c'o bëzo c'o tsãjã ndixũ, 'ñe c'o ndixũ c'o tsãjã bëzo, nuc'o, dya ra zät'äji a jens'e nu ja manda e Jesucristo co Mizhocjimi; ne ri ngue c'o nepe c'ü pë's'i c'o dyaja, dya xo ra zät'äji a jens'e. Nuc'o, chjëntjovi c'ü ri ma't'üji yo ts'ita.
6 Bübü c'o ra xi'ts'iji c'ü dya ra tsja, zö rí tsjaji a cjanu c'o na s'o. Pero dya cjuana. Nguec'ua, dya rí jyëziji ra dyon'c'üji. C'o dya ätä Mizhocjimi c'o cja a cjanu c'o na s'o, ya mama Mizhocjimi ra tsjapü ra sufrido c'o.
7 Nu'tsc'eji, dya rí dyocjeji c'o cja'a c'o.
8 Me ma bëxõmü a mbo in mü'bügueji. Ya o jya's'ü cja in mü'bügueji na ngueje ya i̲n 'natjoji co e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji dya; nguec'ua ya i̲n 'natjoji co angueze. Nguec'ua rí nzhodügueji c'ua ja nzi ga ne angueze.
9 Nu 'ma rí nzhodügueji cja jya's'ü, rrã jontets'ügueji 'ma; rí ñagueji c'o na cjuana 'ma, rí mimigueji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
10 Ni jyodü rí xötpügueji rí tsjagueji c'o rguí mäjä e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.
11 C'o me bübü bëxõmü cja o̲ mü'bü, me cjaji c'o na s'o. Nu'tsc'eji, dya rí tsjagueji a cjanu. C'ü rí tsjaji, rí zopjüji c'o cja a cjanu, rí xipjiji c'ü dya ne Mizhocjimi a cjanu na ngueje c'ü me na s'o cjaji.
12 Anguezeji 'ma cãrãtsjëji, cjaji c'o me na s'o. Nguec'ua me rí tsecjöji rá mamaji c'o cja'a c'o.
13 Pero 'ma rá xipjiji ja cja c'ü mama Mizhocjimi; nu'ma, ra unüji ngüenda c'ü na s'o c'ü cjaji. Nuc'ua 'ma ra dyötüji Mizhocjimi, ra ndintspiji c'o o̲ mü'büji, ya ra jya's'ü cja o̲ mü'büji 'ma.
14 Nguec'ua mama a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi:
Nu'tsc'eji i̲n cjaji c'o na s'o, chjëntjovi c'ü i̲n ĩcjeji, dya i̲n ätäji Mizhocjimi.
Nguec'ua rí sögueji rí unnc'eji ngüenda c'ü na s'o i̲n cjaji.
E Jesucristo ra dya'c'üji jya's'ü cja in mü'büji, eñe.
15 Nguec'ua pjötpügueji ngüenda ja rgui nzhodügueji. Dya rí nzhodügueji c'ua ja nzi ga nzhodü c'o dya pãrã Mizhocjimi. Rí nzhodügueji na jo, na ngueje ya i̲n pãrãgueji Mizhocjimi c'ü ne angueze rí tsjaji.
16 Cja ne xoñijõmü me cjaji na puncjü c'o na s'o. Pero nu c'ü rí tsjagueji, sido rí jyodü rí tsjagueji c'o na jo.
17 Dya rí tsjaji c'o na s'o nza cja c'o dya pãrã Mizhocjimi. Jyodügueji rí pãrãgueji c'ü ne Mizhocjimi rí tsjaji.
18 Dya rí tĩgueji. 'Ma cjó c'o tĩ'ĩ, sö'ö c'ü me mäjä, pero cja c'o na s'o. Nu'tsc'eji rí jyëziji o̲ Espíritu Mizhocjimi ra manda cja in mü'büji. Nu'ma, na cjuana i̲n mäcjeji 'ma.
19 Rí pötqui ñagueji o salmo, 'ñeje o himno. Rí ma't'üji ín Jmugöji co texe in mü'bügueji 'ma rí tõjõji o himno.
20 Texe c'o ra tsja'c'üji, pero sido rí unügueji na pöjö. 'Ma rí unüji na pöjö Mizhocjimi rí ñädägueji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.

La vida familiar del cristiano

21 Me rí pötqui dyätäji na ngueje i̲n sũgueji c'ü ín Jmugöji.
22 Nu'tsc'eji i̲n ndixũji 'ma ya i̲n chjüntüji, rí dyätägueji c'ü nin xĩraji. Na ngueje je ga cjanu ga ne Mizhocjimi rí tsjaji.
23 Na ngueje e bëzo ngueje o̲ ñi c'ü nu su; c'ua ja xo nzi ga cja e Jesucristo, ngueje o̲ ñi yo ejme angueze. E Jesucristo ngue c'ü jopcũ o̲ mü'bü yo ejme angueze. Nu yo ejme e Jesucristo ngue o̲ cuerpo angueze.
24 C'ua ja nzi ga cja'a yo ejme e Jesucristo me ätäji angueze; xo rga cjanu yo ndixũ yo ya chjüntü ni jyodü ra dyätä c'ü nu xĩra.

25 Nu'tsc'eji, i̱n̄ bëzoji 'ma ya i̱n̄ chjüntüji, ni jyodü rí s'iyaji c'ü nin su; c'ua ja xo va s'iya e Jesucristo yo o̱ nte angueze. E Jesucristo o ẽ ndũ; ngue c'ua ro unü c'ü ro bübütjo yo o̱ nte angueze.
26 O ndũ e Jesucristo ngue c'ua ra ndintspi o̱ mü'bü yo o̱ nte angueze. A cjanu o tsjacüji e Jesucristo o̱ ntezüji dya c'ü. C'ü rvá jigöji, ne ra mama e Jesucristo o ndintsquigöji c'o na s'o c'o mi cjagöji, na ngueje rí ejmegöji o̱ jña angueze.
27 E Jesucristo o ndintsquiji ín mü'büji nutscöji o̱ ntezüji c'ü; ngue c'ua 'ma ra ẽjẽ na yeje angueze, me ra mäjä rgá recibidozüji. Na ngueje ya rrã zözüji a jmi angueze, nza cja 'na novia c'ü dya pje bübü c'o na s'o, na zö cja jmi c'ü nu novio.
28 E Jesucristo me s'iya yo o̱ nte angueze. A cjanu, nu'tsc'eji i̱n̄ bëzoji 'ma ya i̱n̄ chjüntüji, xo ni jyodü rí s'iyaji c'ü nin su. 'Ma cjó c'o s'iya c'ü nu su, nguetsjë o̱ cuerpo c'ü s'iya c'ü, na ngueje 'natjo o̱ cuerpovi co nu su.
29 Nguec'ua me s'iya nu su; unü pje ra zi 'ñe pje ra jye. Na ngueje 'natjo o̱ cuerpovi co c'ü nu su. Je xo ga cjanu e Jesucristo s'iyazüji nutscöji o̱ ntezüji dya angueze.
30 Na ngueje 'natjo ín cuerpoji co angueze. E Jesucristo ngue ín ñigöji; nutscöji nguetscöji c'o chäcä cja o̱ cuerpo.
31 Mama a cjava cja o̱ jña Mizhocjimi: “A cjanu 'ma ra chjüntü 'na bëzo, ra zogü nu tata 'ñejnu mamá, ngue c'ua ra bübüvi nu su. Nuc'ua ya ri 'natjo o̱ cuerpovi”, eñe.
32 Me na zö a cjanu c'ü ni 'natjo o̱ cuerpovi 'na bëzo nu su. Pero c'ü rí negö rí unnc'eji ngüenda, ngue c'ü xenda ni muvi. Nutscöji rí ejmeji e Jesucristo, 'natjo ín cuerpoji co angueze. 'Ma ot'ü, dya cjó mi pãrã a cjanu.
33 C'ü rá xi'ts'iji dya, nu'tsc'eji cjuarma ya i̱n̄ chjüntüji, ni jyodü rí s'iyagueji c'ü in sugueji c'ua ja xo gui s'iyatsjëji. Xo 'ñetsc'eji i̱n̄ ndixũji, ni jyodü nzi 'najats'üji rí respetaoji c'ü in xĩragueji.

6

1 Nu'tsc'eji i̱n̄ t'i'iji, ni jyodü rí dyätäji nin tataji 'ñejni mamáji, na ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ne a cjanu.
2 Rí respetaogueji nin tataji 'ñejni mamáji, na ngueje nujnu manda Mizhocjimi. 'Ma rí tsjagueji a cjanu, Mizhocjimi ra nintsjimits'üji. Nu e mandamiento nu, ngue nu ot'ü c'ü mama Mizhocjimi ra nintsjimits'üji 'ma rí tsjagueji nu.
3 Mama Mizhocjimi, 'ma rí respetaoji nin tataji 'ñejni mamáji, rí mäjägueji 'ma; y rí mimiji na puncjü cjë cja ne xoñijõmü 'ma.
4 Xo 'ñetsc'eji i̱n̄ tataji, rí zopjüji na jo yo in ch'igueji; dya rí huënch'iji na zëzhi. 'Ma jiyö, 'na ra sjëyaji. Nu c'ü rí tsjaji, rí jíchiji ra dyäräji. Rí xöpügueji o̱ jña Mizhocjimi.
5 Nu'tsc'eji i̱n̄ mbëpjiji rí dyätägueji yo in lamuji cja ne xoñijõmü. Rí dyätäji co texe in mü'büji nza cja gui dyätägueji e Jesucristo c'ü in lamugueji a jens'e.
6 Rí pëpigueji na jo nin lamuji; dya nguextjo 'ma ra jñantc'aji anguesji, para ra mamaji c'ua c'ü na jo c'ü i̱n̄ cjagueji. Rí pëpiji na jo nin lamuji na ngueje i̱n̄ pëpigueji e Jesucristo. Rí pëpigueji co texe in mü'büji, na ngueje je ga cjanu ga ne Mizhocjimi.
7 Me rí mäjäji rgui pëpigueji na jo yo in lamuji; na ngueje, dya xo nguextjo yo bëzo yo i̱n̄ pëpiji. Xo ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji i̱n̄ pëpigueji c'ü.

8 Ya i̲n̲ pãrãgueji, nu c'ü ni tsjagueji na jo cja yo in minteji, e Jesucristo c'ü
ín Jmugöji ra ngõ'tc'üji c'ü i̲ tsjagueji c'o na jo. Dya ra tsja, zö ri mbëpjigueji, zö
dya ri mbëpjigueji.
9 Xo nzitjots'ügueji i̲n̲ lamugueji, xo rí ñugueji na jo nuyo in mbëpjigueji. Dya
rí menasaoji. I̲n̲ pãrãgueji nu c'ü nu Jmu anguesji, xo ngueje c'ü in Jmugueji
c'ü. Ngueje e Jesucristo c'ü je bübü a jens'e. Angueze dya juajnü; ra dyötü
ngüenda yo lamu, xo 'ñe yo mbëpji.

Las armas espirituales del cristiano

10 Mi cjuarmats'ügöji, xe bübü c'ü xe rá xi'tsc'öji. Ya i̲n̲ 'natjoji co e Jesucristo
c'ü ngueje ín Jmugöji. Nguec'ua me rí zëzhiji, na ngueje na zëzhi angueze.
11 E Satanás c'ü dya jo, me jodü ja rga dyoncüji c'ü dya cja rá cjaji c'ua ja nzi
ga ne Mizhocjimi. Pero Mizhocjimi me dacüji ja rga sö rá zëzhiji. 'Na xondaro
je'e c'ü pjötpü o̲ cuerpo cja chũ. Xo ga cjanu Mizhocjimi me dacüji c'ü rgá
zëzhiji, ngue c'ua, dya ra ndõcüji c'ü dya jo.
12 Nu yo rí ügöji yo rí chũgöji, dya ngueje yo nte. C'o rí chũgöji, ngueje c'ü
dya jo 'ñe c'o o̲ mbëpji c'o dya rí jandaji. C'ü dya jo 'ñe c'o o̲ mbëpji ngue c'o
manda cja ne xoñijõmü. Nuc'o, me na s'o c'o. Ngue c'o cjapü me na bëxõmü
cja o̲ mü'bü yo nte; nguec'ua yo nte, dya ätäji Mizhocjimi.
13 Nguec'ua ni jyodü rí zëzhigueji rgui 'ñejmeji Mizhocjimi. A cjanu, 'ma ra
jyonnc'üji chũ c'ü dya jo, dya ra ndõ'c'üji 'ma. A cjanu, dya rí ñügüji, dya rí
tsjaji c'o na s'o.
14 A cjanu rí zëzhiji. 'Na xondaro nzünt'ü na jo o̲ mbünt'ü c'ü na jo rga zëzhi.
A cjanu ra zë'ts'iji na jo 'ma sido rí mamaji c'ü na cjuana. 'Na xondaro co'bü o̲
tijmi co 'na t'ëzi nguec'ua nu c'o üvi, 'ma pjat'üji, dya ra chötpü cja ts'ingue. A
cjanu 'ma sido rí tsjagueji c'o ne Mizhocjimi, angueze ra mbö'c'üji na ngueje
e Jesucristo ya je bübü cja in mü'bügueji. Nguec'ua dya pje ra nguich'i cja in
mü'büji c'o na s'o.
15 'Na xondaro tĩ'ch'ĩ o̲ dyatsi, ngue c'ua dya pje ra chjocü o̲ ngua cja chũ. Je
xo ga cjatsc'eji nu. Ya i̲ 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, nguec'ua Mizhocjimi
cja'c'üji ra söya in mü'bügueji, dya rí sũgueji cja ne chũ nu jonnc'üji e Satanás
c'ü dya jo.
16 'Na xondaro jün 'na escudo ngue c'ua, dya ra chöt'ü c'o flecha c'o ya ri
tjë'ë c'o ra pana c'o enemigo. Je xo ga cjatsc'eji nu, sido rí 'ñejmeji e Jesucristo
c'ü o ndin'tsc'igueji in mü'bügueji. A cjanu, dya ra ndõ'c'üji e Satanás c'ü me
jonnc'ü ja rgá ndõ'c'üji.
17 'Na xondaro junt'ü 'na casco o̲ ñi ngue c'ua ra mbörü o̲ ñi cja chũ. Je xo
ga cjats'ügueji nu. I̲n̲ pãrãgueji e Jesucristo o jocüts'üji in mü'büji; o 'ñempc'eji
libre ngue c'ua, dya rí tsjijñiji c'o na s'o cja in ñigueji. 'Na xondaro xo jün 'na
tjëdyi. Co c'e tjëdyi c'ü jün, cjapü ra c'ueñe c'o chũvi. Je xo ga cjats'ügueji nu.
C'ü dya jo, me jonnc'üji chũ. Pero i̲n̲ pãrãgueji o̲ jña Mizhocjimi. Co c'e jña, o̲
Espíritu Mizhocjimi ra mböxc'üji ngue c'ua, dya rí dyätäji c'ü dya jo; rí tsjapüji
ra c'ueñe.
18 Nu'tsc'eji, sido rí dyötügueji Mizhocjimi ra mböxc'üji. Xõmü, ndempa rí
dyötügueji Mizhocjimi. Rí dyötüji c'ua ja nzi ga ne o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü
bübü cja in mü'bügueji. Rí dyötügueji Mizhocjimi ra mbös'ü texe c'o o̲ nte
angueze.
19 Nutscö e Pablo, xo rí dyötcügöji Mizhocjimi ra dyacügö jña rá zopjü yo
nte. Xo rí dyötcüji Mizhocjimi c'ü dya rá sũgö rga zopjüji, pero rá xipjiji na

jo c'ü mama Mizhocjimi c'ü ja rgá sö yo nte ra 'natjoji co e Jesucristo, zö menzumüji a Israel o jiyö.
20 Mizhocjimi o 'ñembguegö c'ü rá zopjü yo nte rá xipjiji c'o o̱ jña angueze. Na ngue c'ü rí zopjügö yo nte, rí ogö a pjörü. Pero rí dyötcügöji Mizhocjimi c'ü rá zopjü yo nte c'ua ja nzi ga ne angueze; c'ü dya rá sũgö.

Saludos finales

21 E Tíquico c'ü ín cjuarmagöji ra xi'ts'iji pje rí cjagö 'ñe c'o bëpji c'o rí pëpcö Mizhocjimi. Nuc'ü, me rí s'iyagö c'ü. Angueze me pjöxcügö cja o̱ bëpji ín Jmugöji e Jesucristo.
22 Nguec'ua rvá täjägö e cjuarma Tíquico ngue c'ua rí pãrãgueji pje rí cjajme. Nguec'ua a cjanu ra mäjä in mü'bügueji.
23 Rí ötügö e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, 'ñe Mizhocjimi c'ü nu Tata ra tsja'c'üji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji. Xo rí ötügö anguezevi ra dya'c'üji rí pötqui s'iyaji. Ra dya'c'üji a cjanu, 'ma rí jñunt'ü in mü'büji ra dya'c'üji c'o.
24 Nuzgö, xo rí ötügö Mizhocjimi ra nintsjimi texe c'o na cjuana ätä ín Jmugöji e Jesucristo, 'ñe neji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS FILIPENSES

Pablo escribe desde la cárcel a la iglesia de Filipos

1 Nutscö e Pablo 'ñe e Timoteo, rí mbëpjigöbe cja e Jesucristo. Nutscöbe rí
pen'c'egöbe ne carta, nu'tsc'eji cjuarma i̲n̲ cãrãji a Filipos, co texe c'o pastor
'ñe c'o pjös'ü c'o pastor. Nu'tsc'eji o̲ ntets'üji Mizhocjimi. I̲n̲ 'natjoji co e
Jesucristo.
2 Mizhocjimi c'ü ín Tatagöji 'ñe e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra nuc'eji na jo; y
ra tsja'c'üji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji.

Oración de Pablo por los creyentes

3 Texe 'ma rí mbents'egöji rí unü na pöjö Mizhocjimi.
4 Rí mbents'egöji texe 'ma rí ötügö Mizhocjimi. Me mäjä ín mü'bügö rgá ötü
Mizhocjimi.
5 Rí unügö na pöjö Mizhocjimi na ngueje ndeze nu pa 'ma ot'ü i̲ dyärägueji
c'e jña c'ü mama ja ga cja e Jesucristo, hasta nudya, yo pa dya yo, nutscö
'ñetsc'eji rí 'natjoji. Na ngueje nu'tsc'eji sido i̲n̲ ejmegueji e Jesucristo 'ñe i̲n̲
zopjüji yo nte c'ua ja nzi rgá zopjügö.
6 Ngue Mizhocjimi c'ü o pëpji cja in mü'bügueji ngue c'ua i̲ 'ñench'e in mü'büji
angueze. Rí pãrãgö Mizhocjimi sido ra pëpji cja in mü'büji hasta 'ma ra ẽjẽ na
yeje e Jesucristo; ngue c'ua rí nocüji cja o̲ dyë Mizhocjimi.
7 Na jo rá mbents'eji a cjanu, na ngueje me rí s'iyats'üji. Exi 'ñetse pëpji
Mizhocjimi cja in mü'büji. Na ngueje dya i̲ jyombeñezügöji c'ü rrã ogö a pjörü.
Xo i̲ pjöxcüji 'ma o zinzigöji a jmi c'o pje pjëzhi, 'ma mi xipjigöji ja ga cja o̲ jña
e Cristo.
8 Mizhocjimi pãrã c'ü me rí s'iyats'ügöji i̲n̲ texeji, na ngueje 'natjo ín mü'büji
co e Jesucristo c'ü me s'iyazüji.
9 Nu'tsc'eji i̲n̲ s'iyaji Mizhocjimi. Xo i̲n̲ pötqui s'iyaji. Me rí ötügö Mizhocjimi
c'ü xenda me rí s'iyaji. A cjanu xenda rí pãrãgueji Mizhocjimi. Xo rí ötügö
Mizhocjimi ra jí'ts'iji c'o ne angueze rí tsjaji.
10 A cjanu sö rí pãrãji c'ü na jo rí tsjagueji. Ngue c'ua 'ma ra ẽjẽ na yeje e
Jesucristo, ra 'ñetse vi tsjagueji c'ua ja nzi ga ne angueze, nguec'ua dya ra sö
pje ra xi'ts'iji.
11 A cjanu 'ma sido rí 'ñejmeji e Jesucristo c'ü bübü cja in mü'büji, rí tsjaji c'o
ne Mizhocjimi 'ma. Nuc'ua ra 'ñetse c'ua c'ü me na nojo Mizhocjimi, 'ñe me
na jonte.

Para mí la vida es Cristo

12 Mi cjuarmats'ügöji, zö rí ogö a pjörü, pero nu o̲ jña e Cristo, dya c'a's'üji.
Na cjuana, nudya ngue dya xenda ärãji dya, ne jña.
13 Texe yo xondaro yo pjörü va cja ne palacio, y texetjo nu va a Roma pãrãji
c'ü rí ogö a pjörü na ngueje rí ejmegö e Jesucristo.
14 Yo cjuarma pãrãji c'ü sido rí ñagö o̲ jña Mizhocjimi zö rí ogö a pjörü.
Nguec'ua na puncjü anguezeji xenda o zëzhiji. Nudya, dya cja sũji ga zopjüji
o̲ jña Mizhocjimi yo nte. Na ngueje pãrãji c'ü ín Jmugöji, dya jëzguigöji; me
pjöxcüji.

15-17 Bübü cjuarma c'o zopjü yo nte, xipjiji o̲ jña e Cristo, na ngueje me juentsqueji. Anguezeji me neji e Cristo. Xo s'iyazügöji. Pãrãji Mizhocjimi o 'ñembgue rá zopjü yo nte rá xipjiji o̲ jña e Cristo. Pero bübü cjuarma c'o ña o̲ jña e Cristo, na ngueje neji c'ü ra xõgü na puncjü cjuarma co nuzgö, cja rrũ möji co anguezeji. Anguezeji nzhodüji libre ga zopjüji o̲ jña Mizhocjimi yo nte. Pero xõcüji c'o cjuarma. Cjijñiji, 'ma rá ärägö xõgü c'o cjuarma ngue c'ua ra ndünt'ü a xütjü anguezeji, xenda ra sufrido ín mü'bügö va a pjörü.

18 Pero dya ra tsja zö neze c'o cjuarma c'o ña o̲ jña e Cristo, zö nugü na ü c'o. Nu c'ü je me ni muvi, ngue c'ü zopjüji yo nte.

Nguec'ua me mäjä ín mü'bügö dya.

19 Sido rá mäjägö, na ngueje rí pãrãgö texe c'o ts'acü ra mbedye na jo c'o. Rí pãrãgö ra mbedye na jo na ngueje me i̲n̲ ötcüji Mizhocjimi. Xo pjöxcügö o̲ Espíritu e Jesucristo.

20 Nu c'ü je rí negö, rí te'begö cja ín mü'bügö c'ü dya rá sũgö. Rí ne sido rá zopjü na zëzhi yo nte, rá xipjiji nu o̲ jña e Cristo c'ua ja nzi rvá cjagö 'ma cja rvá ench'e ín mü'bügö e Jesucristo. Dya ra tsja zö ra mbötcüji, zö ra 'ñevguegöji libre xe rá mimitjo cja ne xoñijõmü; pero c'ü rí negö ngue c'ü ra unü ngüenda yo nte c'ü me na nojo e Cristo.

21 Rí 'natjogöbe co e Cristo, nguec'ua me rí mäjä xe rí bübütjogö cja ne xoñijõmü. Pero xenda na jo rá tũgö, na ngueje rá ma bünc'ö co e Cristo.

22 'Ma xe rá mimitjo cja ne xoñijõmü, xe sö rá pëpitjo c'ü mi Jmugöji e Jesucristo. Nuc'ua na puncjü c'o ra dyärä o̲ jña e Cristo. Nguec'ua, dya rí pãrãgö ja ngue c'ü xenda na jo; cjo xenda na jo xe rá mimitjogö cja ne xoñijõmü, o cjo ya ra zixqui e Cristo.

23 Bübü 'ma rí mangö na jo rá tũgö; bübü 'ma xo rí mangö na jo xe rá mimitjogö. Nuzgö, nu c'ü rí negö, rá tũgö ngue c'ua rá ma bübügöbe e Cristo. Ngue c'ü xenda na jo.

24 Pero por nu'tsc'eji xenda na jo xe rá mimitjo va cja ne xoñijõmü ngue c'ua xe ra sö rá zo'c'üji nu o̲ jña e Cristo.

25 Ni jyodü rá zo'c'üji, nguec'ua rí pãrãgö c'ü xe rá mimitjo, rá ẽ zo'c'üji na yeje, ngue c'ua xenda rí pãrãgueji na jo e Cristo, y rí mäjäji rgui 'ñejmeji angueze.

26 'Ma rá ẽ zenguats'üji na yeje, rí mäcjeji na puncjü, rí mangueji c'ü me na nojo e Jesucristo na ngueje ya rguí pjongüzü libre cja pjörü.

27 Zö rá ẽcjö; zö dya rá ẽcjö, rí minc'eji na jo c'ua ja nzi ga mama o̲ jña e Cristo. Nguec'ua rá ärägö c'ü ri mamaji c'ü sido i̲n̲ ejmeji e Jesucristo; c'ü 'na ma cjatjo c'ü i̲n̲ cjijñiji; c'ü i̲n̲ cjacjuanaji i̲n̲ zopjüji o̲ jña e Jesucristo yo nte.

28 Dya pje rí sũ'ũji c'o nuc'üji na ü. Nu c'ü ni nuc'üji na ü exi 'ñetse c'ü ra ndũji. Mizhocjimi, dya ra unüji c'ü ra bübütjoji. Pero nu'tsc'eji c'ü rgui zëzhigueji, ri 'ñetse c'ü ya o 'ñempc'eji libre Mizhocjimi.

29 Mizhocjimi o dya'c'üji c'ü i̲ dyäräji o̲ jña angueze; nguec'ua i̲ 'ñejmeji e Jesucristo. Mizhocjimi xo o dya'c'üji c'ü i̲n̲ sufridoji na ngueje i̲n̲ ejmeji e Jesucristo. Me na jo nu yo o dya'c'üji Mizhocjimi.

30 I̲ jñandgueji o tsjacüji ró sufrido na puncjü, na ngueje rí pëpigö e Jesucristo. Xo i̲n̲ äräji c'ü rí sufridogö dya. Nu'tsc'eji 'ñetscö 'na ma cjatjo c'ü rgá cjagöji na s'ëzhi; rí sëchitjoji.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

1 E Cristo bübü cja in mü'büguejï. Me s'iyats'üji angueze nguec'ua me
cja'c'üji rí mäcjeji. Ọ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja in mü'büji ngue c'ü
cja'c'üji rí s'iyaji yo in minteji. Xo cja'c'üji rí juentseji yo in minteji.
2 Na ngueje texe yo cja ró xi'ts'iji, ri 'na ma cjatjo c'ü rí tsjijñiji ngue c'ua rí
tsjacüji xenda rá mäcjö. Rí pötqui s'iyaji c'ua ja nzi ga s'iyats'üji e Cristo, ri 'na
ma cjatjo in mü'büji.
3 Dya rí huinsteji, dya rí jyodügueji ja rgá mbë'ts'iji na nojo. Nu c'ü rí tsjaji,
nu'tsc'eji tsjapüji xenda ni muvi nzi 'na yo nin cjuarmaji que na ngue'tsc'eji.
4 Dya nguetjo cja in bëpjiji rí jyodü rí pëpjiji. Xo rí jyonnc'eji ja rgui pötü
rgui pjös'üji.
5 C'ua ja nzi va nguijñi e Cristo Jesús, xo rgui tsjijñigueji c'ua.
6 C'ua ja nzi ga cja Mizhocjimi, xo ga cjanu e Cristo Jesús, na ngueje angueze
Mizhocjimi. Pero dya o tsjapütsjë na nojo e Cristo Jesús c'ü dya ro dyätä nu
Tata.
7 Mizhocjimi angueze, pero o ẽ jmus'ü nza cjatscöji rí nteji. O ẽjẽ o ẽ dyätä
Mizhocjimi c'ü nu Tata.
8 Mi nte'e e Jesucristo. O ne o tsja texe c'ü mi ne Mizhocjimi c'ü nu Tata;
nguec'ua o ne o ndũ. Je ngue cja 'na ngronsi o ndũ. 'Ma cjó c'o tũ cja 'na
ngronsi, mamaji c'ü me na s'o c'ü.
9 E Cristo Jesús o tsja c'ü mi ne Mizhocjimi. Nguec'ua Mizhocjimi o unü o
mbëzhi me na nojo a jens'e. Dya cjó bübü c'ü ra mbëzhi nza cja e Cristo Jesús.
Angueze manda texe.
10 Na ngueje me na nojo e Jesús, nguec'ua ra ndüñijõmüji a jmi angueze texe
c'o cãrã a jens'e 'ñe yo cãrã cja ne xoñijõmü, 'ñe c'o cãrã a linfiernu.
11 Texeji ra nädäji e Jesucristo ngueje c'ü Jmu'u. A cjanu ra 'mãrã c'ü me na
nojo Mizhocjimi c'ü nu Tata.

Los cristianos son como luces en el mundo

12 'Ma mi bünc'ö co nu'tsc'eji i dyätägueji Mizhocjimi; i tsjagueji c'o
ne angueze. Nudya rí bünc'ö na jẽ, pero rí ö'tc'ügöji sido rí dyätägueji
Mizhocjimi. E Jesucristo o 'ñempc'eji libre cja c'o na s'o, nguec'ua sido rí
tsjacjuanaji, rí sũji Mizhocjimi.
13 Ra sö rí dyätäji Mizhocjimi, na ngueje Mizhocjimi ngue c'ü pëpji cja in
mü'büguejï. Ngue angueze cja'c'üji rí ñe rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne angueze. Xo
pjöxc'üji nguec'ua sö rí tsjaji c'o.
14 Nu'tsc'eji, dya rí pötqui reclamaoji. Dya xo rí pötqui söji o jña.
15 Nguec'ua, dya ra sö cjó pje ra xi'ts'iji. Ra 'ñetse in ätäji Mizhocjimi co texe
in mü'büguejï. A cjanu ra 'ñetse exi nguetjots'ügueji Mizhocjimi, nu'tsc'eji o
t'its'üji angueze. In cãrãji a nde yo nte yo dya nzhodü na jo. Pero nu'tsc'eji
'ñetsets'üji a nde anguesji c'ü bübü o jya's'ü Mizhocjimi in mü'büguejï.
16 Nu'tsc'eji rí zopjügueji yo nte, rí xipjiji ja rgá sö e Cristo ra unü c'ü rguí
bübütjoji. Nuc'ua 'ma ra ẽjẽ na yeje e Cristo, me rá mä'c'ägöji na ngueje i
dyätäji c'ü me ró zo'c'ügöji.
17 Nu'tsc'eji in ejmeji e Cristo, ya i unügueji in mü'büji, in pëpiji angueze. Zö
ra mbötcügöji, pero nuzgö me rí mä'c'ägöji.
18 Nguec'ua a cjanu xo rí mäjägueji. Rí mäjägueji co nutscö.

Timoteo y Epafrodito

19 'Ma ra ne e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji, rí negö, dya cja ra mezhe c'ü
rá täcjö e Timoteo ra ẽjẽ c'ua ja in cãrãji. Rá mäcjö 'ma ya rá pãrãgö pje in cjaji.

20 Dya cjó bübü co nutscö c'ü ri cjijñi nza cja e Timoteo. Angueze ra jyodü
na cjuana ra mböxc'üji.
21 C'o dyaja cjuarma c'o bübü co nutscö dya, jodütsjëjëji c'o netsjëjëji. Dya
pje jodüji c'ü ra mbös'üji c'o dyaja c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo.
22 Nu'tsc'eji ya in pãrãgueji c'ü na jonte e Timoteo. Nuc'ü, chjëntjovi 'ma ri
ngueje ín ch'igö, me o mböxcügö na puncjü ró zopjübe yo nte nu o jña e Cristo.
23 Nuzgö, 'ma rá pãrãgö cjo ra bötcügö cjo ra pjongüzüji libre, rí negö extá
täcjö e Timoteo ra ẽjẽ c'ua ja in cãrãgueji.
24 'Ma ra ne e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, dya ra mezhe ra pjongüzüji libre xo
rá ẽcjö c'ua ja in cãrãgueji.
25 Rí mangö c'ü xo ni jyodü rá täcjö e cjuarma Epafrodito nu ja in cãrãgueji.
Ngueje ín mimbëpjibe. Ngue c'ü rí dyocjöbe c'ü. Mi zopjügöbe o jña e Cristo yo
nte. Nguetsjë e Epafrodito nu c'ü i chäjäji c'ü; nguec'ua ro ẽ mböxcü.
26 E cjuarma Epafrodito me mbents'eji in texeji. Angueze me ne ra ma
zenguats'üji. Me mbents'eji na ngueje vi pãrãgueji mi sö'dyë c'ü.
27 Na cjuana nda mi cja c'ü e cjuarma. Ya mi ngue ro ndũ'ũ. Pero
Mizhocjimi o juentse angueze. Xo 'ñezgö, me xo o juentscö Mizhocjimi. Ya mi
sufrido ín mü'bügö. Pero 'ma ro ndũ c'e cjuarma, xenda ro sufrido na puncjü
ín mü'bügö 'ma.
28 Nguec'ua rí negö extá täjägö c'ua ja in cãrãgueji; nguec'ua 'ma ya rí
jñandaji na yeje angueze, me rí mäjäji. Nutscö dya, dya cja me rá cjijñigö 'ma.
29 Nu'tsc'eji rí mäjägueji rgui tsjocüji in nzumügueji, na ngueje ngue 'naja
cjuarma c'ü ejme ín Jmugöji e Jesucristo. Rí respetaogueji texe c'o nza cja
angueze.
30 Nune cjuarma nu, ya mi ngue ro ndũ na ngueje pëpi e Cristo. Nu'tsc'eji
me mi ne ri pjöxcüji. Pero dya söts'ügueji, na ngueje dya mi bünc'ö c'ua ja in
cãrãgueji. Nguec'ua e Epafrodito mi cja posible ro tsja texe c'o mi jyongü, zö
'na ro bö't'ü angueze.

3

La rectitud verdadera

1 Nu'tsc'eji ín cjuarmats'ügöji, xe bübütjo c'ü xe rá xi'ts'iji. Sido rí mäpägueji
c'ü ín Jmugöji. Nuzgö, dya pje xichazügö c'ü rá opcjö na yeje c'o ya ró xi'tsc'öji.
Nuc'o, ni jyodü rá xi'ts'iji na yeje c'o, ngue c'ua rí mbeñegueji na jo.
2 Rí pjötpügueji ngüenda c'o me na s'o ga xöpüte. Nuc'o, chjëntjovi dyo'o c'o
me na sate. Anguezeji jodü ra cumpletsjëji c'o na jo, pero cjaji c'o na s'o.
Mamaji ni jyodü rí meyaji in cuerpoji; 'ma jiyö, dya ra tsja'c'eji Mizhocjimi
o t'its'üji 'ma.
3 Pero nutscöji na cjuana o t'izüji Mizhocjimi na ngueje ya ró ench'e ín
mü'büji e Jesucristo; nguec'ua rí ma't'üji Mizhocjimi cja ín mü'büji. Rí ma-
magöji nguetjo e Jesucristo c'ü embgueji libre. Dya rí jodüji rá cumpletsjëji
c'o na jo.
4 Bübü c'o mama ngueje o t'iji Mizhocjimi na ngueje pje pjëzhiji cja yo nte a
Israel. Nutscö xenda pjëtsi que na ngueje texe anguesji.
5 Nutscö je rí menzumügö a Israel. O mboxbëchezügö e Benjamín. 'Ma ya vi
cjogü c'o ocho pa 'ma ya vi jmuxcügö, nuc'ua o meyazüji ín cuerpogö c'ua ja
nzi ga cja yo ín menzumüjme a Israel. Rí ñagö c'e jña hebreo. Xo mi ña hebreo
mi tatagö 'ñe mi mamágö. Nuzgö ró cjagö c'o mama cja o ley Mizhocjimi c'ü

o dyopjü e Moisés. Ró cjagö c'ua ja nzi ga cja c'o fariseo na ngueje xo rmí fariseogö.
6 Me mi sũpügö c'o ín leygöjme, y mi negö texeji nde ro zũpüji c'o. Nguec'ua me mi cjapü ra sufrido c'o vi 'ñench'e o mü'büji e Jesucristo. Mi jodü ja rva chjotüji. Nuzgö mi ätägö c'o mama cja o ley Mizhocjimi c'ü o dyopjü e Moisés, nguec'ua dya cjó mi sö ro huënzhgui.
7 Texe yo, ró mangö c'ü me ni muvi yo. Pero ya rí pãrãgö na jo c'ü dya pje ni muvi yo, mi c'axcöji yo, ngue c'ua dya ro jocüzü ín mü'bügö. Nu c'ü ni muvizügö ngue c'ü bübü e Jesucristo cja ín mü'bügö dya.
8-9 Rí pãrãgö na jo c'ü pje mi pjëtsigö, dya pje ni muvi; ne ri ngue c'ü pje xe ra mbëtsi c'ü rguí muvi. Nu c'ü ni muvi ngue c'ü rí pãrãgö e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugö. Nu c'o rmí cjapügö me ni muvi, nudya ya rí cjapütjogö ngue cañabü. Nuzgö ró jëzi texe c'o, ngue c'ua ro 'natjobe co e Cristo. Zö ró cjagö c'o mama cja o ley e Moisés, dya ngue a cjanu o jozü a jmi Mizhocjimi. O jocüzügö Mizhocjimi 'ma ró ench'e ín mü'bügö e Jesucristo. Mizhocjimi ra jocü texe c'o ra 'ñejme e Jesucristo.
10 Rí negö rá pãrãgö texe c'ua ja ga cja e Cristo. Mizhocjimi me na zëzhi. O tsjapü o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndũ. O te'e ngue c'ua ra dyacüji c'ü rá bübütjoji. Nguec'ua rí negö dadyo rga mimigö dya. O sufrido e Jesucristo; nguec'ua nuzgö, rí ne rá ätägö c'ü, zö xo rá sufridogö. Dya cja xo rí negö ra mandazü yo nzhubü, na ngueje o ndũ e Jesucristo va ngõtcüji ín nzhubüji.
11 A cjanu, nuc'ua 'ma rá tũgö, ra tsjacü Mizhocjimi rá tetcjö nu pa'a 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo.

La lucha para llegar a la meta

12 Nuzgö dya be exi nguetjozügö e Cristo, texe c'ua ja ga cja angueze. Pero nutscö rí cjacjuanagö ngue c'ua exti nguetjozügö angueze, na ngueje ngue c'ü vi 'ñevgue libre.
13 Nu'tsc'eji mi cjuarmats'ügöji; rí pãrãgö c'ü dya be exi nguetjozügö e Cristo, texe c'ua ja ga cja angueze. Pero dya cja rí cjijñigö c'ua ja nzi rmá cjagö. Nuzgö c'ü rí cjagö, rí cjacjuanagö, sido rá tjünt'ü a xütjü e Cristo; ngue c'ua exti nguetjozügö c'ua ja nzi ga cja angueze.
14 Nu c'ü rí cjagö rí chjëntcjöbe nza cja 'naja nte c'ü me cja carrea. Nu c'e nte c'ü, ne ra ndõjõ c'ü ra ch'unü. A cjanu, nuzgö rí cjacjuanagö, rí tjünt'ügö a xütjü e Jesucristo; ngue c'ua rá tõjõ c'ü ra unü Mizhocjimi. Mizhocjimi ra dyacü rá sät'ä a jens'e nu ja bübü angueze; ra dyacü c'ü exti nguetjozügö e Jesucristo.
15 'Ma in cjijñigueji c'ü ya exi nguetjots'ügueji e Jesucristo, ni jyodü rí mbeñegueji c'ü xe bë'ts'iji. Mizhocjimi ra jí'ts'iji c'ü ni jyodü xe rí tsjacjuanagueji sido rí chjünt'üji a xütjü e Jesucristo.
16 Nu 'ma rí pãrãgöji c'ua ja ga cja e Jesucristo, ni jyodü rá cjagöji c'ua ja nzi ga ne angueze. Dya rá yembeñegöji.
17 Nu'tsc'eji ín cjuarmats'ügöji, rí tsjaji c'ua ja nzi rgá cjagö. Nu'tsc'eji rí unüji ngüenda nu c'o nzhodü c'ua ja nzi rgá nzhodügö.
18 Cãrã na puncjü c'o dya nzhodü a cjanu. Ya na puncjü rgá xi'ts'iji, nudya rí huë'ë dya, rgá xi'ts'iji; dya cjaji c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo. Nza cja c'ü me nuji na ü e Jesucristo c'ü o ndũ cja ngronsi.
19 Nu c'ü je ra tsjapüji yo, ngue c'ü ra ndũji; je ra möji a linfiernu. Anguezeji cjatsjëji c'o netsjëji; dya cjaji c'o ne Mizhocjimi. Cjaji c'o na s'o c'o ex 'na

tsejetjo, pero me mäpäji c'o. C'o cja'a yo nte cja ne xoñijõmü ngue c'o me jodü ra tsjaji c'o.
20 Pero nutscöji je rí menzumüji a jens'e. Nutscöji rí ten'c'öji je rguí 'ñeje nu, nu c'ü o 'ñevgueji libre. Ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.
21 Angueze ra pötcüji ín cuerpoji nu tsjaja cja ne xoñijõmü. Nuc'ua c'ü ín cuerpoji ya exti nguetjo o̲ cuerpo angueze c'ua ja nzi ga cja ndeze o te, o ma a jens'e. Ra pötcügöji ín cuerpoji na ngueje na zëzhi angueze. Nde manda texe.

4

Alégrense siempre en el Señor

1 Nu'tsc'eji ín cjuarmats'ügöji, me rí s'iyats'üji. Me rí negö rá ma nuc'üji. Me rí mä'c'ägöji na ngueje i̲ dyätäji o̲ jña Mizhocjimi c'ü ró zo'c'üji. Exi 'ñetse ró pëpcö na jo Mizhocjimi rvá zo'c'üji. Nuzgö rí ö'tc'üji, dya ra tõgüts'üji, sido rí dyätäji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. Rí xi'ts'iji yo, na ngueje me rí s'iyats'ügöji.
2 Nudya bübü 'na jña c'ü rá xipjivi yo hermana, e Evodia 'ñeje e Síntique. Nu'tsc'evi ni jyodü ri 'na ma cjatjo rgui tsjijñivi na ngueje i̲n ejmevi e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.
3 Xo 'ñetsc'e mi cjuarmats'ügö, 'ma rí zopjügö nu o̲ jña e Cristo yo nte, dya tõgü in mü'bügue gui pjöxcü. Rí ö'tc'ügö rí zopjü nza yeje c'o hermana ngue c'ua ri 'na ma cjatjo rgá nguijñivi. Rí zopjüvi na ngueje nza yeje c'o hermana o mböxcügö 'ma rmí zopjügö nu o̲ jña e Cristo yo nte. Xo o mböxcü e Clemente 'ñe c'o dyaja. Texe c'o, o 'ñench'e o̲ mü'büji e Jesucristo; nguec'ua o̲ tjũ'ũ anguesji je t'opjü cja c'e libro c'ü quis'i o̲ tjũ c'o ra bübütjo.
4 Nu'tsc'eji, dya ra tõgü in mü'bügueji rgui mäjäji, na ngueje i̲n ejmeji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. Nuzgö rá yepcö rá xi'ts'iji, rí mäjägueji.
5 Zö cjó pje ra tsja'c'üji, pero rí pësp'iji paciencia. Nuc'ua ra mbãrã yo nte c'ü me na jopü in mü'bügueji. Rí tsjaji a cjanu na ngueje e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ya ngue ra ẽjẽ.
6 Dya pje rí tsjijñigueji. Rí xipjigueji Mizhocjimi texe c'o ni jyonc'üji. Rí dyötügueji angueze. Rí unüji na pöjö.
7 Nuc'ua Mizhocjimi ra tsja'c'üji ra söya in mü'bügueji c'ü dya pje rí tsjijñiji, na ngue i̲n 'natjoji co e Jesucristo. Me na nojo Mizhocjimi. Dya cjó sö ra mbãrã ja ga tsjacüji rá mäjäji cja ín mü'büji.

Piensen en lo que es bueno

8 Xe bübütjo c'ü xe rá xi'ts'iji cjuarma. Rí unüji ngüenda texe c'o na cjuana, 'ñe texe c'o ni jyodü rá respetaoji. Rí unüji ngüenda texe c'o na jo, 'ñe c'o dya pje bübü c'ü na s'o. Rí unüji ngüenda texe c'o me na zö, 'ñe texe c'o me na jo rgá äräji. Nguejyo je rí tsjijñiji yo.
9 Rí tsjagueji c'o ró jí'tsc'öji. Ya i̲n pãrãgueji xo ngue c'o rí cjagö c'o. Nuc'ua ra bübü Mizhocjimi cja in mü'bügueji c'ü cja'c'üji rí mäjäji cja in mü'büji.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

10 E Jesucristo c'ü ín Jmugöji me cjacügö rá mäcjö na ngueje ya na yeje c'ü i̲ mbenzegöji i̲ pjöxcüji. Dya pje rí mangö c'ü ya vi jyombeñezüji. Pero dya pje mi töt'ügueji ja rvi pjöxcüji.
11 Dya rí mangö c'ü pje ni jyongü; na ngueje ya rí pãrãgö ja rga mäjägö 'ma pje rí pë'sc'ö, y 'ma dya pje rí pë'sc'ö.

12 Nuzgö ró nugö 'ma rí jün pje rá si; ya xo ró nugö 'ma dya rí jün. Zö rí
sant'agö, zö rí nijmigö, zö ri ojtjo, zö ri bübü texe; pero nutscö rí pãrãgö ja
rga mäjägö rga mimigö.
13 Nuzgö sö rá cjagö texe na ngueje e Jesucristo cjacü rá zëzhi.
14 Zö mi zëzhigö, pero i tsjagueji na jo c'ü i pjöxcüji c'ü pje mi jyongü.
15 Nu'tsc'eji cjuarma in cãrãji a Filipos; in mbeñeji 'ma ró pedyegö cja c'e
estado de Macedonia. Nu'tsc'eji cja vi 'ñejmeji o jña e Jesucristo. Pero i
penqueji o ofrenda 'ma. In pãrãji nguextjots'üji i pjöxcüji a cjanu. I tsjagueji
na ngueje me i gradecidogueji yo jña yo ró zo'c'ügöji. Nu c'o cjuarma cja c'o
dyaja jñiñi, dya cjó o mbenque o ofrenda 'ma.
16 'Ma xe mi bünc'ö a Tesalónica yengüi pjöxcüji. I penquegöji o ofrenda.
17 Nuzgö, dya ngue c'ü me rí negö pje rí dyacüji. Nu c'ü je rí negö, rí tsjagueji
c'ü ne Mizhocjimi. Nguec'ua xenda ra nintsjimits'üji 'ma angueze.
18 Ya rí pë'sc'ö dya texe c'o ni jyongö. Na cjuana poncjütjo. Nuzgö rí mäcjö
na ngueje ya o dyacü e Epafrodito nu c'o merio c'o i penqueji. Me xo mäjä
Mizhocjimi na ngueje chjëntjovi c'ü ri unüji angueze nu c'o merio c'o i dyacüji.
19 Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e xo ra dya'c'üji texe c'o bë'ts'iji na ngueje texe
ngueje o tsjaja angueze. Ra dya'c'üji na ngueje rí 'natjoji co e Jesucristo.
20 Mizhocjimi c'ü ín Tatagöji me na nojo. Dya ra nguarü rá mamaji c'ü me
na nojo angueze. Je rga cjanu, amén.

Saludos finales

21 Xipjiji ra mbörü Cjimi texe c'o ya 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo. Nu yo
cjuarma yo rí bünc'öjme bö'tc'ütjoji Cjimi.
22 Yo cjuarma yo cãrã cja o ngumü e César c'ü manda, bö'tc'üji Cjimi. Xo 'ñe
texe yo cjuarma yo cãrã va.
23 E Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra nuc'üji na jo, in texeji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS COLOSENSES

Pablo escribe a la iglesia de Colosas

1 Nutscö e Pablo, rí apóstolegö cja e Jesucristo; na ngueje o ne a cjanu Mizhocjimi. Rí opjügö ne carta rá pen'c'eji. E Timoteo c'ü ín cjuarmagöji xo va bö'tc'ügueji Cjimi.

2 Rí pen'c'eji ne carta, nu'tsc'eji i̲n menzumüji a Colosas. Nu'tsc'eji o̲ ntetsc'eji Mizhocjimi. Sido i̲n ejmegueji e Jesucristo. Mizhocjimi c'ü ín Tatagöji ra nuc'üji na jo, y ra tsja'c'ü ra söya in mü'bügueji c'ü.

La oración de Pablo por los creyentes

3 'Ma rí ö'tc'ügöbe Mizhocjimi, rí unübe na pöjö Mizhocjimi c'ü nu Tata e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.

4 Na ngueje ró ärägöbe mamaji c'ü i̲n ejmegueji e Jesucristo. Me xo i̲n s'iyagueji texe yo dyaja o̲ nte Mizhocjimi.

5 Xo i̲n te'begueji Mizhocjimi ra dya'c'üji c'ü 'natjo c'ua rí bübüji a jens'e co angueze. Ngue c'ü o mama nu c'o o xi'ts'iji o̲ jña e Jesucristo. Na cjuana o̲ jña angueze.

6 Ya o zo'c'ügueji o̲ jña e Cristo. Nguec'ua vi 'ñench'e in mü'büji angueze, y ya dadyo gui mimiji. Xo zopjüji c'o dyaja nte cja ne xoñijõmü. Nguec'ua xo ejmeji o̲ jña e Jesucristo; y ya xo dadyo ga mimiji dya. 'Ma i̲ dyärägueji o̲ jña e Jesucristo, nuc'ua ya i̲ pärägueji me na cjuana me nugüji na jo Mizhocjimi.

7 Ngue e Epafras c'ü rí s'iyaji c'ü o zo'c'ügueji o̲ jña e Jesucristo. Rí mimbëpjijme e Epafras cja e Jesucristo. Nuc'ü, pëpi na jo e Jesucristo c'ü. C'ü ro ẽcjö ro ẽ zenguats'üji, o pätcägö e Epafras o ẽjẽ.

8 Angueze o xitsibe c'ü i̲n pötqui s'iyaji yo cjuarma na ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi bübü cja in mü'bügueji.

9 Nguec'ua ndeze c'e pa 'ma ró pärägöjme c'ü i̲n ejmeji e Jesucristo, dya rí söyajme rgá ö'tc'üjme Mizhocjimi. Rí ötüjme Mizhocjimi ra tsja'c'üji rí pärägueji na jo c'ü ne angueze rí tsjaji. Xo ra tsja'c'üji rí pärägueji c'ü mbeñe Mizhocjimi. Ngue o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü cja in mü'bügueji c'ü ra tsja'c'üji rí pärägueji yo.

10 Rí ötüjme Mizhocjimi c'ü rí nzhodügueji na jo c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo c'ü ín Jmugöji. A cjanu ra mä'c'äji angueze. A cjanu rí tsjaji c'o na jo; y xenda rí pärägueji angueze.

11 Rí ötüjme Mizhocjimi ra dya'c'üji rí zëzhiji na ngueje Mizhocjimi me na zëzhi. Ngue c'ua zö pje c'o rí sufridoji, pero rí mäcjeji, dya ra tõgü in mü'büji.

12 Nuzgöjme rí ötüjme Mizhocjimi c'ü ín Tataji c'ü sido rí unügueji na pöjö angueze. Na ngueje o jocüts'ü in mü'bügueji. O tsja'c'üji o̲ t'its'üji angueze. Nguec'ua i̲n nzhodügueji cja e jya's'ü; y 'na nu pa rí tsärãji a jens'e cja Mizhocjimi co texe c'o o̲ t'i Mizhocjimi.

13 Mizhocjimi o 'ñembgueji libre, ngue c'ua dya cja mandazüji e Satanás c'ü cjapü ra bëxõmü cja o̲ mü'bü yo nte. O tsjacüji Mizhocjimi o̲ t'izüji, nguec'ua c'ü mandazüji dya, ngue e Jesucristo c'ü o̲ T'i. Mizhocjimi me s'iya c'ü nu T'i.

14 E Jesucristo o ngõtcüji ín nzhubüji, nguec'ua va perdonaozüji Mizhocjimi.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

15 Mizhocjimi, dya cjó janda. Pero rí unüji ngüenda ja ga cja, na ngueje
texe c'ua ja ga cja angueze je xo ga cjatjonu e Jesucristo c'ü ya exmi bübüvi
Mizhocjimi 'ma dya be mi t'ät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijõmü.
16 E Jesucristo o dyät'ä e jens'e 'ñeje ne xoñijõmü c'ua ja nzi ma mbeñe
Mizhocjimi. O dyät'ä yo rí jandaji 'ñe c'o dya rí jandaji. O dyät'ä c'o anxe c'o
ätä angueze; 'ñe c'o dya cja ätä angueze. O dyät'ä texe, ngue c'ua ra dyätäji
angueze, y ngue c'ua ra zädä texe c'o o mbeñe angueze ra tsja'a.
17 Ya exmi bübü e Jesucristo 'ma dya pje be mi t'ät'ä. Yo o dyät'ä angueze,
xe bübütjo yo, na ngueje ngue angueze c'ü pjörü yo.
18 E Jesucristo ngueje ín ñigöji nutscöji rí ejmeji angueze; nutscöji ngue o
cuerpozüji angueze. E Jesucristo o te'e na yeje 'ma ya vi ndũ. Ngue c'ü ot'ü
o te'e c'ü dya cja ra ndũ. Nguec'ua unü c'ü rguí bübütjo c'o ejme angueze.
Nguec'ua ngueje angueze c'ü manda texe.
19 Texe c'ua ja ga cja Mizhocjimi, je xo ga cjatjonu e Cristo. Je va ne a cjanu
Mizhocjimi.
20 Mizhocjimi o ndäjä e Jesucristo cja ne xoñijõmü ngue c'ua o 'ñe pjödü o
cji cja ngronsi. A cjanu e Jesucristo o jocü texe c'ü vi s'odü a jens'e 'ñe cja ne
xoñijõmü, ngue c'ua texe yo nte ra sö ra nzhogüji cja Mizhocjimi.
21 Nu'tsc'eji, dya mi pãrãgueji Mizhocjimi. Me mi nugueji na ü Mizhocjimi.
Me mi cjagueji c'o na s'o. Pero nudya, ya tsja Mizhocjimi ngue c'ua dya cja in
nuji na ü dya c'ü.
22 O ndäjä e Jesucristo o ẽjẽ nza cjazgöji rí nteji. O ndũ va ngõtcüji ín
nzhubügöji; ngue c'ua dya cja in nugueji na ü dya Mizhocjimi. Nudya, a jmi
Mizhocjimi ya 'nin'tsc'iji in mü'büji, dya cja bübüts'üji c'o na s'o. Y dya cjó sö
pje ra xi'ts'iji.
23 Pero ni jyodü sido rí 'ñejmegueji e Jesucristo. Sido rí 'ñejmeji Mizhocjimi,
dya rí chjench'egueji. Sido rí che'begueji c'ü ra dya'c'üji e Jesucristo c'ü rí
mimiji co Mizhocjimi a jens'e. Nu yo jña'a yo, ya i dyärägueji yo. Ya xo o dyäräji
texe cja yo jñiñi. Nutscö e Pablo, rí zopjügö yo nte rí xipjiji yo jña'a yo.

Pablo encargado de servir a la iglesia

24 Rí mäcjö dya, nu c'ü me rrã sufridogö na ngueje rí zo'c'ügöji o jña
Mizhocjimi. E Jesucristo o sufrido ngue c'ua ro ngãrã c'o ejme angueze.
Nuc'o, ngueje o cuerpo angueze. Nguec'ua rrã sufridogö, y xe rá sufridogö
ngue c'ua xenda na puncjü nte ra dyärä o jña Mizhocjimi.
25 Mizhocjimi o 'ñembguegö rá cjagö mbörü cja yo ejme angueze. Nguec'ua
rrã zo'c'ügöji dya, yo o jña Mizhocjimi; nguec'ua sö rí pãrãgueji na jo, ja cja c'ü
mama Mizhocjimi.
26 C'e jña c'ü mama Mizhocjimi, dya mi pãrãji ndeze 'ma o mbürü o ngãrãji.
Pero nudya, yo ejme e Jesucristo, Mizhocjimi cjapüji ra mbãrãji c'e jña c'ü dya
mi pãrãji.
27 Nutscöji rí ejmeji Mizhocjimi, Mizhocjimi ne'e c'ü rá pãrãji c'e jña c'ü
dya mi 'mãrã mi jinguã. Me na zö c'e jña; mama c'e jña c'ü nu'tsc'eji, dya in
menzumüji a Israel, xo 'ñetsc'eji bübü e Jesucristo cja in mü'bügueji, nguec'ua
in pãrãgueji 'na nu pa rí bübüji co angueze a jens'e, y exti nguetjots'üji
angueze.
28 Ngueje e Jesucristo c'ü rí nännc'öjme 'ma rí zopjüjme yo nte. Rí xipjigöjme
texe yo nte c'o rí chjëgöjme c'ü ni jyodü ra 'ñejmeji e Jesucristo. Rí xipjigöjme
ra jyëziji c'o na s'o. Rí xipjigöjme texe c'ua ja ga dyacüjme pjeñe Mizhocjimi,

ngue c'ua sido ra 'ñejmeji e Jesucristo. Ngue c'ua a cjanu ra nzhodüji c'ua ja nzi ga ne angueze na ngueje angueze ri bübü cja o mü'büji.
29 Ngue c'ü rí pëpji na zëzhi texe yo pa, dya pje rí söyagö rgá xipji yo nte c'ua ja ga cja e Jesucristo. Me na zëzhi e Jesucristo c'ü dacü rá zëzhigö ngue c'ua rá cjagö o bëpji angueze.

2

1 Rí ne rí pãrãgueji c'ü me rí mbents'eji; me rí ö'tc'ügöji Cjimi, nu'tsc'eji in cãrãji a Colosas. Me xo rí ötpü Cjimi c'o cãrã a Laodicea; xo 'ñe texets'üji cjuarma, dya rí chjëgöji.
2 Me rí ötügö Mizhocjimi c'ü ra zëzhi in mü'bügueji; c'ü rí pötqui s'iyaji ngue c'ua ri 'natjo in mü'bügueji. Me rí ötügö Mizhocjimi c'ü rí tendiogueji na jo ja ga cja c'e jña c'ü mama Mizhocjimi ja ga cja e Jesucristo. C'e jña, dya mi pãrãji mi jinguã.
3 Na ngueje nguextjo e Jesucristo c'ü pãrã texe c'ü mbeñe Mizhocjimi. Nu c'ü mbeñe Mizhocjimi ngue c'ü me na zö'ö c'ü. Nu 'ma bübü e Jesucristo cja ín mü'bügöji; ngue 'ma rí pãrãgöji ja ga cja Mizhocjimi 'ma.
4 Nujyo rí mamagö yo, ngue c'ua dya cjó ra dyon'c'üji. Na ngueje bübü c'o me pãrã o jña ja ga dyonpü yo nu minteji.
5 Nuzgö, zö dya rí bünc'ö nu ja in cãrãgueji, pero rí mbents'eji cja ín mü'bügö. Me rí mäjägö c'ü in nzhodügueji na jo; na cjuana in ejmegueji e Cristo.
6 Ya i 'ñench'egueji in mü'büji e Jesucristo. Angueze ngue c'ü in Jmugueji dya c'ü. Nguec'ua sido rí 'ñejmegueji angueze, na ngueje in 'natjoji co angueze dya.
7 Ni jyodü xenda rí pãrãgueji e Jesucristo. Nuc'ü, bübü cja in mü'bügueji c'ü. Rí zëzhigueji rgui 'ñejmeji angueze, c'ua ja ya nzi va xö'c'üji. Y me rí unügueji na pöjö Mizhocjimi.

La nueva vida en Cristo

8 Bübü o xöpüte c'o va ẽ on'c'üji. Mamaji me pãrãji, pero dya pje ni muvi c'ü xi'ts'iji na ngue dya mamaji c'ua ja ga cja e Jesucristo. Nu c'ü xi'ts'iji, ngueje o tjũrü yo nte; c'ua ja nzi ga nguijñiji cja ne xoñijõmü. Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí pjötpügueji ngüenda c'ü dya rí jyëziji ra dyon'c'üji.
9 E Jesucristo ngue Mizhocjimi. Texe c'ua ja nzi ga cja Mizhocjimi, je xo ga cjatjonu e Jesucristo.
10 Texe c'o ni jyodüts'üji, ra dya'c'üji Mizhocjimi, na ngueje ya in 'natjoji co e Jesucristo. Ngueje angueze c'ü je manda texe c'o pje nde pjëzhi, c'o pje nde manda, zö ri ngue a jens'e, zö ri ngue cja ne xoñijõmü.
11 Nu c'o na s'o ga xöpüte, mamaji c'ü ni jyodü ra circuncidaots'üji ngue c'ua rrã jots'üji a jmi Mizhocjimi. Pero, dya je a cjanu. Na ngueje e Jesucristo o ndin'tsc'iji in mü'büji. Nguec'ua ya na jots'üji dya a jmi Mizhocjimi.
12 Nu c'ü vi jigueji ne ra mama ya i 'natjoji co e Jesucristo 'ma o ndũ, 'ñe 'ma o t'ögü. A cjanu xo i 'natjoji co angueze 'ma o te'e. Nudya ya dadyo in mü'büji dya. Na ngueje in ejmeji Mizhocjimi c'ü me na zëzhi c'ü o xos'ü e Jesucristo 'ma ya vi ndü.
13 Na ngue c'o na s'o c'o mi cjagueji, chjëntjui c'ü ya rvi chũgueji. Mi cjagueji c'ua ja nzi mi netsjëji. Pero 'ma ró ench'e ín mü'büji e Jesucristo, o perdonaozüji Mizhocjimi texe c'o ín nzhubügöji, o tsjacüji rá bübütjoji. Na ngueje o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndũ, y bübütjo dya.
14 Dya rmí cjagöji c'ua ja nzi ga mama cja o ley Mizhocjimi; nguec'ua rmí tũgöji ín nzhubüji c'o ro ma cjõt'üji. Pero e Jesucristo, o ndät'äji cja ngronsi.

A cjanu o ndũ va ngõtcüji ín nzhubügöji. Nguec'ua nudya, dya cja mandazüji c'ü o̲ ley Mizhocjimi.
15 Mi ätägöji c'ü dya jo 'ñe c'o o̲ mbëpji, nguec'ua rvá tunsc'ö ín nzhubüji. Pero 'ma o ndũ cja ngronsi e Jesucristo, o ngõtcügöji texe ín nzhubügöji c'ü. A cjanu e Jesucristo o jizhi c'ü xenda na zëzhi angueze que na ngueje e Satanás c'ü dya jo; o jizhi c'ü nguetsjë angueze c'ü manda texe.

Busquen las cosas que son del cielo

16 C'o na s'o ga xöpüte so'pc'üji c'o. Mamaji c'ü bübü o ts'ingue c'o dya sö rí sagueji, y bübü c'o dya sö rí sigueji. Xo mamaji c'ü ni jyodü rí sũpügueji yo mbaxua, zö ri ngue c'o cjaji chjümü o zã'mã o tsjë'ma. Dya rí jyëziji ra zo'pc'üji a cjanu.
17 C'o ley c'o mama anguezeji rí tsjaji, ngue c'ü rví unü ngüenda c'o ín mboxtitajme c'ü ro ẽjẽ e Cristo. Ya ẽjẽ dya c'ü, nguec'ua dya cja mandazüji c'o ley.
18 Dya rí 'ñejmeji 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji Mizhocjimi dya ra recibidots'üji, nu'tsc'eji i̲n ench'eji in mü'büji e Jesucristo. Cãrã c'o xöpü c'ü dya cjuana. Mamaji c'ü dya sö rí chëzhiji a jmi Mizhocjimi na ngueje i̲n ntetjoji. Mamaji ni jyodü rí ma't'üji c'o anxe c'ua ja nzi ga tsja anguezeji. Me cjapüji na nojo na ngueje dya bübü Mizhocjimi co anguezeji. Mamaji c'ü xenda pãrãji na ngueje pje c'o cjinch'iji.
19 C'o xöpüte, dya cjapüji ngüenda e Jesucristo c'ü me na nojo. E Jesucristo ngueje ín ñigöji. Texe c'o ejme angueze, angueze cjapüji ra nocüji cja o̲ dyë c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi, na ngueje 'natjoji co e Jesucristo.
20 I̲ 'natjogueji co e Jesucristo 'ma o ndũ. Ngueje angueze o 'ñempc'eji libre, nguec'ua, dya cja mandats'ügueji dya c'o ley. ¿Jenga i̲n cjatjogueji nza cja yo nte yo dya pje ejme e Jesucristo? ¿Jenga i̲n ätägueji c'o xi'ts'iji c'o xöpüte?
21 Anguesji xi'ts'iji c'ü pje nde ma jñõnü na jo rí siji, 'ñe c'ü dya jo rí sigueji. Mamaji c'ü bübü c'o dya jo rí chjörüji.
22 Texe c'o xi'tsc'eji ngue c'o cjijñitsjë yo nte yo. Zö rí siji, o dya rí siji, nuc'o, dya ngue c'o ra jocüts'ü in mü'bügueji. Nuc'o, ra tjeze c'o.
23 C'o nte c'o tjünt'ü a xütjü c'o xöpüte mamaji, dya sö ra chëzhiji cja jmi Mizhocjimi; mamaji ni jyodü ra cumpleji c'ü mamatsjëji anguesji na jo ra tsjaji. Mamaji ni jyodü ra huanta o̲ cuerpoji; 'ma jiyö, dya ra recibido Mizhocjimi anguezeji. C'ü ni huantaji a cjanu, nza cja c'ü na jo cjaji. Pero dya pjös'üji ra jyëziji c'o na s'o c'o cjijñi o̲ mü'büji. Na ngue sido cjaji c'o netsjëji.

3

1 Nu'tsc'eji i̲ 'natjoji co e Cristo 'ma o te'e, 'ñe 'ma o ma manda cja o̲ jodyë Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e. Nguec'ua jyodügueji dya, co texe in mü'büji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne e Jesucristo.
2 Rí tsjijñigueji ja ga cja Mizhocjimi c'ü je bübü a jens'e. Dya me rí jyodügueji yo bübü cja ne xoñijõmü.
3 Na ngueje nu'tsc'eji i̲ 'natjogueji co e Jesucristo 'ma o ndũ. Nguec'ua xo i̲n 'natjoji co Mizhocjimi c'ü nu Tata, zö dya tjanda.
4 Pero 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo; c'ua ja rga jandaji angueze, je xo rgá jñandgagöji a cjanu. Rí bübütjogöji na ngueje e Cristo bübü cja ín mü'bügöji.

La vida antigua y la vida nueva

5 Nu'tsc'eji i̲ 'natjoji co e Cristo 'ma o ndũ; nguec'ua dya rí tsjaji c'o cjaji cja ne xoñijõmü. Nu'tsc'eji i̲n bëzoji, dya rí tsãjãgueji ndixũ; xo 'ñetsc'eji i̲n ndixũji,

dya xo rí tsãjãgueji bëzo. Y 'ma dya be in 'ñeji nin su, dya cjó rí tsjaji c'o na s'o. Dya rí tsjijñigueji c'o me na s'o. Dya xo rí tsjagueji c'o me na s'o. Dya xo rí ñegueji c'o pë's'i c'ü 'naja in dyoji. 'Ma rí ñegueji c'o pë's'i c'ü 'naja, rí pë'sc'eji in s'ocügueji 'ma, chjëntjovi 'ma ri ma't'üji o ts'ita.

6 Ngue c'o nte c'o dya ätä Mizhocjimi c'o cja a cjanu. Mizhocjimi ra tsjapü ra ma sufridoji, na ngue yo me na s'o yo cjaji.

7 Xo nzitjots'ügueji xo mi cjagueji c'o na s'o, dya mi ätägueji Mizhocjimi.

8 Nudya ni jyodü rí jyëziji texe yo. Dya rí tsjaji cuë. Rí jyombeñeji 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Dya xo rí tsjijñiji c'ü cjó rí tsjapügueji c'ü na s'o. Dya xo rí santegueji. Dya ra mbedye c'o na s'o jña cja in tegueji.

9 Dya rí pötqui pezhgueji bëchjine. Nu'tsc'eji c'ua ja nzi ma cjats'üji, dya cja cjatsc'eji dya nu. Na ngueje i jyëzgueji c'o na s'o.

10 Nu'tsc'eji ya dadyo in mü'bügueji dya. Ya ni ma ra jñu'sc'ügueji dya e Jesucristo c'ü bübü cja in mü'bügueji. Ngue angueze c'ü cja'c'üji xenda rí pãrãgueji ja ga cja Mizhocjimi.

11 'Ma rí ejmegöji e Jesucristo, dya ra tsja zö rí menzumügöji a Israel, o zö dya rí menzumüji nu. Dya xo ra tsja, zö rí cjagöji c'o tjũrü c'o cja yo menzumü a Israel, zö dya rí cjagöji c'o. Dya xo ra tsja zö rí pjëchiji rá xörüji, zö dya rí pjëchcöji. Dya xo ra tsja zö rí mbëpcjöji, o dya rí mbëpcjöji. C'ü ni muvi, ngueje e Jesucristo c'ü ya je bübü cja ín mü'bügöji rí texeji 'ñe mandazüji.

12 Mizhocjimi me s'iyats'üji. O juan'c'üji rí tsjagueji o ntets'üji angueze. Nguec'ua xo rí juentseji yo nte. Rí tsjagueji na jonte. Nu'tsc'eji, dya rí tsjatsjëgueji c'ü me na nots'üji. Tsjapüji c'ü xenda na jonte c'o dyaja que na ngue'tsc'eji. Dya rí nzhopcüji c'ü cja'c'üji c'ü na s'o yo nin minteji.

13 Rí pötqui pësp'iji paciencia. Rí pötqui perdonaogueji 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Nu'tsc'eji o perdonaots'ügueji e Jesucristo. Nguec'ua xo rí perdonaogueji c'o in dyoji.

14 Texe yo rrã xi'ts'iji, ni muvi yo. Pero c'ü xenda ni muvi ngue c'ü me rí pötqui s'iyaji. A cjanu rí tsjaji texe c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.

15 Rí pötqui ñegueji na ngueje Mizhocjimi ya o zon'c'üji c'ü rí 'natjoji co e Jesucristo. Y rí unügueji na pöjö Mizhocjimi.

16 Me na zö o jña e Cristo; jyëzi ra zi'ch'i cja in mü'bügueji. Jyodüji rí pãrãgueji ja ga cja Mizhocjimi. A cjanu rí pötqui xöpügueji ja cja o jña e Cristo. Rí chõpügueji o salmo Mizhocjimi, 'ñe o himno. Rí unüji na pöjö Mizhocjimi co texe in mü'büji.

17 Texe c'o rí mamagueji, rí mamaji na ngueje o ntets'üji e Jesucristo. Texe c'o rí tsjagueji, rí tsjaji na ngueje o ntets'ügueji e Jesucristo. Xo rí unügueji na pöjö Mizhocjimi c'ü ín Tatagöji, na ngueje c'o o tsja e Jesucristo.

Deberes sociales del cristiano

18 Nu'tsc'eji in ndixũgueji 'ma ya in chjüntüji, rí dyätäji nin xĩraji c'ua ja ga ne'e e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji.

19 Nu'tsc'eji in bëzoji 'ma ya in chjüntüji xo rí s'iyagueji c'o in suji. Dya na s'o rgui huënch'iji.

20 Nu'tsc'eji in t'i'iji, rí dyätqueji nin tataji texe c'ü ra mandats'üji; na ngueje je a cjanu ga ne'e e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji.

21 Nu'tsc'eji in tataji, rí zopjüji na jo yo in ch'igueji, dya rí huënch'iji na zëzhi. 'Ma jiyö, 'na ra sjëyaji, y ra tõgü o mü'büji.

22 Nu'tsc'eji i̲n̲ mbëpjigueji, tsjagueji texe c'o ra mandats'üji nu c'o rí pëpiji cja ne xoñijõmü. Dya nguextjo 'ma ra jñantc'aji anguezeji, para ra mamaji c'ua c'ü na jo c'ü i̲n̲ cjagueji. Rí pëpjiji co texe in mü'büji na ngueje i̲n̲ sũji Mizhocjimi.
23 Texe c'o rí tsjagueji, tsjaji co texe in mü'büji. Dya nguextjo yo nte yo i̲n̲ pëpiji; xo 'ñe e Jesucristo c'ü ngueje ín Jmugöji, xo i̲n̲ pëpiji.
24 I̲n̲ pãrãgueji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra dya'c'üji nu c'ü mbeñe Mizhocjimi, na ngueje e Jesucristo ngueje c'ü i̲n̲ pëpigueji c'ü.
25 Mizhocjimi dya juajnü. Zö cjó ri ngueje, 'ma ra tsja c'ü na s'o, Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda; ra tsjapü ra sufrido na ngue c'ü vi tsja na s'o.

4

1 Nu'tsc'eji i̲n̲ lamuji, rí tsjapügueji na jo yo in mbëpji. Rí tsjõ't'üji c'ua ja nzi ga pëpjiji. Rí tsjagueji a cjanu na ngueje i̲n̲ pãrãgueji ín Jmugöji c'ü bübü a jens'e ngue in lamugueji c'ü.
2 Sido rí dyötüji na pöjö Mizhocjimi. 'Ma rí unügueji na pöjö Mizhocjimi, dya rí tsjijñiji yo tsja cja ne xoñijõmü.
3 'Ma rí dyötüji Mizhocjimi, rí dyötcöjme ra mböxcüjme, ngue c'ua ra sö rá zopjüjme yo nte rá xipjijme c'ü mbeñe Mizhocjimi c'ü dya mi pãrãji. Nu c'ü mbeñe Mizhocjimi ngue c'ü rá 'natjoji co e Jesucristo. Nutscö e Pablo, rí ogö a pjörü na ngueje rí zopjügö yo nte rí xipjiji o̲ jña e Jesucristo.
4 Rí dyötcüji Mizhocjimi c'ü ra sö rá zopjü na jo yo nte; ngue c'ua ra dyäräji na jo nu c'o o mbeñe Mizhocjimi. A cjanu ne Mizhocjimi c'ü rá ñagö.
5 Rí nzhodügueji na jo. A cjanu, nu c'o dya ejme e Jesucristo ra unüji ngüenda c'ü na cjuana o̲ jña e Jesucristo. Jyodügueji ja rgui zopjügueji yo dya ejme e Jesucristo.
6 Jyodügueji ja rgui xipjiji c'o o̲ jña e Cristo c'o ni jyodü ra dyäräji. Ngue o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü je bübü cja in mü'bügueji c'ü je ra mböxc'üji, ngue c'ua rí pãrãgueji ja rgui zopjüji nzi 'naja.

Saludos finales

7 Texe c'o rí cjagö, ra xi'ts'iji e Tíquico c'ü ín mimbëpjibe. Ngue ín cjuarmagöji c'ü me rí s'iyagöji c'ü. E Tíquico sido pëpi na jo e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, y pjöxte na jo.
8 Rrã täjägö e Tíquico ngue c'ua rí pãrãgueji pje rí cjagöjme. Nu c'o ra xi'ts'iji dya c'ü, ra tsjapü ra mäjä in mü'bügueji.
9 Ra ẽjẽvi e cjuarma Onésimo c'ü ngueje in menzumügueji, nu c'ü me rí s'iyagöji. Nuc'ü, pëpi na jo e Jesucristo. Anguezevi ra xi'ts'iji texe c'o rí cjajme a 'ñecjua.
10 E Aristarco c'ü rrã ogöbe a pjörü va bö'tc'üji Cjimi i̲n̲ texeji. Xo va bö'tc'üji Cjimi e Marcos c'ü nu primo hermano e Bernabé. Ya xo ró xi'ts'iji, 'ma ra ẽ e Marcos va ja i̲n̲ cãrãgueji rí recibidogueji na jo.
11 Xo va bö'tc'üji Cjimi e Jesús, c'ü xo xiji Justo. Cja yo menzumü a Israel c'o ejme e Jesucristo nguextjo e Aristarco 'ñe e Marcos 'ñe e Justo c'o pjöxcügö rá zopjüjme yo nte rá xipjijme ra 'ñench'e o̲ mü'büji e Jesucristo, ngue c'ua ra tsjapüji Mizhocjimi o̲ Jmuji. Nza jñi'i yo, me cjacügö ra mäjä ín mü'bügö yo.
12 Xo va bö'tc'ügueji Cjimi e Epafras c'ü xo ngueje in menzumügueji. Nuc'ü, xo pëpi e Jesucristo. E Epafras sido ö'tc'ügueji Mizhocjimi. Me ö'tc'ügueji Mizhocjimi c'ü rí nocüji cja o̲ dyë Mizhocjimi; c'ü rí pãrãgueji c'o ne Mizhocjimi rí tsjaji, y rí tsjacjuanaji rí tsjaji c'o.

13 Rí mangö, e Epafras me mbents'eji, nu'tsc'eji in cãrãji a Colosas. Me ötü Mizhocjimi ra mböxc'üji. Me xo ötü Mizhocjimi ra mbös'ü c'o cãrã a Laodicea 'ñe c'o cãrã a Hierápolis.
14 Xo va bö'tc'ügueji Cjimi e Lucas c'e médico c'ü me rí s'iyagöji. E Demas xo va bö'tc'üji Cjimi.
15 Nuzgö e Pablo, xo rí bötpügö Cjimi c'o cjuarma c'o cãrã a Laodicea. Xo rí bötpügö Cjimi e Ninfas 'ñeje c'o ejme e Jesucristo c'o jmurü cja o ngumü.
16 Nu 'ma rí xörüji ne carta, nuc'ua rí penpegueji c'o cjuarma a Laodicea xo ra xörüji. Nu'tsc'eji xo rí xörügueji c'e carta c'ü je rá pejñe a Laodicea.
17 Rí negö rí xipjiji a cjava e Arquipo: “Ngue Mizhocjimi o 'ñempc'egue ngue c'ua rí pëpi angueze. Sido rí tsjacjuana rí tsja c'ua ja nzi ga ne angueze”, rí 'ñembeji.
18 Yo jña yo cja ni nguarü yo rvá bö'tc'üji Cjimi, nguezgö e Pablo ró opjütsjëgö yo. Nuzgö rrã ogö a pjörü. Rí ö'tc'üji rí mbenzeji. Mizhocjimi me ra nuc'üji na jo. Je rga cjanu, amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS TESALONICENSES

Pablo y sus compañeros escriben a la iglesia

1 Nutscö e Pablo 'ñe e Silvano 'ñe e Timoteo rí pen'c'öjme ne carta. Rí pen'c'öjme ne carta nu'tsc'eji i̲n̲ jmurüji a Tesalónica i̲n̲ ench'e in mün'c'eji Mizhocjimi c'ín Tatagöji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji. Mizhocjimi c'ín Tataji 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sido ra nuc'ügueji na jo, ngue c'ua ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

2 Texe 'ma rí ö'tc'öjme Mizhocjimi c'ín Tataji, rí nännc'öjme in chjũji nzi 'natsc'eji, y rí unngöjme 'na pöjö angueze.

3 Na ngueje sido rí mbeñejme c'o na jo c'o i̲n̲ cjaji. I̲ 'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo nguec'ua gui tsjaji dya c'o na jo. I̲n̲ s'iyagueji yo nin minteji nguec'ua na zëzhi gui pjösteji hasta 'ma ya me ni mbo ín cuëgueji. Xo i̲n̲ te'beji 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji y rá cãrãji a jmi Mizhocjimi c'ín Tatagöji. Nguec'ua c'o pje nde i̲n̲ sufregueji, i̲n̲ sëchqueji c'o.

4 Xo rí unngöjme 'na pöjö Mizhocjimi cjuarma, na ngueje rí pãrãjme me netsc'eji c'ü, 'ñe o juan'c'ügueji c'ü.

5 Rí pãrãgöjme c'ü o juan'c'üji Mizhocjimi. Na ngueje 'ma ró 'ñe xi'tsc'öjme ja rga salvats'üji e Jesucristo, dya i̲ dyärägueji nza cja 'ma ri ngue pje nde ma jña'a. Pero o̲ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünnc'üji na zëzhi in mün'c'eji, nguec'ua vi pãrãgueji c'ü ngue o̲ jña Mizhocjimi c'ü rvá xi'tsc'öjme. I̲n̲ pãrãgueji c'ü rvá zo'c'öjme a cjanu, nguextjo c'ü ro pjöxc'üjme xo ri 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.

6 Xo rí pãrãgöjme c'ü o juan'c'üji Mizhocjimi. Na ngueje i̲ chëpqueji c'ín 'ñijigöjme c'ü ngue o̲ 'ñiji e Jesús c'ín Jmugöji. 'Ma i̲ creoji o̲ jña Mizhocjimi, me go tsja'c'üji yo nte i̲ sufregueji na puncjü; pero o̲ Espíritu Mizhocjimi o dya'c'üji c'ü me go mäjä in mün'c'eji.

7 C'ü vi mäcjeji a cjanu vi 'ñejmeji o̲ jña Mizhocjimi, ngue 'na 'ñiji c'ü o mbürü o ndëpi texe c'o ench'e o̲ mü'bü e Jesucristo c'o tsja a Macedonia 'ñe c'o tsja a Acaya.

8 I̲ xipjiji c'o 'ñaja, nguec'ua ja c'o nde go mbãrãji o̲ jña e Jesucristo c'ín Jmugöji. Dya nguextjo a Macedonia 'ñeje a Acaya; texe cja yo jñiñi pãrãji dya c'ü i̲ 'ñejmeji Mizhocjimi. Nguec'ua, dya ni jyodü pje rá xicöjme ja vi 'ñejmegueji.

9 Na ngueje anguezeji mamaji ja va cja vi tsjagueji 'ma ró 'ñe zo'c'öjme. Mamaji c'ü i̲ jyëzgueji c'o ts'ita, i̲ 'ñench'e in mün'c'eji c'ua Mizhocjimi c'ü ix na cjuana c'ü ixi bübütjo. Nguec'ua nudya i̲n̲ pëpqueji dya angueze.

10 Xo mamaji c'ü i̲n̲ te'beji rguí 'ñeje na yeje a jens'e e Jesús c'ü nu T'i Mizhocjimi c'ü o tsjapü o te'e 'ma ya vi ndũ. Nuc'ü, o ẽ 'ñevgueji libre cja c'o na s'o c'o rí cjaji, ngue c'ua dya ra tsjacüji Mizhocjimi rá ma sufregöji.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

1 I̲n̲ pãrãgueji cjuarma, 'ma ró 'ñe zo'c'öjme, dya ndunü ndajma ín jñagöjme.

2 In pãrãgueji ante que ró säjme cja in jñiñigueji, me ró sufregöjme na puncjü
a ma a Filipos, y me go bëchquijme ín tsegöjme va tsjacüjme c'o na s'o. Xo 'ñe
cja in jñiñigueji mi bübü c'o mi cja ro ts'axcüjme. Pero Mizhocjimi o tsjacüjme
ró zëzhgöjme ngue c'ua dya ró sũgöjme ró xi'tsc'öjme ja ga ne Mizhocjimi ra
jogü ín mün'c'öji.
3 C'o jña c'o ró xi'tsc'öjme, dya ngue o bëchjine c'o rva creojme. C'ü rvá
zo'c'öjme, dya xo ngue c'ü rvi tsjõtcöjme o me rvi sũcüjme. Dya xo ró on'c'öjme
c'ü ro xi'tsc'öjme o bëchjine.
4 Ngue Mizhocjimi o dyacöjme ne bëpji nu rgá zo'c'öjme, na ngueje o
nutcügöjme c'ü rí cjacjuanajme. Nguec'ua rvá 'ne zo'c'öjme. Dya ngue c'ü
rvá 'ne xi'tsc'öjme jña c'o rvi mäcjeji, pero c'ü rví mäjä Mizhocjimi c'ü pãtcã
ín mün'c'öjme.
5 In pãrãgueji c'ü dya xo ró xi'tsc'öjme c'ü ma jotsc'eji ngue c'ua rvi cre-
ozüjme. Dya xo ró zo'c'öjme para rvi tsjõtcöjme. Pãtcö ín mü'büjme Mizhocjimi
c'ü na cjuana yo rí xi'tsc'öjme a cjanu.
6 Dya ró jodüjme c'ü me ri mäcöjme, ró jodügöjme c'ü me ri mäpqueji
Mizhocjimi. Ni xo ri ngue c'o 'ñaja jñiñi ro jodügöjme c'ü ro mäcöjme. O
juancüjme e Cristo rá zopjüjme yo nte. Nguec'ua ro sö ro cjagöjme c'ü rvi
sũcüjme.
7 Pero dya ró cjagöjme a cjanu. C'ua ja nzi ga tsja 'na ndixũ me s'iya ga
mbörü c'o o ts'it'i, je xo va cjanu rvá pjö'c'öjme.
8 Ró netsc'öjme me na puncjü. Nguec'ua c'ü mi negöjme, dya nguextjo c'ü ro
xi'tsc'öjme o jña Mizhocjimi; xo ró ne ró pjöxc'öjme co texe ín mün'c'öjme. Na
ngueje rí netsc'öjme na puncjü.
9 In mbeñeji cjuarma, ja ma pëpcjöjme na zëzhi hasta 'ma me mi po ín
cuëgöjme. Mi zo'c'öjme o jña Mizhocjimi, pero zö xõmü zö ndempa mi
pëpcjöjme c'o 'ñaja bëpji, ngue c'ua dya ri tsjõtcöjme. 'Ma jiyö, 'na rvi sögueji
na jyü.
10 Nu'tsc'eji in ench'e in mü'büji dya e Cristo, in pãrãgueji ja rvá minc'öjme
a ndetsc'eji. Ró ätcöjme Mizhocjimi y ró cjagöjme c'o na jo'o, nguec'ua dya sö
cjó pje ro xitscöjme. Xo pãrã Mizhocjimi c'ü je ga cjanu rvá cjagöjme.
11 In pãrãgueji c'ü ró zo'c'ötsjëjme nzi 'natsc'eji, c'ua ja nzi ga tsja 'na bëzo
zopjütsjë c'ü nu t'i'i. 'Ma mi nzhumügueji, ró xi'tsc'öjme jña c'ü vi mäcjeji.
12 Xo ró zo'c'öjme na zëzhi c'ü ni jyodü rí nzhodügueji na jo, c'ua ja nzi ga
ne Mizhocjimi. Na ngueje nguetsjë angueze mbitats'üji rí möji nu ja manda
angueze nu ja me na zö'ö.

13 Rí sido rí unngöjme 'na pöjö Mizhocjimi. Na ngueje 'ma ró xi'tsc'öjme o
jña Mizhocjimi, dya i dyärätjoji nza cja 'ma ri ngue o jña yo nte. Pero i jyëziji o
zi'ch'i in mü'büji na ngueje i unnc'eji ngüenda c'ü ngueje o jña Mizhocjimi. Y
ixna cjuana ngueje o jña angueze c'ü, c'ü pëpji na zëzhi a mbo cja in mün'c'eji
nu'tsc'eji in ench'e in mün'c'eji dya e Cristo.
14 Nguec'ua 'ma o tsja'c'eji yo nte i sufregueji cjuarma, i sëchqueji c'ua ja
nzi va sëchi c'o congregación a Judea c'o ench'e o mü'bü e Cristo 'ñe ma't'üji
Mizhocjimi. Yo in menzumügueji o tsja'c'eji i sufregueji, chjëntjui nza cja c'o
ín menzumügöjme o tsjapüji o sufre c'o ín dyocjöjme a ma a Judea.
15 C'o ín menzumügöjme a Judea ngue c'o o mbö't'ü e Jesús, maco ngue ín
Jmugöji c'ü. O tsjaji c'ua ja nzi va tsja c'o mi mboxpalegöjme va mbö't'üji
c'o profeta c'o ín menzumütsjëjme. Ngue c'o ín menzumügöjme a Judea c'o

o pjongüzüjme cja in jñiñigueji, 'ñe cja c'o 'ñaja jñiñi. Mizhocjimi üdü na ngue anguezeji cjaji c'o na s'o. Anguezeji na s'o ga ts'asp'üji yo nu minteji.

16 'Ma rí zopjüjme c'o dya menzumü a Judea ja rgá salvaji, c'axcöjme c'o ín menzumügöjme a Judea c'o dya ejme e Cristo. Nguec'ua ya nduns'üji na puncjü o̲ nzhubüji. Nguec'ua me ra tsjapü Mizhocjimi ra sufreji.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

17 Dya mezhe rvá pedyejme cja in jñiñigueji, 'ma ró pjürü ró jonc'üjme cjuarma. Zö mi nzhodüjme na jẽ'ẽ, pero ín mün'c'öjme, dya mi nzhodü na jẽ co nu'tsc'eji. Me mi mbeñe ín mün'c'öjme ro 'ñe zenguats'üjme.

18 Nuzgö e Pablo na puncjü mi mbeñe ro 'ñe zenguats'üjme, pero dya ró ẽcjöjme na ngueje e Satanás c'ü dya jo, o ts'axcöjme c'ü.

19 ¿Cjo i̲n̲ cjapqueji c'ü dya rí mä'c'öjme, ngue c'ua dya rvá 'ñe zenguats'üjme? Iyö. Rí junt'ü ín mün'c'öjme c'ü rí tsjagueji c'o na jo. Nguec'ua 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji y rá cãrãgöji a jmi, me rá mäcjöjme 'ma ra xi'tsc'eji angueze c'ü vi tsjagueji c'o na jo.

20 Jã, ngue'tsc'eji rí mä'c'öjme.

3

1-2 'Ma ró pedyejme cja in jñiñigueji, me mi mbents'ejme na puncjü. Nguec'ua rvá mbeñebe e Silvano ró täjäbe c'ín cjuarmagöji e Timoteo o 'ñe nuc'eji. Ró täjäbe zö ro sufregöbe rva quentsjëbe a ma a Atenas. E Timoteo rí pëpcöjme Mizhocjimi rgá xipcjöjme yo nte c'ü ja rgá sö e Cristo ra jopcü o̲ mü'büji ra salvaji. Pero ró täcjöbe c'ü, ro 'ñe zo'c'eji, ngue c'ua xe nda rvi zëzhgueji, y ngue c'ua ro mäjä in mün'c'eji.

3 O 'ñe zo'c'eji e Timoteo ngue c'ua dya ro tõgü in mü'büji ri jyëzgueji e Cristo na nguejyo i̲n̲ sufregueji. I̲n̲ pãrãgueji c'ü ya ch'acöji rá sufregöji nutscöji rí ätpäji o̲ jña e Jesucristo.

4 Na ngue 'ma xe mi bünc'öjme co nu'tsc'eji, mi xi'tsc'öjme c'ü mi pë'sc'ü ro sufregöji. I̲n̲ pãrãgueji dya, c'ü ya zädä c'ua ja nzi rvá xi'tsc'öjme.

5 C'ua ja nzi rvá xi'tsc'öjme cja ne carta, me mi mbents'ejme na puncjü. 'Na ya rví dyon'c'eji c'ü dya jo, ri jyëzgueji e Cristo. Y 'ma rva cjanu, ¿pje ro dyeje 'ma c'ü rvá pëpcjöjme a ndetsc'eji hasta 'ma me mi potjo ín cuëgöjme? Nguec'ua ró täjä e Timoteo ro ẽ nuc'üji, para ro pãrãgö cjo xe i̲n̲ ejmeji.

6 Cja nzhogü e Timoteo, cja jüncübe 'na jña c'ü me rvá mäcjöbe e Silvano. O xitscöbe i̲n̲ ejmeji na jo e Jesucristo, y i̲n̲ pötqui s'iyaji. Xo xitscöbe me i̲n̲ mbenzgöjme na puncjü. O xitscöbe me ne in mün'c'eji rí jñandgöbe ín jmigöbe, c'ua ja xo nzi ga ne ín mün'c'öbe rá jantc'öbe in jmigueji.

7 Nguec'ua zö pje nde rí cjogüjme, zö rí sufregöjme cjuarma, pero mäjä ín mün'c'öjme na ngueje sido i̲n̲ creoji e Jesucristo.

8 Nguec'ua 'ma rí sido rí 'ñejmeji e Cristo, nutscöjme rá mäjä rga minc'öjme.

9 Me rí mäpcöjme na puncjü Mizhocjimi na ngue i̲n̲ sido i̲n̲ ejmegueji e Jesucristo. Dya rí jünjme jña c'ü ja rga nzhopcöjme na jo 'na pöjö angueze.

10 Zö xõmü zö ndempa rí ötcöjme Mizhocjimi co texe ín mün'c'öjme ra dyacöjme sjëtsi rá jantc'ajme in jmigueji. Nguec'ua c'ü xe bë'tsc'eji, ra sö rá jí'tsc'öjme. Nguec'ua xenda na jo rgui dyätäji e Jesucristo.

11 Rí ötcöjme Mizhocjimi c'ü mi Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra sizijme na jo rá säjme va ja i̲n̲ cãrãgueji.

12 Rí ötcöjme c'ín Jmugöji c'ü ra mböxc'eji, ngue c'ua xenda rí pötqui s'iyaji yo
nin cjuarmaji, 'ñe c'ü xenda rí s'iyagueji yo nte'e c'ua ja nzi rgá s'iyatsc'öjme.
13 Nguec'ua ra sö rí zëzhgueji na jo. Nguec'ua 'ma ra ẽjẽ e Jesús c'ín Jmugöji
co texe c'o ejme angueze c'o ya cãrã a jens'e, me rrã jotsc'eji a jmi Mizhocjimi,
c'ü dya ra sö pje ra xi'tsc'eji.

4

La vida que agrada a Dios

1 In pãrãgueji cjuarma, ró xi'ts'ijme c'ü ni jyodü rí nzhodüji na jo c'ua ja
nzi ga ne Mizhocjimi, ngue c'ua ra mä'c'eji c'ü. In nzhodüji na jo c'ua ja
rvá xi'ts'ijme. Pero rí ö'tc'üjme co texe ín mün'c'öjme c'ü xenda rí tsjaji na
jo. Rí xi'tsc'öjme c'ü rí tsjagueji a cjanu na ngueje je ga mandazüji a cjanu
e Jesucristo c'ín Jmugöji.
2 Ya in pãrãgueji c'o jña c'o ró xi'tsc'öjme. Nguetsjë e Jesucristo c'ín Jmugöji o
'ñünngü ín mün'c'öjme ró xi'ts'ijme.
3 Ne'e Mizhocjimi c'ü rí tsjaji c'ua ja ga ne angueze c'o na jo. Ne'e c'ü dya rí
tsãgueji o ndixũ. Ni ri ngue'tsc'eji in ndixũji, dya rí tsãji o bëzo.
4 Xo ne'e c'ü rí pãrãji nzi 'natsc'eji ja rgui pjörüji na jo in cuerpoji, ngue c'ua
nguextjo c'ü nin chjüntqueji rí mimiji. Na ngueje ni muvi ín cuerpogöji, ni
jyodü rá cjaji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo.
5 C'ü ne in cuerpoji, dya rí jyëziji ra zints'iji rí tsjaji c'o na s'o. Ngue c'o dya
pãrã ra dyätä Mizhocjimi c'o cja ga cjanu.
6 Dya rí 'ñeji c'ü 'na lado 'na ndixũ. 'Ma jiyö, in cjapüji na s'o c'ü nu xĩra;
maco ngue nin cjuarmaji c'e bëzo c'ü. Texe c'o ra tsja a cjanu, ra tsjapü c'ín
Jmugöji ra sufreji, na ngue na s'o c'o vi tsjaji. Nujyo, ya ró xi'ts'ijme.
7 C'ü vi 'ñünngü ín mü'büji Mizhocjimi, dya ngue c'ü rá cjaji c'o na s'o. Ngue
c'ü rá cjaji c'o na jo.
8 Nguec'ua 'ma cjó c'o dya ra ne ra dyärä yo jña yo, dya ngue o jña yo nte
c'ü na jünpütjo, ngue o jña Mizhocjimi. Maco nguetsjë angueze o dyacüji o
Espíritu c'ü me na jo'o, ngue c'ua rá cjaji na jo.
9 Dya ni jyodü rá xi'ts'iji cja ne carta c'ü ni jyodü rí pötqui s'iyaji. Na ngue
Mizhocjimi sido jí'ts'iji in pötqui s'iyaji.
10 Xo in s'iyaji texe yo cjuarma yo cãrã a Macedonia. Pero rí xi'ts'ijme
cjuarma, xenda rí pötqui s'iyaji.
11 Dya cja rí tsjijñiji c'e pjeñe c'ü ixtí jyëziji in bëpjiji. Dya cja rí ma ñu'uji c'o
o bëpji c'o 'ñaja. C'ü rí tsjaji, rí pëpjitsjëji in bëpjiji c'ua ja rvá xi'ts'ijme.
12 Nguec'ua dya ra bë'ts'iji pje rí siji 'ñe pje rí jyeji. Y nguec'ua c'o dya pãrã
Mizhocjimi ra mamaji na jo in cjaji.

La venida del Señor

13 Rí negöjme rí pãrãji cjuarma, ja rga cja c'o ya ndũ'ũ. C'o dya ma't'ü
Mizhocjimi, 'ma cjó c'o tũ anguezeji, me ndumü ga huëpiji. Na ngue dya pãrãji
cjo ra te'e c'e añima ra ma bübüvi Mizhocjimi o jiyö. Pero nu c'ü rá xi'tsc'öjme
dya, ngue c'ü dya rí huëpiji a cjanu c'o ya ndũtsc'eji.
14 Rí creoji e Jesús o ndũ, cjanu o tetjo. Nguec'ua rí pãrãgöji c'o ya ndũ c'o vi
'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi xo ra tsjapü ra tetjo c'o, ra ngãrãji e
Jesucristo 'ma ra ẽjẽ na yeje.

15 Yo jña yo rá xi'ts'ijme, ngueje e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü o tsjacöjme ró
pãrãgöjme yo. 'Ma ra ẽjẽ angueze, c'o xe ri bübüzüji, rá chjëji angueze. Pero
dya rá otc'öji cja c'o ya ndũ'ü.
16 Na ngueje nguetsjë c'ín Jmugöji c'ü rguí 'ñeje a jens'e. Y ra ña'a na jens'e.
Y xo ra ña'a na jens'e 'naja c'o o̱ anxe Mizhocjimi c'ü xenda manda. Y ra
mbë'biji o̱ trompeta Mizhocjimi. Nguec'ua c'o añima c'o vi 'ñench'e o̱ mü'bü
e Jesucristo, ot'ü ra te c'o.
17 Nuc'ua c'o xe ri bübüzüji, 'nandga zinzgöji cja ngõmü co anguezeji.
Nuc'ua, ngue c'ü rga chjëji c'ín Jmugöji. Y nunca ra nguarü rga mintcjöji co
angueze.
18 Nujyo, rí pötqui xipjiji yo, ngue c'ua rí mäjäji, dya rí huëpiji c'o ya
ndũtsc'eji.

5

1 Pero mi cjuarmats'üji, dya ni jyodü rá xi'ts'ijme cja ne carta jinguã ra ẽjẽ
e Jesucristo, 'ñe ja rgá cja c'o pa c'o.
2 Na ngueje i̱n pãrãji na jo, ja rgá zädä c'e pa'a 'ma ra ẽjẽ c'ín Jmugöji. Ra
zädä c'ü dya ri te'beji, chjëntjui nza cja 'ma ra ẽjẽ 'na mbẽ'ẽ 'ma xõmü, 'ma
dya cjó te'be.
3 C'o dya ri ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo ra mamaji: “Rí cãrãji na jo, dya pje
cjacöji”, ri eñeji. Pero nu'ma, ngue 'ma ra ẽjẽ c'ín Jmugöji. Y c'ua ja nzi ga cja
'na ndixũ c'ü ndunte 'nanga zö na ü, je xo rga cjatjonu anguezeji, 'nandga
mbãrãji c'ü ya bëzhiji, y ra tsjapüji ra sufreji. Y dya ra sö ja ra möji c'ü dya ra
sufreji.
4 Pero nu'tsc'eji mi cjuarmats'üji, dya i̱n nzhodüji cja bëxõmü. Nguec'ua c'e
pa'a, dya ra zädäts'üji nza cja 'na mbẽ'ẽ.
5 Na ngueje texets'üji bübü in mün'c'eji o̱ jya's'ü Mizhocjimi. Nguec'ua rí
tsãrãji e Jesucristo c'e pa 'ma ra ẽjẽ. Nutscöji, dya rí nzhodüji cja bëxõmü.
6 C'o nzhodü cja bëxõmü ga tsja c'o na s'o, dya cjapüji ngüenda c'e pa c'ü ra
zädä. Nza cja c'ü ri ĩtji. Nutscöji, dya rá cjaji a cjanu. Rá te'beji c'e pa y rá
pjötpüji ngüenda ja rga mimiji.
7 Yo nte'e, xõmü ĩji. C'o tĩ'ĩ, xõmü tĩji.
8 Nutscöji rá cãrãji e Jesucristo c'e pa c'ü. Nguec'ua ni jyodü rá pjötpüji
ngüenda rá sido rá ejmeji e Jesucristo. Xo rá sido rá s'iyaji yo nín minteji. Xo
rá sido rá te'beji ra 'ñe zinzgöji Mizhocjimi rá mimiji co angueze. Je ga cjanu
rga pjörütsjëji ín aljmaji.
9 Dya ne Mizhocjimi ra tsjacöji rá sufreji. O ne o ndäjä e Jesucristo o 'ñe
sufre. Nguec'ua 'ma rá ench'e ín mün'c'öji c'ü, dya ra tsjacöji Mizhocjimi rá
ma sufreji.
10 C'ü ro tũgöji, o ndũ e Jesús. Nguec'ua zö ri bübütjogöji 'ma ra ẽjẽ, zö ya rga
tũ'ũji, pero rá bübütjoji co angueze.
11 Nujyo jña yo, rí pötqui zopjüji yo. Nguec'ua rí mäjäji, y xenda rí zëzhgueji.
Ya i̱n pötqui zopjüji a cjanu, pero rí sidoji.

Pablo aconseja a los hermanos

12 Bübü c'o in xo'ñigueji cja o̱ jña c'ín Jmuji. Anguezeji pëpjiji zö ya me rguí
mbotjo o̱ cuëji. Y zo'c'eji 'ma pje i̱n cjaji. Ni jyodü rí respetaoji anguezeji,
cjuarma.
13 Xo rí xi'tsc'öjme rí ñeji yo, y rí dyätäji, na ngueje c'e bëpji c'ü cjaji. I̱n texeji
rí tsãrãji na jo.

14 Mi cjuarmats'üji, xo rí xi'tsc'öjme rí huënch'iji c'o dya ne ra pëpji. C'o me
tõgü o̱ mü'bü, rí xipjiji o̱ jña Mizhocjimi ngue c'ua ra mäji. C'o dya nda ätpä
na jo o̱ jña Mizhocjimi, rí pjös'üji. Jmanch'a rgui zopjüji texeji, dya ra ünnc'eji.
15 Rí pjötpüji ngüenda c'ü dya rí nzhopqueji 'ma cjó c'o pje ra tsja'c'üji na s'o.
C'ü rí tsjaji, rí pötqui pjös'üji yo nin cjuarmaji, y rí s'iyaji texe yo nte.
16 Dya rí jyëzi rgui mäjäji.
17 Dya rí jyëzi rgui dyötüji Mizhocjimi.
18 Zö pje rí sufreji, pero rí unngueji 'na pöjö Mizhocjimi. Je ga cjanu ga ne
Mizhocjimi rí tsjaji nu'tsc'eji bübü in mün'c'eji dya e Cristo Jesús.
19 'Ma cjó c'o ra 'ñünbü o̱ mü'bü o̱ Espíritu Mizhocjimi ra zo'c'eji o̱ jña
Mizhocjimi, dya rí ts'a's'üji.
20 Dya rí tsjapüji menu 'ma cjó c'o ra pätpä Mizhocjimi rgá zo'c'eji.
21 Pero dya xtí creoji texe c'o ra xi'ts'iji c'o. Rí tsjijñiji cjo na jo o jiyö. Nu 'ma
na jo, rí tsjaji 'ma c'o xi'ts'iji.
22 Rí xõgüji texe cja c'o na s'o.
23 Mizhocjimi ngue c'ü cjapcüji ra mäjä ín mü'büji ngue c'ua dya pje rá
mbeñeji. Rí ö'tc'öjme ra mböxc'eji rí tsjaji texe c'ua ja nzi ga ne angueze. Ra
mbö'c'üji co texe in aljmaji 'ñe in mü'büji 'ñe in cuerpoji. Nguec'ua 'ma ra ẽjẽ
e Jesucristo c'ín Jmuji, dya pje ra chö'tc'eji c'o na s'o.
24 Jñunt'ü in mün'c'eji c'ü ra mböxc'eji a cjanu Mizhocjimi, na ngueje ixi
nguetsjë o 'ñünnc'ü in mü'büji i̱ 'ñejmeji e Jesucristo.

Saludos y bendición final

25 Mi cjuarmats'ügöjme, rí dyötcüjme Mizhocjimi.
26 Xipjiji texe c'o cjuarma ra mbörüji Cjimi. Xipjiji c'ü rí ne anguezeji co
texe ín mü'bü. Na ngue o̱ t'izgöji Mizhocjimi.
27 Nutscö e Pablo rí xi'tsc'öji rí pjötpüji na puncjü ngüenda rí xörüji ne carta
nu, ra dyärä texe yo cjuarma. Na ngue je ga cjanu ga ne Mizhocjimi.
28 Rí ötügö e Jesucristo c'ín Jmuji ra sido ra nuc'üji na jo. Je rga cjanu, amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS TESALONICENSES

Pablo y sus compañeros escriben a la iglesia

1 Nutscö e Pablo 'ñe e Silvano 'ñe e Timoteo rí pen'c'ejme ne carta. Rí zenguats'üjme nu'tsc'eji in jmurüji a Tesalónica in ench'e in mü'büji Mizhocjimi c'ü mi Tataji, 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji.
2 Anguezevi ra nuc'eji na jo. Xo ra tsja'c'üji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo venga

3 Mi cjuarmats'üji, dya rí jëzi rgá unüjme 'na pöjö Mizhocjimi na ngueje xenda in ejmeji na jo e Jesucristo, 'ñe xenda in pötqui s'iyaji in texeji.
4 Nguec'ua texe c'o ja nde jmurü c'o ma't'ü Mizhocjimi, rí mäjä rgá xipjijme c'ü me na jo gui tsjagueji. Rí xipjijme c'ü cja'c'eji na s'o yo nte, 'ñe me va sätsc'eji o ndumú, pero in zëzhiji, dya in jëziji c'ü ni 'ñench'e in mü'büji Mizhocjimi.
5 In sufregueji yo, na ngueje in ätqueji Mizhocjimi c'ín Jmugöji. C'ü ni zëzhgueji cja yo in sufreji, ngue c'ü rgui unnc'eji ngüenda Mizhocjimi ra ngõ'tc'üji na jo 'ma rí sätc'eji nu ja ri manda angueze. Ra mama c'ü na jo vi tsjagueji, ngue c'ua rí tsãrãgueji nu co angueze.
6 Pero nu c'o cja'c'eji na s'o, Mizhocjimi mbeñe c'ü na jo ra tsjapü ra sufreji.
7 Xo mbeñe c'ü na jo ra tsja'c'eji rí söyaji, dya cja pje rí sufregueji, ni ri nguezgöjme. Nujyo, ra zädä yo, 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo rá jandaji rí texeji. Rguí 'ñeje a jens'e. Y na ngueje pë's'i na puncjü o̲ poder, ra dyoji c'o o̲ anxe. Ra ẽjẽ cja 'na trasivi c'ü ri tjë.
8 Ra tsjapü ra sufre c'o dya vi 'ñench'e o̲ mü'bü angueze para ro jogü o̲ mü'büji. Na ngue dya ne go dyätäji Mizhocjimi.
9 C'o cja a cjanu c'o na s'o, nunca ra zät'äji cja jmi Mizhocjimi, nunca ra jñandaji ja ga cja Mizhocjimi c'ü me na zö'ö 'ñe me na zëzhi. Mizhocjimi ra tsjapü ra sufreji para siempre, na ngue na s'o c'o vi tsjaji.
10 Nujyo, ra zädä yo, c'e pa 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo. Texe c'o ench'e o̲ mü'bü e Cristo, ngueje o̲ t'i Mizhocjimi c'o. C'e pa 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo, ra 'ñetse c'ua c'o o̲ t'i Mizhocjimi c'ü ya ri chjëntji angueze. Na ngueje 'ma ró zo'c'öjme, i̲ 'ñench'e in mün'c'eji c'ü. Nguec'ua c'o ra jñanda c'e pa, me ra nguijñiji ra mamaji c'ü me na jo e Jesucristo, 'ñe me na nojo.
11 Nguec'ua dya rí jëzi rgá ö'tc'öjme ín Mizhocjimigöji nu c'ü o 'ñünnc'ü in mü'büji i̲ dyätpäji o̲ jña e Jesucristo. Rí ö'tc'öjme ra mböxc'eji xenda rí 'ñejmeji c'ü. Nuc'ua, ra sö rí tsjaji texe c'o na jo c'o in mbeñe rí tsjaji. Nguec'ua 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo, Mizhocjimi ra xi'ts'iji c'ü i̲ tsjaji c'o na jo.
12 Y me ra näntji e Jesucristo c'ín Jmugöji ra mamaji me na jo angueze, na ngue vi tsjagueji c'o na jo. Me xo ra näc'äji me na jotsc'eji na ngueje c'ua ja va mböxc'üji angueze.

2

El hombre de pecado

1-2 Mi cjuarmats'üji, ró xi'ts'ijme c'ü ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji, ra 'ñe zinzgöji rá bübüji co angueze. Pe bübü c'o xi'tsc'eji: "Q̣ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü q̣ mü'bü e Pablo o mama c'ü ya zädä c'o pa 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo c'ín Jmugöji", ents'eji. O 'ma jiyö, xi'tsc'eji c'ü rí zopcjöjme yo cjuarma rí xipjijme c'ü ya zädä c'o pa. O 'ma jiyö, c'ü rvá jũ'sc'öjme a cjanu cja 'na carta. Pero dya rí mangöjme a cjanu. Nguec'ua dya ra pi'ts'iji, dya rí sũji.

3 Dya rí dyätqueji c'o xi'ts'iji a cjanu c'o dya cjuana. Na cjuana ra ẽjẽ e Jesucristo. Pero ante c'ü ra ẽjẽ, yo nte dya cja ra zũji Mizhocjimi zö ya vi mbãrãji q̣ jña. Y ra üji Mizhocjimi. Ante c'ü ra ẽjẽ e Jesucristo, ra ẽjẽ c'e nte c'ü me na s'o c'ü ra juajnü e Satanás c'ü dya jo ra tsjapü q̣ mbëpji. Ra 'ñe jizhi c'ü me ri pjëzhi na nojo. Pero ya mama Mizhocjimi ra ma sufre c'e nte.

4 C'e nte c'ü, dya ra ne cjó xe ra ma't'ü Mizhocjimi, ni yo pje nde ma't'ü yo nte. Ra tsjapütsjẽ na nojo, ra tsjapü dya pje ni muvi yo. Nguec'ua angueze ra mimi cja q̣ templo Mizhocjimi, ra mama ri ngue Mizhocjimi.

5 'Ma xe mi bübügö co nu'tsc'eji, ró xi'ts'iji yo. ¿Cjo dya i̱n mbeñeji?

6 Nudya i̱n pãrãji c'ü c'a's'ü, nguec'ua dya be va ẽjẽ c'e nte c'ü ra juajnü c'ü dya jo. Xo i̱n pãrãji pje pjëzhi c'ü c'a's'ü. Cja ra 'ñe jizhitsjë c'e nte 'ma ra zädä c'e pa'a c'ü ya ch'unü.

7-8 Nu yo rí xi'ts'iji, ya va pjürü yo, zö dya be jñetse na jo. Ya cãrã o nte c'o dya ne ra dyätä Mizhocjimi, ngue c'ua ga tsjaji c'o na s'o. Pero c'e nte c'ü ra juajnü c'ü dya jo ra tsjapü q̣ mbëpji, dya be va ẽjẽ. Na ngueje bübü c'ü c'a's'ü. 'Ma ya rguí ojtjo c'ü c'a's'ü, ixta jñetse 'ma c'e nte c'ü me na s'o. Pero 'ma ra ẽjẽ e Jesucristo c'ín Jmugöji, nguextjo c'ü ra ña c'o q̣ jña, ixta ndũ 'ma c'e nte. Y nguextjo c'ü rva juëns'i e Jesucristo, ra chjotpü c'o na s'o c'o vi tsja c'e nte.

9 'Ma ra ẽjẽ c'e nte, ya ri ench'e q̣ mü'bü e Satanás c'ü dya jo c'ü ra unü poder. Nguec'ua ra tsja na puncjü c'o na nojo. Nguec'ua yo nte'e ra dyonpüji yo, ra creoji c'ü ri mero na zëzhi.

10 Y na ngue c'ü me rrã s'o c'e nte c'ü, ra zopjü c'o nte c'o ya rguí bëzhi q̣ aljma, ra xipjiji c'o dya cjuana. Na ngueje anguezeji ya ri ärãji yo jña yo na cjuana c'ü rví salvaji, pero dya ri neji.

11 Nguec'ua Mizhocjimi ra mbenpeji c'ü ra pëpji a mbo cja q̣ mü'büji, ngue c'ua ra creoji c'e bëchjine c'ü ri mama c'e nte.

12 Nguec'ua Mizhocjimi ra tsjapü ra ma sufre texe c'o ya ri ärä yo jña yo na cjuana pero dya ri ätä, y ri mäpäji c'o na s'o.

Escogidos para ser salvados

13 Pero nu'tsc'eji mi cjuarmats'üji, s'iyats'üji c'ín Jmugöji. Ni jyodü c'ü dya rá jëzijme rga unüjme 'na pöjö Mizhocjimi, na ngueje ndeze mi jinguã o juan'c'üji c'ü rguí jogü in mün'c'eji. Nguec'ua 'ma i̱ creoji yo jña yo na cjuana, o xõcüts'üji q̣ Espíritu Mizhocjimi o tsja'c'eji q̣ t'itsc'eji Mizhocjimi.

14 'Ma ró xi'ts'ijme ja rvá jogü in mü'büji, ngue Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'büji. Ya vi ne Mizhocjimi c'ü me xo rrã jots'üji c'ua ja ga cja e Jesucristo c'ín Jmugöji me na jo.

15 Nguec'ua dya rí creoji c'o ra xi'ts'iji o bëchjine, dya xo ra pi'ts'iji. Dya xo rí jyëziji c'o jña c'o o dyacöjme Mizhocjimi ró xi'tsc'öjme. Rí sido rí 'ñejmeji c'o ró xi'tsc'öjme 'ma mi bübüjme co nu'tsc'eji. Xo 'ñe c'o ró xi'tsc'öjme cja carta.

16-17 Mizhocjimi o s'iyazgöji va ndäjä q̣ T'i. Y o nugüji na jo, nguec'ua va tsjapü o zëzhi ín mün'c'öji, dya ni jyodü nunca xe rá sũji. Rí junt'ü ín mün'c'öji dya, c'ü rá ma minc'öji co Mizhocjimi. E Jesucristo c'ín Jmuji 'ñe Mizhocjimi

c'ín Tataji, rí ötcöjme ra tsjapü ra zëzhi in mün'c'eji. Y ra mböxc'eji rí tsjaji texe c'o na jo, y rí mamaji texe c'o na jo.

3

Oren por nosotros

1 Nguextjo yo rí xi'tsc'öjme yo. Mi cjuarmats'üji rí dyötcüjme Mizhocjimi, ngue c'ua ra sö rá zopjüjme na puncjü o nte rá xipjijme o̱ jña Mizhocjimi, ngue c'ua ra dyätä na puncjü o nte c'ua ja nzi vi dyätqueji.
2 Xo rí dyötcüjme Mizhocjimi c'ü ra böbü a nde'e ra mböxcöjme. Na ngueje cãrã nte c'o me na s'o c'o pje nde cjacöjme, na ngueje dya ench'e o̱ mü'büji e Jesucristo.
3 Pero jñunt'ü in mü'büji, ra tsja c'ín Jmugöji c'ua ja va mama. Ra tsja'c'ü ra zë'ts'iji 'ñe ra mbö'c'üji na ngueje c'ü dya jo'o me jodü pje ra tsja'c'üji.
4 Na ngue c'ü ya ni mböxc'üji a cjanu c'ín Jmugöji, rí pãrãjme c'ü i̱n cjaji c'o ró xi'ts'ijme, 'ñe c'ü xe rí tsjaji.
5 Rí ö'tc'öjme e Jesucristo c'ín Jmugöji, c'ü rí unnc'eji na jo ngüenda c'ua ja ga s'iyats'üji Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma pje c'o rí sufreji, rí sëchiji c'ua ja nzi va tsja e Cristo, dya rí jyëziji Mizhocjimi.

El deber de trabajar

6 Nujyo rá xi'tsc'öjme dya cjuarma, nguetsjë e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü manda. 'Ma mi bübüjme co nu'tsc'eji, o ch'acöjme ró xi'ts'ijme c'ü ni jyodü rí pëpjiji. 'Ma bübütsc'eji o cjuarma c'o dya ne ra pëpji, dya rí dyocjeji c'o.
7 Nu'tsc'eji i̱n pãrãji c'ü ni jyodü rí tsjaji c'ua ja nzi rgá cjagöjme. Dya mi ndemegöjme 'ma mi bübüjme a ndetsc'eji.
8 Dya cjó ró sipcöjme o̱ xëdyi c'ü dya ro cjõ't'üjme. Ró pëpjijme na zëzhi. Zö xõmü zö ndempa mi pëpjijme, ngue c'ua dya rvi tsjõtcöjme 'ne rí 'natsc'eji. 'Ma jiyö 'na ri sögueji na jyü.
9 Mi pë'sc'öjme derecho ro ch'acöjme c'ü ro sijme, pero dya cjó ró ötcöjme. Ró pëpcjöjme ngue c'ua xo rvi tsjagueji c'e tjũrü c'ü rvá cjajme a cjanu.
10 'Ma xe mi bübüjme co nu'tsc'eji, ró xi'tsc'öjme 'ma cjó c'o dya pëpji, dya xo ra zi o xëdyi, ró ents'eji.
11 Rí äräjme bübüts'üji c'o na maña, dya pëpjiji. C'ü cjaji, me nzhodü ga nu'tp'üji o̱ bëpji yo nín minteji c'o dya ni jyodü ra nuji.
12 Nu'tsc'eji i̱n cjaji a cjanu, nguetsjë e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü manda yo rá xi'tsc'öjme dya. Rí xi'tsc'öjme c'ü dya cja rí nzhodü rí ñu'tp'ügueji o̱ bëpji c'o 'ñaja, pero rí pëpjiji ngue c'ua rí chöt'üji c'ü rí sigueji.
13 Mi cjuarmats'üjme i̱n texeji, rí tsjaji c'o na jo. Dya ra tõgüts'üji rgui tsjaji a cjanu.
14 'Ma cjó c'o dya ra dyätcäjme yo jña yo ró xi'ts'ijme cja ne carta, ixtí unnc'eji na jo ngüenda cjó ngueje, ngue c'ua dya rí dyoji c'o. Xa'ma ra tseje c'o.
15 Pero dya rí ñugueji na ü c'o. Jmanch'a rgui zopjüji rí xipjiji ra jyëziji c'o na s'o. Na ngueje ngue nin cjuarmaji.

Bendición final

16 C'ín Jmugöji ngue c'ü dacöji c'ü rguí mäjä ín mün'c'öji. Nguec'ua rí ötcö angueze ra dya'c'eji c'ü dya ra nguarü rgá mäjä in mün'c'eji, zö pje c'o nde rí tsjogüji. Rí ötcö angueze ra bübüts'üji nzi 'natsc'eji.

17 Yo jña yo ni nguarü yo rgá ma'tc'üji Cjimi, nguezgö e Pablo rí opjügö co ín dyëgö yo. Texe cja yo carta yo rí pejñe, rí opjü ja nzi jña co ín dyëgö, ngue c'ua ra 'mãrã nguezgö rí pejñe yo.
18 E Jesucristo c'ín Jmuji ra nuc'üji na jo in texeji. Je rga cjanu, amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A TIMOTEO

Pablo escribe a Timoteo

1 Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. O juancügö e Cristo Jesús rá cjagö apóstole rá zopjü yo nte. O mandazü Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji rá zopcjöji a cjanu. Mizhocjimi o ndäjä e Jesucristo o ẽ 'ñevgueji libre, nguec'ua rí pãrãgöji rá salvagöji.

2 Nu'tsc'e Timoteo rí pen'c'e ne carta. Rí cja'c'ö nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'ö. Na ngueje 'ma ró zo'c'ö, xo i 'ñench'e in mü'bü e Jesucristo. Rí ötcö Mizhocjimi c'ín Tataji ra nuc'ü na jo, 'ñe ra juen'tsc'e, ngue c'ua ra mäjä in mü'bügue, dya pje rí mbeñe. Je xo rgá ötcö a cjanu e Jesucristo c'ín Jmugöji.

Advertencia contra enseñanzas falsas

3-4 Mizhocjimi ne'e c'ü rá ench'e ín mü'büji e Jesucristo. Pero cãrã a Efeso c'o nan'ño ga jizhi. Mamaji ja ma cja c'o ín mboxatitagöji, pero xe jũ's'üji jña c'o dya t'opjü cja o jña Mizhocjimi. Nguec'ua c'o nte c'o ärä c'ü mama c'o xöpüte, me söji o jña pje ne ra mama c'o jña, y dya sö ra mbãrãji na jo Mizhocjimi. Y dya ench'e o mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua 'ma ró magö a Macedonia, ró xi'tsc'ö i tsejme a Efeso. Ró xi'tsc'ö rvi zopjü yo nan'ño ga xöpüte, rvi xipjiji c'ü dya cja ro xöpüji a cjanu yo nte, 'ñe dya cja ro mbezheji c'o me mamaji. Y rí xi'tsc'ö dya na yeje, rí zopcjeji c'ü dya cja ra xöpüji a cjanu.

5 Ni jyodü rá unü ín mü'büji rá cjaji c'o na jo, 'ñe rá creoji Mizhocjimi co texe ín mü'büji. 'Ma ga cjanu, ra sö rá s'iyaji yo nín minteji, 'ñe rá ne'eji Mizhocjimi.

6 Pero bübü c'o dya ne o mü'bü ra tsja c'o na jo. Dya ätäji na jo Mizhocjimi. Nguec'ua ya xõgüji cja c'e 'ñiji c'ü na jo, me mamaji jña c'o dya pje ni muvi.

7 Ne anguezeji ra xöpüji yo nte ja ga cja c'ü o ley Mizhocjimi; me xipjiji: "Je ga cjava ne ley", embeji. Pero dya pãrã c'o xöpüte ja ga cja c'e ley, ni xo pãrãji c'o jña c'o mamaji.

8 Bueno, rí pãrãgöji c'ü me na jo c'ü o ley Mizhocjimi. Pero ni jyodü rá unüji na jo ngüenda pje vi ch'acöji c'ü.

9 C'ü vi ch'acöji c'ü o ley Mizhocjimi, dya ngue para c'o ätä Mizhocjimi c'o cja na jo; ngue para c'o dya ne ra dyärä, ngue c'ua ra unüji ngüenda c'ü na s'o cjaji. C'ü o ley Mizhocjimi ngue para c'o dya ätä Mizhocjimi c'o cja na s'o. Xo ngue para c'o dya sũ Mizhocjimi c'o me yõnbü o jña'a. C'ü vi ch'acöji c'ü o ley Mizhocjimi, xo ngue para c'o pärä nu tata 'ñe nu nana, xo 'ñe c'o pö't'üte.

10 Xo 'ñe c'o tsãjã o ndixũ, 'ñe c'o ndixũ c'o tsãjã o bëzo. Xo 'ñe c'o dya be chjüntü c'o cja na s'o. C'ü vi ch'acöji c'ü o ley Mizhocjimi, xo ngue para c'o obütsjëvi nín mibëzovi, 'ñe c'o põnü nu minteji para ra tsjapüji o mbëpjiji, 'ñe c'o mbëchjine, 'ñe c'o nädä Mizhocjimi y mamaji c'o dya cjuana. Xo ngue para c'o pje nde cja, c'o dya ätä o jña Mizhocjimi c'ü me na jo.

11 Mizhocjimi o juancügö rá zopjü yo nte rá xipjiji ja ga cja angueze me na nojo 'ñe me na jo.

Gratitud por la misericordia de Dios

12 E Cristo Jesús c'ín Jmugöji, ngue c'ü o dyacö ja rgá zopjü a cjanu yo nte. Nuc'ü, rí unügö 'na pöjö na ngueje mi pãrã angueze c'ü ro ätcö, nguec'ua va juancü rí pëpigö c'ü.

13 O juancü zö na s'o mi cjagö 'ma ot'ü. Mi sadügö e Jesucristo. Y mi cjapü ra sufre c'o ätpä o̱ jña c'ü; mi cjapcö ma nozgö, dya mi juentsegö anguezeji. Pero o juentsque e Jesucristo, na ngue dya be mi ench'e ín mü'bügö c'ü, dya mi pãrãgö pje pjëzhi angueze. Nguec'ua mi pëzhgö ma jo c'o mi cjagö.
14 O nugü na jo Mizhocjimi o perdonaozü texe c'o na s'o. Nguec'ua rí ench'e ín mü'bü e Cristo Jesús nguec'ua rí s'iyagö dya yo nte.
15 Bübü 'na jña c'ü na cjuana c'ü ni jyodü ra creo yo nte. Je ga cjava ne jña: "O ẽjẽ e Cristo Jesús cja ne xoñijõmü, o ẽjẽ para o ẽ jocüzü ín mü'büji nutscöji rí cjaji c'o na s'o." Texe cja yo nte, nutscö xenda ma s'ozgö.
16 Zö me ma s'o mi cjagö, pero e Jesucristo o mezhe va mbësquigö paciencia o juentscö a cjanu, ngue c'ua c'o cjë c'o ra ẽjẽ, ra unü ngüenda yo nte c'ü me pë's'i paciencia e Cristo ga juentseji. Nguec'ua ra 'ñench'e o̱ mü'büji c'ü, ra ch'unü c'ü rguí bübütjoji.
17 Mizhocjimi nunca ra nguarü rgá manda. Zö ya rguí nguins'i ne xoñijõmü, pero Mizhocjimi ra bübütjo para siempre. Dya sö rá jandagöji. Dya cjó bübü c'ü ri pãrã nza cja angueze; ojtjo xe 'na Mizhocjimi. Nguec'ua ni jyodü rá sũgöji c'ü, y rá mamaji c'ü me na nojo. Nunca rá jëziji rga ma't'üji. Amén.
18 Nu'tsc'e Timoteo ín ch'itsc'ö, 'ma dya be mi pëpque Mizhocjimi, bübü o cjuarma c'o o pätpä Mizhocjimi va mamaji c'ü rí pëpque na jo c'ü. Nguec'ua rí xi'tsc'ö dya, rí pëpcje na jo cja Mizhocjimi, ja c'o nzi ga tsja na jo o chũ 'na tropa ga mbëpi c'ü nu gobierno.
19 I̱ 'ñench'e in mü'bü e Jesucristo; dya rí jyëzi. Y rí tsja c'o i̱n pãrãgue c'o na jo. Bübü c'o mi pãrã pje pjëzhi c'o na jo, pero go ne go tsjaji c'o na s'o. Nguec'ua o s'odü o̱ mü'büji, dya cja ejmeji e Jesucristo.
20 Nza cja e Himeneo 'ñe e Alejandro. Ró xipji c'o cjuarma o pjongüji anguezevi cja c'o cjuarma. Ngue c'ua ra sö e Satanás c'ü dya jo ra tsjapü ra sufrevi. Xa'ma ra nzhogü o̱ mü'büvi, dya cja ra tsjavi c'o na s'o. Na ngue 'ma cjó c'o ra tsja a cjanu, nu'ma, cja c'ü na s'o, chjëntjui c'ü ro zadü Mizhocjimi.

2

Instrucciones sobre la oración

1 Nu'tsc'e Timoteo, rá xi'tsc'ö c'ü xenda ni jyodü rí xipcje texe yo cjuarma. Ni jyodü ra chëzhiji a jmi Mizhocjimi ra dyötüji 'ma cjó c'o pje ni jyodü. Y ra unüji 'na pöjö. 'Ma rí dyötüji Mizhocjimi, dyötpüji texe yo nte.
2 Rí dyötpüji Mizhocjimi yo gobierno 'ñe texe yo pjëzhi na nojo, ngue c'ua rá mimiji na jo, rá cãrãji paz. Y ngue c'ua rá sũji Mizhocjimi, 'ñe rá mimiji na jo cja yo nte.
3 Mizhocjimi ne ra salvazüji rí nteji ra jocüzü ín mü'büji. Nguec'ua 'ma rá ötpöji texe yo nte, na jo 'ma, y ra mäjä 'ma angueze.
4 Na ngue ne'e angueze ra jogü o̱ mü'bü texe yo nte, ra mbãrãji c'ü na cjuana.
5 Na ngue 'natjo Mizhocjimi. Xo 'natjo c'ü ñacöji cja jmi Mizhocjimi; ngueje e Jesucristo. Nuc'ü, Mizhocjimi c'ü, pero xo nte.
6 Nuc'ü, o ne o pätcöji va ndũ va ngõtcüji c'o na s'o. O 'ñe ndũ e Jesús 'ma o zädä c'o pa c'o vi mama Mizhocjimi. Nguec'ua rá unüji ngüenda c'ü ne Mizhocjimi ra 'ñevgueji libre rí texeji.
7 Mizhocjimi o juancü rá cjagö apóstole rá zopjü yo nte rá xipjiji ja ga s'iyazüji c'ü. Pãtcö ín mü'bü e Cristo c'ü dya bëchjine yo rí mangö c'ü o juancü

Mizhocjimi; na cjuana. O juancü rá xöpü yo dya menzumü a Israel, ngue c'ua ra mbãrãji c'ü na cjuana, ra 'ñench'e o̱ mü'büji e Jesucristo.

8 Rí xi'tsc'ö, texe c'ua ja jmurü yo cjuarma, ni jyodü yo bëzo ra dyötüji Mizhocjimi. 'Ma neji c'ü ra tsja Mizhocjimi ra dyätäji, ni jyodü ra tsjaji c'o na jo. 'Ma nzhänt'ä na ötüji Mizhocjimi, ri 'natjo o̱ pjeñeji, dya cjó ra sjëya na ngue c'ü vi tsja na s'o 'na nu cjuarmaji.

9 Yo hermana, rí xipjiji c'ü dya ra jyodüji c'ü rguí jñetse rrũ zöji cja yo nte. Bübü o ndixũ c'o je'e o bitu c'o dya ni jyodü ra jye'eji. Cjapüji me rrũ zö o̱ ñi'iji. Me teveji o tjeve de oro 'ñe de plata. Je'eji o bitu c'o me na mizhi ngue c'ua ra mama yo nte me na zõji.

10 C'ü rguí jñetse na zö yo hermana, ngueje c'ü ra pjösteji cja yo nte. Ngue c'ü ni jyodü ra tsja yo ndixũ yo sũ Mizhocjimi.

11 'Ma jmurü yo cjuarma, ni jyodü yo ndixũ ra dyäräji na jo 'ma cjó c'o ra zopjüji, dya ra ndünrüji.

12 Dya rí jëzigö yo ndixũ ra xöpüji yo cjuarma, ni xo ra mandaji cja yo bëzo. C'ü ra tsjaji, ra dyäräji, dya pje ra ndünrüji.

13 Na ngueje ot'ü o dyät'ä Mizhocjimi c'e bëzo c'ü mi ngue e Adán. Cjanu o dyät'ä c'e ndixũ c'ü mi ngue e Eva.

14 Y 'ma o tsja na s'o e Adán 'ñe e Eva c'ü dya dyätävi Mizhocjimi, dya ngue e Adán c'ü o dyonpüji. C'ü o creo c'ü o mama e Satanás c'ü dya jo, ngueje e Eva. Ngue e Eva c'ü ot'ü o tsja na s'o.

15 Nguec'ua yo ndixũ, söji na ü 'ma mus'üji o̱ t'i. Pero ra salvaji nu 'ma ra dyätpäji o̱ jña e Jesucristo. Xo ni jyodü ra s'iyaji yo nín minteji, 'ñe ra tsjaji na jo y ra nguijñiji na jo o̱ pjeñeji.

3

Cómo deben ser los obispos

1 Na cjuana ne jña'a nu: Na jo, 'ma cjó c'o ne ra tsja pastor cja yo cjuarma. Ngueje 'na bëpji c'ü na jo.

2 Para ra tsja pastor 'na cjuarma, ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua dya cjó sö pje ra xipji. Y nguextjo nu su ra dyojui, dya ra 'ñeje c'ü 'na lado. Ra nguijñi na jo o̱ pjeñe. Y ra mimi na jo cja yo nte. C'ü ra tsja pastor, xo ni jyodü ra unü sjëtsi ra oxü c'o nan'ño menzumü. Xo ni jyodü ra jíchi na jo yo nte.

3 Xo ni jyodü c'ü dya ra tĩ'ĩ. Dya xo ra jyodü o chũ. Dya xo ra jyodü ja rgá jñü na puncjü o merio. Y 'ma cjó pje ra xipji, ra mbë's'i paciencia, dya ra ndünrü. Dya cjó me ra zövi o jña. Dya xo ra ne'e o merio.

4 Ni jyodü ra tsja c'e pastor ra zopjü na jo c'o ri cãrã o̱ ngumü. Ngue c'ua c'o o̱ t'i ra respetaoji ra dyätäji.

5 'Ma dya pãrã 'na bëzo ra manda na jo c'o o̱ t'i, ¿ja rgá sö ra mbörü yo o̱ t'i Mizhocjimi?

6 Dya sö ra tsja pastor 'na bëzo nu 'ma cja ni creo. 'Ma jiyö, 'na ra tsjapü na nojo. Nguec'ua Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda ra sufre ja c'o nzi va jñünpü ngüenda e Satanás c'ü dya jo, na ngue xo tsjapü na nojo c'ü.

7 C'ü ra tsja pastor, xo ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua yo nte yo dya ejme e Jesucristo ra mamaji: "Me na jonte nu", ra 'ñeñeji. 'Ma jiyö, ra mamaji c'ü dya jo cja c'ü. Je ga cjanu ga ne e Satanás c'ü dya jo c'ü rá bëzhgö ín tseji cja yo nte.

Cómo deben ser los diáconos

8 Je xo rga cjanu yo diácono. Ni jyodü ra mimiji na jo, ngue c'ua yo nte ra respetaoji. C'ü ra mamaji, ra mamaji c'ü na cjuana. Dya ra tĩ'ĩji. Dya xo ra jyodü ja rgá jñüji na puncjü o merio.
9 Ya ch'acöji rá pãrãji dya yo jña yo dya cjó mi pãrã mi jinguã. C'ü ra tsja diácono ni jyodü ra sido ra creo yo jña yo. Pero dya nguextjo ra creo; xo ni jyodü ra tsja c'o na jo.
10 Ot'ü ra mama texe yo cjuarma cjo na jo ra tsja diácono c'e cjuarma o jiyö. Nuc'ua 'ma dya pje tö'tp'üji c'o na s'o, na jo ra tsja diácono 'ma c'ü.
11 Je xo rga cjatjonu c'o ndixũ c'o ra tsja mböste. Ni jyodü ra mimiji na jo, ngue c'ua yo nte ra respetaoji. Ni jyodü dya ra xos'üji o bëchjine. Ra nguijñiji na jo o̲ pjeñeji. Ra tsjaji na cjuana texe c'o cjaji.
12 Yo diácono, nguextjo nu suji ra dyojui, dya ra 'ñejeji c'ü 'na lado. Ni jyodü ra zopjüji na jo c'o o̲ t'iji, 'ñe cjó c'o xe bübü o̲ ngumüji, ngue c'ua ra ngãrãji na jo.
13 Nu c'o ra tsja na jo diácono, me ra nädätjoji cja yo nte c'ü cjaji na jo. Nguec'ua ra sö na jo c'o diácono ra zopjüji yo nte, ra xipjiji ra 'ñejmeji e Jesucristo.

El secreto de nuestra religión

14 Rí pëtsagö c'ü dya ra mezhe rá ẽgö rá 'ñe nuc'ü. Pero nujyo, rí xi'tsc'ö cja ne carta yo.
15 Na ngue 'na ra metse. Rí xi'ts'i yo, ngue c'ua rí pãrãgue ja rgá mimi yo o̲ t'i Mizhocjimi. Yo o̲ t'i, ngue o̲ templo angueze, na ngue angueze bübü cja o̲ mü'büji. Ni jyodü c'o o̲ t'i Mizhocjimi ra zopjüji yo nte ra xipjiji c'o jña c'o na cjuana. Y ra sido ra tsjaji ja c'o nzi ga mama c'o jña c'o.
16 C'o jña c'o na cjuana c'o rí creogöji, dya mi pãrãji mi jinguã c'o. Y rí mangöji me na zö:

E Jesucristo ngue Mizhocjimi, pero o 'ñe jmus'ü nza cjazgöji rí nteji.
O̲ Espíritu Mizhocjimi o tsjapü o jñetse e Jesucristo c'ü ixi ngue o̲ T'i Mizhocjimi.
C'o anxe, me co jñandaji e Jesucristo.
C'o dya menzumü a Israel, sjipjiji ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua texe cja ne xoñijõmü, ench'e o̲ mü'büji c'ü.
O s'idyi a jens'e e Jesucristo nu ja me na nojo c'ü, 'ñe me na zö.

4

Los que se apartarán de la fe

1 Mama o̲ Espíritu Mizhocjimi ja rga cja c'o cjë 'ma ya ra nguins'i ne xoñijõmü. Ra bübü o xöpüte c'o ra 'ñünbü o̲ mü'bü e Satanás c'ü dya jo 'ñe c'o demonio, me ra dyonpüji yo nte rgá xöpüji. Nguec'ua bübü c'o ra creo c'o ri mama c'o xöpüte, ra jyëziji c'o jña c'o ya dyacöji Mizhocjimi.
2 C'o xöpüte ra tsjapüji me rrã joji, pero ri bëchjine c'o ri mamaji. Me ri cjaji c'o na s'o, pero dya cja ri söji cjo na s'o c'o ri cjaji.
3 C'o xöpüte ra xipjiji c'o nte c'ü dya ra sö ra chjüntüji. Y ra xipjiji c'ü bübü o jñõnü c'ü dya jo ra ziji. Maco yo jñõnü, nguetsjë Mizhocjimi dacöji yo, nguec'ua nutscöji rí nteji rá unüji 'na pöjö Mizhocjimi, cja rrũ sigöji. Nutscöji rí ejmeji e Jesucristo y rí pãrãgöji dya c'ü na cjuana, xo sö rá siji c'o pje nde ma jñõnü.
4 Na ngueje na jo texe yo o dyät'ä Mizhocjimi. Nguec'ua rá siji texe o jñõnü. Pero ot'ü rá unüji 'na pöjö Mizhocjimi cja rrũ siji.

5 O mama Mizhocjimi na jo rá sigöji c'o pje nde ma jñõnü. Nguec'ua 'ma rá unüji 'na pöjö, ra intsjimi 'ma Mizhocjimi c'e jñõnü ngue c'ua ra jogü rá siji.

Un buen siervo de Jesucristo

6 Yo jña yo rí xi'tsc'ö, rí xipcje yo cjuarma. Xo 'ñetsc'e ni jyodü rí xörü c'o jña c'o rí creoji, y rí tsjijñi c'o. O jí'tsc'eji c'o na jo; ni jyodü rí sidogue c'o. 'Ma rí tsjague a cjanu, na jo 'na mbëpjitsc'e cja e Jesucristo.

7 Dya rí tsjapü ngüenda c'o jña c'o mama c'o na s'o ga xöpüte. C'o pezhe c'o, dya pjöxcöji rá ätäji Mizhocjimi, na ngueje dya ni muvi c'o. Nu'tsc'e rí xötpü rí dyätä Mizhocjimi.

8 'Ma rá xötpü rá cjaji jercicio, rguí muvi para ín cuerpoji, pero ts'inguilëtjo. Pero 'ma rá xötpü rá ätäji Mizhocjimi, me rguí muvi na puncjü 'ma. Na ngueje ya mama Mizhocjimi, 'ma cjó c'o ra dyätä angueze, ra tsja angueze ra mbös'üji va, y ra unüji c'ü rguí mimitjoji a jens'e.

9 Na cjuana ne jña'a nu, y ni jyodü ra creo nza texe yo nte.

10 C'ü rí ench'e ín mü'bügö, ngueje Mizhocjimi c'ü bübütjo 'ñe dacüji c'ü rgá bübütjoji. Rí ench'e ín mü'bü na ngueje ne angueze ra 'ñeme libre yo nte texe cja c'o na s'o. C'o ra 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, Mizhocjimi ra salva c'o. Nguec'ua rí pëpcjö rgá zopjü yo nte hasta me potjo ín cuëgö, y rí sufregö c'o pje nde xitscöji.

11 Nujyo jña'a yo, rí xipcjeji ra tsjaji yo, y rí xöpqueji yo.

12 Bübü c'o ya 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo c'o cja'c'ü menu na ngueje cja i̲n t'igue. Pero rí tsja 'na tjürü c'ü na jo, ngue c'ua xo ra tsja anguezeji. Rí ñague jña c'o na jo, y rí nzhodü na jo. Rí s'iya yo nte co texe in mü'bü. Rí 'ñejme na jo Mizhocjimi. Y dya rí tsjague c'o na s'o. 'Ma rí tsjague a cjanu yo na jo, dya cjó ra tsja'c'ü menu 'ma.

13 Hasta 'ma cja rá ẽgö va ja i̲n bübü, rí pjötpügue ngüenda rí xörügue o̲ jña Mizhocjimi, ra dyäräji texeji. Rí zopjüji y rí xöpüji.

14 C'o cjuarma o pätpäji Mizhocjimi va mamaji c'ü rí tsjague ne bëpji, y c'o tita cja c'o cjuarma o 'ñe'sc'eji o̲ dyëji. Nguec'ua Mizhocjimi o dya'c'ü ja rgui tsjague ne bëpji. Nguec'ua rí xi'tsc'ö, dya rí jyëzi ne bëpji, sido rí tsjague.

15 Nu yo rí xi'tsc'ö, rí tsjijñi yo y rí jyodü rí tsja, ngue c'ua texeji ra jñantc'aji c'ü xenda na jo gui tsja.

16 Rí pjötpütsjë ngüenda ja rgui dyätque Mizhocjimi. Xo rí pjötpü ngüenda ja rgui xöpque c'o 'ñaja. 'Ma rí sido a cjanu, ra jogü in mü'bügue 'ñe c'o o̲ mü'bü c'o ra dyä'tc'ägue.

5

Cómo portarse con los creyentes

1 'Ma pje c'o ra tsja yo cjuarma c'o ya tita, dya rí huënch'igue na zëzhi c'o. Rí zopjüji na jo nza cja 'ma ri ngueje nin tatague. Xo 'ñe yo sẽ'ẽ, rí zopjüji nza cja 'ma ri ngueje nin cjuarma.

2 Yo nita, rí zopjüji na jo nza cja 'ma ri ngueje nin nana. Yo süngü, rí zopjüji nza cja 'ma ri ngueje nin cjũ'ũ; y dya rí tsjapügue na s'o yo.

3 Yo ndixũ yo ya ndũ nu xĩra, 'ma dya 'ñeje cjó ra mbös'ü, rí pjös'üji yo.

4 Pero 'ma 'ñejeji o̲ t'i'i, ni jyodü c'o o̲ t'i ra mbös'üji c'ü. C'o t'i, 'ma mi ts'it'iji, o mbös'üji anguezeji, o tsja c'ü nu nanaji. Nguec'ua nudya ni jyodü anguezeji ra nzhopcüji ra mbös'üji c'ü. Je xo rga cjanu 'ma 'ñeje o̲ bëche c'e ndixũ, ra

mbös'üji c'ü. 'Ma ra tsjaji a cjanu, ixi na cjuana respetaoji 'ma c'ü. Y ngue c'ü rguí mäjä Mizhocjimi.

5 C'e ndixũ c'ü dya cjó 'ñeje, junt'ü o̱ mü'bü nguextjo Mizhocjimi ra mbös'ü. Nguec'ua sido ötü Mizhocjimi zö xõmü zö ndempa.

6 Nu c'ü ya ndũ nu xĩra, nu 'ma me mäpä yo bübü cja ne xoñijõmü, chjëntjui c'ü ya ndũ, na ngue dya cja mäpä Mizhocjimi.

7 Rí xipjigue c'o cjuarma ra mbös'üji c'o ndixũ c'o dya cjó 'ñeje. 'Ma ra tsjaji a cjanu, dya cjó sö cjó pje ra xipjiji 'ma.

8 C'o ejme Mizhocjimi, ni jyodü ra mbös'üji c'o cãrã o̱ ngumü 'ñe c'o 'ñaja o̱ dyoji. 'Ma cjó c'o dya pjös'ü c'o o̱ dyoji, dya ejme na jo 'ma c'ü. Maco c'o dya ejme, pjös'üji c'o o̱ dyoji.

9 Yo ndixũ yo ya ndũ nu xĩra, bübü c'o rí juajnügue ra tsjaji 'na bëpji cja yo cjuarma. Pero ngue 'ma ya ri ëdyi sesenta cjë'ë, 'ñe 'ma 'natjo nu xĩra c'ü mi 'ñeje.

10 Xo 'ñe 'ma o tsja na jo nguec'ua ga mama yo nte: “Nujnu, na jo va mbös'ü yo nte'e. O s'iya c'o o̱ t'i, y o unü sjëtsi ro oxü c'o nan'ño menzumü, y o mbe'chp'e o̱ ngua c'o o̱ t'i Mizhocjimi, y o mbös'ü na puncjü c'o mi sufre na puncjü. O mbös'ü 'ma cjó pje mi jyodü”, eñe yo nte. 'Ma ga cjanu, na jo ra tsja 'na bëpji cja Mizhocjimi 'ma.

11 Yo ndixũ yo ya ndũ nu xĩra c'o cja xe xunt'i, dya rí juajnügue ra tsjaji 'na bëpji. Na ngueje 'ma xenda ra neji o bëzo que na ngueje e Cristo, ra ne ra chjüntüji na yeje 'ma.

12 Na s'o a cjanu, na ngueje dya mbëpiji e Jesucristo ja c'o nzi va mamaji.

13 Xo 'ñe ra xötpüji rrũ mañaji, ra nzhöt'ütjoji cja ngumü. Dya nguextjo nu; xo ra mamaji jña c'o dya pje ni muvi. Xo ra zo'p'üji c'o o̱ bëpji c'o 'ñaja. Y me ri ña ri ñaji c'o dya ni jyodü ra ñaji.

14 Nguec'ua yo ndixũ yo ya ndũ nu xĩra c'o cja xe xunt'i, rí negö c'ü ra chjüntüji na yeje, ra mus'üji o t'i'i. Y ra zopjüji na jo c'o cãrã o̱ ngumü ngue c'ua ra ngãrãji na jo. Nguec'ua dya ra sö pje ra xitscöji c'o nugüji na ü.

15 Bübü ndixũ c'o ya ndũ nu xĩra c'o ya xõgü cja o̱ 'ñiji Mizhocjimi. Ya möji c'ü dya jo.

16 'Ma ra ndũ c'ü nu xĩra 'na o̱ dyoji 'na cjuarma, ni jyodü c'e cjuarma ra mbös'ü c'e ndixũ. C'e cjuarma, dya ra nde'be texe yo cjuarma ra mbös'üji c'e ndixũ. Pero 'ma bübü 'na ndixũ c'ü dya cjó 'ñeje cjó ra mbös'ü, ni jyodü texe yo cjuarma ra mbös'üji c'ü.

17 C'o tita c'o na jo ga manda cja yo cjuarma, 'ma pëpjiji na zëzhi ga zopjüji yo nte 'ñe ga xöpüji, ni jyodü rí pjös'üji na jo o merio.

18 Na ngueje t'opjü a cjava cja o̱ jña Mizhocjimi: “'Ma ra yödü o ndëxü c'o in nzhünüji, dya pje rí jñu'tp'üji a ne'e c'o; jyëziji ra ñõnüji.” Xo t'opjü a cjava: “'Na mbëpji pë's'i derecho ra mbös'üji o merio.”

19 'Ma cjó c'o ra 'ñe xi'tsc'e c'ü o tsja na s'o 'naja c'o tita, dya xtí creogue. Nu 'ma bübü yeje o jñi'i c'o o ndäcä vi tsja na s'o, rí creogue 'ma.

20 'Ma cjó c'o sido cja na s'o, rí huënch'i 'ma cãrãji texeji. Nguec'ua ra zũ'ũ c'o 'ñaja cjuarma.

21 Pãtcö ín mü'büvi Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo c'ín Jmuji 'ñe c'o o̱ anxe c'o o juajnü. Nguec'ua rí xi'tsc'ö rí pjötpügue ngüenda ixtí tsjapü na jo t'önü ante c'ü rí huënch'i 'na cjuarma. Y dya cjó rí unügue favor.

22 Dya ts'i rgui juajnü c'o tita c'o ra manda cja yo cjuarma; ot'ü rí ñu'u cjo bübü na jo. Na ngueje 'ma rí juajnügue 'na tita c'ü cja na s'o, xo i̱ṉ pë's'i in s'ocügue. Nu'tsc'e xo ni jyodü rí tsjague c'o na jo.
23 Dya rí sitjogue ndeje. Xo rí si'i ts'inguilëjë vino como 'ñechjẽ, xa'ma ra ndis'i in pjeme c'ü ndajmetjo ga ü'ü.
24 Bübü o nte c'o ixtí pãrãji c'ü na s'o cjaji. Bübü c'o dya rá pãrãji o̱ nzhubü hasta 'ma cja rá fijaji na jo ja ga nzhodüji.
25 Xo bübü o nte c'o ixi jñetsetjo c'ü cjaji na jo. O 'ma dya jñetse, dya ra mezhe ra 'mãrã.

6

1 Bübütsc'eji o cjuarma c'o pëpji cja o lamu c'o dya ejme Mizhocjimi. Zö me cjapüji ra pëpjiji o bëpji c'o na jyü, pero ni jyodü ra respetaoji c'o nu lamuji. 'Ma jiyö, ra mama yo nte: "Dya jo Mizhocjimi 'ñe yo o̱ jña", ra 'ñeñeji.
2 Bübütsc'eji c'o pëpji cja o lamu c'o ejme Mizhocjimi. C'e cjuarma c'ü mbëpji, zö cjuarmavi dya c'ü nu lamu, pero dya ra jogü ra tsjapü c'ü dya ni muvi c'ü nu lamu. C'ü ra tsja, xenda ra mbëpi na jo'o, na ngueje cjuarma c'e lamu c'ü pëpi, nguec'ua ga tsja c'e mbëpji s'iya c'ü nu lamu. Nujyo rí xöpügue yo, y rí xipjiji ra tsjaji yo.

La religión y el contentamiento

3 C'o o̱ jña e Jesucristo c'ín Jmugöji, me na jo c'o. Na ngueje jítscöji ja rga ätäji Mizhocjimi. Pero bübü c'o nan'ño ga nguijñi 'ñe nan'ño ga xöpü.
4 Cjapüji na nojo, pero dya pãrãji ja ga cja. Y s'odü o̱ pjeñeji, nguec'ua me cjaji o t'önü 'ñe me söji o jña. Nguec'ua ne ra huinste rgá xöpüteji, y cjaji o chũ, y sadüji c'ü nu mixöpüteji, y me ne ra mbëzhiji c'ü pjëzhi c'o 'ñaja.
5 Me söji o jña'a na ngueje ya s'odü o̱ pjeñeji, dya pãrãji c'ü na cjuana. Cjijñiji 'ma ra ma't'üji Mizhocjimi, ra jñüji 'ma na puncjü o merio. Nu'tsc'e, dya rí dyocjeji c'o ga cjanu ga tsja.
6 Nu 'ma rá quejmetjoji conforme co nu yo rí pë's'iji, 'ñe 'ma rá sũji Mizhocjimi, nu'ma, ngue 'ma rá tõji na puncjü que o merio.
7 Dya pje ró jünji 'ma o jmuxcüji cja ne xoñijõmü. Y na cjuana c'ü dya xo sö pje rá jünüji 'ma rá tũgöji.
8 Nguec'ua 'ma rí pë's'iji pje rá si'iji 'ñe pje rá je'eji, rá mäjäji, dya pje rá mbeñeji.
9 Nu c'o ne ra mbë's'i na puncjü o merio, cjijñiji o̱ mü'bü pje c'o nde ra tsjaji, maco na s'o c'o, dya ni jyodü ra tsjaji. Nguec'ua ga bëzhiji o̱ aljmaji y ra möji a ma a linfiernu.
10 'Ma cjó c'o me ne ra jñü na puncjü o merio, ra mbürü ra tsja c'o nde na s'o, ngue c'ua ra jñü. Bübü c'o me ne o merio, nguec'ua ts'ë ts'ë va xõgüji cja e Jesucristo. Nguec'ua dya cja creoji dya c'ü. Nguec'ua me sufre ga ndumü o̱ mü'büji.

La buena lucha de la fe

11 Nu'tsc'e o juan'c'e Mizhocjimi rí pëpque, nguec'ua rí xi'tsc'ö rí xõgue texe cja yo na s'o. Sido rí tsja na jo. Y rí sũgue Mizhocjimi. Y sido rí 'ñejme e Jesucristo. Y rí s'iya yo nte. Zö pje ri sufregue, pero dya rí jyëzgue Mizhocjimi. Y dya rí tsjapü na nots'ü.
12 O 'ñünnc'ü in mü'bügue Mizhocjimi nguec'ua i̱ mangue c'o jña c'o me na jo; i̱ mangue e Jesucristo ngue in Jmugue, o dyärä na puncjü o nte. Nguec'ua

rí xi'tsc'ö, zö bübü c'ü c'axc'ü, pero rí sido rí creo e Jesucristo, ngue c'ua siempre rí bübütjogue co Mizhocjimi.
13 Jantc'ague Mizhocjimi c'ü dacöji c'ü rgá bübütjoji. Xo jantc'ague e Jesucristo. 'Ma o tsja e Poncio Pilato o tsjapü t'önü e Jesucristo c'ü pje mi pjëzhi, dya zũ e Jesús, o mama na jo.
14 Nguec'ua texe yo rí xi'tsc'ö, xo rí tsjague y dya rí sũ rgui xöpügue yo. Ngue c'ua dya ra s'odü in mü'bü, y ngue c'ua dya ra sö cjó pje ra xi'ts'i. Rí tsjague a cjanu hasta 'ma cja ra ẽjẽ e Jesucristo c'ín Jmuji.
15 Ngue Mizhocjimi ra tsjapü ra jñetse a cjanu e Jesucristo 'ma ra zädä c'e pa c'ü o mama. Na ngueje me na zëzhi Mizhocjimi; ojtjo xe 'naja c'ü ri nza cja angueze me na zëzhi, 'ñe me na jo. Me na nojo Mizhocjimi; manda texe cja yo rey 'ñe cja yo gobierno.
16 Angueze ixi bübü, y je ni 'ñeje nu, c'ü rgá bübügöji. Bübü cja jya's'ü c'ua ja dya cjó sö cjó ra chëzhi. Dya cjó jñanda Mizhocjimi ne ri 'na nte'e; dya cjó xo sö cjó ra jñanda. Me na jo angueze, y dya nunca ra nguarü c'ü ra manda. Nguec'ua ni jyodü rá sũgöji c'ü. Je rga cjanu, amén.
17 Nu c'o rico cja ne xoñijõmü, rí xipcjeji c'ü dya ra confiaoji o merio. Na ngue 'na ndajme jünji, 'na ndajme ojtjo. C'ü ra confiaoji, ngue Mizhocjimi c'ü dacöji texe c'o ni jyodüzüji ngue c'ua rá mäjä rga mimiji.
18 Nguec'ua rí xipcje c'o rico ra mbös'üji c'o pje ni jyodü. 'Ma ra tsjaji ga cjanu, ix na cjuana ri rico 'ma anguezeji a jmi Mizhocjimi. Xipcjeji 'ma cjó pje ni jyodü, ra unüji, dya ra mamaji "jiyö."
19 Nu'ma, ix na cjuana ri ricoji 'ma a jmi Mizhocjimi, y dya ra zũ'ũji c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mizhocjimi. Na ngueje ra bübütjoji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi.

Encargo final a Timoteo

20 Nu'tsc'e Timoteo, Mizhocjimi o dya'c'e in pãrãgue yo jña yo na cjuana. Nguec'ua rí tsjague yo, 'ñe rí xipji yo nte xo ra tsjaji yo. Bübü c'o me cjapü pãrã pero dya cjuana. Anguezeji me söji o jña c'o dya pje ni muvi. Nu'tsc'e, dya rí dyocjeji c'o xöpü ga cjanu.
21 Na ngue c'o xöpü ga cjanu, bübü c'o ya xõgü, dya cja ejmeji e Jesucristo. Mizhocjimi ra mböxc'ü. Amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A TIMOTEO

Pablo escribe a Timoteo

1 Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. Ndeze mi jinguã Mizhocjimi o mama
c'ü ra unü c'ü rguí bübütjo yo nte. Nguec'ua o juancügö rá cjagö apóstole
rá zopcjo yo nte, ngue c'ua 'ma cjó c'o ra 'ñench'e o̱ mü'bü e Cristo Jesús, ra
bübütjo c'o.
2 Nu'tsc'e Timoteo, ngue'tsc'e rí pen'c'e ne carta. Rí cja'c'ü nza cja 'ma ri
ngueje ín ch'itsc'ö, y me rí s'iyats'ü. Mizhocjimi c'ín Tataji ra nuc'ü na jo 'ñe
ra juen'tsc'e. Xo 'ñe e Cristo Jesús c'ín Jmugöji ra nuc'ü na jo 'ñe ra juen'tsc'e.
Nguec'ua ra mäjä in mü'bügue, dya pje rí mbeñe.

Dando testimonio de Cristo

3 C'o ín mboxatitagöji mi ma't'üji Mizhocjimi y mi cjaji na jo. Je xo ga cjazgö
nu, rí ma't'ü Mizhocjimi y rí cjagö c'o rí pãrãgö c'ü na jo. Xo 'ñetsc'e. Nguec'ua
'ma rí ötcö Mizhocjimi xõmü ndempa, rí unügö 'na pöjö.
4 'Ma rí ö'tc'ö Mizhocjimi, rí mbeñegö ja vi huëgue 'ma ró jyanbügövi. Me rí
ne rá jantc'a in jmi, ngue c'ua me rá mäjä.
5 'Ma rí ö'tc'ö Mizhocjimi xo rí mbeñegö ja gui dyätpä o̱ jña e Jesucristo. Ot'ü
o creo e Loida c'ü nin nitague, 'ñe e Eunice c'ü nin nana. Y rí pãrãgö, xo 'ñetsc'e
xo i̱n creogue na cjuana e Jesucristo co texe in mü'bügue.
6 Nguec'ua rí mbennc'egö ja rvá ẽ's'ẽ ín dyëgö cja in ñigue. Mizhocjimi
o dya'c'ü ja rgui tsjague 'na bëpji cja yo cjuarma. Rí mbennc'egö dya, rí
tsjacjuana rí tsjague c'e bëpji.
7 C'ü o dyacöji Mizhocjimi, dya ngue c'ü ra zũ ín mü'büji. Ngueje c'ü ra zëzhi
ín mü'büji, 'ñe c'ü rá s'iyaji yo nte, 'ñe c'ü rá cjijñiji na jo 'na pjeñe.
8 Nguec'ua, dya rí tsejegue 'ma pje ra xi'ts'i yo nte. Rí xipcjeji ja ga cja e
Jesucristo c'ín Jmugöji. Nutscö rí xipji c'ü o̱ jña e Jesucristo yo nte, nguec'ua
rrũ ogö a pjörü. Pero nu'tsc'e, dya rí sũgue c'ü rrã ogö a pjörü. Zö ra tsja'c'ü yo
nte rí sufregue c'ua ja nzi rgá sufregö, pero xo rí sido rí xipji yo nte ja rgá sö e
Jesucristo ra ndintspi o̱ mü'büji c'o na s'o. Mizhocjimi me na zëzhi; ra dya'c'ü
c'ü rgui zëzhgue.
9 Nguetsjë Mizhocjimi o 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, y o 'ñünngü ín mü'büji
rá cjaji c'ua ja nzi ga ne angueze. C'ü vi salvazgöji, dya ngue c'ü rva cjaji c'o
na jo. C'ü vi salvazgöji Mizhocjimi, ngue c'ü ya vi ne a cjanu, 'ma dya be mi
ät'ä ne xoñijõmü. Me go s'iyazgöji go mama c'ü ro ndäjä e Cristo Jesús.
10 Rí pãrãgöji c'ü me s'iyazgöji Mizhocjimi. Na ngueje o ẽjẽ e Jesucristo o
'ñe 'ñevgueji libre. O ndũ'ũ, cjanu o tetjo o bübütjo na yeje, nguec'ua dya cja
ni jyodü rá sũgöji c'ü rá tũji. Y cja o̱ jña, rí unüji ngüenda c'ü rá bübütjoji co
Mizhocjimi para siempre, zö ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.
11 Nu o̱ jña angueze, ngue c'ü vi juancügö Mizhocjimi rá xipji yo nte yo dya
menzumü a Israel, 'ñe c'ü rá xöpügöji.
12 Nguec'ua rrũ sufregö a pjörü. Pero dya rí tsegö rgá sufre. Rí ench'e ín
mü'bü Mizhocjimi, rí pãrãgö c'ü na zëzhi angueze, nguec'ua ga tsja'a ja c'o
nzi ga mama. Na ngueje ró unü ín mü'bügö c'ü, rí pãrãgö ra mböcügö ngue
c'ua 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mizhocjimi, dya pje ra chötcö
c'o na s'o.

13 Ró xi'tsc'ö c'ü na cjuana ja ga cja Mizhocjimi. Je xo rgui xipjigue a cjanu
yo nte, dya nan'ño rgui xipcjeji. Rí sido rí 'ñejme Mizhocjimi y rí s'iyague yo
nte. Na ngueje bübü e Cristo Jesús a mbo in mün'c'e.
14 Mizhocjimi o dya'c'ü in̲ pãrãgue c'o jña c'o na cjuana. Nguec'ua rí
pjötpügue ngüenda c'ü rgui tsjague c'o, 'ñe xo rí xipji yo nte c'ü xo ra tsjaji yo.
Ra mböxc'ügue o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü ín mün'c'öji.
15 Ya in̲ pãrãgue o xõgü e Figelo 'ñe e Hermógenes co nutscö. Xo 'ñeje c'o 'ñaja
cjuarma a Asia.
16 Rí ötcö Mizhocjimi ra juentse c'o cãrã o̲ ngumü e Onesíforo. E Onesíforo
o mböxcö na puncjü, nguec'ua me va mäjä ín mün'c'ö. Angueze dya tseje c'ü
rrũ o'o a pjörü.
17 Na ngueje 'ma o säjä a Roma, me go jyongö na puncjü hasta 'ma o chöcö.
18 Xo in̲ pãrãgue ja va mböxcöji na puncjü a Efeso. Rí ötcö Mizhocjimi c'ín
Jmugöji ra juentse c'e cjuarma 'ma ra jñüncüji ngüenda.

2

Un buen soldado de Jesucristo

1 Rí zo'c'ö dya, nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'ö. Rí zëzhgue, ra mböxc'ü e Cristo
Jesús rí zëzhgue.
2 Ró xi'tsc'ö ja ga cja Mizhocjimi, 'ñe ja ga cja e Jesucristo. Na puncjü c'o
cjuarma c'o xo mi cãrãgöji c'o xo dyärä 'ma mi xi'tsc'ö. C'o jña c'o ró xi'tsc'ö, rí
xipjigue c'o cjuarma c'o ra tsjacjuana c'o ra sö ra xöpü c'o 'ñaja cjuarma.
3 Rí tsjijñigue ja ga cja o tropa. Zö sufreji, pero sëchiji ga mbëpiji c'ü nu
gobiernoji. Je xo rga cjatsc'e nu, zö ri sufregue, pero rí sido rí pëpque na jo
e Cristo Jesús.
4 'Ma cjó c'o ra tsja o tropa, ni jyodü ra jyombeñe c'e bëpji c'ü mi cja'a 'ma
dya be mi tropa ngue c'ua ra dyätä co texe o̲ mü'bü c'ü manda cja yo tropa.
5 'Ma cjó c'o ra tsja carrera, ni jyodü ra tsja c'ua ja nzi ga mama c'e orde cja
c'e carrera. 'Ma jiyö, dya ra ndõjõ 'ma c'e listón, zö ot'ü ra zät'ä cja c'e raya.
6 'Na campesino ngue c'ü ot'ü ra zi'i c'o ra mbedye cja juajma. Pero ni jyodü
ra pëpji na jo zö ri po'o o̲ cuë.
7 Tsjijñi na jo pje ne ra mama yo jña yo cja ró xi'tsc'ö. C'ín Jmugöji ra
mböxc'ü rí tendiogue yo.
8 Rí mbeñegue e Jesucristo c'ü o̲ mboxbëche e David. Nuc'ü, o ndũ'ũ c'ü, pero
o tetjo na yeje. Ngue c'ü rí xipjigö yo nte 'ma rí zopjüji.
9 Na ngue c'ü rí zopjü a cjanu yo nte, o ts'axcüji o pantcaji a pjörü nza cja
'ma ri cjagö c'o na s'o. Nguec'ua me rí sufregö. Pero o̲ jña Mizhocjimi, dya sö
ra ts'a's'üji.
10 Zö me rí sufregö, pero rí sëchcö, dya rí jëzi rgá zopjü yo nte. Na ngueje
rí pãrãgö cãrã c'o ya juajnü Mizhocjimi. Anguezeji ra dyäräji c'e jña c'ü rá
xipjiji, ra 'ñench'e o̲ mü'büji e Jesucristo. Nguec'ua ra jogü o̲ mü'büji y ra ma
mimiji co Mizhocjimi nu ja me na zö'ö.
11 Na cjuana ne jña nu cja rá xi'tsc'ö dya:
O ndũ e Jesucristo por nutscöji. 'Ma rá bübüji dispuesto rá tũji na ngue c'ü rgá
ätpägöji o̲ jña, xo rá bübütjoji 'ma co angueze.
12 Zö rá sufregöji, pero 'ma rá sëchcöji, rá mandaji 'ma co e Jesucristo.
Pero 'ma rá mamaji: “Dya rí pãrãgö c'ü”, rá eñeji, nu'ma, xo ra mama angueze
c'ü dya pãcöji.

13 Zö dya rá sidoji angueze c'ua ja nzi rgá mangöji, pero angueze ra tsja c'ua
ja nzi va mama; ra ngõtcüji 'ma rá sidoji, y ra castigaozüji 'ma rá jëziji.
Siempre cumple c'ü mama.

Un trabajador aprobado

14 Rí mbenmbegue yo cjuarma, rí xipjiji c'ü ra mbötpüji na puncjü ngüenda
c'ü dya ra zöji o jña. Na ngueje dya ne ga cjanu Mizhocjimi c'ín Jmugöji. Rí
xipjiji c'ü dya ra zöji o jña, na ngueje ra s'onbü o mü'bü c'o ri ärä.
15 Nu'tsc'e rí pjötpügue na puncjü ngüenda rí zopjü yo nte c'ua ja nzi ga
t'opjü o jña Mizhocjimi c'ü na cjuana. 'Ma rí tsjague a cjanu, ra mä'c'ä 'ma
Mizhocjimi. 'Ma jiyö, rí bëzhgue 'ma in tseje.
16 Cãrã o xöpüte c'o me ña jña'a c'o dya ni muvi, na ngueje dya sũji
Mizhocjimi. Dya rí dyocjeji anguezeji ni xo rí sögueji o jña c'o. Na ngueje co
c'o jña c'o mamaji, xenda ra tsjaji c'o na s'o, cja na 'ñe c'o nte c'o ri ärä.
17 C'o o jña c'o xöpüte ra s'onbü o mü'büji, chjëntjui nza cja 'na herida c'ü ni
ma ni nguibi c'ü ni dya'a. Nza cja e Himeneo 'ñe e Fileto c'o xöpüte.
18 Anguezevi ya xõgüvi cja c'e 'ñiji c'ü na cjuana. Mamavi c'ü ya ró tetcjöji
'ma o dyacöji nueva vida. Na jo c'ü. Pero dya nguextjo nu. Xo mamavi c'ü
dya rá tetcjöji na yeje c'ü ri nuevo ín cuerpoji. Nguec'ua bübü c'o ya s'onbü o
mü'bü, dya cja creoji e Jesucristo.
19 Pero c'o na cjuana o t'i Mizhocjimi, dya ra xõgüji cja e Jesucristo.
Anguezeji chjëntjui nza cja 'na ngumü c'ü na jo va jyäbäji c'ü dya ra tunü. Na
ngueje c'ín Jmugöji pãrã cjó ngueje c'o o t'i, y pjörü c'o. Y 'ma cjó c'o mama: "E
Jesucristo ngue ín Jmugö c'ü", eñe, ni jyodü ra jyëzi texe c'o na s'o.
20 Cja o ngumü 'na rico, bübü o traste de oro 'ñe de plata c'o me ni muvi
c'o cant'aji o ndäjnä, 'ñe c'o ni sirveji o jñõnü. Xo bübü o traste de za'atjo o de
varrotjo c'o na sucio c'o üt'üji o basura.
21 'Ma cjó c'o ra jyëzi c'o na s'o c'o ya ró xi'tsc'ö, ri chjëntjui 'ma 'na traste de
oro c'ü dya sucio. Nu'ma, ra sö c'e cjuarma ra mbëpi na jo 'ma c'ín Jmugöji, ra
tsja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo.
22 'Ma cja t'itjo 'na nte, bübü na puncjü c'o na s'o c'o ne ra tsja. Nu'tsc'e, dya
rí tsjague c'o, ni rí tsjijñi c'o. C'ü rí tsjague, sido rí tsjague na jo, y rí sido rí
'ñejme e Jesucristo. Sido rí s'iyague yo nte. Xo 'ñe, sido rí dyocjeji c'o ma't'ü
Mizhocjimi c'o xo xõgü cja c'o na s'o. Rí tsãrãgueji na jo nu c'o cjuarma c'o.
23 Cãrã c'o me söji o jña ga mamaji c'o jña c'o dya ni muvi. Na ngueje dya
pãrãji pje pjëzhi c'ü na cjuana. Nu'tsc'e, dya rí tsjapü ngüenda c'o nte c'o ri söji
o jña. In pãrãgue, je ngue c'ü ni mbürü o chũ.
24 Ngue o mbëpjits'ügue c'ín Jmugöji. Nguec'ua dya cjó ni jyodü cjó rí söguevi
o jña. Jmanch'a rgui zopjü yo nte. Rí jíchiji na jo o jña Mizhocjimi. Zö cjó c'o
pje ra xi'ts'i, pero rí pësp'i paciencia, dya rí chjünrü.
25 'Ma cjó c'o dya ra ne ra dyä'tc'ägue, jmanch'a rgui zopjüji. Xa'ma ra 'ñünbü
Mizhocjimi o mü'büji ra nzhogüji. Ra mbãrãji 'ma o jña angueze c'ü na cjuana,
ra 'ñejmeji.
26 Nudya, c'o dya ne ra dyä'tc'ägue, ya zo'oji cja o dyë e Satanás c'ü dya jo.
Nguec'ua ga tsjaji c'o na s'o, ja c'o nzi ga ne e Satanás. Pero 'ma ra nzhogü o
mü'büji, dya cja ra dyätäji c'ü dya jo.

3

Cómo será la gente en los últimos días

1 Ixtí unnc'e ngüenda yo cjë yo ya va chëzhi ra nguins'i ne xoñijõmü, ra zädä
cjë'ë c'o me rrũ s'ëzhi.
2 Yo nte'e ra s'iyatsjëji; dya ra s'iyaji yo nín minteji. Me ra neji o merio. Me ra
pötü rgá mamatsjëji me na joji. Me xo ra tsjapütsjëji na nojo, ra tsjapüji menu
c'o 'ñaja. Ra zadüji Mizhocjimi y ra zadüji yo nín minteji. Dya ra dyätäji c'o nu
tataji. Dya cjó ra gradecidoji c'ü rguí unüji 'na pöjö. Dya cjó ra respetaoji.
3 Dya ra s'iyaji c'o o̲ dyoji. Dya ra jo'tp'üji c'o ri üji, zö ri ne c'o ri üji. Ra
xosp'üji o bëchjine yo nín minteji. Y c'ü ra ẽjẽ o̲ ñiji, ixta tsjaji, dya ra ts'a's'üji.
Nguec'ua ri chjëntjui nza cja o animale c'o na sate. Y ra nuji na ü texe c'o na
jo.
4 Ra zidyiji yo nín minteji cja c'o pje pjëzhi. C'ü ra nguijñi o̲ ñiji, ra tsjaji. Ra
tsjapü me ri pãrãji. Ra tsja yo nte, dya ra mäpäji Mizhocjimi; ra mäpäji c'o
netsjëji.
5 Ra tsjapü ri ma't'üji Mizhocjimi, pero 'ma ra 'ñünbü Mizhocjimi o̲ mü'büji,
anguezeji dya ra dyätäji c'ü.

Nu c'o ra tsja ga cjanu, dya pje rí dyocjeji c'o.

6 Nuc'o, ngue c'o me zenguate cja yo ngumü, me xipjiji jña yo ndixũ ga
dyonpüji. Bübü o ndixũ c'o unü ngüenda c'ü tũ na puncjü o̲ nzhubü, nguec'ua
ga creoji c'ü mama c'o na s'o ga xöpüte. Na ngue c'o pje nde ne c'o ndixũ, cjaji
c'o na s'o.
7 C'o ndixũ siempre neji cjó ra jíchiji, ra dyäräji c'o. Pero dya nunca ra
mbãrãji c'ü ix na cjuana.
8 C'o na s'o ga xöpüte, ya s'odü o̲ pjeñeji. Zö mama ejmeji Mizhocjimi, pero
dya cjuana. C'ua ja nzi va tsja e Janes 'ñe e Jambres mi onpüvi c'o nte ngue
c'ua dya ro dyätäji e Moisés, je xo ga cjatjonu c'o xöpüte onpüji yo nte; dya
neji c'ü ra mbãrã yo nte c'o jña c'o na cjuana.
9 Pero dya texe yo nte ra creoji c'o xöpüte. Na ngueje ra zädä c'o xöpüte c'ua
ja nzi va zädä e Janes 'ñe e Jambres; ra mbãrã texe yo nte c'ü dya ni muvi c'ü
ri mama c'o xöpüte, ni rrã cjuana.

El último encargo de Pablo a Timoteo

10 Nu'tsc'e, dya pje nza cjatsc'e c'o. Na ngueje c'o jña c'o ró jí'tsc'ö, i̲ dyätcägö
c'o. C'ua ja nzi rgá minc'ö, je xo gui minc'e a cjanu. I̲ unügue ngüenda rí pëpcö
Mizhocjimi co texe ín mü'bü. Xo i̲ unü ngüenda ja rgá ätpägö o̲ jña, 'ñe c'ua ja
rgá pësp'i paciencia 'ma cjó pje cjacü; dya rí nzhopcö c'ü rá cjapü na s'o c'ü.
Xo i̲ unü ngüenda c'ü rí s'iyagö yo nte. Xo i̲ unü ngüenda rí sidogö Mizhocjimi.
11 Rí sido Mizhocjimi zö nugüji na ü, zö me cjacüji rá sufregö. I̲n pãrãgue
ja va nugüji na ü 'ma mi bünc'ö cja c'o ciudad a Antioquía, 'ñe a Iconio, 'ñe
a Listra. I̲n pãrãgue ja va tsjacüji ró sufregö na puncjü. Pero Mizhocjimi o
mböxcö rvá sëchi texe c'o.
12 C'o ench'e o̲ mü'bü e Jesucristo c'o ne ra dyätä angueze, nuc'o, ra nu'uji
na ü c'o, ra tsja yo nte.
13 C'o xöpüte c'o me na s'o c'o onpü yo nín minteji, xenda rrã s'o c'o. Ra sido
ra dyonpüji yo nte. Y c'o xöpüte xo ra creoji o bëchjine.
14 Nu'tsc'e sido rí creo c'o jña c'o ya i̲ xötpü c'o i̲n pãrãgue c'ü na cjuana. I̲n
pãrãgue nu c'o o jí'ts'i, na cjuana c'ü mama c'o.
15 Xo i̲n pãrãgue o jí'tsc'eji o̲ jña Mizhocjimi ndeze 'ma cja mi ts'it'igue.
Nguec'ua i̲n pãrãgue ja ga cja e Cristo Jesús. Nuc'ü, ra sido ra jocüts'ü in mü'bü,
na ngue i̲n ench'e in mü'bü c'ü.

16 Texe c'o o dyopjü o̱ jña Mizhocjimi, ngue o̱ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'büji o dyopjüji. Me ni muvi o̱ jña Mizhocjimi para rá jíchcöji yo nte c'ü na cjuana ja ga cja Mizhocjimi, 'ñe ja rga pjöngüendaji cja c'o dya cjuana. Me xo ni muvi o̱ jña Mizhocjimi para rá zopjüji c'o cja na s'o, ngue c'ua ra jyëziji c'o, ra tsjaji c'o na jo. Me xo ni muvi para rá jíchiji pje ni mbë c'o na jo c'o ra tsjaji.

17 Mizhocjimi o dyacöji o̱ jña, ngue c'ua nutscöji o̱ t'izgöji rá cjaji texe c'ua ja nzi ga ne angueze c'o na jo.

4

1 Pã'tc'ã in mü'bü Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji. Nguec'ua rí pjötpügue na puncjü ngüenda rí tsjague yo cja rá xi'tsc'ö dya. Na ngueje ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo ra 'ñe manda. Pero ante c'ü ra manda, ra jñünpü ngüenda c'o xe ri bübütjo 'ñe c'o ya rguí ndũ.

2 Nguec'ua rí xi'tsc'ö rí tsjacjuana rí zopjügue yo nte, rí xipjiji o̱ jña Mizhocjimi. Rí xipjiji ma dyä'tc'äji, o dya dyä'tc'äji. Xipjiji o̱ jña Mizhocjimi ngue c'ua c'o cja na s'o ra unüji ngüenda c'ü na s'o cjaji. Xipjiji o̱ jña Mizhocjimi rgui huënch'iji. Xipjiji o̱ jña Mizhocjimi rgui zopjüji ra tsjaji c'o na jo. Rí pësp'igueji na puncjü paciencia rgui jíchqueji.

3 Rí xipjigueji dya o̱ jña Mizhocjimi, na ngueje ra zädä 'ma dya cja ra dyäräji c'o o̱ jña Mizhocjimi c'o me na jo y na cjuana. Me ra ndeñeji c'o xöpüte c'o ra xipjiji jña c'o ra ne ra dyäräji c'o rguí mäjäji.

4 Ra ngo't'üji o̱ ngõji, dya cja ra dyäräji c'ü na cjuana. Ra creoji c'o pje nde ma bëchjine c'ü pezhe yo nte.

5 Nu'tsc'e, rí tsjijñigue na jo in pjeñe, dya rí creogue c'o bëchjine. C'o rí sufregue, rí sëchque c'o. Sido rí xipjigue yo nte ja ga cja e Jesucristo. Rí tsjague texe c'o bëpji c'o ya dya'c'ü Mizhocjimi.

6 Ya ra zädä 'ma ra bötcö. C'ü rga tũgö, chjëntjui 'na ofrenda c'ü ro unügö Mizhocjimi.

7 Xo rí chjëntcjöbe nza cja c'ü ya tsja na jo 'na carrera, ró sido cja o̱ 'ñiji Mizhocjimi, ró cjagö c'o o xitsi. Y sido rí ejmegö c'ü.

8 Nguec'ua ya bësquigö a jens'e c'ü ra dyacö c'ín Jmugöji c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda. Ra ch'acö na ngueje rvá ätcö na jo. Na ngueje c'ín Jmugöji cjõ't'ü na jo c'o cja na jo. Dya nguextjozügö ra ch'acügö; xo 'ñetjo texe c'o me ne o̱ mü'bü ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo.

Instrucciones personales

9 Rí tsjague posible ts'i rgui ma zenguazü.

10 Na ngueje e Demas ya o zogüzü, o ma a ma a Tesalónica. Na ngueje o mäpä yo cjají dya cja ne xoñijõmũ. E Crescente o ma a ma a Galacia. E Tito o ma a ma a Dalmacia.

11 Nguextjo e Lucas xe rí bübügöbe. 'Ma rí ma zenguazü, rí jyodü e Marcos rí mëvi ra ma mböxcü. Na ngueje angueze na jo ga mböste.

12 E Tíquico ró xipji ra ẽ va a Efeso.

13 'Ma rí ma zenguazü, rí tsannga c'ín gaván c'ü ró sogö a ma a Troas cja o̱ ngumü e Carpo. Xo rí chjënngui c'o ín libro. C'ü xenda rí unü ngüenda rí chjënngui, ngue c'o xipjadü c'o t'opjü o̱ jña Mizhocjimi.

14 Me go tsjacügö c'o na s'o e Alejandro c'ü pëpji cja yo metal. Nguec'ua Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre.

15 Nu'tsc'e rí pjötpü ngüenda angueze. Na ngueje me go nugüjme na ü'ü, mi
cjapütjo bëchjine c'o ín jñagöjme.
16 'Ma o dyönngö c'o pje pjëzhi, 'ma o jñüncöji ngüenda c'ü primero vez, dya
cjó ñacö; ró ñatsjëgö. Na ngueje texeji go zogüzüji. Rí ötcö Mizhocjimi ra
perdonaoji c'ü vi zogüzüji a cjanu.
17 Zö o zogüzüji, pero mi bübü c'ín Jmugöji co nuzgö, o tsjacü ró zëzhgö.
Nguec'ua rvá zopjü c'o nte ró xipjiji na jo'o ja ga cja e Cristo. Nguec'ua va
dyärä me na puncjü c'o dya menzumü a Israel. Y nguec'ua dya jñüncüji
ngüenda c'ü ro mbötcöji. C'o ne ra mbötcö, chjëntjui nza cja o león yo me na
sate.
18 C'ín Jmugöji ra mböxcö zö me ra tsjacüji c'o me rá sufre. Ra mböxcö ngue
c'ua rá mimigö nu ja manda angueze a jens'e. Me na jo angueze 'ñe me na
nojo. Je rga cjanu texe c'o cjë'ë, zö ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.

Saludos y bendición final

19 Xipji ra mbörü Cjimi e Prisca 'ñeje e Aquila. Xo rí xipji ra mbörü Cjimi c'o
cãrã o̲ ngumü e Onesíforo.
20 E Erasto o nguejme a ma a Corinto. E Trófimo ró sogü a ma a Mileto, na
ngueje mi sö'dyë c'ü.
21 Rí tsjague posible rí ma zenguazü ante c'ü ra zädä yo pa yo na së'ë. Va
bö'tc'ütjo Cjimi e Eubulo 'ñeje e Pudente 'ñe e Lino 'ñeje e Claudia, cja na 'ñe
texe c'o cjuarma.
22 Nu'tsc'e Timoteo, ra mböxc'ü e Jesucristo c'ín Jmugöji. Y sido ra nuc'eji
na jo i̲n texeji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A TITO

Pablo escribe a Tito

1 Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. Rí mbëpjigö cja Mizhocjimi. O̱ apóstolezügö e Jesucristo, o juancügö rá zopjü yo nte, rá xipjiji ja ga cja angueze. Ngue c'ua ra 'ñench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'o o juajnü Mizhocjimi. Y ngue c'ua ra mbãrãji yo jña yo na cjuana ja ga cja Mizhocjimi, ngue c'ua ra mimiji c'ua ja nzi ga ne angueze.

2 Rí zopjügö yo nte, na ngueje rí pãrãgö Mizhocjimi ra tsja c'ua ja nzi va mama, ra unü c'ü rguí bübütjo yo nte. Na ngueje 'ma dya be mi ät'ä Mizhocjimi ne xoñijõmü, o mama c'ü ro dyacöji c'ü rva bübütjoji. Mizhocjimi, dya mbëchjine c'ü.

3 Ya zädä dya yo cjë c'o o mama Mizhocjimi. O mandazü angueze o dyacö ne bëpji rá zopjü yo nte, ngue c'ua ra mbãrãji dya c'ü ngue Mizhocjimi ra salva anguezeji.

4 Nu'tsc'e Tito, ngue'tsc'e rí pen'c'e ne carta. Rí cja'c'ü nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'ö. Na ngueje 'ma ró xi'tsc'ö ja ga cja e Jesucristo, i̱ 'ñench'e in mü'bügue c'ü, c'ua ja nzi rvá ench'e ín mün'c'ö. Rí ötcö Mizhocjimi c'ín Tataji ra nuc'ü na jo, 'ñe ra juen'tsc'e 'ñe ra tsjapü ra söya in mü'bü, dya pje rí mbeñegue. Je xo rgá ötcö e Jesucristo c'ín Jmugöji nu c'ü o ẽ 'ñevguegöji libre cja c'o na s'o.

El trabajo de Tito en Creta

5 'Ma ró sogüts'ü a ma a Creta, ngue c'ü ri tsjague c'ü xe mi bëzhi ro cjagö. Ngue c'ü ri juajnü cjó ro tsja pastor c'ua ja ya nzi rvá xi'tsc'ö; nzi 'na jñiñi c'ü tsja a Creta ri juajnügue c'o rí menzumü nu, ra tsja pastor.

6 Para ra tsja pastor 'na cjuarma, ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua dya cjó sö pje ra xipji. Y nguextjo nu su ra dyojui, dya ra 'ñeje c'ü 'na lado. Ni jyodü c'o o̱ t'i ya ri ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Ni jyodü ra dyäräji, dya ra tsjaji c'o na s'o.

7 'Na pastor, pjörü yo nu cjuarma ga mbëpi Mizhocjimi. Nguec'ua c'ü ra tsja pastor, ni jyodü ra mimi na jo, ngue c'ua ra nädäji cja'a na jo. Dya ra tsjapü na nojo. Dya xo ra sjëya. Dya xo ra tĩ'ĩ. Dya xo ra jyodü o chũ. Dya xo ra ne o t'opjü.

8 C'ü ra tsja pastor, ra unü sjëtsi ra oxü c'o nan'ño menzumü. Ra tsja c'o na jo. Ra nguijñi na jo o̱ pjeñe. Rrã jonte cja yo nu minteji. Ra tsja c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi. Ra mbörütsjë ja rgá mimi.

9 Yo jña yo na cjuana yo vi jíchiji yo pastor ja ga cja e Jesucristo, ni jyodü yo pastor ra unüji na jo ngüenda, dya ra jyëziji. Ngue c'ua ra sö yo pastor ra jizhiji na jo yo jña yo me na jo. Y 'ma cjó c'o ra mama "Iyö, dya cjuana", ra 'ñeñe, ra sö c'e pastor ra zopjü c'o, ngue c'ua ra 'ñetse c'ü dya jo va ña'a c'o.

10 Na ngueje cãrã na puncjü o xöpüte c'o dya pje ne ra dyärä yo jña yo mama ja ga cja e Jesucristo. Mamaji jña c'o dya ni muvi, y onpüji yo nte. Ngue c'o ín menzumügöjme a Israel c'o xenda cja a cjanu, dya ne ra dyäräji.

11 Xipjiji jña c'o cjuarma c'ü dya ni jyodü ra xipjiji. Nguec'ua bübü o ngumü nu ja ya nde jyëziji Mizhocjimi. C'ü ni tsjaji xöpüte, nguextjo c'ü ra ndõji na puncjü o t'opjü. Nguec'ua ni jyodü rí huënch'igue c'o xöpüte, ngue c'ua dya cja ra ñaji a cjanu.

12 Tsjijñi c'ü o mama 'naja c'o o̱ menzumütsjëji c'ü mi cjapüji mi ngue 'na
profeta. O mama a cjava: “Yo ín menzumüjme a Creta, me pezheji o bëchjine.
Me na s'onteji. Me siji o xëdyi, pero me na mañaji, dya ne ra pëpjiji”, eñe c'e
nte c'ü mi cjapüji profeta.
13 Na cjuana va mama c'e nte. Na ngueje cãrã c'o me na mbëchjine nza cja c'o
xöpüte c'o onpü yo cjuarma. Nguec'ua nu'tsc'e rí huënch'i yo cjuarma, ngue
c'ua dya cja ra creoji c'o xöpüte, ra creoji na jo Mizhocjimi.
14 Na ngueje c'o xöpüte xipjiji yo cjuarma c'o jña c'o cjijñitsjë yo ín men-
zumügöjme a Israel, yo dya ne ra creo yo jña yo na cjuana c'ü ja ga cja e
Jesucristo. C'o xöpüte xipjiji yo cjuarma c'ü bübü o jñõnü c'ü dya sö ra ziji.
15 Pero rí xi'tsc'ö, c'o ya ndintspiji o̱ mü'bü c'o na s'o, unüji ngüenda c'ü na
jo zö pje ra ziji. Pero c'o dya ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo, na s'o o̱ mü'büji.
Nguec'ua na s'o, zö pje ra tsjaji. Na ngueje ya s'odü o̱ pjeñeji, dya pãrãji pje ni
mbë c'ü na jo'o 'ñe c'ü na s'o.
16 Mama c'o xöpüte c'ü pãrãji Mizhocjimi. Pero c'ü ni tsjaji na s'o, ixi 'ñetse
c'ü dya pãrãji. Me na s'oji cja o̱ jmi Mizhocjimi, dya pje ne ra dyäräji. Ya
'mãtpãji c'ü dya pje sö'ö pje ra tsjaji c'o na jo.

2

La enseñanza sana

1 Nu'tsc'e Tito, dya rí xipjigue yo cjuarma ja c'o ga mama c'o xöpüte c'o na
mbëchjine. Rí xipjiji ra mimiji na jo, c'ua ja nzi ga mama o̱ jña Mizhocjimi nu
me na jo.
2 Rí xique yo cjuarma yo ya tita ra mbörütsjëji ja rgá mimiji, ra mimiji na
jo ngue c'ua yo nte ra respetaoji c'o. Xipjiji ra nguijñiji na jo o̱ pjeñeji, 'ñe ra
sido ra 'ñejmeji Mizhocjimi. Xo rí xipjiji ra s'iyaji na jo yo nu minteji. Zö pje
ra sufreji, xipjiji c'ü dya ra tõgü o̱ mü'büji, ra sidoji Mizhocjimi.
3 Je xo rga cjanu yo nita. Xique anguezeji ra zũji Mizhocjimi rgá mimiji na
jo. Xipjiji c'ü dya ra xos'üji o bëchjine. Xipjiji c'ü dya ra tĩji. Xipjiji ra jizhiji 'na
tjũrü c'ü na jo.
4 Nguec'ua yo cja xe xunt'i xo ra s'iyaji o̱ xĩraji 'ñe o̱ t'iji.
5 Y ra mbörütsjëji ja rgá mimiji, dya ra nguijñiji c'o 'ñaja bëzo. Ra pëpjiji na
jo cja o̱ ngumüji, y me rrã jonteji. Xo ra dyätäji c'o nu xĩraji. Ni jyodü rga
cjanu rgá tsjaji. 'Ma jiyö, ra mama yo nte: “Dya pje ga jo o̱ jña Mizhocjimi”,
ra 'ñeñeji.
6 Je xo rga cjanu yo cjuarma yo cja xe t'i. Rí xipjiji ra mbörütsjëji ja rgá
mimiji.
7 Nu'tsc'e, texe c'ü rí tsjague, rí jizhi 'na tjũrü c'ü na jo, ngue c'ua yo cjuarma
je xo rga cjanu rgá tsjaji. 'Ma rí jíchi yo cjuarma, dya rí jíchiji o bëchjine. Y rí
zopjüji na jo co respeto.
8 Rí jíchi na jo yo cjuarma, ngue c'ua dya ra sö cjó ra mama: “Dya jo yo jña
yo”, ra 'ñeñeji. Rí jíchiji na jo'o, ngue c'ua c'o dya ne ra creo yo jña yo na cjuana,
ra tseji. Y dya pje ra chö'tc'eji c'ü rguí zanc'eji.
9 Bübü o cjuarma c'o mbëpjitjo. Xique anguezeji ra dyätäji c'ü nu lau, ra
tsjaji texe c'ü ra xipjiji. Xipjiji, dya ra ndünrüji. Texe c'o ra tsjaji, ra jyodüji ja
rgá mäjä c'ü nu lamu.
10 Rí xipji c'o cjuarma c'ü dya pje ra põnbüji c'ü nu lamu. Nguec'ua c'ü nu
lamu ra mbësp'i confianza c'o. Ra tsjaji na jo'o, ngue c'ua ra unü ngüenda yo
nte, c'ü na jo ne jña nu mama c'ü ja va jocüzü ín mü'büji Mizhocjimi.

11 Ya jítscöji dya Mizhocjimi c'ü me s'iyazgöji. Nguec'ua sö ra salva 'na nte,
zö ri mbëpji, zö pje ri pjëzhi.
12 Na ngue me go s'iyazgöji a cjanu Mizhocjimi, nguec'ua rí unnc'öji
ngüenda ni jyodü rá ätcöji Mizhocjimi rga jëziji c'o na s'o. Dya cja rá cjaji c'o rí
netsjëgöji, c'ua ja nzi ga tsja yo nte yo cjë yo rí cãrãji dya. Ni jyodü rá pjörütsjëji
ja rga mimiji. Y rrã jontezüji cja yo nín mintegöji. Y rá cjaji c'ua ja nzi ga ne
Mizhocjimi.
13 Na ngueje rí pãrãgöji ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo c'ü ngue ín Mizhocjimigöji,
c'ü me na nojo c'ü o ẽ 'ñevguegöji libre. Nuc'ü, me rrã zö rgá 'ñeje. Nutscöji me
rí mäjä rgá te'begöji.
14 E Jesucristo o ne o ndũ va ngõtcüji ín nzhubüji. O ndintsquiji ín mün'c'öji,
ngue c'ua o sö o tsjacüji o̱ ntezgöji c'ü. O ndintsquiji ngue c'ua rá cjaji dya c'o
na jo, co texe ín mün'c'öji.
15 Nu yo jña yo, rí xipjigue yo cjuarma. Rí zopjüji ra tsjaji a cjanu c'o na jo. Y
'ma ra tsjaji c'o na s'o, rí huënch'iji. Na ngueje je ga cjanu ga xi'ts'i Mizhocjimi.
Nguec'ua, dya cjó ra despreciaots'ügue c'o jña c'o rí xipjiji.

3

Deberes de los creyentes

1 Nu'tsc'e Tito, rí mbenmbegue yo cjuarma ra dyätäji nu o̱ gobiernoji 'ñe
texe yo pje nde pjëzhi, ra tsjaji c'ü ra xipjiji. Y ra bübüji dispuesto ra mbös'üji
yo nín minteji.
2 Xo rí mbenmbeji c'ü dya cjó ra zadüji. Y dya cjó ra jyonbüji o chũ. Zö pje
c'o ra xipjiji, pero dya pje ra tsjapüji. Dya ra tsjapüji na nojo, pero ra zopjüji
co respeto texe yo nte.
3 Ni jyodü rá trataji na jo yo nte. Na ngueje xo 'ñetscöji, dya xo mi pãrãgöji
Mizhocjimi, y dya xo mi ne ro äräji. Mi oncügöji nguec'ua sido mi cjaji c'o
mi netsjëgöji, y mi mäpcöji c'o na s'o, dya mi sö ro jëzgöji. Me mi cjijñi na s'o
ín mü'büji. Y me mi mbidiaji c'o 'ñaja. Nguec'ua mi pötma nugöji na ü yo nín
mintegöji.
4-5 Mizhocjimi o jítscöji c'ü me na jonte, me s'iyazgöji nutscöji rí nteji; o
'ñevguegöji libre cja c'o na s'o c'o mi cjaji. Mi jodü ro cumplegöji ro cjaji c'o na
jo, pero dya ngue c'ü vi 'ñevgueji libre Mizhocjimi. C'ü vi 'ñevgueji libre, ngue
c'ü me go juentsqueji. O ndintsquiji ín mü'büji c'o na s'o, nguec'ua nuevo ín
mü'büji 'ñe ín pjeñeji. O dyacüji o̱ Espíritu c'ü bübü dya ín mün'c'öji ngue c'ua
nuevo rgá minc'öji dya.
6 Na ngue c'ü o 'ñe salvazgöji e Jesucristo, o dyacüji Mizhocjimi c'ü o̱ Espíritu
c'ü pjöxcöji rá cjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
7 Me go ne Mizhocjimi go perdonaozüji, nguec'ua ya recibidozüji nza cja
'ma dya ro cjaji c'o na s'o. Nguec'ua rí pãrãgöji c'ü ra ch'acöji rá ma minc'öji
co Mizhocjimi para siempre, zö ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.
8 Na cjuana yo jña yo cja ró xi'ts'i. Nguec'ua rí negö sido rí zopjügue yo
ench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, rí xipjiji co texe in mü'bü c'ü na cjuana yo, ngue
c'ua ra mbötpüji ngüenda ra tsjaji c'o na jo. Na jo yo jña yo; ni muvi na puncjü
'ma cjó c'o ra unü ngüenda.
9 Bübü c'o me pötca dyönütsjëji o jña c'o dya ni muvi. Me pezheji ja ma cja
c'o ín mboxatitagöjme. Me xo chũji ga zöji o jña ja ga cja c'ü o̱ ley Mizhocjimi
c'ü o dyopjü e Moisés. Nu'tsc'e, dya rí tsjague a cjanu, ni xo rí tsjapü ngüenda
c'o cja ga cjanu. Na ngueje dya ni muvi, y dya cjó ra mbös'ü c'o jña c'o.

10-11 'Ma cjó c'o nan'ño ga xöpü ngue c'ua ga xõcüji yo cjuarma, rí xipjigue ra jyëzi c'ü na s'o c'ü cja. 'Ma ya na yeje vez vi zopjügue, 'ma dya dyä'tc'ä, nu'ma, ixtí unnc'e ngüenda c'ü ya s'odü o̲ mü'bü c'e cjuarma. Na ngueje ya vi tsjapügue saber c'ü me cja na s'o, pero dya jyëzi. Nguec'ua rí pjongü a ndetsc'eji c'e cjuarma.

Instrucciones personales

12 Rá xipji e Artemas ra ẽjẽ, ra 'ñe päjtc'ägue. O 'ma jiyö, ngue e Tíquico c'ü rá xipji ra ẽjẽ. 'Ma ra säjä, rí tsja posible ixtí mague a ma a Nicópolis nu ja rá chjëgövi. Na ngueje ya ró mbeñe je rá ma mimi nu, yo pa'a yo rrã së.

13 Rí tsja posible rí pjös'ü na jo e Zenas c'ü licenciado, 'ñeje e Apolos ngue c'ua 'ma ra mëvi, dya pje ra bëzhivi cja 'ñiji.

14 Xipji yo cjuarma xo ra mbös'üji c'o. Na ngueje ni jyodü yo cjuarma ra xötpü ra mbös'üji na jo yo nu cjuarmaji, 'ma pje c'o ni jyodüji. Na ngueje c'o na cjuana ench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, s'iyaji a cjanu yo nu cjuarmaji.

Saludos y bendición final

15 Va bö'tc'ütjo Cjimi texe yo rí dyocjöjme. Xipji ra mbörü Cjimi yo ench'e o̲ mü'bü Mizhocjimi yo s'iyazüjme. Mizhocjimi ra mböxc'üji i̲n texeji. Amén.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN PABLO A FILEMÓN

Pablo escribe a Filemón

1 Nutscö e Pablo rí pen'c'e ne carta. Rrã ogö a pjörü na ngueje o̲ mbëpjizü e Jesucristo. Nutscö 'ñe e cjuarma Timoteo rí zenguats'ügöbe nu'tsc'e Filemón rí s'iyats'übe. Nuzgöbe 'ñetsc'e rí pëpcöji Mizhocjimi.

2 Xo rí zenguats'ügöbe Apía nu'tsc'e ín cjũts'ügöbe. Xo rí zenguats'übe Arquipo nu'tsc'e' ñezgöbe o̲ tropazüji Mizhocjimi rí pëpcöji c'ü. Cjuarma Filemón, xipji ra mbörü Cjimi texe yo cjuarma yo jmurü cja in nzungue.

3 Mizhocjimi c'ín Tataji 'ñe e Jesucristo c'ín Jmugöji ra nuc'eji na jo, 'ñe ra tsja'c'eji ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji.

El amor y la fe de Filemón

4 Nu'tsc'e Filemón, rí mbents'egö texe 'ma rí ötü Mizhocjimi. Rí unügö 'na pöjö Mizhocjimi.

5 Na ngueje rí ärägö c'ü i̲n sido i̲n ejme e Jesús c'ín Jmugöji. Xo rí ärägö c'ü i̲n sido i̲n s'iyague texe yo o̲ t'i Mizhocjimi.

6 Na ngue i̲n ench'e in mün'c'e e Jesucristo, i̲n zopcje c'o 'ñaja; nguec'ua xo ga 'ñench'e o̲ mü'büji c'ü. Nguec'ua rí ötcö Mizhocjimi, anguezeji 'ñetsc'e ra tsja'c'üji rí unnc'eji ngüenda c'ü ja va dyacöji e Cristo c'o me na jo, ngue c'ua rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne angueze.

7 Na ngue i̲n s'iyague yo o̲ nte Mizhocjimi, anguezeji me mäjä o̲ mü'büji, dya pje mbeñeji. Nguec'ua xo 'ñezgö xo rí mäjägö, dya pje xo rí mbeñe.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

8 O 'ñevgue e Cristo rí cjagö apóstole. Nguec'ua sö rá mandats'ü pje ni jyodü rí tsja'a.

9 Pero dya rí mandats'ü; rí ö'tc'ö favor rí tsja, na ngueje pötü rgá s'iyavi. Mbeñegue, nutscö e Pablo rí tita, y nudya rrã o'o a pjörü na ngueje o̲ mbëpjizü e Cristo.

10 Rí ö'tc'ü favor rí recibidogue e Onésimo c'ü i̲n cjapü in mbëpjigue. Rí recibidogue na ngueje chjëntjui c'ü ri ngue ín ch'igö c'ü. Na ngue 'ma ró zopjügö va a pjörü, xo 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo.

11 'Ma ot'ü, dya mbë'pc'i na jo c'ü. Nudya, ra mbë'pc'i na jo. Xo ra mböxcügö na jo.

12 Nujnu, ró xipji ra nzhogü ra säjä cja in jmigue. Rí recibidogue nu. Na ngueje chjëntjui c'ü ri ngue ín ch'igö nu me rí mäpägö co texe ín mü'bü.

13 Rrã o'ogö a pjörü na ngueje rí zopjü yo nte rí xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua mi ne ro süjmügö e Onésimo ro nguejme co nutscö. Nguec'ua c'ü ri pjöxcügue, ro mböxcö angueze.

14 Pero dya mi ne ro süjmügö 'ma dya ri xitscö. Na ngue dya mi ne ro cja'c'ü a fuerza. Nguetsjë c'ü ri mbeñegue a mbo in mü'bü ri mangue cjo ro nguejme cjo dya ro nguejme.

15 O c'ueñe e Onésimo o xõgü ja nzitjo pa co nu'tsc'e. Pero 'ma rí recibidogue, xa'ma rí mimivi dya textjo yo cjë'ë.

16 Dya cja rí 'ñegue dya e Onésimo nza cja 'ma mi cjapü in mbëpjigue; rí 'ñeje dya, nza cja c'ü nda rrĩ muvi que 'na mbëpji. Rí 'ñeje dya, na ngueje ngue in

cjuarmague c'ü rí s'iyague. Nutscö rí s'iyagö nu, nu'tsc'e xenda rí s'iyague nu. Na ngueje e Onésimo ngue in mbëpjigue, y xo ngue in cjuarmague dya, na ngueje xo ench'e o̲ mü'bü c'ín Jmugöji.
17 'Ma rí dyocjövi, rí recibidogue nu nza cja 'ma ri nguetscö.
18 'Ma pje c'o tsja'c'ü e Onésimo, 'ñe 'ma pje c'o tun'c'ü, jñu's'ügue. Nguetscö rá cjõ'tc'ü.
19 Nutscö e Pablo nguetsjë ín dyë'ë rí opjü; nguetscö rá cjõt'ü. Maco dya rí cobrats'ü c'ü rvá xi'tsc'ö ja ga cja e Jesucristo. I̲n bübütjogue dya, na ngue c'ü rvá zo'c'ö.
20 Nguec'ua rí ö'tc'ü favor cjuarma rí recibidogue e Onésimo. Na ngue je ga cjanu ga ne e Cristo c'ín Jmugöji. Rí recibidogue, ngue c'ua dya cja ra pëtsa ín mü'bü.
21 Rí opjügö yo, na ngue rí pãrãgö na jo c'ü rí dyätcägö. Xo rí pãrã na jo c'ü xe rí pjös'ügue na puncjü e Onésimo que nu yo rí xi'tsc'ö.
22 C'ü xe rí tsjague, rí xa'ma nu ja rá oxügö in nzungue. Na ngueje 'ma rí dyötcöji Mizhocjimi, rí te'be ra ch'acö sjëtsi rá ẽjẽ rá 'ñe zenguats'üji.

Saludos y bendición final

23 Va bö'tc'ütjo Cjimi e Epafras. Rí bübübe a pjörü c'ü, na ngueje o̲ mbëpjizübe e Cristo Jesús.
24 Xo va bö'tc'ütjoji Cjimi e Marcos, 'ñe e Aristarco, 'ñe e Demas, 'ñe e Lucas. Anguezeji rí pëpijme Mizhocjimi.
25 E Jesucristo c'ín Jmugöji ra mböxc'üji.

LA CARTA A LOS HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

1 Mi jinguã Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü c'o profeta o zopjüji c'o ín
mboxpalegöji, o xipjiji ja ga cja Mizhocjimi. Na puncjü c'ua ja va zopjüji, pero
dya be xipjiji texe.
2 Pero nudya yo cjë yo ya ni ma ra nguins'i nu xoñijõmü, Mizhocjimi o ndäjä
c'ü nu T'i o ẽjẽ cja ne xoñijõmü. Nguec'ua sö rá pãrãgöji dya na jo, ja ga cja
Mizhocjimi. Ngue c'ü nu T'i Mizhocjimi c'ü o dyät'ä ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü,
c'ua ja nzi va xipji c'ü nu Tata. Y je ngueje c'ü nu T'i, c'ü ya 'ñeme Mizhocjimi
c'ü ra tsjapü o̱ cjaja texe yo.
3 Me na nojo Mizhocjimi 'ñe me na jo. Nguec'ua je ga jñu's'ü ga cjanu c'ü
nu T'i. Texe c'ua ja ga cja Mizhocjimi, je ixca cjatjonu c'ü nu T'i. C'ü nu T'i me
na zëzhi c'ü; sido ra bübütjo ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü hasta 'ma cja ra mama
angueze c'ü dya cja ra bübü yo. Angueze o 'ñe ndü va ngõtcüji ín nzhunc'öji.
Pero o tetjo o bübütjo na yeje, cja nu o ma mimi cja o̱ jodyë Mizhocjimi c'ü
manda a jens'e.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

4 Mizhocjimi ya unü c'ü xenda pjëzhi na nojo c'ü o̱ T'i, que na ngueje c'o o̱
anxe Mizhocjimi c'o ixi cãrã a jens'e. C'ü rgá pãrãgöji c'ü xenda na nojo c'ü,
ngue c'o jña c'o o mama Mizhocjimi.
5 O xipji a cjava c'ü nu T'i:
Ixi ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö. Ne pa dya, ró jizhi que nu'tsc'e ín Ch'itsc'ö, eñe
Mizhocjimi.
Pero c'o o̱ anxe c'o ixi cãrã a jens'e, nunca go xipji a cjanu Mizhocjimi c'o.
Mizhocjimi xo mama:
Nutscö rá jizhigö c'ü ngue o̱ Tatazügö;
y angueze ngue ín Ch'igö c'ü, eñe Mizhocjimi.
Dya ngue c'o anxe c'o mi sjipji ngue nu T'i Mizhocjimi.
6 'Ma o tsja Mizhocjimi o xipji c'ü nu T'i o ẽjẽ cja ne xoñijõmü, o mama
Mizhocjimi va xipji c'o o̱ anxe:
Nu'tsc'eji, rí ndüñijõmüji a jmi ín Ch'igö rí ma'tc'eji i̱n texeji, eñe Mizhocjimi.
7 Je ga cjava ga nädä Mizhocjimi c'o o̱ anxe:
Yo ín anxe yo cjacö jmandago, bübü 'ma rí cjapcö ra jñetse nza cja o sivi 'ma
pëpcö yo.
O 'ma jiyö, nza cja o ndajma, eñe Mizhocjimi.
8 Pero o xipji a cjava c'ü nu T'i:
Nu'tsc'e Mizhocjimi, nunca ra nguarü rgui tsjague Jmu. Me na jo rgui
mandague.
9 Nu'tsc'e me i̱ ñegue i̱ tsjague c'o na jo. Nunca i̱ tsjague c'o na s'o, na ngue dya
i̱ ñegue.
Nguec'ua rvá da'c'ö c'ü me na notsc'e. Nguec'ua in dyocjeji mäjä c'o, pero
nu'tsc'e xenda i̱n mäcje.
10 Mizhocjimi xo xipji a cjava c'ü nu T'i:
Nu'tsc'e i̱n Jmugue, i̱ dyät'ä ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü ndeze mi jinguã. I̱ dyät'ä
co in dyëtsjëgue yo.
11 Nujyo, ra zädä 'ma ra chjorü yo; nu'tsc'e rí sido rí büntcje.
Nujyo, ra tjeze nza cja 'naja zëbitu yo.

12 'Na bitu c'ü ya zëbitu, ra mbägäji cja rrũ jyeji 'na nuevo bitu.
Je xo rga cjanu rí chjotügue ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü, cja rrĩ cambiague c'ua
c'ü ri nuevo yo.
Nu'tsc'e nunca rí cambiague. Y rí sido rí bünc'e, eñe Mizhocjimi va xipji c'ü
nu T'i.
13 Mizhocjimi xo xipji c'ü nu T'i:
Mimigue cja ín jodyëgö.
Rí da'c'ü rí mandague hasta 'ma cja rí chõpü yo nuc'ü na ü'ü, eñe Mizhocjimi.
Pero c'o o̲ anxe Mizhocjimi, nunca go xiji c'ü ro manda a cjanu c'o.
14 Anguezeji mbëpjitjoji cja Mizhocjimi. Nguec'ua ga xipji Mizhocjimi
anguezeji ra ẽji, ra 'ñe mböxcöji rí texeji nutscöji ya ni ma ga jocüzü ín mü'büji
e Jesucristo.

2

No hay que descuidar la salvación

1 C'ü nu T'i Mizhocjimi xenda pjëzhi na nojo que na ngue c'o o̲ anxe
Mizhocjimi. Nguec'ua ni jyodü rá unnc'öji na jo ngüenda c'o jña c'o ró ärägöji
c'ü ja ga cja angueze. 'Ma jiyö, ts'ë ts'ë rga xõgöji 'ma cja o̲ 'ñíji.
2 Mi jinguã, Mizhocjimi o ndäjä c'o o̲ anxe o 'ñe unü c'ü o̲ ley Mizhocjimi nu
c'o ín mboxpalegöji. Nu c'o ley c'o, je t'opjü nu, c'o na jo c'o ro tsja c'o nte, 'ñe
c'o na s'o c'o dya ro tsjaji. 'Ma cjó c'o dya ro dyätä, mi jyodü ro sufre c'o.
3-4 Je xo rga cjazgöji nu. 'Ma dya rá cjapüji ngüenda c'o o̲ jña c'ü nu T'i
Mizhocjimi, Mizhocjimi ra tsjacüji me rá sufreji. C'ü nu T'i Mizhocjimi c'ü
pjëzhi Jmu o ẽjẽ, o 'ñe mama ja rgá sö rá salvagöji. Bübü c'o o dyärä c'o mi
mama c'ü nu T'i Mizhocjimi. Anguezeji cjanu o xitscöji c'ü ja rga salvagöji.
Rí pãrãgöji c'ü na cjuana c'o o xitscöji c'o. Mizhocjimi o unü ja va tsjaji c'o
ma nojo. Nguec'ua rvá pãrãgöji c'ü na cjuana c'o mi mamaji. Mizhocjimi o
mbös'ü anguezeji o tsjaji c'o me na nojo c'o nunca mi janda c'o nte. Nguec'ua
c'o nte me go nguijñiji c'ua. O̲ Espíritu Mizhocjimi o unü ja va pëpji nzi 'na
anguezeji, nde nan'ño bëpji va mbëpiji Mizhocjimi. O tsjaji a cjanu texe yo,
na ngue Mizhocjimi je va ne a cjanu. Nguec'ua 'ma dya rá cjapüji ngüenda
c'o jña c'o mama Mizhocjimi c'ü ja rga salvazgöji c'ü nu T'i, nu'ma, dya ra
perdonaozüji Mizhocjimi 'ma, ra tsjacüji rá sufreji.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

5 Rrã xi'tsc'öji ja rga cja 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü. Dya ngueje c'o
anxe c'o o ngama Mizhocjimi ra manda c'o.
6 Rí pãrãgöji c'ü dya ngueje c'o o̲ anxe Mizhocjimi c'o ra manda, na ngue je
t'opjü a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi:
Maco dya ni muvizgöjme rí ntejme, pero i̲n pjöxcöjme i̲n pjöcüjme.
7 I̲ tsambgagöjme c'ü rí ts'iquëgöjme. Xenda na nojo c'o anxe c'o ixi cãrã a
jens'e, na ngue xenda manda que rá nguezgöjme. Pero i̲ mangue c'ü
ra zädä 'ma xo rrã nozgöjme, y rrã zözgöjme nza cjatsc'e.
Y i̲ tsambgagöjme rá mandajme texe cja yo i̲ dyätc'e.
8 Ngue c'ua nde ra respetaozüjme texe yo, embeji Mizhocjimi.
O mama Mizhocjimi c'ü ra respetaozüji nutscöji rí nteji; ra respetaozüji texe
yo o dyät'ä angueze. Nguec'ua rí unnc'öji ngüenda c'ü rá mandaji texe yo. Rí
pãrgöji c'ü dya be va sädäzügöji c'e jña, na ngue dya be rí mandaji a cjanu.

9 Pero rí unnc'öji ngüenda c'ü ya va sädä yo jña. Na ngueje c'o cjë c'o mi bübü
va e Jesús cja ne xoñijõmü, xenda mi pjëzhi ts'inguilëjë ma nojo c'o o anxe
Mizhocjimi que na ngueje e Jesús. Na ngue e Jesús vi 'ñe nza cjazgöji rí nteji. Y
me go sufre va ndũ. Nguec'ua Mizhocjimi o 'ñeme ra manda e Jesús. Nguec'ua
rá sũgöji dya c'ü. Mizhocjimi me go nezgöji, nguec'ua va ndäjä a cjanu e Jesús
o 'ñe pätcägöji va ndũ c'ü.
10 Mizhocjimi o dyät'ä ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü ngue c'ua rá ma't'üji
angueze. Pero xo mama c'ü ra tsjapü na puncjü o t'i yo nte, ngue c'ua rrã
zöji nza cja angueze. Nguec'ua va tsja angueze o ndäjä c'ü 'natjo o T'i'i, o ẽjẽ
nza cjazgöji rí nteji, o 'ñe sufre va ndũ. Nguec'ua nudya, c'ü nu T'i Mizhocjimi
sö ra 'ñeme libre yo nte, xo ra tsjapüji dya o t'i Mizhocjimi.
11 E Jesucristo c'ü o T'i Mizhocjimi o ẽjẽ o 'ñe ndintsqui ín mü'büji c'o na s'o.
Nutscöji o ndintsqui ín mü'büji, xo 'ñezgöji o t'izüji dya Mizhocjimi. Nguec'ua,
dya tseje o T'i Mizhocjimi ga mama ngue o cjuarmazüji.
12 O mama a cjava va xipji c'ü nu Tata:
Rá xicö yo mi cjuarma ja ga cjatsc'e. 'Ma ra jmurü yo mi cjuarmagö, rá
bübügö a nde anguezeji y rá tõ'c'öjme o himno, embe Mizhocjimi.
13 Xo mama c'ü nu T'i Mizhocjimi:
Xo 'ñezgö rí ench'e ín mün'c'ö Mizhocjimi, eñe.
Xo mama:
Mi Tatats'ügö, yo in ch'igue yo i dyacö yo rí cjuarmajme dya, rí ne rá cjajme
c'ua ja nzi gui ñegue, embeji Mizhocjimi.
14-15 Nutscöji mi ätcöji e Satanás c'ü dya jo, mi tũji ín nzhubüji. Nguec'ua
ndeze 'ma cja mi ts'iquëgöji, mi sũgöji ro ma sufregöji 'ma ro tügöji. Pero o ẽjẽ
e Jesús o 'ñe jmus'ü nza cjazgöji rí nteji. O ẽjẽ a cjanu, ngue c'ua ro ndũ. 'Ma
o ndũ, o 'ñevgueji libre cja o dyë c'ü dya jo. Nguec'ua, dya cja rí sũ rga tũgöji.
16 Rí pãrãgöji na jo c'ü dya ngue c'o o anxe Mizhocjimi c'o vi 'ñeje e Jesús
ro ẽ mbös'ü. Nutscöji rí nteji o mboxbëchezüji e Abraham, nguezgöji o 'ñe
mböxcöji e Jesús.
17 Nguec'ua va 'ñe jmus'ü e Jesús nza cjazgöji rí cjuarmagöji dya angueze,
y o sufre texe c'ua ja xo nzi rgá sufregöji. Nguec'ua angueze ngue ín
ndamböcjimigöji dya c'ü. O tsja angueze o dyätä Mizhocjimi va ngõtcöji ín
nzhunc'öji, nguec'ua sö rá chëzhgöji dya a jmi Mizhocjimi; ra recibidozüji c'ü.
Na ngue e Jesús o 'ñe sufre yo rí sufregöji va, nguec'ua ga juentsquegöji.
18 E Satanás c'ü dya jo, mi ü't'ü e Jesús ro tsja c'o na s'o. Mi ü't'üji c'ü, hasta
me go sufre e Jesús, pero dya go tsja c'o na s'o. Nguec'ua pãrã na jo angueze
ja ga mböxcöji 'ma xo ütcüji c'ü dya jo.

3

Jesús es más importante que Moisés

1 Mi cjuarmats'ügöji, o t'itsc'eji dya Mizhocjimi; nguetsjë angueze o
'ñünnc'ü in mü'büji nguec'ua vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo. Ixtí unnc'eji
na jo ngüenda ja ga cja e Jesús c'ü rí creoji. Ngue apóstole c'ü, na
ngue Mizhocjimi o xipji o ẽjẽ cja ne xoñijõmü, o 'ñe zocüji. Xo ngue ín
ndamböcjimigöji, na ngueje ñacöji dya a jmi Mizhocjimi.
2 Mizhocjimi o 'ñeme va cjanu e Jesús. Mi jinguã Mizhocjimi vi 'ñeme e
Moisés mi zopjü c'o nu menzumütsjëji c'o vi juajnü Mizhocjimi. E Moisés o
tsja na jo c'o o xipji Mizhocjimi c'ü. Je xo va cjatjonu e Jesús, xo tsja c'o o xipji
Mizhocjimi ro tsja.

3 Ya mama Mizhocjimi c'ü xenda pjëzhi na nojo e Jesús que na ngueje e
Moisés, na ngue e Jesús vi ngama cja ne xoñijõmü c'o nte c'o; pero e Moisés
mi ngue o̲ menzumütjoji c'o. Nguec'ua ni jyodü xenda rá sũgöji e Jesús que
na ngueje c'o ley c'o o dyopjü e Moisés.
4 Mi cãrã c'o nte c'o, pero bübü c'ü vi ngama c'o. C'ü o ngamaji, nguetsjë
Mizhocjimi c'ü o dyät'ä ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü.
5 E Moisés o dyätä Mizhocjimi mi pëpji a nde c'o nu menzumüji c'o vi juajnü
Mizhocjimi. C'e bëpji c'ü, ngue c'ü rví unüji ngüenda ro ẽjẽ c'ü xe 'naja c'ü ro
'ñe pätpä Mizhocjimi rvá ña'a. E Moisés mi nza cjatjo 'naja c'ü manda cja c'o
nu mimbëpjiji.
6 Pero e Jesucristo chjëntjui nza cja 'na t'i c'ü manda texe cja c'o o̲ mbëpji c'ü
nu tata. Nutscöji, dya rí sũ rgá nädäji dya e Cristo, y me rí mącjö rgá junt'ü ín
mün'c'öji c'ü ra salvazüji c'ü. 'Ma rá sidoji ga cjanu, 'ma dya rá jëziji, ra 'ñetse
xo ngue o̲ t'izgöji Mizhocjimi 'ma.

El descanso para el pueblo de Dios

7 Ni jyodü rí tsjaji c'ua ja nzi ga t'opjü c'ü o mama o̲ Espíritu Mizhocjimi:
Nu 'ma rí dyärägueji o̲ jña Mizhocjimi, ixtí dyätqueji 'ma c'ü.
8 Dya rí tsjapqueji ra meze in mün'c'eji c'ua ja nzi va tsja c'o in mboxpalegueji
'ma mi nzhodüji cja c'e majyadü.
Anguezeji go sjëyaji, dya go ne go dyätcöji. Mi nuji cjo ro castigaoji.
9 Texe c'o cuarenta cjë c'o, mi cjagö c'o me na nojo a nde anguezeji.
Pero sido mi cjaji c'o na s'o, mi nuji cjo ro castigaogö anguezeji.
10 Nguec'ua me rvá sjëyagö, cja rrũ mangö c'ua: "Yo nte yo, siempre na jẽ
nzhodü o̲ mü'bü co nutscö yo. Y dya ne ra mbãrãji ín 'ñijigö", rí eñegö.
11 'Ma ró sjëyagö a cjanu, ixtó mamatsjëgö na cjuana c'ü nunca ro zät'äji ro
ma mimiji cja c'e jñiñi nu ja ya rvá xicöji, eñe Mizhocjimi.
12 Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma rí pjötpüji na puncjü nguenda, 'na ri
bübütsc'eji c'o ri cjijñi na s'o o̲ mü'bü c'o dya ra ne ra sido ra 'ñejme. C'o cja
ga cjanu, ngue c'o ya na xõgü cja Mizhocjimi c'o, maco me na zëzhi angueze.
13 C'ü rí tsjaji, pama rí pötqui zopjütsjëji 'ma xe i̲n bübütjoji. Na ngueje 'ma
cjó c'o ra nguijñits'üji c'ü dya ra tsja'a zö ra sido ra tsja c'o na s'o, ra zädä 'ma
ya rrã me o̲ mü'bü, dya cja ra zi'ch'i o̲ jña Mizhocjimi.
14 Nu'tsc'eji o zädä c'e pa 'ma i̲ 'ñench'e in mün'c'eji e Cristo, i̲ creoji co texe
in mü'büji. Nu 'ma rí sido rí 'ñejmeji a cjanu c'ü, nu'ma, ngue o̲ ntets'üji 'ma
c'ü.
15 O mama o̲ Espíritu Mizhocjimi:
Nu 'ma rí dyäräji o̲ jña Mizhocjimi, ixtí dyätqueji 'ma c'ü.
Dya rí tsjapqueji ra meze in mün'c'eji c'ua ja nzi va tsja c'o in mboxpalegueji
'ma mi nzhodüji cja c'e majyadü.
Anguezeji go sjëyaji, dya go ne go dyätcöji, eñe c'ü.
16 Rá önnc'üji 'na t'önü. ¿Cjó mi ngue c'o dya go ne go dyärä 'ma mü o zopjü
Mizhocjimi? I̲n pãrãgueji ngueje c'o ín mboxpalegöji, maco Mizhocjimi ya vi
mandaji e Moisés vi ma pjongüji libre a Egipto.
17 ¿Cjó mi ngue c'o vi tsja na s'o c'o cuarenta cjë, nguec'ua va sjëya Mizhocjimi?
Je ngue c'o ín mboxpalegöji. Mi cjaji c'o na s'o, nguec'ua ma ndũji nu cja c'e
majyadü.
18 Mizhocjimi ya vi mama ro ma mimiji cja c'e jñiñi c'ü vi xiji c'o. Pero dya mi
ätäji Mizhocjimi. Nguec'ua va mama na cjuana Mizhocjimi: "Nujyo, dya rá
jëzi ra zät'ä nu ja rvá xicö yo", eñe.

19 Rí unnc'öji ngüenda c'ü dya zät'äji, na ngue c'ü dya creoji Mizhocjimi c'ü ro
mbös'üji ro zät'äji nu ja vi xipji Mizhocjimi anguezeji.

4

1 Nguec'ua nguetscöji dya, zocöji dya Mizhocjimi, xitscöji ja rga minc'öji dya
co angueze. Pero ni jyodü rá pjöngüendagöji. 'Ma jiyö 'na cjó c'o ri bübüzüji c'ü
dya ra zät'ä nu ja c'o ra söya a jmi Mizhocjimi.
2 Dya nguextjozgöji o xitscöji o jña Mizhocjimi. Xo 'ñe c'o ín mboxpalegöji
xo dyäräji o jña'a. Pero c'o jña c'o, dya pje mbös'üji anguezeji na ngueje o
dyärätjoji, dya go creoji c'o.
3 Nutscöji ró ench'e ín mün'c'öji e Cristo. Nguec'ua me sö na jo rá söyagöji a
jens'e a jmi Mizhocjimi. Na ngueje je ga cjava va mama Mizhocjimi va nädä
c'o ín mboxpalegöji:
O sjëyazü ró mama c'ü nunca ro zät'äji cja c'e jñiñi nu ja ya rvá xipjiji ro ma
mimiji, eñe Mizhocjimi.
'Ma o nguarü Mizhocjimi o dyät'ä ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü, cjanu o söya c'ua
angueze. Je xo rvá cjanu rvá söya c'o ín mboxpalegöji, dya cja ro nzhodüji.
4 O jña Mizhocjimi nädä ga cjava c'ü na yencho nu pa:
Mizhocjimi o söya c'ua c'ü na yencho nu pa, dya cja pje dyät'ä, eñe.
5 Xo mama Mizhocjimi:
Nujyo nte yo, nunca ra zät'ä yo nu ja ró xipji ro ma mimiji, eñe Mizhocjimi.
6 Ixi 'ñetsetjo c'ü me go ne Mizhocjimi cjó c'o ra söya a jmi angueze. C'o
ín mboxpalegöji ot'ü o dyäräji c'ü o jña Mizhocjimi ja rvá söyaji, dya cja ro
nzhodüji. Pero dya go zät'äji na ngueje dya go ne go dyätäji Mizhocjimi.
7-8 C'o o t'i c'o mi mboxpalegöji, ngue c'o o zät'ä cja c'e jñiñi nu ja vi mama
Mizhocjimi ro ma mimi c'o nu tataji. O möji co e Josué c'ü mi ngue o xo'ñiji.
O zät'äji c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Pero dya ngue c'ü ixmi mbeñe
Mizhocjimi 'ma mü o mama c'ü ro sö cjó ro söya. Na ngue 'ma xe go mezhe na
puncjü o cjë'ë, Mizhocjimi o mama c'ü xe ro zädä 'ma ro sö na jo cjó ro söya.
O 'ñünbü o mü'bü e David xo mama c'o jña c'o cja ró xi'tsc'öji. Je ga cjava va
mama:
'Ma rí dyäräji o jña Mizhocjimi, ixtí dyätqueji c'ü, dya rí tsjapqueji ra meze in
mün'c'eji, eñe c'ü.
A cjanu va mama e David ja rgá sö rá söyaji.
9 Nguec'ua me sö na jo dya, rá ma söyagöji a jmi Mizhocjimi a jens'e, nutscöji
o t'izgöji dya.
10 'Ma o nguarü Mizhocjimi o dyät'ä texe yo rí jandagöji, cjanu o söya c'ua
c'ü. Je xo rga cjatjonu c'o ra zidyi Mizhocjimi c'o ra ma söya a jens'e, ya rguí
nguarü o bëpji c'o.
11 Ni jyodü rá pjötpüji na puncjü ngüenda c'ü mama Mizhocjimi, ngue c'ua rá
sätc'öji a jens'e nu ja c'o rá söyaji. 'Ma jiyö, 'na ri bübüzügöji cjó c'o ra ndëpi c'o
o 'ñiji c'o ín mboxpalegöji c'o dya go ne go dyärä. 'Ma rga cjanu, dya rá sät'äji.
12 Me na zëzhi o jña Mizhocjimi c'ü pëpji a mbo cja ín mün'c'öji. Chjëntjui
nza cja 'na tjëdyi c'ü na mbeñe nza ye lado. Na ngue o jña Mizhocjimi si'ch'i
ín mü'büji, cjacüji ixtá pãrãgöji ja ga nguijñi ín mün'c'öji, 'ñe ja ga mbeñe.
13 Dya cjó sö ra tsjõjõ c'ü dya ra jñanda Mizhocjimi; angueze ixi pãcãtjoji
texe yo rí cjijñigöji. Je ngue angueze c'ü ra jñüncüji ngüenda.

Jesús es el gran sumo sacerdote

14 Pero e Jesús c'ü nu T'i Mizhocjimi ngue ín ndamböcjimigöji dya c'ü, c'ü me na nojo c'ü ñacöji a jmi Mizhocjimi. Angueze ya cjogü a jens'e a jmi Mizhocjimi. Nguec'ua ni jyodü rá sido rá ejmeji c'ü.
15 Angueze ngue 'na mböcjimi c'ü sö ra sentio 'ma pje c'o rá sufregöji. Na ngueje o 'ñe mbãrã yo rí sufregöji yo xo o sufre angueze. Y xo mi ü't'ü e Satanás c'ü, pero e Jesús, dya go tsja c'o na s'o.
16 Nguec'ua ni jyodü, dya rá sũji rga chëzhgöji a jmi Mizhocjimi c'ín Jmugöji, na ngue me nezgöji na jo. 'Ma pje c'o ni jyodüzüji, ra mböxcöji. Y 'ma rí cjaji c'o na s'o, ra perdonaozgöji c'ü.

5

1 Yo ndamböcjimi cja yo ín menzumügöji a Israel, rí chjëntcjöji rí nteji. Emeji a cjanu yo, ngue c'ua ra dyötcüji Mizhocjimi, 'ñe ra mbö't'üji o animale, cja rrũ mbäsp'äji Mizhocjimi cja c'e arta. Y cja na 'ñe, pje c'o nde ma ofrenda c'o ra unüji Mizhocjimi nu. Je ga cjanu ga tsja yo ndamböcjimi para ra perdonaozüji Mizhocjimi c'o na s'o c'o rí cjaji.
2 Cãrã nte c'o dya nda pãrã o 'ñiji Mizhocjimi, nguec'ua ga jyopü ga tsjaji c'o na s'o. Pero yo ndamböcjimi pãrãji ja rgá zopjüji na jo c'o, dya sjëyaji por c'ü vi tsja na s'o c'o. Na ngue xo bëzotjo yo ndamböcjimi xo bübü 'ma cjaji c'o na s'o.
3 Nguec'ua ni jyodü yo mböcjimi ot'ü ra mbäsp'äji animale Mizhocjimi ngue c'ua ra perdonaoji o nzhubütsjëji. Nuc'ua cja rrũ mbäsp'äji Mizhocjimi c'o rguí perdonaoji yo nu minteji.
4 Dya cjó cjijñitsjë ra tsja c'e bëpji de mböcjimi. C'ua ja nzi va tsja Mizhocjimi va 'ñeme e Aarón mi jinguã, je xo ga cjatjo dya nu, nguetsjë Mizhocjimi c'ü eme yo ndamböcjimi cja yo ín menzumügöji a Israel.
5 Je xo ga cjatjonu e Cristo. Dya xo tsjatsjë ndamböcjimi. Je ngue Mizhocjimi c'ü o 'ñeme o unü c'e bëpji c'ü me ni muvi. O xipji a cjava:
Ngue'tsc'e ín Ch'itsc'ö. Ya ró jizhgö ne pa dya c'ü je ngue ín Ch'itsc'ö, eñe Mizhocjimi.
6 Cja c'ü 'na o jña Mizhocjimi, je t'opjü a cjava:
Nu'tsc'e in mböcjimigue c'ua ja nzi ma cja e Melquisedec,
rí sido rí tsjague mböcjimi para siempre, eñe Mizhocjimi va xipji e Cristo.
7 E Jesucristo, 'ma xe mi bübü cja ne xoñijõmü nza cjazgöji rí nteji, 'ma ya ro zädä ro zürüji ro mbö't'üji c'ü, me go dyötü Mizhocjimi. Me go mapjü va dyötü ro ts'a's'ü c'ü rví bö't'ü. Na ngueje na zëzhi Mizhocjimi, mi sö ro ts'a's'ü. Me xo go pjödü o nguizhö e Jesús va dyötü. Pero xo mi te'be c'ü ro tsja c'ua ja nzi ma ne Mizhocjimi. Nguec'ua va tsja Mizhocjimi o dyätä, o tsjapü o zëzhi e Jesús para ro tsja c'ua ja nzi ma ne Mizhocjimi.
8 E Jesús, ixi ngue o T'i Mizhocjimi pero me go sufre va dyätä. Nguec'ua va unü ngüenda e Jesús, 'ma ra tsja 'na nte texe c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi, ra sufre c'e nte'e rgá dyätä.
9 Na ngue c'ü vi sufre e Jesucristo va ndũ'ũ, sö angueze ra salva dya texe c'o ra sido ra 'ñejme c'ü. Nguec'ua nunca ra bëzhiji.
10 Nguetsjë Mizhocjimi ya mama c'ü ndamböcjimi e Cristo, c'ua ja nzi ma cja e Melquisedec.

Peligro de renunciar a la fe

11 Xe ro xi'tsc'öji na puncjü o jña c'ü ja ma cja e Melquisedec. Pero dya sö rí pãrãgueji, na ngueje ya meze in mün'c'eji.

12 Ya mezhe ndeze 'ma ot'ü i̲ dyärägueji ja ga cja e Cristo. Nguec'ua nudya ya xo ri xiqueji c'o 'ñaja ja ga cja c'ü. Pero nu'tsc'eji ni jyodü cjó xe ndo ra xö'c'eji na yeje c'o o̲ jña Mizhocjimi c'o ya vi xi'tsc'eji. Rá jyë'tsc'öji nza cja o lëlë yo sibatjo, yo dya sö ra zi o jñõnü.
13 Texe c'o dya pãrã na jo'o o̲ 'ñiji e Cristo, chjëntjui nza cja yo lëlë yo sibatjo.
14 Pero 'ma cjó c'o pama pama ra nguijñi c'o na jo, ra mbãrãji 'ma ja ngue c'o na jo, 'ñe c'o na s'o. Nuc'o, chjëntjui o nzhante yo sö ra zi o jñõnü.

6

1-2 'Ma ot'ü, o xi'tsc'eji c'o ni mbürü jña c'ua ja ga cja e Cristo. O xi'tsc'eji c'ü ni jyodü 'na nte ra 'ñejme Mizhocjimi y ra jyëzi c'o na s'o; 'ma jiyö, dya ra salva 'ma c'ü. 'Ma ot'ü, xo xö'c'eji ja rga jigöji nutscöji rí menzumüji a Israel; cja rrũ 'ñescöji o̲ dyë'ëji rgá dyötcöji Mizhocjimi. Xo xö'c'eji c'ü ra te yo añima ra bübütjoji na yeje, cja rrũ tjünpüji ngüenda ja ra ma ngãrãji. Nujyo ni mbürütjo jña yo, dya nguextjo c'o ni jyodü rá unnc'öji ngüenda yo. Dya xo ni jyodü xe rá yepe rá xi'tsc'öji yo, na ngueje chjëntjui o̲ cimiento 'na ngumü c'ü ot'ü cjü'p'üji. C'ü ni jyodü rí tsjaji dya, ngue c'ü rí pãrãgueji mas ja ga cja e Cristo.
3 'Ma ra mböxcö Mizhocjimi rá zo'c'öji na jo, 'ñe 'ma ra mböxc'eji rí dyäräji na jo, rá xi'tsc'öji c'o xe 'ñaja jña c'o rá jyëtscö o jñõnü c'o si yo nzhante.
4-6 Cãrã c'o ya mbãrã ja ga cja e Jesucristo, y ya unüji ngüenda nu c'o na jo c'o dacöji Mizhocjimi, y ya 'ñünbü o̲ mü'büji o̲ Espíritu Mizhocjimi. Anguezeji ya unüji ngüenda c'ü me na jo o̲ jña Mizhocjimi. Y ya mbãrãji ja je rga cja 'ma ra nguins'i ne xoñijõmü. Pero 'ma ra xõgüji cja e Cristo, nu'ma, dya ra sö ra nzhogüji a jmi Mizhocjimi 'ma. Na ngueje 'ma xõgüji a cjanu, cjaji c'o na s'o, chjëntjui c'ü ri ngue anguezeji ro ndät'äji e Jesús cja ngronsi. A cjanu ra mama yo nte: “Dya jo o̲ 'ñiji e Jesús”, ra 'ñeñeji.
7 Tsjijñiji ja ga cja 'ma cjó c'o pje ra ndujmü cja 'na juajma. Nu c'e juajma ra zi'ch'i co c'e dyebe c'ü ẽjẽ na puncjü. Nuc'ua 'ma ra unü c'o ra zi'i c'o o̲ cjaja c'e juajma, nu'ma, Mizhocjimi ra bendecigo 'ma c'e juajma c'ü, ra tsjapü xenda ra unü.
8 Pero 'ma dyavü o bidyi c'o ra unü c'e juajma, dya pje ga jo 'ma c'ü. Mizhocjimi ra tsjapü ra ndë c'o bidyi, y ra jyëziji c'e juajma; dya cjó cja xe ra ndujmü c'ü.

La esperanza que nos mantiene firmes

9 Rí s'iyatsc'öji cjuarma. Zö ga cjanu rvá xi'tsc'öji dya, pero rí junt'ü ín mün'c'ö rí tsjaji na jo, dya rí tsjaji nza cja c'e juajma c'ü o unü dyavü o bidyi. Na ngueje texe c'o ya jogü o̲ mü'bü, na jo ga tsja c'o.
10 I̲n negueji Mizhocjimi, nguec'ua vi pjösc'eji c'o 'ñaja o̲ t'i Mizhocjimi, y sido i̲n pjösc'eji c'o. C'ü ni tsjagueji a cjanu, dya ra jyombeñe Mizhocjimi.
11 I̲n cjacjuanaji i̲n pjösc'eji yo nin cjuarmaji. Me ne ín mün'c'ö c'ü xo rí tsjacjuanaji nzi 'natsc'eji rgui che'beji rí möji a jens'e. Rí negö c'ü rí jñunt'ü in mü'büji a cjanu texe c'o cjë c'o xe rí minc'eji, c'ü rí ma tsãrãji co Mizhocjimi.
12 Dya rí negö rí jyëzgueji rgui che'beji e Cristo. Rí tsjagueji c'ua ja va tsja c'o mi cãrã mi jinguã c'o o 'ñench'e o̲ mü'bü Mizhocjimi. Anguezeji go sidoji, dya jyëziji Mizhocjimi. Nguec'ua ya ch'unüji dya c'o vi xipji Mizhocjimi anguezeji.
13 Mizhocjimi o xipji e Abraham c'ü ro intsjimi angueze. Dya cjó mi bübü c'ü xenda ri pjëzhi na nojo que na ngueje Mizhocjimi. Nguec'ua o mamatsjë na cjuana Mizhocjimi va zopjü e Abraham.

14 O xipji: “Na cjuana rá intsjimits'ü na puncjü, y rá cja'c'ü c'ü me rrã puncjü in mboxbëchegue”, embeji e Abraham.
15 E Abraham mi sido mi te'be, nguec'ua va ch'unü c'o vi xipji Mizhocjimi.
16 'Ma jura yo nte, nädäji 'naja c'ü xe na sjũ'ũ que na ngue anguezeji. 'Ma cjó c'o ra zopjü c'ü 'naja, 'ma ra jura rgá xipji, dya sö 'ma c'ü 'naja ra mama: “Dya cjuana”, ra 'ñeñe.
17 Xo va cjatjonu Mizhocjimi, 'ma o xipji e Abraham c'ü ro intsjimi angueze y ro tsjapü c'ü rvá puncjü o̲ mboxbëche, o mamatsjë na cjuana va xipji. Na ngueje me go ne Mizhocjimi ro jizhi na jo, c'ü dya ro pötü c'o vi xipji e Abraham, ro tsja c'ua ja nzi va mama. Ngue c'ua c'o ro tsjapü o̲ mboxbëche e Abraham, ro creoji c'ü vi mama Mizhocjimi.
18 Nutscöji ya ró ench'e ín mü'büji e Jesucristo, ngue c'ua dya rá ma sufregöji. Ya rí te'beji dya c'ü rá ma cãrãji co Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama. Ra sö rá junt'ü ín mün'c'öji c'ü rá ma cãrãji co Mizhocjimi, na ngueje dya ra pötü c'o o mama. O mamatsjë na cjuana; dya sö ra tsja bëchjine.
19 Rí pãrãgöji cumple Mizhocjimi, nguec'ua rá zëzhiji rá sido rá ejmeji. Rí te'beji rá ma cãrãgöji co Mizhocjimi a jens'e.
20 Na ngue ya cjogü e Jesús a jens'e nu ja ya va ñacöji dya cja Mizhocjimi. Angueze o ot'ü a xo'ñi; nutscöji rá bëpjagöji. Na ngueje angueze ya mbëzhi dya ndamböcjimi c'ua ja nzi ma mbëzhi e Melquisedec. Y dya ra nguarü rgá tsja ndamböcjimi c'ü.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

1 E Melquisedec c'ü rí xi'tsc'öji, mi manda cja c'e jñiñi a Salem, mi ndamböcjimi cja Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e. 'Na nu pa e Abraham o ma zürü c'o rey c'o vi 'ñe zidyi a fuerza c'ü o̲ sobrino, o ndõpü c'o, y o ndunbü c'o mi tunũ c'o rey. Nuc'ua 'ma mü o nzhogü e Abraham, o chjëvi c'ua e Melquisedec. Nuc'ua e Melquisedec go dyötpũ c'ua Mizhocjimi e Abraham.
2 Nuc'ua e Abraham o jñü 'na diezmo texe c'o vi ndunbü c'o rey, cjanu o unü c'ua e Melquisedec. Nu c'e tjũ'ũ Melquisedec ne ra mama “jmu'u c'ü manda na jo”. Y c'e tjũ Salem ne ra mama “yo nte me mäjäji, dya pje mbeñeji”. Nguec'ua c'ü o̲ tjũ angueze ne ra mama “jmu'u nu ja mäji, dya pje mbeñeji”.
3 E Melquisedec, dya 'mãrã cjo mi 'ñeje o̲ tata o̲ nana, ni xo ri ngue c'o o̲ mboxpale. Dya xo 'mãrã jinguã o jmus'ü ni jinguã o ndũ. Nguec'ua, ja c'o nzi ma cja e Melquisedec, je xo ga cjatjonu c'ü nu T'i Mizhocjimi, dya ra nguarü rgá tsja mböcjimi.
4 E Abraham mi ngue ín mboxpalegöji c'ü, c'ü me ma jo a jmi Mizhocjimi. Pero o jñü 'na diezmo c'o vi ndunbü c'o rey, cjanu o unü c'ua e Melquisedec. Nguec'ua sö rí unnc'eji ngüenda c'ü mi pjëzhi na nojo e Melquisedec.
5 In̲ pãrãgueji ngueje yo o̲ mboxbëche e Leví yo pjëzhi dya mböcjimi cja yo ín menzumügöji a Israel. C'o ley, je t'opjü nu, c'ü pë's'i derecho yo mböcjimi ra dyörüji diezmo. Ra dyötüji yo nu menzumütsjëji, zö xo ngue o̲ mboxbëche e Abraham.
6 Mizhocjimi ya vi zopjü e Abraham vi xipji c'ü ro tsja Mizhocjimi ro intsjimi texe c'o ri cãrã cja ne xoñijõmü. E Melquisedec, maco dya pje mi cjavi e Leví, pero o jñü'ü c'e diezmo c'ü o unü e Abraham c'ü; cjanu o dyötpüji c'ua Mizhocjimi e Abraham.

7 Dya dyötü e Abraham Mizhocjimi por e Melquisedec; ngue e Melquisedec
o dyötü Mizhocjimi por e Abraham. Nguec'ua rí unnc'öji ngüenda c'ü xenda
mi pjëzhi na nojo e Melquisedec que na ngue e Abraham.
8 Yo mböcjimi yo o̱ mboxbëche e Leví c'o örü dya o diezmo, nde tũ'ũ c'o. Pero
e Melquisedec, dya t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi cjo o ndũ c'ü.
9 Yo o̱ mboxbëche e Leví ötüji o diezmo yo nu menzumütsjëji, pero xo unüji
o diezmo. Ra sö rá mangöji c'ü dya nguextjo e Abraham c'ü o jñü diezmo
cjanu o unü e Melquisedec; xo 'ñetjo c'o o̱ mboxbëche e Leví xo unüji diezmo
e Melquisedec 'ma dya be mi jmus'üji.
10 Na ngueje mi 'natjoji co e Abraham c'ü nu mboxpaleji 'ma o chjëvi e
Melquisedec.
11 Zö mi mböcjimi c'o o̱ mboxbëche e Leví y mi päsp'äji animale Mizhocjimi,
pero c'o nte, dya 'nintspiji o̱ mü'büji c'o na s'o. Nguec'ua mi jyodü c'ü ro bübü
c'ü 'na ndamböcjimi c'ü ri nan'ño, c'ü dya ri nza cja e Aarón c'ü nu mboxbëche
e Leví. Mi jyodü ro bübü 'na ndamböcjimi c'ü ri nza cja e Melquisedec. C'o o̱
ley Mizhocjimi c'o o ch'unü c'o nte c'o pa c'o, je mi t'opjü c'o, c'ü ja rvá pëpji
c'o o̱ mboxbëche e Leví c'o mi mböcjimi.
12 Nudya, ya pötü mböcjimi; ya bübü dya 'na ndamböcjimi c'ü nza cja e
Melquisedec. Nguec'ua xo ni jyodü ra pötü dya c'o ley.
13 E Jesucristo c'ü ngue ín ndamböcjimigöji dya, dya mboxbëche cja e Leví
c'ü; je mboxbëche cja c'ü 'na o̱ t'i e Israel. Dya cjó mi mböcjimi ne rí 'naja c'o o̱
mboxpale e Jesucristo.
14 Rí pãrãgöji na jo, e Jesucristo c'ín Jmugöji je mboxbëche cja e Judá; maco
e Moisés nunca vi mama c'ü ro tsja mböcjimi c'o o̱ mboxbëche e Judá.
15 Ni jyodü ra pötü c'o ley. Na ngueje cja bübü dya 'na ndamböcjimi c'ü
pjëzhi nza cja e Melquisedec. C'e ndamböcjimi ngue e Jesucristo c'ü.
16 C'o 'ñaja mböcjimi mi emeji c'ua ja nzi ga mama c'o ley, mi cjaji mböcjimi
na ngueje mi mboxbëcheji cja e Leví. Pero nudya, c'ü ya tsja mböcjimi, me na
zëzhi c'ü. Zö o ndũ pero o bübütjo, y nudya dya cja ra ndũ. Nguec'ua ga tsja
dya ndamböcjimi c'ü.
17 Na ngueje o mama a cjava Mizhocjimi o xipji c'ü nu T'i:
Nu'tsc'e, rí sido rí tsjague mböcjimi c'ua ja nzi ma cja e Melquisedec, eñe
Mizhocjimi.
18 C'o ley c'o ot'ü vi unü Mizhocjimi, Mizhocjimi ya mama c'ü dya cja
mandazgöji c'o. Na ngueje nuc'o, dya sö ro mböxcöji ro perdonaozgöji ín
nzhunc'öji.
19 C'o ley c'o, dya cjó ndintspi o̱ mü'bü c'ü rví chëzhi a jmi Mizhocjimi. Pero o
ẽjẽ e Jesús o 'ñe ngõtcüji c'o na s'o. Nguec'ua 'ma rá ench'e ín mü'büji angueze,
ra ndintsquiji ín mü'büji, ngue c'ua ra sö rá chëzhiji cja Mizhocjimi.
20 Mizhocjimi 'ma o 'ñeme mböcjimi e Jesucristo, o mamatsjë na cjuana.
21 'Ma o 'ñemeji c'o 'ñaja mböcjimi, dya cjó jura 'ma. Pero Mizhocjimi 'ma mü
o 'ñeme mböcjimi e Jesús, o mamatsjë na cjuana 'ma c'ü. O xipji a cjava:
Nutscö rí Mizhocjimigö rí mamatsjëgö na cjuana y dya rá pötü c'ua ja rgá
mbeñegö, c'ü dya ra nguarü rí tsjague mböcjimi nza cja e Melquisedec,
eñe Mizhocjimi.
22 Na ngue c'ü ni bübü mböcjimi dya e Jesús, ra sö ra zädä c'o jña c'o ya zocöji
Mizhocjimi. Nu c'o jña c'o, ngue 'na testamento c'ü xenda ni muvi que na
ngue c'e testamento c'ü o ch'unü c'o ín mboxpalegöji, c'ü ngue c'o ley.

23 C'o 'ñaja mböcjimi, na puncjü c'o. Na ngue c'ü tũji, dya sö ra sido ra tsjaji
mböcjimi.
24 Pero e Jesús, dya ra ndũ c'ü, nguec'ua ra sido ra tsja mböcjimi.
25 'Ma cjó c'o ra 'ñench'e o mü'bü e Jesucristo, ra sö ra chëzhi cja jmi
Mizhocjimi; Mizhocjimi ra recibido c'o. E Jesucristo ra ndintspi o mü'büji,
ngue c'ua dya ra bëzhiji. Na ngueje e Jesús dya cja nunca ra ndũ'ü, nguec'ua
dya ra jyëzi rgá dyötpü Mizhocjimi c'o.
26 Me na jo 'na ndamböcjimi e Jesucristo; ngue c'ü ni jyodüzüji c'ü. Angueze
o tsja c'ua ja nzi ma ne Mizhocjimi c'o na jo; dya nduns'ü o nzhubü ni ro tsja
c'o rvá s'o. Nuc'ü, dya pje nza cjazgöji rí cjaji c'o na s'o. Nguec'ua, ndo pjëzhi
na nojo a jens'e dya c'ü.
27 C'o 'ñaja mböcjimi pama pö't'üji o animale, cja na mbäsp'äji c'ua
Mizhocjimi ngue c'ua ra perdonaoji o nzhubütsjëji. Nuc'ua cja na mbö'tp'üji
c'ua animale Mizhocjimi ngue c'ua ra perdonaoji c'o nte. Pero e Jesús, dya mi
jyodü ro tsja a cjanu c'ü. Na ngueje 'natjo vez o ndü va ngõtcöji ín nzhunc'öji.
28 C'o ley, je t'opjü c'ü ngue yo nte yo ra tsja ndamböcjimi, maco bübü 'ma
cjaji c'o na s'o. Pero 'ma ya vi cjogü na puncjü o cjë, Mizhocjimi o mamatsjë
na cjuana va 'ñeme c'ü 'naja c'ü ra tsja ndamböcjimi. C'ü o 'ñeme ngueje c'ü
o T'i. Nguetsjë c'ü nu T'i c'ü sö ra tsja me na jo 'na ndamböcjimi c'ü dya ra
nguarü.

8

Jesús, abogado de un nuevo pacto

1 Texe c'o ya ró xi'tsc'öji, ngue c'ü rgui pãrãgueji c'ü ya rí 'ñecjöji dya
'na ndamböcjimi c'ü me pjëzhi na nojo. Angueze ya mimi dya cja o jodyë
Mizhocjimi c'ü manda a jens'e.
2 Nu cja c'e ngumü de xipjadü nu ja mi pëpji c'o mböcjimi, mi bübü c'e cuarto
c'ü me ma sjũ'ü. Pero c'ín ndamböcjimigöji c'ü rí 'ñecjöji dya, je va pëpji dya
c'ü, nu ja me na sjũ a jens'e. Nu c'e lugar a jens'e, dya ngue 'na nte c'ü o dyät'ä
c'ü; ngueje Mizhocjimi.
3 Texe yo ndamböcjimi emeji yo, ngue c'ua pje c'o ra mbö'tp'üji Mizhocjimi
y pje c'o xe nde ra unüji, para ra perdonao Mizhocjimi o nzhubü yo nte. E
Jesús c'ín ndamböcjimigöji dya, xo mi jyodü pje ro unü a jmi Mizhocjimi c'ü.
4 'Ma xe ri bübü dya angueze cja ne xoñijõmü, dya ro tsja mböcjimi 'ma c'ü.
Na ngueje xe cãrã yo mböcjimi yo pje c'o nde unü Mizhocjimi c'ua ja nzi ga
t'opjü cja o ley Mizhocjimi.
5 Nu c'e cuarto c'ü me na sjũ nu ja pëpji yo mböcjimi, dya ixi ngue a jens'e c'ü.
Pero ngue c'ü rá unüji ngüenda ja ga cja a jens'e. In mbeñeji ja va sjipji e Moisés
'ma ya mi ngue ro dyät'ä c'e ngũxipjadü. O zopjü na ts'izëzhi Mizhocjimi va
xipji: "Rí pjötpügue ngüenda ja rgui dyät'ä c'e ngũxipjadü. Rí dyät'ä c'ü ri nza
cja c'o i jñandague ró ji'tsc'ö cja ne t'eje", embeji e Moisés.
6 Na ngue c'ü ni tsja dya mböcjimi e Cristo, cja nuevo ne testamento nu
o zocüzüji dya Mizhocjimi. C'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o ley, dya sö ro
ndintsquiji ín mü'büji. Pero ya mama Mizhocjimi ra ndintsqui e Jesucristo
ín mü'bügöji. Nguec'ua c'e bëpji c'ü pë's'i dya e Cristo, xenda ni muvi c'ü, que
na ngueje c'ü o bëpji yo mböcjimi.
7 Nu 'ma ro mböxcöji na jo c'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o ley, dya rví jyodü
'ma c'ü xe ro zocüzüji dya Mizhocjimi nu 'na testamento.

8 Pero Mizhocjimi o chö'tp'ü c'o nte c'ü dya mi ätäji c'e testamento c'ü vi
unüji c'ü ngue c'o ley. Nguec'ua va mama c'ua:
Ra zädä 'na nu pa'a, 'ma rá zopcjö yo menzumü a Israel 'ñe yo menzumü a
Judá, rá unüji 'na testamento c'ü cja nuevo c'ü me rrã jo.
9 Dya ri nza cja c'e testamento c'ü ró unü c'o o mboxpale anguezeji 'ma ró
pjongüji a Egipto o mbedyeji libre.
C'o ró xipcjöji, dya go dyätcöji. Nguec'ua dya cja xo rvá cjapcöji ngüenda.
10 Pero c'e testamento c'ü rá unügö yo menzumü a Israel 'ma ra zädä c'o pa
c'o, je rga cjava c'o:
Rá cjapcö ín jñagö ra zi'ch'i na jo cja o mü'büji 'ñe cja o pjeñeji, ngue c'ua ra
mbãrã ra tsjaji ja c'o nzi rgá negö.
Ngue c'ua ri nguetscö o Mizhocjimizgö anguezeji, y anguezeji ri ngueje ín
ch'igö c'o.
11 Y dya cja xe rguí jyodü cjó ra jíchi c'o nu dyoji ra xipjiji: "Ni jyodü rí pãrãgue
Mizhocjimi", ra 'ñeñeji. Iyö.
Texeji ra mbãcöji, zö pje pjëzhiji, zö dya pje pjëzhiji.
12 Na ngueje rá perdonaogö c'o ri cjaji na s'o.
Dya cja xo rá mbeñegö c'o o nzhubüji, eñe Mizhocjimi.
13 C'ü vi mama Mizhocjimi c'ü ri bübü 'na testamento c'ü cja ri nuevo, ixi
'ñetsetjo c'ü ya cjogü c'e testamento c'ü ot'ü vi xipjiji c'o nte, c'ü ngue c'o ley.
Y 'ma ya cjogü c'o ley, dya cja mandazüji c'o.

9

El santuario terrenal y el santuario celestial

1 C'o ley c'o o dyopjü e Moisés c'o vi xipjiji c'o nte mi jinguã, je mi t'opjü nu,
c'ü ja rvá ma't'üji Mizhocjimi, 'ñe ja rvá mbëpiji. Xo mi bübü c'e ngũxipjadü c'ü
ma sjũ'ü, pero mi bübü cja ne xoñijõmü c'ü.
2 Cja c'e cuarto c'ü mi mbürü mi cjogü c'o mböcjimi, je nguejnu ma jä'ä nu
c'e tracandelero. Xo ma jä'ä nu c'e mexa c'ü mi päsp'äji tjõmëch'i Mizhocjimi.
C'e cuarto c'ü, ngue c'ü ma sjũ c'ü.
3 Y nu ja mi cjogüji c'ü na yeje cuarto, je xo mi 'nüns'ü nu c'e bitu c'ü mi
cjo't'ü c'e cuarto. C'e cuarto c'ü na yeje, ngue c'ü xenda ma sjũ c'ü.
4 Je nguejnu ma jä'ä nu c'e arta c'ü dyavü o oro, nu ja mi tjüt'üji c'o me ma
jo ma jyärä nza cja o nguichjünü. Je xo ma jä'ä nu, c'e caja c'ü mi bë's'i c'o laja
c'o mi t'opjü c'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o o mandamiento Mizhocjimi. Nu
c'e caja vi ngos'üji dyavü o oro c'ü. A mbo cja c'e caja, mi jä'ä c'e s'äbä c'ü xo
mi dyavü o oro c'ua ja mi qui'i c'e maná. Je xo mi jũ'ũ nu c'e dyenza c'ü o
nzhäjnä 'na nu pa'a 'ma mi jün e Aarón. Je xo mi qui'i nu, c'o laja c'o mi t'opjü
c'o mandamiento.
5 C'ü mi cjo'bü c'e caja c'ü, je mi xis'iji nu, c'o o cji'i c'o animale para ro
perdonao Mizhocjimi o nzhubü c'o nte. A xes'e cja c'ü mi cjo'bü, mi bübü
yeje c'o vi t'ät'ä de oro c'o mi peje o juaja. Nu c'o, mi xiji querubín c'o. Mi
co'büvi o juavi a xes'e cja c'e caja. Nuc'o, ngue c'o rví unü ngüenda c'o nte c'ü
mi bübü Mizhocjimi co anguezeji. Nujyo, ro sö xe ro xi'tsc'öji ja ga cja, pero
dya ni jyodü dya.
6 'Ma ya vi jogü cja c'e ngũxipjadü texe yo ya ró xi'tsc'öji, o mbürü c'o
mböcjimi o pëpjiji nu. Pama mi cjogüji cja c'e cuarto c'ü ma sjũ, ro mbëpiji
Mizhocjimi.

7 C'e cuarto c'ü xenda ma sjũ, nguextjo c'e ndamböcjimi c'ü mi sö ro cjogü nu. 'Natjo pa nu cjë mi cjogü nu c'ü. 'Ma mi cjogü c'ü, mi tjëdyi o cji o animale, mi unü a jmi Mizhocjimi c'ü. Mi xis'i nu c'o cji c'ü rví perdonao Mizhocjimi o nzhubü angueze, 'ñe c'o o nzhubü c'o nte.

8 C'ü mi cja a cjanu c'e ndamböcjimi, ngue c'ü ni jítscöji o Espíritu Mizhocjimi c'ü dya sö c'o nte ro chëzhiji a jmi Mizhocjimi nu ja me ma sjũ. Dya sö ro chëzhiji 'ma xe mi bübü c'e ngũxipjadü nu ja mi pëpi c'o mböcjimi Mizhocjimi.

9 Nguec'ua yo cjë yo rí cãrãgöji dya, sö rá unnc'öji dya ngüenda pje ne ra mama c'o bëpji c'o mi cja c'o mböcjimi. C'o mböcjimi mi pö't'üji animale, cja ma mbäsp'äji Mizhocjimi, y pje c'o xe nde ma ofrenda mi unüji c'ü. Pero c'o nte c'o ma ẽ unü c'o animale c'o mböcjimi ro mbö't'üji, dya go 'nintspiji o mü'büji c'o na s'o, pero mi sido mi unüji ngüenda c'ü mi tũ o nzhubüji.

10 C'o ley c'o mi ätä c'o mböcjimi ma mbëpiji Mizhocjimi, je t'opjü c'o, c'ü pje ma jñõnü mi sö ro zi'iji, 'ñe c'o dya mi sö ro ziji. Je xo t'opjü c'o, c'ü ja rvá xajaji, 'ñe ja rvá xindyëji, 'ñe ja rvá mbe'ch'e o nguaji. Mizhocjimi vi dyacöji c'o ley c'o, hasta 'ma cja ro zädä c'o cjë 'ma ro ndintscöji ín mün'c'öji c'ü.

11 Ya zädä o ẽjẽ e Cristo c'ü ngue ín ndamböcjimigöji dya. Nguec'ua Mizhocjimi ga dyacöji dya c'o xenda na jo. E Cristo ya cjogü a mbo'o nu ja me nda ni muvi 'ñe me nda na jo. Nu ja bübü dya angueze, dya cjó dyät'ä co o dyë 'na nte. Na ngue, dya ngue 'na ngumü cja ne xoñijõmü.

12 E Jesús 'ma o cjogü a jens'e, dya ndëdyi o cji c'o ts'ichivo, ni ri ngue o cji c'o ts'itrangëlo. Pero o cjogü a jens'e na ngueje nguetsjë o cji c'ü o pjödü 'ma o mbö't'üji. Je bübü dya nu e Jesús; dya ni jyodü ra cjogü y ra mbedye c'ua ja nzi ma tsja c'o mböcjimi. Na ngue c'ü vi 'ñe ndũ angueze, o ngõtcüji c'o na s'o c'o rí cjaji. Nguec'ua, dya cja rá ma cjõt'ügöji c'o.

13 C'o nte c'o, 'ma cjó c'o pje mi tjörü c'o ma s'o, mi pëgaji c'o na s'o cja o cuerpoji. Nuc'ua c'o mböcjimi ra mbö't'üji c'ua c'o ts'itrangëlo 'ñe c'o ts'ichivo. O bübü 'ma ra mbant'aji co ndeje c'o o bozivi 'na ts'isungëlo, cja rrũ xis'iji c'ua c'o nte c'o vi pëga c'o ma s'o, para ro jogü c'o vi pëgaji c'o o cuerpoji.

14 Pero xenda ni muvi c'ü vi mbö't'üji e Cristo va pjödü o cji. Na ngueje Mizhocjimi angueze y ra bübütjo. Y na yeje, angueze o netsjë ro mbö't'üji, na ngue je ga cjanu va ne Mizhocjimi. Y c'ü na jñi'i, mi ojtjo c'o ma s'o angueze. Nguec'ua c'o na s'o c'o mi cjagöji 'ma ya mi ngue ro bëzhgöji ín aljmaji, ra perdonaozüji dya c'o, ngue c'ua rá pãrãgöji c'ü dya cja rí tügöji ín nzhunc'öji. Ngue c'ua xo ra sö rá chëzhgöji dya a jmi Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e, rá ma'tc'öji c'ü.

15 Mizhocjimi o mama mi jinguã c'ü ro perdonaozgöji ín nzhunc'öji, y dya cja ri tũgöji c'o. Mi tũji ín nzhunc'öji na ngueje dya mi ätcöji c'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o ley c'o vi mandazgöji Mizhocjimi. Pero ya zocüzüji dya 'na testamento nu cja nuevo. Na ngue 'ma o ndũ e Jesucristo, o ngõtcöji c'o mi tũgöji, 'ñe c'o mi tũ c'o mi cãrã mi jinguã. Nguec'ua nudya, texe c'o o tsjapü Mizhocjimi o t'i mi jinguã, 'ñe c'o cjapü dya o t'i, ra perdonao dya Mizhocjimi c'o, c'ua ja nzi va mama mi jinguã.

16 Tsjijñiji ne jña nu rá xi'tsc'öji dya. 'Ma cjó c'o ra mbäbä 'na testamento ra jñu's'ü cjó ra zopcü c'o pë's'i, dya ixta ch'unü. Cja ra ch'unü c'o pë's'i, 'ma cja ra mbãrã c'o pje pjëzhi c'ü na cjuana ya ndũ'ũ c'e nte c'ü o mbäbä c'e testamento.

17 Cja ra ch'unü c'o, 'ma ya rguí ndũ c'e nte. Dya cjó be sö ra ch'unü c'o pë's'i c'e nte c'ü, 'ma xe ri büntjo c'ü.

18 Je xo ma cjatjonu 'ma o unü Mizhocjimi c'o ín mboxpalegöji c'ü ot'ü testamento c'ü ngue c'o o̱ ley Mizhocjimi, o tsja e Moisés o xis'iji c'o o̱ cji c'o animale c'o ya vi bö't'ü. Nuc'ua ndeze c'e pa c'ü, c'o ín mboxpalegöji mi jyodü ro dyätäji c'o ley c'o.

19 C'e pa c'ü, o tsja e Moisés, ot'ü o zopjü c'o ín mboxpalegöji o xipjiji texe c'o o̱ ley Mizhocjimi. Nuc'ua cjanu o ma tjë'ë c'ua c'o o̱ cji c'o ts'itrangëlo 'ñe c'o o̱ cji c'o ts'ichivo, c'o ya vi chjanba o ndeje. Cjanu o jün 'na pjin'ño c'ü mi böch'ü o mbaxidyo. Nuc'ua co c'e pjin'ño c'ü, ngue c'ü vi xis'i o cji'i c'e libro c'ü mi t'opjü c'o ley. Cja xo nu xis'i c'ua cji'i texe c'o nte.

20 Nuc'ua e Moisés cjanu o zopjü c'o nte o xipjiji: "Yo cji yo ró xixc'iji 'ñe yo ró xis'i ne libro, ngue yo rgui unnc'eji ngüenda c'ü ni jyodü rí dyätqueji ne testamento nu cja dya'c'üji Mizhocjimi, ni jyodü rí dyätqueji dya yo ley yo cja mandatsc'eji", eñe e Moisés.

21 Je xo va cjatjonu xo xis'i o cji'i c'e ngũxipjadü, 'ñe texe c'o traste 'ñe c'o pje nde mi jyodü cja o̱ bëpji c'o mböcjimi.

22 Xo t'opjü cja c'o ley, casi texe 'ma cjó c'o mi pëga c'o ma s'o, mi jyodü ro ndintspiji co cji'i. 'Ma cjó c'o mi cja c'o ma s'o, mi jyodü ro mbö't'üji animale ro xis'iji c'o o̱ cji c'o, ngue c'ua ro perdonaoji o̱ nzhubü c'e nte c'ü.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

23 Xo mi jyodü ro xis'iji o̱ cji o animale cja c'e ngũxipjadü ngue c'ua ro ndintspiji c'ü, 'ñe c'o pje nde mi cupaji nu. Pero para ro ndintscöji ín mün'c'öji ngue c'ua ro sö ro chëzhgöji a jmi Mizhocjimi c'ü bübü a jens'e, dya mi muvi c'o o̱ cji o animale. C'ü vi t'ät'ä c'e ngũxipjadü c'ü, ngue c'ü rví unü ngüenda c'o nte ja ga cja a jens'e nu ja bübü Mizhocjimi.

24 Nu ja cjogü dya e Cristo, dya ngue c'e ngũxipjadü c'ü vi dyät'ä co a dyë c'o nte. Nu ja cjogü, je ngueje a jens'e nu ja va ötü dya Mizhocjimi por nutscöji.

25 C'o ndamböcjimi tsjë'ma mi cjogüji nu ja me ma sjũ. Je mi tjëdyiji nu c'o cji c'o dya mi ngue o̱ cjitsjëji anguezeji. Pero dya ga cjanu va tsja e Cristo. Na ngue 'natjo vez c'ü o 'ñe ndũ.

26 'Ma ro ẽ na puncjü vez, ya na puncjü vez rví mbö't'üji c'ü, ndeze 'ma o mbürü o ngãrã yo nte. Pero dya je ga cjanu. Na ngueje yo cjë yo ya ni ma ra nguins'i nu xoñijõmü, 'natjo vez o ẽjẽ angueze. O ẽ ro 'ñe unü c'ü o̱ vida ro mbö't'üji, ngue c'ua ro ndintscöji ín mün'c'öji c'o na s'o.

27 Nutscöji rí nteji, o ch'acöji c'ü 'natjo vez rá tũgöji. Y nuc'ua, cja rrũ jñüncüji c'ua ngüenda Mizhocjimi.

28 Je xo va cjatjonu e Cristo. 'Natjo vez va 'ñe ndũ'ũ ngue c'ua va ngõ'tp'ü o̱ nzhubü na puncjü o nte. Angueze ra ẽjẽ na yeje. C'ü rguí 'ñeje, dya ngue c'ü ra ẽ ndũ na yeje c'ü rguí ngõtcöji c'o na s'o, jiyö. Ngue c'ü ra 'ñe zidyi c'o te'be c'ü, ra mimiji co Mizhocjimi a jens'e.

10

1 C'o ley c'o vi ch'unü c'o ín mboxpalegöji, ngue c'ü rví unüji ngüenda c'ü ro ẽjẽ 'naja c'ü ro ndintspiji o̱ mü'büji. C'o ley, dya ndintspiji o̱ mü'büji c'o. Zö tsjë'ma mi pö't'üji o animale c'o mi päsp'äji Mizhocjimi, pero sido mi tũji o̱ nzhubüji.

2 Nu c'ü mi mbäsp'äji o animale, 'ma ro sö ro ndintspiji o̱ mü'büji, dya cja xe ro mbäsp'äji 'ma. Na ngue ya rví 'nintspiji na jo; dya cja xe ri söji cjo ri tũji c'o na s'o 'ma.

3 Pero dya je ma cjanu. Na ngueje tsjë'ma tsjë'ma mi päsp'äji c'o animale
Mizhocjimi, nguec'ua c'o nte'e tsjë'ma tsjë'ma mi mbeñeji c'ü xe mi tũji c'o na
s'o.
4 Na ngueje c'o o̱ cji c'o ts'itrangëlo 'ñe c'o o̱ cji c'o ts'ichivo, dya sö ra
ndintscöji ín mün'c'öji c'o na s'o.
5 Nguec'ua 'ma o ẽjẽ e Cristo cja ne xoñijõmü, o mama a cjava angueze va
xipji Mizhocjimi c'ü nu Tata:
Yo nte pä'sc'äji o animale y pje c'o nde da'c'eji. Pero dya nda i̱n negue a cjanu.
Nguec'ua rí dyacö 'na cuerpo rá cjagö texe c'ua ja nzi gui ñegue.
6 C'ü ni mbä'sc'äji o animale, 'ñe c'o pje c'o nde ni dya'c'eji, dya nda i̱n negue
a cjanu.
7 Nguec'ua ró mangö: "Nu'tsc'e Mizhocjimi, rí ne rá cjagö c'ua ja nzi gui ñegue.
Rí ne rá cjagö c'ua ja nzi ga t'opjü c'o in leygue cja c'e libro c'ü 'mans'a. Rí ne
rá cjagö c'ua ja nzi ga t'opjü rá cjagö", eñe e Cristo.
8 Tsjijñiji c'o o mama e Cristo. Ot'ü o mama c'ü dya nda go ne Mizhocjimi c'ü
mi mbäsp'äji o animale, ni ri ngue c'ü mi tjü'tp'üji c'o, ni xo ri ngue c'ü pje c'o
mi unüji angueze para ro perdonaoji o̱ nzhubü c'o nte. Maco c'o ley, je t'opjü
c'ü je ga cjanu rvá tsja c'o mböcjimi.
9 Nuc'ua e Cristo cjanu o mama: "Nu'tsc'e Mizhocjimi, rí ne rá cjagö c'ua
ja nzi gui ñegue", eñe. Nguec'ua dya cja ni muvi c'ü ni mbäsp'äji animale
Mizhocjimi, o c'ü pje c'o nde unüji para ra perdonaozgöji ín nzhunc'öji. C'ü
ni muvi dya, ngue c'ü o 'ñe ndũ e Cristo c'ua ja nzi va ne Mizhocjimi.
10 E Cristo 'natjo vez va 'ñe ndũ'ũ, na ngue je ga cjanu va ne Mizhocjimi.
Nguec'ua ya na jozügöji dya a jmi angueze.
11-12 Yo mböcjimi pama pama pö't'üji o animale, cja rrũ mbäsp'äji c'ua
Mizhocjimi. Maco c'o o̱ cji o animale, dya sö ra ndintspi o̱ mü'bü yo nte c'o
o̱ pecadoji. Pero e Cristo 'natjo vez va 'ñe ndũ va ngõtcöji ín nzhunc'öji c'ü,
nguec'ua dya cja rí tũgöji c'o. Yo mböcjimi, dya söyaji, sido pö't'üji o animale.
Pero e Cristo, ya mimi dya a jens'e cja o̱ jodyë Mizhocjimi, ya söya. Na ngue
ya nguarü c'e bëpji c'ü o 'ñe tsja, 'natjo vez o 'ñe ndũ por nutscöji.
13 Nudya, je mimi e Cristo a jens'e; te'be hasta 'ma ra ndõpüji c'o nu'u na ü.
14 Na ngue c'ü 'natjo vez va ndũ e Cristo, ya ndintsquiji ín mün'c'öji nutscöji
o̱ ntezgöji dya. Nguec'ua, dya cja rí tũji dya c'o na s'o.
15 Je xo ga cjatjonu ga xitscöji o̱ Espíritu Mizhocjimi:
16 C'e testamento c'ü rá unügö yo nte 'ma ra zädä c'o pa c'o, je rgá cjava c'ü.
Rá cjapcö ín jñagö ra zi'ch'i na jo cja o̱ mü'büji 'ñe cja o̱ pjeñeji, ngue c'ua ra
mbãrã ra tsjaji c'ua ja nzi rgá negö, eñe Mizhocjimi.
17 Xo mama a cjava:
Yo nte, dya ätcäji ín leygö, me tuns'ü o̱ nzhubüji. Pero rá perdonaogöji, dya
cja xe rá mbeñe c'o na s'o c'o cjaji, eñe.
18 'Ma ya perdonaozgöji Mizhocjimi c'o na s'o, ixi pãrãgueji c'ü dya cja xe ni
jyodü cjó pje xe ra unü Mizhocjimi ngue c'ua ra perdonaozgöji c'o.

Debemos acercarnos a Dios

19 Nguec'ua mi cjuarmats'ügöji, ra sö rá chëzhgöji dya a jmi Mizhocjimi c'ü
bübü nu ja me na sjũ'ũ; dya cja ni jyodü rá sũgöji. Na ngueje e Jesucristo o
pjödü o̱ cji va ndũ.
20 Nu cja c'e ngũxipjadü nu ja mi pëpji c'o mböcjimi mi jinguã, mi 'nüns'ü 'na
bitu ngue c'ua dya sö ro cjogüji nu ja me ma sjũ'ũ. Pero nutscöji sö rá chëzhgöji

dya a jmi Mizhocjimi c'ü bübü nu ja me na sjũ a jens'e. Sö rá chëzhgöji, na ngue o ndũ e Jesucristo, cjanu o te o bübütjo na yeje.

21 Nguetsjë angueze ín ndamböcjimigöji dya c'ü, nutscöji o̱ t'izgöji dya Mizhocjimi.

22 C'ua ja nzi va tsja e Moisés o xis'i c'o mböcjimi o̱ cji c'o animale ngue c'ua ro 'nintspi c'o, je xo ga cjazgöji dya nu, Mizhocjimi ya ndintscöji ín mün'c'öji dya. Y c'ua ja nzi ma xaja c'o mböcjimi ngue c'ua ro chjintsitsjëji o̱ cuerpoji, je xo ga cjazgöji dya nu, ró jigöji rvá jizhgöji c'ü ya 'nintscöji dya ín mün'c'öji. Nguec'ua ni jyodü rá chëzhgöji dya a jmi Mizhocjimi co texe ín mün'c'öji, y rá junt'ü ín mün'c'öji c'ü ra recibidozüji dya c'ü.

23 Ni jyodü sido rá junt'ü ín mü'büji a cjanu; dya rá yembeñeji. Y rá xipjiji yo nte. Na ngue Mizhocjimi cumple c'ü mama.

24 Xo ni jyodü rá pötü rga zopjüji yo mi cjuarmaji, ngue c'ua rá s'iyaji yo nín minteji y rá pjösc'öji yo.

25 Cãrã o cjuarma c'o dya cja jmurüji co c'o nu cjuarmatsjëji. Dya ni jyodü a cjanu. Ni jyodü rá jmurügöji y rá pötü rga zopjüji. Ni jyodü na puncjü rá cjaji a cjanu, na ngueje rí pãrãgöji ya va chëzhi c'e pa 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo.

26 Nutscöji rí pãrãgöji c'ü na cjuana ja ga cja e Cristo. Nguec'ua nu 'ma ixtá mbeñe rá cjaji c'o na s'o, dya sö xe ra perdonaozgöji c'o. Na ngueje ya ndũ e Cristo por nutscöji, dya cja sö xe ra ndũ na yeje.

27 C'ü ra sö rá te'beji 'ma, nguextjo c'ü ra tsjacöji Mizhocjimi me rá sufregöji na puncjü. Na ngueje texe c'o üji e Cristo, Mizhocjimi me ra ünbü c'o, ra tsjapü ra ma sufreji cja sivi.

28 Mi jinguã mi cãrã c'o o tsjapü dya ni muvi c'o o̱ ley Mizhocjimi c'o vi dyopjü e Moisés, o tsjaji na s'o. Pero 'ma mi bübü yeje o jñi'i testigo c'o ro mama pje vi tsja c'o nte c'o, ro mbö't'üji 'ma c'o vi tsja na s'o, dya ro perdonaoji.

29 E Jesús o pjödü o̱ cji va ndũ'ũ. Nguec'ua Mizhocjimi sö ra dyacöji dya c'o na jo c'o vi mama, y nguec'ua sö ra ndintscöji dya c'o na s'o. Y o̱ Espíritu jítscöji ja ga s'iyazgöji Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma cjó c'o mbeñe ra tsja c'o na s'o, nu'ma, jünpü 'ma o̱ jña e Jesús c'ü nu T'i Mizhocjimi cja rrũ yönbü c'ua, y cjapü dya ni muvi c'ü vi ndũ c'ü, y cja c'o na s'o chjëntjui c'ü ro zadü o̱ Espíritu Mizhocjimi. Nguec'ua c'e nte c'ü, merecido c'ü xenda ra sufre na puncjü, que na ngueje c'o dya dyätä c'o ley mi jinguã.

30 Na ngueje rí pãrãgöji ja ga cja Mizhocjimi c'ü o mama a cjava: “Nguetscö rá cjapü ra sufre c'o cja na s'o, rá nzhopcöji c'o na s'o c'o vi tsjacöji”, eñe. Je xo t'opjü a cjava o̱ jña Mizhocjimi: “Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda c'o o̱ t'i”, eñe.

31 Me na sjũ 'ma cjó c'o ra tsja c'o na s'o. Na ngue Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre na puncjü.

32 Nu'tsc'eji rí mbeñegueji na jo c'o pa 'ma cja vi pãrãgueji ja ga cja e Cristo. O tsja'c'üji yo nte i̱ sufregueji na puncjü pero i̱ sëchqueji, dya i̱ jyëzgueji e Jesucristo.

33 Bübü 'ma me go tsja'c'üji burla va zanc'üji yo nte, y va tsja'c'eji c'o na s'o. Xo bübü 'ma i̱ dyocjeji c'o cjuarma c'o je xo ga cjatjonu va tsjapüji, i̱ juentsqueji c'o.

34 I̱ juentsqueji c'o cjuarma c'o mi sufre a pjörü, i̱ pjösc'eji c'o. Y 'ma o tsja c'o nte o jñünnc'eji c'o mi pë'sc'eji, me i̱ mäcjeji vi pësp'iji paciencia c'o. Na ngueje i̱n pãrãgueji je bë'sc'eji a jens'e c'o xenda na jo'o c'o dya ra chjorü.

35 Nguec'ua, dya rí jyëziji e Cristo; sido rí jñunt'ü in mü'büji c'ü ra salvats'üji
c'ü, dya rí sũji. Na ngueje 'ma rí sidoji, ra dya'c'eji 'ma Mizhocjimi c'o me na
jo.
36 Ni jyodü rí tsjagueji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi; ni jyodü rí sëchqueji
ngue c'ua ra dya'c'eji c'ü ya mama.
37 Na ngueje je t'opjü a cjava o̱ jña Mizhocjimi:
Ya ngue ra ẽjẽ na yeje nu c'ü i̱n te'beji; dya ra mezhe c'ü.
38 'Ma cjó c'o ench'e o̱ mü'bü c'ü, ya jogü cja ín jmigö 'ma c'o. Y 'ma ra sido ra
creoji, rá unüji ra ma mimiji co nuzgö.
Pero 'ma cjó c'o ra zũ'ũ y ra chjench'eji, 'ma dya cja ra 'ñejmeji, nu'ma, dya cja
rá mäpägö 'ma c'o, eñe Mizhocjimi.
39 C'o sũ a cjanu, ra ndũji, dya ra salvaji. Nutscöji, dya rá sũji. Rí ench'e ín
mün'c'öji Mizhocjimi nguec'ua ra dyacöji c'ü dya rá tũji, rá bünc'öji.

11

La fe

1 Nu 'ma rí ench'e ín mü'bügöji Mizhocjimi, rí pãrãgöji 'ma c'ü ra zädä c'o ya
mama angueze. Y rí te'beji c'o, zö dya rí jandaji cjo ra zädä.
2 Bübü c'o mi cãrã mi jinguã c'o me nänt͡ji cja o̱ jña Mizhocjimi c'ü mi cjaji
na jo. Me nänt͡ji a cjanu na ngue mi ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi, mi pãrãji c'ü
ro tsja c'ua ja nzi va mama.
3 Mi jinguã mi ojtjo yo bübü dya; mi nguextjo Mizhocjimi. Nuc'ua o mama
Mizhocjimi c'ü ro bübü ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü, o bübü c'ua. Nguec'ua rí
ench'e ín mün'c'öji Mizhocjimi, rí pãrãji ra zädä c'ua ja nzi ga mama angueze.
4 Mi jinguã, e Abel o mbö't'ü o animale c'o o mbäsp'ä Mizhocjimi. Xo
'ñetjo e Caín, xo mbäsp'ä Mizhocjimi c'o vi mbedye cja o̱ juajma. Pero c'o o
mbäsp'ä e Abel, xenda ma jo a jmi Mizhocjimi c'o, na ngueje e Abel mi ench'e
o̱ mü'bü Mizhocjimi. Rí pãrãgöji c'ü ma jo e Abel a jmi Mizhocjimi, na ngueje
Mizhocjimi o mäpä c'o o unü e Abel. Nguec'ua zö ya ndũ e Abel, pero chjëntjui
c'ü xe ri ñatjo c'ü, na ngueje sö rá unnc'öji ngüenda cja o̱ jña Mizhocjimi ja va
'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi c'ü.
5 E Enoc mi ench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi. Nguec'ua o s'idyi a jens'e, dya go
ndũ c'ü. Dya cja xe go mimi va cja ne xoñijõmü, na ngueje Mizhocjimi ya vi
zidyi a jens'e. Je t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi c'ü mi cja Mizhocjimi mi mäpä e
Enoc 'ma dya be mi sidyi a jens'e.
6 'Na nte, 'ma dya ra 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, nu'ma, dya sö Mizhocjimi
ra mäpä 'ma c'e nte. Na ngueje 'ma cjó c'o ne ra chëzhi a jmi Mizhocjimi,
ni jyodü ra jñunt'ü o̱ mü'bü c'ü bübütjo Mizhocjimi. Xo ni jyodü ra jñunt'ü o̱
mü'bü, 'ma ra jyodü Mizhocjimi co texe o̱ mü'bü, Mizhocjimi ra unü c'ü rguí
mbãrã ja ga cja angueze, y ra recibido c'ü.
7 E Noé, xo 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi. Mizhocjimi o zopjü e Noé o xipji
c'ü ro pejñe 'na tradyebe ro chjotü texe c'o nte. Zö nunca mi jandaji a cjanu
c'o pa c'o, pero e Noé o creo c'ü vi mama Mizhocjimi. O zũpü c'ua c'o jña c'o,
go dyät'ä c'ua 'na barco. Nguec'ua dya ndũ e Noé cja c'e tradyebe, ni ri ngue
c'ü nu su, ni xo ri ngue c'o o̱ t'i, ni xo ri ngue c'o o̱ cjö. E Noé o jñunt'ü o̱ mü'bü
c'ü ro 'ñeje 'na tradyebe c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Nguec'ua va mama
Mizhocjimi c'ü ya ma jo e Noé cja o̱ jmi. Pero c'o nte, dya tsjapüji ngüenda c'ü
vi mama Mizhocjimi. Nguec'ua jñetse ma s'o c'o nte c'o.

8 E Abraham, Mizhocjimi o xipji ro mbedye cja c'ü o̱ jñiñi, ro ma cja c'ü
'na jñiñi c'ü ro tsjapü o̱ cjaja. E Abraham o 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi c'ü.
Nguec'ua ixco dyätä Mizhocjimi go mbedye go ma c'ua, zö dya mi pãrã ja je
ro zät'ä.
9 Nu cja c'e jñiñi c'ü vi mama Mizhocjimi ro unü e Abraham, e Abraham
mi nzhontjo mi nzhontjo nu. Na ngue dya be mi ngue o̱ cjaja c'e jñiñi c'ü.
Mi bübütjo e Abraham cja 'na ngũxipjadŭ c'ü mi tä's'ätjoji. E Abraham mi
nzhontji e Isaac c'ü nu t'i, 'ñe e Jacob c'ü nu bëche c'o xo vi xipji Mizhocjimi
ro tsjapü o̱ cjajavi c'e jñiñi c'ü. Zö mi nzhontjo e Abraham, pero mi sido mi
ejme Mizhocjimi.
10 Mi te'be ro ma mimi cja c'e jñiñi a jens'e c'ü nunca ra chjorü, c'ü nguetsjë
Mizhocjimi o dyät'ä ja c'o nzi va ne.
11 E Sara c'ü nu su e Abraham, dya mi muxt'i c'ü. Ya xo vi cjogü o̱ cjë'ë
'ma ro muxt'i. Pero o 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, mi pãrã c'ü ro mus'ü 'na
ts'it'i c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Nguec'ua Mizhocjimi o unü e Sara ro
nduns'ü c'e ts'it'i c'ü o mus'ü.
12 Nguec'ua e Abraham, zö ya me mi pale cjó xe ro mama c'ü xe ro sö ro
'ñeje t'i c'ü, pero go tsãjã na puncjü o̱ mboxbëche c'ü. Yo seje a jens'e, 'ñe c'o
'ñõxõmü c'o järä a ñünü cja yo ndare 'ñe cja yo mar, dya cjó sö ra mbezhe c'o.
Je xo ga cjatjonu yo o̱ mboxbëche e Abraham, me na puncjü yo.
13 E Abraham o ndũ c'ü, y dya go ch'unü va texe c'o vi xipji Mizhocjimi c'ü.
Je xo va cjatjonu e Isaac 'ñe e Jacob. Pero mi sido mi junt'ü o̱ mü'büji c'ü ro unü
Mizhocjimi anguezeji c'ua ja nzi va mama; mi sido mi creoji hasta 'ma mü o
ndũji. Mi pãrãji, zö ro mezhe pero ro zädä c'o vi mama Mizhocjimi. Nguec'ua
ma mäji. Y mi mama anguezeji mi xipjiji a cjava c'o 'ñaja nte: "Nutscöjme, rí
nzhontcjöjme cja ne xoñijõmü", mi eñeji.
14 C'ü vi mamaji a cjanu, ixi 'ñetsetjo c'ü mi jodüji c'ü 'na jñiñi.
15 C'e jñiñi c'ü mi jodü e Abraham 'ñe e Isaac 'ñe e Jacob, dya mi ngue c'e
jñiñi nu ja ot'ü mi bübü e Abraham. 'Ma ri ngueje c'ü, ro sö ro nzhogüji 'ma;
dya pje ro ts'a's'üji.
16 Pero me mi ne o̱ mü'büji 'na jñiñi c'ü me xe na jo'o, c'ü ngue a jens'e.
Nguec'ua, dya tseje Mizhocjimi ga mama: "Ngue o̱ Mizhocjimizgö yo", eñe.
Ixi jñetsetjo c'ü dya tse c'ü. Na ngueje ya dyät'ä 'na jñiñi nu ja ra ma ngãrã
anguezeji.
17-18 Mizhocjimi ya vi xipji a cjava e Abraham: "Je ngue in ch'igue e Isaac
c'ü ra tsja tata cja in mboxbëchegue", eñe Mizhocjimi. 'Na nu pa'a Mizhocjimi
o tsjapü 'na prueba e Abraham; o xipji c'ü ro tsja e Abraham ro unü e Isaac
c'ua ja nzi ma mbäsp'äji o animale Mizhocjimi. Zö e Isaac mi ngue c'ü 'natjo
nu t'i e Abraham, pero e Abraham ya mi ngue ro mbö't'ü e Isaac ro unü
Mizhocjimi. Na ngue mi junt'ü o̱ mü'bü c'ü je ri ngue e Isaac c'ü ro tsja tata
cja nu mboxbëche e Abraham, c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi.
19 E Abraham mi pãrã, zö ro mbö't'ü e Isaac pero Mizhocjimi mi pë's'i poder,
mi sö ro tsjapü ro te e Isaac ro bübütjo na yeje. Nguec'ua Mizhocjimi o ts'a's'ü
c'ua e Abraham, dya jyëzi ro mbö't'ü e Isaac. Nguec'ua e Abraham xe go sitjo
c'ü nu t'i, chjëntjui c'ü ya rví ndũ. Na ngueje ya mi ngue ro mbö't'ü.
20 E Isaac xo 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi. Nguec'ua va tsja e Isaac va
dyötpü c'ua Mizhocjimi c'o nu t'i c'o mi ngue e Jacob 'ñe e Esaú. Y o xipjivi
ja rvá intsjimi Mizhocjimi anguezevi 'ñe c'o nu mboxbëchevi c'o cjë c'o cja ro
ẽjẽ.
21 E Jacob xo 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi. Nguec'ua 'ma ya ma tũ'ũ c'ü, o
dänä c'ü o̱ ch'äjä va dyötpü Mizhocjimi nza yeje c'o o̱ bëche c'o mi ngue o̱ t'i e
José.

22 E José xo 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, mi pãrã c'ü ro tsja Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama. Nguec'ua 'ma ya ma tũ'ũ c'ü, o mama ja rvá tsja c'o o̱ mboxbëche e Jacob c'o mi xiji Israelita. O mama c'ü ro ngãrãji a Egipto pero ro mbedyeji nu, 'ma ro zädä c'o pa. Y xo xipji c'o o̱ dyoji ro ndunbüji c'ü o̱ cuerpo angueze 'ma ro mbedyeji.

23 O mezhe c'ua, c'ü mi rey a Egipto o manda ro pant'aji cja ndare texe c'o ts'it'i cja c'o Israelita 'ma cja mi jmus'ütjoji. 'Ma o jmus'ü e Moisés, c'ü nu tata 'ñe c'ü nu nana o jñandavi c'ü me ma zö c'e ts'ilëlë, xa'ma pje c'o ro mbëzhi c'ü. Anguezevi o 'ñench'e o̱ mü'büvi Mizhocjimi. Nguec'ua va põnüvi jñi zana c'e ts'ilëlë c'ü mi ngue e Moisés. Dya go zũpüvi o̱ jña c'e rey.

24 Nuc'ua c'ü nu xunt'i c'e rey a Egipto, 'ma o chöt'ü c'e ts'ilëlë c'ü mi ngue e Moisés, o tsjapü o̱ t'i c'ua c'ü. Pero 'ma mü o nocü e Moisés o 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi c'ü. Nguec'ua 'ma ya vi bëzo angueze, dya cja ne xe ro nädäji angueze mi ngue o̱ t'i c'ü nu xunt'i c'e rey.

25 Ro sö e Moisés xe ro tsja bëche cja c'e rey, ngue c'ua xe ro mäjä e Moisés rvá zũji, ro tsja c'o nte. Pero o unü ngüenda c'ü dya rvá jo a cjanu, 'ñe c'ü dya ro mezhe rvá mäjä. Na ngue c'ü rví mäjä a cjanu, je ri tsjatjo va cja ne xoñijõmü. C'ü o tsja, o mbeñe c'ü xenda rvá jo ro dyoji c'o nu menzumüji a Israel c'o vi juajnü Mizhocjimi, y ro sufre co anguezeji.

26 O nguijñi angueze, zö ro zadüji angueze pero xenda rví muvi c'ü ro dyätä e Cristo rvá mbedye a Egipto, que na ngueje c'ü ro nguejme ro tsjapü o̱ cjaja texe c'o mi pë's'iji cja trabodega nu. Na ngueje e Moisés mi te'be c'o xenda na jo c'o ro unü Mizhocjimi.

27 C'ü vi mbedye e Moisés a Egipto, dya ngue c'ü mi sũ c'ü pje ro tsjapü c'e rey; ngue c'ü mi junt'ü o̱ mü'bü ro zädä 'ma ro sö ro pjongü libre c'o nu menzumütsjëji. Mi creo c'o vi mama Mizhocjimi, nza cja 'ma ixto ñavi ro jñandba o̱ jmi; maco dya cjó janda Mizhocjimi.

28 Na ngue c'ü mi ench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, o mbürü e Moisés o pjongü c'e mbaxua c'ü ni chjũ Pascua, o xipji c'o nu menzumüji a Israel ro xis'iji o cji cja ngoxtji c'o o̱ ngumüji, ngue c'ua 'ma ro ẽjẽ c'ü o̱ anxe Mizhocjimi, dya ro mbö'tp'üji 'ma c'o nu ndats'it'iji.

29 E Moisés 'ñe c'o nu menzumüji a Israel o 'ñench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi, o jñunt'ü o̱ mü'büji c'ü ro mbös'ü Mizhocjimi anguezeji ja rvá mbes'eji cja c'e trazapjü c'ü jũsp'üji Mar Rojo. Nguec'ua va mbes'eji c'ua, nza cja 'ma ri nguetjo cja jõmü c'ü na dyodü. Pero c'o mi menzumü a Egipto, 'ma mi cja ro mbes'eji, go nzhogü c'o ndeje c'o vi xõgü, go chjorüji c'ua texeji nu.

30 C'o Israelita o 'ñench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Nguec'ua pama mi xinchp'itjoji cja c'e jñiñi a Jericó. Nguec'ua 'ma ya vi cjogü siete pa, go nügü c'ua c'o trandüngumü c'o mi c'ot'ü c'e jñiñi.

31 'Ma dya be mi xinchp'iji cja c'e jñiñi, o xipjiji ye bëzo c'o mi Israelita o ẽjui, o 'ñe zo'büvi nu. Cja c'e jñiñi, mi bübü 'na ndixũ c'ü nde ma dyonpütjo o bëzo. Nuc'ü, mi chjũ'ũ Rahab c'ü. Pero c'e ndixũ go 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi, nguec'ua va mbös'ü c'o vi 'ñe zo'bü. O tsjocüvi a mbo cja o̱ ngumü, ngue c'ua dya ro zürüji c'o. Nguec'ua 'ma o nügü c'o ndüngumü c'o mi c'ot'ü c'e jñiñi, c'o tropa c'o mi Israelita, dya go mbö't'üji c'e ndixũ. Pero c'o nu menzumüji a Jericó, dya go zũji Mizhocjimi. Nguec'ua va mbö't'üji c'o.

32 ¿Pje xe rá xi'tsc'öji? Dya rá sürü rá xi'tsc'öji dya, texe c'ua ja va tsja e Gedeón, 'ñe e Barac, 'ñe e Sansón, 'ñe e Jefté, 'ñe e David, 'ñe e Samuel, 'ñe c'o profeta.

33 Anguezeji mi ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi, nguec'ua mi bübü anguezeji c'o o ndõpü o rey. Xo mi bübü c'o o mbëzhi juesi c'o na jo va zopjü c'o nu menzumüji. Xo mi bübü c'o o zädä c'ü vi xipji Mizhocjimi. Xo mi bübü anguezeji c'ü o pant'aji a nde cja o león, pero Mizhocjimi o ngo'tp'ü a ne c'o león. Na ngueje mi ench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi c'e nte c'ü.

34 Mi bübü c'o o mboch'üji cja trasivi c'ü me mi yorü, pero Mizhocjimi o tsja c'ü dya pje tsjapüji c'e trasivi. Na ngueje anguezeji xo mi ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Mi bübü c'o ro bö't'ü co tjëdyi. Pero dya pje xo tsjapüji c'o, na ngueje anguezeji xo mi ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Mi bübü c'o mi sũ o̱ mü'bü. Pero Mizhocjimi go tsjapu ro zëzhiji, na ngueje mi ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Nguec'ua va chũji na jo c'o o̱ tropa c'o nte c'o dya mi ma't'ü Mizhocjimi, va ndõpüji c'o.

35 Mi bübü ndixũ c'o vi ndũ c'o mi cãrã o̱ ngumü, pero o tetjo c'o, o bübütjoji na yeje.

Mi bübü c'o o mbäräji hasta 'ma cja mü o ndũji. 'Ma ro mama anguezeji c'ü dya cja ro ma't'üji Mizhocjimi, ro 'ñemeji 'ma libre, dya pje ro tsjapüji 'ma c'o. Pero anguezeji, dya mamaji a cjanu c'ü ro jyëziji Mizhocjimi. Na ngue mi te'beji c'ü xenda na jo; mi te'beji c'e pa 'ma ra tetjoji ra mimiji co Mizhocjimi.

36 Mi bübü c'o me go mbãtãji va nda's'üji co chirrio, na ngueje mi ench'eji o̱ mü'bü Mizhocjimi. Mi bübü c'o mi sufre a pjörü, y xo mi tjün't'üji co cadena.

37 Mi bübü c'o o pjat'üji o ndojo va mbö't'üji. Mi bübü c'o o dyocüji a nde co serrote. Mi bübü c'o o xipjiji c'ü na jo ro mamaji c'ü dya cja ro ma't'üji Mizhocjimi; 'ma jiyö, ro tsjapüji ro sufreji 'ma na puncjü. Mi bübü c'o o mbö't'üji co tjëdyi. Mi bübü c'o o c'ueñe cja o̱ ngumüji o möji na jẽ. Nguec'ua mi bëzhi c'o mi jyodüji, nguec'ua ya nguextjo o̱ xipjadü o ndënchjürü c'ü mi je'eji, 'ñe o̱ xipjadü o chivo. Mi sufreji na puncjü, y mi cjapüji na s'o c'o.

38 C'o nte c'o dya mi creo Mizhocjimi mi mamaji c'ü ma s'o c'o mi ma't'ü Mizhocjimi; mi mamaji c'ü dya mi jyodü c'o mi ma't'ü Mizhocjimi xe ro mimiji cja c'o o̱ jñiñiji. Maco mi nguetsjë c'o mi mama a cjanu, c'o ma s'o. C'o mi ejme Mizhocjimi, o c'ueñeji cja o̱ ngumüji o möji na jẽ, nguec'ua mi nzhodütjoji cja majyadü, 'ñe cja t'eje. Mi tsädätjoji cja cueva.

39 Texe c'o nte c'o ya ró xi'tsc'öji, me näntji c'ü na jo va tsjaji, na ngue mi ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Pero dya ch'unüji va, nu c'o vi mama Mizhocjimi.

40 Na ngueje Mizhocjimi ya vi mbeñe c'ü ro zädä c'ü xenda na jo. Mi te'be Mizhocjimi c'ü ro cãrãgöji nutscöji, ngue c'ua c'o mi cãrã mi jinguã, 'ñezgöji sö rá chëzhgöji a jmi angueze rí texeji.

12

Fijemos la mirada en Jesús

1 C'o nte c'o cja ró xi'tsc'öji, zö mi sufreji pero dya jyëziji c'ü mi ench'e o̱ mü'büji Mizhocjimi. Xo rga cjazgöji nu, ni jyodü, dya rá jëziji c'ü rgá ench'e ín mü'büji e Jesucristo, zö xo rá sufreji. C'ü rgá nzhodüji cja o̱ 'ñiji Mizhocjimi chjëntjui nza cja 'na nte c'ü ri cja carrera. Nuc'ü, ra ts'o's'ü c'o bitu c'o ri je'e. 'Ma jiyö, ra ts'a's'ü c'o bitu, y ra bëzhi 'ma c'e carrera. Je xo ga cjazgöji nu. Ni jyodü rá jëzgöji texe c'o na s'o c'o rí cjaji, 'ñe c'o pje nde c'axcöji.

2 Ni jyodü rá unnc'öji ngüenda c'ü ja va tsja e Jesús, y rá te'beji ra mböxcüji angueze xo rá zëzhgöji 'ma pje c'o rá sufreji. 'Ma o ndät'äji e Jesucristo cja ngronsi, me co bëchpiji o̱ tseje va tsjapüji burla. Pero e Jesús go ne go ndũ,

dya tsjapü ngüenda c'ü mi bëchpiji o̱ tseje. Na ngue mi pãrã c'ü ro zädä 'ma me ro mäjä angueze, na ngue ya rví mböxcüji. Na ngue c'ü o ndũ e Jesús, nudya, je mimi dya cja o̱ jodyë Mizhocjimi.

3 Mbeñeji c'ü o tsja e Jesús. Mbeñeji, ngue c'ua 'ma pje c'o ra tsja'c'eji, dya ra tõgü in mün'c'eji c'ü rgui jyëzgueji Mizhocjimi. C'o nte, me go tsjapüji o sufre e Jesús; maco mi nguetsjë anguezeji ma s'oji. Pero e Jesús go sëchi texe c'o.

4 C'ü ni 'ñench'e in mün'c'eji e Cristo, ngue c'ü ni jyonnc'ügueji o chũ yo nte. Pero dya cjó be bö't'ütsc'eji. Nguec'ua, dya ni jyodü rí tsjaji na s'o rgui xõgueji co e Cristo.

5 Pe ya i̱ jyombeñeji c'ü mama cja o̱ jña Mizhocjimi nza cja 'na tata 'ma zopjü c'o o̱ t'i. Je mama ga cjava c'ü:

Nu'tsc'e ín ch'itsc'ö, 'ma ra huënchc'igue Mizhocjimi c'in Jmugue, dya rí tsjapü c'ü dya pje ni muvi c'ü o̱ jña c'ü.

Ni xo rí tsjijñi rgui sentiogue 'ma ra xi'tsc'e c'ü na s'o i̱ tsja.

6 C'in Jmugue 'ma s'iya 'na nte, cjapü ra sufre 'ma.

Y ngue c'o cjapü o̱ t'i, c'o castigao c'ü, eñe c'e jña.

7 Nujyo i̱n sufregueji, nguetsjë Mizhocjimi c'ü jëzi rí sufregueji yo. Nguec'ua rí xötpügueji 'ma c'ü ja rgui dyätqueji na jo angueze. Mizhocjimi cja'c'eji nza cja 'na tata cjapü c'ü nu t'i. Na ngueje texe yo bëzo, bübü 'ma ni jyodü ra castigaoji c'o o̱ t'iji.

8 Mizhocjimi jëzi ra sufre texe c'o o̱ t'i. Nguec'ua 'ma dya i̱n sufreji, nu'ma, dya ngue o̱ t'itsc'eji 'ma c'ü.

9 C'o mi tatagöji cja ne xoñijõmü mi castigaozüji c'o, ngue c'ua ro ätcöji c'o. Y mi sũgöji c'o. Nadya c'ín Tatagöji c'ü bübü a jens'e, ¿cjo dya xo ni jyodü rá sũgöji angueze, ngue c'ua rá bübütjoji? Jã, ni jyodü.

10 Ja nzitjo cjë c'o o castigaozüji c'o mi tatagöji. Mi castigaozüji c'ua ja nzi ma netsjëji anguezeji. Pero Mizhocjimi castigaozüji ngue c'ua ra mböxcöji, ngue c'ua rga cjazgöji angueze.

11 Ixi 'mãrãtjo, 'ma jëzi Mizhocjimi ra sufre 'na nte, dya mäjä c'e nte, nzhumü 'ma c'ü. Pero 'ma ra unü na jo ngüenda c'e nte jenga ni sufre c'ü, cja rrũ dyätä c'ua Mizhocjimi, nu'ma, xenda rrã jo c'o ra tsja 'ma c'e nte, y dya cja pje xe ra mbeñe 'ma c'ü.

El peligro de rechazar la voz de Dios

12 C'o cja carrera, bübü 'ma ya me ni tõgü o̱ ngua. Nguec'ua dya cja nda sö ra cjuan'diji. Je xo ga cjatsc'eji nu, me tõgü in mün'c'eji. Nguec'ua rí xi'ts'iji rí zëzhgueji.

13 Ixtí tsjijñiji c'ü ngueje o̱ 'ñiji e Cristo c'ü rí möcjeji. Ngue c'ua c'o yembeñetsc'eji, dya ra xõgüji cja c'e 'ñiji c'ü na jo, y dya cja xe ra yembeñeji.

14 Me rí jyodüji ja rgui tsãrãgueji na jo texe yo nte. Xo rí jyodüji rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi c'o na jo. 'Ma jiyö, dya ra sö rí pãrãji 'ma na jo ja ga cja angueze, y dya ra sö rí ma minc'eji co angueze.

15 Rí pjötpütsjëji ngüenda. 'Ma jiyö, 'na ri bübütsc'eji 'naja c'ü ra xõgü co Mizhocjimi, maco o nugüji na jo va ndäjä c'ü nu T'i. 'Ma ri bübüts'üji c'ü ri cja na s'o, zö ri 'natjo nte, pero ra jí'ts'iji 'na 'ñiji c'ü na s'o, nguec'ua ri bübüts'üji na puncjü c'o xo ra tsja na s'o.

16 Rí pjötpüji ngüenda c'ü dya cjó ri bübütsc'eji hermano c'ü ri 'ñeje c'ü 'na ndixũ, o hermana c'ü ri 'ñeje c'ü 'na bëzo. Y 'ma dya i̱n chjüntüji, dya rí jyöt'üji o ndixũ. Xo rí pjötpüji ngüenda c'ü dya cjó ri bübütsc'eji c'ü ra tsja c'ua ja nzi va tsja e Esaú, ra tsjapü dya pje ni muvi c'o me na jo c'o ne ra dyacöji Mizhocjimi.

E Esaú mi ngue c'ü nu ndat'i e Isaac, nguec'ua je ngue e Esaú c'ü ro intsjimiji ro tsja Mizhocjimi. Pero c'ü rví intsjimiji c'ü, o mbö'ö e Esaú por 'na mojmü o jñõnü c'ü o ch'unü ro zi.

17 In̲ pãrãgueji ja va tsja c'ua e Esaú. O mezhe c'ua e Esaú mi ne c'ü ro intsjimiji c'ü. Pero Mizhocjimi dya go ne a cjanu. Me go huë'ë c'ua e Esaú, 'na xe ro sö ro intsjimiji c'ü. Pero dya cja sö.

18 Nu cja c'e t'eje nu ja o ch'unü c'o o̲ mandamiento Mizhocjimi c'o ín mboxpalegöji, me mi yorü o trasivi nu. Me xo ma bëxõmütjo ma jängõmü nu. Y me ma zëzhi ma vü'ü trandajma nu.

19 Y cja c'e t'eje, xo mi zünü me na jens'e 'na trompeta nu. Cjanu ña c'ua Mizhocjimi o zopjü c'o ín mboxpaleji. Anguezeji me go zũji va dyäräji c'o jña c'o, nguec'ua va dyötüji e Moisés c'ü ro xipji Mizhocjimi c'ü dya cja ro ña'a.

20 Me mi sũji, dya cja ne ro dyäräji. Na ngueje Mizhocjimi vi mama a cjava: “Zö ri nguextjo 'na animale ra säjä cja ne t'eje, pero rí pö't'üji c'ü. Pero dya rí chëzhiji. Rí pjat'üji co ndojo, o 'ma jiyö rí pjat'üji co lanza”, eñe Mizhocjimi.

21 Me mi sũ'ũ ma jñandaji cja c'e t'eje. Nguec'ua hasta e Moisés o mama: “Me rí mbigö rgá sũgö na puncjü”, eñe. Nu c'e t'eje c'ü, dya ngue c'ü in̲ chëzhgueji a jmi c'ü, iyö.

22 Nu c'ü in̲ chëzhgueji dya a jmi, ngueje Mizhocjimi c'ü ixi bübütjo. Nuc'ü, je bübütjo cja c'ü 'na t'eje c'ü ni chjũ Sion, cja c'e jñiñi a Jerusalén a jens'e. Je nguejnu me mäjä ga ngãrã c'o o̲ anxe Mizhocjimi c'o me na puncjü.

23 Je ngue nu, va juns'ü o̲ tjũ'ũ texe c'o o̲ t'i Mizhocjimi c'o na puncjü, na ngueje je menzumüji dya nu. Nu c'ü ra jñün'c'eji ngüenda, nguetsjë Mizhocjimi c'ü manda texe a jens'e 'ñe cja ne xoñijõmü. Nu ja bübü angueze, je xo cãrã nu, c'o nte c'o ya jogü cja o̲ jmi. Nuc'o, ojtjo nada c'o na s'o a jmi Mizhocjimi c'o.

24 Xo in̲ chëzhgueji dya a jmi e Jesús. C'ua ja nzi ma tsja c'o mböcjimi ma xis'iji c'o o̲ cji o animale ngue c'ua ro perdonaoji c'o nte, je xo ga cjatjo nu'tsc'eji. 'Ma in̲ ench'e in mü'büji e Jesucristo, Mizhocjimi perdonaots'üji, na ngue o pjödü o̲ cji e Jesús va ngõtcüji ín nzhubüji. 'Ma o tsja e Caín o mbö't'ü e Abel, mi jyodü ro nzhopcüji c'o na s'o e Caín. Pero na ngue c'ü o mbö't'üji e Jesús, Mizhocjimi dya ra nzhocüzgöji c'o na s'o c'o rí cjaji, ra perdonaozgöji dya c'ü.

25 Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda c'ü rí dyätäji Mizhocjimi c'ü zocöji. Nu c'o ín mboxpaleji, 'ma o ch'unüji c'o o̲ mandamiento Mizhocjimi, dya go ne go dyäräji. Nguec'ua Mizhocjimi o tsjapü o sufreji, maco nguextjo va cja ne xoñijõmü c'ü vi sjipjiji c'o. Pero nudya, Mizhocjimi ya ndäjä 'naja c'ü vi 'ñeje a jens'e. Nguec'ua 'ma rá jünpügöji o̲ jña e Jesús ja va 'ñe ndũ, cja rrũ yönbüji c'ü, ¿ja rga möcjöji 'ma, c'ü dya pje ra tsjacöji Mizhocjimi? Nu 'ma ga cjanu, xenda rá sufregöji 'ma que na ngue c'o ín mboxpaleji.

26 'Ma o ña Mizhocjimi c'o pa c'o, me go mbi'i c'e t'eje. Pero nudya, ya mama Mizhocjimi pje pjëzhi c'ü cja ra tsja. O mama ga cjava c'ü: “Xe 'na vez rá cjapcö ra mbi'i na zëzhi ne xoñijõmü. Dya nguextjo ne xoñijõmü. Xo 'ñe ne jens'e, xo rá cjapü ra mbi”, eñe Mizhocjimi.

27 C'e jña c'ü vi mama Mizhocjimi c'ü xe 'na vez ra tsjapü ra mbi ne xoñijõmü, ngue c'ü rga pãrãgöji ra chjorütjo ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü. Na ngueje o t'ät'ätjo yo. Nuc'ua, c'o dya sö ra chjorü, ngue c'o ra sido ra bübü.

28 Nu c'ín Jmugöji, dya ra chjorü c'ü, ni xo ra chjorü nu ja rá ma cãrãgöji c'ü. Nguec'ua rga unngöji na jo 'na pöjö Mizhocjimi, y rá ma't'üji c'ua ja nzi ga ne c'ü. Ni jyodü rá sũgöji rga ätcöji c'ü.

29 C'ua ja nzi ga cja 'na sivi, cjapü ra sufre c'ü ra zant'a, je xo ga cjatjonu
Mizhocjimi ra tsjapü ra sufre c'o cja na s'o.

13

Cómo agradar a Dios

1 Sido rí pötü rgui s'iyagueji yo nin cjuarmaji.
2 'Ma ra säjä cja in jñiñigueji c'o cjuarma c'o dya ngue in menzumügueji, rí
recibidogueji na jo c'o; dya rí jyombeñeji. 'Na ri ngue o̱ mbëpji Mizhocjimi
c'o. Mi jinguã, mi bübü c'o mi recibido na jo c'o ma säjä. Nguec'ua bübü 'ma
mi recibidoji c'o o̱ anxe Mizhocjimi, zö dya mi pãrãji cjo mi ngue c'o.
3 C'o o'o a pjörü, rí mbeñegueji rí pjös'üji c'o, nza cja 'ma ri 'natjo c'ua ri cãji
a pjörü. Xo rí mbeñeji rí pjösc'eji c'o cjapüji ra sufre. Na ngueje 'na xo bübü
'ma ra tsja'c'eji xo rí sufregueji.
4 Rí unnc'eji ngüenda c'ü dya s'o c'ü ni chjüntüvi 'na bëzo 'na ndixũ. Pero c'ü
ya chjüntü, ni jyodü c'ü dya cjó xe ra 'ñeje. Porque na s'o ga cjanu. Mizhocjimi
ra tsjapü ra sufre texe c'o bëzo c'o ra dyojui c'ü dya ri ngue nu su, 'ñe c'o ndixũ
c'o ra dyojui c'ü dya ri ngue o̱ xĩra.
5 Dya rí mbeñegueji na puncjü o merio. Rí mäcjeji co nu c'o ya i̱n pë'sc'eji.
Na ngueje ya mama a cjava Mizhocjimi: "Nunca rá jëtsc'ö, ni xo rá xõgü co
nu'tsc'e", eñe.
6 Nguec'ua, dya rá sũji pero ra sö rá mangöji:
Mizhocjimi ngue c'ü pjöxcö c'ü. Dya rá sũgö cjó pje ra tsjacö, rá eñegöji.
7 Rí mbeñegueji nu c'o cjuarma c'o o xi'tsc'eji o̱ jña Mizhocjimi. Rí mbeñeji
na jo ja va dyätäji e Jesucristo hasta 'ma cja o ndũji. Rí mbeñeji ngue c'ua xo
rí 'ñejmeji a cjanu c'ü. Na ngue angueze, dya pötü c'ü.
8 C'ua ja nzi ma cja c'o cjë c'o ya cjogü, je xo ga cjatjonu angueze ne pa dya,
'ñe texe c'o cjë c'o cja ra ẽjẽ, 'ñe 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.
9 Nguec'ua, dya rí creogueji cjó c'o ra 'ñe dyon'c'üji ra jí'tsc'eji jña c'o ri
nan'ño. Dya rí creoji 'ma dya ri chjëntjui c'o jña c'o ya i̱ dyäräji. Nutscöji ni
jyodü rá unüji na jo ngüenda c'ua ja ga s'iyazgöji Mizhocjimi, ngue c'ua rá
nzhodüji na jo cja o̱ 'ñiji. Dya ni jyodü me rá xõcüji pje ma jñõnü c'o rá sigöji,
o c'o dya rá sigöji. Cãrã c'o me xõcü a cjanu, pero dya pjös'üji ja rgá mbãrãji
na jo Mizhocjimi.
10 Nutscöji, ngue e Cristo c'ü o bö't'ü para o ndintscöji ín mün'c'öji c'o na s'o.
C'o animale c'o tsjë'ma mi pö't'üji ngue c'ua ro perdonaoji c'o o̱ nzhubü c'o
nte, mi ngue c'ü rví unü ngüenda c'o nte c'ü ro ẽ 'naja c'ü ro 'ñe pätpäji rvá
ndũ. Nu c'o animale c'o tsjë'ma mi bö't'ü, dya sö ro zi c'o mböcjimi.
11 C'ü mi cjaji, nu c'ü mi mero ndamböcjimi mi cjogü a mbo nu ja me ma
sjũ'ũ, mi tjëdyi c'o o̱ cji c'o animale c'o vi bö't'ü. Cja ma xis'i c'o cji nu, ngue
c'ua ro perdonaoji c'o o̱ nzhubütsjë, 'ñe c'o o̱ nzhubü c'o nte. Nuc'ua cja ma
ndunüji c'o animale a tji'i cja c'o ndüngumü. Cja ma yepe ra ndüt'üji texe c'o
o̱ ts'ingue c'o.
12 Je xo va cjatjonu e Jesús, je ngue a tji'i cja c'e ndajñiñi a Jerusalén nu ja o
pjongüji angueze ro ma sufre. Je ngue nu o ma pjödü o̱ cji'i va ndũ nu, para o
ndintsquiji ín mün'c'öji c'o na s'o, nutscöji rí nteji.
13 Nguec'ua nutscöji na jo rá jyombeñeji c'o tjũrü c'o mi cjaji 'ma ot'ü, y rá
chëzhgöji a jmi e Jesús. Yo nte ra zangöji c'ua ja nzi va zadüji e Jesús o bëchpiji
o̱ tseje. Pero ni jyodü rá jyombeñeji a cjanu c'o tjũrü c'o.

14 Na ngueje ne xoñijõmü, dya ngue ín s'öyagöji va; ra chjorütjo nu. Rí te'beji
c'e s'öya nu ja rá ma mimiji.
15 Na ngue c'ü o tsja e Jesucristo, dya cja ni jyodü rá unngöji dya o animale
Mizhocjimi. C'o rá unngöji dya, pama rá unüji 'na pöjö; rá unüji c'o jña c'o ra
mbedye ín tegöji.
16 Dya rí jyombeñeji rí pötü rgui pjös'üji, 'ñe rí unüji c'o pje ni jyodü. Nujyo,
ngue yo me rguí mäjä Mizhocjimi yo.
17 Rí dyätqueji yo in xo'ñigueji yo xi'ts'iji o̱ jña Mizhocjimi, zö nan'ño gui
tsjijñiji. Na ngueje ngue anguezeji c'o me pëpji ga mbö'c'eji. Mizhocjimi ra
jñünpü ngüenda anguezeji ja ga cja vi minc'eji. Rí dyätqueji anguezeji, ngue
c'ua ra sö ra mäji rgá mbö'c'eji. 'Ma jiyö, 'ma dya rí dyätqueji anguezeji, 'na
me ra sufre cja o̱ mü'büji. Y nu'tsc'eji, 'na rí bëzhgueji.
18 Rí dyötcüji Mizhocjimi, na ngue rí pãrãgö c'ü dya rí cjijñi na s'o ín
mü'bügö. Me rí ne rá cjagö na jo'o texe.
19 Me rí ö'tc'öji rí dyötcüji Mizhocjimi, ngue c'ua dya ra mezhe, rá 'ñe
zenguats'üji na yeje.

Bendición y saludos finales

20 E Jesús c'ín Jmugöji, ndambörü c'ü; nutscöji chjëntcjui c'ü ri ndënchjürüji.
Nguec'ua va ndũ e Jesús por nutscöji. O pjödü o̱ cji para o perdonaozgöji
Mizhocjimi c'ua ja nzi va mama cja ne testamento nu cja nuevo nu o zocüzüji.
Nguec'ua dya cja rí tũgöji ín nzhunc'öji. Nuc'ua Mizhocjimi o tsjapü o tetjo e
Jesús, o bübütjo na yeje. Nguec'ua ra sö ra mäjä ín mün'c'öji, dya cja ni jodü
xe rá mbeñeji c'o ín nzhubüji c'o mi tũji.
21 Rí ö'tc'öji Mizhocjimi ra dya'c'eji c'o xe bë'tsc'eji, ngue c'ua ra sö rí tsjaji
texe c'o na jo, c'ua ja nzi ga ne angueze. Nguetsjë angueze ra pëpji a mbo cja
in mün'c'eji, ngue c'ua rí tsjaji c'o na jo c'o rguí mäjä angueze. Ra pëpji a cjanu
a mbo in mün'c'eji, na ngueje i̱n ench'e in mü'büji e Jesucristo. Angueze me
na nojo, 'ñe me na jo. Je rga cjanu textjo yo cjë'ë 'ñe 'ma ya rguí nguins'i ne
xoñijõmü, amén.
22 Rí ö'tc'öji cjuarma rí pëscöji paciencia yo jña yo ró zo'c'öji. Na ngueje dya
puncjü yo ró xi'tsc'öji cja ne carta.
23 Rí negö rí pãrãgueji c'ü ya 'ñemeji dya libre e Timoteo c'ín cjuarmagöji. Nu
'ma dya ra mezhe ra zät'ä nu ja rí bünc'ö, rá ẽcjöbe rá 'ñe zenguats'ügöbe.
24 Xipjiji ra mbörü Mizhocjimi texe yo in xo'ñigueji yo xi'ts'iji o̱ jña
Mizhocjimi, 'ñe texe c'o 'ñaja cjuarma. Va bö'tc'ütjoji Cjimi c'o cjuarma c'o
menzumü a Italia c'o rí cãrãgöjme.
25 Mizhocjimi ra mböxc'üji i̱n texeji. Je rga cjanu, amén.

LA CARTA DE SANTIAGO

Santiago escribe a los esparcidos

1 Cjimi, cjuarma, rí zenguats'üji. Nutscö e Jacobo rí pen'c'eji ne carta. Rí
mbëpjigö cja Mizhocjimi, 'ñe cja e Jesucristo c'ín Jmugöji. Rí pen'c'eji ne carta
nu'tsc'eji in̲ tsjaji cja yo doce estado a Israel, pero in̲ pjötc'eji dya texe cja ne
xoñijõmü.

La sabiduría que viene de Dios

2 Bübü 'ma ra sätsc'eji 'na ndumü o pje c'o nde rí sufregueji. Pero jñunt'ü in
mün'c'eji cjuarma, ngue yo rgui mäcjeji yo; ni ri ts'inguilë rí ndumüji.
3 Na ngue in̲ pãrãgueji 'ma rí sufregueji a cjanu, ra jñetse cjo sido rí 'ñejmeji
Mizhocjimi. 'Ma rí zëzhgueji, 'ma dya rí jyëzgueji Mizhocjimi, nu'ma, ra
dya'c'üji mas c'ü rgui zëzhiji, 'ma ra ẽ c'o rí sufreji c'o xe na s'ëzhi.
4 Nguec'ua sido rí zëzhgueji ngue c'ua ra sö rí dyätqueji na jo 'ma Mizhocjimi.
Nguec'ua dya ra bë'tsc'iji c'ü rgui tsjagueji c'ua ja nzi ga ne angueze.
5 'Ma bübüts'üji c'ü bëzhi pjeñe ja rgá tsja c'o ne Mizhocjimi, ni jyodü ra
dyötü Mizhocjimi 'ma c'ü. Mizhocjimi ra unü c'ua c'ü rguí mbãrã. Na ngue
c'o pë's'i Mizhocjimi, dacöji na puncjü c'ü, dya xo huënzhgöji c'ü.
6 Pero c'ü ra dyörü, ni jyodü ra jñunt'ü o̲ mü'bü c'ü ra ch'unü pjeñe, dya ra
yembeñe cjo ra ch'unü cjo dya ra ch'unü. Na ngue c'ü yembeñe, chjëntjui nza
cja ndeje cja trazapjü c'ü pjö's'ü ga ndunü e ndajma ga mava ga mava.
7 C'e nte c'ü yembeñe ga cjanu, ni jyodü ixta unü ngüenda c'ü dya pje ra unü
c'ín Jmugöji c'ü.
8 Na ngueje dya pãrã pje ra nguijñi; yembeñe texe c'ü cja'a c'ü.
9 Nu'tsc'eji in̲ pöbreji cjuarma, zö dya nda in̲ pë's'iji pero rí mäcjeji. Na
ngueje ya ni muvitsc'eji dya a jmi Mizhocjimi.
10 Nu'tsc'eji in̲ pë's'iji na puncjü, xo rí mäcjeji. Na ngueje o dya'c'üji
Mizhocjimi in̲ pãrãgueji dya, c'ü dya nda ni muvi c'ü ni pë'sc'eji na puncjü.
C'o rico, ra zädä 'ma ra ojtjo anguezeji, ra chjëntjui nza cja o̲ ndäjnä o pjin'ño.
11 Na ngueje 'ma go mbes'e e jyarü, na pa'a. Nguec'ua ga dyot'ü o pjin'ño, y
joca juenzhänä c'o. Y zö na zötjo pero ra ojtjo c'ua c'o. Je xo rga cjatjonu c'o
rico; zö pëpjiji tõji o merio, pero ra zädä 'ma ra ndũ c'o.

Pruebas y tentaciones

12 'Ma cjó c'o ra säjä 'na ndumü o pje c'o ra sufre, pero 'ma ra sido ra 'ñejme
Mizhocjimi, nu'ma, ngue nu rguí mäjä 'ma c'e nte. Na ngueje Mizhocjimi ra
unü c'ü rguí bübütjo co angueze. Je ga cjanu va mama Mizhocjimi ra unü c'o
ejme, 'ñe neji angueze.
13 'Ma cjó c'o ra nguijñi ra tsja c'o na s'o, dya ra mama que ngue Mizhocjimi
c'ü cjapü ra tsja c'o na s'o. Na ngueje me na jo Mizhocjimi, dya cjó sö ra 'ñünbü
o̲ mü'bü Mizhocjimi ra tsja c'o na s'o. Mizhocjimi dya xo 'ñünbü o̲ mü'bü 'na
nte ra tsja c'o na s'o.
14 'Ma cjó c'o cjijñi ra tsja c'ua ja c'o nzi ga netsjë c'o na s'o, je ni 'ñeje cja
mü'bü c'e s'opjeñe.
15 Nuc'ua 'ma ra sido ra nguijñi c'o na s'o c'o ri ne ra tsja, ra zädä c'ü ra tsja
'ma c'o. Y 'ma dya ra jyëzi c'o na s'o, dya ra salva.
16 Rí s'iyats'üji cjuarma. Nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya cja rí tsjijñiji c'ü ngue
Mizhocjimi c'ü 'ñünngü ín mü'büji rá cjaji c'o na s'o. Na ngueje dya cjuana.

17 C'ü dacöji Mizhocjimi, nde na jo texe c'o. Y ngue c'o ni jyongöji c'o. Nguetsjë angueze o dyät'ä e jyarü, 'ñe e zana, 'ñe yo seje. Nujyo, chjench'e yo. Pero Mizhocjimi dya pötü; xenchc'ũ ga cjatjo, dacüji c'o na jo.
18 Nguetsjë angueze o mbeñe ndeze mi jinguã c'ü ro tsjacüji o̱ t'izüji. Nguetscöji ot'ü o tsjacüji o̱ t'izgöji, 'ma ró ätpägöji nu o̱ jña nu na cjuana. Je xo rga cjatjonu c'o 'ñaja c'o cja ra creo.

La verdadera religión

19 Rí s'iyats'üji cjuarma. Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí dyäräji na jo o̱ jña Mizhocjimi i̱n texeji. Dya ts'i rgui chjünrüji jña c'o va ẽ in pjeñetsjëji. Dya xo ra ünc'eji rgui dyäräji c'ü o̱ jña.
20 Na ngue 'ma cjó c'o üdü, dya ra sö ra tsja c'ua ja ga ne Mizhocjimi c'o na jo.
21 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, jyëziji texe c'o me na s'o c'o i̱n cjijñiji, 'ñe texe c'o na s'o c'o xe i̱n cjaji. Rí dyäräji na jo nu o̱ jña Mizhocjimi nu bübü in mün'c'eji dya. Na ngue 'ma rí dyärägueji ne jña nu, sö ra jogü in mü'büji.
22 Dyätäji o̱ jña Mizhocjimi. Dya rí dyärätjoji, cja ndo rrĩ jyëzitjoji. Na ngue 'ma i̱n cjijñiji c'ü dya pje ni jyodü nguextjo c'ü rí dyärätjoji, dya i̱n cjijñiji na jo 'ma. Na ngueje dya cjuana.
23 'Ma cjó c'o ärä o̱ jña Mizhocjimi, nu 'ma dya cja'a c'ua ja nzi ga dyärä, nu'ma, chjëntjui nza cja 'na nte c'ü janda na jo cja jñeje c'ü ja ga cja a jmi c'ü.
24 Jandatsjë na jo'o, cja na matjo c'ü. Nuc'ua ixi jyombeñetjo pje mi nza jmi c'ü.
25 Mizhocjimi ya 'ñevgueji libre, ngue c'ua ra sö rá ätäji dya o̱ jña angueze. 'Ma cjó c'o ra unü na jo ngüenda c'ü pje mama c'ü o̱ jña, y ra sido ra mbeñe, y ra tsja c'ua ja nzi ga mama c'e jña'a, nu'ma, ngue nu rguí mäjä 'ma c'e nte c'ü. Na ngueje cja'a c'ü mama c'e jña. Pero 'ma ra dyärä jo rrũ jyombeñetjo c'ü, iyö 'ma.
26 'Ma cjó c'o pëzhits'üji na jo ga ma't'ü Mizhocjimi, pero 'ma dya pjötpü ngüenda c'o jña c'o pedye a ne'e ga xipji yo nu minteji, dya jo c'ü cjijñi 'ma c'ü. Na ngueje dya cjuana. Na ngue dya pje ni muvi c'ü ni mama ma't'ü Mizhocjimi c'ü.
27 C'o ix na cjuana ma't'ü Mizhocjimi c'ín Tataji, pjös'üji yo ndixũ yo ya ndũ nu xĩra, 'ñe yo jyoya 'ma sufreji. Xo pjörütsjëji ngue c'ua dya ra ndëpiji o̱ 'ñiji yo nte cja ne xoñijõmü va yo dya pãrã Mizhocjimi. C'o cja a cjanu yo na jo, dya s'o a jmi Mizhocjimi c'o.

2

No hay que hacer distinción entre personas

1 Me na nojo e Jesucristo c'ín Jmugöji, cjuarma. Nguec'ua 'ma i̱n ejmeji angueze, dya cjó rí tsjapüji xenda rrĩ muvi 'na nte que na ngue c'ü 'na.
2 Bübü 'ma cjogü 'na nte nu ja i̱n ma't'üji Mizhocjimi c'ü ri junt'ü anillo a dyë, c'ü ri dyavü o oro, y ri je'e bitu c'o rrã jo. Xo bübü 'ma cjogü 'na bëzo c'ü pöbre c'ü ri je'e zëbitu.
3 Dya ga jo 'ma i̱n cjapüji me ni muvi nu c'ü je'e bitu c'ü me na jo, 'ñe 'ma i̱n xipjiji: "Nu'tsc'e nin t'ecjañõmü, je rí mimigue va nu ja na jo", i̱n embeji. Dya xo ga jo 'ma i̱n xipjiji c'e pöbre c'ü je'e zëbitu: "Nu'tsc'e rí böntjogue a mava", o i̱n xipjiji: "Mimitjogue a jõmü", i̱n embeji.
4 Nu 'ma i̱n cjaji a cjanu, xenda i̱n cjapüji ni muvi 'ma c'ü 'naja, que na ngue c'ü 'na. Na s'o in pjeñegueji 'ma.

5 Rí s'iyats'üji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji a cjanu. Dyäräji na jo. Yo pöbre,
cjapüji dya ni muvi cja ne xoñijõmü. Pero Mizhocjimi o juajnü na puncjü
anguezeji. Anguezeji ench'e o mü'büji e Jesucristo, nguec'ua me ni muviji
dya a jmi. Y xe ra ch'unüji c'ü me ni muvi; ra ch'unü ra zät'äji nu ja manda
Mizhocjimi. Ngue c'ü o mama Mizhocjimi ra unü c'o ejme 'ñe neji angueze.
6 Maco nu'tsc'eji in cjapüji c'ü dya nda ni muvi yo pöbretsc'eji. ¿Cjo dya ngue
yo rico yo cja'c'üji rí sufregueji? ¿Cjo dya ngue yo rico yo sints'iji cja juesi nu
ja ra jñün'c'üji ngüenda? Jã, ngue yo rico.
7 ¿Cjo dya ngue yo rico yo xenda sanbü o tjũ e Cristo, que na ngue yo pöbre?
Maco me na jo e Cristo. Nu'tsc'eji ngue o ntets'üji c'ü.
8 C'ü xenda ni muvi ley cja o jña Mizhocjimi, je t'opjü a cja va c'ü: "Nu'tsc'eji
rí s'iyaji yo nin minteji, c'ua ja nzi gui s'iyatsjëji", eñe. Nu 'ma rí tsjaji a cjanu,
na jo c'ü in cjagueji 'ma.
9 Pero 'ma dya jyëzgui s'iyaji yo nin minteji, in cjaji na s'o 'ma. Na ngue dya
in ätäji c'ü o ley Mizhocjimi c'ü mama rá jyëzga s'iyaji yo nín minteji.
10 Na ngue c'e nte c'ü ra dyätä texe c'o o ley Mizhocjimi, pero nu 'ma ra
bëzhtjo 'na c'o ley ra dyätä, ya mbë's'i nu s'ocü 'ma c'ü, chjëntjui c'ü dya ro
dyätä ne rí 'na c'o ley.
11 Bübü ley c'o mandazüji Mizhocjimi nza cja ne jña nu mama a cjava:
"Dya rí tsãji o ndixũ. Ni xo ri ngue'tsc'eji in ndixũji, dya rí tsãji o bëzo", eñe
Mizhocjimi. Xo mama: "Dya rí pö't'ünteji", eñe c'ü. 'Ma dya in tsãji o ndixũ,
pero 'ma ya i pö't'ünteji, dya in ätäji 'ma c'o ley.
12 Ya 'ñevgueji dya libre Mizhocjimi, ngue c'ua sö rá ätcöji dya c'ü. Y 'ma ra
jñüncöji ngüenda, ra mbãcöji cjo ró cjagöji c'ua ja va ne angueze. Nguec'ua
nu'tsc'eji rí pjötpüji ngüenda ja rgui ñagueji, 'ñe ja rgui minc'eji.
13 Na ngueje 'ma ra jñü ngüenda Mizhocjimi, dya ra juentse c'e nte c'ü dya
juentse yo nu minteji. Pero c'ü o juentsete, ra juentse Mizhocjimi, dya ra
tsjapü ra sufre.

La fe y las obras

14 Mi cjuarmats'üji, 'ma cjó c'o ra mamatsc'eji: "Rí ejmegö Mizhocjimi", ra
'ñeñe, pero 'ma dya cja'a c'o na jo, ¿pje ra dyeje 'ma c'ü? ¿Cjo sö ra salva c'e nte
na ngue c'ü ni mantjo ejme? Dya ra sö.
15 Bübüts'üji hermano 'ñe hermana c'o dya cãjã pje ra jye'e, ni xo ri pë's'iji
pje ra ziji.
16 Nguec'ua ni jyodü rí unüji c'o ni jyodü ra jyeji 'ñe c'ü ra ziji. Na ngueje
'ma rí xitjoji: "Mizhocjimi rí mëvi. Ra dya'c'eji bitu c'ü rguí pac'ü, 'ñe c'ü rí
si'i c'ü me ri nintjo", rí 'ñembeji; pero 'ma dya rí unüji, ¿pje ra dyeje 'ma c'ü in
xipjiji?
17 Nguec'ua 'ma cjó c'o mama ejme Mizhocjimi, pero 'ma dya unü c'o pje ni
jyodü yo nu minteji, chjëntjui c'ü dya ri ejme 'ma c'ü.
18 Pe bübütsc'eji c'o ra ne ra xitscö a cjava: "Rí cjijñijme bübü c'o nguextjo c'ü
creo, y bübü c'o cja c'o na jo", ra 'ñenzgöji. Pero rá xicö a cjava c'o: "Nu'tsc'eji
in xitscöji c'ü in ejmeji. Pero, ¿ja rga jñetse 'ma dya rí tsjaji c'o na jo? Nuzgö
rá cjagö c'o na jo, ngue c'ua ra jñetse c'ü rí ench'e ín mün'c'ö Mizhocjimi."
19 Nu'tsc'eji in creoji c'ü 'natjo Mizhocjimi bübü. Na jo c'ü in mangueji. Xo
'ñe c'o demonio c'o ngue o dyoji c'ü dya jo, xo pãrãji c'ü 'natjo Mizhocjimi.
Pero c'o demonio me mbi'i ga zũji, na ngue Mizhocjimi ra tsjapü ra sufreji.
20 ¿Cjo dya in pãrãji ja ga cja? ¿Cjo dya in unnc'eji ngüenda, 'ma cjó c'o dya
cja c'o na jo, dya ni muvi c'ü ni mama ejme Mizhocjimi 'ma c'ü?

21 Tsjijñiji e Abraham c'ü mi mboxpalegöji. Ya mi ngue ro tsja e Abraham ro mbö't'ü e Isaac c'ü nu t'i, c'ua ja va manda Mizhocjimi; cja rrũ unü c'ua Mizhocjimi cja c'e arta. Na ngue c'ü vi dyätä a cjanu, o mama Mizhocjimi: “Dya cja tũ o̱ nzhubü dya ne Abraham”, eñe.
22 ¿Cjo dya i̱n unnc'eji ngüenda e Abraham? Dya nguextjo c'ü vi creo c'o o mama Mizhocjimi; xo tsja c'ua ja nzi va xipji. Nguec'ua ixi 'ñetse c'ü na jo ma 'ñejme c'ü.
23 'Ma o tsja a cjanu e Abraham, je o zädä angueze c'ü t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi c'ü mama a cjava: “E Abraham o 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi; o creo c'ü ro tsja c'ua ja nzi va mama. Nguec'ua va mama Mizhocjimi c'ü dya cja mi tũ o̱ nzhubü e Abraham”, eñe. E Abraham xo t'opjü cja o̱ jña Mizhocjimi, c'ü mi jovi na jo Mizhocjimi.
24 Nguec'ua ya i̱n unnc'eji ngüenda 'ma cjó c'o mama creo pero 'ma dya cja c'o na jo, dya sö ra mama 'ma Mizhocjimi c'ü dya cja tũ o̱ nzhubü c'ü.
25 Xo rí tsjijñiji c'ua ja va tsja e Rahab. O recibido cja o̱ ngumü c'o ye bëzo c'o vi 'ñe zo'bü cja c'e jñiñi. Nuc'ua 'ma ya ro mëvi, o tsja c'ua c'e ndixũ o xipjivi nan'ño 'ñiji ja rví mëvi ngue c'ua dya ro zürüji c'o. Na ngue c'ü o tsja c'e ndixũ o mbös'ü c'o ye bëzo, o mama c'ua Mizhocjimi c'ü dya cja mi tũ o̱ nzhubü. Ante, nde ma dyonpütjo o bëzo c'e ndixũ.
26 Xo rí mbeñegueji ja ga cja 'ma ya ni ndũ 'na nte, dya cja ni muvi c'ü o̱ cuerpo, na ngue dya cja bübü o̱ aljma c'ü. Je xo ga cjatjonu 'na nte, 'ma dya cja c'o na jo, nu'ma, dya xo ni muvi 'ma c'ü ni mama creo.

3

La lengua

1 Dya rí tsjaji rrã puncjüts'üji o xöpüte cja jña Mizhocjimi, cjuarma. Na ngueje i̱n pãrãgueji 'ma rá cjaji xöpüte pero 'ma dya rá cjacjuanagöji, xenda ra jñüncöji ngüenda 'ma Mizhocjimi, que na ngue 'ma dya ri xöpütegöji.
2 Rí texeji rí cjaji na puncjü c'o na s'o. 'Ma rá pjörüji c'ü ra mbedye ín teji ngue c'ua dya rá mamaji jña c'o dya ni jyodü, xo ra sö rá pjörütsjëji ngue c'ua rá ätäji na jo Mizhocjimi, dya rá cjaji ja c'o nzi rgá netsjëji.
3 Tsjijñiji ja rgá cjapüji o pjadü. Rí cã'tp'ãji frenu a ne'e yo, ngue c'ua ra dyätcäji. Maco ts'iquë c'e frenu, pero rí cjapüji ra ma c'ua ja rgá negöji.
4 Xo rí tsjijñiji ja xo ga cja o barco c'o nzhodü cja ndeje. Me na nojo c'o, y bübü 'ma me na zëzhi e ndajma ga ndunü c'o. Pero co c'e za c'ü ni dyëji, sö ra dyëdyi c'ua ja ga ne'e c'ü ri ëdyi; maco ts'iquëtjo c'e za c'ü.
5 Je xo ga cjatjonu nín ts'ijñiji. Ts'iquë cja ín cuerpogöji nu, pero co nín ts'ijñiji rí mamaji jña c'ü rgá cjapütsjëji na nojo. Tsjijñiji yo t'eje yo cja na puncjü o za'a. Maco ra ndë yo, co 'na ts'isivitjo.
6 Nín ts'ijñigöji chjëntjui 'na sivi nu. Cja nín ts'ijñigöji, je bübü texe c'o na s'o nu. C'ü ni mama na s'o jña nín ts'ijñiji, s'onngöji na puncjü cja ín cuerpoji nu. Cjacöji rá pötca nuji na ü yo nín mintegöji, chjëntjui nza cja 'ma yorü 'na trasivi. Ngueje c'ü dya jo c'ü 'ñünngü ín mü'büji rá mamaji c'o na s'o.
7 Nutscöji rí dominaoji yo animale yo bübü nziyo a ngua, xo 'ñe yo peje o̱ juaja, xo 'ñe yo cjüt'ü a mbeme, xo 'ñeje yo cã'ã cja ndeje. Texe yo, ya xo vi dominaoji ndeze mi jinguã yo.
8 Pero dya cjó sö ra dominaotsjë o̱ c'ijñitsjë. Ngue 'naja c'ü na s'o c'ü dya cjó sö ra ts'a's'ü c'o jña c'o mama nu. O c'ijmi 'ma sate, pedye o̱ posuña cja o̱ c'ijñiji. Je xo ga cjazgöji nu, bübü 'ma pedye ín tegöji na s'o jña rgá santegöji.

9 Bübüzgöji c'o mama co o̲ ne'e c'ü me na jo Mizhocjimi c'ín Tatagöji. Pero xo sadüji yo nu minteji. Nguec'ua chjëntjui c'ü ro zadüji Mizhocjimi. Na ngueje Mizhocjimi o ngambgöji c'ü ixi nza cjatjozgöji angueze.
10 'Natjo o̲ ne 'na nte. Pero je pedye nu, c'ü ni mama me na jo Mizhocjimi, y xo 'ñe c'ü ni sante c'e nte c'ü. Dya jo rá cjaji a cjanu, cjuarma.
11 Tsjijñiji ja ga cja 'na mbereje. ¿Cjo 'natjo c'ua peje ndeje c'ü na õ'õ, 'ñe c'ü na õxü? Iyö.
12 Tsjijñiji cjuarma. ¿Cjo sö'ö e ndora ra nguis'i o ndënsë? ¿Cjo sö'ö e ndëmpë ra nguis'i o ndora? Je xo ga cjatjonu o mbereje; dya sö 'natjo c'ua ra mbeje c'ü na õxü, 'ñe c'ü na õ'õ.

La verdadera sabiduría

13 Nguec'ua rí xi'tsc'öji, 'ma bübüts'üji 'na cjuarma c'ü pãrã c'o na jo c'o ra tsja, 'ñe pjëchi, ni jyodü ra mbötpü na jo ngüenda ja rgá mimi, 'ñe dya ra tsjapütsjë na nojo c'ü. Nu 'ma je rgui tsjagueji a cjanu, ra unü ngüenda 'ma yo nte, c'ü na cjuana i̲n jüngueji na jo 'na pjeñe.
14 Pero 'ma me üdü in mün'c'eji gui huinsteji ngue c'ua xenda rí pjëzhgueji rrã notsc'eji que na ngue c'o 'ñaja, dya cja rí tsjaji c'o. Na ngue 'ma i̲n cjapqueji a cjanu na notsc'eji, dya i̲n cjagueji 'ma c'ü mama o̲ jña Mizhocjimi c'ü na cjuana.
15 Na ngue 'ma cjó c'o me pãrãtsc'eji pero 'ma üdü rgá zöji o jña, nu'ma, dya je ni 'ñeje cja Mizhocjimi c'ü pãra 'ma c'o. Je ni 'ñeje cja ne xoñijõmü, 'ñe cja o̲ mü'bütsjëji, 'ñe cja c'ü dya jo.
16 Na ngue 'ma cjó c'o ra huinste ngue c'ua xenda ra mbëzhi rrã nojo que na ngue c'o 'ñaja, ngue 'ma ra hueñiji rgá zöji o jña, 'ñe ra tsjaji texe c'o na s'o.
17 Pero 'ma ngue Mizhocjimi c'ü dacöji rgá pãrãgöji, rá cjaji na jo 'ma. Rá jodüji ja rga mimiji na jo yo nín minteji, y rá zopjüji na jo yo. Rá äräji cjó c'o jün 'na jña c'ü ra mama, dya rá c'a's'üji. Me rá juentseji yo nín minteji y rá pjös'üji. Rá jyëzga s'iyaji. C'o rá cjijñiji c'o na cjuana, ngue c'o rá mamaji c'o; dya rá pezheji o bëchjine.
18 'Ma cjó c'o ne ra ngãrãji na jo yo cjuarma o yo nte, ni jyodü ra zopjüji na jo, dya ra huënch'iji na zëzhi. C'o jña c'o rguí zopjüji a cjanu, chjëntjui nza cja 'na ts'indëchjõ c'ü tujmü 'na bëzo. Y c'ü rguí tsja c'ua na jo yo nte, chjëntjui nza cja 'ma ri xepje.

4

La amistad con el mundo

1 ¿Jenga i̲n chũtsjëji, 'ñe i̲n sötsjëji o jña? I̲n chũtsjëji na ngue c'o me ne in cuerpogueji c'o i̲n netsjëji.
2 Na ngue 'ma cjó c'o pje nepetsc'eji c'o pë's'i nu minteji, 'ma dya pë's'i c'ü, nguec'ua ga pö't'ünte 'ma c'ü. 'Ma i̲n cjinncjeji: "Quera ri pjëtscö c'ü pjëzhi ne nte nu", rí 'ñeñeji; pero 'ma dya sö ra mbë'tsc'eji c'ü pjëzhi yo nin minteji, nguec'ua gui jyonbüji o chũ, 'ñe gui söji o jña c'ua. Dya i̲n ötqueji Mizhocjimi, nguec'ua dya ga dya'c'üji c'o ni jyonc'eji.
3 O 'ma jiyö, i̲n ötqueji ra dya'c'eji c'o na jo'o ngue c'ua rí mäjä rgui tsjaji c'ua ja nzi gui ñetsjëji. Nguec'ua dya ga dya'c'üji.
4 C'ua ja nzi ga tsja 'na ndixũ c'ü tsãjã o bëzo, dya cja ne'e c'ü nu xĩra, je xo ga cjatsc'eji nu. Dya cja i̲n neji Mizhocjimi, i̲n mäpäji c'o na s'o c'o cjaji cja ne xoñijõmü. ¿Cjo dya i̲n unnc'eji ngüenda 'ma cjó c'o ne ra tsja a cjanu, nu'ma, dya jovi 'ma Mizhocjimi? C'o ya mama ra tsja ga cjanu, ya üji dya Mizhocjimi.

5 Dya rí tsjapüji dya ni muvi yo rí xi'tsc'öji. Na ngueje je xo t'opjü a cjava: “Mizhocjimi o dya'c'üji o̲ Espíritu ga bübütjo in mün'c'eji. Nuc'ü, me pjö'c'üji c'ü, me ne'e c'ü rí ñegueji angueze co texe in mün'c'eji, dya rí mäpäji c'o na s'o”, eñe.
6 Y para dya rá mäpäji c'o na s'o, xenda pjöxcöji o̲ Espíritu Mizhocjimi, c'ua ja xo nzi ga t'opjü a cjava: “Mizhocjimi üji c'o me cjapütsjë na nojo. Pero c'o ätä Mizhocjimi, 'ñe dya cjapüji na nojo, ngue c'o pjös'ü angueze c'o”, eñe.
7 Nguec'ua rí dyätqueji Mizhocjimi. Rí zëzhiji c'ü dya rí dyätäji e Satanás c'ü dya jo, ngue c'ua ra xõgü angueze co nu'tsc'eji.
8 Chëzhgueji a jmi Mizhocjimi; angueze xo ra chëzhi in jmigueji. Nu'tsc'eji i̲n cjaji c'o na s'o, rí chëzhgueji a jmi angueze, ngue c'ua ra ndin'tsc'eji in mü'büji. Nu'tsc'eji i̲n yembeñeji, xo rí chëzhgueji a jmi, ngue c'ua ra ndin'tsc'eji c'e s'opjeñe c'ü i̲n mbeñeji.
9 Rí huëji na ngue c'o na s'o c'o i̲n cjagueji. Nu'tsc'eji, me i̲n mäpäji c'o na s'o. Nguec'ua rí mbeñeji c'ü dya ga jo c'ü xe rí mäpäji yo.
10 'Ma rí chëzhgueji a jmi Mizhocjimi, rí unnc'eji ngüenda c'ü dya pje ni muvitsc'eji. Nuc'ua angueze ra tsja'c'üji c'ü rguí muvitsc'eji a jmi.

Juzgando al hermano

11 Mi cjuarmats'üji, dya cja xe rí pötqui zo'büteji. C'ü so'bü nu cjuarma y cjapü dya ni muvi, cjapütjo burla c'ü o̲ ley Mizhocjimi c'ü je t'opjü c'ü dya rá so'bütegöji. Nu 'ma i̲n cjapütjoji burla c'e ley, dya i̲n ätäji 'ma c'ü. Chjëntjui c'ü ri cjapqueji c'ü dya ni muvi 'ma c'e ley c'ü.
12 Dya jo c'ü i̲n cjagueji a cjanu. Na ngueje 'natjo c'ü o dyät'ä c'e ley; ngue Mizhocjimi. Nguec'ua nguextjo angueze sö ra jñúnpü ngüenda 'na nte cjo ra salva o dya ra salva. Natsc'eji, ¿pje pjë'tsc'eji c'ü ni so'bügueji yo nin minteji?

Inseguridad del día de mañana

13 Mbeñeji na jo c'ü rá xi'tsc'öji. Nu'tsc'eji i̲n juajnüji c'e jñiñi 'ñe c'e pa c'ü rí pedye rí möcjëji pje nde rí ma pögueji. I̲n mangueji a cjava: “Rá ma mimiji nu 'na cjë. Rá tõmüji pje rá pöji, ngue c'ua rá tõji na jo o merio”, i̲n eñeji.
14 Maco nu'tsc'eji, dya i̲n pãrãgueji pje rí tsjagueji c'o pa c'o va ẽjẽ, ndumü nde rí dyotji. Nza cjatsc'etjoji o̲ pa'a o ndeje, c'ü 'na ts'indajmetjo 'ñetse, pero 'nanga ojtjo.
15 Xenda na jo rí mangueji: “'Ma ra ne Mizhocjimi, xe rá mintcjöji 'ma, 'ñe xo rá cjagöji yo bëpji yo, o c'o pje nde ma bëpji”, rí 'ñeñegueji.
16 Pero nudya me i̲n mäcjeji gui tsjapqueji na nots'üji. C'ü i̲n cjagueji a cjanu, na s'o c'o.
17 Tsjijñiji. C'o pãrã ra tsja c'o na jo, pero 'ma dya cjaji c'o, tuns'ü o̲ nzhubü 'ma c'o.

5

Advertencia a los ricos

1 Nu'tsc'eji i̲n ricoji, bübü 'na jña c'ü rá xi'tsc'öji. Me rí huë rgui ndumüji, na ngueje ya va sädä c'ü rí sufregueji.
2 C'o i̲n pë'sc'eji, ya dya'a c'o. C'o in bitugueji, ya dyo'tc'eji o ts'idyoxü c'o.
3 C'o in merioji de oro 'ñe de plata, ya xo s'odü c'o. Maco ya rí cãxtjoji yo cjë yo ya ni ma ra nguins'i ne xoñijõmü, pero ya i̲ jmutqueji na puncjü o merio 'ñe c'o pje nde pjëzhi. C'ü vi jmutqueji a cjanu c'o, ixi 'ñetsetjo c'ü i̲n cjagueji c'o na s'o. Nguec'ua ra zädä c'ü rí ma sufregueji cja sivi.

4 Mbeñeji c'o ndagrëxü c'o o pëpji cja in juancjeji. I̲ jyöt'üji ro mbë'pc'eji, pero dya i̲ tsjõtc'eji texe o̲ raya c'o. Nguec'ua anguezeji o reclamaots'üji. Y ya dyärä Mizhocjimi. Me na zëzhi angueze ra nzhocüts'üji c'o i̲ tsjapqueji a cjanu c'o in mbëpcjeji.

5 'Na animale ench'eji ra pi, ngue c'ua 'ma ra zädä c'e pa'a ra mbö'tji c'ü. Je xo ga cjatsc'eji nu. Me na chjõnü gui minc'eji dya, y i̲n̲ cjaji texe c'o me ne in mü'büji, pero ya va sädä 'ma rí ma sufregueji.

6 Nu'tsc'eji i̲n̲ ricoji, xo i̲n̲ sidyiji yo pöbre cja juesi, zö dya pje cja c'o. Y nu yo pöbre, dya jëziji ra ñaji.

La paciencia y la oración

7 Nu'tsc'eji mi cjuarmats'üji, 'ma pje c'o ra tsja'c'eji a cjanu c'o rico, dya pje rí nzhopqueji c'o na s'o c'o. Pero rí pësp'iji paciencia hasta 'ma cja ra ẽjẽ c'ín Jmugöji. Tsjijñiji c'ü tjë 'na juajma. 'Ma ya vi ndujmü o ndëchjõ c'ü, pëtsa c'ü ra jogü c'o ts'itjõ cja o̲ juajma c'ü. Pero ni jyodü ra nde'be c'ü ra sido ra 'ñe o dyebe.

8 Je xo rga cjatsc'eji nu, rí pësp'iji paciencia c'o pje nde ra tsja'c'üji. Rí zëchiji in mü'büji, na ngueje dya cja ra mezhe ra ẽjẽ c'ín Jmugöji.

9 Mi cjuarmats'üji, 'ma pje c'o i̲n̲ sufregueji, bübü 'ma i̲n̲ pötqui culpaji yo nin cjuarmaji zö dya pje ri cja'c'eji yo. Dya cja xe rí tsjaji a cjanu. 'Ma jiyö, xo 'ñetsc'eji xo ra jñün'c'üji ngüenda 'ma. Tsjijñiji, ya ngue ra ẽjẽ c'ü ra jñü ngüenda.

10 Mi cjuarmats'üji, para rí pãrãgueji ja rgui pësp'iji paciencia c'o pje nde ra tsja'c'üji, rí mbeñeji ja ma tsja c'o profeta c'o mi pätpä Mizhocjimi ma zopjü c'o nte. Me go tsjapüji o sufreji, pero o mbë's'iji paciencia, dya go nzhopcüji c'o na s'o.

11 Mbeñeji c'o rí mangöji, c'o ya sufre o ndumü y dya jyëziji Mizhocjimi, nuc'o, mäjä na jo cja jmi Mizhocjimi dya c'o. Ya xo i̲ dyäräji ja va sëchi e Job 'ma mü o sufre c'o ndumü. Pero o mbedye na jo. Na ngueje c'ín Jmugöji me go juentse e Job, o mbös'ü.

12 Rí pjötpüji na puncjü ngüenda cjuarma c'ü dya rí ñänbäji o̲ tjũ Mizhocjimi c'ü rí mamaji: “Nzi ga mbãrã c'ü bübü a jens'e.” Ni xo rí mamaji: “Nzi ga mbãrã ne xoñijõmü.” Ni pje xe ma jña c'ü rgui ñännc'eji Mizhocjimi. Rí mantji “Jã” o “Jiyö”, pero rrã cjuana. Na ngue 'ma xe rí mangueji jña c'ü cjó c'o nzi ga mbãrã, ra jñün'c'üji ngüenda 'ma Mizhocjimi.

13 'Ma cjó c'o va sätsc'eji o ndumü, ra dyötü Mizhocjimi c'o. 'Ma bübütsc'eji c'o me mäjä, ra tõji o himno rgá ma't'üji Mizhocjimi.

14 'Ma bübütsc'eji c'o sö'dyë, ra zojnüji c'o pje pjëzhi cja c'o cjuarma, ra 'ñe dyötpüji Mizhocjimi, y ra nänbäji o̲ tjũ e Jesucristo c'ín Jmugöji rgá ngosp'üji o aceite.

15 Nuc'ua 'ma ra 'ñejmeji co texe o̲ mü'büji rgá dyötüji, ra tsja c'ín Jmugöji ra jocü c'o ri sö'dyë 'ma. Y 'ma vi tsja c'o na s'o, xo ra perdonao Mizhocjimi 'ma c'ü.

16 'Ma cjó c'o ra tsjatsc'eji c'o na s'o, ni jyodü ra ma cja yo cjuarma ra xipjiji c'ü vi tsja na s'o, ngue c'ua ra dyötüji Mizhocjimi por c'ü vi tsja na s'o. Ra jogü 'ma c'e cjuarma. 'Ma ra dyötü Mizhocjimi 'na nte c'ü ätä Mizhocjimi, ra dyärä 'ma Mizhocjimi. Y ra tsja c'ua ja va dyörü c'e nte.

17 Tsjijñiji e Elías. Mi ntetjo nza cjazgöji c'ü. Pero o dyötü Mizhocjimi co texe o̲ mü'bü c'ü dya ro 'ñeje o dyebe. O mezhe c'ua jñi cjë'ë nde, c'ü dya go 'ñeje o dyebe cja ne xoñijõmü.

18 Nuc'ua, cjanu o dyötü c'ua Mizhocjimi ro 'ñe o dyebe. Cjanu o 'ñe c'ua dyebe. Nuc'ua cjanu o unü c'ua ne xoñijõmü c'o ro zi c'o nte.
19 Mi cjuarmats'üji, 'ma cjó c'o ra jyëzi o̲ 'ñiji Mizhocjimi c'ü na cjuana, rí pjös'üji ra nzhogü c'ü.
20 Na ngueje 'ma dya ra jyëzi c'o na s'o y ra nzhogü cja Mizhocjimi, dya ra salva 'ma c'ü. Nguec'ua ixtí unnc'eji ngüenda 'ma rí pjös'üji ra nzhogü, ya i̲ pjös'üji o salva 'ma c'ü. Na ngueje Mizhocjimi ra perdonao o̲ nzhubü c'o na puncjü vi tsja c'ü.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN PEDRO

Pedro escribe a los creyentes esparcidos

1 Nutscö e Pedro nguetscö rí pen'c'eji ne carta. E Jesucristo o 'ñempque rí
cjagö apóstole. Rí pen'c'eji ne carta nu'tsc'eji ya in pjötc'eji in cãrãji dya cja c'e
estado de Ponto, 'ñe c'e estado de Galacia, 'ñe c'e estado de Capadocia, 'ñe c'e
estado de Asia, 'ñe c'e estado de Bitinia.
2 Nu'tsc'eji ya juan'c'üji Mizhocjimi c'ü mi Tatagöji, ja c'o nzi va mama
ndeze mi jinguã. O Espíritu Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'büji i creoji.
Nguec'ua Mizhocjimi o xõcüts'üji o tsja'c'üji o t'itsc'eji, ngue c'ua rí dyätäji
e Jesucristo ra ndin'tsc'iji in mü'büji co o cji. Mizhocjimi ra mböxc'üji, ra
tsja'c'üji xenda rí mäcjeji, dya pje rí mbeñeji.

Una vida de esperanza

3 Me na jo Mizhocjimi c'ü o Tata e Jesucristo c'ín Jmugöji. Me go
juentsquegöji o dyacüji nuevo rgá mimiji dya, o tsjacüji o t'izgöji. Nguec'ua
rí pãrãji rá teji rá bübügõji co Mizhocjimi, na ngue e Jesucristo o te'e 'ma ya vi
ndũ.
4 Na ngue o t'itsc'eji Mizhocjimi, ya bë'sc'iji a jens'e c'o me na jo c'o ra
dya'c'üji. Nuc'o, dya ra tjeze c'o. Dya xo ra s'odü, ni xo ra pötü.
5 Me na zëzhi Mizhocjimi; pjö'c'üji na ngue in ench'e in mü'büji e Jesucristo.
Nguec'ua 'ma ra nguarü ne xoñijõmü, rá jandaji texe ja va 'ñevgueji libre cja
c'o na s'o.
6 'Ma ne Mizhocjimi, in sufreji ja nzi pa c'o pje nde cja'c'üji. Pero me in
mäcjeji na ngue in pãrãji ra dya'c'üji a jens'e c'o me na jo.
7 Mizhocjimi jëtsc'iji in sufreji a cjanu, ngue c'ua ra jñetse cjo sido rí 'ñejmeji
c'ü. O oro, cjapüji ra xõgü na jo cja sivi, ngue c'ua ra jñetse c'e oro. Maco
cjapüji ra xõgü o oro c'ü tjeze, xo ni jyodü rí sufregueji. Na ngue xenda ni
muvitsc'eji que na ngue o oro. Pero 'ma sido rí dyätäji Mizhocjimi, ra xi'ts'iji
Mizhocjimi c'ü na jo vi tsjaji y me ni muvits'üji cja o jmi.
8 In neji e Jesucristo zö dya i jñandaji. Zö dya xo in jandaji dya, pero in ench'e
in mü'büji. Me in mäpqueji na puncjü, c'ü dya in jüngueji jña ja rgui mamaji ja
cja c'ü ni mägueji.
9 Na ngue in ench'e in mü'büji c'ü, ra zädä c'e pa 'ma ra 'ñempc'eji libre texe
cja c'o na s'o. Me in mägueji na ngue ya ni ma ra 'ñempc'eji libre.
10-11 C'o profeta o mamaji c'ü ro zädä c'e pa 'ma ro juentscöji Mizhocjimi
ro 'ñevgueji libre. O Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o mü'büji o mamaji c'ü ro
ẽjẽ e Cristo nu c'ü vi mama Mizhocjimi ro 'ñevgueji libre, ro ẽ sufre, cja rrũ
ch'unü ro manda. C'o profeta mi xörüji cja o jña Mizhocjimi y mi cjaji t'önü
cjó ri ngueje c'ü ro 'ñevgueji libre, 'ñe jinguã ro sufre.
12 Mizhocjimi o tsjapü o mbãrã c'o profeta c'ü dya be ro zädä 'ma mi cãrã
anguezeji c'o me na jo c'o mi mamaji. Je ro zädä yo cjë yo rí cãrãji dya.
Mizhocjimi ya ndäjä o Espíritu o ẽ 'ñünbü o mü'bü c'o 'ñaja nte o xi'ts'iji ja rgá
sö ra 'ñempc'eji dya libre, ja c'o nzi va mama c'o profeta. Nu'tsc'eji, o jí'tsc'eji
Mizhocjimi yo; maco c'o o anxe, dya nda pãrãji ja ga cja, pero ne ra mbãrãji.

Dios nos llama a una vida santa

13 Nguec'ua rí xi'tsc'öji rí tsjijñiji na jo in pjeñeji. Rí pjörütsjëji ja rgui minc'eji. Jñunt'ü in mü'büji ra ch'a'c'üji c'o me na jo, 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo.
14 Rí tsjagueji nza cja o t'i c'o cja'a texe c'ü xiji ra tsjaji. 'Ma dya be mi pãrãgueji Mizhocjimi, mi cjagueji c'o mi netsjëgueji. Nudya, dya cja rí tsjagueji dya c'o.
15 Me na jo Mizhocjimi c'ü o 'ñünnc'ü in mü'büji i̲ creoji. Nguec'ua xo rrã jo texe c'o rí tsjaji.
16 Na ngue ya t'opjü a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi: “Rí tsjaji ja c'o nzi rgá negö c'o na jo, na nguetscö na jozgö”, eñe Mizhocjimi.
17 Nu'tsc'eji i̲n̲ xiqueji Mizhocjimi: “Mi Tatats'ügöjme”, i̲n̲ embgueji c'ü. Maco angueze jünncöji ngüenda ja c'o nzi rgá cjagöji nzi 'nazgöji; dya juajnü. Nguec'ua ni jyodü rí sũji angueze rgui mimiji texe c'o pa c'o xe rí minc'eji va cja ne xoñijõmü.
18 C'o in mboxatitaji o zocüts'üji c'o tjũrü c'o dya ni muvi. Pero nudya, i̲n̲ pãrãgueji o ndõmpc'üji va 'ñempc'eji libre texe cja c'o tjũrü. C'ü vi ndõmpc'üji, dya ngue co oro, ni xo ri ngue co plata c'o tjeze.
19 O ndõmpc'üji co o̲ cji e Cristo c'ü me ni muvi. Ja c'o nzi ma cja c'o ts'imë c'o mi pö't'üji, dya pje mi s'odü ni xo mi mancha, je xo va cjanu e Jesucristo, dya pje mi bübü c'o ma s'o.
20 Mizhocjimi, 'ma dya be mi ät'ä ne xoñijõmü, o mama c'ü je rva cjanu rvá ndũ e Jesucristo. Ngue yo cjë yo ni ma ra nguarü, yo o ẽjẽ c'ü, o ẽ ndũ por nu'tsc'eji.
21 Mizhocjimi o tsjapü o te'e e Jesucristo 'ma ya vi ndũ, cjanu o unü c'ü ra manda. Nguec'ua i̲n̲ ench'e in mü'büji Mizhocjimi, i̲n̲ pãrãji ra dya'c'üji c'o me na jo.
22 O̲ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünnc'ü in mü'büji i̲ creoji c'o jña c'o na cjuana ja ga cja e Jesucristo. Nguec'ua va ndin'tsc'iji in mü'büji c'o na s'o. Nguec'ua nudya, i̲n̲ pötqui s'iyagueji dya yo nin cjuarmaji. Dya nguextjo co in teji c'ü rí mamaji i̲n̲ s'iyaji; rí pötqui s'iyaji co texe in mü'büji.
23 Ya ch'a'c'üji dya 'na mü'bü c'ü nuevo. Nuc'ü, dya vi 'ñeje cja nin tataji 'ñe nin nanaji. 'Ma jiyö, ro tjeze. Pero Mizhocjimi o dya'c'üji c'ü, 'ma i̲ dyätpäji o̲ jña. Nu o̲ jña, me na zëzhi, dya ra tjeze.
24 Je t'opjü a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi c'ü o dyopjüji mi jinguã:
O pjin'ño me na zö o̲ ndäjnä, pero dyot'ü o pjin'ño 'ñe jäbä o̲ ndäjnä.
Je xo ga cjazgöji nu, rí nteji. Bübü yo rí pãrãji 'ñe yo rí ät'äji yo me na zö.
Pero 'ma rá tũgöji, ra chjorü yo na zö.
25 Pero o̲ jña Mizhocjimi, dya ra chjorü nu, eñe.
Ngue o̲ jña Mizhocjimi c'ü o xi'ts'iji ja rgá salvats'üji.

2

1 Nguec'ua rí jyëziji texe c'o na s'o. Dya cja rí pezhgueji o bëchjine. Dya cja rí tsjapqueji c'ü me na jotsc'eji a jmi yo nin minteji. Dya cja rí deseaji c'o ch'unü c'o 'ñaja. Dya cjó cja rí xosp'üji o bëchjine.
2 O lëlë 'ma cja ni jmus'üji, me neji o chichi ra ziji o̲ lechi. Je xo rga cjatsc'eji nu; me xo rí ñeji yo o̲ jña Mizhocjimi yo na cjuana. Ngue o jñõnü c'o da'c'üji para in mü'büji ngue c'ua rí zëzhgueji, ngue c'ua ra 'ñempc'eji libre texe cja c'o na s'o.

3 Nu 'ma ya i̲n pãrãji c'ü me s'iyats'üji c'ü ín Jmugöji, nu'ma, rí ñegueji o̲ jña Mizhocjimi.

Cristo, la piedra viva

4-5 'Ma jäbäji o ngumü de piedra, 'ma töt'üji 'na piedra c'ü dya neji, nu'ma, pëziji 'ma. Je xo ma cjatjonu e Jesucristo. Yo nte, dya neji c'ü. Pero Mizhocjimi ya vi juajnü, na ngue me ni muvi c'ü. E Jesucristo ixi bübütjo, o dya'c'üji c'ü ni bübütjogueji dya. Nguec'ua xo i̲n chjëntcjeji o piedra. Rí chëzhgueji cja e Jesucristo, ra jyäbäts'üji o̲ templo Mizhocjimi. Ya xõcüts'üji o tsja'c'üji o̲ mböcjimits'üji. C'o mböcjimi mi unüji o animale Mizhocjimi c'o mi pö'tp'üji. Nu'tsc'eji rí unü in mü'büji ja c'o nzi ga ne, na ngue c'ü o ndũ e Jesucristo.

6 Je t'opjü a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi:

C'e piedra, rá jumügö a squina c'ü rá jäbägö a Sion, ngue c'ua ra zëzhi.
Ró juajnügö c'e piedra; me ni muvi c'ü.
Nu c'o ra 'ñench'e o̲ mü'bü c'ü, dya ra bëzhi o̲ tseji, ra ch'unüji c'o na jo c'o te'beji, eñe o̲ jña Mizhocjimi.

7 Nu'tsc'eji i̲n ejmeji e Jesucristo, i̲n pãrãji c'ü me ni muvi. Nu c'o dya ne ra dyätä, iyö c'o. Ya t'opjü cja o̲ jña Mizhocjimi ja ga cja anguezeji:

C'o mi jäbä c'e ngumü go zöpüji c'e piedra, dya go neji c'ua c'ü.
Pero ngue c'ü ot'ü o jñumü Mizhocjimi cja squina, eñe o̲ jña Mizhocjimi.

8 Je xo t'opjü a cjava:

Nuc'ü, chjëntjui nza cja 'na piedra c'ü rguí pjeñe yo nte, 'ñe c'ü rguí nügüji, eñe.
C'o nte c'o, dya neji e Jesucristo, na ngue dya ne ra dyätäji c'ü. Nu c'o dya ra dyätä e Jesucristo, Mizhocjimi ya mama ndeze mi jinguã c'ü ra ma sufreji.

Los que pertenecen a Dios

9 Nu'tsc'eji ya juan'c'ügueji Mizhocjimi o tsja'c'üji o̲ ntets'üji. I̲n mböcjimigueji dya, i̲n pëpqueji c'ín Jmugöji c'ü bübü a jens'e. Ya xõcüts'üji nguec'ua ya 'natjo jñiñits'üji dya. Mizhocjimi ya tsja'c'üji o̲ ntetsc'eji dya angueze. O tsja'c'üji texe yo, ngue c'ua rí zopjügueji yo nte. Rí xiqueji c'ü me na jonte Mizhocjimi. Na ngue 'ma mi nzhodügueji cja bëxõmü, o 'ñünnc'ü in mü'büji i̲ jyëzgueji c'o na s'o, o dya'c'üji c'ü o̲ jya's'ü c'ü me na jo cja in mü'büji.

10 'Ma ot'ü, dya mi ngue o̲ ntetsc'eji Mizhocjimi. Pero nudya, ngue o̲ ntetsc'eji dya c'ü. 'Ma ot'ü, dya mi pãrãgueji c'ü mi juen'tsc'eji Mizhocjimi. Pero nudya i̲n pãrãji me juen'tsc'eji.

Vivan para servir a Dios

11 I̲n pjöt'üji i̲n cãrãji cja c'o jñiñi c'ua ja dya i̲n menzumügueji. Zö ne in mü'büji rí tsjaji c'o na jo, pero va ẽjẽ in pjeñeji rí tsjaji c'o na s'o. Rí s'iyats'üji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí tsjaji ja c'o nzi gui ñetsjëji c'o na s'o.

12 Yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi, sanc'eji yo, mamaji c'ü i̲n cjagueji c'o na s'o. Nu'tsc'eji rí tsjagueji na jo, ngue c'ua ra jñantc'aji i̲n cjaji c'o na jo. Nguec'ua c'e pa 'ma ra 'ñünbü Mizhocjimi o̲ mü'büji, ra mamaji c'ü me na jo Mizhocjimi.

13 Rí dyätäji texe c'o pje nde pjëzhi. Na ngue je ga cjanu ga ne Mizhocjimi. Rí dyätäji c'ü mero manda.

14 Xo rí dyätäji c'o gobernador c'o o 'ñeme c'ü mero manda. C'ü vi 'ñemeji c'o, ngue c'ü ra castigaoji c'o cja na s'o, 'ñe ra mamaji na jo'o c'o cja na jo.

15 Bübü c'o sanc'üji, mamaji c'ü in cjagueji c'o na s'o, pero dya pãrãji c'o mamaji. Mizhocjimi ne'e c'ü rí tsjagueji c'o na jo, ngue c'ua dya ra sö pje ra xi'ts'iji.
16 Zö dya ngue o cjatsc'eji c'ü mero manda, zö in libregueji, pero dya rí tsjijñiji c'ü sö rí tsjaji c'o na s'o. Iyö. Na ngue ya ngue o ntets'üji dya Mizhocjimi.
17 Rí respetaoji texe yo nte. Rí pötqui s'iyaji yo nin cjuarmaji. Rí sũji Mizhocjimi. Rí respetaoji c'ü mero manda.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

18 Nu'tsc'eji in mbëpjiji, rí respetaoji c'o in lamugueji. Dya nguextjo c'o in lamugueji c'o na jonte c'o s'iyats'üji, c'o rí respetaoji. Xo rí respetaoji c'o in lamuji c'o na s'o.
19 Bübü 'ma ra tsja'c'üji rí sufregueji, zö dya pje in cjagueji c'o na s'o. Pero 'ma rí pësp'iji paciencia na ngue c'ü ni pãrãgueji c'ü je ga cjanu ga ne Mizhocjimi, ra mä'c'äji 'ma c'ü.
20 'Ma ra yapc'üji na ngue i tsjaji c'o na s'o, ¿pje ra dyeje, zö rí pësp'iji paciencia? Pero nu 'ma rí tsjagueji c'o na jo, 'ñe 'ma rí pësp'iji paciencia c'o ra tsja'c'üji rí sufreji, nu'ma, ra mä'c'äji 'ma Mizhocjimi.
21 Mizhocjimi o tsja'c'üji o t'itsc'eji ngue c'ua rí tsjaji c'e tjũrü ja c'o nzi va tsja e Jesucristo. O sufre por nutscöji. Nu'tsc'eji xo rí tsjaji na jo, zö rí sufregueji.
22 Angueze, dya tsja c'o na s'o; dya xo mama o bëchjine.
23 'Ma o zadüji c'ü, dya ndünrü. 'Ma o tsjapüji o sufre, dya mama c'ü pje ro tsjapü anguezeji. C'ü o tsja, o sufre na ngue mi pãrã Mizhocjimi jün ngüenda na jo.
24 'Ma o sufre va ndũ cja ngronsi, o ngõtcüji ín nzhubüji. O tsja a cjanu, ngue c'ua rá jëziji c'o na s'o, rá cjaji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi. Na ngue o sufre e Jesucristo, nguec'ua va jogü in mü'büji c'o na s'o.
25 Nu'tsc'eji mi nza cjatsc'eji o ndënchjürü c'o ya vi xõgü. Pero nudya, ya i nzhogueji a jmi c'e Ndambörü c'ü pjö'c'üji.

3

Cómo deben vivir los casados

1 Nu'tsc'eji in ndixũji, rí dyätäji yo nin xĩraji. Nu 'ma dya ne ra 'ñejme o jña Mizhocjimi c'o nin xĩraji, dya rí sido rí xipjiji ra 'ñejmeji. Rí sido rí dyätäji anguezeji. A cjanu, ra unüji ngüenda in cjaji c'o na jo, xa'ma xo ra 'ñejmeji.
2 Na ngue anguezeji ra nuc'üji ja c'o nzi gui sũji Mizhocjimi gui tsjaji c'o na jo.
3 C'ü rrã zötsc'eji, dya ngue c'ü me rí jocüji cja in ñigueji. Dya rí chevgueji o oro, c'ü ra jñantc'aji. Ni xo rí sütqueji c'o, ni xo rí tsötc'eji in dyëji. Ni xo ri ngue bitu c'o me ni muvi c'o rí jyegueji. Na nguejyo, nguextjo a xes'e c'ü ni jñetse na zö yo.
4 C'ü rrã zötsc'eji, je ngue a mbo cja in mün'c'eji nu ja dya cjó janda. Ngueje c'ü rí dyätäji na jo, dya rí tsjapqueji na nojo, dya rí chjünrüji. 'Ma rí tsjaji yo, me rguí muvits'üji 'ma a jmi Mizhocjimi.
5 Je xo ma cjanu ma tsja c'o ndixũ c'o mi cãrã mi jinguã c'o mi creo Mizhocjimi. Ma zö o mü'büji cja jmi Mizhocjimi. Y mi ätäji c'o nu xĩraji.
6 'Naja c'o o tsja a cjanu, ngueje e Sara. Mi ätä e Abraham, mi xipji: “Nu'tsc'e ín Jmuts'ügö, texe c'ü rí mandazü, rá cjagö”, embe. Je xo rga cjatsc'eji nu; rí

tsjaji c'o na jo, dya rí sũji. 'Ma rí tsjaji a cjanu, ra jñetse c'ü o̲ mboxbëchets'üji e Sara.
7 Nu'tsc'eji i̲n̲ bëzoji, rí minc'eji na jo co yo nin suji, rí respetaoji. Na ngue i̲n̲ pãrãgueji xenda na zë'tsc'eji que na ngue anguezeji. Ya dya'c'üji c'ü ni bünc'eji co Mizhocjimi para siempre. Xo 'ñe yo nin sugueji, ya xo ch'unüji a cjanu. Nguec'ua ni jyodü rí respetaoji yo. 'Ma jiyö, dya ra dyä'tc'äji 'ma Mizhocjimi, 'ma pje rí dyötqueji.

Los que sufren por hacer el bien

8 C'ü xe rá xi'tsc'öji i̲n̲ nza texeji, rí tsjijñiji c'ü ri 'natjo in pjeñeji. Rí pötqui sentioji, y rí pötqui mäcjeji, y rí pötqui s'iyaji yo nin cjuarmaji. Xo rí pötqui juentseji. Dya rí tsjapü na nots'üji.
9 C'o pje cja'c'üji, dya rí nzhopqueji. C'o sanc'üji, dya pje rí xiqueji. C'ü rí tsjaguejı, rí ma'tp'ügueji Mizhocjimi ra intsjimi c'o. Na ngue je xo va cjanu va intsjimits'üji Mizhocjimi 'ma o 'ñünnc'ü in mü'bügueji.
10 Je mama ga cjava o̲ jña Mizhocjimi:
'Ma cjó c'o ne ra mäjä rgá mimi texe c'o pa, ni jyodü dya cja ra mama o jña c'o na s'o.
Dya xo ra mbedye bëchjine a ne.
11 Ra jyëzi c'o na s'o, ra tsja c'o na jo.
Ra jyodü ja rgá mimiji na jo yo nu minteji.
12 Na ngue Mizhocjimi nu'u na jo c'o cja na jo, 'ñe unüji ja c'o nzi ga dyötüji.
Pero Mizhocjimi dya nu'u na jo c'o cja na s'o, eñe o̲ jña Mizhocjimi.
13 'Ma me i̲n̲ jodüji c'ü rí tsjaji na jo, ¿ja rgá sö cjó pje ra tsja'c'üji 'ma?
14 Zö bübü 'ma cja'c'üji i̲n̲ sufreji na ngue c'ü ni tsjaji na jo, pero ngue c'ü rgui mäcjeji. Zö pje ra xi'ts'iji ra tsja'c'üji, pero dya rí sũji, dya pje rí mbeñeji.
15 C'ü rí tsjagueji, rí sũgueji Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji. Rí tsjijñiji na jo. Nguec'ua 'ma cjó c'o ra tsja'c'üji t'önü jenga i̲n̲ ench'e in mü'büji e Jesucristo, ra sö rí xipcjeji na jo 'ma c'o. Rí chjünrüji na jo co respeto.
16 I̲n̲ cjaji dya c'o na jo, na ngue bübüts'üji dya e Jesucristo. Zö ra xo'sc'üji o bëchjine ra mamaji i̲n̲ cjaji c'o na s'o, pero sido rí tsjaji c'o i̲n̲ pãrãgueji na jo. Xa'ma ra tseje c'o pe'chc'eji a cjanu.
17 Nu 'ma ne Mizhocjimi rí sufregueji, xenda na jo rí sufreji na ngue c'ü rgui tsjagueji c'o na jo, que na ngue c'ü rvi tsjaji c'o na s'o.
18 'Natjo vez o pätcäji va sufre e Jesucristo va ngõtcüji ín nzhubüji. Maco me na jo c'ü; nuzgöji, dya ma jozgöji. O ngõtcüji ín nzhubüji, nguec'ua sö rá chëzhgöji dya a jmi Mizhocjimi ra recibidozüji. E Jesucristo mi bübü o̲ cuerpo, nguec'ua o sö o mbö't'üji. Pero o tetjo, na ngue c'ü o̲ Espíritu o tsjapü o te.
19 C'ü o̲ Espíritu o ma zopjü c'o o̲ aljma c'o añima, nu ja cjot'ü.
20 Nuc'o, ngue c'o mi cãrã 'ma mi bübü e Noé, 'ma mi ät'ä c'e trabarco. Mizhocjimi me go mezhe va mbësp'i paciencia anguezeji, pero dya go ne go dyäräji. 'Ma o 'ñeje c'e tradyebe, mi tuns'ü c'e ndeje c'e barco. Nguec'ua, dya go ndũ c'o ocho c'o vi cjogü a mbo o salvaji.
21 C'e ndeje sö rá jyëntspiji dya, c'ü rvá jigöji c'ü o salvazüji, na ngue c'ü vi te e Jesucristo. C'ü rvá jigöji, dya ngue c'ü o mbechqueji ín cuerpoji; je ngue c'ü rvá jizhiji a jmi Mizhocjimi c'ü ya 'nintsquiji ín mü'büji, y rá cjaji dya c'o rí pãrãji na jo.
22 E Jesucristo ya ma a jens'e; bübü dya, cja o̲ jodyë Mizhocjimi. Angueze manda dya texe cja c'o o̲ anxe Mizhocjimi 'ñe c'o pje nde pjëzhi c'o pë's'i poder a jens'e.

4

Sirviendo según la capacidad que Dios nos ha dado

1 E Jesucristo o sufre o̲ cuerpo va mböxcüji. Nu'tsc'eji xo ni jyodü rí bübüji
dispuesto rí sufregueji. Na ngue 'ma rí sufreji, ya ni ma rgui jyëziji c'o na s'o.
2 Nguec'ua c'o pa c'o xe rí minc'eji, dya rí tsjagueji ja c'o nzi gui ñetsjëji c'o
na s'o. Rí tsjaji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi.
3 Ya rguí chjëntjui c'ü i̲ tsjagueji ja c'o nzi ga tsja c'o dya pãrã Mizhocjimi. Mi
cjagueji texe c'o ma s'o c'o ma ẽjẽ in pjeñeji. Mi cjagueji c'o na s'o cja mbaxua,
mi jmurügueji, 'naxõmü rí tĩgueji. Xo mi ma'tc'eji yo ts'ita, maco mama c'o ley
c'ü dya cjó sö ra ma't'ü yo.
4 C'o dya pãrã Mizhocjimi, me cjaji c'o na s'o, texe c'o va ẽjẽ o̲ pjeñeji.
Nguec'ua me cjijñiji jenga dya cja i̲n̲ cjagueji c'o na s'o co anguezeji. Nguec'ua
me sanc'eji yo.
5 Pero anguezeji ra nzhötüji ngüenda Mizhocjimi c'ü ya bübü ra jñünpü
ngüenda yo bübütjo, 'ñe c'o ya ndũ.
6 C'o ya ndũ, 'ma xe mi bübüji, o xipjiji o̲ jña Mizhocjimi. Zö o tsjapüji o
sufreji va, ja c'o nzi ga sufre texe yo nte, zö ya ndũji, pero c'o mi ench'e o̲
mü'bü Mizhocjimi, sido ra bübütjo o̲ aljmaji ja c'o nzi ga bübü Mizhocjimi.
7 Ya ni ma ra nguins'i ne xoñijõmü. Nguec'ua nu'tsc'eji rí tsjijñiji na jo in
pjeñeji. Rí pjörüji ja rgui minc'eji. Y rí sido rí dyötüji Mizhocjimi.
8 C'ü xenda ni muvi rí tsjaji, rí pötqui s'iyaji co texe in mü'büji. Na ngue 'ma
i̲n̲ s'iyaji, i̲n̲ perdonaoji, 'ma cjó c'o pje tsja'c'üji.
9 'Ma va säjä nin cjuarmaji yo ni 'ñeje nan'ño jñiñi, rí unüji ja ra oxüji. Rí
pötqui recibidoji a cjanu, dya pje rí mamaji.
10 Na puncjü c'ua ja nde va dyacüji Mizhocjimi c'ü rá pëpcöji angueze. C'o
vi ch'a'c'ü rí tsjaji, tsjaji ngue c'ua rí pötqui pjös'üji yo nin cjuarmaji. 'Ma rí
tsjaji a cjanu, i̲n̲ pëpqueji na jo 'ma Mizhocjimi.
11 Nu c'o zopjü yo nte, ni jyodü ra mamaji o jña'a ja c'o nzi ga 'ñünbü o̲
mü'bü Mizhocjimi c'ü rguí mamaji. Nu c'o pjöste, ra pjösteji ja c'o nzi va unü
Mizhocjimi ra pjösteji. Nguec'ua texe c'o rí tsjaji, ra unüji ngüenda ja ga cja e
Jesucristo, ra mamaji c'ü me na jo Mizhocjimi. E Jesucristo, ni jyodü c'ü dya
rá jëziji c'ü rgá mamaji c'ü me na jo, 'ñe me na nojo. Je rga cjanu.

Sufriendo como cristianos

12 'Ma va ẽjẽ c'o me na s'ëzhi c'o me i̲n̲ sufreji, dya rí tsjijñiji: “Maco rí ench'e
ín mü'büjme e Jesucristo, ¿jenga rí sufregöjme?”, rí 'ñeñeji. Jëtsc'iji rí sufreji,
ngue c'ua ra jñetse cjo sido rí 'ñejmeji Mizhocjimi. Rí xi'tsc'öji yo, na ngue rí
s'iyats'üji.
13 C'ü rí tsjaji, rí mägueji, na ngue c'ü rgui sufregueji ja c'o nzi va sufre e
Jesucristo. 'Ma ra ẽjẽ angueze c'ü me rrã zö rva ẽjẽ, me rí mägueji na puncjü.
14 Nu 'ma sanc'üji yo nte na ngue c'ü ni dyätpägueji o̲ jña e Jesucristo,
ngue c'ü rgui mäcjeji. Na ngue büts'üji o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü cja'c'üji
rí pãrãji c'ü bübü Mizhocjimi co nu'tsc'eji. C'o nte, na cjuana sadü e Cristo c'o.
Nu'tsc'eji i̲n̲ mangueji c'ü me na jo c'ü.
15 Dya rí pö't'ütegueji, ni pje xo rí põnüji, ni xo rí tsjagueji c'o na s'o, ni xo rí
ma ñaji c'ua ja dya pë'sc'ü rí ñugueji. Nujyo na s'o, dya nguejyo ne Mizhocjimi
c'ü rgui sufregueji va yo.

16 Pero 'ma cjó c'o sufre na ngue c'ü ni dyätpä o̲ jña e Jesucristo, dya ni jyodü ra tseje 'ma. Sido ra dyätä na jo, ngue c'ua yo nte ra mbãrãji c'ü me na jo Mizhocjimi.
17 Nutscöji o̲ ntezgöji Mizhocjimi, c'ü rgá sufregöji chjëntjui c'ü ya ri jüncüji ngüenda Mizhocjimi. Maco nguetscöji ot'ü rí sufregöji, na c'o dya ne ra dyärä o̲ jña Mizhocjimi, juejme c'o. Ra sufreji me na puncjü 'ma ra jñünpü ngüenda Mizhocjimi anguezeji.
18 Nu c'o ya na jo a jmi Mizhocjimi, sufre ga 'ñemeji libre cja c'o na s'o. Na c'o dya sũ Mizhocjimi c'o dya jëzi c'o na s'o, juejme c'o. Ra ma sufreji na puncjü.
19 Mizhocjimi o ngambgagöji va, dya ra jyëzguigöji. Nguec'ua, nu c'o sufre ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi, ni jyodü c'ü dya ra zũji, na ngue Mizhocjimi ra mbörü anguezeji. Y ra sido ra tsjaji c'o na jo.

5

Consejos para los creyentes

1 Bübüts'üji c'o pastor. Ngueje c'o rá zopjügö dya, na ngue xo rí pastorgö. Ró nugö 'ma mü o sufre e Jesucristo. Y 'ma rá jandgöji ja ga cja c'ü me na nojo, me xo rguí muvizgöji co angueze a jmi Mizhocjimi.
2 Nu'tsc'eji i̲n̲ pastorji, i̲n̲ chjëntcjeji nza cja o mbörü. Nguec'ua rí xi'ts'iji c'ü rí pjörüji o̲ nte Mizhocjimi c'o o dya'c'üji rí pjörüji. Dya ngue c'ü ixi cja'c'üji a fuerza rí pjörüji; ngue c'ü rí ñegueji rí pjörüji. Dya ngue c'ü rgui pjörüji c'ü rí chõgueji o merio; ngue c'ü rí pjörüji co texe in mü'büji.
3 Dya xo rí tsjapüji na nojo cja yo o dya'c'üji c'ín Jmugöji i̲n̲ pjörüji. C'ü rí tsjaji, rí jizhgueji 'na tjũrü c'ü na jo, ngue c'ua xo 'ñe anguezeji ra tsjaji.
4 Nguec'ua 'ma ra ẽjẽ c'e Ndambörü c'ü ngue e Jesucristo, ra dya'c'üji c'ü dya ra tjeze, ra dya'c'üji c'ü me rguí muvits'üji cja o̲ jmi; rí bübütjoji co angueze para siempre.
5 Nu'tsc'eji i̲n̲ sẽji, 'ñetsc'eji i̲n̲ süngüji, rí dyätäji yo pastor. Nu'tsc'eji i̲n̲ texeji, rí pötqui respetaoji, dya rí tsjapü rrã nots'üji. Na ngue je t'opjü a cjava cja o̲ jña Mizhocjimi:
Mizhocjimi nu'u na ü c'o cjapü na nojo.
Pero c'o dya cjapü na nojo, me nu'u na jo c'o, eñe.
6 Me na zëzhi Mizhocjimi. Nguec'ua nu'tsc'eji, dya rí tsjapqueji rrã notsc'eji. Nguec'ua 'ma ra zädä c'e pa c'ü ya juajnü angueze, ra dya'c'üji c'ü me rguí muvits'üji cja o̲ jmi.
7 Texe c'o i̲n̲ mbeñeji, rí xipcjeji Mizhocjimi. Na ngue angueze me mbents'eji ga mbö'c'üji.
8 Rí tsjijñiji na jo in pjeñeji. Rí pjörütsjëji ja rgui mimiji. Na ngue c'ü dya jo'o nuc'üji na ü, chjëntjui nza cja 'na león c'ü me ngãxã me jodü cjó ra za'a.
9 Pero dya rí sügueji; sido rí 'ñejmeji Mizhocjimi, ngue c'ua rí chõpüji c'ü dya jo. Rí zëzhgueji na ngue i̲n̲ pãrãgueji c'ü je xo ga cjanu ga sufre c'o nin cjuarmaji c'o cãrã texe cja ne xoñijõmü.
10 Mizhocjimi o 'ñünngü ín mü'büji ró creoji. Na ngue ne'e c'ü rá mandaji co e Jesucristo. Nguec'ua zö rí sufregueji ja nzi pa, pero 'ma rí sëchiji, Mizhocjimi ra jocüts'üji na jo in mü'büji. Y ra dya'c'üji rí zëzhgueji, ngue c'ua dya rí jyëzgueji, sido rí dyätäji. Na ngue angueze pjöxcüji texe c'o ni jyodüzüji.
11 Me na nojo Mizhocjimi, ra manda para siempre. Je ga cjanu.

Saludos finales

12 Ne carta nu, nguezgö ró mamagö yo jña; e cjuarma Silvano o dyopjü. Nujnu, rí pãrãgö pëpi na jo Mizhocjimi. Dya nda puncjü yo ró xi'tsc'öji cja ne carta. Ró zo'c'öji, 'ñe ró xi'tsc'öji c'ü na cjuana me s'iyazüji Mizhocjimi me pjöxcüji. Dya rí jyëziji c'ü.

13 Va bö'tc'ütjoji Cjimi c'o jmurü a Babilonia c'o ya xo juajnü Mizhocjimi ja c'o nzi va juan'c'üji. Xo va bö'tc'ütjoji Cjimi e cjuarma Marcos c'ü chjëntjui c'ü ri ngue ín ch'igö.

14 Rí pötqui s'iyaji; rí pötqui zenguateji co texe in mü'büji.

Nu'tsc'eji bübü in mü'büji e Jesucristo, rí ötcö Mizhocjimi ra mäjä in mü'büji, dya pje rí mbeñeji. Je rga cjanu.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN PEDRO

Pedro escribe a los creyentes

1 Nutscö e Simón Pedro rí pen'c'eji ne carta. O juancü e Jesucristo rá cjagö apóstole. Pero rí mbëpjitjogö; angueze ngue ín lamugö. Nutscöjme rí apóstolejme o dyacüjme Mizhocjimi rí ench'e ín mün'c'öjme e Jesucristo. Xo 'ñetsc'eji xo dya'c'üji in ench'e in mün'c'eji c'ü. Nguec'ua, dya nguextjozüjme o salvazügöjme c'ü; xo 'ñetsc'eji xo salvats'ügueji. Na ngue me na jonte e Jesucristo c'ü ín Mizhocjimigöji c'ü o 'ñe salvazüji; dya juajnü c'o ri ne.

2 Rí ötcö Mizhocjimi ra mböxc'üji xenda rí pãrãgueji e Jesucristo nu c'ü ngue ín Mizhocjimigöji 'ñe ngue ín Jmugöji, ngue c'ua xenda rí unnc'eji ngüenda c'ü me nuc'eji na jo Mizhocjimi. 'Ma ga cjanu, xenda ra mäjä in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji.

Cualidades del cristiano

3 E Jesucristo o matcüjme; nutscöjme ró möjme co angueze. Ró unnc'öjme ngüenda c'ü me na nojo angueze, 'ñe c'ü me na jo c'o mi cja. E Jesucristo ngue Mizhocjimi c'ü, y me na zëzhi. Nguec'ua va jítsigöjme texe c'o ni jyodü rá xi'tsc'öjme, ngue c'ua mas rí pãrãgueji angueze. Ngue c'ua ra bübüts'üji Mizhocjimi; nu'tsc'eji rí sũji rí dyätqueji c'ü.

4 Nu cja ne xoñijõmü, ya ni ma ra s'odü, na ngueje yo nte me mäpäji c'o netsjëji. Pero me na nojo e Jesucristo, nguec'ua me xo na nojo c'o o xitsijme ra dyacüji. Nguec'ua sö rá jëzgöji c'o rí netsjëji. A cjanu, ja c'o ga cja Mizhocjimi, je xo rga cjazgöji nu.

5 Nu'tsc'eji ya dya'c'eji in ench'e in mün'c'eji e Jesucristo. Nguec'ua rí pjötpügueji na puncjü ngüenda rí tsjaji c'o na jo. Nuc'ua ra sö rí pãrãji c'o na jo c'o rí tsjaji, 'ñe c'o na s'o c'o dya rí tsjaji.

6 Nuc'ua, ra sö rí pjörü ja rgui mimiji; dya rí tsjatsjëji c'o in netsjëji. Nuc'ua, ra sö rí pë's'iji paciencia 'ma cjó pje ra tsja'c'üji. Nuc'ua, ra sö rí sũji Mizhocjimi y rí tsjaji c'ua ja nzi ga ne.

7 Nuc'ua, ra sö rí pötü rgui ñeji yo nin cjuarmaji. Nuc'ua, ra sö rí s'iyagueji texe yo nte.

8 'Ma rí sido rí tsjaji yo me na jo, ra jñetse c'ü in pãrãgueji e Jesucristo c'ü ín Jmugöji.

9 'Na cjuarma, 'ma dya cja yo na jo, chjëntjui c'ü ri ngorö c'ü dya ri janda na jo. 'Ma ga cjanu, ya jyombeñe c'ü o ndintspi o mü'bü c'o na s'o c'o mi cja 'ma dya be mi pãrã e Jesucristo.

10 Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, rí sido rí tsjaji yo me na jo. 'Ma rí tsjaji yo, ra jñetse c'ü o juan'c'ügueji Mizhocjimi, y o 'ñünnc'ü in mü'büji i 'ñejmeji e Jesucristo. 'Ma rí sido rí tsjaji yo, dya rí xõgueji 'ma cja c'e 'ñiji c'ü na jo.

11 Y me ra mä'c'äji, 'ma rí sät'äji nu ja ri manda e Jesucristo c'ín Jmugöji c'ü o 'ñe jocüzü ín mü'büji. Je ngueje nu rí tsãrãgueji para siempre.

12 Ya in pãrãgueji yo jña yo na cjuana, y dya in jëzgueji yo. Pero rá sido rá mbennc'eji yo.

13-14 Rí pãrãgö c'ü dya ra mezhe ra mbötcügöji. Na ngueje o jítsi a cjanu e Jesucristo c'ín Jmugöji. Nu dya xe rí bünc'ö, rí pãrãgö ni jyodü rá mbennc'eji yo jña yo ya xi'ts'iji, ngue c'ua rí unnc'eji na jo ngüenda.

15 Rá jü'sc'ö cja xiscõmü yo, ngue c'ua ra sö rí mbeñegueji 'ma ya rga tũgö.

Los que vieron la grandeza de Cristo

16 Ró xi'tsc'öjme c'ü ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo c'ín Jmugöji co o̲ poder Mizhocjimi. Bübü c'o mama ngue 'na bëchjine c'ü ró cjijñitsjëgöjme c'ü rí xipjijme yo nte. Pero dya je ga cjanu. Na ngueje ró nu'ujme c'ü me na nojo e Jesucristo.

17-18 Ró jandajme 'ma mi cãrãjme angueze cja c'e t'eje. Me ma sjũ'ũ nu, na ngue Mizhocjimi c'ü nu Tata o tsjapü me go juënsi e Jesucristo, y o mama c'ü me na jo c'ü. Ró ärägöjme o̲ jña Mizhocjimi c'ü vi 'ñeje nu ja me na zö, o mama: "Nujnu, ngue ín Ch'igö nu me rí s'iyagö nu me rí mäpägö", eñe.

19 Je a cjanu va zädä c'ü o mama c'o profeta c'ü ro ẽjẽ e Cristo. Nguec'ua rí pãrãgöji c'ü na cjuana c'o o dyopjü c'o profeta. Rí tsjapügueji na puncjü ngüenda c'o o dyopjüji, na ngueje chjëntjui nza cja 'na sivi c'ü jya's'ü nu ja na bëxõmü. 'Ma va pes'e e tanse, i̲n̲ pãrãgueji c'ü ya ra jyas'ü. Je xo ga cjatjonu, 'ma rí tsjapüji na puncjü ngüenda c'o o dyopjü c'o profeta, rí pãrãgueji, 'ma ya ra zädä ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo.

20 C'o o̲ jña Mizhocjimi c'o o dyopjü c'o profeta, ixtí unnc'eji ngüenda c'ü dya cjó sö ra mbãrãtsjë c'ü mama c'o; ni jyodü o̲ Espíritu Mizhocjimi ra mbös'ü ra mbãrã c'o.

21 Na ngue c'o profeta, dya nguijñitsjëji c'o jña c'o o dyopjüji; nguetsjë o̲ Espíritu Mizhocjimi o 'ñünbü o̲ mü'büji o pätpäji Mizhocjimi.

2

Los que enseñan mentiras

1 C'o nte a Israel, mi cãrã c'o mi cjapü mi 'ñeje cja Mizhocjimi c'o jña c'o mi mamaji, pero dya ma cjuana c'o mi mamaji. Je xo rga cjanu a ndetsc'eji, ri cãrã o xöpüte c'o dya rga cjuana. Anguezeji, dya ra tsjapüji ngüenda c'ü ín Jmugöji, maco o ndũ por anguezeji. Nguec'ua Mizhocjimi ra tsjapü ra ma sufreji. C'o xöpüte ra jí'ts'iji c'o dya cjuana. 'Ma cjó c'o ra creo c'o ri jizhi anguezeji, ra bëzhi 'ma c'o.

2 C'o xöpüte, me ra tsjaji c'o ri netsjëji c'o na s'o. Na puncjü o cjuarma c'o ra ndeñe co anguezeji, je xo rgá tsjatjoji nu. Nguec'ua yo nte yo dya be ejme e Jesucristo, ra mamaji c'ü dya jo o̲ 'ñíji Mizhocjimi nu na cjuana.

3 C'o xöpüte, me ri neji o merio. Ra jyodüji ja rgá zo'c'üji, ngue c'ua rí cheñeji co anguezeji rí unüji o ofrenda. Pero ndeze mi jinguã, ya mama Mizhocjimi c'ü ra jñünpü ngüenda c'o. Y ya bübü ra tsjapü ra ma sufre c'o.

4 Bübü c'o o̲ anxe Mizhocjimi c'o o tsja na s'o. Nguec'ua Mizhocjimi o tsjapü o sufreji, o mboch'üji a linfiernu nu ja me na bëxõmü. Je 'nün't'üji nu co cadena, hasta 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra jñünpü ngüenda Mizhocjimi anguezeji.

5 Mizhocjimi xo tsjapü o sufre c'o mi cãrã mi jinguã c'o me mi cja na s'o, c'o dya mi ätä Mizhocjimi. O pejñe 'na tradyebe cja ne xoñijõmü o chjotüji. C'o pa c'o, mi bübü 'na bëzo c'ü mi chjũ e Noé. Mi xipji c'o nte ro jyëziji c'o na s'o, ro tsjaji c'o na jo. Nuc'ü, dya ndũ cja c'e tradyebe c'ü, ni xo ri ngue c'o nu familia. Mi ochoji, dya chjotüji.

6 O mezhe c'ua Mizhocjimi xo chjotü c'o jñiñi a Sodoma 'ñe a Gomorra c'o me ma s'o. O chjotü co sivi o mbëzhiji o bozivi. Nguec'ua yo dya cjapü ngüenda Mizhocjimi sö ra unüji ngüenda xo 'ñe anguezeji ra ma sufreji, c'ua ja nzi va sufre c'o mi cãrã a Sodoma 'ñe a Gomorra.

7 Mizhocjimi o chjotü c'o mi cãrã c'o jñiñi c'o, pero o salva e Lot o pjongü. E Lot, mi cja c'o na jo. Nguec'ua me mi xicha o̲ mü'bü c'o na s'o c'o mi cja c'o

nte. Porque mi cjatsjëji c'o mi netsjëji c'o me ma s'o, dya mi cjapüji ngüenda Mizhocjimi.
8 E Lot, mi cja c'o na jo. Nguec'ua pama pama me mi sufre o̲ mü'bü, na ngue o jñanda c'o nu menzumüji mi cjaji c'o me ma s'o. Y o dyärä mi ñaji c'o me ma s'o.
9 C'o ma't'ü Mizhocjimi c'o cja na jo, me sufreji na ngue c'ü na s'o c'ü cja yo nte. Pero me na zëzhi c'ü ín Jmugöji, ra mbös'ü ra zëzhi c'o. C'o mi cja na s'o, zö dya be va sädä c'e pa 'ma ra jñünpüji ngüenda, pero ya mama Mizhocjimi ra castigao c'o.
10 C'o xöpüte c'o dya ga cjuana, cjatsjë c'o netsjëji c'o me na s'o. Cjapüji c'ü dya ni muvi c'ín Jmugöji. Nuc'o, ngue c'o xenda ra tsjapü Mizhocjimi ra sufre c'o. Cjapüji me na nojo, dya neji cjó pje ra xipjiji. Y sadüji yo pjëzhi na nojo, dya sũji.
11 Maco dya cja a cjanu c'o o̲ anxe Mizhocjimi. Na ngue 'ma cjó c'o ra tsja c'o na s'o, zö ra ma c'o anxe a jmi c'ín Jmugöji ra ma cösteji, pero dya ra zadüji c'ü vi tsja na s'o. Maco xenda na zëzhi c'o anxe que na nguetscöji.
12 C'o xöpüte, chjëntjui nza cja yo animale yo dya sũ Mizhocjimi. C'ü vi ngama Mizhocjimi yo animale, ngue c'ü ra zürüji ra mbö't'üji. Je xo rga cjatjonu c'o xöpüte c'o na s'o, ra chjotüji c'o, dya ra salvaji. Na ngue sadüji nu c'ü dya pãrãji.
13 Mizhocjimi ra tsjapü ra sufreji na ngue anguezeji vi tsjapüji o sufre c'o 'ñaja. Anguezeji me mäjä ga tsjaji o mbaxua zö ri xõmü zö ri ndempa. Jmurüji co nu'tsc'eji 'ma i̲n sigueji o xëdyi. Pero me na s'o a ndetsc'eji, ix 'na tsetjo c'ü cjaji. Na ngue me mäjä ga xi'ts'iji c'o dya cjuana.
14 Texe 'ma jandaji 'na ndixũ, me neji ra tsjaji c'ü na s'o. Dya söyaji, sido cjaji c'o na s'o. Onpüji c'o nte c'o dya creo Mizhocjimi co texe o̲ mü'büji, ngue c'ua xo ra tsjaji a cjanu c'o na s'o. Me pãrã ja ga zopjüji c'o, ngue c'ua ra ndeñeji co anguezeji ra unüji o ofrenda. Me na s'o anguezeji; Mizhocjimi ra tsjapü ra ma sufreji.
15 Anguezeji ya xõgüji cja c'e 'ñiji c'ü na jo, ya ndëpiji c'ü o̲ 'ñiji e Balaam c'ü mi ngue o̲ t'i e Beor. E Balaam mi ne ro ndõjõ na puncjü o merio; nguec'ua va tsja na s'o.
16 E Balaam mi ngue 'naja profeta c'ü mi ña o̲ jña Mizhocjimi. Pero o nguijñi o̲ mü'bü c'ü na s'o, mi ne ro mama 'na jña c'ü dya vi xipji Mizhocjimi. Zö dya ña yo animale, pero o ña'a 'na burru nza cja 'na nte va huënch'i e Balaam, na ngue na s'o c'ü mi cjijñi e Balaam. Nguec'ua go ndümbeñe e Balaam, dya go mama c'e jña c'ü mi ne ro mama.
17 C'o xöpüte, chjëntjui nza cja 'na pozo c'ü ojtjo ndeje. Xo chjëntjui nza cja o ngõmü c'o tunütjo ndajma 'ma na zëzhi ga vü. Ya mama Mizhocjimi c'ü ra mboch'üji a linfiernu nu ja me na bëxõmü; nunca ra mbedyeji nu.
18 Yo nte, dya pãrãji o̲ 'ñiji Mizhocjimi. Pero cãrã anguezeji c'o cja ni ma ra jyëzi c'o tjũrü c'o na s'o. C'ü cja'a c'o xöpüte, zopjüji c'o nte c'o, ngue c'ua ra ndeñeji co anguezeji. Cjapüji me pãrãji, pero mamaji jña c'o dya ni muvi. Xipjiji c'o nte, na jo ra tsjaji ja c'o nzi ga netsjëji, dya ni jyodü ra mbötpüji ngüenda ja rgá mimiji.
19 Mama c'o xöpüte ga xipjiji c'o cjuarma: “Nu'tsc'eji i̲n libregueji dya, dya cja mandats'üji c'o ley, sö rí tsjatsjëji c'ua ja c'o nzi gui ñetsjëji”, eñeji. Maco dya libre c'o xöpüte, sido me cjaji c'o na s'o. 'Ma dya sö 'na nte ra jyëzi c'o na s'o, dya libre, mandaji 'ma c'ü.

20 Cãrã o nte c'o ya jyëzi c'o na s'o c'o cja'a yo nte cja ne xoñijõmü. Ya
mbedyeji libre, na ngue pãrãji ja ga cja e Jesucristo c'ín Jmugöji, nu c'ü o ẽjẽ o
ẽ 'ñevgueji libre cja c'o na s'o. Pero 'ma ra nzhogüji na yeje cja c'o na s'o, 'ma
dya ra jyëziji, nu'ma, xenda rrã s'o 'ma, que na ngue 'ma dya be mi pãrãji e
Jesucristo.
21 O jíchiji o̲ jña Mizhocjimi, o mbãrãji o̲ 'ñiji e Cristo c'ü me na jo. Pero o
jyëziji c'e jña. Nguec'ua xenda ra sufreji que na ngue 'ma dya ro mbãrãji c'e
'ñiji.
22 I̲n pãrãgueji c'e jña c'ü rí mamaji: "Ne dyo, ya nzhogü o zi'i yo na s'o yo
vi nzhocü. Ne cuchi nu ya vi be'ch'e, o yepe o ma 'ñõnt'ü cja mbëmü", eñe c'e
jña. Je xo ga cjatjonu yo nte c'o jëzi c'o na s'o, cja na nzhogü cjaji na yeje c'o
na s'o.

3

La venida del Señor

1 Rí s'iyats'üji cjuarma. Ne carta nu rí opcjö rí pen'c'eji, ngue nu na yeje, na
ngueje ya ró pen'c'eji 'naja. I̲n cjijñiji na jo, nguec'ua rí pen'c'eji yo carta rí
mbennc'eji c'o ya i̲n pãrãgueji.
2 Nguec'ua, dya rí jyombeñeji c'o jña c'o o mama c'o o̲ profeta Mizhocjimi
mi jinguã, 'ñe c'o xo ró xi'tsc'öjme nutscöjme rí apóstolejme. C'o ró xi'tsc'öjme,
ngueje c'o o jítsijme c'ín Jmugöji nu c'ü o ẽ 'ñevgueji libre cja c'o na s'o.
3 Ixtí unnc'eji na jo ngüenda c'ü rá xi'tsc'öji dya. C'o cjë 'ma ya ngue
ra nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, ra ngãrã c'o me ra tsjapü burla o̲ jña
Mizhocjimi, ra tsjaji ja c'o nzi ga netsjëji c'o na s'o.
4 Ra mamaji: "¿Ja je bübü c'e bëzo c'ü Jesús c'ü o mama ra ẽjẽ na yeje? Maco
dya va ẽjẽ. Ya ndũ c'o ín tatagöji. Y nuc'ü, dya sö ra ẽjẽ. Ne xoñijõmü sidotjo
ja c'o nzi va t'ät'ä", eñeji.
5 Anguezeji, dya ra ne ra mbeñeji ja va chjorü ne xoñijõmü. Mi jinguã,
nguextjo c'ü o ña Mizhocjimi, o bübü ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü. Ne xoñijõmü,
o c'os'ü cja c'o ndeje c'o mi po'o, go jñetse e jõmü. Nguec'ua ne xoñijõmü mi
bübü a nde'e cja yo ndeje.
6 Yo ndeje, o zädä 'ma o tsjapü Mizhocjimi o tsobü cja ne xoñijõmü, go
chjotü.
7 Ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü nu rí cãrãji dya, ya mama Mizhocjimi ra chjorü
yo. Nujyo, ra ndë'ë yo, 'ma ra zädä c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda Mizhocjimi.
Nu'ma, ra ma sufre c'o dya zũ Mizhocjimi.
8 Rí s'iyats'üji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji, dya rí jyombeñeji ja ga cja.
'Natjo pa, chjëntjui 'na mil o cjë cja o̲ jmi Mizhocjimi. Y 'na mil o cjë'ë, chjëntjui
'natjo pa.
9 Bübü c'o mama: "Ya mezhe na puncjü e Jesucristo; maco dya sö ra ẽjẽ c'ua
ja nzi va mama", eñeji. Pero dya je ga cjanu. E Jesucristo me pëscöji paciencia,
dya ne cjó ra ma sufre; ne'e c'ü ra nzhogü o̲ mü'bü texe yo nte. Nguec'ua dya
be ga 'ñeje.
10 Ra ẽjẽ na yeje c'ín Jmugöji ra 'ñe jñüncüji ngüenda. Ra zädä c'e pa c'ü dya
ri te'beji, chjëntjui 'na xõmü 'ma ra ẽjẽ 'na mbẽ'ẽ cja 'na ngumü, 'ma dya cjó
te'be. Ra yürü me na jens'e, y ra chjorü ne jens'e. Yo bübü a jens'e, xo ra
chjorü co sivi yo. Ne xoñijõmü, xo ra ndë'ë nu, ra chjorü. Xo 'ñe texe yo bübü
cja ne xoñijõmü, nde ra chjorü yo.

11 Na ngue ra chjorü texe yo, ni jyodü na puncjü rí sũgueji Mizhocjimi rí tsjaji ja c'o nzi ga ne angueze.
12 Rí che'beji c'e pa 'ma ra ẽjẽ na yeje Mizhocjimi; rí che'beji co texe in mü'büji. Nu'ma, ngue 'ma ra ndë'ë ne jens'e ra chjorü. Xo 'ñe texe yo bübü a jens'e, nde ra chjorü yo.
13 Nutscöji rí te'begöji ra bübü 'na jens'e nuevo, c'ua ja nzi va mama Mizhocjimi. Xo 'ñe 'na xoñijõmü nuevo. Texe c'o ra tsjaji nu, nde na jo c'o.
14 In̲ te'beji yo na jo yo ya ró mangö. Nguec'ua rí pjötpügueji ngüenda ja rgui minc'eji, ngue c'ua 'ma ra ẽjẽ c'ín Jmugöji, ra mäjä in mün'c'eji, dya rí tsegueji. Y dya pje ra chö'tc'üji c'ü rrã s'o. Rí xi'tsc'öji yo, cjuarma, na ngue rí s'iyats'üji.
15 Dya rí tsjijñiji c'ü ya mezhe na puncjü c'ín Jmugöji. Rí mbeñegueji c'ü me pëscöji paciencia ngue c'ua ra jogü ín mü'büji. Mi cjuarmagöji e Pablo c'ü me rí neji, xo o xi'ts'iji a cjanu cja c'e carta c'ü o pen'c'eji. Na ngueje Mizhocjimi o unü o̲ pjeñe.
16 Texe cja yo carta yo opjü e Pablo, xo mama a cjanu nu yo rí xi'tsc'öji. C'o jña c'o mama angueze, bübü c'o na s'ëzhi rga pãrãgöji. Nguec'ua c'o yembeñe c'o dya nda pãrã o̲ 'ñiji Mizhocjimi, 'ma xörüji c'o o dyopjü e Pablo, dya pãrãji ja c'o nzi va nguijñi e Pablo; nan'ño ga nguijñiji. Je xo ga cjanu ga xörüji texe yo o̲ jña Mizhocjimi. Nguec'ua ga bëzhiji.
17 Ya ró xi'tsc'öji; nguec'ua i̲n̲ pãrãji ja ga cja c'o xöpüte c'o dya cjuana. Ya xõgüji cja o̲ 'ñiji Mizhocjimi, y dya ätpäji o̲ jña. Rí pjötpügueji na puncjü ngüenda c'ü dya rí creogueji c'o xi'ts'iji c'o, na ngue dya cjuana. 'Ma jiyö, xo 'ñetsc'eji xo rí yembeñeji, xo rí xõgüji cja o̲ 'ñiji Mizhocjimi. Rí xi'tsc'öji a cjanu, cjuarma, na ngue rí s'iyats'üji.
18 C'ü rí tsjagueji, xenda rí pãrãgueji e Jesucristo c'ín Jmugöji nu c'ü o 'ñe 'ñevgueji libre cja c'o na s'o. Angueze s'iyats'üji ra mböxc'üji xenda rí tsjaji ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi. Me na nojo e Jesucristo. Rá ma'tc'öji dya, y rá sido rá ma'tc'öji para siempre. Amén.

PRIMERA CARTA DEL APOSTOL SAN JUAN

El mensaje de vida

1 Rí xi'tsc'öji ja rgá sö rá bübütjoji co Mizhocjimi. Nu c'ü dacüji c'ü ni bübü
Mizhocjimi cja ín mü'büji, ixmi bübü 'ma dya be mi t'ät'ä e jens'e 'ñe ne
xoñijõmü. Pero o ẽjẽ va cja ne xoñijõmü. Nguec'ua nutscöjme rí apóstolejme
ró äräjme c'o jña c'o mi mama. Xo ró jandajme y ró tjödüjme. Rí pãrãjme c'ü
mi bübü o cuerpo nza cjazgöji.
2 Nu c'ü dacüji c'ü rgá bübütjogöji o ẽjẽ; nutscöjme ró jandajme ngue c'ua ró
unnc'öjme ngüenda cjó ngueje. Rí xi'tsc'öjme c'ü ixmi bübüvi co Mizhocjimi,
pero o ẽjẽ va ja rí cãrãgöji.
3 Rí xi'tsc'öji nu c'o ró äräjme 'ñe c'o ró jandajme ngue c'ua nuzgöjme 'ñetsc'eji
rá 'natjoji. A cjanu xo 'ñetsc'eji rí 'natjogueji co Mizhocjimi 'ñe co e Jesucristo
c'ü o T'i.
4 Rí xi'tsc'öji yo, ngue c'ua rí 'natjogueji co Mizhocjimi. A cjanu me rí
mäcjeji.

Dios es luz

5 Nu c'o ró ärägöjme c'o o mama e Jesucristo, ngueje c'o rá xi'tsc'öji c'o.
Mizhocjimi me jya's'ü; ojtjo bëxõmü c'ü ri bübü c'o na s'o.
6 'Ma rá mamaji: "Rí 'natjoji co Mizhocjimi", rá eñeji, pero 'ma rí nzhodüji
cja bëxõmü rí cjaji c'o na s'o, nu'ma, na mbëchjinezüji 'ma. Na ngue dya cjuana
c'o rí mangöji 'ma.
7 Pero 'ma rá jëziji ra zi'ch'i o jya's'ü Mizhocjimi ín mü'büji nguec'ua rá cjaji
ja c'o nzi ga ne angueze c'o na jo, nu'ma, rí 'natjogöji 'ma. A cjanu ni ma ra
ndintsqui ín mü'büji texe c'o na s'o, na ngue e Jesucristo c'ü o T'i Mizhocjimi
o pjödü o cji por nutscöji.
8 Zö rá mangöji c'ü dya bübüzügöji c'o na s'o, pero dya cjuana c'ü rí mangöji;
rí jyopü rgá cjijñiji. Ixi jñetse 'ma, c'ü dya bübü ín mün'c'öji o jña Mizhocjimi
c'ü mama na cjuana na s'ozgöji.
9 Pero 'ma rá xipjiji Mizhocjimi: "Jã, na s'ozgöjme ja c'o nzi gui mangue",
rá embeji, nu'ma, ra perdonaozüji ín nzhubüji ja c'o nzi va mama. Na ngue o
ndũ e Jesucristo va ngõtcüji c'o. Ra ndintsquiji ín mü'büji texe c'o.
10 'Ma rá mamaji: "Nunca rí cjagö c'o na s'o", rá eñeji, nu'ma, chjëntjovi c'ü
ro mangöji na mbëchjine Mizhocjimi. Ixi jñetse 'ma c'ü dya bübü ín mü'büji o
jña.

2

Cristo, nuestro abogado

1 Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Nujyo rí opjügö cja ne carta,
rí xi'tsc'öji ngue c'ua dya rí tsjaji c'o na s'o. Pero 'ma rí tsjaji c'o na s'o, rí
dyötüji Mizhocjimi, ra perdonaots'üji 'ma. Na ngue bübü 'naja c'ü ñacöji cja
Mizhocjimi c'ín Tataji. C'ü ñacöji ngueje e Jesucristo c'ü nunca go tsja c'o na
s'o.
2 Nuc'ü, o ngõtcüji ín nzhubüji. Dya nguextjozügöji o ngõtcüji ín nzhunc'öji;
xo ngõ'tp'ü texe yo nte yo cãrã cja ne xoñijõmü.
3 'Ma rá cjaji ja c'o nzi va mama e Jesucristo, nu'ma, ra sö rá pãrãgöji c'ü rí
'natjoji co Mizhocjimi.

4 'Ma cjó c'o ra mama: “Rí pãrãgö Mizhocjimi”, ra 'ñeñe, pero 'ma dya cja'a
ja c'o nzi va manda Mizhocjimi, nu'ma, na mbëchjine 'ma c'ü, y dya bübü o
mü'bü o jña Mizhocjimi c'ü na cjuana.
5 Pero 'ma cjó c'o ra dyätpä o jña Mizhocjimi, na cjuana ne Mizhocjimi 'ma
c'ü, co texe o mü'bü. Nguec'ua 'ma rá ätpöji o jña Mizhocjimi, nu'ma, ra sö rá
pãrãgöji c'ü rí 'natjoji co angueze.
6 'Ma cjó c'o ra mama: “Rí 'natjobe co e Jesucristo”, ra 'ñeñe, nu'ma, ni jyodü
ra nzhodü ja c'o nzi va nzhodü e Jesucristo.

El nuevo mandamiento

7 Ne mandamiento nu rá xi'tsc'öji dya, cjuarma, dya nan'ño nu. Ngue 'na
mandamiento nu ya in pãrãgueji ndeze 'ma i pjürü i dyätpäji o jña e Jesucristo.
Ya i dyäräji nu. Ngue c'ü rá pötü rga s'iyaji yo nín minteji.
8 Zö ya in pãrãgueji ne jña, pero chjëntjui c'ü cja ri nuevo, na ngue xenda rí
pãrãgöji dya c'ü ja ga cja. Na ngue e Jesucristo o tsja ja c'o nzi ga mama ne jña,
o s'iyazüji. Nguec'ua xo 'ñezgöji rá pötü rga s'iyagöji dya. Na ngue e bëxõmü
ya ni ma ra cjogü. Na ngue bübü ín mün'c'öji dya e Jesucristo c'ü ngue o jya's'ü
Mizhocjimi.
9 'Ma cjó c'o ra mama: “Bübü ín mü'bü o jya's'ü Mizhocjimi”, ra 'ñeñe, pero
'ma nu'u na ü nu cjuarma, nu'ma, sido nzhodü cja bëxõmü 'ma c'ü.
10 'Ma cjó c'o ra s'iya nu cjuarma, nu'ma, bübü o mü'bü o jya's'ü Mizhocjimi.
Nguec'ua, dya ra tsja c'o na s'o.
11 'Ma cjó c'o ra nu'u na ü nu cjuarma, nu'ma, ixi jñetsetjo 'ma c'ü dya bübü o
jya's'ü Mizhocjimi cja o mü'bü, nguec'ua nzhodü cja bëxõmü ga tsja c'o na s'o.
Nu c'ü cja'a ga cjanu, dya pãrã ja ni ma ni ja ra zät'ä. Na ngue c'ü ni nzhodü
cja bëxõmü ga tsja c'o na s'o, nguec'ua ya tsot'ü o ndö, dya cja janda o jya's'ü.
12 Cja ne carta nu rí opjügö, rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Rí
xi'tsc'öji yo jña, na ngue ya perdonaots'üji in nzhubüji, na ngue c'ü o ndũ e
Jesucristo por nuzgöji.
13 Nu'tsc'eji in tataji rí pen'c'eji ne carta rí zo'c'öji, na ngue ya in pãrãji
e Jesucristo c'ü ixmi bübü 'ma o jyans'ü ne xoñijõmü; ya in 'natjoji dya co
angueze. Nu'tsc'eji in sëji rí zo'c'öji na ngue ya i chõpüji e Satanás c'ü dya jo.
Nu'tsc'eji in ts'it'iji, rí zo'c'öji na ngue ya in pãrãji mi Tataji c'ü bübü a jens'e.
14 Nu'tsc'eji in tataji rí pen'c'eji ne carta rí zo'c'öji, na ngue ya in pãrãji e
Jesucristo c'ü ixmi bübü 'ma o jyans'ü ne xoñijõmü. Nu'tsc'eji in sëji, rí zo'c'öji
na ngue ya i chõpüji c'ü dya jo. I chõpüji c'ü, na ngue o jña Mizhocjimi c'ü
bübü in mü'büji cja'c'ü rí zëzhgueji.
15 Dya rí ñe rí tsjaji c'o na s'o c'o cja yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi. 'Ma cjó
c'o me mäpä c'o cjaji cja ne xoñijõmü, dya mäpä 'ma Mizhocjimi c'ü ín Tataji.
16 Yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi c'ü ín Tataji, cjatsjëji ja c'o nzi ga netsjëji
c'o na s'o. Jandaji c'o na s'o, na ngue me ne ra jñandaji c'o. C'o pë's'i na puncjü
o merio, me cjapüji na nojo. Xo 'ñeje c'o pjëzhi na nojo. Texe yo na s'o yo cja
yo nte, dya ni 'ñeje cja Mizhocjimi yo; je ni 'ñeje cja c'ü dya jo c'ü manda dya
yo nte yo cja na s'o.
17 Dya rí ñe rí tsjaji yo na s'o yo cjaji cja ne xoñijõmü. Na ngue ne xoñijõmü
ya ni ma ra nguarü. Ya xo ni ma ra nguarü yo bübü cja ne xoñijõmü yo na s'o,
yo me ne yo nte y cjaji. Pero 'ma cjó c'o ra tsja ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi, ra
bübütjo para siempre.

La verdad y la mentira

18 Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Ya rí cãxtjoji yo cjë yo ya ni
ma ra nguarü. Ya i̲ dyäräji ra zädä 'ma ra ẽjẽ 'naja c'ü ra nu'u na ü e Cristo,
ra jyodü ja rgá huins'i c'ü. Ya cãrã dya na puncjü o xöpüte c'o nu'u na ü e
Jesucristo. Nujyo, ngue yo rgá pãrãgöji c'ü ya rí cãxtjoji yo cjë yo ya ni ma ra
nguarü.
19 C'o xöpüte mi jmurüji co nuzgöji, pero dya mi 'natjo o̲ pjeñeji co nuzgöji.
Nguec'ua va xõgüji. Nu 'ma ri 'natjo o̲ pjeñeji co nuzgöji, sido ro ẽji co nuzgöji.
Pero o xõgüji. A cjanu Mizhocjimi dacüji c'ü rgá pãrãgöji c'ü dya ín dyocjöji ne
ri 'naja c'o.
20 Nu'tsc'eji, dya rí dyätqueji c'o. Na ngue c'ü o̲ T'i Mizhocjimi o dya'c'üji o̲
Espíritu o ẽ bübü cja in mü'büji. Nguec'ua i̲n pãrãji ja ga cja c'ü na cjuana i̲n
texeji.
21 C'ü rgá pen'c'eji ne carta, dya ngue c'ü rá jí'tsc'öji 'na jña c'ü dya i̲n pãrãji.
Na ngue ya i̲n pãrãji c'o jña c'o na cjuana. Y 'ma cjó c'o ra xi'ts'iji 'na bëchjine,
ixtí pãrãgueji 'ma, c'ü dya ni 'ñeje cja Mizhocjimi c'e jña. Na ngue na cjuana
c'ü mama Mizhocjimi.
22 Bübü c'o mama c'ü dya vi 'ñeje e Jesús cja Mizhocjimi. Dya bübü c'ü xenda
rrã s'o nza cja ne bëchjine me na s'o. 'Ma cjó c'o ra mama: "E Jesús dya ngue o̲
T'i Mizhocjimi, na ngue mi ntetjo c'ü", ra 'ñeñe, nu'ma, anticristo 'ma c'ü. Na
ngue nu'u na ü e Jesucristo.
23 'Ma cjó c'o ra mama: "Dya rí ma't'ügö e Jesús, na ngue dya ngue o̲ T'i
Mizhocjimi", ra 'ñeñe, nu'ma, ix na cjuana, dya bübüvi Mizhocjimi 'ma c'e
nte. Pero 'ma cjó c'o ra ma't'ü e Jesucristo c'ü ngue o̲ T'i Mizhocjimi, xo ma't'ü
'ma Mizhocjimi. Nguec'ua Mizhocjimi bübü 'ma co c'e nte.
24 'Ma cja vi creoji, i̲ dyäräji ja ga cja Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo c'ü o̲ T'i.
Sido rí tsjaji ja c'o nzi ga mama c'o jña c'o i̲ dyäräji; dya rí jyombeñeji. 'Ma
sido rí tsjaji c'o, sido ra bübü e Jesucristo co nu'tsc'eji; 'ñe Mizhocjimi c'ü nu
Tata.
25 Nuc'ü, ngueje c'ü o mama e Jesucristo; ra dyacüji c'ü rá bübütjoji co
Mizhocjimi para siempre.
26 Ró xi'tsc'öji cja ne carta yo, na ngueje cãrã c'o ne ra dyon'c'üji ra jí'ts'iji c'o
dya cjuana.
27 Pero dya ni jyodü rí dyätpäji o̲ jña anguezeji. Na ngue bübü dya in
mün'c'eji o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü o dya'c'üji e Jesucristo. Nuc'ü, jí'ts'iji
nguec'ua i̲n pãrãji na jo ja ga cja. Nguec'ua rí xi'tsc'öji sido rí mbeñeji e
Jesucristo ngue c'ua ri 'natjo in pjeñeji ja c'o nzi va jí'ts'iji. Na ngue na cjuana
c'o mama o̲ Espíritu Mizhocjimi; dya bëchjine c'o.
28 Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Rí sido rí dyätäji e Jesucristo,
na ngue i̲n 'natjogueji co angueze. 'Ma rá cjaji a cjanu, dya rá sũji 'ma ra ẽjẽ
na yeje c'ü; dya rá tseji.
29 I̲n pãrãgueji c'ü me na jo Mizhocjimi. Nguec'ua rí jñunt'ü in mü'büji, 'ma
cjó c'o cja'a c'o na jo, nu'ma, ixi jñetse 'ma c'ü ngue o̲ t'i Mizhocjimi c'o.

3

Hijos de Dios

1 Tsjijñiji ja va s'iyazgöji Mizhocjimi. Me go s'iyazgöji na puncjü o tsjacüji o̲
t'izgöji. Jã, ya ngue o̲ t'izgöji dya Mizhocjimi. Yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi,
dya unüji ngüenda c'ü ngue o̲ t'izgöji Mizhocjimi. Na ngue, dya xo unüji
ngüenda e Jesucristo c'ü ngue o̲ T'i Mizhocjimi.

2 Mi cjuarmats'ügöji rí nets'eji. Ya ngue o̱ t'izgöji dya Mizhocjimi. Dya rí pãrãgöji texe c'ü ja rga cjazgöji 'ma ra ẽjẽ na yeje e Jesucristo. Pero rí pãrãgöji 'ma rá chjëji c'ü, ixta jñetsezüji nza cja angueze. Na ngue rá jandaji angueze ja rga cja.

3 'Ma cjó c'o te'be a cjanu c'e pa c'ü rga cjazgöji nza cja e Jesucristo, ni jyodü ra dyötü Mizhocjimi ra ndintspi o̱ mü'bü. Xo ni jyodü ra jyëzi texe c'o na s'o ngue c'ua rrã jo nza cja e Jesucristo me na jo.

4 'Ma cjó c'o cja'a c'o na s'o, nu'ma, dya ätä 'ma Mizhocjimi. 'Ma cjó c'o dya ätä Mizhocjimi, tuns'ü o̱ nzhubü 'ma c'ü.

5 I̱n pãrãgueji o ẽjẽ e Jesucristo o ẽ ngõtcüji c'o na s'o c'o rí cjaji, ngue c'ua dya cja ra mandazüji c'o. Angueze, dya bübü c'o na s'o.

6 'Ma cjó c'o sido ätä e Jesucristo, dya cja'a 'ma c'o na s'o. 'Ma cjó c'o sido cja'a c'o na s'o, nu'ma, ixi jñetse 'ma c'ü dya pãrã ja ga cja e Jesucristo. Dya xo unü ngüenda pje vi 'ñeje c'ü.

7 Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Dya rí creogueji c'o xi'ts'iji: "Dya ra tsja zö rí tsjaji c'o na s'o", ents'eji. Pero dya cjuana. Rí xi'tsc'öji, 'ma cjó c'o cja'a c'o na jo'o ja c'o nzi ga ne Mizhocjimi, na jo 'ma c'ü, nza cja e Jesucristo me na jo.

8 'Ma cjó c'o sido cja'a c'o na s'o, ngue o̱ t'i e Satanás c'ü dya jo. Na ngue c'ü dya jo, sido cja'a c'o na s'o ndeze 'ma o mbürü o tsja c'o na s'o. Y 'ñünbü o̱ mü'bü yo nte xo cjaji c'o na s'o. C'ü vi 'ñeje o̱ T'i Mizhocjimi, ngue c'ü o juapcü o̱ bëpji e Satanás c'ü dya jo.

9 C'o ya ngue o̱ t'i Mizhocjimi, dya ra sido ra tsja c'o na s'o. Na ngue Mizhocjimi ya jñu's'ü anguezeji; ja c'o ga cja angueze, je xo ga cjatjonu c'o. Ra jyëziji texe c'o na s'o, na ngue ya ngue o̱ t'i Mizhocjimi.

10 Nguec'ua rgá pãrãgöji cjó ngue o̱ t'i Mizhocjimi, 'ñe cjó ngue o̱ t'i c'ü dya jo. 'Ma cjó c'o dya cja'a c'o na jo, 'ñe 'ma dya xo s'iya o̱ cjuarma, nu'ma, dya ngue o̱ t'i Mizhocjimi 'ma c'ü.

Amémonos unos a otros

11 C'e jña c'ü i̱ dyäräji 'ma cja vi 'ñench'e in mü'büji e Jesucristo, ngue c'ü ni jyodü rá pötca s'iyaji.

12 Dya rá cjaji c'ua ja nzi va tsja e Caín. Nuc'ü, o tsja c'o na s'o c'o o̱ bëpji e Satanás c'ü dya jo, o mbö't'ü c'ü o̱ cjuarma. Na ngue c'ü o̱ cjuarma mi cja c'o na jo, y e Caín mi cja c'o na s'o.

13 Nguec'ua rí xi'tsc'öji cjuarma, 'ma ra nuc'üji na ü yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi, dya rí tsjijñiji: "¿Pje ni nugüji na ü?", rí 'ñeñeji.

14 'Ma ot'ü, mi nza cjazgöji 'na nte c'ü ya ndũ c'ü dya cja ärä. Na ngue dya mi ätcöji Mizhocjimi. Pero nudya, rí bübütjogöji. Rí pãrãgöji c'ü rí bübütjoji, na ngue rí s'iyaji yo mi cjuarmaji. 'Ma cjó c'o dya s'iya yo nu minteji, chjëntjui c'ü ya ro ndũ.

15 'Ma cjó c'o nu'u na ü nu cjuarma, chjëntjui c'ü ro pö't'ünte. I̱n pãrãgueji c'o pö't'ünte, dya bübü Mizhocjimi cja o̱ mü'bü c'o.

16 Rí pãrãgöji c'ü o s'iyazgöji e Jesucristo. Na ngue o ne o ndũ por nutscöji. Nutscöji xo ni jyodü rá pjös'üji yo mi cjuarmaji, zö rá tũji.

17 'Ma cjó c'o pë's'i c'ü ra zi 'ñe c'ü ra jye, 'ma ra jñanda nu cjuarma c'ü pje ni jyodü, pero 'ma dya ra juentse ra unü c'o ni jyodü, nu'ma, dya s'iya 'ma nu cjuarma c'ua ja nzi ga s'iyazüji Mizhocjimi.

18 Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Zö rá mamaji rí s'iyagöji yo mi cjuarmaji, pero 'ma dya rá pjös'üji c'o pje ni jyodü, nguextjo co ín teji rgá mangöji 'ma. Ni jyodü rá s'iyaji yo mi cjuarmaji co texe ín mü'büji.

Confianza delante de Dios

19-20 Nu 'ma rí s'iyaji a cjanu mi cjuarmaji, rí pãrãgöji 'ma c'ü na cjuana rí ejmeji Mizhocjimi. Zö bübü 'ma va ẽjẽ 'na pjeñe cja ín mü'büji cjo na cjuana rí ejmeji Mizhocjimi, pero dya ni jyodü rá sũji. Ni jyodü rá mbeñeji c'ü mama Mizhocjimi, 'ma rí s'iyaji yo mi cjuarmaji, ixi 'ñetse 'ma c'ü ngue o̲ t'izgöji. Angueze pãrã, 'ma na cjuana rí s'iyagöji yo mi cjuarmaji; angueze pãrã texe.
21 Mi cjuarmats'üji rí nets'eji. 'Ma pãrã ín mü'büji c'ü dya pje rí cjaji, ra sö rá chëzhiji cja o̲ jmi Mizhocjimi, dya rá sũji rga ötügöji c'ü.
22 Nuc'ü, texe c'o rá ötüji, ra dyacöji c'o. Na ngue rí cjaji ja c'o nzi ga ne angueze c'o mandamiento c'o xitscöji c'ü.
23 Nu c'o o̲ mandamiento ngue c'ü rá ench'e ín mü'bügöji e Jesucristo c'ü o̲ T'i, 'ñe rá pötü rga s'iyaji yo mi cjuarmaji. Ngue c'ü o mama rá cjaji.
24 'Ma cjó c'o cja'a ja c'o nzi ga mama Mizhocjimi, 'natjovi 'ma co Mizhocjimi, y Mizhocjimi bübü o̲ mü'bü. C'ü rgá pãrãgöji bübü Mizhocjimi cja ín mü'büji, ngue c'ü 'ñünngü ín mü'büji o̲ Espíritu c'ü o dyacöji.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu que está contra el Cristo

1 Cãrã na puncjü o xöpüte c'o dya cjuana c'o nzhodü cja ne xoñijõmü. Nguec'ua dya xtí creoji texe c'o ra jí'ts'iji. Rí tsjijñiji na jo c'o jña c'o mamaji, cjo ngueje Mizhocjimi c'ü o 'ñünbü o̲ mü'büji cjo jiyö. Rí xi'tsc'öji yo, na ngue rí s'iyats'üji.
2 Rá xi'tsc'öji dya, c'ü rgui pãrãgueji cjo ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü 'ñünbü o̲ mü'bü c'o xöpüte c'o ri jí'ts'iji. 'Ma ra mama c'e xöpüte ra xipji yo nte: "E Jesucristo vi 'ñeje cja Mizhocjimi o ẽ jmus'ü nza cjazgöji rí nteji", ra 'ñeñe, nu'ma, ngue o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü 'ñünbü o̲ mü'bü ra mama a cjanu.
3 'Ma cjó c'o ra mama c'ü dya vi 'ñeje e Jesucristo cja Mizhocjimi, nu'ma, dya ngue Mizhocjimi c'ü 'ñünbü o̲ mü'bü c'ü; ngue c'ü dya jo. Nu c'o mama a cjanu, anticristo c'o. Na ngue 'ñünbüji o̲ mü'büji ra nuji na ü e Jesucristo. Ya i̲ dyärägueji ra ẽjẽ e anticristo c'ü ra jyodü ja rgá huins'i e Jesucristo. Nudya, ya cãrã cja ne xoñijõmü na puncjü c'o sö rá xiji anticristo, na ngue nuji na ü e Jesucristo.
4 Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Ngue o̲ t'its'üji Mizhocjimi. I̲ chõpüji c'o xöpüte, dya i̲n creoji. Na ngue xenda na zëzhi nu c'ü bübü dya in mü'büji, que na ngue c'ü bübü o̲ mü'bü yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi.
5 C'o xöpüte c'o dya cjuana, cjijñi o̲ pjeñeji nzi ga nguijñi c'o nte c'o dya pãrã Mizhocjimi. Nguec'ua jizhiji ja ga cja cja ne xoñijõmü. Yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi ätpäji o̲ jña c'o xöpüte.
6 Nutscöjme rí apóstolejme, ngueje Mizhocjimi c'ü 'ñünngü ín mü'büjme rí zopcjöjme yo nte. Nu c'o pãrã Mizhocjimi, ätcäjme. Nu c'o dya ngue o̲ t'i Mizhocjimi, dya ätcäjme c'o. Ngue c'ü rgá pãrãgöji c'o 'ñünbü o̲ mü'bü o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü na cjuana, 'ñe c'o 'ñünbü o̲ mü'bü e Satanás c'ü dya jo c'ü na mbëchjine.

Dios es amor

7 Mi cjuarmats'ügöji rí s'iyats'üji. Ni jyodü rá pötü rga s'iyaji, na ngue Mizhocjimi s'iyazüji y dacüji c'ü rgá s'iyaji yo nín minteji. 'Ma cjó c'o s'iya yo nín minteji, ixi jñetse c'ü ngue o̲ t'i Mizhocjimi 'ñe pãrã Mizhocjimi 'ma c'ü.

8 'Ma cjó c'o dya s'iya yo nín minteji, dya pãrã Mizhocjimi 'ma c'ü. Na ngue Mizhocjimi me s'iyazüji rí texeji.
9 Mizhocjimi o jítscöji c'ü me s'iyazüji; o ndäjä c'ü 'natjo o T'i o ẽjẽ cja ne xoñijõmü, ngue c'ua ra bübü Mizhocjimi cja ín mü'büji.
10 Xenda s'iyazüji Mizhocjimi que na ngue c'ü rgá negöji angueze. Angueze me go s'iyazügöji o ndäjä c'ü o T'i o 'ñe ngõtcüji ín nzhubüji.
11 Rí s'iyats'ügöji cjuarma. Na ngue c'ü o s'iyazüji a cjanu Mizhocjimi, xo ni jyodü rá pötü rga s'iyaji.
12 Dya cjó jñanda Mizhocjimi y dya cjó sö ra jñanda. Pero 'ma rá pötü rga s'iyaji, ixi 'ñetse 'ma c'ü bübü ín mü'büji Mizhocjimi. Na ngue rí s'iyaji yo nín minteji ja c'o nzi ga s'iyazüji Mizhocjimi.
13 Mizhocjimi o dyacüji o Espíritu. Nguec'ua rí pãrãgöji c'ü bübü Mizhocjimi ín mü'büji, 'ñe c'ü rí 'natjoji co angueze.
14 Nutscöjme rí apóstolejme ró jandajme e Jesucristo. Rí pãrãgöjme e Jesucristo ngueje o T'i Mizhocjimi c'ü o ndäjä o ẽ 'ñevgueji libre cja c'o na s'o, nutscöji rí cãrãji cja ne xoñijõmü. Ngue c'ü rí xi'tsc'öjme c'ü.
15 'Ma cjó c'o ra mama co texe o mü'bü: "E Jesucristo ngue o T'i Mizhocjimi", ra 'ñeñe, nu'ma, bübü 'ma Mizhocjimi cja o mü'bü c'ü. Y angueze 'natjovi co Mizhocjimi.
16 Ró unnc'öji ngüenda ja va s'iyazgöji Mizhocjimi; nguec'ua ró ench'e ín mü'büji. Mizhocjimi s'iyazgöji rí texeji. 'Ma cjó c'o s'iya yo nín minteji, nu'ma, 'natjovi 'ma co Mizhocjimi. Y Mizhocjimi bübü o mü'bü.
17 'Ma rá s'iyaji yo nín mintegöji ja c'o nzi ga s'iyazüji Mizhocjimi, dya rá sũji c'e pa 'ma ra jñüncüji ngüenda. Dya rá sũji, na ngue rí s'iyaji yo nín minteji va cja ne xoñijõmü ja c'o nzi ma s'iya e Jesucristo c'o nte.
18 Zö bübü 'ma rá sũji c'ü ra jñüncüji ngüenda, pero 'ma rá unnc'öji na jo ngüenda ja va s'iyazüji Mizhocjimi, ra mäjä 'ma ín mü'büji, dya cja rá sũji. C'o sũ, sũji 'na ra castigao Mizhocjimi anguezeji. 'Ma sũ 'na nte, ixi jñetse c'ü dya creo na jo ja ga s'iyazüji Mizhocjimi.
19 Rí negöji Mizhocjimi y rí s'iyaji yo nín minteji. Na ngue Mizhocjimi ot'ü o s'iyazüji.
20 'Ma cjó c'o ra mama: "Rí negö Mizhocjimi", ra 'ñeñe, pero 'ma nu'u na ü yo o cjuarma, nu'ma, na mbëchjine 'ma c'ü. ¿Ja rgá sö ra ne'e Mizhocjimi c'ü nunca janda? Maco dya s'iya yo o cjuarma yo janda.
21 Nujnu ngueje nu jña nu o xitsiji: nu c'ü ne'e Mizhocjimi, xo ni jyodü ra s'iya yo nu cjuarmaji.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

1 'Ma cjó c'o creo e Jesús c'ü vi 'ñeje cja Mizhocjimi, ngue o t'i Mizhocjimi 'ma c'ü; nguec'ua ne'e Mizhocjimi. Texe c'o ne'e Mizhocjimi, xo s'iyaji c'o 'ñaja c'o creo e Jesucristo, na ngue ngue o t'i Mizhocjimi c'o.
2 'Ma rá neji Mizhocjimi, 'ñe rá cjaji ja c'o nzi ga mama, ixi jñetse 'ma c'ü rí s'iyaji yo ín cjuarmaji yo xo ngue o t'i Mizhocjimi.
3 'Ma rí neji Mizhocjimi, rí cjaji ja c'o nzi ga mama. Dya rí sögöji na jyü c'o jña c'o mama angueze rá cjaji.
4 Nutscöji ya tsjacüji Mizhocjimi o t'izgöji, dya cja rí cjaji c'o na s'o c'o cja yo nte yo dya pãrã Mizhocjimi. Na ngue rí ench'e ín mü'büji e Jesucristo ra mböxcüji texe c'o ni jyodüzüji.

5 Dya cjó sötsjë ra jyëzi c'o na s'o c'o cjaji cja ne xoñijõmü; nguextjo c'o ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo c'ü o̱ T'i Mizhocjimi.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

6-8 'Ma o ji'i e Jesús, ya ixmi Mizhocjimi. Y zö o ndũ o pjödü o̱ cji, pero sidotjo Mizhocjimi. Ngueje o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü cjacüji rá pãrãji vi 'ñeje e Jesús cja Mizhocjimi. Na cjuana c'o mama o̱ Espíritu Mizhocjimi. Rí unnc'öji ngüenda ja va cja 'ma mü o ji'i e Jesús, 'ñe 'ma mü o pjödü o̱ cji va ndũ. Y o̱ Espíritu Mizhocjimi 'ñünngü ín mü'büji rá pãrãji e Jesucristo ngue o̱ T'i Mizhocjimi. Bübü jñi c'o cjacüji rá pãrãji a cjanu. Ngueje Mizhocjimi a jens'e, 'ñe o̱ jña, 'ñe o̱ Espíritu. Nde 'na ma cjatjo ga mama nza jñiji.

9 Maco rí creoji c'ü mama yo nte, ni jyodü rá creoji mas c'ü mama Mizhocjimi. Mama Mizhocjimi e Jesús ngue c'ü o̱ T'i.

10 'Ma cjó c'o ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo, pãrã c'ü ngue o̱ T'i Mizhocjimi e Jesús. Mizhocjimi o mama e Jesús ngue c'ü o̱ T'i. Nu c'o dya ejme Mizhocjimi, chjëntjui c'ü ro mamaji na mbëchjine Mizhocjimi. Na ngue dya creoji c'o o mama Mizhocjimi ja ga cja e Jesucristo.

11 C'ü o mama Mizhocjimi, ngue c'ü o dyacüji c'ü rgá bübütjoji co angueze para siempre. Rí bübütjoji na ngue o̱ T'i Mizhocjimi bübü co nuzgöji.

12 'Ma cjó c'o ench'e o̱ mü'bü c'ü o̱ T'i Mizhocjimi, ya bübü co Mizhocjimi c'o. 'Ma cjó c'o dya ench'e o̱ mü'bü c'ü o̱ T'i Mizhocjimi, dya bübü co Mizhocjimi 'ma c'o.

Conclusión y consejos finales

13 Nu'tsc'eji ya i̱n ench'e in mü'büji e Jesucristo c'ü ngue o̱ T'i Mizhocjimi. Rí pen'c'öji ne carta ngue c'ua rí pãrãgueji c'ü ya i̱n bübütjogueji dya co Mizhocjimi y rí bübütjoji para siempre.

14 Dya rá sũji rga ötüji Mizhocjimi. Na ngue 'ma rá ötüji ja c'o nzi ga ne angueze, rí pãrãgöji ra dyätcäji.

15 Texe c'o rí ötcöji, 'ma rí pãrãgöji ra dyätcäji, xo rí pãrãgöji c'ü ya mama Mizhocjimi ra dyacüji c'o.

16 'Ma rá jandaji ri cja na s'o 'na ín cjuarmaji, ni jyodü rá ötpöji Mizhocjimi c'e cjuarma, xa'ma ra nzhogü o̱ mü'bü. A cjanu, dya ra bëzhi, Mizhocjimi ra unü sido ra bübütjo. Bübü 'na nzhubü c'ü me na s'o c'ü rguí ndũ 'na nte, dya ra salva. Dya ngue ne nzhubü nu rí mangö rá ötpöji Mizhocjimi ín cjuarmagöji.

17 Texe 'ma rí cjaji c'o na s'o, ngue 'na nzhubü a jmi Mizhocjimi. Bübü o nzhubü c'o dya ngue c'ü rga tũgöji. Pero c'o tuns'ü c'e nzhubü c'ü cja ró mangö, ra ndũji, dya ra salvaji.

18 Rí pãrãgöji, 'na nte 'ma ya ngue o̱ t'i Mizhocjimi, dya sido cja'a c'o na s'o. Na ngue e Jesucristo c'ü ngue o̱ T'i Mizhocjimi pjörü c'ü. Nguec'ua e Satanás c'ü dya jo, dya cja manda cja o̱ mü'bü c'e nte.

19 Rí pãrãgöji nutscöji ngue o̱ t'izgöji Mizhocjimi. Pero c'o nte c'o dya ench'e o̱ mü'bü e Jesucristo, je ngue e Satanás c'ü dya jo c'ü manda c'o.

20 Rí pãrãgöji o ẽjẽ o̱ T'i Mizhocjimi o ẽ dyacüji rá pãrãji Mizhocjimi c'ü na cjuana. Rí 'natjoji dya co Mizhocjimi c'ü na cjuana. Na ngue ya bübü ín mü'büji dya o̱ T'i Mizhocjimi, c'ü ngue e Jesucristo. 'Ma rí 'natjoji co Mizhocjimi c'ü na cjuana, rá bübütjoji 'ma, dya rá tũji.

21 Rí zo'c'öji nza cja 'ma ri ngue ín ch'itsc'öji. Pjötpüji ngüenda c'ü nguextjo Mizhocjimi rí ma't'ügueji; dya rí creoji nan'ño jña. Je ga cjanu rgá xi'tsc'öji, amén.

SEGUNDA CARTA DEL APOSTOL SAN JUAN

La verdad y el amor

1 Nutscö rí pastorgö rí pen'c'e ne carta, rí zenguats'ügö nu'tsc'e hermana o
juan'c'ü Mizhocjimi. Nu'tsc'e 'ñe yo in ch'igue rí s'iyats'ügöji co texe ín mü'bü.
Dya nguextjozügö rí s'iyats'üji; xo s'iyats'üji texe c'o pãrã o̲ jña e Jesucristo nu
na cjuana.
2 Rí s'iyats'üji na ngue o zi'ch'i ín mü'bügö c'o jña c'o na cjuana; xo 'ñe in
mü'büguejı. Y ra bübü ín mü'büji para siempre.
3 Mizhocjimi c'ín Tataji 'ñe e Jesucristo c'ü o̲ T'i ra mböxc'üji 'ñe ra
juen'tsc'eji, ngue c'ua ra mäjä in mü'büguejı, dya pje rí mbeñejı. Anguezevi
ra dya'c'üji rí pãrãji c'o na cjuana. Xo ra dya'c'üji rí pötü rgui s'iyaji.
4 Me rí mäcjö na ngue rí unnc'ö ngüenda bübü ja nzi c'o in ch'igue c'o nzhodü
cja c'e 'ñiji c'ü na cjuana, cjaji ja c'o nzi va xitscöji Mizhocjimi c'ín Tataji.
5 Ne jña nu rá xi'tsc'ö dya, hermana, dya ngue 'na jña c'ü ri nan'ño. Ngue
'na jña c'ü rí pãrãji ndeze 'ma ró ench'e ín mü'büji e Jesucristo. Ngue c'ü rá
pötü rga s'iyaji.
6 'Ma rí neji Mizhocjimi, rá cjaji ja c'o nzi ga mama. C'ü mama Mizhocjimi,
ngue c'ü rá s'iyaji yo nín minteji. Ne jña nu, ya i̲ dyäräji ndeze 'ma cja vi
'ñench'e in mü'büji e Jesucristo.

Los engañadores

7 Cãrã dya na puncjü o xöpüte c'o dya cjuana, nzhodüji cja ne xoñijõmü
zopjüji yo nte. Xipjiji: “E Jesús mi ntetjo c'ü; dya vi 'ñeje cja Mizhocjimi”, eñeji.
Nguec'ua anticristo c'o y onpüji yo nte.
8 Nutscöjme ró pëpcöjme na jo Mizhocjimi rvá zo'c'öjme, 'ñe yo in ch'igue. Rí
pjötpügueji na puncjü ngüenda, dya rí jyëziji c'o i̲ dyäräji, ngue c'ua ra ngõ'tc'üji
na jo Mizhocjimi.
9 'Ma cjó c'o pãrã o̲ jña e Cristo, 'ma ra jyëzi c'e jña, cja rrũ creo c'ü 'na jña,
nu'ma, dya bübü 'ma Mizhocjimi co angueze. 'Ma cjó c'o sido ätpä o̲ jña e
Cristo, bübü e Cristo co angueze, xo 'ñe Mizhocjimi c'ü nu Tata.
10 'Ma ra ẽjẽ 'na xöpüte ra ẽ xi'ts'iji c'ü dya ngue o̲ T'i Mizhocjimi e Jesús,
dya rí recibidogueji ra oxü in nzungueji. Dya xo rí xipjiji: “Mizhocjimi ra
mböxc'ü”, rí 'ñembeji.
11 Na ngue 'ma rí ma'tp'üji Cjimi c'e xöpüte, xo i̲n pë's'i in s'ocüji chjëntjovi
c'ü ri pjös'üji o̲ bëpji c'e xöpüte c'o na s'o.

Palabras finales

12 Xe bübü na puncjü c'o mi ne ro xi'tsc'öji. Pero dya rí xi'tsc'öji cja ne carta.
Na ngue rí te'begö c'ü dya cja ra mezhe rá ẽgö rá ẽ ñaji. A cjanu, mas rá mäcjöji.
13 Va bö'tc'ütjoji Cjimi c'o o̲ t'i c'ü nin tsjĩjuë c'ü xo juajnü Mizhocjimi. Je ga
cjanu, amén.

TERCERA CARTA DEL APOSTOL SAN JUAN

Se habla bien de Gayo

1 Nutscö rí pastorgö rí pen'c'e ne carta, rí zenguats'ü cjuarma Gayo. Rí
s'iyats'ü co texe ín mü'bü.
2 Rí ötügö Mizhocjimi ra intsjimits'ü, ngue c'ua rrã jo texe c'o in cjague, ja
c'o nzi ga cja in mü'bügue na jo a jmi Mizhocjimi; 'ñe c'ü rí bübütjogue na jo,
dya rí sö'dyë. Rí ö'tc'ö a cjanu cjuarma, na ngue rí s'iyats'ügö.
3 O ẽjẽ ja nzi cjuarma o ẽ xitscöji in nzhodügue na jo in ätpä o jña Mizhocjimi
c'ü na cjuana. Nguec'ua me rí mäcjö.
4 'Ma rí ärägö nzhodü na jo cja o 'ñiji Mizhocjimi c'o nte c'o ró zopjü o jña,
ngueje 'ma me rí mäcjö na puncjü.
5 Rí s'iyats'ügö cjuarma. 'Ma va ẽjẽ o cjuarma c'o dya in menzumügueji, in
recibido na jo in unüji ja ra oxüji. Je a cjanu ga ne Mizhocjimi.
6 Bübü o cjuarma c'o o mama me i s'iyague anguezeji; o xipjiji texe c'o
cjuarma c'o jmurü. 'Ma ra säjä o cjuarma, 'ma ya ra möji, rí pjös'üguejı c'ü
ni jyodüji cja 'ñiji. Na ngue pëpiji Mizhocjimi.
7 Anguezeji nzhodüji zopjüji yo nte, ngue c'ua ra mbãrãji ja ga cja e
Jesucristo. Dya pje ötüji c'o dya pãrã Mizhocjimi.
8 Nutscöji ni jyodü rá pjös'üji. A cjanu nde rí mbëpjigöji 'ma co anguezeji.
Nguec'ua xenda ra mbãrã yo nte o jña Mizhocjimi c'ü na cjuana.

La mala conducta de Diótrefes

9 Ró opjü 'na carta ró pen'c'eji nu'tsc'eji in jmurüji va in ma't'üji Mizhocjimi.
E Diótrefes, dya go ne go dyätcä, na ngue me cjapü manda.
10 Me xoscügö o bëchjine me xo sangü. Dya nguextjo c'ü cja. 'Ma va säjä
o cjuarma c'o dya in menzumügueji, e Diótrefes, dya recibido c'o. Xo xipji
c'o 'ñaja cjuarma c'ü dya xo ra recibidoji c'o cjuarma c'o va ẽjẽ. 'Ma cjó c'o
recibido c'o, cja'a e Diótrefes pjongü a ndetsc'eji c'ü. Nguec'ua 'ma rá ẽcjö rá ẽ
zenguats'üji, rá huënchc'ö e Diótrefes cja in jmigueji, na ngue c'o na s'o c'ü cja.
11 Rí s'iyats'ü cjuarma. Nguec'ua rí xi'tsc'ö c'ü dya rí chëpi c'e 'ñiji c'ü na
s'o; rí sido c'ü na jo. 'Ma cjó c'o sido cja'a c'o na jo, ixi jñetse c'ü ngue o t'i
Mizhocjimi. 'Ma cjó c'o cja'a c'o na s'o, ixi jñetse c'ü dya pãrãji Mizhocjimi.

El buen ejemplo de Demetrio

12 E Demetrio me näntji cja'a c'o na jo. Nuc'ü, cja'a ja c'o nzi ga mama o
jña Mizhocjimi c'ü na cjuana. Xo 'ñetscöjme rí mamajme c'ü na jo c'o cja. In
pãrãgueji c'ü rí mangöjme c'ü na cjuana.

Palabras finales

13 Xe mi bübü na puncjü c'o ro xi'tsc'öji. Pero dya rí xi'tsc'öji cja ne carta.
14 Na ngue rí te'begö c'ü dya cja ra mezhe rá ẽgö rá ẽ ñaji.
15 Mizhocjimi ra dya'c'ü ra mäjä in mü'bü, dya pje rí mbeñe. Va bö'tc'ütjo
Cjimi texe c'o cjuarma c'o pã'c'ã. Xipjigue ra mbörü Cjimi texe yo rí pãrãgöjme
va.

LA CARTA DEL APOSTOL SAN JUDAS

Judas escribe a los que Dios ha llamado

1 Nutscö e Judas rí pen'c'eji ne carta. Rí mbëpjigö cja e Jesucristo. Mi
cjuarmagö e Jacobo. Nu'tsc'eji o 'ñünnc'üji in mü'büji Mizhocjimi, nguec'ua vi
'ñench'e in mün'c'eji e Jesucristo. Nguec'ua va tsja'c'eji Mizhocjimi o̱ t'itsc'eji
c'ü. Y pjö'c'eji c'ü, na ngueje bübü in mün'c'eji e Jesucristo.
2 Rí ötcö Mizhocjimi ra dya'c'eji c'ü xenda rí unnc'eji ngüenda ja ga
juen'tsc'eji c'ü, ngue c'ua xenda ra söya in mün'c'eji, dya pje rí mbeñeji. Xo
ra dya'c'eji c'ü xenda rí unnc'eji ngüenda c'ü ja ga s'iyatsc'eji c'ü.

Los que enseñan mentiras

3 Nutscöji o̱ t'izgöji Mizhocjimi o jítsiji c'o jña c'o ne Mizhocjimi rá creoji. C'o
jña c'o, ngue c'o mi negö ro pen'c'eji 'na carta ro xi'tsc'öji, c'ü ja ga salvazüji e
Jesucristo. Pero bübü o xöpüte c'o nan'ño ga jizhi. Nguec'ua cja ne carta, ni
jyodü rá xi'tsc'öji rí sido rí creogueji c'o jña c'o ot'ü o jí'ts'iji, dya rí jyëzgueji cjó
ra dyon'c'ügueji. Porque dya cja pje xe bübü c'ü ni jyodü rá creoji. Rí s'iyats'üji
cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji yo.
4 C'o xöpüte, ya cjogüji a ndezgöji, cjapüji xo cjuarmaji. Anguezeji, dya sũji
Mizhocjimi. Mamaji c'ü ya perdonao Mizhocjimi anguezeji, nguec'ua sö ra
tsjaji c'o netsjëji. Mamaji c'ü dya ngue Mizhocjimi e Jesucristo c'ín Jmugöji,
nguec'ua dya ni jyodü ra dyätäji. Nuc'o, ya t'opjü ndeze mi jinguã c'ü me ra
tsjaji na s'o, 'ñe ra tsjapü Mizhocjimi ra ma sufreji.
5 Iṉ pãrãgueji na jo'o ja va tsjapü Mizhocjimi c'o ín menzumügöjme a Israel.
Pero rí ne rá mbennc'eji dya. Mizhocjimi o mbös'üji anguezeji ngue c'ua va
mbedyeji libre a Egipto. Pero na puncjü c'o dya 'ñench'e o̱ mü'bü Mizhocjimi,
nguec'ua va tsja Mizhocjimi o chjotüji.
6 Xo rá mbennc'eji ja va tsjapü Mizhocjimi c'o o̱ anxe c'o o tsja na s'o.
Mizhocjimi ya vi unũji ja ro mbëzhiji na nojo, pero dya go dyätäji; go mbedyeji
nu ja vi ch'unüji ro ngãrãji. Nguec'ua Mizhocjimi va ngot'üji nu ja me na
bëxõmü. Je 'nün't'üji nu, co cadena hasta 'ma cja ra zädä c'e pa c'ü me rrã
s'ëzhi, 'ma ra jñünpü ngüenda Mizhocjimi anguezeji.
7 C'ua ja nzi va tsjapü Mizhocjimi ra sufre c'o o̱ anxe, je xo va cjanu va tsjapü
o sufre c'o mi menzumü a Sodoma, 'ñe a Gomorra, 'ñe c'o 'ñaja jñiñi c'o bëxtjo
mi chäji. C'o nte c'o, me mi cjaji c'o na s'o, me mi obüji c'o nu mibëzoji 'ñe c'o
nu mirixũji. Nguec'ua Mizhocjimi va tsjapü o sufreji, o chjotüji co sivi. Ngue
c'ü rgá unnc'öji ngüenda, c'o cja na s'o ra ma sufreji cja sivi c'ü dya ra juench'e.
8 C'o na s'o ga xöpüte, xo pãrãji ja va tsjapü Mizhocjimi o sufre c'o cja ró
xi'tsc'öji c'o mi cja na s'o. Pero dya unüji ngüenda. Anguezeji je xo ga cjanu ga
tsjaji c'o na s'o. Me cjijñiji o̱ ñiji c'o dya pje ni muvi. Me s'odütsjë o̱ cuerpoji ga
tsjaji c'o na s'o. Dya cjapüji ngüenda o̱ jña Mizhocjimi c'ín Jmugöji. Xo sadüji
c'o pjëzhi na nojo.
9 Nan'ño va tsja e Miguel. Nuc'ü, ngue 'naja c'o o̱ anxe Mizhocjimi c'o xenda
pjëzhi na nojo. 'Ma o ndũ e Moisés, e Satanás c'ü dya jo'o mi nepe c'ü o̱ cuerpo
e Moisés. Nguec'ua va zövi o jña e Miguel. Zö pjëzhi na nojo e Miguel, pero
dya go tsjapü na nojo c'ü ro zadü c'ü dya jo. C'ü o tsja, o mantjo a cjava:
“Mizhocjimi ra huënchc'i”, eñe e Miguel va xipji c'ü dya jo.

10 Pero c'o na s'o ga xöpüte, dya pãrãji c'ü me na zëzhi Mizhocjimi. Nguec'ua ga zadüji c'ü. C'ü pãrãji, nguextjo c'ü ra tsjaji ja c'o ga netsjëji. Nguec'ua chjëntjui nza cja yo animale, na ngue dya sũji Mizhocjimi. Nguec'ua ga s'odü o̱ mü'bü c'o na s'o ga xöpüte.

11 Juejme c'o xöpüte na ngueje ra tsjapü Mizhocjimi ra ma sufreji. Na ngueje cjaji ja c'o nzi va tsja e Caín. C'ua ja nzi va tsja na s'o e Balaam, je xo ga tsjatjoji a cjanu. Na ngueje 'ma xöpüji yo nte, me jodüji ra ndõji na puncjü o t'opjü. C'ua ja nzi va tsja e Coré dya mi ne ro dyätä e Moisés, je xo ga cjatjonu c'o na s'o ga xöpüte; dya ne ra dyäräji. Nguec'ua xo ra ndũji.

12 Bübü 'ma 'natjo c'ua i̱n jmurüji i̱n sigueji o xëdyi. A cjanu i̱n jizhgueji c'ü i̱n pötqui s'iyaji. Pero c'ü cja'a c'o xöpüte, ix 'na tsetjo. Na ngueje dya respetaoji, me ñõnüji me siji o xëdyi; nguetsjëji anguezeji pjörütsjëji. Anguezeji chjëntjui nza cja 'na ngõmü c'ü 'ñetse ra 'ñeje dyebe pero nzhodütjo ga cjogü ga ndunü e ndajma. Xo chjëntjui nza cja o ndora c'o dya quis'i, zö ya zädä c'o pa c'o ra nguis'i. Nguec'ua ra ts'ü's'üji co texe o̱ dyü'ü c'o, nza cja 'ma ya rví dyot'ü. Porque dya quis'i c'o. Je xo rga cjatjonu c'o na s'o ga xöpüte.

13 Me bëzhiji o̱ tseji ga tsjaji c'o me na s'o. Nguec'ua ga chjëntjui nza cja 'ma pjö's'ü na zëzhi o ndeje cja trazapjü o cja mar va tũ'ũ texe c'o na s'o, va pjons'ü cja nezapjü. Xo chjëntjui nza cja 'na seje c'ü dya cja ri nzhodü cja o̱ 'ñiji. Nguec'ua c'o xöpüte ra tsjapüji ra möji nu ja me na bëxõmü; nunca ra mbedyeji nu.

14 Mi jinguã e Adán mi 'ñeje 'na o̱ mboxbëche c'ü mi chjũ e Cainán. Nuc'ua e Cainán mi 'ñeje 'na o̱ mboxbëche c'ü mi chjũ e Enoc. Mizhocjimi o 'ñünbü o̱ mü'bü e Enoc o mama c'ü ja rgá tsjapü Mizhocjimi c'o na s'o ga xöpüte. O mama a cjava e Enoc: "Ró janda c'o ra tsja Mizhocjimi. Ra ẽjẽ c'ín Jmugöji, ra dyoji me na puncjü c'o ya juajnü angueze.

15 Ra 'ñe jñünpü ngüenda texe yo nte. C'o vi tsja na s'o, ra jñetse c'ü vi tsjaji na s'o. Na ngueje yo nte'e, dya sũji Mizhocjimi nguec'ua ga tsjaji c'o na s'o, 'ñe sadüji c'ü", eñe e Enoc.

16 C'o na s'o ga xöpüte me reclamaoji, na ngueje dya mäjäji co nu c'ü unü Mizhocjimi anguezeji. C'o netsjëji, ngue c'o cjaji. Me cjapüji na nojo c'o jña c'o mamaji. Me jonbüji pje ra xiji yo nu minteji, ngue c'ua pje c'o ra ch'unüji.

Amonestaciones a los creyentes

17 Rí s'iyatsc'öji cjuarma, nguec'ua rí xi'tsc'öji yo. Mbeñegueji c'o jña c'o o xi'tsc'eji c'o o̱ apóstole e Jesucristo c'ín Jmugöji.

18 O xi'tsc'eji a cjava: "C'o cjë c'o rguí nguarü, ra ngãrã c'o me ra enmbetjo o̱ jña Mizhocjimi. Ra tsjatsjëji c'ua ja nzi ga netsjëji c'o na s'o, na ngueje dya ri sũji Mizhocjimi", eñe c'o apóstole.

19 C'o na s'o ga xöpüte, xõcüji yo cjuarma. Bübütsjëji o̱ mü'büji, dya bübü o̱ Espíritu Mizhocjimi a mbo o̱ mü'büji.

20 Nu'tsc'eji, dya rí tsjaji c'ua ja nzi ga tsja anguezeji. Rí s'iyats'üji cjuarma nguec'ua rgá xi'tsc'öji yo. Me na jo yo jña yo rí creogöji. Pero dya nguextjo c'ü rí creogueji yo; xo ni jyodü rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama yo jña yo. Rí dyötqueji Mizhocjimi ja c'o nzi ga 'ñünnc'ü in mü'büji o̱ Espíritu, rí dyötqueji ra mböxc'eji rí minc'eji na jo.

21 Mizhocjimi me s'iyatsc'eji, pero rí pjörütsjëji ja rgui minc'eji. Sido rí che'beji c'e pa'a 'ma me ra juen'tsc'eji e Jesucristo c'ín Jmugöji, ra xi'tsc'eji rí minc'eji co angueze para siempre.

22 Nu c'o yembeñe, rí zopcjeji na jo, ngue c'ua ra unüji ngüenda ja ngue c'e
'ñiji c'ü na jo.
23 C'o cja na s'o, rí zopcjeji c'o, xa'ma ra jyëziji c'o, ngue c'ua ra salvaji, dya
ra ma sufreji cja sivi. Bübü c'o me s'odü o mü'bü, chjëntjui nza cja 'na bitu
c'ü me ni s'odü. Rí juentseji anguezeji rí ñuji ja rgui pjösc'eji c'o. Pero me rí
s'ogueji c'o na s'o c'o vi tsja c'o.

Alabanza final

24-25 Mizhocjimi me na zëzhi, sö ra mbö'c'eji c'ü dya rí jyëzgueji angueze.
Nguec'ua 'ma rí tsãrãgueji a jmi angueze nu ja me na zö'ö, me rí mäcjeji. Na
ngueje dya pje ra chö'tc'eji c'o rrã s'o. Nuc'ü, o jocüzü ín mü'bügöji, na ngue
c'ü o tsja e Jesucristo. Ojtjo xe 'naja Mizhocjimi, ojtjo xe 'naja c'ü ri pãrã ja
c'o nzi ga mbãrã angueze. Me na zö'ö angueze, me na nojo. Me xo na zëzhi.
Nguextjo c'ü pë's'i derecho ra manda. Amén.

EL APOCALIPSIS O REVELACION A SAN JUAN

La revelación de Jesucristo

1 Mizhocjimi o xipji e Jesucristo nu c'o ni jyodü dya cja ra mezhe ra zädä,
ngue c'ua texe yo o̱ nte ra mbãrãji nu c'o ra zädä. Nutscö e Juan, o̱ mbëpjizügö
e Jesucristo. E Jesucristo o ndäjä 'naja o̱ anxe o ẽ jítsi c'o ra zädä. Ngue c'o rá
xi'ts'iji.
2 Rá xi'ts'iji c'ü na cjuana texe yo ró jandagö. Ngueje c'o o mama Mizhocjimi
c'o cja ra zädä; ngueje c'o o jítsi e Jesucristo.
3 Me ra mäjä yo nte yo ra xörü yo jña'a yo. Me xo ra mäjä yo ärä ra xörüji
'ñe ätäji yo jña yo mama ja ga cja c'o cja ra zädä. Dya cja ra mezhe ra zädä yo.

Juan escribe a las siete iglesias

4 Nutscö e Juan, rí pen'c'eji ne carta, nu'tsc'eji cjuarma i̱n cãrãji cja yo
yencho jñiñi a Asia. Mizhocjimi c'ü bübü; exmi bübü. Angueze ra ẽ ra jñüncüji
ngüenda. O̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü pëpji cja yo yencho nitsjimi, je ni 'ñeje
cja Mizhocjimi nu ja manda. Mizhocjimi 'ñe o̱ Espíritu me nuc'üji na jo; ra
dya'c'üji c'ü ra söya in mü'büji c'ü dya pje rí tsjijñiji.
5 E Jesucristo xo nuc'üji na jo. Xo ra dya'c'üji c'ü ra söya in mü'büji c'ü dya
pje rí tsjijñiji. E Jesucristo 'ma mi bübü cja ne xoñijõmü o tsja texe c'ua ja
nzi ma ne Mizhocjimi. Mizhocjimi o tsjapü o te'e nu 'ma ya vi ndũ; ngue c'ü
nda manda texe cja yo manda cja ne xoñijõmü. E Jesucristo me s'iyazüji. O
'ñembgueji libre cja ín nzhubügöji 'ma o pjödü o̱ cji cja ngronsi.
6 O tsjacüji o̱ ntezüji angueze; rí mandagöji co angueze. O tsjacüji rí
mböcjimiji rí pëpiji Mizhocjimi c'ü ngue o̱ Mizhocjimi e Jesucristo. Xo ngueje
nu Tata. Dya ra nguarü rga ma't'ügöji e Jesucristo. Dya ra nguarü c'ü ra
manda angueze texe yo cjë yo va ẽjẽ 'ñe 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü.
Je rga cjanu, amén.
7 Dyäräji na jo. E Jesucristo ra ẽjẽ na yeje, je rguí 'ñeje cja ngõmü. Nutscöji
rí ejmeji angueze 'ñe texe yo dya ejme, texezüji o ngambgagöji va cja ne
xoñijõmü, rá jandaji angueze. Texe c'o o mbö't'ü e Jesucristo ra jñandaji 'ma
ra ẽjẽ. Yo nte texe cja yo jñiñi cja ne xoñijõmü ra huë'ëji na ngueje rva ẽjẽ
angueze. Je rga cjanu, amén.
8 Je mama a cjava Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji: "Ya exmi bübügö 'ma o mbürü
e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, y sido rá bübügö 'ma ya rguí nguins'i yo. Ya ngue rá
ẽjẽgö. Nguetscö rí mandagö texe", eñe.

Una visión del Cristo glorioso

9 Nutscö e Juan, nguezgö in cjuarmazüji. Nutscö 'ñetsc'eji rí sufridogöji na
ngueje o̱ ntezüji e Jesucristo. Rí mandagöji co angueze. E Jesucristo dacüji
c'ü rá zëzhiji; nguec'ua rí sëchiji, sido rí ätäji angueze. Nutscö mi bünc'ö cja
c'e xoñijõmü c'ü ni chjũ Patmos a nde cja ndeje. Je o ma zogüzügöji nu, na
ngueje mi zopjü o̱ jña Mizhocjimi yo nte. Rmí xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Mi
bü̱ntsjëgö nu.
10 E Jesucristo c'ín Jmugöji o te'e c'ü ot'ü pa nu ngo. 'Na nu pa, c'ü ot'ü pa nu
ngo 'ma mi bübü a Patmos, o̱ Espíritu Mizhocjimi o tsjacü ró janda nu yo rá
xi'ts'iji. Ró ärägö 'na jña mi ña me na jens'e; mi chjëntjovi 'na trompeta. Je ma
ẽjẽ cja ín xütjügö.

11 O xitsi a cjava c'e jña:

—Nutscö ya exmi bübügö 'ma o mbürü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, y sido rá bübügö 'ma ya rguí nguins'i yo. Nu c'o ya ngue rí jñandague, rí dyopjügue cja 'na libro c'o. Nuc'ua rí pejñegue cja yo yencho congregación c'o va bübü a Asia; 'naja c'ü bübü a Efeso, c'ü 'naja a Esmirna, 'naja a Pérgamo, 'naja a Tiatira, 'naja a Sardis, 'naja a Filadelfia, 'ñe c'ü 'naja a Laodicea, o 'ñenze a cjanu c'e jña.

12 Nuc'ua ró jandagö a ma ín xütjü cjó mi ngue c'ü mi ña'a. Ró janda yencho lámpara c'o oro.

13 A nde c'o lámpara mi böbü 'na bëzo. Nuc'ü, ró janda exmi ngue 'na nte nza cjazgöji. Nuc'ü, mi je'e 'naja bitu c'ü mi sät'ä hasta cja o̲ ngua. Cja o̲ tijmi, mi nzünt'ü 'na mbünt'ü c'ü mi ngueje oro.

14 Me ma t'öxü o̲ ñixti. Ma t'öxü nza cja o xi'dyo; 'ñe nza cja xitsji. C'o o̲ ndö mi 'ñetse nza cja sivi.

15 Nu c'o o̲ ngua'a mi nza cja bronce c'ü juës'i 'ma na sant'a cja hornu. 'Ma mi ña, me ma jens'e o̲ jña; me mi yürü nza cja na puncjü ndare.

16 Cja o̲ jodyë mi jün'ü yencho o seje. Nu cja o̲ ne, mi pedye 'naja tjëdyi c'ü ma mbeñe nza yeje lado. O̲ jmi mi juëbi nza cja e jyarü 'ma nisiarü.

17 'Ma ró janda angueze, ró nügügö cja o̲ ngua, me ró jändũgö. Pero angueze o 'ñesque o̲ jodyë o xitsi:

—Dya rí sũgue. Nguetscö e Jesucristo. Nguetscö exmi bübügö; y rá bübügö 'ma ya rguí nguarü texe.

18 Rí bübütjogö. Ró tũgö; pero jñandga, rí bübütjogö. Dya cja rá tũgö. Nguetscö rá cjapü ra te c'o ya ndũ; ngue c'ua xo 'ñe anguezeji xo ra bübütjoji.

19 Rí dyopjügue nu yo i̲n janda; nu yo ya zädä, 'ñe c'o cja ra zädä.

20 I̲ jñandague rí jüngö yencho seje cja ín jodyë. Rí böbügö a nde c'o yencho lámpara c'o ngueje o oro. Rá xi'ts'igö pje ne ra mama yo. Nu c'o yencho seje ngueje c'o cja mbörü cja c'o yencho nitsjimi. Nu c'o yencho lámpara ngueje c'o yencho nitsjimi c'o.

2

Mensajes a las siete iglesias: El mensaje a Efeso

1 Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'naja carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü c'e nitsjimi a Efeso. Rí xipjigueji c'ü rí mangö a cjava: "Nutscö rí jüngö yo yencho seje cja ín jodyë; rí nzhodügö a nde yo yencho lámpara yo oro.

2 Nu'tsc'eji i̲n cãrãji a Efeso, rí pãrãgö texe c'o i̲n cjagueji. Rí pãrãgö c'ü me i̲n pëpjigueji na zëzhi; dya tõgüts'üji. Xo rí pãrãgö, dya i̲n jëziji xe ra zo'c'üji nu c'o cja na s'o. Bübü c'o va ẽ zo'c'üji, cjapü ñaji o̲ jña Mizhocjimi pero na s'oji. I̲ ñu'tp'üji c'ü dya cjuana c'o mamaji.

3 I̲n sufridogueji na puncjü, na ngue c'ü ni 'ñejmezüji. Pero dya tõgüts'üji.

4 Pero bübü 'na cosa c'ü dya jo c'ü i̲n cjagueji c'ü rá xi'ts'iji. Dya cja i̲n s'iyazüji nza cja 'ma cja vi pãcãgõji. Y dya cja xo pötqui s'iyaji yo nin cjuarmaji.

5 Rí mbeñegueji ja ma cja 'ma mi s'iyazüji 'ñe mi pötmi s'iyagueji. Nguec'ua rrã ö'tc'üji ra nzhogü in mü'bügueji. Rí tsjagueji c'ua ja nzi mi tsjagueji 'ma cja vi 'ñejmezüji. Ngue'tsc'eji 'naja yo yencho lámpara. Pero 'ma dya ra nzhogü in mü'büji, rá ẽ jünügö cja o̲ lugar c'e lámpara c'ü ngue'tsc'eji. Nuc'ua ya ra juench'e ín jya's'ügö c'ü bübü cja in mü'bügueji.

6 Pero rí pãrãgö bübü 'na cosa c'ü i̲n cjagueji na jo. Me i̲n s'ogueji c'o cja'a nu c'o xiji nicolaíta. Dya xo rí negö c'o cjaji.
7 Nu'tsc'eji o̲ ntets'üji Mizhocjimi c'ü ín Tatagö i̲n äräji yo xi'ts'iji o̲ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama. Texe c'o sido ra dyätcäji y ra s'iyazüji cja na 'ñeje c'o o̲ cjuarmaji, rá unüji ra ziji o fruta cja c'e za'a c'ü 'ne'e cja o̲ huerta Mizhocjimi. Y ra bübütjoji co nutscö a jens'e", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Esmirna

8 Xe o ña e Jesucristo o xitsi:
—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Esmirna. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: "Nutscö exmi bübügö y rá bübütjogö 'ma ya rguí nguarü texe. Nguetscö ró tũgö; cja rron tegö na yeje.
9 Nu'tsc'eji i̲n cãrãji a Esmirna, rí pãrãgö me i̲n sufridogueji na puncjü, 'ñe me sanc'üji. Nu c'o cja'c'üji yo, mamaji c'ü je menzumüji a Israel, y c'ü ma't'üji Mizhocjimi. Dya cjuana ma't'üji Mizhocjimi, na ngueje pëpiji e Satanás c'ü dya jo. Bë'ts'iji na puncjü, pero me i̲n pë's'igueji na puncjü cja Mizhocjimi.
10 Dya rí sũgueji nu c'o ya ngue rí sufridoji. Dyäräji, bübü ja nzits'üji c'o ra pant'aji a pjörü. Ngueje e Satanás c'ü dya jo c'ü ra tsja. Me rí sufridogueji dyëch'a pa'a na ngueje i̲n ejmezüji. Pero sido rí 'ñejmezüji zö ra mbö'tc'ügueji. 'Ma sido rí 'ñejmezüji, rá da'c'üji c'ü rgui bübüji co nutscö a jens'e.
11 Nu'tsc'eji o̲ ntets'üji Mizhocjimi c'ü ín Tatagö i̲n äräji yo jña yo xi'ts'iji o̲ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama. Texe c'o sido ra 'ñejmezü zö ra bö't'üji, rá unüji c'ü ra bübüji co nutscö. Dya ra möji a linfiernu c'ü xiji na yeje rga ndũji", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Pérgamo

12 Xe o ña e Jesucristo o xitsi:
—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Pérgamo. Rí xipjigue c'ü rí mangö a cjava: "Nuzgö pedye 'na tjëdyi ín tegö. Ne tjëdyi me na mbeñe nza yeje lado.
13 Nu'tsc'eji i̲n cãrãji a Pérgamo, rí pãrãgö texe c'o i̲n cjagueji. Rí pãrãgö je i̲n cãrãgueji nu ja manda e Satanás. Pero sido i̲n nänngägöji ín chjũ'ü i̲n mamaji nguetscö in Jmuzügöji. E Antipas c'ü mi ngue 'najats'üji mi sido mi nänngägö c'ü. Nuc'ü, o mbö't'üji cja in jñiñigueji nu ja manda e Satanás. Zö o mbö't'üji c'e cjuarma, pero nu'tsc'eji sido i̲n ejmezüji.
14 Na jo c'ü sido i̲n ejmezüji; pero dya jo texe c'o i̲n cjagueji. Nu c'o dya jo i̲n cjaji, nuc'o, rá xi'tsc'öji c'o. Cãrãts'üji c'o ejme c'o mi xöpü e Balaam. Nuc'ü, o dyü't'ü e Balac nguec'ua o tsjapü o tsjaji na s'o nu c'o ín mboxtitajme a Israel. O xipjiji na jo ro ziji o jñõnü c'o vi mbäsp'äji c'o ts'ita. Xo o xipjiji c'ü ma jo ro tsãjã ndixũ yo bëzo; yo ndixũ ro tsãjãji bëzo.
15 Je xo ga cjanu ga xöpü dya, nu c'o xiji nicolaíta. Dya rí negö c'o jizhiji. Nu'tsc'eji cãrã ja nzi c'o tjünt'ü a xütjü anguezeji.
16 Rí xi'ts'iji ni jyodü ra nzhogü in mü'büji. Nu 'ma jiyö, dya ra metscö ndajme rá ẽcjö va a Pérgamo nu va ja i̲n cãrãgueji. Nu c'o dya ra nzhogü o̲ mü'bü, rá cjajme chũ co ne tjëdyi nu pedye ín tegö nu ngueje ín jñagö.
17 Nu'tsc'eji o̲ ntets'üji Mizhocjimi c'ü mi Tatagö i̲n äräji yo jña yo xi'ts'iji o̲ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama. Mama a cjava o̲ Espíritu Mizhocjimi: texe c'o sido ra 'ñejmezü, rá unüji c'ü ra ziji c'e maná c'ü je va ẽjẽ a jens'e. Xo rá unüji 'naja ndojo c'ü na t'öxü. Juns'ü 'na tjũ c'e ndojo c'ü dya cjó pãrã.

Nguextjo c'ü ra jñü c'e ndojo nguextjo c'ü ra mbãrã c'ü", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Tiatira

18 Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Tiatira. Rí xipjigue c'ü rí mangö a cjava: "Nguetscö o̲ T'izü Mizhocjimi. Yo ín chögö 'ñetse nza cja sivi. Yo ín cuagö juës'i nza cja bronce c'ü juës'i 'ma na sant'a cja sivi.

19 Nu'tsc'eji i̲n̲ cãrãji a Tiatira, rí pãrãgö texe c'o i̲n̲ cjagueji. Rí pãrãgö i̲n̲ s'iyazüji 'ñe xo pötqui s'iyaji yo in cjuarmaji. Xo sido i̲n̲ ejmezüji; i̲n̲ pëpquiji na jo. Xo i̲n̲ sëchiji 'ma pje c'o i̲n̲ sufridoji. Xenda i̲n̲ cjagueji na jo dya, que na ngueje 'ma cja vi 'ñejmeji.

20 Pero bübü 'na cosa c'ü dya jo i̲n̲ cjaji c'ü rá xi'tsc'öji. I̲n̲ ätäji c'e ndixũ c'ü xiji Jezabel. Nu c'e ndixũ c'ü, mama c'ü pätpä Mizhocjimi ga zo'c'üji. Pero dya cjuana nu c'o xi'ts'iji. Nu c'ü cja'a, onpü yo ín ntegö. Nguec'ua c'o ya chjüntü 'ñe c'o dya be chjüntü nde jyëztjo ga tsjaji na s'o. Yo bëzo tsãji o ndixũ; yo ndixũ tsãji o bëzo. Xo siji c'o jñõnü c'o päsp'äji c'o ts'ita.

21 Nuzgö ya mezhe ró xipji c'e ndixũ Jezabel ra nzhogü o̲ mü'bü c'ü dya cja ra tsja na s'o. Pero dya pje ätcä. Sido cja c'o na s'o.

22 Dyäräji dya. Rá cjapü c'e ndixũ ra zö'dyë me ra sufrido na ngueje me cja na s'o. Xo nzitjo nu c'o xo cja c'ua ja nzi ga tsja angueze, me xo rá cjapü ra sufrido c'o; 'ma dya ra nzhogü o̲ mü'büji.

23 Nu c'o tjünt'ü a xütjü c'e ndixũ, nuc'o rá pö't'ü c'o. Nuc'ua texe ín ntegö ra mbärãji nguetscö rí pãtpã texe o̲ mü'bü yo nte. Rí pãrãgö texe c'o cjijñi anguesji. Rá nzhocüts'üji nzi 'najats'üji c'ua ja gui tsjagueji.

24 Cãrãts'üji c'o dyaja a Tiatira c'o dya ätäji c'o xöpü c'e ndixũ. Mama c'e ndixũ c'ü ni jyodü rí tsjaji texe c'o na s'o c'ua ja nzi ga ne e Satanás c'ü dya jo. Rí xi'ts'iji, dya rí tsjagueji c'ua ja nzi ga xöpü c'e ndixũ.

25 Nu'tsc'eji nguextjo c'ü rí ö'tc'üji, sido rí dyätcäji hasta 'ma cja rá ẽcjö.

26 Nu c'o ra sido ra tsja c'ua ja nzi rgá negö hasta 'ma cja rá ẽcjö; nutscö rá unüji c'ü ra mandaji cja yo jñiñi cja ne xoñijõmü.

27 Rá unügö c'ü ra mandaji c'ua ja nzi o dyacü mi Tatagö c'ü rí mandagö. Me na zëzhi rgá mandaji; ra chjëntjovi nza cja 'ma päräji na zëzhi o s'äbä co 'na vara c'ü t'ëzi, ra chädätjo yo.

28 Nutscö rí chjëntjobe c'e seje c'ü xenda na zö ga juëbi 'ma xõrü. Nu c'o ra tsja c'ua ja nzi rgá negö, rá unüji c'ü me ra mäjäji cja ín Jmigö.

29 Nu'tsc'eji o̲ ntets'üji Mizhocjimi c'ü ín Tatagö, i̲n̲ äräji yo xi'ts'iji o̲ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

3

El mensaje a Sardis

1 Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Sardis. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: "Nutscö rí täcjö o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü ín Tatagö c'ü pëpji cja yo yencho nitsjimi. Nuzgö xo rí jüngö yo yencho seje. Nu'tsc'eji i̲n̲ cãrãji a Sardis, rí pãrãgö texe c'o i̲n̲ cjagueji. Mamaji c'ü me i̲n̲ pëpjigueji na puncjü para nutscö. Pero rí pãrãgö na jo i̲n̲ chjëntcjeji añima na ngueje dya pje i̲n̲ ätcägöji.

2 Tsjijñiji, ra nzhogü in mü'büji. Na ngueje dya cja nda in̲ cjagueji c'o na jo. Zëzhigueji ngue c'ua rí tsjagueji c'o na jo. Na ngueje ya ró nugö c'ü bë'ts'iji rí tsjagueji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
3 Rí mbeñegueji o̲ jña Mizhocjimi c'ü o jí'ts'iji; rí dyätägueji. Nu 'ma dya ra nzhogü in mü'bügueji, rá ẽcjö nu hora c'ü dya in̲ tepqueji; rá ẽ jün'c'üji ngüenda.
4 Cãrã ja nzits'üji a Sardis c'o na t'öxü o̲ mü'bü nza cja 'na bitu c'ü na t'öxü, na ngueje ätcägöji. Na ngueje ätcägöji y dya cjaji c'o na s'o, ra nzhodüji co nutscö a jens'e nu ja dya bübü c'ü na s'o.
5 A cjanu ra nzhodü a jens'e co nutscö texe c'o sido ra dyätcägö. Ra jyeji c'ü na t'öxü. C'o o̲ tjũji je juns'ü nu cja c'e libro nu ja juns'ü o̲ tjũ nu c'o ra bübütjo. Dya rá borragö o̲ tjũji cja c'e libro. Nuc'o, rá xipjigö mi Tatagö a jens'e ngue ín ntegö c'o. C'o o̲ anxe Mizhocjimi, xo rá xipjigö a cjanu c'o.
6 Nu'tsc'eji o̲ ntets'üji Mizhocjimi, in̲ äräji yo xi'ts'iji o̲ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Filadelfia

7 Xe o ña e Jesucristo o xitsi:
—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü cja c'e nitsjimi a Filadelfia. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: "Nguetscö o̲ T'izgö Mizhocjimi; dya pje bübüzügö c'ü na s'o. Texe c'o rí mangö na cjuana c'o. Nguetscö o̲ mboxbëchezgö e David, nguetscö rá mandagö a jens'e 'ñe cja ne xoñijõmü. Texe c'o rí negö ra zädä; nuc'o ra zädä c'o. Texe c'o dya rí negö ra zädä; nuc'o dya ra zädä c'o. Dya cjó xo ra ts'axcü.
8 Nu'tsc'eji in̲ cãrãji a Filadelfia, rí pãrãgö texe c'o in̲ cjagueji. Rí pãrãgö c'ü dya pje nda zë'ts'igueji; pero sido in̲ ätcägöji ín jña; sido in̲ nänngägöji ín chjũ. Ya ró xocüts'ügöji 'na ngoxtji ngue c'ua rí pëpquiji. Nu c'e ngoxtji dya cjó sö ra ngot'ü c'ü.
9 Cãrã c'o ne ra ts'axc'üji. Nuc'o, je menzumü a Israel c'o. Anguezeji mamaji ma't'üji Mizhocjimi cja o̲ nitsjimi anguesji. Pero dya cjuana c'ü mamaji na ngueje ngue e Satanás c'ü je pëpiji. Dyäräji dya. Rá cjapügö ra ẽji cja in jmigueji. Ya ra ndüñijõmüji rgá matcügöji. Rá cjapügö anguesji ra mbãrãji c'ü ró s'iyats'ügöji.
10 Ra zädä c'ü me ra sufrido texe yo cãrã cja ne xoñijõmü. Pero rá pjö'c'ügöji c'ü dya rí sufridogueji c'o pa'a c'o; na ngueje sido in̲ sëchigueji gui 'ñejmezüji.
11 Dya ra metscö ndajme rá ẽcjö. Sido rí 'ñejmezüji ngue c'ua rá da'c'üji 'na corona a jens'e na ngueje in̲ pëpquiji. 'Ma dya sido rí 'ñejmezüji, dya rá da'c'üji 'ma.
12 Texe c'o sido ra 'ñejmezü, rá cjapügö ra bübüji a jens'e co Mizhocjimi c'ü mi Tatagö. C'ua ja nzi ga cja o columna cja 'na templo, dya 'ñõmü, je xo ga cjatjonu anguezeji, dya ra mbedyeji nu, ra bübütjoji co Mizhocjimi. Nutscö rá jũsp'üji ngue o̲ t'i Mizhocjimi c'ü mi Tatagö. Xo rá jũsp'üji o̲ tjũ c'ü o̲ jñiñi Mizhocjimi c'ü mi Tatagö, na ngueje je ra menzumüji cja c'e jñiñi c'ü. Nu c'e jñiñi ngueje a Jerusalén nu cja dadyo c'ü rguí 'ñeje a jens'e. Ngue 'ma ya rguí nguins'i e jens'e 'ñe ne xoñijõmü nu bübü dya. Xo rá jũsp'ügöji ín chjũ'ü nu cja dadyo.
13 Nu'tsc'eji o̲ ntets'üji Mizhocjimi, in̲ äräji yo xi'ts'iji o̲ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama", eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

El mensaje a Laodicea

14 Xe o ña e Jesucristo o xitsi:

—Rí dyopjü 'na carta c'ü je rí penpe c'ü pjörü c'e nitsjimi a Laodicea. Rí xipjiji c'ü rí mangö a cjava: “Texe c'o rí mangö na cjuana c'o. Texe c'o rí mangö ra zädä c'o. Texe c'o o dyät'ä Mizhocjimi nguetscö ró ät'ägö c'o.

15 Nu'tsc'eji ịn cãrãji a Laodicea, rí pãrãgö texe c'o ịn cjagueji. Nu'tsc'eji dya ịn mangueji c'ü dya ịn ejmezüji. Pero dya xo ịn ejmezügöji co texe in mü'büji. Na jẽ nzhodü in mü'büji co nutscö. Pötjo ri 'ñejmezüji co texe in mü'büji. O 'ma jiyö, pötjo ri mangueji c'ü dya ịn pãcãji.

16 Zö ịn mamaji c'ü ịn ejmezüji, pero dya ịn ejmezüji co texe in mü'büji. Nuzgö me rí s'ogö c'o ịn cjagueji; nguec'ua ya ngue rá mangö c'ü dya rí pã'c'ãgöji.

17 Nu'tsc'eji ịn mangueji ịn pë'sc'eji na puncjü, dya pje bë'ts'iji cja in mü'büji, dya pje xe ni jyonc'üji. Juentsc'eji, dya ịn unüji ngüenda c'ü dya pje ịn pë'sc'eji. Ịn chjëntcjeji nza cja 'naja ngorö c'ü örü pje ra zi; xo ojtjo bitu pje ra jye'e.

18 Rrã zo'c'ügöji nu c'ü ni jyodü rí tsjagueji ngue c'ua rí pë's'iji na puncjü. Ni jyodü ra nzhogü in mü'bügueji. Ni jyodü rí unüji ngüenda c'ü dya pje ịn pë's'iji, y rí 'ñejmezüji co texe in mü'büji. Rí dyötcüji o oro, rá da'c'üji. Rí dyötcüji o bitu c'o na t'öxü, rá da'c'üji, ngue c'ua dya cja rí tsejeji nza cja c'o dya je o̱ bitu. Xo rá da'c'üji o ungüento rí tsos'ü in chöji, ngue c'ua ra xogü in chöji rí jñandaji.

19 Texe yo rí s'iyagö, rí huënch'iji rgá zopjüji ngue c'ua ra nzhogü o̱ mü'büji. Nguec'ua rí tsjacjuanagueji ra nzhogü in mü'bügueji.

20 Dyäräji dya. Rí böbügö cja ngoxtji c'ü ngueje in mü'bügueji, rí zenguats'ügöji. 'Ma cjó c'o ra dyätcä ín jñagö, 'ma ra nzhogü o̱ mü'bü, ya ri 'natjo ín mü'bügöbe; ya rá dyocjöbe.

21 Texe c'o ra tsja c'ua ja nzi rgá negö, rá unüji c'ü ra mimiji jmu co nutscö. Je a cjanu, nutscö ró cjagö texe c'ua ja nzi va ne mi Tatagö a jens'e; nuc'ua 'natjo c'ua ró mimigöbe Jmu.

22 Nu'tsc'eji o̱ ntets'üji Mizhocjimi c'ü ín Tatagö, ịn äräji yo xi'ts'iji o̱ Espíritu, rí tsjagueji c'ua ja nzi ga mama”, eñe e Jesucristo c'ü o xitsigö rá xi'tsc'öji.

4

La adoración en el cielo

1 Nuc'ua o nguarü yo jña'a yo o xitsi e Jesucristo ja cja yo yencho nitsjimi. Nuc'ua ró jandagö 'na ngoxtji a jens'e c'ü mi sjocütjo. Ró ärägö c'ua c'e jña c'ü ya vi zocü. O ña na jens'e nza cja 'na trompeta. Je o xitsi a cjava c'e jña'a:

—Je rí 'ñecje a 'ñecjua a jens'e. Rá jí'ts'i c'o cja ra zädä, o xitsi c'e jña.

2 Nuc'ua o̱ Espíritu Mizhocjimi o jítsi nu yo rá xi'ts'iji. Ró janda a jens'e 'na trono nu ja mimi nu c'ü manda. Mi junrü 'naja cja c'e trono.

3 Nu c'ü mi junrü cja c'e trono me mi juës'i nza cja c'o ndojo c'o xiji jaspe 'ñe cornalina. Mi böbü 'na arco iris cja c'e trono. Nu c'e arco iris me mi juëbi nza cja c'o ndojo c'o na c'anga c'o xiji esmeralda.

4 Xo mi järä c'o dyaja trono c'o mi veinticuatro. A nde'e c'o, mi bübü c'e trono nu ja mimi nu c'ü manda. Nzi 'naja c'o veinticuatro trono mi junrü 'naja tita. Nuc'o, mi je'e bitu c'o na t'öxü c'o. Mi junt'üji o corona c'o oro o̱ ñiji, na ngueje mi manda c'o.

5 Me mi juëbi, me mi pjäjnä, me mi yürü; je ma ẽjẽ cja c'e trono c'ü mi bübü a nde. A jmi c'e trono mi järä yencho sivi. C'o yencho sivi ngueje o̱ Espíritu Mizhocjimi c'ü pëpji cja yo yencho nitsjimi.

6-7 A jmi c'e trono xo mi bübü c'ü mi nza cja 'na zapjü c'ü mi nza cja vigrio.

Ró janda nzi 'naja lado c'e trono. Mi nziyo c'o mi böbü cja c'e trono. Nu c'ü ot'ü exmi nza cjatjo 'na león; c'ü na yeje exmi nza cjatjo 'na toro; c'ü na jñi exmi nza cjatjo o̲ jmi 'na nte. C'ü na nziyojo exmi nza cjatjo 'na águila c'ü mi pjüjuaja. Nza nziyo c'o, me mi qui'i na puncjü o̲ ndö cja o̲ jmiji 'ñe cja o̲ xütjüji.

8 Nza nziyo c'o, nzi 'naja mi peje 'ñanto o̲ juajaji. Nzi 'naja o̲ juajaji me mi qui'i na puncjü ndö a xes'e 'ñe a mbo. Nza nziyo c'o mi bübü, nuc'o, tõjõji xõmü ndempa. Dya söyaji ga tõjõji. Nu c'ü tõjõji je a cjava:

Me na sjũ Mizhocjimi nu ín Jmugöji nu sö ra tsja texe.
Me na sjũ na sjũ nu.
Nujnu exmi bübü, y exi bübü; y 'ma ya rguí nguins'i ne xoñijõmü, sido ra bübütjo.

9 C'o nziyo, ma't'üji nu c'ü junrü cja c'e trono. Mamaji c'ü me na nojo Mizhocjimi nu c'ü exi bübü para siempre. Unüji na pöjö angueze.

10 'Ma ma't'ü Mizhocjimi c'o nziyo, nuc'ua c'o veinticuatro tita xo ndüñijõmüji a jmi nu c'ü junrü cja c'e trono. Nuc'ua ma't'üji angueze c'ü exi bübü para siempre. Nuc'ua c'o o̲ coronaji je jumüji cja ngua o̲ trono nu c'ü manda texe. Mamaji a cjava:

11 Nu'tsc'e ngue'tsc'e ín Jmuts'ügöjme 'ñe ín Mizhocjimits'ügöjme.
Ngue'tsc'e i̲ dyät'ä texe yo bübü, texe yo cja'a.
Mi ñegue c'ü ro bübü yo, nguec'ua i̲ dyät'ä yo.
Nguec'ua ni jyodü texeji ra ma'tc'ügueji, ra mamaji c'ü me na nojots'ügue na ngueje me na zë'ts'igue; i̲ dyät'ägue texe yo.

5

El libro y el Cordero

1 Nuc'ua nu c'ü mi junrü cja c'e trono, ró janda mi tjë 'na libro c'ü mi 'mans'a. Mi tjë cja o̲ jodyë. C'e libro mi t'opjü a mbo'o 'ñe a xes'e. Mi yencho tjüjmü c'o mi tjüt'ü.

2 Nuc'ua ró janda c'ua 'na anxe c'ü me na zëzhi c'ü mi mapjü na jens'e. Mi mama a cjava:

—¿Cjó ngue c'ü sö ra xücü yo tjüjmü ngue c'ua ra nu'u ne libro?, o mama a cjanu c'e anxe.

3 Pero dya mi sö cjó ro xücü ro nu'u c'e libro; ne ri ngueje c'o mi bübü a jens'e, ne ri ngueje c'o mi bübü cja ne xoñijõmü, ne ri ngueje 'naja c'o ya vi ndũ ro sö ro xo's'ü.

4 Nutscö me ró huëgö na puncjü na ngueje dya cjó ch'öt'ü c'ü ro tsja texe c'ua ja nzi ma ne Mizhocjimi. Nguec'ua dya cjó mi sö cjó ro xo's'ü c'e libro c'ü ro nu'u cja rron xörü.

5 Nuc'ua 'naja c'o tita o xitsi a cjava:

—Dya rí huë'ë. Jñanda, bübü 'naja nu sö ra xo's'ü ne libro y ra xücü yo yencho tjüjmü para ra xörü. Ngueje nu o ndõpü c'ü dya jo, 'ma o ndũ va ngõtcüji ín nzhubügöji; o bëzhi c'ü dya jo. Ngueje nu me na zëzhi nu jũsp'üji o̲ tjũ'ũ León. Je mboxbëche cja e David c'ü mi mboxbëche cja e Judá, o xitsi a cjanu.

6 Nuc'ua ró janda 'naja Ts'imë c'ü mi böbü a nde c'e trono 'ñe c'o tita 'ñe c'o nziyo c'o mi böbü cja c'o o̲ lado c'e trono. Nu c'e Ts'imë mi 'ñetse c'ü vi bö't'ü c'ü. Mi peje yencho o̲ ts'imota; cja na yencho o̲ ndö'ö c'o mi qui'i. C'o yencho o̲ ndö'ö ngueje o̲ Espíritu Mizhocjimi c'ü je däjä ra ẽ pëpji texe cja ne xoñijõmü.

7 C'e Ts'imë o ndë c'e libro c'ü mi tjë nu c'ü mi junrü cja c'e trono.

8 'Ma o ndë c'e libro, nuc'ua nu c'o nziyo c'o mi böbü cja o̲ lado c'e trono, 'ñe c'o veinticuatro tita o ndüñijõmüji a jmi c'e Ts'imë, o ma't'üji. Nzi 'naja c'o tita mi jünji 'naja bizhi c'ü ngueje arpa. Xo mi tũji nde 'najaji 'na s'äbä c'ü ngue oro. C'o s'äbä mi nizhi o nguichjüjnü c'o ma jo ma jyärä. Nu c'o nguichjüjnü, ne ra mama c'o jña c'o ni dyötü Mizhocjimi yo o̲ nte.

9 Nuc'ua c'o nziyo c'o mi bübü 'ñe c'o tita mi ma't'üji Mizhocjimi mi tõjõji 'na himno c'ü cja dadyo. Mi mamaji a cjava:

Nu'tsc'e i̲ tsja texe c'ua ja nzi va ne Mizhocjimi, nguec'ua o sö i̲ chjë'ë ne libro, rí xücü rí ñu'u.

Sö rí tsjague na ngueje o bö'tc'ügue. I̲ pjödügue in tsji vi tsjõ'tp'ü o̲ nzhubü yo nte texe cja ne xoñijõmü.

Zö pje ma jñiñi cãrãji, zö pje ma jña ñaji, zö pje ma razaji, i̲ tsjõ'tp'üji o̲ nzhubüji.

Nguec'ua 'ma cjó c'o ra 'ñench'ets'ü o̲ mü'bü, Mizhocjimi ra tsjapü o̲ t'i c'o.

10 I̲ tsjapüji jmuji, 'ñe mböcjimiji ngue c'ua pëpiji ín Mizhocjimigöji.

Ra mandaji cja ne xoñijõmü, je mi mamaji a cjanu.

11 Nuc'ua ró janda me ma puncjü anxe c'o mi böbü a ñünü. A nde anguesji mi bübü c'e trono 'ñe c'o nziyo c'o mi böbü a ñünü c'e trono, 'ñe c'o tita. C'o anxe mi cãrã na puncjü millón. Ró ärä mi ña c'o anxe.

12 C'o anxe me mi tõjõji na jens'e. Mi mamaji a cjava:

Nu ne Ts'imë nu o bö't'ü, o tsja texe, nguec'ua rá ma't'üji angueze. Nunu me na nojo nu.

Nunu sö ra tsja texe nu. Nunu me pë's'i texe c'o ni muvi nu.

Nunu pãrã texe nu; me na zëzhi.

13 Nuc'ua ró ärä texe c'o o dyät'ä Mizhocjimi c'o cãrã a jens'e 'ñe cja ne xoñijõmü, 'ñe a mbo e jõmü, 'ñe c'o cã'ã cja e ndeje. Mi tõjõji; mi mamaji a cjava:

Rí ma'tc'üjme nu'tsc'e Mizhocjimi i̲n junrü cja e trono.

Xo rí ma'tc'üjme nu'tsc'e Jesucristo ngue'tsc'e c'e Ts'imë c'ü o bö't'ü.

Me na nojots'üvi, me na zë'ts'iguevi.

Sido rá ma'tc'üjme; dya ra nguarü c'ü rá ma'tc'üjme, je mi mama a cjanu c'o.

14 O ndünrü c'ua c'o nziyo c'o mi böbü a ñünü c'e trono. O mamaji:

—Je rga cjanu, amén.

Nuc'ua c'o tita o ndüñijõmü, o ma't'üji Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo c'ü e Ts'imë.

6

Los siete sellos

1 Nuc'ua ró janda c'e Ts'imë o xücü 'naja c'o tjüjmü c'o mi tjüt'ü c'e libro. Ró ärä c'ua 'naja c'o nziyo c'o mi bübü. 'Ma mi ña'a, mi ärägö nza cja c'ü mi pjäjnä. Mi mama a cjava:

—Xä'dä, rí ẽ jñanda.

2 Ró janda c'ua 'na pjadü c'ü ma t'öxü. Nu c'ü mi chägä, mi jün 'na arco yo flecha. O ch'unü 'na corona nza cja c'ü juns'ü yo manda. Angueze ya vi ndõpü na puncjü c'o üvi. O mbedye o ma ndõpü c'o dyaja c'o üvi.

3 Nuc'ua c'e Ts'imë o xücü c'ü na yeje tjüjmü c'o mi tjüt'ü c'e libro. Ró ärä c'ua mi ña c'ü na yeje c'o nziyo c'o mi bübü. Mi mama a cjava:

—Xä'dä, rí ẽ jñanda.

4 Nuc'ua o mbedye c'ua c'ü 'naja pjadü. Ma mbaja c'e pjadü c'ü. Nu c'ü mi chägä, o ch'unü 'na tjëdyi c'ü me ma nojo. O ch'unü c'ü ro tsjapü ro tsja chũ yo nte'e cja ne xoñijõmü. Nguec'ua ra pötü rgá mbö't'üji.

5 Nuc'ua c'e Ts'imë o xücü c'ü na jñi'i c'o mi tjüt'ü c'e libro. Ró ärä c'ua c'ü na jñi'i c'o mi bübü. Mi mama a cjava:

—Xä'dä, rí ẽ jñanda.

Nuc'ua ró janda c'ua 'naja pjadü c'ü ma potjü. Nu c'ü mi chägä, mi jün'ü 'na t'ëzi c'ü ni pesaji.

6 Ró ärä c'ua 'na jña c'ü je ma ẽjẽ a nde'e cja c'o nziyo c'o je mi bübü a ñünü c'e trono. Nu c'e jña'a je o mama a cjava:

—Yo nte 'napa ra pëpjiji ngue c'ua ra ndõmüji 'na kilo ndëxü. 'Napa ra pëpjiji ngue c'ua ra ndõmüji jñi kilo cébara. Y rguí jyodü ra mbötpüji ngüenda c'ü dya ra s'odüji o aceite 'ñe o vino.

7 Nuc'ua c'e Ts'imë o xücü c'ü na nziyo c'o mi tjüt'ü c'e libro. Ró ärä c'ua c'ü na nziyo c'o mi bübü. O mama a cjava:

—Xä'dä, rí ẽ jñanda.

8 Nuc'ua ró janda c'ua 'naja pjadü c'ü ma c'axt'ü. Nu c'ü mi chägä, mi xiji ngueje nu pö't'ü yo nte nu. Cja o̲ xütjü ma ẽjẽ nu c'ü xiji Hades nu ja cãrã c'o tũ'ũ. O ch'unüvi sjëtsi ro mbö't'üji c'ü na nziyo parte yo nte yo cãrã cja ne xoñijõmü. Ro mbö't'üji co tjëdyi, co tjijmi, 'ñe co yo animal yo na sate yo cãrã cja ne xoñijõmü. Xo o tsjapüvi o zö'dyë na puncjü nte, ngue c'ua o ndũji.

9 C'e Ts'imë o xücü c'ü na tsi'ch'a c'o mi tjüt'ü c'e libro. Nuc'ua ró janda c'ua 'na altar. A jõmü c'ü e altar ró janda c'o o̲ aljma nu c'o vi bö't'ü na ngueje o 'ñejmeji o̲ jña'a Mizhocjimi y mi xipjiji c'o nte e Jesucristo ngueje c'ü ín Jmugöji.

10 Anguezeji o mapjüji c'ua na jens'e. Mi mamaji a cjava:

—Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, me na zë'ts'igue, i̲n̲ mandague texe. Me na sjü'ũtsc'e. Texe c'o i̲n̲ mangue na cjuana c'o. ¿Hasta jinguã rí jñünpü ngüenda c'o nte cja ne xoñijõmü c'o o mbötcüjme, rí tsjapüji ra sufridoji na ngueje o mböcüzüjme ín tsjijme?, o mamaji a cjanu.

11 O ch'unü nzi 'naja anguezeji 'naja bitu c'ü ma t'öxü. O sjipjiji xe ro nde'beji ts'iquë cja ro zäs'ä c'o o̲ cjuarmaji c'o pëpi Mizhocjimi c'o xo ro bö't'ü.

12 Ró janda c'ua c'e Ts'imë o xücü c'ü na 'ñanto c'o mi tjüt'ü c'e libro. Me mi mbĩ'ĩ c'ua ne xoñijõmü. E jyarü o pocü nza cja bobitu. E zana mi 'ñetse nza cja cji'i.

13 Yo seje a jens'e o ndögü a xes'e ne xoñijõmü, c'ua ja nzi ga jyäbä o higo c'o dya be tã'ã, 'ma vü na zëzhi e ndajma ga juant'a c'e za'a.

14 E jens'e o 'ñetse o 'mans'a nza cja 'ma 'mans'a 'na libro; ya mi ojtjo. Texe yo t'eje 'ñe yo ts'ixoñijõmü a nde cja ndeje o 'ñõmüji. Dya cja mi junrüji c'ua ja je mi junrüji.

15 Nuc'ua yo nte cja ne xoñijõmü o tsjõjõji cja cueva c'o tjocü cja ndojo cja yo t'eje. O tsjõjõ yo rey 'ñe yo gobernador 'ñe yo manda xondaro 'ñe yo pë's'i na puncjü merio 'ñe yo na zëzhi 'ñe yo pje nde pjëzhi, 'ñe texe yo dyaja nte.

16 Yo nte o xipjiji a cjava c'o t'eje 'ñe c'o ndojo:

—Tunügueji a xes'ezügöjme. A cjanu rí tsopcüjme nguec'ua dya ra jñandgajme Mizhocjimi c'ü junrü cja e trono; dya xo ra jñandgajme e Jesucristo c'ü e Ts'imë. Anguezevi me ra jñüncüjme ngüenda ra tsjacüjme rá ma sufridojme.

17 Na ngueje ya o säjä c'e pa'a c'ü me na s'ëzhi. Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo me ra tsjacüjme rá sufridojme. ¿Cjó ngue c'ü ra sö ra böbü cja o̱ jmivi? Dya cjó sö. Je a cjanu o mamaji.

7

Los señalados de las tribus de Israel

1 Nuc'ua ró janda c'ua nziyo anxe. Mi böbüji cja yo nziyo 'nanguarü cja ne xoñijõmü. Mi pënch'iji na jo yo nziyo ndajma cja nu xoñijõmü; ngue c'ua dya ro vü'ü e ndajma cja ne xoñijõmü, ne ri ngueje cja e ndeje. Ne xo ro juant'a yo za'a.

2 Ró janda c'ua c'ü 'naja anxe. O mbes'e nu ja ni mbes'e e jyarü. Nuc'ü, mi jün 'na sello ngue c'ua ro meya nu c'o ngueje o̱ t'i Mizhocjimi c'ü bübütjo. O mapjü na jens'e, o zopjü c'o nziyo anxe c'o vi ch'unü poder ro s'odü ne xoñijõmü 'ñe e ndeje. O xipjiji a cjava:

3 —Dya be rí s'odüji ne xoñijõmü ne ri ngueje e ndeje ne ri ngueje yo za'a. Cja rí s'odügueji c'o, 'ma ya rá cjuarü rá meyajme yo o̱ nte ín Mizhocjimigöji. Rá meyajme cja o̱ ndë'ë yo.

4 Ró ärägö ja nzi mi sö nu c'o o meyaji. O zäs'ä ciento cuarenta y cuatro mil yo nte yo mboxbëche cja c'o doce o̱ t'i e Israel.

5 O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Judá. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Rubén. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Gad.

6 O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Aser. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Neftalí. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Manasés.

7 O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Simeón. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Leví. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Isacar.

8 O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Zabulón. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e José. O meyaji doce mil yo nte yo mboxbëche cja e Benjamín.

La multitud vestida de blanco

9 Nuc'ua ró janda c'ua; mi cãrã me na puncjü nte c'o dya cjó mi sö ro mbezhe. Vi 'ñejeji texe cja yo ndajñiñi 'ñe texe cja yo jñiñi. Mi ñaji c'o pje nde ma jña, 'ñe pje nde ma razaji. Mi böbüji cja o̱ jmi c'ü junrü cja c'ü e trono 'ñe cja o̱ jmi c'ü e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo. Mi jeji bitu c'ü ma t'öxü. Mi jünji o̱ dyë 'mãjmã.

10 Mi mapjüji na jens'e, mi mamaji a cjava:

Nunu o jocüzüji ín mü'büji ngueje ín Mizhocjimigöji nu je junrü cja e trono 'ñe e Ts'imë nu ngueje e Jesucristo, je o mamaji a cjanu.

11 Nuc'ua texe c'o anxe mi böbüji. A nde anguesji mi bübü c'e trono 'ñe c'o tita 'ñe c'o nziyo c'o mi bübü. Nuc'ua c'o anxe o ndüñijõmüji a jmi'i c'ü e trono. Cjanu o ma't'üji Mizhocjimi.

12 O mamaji a cjava:

Je xo rí mangöjme a cjanu, amén. Ngue'tsc'e ín Mizhocjimits'ügöjme rá ma'tc'üjme.

Me na nojots'ügue, in pãrãgue texe. Ngue'tsc'e rá da'c'üjme na pöjö. Ngue'tsc'e rá sũc'üjme. Ngue'tsc'e me na zë'tsc'e, sö rí tsjague texe. Je rga cjatsc'e nu texe yo cjë'ë 'ñe 'ma ya rguí nguarü ne xoñijõmü. Amén.

13 Nuc'ua 'naja c'o tita o dyönngü, o xitsi a cjava:
—Nujyo je'e na t'öxü, ¿cjo i̱ṉ pãrãgue cjó ngueje yo, 'ñe ja vi 'ñeji?, o 'ñenze.
14 Ró xipji c'ua a cjava:
—Nu'tsc'e nin t'ecjañumü, dya rí pãrãgö. Xitsigö cjó ngueje yo, na ngueje i̱ṉ pãrãgue, ró embe.
Cjanu o xitsi c'ua angueze:
—Nujyo nguejyo vi sufrido na puncjü na ngueje o 'ñejmeji e Jesucristo c'ü o pjödü o̱ cji o ndintspi o̱ mü'büji. O mbedyeji o̱ bituji; o ch'öxcüji co o̱ cji e Ts'imë.
15 Nguec'ua ya je cãrãji a jmi Mizhocjimi nu junrü cja ne trono. Nujyo, ma't'üji Mizhocjimi xõmü ndempa nu va ja bübü angueze. Mizhocjimi ngue nu ra mbörüji nu; dya pje ra bëzhiji.
16 Dya cja ra zant'aji; ne xo ra neji o ndeje. Dya xo ra zant'aji e jyarü; ne ra zö'öji c'ü rrã pa'a.
17 Na ngueje e Ts'imë e Jesucristo nu je bübü a nde cja ne trono ra mbörüji, ngue nu ra unüji c'ü ra ziji; nguec'ua ra bübütjoji. Mizhocjimi ra ndintspi texe yo o̱ nguizhöji. Dya cja pje ra mbeñeji.

8

El séptimo sello y el incensario de oro

1 Nuc'ua c'e Ts'imë o xücü c'ü na yencho c'ü mi tjüt'ü c'e libro. O zö nde hora c'ü dya cjó mi ña, y dya cja pje mi ärägö.
2 Nuc'ua ró janda c'o yencho anxe c'o böbü a jmi Mizhocjimi. Nuc'ua o ch'unüji c'ua yencho trompeta.
3 O ẽjẽ c'ua c'ü 'naja anxe o ẽ böbü a jmi cja c'e altar c'ü oro c'ü bübü a jmi c'e trono. Mi cjü's'ü 'na incensario c'ü mi ngueje oro. Cjanu o ch'unü na puncjü nguichjüjnü; ngue c'ua ro mbä's'ä cja c'e altar ro huanba c'o jña c'o vi dyötü Mizhocjimi texe c'o o̱ nte.
4 Nuc'ua c'ü o̱ bipji c'ü e nguichjüjnü o nguins'i cja c'o o̱ dyë'ë c'ü e anxe. O zät'ä a jmi Mizhocjimi co nu c'o vi dyörü c'o o̱ nte angueze.
5 Nuc'ua c'ü e anxe o nichi c'e incensario o ndësivi c'o ma qui'i cja c'ü e altar. Cjanu o mbodü c'ua cja ne xoñijõmü. Nuc'ua o pjäjnä c'ua. Me mi juëbi, me mi yürü; me mi mbĩ'ĩ ne xoñijõmü.

Las trompetas

6 Nuc'ua c'o yencho anxe c'o mi jün c'o yencho trompeta o mba's'üji c'ua, ro mbë'biji.
7 Nuc'ua c'ü ot'ü anxe o mbë'bi o̱ trompeta. Nuc'ua o jyäbä c'ua o ngündo 'ñe o sivi c'o mi chjanavi o cji'i. Je jyäbä cja ne xoñijõmü. C'ü na jñi parte ne xoñijõmü o ndë'ë. Xo o ndë'ë c'ü ni zö na jñi yo za'a. Xo o ndë'ë texe yo pjindyo.
8 C'ü na yeje anxe o mbë'bi c'ua c'ü o̱ trompeta. Nuc'ua mi 'ñetse nza cja 'na trat'eje c'ü ma tjë'ë, o ma zo'o cja ndeje nu cja mar. Nuc'ua c'ü ni zö na jñi c'ü e mar o mbëzhi cji'i c'ü.
9 Cjanu o ndũ'ũ c'ua c'ü ni zö na jñi c'o mi cã'ã cja o mar. Nuc'ua c'ü ni zö na jñi c'o barco o chjorüji.
10 C'ü na jñi anxe o mbë'bi c'ua c'ü o̱ trompeta. Cjanu o ndögü a jens'e 'na tanseje, ma yot'ü nza cja 'na trasivi. Je ma zo'o cja c'ü na jñi parte yo ndare 'ñe yo mbereje.

11 Nu c'ü e tanseje mi chjũ Ajenjo c'ü ne ra mama na cjõ. Nuc'ua c'ü na jñi parte yo ndeje o jyärä na cjõ'õ. O ndũ na puncjü nte na ngueje yo ndeje ya me vi cjõnt'ü.

12 C'ü na nguiyo anxe o mbë'bi c'ua c'ü o trompeta. O s'odü c'ua c'ü na jñi e jyarü; 'ñe c'ü na jñi e zana. Xo 'ñe c'ü na jñi parte yo seje. Exco juench'e c'ua c'ü na jñi o siviji. Nuc'ua c'ü na jñi 'ma ndempa 'ñe c'ü na jñi 'ma xõmü; dya cja mi jya's'ü c'ua.

13 Nuc'ua ró janda 'na anxe c'ü mi pjüjuaja a nde'e a jens'e. Ró ärä mi mapjü na jens'e, o mama:

—C'o jñi anxe ya ngue ra mbë'biji c'o jñi trompeta. Juejme yo nte yo cãrã cja e xoñijõmü na ngueje me ra sufridoji 'ma ra mbë'biji c'o trompeta, o mama a cjanu c'e anxe.

9

1 C'ü na qui'ch'a anxe o mbë'bi c'ua o trompeta. Ró janda c'ua 'na seje c'ü vi ndögü a jens'e c'ü je zät'ä cja ne xoñijõmü. O ch'unü c'ua poder ra xocü c'e t'o'o c'ü me na jẽ'ẽ c'ü dya sö cjó ra jñanda ja sät'ä.

2 Cjanu o xo's'ü c'ua c'ü e t'o'o c'ü me na jẽ'ẽ. Cjanu o c'os'ü trabipji cja c'ü e t'o'o nza cja bipji cja 'na trahornu. Cjanu o bëxõmü e jyarü 'ñe e ndajma na ngueje ya mi chjana o bipji c'ü vi c'os'ü cja c'e t'o'o.

3 Nu cja c'ü e bipji o mbedye t'ünxü c'o o ma cja ne xoñijõmü. O ch'unüji c'ü na zëzhi nza cja yo alacrán yo cãrã cja ne xoñijõmü.

4 O sjipjiji c'ü dya ro zaji yo pjindyo yo cja'a cja ne xoñijõmü, ne ri ngueje o xi yo za'a, ne xo ri ngue pje nde ma planta. Exi jäntjo c'o nte c'o dya jmeya cja o ndẽ'ẽ ngue c'o ro s'odüji c'o. Nuc'o, ngue c'o dya ejme Mizhocjimi.

5 O jyëziji ra tsjapü ra sufrido c'o nte c'o dya jmeya cja o ndẽji; ra mezhe tsi'ch'a zana ra sufridoji. Nu c'ü ra sufridoji chjëntjovi nza cja 'ma ro mbücüji yo alacrán. Pero dya o ch'unüji ra mbö't'üji yo nte.

6 Nu c'o pa'a c'o, ra jyodü yo nte ja rga ndũji; pero dya ra chöt'üji. Zö me ri ne ra ndũji, dya ra ndũji.

7 C'o t'ünxü exmi nza cjatjo o pjadü c'o ya xampja ra ma cja chũ. Mi juns'üji c'ü mi nza cja o corona c'ü mi ngueje oro. Nu c'o o jmiji exmi nguetjo o jmi yo nte.

8 O ñixtiji exmi nza cjatjo o ñixti yo ndixũ. Nu c'o o s'ibiji exmi nza cjatjo o s'ibi yo león.

9 Mi jeji o bitu c'o exmi nza cjatjo t'ëzi. Mi nguetjo cja o tijmiji mi cjõ'müji. Nu c'o o juajaji me mi nzhĩ'ĩ nza cja na puncjü carro c'o cjüt'ü o pjadü 'ma chinpjadü 'ma ni möji cja chũ.

10 Mi peje o pjixiji nza cja o alacrán. Nu c'o o pjixiji mi peje c'ü je mi mbücüji yo nte. A cjanu ma zëzhiji ngue c'ua ra tsjapüji ra sufrido yo nte tsi'ch'a zana.

11 Nu c'o xiji o t'ünxü 'ñejeji o reyji. Ngue c'e anxe c'ü pjörü cja c'ü e t'o'o c'ü mi c'os'ü bipji. Cja jña hebreo c'e rey ni chjũ Abadón. Cja jña griego xiji Apolión. C'e jña c'ü, ne ra mama nu c'ü pö't'üte.

12 Nuc'ua o nguarü c'ua nu c'ü ot'ü ró janda me ra sufrido yo nte; dya cja ró janda. Ró janda c'ua xe mi bëzhi xe yeje c'o me ra sufrido yo nte.

13 Nuc'ua c'ü na 'ñanto anxe o mbë'bi c'ü o trompeta. Ró ärä c'ua 'na jña'a c'ü mi pedye a nde c'o nziyo mota c'o böbü cja squina c'e altar c'ü bübü a jmi Mizhocjimi.

14 Nu c'ü e jña o xipji a cjava c'ü na 'ñanto anxe c'ü mi jün c'ü e trompeta:

—Xäpcä c'o nziyo anxe c'o je 'nünt'ü cja c'ü e trandare c'ü ni chjũ Eufrates, o xipji a cjanu.

15 Cjanu o xäpcä c'ua c'o nziyo anxe; ngue c'ua ro mbö't'üji c'ü na jñi parte yo nte. Ya mi te'beji ro zädä c'e hora 'ñe c'e pa 'ñe c'e zana 'ñe c'e cjë'ë c'ü ro xäpcäji.

16 C'o xondaro c'o mi chägä o pjadü, ró ärägö ja nzi mi söji anguezeji. Nuc'o, me ma puncjü c'o. Mi söji ye ciento millón.

17 Je a cjanu rvá täcä c'o pjadü c'ü o jítsi Mizhocjimi. Nu c'o mi chägä c'o pjadü mi je'e c'o t'ëzi c'o cjõ'p'ü o̲ tijmi c'o. Nu c'o t'ëzi ma mbaja nza cja sivi; ma c'anga nza cja o bipji asufre; ma c'axt'ü nza cja asufre. C'o o̲ ñi c'o pjadü exmi nza cjatjo o̲ ñi o león. Cja c'o o̲ ne o pjadü mi pedye sivi 'ñe bipji 'ñe asufre.

18 O ndũ c'ua c'ü na jñi parte yo nte na ngueje c'o jñi plaga c'o o sufridoji. C'o plaga mi ngueje o sivi 'ñe o bipji 'ñe o asufre c'ü mi pedye cja o̲ ne'e c'o pjadü.

19 C'ü ma zëzhi c'o pjadü je mi bübü cja o̲ neji 'ñe cja o̲ pjixiji. C'o o̲ pjixiji mi chjëntjoji nza cja o c'ijmi c'o xo mi bübü o̲ ñiji. Co o̲ pjixi c'o pjadü mi s'odü yo nte.

20 O ndũ na puncjü nte co c'o plaga. Bübü c'o dya ndũ, pero dya o nzhogü o̲ mü'büji. Sido o tsjatjoji c'ü na s'o. Sido o ma't'ütjoji o demonio. Sido o ma't'ütjoji yo ts'ita yo oro, yo plata, yo bronce, yo ndojo, yo za'a. Maco yo ts'ita dya janda yo. Dya xo äräji. Dya xo nzhodüji.

21 Nu c'o nte dya o nzhogü o̲ mü'büji. Sido o pö't'üteji. Sido mi cëroji. C'o bëzo, sido mi tsãjãji ndixũ. C'o ndixũ, sido mi tsãjãji o bëzo. Dya xo o nzhogü o̲ mü'büji. Nu c'o pje mi põnü, dya xo o nzhogü o̲ mü'bü c'o.

10

El ángel con el librito

1 Nuc'ua ró janda c'ü 'naja anxe c'ü me ma zëzhi. Ma sjöbü ndeze a jens'e. Ma ẽjẽ a mbo 'naja ngõmü. 'Na arco iris je mi böbü a xes'e cja o̲ ñi. Nu c'ü o̲ jmi me mi juëbi nza cja e jyarü. Nu c'o o̲ ngua mi chjëntjovi nza cja yo columna yo dä's'ä a nde cja ngumü. Nuc'o, mi 'ñetse nza cja sivi.

2 Mi tjë'ë 'na ts'ilibro c'ü ya vi sjo's'ü. Cjanu o 'ñe's'e o̲ jocua a xes'e cja c'ü e mar. Nu c'ü 'naja o̲ ngua o 'ñe's'e a xes'e cja ne xoñijõmü.

3 Cjanu o mapjü na jens'e chjëntjovi nza cja 'ma huë 'na león. 'Ma o nguarü o mapjü, ró ärägö c'ua yencho vez va pjäjnä.

4 'Ma o nguarü o ña'a c'o yencho va pjäjnä, nutscö e Juan ya mi ngue ro opjügö. Nuc'ua ró ärä c'ua 'na jña c'ü vi 'ñeje a jens'e. O xitsi a cjava:

—Dya cjó rí xipji c'o i̲ dyärä c'o o pjäjnä. Dya rí dyopjügue c'o o mama c'o, o 'ñenze a cjanu.

5 C'ü e anxe c'ü ró janda mi ẽ's'ẽ c'o o̲ ngua a xes'e cja c'ü e mar 'ñe e xoñijõmü, nuc'ua o c'uans'a c'ua o̲ jodyë a jens'e.

6 Angueze o nädä Mizhocjimi c'ü bübü dya 'ñe ra bübütjo 'ma ya rguí nguarü ne xoñijõmü. O nädä Mizhocjimi c'ü o dyät'ä ne xoñijõmü 'ñe texe yo bübü 'ñe yo cja'a. Xo o dyät'ä yo ndeje 'ñe yo cã'ã nu. O mama a cjava c'e anxe:

—Dya ra mezhe ra zädä texe c'o o mama Mizhocjimi.

7 'Ma ra zädä c'ü ra mbë'bi o̲ trompeta c'ü na yencho anxe; ngue 'ma ya ra nguarü texe c'o o mbeñe Mizhocjimi c'o o xipji c'o profeta c'o mi pëpi Mizhocjimi, eñe c'e anxe.

8 Nuc'ua c'ü e jña c'ü ró ärägö c'ü vi 'ñeje a jens'e, o zocütjo na yeje. O xitsi a cjava:

—Ma ma chjë'ë ne ts'ilibro nu sjos'ütjo nu tjë ne anxe nu ẽ's'ẽ o̱ ngua a xes'e cja ne mar 'ñe ne xoñijõmü, o 'ñenze a cjanu c'e anxe.

9 Ró ma c'ua cja c'e anxe, ró ma xipji ro dyacü c'e ts'ilibro. Cjanu o xitsi angueze:

—Chjë'ë, ngue c'ua rí si'i. Nu ne ts'ilibro me na õ ngue o̱ jña Mizhocjimi. Ra tsja'c'ü ra mäjä in mü'bügue. Me xo na s'ëzhi o̱ jña. Ra tsja'c'ü me ra sufrido in mü'bügue na ngueje c'o cja ra zädä, o 'ñenze.

10 Ró ma tjë'ë c'ua c'e ts'ilibro c'ü mi tjë c'e anxe. Nuc'ua ró sigö c'ua. Me ma õtjo cja ín te'e mi chjëntjovi õt'apjü ngüjnü. 'Ma ró cjuarü ró sigö, ma cjõ a mbo ín pjeme.

11 O sjitsi c'ua a cjava:

—Ni jyodü rí yepe rí ñague c'ü mama Mizhocjimi. Rí mamague c'ü ra tsjapü Mizhocjimi na puncjü o jñiñi; 'ñe na puncjü raza 'ñe yo ña pje nde ma jña'a, 'ñe yo rey, o sjitsi a cjanu.

11

Los dos testigos

1 Cjanu o ch'acü 'na dye'e c'ü mi chjëntjovi nza cja 'na metro. Cjanu o sjitsi a cjava:

—Rí ñanga. Dyëdyi dya nu o̱ templo Mizhocjimi 'ñe ne altar. Xo nde rí pezhegue yo ma't'ü angueze nu.

2 Pero dya rí dyëdyi ne tji'i nu chjünüvi ne templo. Dya rí dyëdyi nu na ngueje je ra ngãrã c'o dya ejme Mizhocjimi. Nuc'o, ra yödüji nu e ndajñiñi nu o xõcü Mizhocjimi, nu ngueje a Jerusalén nu ja bübü ne templo. Ra yödüji jñi cjë nde.

3 Rá unügö c'ü na zëzhi yeje c'o ra mamavi c'ü na cjuana. Ra tsjavi profeta ra pätcägövi. Jñi cjë nde ra zopjüvi c'o nte, ra mamavi c'ü rí mangö. Ra ndëjëvi o bitu c'o na ãrã, c'ü rguí unü ngüenda c'o nte c'ü ni jyodü ra nzhogü o̱ mü'büji.

4 C'o yeje nguejyo ye za'a yo olivo; xo 'ñejyo yeje candelero yo bübü a jmi Mizhocjimi c'ü manda texe cja ne xoñijõmü.

5 Nu 'ma cjó c'o ra ne pje ra tsjapü c'o, ra mbedye sivi cja o̱ nevi; ra ndë'ë c'o ri nuvi na ü. A cjanu ra ndũ'ũ nu c'o ra ne pje ra tsjapü c'o.

6 Me na zëzhi anguezevi; sö ra ngot'üvi a jens'e c'ü dya ra 'ñe dye'be c'o pa'a 'ma ra pätpävi Mizhocjimi ra zopjüvi c'o nte ra xipjiji c'ü mama Mizhocjimi. Xo sö ra tsjapüvi yo ndeje ra mbëzhi o cji. Xo ra sö ra tsjapüvi ra mbĩ na zëzhi ne xoñijõmü 'ñe pje c'o nde ra tsjavi, ngue c'ua me ra sufrido yo nte. Nu hora c'ü ra nepevi ra tsjavi.

7 C'e animal c'ü me na sate ra mbes'e cja c'e t'o c'ü me na jẽ'ẽ, ra jyonmbü chũ c'o yeje. 'Ma ra nguarü c'o yeje ra zopjüvi c'o nte, cja ra ndõjõ 'ma c'e animal ra mbö't'ü c'o yeje.

8 Ya rguí ndũvi c'ua cja c'ü e ndajñiñi nu ja o bö't'ü c'ü ín Jmugöji e Jesucristo. Je ri 'manavi cja calle. C'e jñiñi c'ü, ra xiji Sodoma 'ñe Egipto na ngueje me na s'o c'o ri cărã cja c'e jñiñi c'ü.

9 C'o ye añima, jñi pa nde ra 'manavi cja calle ra jñanda c'o nte texe cja ne xoñijõmü. Ra jñandaji c'o, zö pje ma razaji, zö pje ma jña ñaji, zö pje ma jñiñi c'ü menzumüji. Dya ra jyëziji cjó ra dyögü c'o ye añima.

10 Nu c'o ri cãrã cja ne xoñijõmü me ra mäjäji na ngueje ya rguí ndũ c'o yeje. Me ra mäjäji, me ra pötü rgá unüji o regalo. Na ngueje c'o yeje profeta me mi cjapü ra sufrido c'o nte.
11 'Ma ya ra cjogü c'o jñipa nde, Mizhocjimi ra unü c'ü ra tsjons'ü o̲ jñüvi. Ya ra bübütjovi, ra tetjovi. Cja rron böbüvi. Me ra zũ c'ua c'o nte rgá jñandaji.
12 Nuc'ua c'o ye profeta ra dyärävi 'na jña c'ü je rguí 'ñeje a jens'e. Ra ña na jens'e ra xipjivi a cjava:
—Xä'dävi a 'ñecjua a jens'e, ra 'ñeñe.
Cja rron mëvi c'ua a jens'e cja 'na ngõmü, ra jñanda c'o nte c'o mi nu na ü c'o.
13 Nuc'ua c'ü e ndajme c'ü, me ra mbĩ'ĩ ne xoñijõmü. C'ü ni zö na dyëch'a parte c'ü e ndajñiñi ra yät'ä o ngumü. Ra ndũ'ũji c'ua na ngue c'ü ra mbĩ'ĩ ne xoñijõmü. Ra zö'ö siete mil c'o nte'e c'o ra ndũ. Nu c'o dyaja me ra pizhiji, me ra mamaji c'ü me na nojo Mizhocjimi a jens'e.
14 C'ü ra mbĩ ne xoñijõmü ngue c'ü na yeje c'ü me ra sufrido yo nte. Dyäräji. 'Ma ya ra nguarü c'o, dya cja ra mezhe ra zädä c'ü na jñi.

La séptima trompeta

15 Nuc'ua c'ü na yencho anxe o mbë'bi c'ü o̲ trompeta. Ró ärägö c'ua na puncjü c'o mi ña'a a jens'e. Me ma jens'e ma ñaji. Mi mamaji a cjava:
Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji 'ñe e Cristo c'ü o ndäjä cja ne xoñijõmü ya mandavi c'ua ja mi manda e Satanás c'ü dya jo.
Ya ra mandavi para siempre.
16 Nuc'ua c'o veinticuatro tita c'o junrü cja o̲ tronoji a jmi Mizhocjimi o ndüñijõmüji. Cjanu o ma't'üji c'ua Mizhocjimi.
17 O mamaji a cjava:
Nu'tsc'e Mizhocjimi, ín Jmuts'üjme, me na zë'ts'i, i̲n cja texe c'ua nzi gui ñe'e.
Exmi bübütjogue y i̲n bübügue.
Rí da'c'üjme na pöjö na ngueje i̲ jizhigue c'ü me na zë'ts'i, nguextjots'ü i̲n mandague.
18 Me co üdü yo nte cja ne xoñijõmü me co nuc'üji na ü.
Pero nudya ya zädä c'ü xo rí jñünpü ngüenda c'o ya ndũ rí tsjapü ra ma sufrido c'o dya o 'ñejmets'ü.
Xo zädä c'e ndajme rí unü c'o ya i̲ mamague c'o o päjtc'ä va ñaji in jñague, 'ñe texe c'o ngueje in ntegue, texe c'o sũc'ügue zö pje ri pjëzhiji, zö dya pje ri pjëzhiji.
Xo zädä c'ü e ndajme rí chjotü c'o o s'odü ne xoñijõmü. O s'odüji na ngueje dya dyätäji Mizhocjimi, me tsjaji na s'o, eñe c'o tita.
19 Nuc'ua o xogü a jens'e nu ja bübü Mizhocjimi. Cja o̲ templo Mizhocjimi ró janda nu c'ü e caja c'ua ja bë's'i c'o laja nu ja t'opjü o̲ ley Mizhocjimi. Nuc'ua o juëbi o yürü o pjäjnä o mbĩ'ĩ ne xoñijõmü. O jyärä na puncjü trangündo.

12

La mujer y el dragón

1 Nuc'ua o 'ñetse 'na señal a jens'e c'ü me ma nojo. Mi ngueje 'naja ndixũ. C'ü o̲ bitu mi ngueje e jyarü. Mi ẽ's'ẽ o̲ ngua cja e zana. Cja o̲ ñi mi juns'ü 'na corona c'ü mi qui'i doce seje.
2 Nu c'e ndixũ mi ndunte c'ü; ya mi ngue ro zö'dyë. Nuc'ü, me mi mapjü c'ü, na ngueje me mi sö na ü. Me mi sufrido na puncjü ro muxt'i.

3 Nuc'ua xo o 'ñetse c'ua xe 'naja señal a jens'e. Dyäräji c'ü ró janda. Ngue 'na tac'ijmi c'ü ma mbaja c'ü mi bübü yencho o̱ ñi'i; cja na dyëch'a o̱ mota. Cja c'o o̱ ñi'i mi juns'ü yencho corona.

4 Nu c'ü o̱ pjixi mi cjüt'ü c'ü ni zö na jñi parte yo seje a jens'e. Me co pana na zëzhi a jõmü yo. Nu c'ü e c'ijmi o böbü a jmi c'ü e ndixũ c'ü ya mi ngue ro muxt'i; ngue c'ua ro zapü c'ü nu t'i'i 'ma ya ro mus'ü.

5 C'e ndixũ o mus'ü 'na ts'it'i. C'e ts'it'i ngue c'ü ra manda texe cja yo nte. Me ra manda na zëzhi; chjëntjovi nza cja 'ma ri päräji co 'na dyenza c'ü ri t'ëzi. Nuc'ua Mizhocjimi o zidyi a jens'e c'e t'i nu ja bübü Mizhocjimi, nu ja mandavi dya.

6 Nuc'ua c'e ndixũ o c'ueñe o ma cja ndajyadü nu ja ya vi xõcü Mizhocjimi. Nunu ra 'huiñiji nu, jñi cjë nde.

7 Cja nu o ts'a c'ua 'na chũ'ũ a jens'e; e Miguel 'ñe c'o o̱ anxe Mizhocjimi c'o mi dyoji, o chũji co c'e c'ijmi. Me mi chũ'ü c'e c'ijmi 'ñe c'o anxe c'o mi dyoji c'e c'ijmi.

8 Pero c'e c'ijmi 'ñe c'o o̱ anxe, dya pje mi sö ro ndõjõji. Nuc'ua dya cja säjäji ro ngãrãji a jens'e.

9 Cjanu o pjongüji a jens'e c'ü e c'ijmi c'ü ngueje e trac'ijmi c'ü ya me mezhe. Nuc'ü, ni chjũ'ũ Satanás c'ü dya jo. Ngueje c'ü onpü texe yo cãrã cja ne xoñijõmü. Nuc'ü, o pjongüji a jens'e co texe c'o o̱ anxe angueze. O zät'äji cja ne xoñijõmü.

10 Nuc'ua ró ärä c'ua 'na jña'a c'ü me ma jens'e c'ü je vi 'ñeje a jens'e. Mi mama a cjava:

—Mizhocjimi c'ü me na zëzhi ya böbü a nde, ya o 'ñevgueji libre. Ngueje angueze co e Cristo c'o manda texe. Ya o pjongüvi a jens'e e Satanás c'ü mi cöt'ü yo ín cjuarmagöji. Me mi pa cöt'üji a jmi Mizhocjimi xõmü ndempa.

11 Pero e Satanás c'ü dya jo, dya o ndõpü c'o ín cjuarmagöji na ngueje c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo o pjödü o̱ cji va ngõtcüji ín nzhubügöji. Y anguezeji sido o 'ñejmeji e Jesucristo; sido o ñaji o̱ jña'a. Dya zũji zö ro bö't'üji.

12 Nudya, mäjägueji dya, texets'ügueji i̱n cãrãji a jens'e. Na ngueje ya pjongüji a jens'e e Satanás. Pero me ra sufrido texe yo cãrã cja ne xoñijõmü 'ñe texe yo cã'ã cja yo ndeje. Na ngueje e Satanás c'ü dya jo ya zöbü a ma c'ua, c'ua ja i̱n cãrãgueji. Ya me üdü na puncjü na ngueje pãrã na jo c'ü dya cja ra mezhe pa c'ü xe sö ra tsja texe c'o na s'o, o mama a cjanu c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e.

13 'Ma o nu'u c'e c'ijmi c'ü ya vi pant'aji a 'ñecjua cja ne xoñijõmü, me mi jodü ja rvá zürü c'e ndixũ c'ü vi mus'ü c'e ts'it'i.

14 Nuc'ua o ch'unü c'ua c'e ndixũ ye juaja c'o nza cja o̱ juaja o águila yo na nojo; ngue c'ua ro pjüjuaja na jẽ ro ma cja c'e ndajyadü nu ja ya vi xõcü Mizhocjimi. Nunu dya ra zät'ä c'e c'ijmi. Nunu ra 'huiñiji c'e ndixũ, jñi cjë nde.

15 Nuc'ua o mbedye cja o̱ ne'e c'e trac'ijmi nza cja 'na ndare c'ü mi pa a xütjü cja c'ü e ndixũ; ngue c'ua ro tsjapü ro c'ot'ü cja c'ü e ndare ro ndunü.

16 Nuc'ua ne xoñijõmü o mbös'ü c'e ndixũ. Ne xoñijõmü o nzama o̱ ne. Cjanu o cjogü c'e ndare c'ü vi mbedye o̱ ne c'ü e c'ijmi.

17 Nuc'ua c'ü e c'ijmi me go ünmbü c'ü e ndixũ. Nuc'ua o ma c'ua, o ma tsja chũ co c'o dyaja o̱ t'i'i c'ü e ndixũ. Nuc'o, cjaji c'ua ja nzi ga manda Mizhocjimi. Xo mamaji ja ga cja e Jesucristo.

13

Los dos monstruos

1 Nutscö e Juan ró böbü cja o 'ñöxijõmü a ñünü c'ü e mar. Cja ró janda c'ua
'na animal c'ü na sate c'ü je o c'os'ü cja c'ü e mar. Mi bübü yencho o̱ ñi'i; cja
na dyëch'a o̱ mota. Mi juns'ü dyëch'a corona cja c'o o̱ mota. Mi t'opjü 'na jña
cja c'o o̱ ñi angueze. C'e jña'a c'ü, mi sadü Mizhocjimi.
2 Nu c'ü e animal c'ü ró janda mi nza cja 'na tigre. Nu c'o o̱ ngua mi nza cja
o̱ ngua 'na oso. Nu c'ü o̱ ne mi nza cja o̱ ne 'na león. Nuc'ua c'ü e c'ijmi o unü
c'ü na zëzhi c'e animal ngue c'ua ro manda nu ja manda angueze. Xo o unü
c'ü ro mbëzhi na nojo.
3 Ró janda 'naja c'o o̱ ñi nza cja c'ü vi s'odü, ya ro ndü'ü; pero o jogütjo. Texe
yo cãrã cja ne xoñijõmü me co dyönütsjëji ja va jogü c'ü e animal. Nguec'ua
va ndünt'üji a xütjü c'e animal.
4 O ndüñijõmüji o ma't'üji c'ü e c'ijmi na ngueje o unü c'e animal ra manda.
Xo o ndüñijõmüji o ma't'üji c'e animal. O mamaji a cjava:
—¿Cjó rí jñanda c'ü chjëntjovi nza cja ne animal? ¿Cjó ngue c'ü sö ra chũvi
nu? O mamaji a cjanu.
5 Mizhocjimi o jyëzi c'e animal c'ü ro ña na s'o jña c'ü ro zadü Mizhocjimi.
Xo o jyëzi ra manda jñi cjë nde.
6 Cjanu o nzama o̱ ne c'e animal o zadü Mizhocjimi a jens'e 'ñe c'o cãrã nu.
7 Mizhocjimi xo o jyëzi c'ü ro jyonbü chũ'ü c'o o̱ nte Mizhocjimi. C'e animal
o ndõjõ. Xo o jyëzi c'e animal ro manda texe cja yo nte, zö pje ma razaji, zö
pje ma jña ñaji, zö pje ma jñiñi c'ü menzumüji.
8 Yo cãrã texe cja ne xoñijõmü ra ndüñijõmüji ra ma't'üji c'e animal. Nu c'o
t'opjü o̱ tjũji cja o̱ libro c'e Ts'imë, dya ra ma't'üji c'e animal. Ndeze 'ma dya
be mi ät'ä Mizhocjimi ne xoñijõmü ya vi t'opjü o̱ tjũ nu c'o ro ndünt'ü a xütjü
c'e Ts'imë c'ü o bö't'ü. Nu c'o dya t'opjü o̱ tjũ cja c'e libro ngue c'o ra ma't'ü c'e
animal c'o.
9 Nu'tsc'eji i̱n äräji yo jña, dyäräji na jo.
10 Nu c'o cjó c'o pant'a a pjörü; xo ra pant'aji a pjörü c'o. Nu c'o ra pö't'üte
co tjëdyi, xo rguí ndũ co tjëdyi c'o. Nguec'ua yo o̱ nte Mizhocjimi ni jyodü ra
sëchiji; sido ra 'ñejmeji Mizhocjimi.
11 Nuc'ua cja ró janda xe 'na animal c'ü o mbes'e cja ne xoñijõmü. Nuc'ü, mi
peje yeje o̱ mota nza cja o̱ mota 'na Ts'imë. Pero mi ña'a nza cja 'na trac'ijmi.
12 C'e animal ngue c'ü na yeje animal. Nuc'ü, dyofi c'ü ot'ü; cjapü yo nte
ra tsjaji c'ua ja nzi ga manda c'ü ot'ü animal. Xo cjapü texe yo cãrã cja ne
xoñijõmü ra ndüñijõmü ra ma't'üji c'ü ot'ü animal. C'ü ot'ü animal ngue c'ü o
jogütjo 'ma ya mi ngue ro ndũ.
13 C'ü na yeje animal xo cja na puncjü o señal. Cjapü ra jyäbä sivi a jens'e
c'ü va säjä cja ne xoñijõmü a jmi'i yo nte.
14 Onpü yo nte yo cãrã cja ne xoñijõmü, xipjiji c'ü ni jyodü ra dyät'äji 'na
ts'ita c'ü exti nguetjo c'ü e animal c'ü vi s'odü co tjëdyi, pero o jogütjo. Yo nte ra
dyät'äji c'e ts'ita, na ngue c'o señal c'o jëzi Mizhocjimi cja'a c'ü na yeje animal.
15 Mizhocjimi jëzi c'ü na yeje animal ra tsjapü ra tsjons'ü o̱ jñü'ü c'e ts'ita
c'ü exti nguetjo c'ü ot'ü animal. Nguec'ua c'ü e ts'ita ña'a c'ü. Xo ra manda ra
mbö't'üji nu c'o dya ra ma't'ü c'e ts'ita.
16 Xo ra tsjapü texeji ra cuatpüji c'ü rguí meyaji cja o̱ jodyëji o cja o̱ ndë'ëji
nguec'ua ra 'mãrã c'ü o̱ tsjajaji c'ü ot'ü animal. Texeji, c'o dya pje pjëzhi, 'ñe
c'o pje pjëzhi, 'ñe c'o jün'ü, 'ñe c'o dya jün'ü, 'ñe c'o mbëpji, 'ñe c'o dya mbëpji,
nde ra tsjapüji ra cuatpüji rgá meyaji.

17 Dya cjó sö pje ra ndõmü ne pje ra mbö'ö, 'ma dya ri cuat'ü o̱ tjũ'ũ c'e animal. C'ü o̱ tjũ'ũ c'e animal ngue 'na número.
18 Ni jyodü rí pãrãji; rí tsjijñiji pje ne ra mama o̱ número c'e animal. C'e número ngue seiscientos cja sesenta y seis. C'e número ne ra mama ngue 'na nte.

14

El canto de los 144,000

1 Dyäräji na jo c'ü ró janda c'ua. Ngue c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo mi böbü a ñi'i cja c'ü e t'eje c'ü ni chjũ Sion. Mi dyoji angueze ciento cuarenta y cuatro mil o nte'e. Cja o̱ ndëji mi t'opjü o̱ tjũ c'e Ts'imë Jesucristo 'ñe Mizhocjimi c'ü nu Tata.
2 Cja rron ärä c'ua 'na jña c'ü vi 'ñeje a jens'e c'ü mi yürü nza cja rrã puncjü o ndare, 'ñe nza cja 'ma pjäjnä. C'e jña'a c'ü ró ärägö mi nza cja bizhi 'ma pjë'biji na puncjü o arpa.
3 C'o nte c'o, ró ärägö mi tõjõji 'na himno c'ü cja dadyo, mi tõjõji a jmi c'e trono, 'ñe a jmi c'o nziyo c'o mi bübü, 'ñe a jmi c'o tita. Nu c'o mi sö ro pjëchi c'e himno nguextjo c'o ciento cuarenta y cuatro mil. Na ngue c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo vi ngõ'tp'üji o̱ nzhubüji o tsjapüji o̱ nte Mizhocjimi 'ma o 'ñench'e o̱ mü'büji c'ü, 'ma mi cãrãji cja ne xoñijõmü.
4 Nuc'o, ngue c'o dya tjünt'ü a xütjü yo ts'ita. Nguextjo Mizhocjimi c'ü tjünt'ü a xütjü c'o. Nu c'o tjünt'ü a xütjü yo ts'ita chjëntjovi nza cja c'o bëzo c'o tsãjã o ndixũ. Nu c'o tõjõ ne himno nu cja dadyo sido tjünt'üji a xütjü c'e Ts'imë e Jesucristo. Angueze o ngõ'tp'ü o̱ nzhubüji. Ngue c'o ot'ü o tsjapüji o̱ t'i Mizhocjimi ngue c'ua ra ma't'üji angueze 'ñe c'e Ts'imë.
5 Nuc'o, sido mi mamaji c'o na cjuana. Dya pje bübüji c'ü na s'o a jmi Mizhocjimi.

Los mensajes de los tres ángeles

6 Ró janda c'ua c'ü 'na anxe c'ü mi pjüjuaja a nde a jens'e. Nuc'ü, mi zopjü c'o nte, mi xipjiji ja rvá sö xo ro jogü o̱ mü'büji. Nu c'e jña'a, dya ra nguarü c'ü. Nu c'e anxe o zopjü texe yo nte, zö pje ma jñiñi c'ü mi menzumüji, zö pje ma razaji, zö pje ma jña mi ñaji.
7 C'e anxe o mapjü na jens'e o mama a cjava:
—Sũ'ũji Mizhocjimi. Ma't'üji angueze na ngueje me na nojo. Ya va sädä c'ü ra jñün'c'üji ngüenda. Ma't'üji Mizhocjimi c'ü o dyät'ä e jens'e 'ñe ne xoñijõmü 'ñe e ndeje 'ñe yo mbereje, o mama a cjanu c'e anxe.
8 C'ü 'naja anxe o ndünt'ü a xütjü c'ü ot'ü anxe. O mama a cjava:
—Ya o yät'ä c'e ndajñiñi c'ü ni chjũ Babilonia. Nu c'o mi cãrã c'e ndajñiñi me mi ma't'üji o ts'ita. Nde mi cjapüji texe yo jñiñi xo ro ma't'üji o ts'ita. Chjëntjovi nza cja 'ma ri unüji o vino c'o ni tĩji.
9-10 Nuc'ua c'ü 'naja anxe, o ndünt'ü a xütjü c'o yeje. Ngue c'ü na jñi anxe. O ña na zëzhi. O mama a cjava:
—'Ma cjó c'o ra ma't'ü nu c'e animal 'ñe c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'e animal 'ñe 'ma ra jyëziji ra meyaji cja o̱ ndëji o cja o̱ dyëji, nu'ma, Mizhocjimi me ra tsjapü ra sufrido c'o. Me ra ünmbü Mizhocjimi c'o; dya ra juentseji, me ra sufridoji na puncjü cja sivi 'ñe cja o asufre. Ra sufridoji a jmi c'o o̱ anxe Mizhocjimi 'ñe a jmi c'e Ts'imë.

11 Nu c'o ra ma't'ü c'e animal 'ñe c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'e animal 'ñe 'ma ra cuatpüji o tjũ'ũ c'e animal, dya ra sö ra söyaji; xõmü ndempa ra sufridoji. Nu c'ü e bipji c'ü ri pes'e c'ua ja rrã sufrido anguezeji, dya ra tjeze.
12 Nguec'ua c'o o t'i Mizhocjimi, ni jyodü sido ra dyätäji c'ü, 'ñe sido ra 'ñejmeji e Jesucristo; dya ra chjench'eji a xütjü.
13 Nuc'ua ró ärägö 'na jña'a c'ü je vi 'ñeje a jens'e. Nuc'ü, o xitsi a cjava c'ü:
—Je rí dyopjügue a cjava: "Nu c'o sido ejme e Jesucristo c'ü ín Jmugöji, zö ra bö't'üji, pero ra zät'äji nu ja me na jo." Mama a cjanu o Espíritu Mizhocjimi, na cjuana me ra mäjäji. Mizhocjimi me ra mäpä anguezeji na ngueje o tsjaji c'ua ja nzi va ne angueze. Nguec'ua ya ra söyaji. O xitsi a cjanu c'e jña'a.

La cosecha de la tierra

14 Dyäräji c'ü ró janda. Mi bübü 'na ngõmü c'ü ma t'öxü. A xes'e c'e ngõmü, mi junrü 'naja c'ü exmi nguetjozügöji. Mi juns'ü o ñi 'na corona c'ü ngueje oro. Mi jün 'na sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe.
15 C'ü 'naja anxe o mbedye cja c'ü e templo nu ja bübü Mizhocjimi. C'e anxe o mapjü na jens'e o zopjü nu c'ü mi junrü a xes'e c'e ngõmü, o xipji a cjava:
—Pjëch'i dya nu in sjat'ëbi rí chagü na ngueje ne ndajme nu rí chagü ya zädä. C'ü e dagrëxü cja ne xoñijõmü ya na jo'o.
16 Nu c'ü mi junrü a xes'e c'e ngõmü cjanu o mbëch'i c'ü o sjat'ëbi cja ne xoñijõmü; nuc'ua o dagü c'ua, c'o mi cja'a cja ne xoñijõmü.
17 Cjanu o mbedye c'ua c'ü 'naja anxe cja c'ü e templo nu ja bübü Mizhocjimi a jens'e. Xo mi jün 'na sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe.
18 Nuc'ua xe 'naja anxe o mbedye cja c'ü e altar. Nuc'ü, ngue c'ü mi manda yo sivi. Cjanu o mapjü na jens'e o zopjü nu c'ü mi jün c'ü e sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe, o xipji a cjava:
—Pjëch'i c'ü in sjat'ëbi ra jyäbä yo uva yo cja'a cja ne xoñijõmü cja rrĩ pëchi yo na ngueje ya ndã'ã yo. O mama a cjanu c'e anxe.
19 Nuc'ua c'e anxe o jñü c'ü o sjat'ëbi c'ü me ma mbeñe, o mbëch'i cja ne xoñijõmü, o ndagü c'o uva. Cjanu o mboch'ü c'o uva nu ja je ro ndë'biji. C'ü yödüji c'o uva chjëntjovi c'ü ra tsja Mizhocjimi. Ra tsjapü me ra sufrido nu c'o dya ejme angueze.
20 Nu ja o ndë'biji c'o uva je ngueje a tji'i cja c'e jñiñi. Mizhocjimi 'ma ra jyëziji ra castigaoji yo nte, je ngueje a tji'i cja c'e ndajñiñi ra bö't'ü na puncjü nte. O cji'i c'ü ra pjödüji me rrã jẽ'ẽ; ra zäs'ä cja o ne yo pjadü nu ja cjüsp'üji. Ra nzhodü c'o cji ra zät'ä jñi ciento kilometro c'ü na maja.

15

Los ángeles con las siete últimas plagas

1 Nuc'ua ró janda c'ü 'naja señal a jens'e c'ü ma nojo c'ü rví zũ yo nte. C'e señal mi ngue yencho anxe c'o mi jün yencho c'o rví tsjapü ro sufrido yo nte. Nu c'o me ra sufrido yo nte ngue c'o ya rguí nguarü, na ngueje ya ra nguarü c'ü ni ünmbü Mizhocjimi yo nte.
2 Xo ró jandagö c'ü mi nza cja 'na mar c'ü mi 'ñetse nza cja vigrio. Nuc'ü, mi chjana sivi c'ü. Mi cãrã nu c'o o t'i Mizhocjimi. Anguezeji vi ndõjõji; vi bëzhi c'e animal c'ü na s'o. Na ngueje anguezeji, dya ndünt'üji a xütjü c'e animal. Dya o ma't'üji c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'e animal, y dya mi cuat'üji o tjũ cja o ndẽji. Anguezeji ma böbüji a xes'e c'e mar. Mi jünji o bizhi c'ü ngueje arpa. Ngue Mizhocjimi c'ü vi unü c'o arpa anguezeji.

3 Mi tõjõji 'na himno c'ü ja va 'ñeme Mizhocjimi e Moisés o mbëpi
Mizhocjimi va pjongü libre c'o nte, 'ñe ja va 'ñeme Mizhocjimi c'e Ts'imë o
ẽjẽ cja ne xoñijõmü, o ẽ 'ñevgueji libre. Je mi mamaji a cjava:
Nu'tsc'e Mizhocjimi, ín Jmuts'üjme, sö rí tsjague texe.
Me na nojo texe yo i̱ tsjague, 'ñe me na zö'ö.
Na jo texe yo i̱n cjague, 'ñe na cjuana. I̱n mandague texe cja yo jñiñi.
4 Nu'tsc'e ín Jmuts'üjme, texeji ra zũc'ügueji.
Ra mamaji ngue'tsc'e c'ü me na jo.
Na ngueje nguextjots'ü me na sjũts'ü; dya pje bübüts'ügue c'ü na s'o.
Yo nte texe cja ne xoñijõmü ra ẽ ndüñijõmüji ra ma'tc'üji, na ngueje i̱n jíchiji
c'ü me na jo c'o i̱n cjague.
5 Nuc'ua ró janda c'ua, o xogü c'e templo a jens'e nu ja bübü Mizhocjimi.
6 Nuc'ua o mbedye cja c'e templo c'o yencho anxe c'o mi jün c'ü ro tsjapü ro
sufrido yo nte. Mi jeji bitu c'ü xiji lino; me ma t'öxü c'e bitu, me mi juëbi. Xo
mi c'ö'bũ cja o̱ tijmiji o mbünt'ü c'o mi ngueje oro.
7 Nuc'ua 'naja c'o nziyo c'o mi bübü a jmi cja c'e trono, o ndë c'ua yencho
mojmü c'o mi ngueje oro, cjanu o unü 'naja nzi 'na c'o yencho anxe. Mi nizhi
c'o mojmü. Je mi po'o c'ua c'ü me mi üdü Mizhocjimi c'ü ngue c'o castigo c'o
ro tsjapü ro sufrido yo nte. Ngue Mizhocjimi c'ü exi bübü y ra bübütjo c'ü; zö
ra nguarü ne xoñijõmü.
8 Nuc'ua c'e templo me co jyä'ä c'ua bipji, na ngueje me na nojo Mizhocjimi
'ñe me na zëzhi. Dya cjó mi sö ro cjogü cja c'e templo cja ro nguarü c'o anxe
c'o vi manda Mizhocjimi ro tsjapüji ro sufrido yo nte. Yencho c'o me na s'ëzhi
c'o ro sufridoji.

16

Las copas de castigo

1 Nuc'ua ró ärägö 'na jña c'ü mi mapjü na jens'e, ndeze cja c'e templo. Mi
xipji a cjava c'o yencho anxe:
—Möji, ma pjödüji a xes'e cja ne xoñijõmü c'ü po'o yo yencho mojmü.
Mizhocjimi ya me ra castigao yo nte; ra tsjapü me ra sufridoji.
2 Nuc'ua c'ü ot'ü anxe cjanu o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po'o c'ü o̱
mojmü a xes'e cja ne xoñijõmü. Cjanu o nzhodü c'ua 'na ngueme c'ü me ma
ü, c'ü dya mi sö ro jogü. Mi ngueje o xãxã c'ü me mi po c'o me ma s'o. C'e
ngueme o pënch'i c'o nte'e c'o je mi cuat'ü cja ndẽ'ẽ o̱ tjũ c'e animal, c'o mi
ma't'ü c'ü o̱ ts'ita.
3 Nuc'ua c'ü na yeje anxe o ma c'ua, o ma pjödü c'ü mi po'o o̱ mojmü a xes'e
o mar. Nuc'ua c'e ndeje o mbëzhi nza cja o̱ cji 'na añima. Nguec'ua va ndũ c'ua
texe c'o mi cã'ã cja o mar.
4 Nuc'ua c'ü na jñi anxe o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po'o o̱ mojmü a
xes'e cja yo ndare 'ñeje nu ja peje ndeje. Nuc'ua o mbëzhi c'ua cji'i c'o ndeje.
5 Cja rron ärä c'ua c'ü e anxe c'ü manda e ndeje. O mama a cjava:
—Nu'tsc'e Mizhocjimi exmi bübügue y i̱n bübütjogue. Me na sjũts'ügue. Me
na jots'ügue. Me na jo c'ü i̱n cjague dya, i̱n cjapü ra sufrido yo nte.
6 Me na jo a cjanu c'ü i̱n cjague. Nudya ya i̱ tsjapü yo nte ra sufridoji na
ngueje c'ü o pjönbüji o̱ cji'i c'o profeta c'o o päjtc'ä va zopjü yo nte. Y xo
pjönbüji o̱ cji c'o dyaja in ntegue. Anguezeji ni jyodü ra sufrido rgá ziji o cji,
na ngueje me na s'o c'o o tsjaji.
7 Cja rron ärägö o mapjüji cja c'ü e altar, o mamaji a cjava:

—Nu'tsc'e Mizhocjimi ín Jmuts'üjme, sö rí tsjague texe. Na cjuana me na jo'o c'ua ja gui tsjapü ra sufrido yo nte.

8 Nuc'ua c'ü na nziyojo anxe o ma c'ua, o ma pjödü c'ü mi po c'ü o̱ mojmü a xes'e cja e jyarü. Cjanu o ch'unü c'ua e jyarü ro ndüt'ü yo nte'e.

9 Nuc'ua me mi tjë'ë c'ua yo nte na ngueje c'ü me ma zëzhi e jyarü. Pero dya nzhogü o̱ mü'büji c'ü ro ma't'üji Mizhocjimi c'ü me na nojo. C'ü o tsjaji, o zanmbüji c'ua o̱ tjũ Mizhocjimi c'ü me na zëzhi c'ü vi pejñe c'o castigo.

10 C'ü na tsi'ch'a anxe o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po c'ü o̱ mojmü a xes'e nu ja mi manda c'e animal c'ü na sate. Nuc'ua o bëxõmü c'ua nu. Nuc'ua c'o nte'e me mi sa o̱ c'ijñiji na ngueje me ma ü c'ü ma sufridoji.

11 Me mi sadüji Mizhocjimi a jens'e na ngueje c'ü me mi söji na ü 'ñe me mi pes'e o xãxã cja o̱ cuerpoji. Pero dya nzhogü o̱ mü'büji; o sido o tsjatjoji c'o na s'o.

12 C'ü na 'ñanto anxe o ma c'ua c'ü, o ma pjödü c'ü mi po'o c'ü o̱ mojmü a xes'e cja c'e trandare c'ü ni chjũ Eufrates. Nuc'ua o dyot'ü c'ua c'e ndeje ngue c'ua ro jogü c'ü e 'ñiji nu ja ro cjogü c'o rey. Nuc'o, je rví 'ñejeji nu ja ni mbes'e e jyarü.

13 Cja rron janda c'ua jñi'i demonio c'o exmi nguetjo o 'huë'ë. O mbedyeji cja o̱ ne'e c'e trac'ijmi 'ñe cja o̱ ne c'e animal c'ü na sate, 'ñe cja o̱ ne c'e profeta c'ü ngue c'ü na yeje o animal.

14 C'o jñi 'huë'ë ngueje demonio. Me mi cjaji señal c'o me mi sũ yo nte. O möji cja yo rey yo cãrã texe cja ne xoñijõmü, o ma xipjiji ra ẽji texeji ra 'ñe chũji Mizhocjimi. Pero ra bëzhiji; ra ndõjõ Mizhocjimi. Na ngueje me na zëzhi Mizhocjimi; sö ra tsja texe.

15 Mama a cjava e Jesucristo c'ü ín Jmugöji: "Dyäräji, nutscö rá ẽcjö 'ma dya iṉ pãrãgueji. Chjëntjovi nza cja 'ma va säjä 'na mbẽ'ẽ, dya cjó pãrã ja hora ra säjä. Me mäjä nu c'o sido ra ndepque. Nu c'o dya tepque, ra tsejeji 'ma rá ẽcjö na ngueje, dya sido cjaji c'ua ja nzi rgá negö." O mama a cja c'ua e Jesucristo.

16 Nuc'ua c'o demonio o jmutüji c'o rey cja c'e jñiñi c'ü xiji Armagedón cja jña hebreo.

17 Nuc'ua c'ü na yencho anxe o ma c'ua c'ü. O ma pjödü c'ü mi po'o c'ü o̱ mojmü nu cja e ndajma. Cja rron ärägö 'na jña c'ü me ma zëzhi c'ü je vi 'ñeje cja c'e templo nu ja bübü Mizhocjimi cja o̱ trono. O mama a cjava c'e jña'a:

—Ya zädä c'ü ra nguarü texe, o mama.

18 Nuc'ua cjanu o juë's'i c'ua, cjanu o pjäjnä; me mi yürü c'ua. Cjanu o mbĩ c'ua na zëzhi ne xoñijõmü. Dya mi 'ñõmü na zëzhi a cjanu ne xoñijõmü ndeze 'ma o ngãrã yo nte.

19 Mizhocjimi o mbeñe c'ua ja ma cja c'e ndajñiñi c'ü ni chjũ Babilonia. Me mi üdü Mizhocjimi na ngueje me mi cjaji c'o na s'o. Nguec'ua o tsjapü me o sufrido c'o je mi cãrã nu. 'Ma o mbĩ ne xoñijõmü, o c'adü c'e ndajñiñi c'ü. Exi jñi parte va c'adü c'e jñiñi. Yo jñiñi texe cja ne xoñijõmü o yät'ä texe yo.

20 Nuc'ua yo ts'ixoñijõmü yo je bübü a nde'e cja mar, o ojtjo c'ua texe yo. Yo t'eje o yät'ä texe yo. Dya cja mi bübü ne ri 'naja.

21 Nuc'ua cjanu o jyäbä c'ua o trangündo a jens'e. Mi cuarenta kilo c'ü ma jyü c'o ngündo. Me mi pjat'ü yo nte. Nuc'ua yo nte o zadüji Mizhocjimi na ngueje c'o ngündo c'o vi jyäbä. C'o ngündo o tsjapü o sufridoji na puncjü.

17

Condenación de la gran prostituta

1 Cjanu o ẽ c'ua 'naja c'o yencho anxe c'o mi tjë'ë c'o yencho mojmü, o ẽ zocügö. O xitsi a cjava:

—Xä'dä. Rá jí'ts'i ja rga tsjapü Mizhocjimi ra sufrido nu c'e ndixũ c'ü me tsãjã o bëzo. C'e ndixũ c'ü rí mangö ngue c'e ndajñiñi c'ü me na s'o c'ü manda cja na puncjü mar.

2 Me o dyonpü yo rey cja ne xoñijõmü, 'ñe yo dyaja yo cãrã cja ne xoñijõmü. C'o rey cja ne xoñijõmü dya jyanmbüji c'e ndixũ; me go mäjäji va tsjaji c'o na s'o c'o mi mama c'e ndixũ. Yo nte cja ne xoñijõmü chjëntjoji c'ü me tĩ'ĩji; na ngueje o ndünt'üji a xütjü c'e ndixũ, o xitsi a cja c'ua c'e anxe.

3 C'ü o̱ Espíritu Mizhocjimi mi jítsi c'ü ro zädä. Nuc'ua c'e anxe o zinzi cja c'ü e ndajyadü. Nguejnu ró janda 'na ndixũ c'ü mi chägä 'na animal c'ü me ma mbaja. Nu cja c'e animal me mi t'opjü tjũ'ũ c'o mi sadü Mizhocjimi. Nu c'e animal mi bübü yencho o̱ ñi, cja na dyëch'a o̱ mota.

4 Nu c'ü e ndixũ mi je'e bitu c'ü ma cjipobü, 'ñe c'ü me ma mbaja, 'ñe mi cuat'ü oro. Xo mi quis'i ts'irojo c'o me ma zö, xo 'ñe o perla. C'e ndixũ mi tjë 'na mojmü c'ü mi ngueje oro, c'ü me mi nizhi. Mi nizhi c'o s'ante 'ñe c'o me ma s'o na ngueje vi tsja na s'o c'e ndixũ.

5 Cja o̱ ndë'ẽ mi t'opjü 'na tjũ'ũ, c'ü dya cjó mi pãrã ja ma cja c'e tjũ'ũ. Je mi t'opjü a cjava c'e tjũ'ũ: "Ne ndajñiñi a Babilonia, je ngue nu nana texe c'o tsãjã bëzo, 'ñe texe c'o na s'o cja ne xoñijõmü." Je ma cjanu c'e tjũ'ũ.

6 Nuc'ua ró unü ngüenda c'ü e ndixũ, nza cja c'ü o tĩ'ĩ na ngueje c'ü vi pjönbü o̱ cji c'o o̱ nte Mizhocjimi. Nuc'o vi mbö't'üji c'o, na ngueje mi zopjüji yo nte mi xipjiji ja ga cja e Jesucristo. Nu c'e ndixũ chjëntjovi c'ü vi zi o̱ cji c'o o̱ t'i Mizhocjimi. Me mi mäjä c'e ndixũ. 'Ma ró jandagö c'e ndixũ, dya mi pärägö pje ne ro mama.

7 Nuc'ua c'e anxe o xitsi:

—¿Jenga dya i̱n pãrãgue pje ne ra mama ne ndixũ? Nutscö rá xi'ts'i nu c'ü dya cjó mi pãrã ja cja c'e ndixũ c'ü i̱ jñanda, 'ñe c'e animal c'ü chägä, c'ü bübü yencho o̱ ñi, cja na dyëch'a o̱ mota.

8 Nu c'e animal c'ü na sate c'ü i̱ jñanda, ya ngue ra mbes'e cja c'e t'o'o c'ü na jẽ c'ü dya 'ñetse ja je sät'ä. Nu c'e animal mi bübü, pero dya cja bübü dya. Pero ra 'ñetse na yeje. Nguec'ua yo cãrã cja ne xoñijõmü 'ma ra jñandaji c'e animal ra mamaji: "Maco ya vi ndũ ne animal; ya bübütjo na yeje. Me na nojo nu", ra 'ñeñeji. Nu c'o ra mama a cjanu ngueje c'o dya juns'ü o̱ tjũ'ũ cja c'e libro c'ü quis'i o̱ tjũ'ũ c'o ra bübütjo co Mizhocjimi para siempre. Yo tjũ je quis'i ndeze 'ma o dyät'ä Mizhocjimi ne jens'e 'ñe ne xoñijõmü. Zö ra bübütjo na yeje c'e animal, ra zädä c'ü Mizhocjimi ra pant'a a ma a linfiernu.

9 'O dya'c'üji pjeñe Mizhocjimi; ni jyodü rí tsjijñiji ngue c'ua rí tendioji ja cja c'ü mama Mizhocjimi. C'o yencho ñi'i c'o bübü cja c'e animal ngue yencho t'eje c'o. Cja o̱ ñi'i c'o t'eje je junrü nu c'e ndixũ.

10 C'o yencho ñi xo ngue yencho rey c'o. C'o tsi'ch'a rey ya ndõpüji c'o, dya cja mandaji. C'ü 'naja rey manda dya. Nu c'ü 'naja, dya be va ẽjẽ c'ü. Ra ẽjẽ c'ü, pero dya ra mezhe ra manda.

11 Nu c'ü e animal c'ü mi bübü, y dya bübü dya, ngue c'ü na ocho rey. Pero xo ngueje 'naja c'o yencho. Nuc'ü, ra pant'a Mizhocjimi a ma a linfiernu.

12 'Nu c'o dyëch'a mota c'o ya i̱ jñanda, ngueje dyëch'a rey c'o. Nuc'o, dya be ch'unü ra manda c'o. Ra ch'unüji c'ü ra tsjaji rey co c'e animal c'ü na sate. Pero 'natjo hora c'ü ra mandaji.

13 Nu c'o dyëch'a rey, 'natjo pjeñe c'ü ri cjijñi c'o. Ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne c'e animal c'ü na sate, ra unüji c'o o̱ xondaroji.

14 Anguezeji je ra tsjapüji chũ c'ü e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo. C'ü e Ts'imë, nuc'ü ra ndõjõ c'ü. Na ngueje angueze manda texe cja yo jmu'u 'ñe texe cja yo rey. Nu c'o cãrã co c'e Ts'imë, Mizhocjimi o zojnü c'o; xo o juajnü c'o. Anguezeji sido ejmeji c'e Ts'imë.

15 Cja xe nu xitsi c'ua c'e anxe:

—C'o ndeje c'o i̱ jñanda nu ja mi junrü c'e s'orixũ, nuc'o ngue o̱ nte c'e ndixũ c'ü manda c'o. Me na puncjü c'o. Cãrãji texe cja ne xoñijõmü, ñaji na puncjü o jña'a. Na puncjü raza c'o.

16 Nu c'o dyëch'a mota c'o i̱ jñandague, nuc'o 'ñe c'e animal c'ü na sate ra nuji na ü c'ü e s'orixũ, ra tsjapüji ra sufrido. Xo ra ts'osp'üji c'o o̱ bitu ra nzerga, jo rro mbö't'üji. Jo rron zapüji c'o o̱ ts'ingue. Xo ra ndüt'üji cja sivi.

17 Na ngueje Mizhocjimi o tsjapü o nguijñiji cja o̱ mü'büji; nguec'ua ra tsjaji c'ua ja nzi ga mbeñe angueze. 'Natjo pjeñe c'ü ri cjijñiji. Ngue reyji; pero nu ja mandaji ra nzhötüji c'e animal ngue c'ua nguextjo c'ü ra manda c'ü. Ra tsja rey c'e animal hasta cja ra zädä c'o o mama Mizhocjimi.

18 Nu c'ü e ndixũ c'ü i̱ jñanda, ngue c'ü e ndajñiñi c'ü manda texe cja yo rey texe cja ne xoñijõmü.

18

La caída de Babilonia

1 Nuc'ua ró janda c'ua c'ü 'naja anxe c'ü ma sjöbü a jens'e. Me mi pë's'i na puncjü c'ü vi unü Mizhocjimi ro tsja'a. Nuc'ua cja ne xoñijõmü me co jya's'ü c'ua co nu c'ü ma zö angueze.

2 Nuc'ua o mapjü c'ua na jens'e c'e anxe o mama a cjava:

—Ya ra yät'ä dya, ne ndajñiñi nu ni chjũ a Babilonia. Exna cjuana ra yät'ä. Ngue c'ua dya cjó cja ri nzheñe nu; nguextjo yo demonio, 'ñe texe pje nde ma s'ondajma; 'ñe c'o me na s'o c'o peje o̱ juaja.

3 Je ra zädä a cjanu na ngueje o dyonpü yo nte texe cja ne xoñijõmü. Nguec'ua dya ma't'üji Mizhocjimi; ma't'üji o ts'ita. Chjëntjovi c'ü ri tĩ'ĩji. Nujyo rey cja ne xoñijõmü dya jyanbüji c'e ndixũ c'ü ngueje c'e jñiñi. Yo pje nde pö cja ne xoñijõmü ya me jünji na puncjü o merio na ngueje je dyoji c'e ndixũ c'ü me na s'o. C'o pë's'i c'e ndixũ, me ne yo nte ra ndõmü.

4 Nuc'ua ró ärä c'ü 'na jña'a c'ü vi 'ñeje a jens'e. Mi mama a cjava:

—Pedyeji cja ne jñiñi, nu'tsc'eji ín ntets'ügöji; ngue c'ua dya rí tsjaji c'o cjaji nu, na ngue me na s'o. 'Ma sido rí tsãrãgueji nu, xo rí sufridogueji c'o ra sufrido anguesji.

5 Na ngueje c'o nzhubü c'o cjaji, me na puncjü. Chjëntjovi c'ü je ri cjins'i hasta a jens'e. Mizhocjimi pãrã c'ü me cjaji na s'o, y ya mama c'ü ya zädä c'ü ra sufridoji.

6 Rí nzhopqueji c'ü o tsja ne jñiñi. Rí jyä'tp'äji c'ü ra sufridoji, na ngueje me co tsjapüji o sufrido yo nte.

7 Ne jñiñi me cjapütsjë na nojo. Me ma't'ü o ts'ita. Chjëntjovi nza cja 'na ndixũ c'ü me tsãjã na puncjü o bëzo. Nudya rí tsjapü me ra sufrido; me ra huë'ë angueze. Na ngueje mama a cjava cja o̱ mü'bü: "Nguetscö rí minc'ö reina, rí mandagö. Dya rí 'natsjëgö; dya pje bëtsigö c'ü rí tsãjã o bëzo. Dya ra zädä c'ü me rá huëgö."

8 Nguec'ua ra zädä 'naja pa c'ü me ra sufrido ne ndixũ. Mismotjo c'e pa'a c'ü, me ra zö o ngueme, me ra nzhumü, me ra zö o tjijmi. Xo nde ra ndüt'üji cja sivi. Na ngueje me na zëzhi Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü ra tsjapü ra sufrido ne ndixũ. O mama a cjanu c'e jña c'ü vi 'ñeje a jens'e.

9 C'o rey cja ne xoñijõmü o tsjaji na s'o co c'e ndixũ c'ü ngue c'e jñiñi. Me xo o ma't'üji c'o ts'ita. Nguec'ua 'ma ya ra jñandaji c'e bipji na ngueje c'ü rva tjë'ë c'e jñiñi, me ra huëpiji c'ü, me ra nzhumüji.
10 C'o rey je rgua böbüji na jẽ, ra zũ'ũji na ngue c'ü me ri sufrido c'e jñiñi. Ra mamaji a cjava:
—Juejme ne ndajñiñi a Babilonia nu me ma zëzhi. 'Natjo ndajme o zädä c'ü me sufrido c'ü na castigao Mizhocjimi nu, ra 'ñeñeji.
11 Nu c'o pje nde pö cja ne xoñijõmü ra huëpiji angueze 'ñe ra nzhumüji, na ngueje dya cja cjó xe ri tõmbüji c'o ri pöji.
12 Dya cja cjó ri tõmbüji o oro 'ñe o plata 'ñe o ts'irojo c'o me na zö, 'ñe o perla 'ñe o bitu c'o lino c'o me na jo, 'ñe o seda, 'ñe o mbabitu, 'ñe o bitu c'o na cjipobü. Xo 'ñeje o za'a c'o me na jo ga jyärä, 'ñe c'o t'ät'ä co marfil, 'ñe co za'a, 'ñe c'o bronce, 'ñe c'o t'ëzi, 'ñe c'o mármol.
13 Xo 'ñeje canela, 'ñe c'o pjindyo c'o na jo ga jyärä, 'ñe nguichjüjnü, 'ñe mirra, 'ñe o perfume c'o na jo ga jyärä, 'ñe vino 'ñe aceite 'ñe harina 'ñe ndëxü. Nudya, pöji dya yo animal yo tuns'ü pöjö, 'ñe o ndënchjürü, 'ñe o pjadü, 'ñe o carro. Xo pöji o nte ra tsjapüji ra pëpji. Pero ra zädä c'ü dya cja cjó ra ndõmbüji c'o.
14 Mizhocjimi ra mama a cjava:
—Nu'tsc'eji in cãrãji a Babilonia, nu c'o me mi ne in mü'bügueji, ya tjezetjo c'o. Texe c'o mi jüngueji c'o me ma mizhi 'ñe c'o me ma zö, ya bë'ts'igueji dya c'o. Dya cja xe rí chöt'üji dya c'o, ra 'ñeñe.
15 Nu c'o pö c'o cja'a cja c'e jñiñi me jünji na puncjü merio, me ricoji. Nguec'ua 'ma ra yät'ä c'e jñiñi, ra böbüji na jẽ. Na ngueje me ri sũji c'ü ra sufrido c'e jñiñi. Ra huëpiji, me ra nzhumüji.
16 Ra mamaji a cjava:
—Juejme ne ndajñiñi. Mi chjëntjovi nza cja 'na ndixũ c'ü me mi je'e na jo bitu c'o lino 'ñe c'o me ma mbaja 'ñe c'o ma cjipobü; 'ñe mi cuatüji o oro 'ñe mi jezheji co o ts'irojo c'o ma zö'ö 'ñe o perla.
17 'Natjo ndajme o chjorü texe c'o, ra mamaji a cja c'ua.
Xo 'ñe texe c'o ëdyi c'o barco 'ñe c'o pëpji cja c'o barco 'ñe c'o pëpji cja ndeje ra böbüji na jẽ; xo 'ñe c'o pje nde pö c'o nzhodü cja barco.
18 Ra jñandaji c'e bipji c'ü ri tjë c'e jñiñi ra mapjüji ra mamaji a cjava:
—¿Ja ri bübü 'na jñiñi c'ü ri chjëntjovi ne ndajñiñi?, ra mamaji.
19 Cja rron dyü's'üji jõmü o ñiji. Cja rron mapjüji, ra huëji, ra nzhumüji. Ra mamaji a cjava:
—Nutscöji rí pë's'iji o barco, 'ñezgöji rí comercianteji rí nzhodüji cja mar, ró tõjõji na puncjü merio na ngue c'ü mi jün na puncjü ne jñiñi. Pero nu c'o mi jün, 'natjo ndajme o chjorü texe, ra mamaji a cja c'ua.
20 C'o o apóstole Mizhocjimi, 'ñe c'o o profeta 'ñe c'o dyaja o nte Mizhocjimi c'o cãrã a jens'e, ra mäjäji. Na ngueje Mizhocjimi ya ra chjotü c'e jñiñi, ra nzhopcü c'ü me vi tsjapü o sufrido c'o o nte Mizhocjimi.
21 Nuc'ua ró janda 'na anxe c'ü ma zëzhi, o jñü 'na ndojo c'ü mi nza cja cjüjnü. Cjanu o ma pant'a cja e mar. O mama a cjava:
—Je rga cjanu rgá pant'aji na zëzhi c'e ndajñiñi c'ü ni chjũ Babilonia. Nuc'ü, dya cja xe ra ch'öt'ü c'ü.
22 Nu c'o mbë'bizhi c'o pjë'bi o arpa 'ñe o flauta 'ñe o trompeta, dya cja xe ra dyäräji cja o calle c'o. Nu c'o pje nde ät'ä, dya cja xe ra ch'öt'ü cja c'e jñiñi. Dya cja xe ra dyäräji c'ü xe ri cüjnüji nu. Na ngueje, dya cjó cja xe ri ndeñe.

23 Dya cja xo ra ndë sivi nu ja je järä c'e jñiñi. C'ü ni tsjaji chjüntü, dya cja ra
dyäräji nu ja je järä c'e jñiñi. Ra chjorü c'e jñiñi. Na ngueje c'o menzumü nu, o
dyonpüji yo nte texe cja ne xoñijõmü o xipjiji c'o dya cjuana. Yo nte o 'ñejmeji,
na ngueje me na nojo c'o comerciante cja c'e jñiñi, jünji na puncjü merio.
24 Cja c'e jñiñi c'ü, je ch'öt'ü nu, o cji c'o profeta 'ñe c'o dyaja o nte Mizhocjimi
'ñe texe c'o o mbö't'üji cja ne xoñijõmü, je o mama a cja c'ua c'e anxe.

19

1 Nuc'ua ró ärä c'ua me na puncjü nte c'o mi cãrã a jens'e. Mi mapjüji na
jens'e, mi mamaji a cjava:
Aleluya. Ngue ín Mizhocjimigöji o jocüzü ín mü'büji, o 'ñevgueji libre.
Nuc'ü, me na nojo c'ü; me na zëzhi.
2 Na ngue me na jo c'ü cja'a Mizhocjimi 'ñe me na cjuana.
Ya tsjapü o sufrido c'ü e tras'orixũ, nu c'ü o dyonpü yo cãrã cja ne xoñijõmü.
Ngue c'ü je o dyonpüji nguec'ua dya mi ma't'üji Mizhocjimi; mi ma't'üji
c'o ts'ita.
Mizhocjimi ya xo o nzhopcü c'e ndixũ c'ü vi pjönbü o cji c'o nte c'o mi ätä
Mizhocjimi.
3 Nuc'ua o yepe o mapjüji, o mamaji a cjava:
—Aleluya. Nu c'o bipji c'o c'os'ü c'e ndajñiñi, dya ra nguarü c'o.
4 Nuc'ua c'o veinticuatro tita 'ñe c'o nziyo c'o bübü, o ndüñijõmüji o ma't'üji
Mizhocjimi c'ü junrü cja c'e trono. Mi mamaji a cjava:
—Je rga cjanu, amén. Aleluya.
5 Nuc'ua ró ärägö c'ü 'na jña c'ü je ma ẽjẽ cja c'e trono. Mi mama a cjava:
Unüji na pöjö ín Mizhocjimigöji, nu'tsc'eji, texets'üji o mbëpjits'üji angueze.
Nu'tsc'eji in sũji angueze in ätäji, rí unüji na pöjö, zö pjë'ts'iji zö dya pje
pjë'ts'iji, o 'ñeñe a cja c'ua c'e jña'a.

La fiesta de las bodas del Cordero

6 Ró ärä c'ua, nza cja c'ü xo mi cãrã na puncjü o nte. O t'ärä nza cja 'ma yürü
na puncjü o ndeje; y 'ma me pjäjnä na zëzhi a jens'e. Mi mama a cjava:
Aleluya. Ya manda Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü me na zëzhi c'ü sö ra tsja
texe.
7 Mö rá mäjäji dya, me rá mäjäji rá ma't'üji Mizhocjimi rá unüji na pöjö.
Na ngueje ya zädä c'ü ra tsja chjüntü. Ya zädä c'ü rá cãrãji co e Jesucristo.
Chjëntjovi 'ma cjaji chjüntü. Nu c'e Ts'imë e Jesucristo ngue c'e t'i c'ü
ra chjüntü. Nutscöji rí ejmeji e Jesucristo, nguetscöji c'e xunt'i, ya ró
jocüji rá ma cãrãgöji co angueze.
8 Na ngueje o dyacüji rí jegöji na jo bitu c'ü xiji lino, c'ü me jya'xtjo 'ñe me
juës'i, je o mama a cja c'ua c'o jña'a.
C'o na jo bitu ngue c'o na jo c'o cja'a o nte Mizhocjimi.
9 Nuc'ua c'e anxe o xitsi a cjava:
—Dyopjügue a cjava: “Me mäjä nu c'o o zojnü Mizhocjimi ra ma ñõnüji 'ma
ra chjüntü c'e Ts'imë.”
Xo o xitsi a cjava:
—Nujyo ngueje o jña Mizhocjimi, me na cjuana yo, o xitsi a cja c'ua.
10 Nutscö ró ndüñijõmü c'ua, cja o ngua c'e anxe ngue c'ua ro ma't'ü. Nuc'ua
o xitsi c'ua:
—Dya rí ndüñijõmü ín jmigö; dya xo rí matcü. Nu'tsc'e 'ñe c'o in cjuarmague
c'o sido ejme c'o o jizhi e Jesucristo, o mbëpjits'üji Mizhocjimi. Xo nzitjozügö,

o̱ mbëpjitjozügö Mizhocjimi. Je rí ndüñijõmü a jmi Mizhocjimi, rí ma't'ü angueze, o xitsi a cja c'ua c'e anxe.

Nu c'o jña c'o mama na cjuana ja cja e Jesucristo, ngue c'o je o mama c'o profeta; y ngue o̱ jña Mizhocjimi c'o.

El jinete del caballo blanco

11 Nuc'ua ró janda o xogü a jens'e. Ró janda 'na t'öxpjadü. Nu c'ü mi chägä angueze, mi chjũ'ũ a cjava: “Nu c'ü cja'a c'ua ja nzi ga mama.” Xo mi chjũ'ũ a cjava: “Nu c'ü na cjuana.” Nuc'ü, jün na jo ngüenda, 'ñe castigao yo nte c'ua ja nzi ni jyodü.

12 Nu c'o o̱ ndö'ö me mi juëbi nza cja o sivi. Nu cja o̱ ñi'i, mi juns'ü 'na corona c'ü mi jyäns'ä na puncjü. Xo mi t'opjü 'na tjũ'ũ c'ü dya cjó mi pãrã pje mama. Mi nguextjotsjë c'ü mi chägä c'e pjadü c'ü mi pãrã.

13 Mi je'e 'na bitu c'ü vi ngant'aji cja cji'i. Nu c'ü o̱ tjũ'ũ c'ü, ngueje o̱ Jña Mizhocjimi.

14 Nuc'ua c'o xondaro a jens'e mi tjünt'üji a xütjü angueze. Nuc'o, nde mi chägäji o t'öxpjadü. C'o xondaro nde mi jeji o bitu c'o xiji lino c'o me ma jo 'ñe ma t'öxü 'ñe me mi jyaxtjo.

15 Nu c'ü mi chägä c'e t'öxpjadü, cja o̱ ne mi pedye 'na tjëdyi c'ü me ma s'ün. Ngue c'ü ro s'odü yo nte'e. Me na zëzhi rga mandaji, nza cja 'ma ri päräji co 'na dyëza c'ü t'ëzi. Angueze ra castigaoji; ra tsjapü ra sufridoji. Ra chjëntjovi nza cja 'ma yödüji c'o uva ngue c'ua ra mbedye c'ü e ngui uva. Ra tsjapüji me ra sufridoji na ngueje me ünbü Mizhocjimi anguezeji, na ngueje vi tsjaji c'o me na s'o. Me na zëzhi Mizhocjimi, sö ra tsja texe.

16 Nu c'ü mi chägä c'e t'öxpjadü, mi juns'ü 'na tjũ cja o̱ bitu 'ñe cja o̱ ngua. C'e tjũ'ü je a cjava c'ü: “Nu c'ü manda texe cja yo jmu 'ñe cja yo rey.”

17 Nuc'ua ró janda 'na anxe c'ü je mi böbü a nde cja e jyarü. O mapjü na jens'e, o xipji a cjava texe yo ndoparü yo pjüjuaja a nde a jens'e:

—Xä'däji, rí jmurügueji dya, nu ja rí sigueji na puncjü o jñõnü. Ngue Mizhocjimi je ra dya'c'üji c'e jñõnü.

18 Rí sapüji o̱ ts'ingue c'o rey, 'ñe c'o capitán 'ñe o̱ ts'ingue c'o bëzo c'o me chala. Nde rí sapüji o̱ ts'ingue c'o pjadü 'ñe c'o chägäji. Rí sapüji o̱ ts'ingue texe c'o nte c'o mbëpji, 'ñe c'o dya mbëpji, 'ñe c'o pje pjëzhi, 'ñe c'o dya pje pjëzhi; nde rí sagueji c'o, o 'ñeñe a cja c'ua c'e anxe.

19 Ró janda c'ua c'ü e animal c'ü na sate 'ñe c'o rey cja ne xoñijõmü 'ñe c'o o̱ xondaroji. Ya vi jmurüji ngue c'ua ro tsjaji chũ'ũ nu c'ü mi chägä c'e t'öxpjadü 'ñe c'o o̱ xondaro angueze.

20 O zürüji c'ua c'e animal c'ü na sate. Xo 'ñe o zürüji c'e profeta c'ü ngue c'ü na yeje o animal. C'e profeta ngue c'ü mi böbü a jmi c'ü ot'ü animal, mi cja c'o señal c'o me ma nojo. A cjanu, ngue c'ü vi dyonpü c'o mi cuat'ü o̱ número c'ü ot'ü animal c'o ma't'ü c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'ü. C'e animal 'ñe c'e profeta c'ü dya cjuana o pant'aji vivo cja c'ü e zapjü c'ü ngue asufre c'ü me yot'ü sivi.

21 Nuc'ua c'o o̱ xondaro c'e animal o bö't'üji. Je o bö't'üji co c'ü e tratjëdyi c'ü mi pedye cja o̱ ne c'ü mi chägä c'e t'öxpjadü. Nuc'ua texe c'o ndoparü me co zapüji o̱ ts'ingue c'o vi ndũ. Me co pji'ch'iji.

20

Los mil años

1 Nuc'ua ró janda c'ua 'na anxe c'ü ma sjöbü a jens'e. Mi jün c'ü e sjogü cja c'ü e t'o'o c'ü na jẽ'ẽ c'ü dya 'ñetse ja sät'ä. Mi cãjã 'na cadena cja o̱ dyë.

2 Nuc'ua o zürü c'ua c'ü e trac'ijmi c'ü ya me mezhe, c'ü ngueje e Satanás c'ü dya jo. Cjanu o ndün't'ü co cadena c'ü ro mezhe 'na mil o cjë'ë.
3 Cjanu o pant'a cja c'ü e t'o'o c'ü me na jë'ë. Cjanu o ngo'bü na jo; cjanu o cuatü o sello, ngue c'ua c'ü dya jo, dya cja ro dyonpü yo nte, hasta 'ma cja ro zäs'ä c'o mil cjë. 'Ma ro cjogü yo mil cjë cja ro sjäpcä ja nzi pa'a.
4 Nuc'ua ró janda c'ua o trono nu ja junrü c'o manda. Nuc'o, o ch'unü ra jñüji ngüenda. Xo ró janda c'o aljma c'o o bö't'ü na ngueje o ndünt'üji a xütjü e Jesucristo o mamaji ja ga cja angueze. Nuc'o, dya o ma't'üji c'e animal c'ü na sate ne ri ngueje c'e ts'ita c'ü exi nguetjo c'e animal. Dya xo mi cuat'ü o̲ número c'e animal cja o̲ ndëji ne xo ri ngue cja o̲ dyëji. Nuc'o, o nzhogü o bübütjoji na yeje. Nuc'o, o mandaji co e Jesucristo 'na mil cjë.
5 C'o dyaja añima c'o dya 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo, dya o teji 'ma. Cja ro teji 'ma ro cjogü c'o mil cjë.
6 Me ra mäjä nu c'o ot'ü ra te'e. Nuc'o, dya tũ nzhubü a jmi Mizhocjimi c'o. C'o dya 'ñench'e o̲ mü'bü e Jesucristo c'o ya ndũ, ra tetjoji na yeje, cja rron mboch'üji a sivi. Ngue c'ü xiji na yeje rga ndũji. C'o o̲ nte Mizhocjimi, dya ra sufridoji cja c'e sivi. O̲ nte Mizhocjimi ra tsjaji mböcjimi ra pëpiji Mizhocjimi 'ñe e Cristo. Nde ra tsjaji jmu co e Cristo c'o mil cjë.
7 Nu 'ma ra zäs'ä c'o mil cjë, e Satanás ra xosp'üji cja c'e t'o nu ja mi cjo'bü. Cja rron pjongüji c'ua libre c'ü.
8 Nuc'ua ra ma c'ua; ra ma dyonpü yo nte texe cja ne xoñijõmü. Ra ma dyonpü c'o menzumü a Gog 'ñe c'o menzumü a Magog. Ra jmutüji c'ua, ngue c'ua ra tsjaji chũ. Me na puncjü c'o o̲ xondaroji. Chjëntjoji nza cja yo 'ñöxijõmü a ñünü cja ndeje.
9 Rguí 'ñeji texe cja ne xoñijõmü ra zät'äji cja c'e ndajñiñi c'ü me ne Mizhocjimi, nu ja ri cãrã c'o o̲ nte. Nu c'e jñiñi ngueje a Jerusalén. Ra ngãrãji texe a ñünü cja c'e jñiñi ngue c'ua ra chjotüji c'o ri cãrã nu. Pero nuc'ua ra jyäbä o sivi a jens'e. Ra ndë'ë texe c'o ri cãrã texe a ñünü cja c'e jñiñi.
10 Nuc'ua e Satanás c'ü onpü yo nte ra pant'aji cja c'ü e zapjü c'ü ngue asufre c'ü me yot'ü sivi. Ngue nu ja xo vi manda Mizhocjimi rví pant'aji c'e animal c'ü na sate 'ñe c'e profeta c'ü dya cjuana. Me ra sufridoji na puncjü, xõmü ndempa, c'ü dya ra nguarü.

El juicio ante el gran trono blanco

11 Nuc'ua ró janda c'ua 'na trono c'ü me ma nojo, c'ü me ma t'öxü. Xo ró janda nu c'ü mi junrü cja c'e trono. Nuc'ua o c'ueñe ne xoñijõmü 'ñe e jens'e a jmi cja c'ü mi junrü cja c'e trono. Dya cja ch'öt'ü c'ua ja mi bübü ne xoñijõmü ne ri ngueje e jens'e.
12 Nuc'ua ró janda c'o añima, c'o pje mi pjëzhi 'ñe c'o dya pje mi pjëzhi, nde mi böbüji a jmi Mizhocjimi. Nuc'ua Mizhocjimi o xo's'ü c'ua c'o libro. Cja xe nu o xo's'ü c'ua c'ü 'naja libro. Nunu je juns'ü nu, o̲ tjũ'ũ c'o ra bübütjo co Mizhocjimi para siempre. Nuc'ua Mizhocjimi o jñünpü c'ua ngüenda c'o añima nu c'ua ja ma mama cja c'o libro. C'o libro mi mama texe c'o vi tsjaji 'ma mi cãrãji cja ne xoñijõmü.
13 Nuc'ua o mar xo o pjons'ü c'o añima c'o vi ndũ'ũ nu. C'o t'o'o 'ñe c'ua ja cãrã c'o aljma xo o nzhö'ö c'o añima. Mizhocjimi o jñünpüji ngüenda c'ua ja nzi ma tsjaji 'ma mi cãrãji cja ne xoñijõmü.
14 Nuc'ua c'o t'o'o 'ñe c'ua ja mi cãrã c'o aljma, Mizhocjimi o pant'a cja sivi nza ye lugar c'o. O pant'aji cja c'e zapjü nu ja me yot'ü sivi. Nguejnu xiji na yeje rga ndũji.

15 Xo o manda Mizhocjimi o pant'aji cja c'e zapjü c'ü me yot'ü sivi, nu c'o
dya quis'i o̱ tjũ cja c'e libro nu ja quis'i o̱ tjũ nu c'o ra bübütjo co Mizhocjimi
para siempre.

21

Cielo nuevo y tierra nueva

1 Ya vi nguarü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü. Ya xo mi ojtjo o mar. Nuc'ua cja ró
janda c'ua 'na jens'e c'ü cja dadyo; cja na 'na xoñijõmü c'ü cja xo dadyo.
2 Nutscö e Juan, ya ró janda c'ua c'ü e ndajñiñi c'ü o xõcü Mizhocjimi.
Ngueje a Jerusalén c'ü cja xo dadyo. Je ma sjöbü a jens'e cja Mizhocjimi. Ya
vi jocüji na jo; ya je mi cãrã nu o̱ nte Mizhocjimi. Chjëntjovi nza cja 'ma jocü
na jo 'na xunt'i c'ü ya ra chjëvi c'e t'i c'ü ra chjüntüvi.
3 Nuc'ua ró ärä c'ua 'na jña c'ü ma jens'e. Je vi 'ñeje cja c'e trono. Je mi mama
a cjava:
—Jñanda, Mizhocjimi ya mimi a nde'e cja yo nte, angueze ya ra mimi co yo
nte. Ri ngueje o̱ nteji angueze. Nguetsjë Mizhocjimi c'ü ra bübü co anguesji
ngue c'ua ri ngue o̱ Mizhocjimiji.
4 Mizhocjimi ra ndintspi texe o̱ nguizhõji. Dya cja ra ndũji. Dya cja pje xe
ra mbeñeji. Dya cja xo ra huëji. Dya cja xo ra zöji c'ü rrã ü. Na ngueje texe c'o
me vi sufridoji cja ne xoñijõmü, dya cja ra sufridoji. Ya nde dadyo texe, je va
xitsi a cja c'ua c'e jña'a.
5 Nuc'ua c'ü junrü cja c'e trono o mama a cjava:
—Jñanda, nutscö rrã cjapügö ra dadyo texe.
Cjanu o xitsi:
—Opjügue yo jña'a yo, na ngueje na cjuana yo. Yo nte sö ra mbãrã
Mizhocjimi cja'a c'ua ja nzi va mama.
6 Cjanu o xitsi c'ua:
—Ya nguarü texe yo ro zädä. Nutscö ya exmi bübügö 'ma o mbürü e jens'e
'ñe ne xoñijõmü, y sido rá bübügö 'ma ya rguí nguins'i yo. Nu c'o tũre, nutscö
rá unüji c'ü ra ziji ndeje c'ü dya cja ra tũreji; ra bübütjoji co Mizhocjimi para
siempre. Dya xo rá cobraji c'ü rá unüji c'e ndeje.
7 Nu c'o sido ejmezü ra ch'unüji texe yo. Nutscö ri nguetscö o̱ Mizhocjimiji.
Nuc'o, ri ngueje ín ch'igö c'o.
8 Pero nu c'o me sũ, 'ñe c'o dya ejmezügö, 'ñe c'o me na s'o, 'ñe c'o mbö't'üte,
'ñe c'o tsãjã o bëzo 'ñe c'o tsãjã o ndixũ, 'ñe c'o cëro, 'ñe c'o ma't'ü o ts'ita, 'ñe
texe c'o mbëchjine; nuc'o, ra ch'unüji c'ü ra boch'üji cja c'ü e zapjü c'ü tjë'ë co
sivi 'ñe asufre. Ngue c'ü xiji na yeje rga ndũji, o mama a cja c'ua.

La nueva Jerusalén

9 Cjanu o ẽjẽ c'ua 'naja c'o yencho anxe c'o mi tjë c'o yencho mojmü. C'o
mojmü, ya vi pjödüji c'o castigo c'o mi nizhi c'o vi nguarü o sufrido c'o nte.
Cjanu o zocügö c'e anxe. O xitsi a cjava:
—Xä'dägue a 'ñecjua. Rá jí'ts'i c'ü e xunt'i c'ü ngue o̱ su'u c'ü e Ts'imë, o 'ñenze.
10 C'ü o̱ Espíritu Mizhocjimi mi jítsi texe c'o. Nuc'ua c'e anxe o zinzi cja 'na
t'eje c'ü me ma ndã. Cjanu o jítsi c'ü e ndajñiñi c'ü o xõcü Mizhocjimi c'ü
ngueje a Jerusalén. Ma sjöbü a jens'e cja Mizhocjimi.
11 C'e jñiñi me mi juëbi na zö na ngueje me na zö Mizhocjimi c'ü bübü nu.
Me mi juëbi c'e jñiñi nza cja 'na ndojo c'ü me na mizhi c'ü xiji jaspe. Me mi
'ñetse nza cja o vigrio.

12 Xo mi pë's'i 'naja ndüngumü c'ü me ma nojo, 'ñe me ma ndã. Mi ti'i doce ngoxtji. Nzi 'naja ngoxtji mi bübü 'na anxe. Cja c'o ngoxtji mi juns'ü o̱ tjũ c'o doce o̱ t'i e Israel.
13 Nzi 'na lado c'e ndüngumü mi ti'i jñi'i ngoxtji.
14 Nu c'o o̱ ndüngumü c'ü e jñiñi o mbedye doce cimiento. Cja c'o cimiento je mi juns'ü nu o̱ tjũ c'o doce o̱ apóstole c'ü e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo.
15 Nu c'ü mi zocügö, mi jün 'na vara c'ü mi ngue oro. Nuc'ü, je mi dyëdyi c'ü e jñiñi. Xo mi dyëdyi c'ü e ndüngumü 'ñe c'o o̱ ngoxtji.
16 Nu c'ü e ndajñiñi o mbedye na jo cuagro. Nu c'ü ma maja xo ne ma cjatjonu c'ü ma mbät'ä. C'e anxe o dyëdyi c'ü e jñiñi co c'ü e vara c'ü mi jün. O zö yeje mil cja na yeje ciento kilometro c'ü ma maja. Xo ma cjatjonu c'ü ma ndã'ã 'ñe c'ü ma mbät'ä.
17 Nuc'ua xo o dyëdyi c'ua c'o o̱ ndüngumü. O zö sesenta y cuatro metro c'ü ma ndã. C'e anxe o dyëdyi c'ua ja nzi ga tsja yo nte 'ma pje c'o ëdyiji.
18 Nu c'e ndüngumü vi t'ät'ä co ndojo c'o xiji jaspe. Nu c'ü e ndajñiñi mi ngueje dyavo oro nza cja vigrio c'ü me 'ñetse a tji'i.
19 Nu c'o cimiento c'ü e ndüngumü mi qui'i o ndojo c'o me na zö c'o me na mizhi. Nu c'ü o̱ cimiento c'ü ot'ü, mi ngue ndojo c'o xiji jaspe. Nu c'ü na yeje mi ngueje ndojo c'o xiji zafiro. Nu c'ü na jñi'i mi ngueje ndojo c'o xiji ágata. Nu c'ü na nziyojo mi ngueje ndojo c'o xiji esmeralda.
20 Nu c'ü na qui'ch'a mi ngueje ndojo c'o xiji ónice. C'ü na 'ñanto mi ngueje ndojo c'o xiji cornalina. C'ü na yencho mi ngueje ndojo c'o xiji crisólito. C'ü na ocho mi ngueje ndojo c'o xiji berilo. C'ü na nueve mi ngueje ndojo c'o xiji topacio. C'ü na dyëch'a mi ngueje ndojo c'o xiji crisoprasa. C'ü na once mi ngueje ndojo c'o xiji jacinto. C'ü na doce mi ngueje ndojo c'o xiji amatista.
21 Nu c'o doce ngoxtji mi ngueje o perla. Nzi 'na ngoxtji mi ngueje 'natjo perla. Nu c'o o̱ calle c'ü e jñiñi mi dyavo oro c'o ma 'ñetse nza cja o vigrio.
22 Dya ró jandagö cja c'ü e jñiñi ri järä o templo; na ngueje Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji c'ü sö ra tsja texe, 'ñe c'e Ts'imë c'ü ngueje e Jesucristo nguetsjëjëvi templovi.
23 Nu c'ü e jñiñi, dya ni jyodü e jyarü ne xo ri ngue e zana c'ü ra jya's'ü nu. Mizhocjimi 'ñe e Jesucristo c'e Ts'imë me na zövi; y nguetsjëvi jya's'üvi.
24 Yo nte yo o jogü o̱ mü'büji ra nzhodüji cja o̱ jya's'ü c'e jñiñi. Nu c'o rey cja ne xoñijõmü ra ẽ zogü c'o me ni muvi c'o pë's'i anguezeji.
25 Nu c'o ngoxtji, dya ra cjot'ü c'o. Na ngueje pamü ri ndempa nu; ri ojtjo bëxõmü.
26 Yo nte texe cja ne xoñijõmü ra ẽ zogüji c'o me ni muvi c'o pë's'iji.
27 C'o na s'o, dya ra cjogü a mbo cja c'ü e jñiñi c'o. Dya xo ra cjogü nu, c'o pezhe o bëchjine. Nu c'o ra cjogü nu, nguextjo c'o quis'i o̱ tjũ'ũ cja c'e libro c'ü tjë'ë c'e Ts'imë. Nu c'o juns'ü o̱ tjũ'ũ nu, ngue c'o ra bübütjo co Mizhocjimi para siempre.

22

1 Nuc'ua c'e anxe o jítsi 'na ndare c'ü me mi jore. Ngue c'e ndeje c'ü unü c'ü rga bübütjoji. Me mi 'ñetse nza cja o vigrio. C'e ndare je ma peje cja o̱ trono Mizhocjimi 'ñe c'ü e Ts'imë.
2 C'e ndare je mi cjogü a nde cja c'e calle cja c'e jñiñi. Nzi 'na lado c'e ndare mi cja'a nu o za'a c'o quis'i c'o unü c'ü rga bübütjoji. Doce vez ga nguis'i nu cjë'ë. Nzi 'na zana quis'i. Nu c'o o̱ xi c'o za'a ngue c'o jocü yo nte cja ne xoñijõmü.

3 Ọ trono Mizhocjimi 'ñe c'ü e Ts'imë je ra bübü cja c'e jñiñi. Nu c'o ọ nte
Mizhocjimi ra ma't'üji angueze. Dya ra bübü nu, c'o rrã s'o'o.
4 Nu c'o ọ nte ra jñandbaji ọ jmi. Nu c'ü ọ tjũ'ũ, je ra jñus'ü cja ọ ndẽ anguezeji,
na ngueje ọ nteji angueze.
5 Nujnu, dya ra bëxõmü nu. Dya xo rguí jyodüji ọ jya's'ü o sivi, ne xo ri
ngueje ọ jya's'ü e jyarü. Ngueje Mizhocjimi c'ü ín Jmugöji ngue ọ jya's'ü nu.
Nu c'o cãrã nu, ra mandaji para siempre.

La venida de Jesucristo está cerca

6 Cjanu o xitsi c'e anxe:
—Texe yo jña yo i dyärä na cjuana yo; ra sö ra creo yo nte. Nu c'ü ín Jmugöji
Mizhocjimi c'ü jíchi c'o profeta, o xitscö ró ẽ jí'tsc'ö yo ni jyodü ra zädä, ngue
c'ua ra mbãrã yo nte. Dya cja ra mezhe ra zädä.
7 Tsjijñi c'ü mama e Jesucristo: "Dya cja ra metscö rá ẽjẽ. Me ra mäjä nu c'o
cja c'ua ja nzi ga mama Mizhocjimi cja ne libro", o mama a cja c'ua.
8 Nutscö e Juan, nguetscö ró ärägö, xo ró jandagö yo. 'Ma ró jandagö 'ñe ró
ärägö yo, nuc'ua ró ndüñijõmü a jmi c'e anxe c'ü o jítsi texe yo, ngue c'ua ro
ma't'ü c'ü.
9 Pero c'e anxe o xitsi a cjava:
—Dya pje rí matcügö. Na ngueje nutscö xo rí mbëpjitjogö cja Mizhocjimi
nza cjatsc'e 'ñe nza cja c'o in cjuarmague c'o ngueje profeta, 'ñe nza cja c'o
dyaja c'o cja c'ua ja nzi ga mama ne libro. Nguextjo Mizhocjimi rí ma't'ügue,
enze a cjanu.
10 Nuc'ua cjanu o xitsi c'ua:
—Dya rí tso'bü yo jña yo mama Mizhocjimi cja ne libro, na ngueje ya
ts'iquẽtjo bëzhi c'ü ra zädä texe yo mama ne libro.
11 Nguec'ua yo pa'a yo dya be va sädä, 'ma dya ra nzhogü ọ mü'bü c'o cja na
s'o, jyëzi sido ra tsjaji c'o. Nu c'o me na s'o cjijñi, xe rí jyëzitjo ra nguijñiji c'o
na s'o. Nu c'o cja na jo, c'ü xe ra tsjatjoji na jo. Nu c'o ngue ọ nte Mizhocjimi,
c'ü sido ra tsjaji c'ua ja nzi ga ne Mizhocjimi.
12 Mama a cjava e Jesucristo:
—Dyärä, dya cja ra metscö rá ẽjẽ; ngue c'ua rá unü nzi 'najaji c'ua ja nzi va
tsjaji 'ma mi cãrãji cja ne xoñijõmü.
13 Nutscö ya exmi bübügö 'ma o mbürü e jens'e 'ñe ne xoñijõmü, y sido rá
bübügö 'ma ya rguí nguins'i yo, eñe e Jesucristo.
14 Me ra mäjä nu c'o tjintspiji ọ mü'büji co ọ cji e Jesucristo; ngue c'ua ra
sö ra ziji c'o quis'i c'e za'a c'ü unü c'ü rga bübütjoji. Xo ra sö ra cjogüji cja ọ
ngoxtji c'ü e ndajñiñi a jens'e.
15 Ra ngãrã a tji nu c'o dya ejme Mizhocjimi, 'ñe c'o cëro, 'ñe c'o tsãjã o
ndixũ, 'ñe c'o tsãjã o bëzo, 'ñe c'o mbö't'üte 'ñe c'o ma't'ü o ts'ita, 'ñe c'o pezhe
o bëchjine.
16 E Jesús xo mama:
—Nutscö e Jesús ró täjä nu ín anxegö o ẽ xi'ts'i texe yo, ngue c'ua rí xipjigue
c'o dyaja ín ntegö. Nguetscö ró cjapügö o bübü e David. Xo ọ mboxbëchezügö
e David. Xo nguetscö c'ü chjëntjovi nza cja c'e seje c'ü juëbi 'ma xõrü, eñe.
17 Nu c'ü ọ Espíritu Mizhocjimi c'ü bübü ọ mü'bü yo ọ nte Mizhocjimi mama
a cjava:
—Nu'tsc'e Jesucristo ín Jmuts'ügöjme, xä'dä.
Xo mama a cjava yo ọ nte Mizhocjimi yo ngueje ọ su c'e Ts'imë:
—Xä'dä dya, a 'ñecjua.

Texe c'o ärä yo jña'a yo, xo ni jyodü ra mamaji a cjava:
—Xä'dä dya, ín Jmuts'ügöjme.
Nu'tsc'eji in tũreji in neji o ndeje, xä'däji rí ẽ siji o ndeje nu unü c'ü rgui bübütjoji. Nu ne ndeje, e Jesucristo ra dya'c'ütjoji; dya ra cobrats'üji.
18 Nu'tsc'eji in äräji yo jña yo mama ne libro, pjötpüji na puncjü ngüenda. Na ngueje 'ma cjó c'o ra jñu's'ü jña c'o dya mama ne libro, Mizhocjimi ra jñünpü ngüenda ra tsjapü ra sufrido texe c'ua ja nzi ga t'opjü cja ne libro.
19 Nu 'ma cjó c'o ra jñücü yo jña yo mama Mizhocjimi cja ne libro, Mizhocjimi xo ra jñüpcü o tjũ'ũ cja c'e libro nu ja juns'ü o tjũ c'o ra bübütjo co Mizhocjimi para siempre. Dya xo ra cjogü a mbo cja o jñiñi Mizhocjimi a jens'e. Ngue c'e jñiñi c'ü xitsiji Mizhocjimi cja ne libro.
20 Nu c'ü mama yo jña'a yo, mama a cjava:
—Dya cja ra metscö rá ẽjẽ, eñe.
Je rga cjanu, amén. Xä'dä, nu'tsc'e Jesús ín Jmuts'ügöjme.
21 E Jesucristo c'ü ín Jmugöji ra mböxc'üji, ra nintsjimits'üji in texeji, o ntets'üji angueze. Je rga cjanu, amén.